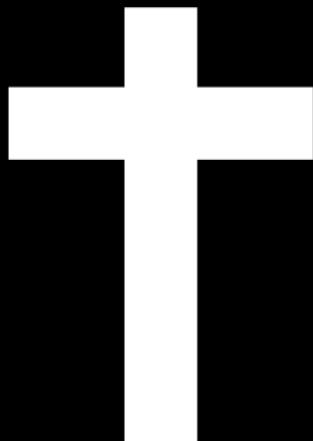

Nu o jña mizhocjimi nu mama ja ga cja e

Jesucristo

New Testament in Mazahua, Central (MX:maz:Mazahua, Central)

Nu o jñā mizhocjimi nu mama ja ga cja e Jesucristo

New Testament in Mazahua, Central (MX:maz:Mazahua, Central)

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazahua, Central

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazahua [maz], Mexico

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazahua, Central

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

2dd34152-63bb-5bf7-9ec4-df11c81ab2fc

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	80
SAN LUCAS	125
SAN JUAN	208
HECHOS	265
ROMANOS	344
1 CORINTIOS	376
2 CORINTIOS	411
GÁLATAS	434
EFESIOS	449
FILIPENSES	462
COLOSENES	470
1 TESALONI-	
CENSES	478
2 TESALÓNÍ-	
CENSES	485
1 TIMOTEO	489
2 TIMOTEO	499
TITO	506
FILEMÓN	511
HEBREOS	513
SANTIAGO	543
1 PEDRO	552
2 PEDRO	561
1 JUAN	567
2 JUAN	576
3 JUAN	578
JUDAS	580
APOCALIPSIS	583

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

¹E Jesucristo mi mboxbëche cja e Abraham, 'ñe cja e David. Juns'ü va o tjü'ü c'o o mboxpale e Jesús ndeze e Abraham.

² E Abraham o jmusp'ü 'na t'i c'ü mi chjü e Isaac. Nuc'ua e Isaac o jmusp'ü e Jacob. Nuc'ua e Jacob o jmusp'ü e Judá, 'ñe c'o nu cjuarma. ³ Nuc'ua e Judá o jmusp'ü e Fares 'ñe e Zara. C'ü nu nanavi mi chjü e Tamar. Nuc'ua e Fares o jmusp'ü e Esrom. Nuc'ua e Esrom o jmusp'ü e Aram. ⁴ Nuc'ua e Aram o jmusp'ü e Aminadab. Nuc'ua e Aminadab o jmusp'ü e Naasón. Nuc'ua e Naasón o jmusp'ü e Salmón. ⁵ Nuc'ua e Salmón o jmusp'ü e Booz. C'ü nu nana e Booz mi chjü e Rahab. Nuc'ua e Booz o jmusp'ü e Obed. C'ü nu nana e Obed mi chjü e Rut. Nuc'ua e Obed o jmusp'ü e Isaí. ⁶ Nuc'ua e Isaí o jmusp'ü e David c'ü o nocü o mbézhi jmu'u. E David o chjüntüvi c'e ndixü c'ü mi ngue nu su e Urías c'ü vi bö't'ü. Nuc'ua c'e ndixü o musp'ü 'na ts'it'i e David c'ü mi chjü e Salomón.

⁷ Nuc'ua e Salomón o jmusp'ü e Roboam. Nuc'ua e Roboam o jmusp'ü e Abías. Nuc'ua e Abías o jmusp'ü e

Asa. ⁸ Nuc'ua e Asa o jmusp'ü e Josafat. Nuc'ua e Josafat o jmusp'ü e Joram. Nuc'ua e Joram o jmusp'ü e Uzías. ⁹ Nuc'ua e Uzías o jmusp'ü e Jotam. Nuc'ua e Jotam o jmusp'ü e Acaz. Nuc'ua e Acaz o jmusp'ü e Ezequías. ¹⁰ Nuc'ua e Ezequías o jmusp'ü e Manasés. Nuc'ua e Manasés o jmusp'ü e Amón. Nuc'ua e Amón o jmusp'ü e Josías. ¹¹ Nuc'ua e Josías o jmusp'ü e Jeconías 'ñe c'o o cjuarma. Mi ngue c'o pa'ma o ndōpüji c'o menzumü a Israel o dyëdyiji a ma a Babilonia c'o.

¹² 'Ma ya ma cäji a ma a Babilonia, nuc'ua e Jeconías o jmusp'ü e Salatiel. Nuc'ua e Salatiel o jmusp'ü e Zorobabel. ¹³ Nuc'ua e Zorobabel o jmusp'ü e Abiud. Nuc'ua e Abiud o jmusp'ü e Eliaquim. Nuc'ua e Eliaquim o jmusp'ü e Azor. ¹⁴ Nuc'ua e Azor o jmusp'ü e Sadoc. Nuc'ua e Sadoc o jmusp'ü e Aquim. Nuc'ua e Aquim o jmusp'ü e Eliud. ¹⁵ Nuc'ua e Eliud o jmusp'ü e Eleazar. Nuc'ua e Eleazar o jmusp'ü e Matán. Nuc'ua e Matán o jmusp'ü e Jacob. ¹⁶ Nuc'ua e Jacob o jmusp'ü e José, c'ü o chjüntüvi e María. E María ngue c'ü o mus'ü e Jesús. E Jesús ngue Cristo c'ü ne ra mama: Nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda.

¹⁷ C'o nu mboxpale e Jesucristo ndeze e Abraham hasta e David, o zö'ö catorce c'o. Nuc'ua, ndeze e David hasta 'ma o dyëdyiji c'o menzumü a Israel a ma a Babilonia, o

zö'ö ndo 'na catorce c'o nu mboxpale. Nuc'ua, ndeze 'ma o dyëdyiji a ma a Babilonia hasta 'ma o jmus'ü e Cristo, o zö'ö ndo catorce.

Nacimiento de Jesucristo

¹⁸ C'ü nu nana e Jesucristo mi ngue e María. 'Ma o jmus'ü e Jesucristo, je va cjava. E José ya vi ñavi e María c'ü ro chjüntüvi. 'Ma dya be mi chjüntüvi, e María ya mi tū'ü 'na ts'it'i. Pero dya cjó mi dyojui; mi ngue o Espíritu Mzhocjimi c'ü vi tsjapü o ndunte. ¹⁹ E José mi cja c'o mi mama c'o ley. Nguec'ua 'ma o dyära ya mi ndunte e María, o nguiñfi c'ü ro unü 'na xiscõmü e María c'ü dya ro chjüntui. Pero dya ro ma ngös'ü c'o pje mi pjëzhi, na ngue dya mi ne e José ro bëzhi o tseje e María. ²⁰ Nuc'ua 'ma mi cijñi a cjanu e José, o nguinch'i 'na t'íjí o jñanda 'naja c'o o anxe Mzhocjimi c'o ixi cárä a jens'e. O ña c'ua c'e anxe o xipji e José:

—Nu'tsc'e José, o mboxbëchets e David, dya rí yembeñe. Ni jyodü rí tsjapü nin su e María. Na ngueje c'ü ya tū'ü c'ü, ixi nguetsjé o Espíritu Mzhocjimi c'ü o tsjapü o nduns'ü. ²¹ Ra mus'ü 'na ts'it'i c'ü rí jñusp'ü o tjü e Jesús. Na ngueje angueze ra salva c'o nte c'o ya juajnü, ra jopcüji o mü'büji c'o o nzhubüji, eñe c'e anxe va xipji e José.

²²⁻²³ Mi jinguä Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü 'na profeta o xipji c'o nte:

Dyär'maji. Ra nduntetsjé 'na xunt'i c'ü dya dyojui 'na bëzo; ra mus'ü 'naja ts'it'i c'ü rgui chjü e Emanuel, eñe c'e profeta va pätpä Mzhocjimi.

E Emanuel ne ra mama: Bübü dya Mzhocjimi a ndezgöji. Nguec'ua 'ma o ndunte e María o mus'ü e Jesús, o zäda o jña Mzhocjimi c'ü vi mama c'e profeta.

²⁴ Nuc'ua 'ma o zö e José a t'íjí, o tsja c'ua ja nzi va xipji c'ü o anxe Mzhocjimi, o chjüntui e María. ²⁵ Pero dya juntavi hasta 'ma o mus'ü c'e ts'it'i c'ü primero o t'i e María. Nuc'ua e José o jñusp'ü c'e ts'it'i e Jesús.

2

La visita de los magos

¹ O jmus'ü e Jesús 'ma mi manda c'e rey Herodes a Judea. Je jmus'ü cja c'e jñiñi a Belén c'ü tsja a Judea, cja c'e xoñijõmü a Israel. O mezhtjo c'ua o ejë ja nzi nte c'o me mi pärä, c'o mi xiji mago, vi 'ñeji nu ja ni mbes'e e jyarü. O säji a Jerusalén. ² Nuc'ua c'o mago o mbürü o zopjüji c'o mi cárä a Jerusalén, o xipjiji:

—Ya jítwijme 'na señal; ró jandajme o mbes'e 'na seje. Ngue c'ü rvá pärägöjme c'ü ya jmus'ü 'na ts'it'i c'ü ra manda cja yo menzumü a Israel. Nutscójme rí ne rí xitscójme ja bübü c'e ts'it'i. Na ngue rvá eçcójme rá é ndüñijõmüjme a jmi angueze, rá ma'tüjme, eñe c'o nte c'o mi xiji mago.

³ Nuc'ua c'e rey Herodes o mbärä c'ü mi mama c'o mago c'ü ya vi jmus'ü 'na ts'it'i c'ü ro manda. Nguec'ua va pizhi na puncjü anguezze, dya mi pärä pje ro nguijñi. Me xo go pizhi c'ua texe c'o mi cárä a Jerusalén. ⁴Nuc'ua e Herodes o zojnü c'o ndamböcjimi cja c'o menzumü a Israel. Xo zojnü c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi. Cjanu o dyönüji ja je ngue c'ua ro jmus'ü e Cristo c'ü ro ñ manda. ⁵Cjanu o ndünrüji:

—Nuc'ü, je ra jmus'ü cja c'e jñiñi a Belén c'ü tsja a Judea. Na ngue je ga cjava va dyopjü c'e profeta va pätpä Mizhocjimi:

⁶ Nu'tsc'eji in menzumüji a Belén, ni muvi in jñiñigueji cja c'o 'ñaja jñiñi a Judá.

Na ngue ra tetsc'eji 'naja c'ü ra manda, 'ñe ra mbörü yo menzumü a Israel yo ró juajnügö, eñe c'e profeta.

⁷ Nuc'ua e Herodes o zojnü c'o mago c'ü dya cjo ro mbärä cjo mi ñaji c'o. Cjanu o tsjapüji na jo t'önü jinguä vi mbes'e c'e seje. Cjanu o ndünrü c'ua c'o mago o xiji jinguä vi mbes'e c'ü. ⁸Cjanu o ndäji c'ua a ma a Belén o xipjiji:

—Möji, ma tsjaji na jo o t'önü rgui jyodüji c'e ts'it'i. Nuc'ua 'ma rí chöt'üji, rí nzhogüji rí 'ñe xitscöji. Nguec'ua xo rá magö, rá ma ndünñijömü a jmi rá ma'tc'o c'ü.

⁹⁻¹⁰ Nuc'ua 'ma ya vi nguarü vi ñaji c'e rey, cjanu o ma c'ua c'o mago. Nuc'ua c'e seje c'ü ya vi jñandaji ndeze 'ma o mbes'e, o ñisetsetjo na yeje. Nu c'o mago 'ma o jñandaji c'e seje, go möji na puncjü. Nuc'ua c'e seje mi ot'ü o xo'ñiji c'ü, hasta 'ma cja zät'ä a xes'e nu cja c'e ngumü nu ja ma bübü c'e ts'it'i. Cja chi o böbüütjo nu. ¹¹ Cjanu o zät'äji c'ua cja c'e ngumü, cjanu o cjogüji a mbo. O jñandaji c'e ts'it'i ma bübü cja c'e ngumü co e María c'ü nu nana. Cjanu o ndünñijömüji a jmi c'e ts'it'i, o ma't'üji. Cjanu o xo's'üji c'ua o cajaji c'o mi quiji o oro, 'ñe o nguichjünü, 'ñe o mirra c'o ma jo ma jyärä y me mi muvi. Cjanu o nguibiji, cjanu o unüji c'e ts'it'i. ¹² Nuc'ua Mizhocjimi o zopjü a t'ijí c'o mago, o xipjiji:

—Dya cja rí nzhogüji cja e Herodes, empji.

Nguec'ua 'ma mü o nzhogüji cja c'e país nu ja mi menzumüji, o möji c'ü 'na 'ñiji.

La huída a Egipto

¹³ Nuc'ua 'ma ya vi mbedye c'o mago, cjanu o nguinch'i c'ua 'na t'ijí e José o jñanda 'na c'o o anxe Mizhocjimi. Cjanu o ña c'ua c'e anxe o zopjü e José, o xipji:

—Nu'tsc'e, ñanga rí sidyi ne ts'it'i 'ñeju nu nana; rí c'ueñe rí möji a ma cja c'e xoñijömü a Egipto. Na ngueje e Herodes ra jyodü ne ts'it'i ra mbö't'ü. Y rí mimitjoji nu hasta 'ma cja rá xi'ts'i, eñe c'e anxe.

¹⁴ Nuc'ua cjanu o zö c'ua a t'ijí e José. Go zidyi c'ua c'e ts'it'i 'ñe c'ü nu nana, go mbedyeji c'ua c'e xõmü, o möji a ma a Egipto. ¹⁵ Nuc'ua o mimiji nu hasta 'ma cja o ndü e Herodes. Mi jinguã mi bübü 'na profeta c'ü mi pätpä Mzhocjimi. C'e profeta o mama: "Rá penpe 'na jña c'ín Ch'igö c'ü ra mbedye a Egipto", eñe Mzhocjimi. Nguec'ua 'ma o ma ga ma a Egipto e José co e María 'ñe e Jesús, o zädä o jña Mzhocjimi c'ü vi mama c'e profeta.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶ 'Ma o unü ngüenda e Herodes c'ü dya nzhogü c'o mago ro ë xipjiji ja mi bübü c'e ts'it'i, me co üdü c'ua na puncjü angueze. Cjanu o manda o mbö't'üji texe c'o ts'it'i c'o mi cárä a Belén, y hasta ja c'o mi tjomü c'e jñiñi c'ü. O mbö't'üji c'o cja vi mus'üji, cja na 'ñe c'o ya mi édyi ye cjë. Na ngue e Herodes ya vi dyönü na jo c'o mago, nguec'ua va mbärä ja ya nzi zana vi mezhe ndeze 'ma ya vi mbes'e c'e seje. ¹⁷⁻¹⁸ Mi jinguã vi dyopjü a cjava c'e profeta Jeremías:

Cja c'e jñiñi a Ramá mi t'ärä 'na c'ü me ma huë na jens'e.

Mi ngue c'e ndixü c'ü mi chjü e Raquel mi huëpi c'o o mboxbëche.

Dya go ne cjó ro chëzhi o jmi pa ro mäjä, na ngueje ya vi mbö'tp'üji c'o o mboxbëche, eñe

c'e profeta va pätpä Mzhocjimi.

Nguec'ua 'ma o manda e Herodes o mbö't'üji c'o ts'it'i, o zädä c'ü vi mama c'e profeta.

¹⁹ O ë c'ua 'na nu pa, o ndü e Herodes. 'Ma xe ma bübü e José a Egipto, o nguinch'i 'na t'ijí o jñanda 'na c'o o anxe Mzhocjimi. Nuc'ua c'e anxe o zopjü o xipjiji:

²⁰ —Nu'tsc'e, ñanga rí sidyi ne ts'it'i 'ñeju nu nana, rí möji a ma cja c'e xoñijömü a Israel nu ja vi 'ñecjeji. Na ngueje ya ndü'ü c'o mi jodü ro mbö't'ü ne ts'it'i.

²¹ O nanga c'ua e José. Cjanu o zidyi c'e ts'it'i 'ñe c'ü nu nana, o möji c'ua a ma cja c'e xoñijömü a Israel.

²² Nuc'ua cjanu o mbärä e José c'ü ya mi manda e Arquela a Judea c'ü tsja a Israel, chjéntjui c'ü ri bübü e Herodes c'ü ndunu tata. Nguec'ua mi sú'ü e José xe ro ma ga manu. Nuc'ua Mzhocjimi o yepe o zopjü a t'ijí e José. Nguec'ua va cjogütjoji a Judea o möji c'ua a ma cja c'e xoñijömü a Galilea.

²³ O zät'äji cja 'na jñiñi c'ü ni chjü a Nazaret; o mimiji nu. Mi jinguã vi mama a cjava c'o profeta: "Ra xiji menzumü a Nazaret nu c'ü ra ejë", eñe c'o profeta. Nguec'ua 'ma o ma mimi a Nazaret e José 'ñe e María 'ñe c'e ts'it'i, o zädä c'e jña c'ü ya vi mama c'o profeta.

3

Juan el Bautista predica en el desierto

¹ O mezhe c'ua ja nzi cjë, o mbürü o pëpjí cja Mízhocjimi 'na bëzo c'ü mi chjü e Juan. Mi bübü cja c'e majyadü a ma a Judea. Mi zopjü c'o nte y mi jichiji co ndeje. ² Mi xipjiji a cjava:

—Jyëziji c'o na s'o, ra nzhogü in mün'c'ejí cja Mízhocjimi. Na ngueje nu c'ü o 'ñeme Mízhocjimi ra mandazüji, ya ngue ra manda, eñe e Juan.

³ Mi jinguä c'e profeta Isaías vi pätpä Mízhocjimi, vi mama ja rva cja e Juan. O mama c'e profeta c'ü ro bübü 'na nte cja 'na majyadü c'ü ro mapjü, ro zopjü c'o nte ro xipjiji:

“Rí jyëzgueji c'e 'ñiji c'ü na s'o,
 rí jyëzgueji c'e 'ñiji c'ü
 mogü.

Na ngue ya ngue ra ë c'ín Jmugöji c'ü bübü a jens'e", ro 'ñeñe c'e nte. Je ga cjanu va mama c'e profeta c'ü ro mama c'e nte'e.

⁴ E Juan mi je'e 'na bitu c'ü vi t'ät'ä o xi o camello, y mi nzünt'ü 'na xipjadü. Mi sa c'o mi nza cja o t'äxä, y xo mi si o miel o ngüjnü. ⁵ Nuc'ua ma ë c'ua c'o menzumü a Jerusalén, 'ñe c'o menzumü cja c'o 'ñaja jñiñi a Judea, cja na 'ñe c'o mi cärä texe ja c'o cjogü c'e ndare a Jordán, ma säjäji cja e Juan. ⁶ Mi xipjiji Mízhocjimi c'o ma s'o c'o mi cjaji, y mi jichi e Juan anguezeji cja c'e ndare a Jordán.

⁷ Cja c'o menzumü a Israel mi cärä c'o mi xiji fariseo, 'ñe c'o mi xiji saduceo. E Juan o jñanda ma ëjë na

puncjü anguezeji ro 'ñe ji'iji. Nguec'ua va mama e Juan va xipjiji:

—Nza cjatsc'ejí o c'ijmi c'o sū ga c'ueñe 'ma tjë o batjü. Na ngue in sūji ra jñün'c'ejí ngüenda Mízhocjimi rí sufreji, nguec'ua va ēgueji va 'ñe ji'iji. ⁸ Pero 'ma na cjuana nzhogü in mü'büji cja Mízhocjimi, rí tsjaji na jo, ngue c'ua ra 'ñetse o nzhogü in mü'büji. ⁹ In pëzhgueji ra recibidots'üji Mízhocjimi, na ngueje o mboxbëchets'üji e Abraham. Pero rí xi'tsc'öji, dya cja rí tsijijñiji c'ü ni jyodü ra recibidots'üji. Na ngueje me na zëzhi Mízhocjimi, sö ra tsjapü yo ndojo ra mbëzhi nte c'o ra jñu's'ü e Abraham, xo ra 'ñench'e o mü'büji Mízhocjimi.

¹⁰ Xe sido o ña e Juan o zopjü c'o fariseo 'ñe c'o saduceo, o xipjiji:

—Nza cjatsc'ejí za'a c'o dya jo c'o quis'i, c'o ya juns'ütjo jacha cja o dyü'ü. Texe za'a c'ü dya jo c'o quis'i, ya ngue ra dyëziji cja rrü mboch'üji cja sivi. Je xo rga cjanu rgá tsja'c'ejí, nu 'ma dya ra nzhogü in mü'büji cja Mízhocjimi. ¹¹ Bübü mbëpji c'o o cjaja c'ü nu lamu, xäpcäji o mbäcua c'ü nu lamu ga mbös'ü. Pero nutscö dya pje pjëtscö rá pjösc'ö a cjanu nu c'ü cja va ëjë. Na ngueje me na nojo na puncjü angueze, nutscö rí menutjogö que na ngue 'na mbëpji. Nutscö rí jichi co ndeje c'o ra nzhogü o mü'bü

cja Mzhocjimi. Pero nu c'ü cja va ējē, 'ma rí 'ñench'e in mün'c'eji angueze, ra dya'c'eji o Espíritu Mzhocjimi c'ü. 'Ma dya rí 'ñench'e in mü'büji, ra dya'c'eji rí ma sufreji cja sivi, eñe e Juan.

¹² Xe sido o ña e Juan o xipjiji 'na ejemplo o mama:

—Na campesino ra jñüs'ü o yelgo, cja rrü mbitsi na jo o ndëxü. C'o ndëxü ra dyüt'ü cja c'ü o t'ujmü c'o, pero c'o paxa ra ndüt'ü co sivi c'o. Je xo ga cjanu rgá tsja nu c'ü cja va ējē. Ya bübü angueze ra recibido c'o ra nzhogü o mü'bü, pero c'o dya ra nzhogü o mü'bü, ya bübü ra mboch'üji a sivi c'ü dya ra juench'e, eñe e Juan.

El bautismo de Jesús

¹³ E Jesús ma bübü a ma a Galilea. O ë 'na nu pa, o mbedye c'ua o ma a ma cja c'e ndare a Jordán nu ja ma bübü e Juan. Je o ma nu, ngue c'ua ro tsja e Juan ro jichi angueze.

¹⁴ Pero e Juan dya mi ne ro jichi, mi xipji:

—Nu'tsc'e va ëcje in negue rá ji'tsc'ö, maco nguetscö ni jyongö rí jitscö, eñe e Juan.

¹⁵ Cjanu o ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Iyö, rí jitscö, na ngue ni jyodü rá cjaji texe c'ua ja ga manda Mzhocjimi.

Cjanu ne'e c'ua e Juan o jichi e Jesús. ¹⁶ Nuc'ua 'ma nzi va nguarü va ji'i e Jesús, cjanu o mbes'e cja c'e ndare. O xogü c'ua a jens'e, y o jñanda e Jesús ma sjöbü o Espíritu Mzhocjimi nza

cja 'na mbaro, ma ējē ro 'ne ndägä a xes'e angueze. ¹⁷ Cjanu o dyäräji c'ua 'naja c'ü mi ña a jens'e, o mama:

—Nujnu nguejnu ín Ch'igö nu rí s'iya, nguejnu rgá mäcjö nu, eñe.

4

Tentación de Jesús

¹ Nuc'ua o Espíritu Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü e Jesús. Nguec'ua va ma a ma cja majyadü ro ndörüji angueze, ro tsja e Satanás c'ü dya jo.

² O mezhe cuarenta pa, xõmü ndempa c'ü dya pje zi'i e Jesús cja c'e majyadü. Nuc'ua cjanu o zant'a c'ü. ³ Cjanu o ë c'ua c'ü dya jo o 'ñe ndörü e Jesús, o xipji:

—Ngue'tsc'e o T'itsc'e Mzhocjimi, nguec'ua rí xipjigue yo ndojo ra mbëzhi o xëdyi rí sigue, eñe c'ü dya jo.

⁴ Cjanu ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Dya rá ä'tc'ägö c'ü in xitsi, na ngue je t'opjü o jña Mzhocjimi c'ü dya ngueextjo xëdyi c'ü rga minc'ojme, sino que ngue texe o jña angueze c'ü pedye o ne'e c'ü, enzgöjme Mzhocjimi. Nguec'ua, dya rá cjapü yo ndojo ra mbëzhi o xëdyi rá sigö, eñe e Jesús.

⁵ Nuc'ua c'ü dya jo, o zidyi e Jesús a ma a Jerusalén c'ü ngue o ndajñiñi Mzhocjimi. Cjanu o 'ñe's'e c'ua a xes'e cja 'naja c'o torre c'o mi bübü cja c'e templo. ⁶ Cjanu o xipji:

—Ngue'tsc'e o T'itsc'e Mzhocjimi; nguec'ua rí dacü

dya a ma a jõmü. Ni jyodü rí tsjague a cjanu, na ngueje ya xo t'opjü o jña Mizophjimi:

Mizophjimi ra ndäjä c'o o anxe rgui 'ñeji a jens'e ra 'ñe pënhc'iji, ngue c'ua dya rí sos'ü cja ndojo ra s'onnc'ü in cua, ni pje rí tsja, eñe.

Nguec'ua rí dacü ndeze va hasta a jõmü, eñe e Satanás c'ü dya jo.

⁷ Cjanu o ndünru c'ua e Jesús o xipji:

—Dya rá dacü c'ua ja gui xitscö. Na ngue ya xo t'opjü c'ü dya rí sôjme o jña Mizophjimi c'ín Jmugöji, enzgöjme. Nguec'ua dya rí dacü a ma a jõmü para rá nugö cjo ra mböxcö Mizophjimi, eñe e Jesús.

⁸ Nuc'ua c'ü dya jo, o zidyi na yeje e Jesús a ma cja 'na t'eje c'ü me na ndä'ã. Cjanu o jichi c'ua texe yo jñiñi cja ne xoñijömü, cja na 'ñe texe c'o me na zö 'ñe me na jo c'o mi pë's'i yo jñiñi. ⁹ Cjanu o xipji c'ua va ndörü e Jesús:

—Nu 'ma rí ndüñijömügue cja ín jmidö rí matcügö, rá da'c'ügö c'ü rí mandague texe cja yo jñiñi yo rrä jí'ts'igö dya, eñe c'ü dya jo.

¹⁰ Cjanu o ndünru c'ua e Jesús o xipji c'ü dya jo:

—Nu'tsc'e Satanás, c'ueñe cja ín jmidö. Dya rá ma'tc'ö, na ngueje ya t'opjü o jña Mizophjimi c'ü rá ndüñijömüjme rá ma't'üjme Mizophjimi c'ü ngue ín Jmuji. Y nguextjo anguezé rá pëpjime, enzgöjme c'ü.

Nguec'ua, dya rá ma'tc'ö, eñe e Jesús.

¹¹ Nuc'ua c'ü dya jo o c'ueñe cja e Jesús. Cjanu o ñe c'ua c'o anxe o 'ñe mbös'üji e Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹² E Herodes ya vi manda o ngot'üji a pjörü e Juan. Nuc'ua 'ma o mbärä e Jesús c'ü ya ma o'o a pjörü e Juan, cjanu o nzhogü o matjo c'ua a ma cja c'e xoñijömü a Galilea. ¹³ O zät'ä cja c'e jñiñi a Nazaret. Cjanu o mbedye c'ua nu, o ma a ma cja c'e jñiñi a Capernaum, o ma mimi nu. Nu c'e jñiñi bëxtjo mi järä cja c'e zapjü nu ja mi tjomü c'o xoñijömü a Zabulón, 'ñe a Neftalí. ¹⁴ 'Ma o ma mimi e Jesús a Capernaum, o zäda o jña Mizophjimi c'ü vi mama c'e profeta Isaías:

¹⁵ Ra bübü jya's'ü cja c'o xoñijömü a Zabulón 'ñe a Neftalí.

Xo ra bübü jya's'ü texe nu ja cjogü c'e 'ñiji c'ü ni ma cja c'e tazapjü, 'ñe texe cja c'e xoñijömü c'ü tizhi lado a manu cja c'e ndare a Jordán. Texe a ma a Galilea nu ja dya päräji Mizophjimi, ra bübü jya's'ü nu.

¹⁶ C'o nte c'o mi nzhodü cja bëxömü, o jñandaji jya's'ü c'ü me na nojo.

Nu c'o mi cärä c'ua ja na bëxömü c'ua ja tüji, o zät'ä o jya's'ü o jmiji, eñe c'e profeta.

¹⁷ Nuc'ua ndeze 'ma o mbürü o mimi e Jesús a

Capernaum, o mbürü o zopjü c'o nte, o xipjiji:

—Jyëziji c'o na s'o, ra nzhogü in mün'c'eji cja Mizophjimi, na ngue ya ngue ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizophjimi a jens'e.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁸ 'Na nu pa'a, mi nzhodü e Jesús a jmi c'e zapjü a Galilea. O jñanda c'ua yeje bëzo c'o ma pät'ä o rrevi cja c'e zapjü. C'o bëzo mi cjuarma c'o. C'ü 'naja mi chjü e Simón Pedro. C'ü nu cjuarma mi chjü Andrés. Anguezevi mi mbëjmövi. ¹⁹ Cjanu o mama c'ua e Jesús o xipjivi:

—Nu'tsc'evi iñ mbëjmöguevi dya. Pero chjünt'üvi iñ xütcjö rá mö dya, rá jí'ts'ivi rí zopjüvi yo nte ngue c'ua anguezeki xo ra ndünt'üji iñ xütjügö, embevi.

²⁰ Jo ni zogüvi c'ua c'o o rrevi, cjanu o ndünt'üvi c'ua o xütjü e Jesús, o möji.

²¹ Xe go mötji mas a xo'ñi. E Jesus o jñanda c'ua xe ndo yeje bëzo c'o xo mi cjuarmavi. Mi chjü Jacobo 'ñe e Juan, c'o mi ngue o t'i e Zebedeo. Ma bübüvi cja 'na bü'ü co e Zebedeo c'ü nu tatavi, ma jocüji c'o o rreji. Nuc'ua e Jesús o ma't'üvi. ²² Anguezevi ixco zogüvi c'ua c'e bü'ü 'ñe c'ü nu tatavi, ixco ndünt'üvi c'ua o xütjü e Jesús o möji.

Jesús enseña a mucha gente

²³ Mi nzhodü e Jesús texe a ma a Galilea, mi xöpü c'o nte cja c'o o nintsjimi anguezeki. Y mi xipjiji o jña Mizophjimi;

mi xipjiji ja rvá manda nu c'ü vi 'ñeme Mizophjimi a jens'e. Y mi jocü c'o pje nde ma ngueme c'o mi sufre c'o nte. ²⁴ Me mi näntji e Jesús c'ü mi jocü c'o mi sö'dyë. Nguec'ua xo zät'ä c'e jña texe a ma cja c'e xoñijömü a Siria, o dyäräji c'o mi cja e Jesús. Nguec'ua ma sinpiji texe c'o mi sö c'o pje nde ma ngueme. Xo ma sinpiji c'o me mi sufre; ngue c'o vi zürü o s'ondajma c'ü dya jo, 'ñe c'o mi sürü o taque, xo 'ñe c'o dya mi sö ro 'ñöömü. E Jesús mi jocü texe c'o. ²⁵ O mbedye na puncjü nte a Galilea, 'ñe a Decápolis, 'ñe a Jerusalén, 'ñe cja c'o 'ñaja jñiñi c'o tsja a Judea, 'ñe texe a ma 'nanguarü cja c'e ndare a Jordán, mi pöji e Jesús.

5

El Sermón del monte

¹ Nuc'ua 'ma o jñanda e Jesús c'o nte c'o ma puncjü, cjanu o ma c'ua cja 'na t'eje o mimi c'ua nu. Cjanu o ë c'ua c'o ya mi ätpä o jña e Jesús c'o mi xiji discípulo, o säji cja jmi anguez. ² Nuc'ua e Jesús o mbürü o xöpü c'o o discípulo, o xipjiji:

Quiénes son los felices

³ —Cärä o nte c'o pärä c'ü dya ni muviji, y ni jyodüji Mizophjimi c'ü ra mbös'üji. Zö a cjanu c'o, pero ngue nu rguí mäji na ngueje ya ngue o Jmuji dya Mizophjimi.

⁴ —Cärä o nte c'o me ndumü. Pero zö ga cjanu ga sufreji, ngue nu rguí mäji nu, na

ngueje ra unü Mizophjimi c'ü rguí mäji.

⁵ 'Cärä o nte c'o dya cjapü na nojo, unü o mü'büji ra dyätäji Mizophjimi. 'Ma cjó c'o ra nguiñi a cjanu 'na pjeñe, ngue nu rguí mäjä, na ngueje Mizophjimi ra unü ne xoñijömu.

⁶ 'Cärä o nte c'o me ne o mü'bü ra tsja c'o na jo. 'Ma ga cjanu, ngue nu rguí mäji nu, na ngueje ra unü Mizophjimi c'ü rguí tsjaji c'o na jo.

⁷ 'Cärä o nte c'o juentse nu minteji ga mbös'üji. Nu c'o juentse a cjanu nu minteji, xo sö ra mäji na ngueje Mizophjimi ra juentse anguezoji.

⁸ "Ma cjó c'o ra 'ñejme Mizophjimi co texe o mü'bü, ngue nu rguí mäjä c'o, na ngueje ra mbäräji na jo ja ga cja Mizophjimi.

⁹ "Ma cjó c'o ra zopjü na jo yo nu minteji ngue c'ua ra pötca nuji, ngue nu rguí mäjä c'o, na ngueje ra 'märäji ngue o t'i Mizophjimi.

¹⁰ "Ma cjó c'o ra tsja na jo, bübü c'o ra nu'u na ü, ra tsjapüji ra sufre. Pero ngue c'ü rguí mäjä c'ü, na ngueje Mizophjimi ya ngue o Jmu c'ü.

¹¹ 'Nu'tsc'oji in ejmezügöji dya. Nguec'ua bübü 'ma ra zanc'eji, ra ndäc'eji, ra xo'sc'eji o bëchjine rga zanc'eji texe c'o me rrä s'o. Pero rí xi'tsc'öji, zö ra tsja'c'eji a cjanu, nguejyo rgui mäcjeji yo. ¹² Nguec'ua 'ma ra tsja'c'eji a cjanu, rí mäcjeji na puncjü. Na ngueje Mizophjimi ra dya'c'eji c'ü me

na jo a jens'e. C'o profeta c'o mi cärä mi jinguä xo o tsjapüji o sufreji, pero ya ch'unüji dya c'o me na jo, eñe e Jesús.

Saly luz para el mundo

¹³ O sido o ña e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—O õ'õ, üt'üji cja o jmõ, ngue c'ua dya ra s'odü. Je xo rga cjatsc'eji nu, rí tsjaji na jo ngue c'ua dya nda rrä s'o cja ne xoñijömu. Nu 'ma dya cja rga õxü o õ'õ, ¿ja rgá sö xe ra õxcü 'ma? Dya cja rguí muvi 'ma c'o, ra mbozüji a tji, ra yödü yo nte.

¹⁴ 'Nu'tsc'oji nza cjatsc'eji o jya's'ü cja yo nte. 'Naja jñiñi c'ü je jäs'ä cja 'naja t'eje, dya sö ja ra tsjö c'ü. ¹⁵ Je xo ga cjatjonu, 'ma tjütüji 'naja sivi, dya co'büji cja 'naja caja. Je e's'eji nu ja na ts'ijens'e, ngue c'ua ra sö ra jñanda texe c'o ri

cärä cja c'e ngumü c'ü. ¹⁶ Je xo rga cjatsc'eji nu, rí tsjagueji na jo cja yo nte, ngue c'ua ra unüji ngüenda c'ü na jo c'o in cjagueji. Nguec'ua xo ra mamaji c'ü me na jonte c'ü nin Tatagueji c'ü bübü a jens'e.

Jesús enseña sobre la ley

¹⁷ O sido o ña e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—In pärägueji c'e ley c'ü o dyopjü e Moisés, 'ñe c'o o dyopjü c'o profeta. Pe in cjinnceji c'ü rvá 'ñe xi'tsc'öji c'ü dya cja ni jyodü rí dyätäji c'o. Pero dya rí tsijñiji a cjanu. C'ü rvá ēcjö, ngue c'ü rá cjagö texe c'ua ja nzi ga mama c'o. ¹⁸ Na cjuana rí xi'tsc'öji, ni muvi texe

yo letra yo bëbü cja o ley Mizophjimi, 'ñe texe yo jña. Zö ra nguins'i ne jens'e 'ñe ne xoñijomü, pero ot'ü ra zädä texe c'ü mama cja o ley Mizophjimi. ¹⁹ Ni jyodü rí tsjapüji ngüenda rí tsjaji texe yo o ley Mizophjimi, zö ri ts'iqué c'e jña. Xo ni jyodü rí xöpüji yo nte, rí xipjiji ra tsjaji texe o jña Mizophjimi. 'Ma jiyö, ra tsja'c'eji c'ü dya rguí muvitsc'eji 'ma ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizophjimi a jens'e. Pero 'ma rí tsjagueji c'ü mama yo o jña Mizophjimi, 'ñe 'ma je rga cjanu rgui xöpüji yo nte, nu'ma, ra tsja'c'eji ra mbë'tsc'eji na nojo 'ma ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizophjimi. ²⁰ In pärägueji ja ga cja yo fariseo 'ñe yo xöpü o jña Mizophjimi yo xiji xöpüte. Rí xi'tsc'öji ni jyodü c'ü xenda rí tsjagueji na jo, que na ngue anguezeki. 'Ma jiyö, dya ra tsja'c'eji Mizophjimi a jens'e o ntetsc'eji c'ü ra mandats'üji.

Jesús enseña sobre el enojo

²¹ 'Ya i dyäräji o xi'tsc'eji c'o xöpüte c'ua ja va sjipji c'o mi cárä mi jinguä. O xipjiji a cjava: "Dya rí pö't'unteji. Nu 'ma cjó c'o ra pö't'unte, ra mbë's'itsjë o s'ocü 'ma, c'ü rguí tjünpu ngüenda ra sufre." ²² Pero nutscö rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o ra ünbü nu minteji, zö dya ra mbö't'ü, ra mbë's'itsjë o s'ocü 'ma, c'ü rguí tjünpu ngüenda ra sufre. Xo rí xi'tsc'öji, nu 'ma cjó c'o ra zo'bü nu minteji ra xipji: "Dya in pärä pje in cja'a", ra

'ñembe c'ü, xo ra mbë's'itsjë o s'ocü 'ma c'ü, c'ü rguí tjünpu ngüenda ra sufre. Y 'ma cjó c'o xo ra xipji nu minteji: "Me na s'otsc'e", ra 'ñembe, ra mbë's'itsjë o s'ocü 'ma c'ü rguí ma sufre cja sivi a linfiernu.

²³ 'Bëbü 'ma in pöji cja templo in sidyiji 'na animale ra mbö't'üji cja rrü ndü'tp'üji Mizophjimi cja c'e arta. Pero 'ma in sätceji, nu 'ma in mbeñeji c'ü pje vi tsjapqueji 'naja yo nin minteji, dya xtí unüji c'e animale ra mbö't'üji. ²⁴ C'ü rí tsjagueji, rí sogueji nu c'ü ni mbeñc'eji Mizophjimi. Ot'ü rí möji, rí ma dyötqueji c'ü nin minteji ra perdonatsc'eji. Nuc'ua cja rrü 'ñeji c'ua, rí 'ñe unüji c'ü ni mbeñc'eji Mizophjimi.

²⁵ "Ma pje c'o rí tsjapüji na s'o 'naja yo nin minteji, 'ma ra zints'iji cja jueci, rí jo'tp'üji 'ma cja ri pötcjeji cja 'ñiji. 'Ma jiyö ra ma nzhöc'eji nu cja c'e jueci. Nuc'ua c'e jueci ra nzhöc'eji cja c'e mböpjörü. Nuc'ua ra ngo'c'ügueji a pjörü. ²⁶ Na cjuana rí xi'tsc'öji, dya ra sö rí pedyegueji nu, hasta 'ma cja rí tsjöt'üji texe c'o ri tügueji.

Jesús enseña sobre el adulterio

²⁷ 'Ya i dyäräji o xi'tsc'eji c'o xöpüte c'ua ja va sjipji c'o mi cárä mi jinguä: "Dya rí tsägueji o ndixü." ²⁸ Pero nutscö rí xi'tsc'öji dya, 'ma cjó c'o ra jñanda 'naja ndixü y ra nguiñi cja o mü'bü ra tsjavi c'ü na s'o, zö dya ra juntavi, chjéntcui c'ü ya ri

tsājā o ndixū, ya tsja na s'o co angueze cja o mü'bü 'ma c'ü.

²⁹ Maco *in* mamaji ngue in chöji c'ü cja'c'üji rí tsjaji c'o na s'o, jñü'müji 'ma, panaji. Xenda na jo rí sätc'eji cja jimi Mzhocjimi zö ri 'natjo in chöji, que na ngue ra pant'aji texe in cuerpoji a ma a linfiernu. ³⁰ Maco *in* mamaji ngue in jodyëji c'ü cja'c'ü rí tsjaji c'o na s'o, dyocüji 'ma, panaji. Xenda na jo rí sätc'eji cja Mzhocjimi zö ri 'natjo in dyëji, que na ngueje ra pant'aji texe in cuerpoji a ma a linfiernu.

Jesús enseña sobre el divorcio

³¹ O sido o ña e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—*In* pärägueji c'ü xo mamaji mi jinguā: “Ma cjó c'o ne ra mbëzi nu su, ra unü o xiscömü c'ü rguí jyanbüvi.” ³² Pero nutscö rí xi'tsc'öji, dya cjó ra mbëzi nu su, ngueextjo 'ma ri 'ñe 'naja bëzo. Zö dya ri cja na s'o 'na ndixū pero 'ma ra tsja nu xíra ra mbëzi, pe ra tsja c'e ndixū ra chjüntui c'ü 'naja bëzo. Nguec'ua chjëntjui c'ü ri tsäjä bëzo c'e ndixū. Nguec'ua c'e bëzo c'ü o mbëzi c'ü nu su, ri pë's'i nu s'ocü 'ma c'ü, chjëntjui c'ü ro tsjapü o su ro tsäjä bëzo. Y c'e bëzo c'ü na yeje o xíra c'e ndixū, xo ri pë's'i nu s'ocü chjëntjui c'ü ro tsäjä ndixū. Na ngueje ya rguí chjüntui c'e ndixū c'ü ya vi bëzi.

Jesús enseña sobre los juramentos

³³ 'Ya *i* dyäräji c'ü o xi'tsc'ëji c'o xöpüte c'ua ja va sjipji c'o

mi cärä mi jinguā: “Dya rí ñädäji Mzhocjimi rí mamaji na cjuana, cja rrí mamaji o bëchjine. 'Ma *in* ñädäji Mzhocjimi c'ü rí tsjagueji, tsjagueji 'ma”, eñe c'o xöpüte.

³⁴ Pero nutscö rí xi'tsc'öji, dya pje rí ñädäji. Dya rí manji nza mbärä a jens'e. Na ngueje nguejnu manda Mzhocjimi. ³⁵ Ni xo rí mamaji nza mbärä ne xoñijömü. Na ngueje ngue Mzhocjimi c'ü manda yo cärä va. Ni xo rí mamaji nza mbärä a Jerusalén. Na ngueje ngue c'ü o ndajñiñi c'in Jmugöji c'ü pjézhi me na nojo. ³⁶ Ni xo rí mamaji nza mbärä in ñigueji, na ngueje nu'tsc'ëji, dya sö rí tsjapqueji c'ü rrä t'öxü ne rí 'na in ñixtegueji, ni xo ri tsjapqueji c'ü rrä potjü. ³⁷ C'ü rí tsjagueji, rí mantji “jä” o “jiyö.” 'Ma xe rí mangueji cjó nza ärä, nu'ma, ngueje c'ü dya jo c'ü 'ñünnc'ü in mün'l'ëji 'ma.

Jesús enseña sobre la venganza

³⁸ 'Ya *i* dyäräji c'ua ja va sjipji c'o mi cärä mi jinguā: “Nu 'ma cjó c'o ra jñü'pc'üji in chöji, rí nzhopcüji rí jñü'pc'üji a nzhö 'ma c'ü. Y nu 'ma cjó c'o ra jñü'pc'üji in s'ibiji, xo rí jñü'p'üji o s'ibi 'ma c'ü”, mi eñeji. ³⁹ Pero nutscö rí xi'tsc'öji, dya cjó rí nzhopcüji c'o ra tsja'c'üji c'o na s'o. Nu 'ma cjó c'o ra mbë'chc'iji in jojmiji, xo rí pjünbütjöji 'ma c'ü 'nanguarü ra mbë'chc'iji. ⁴⁰ Nu 'ma cjó c'o ne ra jyonnc'ëji o chü, y

ra zints'iji cja jueси ngue c'ua
ra ngannc'aji c'o ri jegueji,
xo rí jyëtspiji c'o ri tégueji.
41 Nu 'ma cjó c'o ra xi'tsc'eji:
"Chuns'ü yo rvá tuns'ügö,
ma sogüzögö 'na kilometro
nde", ra 'ñentsc'eji, nu'tsc'eji
xe rí ma sogüji 'ma c'ü xe 'na
kilometro nde. 42 Cjó c'o pje
ra dyö'tc'ügueji, rí unüji. Y c'o
pje c'o ra pe'sc'eji, dya xo rí
tsänbäji c'o.

El amor para los enemigos

43 'Ya i dyäräji c'ua ja va
sjipji c'o mi cárä mi jinguä:
"Rí s'iyagueji yo in dyocjeji,
pero c'o nuc'üji na ü, xo rí ñuji
na ü", eñeji. 44 Pero nutscö
rí xi'tsc'öji, rí s'iyagueji c'o
ra nuc'üji na ü, rí ma'tp'üji
Mizhocjimi c'o ra zanc'eji. Ts-
japqueji na jo c'o ra nuc'üji
na ü, dyötpüji Mizhocjimi c'o
ra jyonnc'eji o chü, 'ñe c'o
ra jñü'c'ügueji na ü. 45 'Ma
rí tsjapüji na jo a cjanu yo
nin minteji, zö rrä s'oji, ra
jñu'sc'eji 'ma c'ü nin Tataji c'ü
bübü a jens'e. Na ngueje
angueze cjapü ra mbes'e e
jyarü c'ü rguí jñanda texe yo
nte, zö ri cja na jo, o zö ri cja
na s'o. Xo va penpe o dyebe
texe yo nte, zö ri cja na jo,
o zö ri cja na s'o. 46 Nu 'ma
nguextjo c'o s'iayats'ügueji c'o
rí s'iyagueji, ¿cjo ra dya'c'eji
Mizhocjimi c'o na jo 'ma? Iyö.
¿Cjo dya je xo ga cjanu ga
tsja c'o publicano, s'iya o dy-
oji c'o; maco in mangueji me
na s'o c'o? Jä, je ga cjanu
ga tsjaji. 47 Nu 'ma nguex-
tjo yo in dyocjeji yo in ne rí
zenguaji, ¿ja bübü c'ü na jo

c'ü in cjagueji 'ma? Maco yo
dya pärä Mizhocjimi, je xo ga
cjatjonu, nguextjo c'o o dy-
oji zenguaji. 48 Nguec'ua rí
xi'tsc'öji, rí s'iyagueji texe yo
nte c'ua ja nzi ga tsja c'ü nin
Tatagueji c'ü bübü a jens'e.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

1 'C'ü rgui tsjagueji c'o na
jo, dya ngue c'ü ra jñantc'aji
yo nte ra mamaji in cjaji na
jo; ngue c'ü ra jñantc'aji c'ü in
Tatagueji c'ü bübü a jens'e. Na
ngue 'ma rí tsjaji na jo
nguextjo c'ü rguí jñantc'aji
yo nte, nu'ma, dya ra mama
c'ü in Tatagueji c'ü na jo vi
tsjagueji. 2 Bübü nte c'o cjapü
cja na jo; cjaji c'ü rguí mäpäji
yo nte'e. Nguec'ua 'ma pöji
nu ja cjogü na puncjü o nte,
nza cja cja nintsjimi o cja
'ñiji, unüji o merio c'o dya pje
pë's'i. Pero rí xi'tsc'öji c'ü na
cjuana, zö ra mama yo nte
na jonteji, pero Mizhocjimi
dya ra mama na jonteji.
Nu'tsc'eji, dya rí tsjaji nza
cja anguezeji. 3 Pero 'ma
rí unüji merio c'o dya pje
pë's'i, rí unüji c'ü dya cjó ra
mbärä. 4 Nguec'ua dya cjó
ra mbärä c'ü in unügueji. Pero
Mizhocjimi ra dya'c'eji c'o na
jo, na ngueje angueze pä'tc'äji
in münc'eji.

Jesús enseña cómo orar

5 'C'o cjapü cja na jo, me ne
o mü'büji c'ü ra jñanda yo nte.
Nguec'ua pöji cja nintsjimi,
'ñe c'ua ja pomü o 'ñiji, ni
ma dyötüji Mizhocjimi. Pero

rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, zö mama yo nte me na jonteji, Mizhocjimi dya ra mama na jonteji. Nu'tsc'eji, dya rí tsjaji nza cja anguezeji. ⁶ C'ü rí tsjaji, 'ma rí dyötqueji Mizhocjimi, rí tsjogüji a mbo cja in nzungueji, cja rrí tsotc'eji in nzoxtjiji. Cja rrí dyötqueji c'ua c'ü nin Tataji c'ü bübü nu ja dya cjó sö ra jñanda. Y angueze ra dya'c'eji c'o na jo'o, na ngueje pã'tc'äji in mü'n'c'eji.

⁷ "Ma rí dyötqueji Mizhocjimi, dya rí tsjagueji c'ua ja nzi ga tsja yo nte yo dya pärä Mizhocjimi. Anguezeji me yepeji c'o jña c'o ni dyötüji Mizhocjimi, pëzhiji ra dyärä Mizhocjimi na ngueje c'ü me yepeji. ⁸ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya me rí yepegueji jña c'ua ja nzi ga tsja anguezeji. Na ngueje c'ü nin Tataji pärä c'o ni jyond'eji ante c'ü rí dyötqueji c'ü. ⁹ Nguec'ua nu'tsc'eji 'ma rí dyötqueji Mizhocjimi, rí xipjiji a cjava:

Mi Tatats'ügöjme, je in bübü a jens'e, rí pjöxcüjme nutscöjme rí cäräjime cja ne xoñijömü, ngue c'ua rá súc'üjme ja c'o nzi ga züç'ü c'o cärä a jens'e.

¹⁰ Xo rí pjöxcüjme ngue c'ua dya ra mezhe ra zäda c'ü rá ä'tc'öjme ja c'o nzi ga dyä'tc'ä c'o cärä a jens'e, na ngue ngue'tsc'e in mandague. Xo rí

ö'tc'öjme rá cjajme c'ua ja nzi gui ñegue.

¹¹ Dyacöjme dya o xëdyi c'o rá sigöjme ne pa dya.

¹² Perdonaozügöjme ín nzhubüjme c'ua ja nzi rgá perdonaojme 'ma cjó c'o pje cjacüjme.

¹³ Dya rí jyézgue ra ndöcöjme c'ü dya jo. Pjöxcüjme ngue c'ua dya rá cja-jme c'o na s'o.

Na ngueje ngue'tsc'e in mandague, ngue'tsc'e me na zë'tsc'e, ngue'tsc'e me na notsc'e. Je ga cjatjotsc'e nu textjo c'o cjë c'o ra ejë. Amén.

¹⁴ 'Nu 'ma rí perdonaojueji c'ü cjó pje ra tsja'c'eji, xo ra perdonaocts'üji 'ma c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e. ¹⁵ Pero 'ma dya rí perdonaojueji c'ü cjó pje ra tsja'c'eji, dya xo ra perdonaocts'üji 'ma c'ü nin Tatagueji, nu c'o pje nde in cjagueji.

Jesús enseña sobre el ayuno

¹⁶ 'Bübü c'o cjapü cja me na jo. Nguec'ua 'ma go mbempjeji, cjapü ndumüji, dya xo dyebeji. Je ga tsjaji a cjanu, ngue c'ua ra mbärä yo nte c'ü mbempjeji, ra mamaji na jo c'ü cjaji. Na cjuana rí xi'tsc'öji, zö ra mama yo nte c'ü na jo cjaji, pero Mizhocjimi dya je ra mama a cjanu. Nu'tsc'eji, dya rí tsjagueji ga cjanu. ¹⁷ Nu 'ma rí mbempjeji, rí xinzhöji c'ua ja nzi gui tsjaji texe yo pa. Xo rí tsä'täji o aceite in

ñi'iji, y rí dyebeji. ¹⁸ Nguec'ua dya ra mbā'c'āji yo nte cjo in mbempjeji. C'ü ra mbārā c'ü in mbempjeji, nguextjo c'ü nin Tataji c'ü dya cjo sö cjo' ra jñanda. Y anguezze ra xi'tsc'eji c'ü na jo vi tsjagueji, na ngueje pã'tc'āji in mün'c'eji.

Riquezas en el cielo

¹⁹ 'Dya rí pë'sc'eji na puncjü c'o ni muvi cja ne xoñijõmü. Na ngueje ne xoñijõmü cārā o dyoxü, ra dyo'tc'ügueji c'o in ch'opjüji 'ñe in bitugueji. Y xo ra zижомü c'o in merioji de plata. Xo cārā va o mbuē, ra xo'tc'ügueji in nzungueji, cja rrū põnncc'üji c'o in pë's'iji. ²⁰ Jyodügueji ja rgá mbë'sc'iji a jens'e c'o ya ri bëbü 'ma rí sät'c'eji nu. Na ngueje a jens'e, dya cārā o dyoxü nu, nu c'ü ra dyo'tc'eji c'o ri pë's'iji, ni pje xo ra zижомü nu. Dya xo cārā o mbuē nu, c'ü ra põnncc'ügueji c'o ri pë's'igueji. ²¹ Nu 'ma rí pë's'igueji na puncjü cja ne xoñijõmü, je ri mäjä in mü'büji cja ne xoñijõmü. Pero 'ma ra bë'sc'eji na puncjü a jens'e, je ngue a jens'e nda ra mäjä in mü'büji.

La lámpara del cuerpo

²²⁻²³ C'ü unü jya's'ü cja in cuerposeji ngue in chöji. 'Ma janda na jo 'na nte, bëbü jya's'ü 'ma texe o cuerpo. Pero 'ma dya sö ra jñanda, chjéntjui c'ü ri bëbü cja bëxõmü 'ma c'e nte. Je xo ga cjatsc'eji nu. Nu 'ma nguextjo Mzhocjimi rí jyodüji, ra bëbü 'ma jya's'ü texe cja in mü'bügueji. Pero 'ma rí

jyodüji Mzhocjimi, 'ñe rí jyodüji rí pë's'iji na puncjü cja ne xoñijõmü, 'ma rí jyodüji nza yeje, nu'ma, dya nda ra bëbü jya's'ü in mü'büji. Y 'ma in pëzhgueji bëbü jya's'ü in mü'n'c'eji, nu 'ma dya cjuana jya's'ü, nu'ma, ojtjo jya's'üts'üji 'ma.

Dios y el dinero

²⁴ "Ma cjo c'o ra mbëpi yeje lamu, dya ra sö ra dyätävi nza yejui. Na ngueje c'ü 'naja ri ünbüji, ra tsja c'e mbëpjì; c'ü 'naja ri ne'e. O 'ma jiyö, 'naja c'ü ri cjapü dya rgui muvi. Je xo ga cjatsc'eji nu, 'ma in jodüji ja rgui pë's'iji na puncjü cja ne xoñijõmü, nu'ma, dya in pëpqueji 'ma Mzhocjimi c'ua ja nzi ga ne anguezze.

Dios cuida a sus hijos

²⁵ 'Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí tsjijñiji ja rgui chöt'üji c'ü rí siji. Dya xo rí tsjijñiji c'ü pje rí jyeji. Mzhocjimi me na nojo, ya ngambgaji va. Nadya, ¿cjo dya xo ra dya'c'eji c'ü rí siji, 'ñe c'ü rí jyegueji? ²⁶ Jñant'maji yo s'ü. Dya podüji o ndëxü, dya xo tagüji, dya pje xo üt'üji cja t'ujmü; maco c'ü nin Tatagueji c'ü bëbü a jens'e nde 'huiñi yo. Nu'tsc'eji, xenda ni muvits'ügueji na puncjü que na ngue yo s'ü. Nguec'ua, ¿cjo dya xo ra 'huiñsc'eji Mzhocjimi? ²⁷ ¿Cjo bëbüts'üji c'ü sö ra chäcä nde metro c'ü xe rrä ndä'ä? Zö me ra nguijñi, dya cjo' ra sö.

²⁸ 'Nguec'ua, ¿jenga in cjinnceji ja rí chöt'üji c'ü

rí jye'eji? Unüji ngüenda yo pje c'o ma ndäjnä yo cja'a cja juajma, ja ga te'eji. Dya pëpjiji, dya xo jench'eji o tjüjmü pa ra dyät'äji o bituji. Pero me na zö yo.
 29 E Salomón mi pjézhi na nojo, mi je o bitu c'o me ma zö. Pero xenda na zö yo ndäjnä. 30 Yo pjin'ño cja'a cja juajma dya, pero ra xörü ra münü ra c'ant'a cja hornu ra ndüt'üji yo; maco Mizzhocjimi unü c'ü na zö o ndäjnä yo. Natsc'eji, ¿cjo dya xo ra dya'c'eji Mizzhocjimi c'ü rí jyegueji? Nguec'ua, ¿jenga dya in enh'eji na jo in mü'büji Mizzhocjimi ra dya'c'eji c'o ni jyonc'eji?
 31 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya me rí tsijjñiji rí mamaji: "Pärä, ¿pje rá sigöji, o pje xo rá jegöji?", rí 'ñeñeji. 32 Ngue yo dya pärä Mizzhocjimi yo me jodü ga cjanu. Pero nu'tsc'eji in 'ñejeji c'ü nin Tataji c'ü bëbü a jens'e; anguezze pärä c'ü nde ni jyonc'eji texe yo. 33 Nu'tsc'eji ot'ü rí jyodüji Mizzhocjimi, ngue c'ua ra mandats'üji. Y rí jyodüji rí tsjaji c'o na jo c'ua ja ga manda c'ü. Nuc'ua texe yo, nde ra dya'c'eji yo.
 34 Nguec'ua, dya rí tsjinnceji ja rgui chöt'üji c'ü rí siji 'ñe c'ü rí jyeji c'o pa c'o va ñejë. 'Ma ra zädä c'o pa'a, cja rí ñuji ja rgui tsjapqueji. Na ngueje pama va ñejë texe o ndumü c'ü ni jyodü rí sufregöji.

7

No juzguen a otros

1 'Dya cjó rí so'bügueji. 'Ma jiyö ra jñün'c'ügueji ngüenda Mizzhocjimi. 2 C'ua ja nzi gui so'bütegueji, je xo rga cjanu rgá jñün'c'ügueji ngüenda Mizzhocjimi. Mizzhocjimi ra nzhocüts'üji c'ua ja nzi gui tsjagueji. 3 O dyaxü, xenda na nojo que na ngue o ngümpaxa. Je xo ga ciatjonus in nzhunc'eji. Pe na nojo in nzhunc'eji nza cja 'na dyaxü, y pe ts'iquë nza cja 'naja ngümpaxa c'o o nzhubü yo nin minteji. Nguec'ua, ¿jenga in so'büji c'e ngümpaxa c'ü o'o a nzhö yo nin minteji? Maco dya in cö'tp'üji 'ñi c'e dyaxü c'ü o'o in chöji. 4 ¿Ja rgá sö rí xiqueji yo nin minteji: "Jyëzguijme rá cjü'pc'öjme ne ngümpaxa nu o'o nin chögue", rí 'ñembeji? Maco dya ixi cjübügueji c'e dyaxü c'ü o'o in chögueji. 5 Nu'tsc'eji in cjapqueji c'ü na jotsc'eji, pero dya cjuana. C'ü rí tsjagueji, ot'ü rí tsjünc'eji c'e dyaxü c'ü o'o in chögueji, ngue c'ua ra sö rí jñandaji na jo rí tsjü'p'üji c'e ngümpaxa c'ü o'o a nzhö'ö c'ü nin minteji, eñe e Jesús.

6 'Bëbü nte c'o chjëntji nza cja o cuchi c'o ra yödü c'o pje ri unügueji c'o dya ri ne anguezzeji. Xo chjëntji nza cja o dyo c'o ra ë ra 'ñe zac'eji 'ma pje c'o ri unügueji c'o dya ri neji. C'o nte c'o ga cjanu, dya cja xe rí zopjüji o jña Mizzhocjimi nu me na sjü.

Pedir, buscar y tocar la puerta

7 'Sido rí dyötqueji Mizzhocjimi, ra dya'c'eji. Sido

rí jyodüji Mizhocjimi, rí chötc'eji c'ü ni jyonc'eji. Sido rí ma'tüji Mizhocjimi, ra dyä'tc'eji. ⁸ Na ngue texe c'o ra dyörü, ra ch'unü c'o. Y texe c'o ra jyodü, ra chöt'ü c'o. Y texe c'o ra mapjü, ra dyätäji c'o.

⁹ 'Nu'tsc'eji in 'ñecjeji in ch'igueji, 'ma ra chëzhi in jmiji in ch'igueji ra dyö'tc'eji 'na tjõmëch'i, ¿cjo rí unügueji 'na ndojo? Iyö, dya sö. ¹⁰ Y 'ma ra dyö'tc'eji 'na jmð'õ, ¿cjo rí unügueji 'na c'ijmi? Iyö, dya xo sö'ö. ¹¹ Maco in nteji in cjaji c'o na s'o, pero in pjëchiji rí unüji c'o na jo yo in ch'igueji. Na c'ü nin Tatagueji c'ü bübü a jens'e, ¿cjo dya xo ra dya'c'eji c'o na jo c'o rí dyötüji anguez?

¹² 'C'ua ja nzi gui ñegueji c'ü ra s'iyats'üji yo nte, je xo ga cjanu rgui s'iyagueji yo. Na ngueje je ga cjanu ga mama o jña Mizhocjimi c'ü xiji ley 'ñe profeta.

La puerta angosta

¹³ 'Nu 'ma in ne rí nzhodüji cja o 'ñiji Mizhocjimi, tsjogüji cja c'e ts'ingoxtji. Na ngueje bübü 'na ngoxtji, 'ñe 'na 'ñiji c'o me na mbät'ä, pero ni zidyji nu ja ra sufreji cja sivi. Me na puncjü c'o cjogü cja c'e ngoxtji c'ü na mbät'ä. ¹⁴ Pero c'e 'ñiji c'ü ni zidyiji nu ja ra bübütjoji co Mizhocjimi, na s'ich'i c'ü. Xo 'ñe c'e ngoxtji, xo s'ich'i c'ü. Y dya puncjü c'o tööt'ü c'e ngoxtji c'ü rgui möji c'e 'ñiji.

El árbol se conoce por su fruto

¹⁵ 'Cärä nte c'o ra ëtsceji ra 'ñe tsjapü ri ñaji o jña Mizhocjimi. Cjapüji na jo'ojo nza cja ndëncjhjürü yo dya pje cja, pero a mbo o mü'büji me na s'oji nza cja o min'ño yo me na sate. Nguec'ua rí pjötpüji ngüenda c'o. ¹⁶ C'ü rgui pärägueji c'o xöpüte, rí unnc'eji ngüenda ja ga mimi c'o. In pärägueji o visachi, dya quitsiji o uva c'o. Ni xo ri quitsiji o higo cja o bimpëdyi. Je xo ga cjatjonu c'o xöpüte c'o cjapü ri ña o jña Mizhocjimi, dya sö ra mimi na jo c'o. ¹⁷ Je xo ga cjatjonu texe o za'a c'o na jo, quis'i c'o na jo c'o. Pero c'o dya ga jo, quis'i c'o dya ga jo. ¹⁸ 'Na za'a c'ü na jo, dya sö ra nguis'i c'o dya ga jo. Ni xo ri ngue 'na za'a c'ü dya jo, dya sö ra nguis'i c'o na jo. ¹⁹ Texe za'a c'o dya quis'i c'o na jo, ra dyëziji cja rrü pant'aji a sivi. ²⁰ Nguec'ua c'ü rgui pärägueji c'o xöpüte, rí unnc'eji ngüenda ja ga mimi c'o.

No todos entrarán en el reino de los cielos

²¹ 'Na puncjü c'o ra xitskö: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö", ra 'ñenzgöji. Pero dya texeji ra cjogüji c'ua ja manda Mizhocjimi. C'o ra cjogü nu, nguextjo c'o ra tsja c'ua ja nzi ga ne c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e. ²² 'Ma ra zädä c'e pa 'ma ra tjün ngüenda, me na puncjü c'o ra xitskö: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿cjo dya mi nännç'ämje in chjügue, 'ma mi zopcjöjme yo nte? ¿cjo dya xo mi nännç'ämje in chjügue 'ma mi pjongüjme o

8

s'ondajma? ¿Cjo dya xo ngue co in chjügue c'ü mi jocüjme c'o mi sö'dyë, 'ñe c'o na puncjü c'o na nojo c'o mi cjajme?", ra 'ñenzgöji. ²³ Nuc'ua rá tjüntcöji c'ua, rá xipjiji: "Dya ngue o t'itsc'eji mi Tatagö. C'ueñeji cja ín jmigö dya, nu'tsc'eji i tsjagueji c'o na s'o", rá embeji.

Las dos bases

²⁴ 'Nguec'ua, nu c'ü ra dyärä yo jña yo ró xi'tsc'öji dya, y ra tsja'a yo, rá jyëtspigö nza cja 'na bëzo c'ü na jo va mbeñe. O jyäbä 'naja ngumü a xes'e cja 'na peña. ²⁵ Go 'ñeje c'ua 'na tadyebe. Xo ëjë 'na tareje c'ü je 'ne pjat'ü cja c'e ngumü. Xo ë 'na tandajma c'ü me mi vü'ü cja c'e ngumü. Pero dya go tunü c'e ngumü, na ngueje vi tjäbä a xes'e cja c'e peña. ²⁶ 'Ma cjo c'o ra dyärä yo jña yo ró xi'tsc'öji dya, 'ma dya ra tsja c'ua ja nzi va dyärä, rá jyëtspigö nza cja 'na bëzo c'ü dya nguijñi na jo c'ua ja ro jyäbä o ngumü, je go jyäntjo cja 'ñõxõmü. ²⁷ Go 'ñeje c'ua 'na tadyebe. Xo ëjë c'e ndare. Xo vü e ndajma c'ü o juant'a c'e ngumü. Jo nu tunü c'ua o ngumü c'e bëzo, ixco chjorü, eñe e Jesús va nguarü va zopjüji.

²⁸ 'Ma o nguarü e Jesús o mama yo jña yo, me mi sũji, dya mi pärä pje ro nguijñi. ²⁹ Na ngueje o unüji ngüenda je vi 'ñe cja Mizhocjimi c'o vi mama e Jesús va xöpü anguezeki. Y dya je ma cjanu c'o xöpüte.

Jesús sana a un leproso

¹ Nuc'ua o zöbü e Jesús cja c'e t'eje. Xo zöbü na puncjü o nte, mi pöji anguezze. ² O ëjë c'ua 'naja bëzo c'ü mi sö 'naja ngueme c'ü xiji lepra, o 'ñe chëzhi cja e Jesús. Cjanu o ndüñijõmü c'ua a jmi, cjanu o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, 'ma rí ñegue, ra sö rí jocüzü.

³ Cjanu o c'uana c'ua a dyë e Jesús o ndörü c'e nte, o xipji:

—Rí negö. Ra jots'ü.

Nzi va ndörü, nzi va ojto c'ua c'e ngueme. ⁴ Nuc'ua e Jesús o xipji:

—Pjöngüenda c'ü dya cjo rí ma xipjigue dya, nguextjo c'ü rí ma, rí ma jíchitsjë c'e mböcjimi c'ü ya jogüts'ü. Xo rí jñünü c'o rí unü Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama e Moisés. Ixtí mague a cjanu ngue c'ua ra nu'tc'ügue c'e mböcjimi c'ü na cjuana ya jots'ü. Nguec'ua yo nte ra mbäräji c'ü ya 'nin'tsc'i c'e ngueme.

Jesús sana al muchacho de un capitán romano

⁵ Nuc'ua o zät'ä e Jesús cja c'e jñiñi c'ü mi chjü Caper-naum. Cja c'e jñiñi mi bübü 'naja bëzo c'ü mi manda 'naja ciento o tropa. 'Ma cja ma sät'ä e Jesús, o ë c'ua c'e bëzo o 'ñe ndünrü e Jesús. Cjanu o dyötü 'na favor. ⁶ O xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, dya cja sö ra 'ñõmü ín ch'i'i, ya zürü o ngueme. Ya dyobütjo ín nzungö, y me sufre na puncjü c'o na ü.

7 Cjanu o ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Jo rá magö, rá ma jocü.

8 O ndünrrü c'ua c'e bëzo o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, dya ga jozgö c'ü rí tsjogue a mbo cja ín nzungö. Zö ngueextjo 'na jña c'ü rí mangue, ra jogü c'ín ch'i'i. ⁹ Na ngue xo 'ñetscö xo ch'acö poder, ngue c'ua rí mandagö o tropa. 'Ma rí xipjigö c'ü 'naja: "Ma'a", rá embe, ra ma. 'Ma rí xipjigö c'ü 'naja: "Chjä'dä", rá embe, ra ñejë. Xo 'ñe 'ma rí xipjigö c'ín mbépji: "Tsja'a yo", rá embe, ra tsja'a.

¹⁰ Nuc'ua 'ma o dyärä e Jesús c'o vi mama c'e bëzo, me co nguentjo c'ua. Na ngue o unü ngüenda c'ü mi junt'ü o mü'bü c'e bëzo c'ü pje ro mama e Jesús, ro zäda. Nguec'ua va xipji c'ua c'o mi pöji:

—Na cjuana rí xi'tsc'öji, ni ri 'na yo ín menzumüji a Israel ró tötc'ö c'ü ri ejme na jo nza cja ne bëzo nu. ¹¹ Nutscö rí xi'tsc'öji, na puncjü o nte c'o rgui 'ñeje nu ja ni mbes'e e jyarü, 'ñe nu ja ni nguibí, xo 'ñe textjo cja ne xoñijömü; ra 'ñe mimiji nu ja manda Mizzhocjimi a jens'e, ra zil'iji o xëdyi co e Abraham, 'ñe e Isaac, 'ñe e Jacob. ¹² Pero c'o ot'ü vi zojnüji ro cjogü nu ja manda Mizzhocjimi, ts'ëtjo c'o go ne. Nguec'ua c'o dya go ne'e, ra mboch'üji nu ja na bëxömü, nu ja me ra huëji, y me ra nguünxt'ü o s'ibi rgá sufreji na puncjü.

¹³ Nuc'ua e Jesús o xipji c'e bëzo c'ü mi manda 'naja ciento tropa:

—Ma dya in nzungue. C'ua ja nzi vi 'ñejmegue, je rga cjanu rgá jogü c'in ch'i'i.

Ixco jogü c'ua c'e t'i c'e ndajme c'ü.

Jesús sana a la suegra de Pedro

¹⁴ O ma c'ua e Jesús cja o ngumü e Pedro. O chöt'ü c'ua c'ü mi sö'dyë c'ü nu to'o e Pedro, mi sö pa'a c'ü. ¹⁵ Nuc'ua e Jesús cjanu o ndötpü c'ua a dyë. Jo ni c'ueñe c'ua c'e pa'a. Cjanu o nanga c'ua c'e ndixü o dyät'ä o jñõnü ro ziji.

Jesús sana a muchos enfermos

¹⁶ Nuc'ua 'ma ya vi nguibí e jyarü, o sinpiji e Jesús na puncjü nte c'o vi zürü o ndajma c'ü dya jo. E Jesús, ngueextjo c'ü o mama ro mbedye c'o ndajma, y go mbedye c'ua c'o. Y texe c'o mi sö'dyë, o jocü c'o. ¹⁷ Nguec'ua ma zäda c'o vi mama c'e profeta Isaías: "Angueze me go juentsqueji o 'ñe jocüzüji c'o ngueeme c'o mi sufregöji", eñe c'e profeta.

Los que querían seguir a Jesús

¹⁸ Ya vi mundo na puncjü nte cja e Jesús. Nguec'ua va ña e Jesús va xipji c'o o discípulo ro dat'üji cja 'na bü, ngue c'ua ro mbes'ëji a 'nanguarü cja c'e trazapjü. ¹⁹ Cjanu o sä c'ua 'naja bëzo c'ü mi xöpü c'ü o ley Mizzhocjimi c'ü o ë xipji e Jesús:

—Xöpüte, rá tjünt'ü in xütce rá më nu ja c'o rí sät'ë.

20 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Ante c'ü rá më, ixtí tsijjñi c'ü rá xi'tsc'ö. Yo min'ño bëbü o tjocüji, y yo s'ü pë's'i o t'oxüji. Nutscö, zö rvá ēcjö cja Mzhocjimi pero dya rí pë'sc'ö ja rá oxü, eñe e Jesús.

21 Nuc'ua cjanu o mama c'ua 'naja c'ü mi tjünt'ü a xütjü e Jesús, o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, dyacö sjëtsi ot'ü rá ma'a, rá ma ögü mi tatagö, cja rrü mëgövi.

22 O xipji c'ua e Jesús:

—Yo nte, chjëntjui c'ü ya ndüji na ngue dya creozüji. Jyëzgue anguezeki ra dyögüji c'o nín mi añimaji. Nu'tsc'e chjünt'ü ín xütcjö rá mëgövi.

Jesús calma el viento y las olas

23 Cjanu o dat'ü c'ua e Jesús cja c'e bü. Cjanu o möji c'ua c'o o discípulo. 24 Jo ni vü'ü c'ua 'naja tandajma. Me mi pjö's'ü c'e ndeje ma mbo'o c'e bü'ü. Pero e Jesús ma ijítjo c'ü. 25 Nuc'ua c'o discípulo o chëzhiji a jmi e Jesús, o xipjiji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, pjöcøjme para dya rá quibigöjme.

26 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'eji, ¿jenga in sü'üji? ¿Cjo dya in ejmezügöji c'ü so rá pjö'c'eji?

Cjanu o nanga c'ua e Jesús, cjanu o huënh'i c'e ndajma, 'ñe c'e ndeje. Ixco böbü c'ua c'e ndajma 'ñe c'e ndeje. 27 Me co nguijñi c'ua c'o discípulo, mi mamaji:

—¿Pje ma poder c'ü pë's'i ne bëzo nu, nguec'ua ätä e ndajma 'ñe ne ndeje?

Los hombres endemoniados de Gadara

28 Nuc'ua o zät'äji a 'nanguarü cja c'e trazapjü cja c'e lugar c'ü mi chjü a Gadara. O ë c'ua yeje bëzo c'o mi o'o o mü'bü o demonio c'o ngue o dyoji e Satanás c'ü dya jo; o 'ñe chjëji e Jesús. Je vi 'ñeju a nde cja c'o panteón cja campo santo. Me ma s'ovi 'ñe me ma cuëvi, nguec'ua dya cój mi sö cój xi ro cjogü cja c'e 'ñiji c'ü. 29 Nuc'ua c'o demonio o tsjapüji o mapjü na jens'e c'o bëzo va xipjivi e Jesús:

—Jesús, o T'itsc'e Mzhocjimi, ¿pje in pë'sc'ü rí ñugöjme? ¿Cjo vi 'ñecjua rí ë tsjacüjme rá sufrejme dya? Maco dya be sädä c'e pa 'ma ra tjün ngüenda, eñe c'o bëzo va 'ñö'p'üji o mü'bü c'ü dya jo ro ñavi.

30 Na jë nu ja ma ñõnü na puncjü o cuchi. 31 Nguec'ua va tsja c'o demonio o dyötüji e Jesús, o xipjiji:

—Ma rí pjongüzüjme cja o mü'bü yo bëzo, jyëzgujme rá ma quichc'öjme cja yo cuchi.

32 Cjanu o mama c'ua e Jesús:

—Pedyeji ma tsich'iji, embeji.

Nuc'ua c'o demonio go mbedyeji, go ma nguich'iji cja c'o cuchi. Nuc'ua texe c'o cuchi nde va dacütjoji va zöbüji cja c'e dyä'ä. Go ma jyäji c'ua cja c'e trazapjü. Nzhangua ndüji.

³³ Nuc'ua c'o mi pjörü c'o cuchi go cjuan'diji c'ua, go möji na niji cja c'e jñiñi; o ma cösteji texe c'o vi jñandaji, o xipjiji ja va jogü c'o bëzo c'o vi dyo'o ə mü'bü c'o demonio. ³⁴ Nuc'ua cjanu o mbedye texe c'o mi cärä cja c'e jñiñi, o ma nuji e Jesús. 'Ma o zät'äji, o xipjiji c'ua e Jesús c'ü pje cjint'o tsja, ro mbedye cja c'ü ə jñiñiji.

9

Jesús sana a un paralítico

¹ Nuc'ua cjanu o dat'ü e Jesús cja c'e bü, xo 'ñe c'o ə discípulo. Cjanu o mbes'oji a 'nanguarü cja c'e trazapjü, o zät'äji nu cja c'e jñiñi nu ja mi oxü e Jesús. ² O ñejë c'ua ja nzi nte ma siji 'na bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñömü; ma tüji cja 'naja pjinguä. Mi junt'ü ə mü'büji c'ü mi sö e Jesús ro jocü c'e bëzo. Nuc'ua 'ma o mbärä e Jesús c'ü mi ejmeji, o zopjü c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñömü, o xipji:

—Dya rí sügue, së'ë; ya ró perdonaots'ü dya in nzhunc'e, eñe e Jesús va xipji c'e bëzo.

³ Xo mi cärä nu, ja nzi xöpüte; o dyäräji e Jesús o perdonao c'e bëzo. Nguec'ua ma nguijñiji ə mü'bütjsjéji: "Nunjue Jesús chjéntjui c'ü o zadü Mizhocjimi nu", ma nguijñiji.

⁴ Ixmi pärä e Jesús c'o mi cjijñi anguezeli, nguec'ua va xipjiji c'ua:

—¿Jenga in cjijñiji c'o na s'o a mbo cja in mü'bügueji?

⁵ Ró xipji ne bëzo: "Rí perdonaots'ü in nzhunc'e",

ró embe, pero dya cjó sö ra mbärä cjo ya ma ə nzhubü. Pero 'ma rá xipji ne bëzo: "Nu'tsc'e, ñianga rí nzhodü", rá embe; 'ñe 'ma ra nanga c'ua ne bëzo ra nzhodü, ixtí pärägueji 'ma c'ü dya rí xi'ts'iji o bëchjine. ⁶ Nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi, ya ch'acö poder cja ne xoñijömü rá perdonaots'üji in nzhubüji. Unnc'oji dya ngüenda ngue c'ua rí päräji c'ü rí pë'sc'ö c'e poder, embeji.

Cjanu o zopjü c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñömü, o xipji:

—Nu'tsc'e, ñianga, chuns'ü nu in os'ü, ma'a in nzumü, embeji c'e bëzo.

⁷ O nanga c'ua c'e bëzo, cjanu o ma c'ua ə ngumü.

⁸ Nuc'ua c'o nte 'ma mü o jñandaji ja va jogü c'e bëzo, me go nguijñiji c'ua, na ngue nunca mi jandaji a cjanu. Me xo go mamaji me na jo Mizhocjimi, na ngue vi tsja a cjanu vi unü poder cja yo nte.

Jesús llama a Mateo

⁹ Nuc'ua o mbedye nu e Jesús, o cjogü nu ja ma jü'ü 'naja bëzo c'ü mi chjü'ü e Mateo, c'ü mi cobra o contribución. E Jesús o jñanda c'e bëzo, o xipji:

—Chjünt'ü in xütcö rá mëgövi, embe.

Ixco böbü c'ua e Mateo o mëvi e Jesús.

¹⁰ 'Na nu pa, ya vi mimi e Jesús a mbo 'na ngumü, ma siji o xëdyi. Go ñejë c'ua na puncjü c'o mi cobra o contribución, c'o mi xiji ma s'onte, xo 'ñe c'o dya mi süpü

o ley c'o menzumü a Israel, nguec'ua xo ma sjiji ma s'oji. O 'ñe ziji o xëdyi co e Jesús, 'ñe c'o o discípulo. ¹¹ C'o fariseo o jñandaji c'ü ma jüji e Jesús c'o bëzo, nguec'ua va xipjiji c'ua c'o o discípulo e Jesús:

—¿Jenganin xöpütegueji nde si'iji o xëdyi co nujyo cobra o contribución 'ñejoyo 'naja yo na s'o?, eñe c'o fariseo.

¹² E Jesús o dyärä c'o vi mama c'o fariseo, cjanu o xipjiji c'ua 'na ejemplo:

—Nu c'o dya sö'dyë, dya ni jyodü cjó ra dyät'ä c'o; nguextjo c'o sö'dyë. Je xo ga ciatjonu yo tū o nzhubü, ngue c'o ni jyodü ra jocüji yo. ¹³ In päräji o jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: “C'ü ni pötcöji o animal, cja rrí pascöji c'o, na jo c'ü. Pero c'ü xenda rí negö, ngue c'ü rí juentsqueji yo nin minteji”, eñe Mizhocjimi. Nujnu, ngue 'naja jña c'ü ni jyodü rí ma xörüji, xa'ma ra zi'ch'i in mün'c'eji nu. C'ua ja nzi ga mama ne jña nu, rí juentsetegö. Nguec'ua, dya ngue c'o cjapü cja na jo c'ü rvá 'ñe xipji ra nhogü o mü'büji cja Mizhocjimi. Ngue c'o pärä tū o nzhubü.

Le preguntan a Jesús sobre el ayuno

¹⁴ Nuc'ua c'o o discípulo e Juan o säji nu ja mi bübü e Jesús, o xipjiji:

—Nutscöjme rí mbempcjöjme na puncjü, xo 'ñe yo fariseo. ¿Jenga dya mbempje yo in discípulogue?

¹⁵ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji 'naja jña ngue c'ua ro

mbäräji jenga dya mi mbempje c'o o discípulo. O xipjiji:

—'Ma ra chjüntü 'naja së, 'ma dya be cjuarü c'e chjüntü, dya sö ra ndumü c'o o dyoji, na ngueje xe bübüti c'e së a nde anguezeli. Pero ra zädä c'o pa 'ma ra s'nbiji c'e së. Nuc'ua cja ra mbempjeji rgá ndumüji 'ma.

¹⁶ Sido o ña e Jesús o xipjiji 'na ejemplo, o mama a cjava:

—'Na zëbitu, dya cjó sö ra mbä't'ä 'na bitu c'ü nuevo. Na ngue ro ñungü c'e nuevo bitu. Nuc'ua nu ja ya mi xüt'ü, xenda ro xüt'ü. ¹⁷ Dya xich'iji o öt'apjü cja zëmbota, na ngueje ro xüt'ü c'e zëmbota, ro pjödü c'e t'apjü. Dya cja ro jogü c'ua c'e zëmbota. Je xich'iji o öt'apjü cja mbota c'o cja nuevo, ngue c'ua dya ra xüt'ü c'e mbota ra pjödü c'e t'apjü, eñe e Jesús va xipjiji 'na exemplo.

La hija de Jairo, y la mujer que tocó la ropa de Jesús

¹⁸ 'Ma ndänt'ä ma mama e Jesús c'o jña c'o, o ē c'ua 'naja bëzo c'ü pje mi pjëzhi cja c'o menzumü a Israel; o 'ñe ndüñijomü a jmi e Jesús, o xipji:

—C'ín xunt'igö cja ndü mi ndajme. Pero rí ma'a, rí ma 'ñe's'e in dyëgue, ra tetjo.

¹⁹ Cjanu o böbü c'ua e Jesús o mëvi c'e bëzo, xo 'ñe c'o o discípulo. ²⁰ Nuc'ua cjanu o ejë c'ua 'naja ndixü c'ü mi sö'dyë, c'ü ya mi pa 'na doce cjë c'ü mi dagü o cji. O ē chëzhi a xütjü e Jesús, o 'ne ndötpü o fleco c'ü o bitu c'ü

mi je'e e Jesús. ²¹ Na ngueje mi cjijñi c'e ndixü: "Nguextjo c'ü rá tjötpü o bitu nu, ixta ndixqui", eñe. ²² Nuc'ua e Jesús o jñanda c'e ndixü, o xipjí:

—Dya rí sügue, süngü; ya jots'ügue dya, na ngueje *in ejmezügö* c'ü sö rá jocüts'ü in nzeme.

Nuc'ua ndeze c'e ndajme c'ü, o jogü na jo c'e ndixü.

²³ Nuc'ua o zät'ä e Jesús cja o ngumü c'e bëzo c'ü pje mi pjëzhi, cjanu o cjogü a mbo'o. O jñanda c'ua c'o mi jüxü o pito, 'ñe c'o nte c'o me mi huëñi. ²⁴ O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—C'ueñeji va. Na ngueje ne xunt'i nu, dya tü'ü nu, itjo nu.

Nuc'ua c'o nte me go tsjapütjoji burla e Jesús. ²⁵ Nuc'ua e Jesús o pjongü a tji c'o nte, cjanu o cjogü a mbo nu ja ma o'o c'e añima, cjanu o pënchp'i a dyë. Jo ni nanga c'ua c'e xunt'i. ²⁶ Nuc'ua texe cja c'e xoñijömü, me mi nädätjoji c'ü vi tsja e Jesús vi tsjapü o te c'e xunt'i.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷ O mbedye c'ua e Jesús cja o ngumü c'e bëzo. 'Ma ya mi ma'a, ma ë c'ua a xüjtü yeje bëzo c'o mi ndëzhö, mi mapjüvi mi mamavi:

—Nu'tsc'e o mboxbëchets'ü e David, juentscöbe.

²⁸ Nuc'ua 'ma mü o zät'ä e Jesús nu cja c'e ngumü nu ja mi oxü, o è c'ua c'o mi ndëzhö, o chëzhivi a jmi. Nuc'ua e Jesús o xipjivi:

—¿Cjo *in ejmevi* c'ü sö rá jocüts'üvi in chövi?

Cjanu o ndünrüvi c'ua:
—Jä, sö rí jocüzübe, ín Jmutsc'öbe, eñevi.

²⁹ Nuc'ua e Jesús o ndötpü a nzhö'ö c'o mi ndëzhö, o xipjivi:

—Rá jocüts'üvi c'ua ja nzi gu'i ñejmevi, eñe e Jesús.

³⁰ Jo ni jogü c'ua a nzhövi.

Cjanu o xipjivi c'ua e Jesús c'ü dya cjó ro ma ngös'üvi.

³¹ Pero 'ma ya vi mbedyevi, mi mamavi texe cja c'e xoñijömü, mi xipjiji c'o nte c'ü vi tsja e Jesús.

Jesús sana a un mudo

³² Nzi va mbedye c'o mi ndëzhö, o ë c'ua c'o ma siji 'naja bëzo c'ü mi ngone, ma sinpiji e Jesús. Nu c'e bëzo vi zürü 'naja ndajma c'ü dya jo.

³³ Nuc'ua e Jesús o pjongü c'e ndajma. Cjanu o ña c'ua na jo c'ü mi ngone. C'o nte, me co nguijñiji c'ua cjanu o mamaji:

—Nunca rí jandagöji va a Israel c'ü ri jogü yo ngone.

³⁴ Pero c'o fariseo mi mamaji:

—Ngue e Satanás c'ü dya jo c'ü unü poder ne bëzo nu, nguec'ua ga pjongü yo ndajma yo dya jo.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵ Mi nzhodü e Jesús texe cja c'o jñiñi, 'ñe cja c'o ndajñiñi, mi xöpüji cja c'o o nintsjimi anguezeki, y mi xipjiji o jña Mizhocjimi. Mi xipjiji ja rvá manda nu c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi a jens'e. Mi jocü texe c'o mi sö o ngueme, 'ñe texe c'o mi sö'ö na ü. ³⁶ E Jesús 'ma mü o

jñanda c'o nte, me go juentseji c'ua anguezeji, na ngueje mi chjéntji nza cja ndéñchjürü c'ü dya bëbü o mbörü, ya me ni pizhiji, ya me xo ni ponch'ü o mü'büji. ³⁷ E Jesús o xipji c'ua c'o o discípulo va jyëtspiji ndëxü c'o nte'e:

—Na puncjü yo ndëxü yo ya jogü, pero ts'ëtjo yo ndagrëxü. ³⁸ Mizophjimi ngue o cjaja yo ndëxü. Nguec'ua rí dyötqueji angueze ra ndäjä c'o xe 'ñaja mbëpjì ra ëji, ra 'ñie pëpjiji cja ne dagrëxü.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹ Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'o doce o discípulo ro chëzhiji a jmi. Cjanu o unüji poder ngue c'ua ro sö ro pjongüji o ndajma c'o dya jo, y ro jocüji texe c'o ndötc'ijeme, 'ñe texe c'o mi sö na ü.

² Nuñyo, ngue o tjü'ü c'o doce discípulo c'o o xipjiji c'ua apóstole: E Simón c'ü xo mi xiji Pedro, 'ñe e André s c'ü nu t'i e Zebedeo, 'ñe e Juan c'ü nu cjuarma e Jacobo. ³ Xo 'ñe e Felipe, 'ñe e Bartolomé, 'ñe e Tomás. Xo 'ñe e Mateo c'ü mi cobra o contribución, 'ñe e Jacobo c'ü nu t'i e Alfeo, 'ñe e Lebeo c'ü xo mi xiji Tadeo. ⁴ Xo 'ñe e Simón c'ü mi revolucionario, 'ñe e Judas Iscariote c'ü ro dyëdyi c'o nte ro ma zürüji e Jesús.

Jesús manda a los discípulos a predicar

⁵ E Jesús ya mi ngue ro ndäjä c'o doce apóstole,

nguec'ua va xipjiji c'ü ro tsjaji. O xipjiji a cjava:

—Dya rí möji cja o 'ñiji yo dya menzumü a Israel, dya xo rí sät'äji cja o jñiñi yo menzumü a Samaria. ⁶ C'ü rí tsjagueji, rí möji cja yo ín menzumüji a Israel, na ngue anguezeji chjéñji nza cja ndéñchjürü c'o ya bëzhi. ⁷ Ma rí möji, rí zopjüji c'o nte rí xiji c'ü ya ngue ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizophjimi a jens'e. ⁸ Rí jocüji c'o ri sö'dyë. Y rí tsjapüji ra te'e c'o ya rgui ndü'ü. Y rí dyät'äji c'o ri sö o lepra. Y rí pjongüji o ndajma c'o dya jo cja o mü'bü yo nte. 'Ma rí pjösc'oji a cjanu yo nte, dya rí cobrajì. Na ngueje o dya'c'ütjoji Mizophjimi ne poder.

⁹ Y 'ma rí möji, dya rí jñünnec'oji oro, ni plata, ni pje ma t'opjü. ¹⁰ Dya xo rí tsanaji mape c'ü pje rgui tsant'aji o pje rgui jñunt'üji para cja 'ñiji. Dya xo rí tsanaji o bitu, ni xo rí tsidyiji mbäcua c'ü rgui pötüji. Dya xo rí jñünüji 'na chäjä rgui dänäji. Rí xi'tsc'öji a cjanu, na ngue 'na mbëpjì ni jyodü ra ch'unü c'ü ra zi'i c'ü, 'ñe c'ü ra jye'e.

¹¹ 'Nu 'ma ja c'o rí sät'ec'oji, zö pje nde ma jñiñi o ndajñiñi, rí tsjaji t'önü nu, cjó ngue c'ü na jonte nu cja c'e jñiñi. Nguec'ua je rí oxüji cja o ngumü c'ü, hasta 'ma cja rí 'ñe rí pedyeji; dya rí pötqueji ngumü rgui oxqueji. ¹² 'Ma rí tsjogüji cja c'e ngumü, rí ma'tp'üji Cjimi c'o ri cärä nu. ¹³ Nu 'ma ra dyä'tc'oji in

jñagueji c'o ri cārā nu, ix na cjuana ra mbös'ü Mzhocjimi anguezeji c'ua ja nzi vi zenguaji. Pero 'ma dya ra dyä'tc'eji, iyö 'ma. ¹⁴ 'Ma dya ra säc'eji, 'ma dya ra dyä'tc'äji c'o rí xipiji, rí pedyeji 'ma cja c'e ngumü, 'ñe cja c'e jñiñi; rí pjë'biji o jõmü c'o ya rguí jyäs'ä in mbäcuaji, ngue c'ua ra unü ngüenda c'o menzumü nu, que vi tsjaji c'o na s'o, dya säc'eji. ¹⁵ Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu pa c'ü ra tjün ngüenda, xenda ra sufre c'o ri cārā c'e jñiñi, que na ngueje ra sufre c'o ma cā a Sodoma, 'ñe a Gomorra c'o o chjotü Mzhocjimi mi jinguä na ngueje c'ü me ma s'oji.

Persecuciones

¹⁶ 'Dyäräji c'ü rí xi'tsc'öji. Rí täc'öji nza cja o ndenchjürü a nde cja o min'ño. Rí pjöngüendaji na jo cja yo nte, pero dya cjó pje rí tsjapüji. Rga cjatsc'eji o mbaro yo dya pje cja c'o na s'o. ¹⁷ Rí pjötpüji ngüenda yo nte, na ngueje ra zints'iji nu ja ra jñün'c'üji ngüenda c'o pje pjëzhi. Y ra ndaxc'üji cja c'o o nintsjimiji anguezeji. ¹⁸ Ra zints'iji cja c'o gobernador 'ñe cja c'o rey, na ngueje in ejmezgöji. Nguec'ua rí xiqueji anguezeji 'ñe c'o 'ñaja nte, ja ga cjazgö. ¹⁹ 'Ma ra zints'iji, dya rí tsjjijñiji c'ü ja rgui chjünräji, o c'ü pje rí manji. Na ngueje c'e ndajme c'ü, ra ch'a'c'üji c'o rí mamaji. ²⁰ Na ngue c'ü rí ñagueji, dya ngue c'ü rí tsjjijñitsjëji; ngue o Espíritu

Mizhocjimi c'ü nin Tatagueji ra dya'c'eji c'e jña'a.

²¹ 'Cārā c'o ra nzhö'ö nu cjuarma ra mbö't'üji. Cārā o tata c'o ra nzhö'ö nu t'i. Cārā t'i c'o ra chütsjëji nu tataji 'ñe o nanaji, y ra mbö't'üji. ²² Ra nuc'üji na ü texe yo nte, na ngue c'ü ni 'ñejmezügöji. C'o ra sido ra 'ñejmezü, zö ra mbö't'üji, ra salva c'o. ²³ 'Ma ra ndäc'äji cja 'na jñiñi, rí c'ueñjeji c'ua rí möji c'ü 'naja jñiñi. Na cjuana rí xi'tsc'öji, dya be xi ri nzhonnc'eji texe cja yo jñiñi a Israel 'ma rá ëgö na yeje cja Mzhocjimi.

²⁴ Xe sido o ña e Jesús o xipji 'na ejemplo c'o o apóstole, o mama:

—Xenda respetaoji 'na xöpüte que na ngue c'o o discípulo. Y xenda respetaoji 'naja lamu que na ngue c'o o mbëpjji. ²⁵ Nguec'ua 'ma ra sufre 'na xöpüte, xo ni jyodü ra sufre c'o o discípulo. Y 'ma ra sufre 'na lamu, xo ni jyodü ra sufre c'o o mbëpjji. Y 'ma ra mama yo nte ra xiji dya jo 'naja bëzo, xenda ra xiji dya jo c'o ri cārā o ngumü.

A quién se debe tener miedo

²⁶ 'Nguec'ua, dya rí sügueji c'ü ra tsja'c'eji yo nte. Pero rí tsjacjuanaji rí zopjüji, na ngueje ni jyodü ra jñandaji c'ü dya be jandaji dya, y ni jyodü ra mbäräji c'ü dya be päräji dya. ²⁷ Na puncjü c'o ín jñagö, ngueextjotsc'eji i dyäräji 'ma mi cärätsjégöji. Nguec'ua ni jyodü rí xipiji yo nin minteji texe c'ua ja rí chjëji. C'o jña c'o rí xi'tsc'ötsjëji, rí xipiji ngue

c'ua ra dyäräji texeji. ²⁸ Dya rí sūgueji c'o ra mbö'tc'üji in cuerpojí, pero in aljmaji, dya ra sö ra mbö'tc'üji c'o. Nu c'ü rí sūgueji ngue Mzhocjimi c'ü sö'ö ra mbochc'üji a ma a linfiernu, nu ja me ra sufre in cuerpoji, xo 'ñe in aljmaji.

²⁹ 'Mzhocjimi cín Tatagöji pjörü yo ts'ins'ü. Nguec'ua 'ma dya ra ne anguez, dya ra sö ra ndü ne rí 'na ts'ins'ü; maco dya ni muvi yo, pöji yeje por 'na cinco. ³⁰ Xo 'ñe in ñixtegueji, zö dya ni muvi yo, pero Mzhocjimi pärä ja nzi sö'ö yo. ³¹ Nu'tsc'eji xenda ni muvits'ügueji que na ngueje na puncjü o ts'ins'ü. Nguec'ua dya rí sūgueji, xo ra mbö'c'eji Mzhocjimi.

Los que reconocen a Jesucristo delante de la gente

³² 'Texe c'o ra xipji yo nte c'ü pácöji, xo rá xipjigö c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e c'ü rí pärägö c'o. ³³ Pero texe c'o ra xipji yo nte c'ü dya pácöji, xo rá cänbagöji a jmi c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e, rá xipji c'ü dya rí pärgö c'o.

Jesús es causa de división

³⁴ 'In pëzhgueji rvá ëcjö cja ne xoñijömü ngue c'ua dya cja ra chü yo nte. Pero dya rí tsijñiji a cjanu. Dya ngue c'ü rvá ëcjö c'ü. Na ngueje c'ü rvá ëcjö, ra bübü o chü cja yo nte. ³⁵ Na ngue c'ü rvá ëcjö, cärä bëzo c'o ra jyonbüji o chü, ra tsja c'o o t'iji. Cärä ndixü c'o ra jyonbüji o chü, ra tsja c'o o xunt'iji. Cärä ndixü c'o ra jyonbüji o chü, ra tsja c'o o

cjöji. ³⁶ C'o ra nu'u na ü c'o ri ejmezü, ngue c'o ri cärä nu ngumütsjëji.

³⁷ "Ma cjó c'o ne ra ndennuegö, ni jyodü xenda ra nezegö que na ngue c'ü nu tata 'ñe nu nana. Y ni jyodü xenda ra neze que na ngue c'ü nu t'i 'ñe nu xunt'i. 'Ma jiyö, dya ra sö rá cjapcö ín ntegö c'ü. ³⁸ 'Ma cjó c'o ne ra ndennuegö, ni jyodü ra bübü dispuesto ra sufreji o ra ndüji. 'Ma jiyö, dya ra sö rá cjapcö ín ntegö c'o. ³⁹ C'o dya bübü dispuesto ra sufre na ngueje dya ne ra ndüji, dya ra chöt'üji c'ü rguí bübüji. Pero c'o bübü dispuesto ra bö'tü na ngueje c'ü ni 'ñejmezügöji, ra chöt'üji c'ü rguí bünji.

Premios

⁴⁰ 'C'o ra recibidots'üji, chjëntjui c'ü ri nguetscö ra recibidozgö c'o. Y c'o ra recibidozügö, chjëntjui c'ü ri recibidoji c'ü o ndäcjägö. ⁴¹ C'o ra säjä 'naja profeta na ngue c'ü ni ña o jña Mzhocjimi, Mzhocjimi ra unüji c'o na jo, c'ua ja nzi rgá unü c'o profeta. C'o ra säjä 'na nte c'ü cja na jo na ngue c'ü ni tsja na jo, xo ra unüji c'o na jo c'ua ja nzi rgá unü c'o cja na jo. ⁴² Rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o ra unütjo 'naja ts'ixalo jörteje 'naja yo ín mbëpji yo dya nda pjëzhi, na ngue ín discípulogö, nuc'o, na cjuana ra unü Mzhocjimi c'o na jo c'o, eñe e Jesús.

11*Los enviados de Juan el Bautista*

¹ Nuc'ua 'ma o nguarü e Jesús o xipji c'o doce ə discípulo c'ü ro tsjaji, cjanu ndäji o möji. Cjanu o mbedye c'ua e Jesús, cjanu o ma cja c'o ə jñiñi anguezeji, ngue c'ua ro xöpü c'o nte y ro zopjüji.

² E Juan xe ma o'otjo a pjörü. Nuc'ua 'ma o mbärä angueze c'o mi cja e Jesucristo, o ndäjä c'ua yeje c'o ə discípulo o säjui cja e Jesús.

³ O xipjivi: —¿Cjo ngue'tsc'e Cristo c'ü ro ejë, o xe rá te'bejme c'ü xe 'naja?

⁴ Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipjivi:

—Mëvi ma xipjivi e Juan yo in ärävi, 'ñe yeo in jandavi. ⁵ Rí ma xipjivi e Juan c'ü ya janda yo mi ndëzhö; xipjivi c'ü ya nzhodü yo mi me'dye; xipjivi c'ü ya jogü yo mi sö'ö o lepra, 'ñe yo mi ngogö, ya ärä yo. Xo rí xipjivi c'ü ya tetjo yo ya vi ndü, 'ñe c'ü rí zopcjö yo dya pje pë's'i, rí xipjiji nu ə jña Mizzocjimi nu me na jo. ⁶ Xo rí xipjivi, 'ma cjó c'o ra sido ra 'ñemezü y dya ra yembeñe c'ü rguí xögü co nutscö, ngue nu rguí mäjä 'ma c'ü, eñe e Jesús va xipji c'o ə discípulo e Juan.

⁷ O ma c'ua c'o yeje ə discípulo e Juan. Nuc'ua e Jesús o mbürü o xipji c'o nte c'ua ja ma cja e Juan, o mama:

—'Ma i ma ñuji e Juan cja c'e majyadü, ¿pje mi cijñiji rvi ma chöt'üji? ¿Cjo mi cijñiji c'ü rvi chöt'üji 'naja bëzo c'ü ri pötpü ə jña, nza cja ga pötü

o lugar 'naja xitji 'ma juant'a e ndajma? ⁸ ¿Pje mi cijñanjeji c'ü rvi ma chöt'üji? ¿Cjo mi cijñanjeji c'ü rvi chöt'üji 'naja bëzo c'ü ri je bitu c'o me ni muvi? Tsjijñiji. C'o je'e bitu c'o me ni muvi, ngue c'o rey 'ñe c'o cära cja ə palacio. ⁹ Nama, ¿pje mi cijñiji c'ü rvi ma chöt'üji 'ma? ¿Cjo mi cijñiji c'ü rvi chöt'üji 'naja profeta? Jä, rí mangö ngue 'naja profeta. Pero xenda ni muvi ə bëpji angueze que na ngueje c'o 'naja profeta. ¹⁰ Je t'opjü ə jña Mizzocjimi c'ü mama ja ga cja e Juan:
Dyärä, ró juajnögö 'na bëzo ra zopjü yo nte ra xipjiji in jñagö.

Ra ot'ü in xo'ñigue, ngue c'ua 'ma rí mague, ya rgúí bübü dispuesto yo nte ra dyä'tc'äji, eñe.

¹¹ Na cjuana rí xi'tsc'öji, dya ch'unü 'naja bëpji yo nte c'ü ni muvi nza cja c'ü o unü Mizzocjimi e Juan. Zö me ma nojo c'e bëpji c'ü mi pë's'i e Juan, 'ñe me ma zö, pero xenda na zö 'ma cjó c'o ra tsjapü Mizzocjimi ə nte, eñe e Jesús.

¹² Xe sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Bübü c'o zopjü yo nu minteji, xipjiji c'ü ni jyodü ra unü ə mü'büji Mizzocjimi ra tsjapüji ə Jmuji. Pero ndeze c'o pa 'ma o mbürü e Juan Bautista o zopjü yo nte, hasta yo pa dya, nu c'o ga cjanu ga zopjü yo nu minteji, sufreji cja dyë yo nte. Y c'o nte c'o jodü Mizzocjimi co

texe զ mü'bü, ngue c'o cjapü Mizhocjimi զ nte. ¹³ Texe c'o զ jña Mizhocjimi c'o o dyopjü c'o profeta, 'ñe c'o xiji ley, mi mamaji c'ü ro ējē c'e pa 'ma ro manda Mizhocjimi. Pero 'ma o mbürü e Juan o zopjü yo nte, ya ma sädä c'e pa. ¹⁴ Nu 'ma in ne rí creoji c'ü rí xi'tsc'öji, rí xi'tsc'öji e Juan o pätpä e Elías c'ü mi te'begueji ro ējē na yeje. ¹⁵ Nu'tsc'eji bübü in tsöji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji.

16-17 'Rá xi'tsc'öji ja ga cja yo nte yo cjë yo rí cáräji dya. Anguezeji chjéntjui nza cja yo ts'it'i yo junrü cja chöjmü yo eñe cjaji o mbaxua, ma't'üji o dyoji mamaji: "Ró pjë'pc'ijme o flauta, pero nu'tsc'eji dya i nemeji", embeji yo nu dyoji. O 'ma jiyö, eñeji cjaji como que ya vi ndü 'na nte, eñe pa ögüji c'e añima, xipjiji nu mit'iji: "Me ró nzhumüjme rvá xörüjme, pero nu'tsc'eji dya i huëgueji", eñeji. ¹⁸ Je xo ga cjatjonu yo nte yo cárä yo cjë dya. 'Ma o mbürü e Juan o pëpjì, o xögü, dya cjó go zivi o xëdyi c'ü rví mäjä. Nguec'ua yo nte mamaji: "E Juan bübü զ mü' bü c'ü dya jo", eñeji. ¹⁹ Nuc'ua nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi, rí mäjä rgá sigöji o xëdyi. Nguec'ua ga mama yo nte: "Chjä, 'na bëzo nu me ñönü, y me si o vinu. Me xo joji yo cobra o contribución, 'ñe yo 'ñaja yo xiji na s'o", eñeji. Pero rí xi'tsc'öji, c'o ätä Mizhocjimi unüji ngüenda Mizhocjimi me pârâ na jo c'ü cja'a; nguec'ua nde nan'ño

bëpji va dyacöbe e Juan.

Los pueblos desobedientes

²⁰ Nuc'ua e Jesús o mbürü o huënh'i c'o mi menzumü cja ja nzi c'o ndajñiñi. Na ngueje angueze vi jocü na puncjü c'o mi sö'dyë, 'ñe vi tsjapü o te ja nzi c'o ya vi ndü'ü, y na puncjü c'o pje nde vi tsja'a. Pero dya go nzhogü զ mü'büji cja Mizhocjimi. O mama a cjava e Jesús va huënh'iji:

²¹ —Nu'tsc'eji in menzumüji a Corazín, 'ñetsc'eji in menzumüji a Bet-saida, juentsc'eji ra tsja'c'ü Mizhocjimi rí sufreji. Na ngueje cja in jñiñiji ró cjagö na puncjü c'o na nojo c'o nunca mi jandagueji, pero dya go nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi. Nu 'ma je ri ngueje a ma a Tiro 'ñeje a ma a Sidón c'ü ro jizhi a cjanu, ya rví mezhe c'ü ro nzhogü զ mü'büji cja Mizhocjimi c'o mi menzumü nu, zö ma s'oji. Ya rví jye'oji c'o na ãrã, y ya rví minji cja bozivi c'ü ro jizhiji c'ü ya vi nzhogü զ mü'büji. ²² Nguec'ua rí xi'tsc'öji 'ma ra tjün ngüenda, xenda ra jñus'ü c'ü rgui sufregueji que na ngue c'ü ra sufre c'o mi menzumü a Tiro, 'ñe c'o mi menzumü a Sidón. ²³ Nu'tsc'eji in menzumüji a Capernaum, in pëzhgueji c'ü me na jotsc'eji rí sätç'eji a jens'e; pero rí xi'tsc'öji ra tsja'c'üji rí ma sufregueji a linfiernu. Na ngueje cja in jñiñiji ró cjagö na puncjü c'o me na nojo, pero dya nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi.

Nu 'ma je ri ngueje a ma a Sodoma c'ü ro cjagö a cjanu, xe ri büntjo dya c'e jñiñi. ²⁴ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, nu pa c'ü ra tjün ngüenda, xenda ra jñus'ü c'ü rgui sufregueji que na ngueje c'ü ra sufre c'o mi menzumü a Sodoma, embeji.

Vengan a mí y descansen

²⁵ C'e ndajme, o dyötü Mizhocjimi e Jesús o mama:

—Mi Tatats'ügö, in mandague a jens'e 'ñe textjo cja ne xoñijomü. Rí da'c'ü 'na pöjö na ngueje yo jña yo, dya i unügue c'ü rví mbärä c'o cjapü me pärä. C'ü i tsjague, i unngue c'ü ro mbärä c'o dya mi pärä. ²⁶ Jä, mi Tatats'ügö; je ga cjanu vi ñegue.

²⁷ Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Texe o poder, ya nde dyacö mi Tatagö. Dya cjó päcö c'ua ja ga cjazgö; nguextjo mi Tatagö c'ü päcö. Dya cjó xo pärä mi Tatagö; nguextjogö o T'izgö rí pärägö. Y nutscö rí jíchi c'o rí ne rá jíchi c'ua ja ga cja c'ü mi Tatagö; ngue c'ua xo ra mbärä c'o. ²⁸ Cäräts'ügö in jonnec'ü rí tsjaji c'o ne Mizhocjimi, pero ya tögü in mün'c'ü. Chjä'däji co nutscö, rá da'c'öji ra söya in mün'c'ü, dya cja pje rí mbeñëji. ²⁹ O nzhünü äräji 'ma 'huëch'ü. Je xo rga cjatsc'üji nu, rí dyätcöji in jñagö. Dya rá huënc'üji rga jí'tsc'öji. Dya xo rí cjapütsjë na nozü c'ü rgui bëzhgueji in tseji. Nguec'ua ra söya in mün'c'ü, dya pje rí mbeñëji. ³⁰ Na ngueje in jñagö chjëntjui

nza cja 'na yugo c'ü dya ga ü'ü nu; dya xo rí sögueji na jyü yo rí xi'tsc'üji rí tsjagueji.

12

Los discípulos recogen trigo en el día de descanso

¹ 'Na nu pa, o cjogü e Jesús c'ua ja mi cja o ndëxü; mi ngue c'e pa 'ma mi söya c'o menzumü a Israel. Mi sant'a c'o o discípulo e Jesús, nguec'ua ma tücüji o ñirëxü c'o mi tjölt'üji; cja rrü zaji. ² Nuc'ua 'ma mü o jñanda c'o fariseo c'o mi cja c'o discípulo, cjanu o xiji c'ua e Jesús:

—Jñant'ma yo in xöpque, na cjaji c'o mama o ley Mizhocjimi c'ü dya rá cjaji yo pa yo rí söyaji.

³ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'üji ya i xörügueji nu c'ü o tsja e David 'ñe c'o mi dyoji, 'ma ya mi sant'aji; maco dya in so'büji anguezeji. ⁴ O cjogü e David cja o ngumü Mizhocjimi nu ja ma sjü. Cjanu o jñü c'ua c'o tjömëch'i c'o mi jüsp'üji Mizhocjimi nu. Nuc'ua e David 'ñe c'o mi dyoji o ziji c'o tjömëch'i. Maco mama c'o ley c'ü dya mi sö e David ro zi c'o, ni ri ngue c'o mi dyoji; mi nguextjo mböcjimi c'o mi sö'ö ro zi c'o. ⁵ Nu'tsc'üji ya xo i xörügueji c'ü mama c'e ley ja ga tsja o mböcjimi. Mama c'e ley c'ü pëpji yo mböcjimi a mbo cja c'e templo yo pa yo rí söyaji, pero dya pë's'üji nu s'ocüji; maco sjüpa yo. ⁶ Rí xi'tsc'üji zo'c'üji dya nu 'naja nu xenda na sjü que

na ngueje c'e templo. ⁷ Ya t'opjü a cjava: "C'ü ni pötcöji o animale cja rrí päscöji c'o, na jo c'ü. Pero c'ü xenda rí negö, ngue c'ü rí juentsqueji yo nin minteji", eñe Mizophjimi. Nu'tsc'oji in fariseo, nu 'ma rvi unnc'oji ngüenda c'ü pje ne ra mama ne jña nu, dya rvi so'bügueji 'ma nujyo in discípulogö yo dya pë's'i nu s'ocü ga ndüçüji yo ñirëxü ra zaji ne sjüpa. ⁸ Nutscö rvá ēcjö cja Mizophjimi, nguextjozgö sö rá mangö ja rgui süpüji yo pa yo rí soyaji, embeji c'o fariseo.

El hombre de la mano seca

⁹ Cjanu o mbedye c'ua e Jesús nu, o ma cja c'ü o nintsjimi anguezeji. ¹⁰ Ma bübü nu 'naja bëzo c'ü mi dyot'ü 'naja o dyë. C'o fariseo c'o mi cárä nu, mi jodü ja rvá ngöt'üji e Jesús cja c'o pje mi pjézhi; nguec'ua va dyönüji e Jesús, o xiji:

—¿Cjo mama ne ley c'ü sö rá ät'äji yo sö'dyë ne pa nu rí soyaji?, eñeji.

¹¹ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Ma ri 'ñegueji 'naja ndéñchjürü, nu 'ma ra zo'o cja 'na pozo c'ü dya be cjuarü, ra zo'o nu pa c'ü rí soyaji, ¿cjo dya ri ma tsjünc'oji c'ü? ¹² Rí xi'tsc'öji c'ü xenda ni muvi 'naja nte que na ngueje 'naja ndéñchjürü. Nguec'ua na jo rá pjös'üji nu pa c'ü rí soyaji c'o pje ni jyodü yo nín minteji.

¹³ Nuc'ua e Jesús o zopjü c'e bëzo c'ü mi dyot'ü a dyë, o xipjiji:

—C'uana dya in dyë.

Cjanu o c'uana c'ua o dyë. Ixco jogü c'ua, c'ua ja nzi ma cja c'ü 'naja o dyë. ¹⁴ Cjanu o mbedye c'ua c'o fariseo. Mi pötma mamaji ja rvá mbö't'üji e Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Ya xmi pärä e Jesús c'o mi ne ro tsja c'o fariseo ro mbö't'üji angueze; nguec'ua va mbedye nu. Na puncjü o nte c'o o möji angueze. Y angueze o jocü c'ua texe c'o mi sö'dyë. ¹⁶ Pero o mama e Jesús o xipji c'o nte c'ü dya cjo ro ma ngös'üji c'ü pje mi pjézhi angueze. ¹⁷ Nguec'ua ya ma sädä o jña Mizophjimi c'ü vi mama c'e profeta Isaías:

¹⁸ Bünc'ua nín mbëpcjö nu ró juajnögö, nu me rí s'iya, nu me rí mäpägö.

Angueze rá unngö in Espíritu, ngue c'ua ra xipji yo dya menzumü a Israel ja rgá jogüji a jmi Mizophjimi.

¹⁹ Nujnu, dya cjo ra zövi o jña nu. Dya xo ra ña rrä jens'e nu, ni xo ra ña cja nda'ñi c'ü rguí dyärä na puncjü o nte.

²⁰ Cárä nte c'o nza cja 'naja dye'e c'ü ya cho't'ü, na ngue dya ga zëzhi ga 'ñejmeji.

Xo cárä c'o nza cja 'naja sivi c'ü me pjüt'ü, na ngue dya nda bübü jya 's'ü o mü'büji.

Pero nín mbëpcjö, dya ra chjotü c'o; ra mbös'ü

c'o. Nguec'ua ra zädä c'ü ra tsjaji c'o na jo.

21 Yo dya menzumü a Israel nguejyo ra 'ñench'e o mü'büji rgá nde'beji angueze, eñe c'e profeta va pätpä Mizophjimi.

Nguec'ua 'ma o ë e Jesús o 'ñe zopjü c'o nte, ma sädä c'ü vi mama c'e profeta.

Acusan a Jesús de tener el poder del demonio

22 C'ü 'na nu pa, o ë c'o ma siji 'naja bëzo c'ü vi zürü 'naja o ndajma c'ü dya jo; o sinpiji a jmi e Jesús. Nu c'e bëzo mi ndëzhö, y mi ngone. Nuc'ua e Jesús o jocü c'ua c'e bëzo. Nuc'ua c'e bëzo, cjanu o ña c'ua y o jñanda c'ua.

23 Nguec'ua me mi cijjñi texe c'onte mi mamaji:

—Pärä, ¿cjo ri ngue o mboxbëche e David nu rí te'beji ra manda?, mi eñeji.

24 Nuc'ua 'ma mü o dyärä c'o fariseo c'o mi mama c'o nte, cjanu o manji c'ua:

—Je ngue e Satanás c'ü dya jo c'ü manda cja yo demonio c'ü o unü ne poder ne bëzo nu; nguec'ua ga pjongü yo demonio, eñeji.

25 Ixmi pärä e Jesús c'o mi cijjñi c'o fariseo, nguec'ua va xipjiji:

—Cja 'na ndajñiñi c'ü ra chütsjëji, ra chjorü 'ma c'o ri cärä nu. Texe o ndajñiñi 'ñeje texe o ngumü, 'ma ra pötca chütsjë c'o ri cärä nu, ra chjorüji 'ma. 26 Xo 'ñetjo e Satanás 'ma ro pjongü c'o demonio c'o ngue o dyoji, ro

chütsjë 'ma c'o. Y 'ma rva cjanu, ¿ja rvá sö xe ro manda 'ma c'ü? 27 ¿Jenga in xitscöji ngue e Satanás c'ü o dyacö ne poder nu rgá pjongü yo demonio? Maco c'o in dyocjeji xo pjongüji yo. Ixi 'ñetsetjo c'ü na s'o gui tsijñiji. 28 Rí xi'tsc'öji ngueje o Espíritu Mizophjimi c'ü o dyacö ne poder nu rí pjongü yo demonio. Nguec'ua rí jñunt'ü in mün'c'eji c'ü na cjuana ya säjä a ndetsc'eji nu c'ü o 'ñeme Mizophjimi ra manda.

29 'Rí önnç'üji, ¿ja rgá sö'ö cjó ra cjogü cja nu ngumü 'naja bëzo c'ü me na zëzhi, cja rrü jñünbü c'o ri pë's'i, 'ma dya ot'ü ra jyú'tp'ü a dyë c'ü na zëzhi? Nuc'ua ya ra sö ra pönbü 'ma texe c'o ri pë's'i cja o ngumü. Je xo ga cjazgö nu, ya ró töpü c'ü dya jo ngue c'ua sözgö rá pjongü dya yo demonio.

30 'C'o dya tenngue co nuzgö, chjëntjui c'ü ri nugü na ü c'o. C'o dya ra xipji yo nte ra creozüji, chjëntjui c'ü ri c'a's'üji yo nte ngue c'ua dya xo ra creozüji.

31 'Nguec'ua rí xi'tsc'öji, texe c'o o nzhübüji ra sö ra perdonaoji yo nte. Xo 'ñe texe c'o s'o va jña c'o ra xiji Mizophjimi. Pero c'o ra zadü o Espíritu Mizophjimi ra mamaji o bëpji o Espíritu ngueje o bëpji c'ü dya jo, nuc'o, nunca ra perdonaoji c'o. 32 C'o pje nde ra xitscöji nutscö rvá ēcjö cja Mizophjimi, ra sö ra perdonaoji c'o. Pero c'o ra zadü o

Espíritu Mizhocjimi, nunca ra perdonaoji c'o, ni ri ngue yo cjë dya, ni xo ri ngueje c'o cjë c'o va ñé 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmü.

El árbol se conoce por su fruto

³³ "Na za'a c'ü na jo'o, quis'i c'o na jo. 'Na za'a c'ü dya ga jo'o, quis'i c'o dya ga jo. Je xo ga cjatjonu 'na nte. C'ü ni tsja 'na nte, je ngue c'ü ni 'mätpäťjo c'e nte cjo na jo cjo jiyö. Nguec'ua 'ma na jo c'ü cja'a 'na nte, dya rí mangueji c'ü dya jo c'e nte. ³⁴ Tsijñiji o pozü, na s'oji na ngueje po'o o posuña a ne. Je xo ga cjatsc'eji nu; na s'otsc'eji, nguec'ua ga mbedye in teji c'o na s'o. Na ngue c'o rí pë'sc'öji cja ín mü'büji, ngue c'o pedye cja ín tegöji. ³⁵ C'o nte c'o cja na jo, mama c'ü na jo c'o, na ngueje pë's'iji na jo cja o mü'büji. Pero c'o nte c'o cja na s'o, mama c'o na s'o jña c'o, na ngueje pë's'iji na s'o cja o mü'büji. ³⁶ Nutscö rí xi'tsc'öji, texe jña c'o ra mbedye o ne yo nte, zö dya ra nguijñi o ñi'iji, ra jñünpüji ngüenda c'o, nu pa c'ü ra tjün ngüenda. ³⁷ C'o jña c'o na jo c'o in mangueji dya, ngue c'o rguí pedyeji na jo c'o. Pero c'o jña c'o na s'o c'o in mangueji dya, ngue c'o rguí tsja'c'üji rí sufregueji c'o, eñe e Jesús.

La gente mala pide una señal milagrosa

³⁸ Cjanu o mama c'ua ja nzi c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo, o xiji e Jesús:

—Xöpüte, rí negöjme c'ü pje rí tsjague c'ü rá jandgöjme, ngue c'ua rá pã'c'öjme pje pjë'tsc'e.

³⁹ Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Me na s'o yo nte yo cärä yo cjë dya, na ngueje ya jyëziji Mizhocjimi cja rrü ndeñeji c'o dya cjuana. Nguec'ua ga dyörüji c'ü pje ra jñandaji, ngue c'ua ra mbäräji pje pjëtskö. Pero dya ra ch'unüji c'ü ra jñandaji; nguextjo c'ua ja va tsja e Jonás c'ü mi profeta. ⁴⁰ O mezhe jñipa cja 'na jñixõmü o dyo'o e Jonás a mbeme c'e trajmõ. Je xo rga cjazgö nu nutscö rvá ëcjö cja Mizhocjimi, ra mezhe jñipa cja 'na jñixõmü rá o'o a jõmü. ⁴¹ C'e pa 'ma ra tjün ngüenda, ra bübü nu c'o mi cärä a Nínive, xo 'ñejoyo nte yo cärä yo cjë dya. E Jonás o ma zopjü c'o mi menzumü a Nínive; nguec'ua va nhogü o mü'büji cja Mizhocjimi. Pero nu'tsc'eji in cäräji yo cjë dya, dya nhogü in mü'büji, maco zo'c'eji dya nu pjëzhi xenda na nojo que na ngue e Jonás. Nguec'ua ra jñün'c'eji ngüenda rí sufregueji. ⁴² C'e pa 'ma ra tjün ngüenda, ra bübü nu c'e ndixü c'ü mi manda a ma Sur, xo 'ñejoyo nte yo cärä yo cjë dya. Nu c'e ndixü o ëjë ndeze nu ja tjourü ne xoñijõmü, o ëdyärä c'o mi mama e Salomón c'ü mi pë's'i na puncjü o pjëñe. Pero nu'tsc'eji in cäräji yo cjë dya, dya in ne rí dyäräji; maco bünc'ua dya

nu 'naja nu xenda pë's'i o pjeñe que na ngueje e Salomón. Nguec'ua ra jñün'c'eji ngüenda rí sufregueji.

El espíritu malo que regresa

⁴³ "Naja demonio c'ü dya jo 'ma ra mbedye cja o mü'bü 'naja nte, ra nhodü c'ua ja na dyodü; jodü c'ua ja ra söya, pero dya ra chöt'ü. ⁴⁴ Nguec'ua ra mama c'e demonio c'ü dya jo: "Rá nzhogü rá magö nu ja mi bünc'ö, nu ja ró pedyegö", ra 'ñeñe. Nuc'ua 'ma ra zät'ä nu, ra chöt'ü c'ü ya rguí baxü, y ya xo rguí jocüji na jo, pero dya cjó ri bübü. ⁴⁵ Nuc'ua ra ma c'ua c'e demonio xe ra ma siji c'o xe siete c'o nu midemonioji c'o xenda na s'o que na ngueje angueze; ra ë cjogüji cja o mü'bü c'e bëzo, ra mimiji nu. Nuc'ua xenda ra sufre c'e nte c'ü, que na ngueje 'ma ot'ü. Na ngue xenda ra manda c'ü dya jo. Je xo rga cjanu rgá zäda yo nte yo cãrã yo cjë dya yo me na s'o ga tsja, eñe e Jesús.

La madre y los hermanos de Jesús

⁴⁶ 'Ma ndänt'ä ma ña e Jesús ma zopjü c'o nte, ya mi böbü a tji c'ü nu nana, 'ñe c'o nu cjuarma e Jesús; na ngue mi ne ro ñaji. ⁴⁷ O mama c'ua 'naja c'o nte o xipji e Jesús:

—Bübü a tji c'ü nin nana, 'ñe c'o nin cjuarma; ne rí ñagueji c'o.

⁴⁸ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'e nte:

—Rá xi'tsc'öji cjó rí cjapcö mi nanagö 'ñe c'o mi cjuarmagö, embe c'e nte.

⁴⁹ Nuc'ua e Jesús jo ni c'uana c'ua a dyë nu ja mi cãrã c'o q discípulo, cjanu o mama:

—Je bünc'ua yo rí cjapcö mi nanagö 'ñejo rí cjapcö mi cjuarmagö. ⁵⁰ Na ngueje texe c'o ra tsja c'ua ja ga ne'e c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e, nuc'o, rí cjapcö mi cjuarmagö c'o, 'ñe mi cjügö c'o, 'ñe mi nanagö c'o.

13

El ejemplo del sembrador

¹ C'e pa c'ü, o mbedye e Jesús cja c'e ngumü nu ja mi oxü, o ma mimi c'ua a ñünü cja c'e tazapjü. ² Nuc'ua cjanu o jmürü na puncjü o nte nu ja mi bübü angueze. Nuc'ua e Jesús o dat'ü cja 'naja bü'ü, cjanu o mimi. Texe c'o nte mi böbütjoji a ñünü cja c'e ndeje.

³ Nuc'ua e Jesús o xipji na puncjü o ejemplo c'o nte, o mama:

—Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. 'Na mbondëxü o mbedye, o ma mbodü o ndëxü. ⁴ Nuc'ua 'ma ya ma podü, bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo cja 'ñiji. Cjanu o ë c'ua o s'ü, o 'ñe mbéchiji c'o. ⁵ Bübü o ts'indëxü c'o je zobütjo cja o mbondojo nu ja dya ma pizhi o jõmü. Dya mezhe o mbes'e, na ngueje dya ma pizhi o jõmü. ⁶ Nuc'ua 'ma o mbes'e e jyarü, o zant'a c'o ndëxü ixco dyot'üji, na ngueje dya ma pizhi e jõmü c'ü rví tsizi o dyü'ü. ⁷ Bübü

o ts'indëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü ə ndö o bidyi. 'Natjo c'ua va mbes'eji. Ts'i vi nocü c'o bidyi, nguec'ua va mbö'tütjo c'o ts'indëxü. ⁸ Bübü o ts'indëxü c'o je zobü c'ua ja ma jo jõmü. Nuc'o, o jogü na jo c'o. Bübü c'o o unü 'na ciento ts'indëxü nzi 'na mata; 'ñaja c'o o unü sesenta; 'ñaja c'o o unü treinta. ⁹ Nu'tsc'eji bübü in tsögueji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji, eñe e Jesús va xipjji ejemplo c'o nte.

El propósito de los ejemplos

10 Nuc'ua cjanu o chëzhi c'o ə discípulo a jmi, o xipjiji:

—¿Pje ni mangue yo ejemplo gui zopjü yo nte?

11 O ndünrrü c'ua e Jesús:

—Nu'tsc'eji ya ch'a'c'eji rí pärägueji c'ua ja ga manda Mizzocjimi a jens'e, c'ü dya mi 'märä 'ma ot'ü. Pero yo 'ñaja nte, dya ch'unü ra mbäräji. ¹² C'o pärä ja ga manda Mizzocjimi, Mizzocjimi ra unü c'ü xenda ra mbärä c'o. Pero c'o dya unü ngüenda, ra jñünbüji c'ü ts'iquë c'ü päräji. ¹³ Yo nte, ya jñandaji c'o na jo c'o rí cjagö pero dya mbäräji. O dyäräji c'o rí xipjiji pero dya ngötcoji 'ñi. Dya xo zo'o ə mü'büji c'o rí xipjiji. Nguec'ua rgá xicöji o ejemplo rgá zopjüji dya, nguec'ua dya unüji ngüenda. ¹⁴ Ya va sädä anguezeki c'ü o mama e Isaías. O mama a cjava:

Rí dyäräji pero dya ra zo in mü'büji.

Rí jñandaji pero dya rí päräji.

15 Yo nte, ya tsot'ü ə mü'büji. 'Ma ro xogü ə mü'büji, xa'ma ro zo in jñagö. Y 'ma cjó c'o zopjüji, dya cja cjapüji ngüenda. 'Ma ro tsjapüji ngüenda, xa'ma ro dyäräji, y ro mbäräji pje ri pjëzhi.

Ya c'uinch'itjo a nzhöji. 'Ma ro jñandaji, xa'ma ro mbäräji, ro nzhogü ə mü'büji.

Nuc'ua ro salvagö yo, ro jopcüji ə mü'büji c'o na s'o, eñe c'e profeta va pätpä Mizhocjimi.

16 Xe sido o ña e Jesús o xipji c'o ə discípulo:

—Nu'tsc'eji 'ma in jandaji yo rí cjagö, in päräji. Y 'ma in äräji yo rí mangö, in päräji pje pjëzhi. Nuc'ü, ngue c'ü rgui mäcjeji c'ü. ¹⁷ Na cjuana rí xi'tsc'öji, na puncjü profeta c'o mi cära mi jinguä, 'ñe na puncjü nte c'o mi cja na jo, c'o me mi ne ro jñanda yo in jandgueji, pero dya go jñantji. Xo mi ne ro dyäräji yo in ärägueji, pero dya go dyäräji.

Jesús explica el ejemplo del sembrador

18 'Nu'tsc'eji rá xi'ts'iji pje ne ra mama c'e mbondëxü c'ü ró xi'ts'iji mi ndajme. ¹⁹ 'Ma cjó c'o ra dyärä ja ga cja ga manda Mizzocjimi, nu 'ma dya ra zo'o na jo ə mü'bü, ra ē c'ua c'ü dya jo, ra 'ñe jñünbü c'o jña. Nuc'o, ngue c'o ts'indëxü c'o o zontjo cja 'ñiji c'o. ²⁰ Nu c'o o zontjo cja mbondojo, ngueje c'o ärä ə jña Mizzocjimi c'o. Nuc'ua me mäjä ga 'ñejme c'o. ²¹ Pero

dya xo so'o na jo o mü'bü c'o y
dya sido ejmeji. Na ngue c'ü
ni 'ñejmeji o jña Mizophjimi,
ra nu'uji na ü, ra tsja yo
nte. O ra chötüji o ndumü.
Nguec'ua ra nguiñiji: "¿Pje
ra dyeje c'ü rá sidogö?", ra
'ñeñeji. Ixta jyëztjoji c'ua.
²² Nu c'o ts'indëxü c'o o zontjo
cja bidyi, ngueje c'o ärä o
jña Mizophjimi. Nuc'ua me
cjijñiji pje nde ra mbë's'iji
cja ne xoñijömü; y nu c'o
pë's'iji ngue c'o ni dyonpüji
c'o. Nguec'ua ga jyombeñesi
c'o jña c'o vi dyäräji, y dya
cjaji c'ua ja va dyäräji. ²³ Nu
c'o ts'indëxü c'o o zobü
c'ua ja ma jo jõmü, ngueje
c'o so'o na jo o mü'büji
'ma äräji o jña Mizophjimi.
Nguec'ua ga tsjaji c'ua ja nzi
ga ne Mizophjimi. Nguec'ua
chjëntcji c'o ndëxü c'o o unü
ciento nzi 'naja, o nza cja c'o
o unü sesenta, o nza cja c'o o
unü treinta.

El ejemplo de la mala hierba entre el trigo

²⁴ Nuc'ua e Jesús o mama
c'ü 'na ejemplo, o xipjiji:

—Mizophjimi a jens'e o
'ñeme 'naja c'ü ra manda.
Nuc'ü, chjëntcji nza cja 'naja
bëzo c'ü o juajnü ndëxü c'o
na jo, cjanu o mbodü cja
o juajma. ²⁵ Mi bübü 'na
bëzo c'ü mi nu'u na ü c'ü vi
mbodü o ndëxü. Nuc'ua 'ma
ya ma ñi c'o nte, cjanu o ma
c'ua c'e bëzo c'ü xõmü, o ma
mbonbü o ndömpjin'ño nu
ja ya vi mbodüji c'o ndëxü,
cjanu o mbedye cja c'e juajma
o ma c'ua. ²⁶ Nuc'ua 'ma
ya ma nguiñi c'o ndëxü, ya

xo nde ma nzhänä c'ua c'o
pjin'ño. Nguec'ua va 'ñetse
c'ü dya nde mi ndëxü c'o.
²⁷ Nuc'ua c'o mbëpjji o ñe o 'ñe
xiji c'ü nu lamu: "Nu'tsc'e
ín lamutsc'ójme, ¿cjo dya i
juajnü o ndëxü c'o na jo, i
podü cja in juancje? Maco
nde cja'a o pjin'ño." ²⁸ O
ndünru c'ua anguezze o xipjiji:
"Pe ngue 'naja c'ü nugü na ü
c'ü o ma mbodü c'o", embeji
c'o mbëpjji. O mama c'ua c'o
mbëpjji: "¿Cjo in negue rá ma
ta't'üjme?" ²⁹ O mama c'ua c'e
lamu: "Iyö. Na ngueje 'ma rí
cha't'üji c'o, 'na rí ts'ü's'üjiji
'ma c'o ndëxü. ³⁰ Jyëziji 'natjo
c'ua ra nocüji hasta 'ma ra
zädä dagrëxü. Nuc'ua rá
zopjü c'o ndagrëxü rá xipjiji
c'ü ot'ü ra ngä'maji c'o pjin'ño
ra ndü't'üji o manaxo, cja rrü
ndüt'üji cja sivi. Nuc'ua ra
mbäräji c'o ndëxü, cja rrü
ndeñesi c'ua ra 'ñe dyütcüji
cja ín ch'ujmü, rá embeji c'o
ndagrëxü."

El ejemplo de la semilla de mostaza

³¹ Xe go ña e Jesús, o xipji c'ü
'na ejemplo c'o o discípulo, o
mama:

—C'ü ni manda Mizophjimi
chjëntcji nza cja 'na
ndömortasa c'ü o jñü 'naja
bëzo, cjanu o ma ndujmü cja
o juajma. ³² O ndömortasa
xenda ts'iquë cja yo 'ña
ndömpjin'ño, pero 'ma go
nocü, xenda na nojo yo que
na ngueje yo pje nde ma
c'ajna, na ndä'ä yo. Nguec'ua
va chëzhi yo s'ü va 'ñe jä's'äji
o t'oxüji nu.

El ejemplo de la levadura

³³ O mama c'ua c'ü 'na ejemplo, o xipiji:

—C'ü ni manda Mzhocjimi chjéntui nza cja ixcjüjnü c'ü o jñü 'naja ndixü o huanba jñi vola o jocjüjnü, hasta 'ma o ixqui texe c'e cjüjnü, embeji.

El uso que Jesús hacía de los ejemplos

³⁴ Texe c'o jña c'o o mama e Jesús va xipji c'o nte, nde go mama o ejemplo. Dya zopjüji ne rí 'naja jña c'ü dya ro mama o ejemplo. ³⁵ Nguec'ua ya ma sädä o jña Mzhocjimi c'ü vi mama c'e profeta: Texe c'o rá xipiji, rá mama o ejemplo.

Rá mangö c'o dya 'märä ndeze 'ma o dyät'ä Mzhocjimi ne xoñijömü.

Jesús explica el ejemplo de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Nuc'ua e Jesús o 'ñezhe c'o nte. Cjanu o cjogü c'ua a mbo cja c'e ngumü nu ja mi oxü. Xo sä c'ua c'o o discípulo o 'ñe xipiji:

—Xitscøjme ja ga cja c'o ndömpjin'ño c'o o ma mbodüji cja juajma, c'ü i xipji c'o nte.

³⁷ O ndünrrü c'ua angueze:

—Nu c'ü o mbodü na jo ndëxü nguezgö rvá ñejö cja Mzhocjimi. ³⁸ C'e juajma, ngue ne xoñijömü c'ü. C'o na jo ndëxü, ngue c'o o t'i Mzhocjimi c'ü manda. Nu c'o pjin'ño, ngue c'o nte c'o o t'i c'ü dya jo. ³⁹ Nu c'ü mi üvi c'e lamu, ngue c'ü dya jo c'ü. C'e dagrëxü, ngue 'ma ra nguins'i nu xoñijömü.

Nu c'o ndagrëxü, ngue c'o o anxe Mzhocjimi. ⁴⁰ C'ua ja nzi va jmutüji c'o pjin'ño cjanu ndüt'üji cja trasivi, je xo rga cjanu 'ma ra nguins'i nu xoñijömü. ⁴¹ C'o ra tsjapüji a cjanu ra sufre, ngue c'o cja na s'o, 'ñe cjapü nu minteji xo ga tsjaji c'o na s'o. Na ngueje nutscö rvá ñejö cja Mzhocjimi, rá täcjö c'o ín anxe ra ë ra 'ñe jmutüji anguezeji, cja rrü pjongüji nu ja ri mandagö. ⁴² Cja rrü mboch'üji a ma a linfiernu nu ja me rva yorü 'naja trasivi. Je ra huëji nu, y me ra nguünxt'ü o s'ibi rgá sufreji na puncjü. ⁴³ Nuc'ua c'o vi tsja na jo ra bübüji nu ja ra manda c'ü nu Tataji c'ü bübü a jens'e, me ri juës'i c'o nza cja e jyaru. Nu'tsc'ejí bübü in tsjaji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji.

El ejemplo del tesoro escondido

⁴⁴ C'ü ni manda Mzhocjimi, xo chjéntui nza cja 'naja caja c'ü mi quiji na puncjü c'o me ni muvi, c'ü vi dyögüji cja 'naja juajma. O chöt'ü 'naja bëzo, cjanu o dyögütjo na yeje. Me go mäjä c'e bëzo na ngue vi chöt'ü c'e caja, nguec'ua va ma mbö'ö texe c'o mi pë's'i, cjanu o ma ndömü c'e juajma ngue c'ua ro tsjapü o cjaja c'e caja.

El ejemplo de la perla de mucho valor

⁴⁵ "Ma cjó c'o jodü ja rgá tsjapü o t'i Mzhocjimi c'ü manda, nuc'ü, chjéntui nza cja 'na comerciante c'ü mi

jodü perla c'o me ni muvi.
 46 Nuc'ua o mbärä c'e bëzo ja mi pë's'iji 'naja perla c'ü me mi muvi na puncjü. Nguec'ua va ma mbö c'ua texe c'o mi pë's'i, cjanu o ndömü c'ua c'e perla.

El ejemplo de la red

47 C'ü ni manda Mzhocjimi c'ü bübü a jens'e, chjëntjui 'naja rre c'ü ra mbät'äji cja tazapjü, ra zo'o texe c'o pje nde ma jmõ. 48 Nuc'ua 'ma ya ra nizhi c'e rre, c'o mbëjmõ ra pjons'üji a ma a ñünü. Cja rrü mimiji c'ua, ra juajnüji c'o na jo jmõ, ra dyüt'üji cja c'o o bos'iji c'o. Pero c'o jmõ c'o dya s'a'a, ra mboztjoji nu c'o. 49 Je xo rga cjacjonu, 'ma ra nguins'i nu xoñijomü. Ra ē c'o o anxe Mzhocjimi ra 'ñe pjongüji c'o nte c'o na s'o a nde cja c'o na jo. 50 Nuc'ua ra mboch'üji c'ua ja rva yorü 'naja trasivi nu ja ra huëji, y me ra nguünxt'ü o s'ibi rgá sufreji na puncjü.

Tesoros nuevos y viejos

51 Xe go xipjiji c'ua:

—¿Cjo i párägueji dya texe yo ya ró xi'tsc'öji?

O ndünru c'ua anguezeji:

—Jä, ín Jmuts'ügözme, ya ró páräjme.

52 Nuc'ua angueze o xipjiji c'ua:

—I páräji c'o ejemplo c'o ró xi'tsc'öji. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, texe c'o ya mbärä na jo ja ga manda Mzhocjimi a jens'e, chjëntjui 'naja bëzo c'ü ri pë's'i 'naja caja c'ü ri quiji c'o cja nuevo, 'ñe c'o ya mezhe. 'Ma pje c'o rguí jyodü c'o ri cärä

o ngumü c'e bëzo, ra ma c'e bëzo ra ma ngama, o ra ma jñümü nu ja ri pë's'i c'o.

Jesús en Nazaret

53 Nuc'ua 'ma mü o nguarü e Jesús o mama c'o ejemplo, cjanu o mbedye c'ua nu.

54 Cjanu o ma nu ja mi menzumü. Cjanu o cjogü a mbo cja nintsjimi o xöpü c'o nu menzumüji. Nguec'ua anguezeji me co nguiñiji, o mamaji:

—¿Ja va mbärä nu, 'ñe ja ga tsja'a yo me na nojo yo nunca rí nugöji? 55 ¿Cjo dya nguejnu o t'i c'ü mi yaxü nu? ¿Cjo dya ngue nu nana c'ü ni chjü e María? ¿Cjo dya ngue nu cjuarma e Jacobo, 'ñe e José, 'ñe e Simón, 'ñe e Judas? 56 ¿Cjo dya xo bübü c'o nu cju cja ne jñiñi va? Nama, ¿ja va mbärä 'ma ne bëzo c'ü ni tsja yo? Maco xo menzumü va nu, eñeqi.

57 Nguec'ua ma ünbüji e Jesús. E Jesús o xipji c'ua anguezeji:

—Na profeta nde respetaoji nu ja dya ri menzumü y ätäji. Pero nu ja ri menzumü, dya respetaoji c'ü. Ni xo ri ngue c'o ri cärä cja ngumü, dya xo respetaoji c'ü.

58 Nuc'ua e Jesús dya jocü nu na puncjü c'o mi sô'dyë, ni pje xe ro tsja, na ngueje dya mi ejmeji angueze.

14

La muerte de Juan el Bautista

1 E Herodes mi manda cja c'e xoñijomü a Galilea.

Nuc'ua c'o pa c'o, o dyärä e Herodes me mi mama c'o nte c'o mi cja e Jesús. ²O mama c'ua e Herodes o xipji c'o o mbëpjí:

—Nu c'ü me nädäji, ngue e Juan c'ü mi jichi yo nte. O ndü, pero pe ya tetjo, nguec'ua na zëzhi anguezze ga jocü c'o sö'dyë. Y xo cja'a a cjanu na puncjü c'o na nojo, embeji.

³⁻⁴'Ma xe mi bübüütjo e Juan, e Herodes mi bün'hui c'ü nu bëpe c'ü mi chjü Herodías. Nu c'e ndixü mi ngue o su e Felipe c'ü nu cjuarma e Herodes. Nguec'ua ma mama e Juan ma xipji e Herodes:

—Dya pje ga jo rí 'ñenpe nu su nin cjuarma, embe.

O ë c'ua 'na nu pa, o manda e Herodes o zürüji e Juan, o jyüt'üji co cadena, cjanu o ngot'üji a pjörü. ⁵Y nuc'ua e Herodes mi ne ro mbö't'ü e Juan. Pero mi sü'ü 'na pje ro tsjapü c'o nte, na ngueje mi junt'ü o mü'büji c'ü mi profeta e Juan mi pätpä Mizhocjimi ma zopjü c'o nte. ⁶Nuc'ua 'ma o cumple o cjë e Herodes, o mbita o tsjaji o mbaxua. Nuc'ua c'ü o xunt'i e Herodías o neme a jmi nu ja ma cäji. Me go mäjä c'ua e Herodes. ⁷O xipji c'ua c'e xunt'i:

—C'ua ga mbärä Cjimi 'ma pje rí dyötcü, nutscö rá da'c'ü, eñe e Herodes.

⁸Nuc'ua c'ü nu nana c'e xunt'i o dyü't'ü o xipji c'ü pje ro dyötü e Herodes. O ma c'ua c'e xunt'i o ma xipji:

—Ixtí dyacö dya a ñi e Juan c'ü jichi yo nte, dyacö co 'naja mblato, eñe c'e xunt'i.

⁹Me co ndumü c'ua c'e rey Herodes. Pero jo ni mbeñe c'ü vi nädä Cjimi, 'ñe c'ü ya vi dyärä c'o nte c'o ma cä'ä nu. Nguec'ua va manda ro unüji c'e xunt'i c'ü vi dyörü. ¹⁰O manda ro ma jñüpcüji a ñi e Juan nu cja c'e pjörü.

¹¹Nuc'ua 'ma ya vi jñüpcüji o ñi, cjanu o jünji c'ua cja 'naja mblato, cjanu o unüji c'e xunt'i. Cjanu o ma c'ua c'e xunt'i o ma unü c'ü nu nana.

¹²Jo ni säjä c'ua c'o o discípulo e Juan, o 'ñe ndunüji c'ü o cuerpo e Juan. Cjanu o ma dyögüji c'ua c'ü. Cjanu o möji c'ua, o ma xiji e Jesús c'ü ya vi bö't'ü e Juan.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³Nuc'ua 'ma o mbärä e Jesús c'ü vi mbö't'üji e Juan, o mbedye c'ua ja mi bübü. O ma c'ua cja 'naja bü'ü; je ro zät'ä nu ja dya cjó mi ndeñe, nu ja ro büntsjë. O mbärä c'ua c'o nte c'ü vi dat'ü e Jesús cja c'e bü, ro mbes'e a 'nanguarü cja c'e tazapjü. Nguec'ua va mbedyeji cja c'o o jñifñiji, o ngös'üji a ñünü ngue c'ua ro zät'äji nu ja ro zät'ä e Jesús.

¹⁴Nuc'ua 'ma mü o mbes'e cja c'e bü, e Jesús o jñanda c'ü ya ma cä'ä na puncjü o nte. Y e Jesús o juentseji anguezzeji, o jocü c'o mi sö'dyë. ¹⁵Nuc'ua 'ma ya vi nzhä, o chëzhi c'o o discípulo a jmi, o xiji:

—Nu va ja rí cäraji, majyadü va. Ya xo nzhä'ä. Nguec'ua rí xipji yo nte ra

möji cja c'o jñiñi, ra ma ndõmiji c'ü ra ziji.

¹⁶ Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Dya ni jyodü ra ma yo. Nu'tsc'eji rí unngueji c'ü ra ziji.

¹⁷ O ndünrü c'ua c'o discípulo o mamaji:

—Tsi'ch'atjo tjõmëch'i c'o jünji a 'ñecjua, cja na yeje jmō'ð. Nguec'ua, ¿ja rgá sö rá 'huiñigójme yo nte yo me na puncjü?

¹⁸ O mama c'ua e Jesús:

—Ma tsincöji a 'ñecjua c'o tjõmëch'i 'ñe c'o jmō.

¹⁹ Nuc'ua e Jesús o xipji c'o nte ro mimiji cja t'ëbi. Cjanu o jñü c'ua c'o tsich'a tjõmëch'i, 'ñe c'o yeje jmō. Jo ni nä'sä c'ua a jens'e va unü 'na pöjö Mizhocjimi. Cjanu o xëdyi c'ua c'o tjõmëch'i, o unü c'o o discípulo. Nuc'ua c'o discípulo o unüji c'o nte. ²⁰ Go ñõnüji texeji go nijmiji na jo. Xe go ngüstijoji c'ua c'o ya nde mi ts'iperaso, xe go nizhtjo doce bos'i. ²¹ Tsi'ch'a mil c'o bëzo c'o vi ñõnü; dya bezhe c'o ndixü, ni ri ngue c'o ts'it'i, ni xo ri ngue c'o ts'ixut'i.

Jesús camina sobre el agua

²² Nuc'ua e Jesús o xänbä c'o o discípulo ro dat'üji cja c'e bü'ü, ro möji a 'nanguarü cja tazapjü. Nuc'ua 'ma ya mi ma c'o discípulo, e Jesús o xipji c'o nte ro möji o ngumüji.

²³ Nuc'ua 'ma ya vi ma c'o nte, o ma e Jesús cja 'naja t'eje, o ma dyötü Mizhocjimi. Nuc'ua 'ma ya vi xõmü, ya mi 'natsjë nu e Jesús. ²⁴ Nu c'e

bü'ü ya mi pa a nde cja c'e tazapjü. Pero me mi pjat'ü na zézhi c'e ndeje cja c'e bü'ü, na ngueje c'e ndajma je mi 'ñeje nu ja mi ma c'e bü. ²⁵ Nuc'ua 'ma ya ma 'ñetsajõmü, o ma e Jesús mi nzhodü a xes'e cja c'e ndeje; mi ma'a nu ja ma cã c'o o discípulo cja c'e bü. ²⁶ Nuc'ua c'o discípulo, 'ma mü o jñandaji ma nzhodü e Jesús a xes'e cja c'e ndeje, me co züji c'ua go mapjüji na jens'e go manji:

—Chjä 'na piche nu va ë nu, eñeji va mapjüji.

²⁷ Nuc'ua e Jesús o zopjüji o xipjiji:

—Nguezgö. Dya ra pi'tsc'eji, dya rí sügueji.

²⁸ Jo ni ndünrü c'ua e Pedro o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, nu 'ma ngue'tsc'e, xitsö xo rá nzhodü a xes'e cja c'e ndeje rá ma tjün'c'ü.

²⁹ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Chjä'dä, Pedro.

O dagü c'ua e Pedro cja c'e bü, o nzhodü a xes'e cja c'e ndeje; mi ma'a nu ja ma ejë e Jesús. ³⁰ Nuc'ua 'ma o zö'ö e Pedro que ma zézhi c'e ndajma, me go zü c'ua go mbürü go nguibü c'ua. Jo ni mapjü c'ua na jens'e, o mama:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, tsjüxcö; 'ma jiyö rá quibigö cja ne ndeje.

³¹ Jo ni c'uana c'ua a dyë e Jesús go pënc'h'i e Pedro, o xipji:

—Nu'tsc'e dya in ejmezügö na jo. ¿Jenga i yembeñé?

³² Nuc'ua 'ma ya vi ndes'evi cja c'e bü'ü, o böbü c'ua c'e ndajma. ³³ Nuc'ua c'o discípulo c'o mi cã'ä cja c'e bü'ü, o ndünijõmüji a jmi e Jesús, o xipjiji:

—Na cjuana o T'itsc'e Mizhocjimi, embeji.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴ 'Ma ya vi zät'äji a 'nanguarü cja c'e tazapjü, o mbes'eji c'ua. Mi xiji a Genesaret c'e xoñijõmü. ³⁵ Nuc'ua c'o bëzo c'o mi menzumü nu, o mbäräji c'ü mi ngue e Jesús c'ü vi zät'ä nu. Nguec'ua o ndäjäji c'o ro ma cöste nu cja c'e jñiñi. Cjanu o sinpiji e Jesús texe c'o mi sö'dyë. ³⁶ O tsja c'o nte o dyötüji sjëtsi e Jesús c'ü ro ndötpüji zö ri ngueextjo o fleco c'ü o bitu anguez. Nuc'ua texe c'o o ndötpü, nde go ndis'i c'o.

15

Lo que hace impuro al hombre

¹ Nuc'ua c'o fariseo 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi, o mbedyeji a Jerusalén o säji cja e Jesús, o xipjiji:

² —¿Jenga yo in discípulogue, dya sëpüji yo tjürü yo o zocüzüji c'o ín mboxatitaji? Maco dya xindyëji 'ma go ziji o xëdyi.

³ O ndünrü c'ua e Jesús o xiji:

—Nu'tsc'eji, ¿jenga ⁱⁿ sëpqueji yo o tjürü c'o ín mboxatitaji? Maco dya ⁱⁿ cjaji c'ü manda Mizhocjimi.

⁴ Mizhocjimi mama a cjava:

“Respetaoji nin tataji, 'ñe nin nanaji, y rí pjös'üji c'o rguí jyodüji. C'ü ra zadü nu tata o nu nana, ra mbö't'üji c'ü”, eñe Mizhocjimi. ⁵⁻⁶ Pero nu'tsc'eji nan'ño gui mangueji. In mangueji 'ma pje ni jyodü c'o nu tata 'naja nte, ra sö ra mama c'e nte ra xipji c'o nu tata: “Perdonaozüvi pero c'ü ro pjöxc'övi, ya ró mama rá mbeñe Mizhocjimi. Nguec'ua dya sö rá pjöxc'övi”, ra 'ñiembevi. Nguec'ua nu'tsc'eji ⁱⁿ fariseoji 'ñetsc'eji ⁱⁿ xöpüteji ⁱⁿ cjapüji c'ü dya ni muvi c'ü manda Mizhocjimi, na ngueje ⁱⁿ jizhiji yo o tjürü c'o ín mboxatitaji.

⁷ Nu'tsc'eji ⁱⁿ cjapqueji c'ü me na jotsc'eji, pero dya cjuana. Na cjuana c'ü o mama e Isaías c'ü ja ga cjatsc'eji. O mama a cjava:

⁸ Nujyo nte yo, súcö yo, pero ngueextjo co o neji.

C'o o mü'büji, na jë bübü co nutscö.

⁹ Bë ga züçö yo. Jizhiji yo o tjürü yo nte; cjapüji c'ü ri ngueje o jña Mizhocjimi yo, eñe e Isaías va pätpä Mizhocjimi.

¹⁰ Nuc'ua e Jesús o xipji c'o nte:

—Chëzhiji ga 'ñeva. Dyäräji na jo, ngue c'ua rí päräji ja ga cja. ¹¹ Zö dya ra xindyë 'na nte ante c'ü ra zi o xëdyi, pero dya ngue c'o jñõnü c'o ra s'onbü o mü'bü c'ü rrä s'o c'e nte, iyö. C'ü ra s'onbü o mü'bü c'e nte, ngue c'o na s'o c'o ra nguijñi a mbo o mü'bü, cja rrü ña c'o na s'o, embeji.

12 Nuc'ua c'o discípulo o chëzhiji a jmi, o xiji:

—¿Cjo i unnc'e ngüenda o üdü c'o fariseo 'ma o dyäräji c'o jña c'o i mangue?

13 O ndünrrü c'ua e Jesús o mama:

—Texe c'o za'a c'o dya ngant'a mi Tatagö c'ü bëbü a jens'e, ra c'üs'ü c'o. 14 Jyëziji yo fariseo. Na ngueje cjapü jizhiji c'ü na jo 'ñiji c'o nte c'o dya pje pärä, pero anguezeli chjéntji c'ü ri ndëzhöji. In pärägueji 'ma ra tsja 'naja ndëzhö ra ngüjnü nu mindëzhövi, ra zo'ovi nza yejui cja cöt'ü 'ma.

15 O ndünrrü c'ua e Pedro o xipji e Jesús:

—Xitscøjme ja ga cja c'e ejemplo c'ü i xitsijme mi ndajme.

16 O ndünrrü c'ua e Jesús o mama:

—¿Cjo xo 'ñetsc'eji xo bë'tsc'eji c'ü rí pärägueji ja ga cja o jñönü? 17 Texe jñönü c'o c'üt'ü 'naja nte'e, je nde sät'ä a mbeme c'o, y je nde ni mbedye a ndü'bü c'o. 18 Pero c'o jña c'o pedye a ne 'naja nte, je ni 'ñeje cja o mü'bü c'o. Nuc'o, ngue c'o ni s'onbü o mü'bü c'e nte c'ü, ngue c'ua na s'o. 19 Je ngueje cja o mü'bü yo nte, nu ja ni 'ñeje c'ü ni nguijñiji s'opjeñe, 'ñe c'ü ni pö't'unteji, 'ñe c'ü ni tsäji o ndixü, 'ñe yo ndixü c'ü ni tsäji o bëzo. Je xo ni 'ñeje nu c'ü pje ni pönüji, 'ñe c'ü ni xosp'üji o bëchjine nu minteji, 'ñe c'ü ni santeji. 20 Nujyo, nguejyo ni s'odü o mü'bü 'naja nte yo,

dya ngue c'ü dya ni xindyë 'ma go zi o xëdyi.

Una mujer extranjera que creyó en Jesús

21 Nuc'ua o mbedye nu e Jesús, o ma a ma cja c'o jñiñi a Tiro 'ñe a Sidón. 22 Nuc'ua 'ma ya mi pa e Jesús cja 'ñiji, o ē c'ua 'naja ndixü c'ü mi menzumü a Canaán, c'ü vi mbedye cja c'ü o jñiñi. Mi mapjü mi mama:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö o mboxbëchets'ü e David, juentsquegö. Na ngueje ín xunt'i me 'nanga mbö'tü; ya zürü 'naja s'ondajma.

23 Pero e Jesús dya go ndüntü c'ü. Nuc'ua c'o o discípulo e Jesús o chëzhiji a jmi e Jesús, o dyötüji na puncjü o xipjiji:

—Xöpüte, pjös'ü ne ndixü, cja rrí xipji ra ma. Na ngue mapjü na jens'e ga ndünt'ü ín xütjüji.

24 O mama c'ua e Jesús:

—C'ü vi ndäcjö Mizhocjimi, ngue c'ü rá pjös'ü yo ín menzumügöji a Israel yo chjéntji nza cja ndënhjürü c'o ya bëzhi. Nguextjo yo vi ndäcjä rá pjös'ü.

25 Nuc'ua c'e ndixü o ëjë, o 'ñe ndüñijömü a jmi e Jesús, o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, pjöxcügö.

26 O ndünrrü c'ua e Jesús:

—Dya jo ra jñünbüji o xëdyi yo t'i, c'ü ra panbaji o dyo'o.

27 O mama c'ua c'e ndixü:

—Jä, na cjuana c'ü in mangue, ín Jmuts'ügö. Pero zö jyëtsquijme dyo'o c'o in

menzumügueji a Israel, in pârâgue ja ga cja yo dyo'o, siji c'o ngünxëdyi c'o jäbä cja o mexa nu jmuji, c'o jä'bä c'o ts'it'i.

²⁸ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjji:

—Nu'tsc'e ndixü, na jo c'ua ja gui 'ñejme c'ü rá pjöxc'ü. Rá pjöxc'ü c'ua ja gui ñe, embe.

Ixco jogü c'ua c'e ndajme c'ü o xünt'i c'e ndixü.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹ Nuc'ua xe go matjo e Jesús, o cjogü a ñünü cja c'e tazapjü c'ü ni chjü a Galilea. O ma cja 'na t'eje, o mimi c'ua nu. ³⁰ O sä c'ua na puncjü o nte nu ja mi bübü e Jesús, ma sinpiji c'o mi sö'dye. Ma sinpiji c'o mi me'dye, 'ñe c'o mi ndézhö, 'ñe c'o mi ngone, 'ñe c'o mi dodyë, 'ñe c'o xe 'ñaja ndötc'ijeme. Ma ë'p'ëji a jmi e Jesús. Nde go jocüji c'ua anguezeji. ³¹ C'o nte o jñandaji c'o mi ngone o mbürü o ña'a c'o, 'ñe c'o mi dodyë me go jogü c'o, 'ñe c'o mi me'dye me go nzhodü na jo c'o, 'ñe c'o mi ndézhö me co jñanda c'ua c'o. Nguec'ua c'o nte me go nguijñiji na ngue nunca mi jandaji a cjanu. Y me co ma't'üji c'ua c'ü o Mizhocjimi c'o menzumü a Israel, mi majaí c'ü me na nojo angueze.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

³² Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'o o discípulo ro chëzhiji a jmi, cjanu o xipjiji:

—Rí juentscö yo nte, na ngueje ya édyi jñipa c'ü ya rí

cärgöji va yo, y dya cja jünji pje ra ziji. Dya rí ne rá täjä ra ma o ngumüji c'ü dya ra ziji o xëdyi; ra tõgüji cja 'ñiji.

³³ O ndünrü c'ua c'o o discípulo o xipjiji e Jesús:

—Ja rá tötc'ójme tjõmëch'i c'ü rguí nijmi yo nte yo na puncjü? Na ngueje rí cärgöji va cja ne majyadü.

³⁴ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Ja nzi tjõmëch'i va jüngueji?

O manji anguezeji:

—Yencho tjõmëch'i, cja na ja nzitjo jmõ'õ.

³⁵ Nuc'ua e Jesús o manda c'o nte ro minji a jõmü.

³⁶ Cjanu o jñü c'ua c'o yencho tjõmëch'i, cja na 'ñe c'o jmõ'õ, cjanu o unü 'na pøjö Mizhocjimi. Cjanu o xëdyi c'ua, cjanu o unü c'o o discípulo. Nuc'ua c'o o discípulo o unüji c'ua c'o nte.

³⁷ Nuc'ua go ñõnüji texeji go nijmiji na jo. Y xe go nguijñiji c'o ts'iperaso c'ü vi mboncjütjo, c'o xe yencho bos'i c'o go nizhtjo. ³⁸ Mi nziyo mil c'o bëzo c'o vi ñõnü; dya mbezheji c'o ndixü, ni ri ngueje c'o ts'it'i, ni xo ri ngueje c'o ts'ixut'i. ³⁹ Nuc'ua e Jesús o xipjiji c'o nte ro möji o ngumüji. Cjanu o dat'ü c'ua cja c'e bü'ü, o ma cja c'o jñiñi a ma a Magdalá.

16

Los fariseos y los saduceos pidien una señal milagrosa

¹ 'Ma ya vi zät'ä nu e Jesús, o säjä c'ua c'o fariseo 'ñe c'o

saduceo. Chaque o ē dyönüji e Jesús o xipjiji:

—Jítscöjme 'na señal a jens'e c'ü me na nojo, ngue c'ua rá päräjme pje pjë'tsc'e.

² O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—'Ma ya mbat'ütjo a jens'e 'ma nzhä'ä, in mangueji ya ra jopa c'ü na ye nu pa. ³'Ma xõrü 'ma va cjins'i tangõmü, in mangueji ra 'ñe dyebe 'ma. Nu'tsc'eji in cjapüji na jots'üji, in unüji ngüenda ja ga 'ñetse a jens'e, nguec'ua in päräji ja ga cja yo jopa, 'ñe yo ra 'ñeje dyebe. Pero dya in unnc'eji ngüenda ja ga pëpjí Mízhocjimi yo cjë yo rí cáräji dya. ⁴Nu'tsc'eji in cáräji yo cjë dya, na s'otsc'eji i jyézgueji Mízhocjimi. Nguec'ua in ötcügöji pje rí jñandgueji ngue c'ua rí pärägueji pje pjëtscö. Pero dya ra ch'a'c'eji pje rí jñandgueji; nguextjo c'ü o tsja e Jonás c'ü mi profeta, embeji.

Ixo ma c'ua e Jesús o zogütjo c'o fariseo 'ñe c'o saduceo.

La levadura de los fariseos

⁵Nuc'ua c'o discípulo o möji a 'nanguarü cja c'e tazapjü. O jyombeñeji, dya jñünüji o tjõmëch'i. ⁶Nuc'ua e Jesús o xipjiji:

—Pjötpüji ngüenda c'o o levadura c'o fariseo 'ñe c'o saduceo.

⁷C'o discípulo mi pötma mämají:

—Xitscöji a cjanu e Jesús, na ngueje c'ü dya ró jüngöji o tjõmëch'i.

⁸ Mi pärä e Jesús c'ü mi cijijñiji, nguec'ua va xipjiji c'ua:

—Nu'tsc'eji, dya in ejmezügöji na jo. ¿Jenga in pötqui dyönütsjëji na ngue c'ü dya i jñüji o tjõmëch'i? ⁹¿Cjo dya be in pärägueji c'ü sö rá da'c'eji c'ü rí si'iji? ¿Cjo dya in mbennc'eji c'o tsich'a tjõmëch'i? Maco o njimi c'o tsich'a mil o bëzo. ¿Cjo dya i tsis'itjoji ja nzi bos'i c'o o mboncjütjo? ¹⁰¿Cjo dya xo in mbeñeji c'o yencho tjõmëch'i? Maco xo njimi c'o nziyo mil o bëzo. Maco xo i tsis'itjoji ja nzi bos'i c'o ts'ipëraso c'o o mboncjütjo. ¹¹Ró xi'tsc'öji rí pjötpüji ngüenda c'o o levadura c'o fariseo 'ñe c'o saduceo, pero dya ngue c'o tjõmëch'i c'o ró mangö. ¿Jenga dya in unnc'eji ngüenda?

¹²Nuc'ua, cja mbärä c'ua c'o discípulo pje mi ne ro mama e Jesús va xipjiji ro mbötpüji ngüenda c'o o levadura c'o fariseo, 'ñe c'o saduceo. O mbäräji e Jesús vi jyëtsi o levadura c'o o tjürü c'o fariseo 'ñe c'o saduceo. O unüji ngüenda c'ü ro mbötpüji ngüenda c'o o tjürüji, dya ro tsjaji.

Pedro declara que Jesús es el Cristo

¹³Nuc'ua e Jesús o ma a ma cja c'e jñiñi a Cesarea de Filipo. 'Ma o zät'ä nu, o tsja t'önü e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Pje mama yo nte'e pje pjëtscö nutscö rvá ēcjö cja Mízhocjimi?

¹⁴Anguezoji o manji:

—Bübü c'o mama ngue'tsc'e e Juan c'ü mi jichi yo nte; 'ñaja c'o mama ngue'tsc'e c'e profeta Elías; 'ñaja c'o mama ngue'tsc'e c'e profeta Jeremías, o 'ma jiyö, c'ü 'naja profeta c'o ya ndü.

¹⁵ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Natsc'eji, ¿pje xo in mangueji, pje pjëtscö?

¹⁶ O ndünrü c'ua e Simón Pedro o xipjiji:

—Nutscö rí mangö ngue'tsc'e Cristo. Ngue'tsc'e o T'itsc'e Mizhocjimi c'ü ixi bübü.

¹⁷ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'e Simón, o t'itsc'e e Jonás, dya cjó xi'tsc'e 'na nte c'ü o T'izgö Mizhocjimi. Nu c'ü o tsja'c'e i pärägue, ngueje mi Tatagö c'ü bübü a jens'e. Nguec'ua ngue nu rgui mäcje. ¹⁸ Nutscö xo rí xi'tsc'ö ngue'tsc'e e Pedro. Nza cjatsc'e 'na ndojo c'ü ni jyäbäji ngumü. Na ngue c'e jna c'ü rí xipjigue yo nte, na puncjü c'o rá cjapcö ín ntegö. Zö ra ndüji, pero ra büntjo na ye co nuzgö c'o. ¹⁹ Rá da'c'ü poder cja c'o nte c'o unü o mü'büji Mizhocjimi c'ü manda. Rá da'c'ü poder cja ne xoñijömü rí xipjiji pje ni mbë c'o na s'o c'o dya ra tsjaji, y xo rí xipjiji pje ni mbë c'o na jo c'o ra tsjaji. Nu c'ü rí xipjiji, ngue c'ü mama Mizhocjimi pje ni mbë c'o na jo ra tsjaji, 'ñe pje ni mbë c'o dya jo c'o dya ra tsjaji.

²⁰ Cjanu o xipjiji c'ua c'o o discípulo:

—Dya cjó rí xiqueji cjo nguetscö Cristo, embeji c'o.

Jesús anuncia su muerte

²¹ Ndeze c'o pa c'o, o mbürü e Jesús o xipjiji c'o o discípulo c'ü mi jyodü ro zädä. O xipjiji:

—Ni jyodü rá magö a ma a Jerusalén, ra jñünmcoji ngüenda rá sufregö na puncjü; ra tsja c'o tita c'o manda, 'ñe c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o xöpüte. Xo ni jyodü ra mbötcöji, pero rá tetcjö c'ü na jñi nu pa, embeji c'o discípulo.

²² Nuc'ua e Pedro o ndans'avi e Jesús ro ñatsjëvi. Cjanu o mama c'ua e Pedro o huench'i e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ra juen'tsc'e Mizhocjimi, dya ra jyëzi c'ü ra tsja'c'üji yo in mangue.

²³ Nuc'ua e Jesús o jñanda e Pedro, o xipjiji:

—C'ueñe ín jmigö, na ngueje i dyätque c'ü dya jo i xitscö yo jña yo. Na ngueje c'e pjeñe c'ü in cjijñigue dya, dya ngue c'ü cjijñi Mizhocjimi; ngueje c'ü cjijñi yo nte.

²⁴ Nuc'ua e Jesús o xipjiji c'o o discípulo:

—'Ma cjó c'o ne ra ndennguegö ra tsja c'ua ja nzi rgá cjagö, ni jyodü dya cja ra tsja c'o netsjë angueze. Y ra bübü dispuesto ra sufre o ra ndü'lü. Y ra tsjacjuana ra ndennguegö. ²⁵ 'Ma cjó c'o dya bübü dispuesto ra sufre o ra ndü nguec'ua dya ra ne ra ndenngue co nutscö, dya ra chöt'üji c'ü rgui bübütjoji. C'o tenngue co nutscö, zö ra mbö't'üji, pero

ra chöt'üji c'ü rguí bübütjoji. ²⁶ Nu 'ma ro tsja 'naja nte ro tsjapü ə cjaja texe yo bübü va cja ne xoñijomü, pero 'ma dya ro 'ñejmezü, əpjé ro dyeje 'ma? Na ngueje ro jyëzi Mizhocjimi c'e nte. Y 'ma ya jyëzi Mizhocjimi c'e nte, zö ro tsja c'e nte ro unü c'ua Mizhocjimi texe c'o ri pë's'i, pero dya ro ē bübü 'ma Mizhocjimi co c'e nte. ²⁷ Nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi, rá ēcjö na yeje co c'o ín anxe. Me rrä zö c'ua ja rva ēcjö, c'ua ja ga cja me na zö c'ü mi Tatagö. Nuc'ua c'o o tsja na jo, rá unüji c'o na jo. Pero c'o o tsja na s'o, rá cjapüji ra sufreji. ²⁸ Na cjuana rí xi'tsc'öji, bünc'ua ja nzi yo dya ra ndü hasta 'ma cja ra jñandgöji c'ua ja rga ciazgö, 'ma rá ēcjö rá ē manda. Nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi, ra jñandgöji c'ua ja ga ciazgö me rrä zëzhizgö, eñe e Jesús va xipji c'o o discípulo.

17

La transfiguración de Jesús

¹Xe go mezhtjo c'ua 'nanzo, e Jesús o zidyi e Pedro, 'ñe e Jacobo, 'ñe e Juan c'ü nu cjuarma e Jacobo. O mötsjëji c'ua cja 'na t'eye c'ü me ma jens'e. ²'Ma mi cäräji nu, 'nangua juëns'i c'ua ə jmi e Jesús nza cja e jyarü. Y c'o o bitu, me ma t'oxü me mi juëns'i. ³Cjanu o ñetse c'ua e Moisés, 'ñe e Elías, ya mi ñaji e Jesús. ⁴Jo nu ña c'ua e Pedro o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmutsc'öjme, me na jo rí cäräjme va co nu'tsc'e 'ñe e Moisés 'ñe e Elías. 'Ma ña negue, rá ät'äjme va jñi ngumü. 'Naja c'ü rá ä'tc'öjme, 'naja c'ü rá ä'tp'äjme e Moisés, 'naja e Elías.

⁵ 'Ma ndänt'ä ma ña e Pedro, o sä c'ua 'naja ngömü c'ü me mi juëns'i, o 'ñe ngobü anguezeji. Xo t'ärä c'ua 'naja jña cja c'e ngömü c'ü mi mama a cjava:

—Nujnu ngue ín Ch'igö, nu me rí ne'e y me rí mäpägö. Ni jyodü rí dyätqueji nu.

⁶ Nuc'ua 'ma mü o dyära a cjanu c'o discípulo, 'nangua nügüji na ngueje me co pizhiji va züji. ⁷ Nuc'ua o chëzhi e Jesús o 'ñe's'e ə dyëc'o discípulo, o xipjiji:

—Nu'tsc'eji ñangueji, dya rí süji.

⁸ Nuc'ua 'ma o jñüs'ü ə ñi c'o discípulo, dya cja jñandaji e Moisés 'ñe e Elías; ya mi nguextjo e Jesús.

⁹ Nuc'ua 'ma ya ma sjöbüji cja c'e t'eye, cjanu o mama e Jesús o xipjiji:

—Dya cjo rí xipjiji yo cja i jñandaji. Nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi, 'ma rá tügö cja rrü tegö, cja rí xipjiji 'ma yo nte.

¹⁰ Nuc'ua c'o discípulo o dyönüji e Jesús:

—¿Jenga mama c'o xöpü ə ley Mizhocjimi c'ü ni jyodü ot'ü ra ñejë na yeje e Elías, cja rrü ñejë Cristo?

¹¹ O ndünrü c'ua e Jesús o mama:

—Na cjuana c'e jña c'ü mamaji, c'ü ot'ü ra ē na

yeje e Elías ra 'ñe jocü texe.
 12 Pero nuzgö rí xi'tsc'öji, e
 Elías ya ē na yeje c'ü. Pero
 dya go mbārā yo nte pje
 mi pjēzhi c'ü; go tsjapüji c'ü
 go ne anguezeki. Je xo rga
 cjazgö nu. Nutscö rvá ēcjö cja
 Mizhocjimi, rá sufregö c'ua ja
 rgá ne yo nte.

13 O mbārā c'ua c'o discípulo
 c'ü vi mama e Jesús. O unüji
 ngüenda cjó mi ngue c'ü vi
 jyétsivi e Elías; o mbārāji c'ü vi
 jyétsivi e Juan c'ü mi jichi yo
 nte cja ndare.

*Jesús sana a un muchacho
 epiléptico*

14 Nuc'ua 'ma o zät'äji cja
 c'o nte, o peje c'ua 'naja bëzo
 cja c'o nte, o 'ñe ndüñijömu a
 jmi e Jesús, o xipji:

15 —Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö,
 juentsquegö c'ín ch'i, na
 ngueje me pö't'ü o taque,
 ndajmetjo ga ndü. Ya na
 puncjü ga zo a sivi, y na
 puncjü ga c'ot'ü cja ndeje.
 16 Ró sinpigö yo in discípulo;
 anguezeki dya go sö go jocüji.

17 Cjanu o ndünrü c'ua e
 Jesús o xipji c'o discípulo:

—Nu'tsc'eji in cáräji dya yo
 cjë dya, dya jo ga pjeñe c'o
 in cjijñiji. ¿Jenga dya in cre-
 ozüji rá pjöxc'üji rí tsjaji c'o
 na nojo? Maco ya mezhe rí
 cárägöji, ya mezhe rí pë'sc'ö
 paciencia co nu'tsc'eji. Ma
 sinquiji a 'ñecjua c'e t'i.

18 Nuc'ua o tsja e Jesús o
 huënh'i c'e ndajma c'ü dya jo
 c'ü vi zürü c'e t'i, o xipji ro
 mbedye. Jo ni mbedye c'ua
 c'e ndajma. Ixco jogü c'ua c'e
 t'i c'e ndajme c'ü.

19 Nuc'ua o chëzhi c'o
 discípulo a jmi e Jesús, o
 xipjitsjëji:

—¿Jenga dya sö ro pjom-
 bgüjme c'e ndajma?

20 O ndünrü c'ua e Jesús o
 xipjiji:

—Na ngueje dya in ejmeji
 na jo. Na cjuana rí xi'tsc'öji,
 nu 'ma rí jñunt'ü in mün'c'eji
 c'ü ra dya'c'eji Mizhocjimi
 c'ua ja nzi gui dyötqueji, ra
 sö rí xipjiji ne t'eje: “Chjans'a
 ga manu”, rí 'ñembeji, ra ma
 c'ua. Nu 'ma rí 'ñejmeji a cjanu
 Mizhocjimi, texe nde ra sö rí
 tsjaji, zö dya nda in ejmeji.

21 Na puncjü o ndajma nza
 cja c'e ndajma c'ü vi zürü c'e
 t'i, pero dya ra mbedye ne
 ri 'naja c'o. Nguextjo 'ma
 rí dyötüji Mizhocjimi y rí
 mbempjeji, ra mbedye c'ua
 c'o.

*Jesús anuncia otra vez su
 muerte*

22 Nuc'ua 'ma mi nzhodüji a
 ma a Galilea, o mama e Jesús
 o xipji c'o o discípulo:

—Nutscö rvá ēcjö cja
 Mizhocjimi, ra nzhögügöji cja
 yo nte. 23 Y ra mbötcüji. Pero
 c'ü na jñi nu pa'a rá tetcjö,
 embeji.

Me co nzhümüji c'ua na
 puncjü anguezeki.

*El pago del impuesto para
 el templo*

24 Nuc'ua 'ma o zät'äji a Ca-
 pernaum, o sä c'ua c'o mi
 jmutü o merio c'o mi örüji
 para cja c'e templo. O chëzhi
 c'ua a jmi e Simón Pedro, o
 xipjiji:

—Na nin xöpütegueji, ¿cjo xo cjōt'ü c'o örüji?

²⁵ O ndünrrü c'ua e Pedro o xipjiji:

—Jä, xo cjōt'ü c'ü, embe c'o.

Nuc'ua 'ma o cjogü e Pedro a mbo cja c'e ngumü, ya xmi pātpā e Jesús c'ü pje ro mama e Pedro. Nguec'ua ot'ü o ña c'ua e Jesús o xipji:

—Yo rey yo manda cja ne xoñijömü, 'ma jū'p'üji o t'opjü, ¿cjo ngue c'o nu menzumüji c'o ötüji, o ngue c'o dya menzumüji? ¿Pje in mangue, Simón?

²⁶ O ndünrrü c'ua e Pedro o mama:

—Ngue c'o dya o menzumüji c'o ötüji.

O xipji c'ua e Jesús:

—Jä, ngue c'o dya o menzumüji. Nguec'ua nujyo nu menzumüji, dya ni jyodü ra ngöt'ü 'ma yo. ²⁷ Pero pa dya ra üdü c'o örü ra nguijñiji na s'o rí cjaji, na jo rá cjōt'üji c'ü örüji. Nguec'ua rí mague cja c'e tazapjü, ma pät'ä 'naja gancho. Nuc'ua c'e jmō c'ü ot'ü rí surü, rí pēnch'i rí xejpje a ne'e. Rí chö'tp'ü c'ua 'naja t'opjü rí jñü'p'ü, ya xtí ma tsjōt'ü c'ü t'ötcüvi.

18

¿Quién es el más importante?

¹ Nuc'ua c'e ndajme c'ü, o jmürü c'o discípulo cja e Jesús, o mamaji:

—¿Cjó ngue c'ü nda na nozgöjme, nutscójme ró unü in mü'büjme Mizzhocjimi c'ü manda?, eñeji.

² Nuc'ua e Jesús o ma'tü 'naja ts'it'i. O 'ñe'p'e c'ua a nde anguezeji. ³ Cjanu o xipjiji:

—Nu'tsc'eji in cjapüji na nots'üji. Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, ni jyodü rí jyëziji c'e pjéñe c'ü in cjijñiji a cjanu, rí tsjaji nza cja 'na ts'it'i c'ü dya cjapü na nojo. 'Ma jiyö, dya ra sö Mizzhocjimi a jens'e ra tsja'c'eji o ntetsc'eji ra mandats'üji. ⁴ Ne ts'it'i, dya cjapü na nojo nu. Nu c'o ga cjanu rgá tsja, ngue c'o nda rrä nojo cja c'o cjapü Mizzhocjimi o nte. ⁵ C'o ra recibido 'naja ts'it'i nza cja ne ts'it'i, na ngueje c'ü ni 'ñejmezgö c'e ts'it'i, chjëntcji c'ü ri nguezgö recibidozögö c'o.

El peligro de caer en pecado

⁶ 'Cärä c'o chjëntcji nza cja ts'it'i na ngueje dya cjapüji na nojo pero ejmezgö c'o. 'Ma cjó c'o ra tsjapü ra tsja na s'o 'na c'o ejmezgö, ra nduns'ü 'ma na puncjü o nzhubü. Xenda rvá jo ro 'nutpü 'na travacjüjnü o dyizi c'e nte c'ü, cja rrü ma pant'aji cja trazapjü nu ja na jë'ë, que na ngueje c'ü ro tsjapü ro tsja na s'o a cjanu 'na c'ü ejmezgö. ⁷ Siempre bëbü o nte c'o cjapü ra tsja c'o na s'o yo nu minteji. Juejme c'o cjapü a cjanu yo nu minteji; Mizzhocjimi ra tsjapü me ra sufreji.

⁸ 'Maco in mamaji ngue in dyëgueji o in cuagüeji c'ü cja'c'üji rí tsjaji c'o na s'o, dyocüji 'ma, panaji. Na ngueje zö ri 'natjo in dyëji

zö ri 'natjo in cuaji, pero xenda na jo rí ma bübütjoji co Mzhocjimi, que na ngueje 'ma ri tū nza ye in dyéji 'ñe in cuaji ra pantc'aji cja c'e tasivi c'ü nunca ra juench'e.⁹ Maco in mamaji ngue in chögueji c'ü cja'c'eji rí tsjaji c'o na s'o, jñū'müji 'ma, panaji. Na ngueje zö ri 'natjo in chöji pero xenda na jo rí ma bübütjoji co Mzhocjimi, que na ngueje ri yeje in chöji ra pantc'aji cja c'e sivi a linfiernu.

El ejemplo de la oveja perdida

¹⁰ 'Pjötpüji ngüenda, dya rí tsjapüji menu ne ri 'naja yo chjéntjui ts'it'i na ngueje ejmezüji. Na ngue rí xi'tsc'öji cärä c'o q'anxe Mzhocjimi c'o pjörü na jo yo. Y c'o anxe cäräji a jmi c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e.¹¹ C'ü rvá ëgö cja Mzhocjimi, ngueje c'ü rvá ë jodü c'o ya bëzhi, rá salvaji.

¹² ¿Pje in mangueji? 'Ma ri tsäjä 'naja ciento ndenchjürü 'naja bëzo, 'ma ra xögü 'naja, ¿cjo dya ra zogü c'o noventa y nueve, ra ma jyodü c'ua c'ü ya rguí bëzhi? Jä, ra ma jyodü.¹³ Na cjuana rí xi'tsc'öji 'ma ra chöt'ü c'ü vi xögü, xenda ra mäpä c'ü, que na ngueje c'o noventa y nueve c'o dya bëzhi.¹⁴ Je xo ga cjatjonu c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e; dya ne'e c'ü ra bëzhi q'aljma ne ri 'naja yo ejmezgö, zö chjéntji ts'it'i c'ü dya cjapüji na nojo.

Cómo se debe perdonar al hermano

¹⁵ "Ma ra tsja'c'eji na s'o nin cjuarmaji, möji rí ma zopjütsjëji. 'Ma ra dyä'tc'äji c'o rí xipcjeji, ya i jo'tp'ügueji 'ma c'e cjuarma c'ü.¹⁶ Pero 'ma dya ra dyä'tc'ä c'o rí xipjiji, sidyiji xe 'naja o yeje cjuarma, ngue c'ua ra bübü c'o ra mbärä c'ua ja rgui ñaguevi c'e cjuarma c'ü pje tsja'c'eji.¹⁷ Nu'ma dya xo ra tsjapü ngüenda c'e cjuarma c'o yeje o jñi c'o rí möji, nu'ma, rí möji rí ma cösteji 'ma jmürü c'o cjuarma. 'Ma ra tsja c'e cjuarma, dya ra dyätä texe c'o cjuarma, dya cja rí tsjapüji nin cjuarmaji 'ma. Na ngueje chjéntjui c'o dya rí menzumügöji c'o dya ma'tü Mzhocjimi. Y chjéntjui yo publicano yo xiji na s'o.

¹⁸ 'Nu'tsc'ëji rí xipcjeji yo nin cjuarmaji pje ni mbë c'o na s'o c'o dya ra tsjaji. Xo rí xipcjeji pje ni mbë c'o na jo c'o ra tsjaji. Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu c'ü rí xipcjeji ngueje c'ü mama Mzhocjimi.

¹⁹ Na cjuana rí xi'tsc'öji na yeje, 'ma in yejui, 'ñe 'ma 'natjo jña c'ü in mamavi gui dyötüvi Mzhocjimi nucjuä cja ne xoñijömü, nuc'ua c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e ra tsja c'ua ja gui dyötquevi c'ü.²⁰ Na ngueje nu c'ua ja ri bübü c'o ra matcügö, zö ri yetjo o jñitjo, nujnu je rá bünc'ö a nde.

²¹ Nuc'ua o chëzhi e Pedro o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿ja nzi ra zäs'ä rga perdonao

yo mi cjuarma 'ma ra tsjacö c'o na s'o? ¿Cjo sietetjo vez rga perdonao?

²² Cjanu o ndünru c'ua e Jesús o xipji:

—Dya rí xi'tsc'ö sietetjo. Rí xi'tsc'ö rí perdonaogue hasta setenta c'o nde ga siete; siempre rí perdonaogue.

El ejemplo del siervo que no quiso perdonar

²³ 'Nu c'ü manda a jens'e chjénji nza cja 'naja c'ü manda c'ü o mbeñe o tsjaji ngüenda c'o nu mbépjì.

²⁴ Nuc'ua 'ma o mbürü o tsja ngüenda, o sinpiji 'naja bëzo c'ü mi tunpü na puncjü millón o mbëxo. ²⁵ Pero c'e bëzo, dya mi jün pje rví ngö't'ü c'o mi tü'ü. O manda c'ua c'ü nu lamu ro mböji c'e bëzo, 'ñe c'ü nu su, 'ñe c'o o t'i, 'ñe c'o pje xe mi pë's'i, ngue c'ua ro ngö't'ü c'o mi tü c'ü. ²⁶ Jo ni ndüñijömü c'ua c'e mbépjì a jmi c'ü nu lamu, o xipji: "Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, mbäxtjo nin chjü, chepquegö ngue c'ua rá cjö'tc'ü texe c'o rí tun'c'ü", eñe c'e mbépjì c'ü mi tü na puncjü o merio. ²⁷ Nuc'ua c'e lamu o juentse c'e mbépjì. Cjanu o 'ñeme c'ua libre, o perdonao texe c'o mi tunpü.

²⁸ Nuc'ua 'ma o mbedye c'e mbépjì, cjanu o chjëvi c'ua c'ü 'naja nu mimbëpjivi c'ü mi tunpü anguezze como yetjo ciento mbëxo. Jo ni pënh'i c'ua go nde'chp'e o dyizi, o xipji: "Tsjötcü c'o ín tuncü", embe c'ü nu mimbëpjivi.

²⁹ Nuc'ua c'ü nu mimbëpjivi

jo ni ndüñijömü a jmi, o xipji: "Mbäxtjo nin chjü, xe rí chepque; jo rá 'ñe cjö'tc'ü texe c'o rí tun'c'ü." ³⁰ Pero c'e mbépjì, dya go ne go nde'be c'ü nu mimbëpjivi. Go zidyi c'ua ro ma ngot'üji a pjörü hasta 'ma cja ro ngö't'ü texe c'o mi tunpü. Cja rrü 'ñemeji c'ua libre c'ü. ³¹ Nuc'ua 'ma o unü ngüenda c'o nu mimbëpjivi c'ü vi ngot'üji a pjörü c'e mbépjì, me co nguijñji c'ua; go möji go ma ngösp'üji c'ua c'ü nu lamuji. ³² Nuc'ua c'e lamu o zojnü c'ua c'ü o mbépjì c'ü vi tsjapü na s'o c'ü nu mimbëpjivi, o xipji: "Nu'tsc'e ín mbëpjits'ügö, me na s'otsc'e. Nu'tsc'e me mi tuncögö na puncjü; pero ró perdonaots'ü texe c'o, na ngueje me vi dyötco favor. ³³ Na c'ü nin mimbëpjiguevi, ¿cjo dya xo mi jyodü rvi juentsque c'ü, nzi rvá juen'tsc'egö?", embe. ³⁴ Nuc'ua me co üdü c'e lamu. Cjanu o nzho c'ua c'ü o mbépjì nu ja me ro tsjapüji me ro sufre c'ü, hasta 'ma cja ro ngö't'ü texe c'o mi tunpü. Cja rrü 'ñemeji 'ma libre c'ü. ³⁵ Je xo rga cjadsc'eji nu; 'ma pje ra tsja'c'eji 'naja yo nin cjuarmaji, nu 'ma dya rí perdonaoji co texe in mü'büji, dya xo ra perdonaots'üji in nzhubüji c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e, eñe e Jesús.

19

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Nuc'ua 'ma ya vi nguarü e Jesúz vi xipji c'o jña c'o o discípulo, cjanu o mbedye c'ua a Galilea; o ma cja 'na xoñijõmü c'ü je tsja a Judea, c'ü je bëbü a 'nanguarü cja c'e ndare a Jordán. ² Mi pöji na puncjü nte e Jesúz. C'o mi sö'dyë, mi jocü e Jesúz nu cja c'e xoñijõmü c'ü.

³ O säjä c'ua ja nzi c'o fariseo a jmi e Jesúz. Chaque o tsjapüji tönü e Jesúz, mi cjijñiji 'na xo ro jyopü c'ü ro mama. O dyönüji:

—¿Ja ga mama cja o ley Mizhocjimi? ¿Cjo na jo 'na bëzo ra mbëzi nu su 'ma dya cjacjuana, 'ma pje c'o cja'a?

⁴ O ndünrrü c'ua e Jesúz o xipjiji:

—¿Cjo dya i xörügueji ja va tsja Mizhocjimi? Ndeze 'ma ot'ü o 'ñe'eme e bëzo 'ñe e ndixü. ⁵ Nguec'ua yo bëzo ra zogü nu tata 'ñe nu nana, ra min'hui c'ü nu su. Ya ri 'natjo o ts'inguevi c'ua nza yejui. Je ga cjanu ga mama Mizhocjimi. ⁶ Nguec'ua dya cja ri yeje, ya ri 'natjo o ts'inguevi c'ua. Mizhocjimi ya 'ñe'chp'e e bëzo e ndixü, ngue c'ua dya ra xöcü e bëzo.

⁷ Nuc'ua c'o fariseo o xipjiji:

—Maco o manda e Moisés e bëzo ro unü xiscõmü c'ü rví mbëzi nu su.

⁸ O ndünrrü c'ua e Jesúz o xipjiji:

—Nu'tsc'eji, na me in mü'bügueji, dya in ne rí s'iyagueji c'o nin suji. Nguec'ua va dya'c'ejí sjëtsi e Moisés rí pëziji c'o. Pero 'ma o mbürü o ngärä yo nte, dya

ma cjanu ma tsja c'o. ⁹ Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Dya ra jogü ra tsja 'na bëzo ra mbëzi nu su, 'ma dya 'ñeje nan'ño bëzo c'e ndixü c'ü. Na ngueje 'ma ra mbëzi ga cjanu c'ü nu su'u cja rrü chjüntüvi c'ü xe 'na ndixü, tsäjä ndixü 'ma c'e bëzo c'ü. Xo 'ñe 'na bëzo, 'ma ra mbärä c'ü vi bëzi c'e ndixü c'ü, y ra chjüntui, xo ra mbë's'i nu s'ocü 'ma c'e bëzo c'ü, chjëntjui c'ü xo ri tsäjä ndixü c'ü, embeji.

¹⁰ O mama c'ua c'o discípulo:

—In mangue c'ü dya sö 'na bëzo ra mbëzi o su, zö dya gusta o jmandago c'ü cja. Nguec'ua xenda na jo, dya ra chjüntüji.

¹¹ O ndünrrü c'ua e Jesúz o xipjiji:

—Dya texeji sö ra tsjaji c'ua ja vi mangueji c'ü dya ra chjüntüji. Nguextjo c'o ya unü Mizhocjimi a cjanu c'o dya ra chjüntü. ¹² Bëbü c'o dya chjüntü na ngueje ya c'i'p'iji. Bëbü c'o dya chjüntü na ngue ndeze 'ma mü o mus'ü nu nana ixca ciatjonu c'o, dya chjüntü. Bëbü c'o dya chjüntü na ngueje ne ra mbëpiji Mizhocjimi c'ü manda a jens'e. Nu c'o unü ngüenda c'ü vi ch'unü dya ra chjüntü, dya ra chjüntü c'o.

Jesús bendice a los niños

¹³ Nuc'ua c'o nte o siji ja nzi o ts'it'i, o sinpiji e Jesúz ngue c'ua ro 'ñe's'e o dyë cja c'o ts'it'i, ro dyötpü Mizhocjimi c'o. Nuc'ua c'o o discípulo o huënh'i c'o nte c'o vi siji c'o

ts'it'i. ¹⁴ Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Jyëziji yo ts'it'i ra ēji cja ín jmigö; dya rí ts'a's'üji yo. Na ngue nu c'o ra ējē co nuzgö nza cja yo ts'it'i, ngueje c'o cjapü Mízhocjimi o nte c'o.

¹⁵ Nuc'ua 'ma o nguarü e Jesús o 'ñe's'e o dyë cja c'o ts'it'i, o mbedye c'ua nu.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁶ O ējē c'ua 'naja bëzo o 'ñe xipji e Jesús:

—Na jots'ügue, xöpüte. ¿Pje ni mbë c'ü na jo rá cjagö, ngue c'ua rá bëbütjo?

¹⁷ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—¿Jenga in xitsi na jozü? Dya cjó bëbü c'ü na jo'o; nguextjo Mízhocjimi. Pero rá xi'tsc'ö c'ü j dyönngü. Nu 'ma in ne rí bëbütjo, rí tsja c'o mandazüji Mízhocjimi.

¹⁸ O ndünrrü c'ua c'e bëzo o mama:

—¿Pje ma mandamiento c'o ni jyodü rá ätcö?

O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Nujyo nguejyo rí tsjague. Dya rí pö't'ünte. Dya rí tsäjä o ndixü. Dya pje rí pönü. Dya rí xos'ü o bëchjine. ¹⁹ Respetao nin tata 'ñe nin nana. S'iya yo nin minteji c'ua ja nzi gui s'iyatsjégue.

²⁰ O mama c'ua c'e bëzo:

—Texe yo, ya nde ró cjagö yo ndeze cja mi ts'iquëgö. ¿Pje xe bëtsi dya 'ma?

²¹ O mama c'ua e Jesús o xipji:

—Nu 'ma in ne rí bëbütjo, ma'a ma pö'ö texe c'o in pë's'i, cja rrí unü c'o merio c'o dya pje pë's'i. Dya ra me'ts'e c'ua ixtí chennguegö rá më. 'Ma rí tsjague a cjanu, rí pë's'igue 'ma a jens'e c'o me ni muvi.

²² Nuc'ua 'ma mü o dyärä c'e bëzo c'o vi mama e Jesús, me co ndumü va ma'a, na ngueje mi pë's'i na puncjü.

²³ Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu c'o pë's'i na puncjü, na s'ëzhi para ra unü o mü'büji Mízhocjimi ra tsjapüji o Jmuji. ²⁴ 'Naja camello, dya sö ra cjogü cja c'ü o xägö 'naja dyepjadü. Je xo ga cjatjonus 'na nte c'ü pë's'i na puncjü, dya sö ra unü o mü'bü Mízhocjimi ra tsjapü o nte.

²⁵ 'Ma mü o dyärä c'o discípulo c'o vi mama e Jesús, me co pizhi na puncjü c'o, o mamaji:

—¿Ja rgá sö cjó ra jogü o mü'bü c'ü ra salva 'ma?, eñeji.

²⁶ Nuc'ua e Jesús cjanu o jñandbaji a jmi c'o o discípulo, o xipjiji:

—Dya cjó sö yo nte ra jocütsjë o mü'bü c'o na s'o, pero Mízhocjimi nde sö ra tsja texe.

²⁷ O ndünrrü c'ua e Pedro o xipji:

—Nutscöjme ró sogüjme texe c'o mi pë's'ijme, ró tennc'ejme co nu'tsc'e. Nazgöjme, ¿pje xo ra ch'acöjme?

²⁸ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—'Ma ya ndo ri nuevo ne xoñijõmü 'ñe a jens'e, nutscö rvá ēgö cja Mizhocjimi rá mimigö nu ja rá mandagö. Xo 'ñetsc'oji í chennguegöji, na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, xo rí mimigueji nu ja rá mandagö. Nguec'ua rí jñünpuji ngüenda c'o o mboxbëche c'o doce o t'i e Israel. ²⁹ Cárä c'o ejmezügö. Nguec'ua ra zogü nu ngumüji, o nu cjuarmaji, o nu cjüji, o nu tataji, o nu nanaji, o nu suji, o nu tiji, o o juajmaji. Pero rí xi'tsc'öji c'o ra tsja a cjanu, ra ch'unüji c'ü rrä puncjü que na ngueje 'naja ciento c'ü ra yepe c'ü mi pë's'iji ot'ü. Xo ra ch'unüji c'ü rguí bëbüjtjoji. ³⁰ C'o cjacü vi tsjaji c'o me ni muvi, dya rguí muvi a jmi Mizhocjimi c'o. C'o unü ngüenda c'ü dya ni muvi c'ü cjaji, rguí muvi na puncjü a jmi Mizhocjimi c'o.

20

El ejemplo de los trabajadores

¹ C'ü manda a jens'e chjënui nza cja 'naja bëzo c'ü tjé'e o juajma. Xörtjo o mbedye, o ma jyodü mbëpji c'o ro mbëpi c'ü o juajma. ² Nuc'ua c'e bëzo o ñaji c'o ro pëpjii, o xipjiji c'ü ro ngõ't'üji 'naja merio denario nu pa nzi 'najaji. Cjanu o xipjiji c'ua ro möji cja c'ü o juajma ro ma pëpjiji. ³ O mbedyetjo c'ua na yeje c'e lamu 'ma ya mi ngue ro zünü nueve c'ü xõrü, o jñanda c'o 'naja bëzo c'o ma cä cja chõjmü c'o dya mi pë's'i bëpji. ⁴ Cjanu o xipji c'ua c'o:

"Nu'tsc'oji xo rí möcjeji cja c'ín juancjö, rá cjõ'tc'üji na jo." Anguezoji go möji c'ua cja c'e bëpji. ⁵ Nuc'ua c'e lamu o matjo c'ua na jñi 'ma ya mi ngue ro zünü jñisiarü, o ma jyodü c'o 'naja mbëpji. Ndo nzhogü o mbedyetjo c'ua 'ma ya mi ngue ro zünü jñi c'ü nzhä, c'ü xe ro ma jyontjo o mbëpji. ⁶ Xo mbedye 'ma ya mi ngue ro zünü ts'i'ch'a c'ü nzhä, o jñanda c'o 'naja c'o dya xo mi pë's'i o bëpji, o xipjiji: "¿Jenga in cárätjoji va texe ne pa dya? Maco dya in pëjcjeji." ⁷ O ndünru c'ua anguezoji o mamaji: "Dya rí pëpcjöjme dya, na ngueje dya cjo xitscøjme o bëpji." O ndünru c'ua c'e bëzo o xipjiji: "Nu'tsc'oji xo rí möcjeji rí ma pëpcjeji cja c'ín juancjö, rá cjõ'tc'üji na jo." ⁸ Nuc'ua c'ü nzhää c'e pa c'ü, o ma c'e lamu c'ü mi ngue o cjaja c'e juajma, o ma xipji c'ü o mbëpji c'ü mi manda c'o mbëpji: "Ma't'ü c'o mbëpji rí tsjõ't'üji. Ot'ü rí tsjõ't'ü c'o cja ró ma jodü, cja rguí nguarü c'o ts'i vi pëpjii." ⁹ O ejë c'ua c'o cja vi nguich'i c'e bëpji 'ma mü o zünü ts'i'ch'a c'e nzhä, o ts'õ't'üji 'naja denario nzi 'najaji. ¹⁰ Nuc'ua c'o ot'ü o pëpjii, mi pëzhiji xe ro jñus'ü c'ü ro ts'õ't'ü anguezoji, pero xo ts'õ'xtjoji 'na denario nzi 'naja anguezoji. ¹¹ Nuc'ua 'ma ya vi jñüji c'ü vi ts'õ't'üji, o mbürü o reclamaoji, o zopjüji c'e lamu. ¹² O xipjiji: "Nujyo bëpja, cja pëpjiji 'natjo hora, pero nde 'na vi tsjõtcütjojme.

Maco nuzgöjme 'napa rvá pëpjijme; ró sufregöjme jyarü." 13 O ndünrrü c'ua c'e lamu o xipji 'naja c'o mbëpjí c'o mi reclamao: "Nu'tsc'e bëzo, dya pje rí jün'c'üts'ügö, maco i xitscö na jo ro cjö'tc'ü 'naja denario. 14 Nguec'ua rí mague, jñünü c'ü in rayague. Ró ne ró cjö't'ügö yo cja bëpjá ró ma siji, c'ua ja xo nzi rgá cjö'tc'ügö. 15 Na, ¿cjo dya sö rá cjapcö c'ü rí negö ín meriogö? ¿Cjo in nepque c'ü ró cjö't'ügö yo 'naja mbëpjí na ngueje na jontezügö?", embe. 16 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'o cjapü vi tsjaji c'o me ni muvi, dya rguí muvi a jmi Mizophjimi c'o. C'o unü ngüenda c'ü dya ni muvi c'ü cjaji, rguí muvi na puncjü a jmi Mizophjimi c'o.

Nuevamente Jesús anuncia su muerte

17 O ē 'na nu pa, ya mi nguins'i e Jesús ga ma a Jerusalén. O xōcü c'ua c'o doce o discípulo cja 'ñiji, o ñatsjéji o xipjiji:

18 —Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Ya rrā möjö a ma a Jerusalén nu ja ra nzhögügöji nutscö rvá ēgö cja Mizophjimi. Ra nzhögügöji cja o dyé c'o ndamböcjimi 'ñe c'o xöpü o ley Mizophjimi, ngue c'ua ra jñüncöji ngüenda c'ü rguí mbötcöji. 19 Ra nzhögügöji c'ua cja o dyé c'o dya menzumü a Israel c'ü me rguí tsjacöji burla, ra mbäräzüji, cja rrū ndät'ázüji cja ngronsi. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, rá tetcjö.

Lo que pidió la madre de Jacobo y Juan

20 Nuc'ua o ējē c'ua c'ü nu su e Zebedeo c'ü ya vi ndü, ma siji c'o o t'i. O 'ñe ndüñijömü a jmi e Jesús, o xipji:

—Rvá ē rvá 'ñe ö'tc'ü 'na favor.

21 O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Dya ndumü, xitsi pje ni 'ñeje.

O ndünrrü c'ua c'e ndixü o xipji:

—Mamague yo yeje ín ch'igö ra mimivi co nu'tsc'e nu ja rí mandague; 'naja ra mimi cja in jodyëgue, nu 'naja ra mimi c'ü 'nanguarü.

22 O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji c'o ye o discípulo c'o mi ngue o t'i c'e ndixü:

—Dya in unnc'evi na jo ngüenda c'ü na ötcügö nu nin nanavi. ¿Cjo ra sö rí sufreguevi c'o rá sufregö?

O ndünrrüvi c'ua:

—Jä, ra sözübe, eñevi.

23 Nuc'ua e Jesús o xijui:

—C'o rá sufregö, jä na cjuana xo rí sufreguevi c'o. Pero dya nguezgö tocazü rá unü cjo ra mimi cja ín jodyë, ne ri ngue c'ü 'nanguarü. Nguextjo c'ü mi Tatagö c'ü ya juajnü cjo ra mimi nu.

24 Nuc'ua 'ma o dyärä c'o diez discípulo c'ü vi mama c'e ndixü, go ünbüji c'ua c'o ye discípulo. 25 Pero e Jesús o xipjiji ro chëzhiji cja o jmi, cjanu o xipjiji c'ua:

—In pärägueji ja ga cja c'o pje nde pjëzhi cja yo nte yo dya pärä Mizophjimi, cjapüji yo nte ra tsjaji c'ü mandají. Y

xipjiji ra tsjaji c'o söji na jyü. ²⁶ Nu'tsc'eji, dya rga cjatsc'eji c'o pje pjézhi. 'Ma bübütsc'eji 'naja c'ü ne ra mbézhi na nojo cja Mzhocjimi, ni jyodü ra mböxc'üji 'ma c'ü, dya ra mandatsc'eji. ²⁷ Y c'o ra ne ra tsja in xo'ñigueji, ni jyodü ra mbë'pc'iji c'o, dya me ra mandatsc'eji. ²⁸ Nutscö c'ü rvá ëcjö cja Mzhocjimi, dya ngue c'ü ra mböxcö yo nte; ngue c'ü rá pjösc'ö yo. Xo rvá ëcjö rá tügö, ngue c'ua rá cjö'tp'ü o nzhubü na puncjü o nte, eñe e Jesús va xipji c'o o discípulo.

Jesús sana a dos ciegos

²⁹ Nuc'ua 'ma ya ma pedyeji a Jericó, mi pöji na puncjü nte e Jesús. ³⁰ Cja c'e 'ñiji c'ü mi pöji, ma jü'ü yeje c'o mi ndézhö. Nuc'ua c'o mi ndézhö 'ma o mbärävi ya ma cjogü e Jesús cja c'e 'ñiji, o mapjüvi c'ua na jens'e mi mamavi:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöbe o mboxbëchets'ü e David, juentsquegöbe.

³¹ Nuc'ua c'o nte o huënh'iji c'ua c'o mi ndézhö, o xipjiji c'ü ro ngo'tü a nevi. Pero anguezevi, xenda go mapjüvi c'ua na jens'e mi mamavi:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöbe o mboxbëchets'ü e David, juentsquegöbe.

³² O böbü c'ua e Jesús o ma'tüvi o xipjivi:

—¿Pje in neguevi c'ü rá pjöxc'üvi?

³³ O ndünrüvi c'ua:

—Nu'tsc'e ín Jmutsc'öbe, jocüzügöbe ín chöbe ngue c'ua rá jandgöbe, eñevi.

³⁴ E Jesús o juentsevi o ndötpüvi c'ua a nzhövi. Jo ni jñandavi c'ua, cjaxnu ndeñevi co e Jesús o möji c'ua.

21

Jesús entra en Jerusalén

¹ Ya vi zät'äji a Betfagé cja c'e t'eje c'ü ni chjü Olivos, ya xo mi bëxtjo ro zät'äji a Jerusalén. Nuc'ua e Jesús o ndäjä yeje c'o o discípulo c'o ro ot'ü a xo'ñi. ² O xipjivi:

—Mëvi cja ne jñiñi nu bübü a xo'ñi. Rí chöt'üvi nu 'na burru c'ü ri 'nünt'ü, c'ü ri siji o t'i. Rí xäpcävi c'e suburru rí dyenquivi ga 'ñecjuna nza yejui. ³ 'Ma cjó c'o pje ra xi'ts'ivi, rí xipjivi a cjava: “Ngue c'ín Jmugöji ni jyodü yo”, rí 'ñembevi. Nuc'ua ixta jyé'tsc'itjo rí dyëvi, eñe e Jesús.

⁴⁻⁵ Mi jinguä vi mama a cjava 'na c'o o profeta Mzhocjimi:

Xipjiji c'o menzumü a ma a Sion c'ü ya va ëjë anguezevi nu nu ra tsjapüji o Jmuji.

Xipjiji c'ü dya pje cjapü na nojo nu, na ngue va chägätjo 'na burru nu, eñe c'e profeta.

Nguec'ua 'ma o tsja e Jesús o xipji c'o ye o discípulo ro ma ë'ëvi c'e burru, o mbürü o zädä c'ua c'e jña c'ü vi mama c'e profeta.

⁶ Cjanu o ma c'ua c'o yeje discípulo o tsjaví c'ua ja nzi va xipjivi e Jesús. ⁷ O ë'ëvi c'e burru 'ñe c'ü o t'i. O ngäsp'ävi c'ua c'o o bituvi c'o mi tëjëvi. Cjanu o chägä c'ua e Jesús.

⁸ Ma puncjü nte c'o mi pöji. Bübü c'o mi xī'mi o bituji cja c'e 'ñiji; 'ñaja c'o mi ocü o dyë c'o za'a mi xī'p'íji. ⁹ C'o nte c'o mi ot'ü a xo'ñi, 'ñe c'o ma bëpja, mi mapjüji mi mamaji:

—Me na nojo nu o mboxbëche e David. Me na jo nu o 'ñeme Mizzhocjimi ra mandazuji. Xo 'ñeje c'o cära a jens'e ra mamaji: “Me na nojo nu”, eñeji va mamaji.

¹⁰ Nuc'ua 'ma mü o zät'ä e Jesús a Jerusalén, dya mi pärä pje ro nguijñi c'o mi menzumü nu. Mi mamaji:

—¿Cjó ri ngue xā nu?

¹¹ Nuc'ua c'o nte c'o mi pöji e Jesús, mi mama c'o:

—Nujnu ngue e Jesús nu profeta, nu je menzumü a Nazaret c'ü tsjaja a Galilea, eñeji.

Jesús purifica el templo

¹² Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo c'ü o templo Mizzhocjimi, cjanu o pjongü a tji texe c'o nte c'o pje nde ma pö, 'ñe c'o pje nde ma tõmü nu. Xo tunbü c'o o mexa c'o mi pötü o merio, 'ñe c'o o silla c'o mi pö o mbaro. ¹³ Cjanu o xipjiji:

—Je t'opjü a cjava: “Nu ín nzungö rguí xiji ngumü c'ua ja ra dyötüji Mizzhocjimi”, eñe o jña Mizzhocjimi. Nu'tsc'eji na cjapcütjöji nín nzungö nza cja 'ma ri ngue o ngumü o mbë'ë c'ua ja tsjöjöji, embeji c'o pje ma pö, 'ñe c'o pje ma tõmü, 'ñe c'o ma pötü o merio.

¹⁴ O ñejé c'ua ja nzi c'o mi ndëzhö 'ñe c'o mi me'dye, o chëzhiji a jmi e Jesús a mbo cja c'e templo. E Jesús o jocü c'ua

c'o. ¹⁵ C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizzhocjimi, o jñandaji c'o o tsja e Jesús o jocü c'o mi sö'dyë. Xo jñandaji c'o t'i'i c'o ma mapjü a mbo cja c'e templo. O dyäräji mi mamaji: “Me na nojo nu o mboxbëche e David”, mi eñe c'o t'i. Me co üdü c'ua c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizzhocjimi. ¹⁶ Nguec'ua va mamaji o xipjiji e Jesús:

—¿Cjo iñ ärägue nu na s'o nu mama yo t'i?

O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Jä, rí ärägö yo. ¿Cjo dya i xörügueji c'ü mama a cjava: Ngue yo ts'it'i 'ñe yo sibatjo yo i xöcü ra tõjöji c'o me na zö o alabanza rgá ma'tc'üji, eñe o jña Mizzhocjimi?

¹⁷ Nuc'ua e Jesús o zogü c'o nte cja c'e templo, cjanu o mbedye c'ua nu a Jerusalén, o ma a ma a Betania o ma oxtjo nu.

Jesús maldice a la higuera sin fruto

¹⁸ Nuc'ua c'ü xörü, xörütjo o mbedye nu, o nhögütjo ga 'ñe a Jerusalén. O zant'a c'ua.

¹⁹ O jñanda c'ua 'naja za'a c'ü mi ngue higo, c'ü bëxtjo mi 'netjo cja c'e 'ñiji. O ma nu'u, pero ojtjo dya pje chöt'ü c'ü ri quis'i. Mi ngueextjo o xi c'o mi cans'a. O mama c'ua e Jesús o xipji c'e higo:

—Dya cja xe ra nguis'its'ü, embe.

'Nangua dyoxtjo c'ua c'e za'a. ²⁰ Nuc'ua 'ma o jñanda c'o discípulo c'ü vi dyot'ü c'e

za'a, me co nguijñiji c'ua, mi mamaji:

—¿Jenga ixco dyot'ü dya ne higo?

²¹ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Na cjuana rí xi'tsc'öji, 'ma rí jñunt'ü in mün'c'eji c'ü ra dyä'tc'eji Mzhocjimi 'ma rí dyötqueji, y 'ma dya rí yembeñeji, dya nguextjo nu ró cjapü ne higo nu ra sö rí tsjagueji. Xo ra sö rí xipjigueji ne t'efe nu bübü nu: "C'ueñe c'ua, ma so'o cja ne ndeje", rí 'ñembeji. Ra ma c'ua, ra ma zo'o nu. ²² Texe c'o pje nde rí dyötüji Mzhocjimi, 'ma rí jñunt'ü in mün'c'eji c'ü ra dyä'tc'eji c'ü, nde ra ch'a'c'eji c'ua ja nzi gui dyötüji, embeji c'o discípulo.

La autoridad de Jesús

²³ Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo nu cja c'e templo, o mbürü o xöpü c'o nte. Nuc'ua 'ma ya ma xöpü e Jesús, cjanu o säjä c'ua c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o tita c'o pje nde mi pjézhi cja c'o nte, o 'ñe dyönüji e Jesús, o xipjiji:

—¿Pje pjé'tsc'e c'ü in cjague yo? ¿Cjó ngue c'ü o 'ñempc'e rí tsjague yo?

²⁴ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Xo rá önnç'ügöji 'naja t'önü. 'Ma xo rí xitsköji c'e t'önü c'ü rá önnç'üji, xo rá xi'tsc'öji 'ma c'ü pje pjëtscö nguec'ua rí cjagö yo. ²⁵ ¿Cjó 'ñeme e Juan c'ü mi jichi yo nte co ndeje? ¿Cjo ngueje Mzhocjimi c'ü o 'ñeme, o ngueje yo nte?, embeji.

Anguezoji me mi pötma ñatsjéji c'ua, mi mamaji:

—'Ma rá xipjiji ngueje Mzhocjimi c'ü o 'ñeme, ra xitsköji 'ma: "¿Jenga dya i 'ñejmegueji 'ma c'ü mi xi'ts'iji e Juan?", ra 'ñenzgöji nu. ²⁶ Dya xo ra sö rá xipjiji ngueje yo nte yo o 'ñeme, na ngue rí sügöji yo nte 'na pje c'o ra tsjacöji. Na ngue yo nte mamaji c'ü mi profeta e Juan, mi pätpä Mzhocjimi ma zopjüji, eñeji ma mantsjéji.

²⁷ O ndünrü c'ua anguezoji o xipjiji e Jesús:

—Dya rí pärägöjme cjó 'ñeme e Juan, eñeji.

Xo va ndünrütjo c'ua e Jesús o xipjiji:

—Dya xo rá xi'tsc'öji pje pjëtscö nguec'ua rí cjagö yo.

El ejemplo de los dos hijos

²⁸ O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Tsjiñiji c'e jña c'ü rá xi'tsc'öji dya. Mi bübü 'naja bëzo c'ü mi 'ñeje yeje o t'i. 'Na nu pa o ma c'ua c'e bëzo, o ma xipji c'ü 'naja o t'i: "Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, mague ma pëpji nu pa dya, cja ín juancjö." ²⁹ O ndünrü c'ua c'e t'i o xipji: "Iyö. Dya rá magö", eñe. Nuc'ua o nzhogü o mü'bü, o ma c'ua a bëpji. ³⁰ Xo ma c'e bëzo cja c'ü 'naja o t'i, o xitjo c'ua ja nzi va xipji c'ü 'naja o t'i. O ndünrü c'ua c'e t'i o mama: "Jä papá, jo rá magö", eñe. Pero dya go ma. ³¹ ¿Pje in mangueji c'o yeje t'i? ¿Ja ngue c'ü o tsja c'ü mi ne'e c'ü nu tatavi?

O mama c'ua anguezoji:

—Nu c'ü ot'ü o xipji, eñeji.

Nuc'ua e Jesús o xipjiji:

—Je xo ga cjatjonu yo publicano, 'ñe c'o ndixū c'o tsājā o bēzo, nzhogü o mü'büji cja Mzhocjimi 'ma rí zopcjöji. Nguec'ua rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, yo publicano 'ñe c'o ndixū c'o tsājā o bēzo, sö Mzhocjimi a jens'e ra tsjapüji o nte ra mandaji anguezeki. Pero nu'tsc'eji, dya sö. ³² O ētsc'eji e Juan, o 'ñe xi'ts'iji ja rvi mimiji na jo. Pero dya i 'ñejmegueji c'ü o xi'tsc'eji c'ü. Yo publicano 'ñe c'o ndixū c'o tsājā o bēzo o 'ñejmeji c'ü. Nu'tsc'eji zō xo i jñandgueji ja ma creo c'o, pero nu'tsc'eji dya go nzhogü in mü'bügueji c'ü rvi creoji c'ü mi xi'tsc'eji e Juan.

El ejemplo de los trabajadores malvados

³³'Dyäräji nu xe 'naja jña nu rá xi'tsc'öji. Mi bübü 'na bēzo c'ü mi tjë o juajma. Nuc'ü, o ngant'a o uva cja c'ü o juajma, cjanu o ngot'ü o za'a a squina c'e juajma. Cjanu o dyö'büji nu ja ro jyät'äji o uva cja rrü yödüji, ngue c'ua ro mbedye o ndeje o uva. Cjanu ndä's'ä c'ua 'naja ts'ingumü nu ja ro mimi c'ü ro mbörü cja c'e juajma.

'Cjanu o unü c'ua media c'o ro mbëpi c'o uva. Cjanu o ma c'ua na jë. ³⁴Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro jogü c'o uva, c'e lamu o ndäjä c'o o mbëpjì ro möji ja c'o mi pëpjì c'o uva, ngue c'ua ro unüji c'o uva c'o mi toca c'ü nu lamujì. ³⁵ Nuc'ua c'o mi pëpi c'o uva, o zürüji c'ua c'o mbëpjì c'o vi ndäjä c'e lamu.

'Naja c'ü o s'odüji, 'naja c'ü o mbö't'üji, 'naja c'ü o pjat'üji o ndojo. ³⁶ Nuc'ua c'e lamu o yepe o ndäjä c'o 'ñaja o mbëpjì c'o xe ma puncjü. Nuc'ua c'o mi pëpi c'o uva, o yepe o tsjapütjoji c'o mbëpjì c'ua ja nzi va tsjapüji c'o ot'ü.

³⁷ 'Nuc'ua c'ü na jñi, o ndäjätsjë c'ua c'ü o t'i, o mama: "Nu nín ch'igö xenda ra dyätäji nu", eñe c'e lamu. ³⁸ Nuc'ua c'o mi pëpi c'o uva, 'ma mü o jñandaji ma ejë c'ü o t'i c'e lamu, me co pötcua mamaji: "Nujnu nguejnu ra zopcüji texe yo pë's'i c'ü nu tata nu. Mö rá pö't'üji ngue c'ua rá cjapcöji ín tsjaji yo ra zopcüji nu." ³⁹ Nuc'ua 'ma o säjä c'ü o t'i c'e lamu, jo ni zürüji c'ua c'ü, go pjongüji cja c'e juajma, o mbö't'üji.

⁴⁰ Xe sido o ña e Jesús o dyönüji:

—'Ma ra ejë c'e lamu c'ü ngue o cjaja c'e juajma, ¿pärä ja gui tsjijñiji? ¿Pje me ra tsjapüji c'o pëpi c'o uva?

⁴¹ O ndünrrü c'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o titá, o xiji e Jesús:

—Nu c'e lamu, dya ra juentse c'o ya tsja na s'o, ra mbö't'üji c'o. Ra unü c'ua media c'o 'ñaja nte c'o ra unü c'ü ra toca anguez 'ma ra jogü c'o uva, eñe c'o ndamböcjimi 'ñe c'o titá.

⁴² O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji va jyëtsitsjë 'na ndojo:

—¿Cjo dya i xörügueji c'o ya t'opjü c'ü mama a cjava:

Nu c'e ndojo c'ü dya ne c'o mi jäbä o ngumü, ngue

c'ü ot'ü ya jñumüji cja squina c'ü.

Ngueje Mzhocjimi c'ü o tsja a cjanu.

Nguec'ua me rí mäcjöji rgá jandgöji. ¿Cjó ro nguijñi c'ü ro zädä a cjanu?, eñe.

⁴³ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, ra zädä 'ma dya cja ra tsja'c'üji o ntets'üji ra mandats'üji Mzhocjimi. Ra tsjapü o nte c'o 'ñaja nte c'o ra tsja c'ua ja nzi ga ne anguezze. ⁴⁴ C'o ra pjeñe cja c'e ndojo c'ü rí xi'tsc'öji, ixta 'huagü na jo c'o. Y'ma ra ñ zë'bi c'e ndojo cja 'na nte, ixta nzhench'e 'ma c'e nte, embeji c'o.

⁴⁵ Nuc'ua 'ma mü o dyärä c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo c'o jña c'o mi mama e Jesús, o unüji c'ua ngüenda c'ü mi ngueje anguezzeji mi jyëtsiji. ⁴⁶ Nguec'ua mi jodü ja rvá zürüji e Jesús. Pero mi süji c'o nte, na ngueje c'o nte mi junt'ü o mü'büji que mi profeta e Jesús mi pätpä Mzhocjimi ma ña'a.

22

El ejemplo del casamiento

¹ Nuc'ua e Jesús xe go mama c'ua ja xe nzi ejemplo, o xipjiji:

² —Nu c'ü manda a jens'e chjënjui nza cja 'na c'ü manda c'ü xiji rey; ro dyät'ä 'na jñönü 'ma ya ro chjüntü c'ü o t'i. ³ O ndäjä c'o o mbëpji o ma zojnüji c'o ya vi xipji ro ñjë cja c'e chjüntü. Pero dya go ne go ñjë. ⁴ Nuc'ua c'e rey o xipji c'o 'ñaja mbëpji: "Möji

cja c'o ya ró xipjigö ra ñjë, ma xipjiji c'ü ya jogü c'o jñönü, ya mbö't'üji c'o ín ts'inzħünü 'ñe c'o pje nda ma animale c'o ma pi. Xipjiji c'ü ya nde jogü texe cja ne chjüntü, nguec'ua ra ñjë", eñe c'e rey va xipji c'o o mbëpji. Cjanu o ma c'ua c'o mbëpji o ma xipjiji. ⁵ Pero c'o ya vi s'ojnü, dya go tsjapüji ngüenda ro möji. C'ü o tsjají, 'naja c'ü o ma cja o juajma, 'naja c'ü o ma ma mbö'ö. ⁶ C'o 'ñaja o zürüji c'o mbëpji c'o vi ndäjä c'e rey, o mbäräji, cjanu o mbö't'üji. ⁷ 'Ma mü o mbärä c'e rey c'ü vi tsjapüji c'o o mbëpji, me co üdü c'ua c'ü. O ndäjä c'ua c'o o tropa o ma mbö't'üji c'ua c'o bëzo c'o vi mbö'tp'ü c'o o mbëpji. Cjanu o ndü'tp'üji c'ü o jñiñiji. ⁸ Nuc'ua c'e rey o xipji c'ua c'o 'ñaja o mbëpji: "Yo jñönü ya jogü yo. Pero c'o ró zojnü, dya go ne go ñjë. Nguec'ua na jo, dya ra ngäräji dya cja ne chjüntü. ⁹ Nguec'ua möji dya ga ma a ñünü, c'ua ja ni mbedye c'o 'ñiji, rí ma xipjiji texe c'o rí chjëji, c'ü ra ñjë cja ne chjüntü", eñe c'e rey. ¹⁰ O mbedye c'ua c'o mbëpji o möji cja 'ñiji, o ma siji texe c'o mi chjëji c'o ma s'o 'ñe c'o ma jo. Nuc'ua me go ndüji cja c'e chjüntü.

¹¹ 'Nuc'ua 'ma o cjogü c'e rey a mbo ngue c'ua ro jñanda c'o vi siji c'o mbëpji, o jñanda c'ua 'na bëzo c'ü dya mi je o bitu c'ua ja nzi ma jyeji 'ma mi cjaji chjüntü. ¹² O xipji c'ua: "Nu'tsc'e bëzo, ¿ja vi tsjogue va? Maco dya

in jegue c'o bitu c'o jeji 'ma chjüntüji." C'e bëzo dya go ndünru. ¹³ Nuc'ua c'e rey o xipiji c'o mi pjöste cja c'e chjüntü: "Jyú'tp'üji a ngua 'ñe a dyë ne bëzo nu. Ma pant'aji nu ja na bëxõmü nu ja me ra huë, y me ra nguünxt'ü o s'ibi rgá sufre na puncjü", embeji c'o pjöste. ¹⁴ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, na puncjü c'o s'ojnü pero ja nzitjo c'o juajnüji, eñe e Jesús va nguarü va zopjüji.

El asunto de los impuestos

¹⁵ Nuc'ua o mbedye c'o fariseo, mi pötma mamaji ja rvá dyönüji e Jesús c'ü rví jyopü angueze, ngue c'ua ro sö ro ngöt'üji cja c'o pje mi pjézhi. ¹⁶ Nuc'ua c'o fariseo o ndäji c'o o discípulo anguezeji, o möji co c'o nu dyoji e Herodes, o ma xipiji e Jesús:

—Xöpüte, rí pärägöjme c'ü na cjuana c'ü *in* mangue, 'ñe c'ü *in* jizhigue c'ü na cjuana ja ga cja o 'ñiji Mzhocjimi. Xo rí pärägöjme, dya cjó *in* sügue rí zopjü, na ngueje dya *in* cjapque ngüenda zö pje ri pjézhi 'na nte. ¹⁷ Nguec'ua rí xitsijme pje xo *in* cjijñigue, ¿cio na jo rá cjöt'üji o contribución c'ü örü e César c'ü mero manda, o jiyö?, eñeji.

¹⁸ Pero e Jesús ya xmi pätppä c'ü ma s'o ma mbeñe anguezeji. Nguec'ua ixco xipiji:

—Nu'tsc'equi *in* cjapüji na jots'üji, chaque *in* önnngöji. ¿Jenga na sögöji? ¹⁹ Jítscöji c'e merio ja ga cja c'ü örü e César.

Anguezeji o ma jünpüji c'ua 'naja merio c'ü mi xiji

denario. ²⁰ Nuc'ua e Jesús o xipiji:

—¿Cjó o ñi nu cuat'ü ne merio, 'ñe cjó o tjü nu juns'ü?

²¹ O ndünru c'ua anguezeji o xiji:

—Ngue e César.

O ndünru c'ua e Jesús o xipiji:

—C'ü toca e César, rí unüji e César. C'ü toca Mzhocjimi, rí unüji Mzhocjimi.

²² 'Ma o dyäräji c'o jña c'o, me co nguijñiji c'ua, cjanu o jyanbüji c'ua e Jesús, o möji.

La pregunta sobre la resurrección

²³ C'o saduceo mamaji c'ü dya ra sö ra te c'o añima. Nuc'ua c'e pa c'ü, o ējē ja nzi anguezeji cja e Jesús, cjanu o dyönüji o xipiji:

²⁴ —Nu'tsc'e xöpüte, o mama e Moisés 'ma cjó c'o ra ndü, 'ma dya be 'ñejui t'i c'ü nu su, nuc'ua c'ü nu su ra chjüntüvi 'ma c'ü 'naja o cjuarma c'e bëzo c'ü ya ndü. Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi ndü, je ngue o tjü angueze c'ü ra jñusp'üji c'e t'i c'ü ot'ü ra jmus'ü. ²⁵ Nuzgöjme, mi bübüzgöjme yencho bëzo c'o mi cjuarma. 'Naja anguezeji o chjüntü, pero o ndü, dya jmusp'ü t'i c'ü. Nuc'ua c'ü na ye nu cjuarma o chjüntüvi c'e ndixü. ²⁶ C'ua ja nzi va ndü c'ü ot'ü, je xo va ciatjonu c'ü na yeje, 'ñe c'ü na jñi. Nde va ciatjooji c'ua nza yenchoji, dya jmusp'üji o t'i. ²⁷ Nuc'ua 'ma ya vi ndü nza yencho c'o bëzo, xo ndü c'ua c'e ndixü. ²⁸ Nguec'ua rí önnç'üme, 'ma

ra te c'o añima ja c'o nzi gui mangue, ¿cjó ngue c'ü ra tsjapü nu su c'e ndixü? Na ngueje nza yenchoji nde go tsjapü o suji.

²⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Dya jo c'ua ja gui mbeñgueji. Na ngueje 'ma in xörügueji o jña Mzhocjimi, dya in unnc'eji ngüenda pje ne ra mama yo; dya xo in pärägueji ja ga cja c'ü me na zëzhi Mzhocjimi. ³⁰ Yo nte chjüntüji. Xo 'ñe c'o o tiji, chjüntpüji. Pero 'ma ra te c'o añima, dya cja ra chjüntüji. Na ngue ra chjëntji nza cja c'o o anxe Mzhocjimi c'o dya chjüntü. ³¹ ¿Cjo dya i xörügueji yo o jña Mzhocjimi c'ü mama ra tetjo c'o añima? ³² Mama a cjava o jña: "Nguezgö o Mzhocjimizü e Abraham, 'ñe e Isaac, 'ñe e Jacob", eñe Mzhocjimi. Nguec'ua ixi 'ñetsetjo zö ya ndü e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob, pero bübütpoji y ra tetjoji, eñe e Jesús.

³³ Nuc'ua 'ma mü o dyärrä c'o nte c'o jña c'o mi xöpü e Jesús, me mi süji, dya mi pärä pje ro nguijñiji.

El mandamiento más importante

³⁴ Xo 'ñe c'o saduceo dya cja mi päräji pje ro manji. Nuc'ua 'ma mü o mbärä a cjanu c'o fariseo, cjanu o chëzhiji c'ua a jmi e Jesús. ³⁵ 'Naja anguezeji c'ü me mi pärä o ley Mzhocjimi, chaque o tsjapü t'önü e Jesús ngue c'ua ro zö'ö, o xipjiji:

³⁶ —Xöpüte, ¿ja ngue c'ü xenda ni muvi mandamiento cja o ley Mzhocjimi?

³⁷ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—C'ü rí tsjaji, rí ñeji Mzhocjimi c'in Jmugueji. Rí ñegueji co texe in mü'büji, 'ñe co texe in aljmaji, 'ñe co texe in pjeñiji. ³⁸ Nujnu nguejnu ot'ü yo o mandamiento Mzhocjimi, ngue nu nda ni muvi. ³⁹ Bübü c'ü 'naja o mandamiento angueze c'ü xo chjënjuji nu cja ró xi'ts'iji c'ü mama a cjava: "Rí s'iyaji yo nin minteji, c'ua ja nzi gui s'iyatsjégueji", eñe Mzhocjimi. ⁴⁰ Nu 'ma rí tsjague c'ü mama nujyo yeje o mandamiento Mzhocjimi, ya xo i tsjague 'ma c'ü mama texe o jña Mzhocjimi yo xiji ley, 'ñe yo o dyopjü c'o profeta, eñe e Jesús.

¿De quién es hijo el Cristo?

⁴¹ Nuc'ua 'ma xe ma cäjä c'o fariseo, o ña e Jesús. ⁴² O xipjiji:

—¿Pje xo in mangueji ja rga cja c'ü ri ngue Cristo? ¿Cjó ri ngue o mboxbëche?

O ndünrrüji c'ua:

—Ri mboxbëche cja e David.

⁴³⁻⁴⁴ O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Na jo c'ü. Pero 'ma o mama e David c'ü ja ga cja e Cristo, ¿jenga o mama: "Nuc'ü, in Jmugö c'ü", eñe? In pärägueji o Espíritu Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü e David o dyopjü a cjava:

Mizhocjimi o zopjü ín Jmugö
o xipji:

“Mimi cja ín jodyëgö.

Rí da'c'ü rí mandague hasta
'ma cja rí chöpü yo
nuc'ü na ü", eñe
Mizhocjimi va dyopjü
e David.

⁴⁵ E David o nädä e Cristo
o mama: “Ngue ín Jmugö”,
eñe. ¿Pje ne ra mama c'ü
ri mboxxbëche e Cristo cja e
David 'ñe c'ü xo ri ngue o
Jmu?, eñe e Jesús va tsjapü
t'önü c'o fariseo.

⁴⁶ Nguec'ua anguezeki dya
sö ro ndünrüji. Ndeze c'e pa
c'ü, dya cja cjo xe rezga xe ro
dyönüji e Jesús.

23

*Jesús acusa a los fariseos y
a los maestros de la ley*

¹ Nuc'ua e Jesús o zopjü c'o
nte 'ñe c'o o discípulo, o xipjiji:

² —Nujyo xöpü o ley
Mizhocjimi 'ñe yo fariseo,
ya ngamaji ra xöpüji yo nte,
ra xipjiji ja ga cja c'ü o ley
Mizhocjimi c'ü o dyopjü e
Moisés. ³ Nguec'ua texe c'o ra
xi'tsc'oji yo, nde rí tsjagueji,
dyá rí jyézgueji. Pero dya
rí tsjagueji c'ua ja ga tsja
anguezeki. Na ngueje mamaji
c'ü na jo, pero dya cjaji.

⁴ Anguezeki xipjiji yo nte c'o
ley c'o na s'ëzhi, dya sö ra
cumpleji. Nguec'ua chjëntjui
c'ü ri ät'äji o trapöjö c'o ri
tütüji, c'o me na jyü rgá
nduns'üji. Pero anguezeki
dyá ne ra mbasp'üji ne rí
'naja o ñidyëji. ⁵ Texe c'o
cja yo fariseo 'ñe yo xöpü o
ley Mizhocjimi, cjaji c'ü rguí

jñanda yo nte. C'ü cjaji, ät'äji
xenda na nojo yo ts'icuëro
yo tjün'tüji cja o yüdüji 'ñe
a nzhe'ëji, nu ja pät'äji o jña
Mizhocjimi. Xo ät'äji xenda
na maya yo fleco yo 'nüns'ü
a squina o bituji. ⁶ Ma cjaji
mbaxua, me juajnüji o lugar
c'o xe na jo'o ja ra mimiji
ra ziji o xëdyi, ngue c'ua yo
nte ra jñandaji anguezeki ra
mamaji me na joji. Xo 'ñe
'ma pöji cja nintsjimi, me xo
juajnüji o lugar c'o na jo nu
ja ra mimiji. ⁷ Me neji ra tsja
yo nte ra mbësp'iji t'ëcjañõmü
rgá zenguaji cja chöjmü. Me
xo ne o mü'büji ra mama yo
nte ra xiji xöpüte.

⁸ Pero nu'tsc'oji ín
discípulotsc'oji, dya rí ñe'oji
c'ü cjo ra xi'tsc'oji xöpüte.
Na ngueje 'natjo c'ü in
xöpüteguezeki c'ü nguezgö e
Cristo o 'ñempque Mizhocjimi,
y texetsc'oji in cjuarmaji.

⁹ Dya cjo rí xipjiji tata cja ne
xoñijõmü c'ü rí süji nza cja
Mizhocjimi. Na ngueje 'natjo
c'ü nin Tatagueji; ngueje c'ü
bübü a jens'e. ¹⁰ Dya xo
rí ñe'oji ra xi'ts'iji jmu, na
ngueje 'natjo c'in Jmugueji,
c'ü nguezgö e Cristo. ¹¹ Nu
'ma in negueji ra mbë'tsc'oji
na nojo, ni jyodü rí pjöstegueji
cja yo in cjuarmaji. ¹² Na
ngueje c'o ra tsjapütsjë rrä
nojo, ra tsjapüji dya pje rguí
muvi c'o. Y c'o dya ra tsjapü
na nojo, ra tsjapüji na nojo
c'o.

¹³ 'Nu'tsc'oji in xöpüji o
ley Mizhocjimi, 'ñetsc'oji in
fariseoiji, in cjacqueji na

jots'üji pero dya cjuana. Juentsc'eji ra castigaots'üji Mzhocjimi. Na ngueje in c'asp'üji yo nte, ngue c'ua dya unü o mü'büji Mzhocjimi c'ü manda. Nu'tsc'eji dya in jëziji ra mandats'üji c'ü, y c'o ne'e c'ü ra manda Mzhocjimi cja anguezeki, in c'asp'üji.

¹⁴ 'Nu'tsc'eji in xöpüji o ley Mzhocjimi, 'ñetsc'eji in fariseoji, in cjapqueji na jots'üji, juentsc'eji ra castigaots'üji Mzhocjimi. Na ngueje in jünbügueji c'o pë's'i c'o ndixü c'o ya ndü nu xira. Y para dya ra mama yo nte na s'otsc'eji, chaque me mezhe gui dyötqueji Mzhocjimi. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma ra jñün'c'üji ngüenda Mzhocjimi, xenda ra jñu's'üts'üji c'ü rgui sufregueji.

¹⁵ 'Nu'tsc'eji in xöpüteji 'ñetsc'eji in fariseoji, in cjapüji c'ü na jots'üji, juentsc'eji ra castigaots'üji Mzhocjimi. Na ngue in pes'eji cja mar in sätc'eji texe cja ne xoñijömü. In xöpüji yo nte, xa'ma cjo ra 'ñejme c'ua ja nzi gui 'ñejmegueji. Nuc'ua c'o nte c'o ejme c'ua ja gui xiqueji, xenda cja na s'o c'o, que na ngue'tsc'eji. Nguec'ua xenda pë's'i o s'ocüji c'ü rgui möji a ma a linfiernu.

¹⁶ 'Nu'tsc'eji in xöpüteji 'ñetsc'eji in fariseoji, in cjapü in jizhigueji nu o 'ñiji Mzhocjimi, pero ya tsot'ü in chögueji in chjëntceji nza cja 'na ndëzhö. Juentsc'eji, ra castigaots'üji Mzhocjimi, na ngueje in mamaji: "Ma

cjó c'o ra nädä nzi ga mbärä ne templo, dya xo rguí muvi 'ma. Nguec'ua dya ni jyodü ra mama c'o na cjuana. Pero 'ma cjó c'o ra nädä c'o traste de oro c'o bëbü a mbo cja ne templo, ni muvi 'ma c'ü ra nädä. Nguec'ua ni jyodü ra mama c'o na cjuana", in eñeji. ¹⁷ Nu'tsc'eji ya tsot'ü in chöji, dya in päräji ja ga cja. Rí xi'tsc'öji c'ü xenda ni muvi ne templo, que na ngueje c'o traste de oro c'o bëbü a mbo. C'ü na sjü c'o traste de oro, je ni 'ñeje cja ne templo. ¹⁸ Dya xo in cjapüji me ni muvi c'e arta nu ja pö'tp'üji animale Mzhocjimi, cja rrü ndü'tp'üji nu. Na ngueje in mangueji: "Ma cjó c'o ra nädä nzi ga mbärä c'e arta, dya ni muvi 'ma c'ü ra nädä. Pero 'ma cjó c'o ra nädä c'o animale c'o tjü'tp'üji nu, ni muvi 'ma", in eñeji. ¹⁹ Nu'tsc'eji ya tsot'ü in chöji, dya in päräji ja ga cja. Rí xi'tsc'öji c'ü xenda ni muvi c'e arta, que na ngue c'o animale c'o tjü'tp'üji Mzhocjimi nu. Na ngue c'ü na sjü c'o animale, je ni 'ñeje cja c'e arta. ²⁰ C'ü ra nädä nzi ga mbärä c'e arta, nädä 'ma c'e arta 'ñe texe c'o animale c'o tjü'tp'üji Mzhocjimi nu. ²¹ C'ü ra nädä ne templo, xo nädä 'ma Mzhocjimi c'ü bëbü cja ne templo. ²² C'ü ra nädä nzi ga mbärä a jens'e, nädä 'ma c'ua ja manda Mzhocjimi, xo nädä 'ma Mzhocjimi c'ü manda nu.

²³ 'Nu'tsc'eji in xöpüteji 'ñetsc'eji in fariseoji, in cjapüji

c'ü na jots'üji, in mbeñeji Mzhocjimi in unüji c'o in xits'ajnaji, 'ñe c'o 'ñaja in pjin'ñoji. Na jo rí tsjaji a cjanu, dya rí jyézigueji. Pero juentsc'eji, ra castigaots'üji Mzhocjimi, na ngue dya in cö'tp'üji 'ñi c'o jña c'o xenda ni muvi cja o ley Mzhocjimi. Mama c'e ley rá cjaji c'o na jo, 'ñe rá juentseteji, 'ñe rá cumpleji c'ua ja nzi rgá mamaji. Nujyo, nguejyo xenda mi jyodü rvi tsjagueji yo. ²⁴ ¿Ja rgá sö rí jíchiji yo dya pärä ngue c'ua ra mbäräji o 'ñiji Mzhocjimi? Maco ya tsot'ü in chöji, dya xo in pärägueji. C'ü ni jyodü rí tsjaji, dya in cjaji. Y c'ü dya nda ni muvi, ngue c'ü in jodü rí tsjaji c'ü. Nguec'ua in chjéntceji nza cja 'na bëzo c'ü ro ma cja mëjë ro paxü c'e ndeje ngue c'ua dya ro ts'üt'ü o ts'imörö. Cja rrü zitjo c'e ndeje, maco ri o'o nu 'na camello.

²⁵ 'Bübü o nte c'o pe'ch'e a xes'e o mojmü 'ñe o xalo, pero dya xibi na jo a mbo. Nguec'ua na s'o a mbo c'o mojmü 'ñe c'o xalo. Je xo ga cjatsc'eji nu, nu'tsc'eji in fariseoji. In xindyéji in tjintsiji c'ü ni xes'ets'üji pero bübü a mbo in mü'büji c'o na s'o; me in jodü ja rgui tsjapü in tsjacjeji c'o pë's'i yo nin minteji. Juentsc'eji ra castigaots'üji Mzhocjimi. ²⁶ Nu'tsc'eji in fariseoji, ya tsot'ü in chögueji, dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Ot'ü rí jyodüji ja rgá ndin'tsc'i in mü'büji. Nuc'ua, rrä jo c'ü ni xes'ets'üji

'ñe a mbo in mü'büji.

²⁷ 'Nu'tsc'eji in xöpüteji 'ñetsc'eji in fariseoji in cjapüji na jots'üji, juentsc'eji ra castigaots'üji Mzhocjimi. Na ngueje in chjéntceji nza cja o panteón cja campo santo. Ch'öxcüji a xes'e c'ü ni 'ñetse na zö, pero a jömü me jää c'o o ndo'dye c'o añima, 'ñe cjo ts'ë me na xíñi. ²⁸ Je xo ga cjatsc'eji nu, a xes'ets'üji in jizhiji c'ü ni mama yo nte na jots'üji. Me in cjapqueji c'ü na jots'üji, pero a mbo in mü'büji me bübü na puncjü c'o na s'o.

²⁹ 'Nu'tsc'eji in xöpüteji 'ñetsc'eji in fariseoji, juentsc'eji ra castigaots'üji Mzhocjimi. Na ngueje in cjapüji c'ü na jots'üji, pero dya cjuana. In jää'p'äji panteón c'ua ja dyögüji c'o profeta mi jinguä, 'ñe in ä'tp'äji me na zö'ö c'ua ja dyögüji c'o 'ñaja c'o o tsja na jo. ³⁰ In mamaji 'ma ya ri bünc'eji c'o cjë 'ma mi cárä c'o ín mboxpalegöji, dya rvi pjösp'ügueji 'ma mi pö't'üji c'o profeta. ³¹ Nguec'ua in mantsjégueji ngue o mboxbéchets'üji c'o o mbö't'ü c'o profeta. ³² Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí cjuatügueji c'o na s'o c'o xe bëzhtjo ro tsja c'o in mboxpaleji.

³³ 'C'o in mboxpalegueji, ma s'oji nza cja o c'ijmi. Nu'tsc'eji je xo ga cjatsc'eji nu. Nguec'ua, ¿ja rgá sö rí c'ueñeji c'ü dya ra jñün'c'üji ngüenda rgui möji a ma a linfiernu? ³⁴ Nutscö rá tääjä o profeta 'ñe c'o pärä o 'ñiji

Mizhocjimi, 'ñe c'o ra xöpü o jña anguez. Anguez eji, bëbü c'o rí chät'äji cja ngronsi rgui pö't'ügueji; 'ñaja c'o rí cha's'üji cja nintsjimi. Y nzi 'na jñiñi rí chäji c'o. ³⁵ Cja ne xoñijömü ya mbö't'üji na puncjü o nte c'o mi cja na jo. C'ü ot'ü o mbö't'üji mi ngue e Abel c'ü mi cja na jo. C'ü bëpja o mbö't'üji mi ngue e Zacarías c'ü mi mböcjimi c'ü mi ngue q t'i e Berequías. Itsjogüji a nde nu ja na sjü 'ñe cja c'e arta nu ja tjü'tp'üji animale Mizhocjimi, i pö't'üji e Zacarías. Na ngue c'ü rí tsjapüji ra sufre c'o rá täjä ra ë zo'c'üji, ra jñün'c'üji ngüenda Mizhocjimi c'ü nde ngue in s'ocügueji c'ü vi mbö't'üji texe c'o mi cja na jo ndeze e Abel hasta e Zacarías. Nguec'ua me ra tsja'c'üji rí sufreji na puncjü. ³⁶ Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu'tsc'eji in cäraji yo cjë dya, ngue'tsc'eji rí sufregueji yo.

Jesús llora sobre Jerusalén

³⁷ 'Nu'tsc'eji in menzumüji a Jerusalén, in pö't'üji c'o profeta, 'ñe in pjat'üji o ndojo c'o va täjä Mizhocjimi va ë zo'c'üji. Na puncjü rvá juen'tsc'öji. Mi negö ro jmu'tc'eji c'ua ja nzi ga tsja 'na ngöñi, juis'i c'o q ts'ingöñi a mbo cja q juaja, pero dya xo i ñe ri chëzhgueji. ³⁸ Tsjijñiji. Xe järätjo a Jerusalén nu nin ndajñiñigueji, pero ya jyéts'iji dya Mizhocjimi. ³⁹ Rí xi'tsc'öji ndeze ne ndajme dya, dya cja xe rí jñandgöji va hasta 'ma cja rí mamaji: "Me na jo nu

va ëjë nu o 'ñeme Mizhocjimi ra manda", rí 'ñeñeji.

24

Jesús dice que el templo será destruido

¹ Nuc'ua 'ma ma pedye e Jesús cja c'e templo, o ëjë c'ua c'o q discípulo o chëzhiji a jmi, ngue c'ua ro jichiji e Jesús c'ü me ma zö c'e templo. ² Cjanu o mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Me in jandgueji ne templo. Pero na cjuana rí xi'tsc'öji, ra zädä c'o pa 'ma dya cja ra jyäns'ä yeje ndojo c'o dya ra yät'ä.

Señales antes del fin

³ Nuc'ua e Jesús o ma cja c'e t'je c'ü ni chjü Olivos, o mimi c'ua nu. Nuc'ua c'o q discípulo o ëji a jmi, o 'ñe xipjiji:

—Xitscöjme jinguä ra yät'ä ne templo. Xo rí xitscöjme pje ma señal c'ü rga pârgöjme 'ma rí 'ñecje na yeje, y 'ma ra nguins'i ne xoñijömü.

⁴ Cjanu o ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Pjötpüji ngüenda c'ü dya cjo ra dyon'c'eji. ⁵ Na ngueje ra ëjë na puncjü c'o ra jñüncügö ín chjü, ra mamaji ngueje Cristo anguez eji, ngue c'ua ra dyonpüji na puncjü yo nte. ⁶ Y rí dyäräji ri cjaji o chü. Xo ra mbezheji ya ri cjaji o chü. Pjötpüji ngüenda c'ü dya rí sügueji, na ngueje ni jyodü ra zädä yo. Pero dya be ri sädä 'ma ra nguins'i nu xoñijömü. ⁷ Yo país ra chüji co yo 'ñaja país. C'o rey ra chüji co c'o 'ñaja rey. Na puncjü c'ua ja ra sufreji o tjimi, 'ñe

c'ua ja ra mbi'i na zëzhi ne xoñijõmü. ⁸ Nujyo, nguejyo rguí mbürü ra sufreji yo.

⁹ Nuc'ua texe cja yo país ra nuc'eji na ü, na ngueje c'ü ni 'ñejmezügöji. Ra nzhöc'ügueji nu ja rí sufreji, y ra mbö'tc'eji. ¹⁰ Nuc'ua na puncjü c'o ra xögü cja Mizophjimi, y ra pötca nzhötsjëji o dyoji, y ra pötca nuji na ü. ¹¹ Na puncjü c'o ra 'ñe tsjapü ri ña o jña Mizophjimi, ra 'ñe dyonpü na puncjü o nte. ¹² Na puncjü c'o dya cja ra s'iya o dyoji, na ngue dya cja ri ätäji Mizophjimi. ¹³ C'o sido ra 'ñejmezüji, ra ma bübütnoji co Mizophjimi. ¹⁴ Nuc'ua textjo cja ne xoñijõmü ri cära c'o ra zopjü yo nte ra xipjiji ra dyätäji Mizophjimi na ngue ngueje c'ü manda. Nu'ma, ngue 'ma ya ra nguins'i nu xoñijõmü.

¹⁵⁻¹⁶ 'Mizophjimi o 'ñünbü o mü'bü c'e profeta Daniel o mama c'ü ra ē 'naja nte c'ü me rrä s'o a jmi Mizophjimi, ra 'ñe chjotü texe, y ra 'ñe mimi c'ua ja me na sjü. Nu'tsc'eji ri xörüji yo jña yo, rí unüji na jo ngüenda c'ü rgui päräji. Nguec'ua 'ma rí jñandaji c'ü ya ri bübü nu c'e nte, rí c'ueñeji rí möji a ma cja t'eje, nu'tsc'eji ri cäraji a Judea. ¹⁷ Nu'tsc'eji ri tägäji a xes'e cja in nzungueji, ixtí c'ueñeji, dya pje rí chunüji c'o ri pë's'iji a mbo cja in nzungueji. ¹⁸ Nu'tsc'eji ri bünc'eji cja juajma, dya rí nzhogueji cja in nzungueji c'ü rí 'ñe tsanagueji in bituji. ¹⁹ Juejme c'o ri ndunte 'ñe

c'o ri jötü o lëlë c'o pa c'o. ²⁰ Dyötüji Mizophjimi ngue c'ua 'ma rí c'ueñeji, dya ri ngue c'o pa c'o ri järä o së, ni xo ri ngue nu pa c'ü rí soyaji. ²¹ Na ngueje me ra sufreji na puncjü c'o pa c'o, c'ü nunca go sufreji a cjanu ndeze 'ma o jyans'ü ne xoñijõmü. Y dya cja xe ra sufreji c'ua. ²² Pero Mizophjimi ra tsjapü c'ü dya nda ra mezhe c'o pa c'o ra sufreji, ngue c'ua dya ra chjorü texe c'o nte. Ra tsjapü c'ü dya ra mezhe c'o pa c'o, na ngue ri cära c'o ya juajnu Mizophjimi.

²³ 'Nuc'ua 'ma cjó c'o ra xi'ts'iji: "Je bünc'ua e Cristo" o ra xi'ts'iji: "Je bübü nu e Cristo", ra 'ñents'iji, dya rí creoji c'o xi'tsc'eji a cjanu. ²⁴ Na ngueje ra ējē c'o ra tsjapü ri ngueje e Cristo. Xo ra ē c'o ri cjapü profeta ri cjapü ri ñaji o jña Mizophjimi. Ra tsjaji c'o me na nojo c'o nunca mi janda c'o nte, nguec'ua me ra nguijñiji. C'o ri cjapü a cjanu profeta, ra tsjaji a cjanu, ngue c'ua xa'ma ra sö ra dyonpüji c'o ya juajnu Mizophjimi ra tsjapü o nte. ²⁵ Nguec'ua rí xi'ts'iji dya, ante c'ü ra zädä c'o pa c'o. ²⁶ Nguec'ua 'ma ra xi'ts'iji: "Je va bübü e Cristo cja majyadü", dya rí pedyeji rí ma ñu'iji. O 'ma ra xi'ts'iji: "Je na bübü a mbo cja 'na ngumü c'ü", dya xo rí creoji c'o xi'ts'iji. ²⁷ 'Ma go jué's'i dyebe nu ja ni mbes'e e jyarü, ixi 'ñetse textjo a lado hasta nu ja ni nguibi e

jyarü. Je xo rga ciatjonu 'ma rá ēcjö na yeje cja Mizhocjimi, ra jñandgöji texe cja ne xoñijõmü. ²⁸ Dyäräji ne jña nu rá xi'tsc'öji dya: "C'ua ja ri 'mana c'e animale c'ü ya rguí ndü, je nguejnu ra jmuru c'o ndopare."

Cómo vendrá el Hijo del Hombre

²⁹'Nuc'ua 'ma ra nguarü ra sufreji c'o pa c'o, ra bëxõmü e jyarü. Y dya ra 'ñetse e zana. Ra jyäbä yo seje. Y ra 'ñünü nujyo na zëzhi a jens'e. ³⁰Nuc'ua ra jñandají 'na señal a jens'e c'ü rguí mbärä yo nte c'ü ya rva ēcjö na yeje cja Mizhocjimi. Y texe c'o ri cära cja ne xoñijõmü, me ra nzhumü rgá huëji na ngueje ra jñandgöji rva ēcjö na yeje cja Mizhocjimi. Ra jñandgöji rva ēcjö cja ngõmü, ra jñandgöji c'ü me rrä zëtsi 'ñe me rrä zözü. ³¹Nuc'ua, ra mbë'biji na jens'e 'na corneta, y nutscö rá täjä c'o ín anxe ra 'ñe jmutüji c'o ya ró juajnügö c'o ri cära texe cja ne xoñijõmü.

³² 'Nu'tsc'ejí rí unüji ngüenda yo za yo xiji higo. 'Ma ya ra dogü, 'ma ya pjürü peje o xi, in pärägueji ngue 'ma ya ra paja ne xoñijõmü. ³³Je xo rga ciatjonu, 'ma rí jñandají ya ra zäda texe yo rí xi'tsc'öji, rí päräji 'ma c'ü ya ngue ra nguins'i ne xoñijõmü. ³⁴Na cjuana rí xi'tsc'öji, c'o ri cära c'o pa c'o, dya ra ndü texe c'o, hasta 'ma cja ra zäda texe yo rí xi'tsc'öji. ³⁵Ra nguarü e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, pero

nín jñagö nunca ra nguarü nu.

³⁶'Dya cjó pärä pje ma pa, ni pje ma ndajme 'ma ra zäda c'o, ni xo ri pärä c'o o anxe Mizhocjimi, ni xo ri pärägö nutscö o T'izgö Mizhocjimi. Nguextjo mi Tatagö c'ü pärä.

³⁷'C'ua ja nzi ma cja c'o cjë 'ma mi bübü e Noé, je xo rga ciatjonu, 'ma rá ēcjö na yeje cja Mizhocjimi. ³⁸C'o cjë 'ma mi bübü e Noé, 'ma dya be mi ëjë c'e tradyebe, mi ñõnüji 'ñe pje nde mi si'iji. Mi chjüntüji, xo mi chjüntpüji o t'iji hasta 'ma cja zäda c'e pa 'ma mü o cjogü e Noé a mbo cja c'e barco. ³⁹Dya mbäräji cjo ro 'ñeje c'e tradyebe hasta 'ma cja 'ñeje, go chjorüji c'ua texeiji. Je xo rga ciatjonu, 'ma rá ēcjö na yeje cja Mizhocjimi. ⁴⁰Na ngueje ye bëzo c'o rva bübü cja juajma. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá sogü. ⁴¹Ye ndixü c'o 'natjo c'ua rva cüjnü. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá sogü.

⁴²'Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí pjötpüji ngüenda, na ngueje dya in päräji c'e ndajme 'ma rá ēcjö nutscö in Jmuzgöji. ⁴³'Na bëzo c'ü ri xo'tp'üji o ngumü, nu 'ma ro mbärä pje ma ndajme c'ü xõmü c'ü ro ëjë c'e mbë'ë, dya ro ijí; ro nde'betjo, dya ro jyëzi ro xo'tp'ü c'ü nu ngumü. ⁴⁴Je xo rga ciatsc'ejí nu, rí pjötpüji ngüenda, na ngueje nutscö rá ēcjö na yeje cja Mizhocjimi c'e ndajme c'ü dya ri tepcöji.

El siervo fiel y el siervo infiel

⁴⁵ 'Nza cja 'na lamu c'ü 'ñeje 'na mbëpji c'ü cjacjuana, 'ñe c'ü pärä ra pëpjí na jo. Ra tsja c'e lamu ra xipji c'e mbëpji c'ü ra 'huinbi c'o ri cärä cja ngumü, ra unüji o xëdyi 'ma nzi ga zant'aji. Ra ma c'ua c'e lamu. ⁴⁶ Nuc'ua, 'ma ra nzhogü c'e lamu, 'ma ra ë chöt'ü c'e mbëpji rrä cja'a c'o vi xipji, me ra mäjä 'ma c'e mbëpji c'ü. ⁴⁷ Na cjuana rí xi'tsc'öji, c'e lamu ra unü c'e mbëpji c'ü ra mbötpü texe c'o ri pë's'i c'e lamu. ⁴⁸⁻⁵⁰ Pero 'ma ri s'ombëpji c'e mbëpji, 'ñe ra mamatsjé: "C'ín lamugö ra mezhtjo c'ü", ra 'ñeñe, 'ñe 'ma ra yabü c'o nu mimbëpjiji, 'ñe me ra ziji o xëdyi 'ñe ra tiji co c'o me tñ'i, nuc'ua ra ëjé c'ü o lamu nu c'e pa c'ü dya ri te'be, 'ñe c'e ndajme c'ü dya ri pärä. ⁵¹ Nuc'ua c'e lamu ra manda ra ndas'üji na puncjü co chirrio c'e mbëpji, cja rrü pant'aji c'ua ja rva cä c'o mi cjapü mi cja na jo. Je ra huë nu c'ü, 'ñe ra nguünxt'ü o s'ibi rgá sufre na puncjü.

25

El ejemplo de las muchachas

¹ 'Rá xi'tsc'öji dya 'na ejemplo c'ü ja rgá manda Mízhocjimi c'ü bëbü a jens'e. Mi bëbü dyëch'a xunt'i c'o mi tunü o sivi. O mbedye o möji, ro ma ndünruji 'na t'i c'ü ya ro chjüntü. ² Tsi'ch'a anguezeji c'o dya mbeñe na jo, pero c'o tsich'a o mbene na jo c'o. ³ Nu c'o dya mi jün o pjeñe, o ndunü o siviji, pero

dya xe go ndunüji petroleo c'ü ro xich'iji 'ma ro tjeze c'ü mi tjë. ⁴ Nu c'o o mbeñe na jo, o ndunüji petroleo co o botiaji, 'ñe c'o xe mi po'o c'o o siviji. ⁵ Nuc'ua xe mezhtjo ro sädä c'e t'i c'ü ro chjüntü. Nguec'ua c'o xunt'i o ndägäji o t'ijí, o ijí. ⁶ Nuc'ua c'ü ndexömü, o dyäräji 'na jña c'ü mi mapjü mi mama: "Ya va ëjé nu ra chjüntü; pedyeji ma chjünruji" ⁷ O böbü c'ua texe c'o xunt'i, cjanu o jocü c'o o siviji. ⁸ Nu c'o dya mi pë's'i o pjeñe, o xipjiji c'o vi mbeñe na jo: "Dyacójme ts'ë in petroleooji, na ngueje ya ne ra juench'etjo yo ín sivigöjme" ⁹ O ndünru c'ua c'o vi mbeñe na jo, o xipjiji: "Iyö, dya ra sö rá da'c'üjme. Na ngueje 'ma rá da'c'üjme, dya ra zögöjme, ni xo ri ngue'tsc'ëji. Moji ma chomüji nu ja pöji", eñe c'o xunt'i c'o vi mbeñe na jo va xampja. ¹⁰ Nuc'ua 'ma cja vi mötji, o sädä c'ua c'e t'i c'ü ro chjüntü. Nu c'o ya vi xampja na jo, o cjogüji c'ua co angueze cja c'e ngumü nu ja ro tsjaji c'e chjüntü. Jo nu ngot'üji c'ua c'e ngoxtji. ¹¹ Dya mezhe c'ua o sädä c'o xunt'i c'o vi ma ndömü o petroleo, o mamaji: "Xocüzümje, nu'tsc'e nin t'ecjañömü." ¹² O ndünru c'ua c'e t'i o xipjiji: "Na cjuana rí xi'tsc'öji, dya rí pä'c'öji", embeji.

¹³ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, rí pjötpüji ngüenda, na ngueje dya ín pärägueji ja ma pa, ni pje ma ndajme 'ma rá ëcjö na

yeje cja Mizhocjimi.

El ejemplo de los talentos

14 'Xe rá xi'tsc'öji c'ü 'na ejemplo c'ü ja ga manda c'ü o 'ñeme Mizhocjimi. Mi bübü 'na bëzo c'ü ro ma ne jë'ë. O ma't'ü c'o o mbëpji, o zopcüji c'o mi pë's'i ngue c'ua ro mbötpüji.

15 'C'ü 'na mbëpji o zopcüji tsich'a ts'icaja o merio; c'ü 'na o zopcüji ye ts'icja; c'ü 'na ozopcüji 'naja ts'icaja. O zopcüji c'ua ja nzi rvá só ro pëpjiji nzi 'naji. O ma c'ua na jë c'e lamu. 16 Nuc'ua c'ü vi s'opcü tsich'a ts'icja, o ma ndõmü c'o ro mbö'ö c'ü. Y o ndõjöc'o xe 'na tsich'a ts'icaja o merio. 17 Je xo va cjatjonu c'ü vi s'opcü ye ts'icaja, o ndõjö c'o xe 'na yeje ts'icaja. 18 Pero nu c'ü vi s'opcü 'na ts'icaja, o ma dyö'bü a jõmü, cjanu dyöpcütjo nu c'o o merio c'ü nu lamu.

19 'O mezhe c'ua na puncjü pa, cja nzhogü c'ü nu lamu c'o mbëpji, o zojnüji ngue c'ua ro tsjaji ngüenda. 20 O sä c'ua c'ü vi s'opcü tsich'a ts'icaja o merio, xe ndo ma jüntjo c'o xe tsich'a ts'icaja. Cjanu o xipji c'ua c'ü nu lamu: "Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, i socüzü tsich'a ts'icaja. Xe va ēcjuä yo xe 'na tsich'a yo ró tōcjö", ëne. 21 O mama c'ua c'e lamu o xipji: "Me na jo ga mbëpjits'ügue. I tsjacjuana i tsjague na jo'o co c'o ts'ëtjo c'o ró socüts'ügö. Nudya rá da'cü o bëpji c'o xenda ni muvi. Tsjogü me rá mäjui na ngue i pëpquigö na jo." 22 Xo säjä c'ua c'ü vi

s'opcü yeje ts'icaja, o xipji c'ü nu lamu: "Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, i socüzügö ye ts'icaja. Nudya bünc'ua yo xe 'na yeje ts'icaja yo ró tōcjö", eñe c'e mbëpji. 23 Nuc'ua c'ü nu lamu o xipji anguez: "Me na jo ga mbëpjits'ügue, i tsjacjuanague i tsjague na joco c'o ts'ëtjo c'o ró socüts'ügö. Nudya rá da'cü o bëpji c'o xenda nu muvi. Tsjogü me rá mäjui na ngue i pëpcö na jo", embe. 24 Xo sä c'ua vi s'opcü 'naja ts'icaja, o xipji c'ü nu lamu: "Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, rí pâ'c'ägö nu'tsc'e iñ dacüjme o bëpji c'o na jyü; maco ngue'tsc'e iñ cjapü in tsjacje yo rí tōgójme. Zö nguetscöjme rí podüjme c'o in nzhëxügue 'ñe rí cjajme texe, pero ngue in ch'ujmügue nu ja rí ütc'öjme c'o ndëxü. 25 Nguec'ua ró sëgö, ró ma ö'ts'üts'ü nin ts'icaja nu i socüzügö. Bünc'ua dya nin ts'icajague." 26 O mama c'ua c'ü nu lamu o xipji: "Na s'o ga mbëpjitsc'e, me na mañats'ü. Nu'tsc'e iñ pâräge rí cjapü ín tsjacjö c'o ndëxü, zö dya rí podügö ni xo rí pitsigö; ngue'tsc'eji iñ cjaji texe c'e bëpji. 27 Nguec'ua ma jo rvi ma socüzü cja banco yo ín meriogö. Nguec'ua 'ma ro ēcjo, ro dyacoji yo ín tsjacjö, 'ñe c'o ya rví ndõjö yo", embe. 28 Cjanu o xipji c'ua c'o o mbepji: "Jñünbüji ne ts'icaja nu jün nu, unnuji nujjjnu quiji dyëch'a ts'icaja. 29 C'o ch'unü pje rguí pëpjiji, 'ma ra ndõji, xe ra ch'unü 'ma c'o. Pero 'ma dya ra pëpjiji

c'o vi ch'unü ra jñünbüji 'ma c'o vi ch'unüji. ³⁰ Rí pant'aji ne s'ombëpjì a ma a linfiernu nu ja na bëxõmü. Nujnu, nguejnu je ra huë nu ne mbëpjì, 'ñe me ra nguünxt'ü o s'ibi rgá sufre nu", eñe c'e lamu va xipji c'o o mbëpjì.

El juicio de las naciones

³¹ 'Nu 'ma rá ēcjö na yeje cja Mzhocjimi, me rrä zëzhizügö. Rá dyocjöjme texe c'o o anxe Mzhocjimi. Nuc'ua rá mimi nu ja me na zö'ö, ngue c'ua rá jünpü ngüenda yo nte. ³² Nuc'ua texe yo cárä cja ne xoñijõmü, ra ngäräji cja ín jmidö. Nuc'ua rá xöcüji nza cja 'na mbörü xöcü c'o o ndëncjhjürü cja c'o chiva. ³³ C'o rí jyëtskö ndëncjhjürü rá cama cja ín jodyë c'o, y nu c'o chiva rá cama c'ü 'nanguarü. ³⁴ Nuc'ua nutscö rí mandagö rá xicö c'o ri cárä ín jodyë: "Nu'tsc'oji na jots'üji cja jmi Mzhocjimi nu mi Tatagö, chjä'dägueji. Rá da'c'üji dya, c'ü xo rí mandagueji. Ndeze 'ma dya be mi t'ät'ä nu xoñijõmü, o xöcüts'üji a cjanu xo rí mandagueji. ³⁵ Rá ca'c'üji a cjanu, na ngueje 'ma mi sanct'ö, nu'tsc'oji mi dacöji c'ü ro sigö. Y 'ma mi türegö, nu'tsc'oji mi dacöji ndeje. Y 'ma ró sät'ägö cja in jñiñigueji i säcjöji zö dya mi ngue in menzumüzgöji. ³⁶ Y 'ma dya mi cäjägö pje ro jegö, nu'tsc'oji mi dacöji c'ü ro jegö. Y 'ma mi sö'dyëgö, nu'tsc'oji mi pa cjinngöji. Y 'ma mi cjocö a pjörü, nu'tsc'oji mi pa

nugöji nu", rá embe c'o ri cárä cja ín jodyë. ³⁷ Rá ndünrü c'ua c'o vi tsja na jo, ra xitscöji: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, ¿jinguä ró jantc'ajme mi santc'e c'ü ró da'cö'jme 'na xëdyi? ¿Jinguä mi turegue c'ü ró da'c'üjme ndeje? ³⁸ ¿Jinguä i sät'ägue cja ín jñiñigöjme c'ü ró sác'öjme? ¿Jinguä dya mi cágue bitu c'ü ró da'cüjme c'ü ri jyegue? ³⁹ ¿Jinguä ró jantc'ajme mi södyëgue, o c'ü mi cjo'cügue a pjörü c'ü ró ma cjinn'ijme?", ra 'ñenzgö c'o vi tsja na jo. ⁴⁰ Nutscö rí mandagö rá tjünrü c'ua rá xipiji: "Nu cjuana rí xi'tsc'öji, c'ü vi pjös'ügueji yo mi ts'icjuarmagö nujyo dya pje mi pjëzhi, xo 'ñetscö xo i pjöxcöji", rá embe c'o.

⁴¹ 'Nuc'ua rá xipji c'o ri cárä ín scerda: "Nu'tsc'oji, me na s'otsc'oji, c'ueñeji cja ín jmidö, möji cja sivi c'ü nunca ra juench'e, c'ü o dyät'ä Mzhocjimi c'ua ja ra sufre c'ü dya jo, 'ñe c'o demonio c'o ngue o dyoji. ⁴² Na ngueje 'ma sanct'ö dya i dyacöji c'ü ro si. Y 'ma mi sufregö 'nure, dya i dyacöji ts'ë ndeje. ⁴³ Y 'ma ró sät'ägö cja in jñiñigueji, cya i recibidozüji. Y 'ma dya mi cágö bitu c'ü ro je'e, dya i dyacöji c'ü ro jegö. Y 'ma mi sö'dyëgö 'ñe 'ma mi cjocö a pjörü, dya mi pa cjinnguigöji."

⁴⁴ Nuc'ua anguezeji xo ra ndünrüji ra xitscöji: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, ¿jinguä ró jantc'ajme mi sant'ague o mi sufregue 'nure, o i sät'ägue cja ín jñiñigöjme c'ü dya ró

pjöxc'ume? ¿Jinguā dya mi cāgue bitu c'ü rvi jye, o mi sö'dyegue, o mi cjo'c'e apjörü, c'ü dya ró cō'tc'üjme 'ñi?"
 45 Nuc'ua rá tjünrrü rá xicöji: "Na cjuana rí xi'tsc'öji, dya i pjösc'oji a cjanu ne rí 'na yo mi cjuarmagö yo dya pje mi pzëshi. C'ü dya vi pjösc'oji yo, xo ñezgö, dya xo i pjöxcöji", rá embeji. 46 Nuc'ua rá tägöji ra möji nu ja nunca ra nguarü rgá sufreji. Pero c'o vi tsja na jo, ra möji ra ma ngäräji a jmi Mizhocjimi para siempre.

26

Planes para prender a Jesús

1 Nuc'ua 'ma o nguarü e Jesús o mama c'o jña c'o, xe go xipiji c'ua c'o o discípulo:

2 —In päräji ya bëzhtjo yepa ra zädä c'e mbaxua c'ü ni chjū Pascua. Nutscö rvá écjö cja Mizhocjimi, ra nzhögügöji ngue c'ua ra ndät'ázüji cja ngronsi, embeji.

3 Nuc'ua c'e xõmü c'ü, o ma c'o ndamböcjimi 'ñe c'o titi c'o pje nde mi pjëzhi, o ma jmurüji cja c'e palacio nu ja mi bübü c'ü mi chjū Caifás. 4 O ñaji ja rva cja rvá zürüji e Jesús c'ü dya ro mbärä c'o nte. Ro zürüji ngue c'uä ro mbö't'üji. 5 Mi mamaji:

—Dya ra jogü rá sùrüji cja ne mbaxua; 'na ra huëñi yo nte ra tsja o dyëji, eñeji.

Una mujer unge a Jesús

6 'Na nu pa, mi bübü e Jesús a Betania nu cja nu ngumü e

Simón c'ü mi sö 'na ngueme c'ü ni chjū lepra. 7 O säjä c'ua 'na ndixü nu ja mi bübü e Jesús, ma tū 'na botia ndojo c'ü mi po'o c'o me ma jo ma jyärä. Me mi muvi na puncjü o merio c'ü. Cjanu xisp'i o ñi e Jesús 'ma ya ma jü'ü cja mexa. 8 C'o o discípulo e Jesús o jñandaji c'ü vi tsja c'e ndixü. Me co üdüji c'ua go mamaji:

—Chjā, jyäctjo. ¿Jenga ya bëzhi yo me ni muvi? 9 Mi sö ro bô'ö na mizhi nu, ngue c'ua c'o merio c'o, ro ch'unü yo dya pje pë's'i, eñe c'o.

10 O unü ngüenda e Jesús c'o vi mama c'o discípulo, o xipiji c'ua:

—¿Jenga na molestaoji ne ndixü? Maco na jo c'ü o tsjacö nu. 11 Nu'tsc'oji xe rí mintcjeji nujyo dya pje pë's'i, pero nutscö ra zädä 'ma dya cja rá bünc'ö a ndetsc'oji. 12 Ne ndixü nu, ya xisquigö ín cuerpo nujyo na jo ga jyärä, ngue c'ua ya na segurao c'ü rgá dyögüzgöji. 13 Na cjuana rí xi'tsc'öji, texe cja ne xoñijõmü c'ua ja ra zopjüji yo nte ra xipiji ja ga cjazgö, nde ra nädäji nu o tsja ne ndixü nu, ngue c'ua ra mbeñei ju na jo nu o tsjacö, eñe e Jesús.

Judas traiciona a Jesús

14-15 C'o doce discípulo, mi bübü 'naja c'ü mi chjū Judas Iscariote. Nuc'ü, o ma c'ua cja c'o ndamböcjimi, o ma xipiji:

—Ja nzi rí tsjötcügöji ngue c'ua rá nzhö'c'üji e Jesús?

Nuc'ua c'o ndamböcjimi o ngö't'üji treinta merio o plata e Judas. 16 Ndeze c'ua, o

mbürü e Judas o jyodü c'ü ja rvá tsjapü, ngue c'ua ro nzhö e Jesús.

La Cena del Señor

¹⁷ Ya vi zädä c'e mbaxua c'ü ni chjü Pascua, 'ma mi siji o tjöméch'i c'o dya mi bäns'ä. C'ü ot'ü pa c'ü mi pjongüji c'e mbaxua, o ējē c'ua c'o discípulo cja e Jesús, o xipjiji:

—Ja ngue c'ua in ne rá ma ät'ajme o jñõnü c'ü rí sigue rgui sūpque ne mbaxua?

¹⁸ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'ua yeje c'o o discípulo:

—Mëvi a ma a Jerusalén rí ma zopjüvi c'e bëzo c'ü ya in páräguevi, rí xipjivi: "Va täcjöbe c'e xöpüte rá xi'ts'ibe c'ü ya va sädä c'ü ra sufre. Nguec'ua c'e mbaxua je ra züpü cja in nzungue co c'o o discípulo, va 'ñenzgöbe c'e xöpüte." Je rí xipjivi a cjanu.

¹⁹ Nuc'ua c'o discípulo o mëvi c'ua ja va xipjivi e Jesús, o ma dyät'ävi c'e jñõnü c'ü rví züpüji c'e mbaxua c'ü ni chjü Pascua.

²⁰ Nuc'ua 'ma ya vi nzhä, o mimi c'ua e Jesús cja c'e mexa ro ziji o xëdyi c'o doce o discípulo. ²¹ Ma ndänt'ä ma siji o xëdyi, e Jesús o xipjiji:

—Na cjuana rí xi'tsc'öji, bübüts'ëji 'na c'ü ra nzhögügo cja o dyë c'o ra mbötcö, embeji.

²² Anguezeli 'ma o dyäräji a cjanu, me go ndumüji c'ua. O mbürü o mama nzi 'naja anguezeli mi xipjiji e Jesús:

—¿Cjo nguetscö, in Jmuts'ügö?

²³ O ndünrü c'ua e Jesús o mama:

—'Naja c'ü ya ndü'bü o xëdyi co nuzgö cja ne mojmü nu rrä sigöji, ngue c'ü ra nzhögügo c'ü. ²⁴ Nutscö rvá ēcjö cja Mzhocjimi, ra mbötcöji c'ua ja nzi ga t'opjü cja o jña Mzhocjimi. Pero juejme c'e bëzo c'ü ra nzhögügo. Xenda rvá jo c'ü dya ro jmus'ü c'e bëzo c'ü, na ngueje ra ma sufre na puncjü.

²⁵ O ndünrü c'ua e Judas nu c'ü ro nzhö'ö, o mama:

—¿Cjo nguetscö, xöpüte?

O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Ya i mantsjégue, ngue'tsc'e.

²⁶ 'Ma ndänt'ä ma siji o xëdyi, o jñü c'ua e Jesús 'na tjöméch'i, o unü 'na pöjö Mzhocjimi. Cjanu o xënmbi c'o o discípulo, o xipjiji:

—Jñüji ne tjöméch'i nu rrä xëñc'iji, rí siji. Nujnu ngue in cuerögö nu.

²⁷ Cjanu o ndës'i c'ua c'e vaso. O unü 'na pöjö Mzhocjimi, cjanu unü c'o o discípulo, o xipjiji:

—Sigueji c'ü po'o nu in tex-eji. ²⁸ Na ngueje nujnu, ngue in tsjigö nu. Na ngue c'ü rga pjödögö in tsji rá tügö, Mzhocjimi ra tsja dya c'ua ja nzi va mama; ra perdonao dya o nzhubü na puncjü o nte. ²⁹ Rí xi'tsc'öji, ndeze dya, dya cja xe rá sigö o ndeje o uva hasta 'ma cja ra zädä c'e pa 'ma 'natjo c'ua rá cäräji nu ja rá mandagö, c'ua ja nzi va mama Mzhocjimi c'ü mi Tatagö. Cja rá sigöji 'ma c'o cja

nuevo c'o me xe rrā jo, eñe e Jesús.

Jesús anuncia que Pedro le negará

³⁰ Nuc'ua o tōji 'na himno va ma't'üji Mzhocjimi. Cjanu o mbedyeji c'ua a tji, o möji cja c'e t'eje c'ü ni chjū Olivos. ³¹ Nuc'ua e Jesús o xipiji:

—Texets'ügueji nde rí jyézguigöji ne xōmü dya, na ngue c'ü ra tsjacügöji. Na ngueje ya t'opjü a cjava: “Rá nzhö'ö c'e mbörü ra mbö't'üji. Nguec'ua c'o q̄ ndenchjürü ra mböt'ü c'o”, eñe. ³² Pero 'ma rá tegö a nde cja c'o añima, ot'ü rá magö a ma a Galilea, ngue c'ua 'ma rí sätc'eji nu, ya rva bünc'ö nu.

³³ O ndünrrü c'ua e Pedro o xipji:

—Zö texe ra jyëtsc'igueji, pero nuzgö nunca rá jëtsc'igö, eñe.

³⁴ E Jesús o xipji c'ua:

—Na cjuana rí xi'tsc'ö, dya be ri huë'ë o tare ne xōmü dya, 'ma ya na jñi rgui tsädä c'ü dya in pâcägö.

³⁵ O mama c'ua e Pedro:

—Zö rá tûgö co nu'tsc'e, pero nunca rá cädägö c'ü rgá pâ'c'lägö, eñe c'ü.

Xo nde va mantjo c'ua texe c'o discípulo.

Jesús ora en Getsemaní

³⁶ Nuc'ua o möji nu ja mi chjū Getsemaní. Nuc'ua e Jesús o xipji c'o q̄ discípulo:

—Mimiji va, ndeze c'ü rá magö a manu, rá ma ötü Mzhocjimi c'ü mi Tatagö, eñe.

³⁷ Nuc'ua e Jesús o zidyi e Pedro 'ñe nza yeje c'o q̄ t'i e

Zebedeo. O mbürü o ndumü c'ua e Jesús, y me mi cijjñi na puncjü. ³⁸ Nuc'ua o xipiji:

—Me rí ndumügö, rí sö ra mbötcügö c'ü rgá sentiogö. Chepquetjoji va, dya rí īji, eñe e Jesús.

³⁹ Xe go ma c'ua xe ts'iquë a ma a xo'ñi, o ndüne a jõmü, o dyötü Mzhocjimi o mama:

—Mi Tatats'ügö, 'ma ra sö, ríts'a's'ü c'ü dya ra zädä c'ü rá sufregö. Pero dya rí tsjague c'ua ja rgá negö, tsjague c'ua ja nzi gui ñegue, eñe e Jesús va dyötü Mzhocjimi.

⁴⁰ O nzhogü c'ua e Jesús nu ja mi cárä c'o jñi q̄ discípulo, o 'ñe chöt'ü ya nde vi ītjo c'o. E Jesús o xipji c'ua e Pedro:

—¿Cjo dya mi sö rvi chepquegöji 'na ts'indajme c'ü dya rvi īcjeji? ⁴¹ Dya rí īji. Dyötqueji Mzhocjimi ngue c'ua dya ra ndö'c'ejí c'ü dya jo. Jā, a mbo in mün'c'ejí in neji c'ü dya rí īji ngue c'ua rí dyötqueji Mzhocjimi. Pero yo in cuerpoji, ya mbo q̄ cuë yo, embeji c'o.

⁴² Nuc'ua o ma na yeje, o ma dyötü Mzhocjimi o mama:

—Mi Tatats'ügö, 'ma dya sö ra cjogü c'ü rá sufregö 'ma. Na ngue je rí negö rí tsjacö c'ua ja nzi gui ñegue, eñe e Jesús va dyötü Mzhocjimi.

⁴³ O nzhogü c'ua na yeje, o 'ñe chöt'ütjo ya ma ītjoji na yeje, na ngueje me mi tägäji na puncjü o t'ījī. ⁴⁴ Ndo zogütjoji c'ua, o ma dyötü Mzhocjimi c'ü na jñi, o mantjo c'ua ja nzi va mama 'ma ot'ü. ⁴⁵ Nuc'ua

ndo go nzhogü go ñetjo c'ua cja c'o o discípulo, o xipjiji:

—¿Cjo xe in icjeji 'ñe in sôyaji? Maco ya zädä ne ndajme nu ra nzhögügöji nutscö rvá ñecjö cja Mizzhocjimi. Ra nzhögügöji cja dyé c'o nte c'o me cja na s'o. ⁴⁶ Ya va säjä nu ra nzhögügö. Nguec'ua rí ñangaji; rá chjëji.

Llevan preso a Jesús

⁴⁷'Ma ndänt'ä ma ña e Jesús, o säjä e Judas c'ü mi ngue 'naja c'o doce discípulo. Ma dyoji na puncjü nte c'o vi ndäjä c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o tita c'o pje nde mi pjézhi cja c'e jñiñi, ma jünji tratjëdyi 'ñe ngarrote. ⁴⁸ E Judas c'ü ro nzhö e Jesús, ya vi xipjiji a cjava c'o nte c'o mi pöji:

—Nu c'ü rá tjünegö, ngue c'ü in jonnc'oji c'ü. Nguec'ua rí pêñch'iji c'ü, embeji.

Nguec'ua ya mi pâxtjo c'ua c'o nte.

⁴⁹ Nuc'ua e Judas ixco sätjo cja e Jesús, o zengua. Jo ni zü'tp'ü c'ua o jmi. ⁵⁰ Nuc'ua e Jesús o xipji:

—¿Pje vi 'ñecje, bëzo?

Nuc'ua o säjä c'o nte, ixco pêñch'iji c'ua e Jesús ngue c'ua ro zidijiji.

⁵¹ Nuc'ua 'naja c'o mi dyoji e Jesús o ngübü c'ü o tratjëdyi, o mbetspi 'naja o ngö 'naja c'o o mbëpji c'ü mi mero ndamböcjimi. ⁵² Nuc'ua e Jesús o xipji:

—Tsöt'ü nin chjëdyi c'ua ja mi o'o. Na ngueje texe c'o ra pö't'unte co tjëdyi, tjëdyi rguí nzhü c'o. ⁵³ ¿Pje in mangue? Cjo dya sö rá ötcö c'ü mi

Tatagö, anguezze ixta ndäjä c'ü ra cjogü doce mil o anxe ra ñ mböxcüji? Jä, sö. ⁵⁴ Pero 'ma ra ñ c'o anxe, ja rgá zädä 'ma yo ya t'opjü yo ni jyodü rá sufregö.

⁵⁵ Nuc'ua c'e ndajme c'ü, o mama e Jesús o xipji c'o nte:

—¿Ja cja c'ü in cjagueji? Maco i pedyeji cja c'in jñiñiji va ñ sücöji nza cja 'ma ri nguezgö 'na mbë'ë, va jünji in chjëdyiji 'ñe in ngarroteji. Pama mi cárägöji cja c'e templo mi jí'tsc'öji, maco dya mi pêñzhguigöji 'ma. ⁵⁶ Pero texe yo, ya va sädä yo, ngue c'ua ra zädä c'ü o dyopjü c'o profeta, embeji.

Nuc'ua texe c'o discípulo o c'ueñeji o zogüji e Jesús.

Jesús delante de la Junta Suprema

⁵⁷ 'Ma ya vi pêñch'iji e Jesús, o zidijiji cja e Caifás c'ü mi mero ndamböcjimi, nu ja ya vi jmürü c'o tita 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizzhocjimi. ⁵⁸ 'Ma ya mi pöji, e Pedro mi bëpjatjo na jë, hasta 'ma o zät'ä nu cja c'ü o tji c'ü mi mero ndamböcjimi. O cjogü c'ua e Pedro a mbo, o ma mimi nu ja ma cä c'o mbëpji, ngue c'ua ro nu'u pje ro tsjapüji e Jesús.

⁵⁹ Ma cä nu, c'o ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o ya vi jmürü ro jñünpuji ngüenda e Jesús. Nuc'ua mi jodüji testigo c'o ro xosp'ü o buëchjine e Jesús, ngue c'ua ro bö't'ü. ⁶⁰⁻⁶¹ Pero dya mimi yeje testigo c'o ro mama 'natjo o jñavi. Nuc'ua 'ma ya vi mezhe ts'ë, o eñë c'ua

yeje testigo o 'ñe ngöt'üvi o mamavi:

—Nujne Jesús o mama a cjava: “Sö rá yä'tp'ägö nu o templo Mizhocjimi. Nuc'ua jñipatjo rá jääbä ngue c'ua ra jyärätjo na yeje”, eñe. Nuc'ü, ngue c'ü o mama c'o testigo.

⁶² O böbü c'ua c'ü mi mero ndamböcjimi o xipji e Jesús:

—¿Cjo dya sö rí chjünrügue? ¿Pje in mangue co nujyo jña yo na xi'tsc'eji?

⁶³ Pero e Jesús dya go ndünrü c'ü. Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi o dyönü o xipji:

—Xitsijme nza mbärä Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e, ¿cjo ngue'tsc'e Cristo c'ü ngue o T'i Mizhocjimi, o jiyö?

⁶⁴ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—C'ua ja gui mangue, nguezgö. Nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi, rí jñandgöji rva ēcjö cja ngömü a jens'e. Rí jñandgöji ri pë'sc'ö texe poder cja o jodyë Mizhocjimi c'ü me na zézhi.

⁶⁵ Go üdü c'ua c'ü mi mero ndamböcjimi, go ts'üdü c'o o bitu c'o mi je'e c'ü, o mama:

—I dyäräji o zadü Mizhocjimi nu. ¿Pje xe ni jyongöji o testigo? Cja i dyäräji ya zadü Mizhocjimi nu. ⁶⁶ ¿Pje xo in mangueji?

O ndünrü c'ua anguezaji o mamaji:

—Pë's'i nu s'ocü c'ü rguí bö'tü nu, eñe c'o ma jünpü ngüenda e Jesús.

⁶⁷ Jo nu zosp'üji c'ua a jmi e Jesús. Bübü c'o mi ya'bü co

punte, 'ñaja c'o mi pjë'chp'i a jmi c'ü dya mi janda e Jesús cjó mi ngue. ⁶⁸ Nguec'ua mi xipjiji e Jesús:

—Maco in mangue ngue'tsc'e e Cristo, rí xitscjime cjó ngue c'ü na pjë'chc'i in jmi dya.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁹ E Pedro ya vi mintjo nu cja c'e tji. Mi bübü nu 'na ndixü c'ü mi pëpji nu. Nu c'e ndixü o chëzhi a jmi e Pedro, o xipji:

—Nu'tsc'e, xo mi dyocjevi e Jesús nu menzumü a Galilea.

⁷⁰ O ngädätjo c'ua e Pedro o mama:

—Dya rí pärägö pje pjëzhi c'ü in mangue.

Nde go dyäräti c'ua texe c'o mi cära nu.

⁷¹ Nuc'ua e Pedro o mbedye c'ua cja c'e ngoxtji. Mi bübü nu c'ü 'na ndixü c'ü xo mi pëpji nu. Anguez o jñanda e Pedro mi böbü nu, nguec'ua va xipji c'o mi cära nu:

—Xo 'ñe ne bëzo nu, nde mi bübüvi e Jesús nu menzumü a Nazaret, eñe.

⁷² E Pedro o yepe o ngädätjo c'ua, o mama:

—C'ua ga mbärä Mizhocjimi, dya rí pärägö ne bëzo nu.

⁷³ Dya mezhe c'ua o chëzhi a jmi e Pedro nu c'o mi böntjo nu, o xipjiji:

—Na cjuana xo ngue'tsc'e 'naja yo o dyoji nu, na ngueje c'ua ja gui ña, ixi 'mä'tc'âtjo.

⁷⁴ Nuc'ua e Pedro o mama:

—C'ua ga mbärä Mizhocjimi, dya rí pärägö ne bëzo nu. 'Ma

dya cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, ra züçö 'ma c'ü.

Jo ni huë c'ua 'na tare.⁷⁵ O mbeñe c'ua e Pedro c'o jñia c'o vi xipji e Jesús c'ü dya be ri huë tare 'ma ya na jñi rví ngädä c'ü mi pärä. Cjanu o mbedye c'ua e Pedro a tji, me go huë c'ua co texe o mü'bü.

27

Jesús es entregado a Pilato

¹ Nuc'ua c'ü xörü, texe c'o ndamböcjimi 'ñe c'o titi cja c'e jñiñi mi pötma dyü't'üji ja rvá tsjapüji e Jesús ngue c'ua ro mbö't'üji. ² O jyü'tp'üji c'ua o dyë e Jesús, cjanu zidijiji a ma cja e Pilato c'ü mi gobernador.

La muerte de Judas

³⁻⁴ Nuc'ua 'ma o mbärä e Judas c'ü vi jñünpuji ngüenda e Jesús ro bö't'ü, me co nguijñi c'ua c'ü, na ngue vi nzhö'ö. Nuc'ua cjanu o jñünü c'ua c'o treinta merio o plata o ma zogütjo cja c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o titi, cjanu o mama:

—Ró cjagö c'o na s'o. Na ngue ró nzhö'ö c'ü ra bö't'ü 'na bëzo c'ü dya pje tsja, eñe c'ü.

Anguezeji cjanu o mamaji c'ua:

—¿Pje pë'sc'ü rá nugojme? Nu'tsc'e rí ñu'u ja rgui tsjapü.

⁵ Nuc'ua e Judas o mbozü c'o merio a mbo cja c'e templo. Cjanu o ma c'ua, o ma ngant'atsjë tjüjmü o dyizi, cjanu o chjüns'ütsjë cja 'na za'a.

⁶ Nuc'ua c'o ndamböcjimi o mbëchiji c'o merio, cjanu o mamaji:

—Nguejyo o 'nõmü 'na nte c'ü rguí bö't'ü. Nguec'ua dya ra sö rá üt'üji nu ja quiji c'o ni mbeñeji Mizzhocjimi. Na ngue je ga mama a cjanu ín leyji, eñeji.

⁷ Nuc'ua 'ma ya vi ñaji, cjanu o jñüji c'o merio, o ma ndõmüji c'ü o juajma 'na bëzo c'ü mi ät'ä o traste. O ndõmüji ngue c'ua je ro dyögüji nu, c'o dya ri menzumü cja c'e ndajñiñi c'ü. ⁸ Nguec'ua c'e juajma c'ü, xe ni chjü'tjo dya: "Juajma c'ü o 'nõmü co c'ü vi nzhü 'na nte." ⁹ Je va cjanu va zädä o jña Mizzhocjimi c'ü vi mama c'e profeta Jeremías: "C'o o mboxbëche e Israel o mamaji c'ü mi muvitjo treinta merio o plata c'e nte c'ü. Nguec'ua o ngõ't'üji, cjanu o nguis'iji c'o merio. ¹⁰ Nuc'ua co c'o merio, o ma ndõmüji c'ü o juajma c'e bëzo c'ü mi ät'ä o traste, o ndõmüji c'ua ja nzi va xitsi Mizzhocjimi ro tsjapüji c'o merio", eñe e Jeremías. Nguec'ua 'ma o ndõmüji c'e juajma, o zädä c'e jña c'ü vi mama e Jeremías.

Jesús ante Pilato

¹¹ E Jesús ma bëntjo a jmi c'e gobernador c'ü mí chjü Pilato. Nuc'ua c'e gobernador o dyönü o xipji:

—¿Cjo ngue'tsc'e o rey yo menzumü a Israel?

O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Jä, c'ua ja gui mangue, nguetscö.

¹² Nuc'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o titi o ngöt'üji e Jesús cja c'e gobernador, pero e Jesús

dya mi tjünrrü c'ü. ¹³ Nuc'ua e Pilato c'ü mi gobernador o xipiji:

—¿Cjo dya in ärägue texe yo pje nde xi'ts'iji?

¹⁴ Pero dya go ndünrrü e Jesús ne ri 'naja jña c'o pje nde ma xipiji. Nguec'ua c'e gobernador, dya mi pärä pje ro nguijñi.

Jesús es sentenciado a muerte

¹⁵ Tsjë'ma mi cjaji c'e mbaxua c'ü ni chjü Pascua, y xo mi cja c'o nte mi ötüji 'na favor c'e gobernador. Mi ötüji ro 'ñeme libre 'naja bëzo c'ü ma o'o a pjörü. Y c'e gobernador cja rrü 'ñeme c'ua libre c'e nte. ¹⁶ C'o pa c'o, ma o'o a pjörü 'na bëzo c'ü mi chjü Barrabás c'ü me mi näntji ma s'o. ¹⁷⁻¹⁸ C'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita, mi mbidiaji e Jesús, nguec'ua va nzhöji cja e Pilato. E Pilato o unü ngüenda pje vi nzhöji, nguec'ua va dyönüji:

—Ja ngue c'ü in negueji rá pjongü cja ne pjörü ra ma libre? ¿Cjo ngue e Barrabás o ngue e Jesús nu xiji Cristo?

¹⁹ Ma jü'ü e Pilato nu ja mi jün ngüenda. Nuc'ua c'ü nu su e Pilato o mbenpe 'na jña, o xipiji: "Dya pje rí tsjapü c'e bëzo c'ü dya pje tsja c'o na s'o. Na ngueje mi xõmü ró cjinch'i angueze, me ró sufre rvá cjinch'i", eñe c'e ndixü. Nguec'ua e Pilato xenda mi ne ro 'ñeme libre e Jesús.

²⁰ Pero c'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita mi ü't'üji c'o nte ro dyötüji e Pilato ro 'ñeme libre

e Barrabás, y xo ro dyörüji c'ü ro mbö't'üji e Jesús. ²¹ Cjanu o mama c'ua e Pilato o xipiji:

—Ja ngue c'ü in negueji rá eme libre?

Anguezeli nzhangua ndünrrüji c'ua:

—Rí 'ñeme libre e Barrabás, eñeji.

²² Nuc'ua e Pilato o mama:

—¿Pje rá cjapcö 'ma ne Jesús nu xiji e Cristo?

Cjanu o mama c'ua texe c'o nte:

—Chät'ä cja ngronsi nu.

²³ Nuc'ua e Pilato o mama:

—¿Pje ni mbë c'ü na s'o c'ü o tsja nu?

Anguezeli xenda go mapjüji na jens'e o mamaji:

—Mangue ra dät'ä cja ngronsi nu, eñeji.

²⁴ Nuc'ua o nu'u e Pilato c'ü dya mi sö ja rvá tsjapü, ro 'ñeme e Jesús. Na ngue xenda mi huëni c'o nte, 'na ro tsjaji o dyëji. Nguec'ua e Pilato o ma tjé 'na mojmü o ndeje, cjanu o xindyë a jmi cja c'o nte, o mama:

—Ra bö't'ü ne bëzo c'ua ja nzi gui mangueji, pero dya pje rí tö'tp'ügö nada nu. Nguec'ua rí xindyëgö c'ü rgui pärägueji c'ü dya rí pë'sc'ö in s'ocü; ngue'tsc'ëji in pë's'i nin s'oqueji c'ü ra bö't'ü nu, eñe e Pilato va xipji c'o nte.

²⁵ Cjanu o ndünrrü c'ua texe c'o menzumü a Israel o mamaji:

—Dya ra tsja, nguezgöjme rá tuns'ü in nzhubüjme c'ü rgui bö't'ü nu. Xo 'ñe c'o in ch'igöjme xo ra nguejmeji responsable. Xo 'ñe c'o in bëchejme.

²⁶ Nuc'ua e Pilato o 'ñeme c'ua libre e Barrabás c'ua ja va dyörü c'o nte. Cjanu o manda c'ua e Pilato o ndas'üji e Jesús co chirrio. Nuc'ua 'ma o nguarü o ndas'üji, cjanu o nzhöji e Jesús ngue c'ua ro ma ndät'äji cja ngronsi.

²⁷ Nuc'ua c'o o tropa c'e gobernador o zidyiji e Jesús o möji cja c'ü o palacio. Nzhangua jmürü c'ua texe c'o tropa c'o mi cárä nu. ²⁸ Cjanu o ts'osp'üji c'ua c'o o bitu e Jesús. Cjanu o jyecheji c'ua 'naja bitu c'ü ma mbaja. ²⁹ Nuc'ua o dyät'äji 'na corona c'ü mi dyavo bidyi, cjanu jñu'tp'üji a ñi e Jesús. Cjanu o ngö'tp'üji 'na xitji cja o jodyë e Jesús. Nuc'ua cjanu o ndünijömüji a jmi, me mi pâtäji mi xipjiji:

—Nu'tsc'e o reyts'ügue yo menzumü a Israel, sido rí mandague, mi embeji ma ts-japüji burla.

³⁰ Me mi sos'üji, y o jñünbüji c'ua c'e xitji c'ü vi ngö'tp'üji a dyë. Co nuc'ü, mi ya'p'üji a ñi. ³¹ Nuc'ua 'ma o nguarü o eñbeji, o ts'osp'üji c'ua c'e mbabitu c'ü vi jyecheji. Cja ndo nu jyecheji c'ua c'o o bitutsjë. O zidyiji c'ua nu ja ro ma ndät'äji cja ngronsi.

La crucifixión

³² Nuc'ua 'ma ya ma pedyeji cja c'e ndajñiñi, o chjëji 'na bëzo c'ü mi chjü Simón, c'ü mi menzumü a Cirene. Nuc'ü, o tsjapüji o nduns'ü c'e ngronsi c'ü mi tuns'ü e Jesús c'ü rví ndät'äji.

³³ O zät'äji c'ua, nu ja ni chjü'ü Gólgota c'ü ne ra mama: T'ejéñinte. ³⁴ Nuc'ua mi unüji e Jesús ro zi o vino c'ü vi chjanbaji c'ü ma cjö'ö. 'Ma mü o zö, dya go ne go zi c'ü.

³⁵ Nuc'ua c'o tropa 'ma o nguarü o ndät'äji e Jesús cja c'e ngronsi, o eñeji c'ua, cjó ngue c'ü ro tsjapü o cjaja c'o o bitu e Jesús. Nguec'ua va zäda c'o vi mama 'na profeta: "O eñeji cjó ngue c'o ro ngana c'o ín bitugö", eñe cja o jña Mizhocjimi c'ü o dyopjü c'e profeta. ³⁶ Cjanu o mintji nu, mi pjörütjoji e Jesús. ³⁷ Cjanu o cuatüji a ñi c'e ngronsi c'ü mi t'opjü, ngue c'ua ro 'märä pje vi tjünpu ngüenda angueze. Mi t'opjü a cjava: "Nujnu, ngueje e Jesús nu o rey yo menzumü a Israel."

³⁸ Nuc'ua xo ndät'äji nu, yeje mbë. 'Naja c'ü o ndät'äji bëxtjo cja o jodyë e Jesús, 'naja c'ü o ndät'äji c'ü 'nanguarü. ³⁹⁻⁴⁰ Nu c'o mi cjogü nu, me mi juant'ü a ñi ma zadüji e Jesús, mi xipjiji:

—Nu'tsc'e mi mangue rvi yä't'a c'e templo, y c'ü na jñi nu pa rvi cjuatü rvi jyäbätjo na yeje. 'Ma ngue'tsc'e o T'itsc'e Mizhocjimi, 'ñemetsjë dya, dyagü cja ne ngronsi, mi embeji e Jesús.

⁴¹ Xo ma mantjo c'ua c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o xöpüte, 'ñe c'o fariseo, 'ñe c'o tita. Me mi cjapüji burla e Jesús, mi mamají:

⁴² —Maco o mbös'ü na puncjü o nte nu, maco dya

sö ra 'ñemetsjë ra dagü cja ne ngronsi. 'Ma ngueje nu ra manda a Israel nu, ra dagü dya 'ma cja ne ngronsi, ngue c'ua rá ejmegöji 'ma nu. ⁴³ Maco mi enh'e o mü'bü Mizhocjimi nu, na ngueje mi mama nu: "Nguezgö o T'izügö Mizhocjimi", mi eñe nu. Nguec'ua 'ma s'iya Mizhocjimi nu, sö ra ē dya Mizhocjimi ra 'ñe 'ñeme cja ne ngronsi, mi eñeji ma tsjapüji burla.

⁴⁴ Nuc'ua c'o ye mbë c'o 'natjo c'ua vi ndät'äji e Jesús, xo nde ma xitjo c'ua c'o na s'o jña c'o.

Muerte de Jesús

⁴⁵ Nuc'ua 'ma cja vi zünütjo jñisiarü, o bëxõmü c'ua textjo cja ne xoñijõmü, hasta 'ma cja zünü jñi c'ü nzhä. ⁴⁶ Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro zünü jñi c'ü nzhä, o mapjü c'ua na jens'e e Jesús o mama:

—Elí, Elí, lama sabactani, mi eñe.
C'e jña ne ra mama: "Nu'tsc'e ín Mizhocjimits'ügö, ín Mizhocjimits'ügö, ¿jenga i jyëzguigö?"

⁴⁷ C'o mi cärä nu, o dyäräji c'o vi mama e Jesús. Bübü anguezeji c'o o mama c'ua:

—Nujnu, ma't'ü e Elías rguí 'ñeje a jens'e.

⁴⁸ Cjanu o cjuan'di c'ua 'naja anguezeji, o ma cäjä c'ua 'naja esponja. Cjanu o ngant'a cja vinagre, cjanu o ngäsp'ä cja 'na xitji, mi unüji e Jesús ro züt'ü. ⁴⁹ Pero c'o 'naja mi mamaji:

—Jyëzi, rá nuxäji cjo ra ëjë e Elías ra 'ñe 'ñeme nu.

⁵⁰ Nuc'ua e Jesús ndo go yepco mapjütjo na jens'e, ixco ndütjo c'ua. ⁵¹ Nzi va ndü e Jesús, o chödü a nde c'e manta c'ü mi 'nüns'ü a mbo cja c'e templo, c'ü mi cjoü nu ja me ma sjü. O xüt'ü ndeze nu ja mi 'nüns'ü hasta a jõmü. Go mbi c'ua na zëzhi ne xoñijõmü, go chädätsjë c'o ndojo. ⁵² C'o panteón nu ja mi cöt'üji o añima, go xogü c'o. Go yepe go mintjo na puncjü c'o nte c'o mi ejme Mizhocjimi c'o ya vi ndü. ⁵³ 'Ma mü o te e Jesús, cja xo mbedyeji c'ua anguezeji nu ja vi ngöt'üji, cjanu o möji c'ua a Jerusalén c'ü ngue o ndajñiñi Mizhocjimi. Na puncjü nte c'o mi cärä nu, c'o o ndäcä anguezeji c'ü ya vi tetjoji.

⁵⁴ C'ü o xo'ñi c'o tropa, 'ñe c'o o tropa c'o mi pjörü e Jesús, o unüji ngüenda c'ü mi mbi ne xoñijõmü, 'ñe c'o pje nde mi cja. Me go zü c'ua c'o, go mamaji:

—Na cjuana mi ngue o T'i Mizhocjimi nu, eñeji.

⁵⁵ Ma jë ts'ë cja c'e ngronsi, mi cärä na puncjü o ndixü, mi jandaji e Jesús. Anguezeji mi pöji e Jesús ndeze a Galilea, mi pjös'üji c'ü. ⁵⁶ Cja c'o ndixü c'o, mi bübü nu e María Magdalena, 'ñe e María c'ü nu nana e Jacobo 'ñe e José. Xo mi bübü nu, c'ü nu su e Zebedeo.

Jesús es sepultado

⁵⁷⁻⁵⁸ Mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjü José c'ü mi menzumü a Arimatea. Mi pë's'i na puncjü

o merio. Nu c'e bëzo mi ätpä o jña e Jesús. 'Ma ya vi nzhä, o ma c'ua e José cja e Pilato, o ma dyötü c'ü o cuerpo e Jesús. Nuc'ua e Pilato o manda ro unüji c'e cuerpo.⁵⁹ Nuc'ua e José o ndunü c'ü o cuerpo e Jesús, cjanu o mböch'ü 'na t'öxbitu.⁶⁰ E José mi pë's'i 'na cueva c'ü dya cjó be mi cöt'üji nu, vi manda ro dyö't'üji cja peña. Je o ma ngöt'ü c'ua nu, c'ü o cuerpo e Jesús. Cjanu o ngot'ü c'ua co 'na tralaja. Cjanu o ma c'ua c'ü.⁶¹ Nuc'ua e María Magdalena, 'ñe c'ü 'na María, o mintjovi a jmi cja c'e cueva.

La guardia delante del sepulcro de Jesús

⁶²⁻⁶³ Nu c'e pa c'ü, ngue 'ma mi preparao c'o menzumü a Israel, na ngue c'ü na jyas'ü mi ngue c'e pa 'ma söyaji. Nuc'ua c'ü na jyas'ü, c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo o möji cja e Pilato, o xipjiji:

—Nu'tsc'e nin t'ecjañömü, cja ró mbennc'ojme ja va mama c'e dyonpüte Jesús 'ma xe mi büntjo. O mama: “Ma ya rguí zö'ö jñipa 'ma rá tügö, rá tetcjö”, eñe c'ü.⁶⁴ Nguec'ua rí mandague ra ma mbörüji cja c'e cueva hasta 'ma cja ra zö c'o jñipa. Na ngue 'ma jiyö, 'na ra eñe c'o o discípulo ra 'ñe ngüs'üji c'e añima. Nuc'ua c'o discípulo ra xiji yo nte: “Ya tetjo e Jesús a nde cja c'o añima”, ra 'ñeñeji. Nu 'ma rga cjanu, xenda ra dyonpüji 'ma yo nte, que na ngue 'ma mi büntjo c'ü, eñe c'o

ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo va xipjiji e Pilato.

⁶⁵ Cjanu o mama c'ua e Pilato:

—Rá da'c'oji tropa ra ma mbörüji. Möji co anguezeki, tsjaji c'ua ja gui mbeñegueji, ngue c'ua dya cjó ra sö ra 'ñe ngüs'ü c'e añima.

⁶⁶ Nuc'ua o möji anguezeki. Y pa dya cjó ro 'ñe ndörü c'e cueva, o meyaji c'ua c'e tralaja, cjanu o ngamaji c'o tropa o mbörüji nu.

28

La resurrección de Jesús

¹ Nuc'ua 'ma ya vi cjogü c'e pa 'ma mi söyaji, 'ma ya ma jya's'ü c'ü ot'ü pa'a nu ngo'o, o eñe c'ua e María Magdalena, 'ñe c'ü 'naja María ro 'ñe nu'uvi c'e cueva.² Nuc'ua o eñe c'ua 'naja c'o o anxe Mizhoczjimi, vi 'ñeje a jens'e o 'ñe chjen'chp'e c'e tralaja c'ü mi cjot'ü c'e cueva. Co nu c'ü vi 'ñe chjen'chp'e c'e tralaja, o mbi'i ne xoñijömü. Nuc'ua c'e anxe cjanu mimi c'ua a xes'e cja c'e tralaja.³ C'e anxe me mi juëns'i nza cja 'ma go juë's'i e dyebe. C'o o bitu me mi jyaxtjo nza cja xitsji.⁴ Nu c'o tropa 'ma o jñandaji c'e anxe c'ü vi 'ñe a jens'e, me co mbi'ch'i va pizhiji c'ua, y me co privaji.⁵⁻⁶ Nuc'ua c'e anxe o xipji c'o ndixü:

—Rí pärägö in jodüguevi e Jesús c'ü o ndät'äji cja ngronsi. Pero dya rí süguevi, na ngueje dya cja bünc'ua c'ü; ya tetjo c'ua ja nzi va mama. Chjä'dä rí ñu'uví nu ja ngöt'üji.

⁷ Nuc'ua 'ma rí cjuarü rí ñuvi, rí mëvi na niji rí ma xipjivi c'o o discípulo e Jesús c'ü ya tetjo. Xipjiji c'ü ra ot'ü angueze ra ma a Galilea, je ra chjéji nu. Ya ró xi'ts'ivi, eñe c'e anxe.

⁸ Nuc'ua c'o ndixü ixco mbedyevi c'ua cja c'e cueva. Me mi süvi, me xo mi mäjävi. O mëvi c'ua na niji ro ma xipjivi c'o discípulo c'o jña c'o vi dyärävi. ⁹ Ma ndänt'ä ma mëvi, cjanu o ë c'ua e Jesús o 'ñe chjéji o zenguavi. Nuc'ua anguezevi o chëzhivi a jmi, o ndüñijömövi o nda'p'üvi a ngua, o ma't'üvi c'ua. ¹⁰ E Jesús o xipji c'ua c'o ndixü:

—Dya rí süguevi. Mëvi rí ma xipjivi c'o mi cjuarmaji ra möji a Galilea, je rá chjéjme nu.

Lo que contaron los soldados

¹¹ Nuc'ua 'ma ya vi ma c'o ye ndixü, ja nzi c'o tropa c'o mi pjörü c'e cueva o möji a ma a Jerusalén, o ma ngös'üji c'o ndamböcjimi texe c'o vi ts'a. ¹²⁻¹³ Nuc'ua c'o ndamböcjimi o jmurüji c'ua co c'o tita. Nuc'ua 'ma o nguarü o ñatsjéji, cjanu o unüji na puncjü o merio c'o tropa, cjanu o xipjiji:

—Nu'tsc'oji rí xipjiji yo nte c'ü o ñejé c'o o discípulo e Jesús mi xömü, o 'ñe ndunüji c'ü o cuerpo 'ma ya vi zü'c'oji t'íji. ¹⁴ Nu 'ma ra mbärä c'e gobernador c'ü vi ícjiji, jo rá ma jo'tp'ügójme c'ü. Nguec'ua dya rí sügueji, embeji c'o tropa.

¹⁵ Nuc'ua c'o tropa o nguiji c'ua c'o merio. Cjanu o ma

tsjaji c'ua ja nzi va manda c'o ndamböcjimi. O xipjiji c'o nte c'ü vi 'ñeje c'o o discípulo e Jesús, vi 'ñe ndunüji c'ü o cuerpo. Nguec'ua hasta yo pa dya, xe mantji cja yo menzumü a Israel c'ü o ma ngüs'üji c'ü xömü c'ü o cuerpo e Jesús.

Jesús comisiona a los apóstoles

¹⁶ Nuc'ua c'o once discípulo cjanu o möji a ma a Galilea cja c'e t'eje nu ja ya vi xipjiji e Jesús ro möji. ¹⁷ Nuc'ua 'ma o jñandaji e Jesús, cjanu o ndüñijömüji o ma't'üji. Pero bübü c'o discípulo c'o mi yembeñe mi mamaji:

—Párä, ¿cjo ri ngue e Jesús nu?, mi eñe c'o.

¹⁸ Nuc'ua e Jesús o chëzhia jmi anguezoji, o zopjüji o xipjiji:

—Nutscö ya nde ch'acügö texe poder c'ü na zëzhi a jens'e, 'ñe cja ne xoñijömü.

¹⁹ Nguec'ua nu'tsc'oji rí möcjeji cja yo nte yo cära texe cja ne xoñijömü, rí xöpüji o jña Mizhocjimi ngue c'ua ra 'ñejmezüji. Y 'ma rí jichiji cja ndeje, rí ñänbäji o tjü Mizhocjimi c'ü mi Tata, 'ñezgö nu T'izü, 'ñe o Espíritu. ²⁰ Rí xöpüji yo nte ra tsjaji texe c'o ya ró xi'ts'iji. Jñunt'ü in münc'oji nutscö rí bübü co nu'tsc'oji textjo yo cjë, hasta 'ma ra nguarü ne xoñijömü, dya rá jëtsc'iji. Je rga cjanu, amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN MARCOS

Juan el Bautista predica en el desierto

¹⁻² Rá xi'tsc'öji ja ga cja e Jesucristo c'ü o T'i Mizhocjimi. Ne historia o mbürü 'ma mi zopjü e Juan c'o nte, c'ua ja nzi va dyopjü mi jinguā e Isaías c'ü mi profeta. O dyopjü a cjava:

Dyärä, ró juajnögö 'na bëzo ra zopjü yo nte ra xipjiji ín jñagö.

Ra ot'ü in xo'ñigue ngue c'ua 'ma rí mague, ya rguí bübü dispuesto yo nte ra dyä'tc'äji.

³ Ri bübü 'na nte c'ü je ra mapjü cja ndajyadü, ra mama a cjava:

"Rí jyézigueji c'e 'ñiji c'ü na s'o, na ngueje ya ngue ra ejë c'ü ín Jmugöji c'ü bübü a jens'e", ra 'ñeñe c'e nte.

⁴ Mi ngueje e Juan c'ü o mapjü a cjanu. O ma cja ndajyadü o ma jichi c'o nte cja ndeje. O zopjüji o xipjiji:

—Ra nzhogü in mü'büji, rí jiji, ngue c'ua Mizhocjimi ra perdonao in nzhubügueji, eñe.

⁵ Texe c'o mi cárä a Judea 'ñe cja c'e jñiñi a Jerusalén o möji cja c'e ndajyadü o ma dyäräji c'o mi mama e Juan. O mamaji c'o na s'o c'o mi cjaji. Nuc'ua e Juan o jichiji cja c'e ndare c'ü ni chjü a Jordán.

⁶ E Juan mi je'e 'na bitu c'ü vi t'ät'ä o xi o camello, y mi nzünt'ü 'naja xipjadü. Mi sa'a c'o mi nza cja o t'ünxü 'ñe mi si o õt'apjü ngüjnü. ⁷ O mama a cjava e Juan o xipji c'o nte:

—Ra ejë 'naja bëzo c'ü me pjëzhi na nojo; nutscö rí menutjogö que na ngueje 'na mbëpjì. Bübü o mbëpjì c'o o cjaja c'ü nu lamu, xäpcäji o correá cja o tjïza c'ü nu lamu ga mbös'ü. Nutscö, dya pje pjëtscö rá pjösc'ö a cjanu nu c'ü va ejë. ⁸ Nutscö rí jichi co ndeje yo nte. Pero nu c'ü cja va ejë, 'ma rí 'ñench'e in mü'büji angueze, nuc'ü, ra dya'c'üji o Espíritu Mizhocjimi c'ü.

El bautismo de Jesús

⁹ E Jesús ma bübü a Nazaret c'ü tsja a Galilea. O e 'na nu pa, o mbedye o ma nu ja ma bübü e Juan. E Juan o jichi cja c'e ndare a Jordán. ¹⁰ Nuc'ua e Jesús, 'ma o mbes'e cja c'e ndeje o jñanda c'ua o xogü a jens'e. Xo o jñanda ma sjöbü o Espíritu Mizhocjimi nza cja 'na mbaro, ma e ndägä a xes'e angueze. ¹¹ O dyäräji c'ua 'naja c'ü o ña a jens'e o mama:

—Ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö, me rí s'iyats'ü, me rí mä'c'ägö.

Tentación de Jesús

¹² Nuc'ua o Espíritu Mizhocjimi o ndäjä e Jesús, o ma cja 'na ndajyadü. ¹³ O mezhe nu cuarenta pa'a. Mi cárä nu, c'o animal c'o na sate. Xo mi bübü nu, e Satanás nu c'ü dya jo; mi xipji e Jesús c'ü ro tsja c'o na s'o. Nuc'ua o e c'ua c'o o anxe

Mizhocjimi, o ē mbös'üji e Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ 'Ma o ngot'üji e Juan a pjörü, nuc'ua e Jesús o nzhogü o ma cja c'e xoñijömü a Galilea. Mi zopjü o jña Mizhocjimi c'o nte, mi xipjiji ja rvá sö ro 'ñemeji libre cja c'o na s'o. ¹⁵ Mi xipjiji:

—Ya zädä yo pa, ya ngue ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi. Tsjapüji ra nzhogü in mü'bügueji, 'ñejmeji o jña Mizhocjimi.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁶ 'Na nu pa, mi nzhodü e Jesús a jmi c'e zapjü a Galilea. O jñanda c'ua yeje bëzo c'o ma pät'ä o tös'üvi cja c'e zapjü. C'o bëzo mi cjuarma c'o. 'Naja c'ü mi chjü Simón. C'ü 'naja mi chjü Andrés. Anguezevi mi mbajmövi. ¹⁷ Cjanu o mama c'ua e Jesús o xipjivi:

—Nu'tsc'evi in mbajmövi dya. Pero chjünt'üvi ín xütcjö, rá jíts'ivi rí zopjüvi yo nte ngue c'ua anguezeleji xo ra ndünt'üji ín xütjügö, embevi.

¹⁸ Jo ni zogüvi c'ua c'o o tös'üvi, cjanu o ndünt'üvi c'ua o xütjü e Jesús.

¹⁹ Xe möji a ma xo'ñi. E Jesús o jñanda c'ua xe yeje bëzo c'o xo mi cjuarmavi. 'Naja c'ü mi chjü Jacobo. Nu c'ü nu cjuarma mi chjü Juan. Mi ngue o t'ivi e Zebedeo. Ma cäji cja 'na bü; ma jocüji c'o o tös'üji. ²⁰ E Jesús o ma'tü c'ua c'o yeje cjuarma. O jyëzivi c'ua c'ü nu tatavi cja

c'e bü co c'o mbëpjì. Nuc'ua o ndünt'üvi a xütjü e Jesús.

Un hombre que tenía un espíritu malo

²¹ O möji c'ua a Capernaum. Nuc'ua nu pa c'ü soyaji, e Jesús o cjogü a mbo cja o nitsjimi anguezeli. Je mi xöpü c'o nte nu. ²² C'o nte me mi dyönütsjéji na ngueje mi ña e Jesús c'o jña c'o vi unü Mizhocjimi. Mi mamaji: "Nu ne bëzo nu, nandyo ga xöcüji. Maco, dya xöcöji c'ua ja nzi ga cja c'o xöpü o ley Mizhocjimi", mi eñeji. ²³ O cjogü c'ua a mbo cja c'e nitsjimi 'naja bëzo c'ü mi o'o o mü'bü 'naja demonio. O mapjü c'e bëzo o mama:

²⁴ —Nu'tsc'e Jesús in menzumü a Nazaret, ¿pje in pë's'i c'ü rí ñu co nutscójme? ¿Cjo vi 'ñecje rí tsjacü rá ma sufridogójme? Nutscö rí pä'c'ä. Ngue'tsc'e o T'itsc'e Mizhocjimi, dya bübüts'ü c'o na s'o.

²⁵ E Jesús o huënh'i c'ua c'e demonio o xipji:

—Tso'tü in te. Pedye cja ne bëzo.

²⁶ Nuc'ua c'e demonio o mapjü na jens'e, o tsjapü o nügü c'e bëzo. O mbedye c'ua cja c'e bëzo. ²⁷ Me co nguijñi c'ua c'o nte, mi pötma dyönüji o mamaji:

—¿Pärä, pje ne ra mama nu cja'a ne bëzo? Xipji yo demonio ra mbedye, y pedye yo, o 'ñeñeji.

²⁸ Nguec'ua dya mezhe c'ua, me mi näntji e Jesús texe cja c'o jñiñi c'o tsja a Galilea.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

²⁹ Nuc'ua e Jesús o mbedye cja c'e nitsjimi co e Simón 'ñe e Andrés 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan. Cjanu o möji cja o ngumü e Simón 'ñe e Andrés. ³⁰ C'ü nu to'o e Simón mi orü cja ngama; nuc'ü, mi sö o pa'a c'ü. O xipjiji c'ua e Jesús mi sö'dyë c'e ndixü. ³¹ Cjanu o ma c'ua nu ja mi orü c'e ndixü. O p'ençhp'i o dyë'ë, o xos'ü nu ja mi orü. O c'ueñe c'ua c'e pa'a. Nuc'ua c'e ndixü o dyät'ä c'ua jñõnü, cjanu o 'huiñiji.

Jesús sana a muchos enfermos

³² Nuc'ua 'ma ya vi nguibi e jyarü, o sinpiji e Jesús texe c'o mi sö'dyë 'ñe c'o mi bëbü demonio cja o mü'bü. ³³ Texe c'o mejñiñi o jmurüji a jmi cja c'e ngumü. ³⁴ E Jesús o jocü na puncjü c'o mi sö'dyë. Xo o pjongü na puncjü o demonio cja o mü'bü yo nte. Dya mijëzi ra ñaji, na ngueje mi päräji pje mi pjëzhi e Jesús.

Jesús predica en Galilea

³⁵ Nuc'ua c'ü xõrü ts'i vi nanga e Jesús. Xe mi xõmütjo. O mbedye cja c'e ngumü. O ma cja 'na ndajyadü, mi ötü Mizhocjimi nu. ³⁶ E Simón 'ñe c'o mi joji anguezze o ma jyodüji e Jesús. ³⁷ 'Ma o chöt'üji o xipjiji:

—Texe yo nte me jonc'üji, o 'ñeñeji.

³⁸ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Möjö cja yo jñiñi yo bëxtjo, ngue c'ua xo rá zopjü

yo nte yo cära, rá xipjiji o jña Mizhocjimi. Na ngueje ngueje yo rvá ēcjö yo.

³⁹ O ma c'ua cja c'o dyaja jñiñi c'o tsja a Galilea, mi zopjüji cja c'o o nitsjimiji 'ñe mi pjongü o demonio.

Jesús sana a un leproso

⁴⁰ O ējë c'ua 'naja bëzo c'ü mi sö o lepra. O ndüñijömü a jmi e Jesús, o dyötü ro jopcü. O xipji:

—Nu 'ma in ne'e, ra sö rí jocüzü ne lepra.

⁴¹ E Jesús o juentse c'ua c'e bëzo. Cjanu o c'uana c'ua o dyë o ndörü c'e bëzo, o xipji:

—Rí negö ra jogüts'ü, eñe.

⁴² Jo ni c'ueñe c'ua c'e lepra c'ü mi sö c'e bëzo. O jogü c'ua.

⁴³ E Jesús o 'ñezhe c'ua, o xipji:

⁴⁴ —Pjötpügue ngüenda c'ü dya cjó rí ma xipjigue ja va jogüts'ü. C'ü rí tsja, rí ma cja c'e mböcjimi rí ma jizhitsjë c'ü ya jogüts'ü. Cja rrí unügue c'ua, c'ua ja nzi va manda e Moisés. Nuc'ua ra mbärä yo nte c'ü ya jogüts'ü, eñe.

⁴⁵ O mbedye c'ua c'e bëzo. Zö vi xipji e Jesús c'ü dya cjó ro xipji, pero xenda o mama c'ü mi cja e Jesús. Nguec'ua e Jesús dya cja mi sö ro zät'ä cja 'na jñiñi na ngueje texe c'o nte ya mi päräji anguezze. Nguec'ua je mi bëbü nu ja dya cjó mi ndeñe. C'o nte c'o ja nde mi 'ñeje mi sät'äji nu ja mi bëbü e Jesús.

¹ 'Ma ya vi cjogü ja nzi pa, e Jesús o nzhogü a Capernaum. O dyäräji c'ua mi mama c'o nte, ya vi zät'ä e Jesús nu cja c'e ngumü nu ja mi oxü. ² O jmurü c'ua na puncjü nte nu ja mi bübü angueze. Me mi nzhüji, dya cja mi sö ro cjogüji cja ngoxtji. E Jesús ma zopjü c'o nte o jña Mzhocjimi. ³ Nuc'ua o ējē nziyo bëzo c'o ma tuns'ü 'naja bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñomü. Ma sinpiji e Jesús. ⁴ Pero dya sö ja rvá tsjocüji cja o jmi e Jesús, na ngueje me mi nzhüji nu cja c'e ngumü. O ndes'ejí c'ua a xes'e cja c'e ngumü. O xä's'äji c'ua c'e techo, cjanu o sjö'büji c'e bëzo co texe c'ü mi os'ü. ⁵ E Jesús o unü ngüenda, c'o bëzo ya vi 'ñejejeji c'ü ro tsja angueze, ro jocü c'e bëzo. O mama c'ua e Jesús o xipji c'e bëzo:

—Nu'tsc'e së, ró perdonaots'ü in nzhubügue, eñe.

⁶ Xo mi junrü nu, ja nzi c'o mi xöpü o ley Mzhocjimi. O nguijñiji o dyönütsjëji a cjava:

⁷ "¿Jenga ña a cjanu ne bëzo nu ngueje Jesús? Chjëntjovi c'ü o zadü Mzhocjimi nu. Maco dya cjó sö cjó ra perdonao nzhubü; ngueextjo Mzhocjimi c'ü sö." ⁸ Exmi pärätjo e Jesús c'o mi cijñi anguezeji, nguec'ua o xipjiji c'ua:

—¿Jenga in cijñiji a cjanu cja in mü'büji? ⁹ Ró xipji ne bëzo nu dya sö ra 'ñomü: "Ró perdonaots'ü in nzhubügue." Xo sö rá xipjigö ne bëzo: "Rí ñanga, rí chuns'ü yo in pjizhí, ma in nzungue." Ja

ngue c'ü xenda na s'ëzhi c'ü ra zädä? ¹⁰ Rvá ècjö cja Mzhocjimi, rí negö rí pärägueji sö rá perdonaogö yo nzhubü, nguec'ua dyäräji dya c'ü rá xipji ne bëzo.

O xipji c'ua:

¹¹ —Rí ñanga, chuns'ü nu in pjinguä nu in pjizhí, ma'a in nzumü, embe.

¹² O nanga c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñomü; o nduns'ü o pjinguä c'ü mi pjizhí, cjanu o ma o ngumü. Texeji o jñandaji 'ma o nanga c'e bëzo. Me go pizhiji go mamaji:

—Me na nojo Mzhocjimi. Nudya ró jandaji yo nunca rmí jandaji.

Jesús llama a Leví

¹³ E Jesús o ma na yeje a ñünü c'e zapjü a Galilea. Me mi jmurü c'o nte nu ja mi bübü. E Jesús o xöpüji c'ua.

¹⁴ O mbedye c'ua nu, e Jesús; o jñanda e Leví c'ü nu t'i e Alfeo. Je mi junrü nu ja mi cobra o contribución. E Jesús o xipji c'ua:

—Chjünt'ü in xütjögö.

Cjanu o böbü c'ua e Leví, o ndünt'ü a xütjü e Jesús.

¹⁵ 'Na nu pa 'ma mi si xëdyi e Jesús cja o ngumü e Leví, mi cárä na puncjü c'o mi cobra o contribución 'ñe c'o nte c'o mi xiji na s'o na ngueje dya mi süpüji o ley c'o menzumü a Israel. 'Natjo c'ua mi siji xëdyi co e Jesús 'ñe c'o o discípulo. Na ngueje na puncjü c'o mi tjünt'ü a xütjü e Jesús. ¹⁶ Mi cárä o fariseo c'o mi xöpü o ley c'o menzumü a Israel. O jñandaji 'natjo c'ua ma siji

xëdyi e Jesús 'ñe c'o mi cobra contribución 'ñe c'o dya mi süpü o leyji. Nguec'ua o xipjiji c'ua c'o o discípulo e Jesús:

—¿Jenga nin xöpütegueji 'natjo c'ua siji o xëdyi yo cobra o contribución 'ñejo dyaja yo na s'o'o?, eñe c'o fariseo.

¹⁷ E Jesús o dyära c'o vi mama c'o fariseo, cjanu o xipjiji c'ua:

—Nu c'o dya sö'dyë, dya ni jyodü o médico c'o. C'o ni jyodü o médico ngueje c'o sö'dyë. Je xo ga cjatjonu, dya ngue c'o mama cja na jo, c'ü rvá ë rá xipji ra nzhogü o mü'büji cja Mzhocjimi; ngue c'o pärä tū o nzhubü c'ü rvá ë rá xipji ra nzhogü o mü'büji.

Le preguntan a Jesús sobre el ayuno

¹⁸ Mi mbempje c'o o discípulo e Juan 'ñe c'o fariseo. Nuc'ua o ejë ja nzi nte nu ja mi bëbü e Jesús, o xipjiji:

—C'o o discípulo e Juan me mbempje c'o; me ötüji Mzhocjimi. Je xo ga cjatjonu c'o o discípulo c'o fariseo. Maco yo in discípulogue siji o xëdyi 'ma mbempje c'o dyaja.

¹⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—'Ma ra chjüntü 'naja së, 'ma dya be cjuarü c'e chjüntü, ¿cjo ra ne ra mbempje c'o o dyoji? 'Ma ndänt'ä xe bübüjtjo c'e së a nde anguezaji, dya ra mbempjeji. ²⁰ Pero ra zädä c'o pa 'ma ra zinbijji c'e së. Nuc'ua cja ra mbempjeji 'ma.

²¹ O sido o ña e Jesús o xipjiji c'ü 'na jña:

—'Ma cjó c'o cajä 'naja zëbitu c'ü ya xüt'ü, dya ra mbä't'ä c'ua co 'naja bitu c'ü cja dadyo. 'Ma rga cjanu, ra ñungü c'e bitu c'ü cja dadyo; xenda ra xüt'ü c'ua c'e zëbitu. ²² Dya cjó xo xich'i o õt'apjü cja zëvota, na ngueje ro xüt'ü c'o zëvota, ro pjödü c'e t'apjü. O õt'apjü je xich'iji cja vota c'o cja dadyo, eñe.

Los discípulos recogen trigo en el día de descanso

²³ 'Na nu pa 'ma mi söya c'o menzumü a Israel, e Jesús 'ñe c'o o discípulo o cjogüji c'ua ja mi cja o ndëxü. C'o discípulo mi tücküji o ñirëxü, mi tjö't'ü co o dyëji, jo rron zaji. ²⁴ Nuc'ua c'o fariseo o xipjiji e Jesús, o mamaji:

—Jñanda yo in discípulogue, na tücküji yo ñirëxü, maco mama c'ü o ley Mzhocjimi c'ü dya só rá cjaji a cjanu yo pa yo rí söyaji.

²⁵ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'oji ya i xörügueji nu c'ü o tsja e David 'ñe c'o mi dyoji, 'ma ya mi sant'aji.

²⁶ O cjogü e David cja o ngumü Mzhocjimi nu ja ma sjü. Nuc'ua e David 'ñe c'o mi dyoji o ziji c'o tjömëch'i c'o mi jüsp'üji Mzhocjimi nu. O tsjaji 'ma mi mero ndamböcjimi e Abiatar. Maco mama c'e ley c'ü dya cjó só cjó ro zi c'o; nguextjo mböcjimi c'o só ro zi c'o. Pero e David o zi; xo o unü o zi c'o mi dyoji anguezze.

²⁷ O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Mizhocjimi ot'ü o dyät'ä yo nte; cjanu o dyät'ä c'e pa c'ü ra söya yo nte. O tsja a cjanu ngue c'ua ra mbös'ü yo nte. Dya ot'ü o dyät'ä nu pa c'ü rí söyaji cja o dyät'ä c'ua yo nte ngue c'ua rvá züpüji c'e pa. ²⁸ Nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi. Nguextjogzö só rá mangö ja rgui süpüji yo pa yo rí söyaji, embeji c'o fariseo.

3

El hombre de la mano seca

¹ Nuc'ua e Jesús o ma na yeje cja c'ü o nitsjimi anguezesi. Mi bübü nu 'naja bëzo c'ü mi dyot'ü o dyë. ² Xo mi cärä nu, c'o nte c'o mi jodü ja rvá ngöt'üji e Jesús cja c'o pje mi pjëzhi. Nguec'ua me mi jandaji e Jesús, mi nuji cjo ro jocü o nte c'e pa c'ü mi söyaji. ³ Nuc'ua e Jesús o xipji c'e bëzo c'ü mi dyot'ü o dyë:

—Xä'dägue a 'ñecjua.

⁴ Nuc'ua e Jesús o tsja tönü o xipji c'o nte:

—¿Ja ngue c'ü mama c'ü ín leygoji rá cjaji yo pa yo rí söyaji? ¿Cjo je mama a cjanu c'e ley rá cjaji c'o na jo o rá cjaji c'o na s'o? ¿Cjo je mama a cjanu c'e ley rá pjös'üji yo ín minteji ngue c'ua dya ra ndüji, o rá pö't'üji?, eñe.

C'o nte dya pje o ndünrrü c'o. O ngo't'ü o neji. ⁵ E Jesús o nguinch'i na jo c'o nte. Mi üdü c'ü, pero mi juentseji. Me mi cjijñi e Jesús na ngueje me ma me o mü'büji. Cjanu o xipji c'e bëzo:

—C'uana in dyë.

Cjanu o c'uana c'ua o dyë; o jogü c'ua. ⁶ Pero c'o fariseo o mbedyeji cja c'e nitsjimi. O ma ñaji c'ua co nu c'o mi tjünt'ü a xütjü e Herodes. Mi jodüji ja rvá mbö't'üji e Jesús.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷ E Jesús 'ñe c'o o discípulo o möji c'ua cja c'e zapjü a Galilea. Na puncjü nte c'o o ndünt'ü c'ua a xütjü. Mi menzumüji a Galilea. ⁸ 'Ma o dyäräji c'o mi cja e Jesús, xo o ejë na puncjü nte c'o mi menzumü a Judea, 'ñe a Jerusalén, 'ñe a Idumea, 'ñe c'o mi menzumü a 'nanguarü a Jordán. Xo o ejë c'o mi menzumü texe a ma a Tiro 'ñe a Sidón. O eñuji e Jesús. ⁹ Me ma pizhi c'o nte c'o ma ejë. E Jesús o xipji c'o o discípulo ro xöpcüji 'naja bü ngue c'ua dya ro s'is'iji. ¹⁰ Na ngueje na puncjü c'o ya vi jocü. Nguec'ua texe c'o mi sö'dyë me mi chütüji, mi ne ro zät'äji cja o jmi e Jesús, ro ndörüji. ¹¹ Nu c'o demonio 'ma o jñandaji e Jesús, o ndüñijomüji a jmi anguezze. Mi mapjüji mi mamaji:

—Ngue'tsc'e o T'its'ü Mizhocjimi.

¹² E Jesús o huench'iji o xipjiji c'ua c'ü dya cjó ro ma ngös'üji c'ü pje mi pjëzhi anguezze.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹³ Nuc'ua, o ma e Jesús cja 'na t'eje. O zojnü c'ua c'o bëzo c'o mi ne anguezze. O möji nu ja mi bübü anguezze. ¹⁴ Cjanu

o 'ñeme c'ua doce c'o ro dyoji angueze. O xipjiji:

—Ró empc'egöji rí ma zopjügueji yo nte ín jñagö. 15 Xo rí da'c'üji rí mandaji ngue c'ua rí jocüji c'o sö'dyë, y rí pjongüji o demonio, embeji c'o.

16 Nuyo, ngue o tjü'ü c'o doce discípulo c'o o 'ñeme e Jesús: e Simón c'ü xo o jñusp'ü Pedro; 17 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan c'ü nu cjuarma; o t'ivi e Zebedeo. E Jesús o jñusp'üvi c'ü 'naja o tjüvi Boanerges. C'e tjü'ü ne ra mama ngue bëzo c'ü na zëzhi nza cja 'ma yürü e dyebe. 18 Xo o 'ñeme e Andrés 'ñe e Felipe 'ñe e Bartolomé 'ñe e Mateo 'ñe e Tomás 'ñe e Jacobo c'ü nu t'i e Alfeo. Xo o 'ñeme e Tadeo 'ñe e Simón c'ü mi revolucionario. 19 Xo o 'ñeme e Judas Iscariote, nu c'ü ro nzhö e Jesús.

Acusan a Jesús de tener el poder del demonio

Nuc'ua e Jesús 'ñe c'o o discípulo o cjogüji a mbo cja 'naja ngumü. 20 O ejë c'ua na yeje me na puncjü nte. Nguet'ua e Jesús 'ñe c'o o discípulo dya mi sö ro ziji xëdyi. 21 Mi cärä c'o nte c'o mi mama c'ü ya mi loco e Jesús. Nu c'ü nu mamá e Jesús 'ñe c'o o cjuarma, 'ma o dyäräji c'ü mi mama c'o nte, o möji c'ua, ngue c'ua ro ma sijiji e Jesús.

22 Ví 'ñeje a Jerusalén c'o mi xöpü o ley yo menzumü a Israel. Mi mamaji:

—Bübü demonio cja o mü'bü ne Jesús. Nguetsjë e Satanás c'ü dya jo c'ü pjös'ü

ne bëzo, nguec'ua pjongü o demonio.

23 E Jesús o ma'tü c'ua c'o nte o xipjiji jña c'ü ro mbäräji pje mi mama angueze. O mama e Jesús:

—¿Ja rgá sö e Satanás ra pjongü o demonio? Maco nguetsjë o mbëpji. 24 Cja 'na ndajñiñi c'ü ra chütsjëji, ra chjorü 'ma c'o ri cärä nu.

25 Cja 'na ngumü, 'ma ra pötca chütsjë c'o ri cärä nu, ra chjorüji 'ma. 26 Xo nzitjo e Satanás 'ma ro pjongü c'o demonio, xo ro chütsjëji. 'Ma rva cjanu, ¿ja xe rvá sö ro manda 'ma c'ü?

27 'Dya cjó sö ra cjogü cja o ngumü 'naja bëzo c'ü me na zëzhi, cja rron jñünbü c'o ri pë's'i, 'ma dya ot'ü ra jyü'tp'ü o dyë c'e bëzo c'ü na zëzhi. Nguet'ua ra sö ra pönbü 'ma texe c'o ri pë's'i cja o ngumü.

28 O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Rí xi'ts'iji, texe c'o na s'o c'o cja'a yo nte ra sö ra perdonaoji. Xo texe c'o me xipji na s'o jña, Mizhocjimi xo ra sö ra perdonaoji.

29 Pero c'o ra zadü o Espíritu Mizhocjimi ra mamaji o bëpji o Espíritu Mizhocjimi ngueje o bëpji c'ü dya jo, nuc'o, dya ra perdonaoji. Nuc'o, tū o nzhubü c'ü dya ra perdonao Mizhocjimi.

30 O mama a cjanu e Jesús na ngueje mi cärä c'o o mama: “Bübü demonio cja o mü'bü e Jesús.”

La madre y los hermanos de Jesús

³¹ O säjä c'ua c'ü nu mamá e Jesúś, cja na 'ñeje c'o o cjuarma e Jesúś. Mi böbüütjoji a tji. O ndäjäjäi c'ua c'ü ro ma xipji e Jesúś ro mbedye ro ē ñaji. ³² Nu ja mi bübü e Jesúś mi junrü na puncjü o nte. O mama c'ua c'o nte o xipjiji e Jesúś:

—Nin mamá 'ñe c'o nin cjuarma cáräji a tji, neji c'ü rí ñaji.

³³ O ndünrü c'ua e Jesúś o xipji c'o nte:

—¿Cjó ngueje mi mamágö 'ñe mi cjuarmagö?

³⁴ O jñanda c'ua c'o 'natjo c'ua mi junrüji. O mama:

—Je bübü va yo ngueje mi mamágö 'ñe mi cjuarmagö. ³⁵ Na ngueje texe c'o ra tsja c'ua ja ga ne'e Mzhocjimi, nuc'o, ngueje mi cjuarmagö c'o, 'ñe mi cjügö c'o, 'ñe mi mamágö.

4

El ejemplo del sembrador

¹ E Jesúś o ma na yeje cja c'e zapjü a Galilea. Mi xöpü c'o nte nu. Cjanu o jmürü na puncjü nte nu ja mi bübü anguezze. Nuc'ua e Jesúś o dat'ü cja 'na bü'ü; je o mimi nu. C'e bü mi bübü cja ndeje. Texe c'o nte mi böbüütjoji a ñünü cja c'e ndeje. ² Nuc'ua e Jesúś o xipjiji na puncjü jña c'o mi ngue ejemplo. O xipjiji a cjava:

³ —Dyäräji c'ü rá xi'ts'iji: 'Na mbonzhëxü o mbedye o ma mbodü o ndëxü. ⁴ Nuc'ua 'ma ya ma podü, bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo cja

'ñiji nu ja mi cjogü o nte. O ējē c'ua c'o s'ü o mbëchiji c'o ts'indëxü. ⁵ Bübü o ts'indëxü c'o je zobütjo cja o mbororojo nu ja dya ma pizhi o jömü. Dya mezhe va mbes'e, na ngueje dya mi jäs'ä na puncjü jömü. ⁶ Nuc'ua 'ma o mbes'e e jyarü, o banü c'o ndëxü o dyot'üji. Na ngueje dya vi mbeje o dyüji. ⁷ Bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü o ndöbidyi. 'Natjo c'ua va mbes'ejí. Ndajme o nocü c'o bidyi, nguec'ua dya jyëzi ro nocü c'o ndëxü. Nguec'ua dya nguiji. ⁸ Bübü o ts'indëxü c'o o zobü c'ua ja ma jo jömü. Nuc'o, o nocü, o jogü na jo. Nzi 'na c'o ndëxü c'o o mbes'e, bübü c'o o unü treinta ts'indëxü. Dyaja c'o o unü sesenta; dyaja c'o o unü 'na ciento.

⁹ 'Ma o nguarü o xipjiji a cjanu o mama c'ua e Jesúś:

—Nu'tsc'oji bübü in tsögueji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji.

El propósito de los ejemplos

¹⁰ Nuc'ua 'ma ya mi bübütsjë e Jesúś, o ējē c'o doce discípulo, cja na 'ñeje ja nzi c'o dyaja nte c'o vi dyärä c'o o mama e Jesúś. O ē dyönüji e Jesúś o mamaji:

—¿Pje ne ra mama yo jña yo i xitsijme?

¹¹ O ndünrü c'ua e Jesúś o xipjiji:

—Nu'tsc'oji o dya c'üji Mzhocjimi rí päräji c'ü dya mi pärä c'o nte 'ma ot'ü; o dya c'üji rí päräji c'ua ja ga manda Mzhocjimi. Yo dyaja

nte, rí xipjigö o ejemplo yo. ¹² Ngue c'ua zö ra jñandaji y ra dyäräji, pero dya ra mbäräji pje ne ra mama yo jña. Na ngueje 'ma ro zo o mü'büji, ro nhogü o mü'büji cja Mzhocjimi. Nuc'ua Mzhocjimi ro perdonao o nzhubüji.

Jesús explica el ejemplo del sembrador

¹³ Nuc'ua e Jesús xe o xipjiji:

—¿Cjo dya in pärägueji pje ne ra mama yo jña yo cja ró xi'ts'iji? Ja rgá sō rí pärägueji pje ne ra mama yo dyaja ejemplo yo rá xi'ts'iji? ¹⁴ Nu c'o jña c'o ró xi'ts'iji je a cjava c'o: Nu c'ü podü o ts'indëxü chjëntjovi nu c'ü zopjü o jña Mzhocjimi yo nte. Nu c'o ts'indëxü ngueje o jña Mzhocjimi c'o. ¹⁵ O ndëxü c'o o zobütjo cja 'ñiji, chjëntjofi c'o nte c'o ärä o jña Mzhocjimi, nuc'ua va ejë e Satanás c'ü dya jo, va ñ jünbü c'o jña c'o bëbü cja o mü'büji. ¹⁶ C'o ndëxü c'o o zobütjo cja mborajo, ngueje c'o ärä o jña Mzhocjimi, nuc'ua me mäjä ga 'ñeje c'o. ¹⁷ Pero dya si'ch'i cja o mü'büji c'o jña. Nuc'ua 'ma ra ejë c'ü ra sufridoji 'ñe ra nuji na ü na ngue c'ü ni 'ñeje cja c'o jña, nuc'ua exta tögüji, dya cja ra sidoji. ¹⁸ Nu c'o ts'indëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü o ndö o bidyi, ngue c'o ärä o jña Mzhocjimi. ¹⁹ Pero me mbeñoji c'o o bëpjiji, 'ñe me jodüji ja rgá ndöjöji na puncjü o ch'opjü, 'ñe me mäpäji yo bëbü cja ne xoñijomü; cja c'o

netsjëji. Nguec'ua dya cjaji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi. ²⁰ C'o ndëxü c'o o zobütjo c'ua ja ma jo jömü ngue c'o nte c'o ärä o jña Mzhocjimi. Nuc'o, ejme co texe o mü'bü c'o. Nguec'ua cjaji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi. Chjëntjofi c'o ndëxü c'o me xo jogü na jo. Bëbü c'o o unü treinta ts'indëxü; dyaja c'o o unü sesenta; dyaja c'o o unü 'na ciento.

El ejemplo de la lámpara

²¹ Sido o ña e Jesús o xipjiji: —'Ma tjütüji 'na sivi, dya co'büji co 'naja caja. Dya xo emeji a mbo cja 'na ngama. Je ë's'ëji nu ja na ts'ijens'e, ngue c'ua ra jñandaji. ²² C'ua ja ga cja c'o, je xo ga cjacronu in jñagö. Zö dya pärä dya yo nte, pje ne ra mama in jñagö, pero ra zäda 'ma ra mbäräji. Zö bëbü o jña c'o dya mi päräji 'ma ot'ü, pero ra xogü o ndö yo nte, ra unüji ngüenda ja ga cja. ²³ Nu'tsc'ëji bëbü in tsögueji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'ëji.

²⁴ Xo o mama e Jesús o xipjiji:

—Rí dyätäji na jo yo o jña Mzhocjimi yo in äräji; ra dya'c'üji mas rí päräji. ²⁵ 'Ma rí unnc'ëji na jo ngüenda yo jña, Mzhocjimi ra dya'c'üji xenda rí tendiogueji yo. Zö in cjijñiji c'ü ya i päräji 'na jña, pero 'ma dya rí unüji ngüenda, ra jñünnc'üji 'ma c'ü ts'iqué c'ü ya in päräji.

Elejemplo de la semilla que crece

²⁶ Xe o ña e Jesús o mama:

—C'ü ni manda Mízhocjimi chjéntjovi nza cja 'na bëzo c'ü podü o ndëxü cja o juajma. ²⁷ 'Ma xõmü ïjí c'e bëzo. 'Ma ya ra jyas'ü, ra nanga ra ma pëpji. Nu c'o ndëxü c'o o mbodü nocü c'o. Pero dya pârã c'e bëzo ja ga mbes'e c'o, ni ri ngueje ja ga te'e c'o. ²⁸ Ngue e jõmü c'ü je cjapü ra te'e c'o ndëxü, 'ñe ra ngui'iji. Ot'ü ra mbes'e, nuc'ua ra nocü, cja rron c'os'ü o ngui'iji. Nuc'ua ya ra ngui'i o ndëxü. ²⁹ Nuc'ua 'ma ya ra jogüji ya ra ndagüji c'ua, na ngueje ya ni dyot'üji.

El ejemplo de la semilla de mostaza

30 Xe o ñia e Jesús o xipjiji:

—Rá xi'ts'iji pje nza cja c'ü ni manda Mízhocjimi. ³¹ C'ü ni manda Mízhocjimi, chjéntjovi nza cja 'na ndömortasa c'ü o jñü 'na bëzo, cjanu o ma ndujmü. O ndömortasa xenda ts'iquë cja yo dyaja ndöpjindyo. ³² Pero 'ma ra nocü, xenda na nojo yo, que na ngueje yo pje nde ma c'ajna, na ndä'ä yo. Nguec'ua ga ëjë yo s'ü ga dyät'äji o t'oxüji nu.

El uso que Jesús hacía de los ejemplos

33 Na puncüjü ejemplo c'o mi mama e Jesús ma xipji c'o nte o jña anguezze. O xipjiji texe yo jña yo mi sö ro tendioji. ³⁴ Dya zopjüji ne ri 'naja jña c'ü dya ro jyéntspiji 'na ejemplo. Pero o xipji na jo c'o o discípulo ja cja. O xipjiji 'ma mi cárätsjëji.

Jesús calma el viento y las olas

³⁵ Nuc'ua c'ü nzähä'ä c'e pa'a c'ü, o mama e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Möjö je rá pes'oji 'nanguarü a manu cja ne zapjü, eñe.

³⁶ O 'ñezheji c'ua c'o nte. O dat'ü e Jesús cja 'na bü. C'o o discípulo xo o dat'üji nu, o möji e Jesús. Mi järä nu, ja xe nzi o ts'ibü'ü c'o xo dat'ü c'o nte, xo möji e Jesús. ³⁷ Jo ni vü'ü c'ua 'na ndajma c'ü me ma zëzhi. Me mi pjö's'ü c'e ndeje ma mbo'o c'e bü'ü. Mi cijñiji ro nizhi ndeje c'e bü'ü. ³⁸ E Jesús je mi orü cja o squina c'e bü'ü. Ma ïjí. Mi jü's'ü o ñi cja 'na almada. C'o o discípulo o zopjüji c'ua e Jesús. O xipjiji:

—Nu'tsc'e xöpüte, ñanga. ¿Cjo dya in juentsquegöjme? 'Na rá tügöjme.

³⁹ O nanga c'ua e Jesús. O huënh'i c'e ndajma. O xipji c'e ndeje:

—Söya, juemegue.

Cjanu o böbü c'ua c'e ndajma; c'o ndeje, dya cja mi pjö's'ü. ⁴⁰ Nuc'ua o mama e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Nu'tsc'eji, ¿jenga in süji? ¿Cjo dya in ejmezügöji rí pjö'c'ügöji?

⁴¹ C'o discípulo me mi süji, mi pötma mamaji:

—¿Pärä, pje pjëzhi ne Jesús? Maco manda ra böbü e ndajma 'ñe yo ndeje, ynujyo, ätäji nu.

¹ O zät'äji c'ua a Gadara c'ü bübü a 'nanguarü c'e zapjü a Galilea. ² 'Ma ya vi mbes'e e Jesús cja c'e bü, o ëjë c'ua 'na bëzo c'ü je vi 'ñeje cja panteón cja campo santo. O ë chjëvi e Jesús. ³ Nu c'e bëzo, mi bübü demonio cja ə mü'bü. Dya cja mi bübü cja ngumü c'e bëzo; ya je mi bübü cja panteón cja campo santo. Dya cja mi sö ro ndün't'üji co cadena. ⁴ Na ngueje ya ma puncjü vi ndün'tp'üji ə dyë 'ñe ə ngua co cadena. Nu c'e bëzo mi c'üdütjo c'o cadena. Dya mi sö ro zürüji. ⁵ Xõmü ndempa mi nzhodü c'e bëzo cja t'eje 'ñe cja campo santo. Mi mapjü. Xo mi jüntsjë o ndojo cja rron dyodütsjë ə ts'ingue. ⁶ Nuc'ua c'e bëzo o jñanda e Jesús 'ma ma ëjë na jë. O cjuañi c'ua c'e bëzo. 'Ma o zät'ä a jmi e Jesús, cjanu o ndüñijõmü nu.

⁷ O mapjü na jens'e o mama:

—Nu'tsc'e Jesús, ə T'its'ü Mizhocjimi a jens'e, ɿpje in pë'sc'ü rí ñugue co nutscö? Rí ö'tc'ügö, dya rí tsjacügö rá ma sufrido.

⁸ O mama a cjanu na ngueje e Jesús o mama:

—Nu'tsc'e demonio, pedyegue cja ne bëzo.

⁹ E Jesús o dyönü c'ua c'e demonio:

—ɿPje ni chjüts'e?

Cjanu o ndünrü c'ua:

—Ni chjüzü Legión na ngueje na puncjüzüjme, eñe.

¹⁰ C'e demonio c'ü mi chjü Legión mi ötü na puncjü e Jesús c'ü dya ro manda c'o demonio ro mbedyeji cja c'e xoñijõmü. ¹¹ Mi cärä na

puncjü o cuchi cja c'e t'eje ma ñõnüji. ¹² Nuc'ua c'o demonio o dyötüji e Jesús o xipjiji:

—Chäcjöjme nu cja yo cuchi ngue c'ua je rá quich'igöjme nu.

¹³ Nuc'ua e Jesús o jyëzi c'ua c'o demonio ro möji nu cja c'o cuchi. O mbedye c'ua c'o demonio cja ə mü'bü c'e bëzo. Je ma nguich'iji c'ua cja c'o cuchi. Nuc'ua texe c'o cuchi cjanu o zöbuji cja c'e dyä'ä, o ma jyäji nu cja c'e ndeje. O tsjünt'üji nu. C'o cuchi mi sö yeje mil c'o.

¹⁴ O cjuañi c'ua nu c'o mi c'as'ü c'o cuchi. O ma cöxtéji cja c'e jñiñi 'ñe texetjo c'ua ja mi cjogüji. O mbedye c'ua c'o nte cja c'e jñiñi, o ma nuji pje na mbëjë c'o vi ts'a.

¹⁵ O zät'äji c'ua ja mi bübü e Jesús, o chöt'üji nu c'e bëzo c'ü vi mbedye c'o demonio. Mi junrü c'e bëzo, ya mi je'e ə bitu, ya vi ndümbeñe. O züji c'ua. ¹⁶ O ña c'ua c'o nte c'o vi jñanda, o xipjiji c'o ma säjä ja va tsja e Jesús va pjongü c'o demonio c'o mi bübü ə mü'bü c'e bëzo. Nde xipjiji ja va ma nguich'i c'o demonio cja c'o cuchi. ¹⁷ Nuc'ua c'o nte ya mbürü o dyötüji e Jesús ro mbedye nu ja je mi jnorü ə xoñijõmü anguezzeji.

¹⁸ O dat'ü c'ua e Jesús cja c'e bü. Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi pjombgü demonio cja ə mü'bü mi ötü e Jesús c'ü ro mëvi. ¹⁹ Pero e Jesús dya jyëzi ro mëvi, o xipji:

—Nzhogü, ma in nzungue. Rí xipji c'o in dyocjeji texe c'ua ja va juen'tsc'e

Mizhocjimi 'ñe c'ua ja va mböxc'ü, embe.

²⁰ O ma c'ua c'e bëzo cja c'o dyëch'a jñiñi c'o xiji Decápolis, o ma mama texe c'o vi tsja e Jesús 'ma o juentse. Texe c'o nte me mi dyönütsjëji ja va jocü e Jesús c'e bëzo.

La hija de Jairo, y la mujer que tocó la ropa de Jesús

²¹ 'Ma ya mi bübü e Jesús cja c'e bü, cjanu o möji c'ua c'ü 'na lado c'e zapjü. 'Ma o zät'äji nu, o jmuru c'ua na puncjü o nte a ñünü c'e ndeje nu ja mi bübü e Jesús. ²² O ejë c'ua 'naja bëzo c'ü mi chjü Jairo. Nuc'ü, mi xo'ñi nu cja 'na nitsjimi a Israel. O jñanda mi bübü e Jesús, o ndüñijömü c'ua cja o jmi. ²³ Mi mama c'e bëzo mi ötü e Jesús:

—Nu c'ü ínxunt'igö ya ngue ra ndü. Xä'dä rí ma 'ñe's'e in dyë, ngue c'ua ra jogü y ra bübütjo.

²⁴ O ma c'ua e Jesús, o mövi c'e bëzo. Me ma puncjü nte mi pöji e Jesús, me mi chütüji ma möji. ²⁵ Xo mi pa 'na ndixü c'ü ya vi mezhe doce cje c'ü mi dagü o cji. ²⁶ Ya vi dyät'ä cja na puncjü o médico, hasta ya vi ndeze texe o merio. Pero dya cjo sö ro jocü; xenda mi ciatjo, sido mi sufrido. ²⁷ C'e ndixü o dyärä c'o mi mamaji c'o mi cja e Jesús. Nuc'ua c'e ndixü je mi pa a xütjü e Jesús; o ndönbü c'ua o bitu. ²⁸ Na ngueje mi cijñi c'e ndixü: "Nguextjo c'ü rá tjönbü o bitu nu, exta ndixqui", eñe. ²⁹ Exo böbü c'ua c'o cji c'o mi dagü. Exo zö c'ua c'ü ya vi jogü c'o

me mi sufrido. ³⁰ O mbärä e Jesús c'ü cjo c'o vi jocü. O ñezhe a nde c'o nte, o mama:

—¿Cjo ngue c'ü o ndönngü ín bitu?

³¹ O ndünrü c'ua c'o o discípulo o xipjiji:

—Nu'tsc'e in cjaque tönü cjo ngue c'ü o ndö'tc'ü in bitu. Maco me nzhü'ü yo nte, me s'ixc'igueji, embeji.

³² Pero e Jesús mi janda texe cja c'o nte ngue c'ua ro jñanda cjo mi ngue c'ü vi ndötpü o bitu. ³³ C'e ndixü mi pärä c'ü ngue e Jesús vi jocü. Nguec'ua o ndüñijömü cja o jmi, cjanu o xipji c'ua c'ü mi ngue angueze vi ndönbü o bitu ngue c'ua ro ndis'i. Nu c'e ndixü me mi sü, me mi mbü. ³⁴ O mama c'ua e Jesús o xipji c'e ndixü:

—Nu'tsc'e süngü, ya jotsc'e dya, na ngueje i 'ñemezügö c'ü ro sö ro jo'c'üts'ü. Me rí mäjä rgui ma dya; dya cja rí sögue dya, c'ü me mi sufridogue.

³⁵ 'Ma xe ma ñia e Jesús, o säjä c'ua 'naja c'ü je vi 'ñeje cja o ngumü e Jairo, o e xipji e Jairo:

—Nu c'ü rvá eejö, nu c'ü in xunt'i ya ndü c'ü. Dya cja ni jyodü rí xipji ne xöpüte ra eejë nu.

³⁶ E Jesús dya tsjapü ngüenda c'o mi mamaji. C'ü o tsja, o xipji c'e bëzo c'ü mi xo'ñi:

—Dya rí sü'ü. Extí jñunt'ü in mü'bü c'ü ra bübütjo c'ü in xunt'igue.

³⁷ Nuc'ua e Jesús o zidyi e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan

c'ü nu cjuarma e Jacobo ro möji angueze. Nguextjo c'o o möji cja o ngumü c'e bëzo c'ü mi xo'ñi cja c'e nitsjimi. Dya jyézi c'o dyaja ro möji.³⁸ O zät'äji c'ua cja c'e ngumü. O jñanda e Jesús c'o nte c'o mi cärä nu, me mi mapjü ma huëpiji c'e añima.³⁹ Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo. O mama c'ua o xipjiji:

—¿Jenga me in mapjü gui huëpiji ne xunt'i? Dya tū nu, ïjítjo.

⁴⁰ Nuc'ua c'o nte o ndenbetjoji e Jesús va tsjapüji burla. Nuc'ua e Jesús, c'ü o tsja, o pjongü a tji c'o nte. Cjanu o tsjocü c'ü nu papá 'ñe c'ü nu mamá c'e xunt'i, cja na 'ñe c'o jñi discípulo c'o mi dyoji e Jesús. Nuc'o, 'ñe e Jesús o cjogüji a mbo nu ja ma o'o c'e xunt'i.⁴¹ Nuc'ua e Jesús o pënhcp'i o dyë c'e xunt'i, o xipjiji:

—Talita, cumi, o 'ñembe.

C'o jña c'o, ne ra mama: Nu'tsc'e xunt'i, rí xi'ts'i, ñanga.

⁴² O nanga c'ua c'e xunt'i, o nzhdöü c'ua. Ya mi pë's'i doce cjë'ë c'e xunt'i. Me co zü c'ua c'o mi cärä nu. Dya mi päräji pje ro nguijñiji.⁴³ Nuc'ua o xipjiji e Jesús anguezeji c'ü dya cjó ro xipjiji c'ü vi jñandaji. Cjanu o mama ro unüji pje ro zi c'e xunt'i.

6

Jesús en Nazaret

¹ Cjanu o mbedye c'ua nu e Jesús, o ma nu ja mi menzumü. O möji c'o o discípulo.² Nuc'ua c'e pa c'ü mi söyaji, o mbürü o xöpü yo nte a mbo

cja c'e nitsjimi. Na puncjü nte c'o mi ärä, me mi önütsjëji mi mamaji:

—¿Cjó jíchi ne bëzo? ¿Ja va mbärä nu, 'ñe ja ga tsja c'o me na nojo c'o nunca rí ärägöji?³ ¿Cjo dya nguejnu e yaxü nu, o t'i e María? ¿Cjo dya ngue nu cjuarma e Jacobo 'ñe e José 'ñe e Judas 'ñe e Simón? ¿Cjo dya xo bëbü c'o o cjü cja ne jñiñi va?, eñeji.

Nguec'ua ma ünbüji e Jesús.⁴ E Jesús o xipjiji c'ua anguezeji:

—Na profeta nde respetaoji nu ja dya ri menzumü y ätäji. Pero nu ja ri menzumü, dya respetaoji c'ü. Ni xo ri ngue c'o o dyoji, ni ri ngue c'o ri cärä o ngumü, dya xo respetaoji c'ü, embeji.

⁵ E Jesús dya sö ro tsja c'o na nojo cja c'e jñiñi. Nguextjo o 'ñe's'e o dyë ja nzi c'o mi sö'dyë. O jocüji c'ua.⁶ Me mi cijjñi e Jesús na ngueje dya mi ejmeji angueze. Nuc'ua e Jesús o ma cja c'o ts'ijñiñi c'o bëxtjo mi järä, o ma xöpü c'o nte.

Jesús manda a los discípulos a predicar

⁷ Nuc'ua e Jesús o ma'tü c'o doce o discípulo ro ejëji cja o jmi. Cjanu o ndäjäji c'ua nde yeje nde yeje ro ma zopjüji c'o nte. Xo o unüji c'ü ja rvá sö ro pjongüji o demonio cja o mü'bü yo nte.⁸ O xipjiji, dya pje ro ndunüji c'o rví jyodüji cja 'ñiji. Nguextjo 'na ch'äjä c'ü ro jñünü nzi 'najaji. Dya ro ndunüji xëdyi ne ri ngueje merio. Dya xo ro nganaji

mape. ⁹ Nguextjo o tjíza ro ndin'ch'iji. Dya xo ro jyänspä o bituji. ¹⁰ Xo o mama e Jesús o xipjiji:

—Cja ngumü c'ua ja rí sät'äji, je rí oxüji nu hasta 'ma cja rí ñe rí pedyeji, dya rí pötqueji ngumü rgui oxqueji. ¹¹ 'Ma rí sät'c'ejí cja 'na jñiñi, 'ma dya ra säc'eji, 'ma dya ra dyä'tc'äji c'o rí xipjiji, rí pedyeji 'ma nu. Rí jyä'bäji o jõmü c'o ya rguí jyä'sä in cuaji, ngue c'ua ra unü ngüenda c'o menzumü nu, que vi tsjaji na s'o, dya säc'eji. Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu pa c'ü ra tjün ngüenda, xenda ra sufrido c'o cärä c'e jñiñi c'ü, que na ngueje ra sufrido c'o mi cärä a Sodoma, 'ñe a Gomorra c'o o chjotü Mizhocjimi mi jinguã na ngueje c'ü me ma s'oji.

¹² Nuc'ua c'o discípulo o möji c'ua. O ma zopjüji c'o nte. Mi xipjiji c'ü mi jyodü ro nzhogü o mü'büji.

¹³ Mi pjongüji na puncjü o demonio cja o mü'bü c'o nte. Xo mi cosp'üji aceite na puncjü c'o mi sö'dyë, y o jocüji.

La muerte de Juan el Bautista

¹⁴ E Herodes c'ü mi manda a Galilea, o dyärä texe c'o na nojo c'o mi cja e Jesús, na ngueje texetjo me mi mama c'o nte c'o. O mama c'ua e Herodes:

—E Juan c'ü mi jichi yo nte cja ndeje, ya tetjo, ya bübütxo na yeje. Nguec'ua na zézhì anguezze ga tsja'a na puncjü c'o na nojo, embeji.

¹⁵ Bübü c'o mi mama:

—C'ü cja yo me na nojo, ngueje c'e profeta Elías c'ü ya ñeñ na yeje.

Dyaja c'o mi mama:

—Ngueje 'naja profeta c'ü chjéntjovi nza cja c'o profeta c'o mi cärä mi jinguã.

¹⁶ Pero e Herodes 'ma o dyärä o mama:

—C'ü cja'a yo, ngueje e Juan c'ü ró mandagö o jñüpcüji o ñi. Ya te'etjo c'ü, embeji.

¹⁷ Ngue e Herodes c'ü vi manda o ma zürüji e Juan; cjanu o ngot'üji c'ua a pjörü. O tsja a cjanu e Herodes na ngueje, 'ma xe mi bübütxo e Juan, e Herodes vi chjüntüvi c'ü nu bëpe c'ü mi chjü Herodías. Nu c'e ndixü mi ngue o su e Felipe c'ü nu cjuarma e Herodes.

¹⁸ Nguec'ua o mama e Juan o xipji e Herodes:

—Dya sö rí 'ñejegue nu su nin cjuarma, embe.

¹⁹ Nuc'ua e Herodías me mi ünmbü e Juan. Me mi ne ro mbö'tü, pero dya mi sö.

²⁰ Na ngueje e Herodes mi sü e Juan, na ngueje mi pärä mi ngueje 'naja bëzo c'ü mi cja c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.

Nguec'ua e Herodes dya mi jëzi cjó pje ro tsjapü e Juan. Me mi mäjä e Herodes ma dyärä c'o mi mama e Juan, pero dya go creo na ngueje mi yembeñe.

²¹ O ñe c'ua 'na nu pa'a, o chöt'ü e Herodías ja rvá mbö'tü e Juan. C'e pa c'ü, vi säs'ä o cjë e Herodes. O tsja mbaxua e Herodes. O zojnü c'o mi menzumü a Galilea c'o pje mi pjëzhi 'ñe c'o jmu 'ñe

c'o comandante.²² Nuc'ua c'ü o xunt'i e Herodías o ē neme a jmi nu c'o mi cārā cja c'e mbaxua. Me go mäjä c'ua e Herodes 'ñe c'o mi cārā nu. Nuc'ua e Herodes c'ü mi rey o xipji c'e xunt'i:

—Dyötcü texe c'ü rí ñe, nde rá da'c'ü.

²³ Xo o mama:

—C'ua ga mbārā Cjimi 'ma pje rí dyötcü, zö ri ngue nde'e c'o rí mandagö, nutscö rá da'c'ü, eñe e Herodes.

²⁴ O mbedye c'ua c'e xunt'i, o ma xipji c'ü nu mamá:

—Xitsi, ḷpje rá ötü e Herodes?

O ndünrrü c'ua c'ü nu mamá o xipji:

—Dyötpü o ñi e Juan c'ü mi jichi cja ndeje yo nte.

²⁵ Nuc'ua nzi va cjogü c'e xunt'i nu ja mi bübü c'e rey Herodes, o xipji:

—Rí negö extí dyacü o ñi e Juan c'ü mi jichi yo nte, jñuncü cja 'na tramojmü, eñe c'e xunt'i.

²⁶ Me co nguijñi c'ua c'e rey Herodes. Pero jo ni mbeñe c'ü vi nädä Cjimi, 'ñe c'ü ya vi dyärä c'o nte c'o ma cā'ä nu; nguec'ua dya o ne ro xipji c'e xunt'i c'ü dya ro unü.²⁷ C'e rey jo ndäjä c'ua 'na xondaro c'ü ro ma jñüpcü o ñi e Juan. O ma c'ua c'e xondaro, o ma jñüpcü o ñi e Juan nu cja c'e pjörü.²⁸ Cjanu o jün c'ua cja 'na tramojmü, cjanu o unü c'e xunt'i. Cjanu o ma c'ua c'e xunt'i o ma unü c'ü nu nana.

²⁹ Nuc'ua c'o o discípulo e Juan, 'ma o dyärä mi mamaji c'ü vi bö't'ü e Juan, o möji o

ma nduns'üji o cuerpo. Cjanu o ma dyögüji c'ua.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

³⁰ Nuc'ua c'o discípulo c'o vi ndäjä e Jesús o nzhogüji nu ja mi bübü angueze, o xipjiji e Jesús texe c'o vi tsjaji 'ñe c'o vi xöpüji c'o nte.

³¹ Ma puncjü nte c'o mi ma mi 'ñeje, nguec'ua e Jesús 'ñe c'o o discípulo dya mi sö ro ziji xëdyi. Nguec'ua o mama e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Möjö nu ja dya cjó ndeñe. Rá cārātsjëji nu ngue c'ua rá söyaji 'na ndajme, eñe.

³² O mötsjëji c'ua cja 'naja bü o zät'äji nu ja dya mi cārā o nte. ³³ Na puncjü nte c'o o jñanda 'ma o möji. O mbārāji mi ngueje e Jesús 'ñe c'o o discípulo. Nguec'ua c'o nte o mbedyeji cja c'o jñiñi o nzhodütjoji va möji. Ot'ü o zät'ä c'o nte nu ja ro zät'ä e Jesús 'ñe c'o o discípulo.

³⁴ 'Ma o mbes'e e Jesús cja c'e bü, o jñanda ya mi cārā na puncjü nte. Mi chjéntjoji nza cja o ndenchjürü 'ma dya cjó pjörü. E Jesús me mi juentse c'o nte. O mbürü o xöpüji c'ua, o xipjiji na puncjü jña.³⁵ Nuc'ua 'ma ya o nzhä'ä, o ejë c'o o discípulo e Jesús cja o jmi angueze, o xipjiji:

—Ya nzhä'ä. Nu va rí cārāji, ndajyadü va. ³⁶ Xipji yo nte ra möji cja yo jñiñi yo bëxtjo, 'ñe a ma a ñünü c'ua ja cārā o nte, ngue c'ua ra ndömüji pje ra ziji.

³⁷ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'eji rí unügueji pje ra ziji.

Anguezehi o ndünrüji o mamaji:

—¿Cjo in ne rá ma tõmijme ye mil mbëxo o tjõmëch'i c'ü rá unüjme c'ü ra ziji?

³⁸ O ndünrü c'ua e Jesús, o dyönüji:

—Ja nzi tjõmëch'i in jünji? Ma ñuji.

O ma nuji c'ua. Cjanu o ēji c'ua, o mamaji:

—Rí jünjme ts'i'ch'a tjõmëch'i cja na yeje jmõ'õ.

³⁹ O mama c'ua e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Xipjiji yo nte ra mimiji cja o t'ëbi. Nde ra jyadüji rgá mimiji, embeji.

⁴⁰ Nuc'ua c'o nte o mimiji. O xõgëji, bübü c'o nde mi ciento va mimiji. Bübü c'o nde mi cincuenta va mimiji. ⁴¹ Nuc'ua e Jesús o jñü c'o ts'i'ch'a tjõmëch'i 'ñe c'o yeje jmõ. Cjanu o nä'sä c'ua a jens'e va unü na pöjö Mizophjimi. Cjanu o xëdyi c'ua c'o tjõmëch'i. Cjanu o unü c'o o discípulo ngue c'ua ro unüji c'o nte. Xo o xënmbiji texeji c'o yeje jmõ'õ. ⁴² O ziji texeji o njimiji. ⁴³ Nuc'ua c'o discípulo o nguis'iji c'ua c'o tjõmëch'i 'ñe c'o jmõ c'o o mboncjütjo. O nizhitjo doce bos'i. ⁴⁴ Nu c'o bëzo c'o o zi c'o tjõmëch'i 'ñe c'o jmõ mi sö ts'i'ch'a mil.

Jesús camina sobre el agua

⁴⁵ Nuc'ua e Jesús o xänbä c'o o discípulo ro dat'üji cja c'e bü'ü, ro möji a Betsaida cja c'ü 'nanguarü c'e tazapjü. Nuc'ua 'ma ya mi ma c'o

discípulo, e Jesús o xipji c'o nte ro möji o ngumüji. ⁴⁶ Nuc'ua 'ma ya vi ma c'o nte, o ma e Jesús cja 'na t'ejé, o ma dyötü Mizophjimi. ⁴⁷ Nuc'ua 'ma ya vi xõmü, nu c'e bü'ü ya mi pa a nde cja c'e tazapjü. Pero e Jesús mi 'natsjé a ñünü cja c'e ndeje. ⁴⁸ O jñanda e Jesús dya mi sö c'o o discípulo ro ndütüji c'e bü'ü na ngueje c'e ndajma mi 'ñeje nu ja mi möji. Nuc'ua 'ma ya ma 'ñetsajõmü, o ma e Jesús mi nzhodü a xes'e cja c'e ndeje; mi ma nu ja ma cä'ä c'o o discípulo cja c'e bü'ü. Mi ne ro cjogütjo e Jesús. ⁴⁹⁻⁵⁰ Nuc'ua c'o o discípulo, 'ma o jñandaji ma nzhodü e Jesús a xes'e cja c'e ndeje, mi cijijñiji mi ngueje 'na piche. Me co züji texeji. O mapjüji o mamaji:

—Chjä, 'na piche nu va ënu, eñeji.

Nuc'ua e Jesús o zopjüji o xipjiji:

—Nguezgö. Zëchi in mü'büji, dya rí sëgueji.

⁵¹ O dat'ü c'ua e Jesús cja c'e bü'ü nu ja ma cä'ä c'o o discípulo. O söya c'ua c'e ndajma. C'o discípulo me mi sëji me mi dyönütsjëji ja va zäda c'ü o söya c'e ndajma. ⁵² Na ngueje dya mi päräji pje mi ne ro mama 'ma o tsjapü e Jesús o puncjü c'o tjõmëch'i. Ma me o mü'büji, dya mi sö ro nguijñiji pje mi ne ro mama c'o na nojo c'o mi cja e Jesús.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

⁵³ O zät'äji c'ua cja 'nanguarü c'e zapjü cja c'e

xoñjõmü c'ü xiji Genesaret. O ndün't'üji na jo c'e bü'ü. ⁵⁴ 'Ma o mbes'eji cja c'e bü'ü, c'o nte c'o mi cárä nu, exo mbäräji mi ngue e Jesús c'ü vi sääjä. ⁵⁵ O ma cöxtéji texe cja c'e jñiñi. Cjanu o mbürü o sinpiji e Jesús c'o mi sö'dyë co texe c'o ma os'üji. O sinpiji nu c'ua ja mi äräji mi bübü e Jesús. ⁵⁶ Texe c'ua ja mi sät'ä e Jesús, cja o ts'ijñiñi 'ñe cja o ndajñiñi 'ñe cja o ngumü c'o mi järätsjë cja batjü, mi emeji nu c'o mi sö'dyë cja o 'ñiji. C'o nte o dyötüji e Jesús c'ü ro ndötpüji zö ri ngueextjo o fleco c'ü o bitu anguezze. Texe c'o o ndötpü, o ndis'i c'o.

7

Lo que hace impuro al hombre

¹ Nuc'ua c'o fariseo 'ñe c'o mi xöpü o ley Mízhocjimi, o mbedyeji a Jerusalén o sääjäji cja e Jesús. ² O jñandajji c'ü dya o xindyë c'o o discípulo e Jesús ante c'ü ro ziji o xëdyi. ³ Nu c'o fariseo 'ñe c'o dyaja menzumü a Israel mi cja c'ua ja nzi ma tsja o tjürü c'o o mboxtitaji. Nguec'ua dya ra ziji xëdyi 'ma dya ot'ü ra xindyëji. ⁴ 'Ma ra nzhogüji cja chöjmü, cja ra ziji xëdyi 'ma ya ra nguarü ra xindyëji na jo. Na puncjü tjürü c'o mi süpüji. Mi xibiji o xalo 'ñe o s'äbä 'ñe o mojmü c'o mi dyavo metal. ⁵ Nuc'ua c'o fariseo 'ñe c'o mi xöpü o ley Mízhocjimi o xipjiji e Jesús o mamaji:

—¿Jenga yo in discípulogue, dya süpüji yo tjürü yo o

zocüzüji c'o mi tataji? Maco dya xindyëji 'ma siji o xëdyi.

⁶ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'eji in cjapqueji c'ü me na jots'eji, pero dya cjuana. Na cjuana c'ü o mama e Isaías c'ü ja ga cjatsc'eji. O mama a cjava va pätpä Mízhocjimi:

Nujyo nte yo, súcö yo, pero ngueextjo co o neji.

Q mü'büji, na jë jyadü co nuzgö.

⁷ Bë ga zúcö yo. Jizhiji yo o tjürü o nte, cjapüji c'ü ri ngueje o jña Mízhocjimi yo jizhiji, eñe e Isaías.

⁸ Dya in cjaji c'ü manda Mízhocjimi. Ngueje c'o o tjürü yo nte c'o in cjaji.

⁹ Xo o xipjiji:

—In cijñiji na jo c'ü in cjaji. Dya in cjapüji ngüenda c'ü manda Mízhocjimi, ngue c'ua gui tsjatsjëji in chjürüji.

¹⁰ O mama a cjava e Moisés: “S'iyaji nin tataji, 'ñe nin nanaji. C'ü ra zadü nu tata o nu nana, ra mbö't'üji c'ü”, eñe e Moisés. ¹¹ Pero nu'tsc'eji in mangueji 'ma pje ni jyodü c'o nu tata 'naja nte, sö ra mama c'e nte ra xipji c'o nu tata:

“Dya sö rá pjöxc'üvi. Ya ró mama rá unügö Mízhocjimi texe c'o ro sö ro da'c'üvi”, ra 'ñembevi. ¹² Nguec'ua dya cja in jëziji pje xe ra unü c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana. ¹³ A cjanu in cjapüji c'ü dya ni muvi c'ü mama Mízhocjimi, na ngueje in jizhiji yo o tjürü c'o nin mboxtitaji. Na puncjü c'o in cjaji a cjanu.

¹⁴ Nuc'ua e Jesús o xipji na yeje c'o nte:

—Chézhiji a 'ñecjua. Dyätcäji *in* texeji, ngue c'ua rí päräji ja ga cja'a. ¹⁵ Dya ngueje o jñõnü c'o ra zi 'na nte c'ü ra tsjapü ra tsja c'o na s'o. C'ü ra tsjapü ra tsja na s'o, ngue c'o na s'o c'o ra nguijñi a mbo *o* mü'bü. ¹⁶ Nu'tsc'eji bübü *in* tsjöji, rí dyäräji yo jña yo.

¹⁷ Nuc'ua e Jesús o xögü cja c'o nte, o cjogü a mbo c'e ngumü. Nuc'ua c'o *o* discípulo e Jesús o dyönüji pje mi ne ro mama c'o jña c'o cja vi mama angueze. ¹⁸⁻¹⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o mama:

—¿Cjo xo 'ñetsc'eji xo bë'tsc'eji rí pärägueji ja cja c'o jña c'o cja ró mangö? O jñõnü c'o si 'naja nte, dya s'onbü *o* mü'bü, na ngueje je sät'ä cja *o* pjeme, y je nde ni mbedye a ndü'bü c'o.

A cjanu o mama e Jesús c'ü nde na jo texe o jñõnü c'o pje nde si yo nte. ²⁰ Xe o ña e Jesús o mama:

—Nu c'o bübü cja *o* mü'bü 'na nte ngue c'o ni s'onbü c'e nte c'ü. ²¹⁻²² Na ngueje je ngueje cja *o* mü'bü yo nte, nu ja ni 'ñeje c'o pjeñe c'o na s'o, nguec'ua ga tsäji o ndixü, 'ñe yo ndixü tsäji o bëzo, 'ñe cjaxi a cjanu c'o pje nde na s'o, 'ñe pje c'o põnüji, 'ñe pö't'üteji, 'ñe nepeji c'o pë's'i yo nu minteji, 'ñe nuji na ü, 'ñe ojnüteji, 'ñe cjaxi texe c'o va ejë o pjeñeji, dya c'a's'üji, 'ñe envidiaji, 'ñe santeji, 'ñe cjaxütsjëji na nojo, 'ñe dya päräji pje na mbëjë c'o na jo. ²³ Texe yo na s'o nguejyo ni s'odü *o* mü'bü 'naja nte,

na ngueje je ni 'ñeje cja *o* mü'bü.

Una mujer extranjera que creyó en Jesús

²⁴ Nuc'ua o mbedye nu e Jesús, o ma cja c'o jñiñi a Tiro 'ñe a Sidón. O cjogü a mbo cja 'na ngumü. Mi ne c'ü dya cjo ro mbärä cjo mi bübü nu; pero o mbäräji. ²⁵ 'Naja ndixü o dyärä mi mamaji mi bübü e Jesús. C'ü *o* ts'ixunt'i c'e ndixü mi bübü demonio cja *o* mü'bü. Nuc'ua c'e ndixü o ma nu ja mi bübü e Jesús; o ndüñijomü cja *o* jmi. ²⁶ C'e ndixü je mi menzumü a Feniçia c'ü tsja a Siria. Dya mi menzumü cja c'o mi Israel. C'e ndixü o dyötü e Jesús ro pjongü c'e demonio cja c'ü nu ts'ixunt'i. ²⁷ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Ot'ü ra zi'i yo t'i; na ngueje dya jo ra jñünbüji *o* xëdyi yo t'i, c'ü ra panbaji o dyo'o.

²⁸ O ndünrrü c'ua c'e ndixü o xipji:

—Jägä, na cjuana c'ü *in* mangue, ín Jmuts'ügö. Pero zö jyëntsquijme dyo'o c'o in menzumügueji a Israel, *in* pärägue ja ga cja yo dyo'o, si'iji c'o ngünxëdyi c'o jäbä cja mexa, c'o jä'bä c'o ts'it'i.

²⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Na jo c'ua ja gui mangue. Nguec'ua sö rí nzhogü cja in nzungue. C'e demonio ya mbedye cja in xunt'i.

³⁰ O ma c'ua c'e ndixü, o zät'ä *o* ngumü. O nu'u ya vi mbedye c'e demonio cja c'e xunt'i, ya mi söya c'e xunt'i.

Jesús sana a un sordomudo

³¹ Nuc'ua e Jesús o mbedye na yeje cja c'o jñiñi c'o mi järä a Tiro, o cjogü cja c'o jñiñi c'o mi järä a Sidón 'ñe a Decápolis. O zät'ä cja c'e zapjü a Galilea. ³² O sinpiji c'ua 'naja bëzo c'ü mi ngogõ, xo mi c'üjne c'e bëzo. O dyötüji e Jesús ro 'ñe's'e o dyë cja c'e bëzo. ³³ E Jesús o xöcü c'ua c'e bëzo c'ü mi ngogõ. O c'uä't'ä c'ua o ñidyë cja o ngõ'ð. Cjanu o zos'ü o ñidyë, o ndötpü c'ua o c'ijñi c'e bëzo. ³⁴ O nä's'ä c'ua a jens'e e Jesús. O yeya, o mama c'ua:

—Efata, eñe.

C'e jña ne ra mama: "Xogü."

³⁵ Ya o dyärä c'ua c'e bëzo. Xo o jogü c'ua o c'ijñi, o ña c'ua na jo. ³⁶ E Jesús o manda c'ua c'ü dya ejó ro ma xipjiji c'ü vi tsja angueze. Pero 'ma o xipjiji dya ro mamaji, xenda mi mamaji c'ua. ³⁷ Me mi sú c'ua c'o nte, mi mamaji:

—Me na jo texe yo cja'a ne bëzo nu. Cjapü ra dyärä yo ngogõ, 'ñejoyo ngone cjapü ra ña'a.

8

Jesús da de comer a cuatro mil personas

¹ Dya mezhe c'ua, o jmürü na yeje na puncjü o nte. Mi ojtjo pje ro ziji. Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'o o discípulo c'ü je ro chëzhiji cja o jmi, cjanu o xipjiji:

² —Rí juentscö yo nte, na ngueje ya pa jñipa c'ü ya ró cárágöji va, y dya cja jünji pje ra ziji. ³ 'Ma rá täjäji ra möji o ngumüji c'ü dya ra ziji o xëdyi,

ra tögüji cja 'ñiji. Cárä yo vi 'ñeje na jë.

⁴ O ndünrü c'ua c'o o discípulo o xipjiji e Jesús:

—¿Ja ri bübü va o tjõmëch'i c'ü rguí njimi yo nte yo na puncjü? Na ngueje rí cárágöji va cja ne ndajyadü.

⁵ O ndünrü c'ua e Jesús o dyönüji:

—¿Ja nzi tjõmëch'i in jüngueji?

Anguezeji o mamaji:

—Yençhotjo yo rí jünjme.

⁶ Nuc'ua e Jesús o manda c'ua c'o nte ro mimiji a jõmü. Cjanu o jñü c'ua c'o yencho tjõmëch'i. Cjanu o unü na pöjö Mizzhocjimi. Cjanu o xëdyi c'ua c'o tjõmëch'i, cjanu o unü c'o o discípulo. Nuc'ua c'o o discípulo o unüji c'ua c'o nte'e. ⁷ Xo mi jünji ja nzi ts'ijmõ. E Jesús xo o unü na pöjö Mizzhocjimi c'o jmõ, cjanu o xipji c'o o discípulo xo ro unüji c'ua c'o nte. ⁸ O ziji c'ua; o njimiji na jo. Nuc'ua o nguis'itjoji c'ua c'o ts'iperaso c'o vi mboncjütjo. O nizhi yencho bos'i c'o. ⁹ Nu c'o nte c'o o zi, mi nziyo mil c'o. Nuc'ua e Jesús o xipji c'ua c'o nte ro möji o ngumüji.

¹⁰ Cjanu o dat'ü c'ua cja c'e bü'ü co c'o o discípulo. O möji c'ua cja c'o jñiñi a ma a Dalmanta.

Los fariseos pidan una señal milagrosa

¹¹ 'Ma ya vi zät'äji nu, o säjä c'ua c'o fariseo. O ē zöji o jña e Jesús. O dyötüji c'ü pje ro jñandaji c'ü rví 'ñeje a jens'e, ngue c'ua ro mbäräji pje mi

pjëzhi e Jesús. ¹²O yeya e Jesús o xipjiji:

—Yo nte yo cārā yo cjë dya, jenga örüji pje ra jñandaji ngue c'ua ra mbäräji pje pjëtscö? Na cjuana c'ü rí mangö, dya ra ch'unüji c'ü ra jñandaji.

¹³ O ma c'ua e Jesús o zogütjo c'o fariseo. O dat'ü cja c'e bü, o möji c'o o discípulo c'ü 'na lado cja c'e zapjü.

La levadura de los fariseos

¹⁴ C'o o discípulo e Jesús, 'natjo tjõmëch'i c'ü vi jñünüji 'ma o dat'üji cja c'e bü, na ngueje vi jyombeñeji.

¹⁵ Nuc'ua e Jesús o xipjiji:

—Pjötpüji ngüenda c'o o levadura c'o fariseo 'ñe c'o o levadura e Herodes.

¹⁶ C'o discípulo mi pötma mamaji:

—Xitscöji a cjanu ne Jesús, na ngueje c'ü dya ró jüngöji o tjõmëch'i.

¹⁷ Mi pärä e Jesús c'ü mi cijñiji, nguec'ua o xipjiji c'ua:

—Jenga in pötqui mamaji na ngue c'ü dya i jñüji o tjõmëch'i? ¿Cjo dya be in pärägueji c'ü sö rá da'c'eji c'ü rí si'iji? ¿Cjo ya me na me in mü'bügueji? ¹⁸ ¿Cjo dya in jandagueji co in chöji? Bübü in tsöji. ¿Cjo dya pje in äräji? ¿Cjo dya in mbeñeji? ¹⁹ Nu 'ma ró xënmbi c'o tsi'ch'a tjõmëch'i, o njimi c'o tsi'ch'a mil o bëzo. Ja nzi bos'i o ts'ipëraso c'o i tsis'iji?

Anguezoji o ndünrüji o xipjiji:

—O nizhi doce c'o bos'i c'o o mboncjü.

²⁰ Xe o ña e Jesús o xipjiji:

—Nu 'ma ró xënmbi c'o yencho tjõmëch'i, o njimi c'o nziyo mil o bëzo. Ja nzi o bos'i o ts'ipëraso c'o i tsis'iji?

Anguezoji o ndünrüji o xipjiji:

—O nizhi yencho c'o bos'i c'o o mboncjü.

²¹ Nuc'ua o mama e Jesús o xipjiji:

—¿Cjo dya be in tendioji ja cja c'ü rí xi'ts'igöji?

Jesús sana a un ciego en Betsaida

²² Nuc'ua o zät'ä e Jesús 'ñe c'o o discípulo a Betsaida. C'o nte o sinpiji 'naja bëzo c'ü mi ndëzhö. Mi ötüji e Jesús ro 'ñe's'e o dyë cja c'e bëzo c'ü mi ndëzhö. ²³ Nuc'ua e Jesús o pënchp'i o dyë, o zidiyi a ñünü cja c'e jñiñi. Cjanu o ngosp'ü c'ijñi o ndö'ö. Cjanu o 'ñe's'e c'ua o dyë'ë. O mama c'ua e Jesús:

—Nu'tsc'e, ¿cjo ya in janda?

²⁴ O ndünrü c'ua c'e bëzo o mama:

—Rí jandagö yo bëzo; 'ñetse nza cja za'a. Pero nzhodüji.

²⁵ Nuc'ua e Jesús o 'ñe's'e na yeje o dyë cja o ndö c'e ndëzhö. O nguinch'i c'ua na jë c'e bëzo. O jogü o ndö'ö. Ya ndäcä c'ua na jo texe.

²⁶ E Jesús o ndäjä c'ua cja o ngumü. O mama e Jesús o xipji c'e bëzo:

—Dya rí sät'ä cja c'e jñiñi. Dya cjó rí ma xipji nu, c'o ró cjagö.

Pedro declara que Jesús es el Cristo

27 Nuc'ua e Jesús 'ñe c'o o discípulo o möji cja c'o jñiñi c'o tsja a Cesarea de Filipo. 'Ma mi pöji cja 'ñiji o tsja t'önü e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—¿Pje mama yo nte pjëtsigö?

28 O ndünrrü c'ua anguezeji:

—Bübü c'o mama ngue'tsc'e e Juan c'ü mi jichi cja ndeje yo nte. Dyaja c'o mama ngue'tsc'e e Elías. Dyaja c'o mama ngue'tsc'e 'naja c'o profeta c'o mi cärä mi jinguä.

29 O mama c'ua e Jesús o dyönüji:

—Natsc'ejí, ¿pje in mangueji? ¿Pje pjëtsigö?

O ndünrrü c'ua e Pedro o xipji:

—Ngue'tsc'e e Cristo o 'ñempc'egue Mízhocjimi rí mandague.

30 Nuc'ua e Jesús o xipji c'ua c'o o discípulo c'ü dya cjó ro xipjiji c'ü mi ngue Cristo c'ü.

Jesús anuncia su muerte

31 Nuc'ua o mbürü e Jesús o xipji c'o o discípulo c'ü mi jyodü ro zädä. O xipjiji:

—Nutscö rvá ēcjö cja Mízhocjimi, ni jyodü me rá sufridogö na puncjü. Ra jñüncü ngüenda c'o titá c'o pje pjëzhi, 'ñe c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o xöpü o ley Mízhocjimi, ra mamaji c'ü na s'o c'ü rí cjagö. Nuzgö ra mbötcügöji. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, rá tegö rá bübütjo na yeje.

32 O xipjiji na jo'o yo jña'a yo. Nuc'ua e Pedro o xöcü 'na lado e Jesús, y o mbürü o hüench'i. 33 O ñezhe c'ua e Jesús, o jñanda c'o dyaja o

discípulo. O mama c'ua e Jesús o huënh'i e Pedro:

—C'ueñe cja ín jmigö, Satanás. Nu c'ü in cjijñigue, dya pje ngue c'ü cjijñi Mízhocjimi; ngueje c'ü je cjijñi yo nte.

34 Nuc'ua e Jesús o ma'tü c'ua c'o nte 'ñe c'o o discípulo; o xipjiji:

—'Ma cjó c'o ne ra ndüntü ín xütjügö, dya ra tsja c'ua ja nzi ga netsjë. Ra bübü dispuesto ra sufrido o ra ndü. Y ra ndenngue co nutscö.

35 Na ngueje nu c'o dya bübü dispuesto ra sufrido o ra ndüji, dya ra chöt'üji c'ü rguí bübütjoji. Pero nu c'o bübü dispuesto ra bö'tü na ngue c'ü ni 'ñejmezügöji 'ñe c'ü ni xipjiji yo nte xo ra 'ñejmezüji, ra chöt'üji c'ü rguí bübütjoji.

36 Nu 'ma ro tsja 'na nte ro tsjapü o cjaja texe yo bübü va cja ne xoñijömü, pero 'ma ro jyëzi Mízhocjimi c'e nte, ¿pje rví muvi? 37 Na ngueje, 'ma ya jyëzi Mízhocjimi 'na nte, dya ra sö c'e nte pje ra unü Mízhocjimi ngue c'ua ra ë bübü Mízhocjimi co angueze.

38 Yo pa dya yo, ya mbëtspiji o jña Mízhocjimi; me cjaji na s'o. Nu c'ü ra tseje rgá 'ñejmezü 'ñe ín jñagö, nuzgö dya rá recibido angueze 'ma rá ēcjö na yeje cja Mízhocjimi. Rá ēcjö na yeje; c'ua ja ga cja me na zö c'ü mi Tatagö, je rga cjazgö nu 'ma rá ēcjö. Rá ēcjö co o anxe Mízhocjimi; me rrä zözgözme.

—Na cjuana rí xi'tsc'öji, bübü nu yo cárä va, yo dya ra ndü'ü hasta 'ma cja ra nu'iji ja ga cja 'ma ra manda Mizhocjimi co texe o poder.

La transfiguración de Jesús

²'Ma ya vi cjogü 'ñanto pa, e Jesús o zidy e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan. O mötsjëji cja 'na t'eje c'ü me ma ndä'ä. 'Ma mi jandaji, 'nangua o pötü c'ua o jmi e Jesús. ³Xo pötü c'ua ja ma 'ñetse o bitu, me mi juës'i, me ma t'öxi nza cja xitsji. Ni ri 'naja mbedye cja ne xoñijöömü c'ü ra tsjapü me rrä t'öxi a cjanu. ⁴Jo ni 'ñetse c'ua e Elías 'ñe e Moisés, mi ñaji e Jesús. ⁵Nuc'ua o ña c'ua e Pedro o xipji e Jesús:

—Xöpüte, me na jo rí cárägöji va. Rá ät'äjme jñi ts'ingumü co dyëza. 'Naja c'ü rá ä'tc'öjme, 'naja c'ü rá ä'tp'äjme e Moisés, 'naja c'ü rá ä'tp'äjme e Elías, eñe.

⁶O mama a cjanu e Pedro na ngueje me mi sū anguezze 'ñe c'o yeje c'o mi dyoji. Nguec'ua dya mi pärä pje ro mama. ⁷O säjä c'ua 'na ngöömü c'ü o ē ngobü anguezzeji. O dyäräji c'ua 'na jña cja c'e ngöömü c'ü mi mama a cjava:

—Nujnu ngue ín Ch'igö nu me rí s'iya. Dyätäji anguezze.

⁸Nuc'ua 'ma o ndäcä c'o discípulo, dya cja jñandaji e Moisés 'ñe e Elías; ya mi nguextjo e Jesús c'ü mi bübü.

⁹Nuc'ua 'ma ya ma sjöbüji cja c'e t'eje, cjanu o mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Dya cjó rí xipjiji yo cja i jñandaji. Nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi. 'Ma rá tügö, rá tegö na yeje. Cja rí xipjiji 'ma yo nte.

¹⁰Nguec'ua mi cjijñitsjëji c'o vi jñandaji. Dya cjó mi xipjiji. Pero mi pötma mamaji pje mi ne ro mama c'ü ro te'e cja c'o añima. ¹¹Nuc'ua c'o discípulo o dyönüji e Jesús:

—¿Jenga mama c'o xöpü o ley Mizhocjimi c'ü ni jyodü ot'ü ra ējë na yeje e Elías, cja rron ējë e Cristo?

¹²O ndünrrü c'ua e Jesús o mama:

—Na cjuana c'e jña c'ü mamaji, c'ü ot'ü ra ējë na yeje e Elías ra ē jocü texe. ¿Pje mama cja o jña Mizhocjimi? Mama a cjava c'ü me rá sufridogö, nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi. Xo ra tsjacüji c'ü dya pje ni muvizügö. ¹³Nuzgö rí xi'tsc'öji, e Elías ya ējë na yeje c'ü. O tsjapüji c'ü me mi ne anguezzeji, c'ua ja nzi ga t'opjü c'ü ro tsjapüji.

Jesús sana a un muchacho que tiene un espíritu malo

¹⁴Nuc'ua 'ma o zät'äji nu ja mi cárä c'o dyaja discípulo, o jñandaji na puncjü nte c'o ya vijmurü nu. Mi cárä nu c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi. Mi söji jña co c'o discípulo. ¹⁵Nuc'ua c'o nte 'ma o jñandaji e Jesús, me co mäjäji. O cjuañiji o ma zenguajji anguezze. ¹⁶Nuc'ua e Jesús o dyönüji:

—Ja cja c'e jña c'ü in manguejji?

¹⁷O ndünrrü c'ua 'naja bëzo c'ü ma dyoji c'o nte, o mama:

—Xöpüte, ró sin'c'igö ín ch'igö na ngueje bübü demonio cja o mü'bü c'ü cjapü ra ngone. ¹⁸ C'e demonio texe c'ua ja pëñch'i me cjapü ra ñus'ü. Me pjont'ü pjügü a ne'e. Me s'i'ch'i o s'ibi; me zëchi o cuerpo. Ró xipji yo in discípulogue ro pjombgüji c'e demonio; dya sö ra pjongüji, eñe.

¹⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'eji in cáräji yo cjë dya, dya in ejmeji. ¿Jenga dya in creozüji rá pjöxc'üji rí tsajji c'o na nojo? Maco ya mezhe rí cárägöji, ya mezhe rí pë'sc'ö paciencia co nu'tsc'eji. Sinquiji ne t'i'i.

²⁰ O sinpiji c'ua. C'e demonio 'ma o jñanda e Jesús, exo tsjapü o mbi'ch'i c'e t'i. O nügü c'e t'i; mi ñus'ü. Me mi pjont'ü pjügü a ne'e. ²¹ Nuc'ua e Jesús o tsja t'önü, o xipji c'ü nu tata c'e t'i'i:

—¿Jinguä ndeze o mbürü c'ü sufrido a cjanu ne t'i?

O ndünrrü c'ua c'ü nu tata c'e t'i o mama:

—Ndeze 'ma cja mi ts'it'i me sufrido a cjanu. ²² C'e demonio ya na puncjü ga tsjapü ga zo'o cja sivi 'ñe cja ndeje, ngue c'ua ra mböt'ü. Nu 'ma sö pje rí tsjague, juentsquegöbe, pjöxcügöbe.

²³ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—In önnü, ¿cjo sö pje rá cjagö? Rí önnç'ügö, nu'tsc'e, ¿cjo ra sö rí 'ñe jmegue Mízhocjimi? Nu c'ü ejme Mízhocjimi, Mízhocjimi ra tsja texe c'o ra dyötü.

²⁴ Exo mapjü c'ua na jens'e c'ü nu tata c'e t'i, o mama:

—Rí ejmegö Mízhocjimi. Pero bëtsi, nguec'ua rí ö'tc'ügö rí pjöxcü rá ejmegö Mízhocjimi texe c'ua ja nzi ga ne anguezze.

²⁵ Nuc'ua 'ma o jñanda e Jesús ma jmürü na puncjü nte, o huëñch'i c'ua c'e demonio, o xipji:

—Nu'tsc'e demonio in cjapü ra ngone 'ñe ra ngogö ne t'i, rí mandats'ü rí pedye cja ne t'i. Y dya cja nzho xe rí tsich'i cja o mü'bü.

²⁶ Nuc'ua c'e demonio o mapjü; o tsjapü me mi mbi'ch'i c'e t'i. Cjanu o mbedye c'ua c'e demonio. Nuc'ua o jändü c'e t'i. Mi nza cja c'ü ya vi ndü. Nguec'ua na puncjü nte c'o mi mama: "Ya ndü'ü." ²⁷ Nuc'ua e Jesús o pëñchp'i a dyë'ë, o xos'ü. O böbü c'ua c'e t'i'i.

²⁸ Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo cja c'e ngumü nu ja mi oxü. C'o o discípulo o xipjitsjéji c'ua:

—¿Jenga dya sö ro pjombgüjme c'e demonio?

²⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Na demonio nza cja nu c'ü cja ró pjongü, dya cjo ra sö ra pjongü 'ma dya ra dyötü Mízhocjimi 'ñe ra mbempje.

Jesús anuncia otra vez su muerte

³⁰ Nuc'ua o möji a ma a Galilea. E Jesús dya mi ne cjo ro mbärä ja mi bübü anguezze.

³¹ Na ngueje mi xöpü c'o o discípulo. O xipjiji:

—Nutscö rvá ēcjö cja Mizophjimi, ra nzhögügöji cja yo nte ra mbötcüji. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, rá tetjogö, embeji.

³² Anguezeji, dya mi päräji pje mi ne ro mama c'o jña c'o. Mi sūji ro dyönüji ja ma cja c'o jña.

¿Quién es el más importante?

³³ E Jesús 'ñe c'o o discípulo o zät'äji a Capernaum. 'Ma ya mi cáräji cja ngumü, o mama c'ua e Jesús o dyönüji:

—Ja cja c'o mi mamagueji 'ma ma ēji cja 'ñiji?

³⁴ C'o discípulo dya ndünrrüji na ngueje vi pötva dyönüji cja 'ñiji cjó ngue nza texeji ro nguejme na nojo. ³⁵ Nuc'ua o mimi e Jesús, cjanu o ma't'ü c'ua c'o doce discípulo o xipjiji:

—'Ma cjó c'o ne ra nguejme na nojo, ni jyodü dya ra tsjapü na nojo; ra pjöxté, ra mbös'ü texe yo nu minteji.

³⁶ Nuc'ua e Jesús o ziji c'ua 'na ts'it'i. O 'ñeme c'ua a nde nu ja mi cáräji. O ndës'i c'ua. Cjanu o xipjiji:

³⁷ —'Naja nte c'ü s'iya 'naja yo ts'it'i na ngueje c'ü ejmezügö c'e nte, nguetscö s'iyanü. 'Ma cjó c'o s'iyanü, dya nguextjözügö c'ü s'iya, xo s'iya Mizophjimi c'ü o ndäcjä va cja ne xoñijomü.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

³⁸ O mama c'ua e Juan o xipji e Jesús:

—Xöpüte, ró jandajme 'na bëzo c'ü mi nännc'ägue in chjü

ma pjongü yo demonio. Ró xipjijme c'ü dya ro tsja a cjanu na ngueje, dya rí dyocjöji c'ü.

³⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Dya rí ts'a's'üji c'e nte. Na ngueje dya cjó nänngä ín chjügö ga tsja c'o na nojo, nuc'ua cja rron mama na s'ozügö. ⁴⁰ Na ngueje nu c'ü dya nugüji na ü, ngue ín dyocjöji c'ü. ⁴¹ Na cjuana rí xi'ts'iji, nu c'ü ra dya'c'üji ndeje rí siji na ngueje ín ntets'üji nutscö e Cristo, nuc'ü, Mizophjimi ra ngõ't'ü c'ü.

El peligro de caer en pecado

⁴² "Ma cjó c'o ra tsjapü ra tsja na s'o 'naja yo ts'iquë yo ejmezügö, xenda rvá jo ro jyü'tp'üji 'na travacjünü o dyizi c'e nte c'ü, cja rron pant'aji c'ua cja trazapjü, que na ngueje c'ü ro tsjapü ro tsja na s'o 'naja c'ü ejmezügö.

⁴³ Maco in mamaji ngue in dyëji c'ü cja'c'ü rí tsjaji c'o na s'o, dyocüji 'ma. Xenda na jo rí ma bübütjoji co Mizophjimi c'ü ri 'natjo in dyëji que na ngueje ri bëbü nza yeje in dyëji ri möji a linfiernu cja c'e sivi c'ü dya ra juench'e. ⁴⁴ Cja c'e lugar, dya tü c'o dyoxü c'o jä'ä cja c'o ya ndü; 'ñe c'e sivi dya juench'e. ⁴⁵ Maco in mamaji ngue in cuaji c'ü cja'c'ü rí tsjaji c'o na s'o, dyocüji 'ma.

Xenda na jo rí ma bübütjoji co Mizophjimi c'ü ri docuaji que na ngueje ri bëbü nza yeje in cuaji, ra pantc'aji cja c'e sivi

c'ü dya ra juench'e. ⁴⁶ Cja c'e lugar, dya tū c'o dyoxü c'o jä'ä cja c'o ya ndü; 'ñe c'e sivi dya juench'e. ⁴⁷ Maco *in* mamaji ngue in chöji cja'c'ü rí tsjaji c'o na s'o, jñü'müji 'ma. Xenda na jo rí tsjogüji nu ja manda Mizhocjimi c'ü ri 'natjo in chöji que na ngueje ri bübü nza yeje in chöji, ra pantc'aji cja c'e sivi a linfiernu. ⁴⁸ Cja c'e lugar, dya tū c'o dyoxü c'o jä'ä cja c'o ya ndü; 'ñe c'e sivi dya juench'e.

⁴⁹ Mi jinguä mi tjüt'üji o animal c'o mi unüji Mizhocjimi; xo mi ü's'üji õ c'o. Texets'üji *in* chjentjoji c'o animal c'o mi tjüt'üji na ngueje rí tsjogüji na puncjü c'o na s'ëzhi. ⁵⁰ Na jo o õ'õ. Pero 'ma rrä 'huë'ë c'o õ'õ, ¿ja xe rgá õxcü 'ma? Nu'tsc'eji ni jyodü rí chjéntjoji c'e õ'õ c'ü na quijmi. Ni jyodü rí pötqui ñe'eji.

10

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Nuc'ua o mbedye c'ua nu, e Jesús. O ma cja c'o jñiñi c'o tsja a Judea. O mbes'e c'ü 'nanguarü c'e ndare a Jordán. Nuc'ua na yeje o jmürü na puncjü nte nu ja mi bübü e Jesús, c'ua ja nzi va jmürüji nu ja ot'ü mi bübü. O xöpüji c'ua ja nzi va xöpü c'o dyajante. ² O säjä c'ua c'o fariseo. Chaque o tsjapüji tönü e Jesús. C'ü mi 'ñejeji, ngue c'ü ro zöji e Jesús. Mi cijñiji 'na ro jyopü c'ü ro mama. O dyönüji:

—¿Ja ga mama cja o ley Mizhocjimi, cjo na jo 'na bëzo ra mbëzi nu su'u?

³ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—¿Pje mama cja yo mandamiento yo o dyopjü e Moisés?

⁴ O mama c'ua c'o fariseo:

—E Moisés o unü sjëtsi e bëzo ro unü xiscöma c'ü rví mbëzi nu su.

⁵ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'eji me na me in mü'büji, dya *in* s'iayaji c'o nin suji, nguec'ua o dya'c'eji sjëtsi e Moisés rí pëziji c'o. ⁶ Pero 'ma o mbürü o ngärä yo nte, dya ma cjanu. Na ngueje ndeze 'ma ot'ü, Mizhocjimi o 'ñeme e bëzo 'ñe e ndixü. ⁷ Nguec'ua nu yo bëzo ga zogüji nu tata 'ñe nu nana, ga mimivi c'ü nu su. ⁸ C'o mi yeje ya ri 'natjo o ts'inguevi. Dya cja ri yeje, ya ri 'natjo o ts'inguevi c'ua. ⁹ Nu c'o o tsjapü Mizhocjimi ra 'natjovi, dya ra xöcü e bëzo.

¹⁰ Nuc'ua e Jesús 'ñe c'o o discípulo o cjogüji a mbo cja 'na ngumü. Nuc'ua c'o discípulo o dyönüji ja ma cja c'o cja vi mama. ¹¹ O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu c'ü ra mbëzi nu su, cja rron chjüntüvi c'ü 'naja ndixü, tsäjä ndixü 'ma c'ü.

¹² Nu 'ma ngueje e ndixü ra mbëzi nu xïra cja rron chjüntüvi c'ü 'naja bëzo, tsäjä bëzo 'ma c'e ndixü c'ü.

Jesús bendice a los niños

¹³ Ma ëjë c'o nte ma siji c'o o ts'it'iji cja o jmi e Jesús,

ngue c'ua e Jesús ro 'ñe's'e o dyë anguezeli ro dyötpüji Mzhocjimi. Nuc'ua c'o discípulo 'ma o jñandaji c'o, o huënc'hiji c'ua c'o ma siji c'o ts'it'i. ¹⁴ Pero e Jesús 'ma o jñanda c'ü mi cja c'o o discípulo, o üdü c'ua. O xipjiji:

—Jyéziji yo ts'it'i ra ëji cja ín jmiögö; dya rí ts'a's'üji yo, na ngueje nu c'o va ëjë co nuzgö nza cja yo ts'it'i, ngueje c'o cjapü Mzhocjimi o nte c'o. ¹⁵ Na cjuana rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o dya ra ëjë co nuzgö c'ua ja nzi ga 'ñeje yo ts'it'i, 'ma dya ra unü o mü'bü Mzhocjimi ra dyätä, dya ra sö Mzhocjimi ra tsjapü o nte, eñe e Jesús.

¹⁶ Nuc'ua o ndës'i c'ua nzi 'naja c'o ts'it'i. O 'ñe's'e o dyë anguezeli o dyötpüji Mzhocjimi nzi 'naja.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁷ 'Ma ya mi pedye e Jesús ro ma cja 'ñiji, o cjuañi 'na bëzo o säjä nu ja mi bübü e Jesús. O ndüñijömü cja o jmi, cjanu o mama c'ua:

—Na jots'ügue, xöpüte. ¿Pje na mbë c'ü rá cjagö ngue c'ua ra ch'acü rá bübüti co Mzhocjimi para siempre?

¹⁸ E Jesús o xipjiji:

—¿Jenga in xitsi na jozü? Dya cjó bübü c'ü na jo'o; nguextjo Mzhocjimi. ¹⁹ In pärägue c'o o mandamiento Mzhocjimi c'o o dya'c'üji. Mama a cjava c'o: "Dya rí tsäji ndixü; yo ndixü dya ra tsäjäji bëzo. Dya rí po't'üteji. Dya pje rí pönüji. Dya rí xos'üji bëchjine. Dya cjó rí dyonpüji.

Rí respetaoji nin tataji 'ñe nin nanaji."

²⁰ O ndünru c'ua c'e bëzo:

—Xöpüte, texe yo, ya nde ró cjagö yo ndeze 'ma cja rmí ts'iquégö.

²¹ E Jesús 'ma o jñanda c'e bëzo, o ne'e, cjanu o xipjiji:

—Nu'tsc'e, xe bëzhi 'naja c'ü rí tsjague. Ma pögue texe c'o in pë's'i, unügue c'o dya pje pë's'i. A cjanu rí pë's'igue a jens'e c'o me ni muvi. Cja rrí 'necje rí chjünt'ü ín xütjügö.

²² Nuc'ua 'ma o dyärä c'e bëzo c'o vi mama e Jesús, me co ndumü va ma'a, na ngueje mi pë's'i na puncjü.

²³ Nuc'ua e Jesús o jñanda texe c'o mi cärä nu, o xipjiji c'ua c'o o discípulo:

—Nu c'o me pë's'i na puncjü, me na s'ëzhi c'ü ra unü o mü'büji Mzhocjimi ra dyätäji anguezeli.

²⁴ 'Ma o dyärä c'o discípulo c'o vi mama e Jesús, o züji. Pero e Jesús o xipjiji na yeje:

—Nu'tsc'ejí ín ch'its'üji, me na s'ëzhi c'ü ra tsjapü o nte Mzhocjimi nu c'o cjijñi me ra mbös'üji c'o pë's'iji. ²⁵ 'Naja camello, dya sö ra cjogü cja o xägö 'na dyepjadü. Je xo ga cjatjonu 'na nte c'ü pë's'i na puncjü, dya sö ra unü o mü'bü Mzhocjimi ra tsjapü o nte.

²⁶ Nuc'ua anguezeli xenda mi süji c'ua. O mamaji:

—'Ma a cjanu, ¿cjó ngue c'ü ra sö ra jogü o mü'bü?

²⁷ E Jesús cjanu o jñandaji c'ua, o xipjiji:

—Dya cjó sö yo nte ra jocütsjë o mü'bü; pero

Mizhocjimi sö ra jopcü o mü'büji. Na ngueje Mizhocjimi sö ra tsja texe.

²⁸ O mama c'ua e Pedro:

—Nutscójme ró sogüjme texe c'o mi pë's'ijme ngue c'ua rí tjünt'ügöjme in xütjügue.

²⁹ O ndünrü c'ua e Jesús o mama:

—Cärä c'o ejmezügö c'o ra zopjü ín jñagö yo nte. Nguec'ua ra zogü o ngumüji, o nu cjuarmaji, o nu cjüji, o nu 'ninzhömüji, o nu cjüjuëji, o nu tataji 'ñe nu nanaji, o nu t'iji, o o juajmaji. ³⁰ C'o ra tsja a cjanu, ra ch'unüji c'ü rrä puncjü que na ngueje 'naja ciento c'ü mi pë's'iji 'ma ot'ü. Ra ch'unüji o ngumüji, 'ñe nu cjuarmaji, 'ñe nu cjüji, 'ñe nu 'ninzhömüji, 'ñe nu cjüjuëji, 'ñe nu nanaji, 'ñe nu t'iji, 'ñe o juajmaji. Xo ra nuji na ü; ra tsja yo nte. Xo ra ch'unüji c'ü rguí bübütjoji co Mizhocjimi. ³¹ Je a cjanu, c'o cjadü vi tsjaji c'o me ni muvi, dya rguí muvi a jmi Mizhocjimi c'o. C'o unü ngüenda c'ü dya ni muvi c'ü cjaji, rguí muvi na puncjü a jmi Mizhocjimi c'o.

Nuevamente Jesús anuncia su muerte

³² E Jesús 'ñe c'o o discípulo mi pöji cja 'ñiji, mi cjins'iji a ma a Jerusalén. Mi ot'ü a xojñi e Jesús. Me mi sū c'o discípulo 'ñe c'o nte c'o mi tjünt'ü a xütjü. Nuc'ua e Jesús o xocü c'o doce o discípulo, o ñatsjëji o xipjiji c'ü ro tsjapü c'o nte ro sufre anguez. ³³ O xipjiji a cjava:

—Ya rrä möjö a ma a Jerusalén nu ja ra

nzhögügöji nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi. Ra nzhögügöji cja o dyë c'o ndamböcjimi 'ñe c'o xöpü o ley Mizhocjimi, ngue c'ua ra jñüncöji ngüenda c'ü rguí mbötcöji. Ra nzhögügöji c'ua cja o dyë c'o dya menzumü a Israel. ³⁴ Me ra tsjacüji burla ra zoxcüji, ra ndaxcöji o chirrio, ra mbötcüji. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, rá tetcjö rá bübütjo na yeje.

Jacobo y Juan piden un favor

³⁵ Nuc'ua e Jacobo co e Juan, c'o o t'i e Zebedeo, o chézhivi a jmi e Jesús. O xipjivi:

—Nu'tsc'e, xöpüte, rí negöbe rí tsjacübe 'na favor nu rá ö'tc'übe.

³⁶ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjivi:

—¿Pje na mbëjë c'ü in nevi rá cja'c'üvi?

³⁷ O ndünrüvi o xipjivi:

—Dyacübe sjëtsi rá mimigöbe nu ja rí mandague; 'naja cja in jodyë, 'naja cja c'ü 'naja in dyë.

³⁸ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'o yeje o discípulo:

—Dya in unnc'evi ngüenda c'ü in ötcügövi. Nuzgö rá sufridogö c'o ra tsjacü yo nte; y rá tügö. Nu'tsc'evi dya, ¿cjo ra sö rí sufridovi c'o?

³⁹ O ndünrüvi c'ua:

—Jägä, ra sözübe, eñevi.

Nuc'ua e Jesús o xipjivi:

—Nuzgö rá sufridogö y rá tügö. Jä, na cjuana xo rí sufridoguevi y rí chüguevi.

⁴⁰ Pero dya nguezgö tocazü rá unü cjó ra mimi cja ín jodyë,

ne ri ngue c'ü 'nanguarü. Nguextjo c'ü mi Tatagö c'ü ya juajnü cjó ra mimi nu.

⁴¹ Nuc'ua c'o dyéch'a discípulo 'ma o dyäräji, o mbürü o ünbüji c'ua e Jacobo 'ñe e Juan. ⁴² Pero e Jesús o xipjii c'ua c'o o discípulo ro chézhiji, cjanu o xipjiji c'ua:

—In párägueji ja cja c'o pje nde pjézhi cja yo nte yo dya párä Mízhocjimi, cjapüji yo nte ra tsjaji c'ü mandaji. Y xipjiji ra tsjaji c'o söji me na jyü. ⁴³ Nu'tsc'eji, dya rga cjatsc'eji c'ua nzi ga cja c'o pje pjézhi. 'Ma bübütsc'eji 'naja c'ü ne ra tsjapü na nojo a jmi Mízhocjimi, ni jyodü ra mböxc'üji 'ma c'ü, dya ra mandats'üji. ⁴⁴ Y c'o ra ne ra tsja in xoñigueji, ni jyodü ra mbë'pc'iji c'o, dya me ra mandats'üji. ⁴⁵ Nutscö c'ü rvá ñecjö cja Mízhocjimi, dya ngue c'ü ra mbëpqui yo nte'e; ngue c'ü rá pépcö yo. Xo rvá ñecjö rá tügö, ngue c'ua rá cjö'tp'ü o nzhubü na puncjü o nte'e, c'ü rgaemeji libre, eñe e Jesús va xipji c'o o discípulo.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

⁴⁶ O zät'äji c'ua a Jericó. Nuc'ua o mbedyeji nu, e Jesús 'ñe c'o o discípulo 'ñe na puncjü nte. Cja c'e 'ñiji c'ü mi pöji, mi junrü 'naja bëzo c'ü mi ndézhö c'ü mi chjü Bartimeo. Mi ngueje nu t'i e Timeo. Mi örü o merio. ⁴⁷ C'e bëzo 'ma o dyärä mi ngueje e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret c'ü ma cjogü, o ña c'ua na jens'e o mama:

—Nu'tsc'e Jesús o mboxbëchets'ü e David, juentsquegö.

⁴⁸ Na puncjü c'o nte o huënh'iji c'ua c'e bëzo o xipjiji ro ngo't'ü o ne. Pero nuc'ü, xenda o mapjü na jens'e:

—Nu'tsc'e o mboxbëchets'ü e David, juentsquegö.

⁴⁹ Nuc'ua e Jesús o böbü c'ua o mama:

—Ma't'üji ne bëzo ra chézhiji cja ín jmigö.

O ma't'üji c'ua c'e bëzo c'ü mi ndézhö o xipjiji:

—Böbü dya, mama e Jesús rí chézhigue cja o jmi. Jñunt'ü in mü'bügue ra joguts'ü.

⁵⁰ Nuc'ua c'e bëzo o ngama c'ü mi téjë. Exco böbü c'ua o chézhiji cja e Jesús. ⁵¹ Nuc'ua o dyönü e Jesús o xipji c'e bëzo:

—¿Pje in ne c'ü rá cja'c'ü?

O ndünrü c'e bëzo c'ü mi ndézhö o mama:

—Xöpüte, rí negö rí xocüzü ín chö rá janda.

⁵² E Jesús o xipji c'ua:

—Sö rí mague dya. Ya na jots'ü na ngueje i 'ñejme c'ü ro jo'c'üts'ü.

Jo ni zätä c'ua o ndö c'e bëzo, ya jñanda c'ua. Cjanu o ndünt'ü a xütjü e Jesús nu ja mi ma'a.

11

Jesús entra en Jerusalén

¹ Nuc'ua o zät'äji a Betfagé 'ñeje a Betania a jmi c'e t'eje c'ü ni chjü Olivos; ya mi ngue ro zät'äji a Jerusalén. Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'ua yeje c'o o discípulo. ² Cjanu o xipjivi:

—Mëvi cja ne jñiñi nu järä a xoñi. 'Ma rí sät'ävi nu, rí chöt'üvi 'na burru c'ü 'nünt'ü,

nu c'ü dya cjó be chägä. Rí xäpcävi, jo rrí sijivi. ³ Nu 'ma cjó c'o ra dyönnç'üvi: “¿Jenga ín xäpcävi ne burru?”, ra 'ñents'evi, nu'ma, rí xipjivi a cjava: “Ngue c'ü ín Jmugöji c'ü ni jyodü; pero jo rá e socüts'ütjojme”, rí 'ñembevi c'o.

⁴ O mëvi c'ua, o chöt'üvi c'e burru. Mi 'nunt'ü a jmi 'na ngoxtji nu ja mi cjogü 'na 'ñiji. O xäpcävi c'ua. ⁵ Nu c'o mi cära nu, bübü c'o o xipjivi:

—¿Pje na cjaguevi? ¿Jenga na xäpcävi ne burru?

⁶ Anguezevi o ndünrüvi c'ua ja nzi va xipjivi e Jesús. Nguec'ua va jyëziji o mëvi c'ua. ⁷ O sijivi c'ua c'e burru cja e Jesús. Cjanu o ngäsp'ävi c'o mi tëjëvi cja xütjü c'e burru. Nuc'ua o chägä c'ua e Jesús. ⁸ Ma puncjü nte c'o mi pöji. Dyaja c'o mi xí'mi o bituji cja c'e 'ñiji; dyaja c'o mi ocü o dyëza mi xí'pl'iji.

⁹ C'o nte c'o mi ot'ü a xojñi, 'ñe c'o ma bëpja, mi mapjüji mi mamaji:

—Me na jo nu va ëjë nu o 'ñeme Mizzhocjimi ra mandazüji. ¹⁰ Me na jo c'ua ja rgá manda nu; ra manda c'ua ja nzi va manda ín mboxtitaji e David. Me na nojo Mizzhocjimi.

¹¹ Nuc'ua o zät'ä e Jesús a Jerusalén. O cjogü c'ua a mbo cja c'e templo. O nu'u texe c'o mi cjaji nu. Ya mi nzhä'ä, ngue c'ua o mbedye nu o ma a Betania. O möji c'o doce o discípulo.

Jesús maldice a la higuera sin fruto

¹² Nuc'ua c'ü na jyas'ü, o mbedyeji a Betania o möji a Jerusalén, ya mi sant'a e Jesús. ¹³ O jñanda c'ua na jë mi 'ne'e 'na za'a c'ü mi ngue higo c'ü mi cans'a o xi. O ma nu'u cjo ri quis'i c'e higo. 'Ma o zät'ä cja c'e higo, o chöt'ü mi nguextjo o xi c'o mi cans'a; na ngueje dya mi ngueje o pa'a c'o quis'i o higo. ¹⁴ O mama c'ua e Jesús o xipji c'e higo:

—Dya cja ra nguis'its'ü c'ü cjo ra zi'i, embe.

O dyärä c'o o discípulo.

Jesús purifica el templo

¹⁵ O zät'äji c'ua a Jerusalén. Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo cja c'e templo, cjanu o pjongü a tji texe c'o nte c'o pje nde ma pö, 'ñe c'o pje nde ma tõmü nu. Xo o tunbü c'o o mexa c'o mi pötü o merio, 'ñe c'o o sillä c'o mi pö o mbaro. ¹⁶ Y dya mi jëzi cjó pje ro ndunü a mbo cja c'e templo. ¹⁷ O xöpü c'ua c'o nte, o xipjiji:

—Ya t'opjü a cjava: “Nu ín nzungö ngue ngumü c'ua ja ra dyötü Mizzhocjimi yo nte yo cära texe cja ne xoñijõmü”, eñe o jña Mizzhocjimi. Nu'tsc'ejji na cjapcütjoji nu ín nzungö nza cja 'ma ri ngue o ngumü o mbë'ë c'ua ja tsjõjõji, embeji c'o.

¹⁸ C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizzhocjimi o dyäräji c'o mi mama e Jesús; nguec'ua mi jodüji ja rvá mbö't'üji angueze. Anguezesi me mi súji na ngueje texe

c'o nte me mi mäjä ma dyäräji c'o jña c'o mi mama e Jesús. ¹⁹ Nuc'ua c'ü nzhä'ä o mbedye e Jesús 'ñe c'o o discípulo cja c'e jñiñi.

La higuera se seca

²⁰ Nuc'ua 'ma o cjogüji c'ü na jyas'ü o jñandaji c'e higo; ya vi dyot'ü na jo texe. ²¹ O mbeñe c'ua e Pedro 'ma ot'ü o nuji c'e higo; o mama c'ua o xipiji e Jesús:

—Xöpüte, jñanda ne higo nu i xipiji c'ü dya cja ro nguis'i, ya o dyot'ü.

²² O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Ni jyodü rí jñunt'ü in mü'büji ra dya'c'üji Mizhocjimi c'ua ja nzi gui dyötüji. ²³ Na cjuana rí xi'ts'igöji, 'ma rí jñunt'ü in mü'bügueji c'ü ra zäda c'ü in mangueji, y 'ma dya rí yembeñeji, ra sö rí xipjiji ne t'eje nu: “C'ueñe c'ua, ma so'o cja ne ndeje”, rí 'ñembeji. Ra tsja c'ua, c'ua ja gui mangueji. ²⁴ Nguec'ua rí xi'ts'igöji, texe c'o pje nde rí dyötüji Mizhocjimi, rí jñunt'ü in mü'bügueji c'ü ya o dya'c'üji Mizhocjimi c'ü i dyötüji. Nuc'ua ra zäda a cjanu. ²⁵ Ma in ötüji Mizhocjimi, ni jyodü rí perdonaoji 'ma cjó pje o tsja'c'eji. Ngue c'ua c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e xo ra perdonaosts'üji in nzhubügueji. ²⁶ Pero 'ma dya rí perdonaogueji c'ü cjó pje cja'c'üji, dya xo ra perdonaosts'üji in nzhubüji 'ma, c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e.

La autoridad de Jesús

²⁷ O zät'äji c'ua a Jerusalén. 'Ma mi nzhodü e Jesús a mbo c'e templo, o ējē c'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpu o ley Mizhocjimi 'ñe c'o tita, o säjäji cja o jmi e Jesús. ²⁸ O dyönüji:

—Nu'tsc'e rí xitscöjme pje pjé'tsc'e nguec'ua in cjague yo. ¿Cjó ngue c'ü o 'ñempc'e rí tsjague yo?

²⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Xo rá önncc'ügöji 'naja t'önü. 'Ma rí xitscöji c'ü rá önncc'üji, xo rá xi'tsc'öji 'ma c'ü pje pjëtscö nguec'ua rí cjagö yo. ³⁰ ¿Cjó o 'ñeme e Juan mi jichi yo nte cja ndeje? ¿Cjo ngueje Mizhocjimi c'ü o 'ñeme, o ngueje yo nte? Xitscöji xä, embeji.

³¹ Anguezeji mi pötü ma mamaji c'ua:

—Ma rá mamaji ngueje Mizhocjimi c'ü o 'ñeme, ra xitscöji: “¿Jenga dya i 'ñejmegueji 'ma c'ü mi xi'ts'iji e Juan?”, ra 'ñenzögöji. ³² Y 'ma rá mamaji ngueje yo nte c'o o 'ñeme e Juan, dya xo ra sö, eñeji ma mantsjëji.

Na ngueje mi süji yo nte pje c'o ro tsjapüji. Na ngueje yo nte mi ejmeji na cjuana mi profeta e Juan. ³³ O ndünrrü c'ua anguezeji o xipjiji e Jesús:

—Dya rí pärägöjme cjó 'ñeme e Juan, eñeji.

Xo o ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Dya xo rá xi'tsc'öji pje pjëtscö nguec'ua rí cjagö yo.

12*El ejemplo de los trabajadores malvados*

¹ Nuc'ua e Jesús cjanu o zopjü c'o nte, o xipjiji 'na ejemplo:

—Mi bübü 'na bëzo c'ü mi tjë 'na juajma. O ngant'a o uva cja c'ü o juajma, cjanu o ngot'ü c'ua. Cjanu o dyö'bü nu ja ro yödüji c'o uva. Cjanu o ndä'sä c'ua 'naja ts'ingumü nu ja ro mimi c'ü ro mbörü cja c'e juajma. Cjanu o unü c'ua media c'o ro mbëpi c'o uva. Cjanu o ma c'ua na jë.

² Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro jogü c'o uva, cjanu o tsja c'e lamu o ndäjä 'naja o mbëpjì o ma'a nu ja mi pëpiji c'o uva, ngue c'ua ro unüji c'o uva c'o mi toca. ³ Nuc'ua c'o mi pëpi c'o uva o zürüji c'e mbëpjì c'ü cja vi säjä. O mbäräji c'e mbëpjì; cjanu o pjangüji. Dya pje unüji. ⁴ Nuc'ua c'e lamu o ndäjä c'ua c'ü 'naja o mbëpjì. 'Ma o zät'ä nu ja mi pëpiji c'o uva, o s'onbüji o ñi'i; me co tsjapüji na s'o. ⁵ Nuc'ua c'e lamu cjanu o ndäjä c'ua c'ü 'naja o mbëpjì. Nuc'ü, o mbö't'üji c'ü. C'e lamu xe o ndäjä na puncjü c'o dyaja o mbëpjì. Pero c'o mi pëpi c'o uva, nde o tsjapüji na s'o. Dyaja c'o o mbäräji; dyaja c'o o mbö't'üji.

⁶ 'Nu c'e lamu, xe mi bütntjo 'naja c'ü xe ro ndäjä. Mi ngueje nu t'i'i c'ü me mi s'iya. O ndäjä c'ua c'e t'i'i. O mama c'e lamu: "Nu nu ín ch'igö, ra dyätäji nu." ⁷ Pero 'ma o zät'ä c'e t'i, c'o mi pëpi c'o

uva o pötva mamaji: "Nujnu, ngueje nu ra zopcüji ne juajma ra tsjapü o tsjaja. Mö rá pö't'üji ngue c'ua rá cjapcöji ín tsjacjöji ne juajma", eñeji. ⁸ Nuc'ua o zürüji c'e t'i. O mbö't'üji. Cjanu o pjangüji o cuerpo cja c'e juajma.

⁹ Xe sido o ña e Jesús o xipjiji:

—¿Cjo in pärägueji pje ra tsja dya c'e lamu? ¿Pje ra tsjapü c'o pëpi c'o uva? C'ü ra tsja, ra ē mbö't'üji. Nuc'ua cja rron unü o media c'o 'ñaja nte ra mbëpi c'o uva.

¹⁰ ¿Cjo dya i xörügueji c'o ya t'opjü? Je mama a cjava c'o: Nu c'e ndojo c'ü dya ne c'o mi jäbä c'e ngumü, ngue c'ü ot'ü ya jñumüji cja squina c'ü.

¹¹ Ngueje Mzhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü o tsja a cjanu.

Nguec'ua me rí cijijiji jenga va tsja a cjanu, eñe o jña Mzhocjimi.

¹² Nuc'ua mi jodüji ja rvá zürüji e Jesús. Na ngueje 'ma o mama e Jesús c'e ejemplo, o mbäräji c'ü mi nguetsjë anguezeji vi jyëtsjì c'o mi pëpi c'o uva. Pero dya zürüji na ngueje me mi süji c'o nte. O jyëtsjì c'ua, o möji.

El asunto de los impuestos

¹³ Nuc'ua o ndäjäji c'ua cja e Jesús, ja nzi o fariseo 'ñe c'o político c'o mi tjünt'ü a xütjü e Herodes. Ro ma tsjapüji t'önü e Jesús. Ro dyäräji c'ua, xama pje c'o ro mama angueze, ngue c'ua ro sö ro

ngöt'üji cja c'o pje mi pjëzhi.
¹⁴ O zät'äji cja e Jesús o xipjiji:

—Xöpüte, rí pärägöjme c'ü na cjuana c'ü in mangue. In xöpügue c'ü na cjuana ja ga cja o 'ñiji Mizhocjimi. Dya cjó in sëgue rí zopjü, na ngueje dya in cjapque ngüenda zö pje ri pjëzhi 'na nte. Nguec'ua rí xitsijme pje in cijñigue, ¿cjо na jo rá cjöt'üji o contribución c'ü örü e rey César o maxque jiyö?, eñeji.

¹⁵ Pero e Jesús ya xmi pätپā c'ü ma s'o c'o mi mbeñeji. Nguec'ua o xipjiji:

—¿Jenga chaque in önnküji? Jñüncüji 'na merio ngue c'ua rá nu'u.

¹⁶ O ma jünpüji c'ua 'naja merio. Nuc'ua e Jesús o xipjiji:

—¿Cjó o ñi nu cuat'ü ne merio 'ñe cjó o tjü nu juns'ü?

O ndünrüji c'ua o mamaji:

—Ngueje e César.

¹⁷ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—C'ü toca e César, rí unüji e César. C'ü toca Mizhocjimi, rí unüji Mizhocjimi, eñe e Jesús.

Me co nguijñiji c'ua c'ü vi ndünrü e Jesús.

Lapregunta sobre la resurrección

¹⁸ C'o saduceo mi mamaji c'ü dya ra sö ra te yo añima. O säjä c'ua ja nzi anguezeki cja e Jesús o dyönüji:

¹⁹ —Xöpüte, e Moisés o dyopjü cja ín leygöji, 'ma cjó c'o ra ndü, 'ma dya be 'ñejui t'i c'ü nu su, nu'ma, c'ü nu su ra chjüntüvi 'ma c'ü 'naja o cjuarma c'e bëzo c'ü ya ndü.

Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi ndü, je ngue o tjü c'ü ra jñusp'üji c'e t'i c'ü ot'ü ra jmus'ü. ²⁰ Mi bübü yencho bëzo c'o mi cjuarma. 'Naja anguezeki o chjüntü pero o ndü, dya 'ñejui t'i c'ü nu su. ²¹ Nuc'ua c'ü na yeje o cjuarma xo chjüntüvi c'e ndixü. Xo ndütjo, dya 'ñejui t'i. Je xo va ciatjonu c'ü na jñi. ²² Nde va ciatoji c'ua nza yenchoji. O chjüntüji c'e ndixü nza texeji. Y o ndüji, dya 'ñeji t'i. Cjanu o ndü c'ua c'e ndixü. ²³ Nguec'ua rí önnç'üjme, 'ma ra te c'o añima, ¿cjó ngue c'ü ra tsjapü nu su nza yenchoji? Na ngueje nza yenchoji nde o tsjapüji o suji, eñe c'o saduceo.

²⁴ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—In jyopüji na ngueje, dya in unnc'eji ngüenda pje ne ra mama o jña Mizhocjimi; dya xo in pärägueji ja ga cja c'ü me na zëzhi Mizhocjimi. ²⁵ Yo nte chjüntüji. Xo 'ñe c'o o t'iji, chjüntpüji. Pero 'ma ra te'e c'o añima, dya cja ra chjüntüji a cjanu. Na ngueje ri chjëntoji nza cja c'o o anxe Mizhocjimi c'o cära a jens'e. ²⁶ Exi

'märtjo cja o jña Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés, c'ü ra te c'o añima. ¿Cjo dya i xörügueji c'e pasaje nu ja mama c'ü mi tjë c'e bidyi? O dyopjü e Moisés ja va zopjü Mizhocjimi. O mama a cjava Mizhocjimi: "Nguezgo o Mizhocjimi e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob." ²⁷ Mizhocjimi dya ngue o Mizhocjimi c'o añima, ngue

o Mízhocjimi c'o bëbütjo. Nguec'ua exi ñetsetjo, zö ya ndü e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob, pero bëbütjoji y ra tetjoji. Nu'tsc'ejí me in jyopüji, dya in cijñiji na jo, eñe e Jesús.

El mandamiento más importante

²⁸ O säjä c'ua 'naja c'o mi xöpü o ley Mízhocjimi o dyärä 'ma mi söji o jña'a, y o mbärä vi ndünrrü na jo e Jesús. O chëzhi c'ua cja o jmi e Jesús, o dyönü:

—¿Ja ngue c'ü xenda ni muvi c'o o ley Mízhocjimi?

²⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—C'ü xenda ni muvi c'o o ley Mízhocjimi je mama a cjava: “Dyäräji, nu'tsc'ejí in menzumüji a Israel. Mízhocjimi c'ü ngueje in Jmugöji, 'natjo c'ü. ³⁰ Nguec'ua rí ñegueji Mízhocjimi co texe in mü'büji, 'ñe co texe in aljmaji, 'ñe co texe in pjeñoji, 'ñe co texe c'ü na zë'ts'iji.” Nujnu nguejnu xenda ni muvi yo o ley Mízhocjimi. ³¹ C'ü na yeje o ley Mízhocjimi, chjëntjovi nu cja ró xi'ts'iji. Je mama a cjava: “Rí s'iyají yo nin minteji, c'ua ja nzi gui s'iyatsjégueji”, eñe Mízhocjimi. Ojtjo xe 'naja o ley Mízhocjimi c'ü xenda ni muvi nza cja yo.

³² Nuc'ua o mama c'e bëzo c'ü mi xöpü o ley Mízhocjimi:

—Xöpüte, na cjuana c'ü in mangue. 'Natjo Mízhocjimi. Dya bëbü xe 'naja c'ü ri Mízhocjimi. ³³ C'ü rá neji

Mízhocjimi co texe in mü'büji, 'ñe co texe in pjeñoji, 'ñe co texe in aljmaji, 'ñe co texe c'ü na zëtsjiji, y rá s'iyají in minteji c'ua ja nzi rgá s'iyatsjéji, ngue c'o xenda ni muvi. Xenda ni muvi que na ngueje texe c'o animal c'o rá pö't'üji cja rron tjü'tp'üji Mízhocjimi, 'ñe c'o pje nde rá unüji.

³⁴ Nuc'ua 'ma o dyärä e Jesús vi ndünrrü na jo c'e bëzo, o xipji c'ua:

—Dya nda bë'ts'i c'ü ra tsja c'ü o t'its'ü Mízhocjimi c'ü manda texe.

Nuc'ua dya cjó cja rezga pje xe ro dyönü e Jesús.

¿De quién es hijo el Cristo?

³⁵ E Jesús ma xöpü c'o nte cja c'e templo o xipjiji:

—C'o xöpü o ley Mízhocjimi mamaji e Cristo ri mboxbëche cja e David. ³⁶ Maco nguetsjé e David o mama a cjava 'ma o ñünbü o mü'bü o Espíritu Mízhocjimi:

Mízhocjimi o zopjü c'ü in Jmugö o xipji:

“Mimi cja in jodyëgö. Rí da c'ü rí mandague hasta 'ma cja rí chöpü yo nuc'ü na ü”, eñe Mízhocjimi.

³⁷ E David o nädä e Cristo o mama: “Ngue in Jmugö”, eñe. ¿Pje ne ra mama c'ü ri mboxbëche e Cristo cja e David 'ñe c'ü xo ri ngue o Jmu?

C'o nte c'o mi ärä, ma puncjüji. Me mi mäjä ma dyäräji c'o mi mama e Jesús.

Jesús acusa a los maestros de la ley

³⁸ E Jesús 'ma ma xöpüji o xipjiji:

—Rí pjötpüji ngüenda cja yo xöpü o ley Mzhocjimi. Anguezeji cjapüji na nojoji ga nhodüji na maja o bituji. Me xo neji cjó ra mbësp'iji t'ecjañumü rgá zenguaji cja o chöjmü. ³⁹ 'Ma pöji cja nitsjimi, me juajnuji o lugar c'o na jo ja ra mimiji. Y 'ma cjaji mbaxua, me xo juajnüji o lugar c'o me na jo. ⁴⁰ Anguezeji jünbüji c'o pë's'i c'o ndixü c'o ya 'nanxü. Pero me cjapüji na joji; me mezhe ga dyötüji Mzhocjimi. Nguec'ua Mzhocjimi ra tsjapü xenda ra sufridoji que na ngueje 'ma dya ri xöpüteji.

La ofrenda de la viuda pobre

⁴¹ 'Na nu pa e Jesús o mimi a mbo c'e templo a jmi cja c'e ts'icaja nu ja mi mbeñeji Mzhocjimi. O jñanda c'o nte mi junt'üji o merio cja c'e caja. Na puncjü c'o rico mi junt'üji na puncjü merio. ⁴² Xo o ējē 'na 'nanxü c'ü dya pje mi pë's'i, o ē jñunt'ü yeje ts'imero; mi ts'iquëtjo mi muvi c'o. ⁴³ Nuc'ua e Jesús o ma't'ü o discípulo ro chézhiji cja o jmi, o xipjiji:

—Na cjuana rí xi'ts'iji, nu e 'nanxü, nu dya pje pë's'i, nu c'ü o jñunt'ü nu, xenda ni muvi a jmi Mzhocjimi, que na ngue c'o o dyüt'ü yo dyaja. ⁴⁴ Na ngueje anguezeji o mbeñeji Mzhocjimi o unüji c'o vi mboncjü. Nu ne ndixü nu dya pje pë's'i, o unü texe

c'o rví ma ndõmü pje ro zi, eñe.

13

Jesús dice que el templo será destruido

¹ Nuc'ua 'ma ya mi mbedye e Jesús cja c'e templo, o mama c'ua 'naja c'o o discípulo:

—Xöpüte, jñanda yo ndojo, me na zö yo. Me na jo va dyät'äji ne templo.

² O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Nujyo in jandaji va cja ne templo, ra zädä c'o pa 'ma dya cja ra jyäns'ä yeje ndojo c'o dya ra yät'ä.

Señales antes del fin

³ Nuc'ua e Jesús o ma cja c'e t'eje c'ü ni chjü Olivos c'ü tsjinch'ivi a jmi c'e templo; o mimi c'ua nu. Nuc'ua e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan 'ñe e Andrés o dyönütsjéji e Jesús c'ü dya cjó ro dyärä, o mamaji:

⁴ —Xitscójme jinguä ra zädä yo. ¿Pje ma seña c'ü rá jandajme ngue c'ua rá päräjme 'ma ya ri ngue ra zädä yo?

⁵ Cjanu o ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Pjötpüji ngüenda c'ü dya cjó ra dyon'c'üji. ⁶ Na ngueje ra ējē na puncjü c'o ra jñüncügö in chjü, ra mamaji ngueje Cristo anguezeji, ngue c'ua ra dyonpüji na puncjü yo nte.

⁷ Rí dyäräji ri cjaji o chü. Xo ra mbezheji ya ri cjaji o chü. Dya rí sügueji, na ngueje ni jyodü ra zädä a cjanu. Pero dya be ra nguins'i ne xoñijömü. ⁸ Na ngueje yo ndajñiñi ra

pötü rgá chūji yo nu mindajñiñiji; xo nzitjo c'o jmu ra pötü rgá chūji c'o nu mijmuji. Na puncjü c'ua ja ra mbí'i na zëzhi ne xoñijõmü, 'ñe c'ua ja ra zöji o tijimi. Nujyo nguejyo rgúi mbürü ra sufridoji yo.

⁹ 'Nu'tsc'eji, rí pjötpüji na puncjü ngüenda, na ngueje ra nzhöc'ügueji nu ja ra jñün'c'üji ngüenda. Ra dyëts'iji nu cja c'o nitsjimi. Ra zints'iji cja yo rey 'ñe yo gobernador na ngue c'ü ri ejmezüji y ri nänngäji ín chjügö. 'Ma ra zints'iji a cjanu cja c'o pje pjëzhi, ra sö rí xipjiji ja cjazgö. ¹⁰ Texetjo cja ne xoñijõmü ri cärä c'o ra zopjü yo nte ra xipjiji o jña Mizophjimi, ra xipjiji ja ga manda. Nu'ma, ngue 'ma ya ra nguins'i ne xoñijõmü. ¹¹ 'Ma ra zints'iji cja c'o pje pjëzhi, extí jñunt'ü in mü'büji c'ü dya ni jyodü rí tsijñiji ja rgui chjünrüji, ante c'ü ra jñün'c'üji ngüenda. Na ngueje c'e ndajme c'ü, Mizophjimi ra dya'c'üji o jña c'ü rí mangueji. Na ngueje dya ngue'tsc'eji rí ñaji; nu c'ü ra ña ngueje o Espíritu Mizophjimi. ¹² Ra zädä 'ma ri ngue nu c'o ri cjuarma ra nzhöji nu cjuarmaji c'ü ra mbö't'üji; o ri ngue nu tataji 'ñe nu nanaji ra nzhöji nu t'iji c'ü ra mbö't'üji; xo nzitjo c'o t'i ra nzhöji nu tataji 'ñe nu nanaji c'ü ra mbö't'üji. ¹³ Texe yo nte ra nuc'üji na ü, na ngueje c'ü ri ejmezügöji. Pero 'ma sido rí 'ñemezüji texe yo pa yo ri bübüji cja ne xoñijõmü, nuc'ua rí bübüütjoji

co Mizophjimi a jens'e.

¹⁴ 'Rí xörügueji, rí tsjapüji ngüenda yo jña yo rá xi'ts'iji. Nu c'ü me na s'o c'ü cjapü ra s'odü texe, 'ma ya rí jñandaji c'ü je ri bübü cja c'e templo, nuc'ua nu'tsc'eji ri cäräji a Judea, rí c'ueñe rí möji cja t'ije. ¹⁵ Nu'tsc'eji ri tägäji a xes'e cja in nzungueji, extí c'ueñeji, dya pje rí chunüji c'o ri pë's'iji a mbo cja in nzungueji. ¹⁶ Nu'tsc'eji ri bünc'eji cja juajma, dya rí nzhogueji cja in nzungueji c'ü rí tsanngueji c'ü rí chëji. ¹⁷ Juejme c'o ri ndunte 'ñe c'o ri jötü o lëlë c'o pa c'o. ¹⁸ Dyötüji Mizophjimi ngue c'ua 'ma rí c'ueñeji, dya ri ngue c'o pa c'o ri järä o së. ¹⁹ Na ngueje me ra sufridoji na puncjü c'o pa c'o, c'ü nunca sufridoji a cjanu ndeze 'ma o dyät'ä Mizophjimi ne xoñijõmü. Y dya cja xe ra sufridoji c'ua. ²⁰ Pero Mizophjimi ra tsjapü c'ü dya nda ra mezhe c'o pa c'o ra sufridoji, ngue c'ua dya ra chjorü texe c'o nte. Ra tsjapü c'ü dya ra mezhe c'o pa c'o, na ngue ri cärä o nte Mizophjimi c'o ya juajnü.

²¹ 'Nuc'ua 'ma cjó c'o ra xi'ts'iji: "Je bünc'ua e Cristo" o "Je bübü nu e Cristo", ra 'ñents'eji, dya rí creogueji c'ü xi'tsc'eji a cjanu. ²² Na ngueje ra ëjë c'o ra tsjapü ri nguejeji e Cristo. Xo ra ëjë c'o ri cjapü profeta, ri cjapü ri ñaji o jña Mizophjimi, ra 'ñe jíchiji señal yo nte. Y ra tsjaji c'o me na nojo c'o ra jñanda c'o nte. Ra

tsjaji a cjanu, ngue c'ua 'na xo ra sö ra dyonpüji c'o ya juajnü Mzhocjimi. ²³ Nguec'ua extí xi'ts'iji dya, ante c'ü ra zädä c'o pa c'o; ngue c'ua rí pjötpüji ngüenda.

Comó vendrá el Hijo del Hombre

²⁴ 'Nuc'ua 'ma ra nguarü ra sufridoji c'o pa c'o, ra bëxõmü e jyarü. Y dya ra 'ñetse e zana. ²⁵ Ra jyäbä yo seje. Y ra 'ñünü nujyo na zëzhi a jens'e. ²⁶ Nuc'ua ra jñandgagöji nutscö rvá ēcjö cja Mzhocjimi. Ra jñandgöji rva ēcjö cja ngõmü, ra jñandgöji c'ü me rrä zëtsi 'ñe me rrä zözü. ²⁷ Nuc'ua rá tääjägö c'o ín anxe c'o cärä a jens'e ra ë jmutüji c'o ró juajnü c'o ri cärä texe cja ne xoñijõmü.

²⁸ 'Nu'tsc'eji rí unüji ngüenda yo za yo xiji higo. 'Ma ya ra dogü, 'ma ya pjürü peje o xi, in pärägueji ngue 'ma ya ra paja ne xoñijõmü. ²⁹ Je xo rga cjatjonu, 'ma rí jñandaji c'ü ya ra zädä yo rí xi'tsc'öji, rí pärägueji 'ma c'ü ya ra nguins'i ne xoñijõmü. ³⁰ Na cjuana rí xi'tsc'öji, c'o ri cärä c'o pa c'o, dya ra ndü texe c'o, hasta 'ma cja ra zädä texe yo rí xi'tsc'öji. ³¹ Ra nguarü e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, pero nín jñagö nunca ra nguarü nu.

³² 'Dya cjó pärä pje ma pa, ni pje ma ndajme 'ma ra zädä c'o, ni xo ri pärä c'o o anxe Mzhocjimi, ni xo ri pärägö nutscö o T'izgö Mzhocjimi. Nguextjo mi Tatagö c'ü pärä.

³³ 'Pjötpüji ngüenda; chepquegöji; sido rí dyötüji

Mizhocjimi, na ngueje dya in pärägueji jinguā ra zädä c'e pa'a c'ü. ³⁴ Rí chjëntcjöbe nza cja 'na bëzo c'ü ri ngue o cjaja 'na ngumü c'ü ro ma na jë. O zojnü c'o o mbëpjì, o xipjiji c'o bëpjì c'o ro tsjaji nzi 'najaji. C'e mböngoxtji o xipji c'ü ro mbörü, dya ro ïjí. ³⁵ Nguec'ua rí xi'ts'iji rí chepquegöji na ngueje, dya in päräji ja hora rá ēcjö na yeje. Dya in päräji cjo ya ri nzhä, o cjo ya ri ndexõmü, o cjo ri ngue 'ma huë o chare, o cjo ya rguí jyas'ü. ³⁶ Rí chepquegöji na ngueje 'handga ēcjö, 'na rá ë tö'c'üji rrü ïjítjoji. ³⁷ Nujyo rí xi'ts'iji, rí xipjigö texe, sido rí chepquegöji.

14

Conspiración para prender a Jesús

¹ Ya mi bëzhtjo yepa ro zädä c'e mbaxua c'ü ni chjü Pascua, 'ma mi siji o tjõmëch'i c'o dya mi båns'ä. C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mzhocjimi mi jodüji ja rvá zürüji e Jesús c'ü dya cjó ro mbärä, ngue c'ua ro mbö't'üji. ² Mi mamaji:

—Dya ra jogü rá sürüji cja ne mbaxua; 'na ra huëni yo nte ra tsja o dyëji, eñeji.

Una mujer unge a Jesús

³ 'Ma mi bübü e Jesús a Be-tania nu cja o ngumü e Simón c'ü mi sö lepra, o säjä c'ua 'na ndixü nu ja mi bübü e Jesús, ma tü 'na botia ndojo c'ü mi po'o c'o me ma jo ma jyärrä. Me mi muvi na puncjü merio c'ü. O mbärä c'e botia, cjanu

o xisp'i o ñi e Jesús 'ma ya ma jū cja mexa.⁴ C'o mi cārā nu, bübü c'o o üdü. O pötva mamaji:

—¿Jenga o tsja a cjanu? O nda pjödü ne perfume nu me na jo ga jyärä.⁵ Mi sö ro bö'ö nu, ro cjogü jñi mil mbëxo nu. C'o merio c'o, ro sö ro ch'unü yo dya pje pë's'i, eñe c'o.

Mi ünmbüji c'e ndixü, mi huënh'iji.

⁶ O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Jyëziji. ¿Jenga na huënh'iji ne ndixü nu? Me na zö nu o tsjacü nu.⁷ Nu'tsc'eji, xe rí mintcjeji nujyo dya pje pë's'i, nguec'ua 'ma rí ñegueji, ra sö rí pjös'üji. Pero nutscöra zädä 'ma dya cja rá bünc'ö a ndetsc'eji.⁸ Ne ndixü nu, o tsja nu c'ü o sö o tsja. Ya xisquigö ín cuerpo nujyo na jo ga jyärä, ngue nu ya na segurao c'ü rgui dyögüzügöji.⁹ Na cjuana rí xi'tsc'öji, texe cja ne xoñijömü c'ua ja ra zopjüji yo nte ra xipjiji ja ga cjazgö, nde ra nädäji nu o tsja ne ndixü nu, ngue c'ua ra mbeñjeji nu o tsjacü, eñe e Jesús.

Judas traiciona a Jesús

¹⁰ E Judas Iscariote c'ü mi ngueje 'naja c'o doce o discípulo e Jesús, o ma cja c'o ndamböcjimi o ma xipjiji c'ü ro nzhö e Jesús.¹¹ Nuc'ua c'o ndamböcjimi me co mäjäji 'ma o dyäräji c'ü ro tsja e Judas. Anguezeji o mamaji c'ua c'ü ro ngö't'üji e Judas. Angueze o jyodü c'ü ja rvá

tsjapü ngue c'ua ro nzhö'ö e Jesús.

La Cena del Señor

¹² Ya vi zädä c'ü ot'ü pa c'e mbaxua 'ma mi siji o tjöméch'i c'o dya mi båns'ä. Ngueje c'e pa 'ma mi jyodü ro mbö't'üji 'na ts'imë c'ü rví pjongüji c'e mbaxua. C'o o discípulo e Jesús o xipjiji:

—¿Ja ngue c'ua in ne rá ma ät'äjme o jñõnü c'ü rí sigue rgui süpü ne mbaxua?

¹³ Nuc'ua e Jesús o ndäjä yeje c'o o discípulo, o xipjivi:

—Mëvi cja c'e jñiñi. 'Ma rí sät'ävi nu, rí chjëji 'na bëzo c'ü ri tunü 'na xäjnä ndeje. Rí chjünt'üvi a xütjü c'e bëzo.

¹⁴ Nu ja ra cjogü angueze rí xipjivi c'e bëzo c'ü menzumü nu: "C'ü rvá ëcjöbe, mama c'e xöpüte, ¿ja bübü c'e cuarto nu ja ra mimi co c'o o discípulo ra ziji c'ü rgui züpüji ne mbaxua?" Je rga cjanu rgui xipjivi c'e menzumü.¹⁵ Nuc'ua angueze ra jí'ts'ivi 'na jyäxcumü c'ü na nojo c'ü ya bübü texe c'o ni jyodü. Ngueje nu rí dyät'ävi o jñõnü c'ü rá siji, eñe e Jesús.

¹⁶ Anguezevi o mövi c'ua cja c'e jñiñi, o chöt'üvi c'ua ja nzi va xipjivi. O dyät'ävi c'ua o jñõnü c'o ro ziji rvá züpüji c'e mbaxua.

¹⁷ Nuc'ua c'ü nzhä o möji e Jesús co c'o doce o discípulo.

¹⁸ O mimiji cja mexa. 'Ma ndänt'ä ma siji o xëdyi, e Jesús o xipjiji:

—Na cjuana rí xi'ts'igöji, bübü 'najats'ügueji nu va rrä

siji o xëdyi c'ü ra nzhögügö cja
o dyë c'o ra mbötcü, embeji.

¹⁹ Anguezeji 'ma o dyäräji a
cjanu, me go ndumüji c'ua. O
mbürü o dyönüji e Jesús nzi
'naja anguezeji:

—¿Cjó je ngueje c'ü, cjo
nguetscö?

²⁰ O ndünrrü c'ua e Jesús o
xipjiji:

—Ngueje 'najats'ügueji in
doceji c'ü je tü'bü o xëdyi co
nuzgö cja ne mojmü nu rrä
sigöji, ngue c'ü ra nzhögügö
c'ü. ²¹ Nutscö rvá écjö cja
Mizhocjimi, ra mbötcüji c'ua
ja nzi ga t'opjü. Pero juejme
ne bëzo nu ra nzhögügö.
Xenda rvá jo c'ü dya ro
jmus'ü ne bëzo nu; me ra
sufrido na puncjü nu.

²² 'Ma ndänt'ä ma siji o
xëdyi, o jñü 'naja tjõmëch'i
e Jesús, o unü na pöjö
Mizhocjimi. Cjanu o xënbmi
c'ua c'o o discípulo, o xipjiji:

—Jñü'üji ne tjõmëch'i nu rrä
xëñc'iji, rí si'iji. Nujnu ngue ín
cuerpogö nu.

²³ Cjanu o ndës'i c'ua
c'e vaso. O unü na pöjö
Mizhocjimi, cjanu o unü c'o
o discípulo. O ziji c'ua texeji.
²⁴ O mama e Jesús o xipjiji:

—Nujnu ngue ín tsjigö nu.
Na ngue c'ü rga pjödögö ín
tsji rá tügö, Mizhocjimi ra
tsja dya, c'ua ja nzi va mama
ra tsja; ra perdonao dya o
nzhubü na puncjü o nte'e.
²⁵ Rí xi'tsc'öji, ndeze dya, dya
cja xe rá sigö o ndeje o uva
hasta 'ma cja ra zädä c'ü
rá mandagö, c'ua ja nzi va
mama Mizhocjimi. Cja rá

sigö 'ma c'o cja dadyo, eñe e
Jesús.

*Jesús anuncia que Pedro lo
negará*

²⁶ 'Ma o nguarü o tőjöji 'na
himno, o mbedyeji o möji cja
c'e t'eye c'ü ni chjü Olivos. ²⁷ E
Jesús o xipjiji c'ua:

—Texets'ügueji nde rí xögüji
ne xõmü dya, na ngue c'ü
ra tsjacügöji dya. Na ngueje
ya t'opjü a cjava: "Nuzgö rá
pö'tügö c'e mbörü. Nuc'ua c'o
o ndënc'hjürü ra mböt'ü c'o",
eñe c'ü t'opjü. ²⁸ Pero 'ma ya
rá tegö a nde cja c'o afima,
ot'ü rá magö a ma a Galilea,
ngue c'ua 'ma rí sätc'eji nu, ya
rva bünc'ö nu.

²⁹ O ndünrrü c'ua e Pedro o
xipji:

—Zö texe ra jyëtsc'igueji,
pero nuzgö dya rá jëtsc'igö,
eñe.

³⁰ E Jesús o ndünrrü c'ua o
xipji:

—Na cjuana rí xi'tsc'ö, dya
be ri huë'ë na yeje o chare ne
xõmü dya, 'ma ya na jñi rgui
tsädä c'ü dya in pácägö.

³¹ Xenda o mama na zëzhi
c'ua e Pedro:

—Jiyö. Zö rá tügö co
nu'tsc'e, pero dya pje rá
cädägö c'ü rgá pã'c'ö, eñe c'ü.

Xo nde va mantjo c'ua texe
c'o discípulo.

Jesús ora en Getsemaní

³² O möji c'ua nu ja ni chjü
Getsemaní. Nuc'ua e Jesús o
xipji c'o o discípulo:

—Mimiji va; rá ma ötügö
Mizhocjimi, eñe.

³³ Nuc'ua e Jesús o zidyi
e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e

Juan. O mbürü o ndumü c'ua e Jesús, y me mi cjijñi na puncjü. ³⁴ Nuc'ua o xipjiji:

—Me ndumü ín mü'bügö, rí sö ra mbötcügö c'ü rgá sentiogö. Chepqueji va, dya rí ïji, eñe e Jesús.

³⁵ Xe ma c'ua xe ts'iquë a ma xojñi, o ndüne a jõmü, o dyötü Mizzhocjimi, 'ma ro sö, ro cjogütjo c'ü dya ro zäda c'ü ro tsjapüji c'e hora. ³⁶ O mama:

—Mi Tatats'ügö. Sö rí tsjague texe. Tsjapü ra cjogü c'ü dya ra zäda c'ü rá sufridogö. Pero dya rí tsjague c'ua ja nzi rgá negö; tsjague c'ua ja nzi gui ñegue, eñe.

³⁷ O nzhogü c'ua e Jesús nu ja mi cärä c'o jñi o discípulo; o chöt'ü ya nde vi ïjítjo c'o. E Jesús o xipji c'ua e Pedro:

—Nu'tsc'e Simón, ¿cjo in ïcje? ¿Cjo dya mi sö ri chepque 'na hora c'ü dya rvi ïcje?

³⁸ Cjanu o xipjiji texeji:

—Dya rí ïjíji. Dyötqueji Mizzhocjimi ngue c'ua dya rí dyätäji c'ü dya jo. Cja in mü'büji, na cjuana in ne rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mizzhocjimi; pero in cuerpoji ya mbo o cuë yo.

³⁹ Nuc'ua o ma na yeje e Jesús; o ma dyötü Mizzhocjimi. O mama c'o jña c'o vi mama 'ma ot'ü. ⁴⁰ O nzhogütjo na yeje; o chöt'ü ya nzho ma ïjítjoji na ngueje me mi tägä o t'ïjí anguezoji. Dya mi päräji ja rvá ndünrrüji. ⁴¹ O nzhogü c'ua c'ü na jñi, o xipjiji:

—¿Cjo ya in ïcjeji 'ñe ya in sôyaji? Ya na jo dya. Ya zäda ne ndajme. Nutscö rvá

ẽcjö cja Mizzhocjimi, ya ra nzhögüji cja dyë c'o nte c'o cja c'o na s'o. ⁴² Ya rí ñangaji dya. Ya va säjä nu ra nzhögügö. Mö rá chjéji.

Llevan preso a Jesús

⁴³ 'Ma xe ma ña e Jesús, o säjä e Judas c'ü mi ngue 'naja c'o doce discípulo. Ma dyoji na puncjü nte c'o vi ndäjä c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizzhocjimi, 'ñe c'o tita, ma jünji tratjëdyi 'ñe ngarrote. ⁴⁴ E Judas c'ü ro nzhö e Jesús, ya vi xipji a cjava c'o nte c'o mi pöji:

—Nu c'ü rá tjünegö, ngue c'ü in jodügueji c'ü. Nguec'ua rí pënc'h'iji na jo c'ü, c'ü dya ra c'ueñe, empji.

⁴⁵ Nuc'ua e Judas 'ma o säjä, exco chëzhi a jmi e Jesús, o xipji:

—Nu'tsc'e ín xöpütets'ügö.

Jo ni ndüne c'ua a jmi. ⁴⁶ Nuc'ua c'o nte exco pënc'h'iji c'ua e Jesús ngue c'ua ro zidyiji.

⁴⁷ Nuc'ua 'naja c'o mi dyoji e Jesús o ngübü c'ü o tratjëdyi, o jñüpü o ngö 'naja c'o o mbëpji c'ü mi mero ndamböcjimi. ⁴⁸ E Jesús o xipjiji c'ua:

—I pedyeji cja c'in jñiñiji va ē súcöji nza cja 'ma ri nguezgö 'na mbë, va jünji in chjëdyiji 'ñe in ngarroteji.

⁴⁹ Pamü mi cärägöji cja c'e templo mi xö'c'üji, maco dya mi pënhguigöji 'ma. Pero ya va sädä yo, ngue c'ua ra zäda c'ü o dyopjü c'o profeta cja o jña Mizzhocjimi, embeji.

50 Nuc'ua texe c'o discípulo o c'ueñeji o zogüji e Jesús.

El joven que huyó

51 Pero mi bëbü 'naja t'i c'ü mi tjünt'ü a xütjü e Jesús. Nguetjo 'na manta mi téjé c'e t'i. C'o nte o pëñch'iiji. 52 Pero c'e t'i o mbägä c'ü o manta. O cjuañi, o matjo manguerga.

Jesús delante de la Junta Suprema

53 C'o nte o zidyiji e Jesús nu ja mi bëbü c'ü mi mero ndamböcjimi. Ya vi jmürü texe c'o ndamböcjimi 'ñe c'o titi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi. 54 'Ma ya mi pöji, e Pedro mi bëpjatjo na jë, hasta 'ma o zät'ä nu cja c'ü o tji c'ü mi mero ndamböcjimi. O cjogü c'ua e Pedro a mbo, o ma mimi nu ja mi cärä c'o mbëpji. Ma pa'tü cja sivi e Pedro.

55 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o dyaja c'o ya vi jmürü ro jñünpüji ngüenda e Jesús, mi jodüji o testigo c'o ro mama vi tsja na s'o e Jesús, ngue c'ua ro sö ro mbö't'üji. Pero dya mi tö'tp'üji. 56 Ma puncjü c'o mi mama vi tsja na s'o e Jesús, pero dya ma cjuana. Dya mimi yeje testigo c'o ro mama 'natjo o jñavi. 57 O böbü c'ua o testigo c'o dya ma cjuana c'o o mama a cjava:

58 —Nutscöjme ró äräjme ne Jesús o mama: "Rá tunbügö nu ne templo nu o dyät'ä yo nte. Nuc'ua jñipatjo rá jäbä c'ü 'naja c'ü dya ra jyäbä yo nte", o 'ñeñe.

59 Zo mi mamaji a cjanu, pero dya mi 'natjo o jñavi.

60 O böbü c'ua c'ü mi mero ndamböcjimi a nde nu ja mi cärä c'o nte, o dyönü e Jesús:

—¿Cjo dya pje rí chjünrügue? ¿Pje in mangue co nujyo jña yo na xi'tsc'ejí?

61 Pero e Jesús, dya pje ndünrü. Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi o dyönü na yeje o xipji:

—¿Cjo ngue'tsc'e e Cristo c'ü ngue o T'i Mizhocjimi c'ü me na jo?

62 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Jägä, nguezgö. Nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi, ra zädä 'ma rí jñandgöji 'ma rá mimigö cja o jodyë Mizhocjimi c'ü me na zëzhi. Rí jñandgöji rva ēcjö cja ngömü a jens'e.

63 O üdü c'ua c'ü mi mero ndamböcjimi, o ts'üdü c'o o bitu c'o mi je'e c'ü, o mama:

—¿Pje xe ni jyongöji o testigo? 64 Cja i dyäräji o zadü Mizhocjimi nu. ¿Pje in mangueji?

Texeji mi mamaji mi jyodü ro bö't'ü e Jesús.

65 Nuc'ua mi bëbü c'o o zosp'ü a jmi e Jesús. O ngo'tp'üji o ndö. Cjanu o ya'büji. Cjanu o xipjiji:

—Rí xitscöjme cjo ngue c'ü na yapc'ü dya.

Nu c'o policía xo o mbë'chp'iji a jmi.

Pedro niega conocer a Jesús

66 E Pedro mi büntjo nu cja c'e tji. O ejë c'ua 'naja ndixü c'ü mi pëpi c'ü mi mero ndamböcjimi. 67 Nu c'e ndixü 'ma o jñanda e Pedro c'ü ma

pa'tü cja sivi, o nguinch'i.
Cjanu o xipji:

—Nu'tsc'e, xo mi dyocjevi e
Jesús nu menzumü a Nazaret.

⁶⁸ O ngädätjo c'ua e Pedro o
mama:

—Dya rí pärägö c'ü. Dya
xo rí pärägö pje pjëzhi c'ü in
mangue.

O mbedye c'ua a ma tji cja
c'e ngoxtji. Jo ni huë c'ua 'na
chare. ⁶⁹ Nuc'ua c'e ndixü c'ü
mi mbëpîte o jñanda na yeje e
Pedro, o xipji c'ua c'ü na yeje
c'o mi cárä nu:

—Ne bëzo nu, ngue 'naja o
dyoji e Jesús, eñe.

⁷⁰ E Pedro o ngädätjo na
yeje. Dya mezhe c'ua, c'o mi
cárä nu, o xipjiji na yeje e
Pedro:

—Na cjuana xo ngue'tsc'e
'naja o dyoji nu, na ngueje in
menzumü a Galilea; c'ua ja
gui ña, exi 'mä'tc'âtjo.

⁷¹ Nuc'ua e Pedro o mbürü
o ña, o mama c'ü ro zübü
Mizhocjimi 'ma dya ma
cjuana c'ü mi mama. O
mama:

—C'ua ga mbärä Mizhocjimi,
dyá rí pärägö ne bëzo nu in
mangueji.

⁷² Jo ni huë c'ua na yeje 'na
chare. O mbeñe c'ua e Pedro
c'o jña c'o vi mama e Jesús vi
xipji: "Ma dya be ri huë na
yeje 'na chare, ya na jñi rgui
mamague c'ü dya in pácägö",
vi 'ñeñe. Me go huë c'ua e
Pedro.

15

Jesús ante Pilato

¹ Nuc'ua c'ü xõrü, c'o
ndamböcjimi o jmurüji co
c'o tita 'ñe c'o mi xöpü o ley

Mizhocjimi 'ñe c'o dyaja c'o
ro jñü ngüenda. Mi pötma
dyü'tüji. O jyü'tp'üji o dyë
e Jesús, cjanu o zidyiji o ma
nzhötüji e Pilato. ² O mama
c'ua e Pilato o dyönü e Jesús:

—¿Cjo in reygue cja yo men-
zumü a Israel?

O ndünrü c'ua e Jesús o
xipji:

—Jägä, nguetscö c'ua ja vi
mangue.

³ C'o ndamböcjimi me mi
ñaji ma xiji e Pilato c'ü vi tsja
e Jesús na puncjü c'o ma s'o.

⁴ Nuc'ua e Pilato o dyönü na
yeje o xipji e Jesús:

—¿Cjo dya in tjünrü? Maco
na puncjü yo pje nde xi'ts'iji.

⁵ Pero dya ndünrü e Jesús.
Nguec'ua dya mi pärä pje ro
nguijñi e Pilato.

*Jesús es sentenciado a
muerte*

⁶ Tsjë'ma 'ma mi cjaji c'e
mbaxua, c'o nte mi ötüji c'e
gobernador ro pjongü libre
'naja bëzo c'ü ma o'o a pjörü.

⁷ C'o pa c'o, ma o'o a pjörü 'na
bëzo c'ü mi chjü Barrabás, 'ñe
c'o o dyoji. Na ngueje vi chüji
c'e gobierno, y mi pö'tüji o
nte. ⁸ Nuc'ua c'o nte o chëzhiji
a jmi e Pilato, o dyötüji c'ü
ro pjongü libre 'naja bëzo c'ü
ma o'o a pjörü c'ua ja nzi ma
cja tsjë'ma. ⁹ O ndünrü c'ua e
Pilato o xipjiji:

—¿Cjo in neji rá pjongü li-
bre nu c'ü ngue in reygueji
nu'tsc'eji in menzumüji a Is-
rael?

¹⁰ O mama a cjanu e Pi-
lato na ngueje o unü ngüenda,
c'o ndamböcjimi mi envidi-
oji e Jesús nguec'ua je va

nzhöji c'ua angueze. ¹¹ C'o ndamböcjimi o dyü't'üji c'ua c'o nte ro dyörüji e Barrabás c'ü ro pjongüji libre cja pjörü. ¹² O dyönü c'ua na yeje e Pilato:

—¿Pje rá cjapcö 'ma ne bëzo nu in mangueji ngue in reygueji?

¹³ Anguezeji o mapjüji na yeje o mamaji:

—Chät'ä cja ngronsi.

¹⁴ Nuc'ua e Pilato o mama:

—¿Pje na mbë c'o na s'o c'ü o tsja nu?

Pero anguezeji xenda mi mapjüji mi mamaji:

—Chät'ä cja ngronsi.

¹⁵ E Pilato mi ne ro tsjapü ro mäjä c'o nte; nguec'ua va pjongü c'ua e Barrabás. Cjanu o manda c'ua o ndas'üji e Jesús co chirrio. Nuc'ua 'ma ya o nguarü o ndas'üji, cjanu nzhöji ngue c'ua ro ma ndät'äji cja ngronsi.

¹⁶ Nuc'ua c'o xondaro o zidyiji e Jesús o cjogüji a mbo cja o palacio c'e gobernador. O jmutüji c'ua texe c'o tropa. ¹⁷ Cjanu o jyecheji c'ua e Jesús 'na bitu c'ü ma cjipobü. O dyät'äji 'na corona c'ü mi dyavo bidyi, cjanu o jñu'tp'üji a ñi e Jesús. ¹⁸ Nuc'ua o mbürü o mapjüji o mamaji:

—Nu'tsc'e o Jmuts'ügue yo menzumü a Israel, sido rí tsjague Rey, mi empji.

¹⁹ Mi ya'p'üji o ñi co 'naja xitji, cja ma zos'üji. O ndüñijömöji a jmi, mi cjapü mi t'ecjañumü ma zopjüji, me mi mbätäji. ²⁰ 'Ma o nguarü o tsjapüji burla, o ndonsp'üji c'ua c'e bitu c'ü ma cjipobü

c'ü vi jyecheji. Cja ndo nu jyecheji c'ua c'o o bitutsjë. O zidyiji c'ua nu ja ro ma ndät'äji cja ngronsi.

La crucifixión

²¹ 'Ma ya mi sidyiji e Jesús, o chjëji 'na bëzo c'ü mi menzumü a Cirene c'ü vi 'ñeje cja juajma. Nuc'ü, mi chjü Simón c'ü; mi ngueje nu tata e Alejandro 'ñe e Rufo. O tsjapüji e Simón o nduns'ü c'e ngronsi c'ü mi tuns'ü e Jesús.

²² O zät'äji c'ua, nu ja ni chjü'ü Gólgota c'ü ne ra mama: nu t'eje nu ni chjü T'ejéñinte. ²³ Nuc'ua mi unüji e Jesús ro zi o vino c'ü vi chjanbaji o mirra. Pero e Jesús dya o zi'i. ²⁴ O ndät'äji c'ua cja ngronsi. Cjanu o eñeji cjo ngue c'ü ro ngana nzi 'naja o bitu, cjanu o jyadüji c'o o bitu.

²⁵ Ya vi zünü nueve c'ü xörü 'ma o ndät'äji e Jesús. ²⁶ O cuatüji a ñi c'e ngronsi c'ü mi t'opjü, ngue c'ua ro 'märä pje vi tjünpu ngüenda angueze.

Mi t'opjü a cjava: "Nujnu, o Rey yo menzumü a Israel nu." ²⁷ Nuc'ua xo ndät'äji nu, yeje mbë. 'Naja c'ü o ndät'äji cja o jodyë e Jesús, 'naja c'ü o ndät'äji c'ü 'nanguarü. ²⁸ A cjanu o zäda c'ü t'opjü cja o jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: "Mi pëzhiji mi ngue 'naja yo cja na s'o."

²⁹ Nu c'o mi cjogü nu, me mi juant'a a ñi ma zadüji e Jesús, mi xipjiji:

—Nu'tsc'e mi mangue rvi yä'tä ne templo, y c'ü na jñi nu pa ri cjuatü ri jyäbätjo

na yeje. ³⁰ Rí 'ñemetsjë dya, dyagü cja ne ngronsi, mi empji e Jesús.

³¹ Xo ma cjanu ma mama c'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi. Me mi cjapüji burla e Jesús, mi pötma mamaji:

—Maco mamaji me o mbös'ü na puncjü o nte nu, maco dya sö ra 'ñiemetsjë ra dagü cja ne ngronsi. ³² 'Ma nguejnu e Cristo nu ra manda a Israel, ra dagü dya cja ne ngronsi, ngue c'ua rá jandaji 'ñe rá ejmegöji 'ma nu.

Nuc'ua c'o yeje c'o 'natjo c'ua vi ndät'äji e Jesús, xo mi xipjivi c'o na s'o jña c'o.

Muerte de Jesús

³³ Nuc'ua 'ma ya vi zünü nisiarü, o bëxomü c'ua texetjo cja ne xoñjömü, hasta 'ma cja zünü jña c'ü nzhä. ³⁴ Nuc'ua 'ma o zünü jña c'ü nzhä, o mapjü c'ua na jens'e e Jesús o mama:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabac-tani?, mi eñe.

C'e jña ne ra mama: Nu'tsc'e ín Mizhocjimits'ügö, ¿jenga i jyézguigö?

³⁵ C'o mi cärä nu, o dyäräji c'o vi mama e Jesús. Bübü anguezoji c'o o mama c'ua:

—Dyäräji, nujnu, ma'tü e Elías rguí 'ñeje a jens'e.

³⁶ Cjanu o cjuañi c'ua 'naja anguezoji, o ma cäjä 'naja esponja. Cjanu ngant'a cja vinagre, cjanu ngäsp'ä cja 'na xitji, mi unüji e Jesús ro züt'ü. O mama c'ua:

—Rá nuxäji cjo ra ëjë e Elías ra ë 'ñeme nu.

³⁷ Nuc'ua e Jesús o mapjü na jens'e, cjanu o ndü c'ua. ³⁸ Y o chödü a nde c'e manta c'ü mi cjotü a mbo cja c'e templo nu ja me ma sjü; exo ndöt'ü c'ü 'na lado a ndü'bü. ³⁹ C'e capitán c'ü mi xojñi cja c'o xondaro, mi böbü a jmi e Jesús. 'Ma o unü ngüenda ja va mapjü e Jesús cjanu o ndü, o mama c'ua:

—Na cjuana mi ngue o T'i Mizhocjimi nu, eñe.

⁴⁰ Xo mi bübü ja nzi ndixü c'o mi janda ndeze na jéë. Mi bübü e María Magdalena 'ñe e María c'ü nu nana e Jacobo c'ü mi menor. Nuc'ü, xo mi ngue nu nana e José. Xo mi bübü e Salomé. ⁴¹ 'Ma mi bübü a Galilea e Jesús, xo mi tjünt'üji o xütjü anguez; mi pëpiji anguez. Xo mi cärä c'o dyaja ndixü c'o ma puncjü c'o ví möji e Jesús a Jerusalén.

Jesús es sepultado

⁴² C'e pa'a c'ü, ngue 'ma mi preparao nu c'o menzumü a Israel, na ngueje c'ü na jyas'ü ringue nu pa 'ma søyaji.

⁴³ Nuc'ua c'ü nzhä'ä o säjä 'na bëzo c'ü mi chjü José c'ü mi menzumü a Arimatea. Mi ngue 'naja c'o mi pjézhí na nojo c'o mi jün ngüenda. Nuc'ü, xo mi te'be c'ü ro ë manda nu c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi. E José dya zü, o ma cja e Pilato, o ma dyötü c'ü o cuerpo e Jesús. ⁴⁴ E Pilato dya mi sö ro 'ñejme c'ü ya vi ndü e Jesús. O zojnü c'ua c'e capitán; o dyönü cjo ma cjuana ya vi ndü. ⁴⁵ O ndünrü c'ua c'e capitán o xipji que jägä ya vi ndü. Nuc'ua e

Pilato o manda ro unüji c'e cuerpo e José. ⁴⁶ Nuc'ua e José o ma ndōmū 'na t'öxbitu. Cjanu o ts'üpcü c'ua ə cuerpo e Jesús cja c'e ngronsi. Cjanu o mböch'ü c'e bitu. Cjanu o ma ngöt'ü cja 'na cueva c'ü vi dyö't'üji cja 'na dyä c'ü peña. Cjanu o chjen'chp'e c'ua 'na tralaja va ngot'ü. ⁴⁷ E María Magdalena co e María c'ü nu mamá e José o jñandavi nu ja je ngue c'ua vi ngöt'üji e Jesús.

16

La resurrección de Jesús

¹ Nuc'ua 'ma ya vi cjogü c'e pa 'ma mi soyaji, o ma c'ua e María Magdalena, 'ñe e María c'ü nu nana e Jacobo, 'ñe e Salomé. O ma ndōmüji o pjindyo c'o ma jo ma yüdü ngue c'ua ro ma ngä's'äji a xes'e c'e añima. ² Nuc'ua c'ü ot'ü pa nu ngo 'ma ya ma jya's'ü, o ma c'o ndixü cja c'e cueva. O zät'äji 'ma ya vi mbes'e e jyarü. ³ Mi pötma mamaji:

—¿Cjó ra chjen'chp'e c'e tralaja cja c'e cueva? Dya ra sözgöji.

⁴ Pero 'ma o jñandaji, o nuji na jo ya vi chjen'chp'eji c'e tralaja c'ü mi c'ot'ü c'e cueva. ⁵ O nguich'iji c'ua cja c'e cueva; o jñandaji 'naja t'i c'ü mi junrü cja ə jodyë. Mi je'e 'naja t'öxbitu c'ü ma maja. Me co züji c'ua. ⁶ O mama c'ua c'e t'i, o xipjiji:

—Dya rí sū'üji. In jodüji e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret nu c'ü o ndät'äji cja ngronsi. Ya te'etjo c'ü; dya

cja bünc'ua c'ü. Rí ñu'iji va ja ngöt'üji. ⁷ Möji, ma xipjiji c'o ə discípulo c'ü ra ot'ü angueze ra ma a Galilea, je rí chjëji nu, c'ua ja nzi va mama. Xo rí xipjiji a cjanu e Pedro c'ü ə discípulo, eñe c'e t'i.

⁸ Nuc'ua c'o ndixü o c'ueñeji cja c'e cueva na ngueje me mi mbñ'iji 'ñe me mi sūji. Dya cjó xo mi xipjiji na ngueje mi sūji.

Jesús aparece a María Magdalena

⁹ E Jesús o te'e xörtjo c'ü ot'ü pa nu ngo. Nu 'ma ot'ü o jizhitsjë e Jesús, ngue e María Magdalena c'ü o jñanda. E Jesús vi pjombgü yencho demonio cja ə mü'bü c'e ndixü. ¹⁰ O ma c'ua e María Magdalena, o ma ngös'ü c'o mi dyoji e Jesús. Me mi cjijñiji; me mi huëji. ¹¹ 'Ma o dyäräji mi mama e María Magdalena c'ü mi bübü e Jesús y vi jñanda angueze, dya mi ejmeji.

Jesús aparece a dos de sus discípulos

¹² Nuc'ua e Jesús o jizhitsjë na yeje. Ngueje yeje ə dyoji c'o o jñanda 'ma mi pëvi cja batjü. Nandyo va jñandavi e Jesús. ¹³ C'o yeje o nhögüvi o ma ngös'üji c'o dyaja ə dyoji. Pero dya o 'ñejmeji.

Jesús comisiona a los apóstoles

¹⁴ Nuc'ua e Jesús o jizhitsjë a nde cja c'o once ə discípulo; o jñandaji. Ma siji xëdyi 'ma o jñandaji e Jesús. E Jesús o huëch'iji na ngueje dya mi ejmeji, ma me ə mü'büji. Dya mi ejmeji nu c'o ya vi jñanda vi

te'e e Jesús. ¹⁵ O mama c'ua e
Jesús o xipjiji:

—Möji texe cja ne
xoñijõmü; rí ma zopjüji texe
yo nte, rí xipjiji ín jñagö. ¹⁶ Nu
c'o ra 'ñejmezügö 'ñe ra ji'iji, ra
jogü o mü'bü c'o. Nu c'o dya
ra 'ñejmezügö, Mizhocjimi ra
tsjapü ra sufridoji. ¹⁷ Nu c'o
ra 'ñejmezügö, Mizhocjimi ra
unüji c'ü ra tsjaji señal c'ü ra
'ñetse na zézhiji. Nguec'ua
ra nänngäji ín chjügö rgá
pjongüji o demonio. Ra ñaji
nandyo jña. ¹⁸ Ma ra ngü's'üji
o c'ijmi, dya pje ra s'odüji.
Dya xo ra s'odüji 'ma ra ziji
o veneno. Ra 'ñe's'e o dyëji cja
c'o sö'dyë, ra jogü c'ua c'o.

Jesús sube a los cielos

¹⁹ Nuc'ua e Jesucristo c'ü ín
Jmugöji, 'ma o nguarü o ña,
Mizhocjimi o zidyi a jens'e.
Je ma mimi nu cja o jodyë
Mizhocjimi. ²⁰ C'o discípulo o
möji, o ma zopjüji texe yo nte.
E Jesucristo c'ü ín Jmugöji o
mbös'üji o tsjaji o señal c'o me
ma nojo; nguec'ua o 'ñetse c'ü
na cjuana c'o mi mamaji. Je
va cjanu, amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN LUCAS

Prólogo

¹⁻² Nu'tsc'e Teófilo nin t'ecjañõmü, ya in pärägue nu c'o o zädä a ndezgöjme. Bübü c'o mi pöji e Jesucristo ndeze 'ma o mbürü o zopjü c'o nte. O jñandaji c'o mi cja anguez. Anguezeli xo mamaji o jña e Jesucristo ma zocüjme. Nguec'ua bübü c'o ya dyopjü c'ua ja ma cja 'ma mi nhodü e Jesucristo cja ne xoñijõmü. ³ Nguec'ua xo ró cjijñigö xo na jo rá opjügö c'ua ja va cja. Na ngue ya ró cjagö na jo t'önü ró pärägö na jo ja ma cja ndeze 'ma o mbürü. Ngue c'o rí xi'tsc'ö dya cja ne carta, nu'tsc'e Teófilo nin t'ecjañõmü. ⁴ Rí xi'tsc'ö yo, ngue c'ua rí pärägue c'ü na cjuana c'o o xi'tsc'eji.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵ O mbürü ne historia 'ma mi rey e Herodes a Judea. Mi bübü 'naja mböcjimi c'ü mi chjü e Zacarías. 'Ma mi pëpji c'o mböcjimi cja c'e grupo c'ü mi xiji Abías, xo mi pëpji e Zacarías. C'ü nu su, mi mboxbëche cja e Aarón, mi chjü e Elisabet c'ü. ⁶ E Zacarías 'ñe e Elisabet, ma jo a jmi Mzhocjimi nza yejui. Mi nhodüvi na jo cja o 'ñiji Mzhocjimi, mi ätävi c'o o ley. Dya cjo sö pje ro

xipjivi. ⁷ Pero dya mi 'ñejevi t'i. Na ngue dya mi muxt'i e Elisabet. Ya mi pale e Zacarías, ya xo mi male e Elisabet.

⁸ O zädä c'e zana c'ü ro mbëpi Mzhocjimi c'o mböcjimi c'o mi xiji Abías. ⁹ Na nu pa, o echaji suerte, o toca e Zacarías o cjogü a mbo cja c'ü o templo Mzhocjimi o jyät'ä c'o ma jo ma jyära nza cja o nguichjünü. ¹⁰ 'Ma ma jät'ä e Zacarías c'o ma jo ma jyära, mi cära a tji na puncjü o nte, mi ötüji Mzhocjimi. ¹¹ 'Nango jñetse c'ua 'naja c'o o anxe Mzhocjimi, o jñanda e Zacarías mi böbü c'e anxe cja o jodyë cja c'e mexa nu ja mi jät'ä c'o me ma jo ma jyära. ¹² E Zacarías 'ma mü o jñanda c'e anxe, me go pizhi me go zü. ¹³ O mama c'ua c'e anxe o xipji:

—Nu'tsc'e Zacarías, dya rí sú. Rvá 'ne xi'tsc'ö o dyä'tc'ä Mzhocjimi c'ü i dyötü. E Elisabet c'ü nin sugue ra nduns'ü 'na ts'it'i; rí 'ñecjevi 'na ts'it'i c'ü rí jñusp'üvi o tjü e Juan.

¹⁴ Me ra mäjä na puncjü in mü'bügue. Xo 'ñe na puncjü o nte ra mäji 'ma rí 'ñecjevi in ch'igue. ¹⁵ Na ngue 'ma ra nocü, me rguí muvi a jmi Mzhocjimi. Dya ra zi o vino ne ri 'naja c'o ni tji. O Espíritu Mzhocjimi ra 'ñünbü o mü'bü e Juan ndeze 'ma ra nduns'ü nu nana, nguec'ua ra dyätä na jo Mzhocjimi. ¹⁶ Ra zopjü yo nte, ngue c'ua na puncjü yo in menzumügueji a Israel ra jyëziji c'o na s'o, ra nzhogüji a jmi Mzhocjimi c'ü

ín Jmugöji. ¹⁷ E Juan, ot'ü ra zopjü yo nte; cja ra ējē c'ua c'ü ín Jmugöji. C'ua ja nzi ma cja c'e profeta Elías, je xo rga ciatjonu e Juan. Ra mbë's'i o poder Mizhocjimi c'ua ja nzi va mbë's'i e Elías. Nguec'ua 'ma ra zopjü yo nte, ra jyéziji c'o na s'o. C'o dya ne ra dyärä, ra nhogü o mü'büji ra dyäräji. Nguec'ua yo tata 'ñe yo t'i ra ngäräji na jo. C'e t'i ra zopjü yo nte, ngue c'ua 'ma ra ējē c'ü ín Jmugöji, ra dyätäji c'ü, eñe c'e anxe.

¹⁸ Nuc'ua e Zacarías o xipji c'e anxe:

—Ja rga pärägö cjo na cjuana ra zädä yo? Na ngue ya rí palegö. Ya xo male c'ü mi sugö, eñe.

¹⁹ O ndünrrü c'ua c'e anxe o xipji:

—Nguetscö e Gabriel rí zo'c'ö. Rí bübügo a jmi Mizhocjimi. O xitscö Mizhocjimi ró ējē ró ē zo'c'ü, ró xi'tsc'ö yo me na jo. ²⁰ Rá da'c'ü 'na señal c'ü rgui pärägue na cjuana c'ü ra zädä yo ró xi'ts'i. Ngue c'ü rí ngonegue dya. Dya ra sö rí ña'a hasta 'ma cja rí 'ñecjevi in ch'i. Rí ngone na ngue dya i creo yo ró xi'ts'i. Texe yo ró xi'ts'i, ra zädä yo, 'ma ra zädä c'o pa, eñe c'e anxe.

²¹ C'o nte mi te'beji ro mbedye e Zacarías. Mi sūji 'na pje c'o vi tsja e Zacarías, na ngue vi mezhe a mbo cja c'e templo. ²² Nuc'ua e Zacarías 'ma mü o mbedye, dya cja mi sö ro zopjüji. Mi jizhitjo co o dyë, na ngue ya mi ngone. O mbärä c'ua c'o nte, pje c'o vi

jñanda e Zacarías a mbo cja c'e templo.

²³ O cjogü c'ua c'o pa c'o mi toca e Zacarías o tsja o bëpji de mböcjimi. Cjanu o ma c'ua o ngumü. ²⁴ Nuc'ua 'ma mü o cjogü c'o pa, o ndunte c'ua e Elisabet c'ü nu su. O tsot'ü c'ua tsich'a zana cja nu ngumü, o mama:

²⁵ —Mi bëzhgö ín tse cja yo nte, na ngue dya mi muxt'igö. Pero me na jo va s'iyazügö dya Mizhocjimi c'ín Jmugöji, ngue c'ua dya cja rá bëzhgö ín tse.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

²⁶ O mezhe c'ua 'ñanto zana, Mizhocjimi o xipji c'e anxe Gabriel o ma cja 'na jñiñi c'ü ni chjü a Nazaret c'ü tsja a Galilea. ²⁷ O ma zopjü 'naja xunt'i c'ü cja mi xunt'itjo. C'e xunt'i ya mi ñavi 'na bëzo ro chjüntüvi. C'e bëzo, mi chjü e José c'ü. Mi mboxbëche cja e David. C'e xunt'i, mi chjü e María. ²⁸ O cjogü c'ua c'e anxe nu ja mi bübü c'e xunt'i, o xipji:

—Cjimi, süngü. Me s'iyats'ü Mizhocjimi, y bübü co nu'tsc'e. Xenda ra intsjim-its'ü que na ngue texe yo 'ñaja ndixü, eñe c'e anxe.

²⁹ Nuc'ua e María 'ma mü o jñanda c'e anxe 'ñe 'ma mü o dyärä c'o jña c'o o mama, go zü c'ua o mü'bü, dya mi pärä pje mi ne ro mama c'o jña. ³⁰ O mama c'ua c'e anxe o xipji:

—Nu'tsc'e María, dya rí sú. Mizhocjimi me s'iyats'ü. ³¹ Nudya rí ndunte rí mus'ü

'na ts'it'i c'ü rí jñusp'ü o tjü e Jesús. ³² Nuc'ü, ra mbézhi na nojo c'ü, na ngueje ngue o T'i Mzhocjimi c'ü bëbü a jens'e. Mzhocjimi c'ü ín Jmugöji ra 'ñeme c'ü nu T'i ra manda c'ua ja mi manda e David c'ü nu mboxpale. ³³ Ra tsja jmu cja yo o mboxbëche e Jacob, ra manda para siempre.

³⁴ O ndünrrü c'ua e María o xipji c'e anxe:

—¿Ja rgá sö ra zädä yo? Dya be rí juntabe o bëzo.

³⁵ O ndünrrü c'ua c'e anxe o xipji:

—Ra ëjë o Espíritu Mzhocjimi c'ü bëbü a jens'e, ra ëjë co texe o poder, ra 'ñe dya'c'ü rí chuns'ü 'na ts'it'i. Nguec'ua c'e ts'it'i c'ü rí 'ñeje, ngueje o T'i Mzhocjimi. Nuc'ü, dya ra tsja na s'o, eñe c'e anxe.

³⁶ O sido o ña c'e anxe o xipji e María:

—Tsjijñi c'ü o tsjapü Mzhocjimi e Elisabet c'ü in prima. Zö ya male, pero ya xo ndunte dya c'ü. Mi xiji c'ü dya mi muxt'i, pero ya zö 'ñanto zana ndeze 'ma mü o ndunte. ³⁷ Na ngueje Mzhocjimi sö ra tsja texe, eñe c'e anxe.

³⁸ O mama c'ua e María:

—Rí bënc'ö dispuesto ra tsjacö Mzhocjimi c'ua ja nzi gui mangue. Na ngue ín Jmugö c'ü; nutscö ngue o mbëpjizü.

Nuc'ua cjanu o ma c'ua c'e anxe.

Maria visita a Elisabet

³⁹ Nuc'ua cjanu o ma c'ua e María o zät'ä cja 'na jñiñi c'ü tsja a Judea, c'ü ma jä'ä cja t'eje. ⁴⁰ Nuc'ua 'ma o

zät'ä cja o ngumü e Zacarías, o zenguate e María, cjanu o cjogü a mbo. ⁴¹ Ma mü o dyärä e Elisabet mi zenguate e María, c'e ts'it'i c'ü mi tü e Elisabet o 'ñõmü a mbeme. Nuc'ua o Espíritu Mzhocjimi me co 'ñünbü o mü'bü e Elisabet. ⁴² Nguec'ua va mapjü na jens'e, o mama:

—Xenda go intsjimits'ü Mzhocjimi que na ngue texe yo 'ñaja ndixü. Me xo ra intsjimi c'e ts'it'i c'ü in tügue.

⁴³ Va ēcje va 'ñe zenguazü, maco ngue o nanats'ügue c'ü ín Jmugö. ¿Ja va zocü Mzhocjimi i 'ñe zenguazügö?

⁴⁴ Ma nzi rvá ärägö 'ma mi zenguate, ixco 'ñõmü ín pjeme c'e ts'it'i, na ngue me co mäjä. ⁴⁵ Nu'tsc'e i creo c'o o xi'ts'i Mzhocjimi. Ngue c'ü rgui mäjägue. Na ngue ra zädä c'ua ja nzi va mama, eñe e Elisabet.

⁴⁶ O mama c'ua e María: Me na nojo Mzhocjimi, rí unügö 'na pöjö co texe ín mü'bü.

⁴⁷ Me rí mäpágö Mzhocjimi c'ü ra 'ñevguegö libre cja c'o na s'o.

⁴⁸ Zö me ni muvi c'ü ín Jmugö, zö dya pje ni muvizügö, pero me go s'iayazgö. Ndeze nudya, texe c'o ra ngärä c'o cjë c'o va ëjë, ra mamaji o tsjacü Mzhocjimi rá mäcjö.

⁴⁹ Na ngue o tsjacü c'o me na nojo. Anguez e sö ra tsja texe; ojtjo xe 'naja c'ü ri chjëntjui c'ü. Me na sjü, 'ñe me na jo c'ü.

50 Ndeze 'ma o mbürü o ngärä
yo nte, Mzhocjimi
juentse c'o sū angueze.
51 Mzhocjimi cja'a yo me na
nojo, na ngue me na
zëzhi.
C'o me cjapü na nojo ga
nguijñi ə mü'bü,
Mzhocjimi cjapü dya
ni muvi c'o.
52 Yo manda c'o me cjapü
na nojo, Mzhocjimi
pjongü c'o, ngue c'ua
dya cja pje ra mbëzhiji.
C'o dya cjapü na nojo, cjapüji
c'ü rguí muvi c'o.
53 C'o unü ngüenda bëzhiji na
puncjü, ch'unüji c'o na
jo, dya cja pje ra bëzhiji.
C'o cijñi dya pje bëzhiji,
Mzhocjimi cjapüji ra
bëzhiji texe.
54-55 Yo nte a Israel yo
ma'tü Mzhocjimi, me
pjös'üji yo.
Mzhocjimi me juentse yo, na
ngue sido mbeñe c'ua
ja va mama va xipji e
Abraham c'ü ín mbox-
palegöji, 'ñe c'o ə t'i, 'ñe
c'o ə bëche ro juentseji,
dya ro jyëziji, eñe e
María va xipji e Elisabet.

56 O mezhe jñi zana e María
mi bübüvi e Elisabet. Nuc'ua
cjanu o ma c'ua ə ngumü.

Nacimiento de Juan el Bautista

57 Nuc'ua o zädä c'e pa c'ü
ro zö'dyë e Elisabet. O 'ñeje
'na ts'it'i. 58 C'o mi chängumüji
e Elisabet 'ñe c'o ə dyoji 'ma
mü o dyäräji Mzhocjimi vi
juentse na puncjü e Elisabet
vi unü 'na ts'it'i, o mäji c'ua

na puncjü co angueze. 59 'Ma
o zö chjün, o ējē c'ua c'o ro
circuncidao c'e ts'it'i. Xo ējē
c'o ə dyoji e Elisabet. Mi ne ro
jñusp'üji e Zacarías c'e ts'it'i,
na ngue mi ngueje ə tjü c'ü
nu tata. 60 O ndünrü c'ua e
Elisabet c'ü nu nana c'e ts'it'i
o mama:

—Iyö. Rguí chjü e Juan.

61 O mama c'ua c'o ə dyoji e
Elisabet:

—¿Jenga rí jñusp'ü a cjanu?
Maco dya cjo bübü c'ü ni chjü
Juan yo ín dyoji, eñe c'o ə dy-
oji e Elisabet.

62 Cjanu o tsjaji seña co ə
dyëji va dyönüji e Zacarías pje
ma tjü mi ne ro jñusp'ü c'ü ə
ts'it'i. 63 Nuc'ua e Zacarías xo
o tsja c'ua seña va dyörü pje
rví dyopjü. Cjanu o dyopjü
c'ua: "Rguí chjü e Juan", eñe
va dyopjü. Me co nguijñiji
c'ua texeji cjanu o mamají:

—Pärä, ¿jenga o jñusp'üvi a
cjanu?, mi eñeji.

64 'Nango ña c'ua e Zacarías
o unü 'na pöjö Mzhocjimi.

65 Nuc'ua texe cja c'o jñiñi c'o
tsja a Judea c'o järä cja t'eje,
me mi súji me mi mamají c'o
me ma nojo c'o vi zädä. 66 C'o
nte c'o mi ärä, mi cijñiji ə
mü'büji mi mamají:

—Pärä, ¿pje ra mbëzhí c'e
ts'it'i?, eñeji.

Na ngue mi unüji ngüenda mi
bübüvi Mzhocjimi c'e ts'it'i.

El canto de Zacarías

67 Q Espíritu Mzhocjimi o
'ñünbü ə mü'bü e Zacarías o
ñá c'o o unü Mzhocjimi ro
mama:

68 Rí unügö 'na pöjö
Mzhocjimi c'ü ín

Jmugöji nutscöji rí menzumüji a Israel.
Na ngue o ējē ra 'ñe mböxcöji nutscöji o ntezgöji, ra 'ñevguegöji libre.

69 Mizhocjimi o xipji o ējē 'na c'ü me na zëzhi ra 'ñevguegöji libre.

Nuc'ü, je ri mboxxbëche cja e David c'ü mi pëpi Mizhocjimi.

70 Ngue c'ü o mama c'o o profeta Mizhocjimi c'o mi cärä mi jinguä. Na ngue Mizhocjimi o 'ñünbü o mü'büji o zopjüji c'o nte.

71 O mamaji c'ü ra salvazüji Mizhocjimi cja o dyë c'o rí üji c'o nugüji na ü.

72 O mamaji c'ü ra mbeñe Mizhocjimi ra tsja c'ua ja nzi va mama; ra s'iyazüji c'ua ja nzi va s'iya c'o ín mboxxpaleji.

73 Ngue c'e jña c'ü o mamatsjë na cjuana Mizhocjimi va xipji e Abraham c'ü ín mboxxpaleji.

74 O mama Mizhocjimi c'ü ra salvazüji cja o dyë c'o nugüji na ü, ngue c'ua dya rá süji rga ma't'üji c'ü.

75 Y ngue c'ua rá cjaji c'ua ja nzi ga ne anguezze c'o na jo, texe yo pa yo rí cäräji cja ne xoñijömü.

76 Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, ngue o profetats'ü Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e.

Rí ot'ügue a xo'ñi cja c'ü ín Jmugöji, ngue c'ua 'ma ra ējē anguezze, ya rguí

bübü dispuesto yo nte ra dyätäji c'ü.

77 Nu'tsc'e rí zopjügue yo nte, ngue c'ua ra mbäräji ja rgá sö ra salvaji ra perdonaoji c'o na s'o, ngue c'ua ra tsjapüji o nte Mizhocjimi.

78 Na ngueje me s'iyazüji Mizhocjimi me juentsqueji. O xipji o ējē c'ü ixmi bübüvi a jens'e, ra 'ñe dyacüji jya'sü cja ín mün'c'öji.

79 Nutscöji rí nteji rí nzhodüji cja bëxömü. C'o dya ra nzhogü o mü'bü, ra ma sufreji 'ma ra ndüji. Pero nu c'ü ra ējē, ra dyacüji jya'sü cja ín mü'büji.

Y ra jítscöji c'e 'ñiji ja rgá sö ra mäjä ín mün'c'öji, dya cja pje rá mbeñesi, eñe e Zacarías.

80 C'e ts'it'i c'ü mi chjü Juan, go nocü c'ua. Xo go nzhodü na jo cja o 'ñiji Mizhocjimi. Mi bübü cja majyadü hasta 'ma cja mü o zäda c'e pa 'ma o mbürü o zopjü c'o nu menzumüji a Israel.

2

Nacimiento de Jesús

¹ C'o pa c'o, e César Augusto mi manda cja c'o país. O manda o tsjají 'na censo ngue c'ua ro mbärä ja nzi o nte c'o mi cärä texe c'o país nu ja mi manda. ² C'e censo c'ü ot'ü o dyätäji, o tsjají 'ma mi gobernador e Cirenio a Siria.

³ Nguec'ua texe c'o nte mi jyodü ro möji nu ja mi menzumüji, je ro ma jñu's'üji o tjüji. ⁴⁻⁵ Mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjü e José. Mi bübü a Nazaret c'ü tsja a Galilea. Ya mi ñavi ro chjüntüvi e María. Nuc'ua e José o mëvi e María a ma a Belén c'ü tsja a Judea nu ja mi menzumü e David mi jinguä. Je mëvi nu, na ngue e José mi mboxbëche cja e David. O mëvi ro ma jñu's'üvi o tjüvi. 'Ma mü o mëvi, ya mi ndunte e María. ⁶ Nuc'ua 'ma mi bübüvi a Belén, o zäda c'e pa 'ma ro zö'dyë. ⁷ O mus'ü c'ua c'ü nu ts'it'i c'ü ot'ü. Cjanu o mbös'ü o bitu, cjanu o ngöbü c'ua nu ja mi ñönü o burru 'ñe o nzhünü. Na ngue dya cja mi jyadü cja c'e mesón nu ja mi oxü c'o nte.

Los ángeles y los pastores

⁸ Mi bëxtjo cja c'e jñiñi a Belén, mi cärä o mbörü cja batjü, mi pjörüji c'o o ndenchjürüji 'ma xömü. ⁹ 'Nango zät'a c'ua 'na o anxe Mízhocjimi nu ja mi cärä c'o mbörü. Y nu c'ü o jya's'ü Mízhocjimi me go juëns'i nu ja mi cäräji. Me co pizhiji c'ua. ¹⁰ Nuc'ua c'e anxe o xipji c'o mbörü:

—Dya rí süji. Dyäräji, rá xi'tsc'oji yo me na jo yo me rgui mäcjeji. Me xo ra mäjä yo nte texe cja ne xoñijomü. ¹¹ Na ngue nudya o jmus'ü 'na ts'it'i cja c'e jñiñi nu ja mi menzumü e David. Ngueje e Cristo c'ü ín Jmuji. Nuc'ü, ra 'ñempc'eji libre c'ü. ¹² Nujnu ngue nu rgui pärägueji nu. Rí chöt'üji c'e ts'it'i c'ü ri bös'ü o

bitu. Rí chöt'üji ri orü nu ja ñönü o burru, eñe c'e anxe.

¹³ 'Nango 'ñetse c'ua cja c'e anxe na puncjü c'o o anxe Mízhocjimi, mi unüji 'na pöjö Mízhocjimi mi mamaji:

¹⁴ Rí unüji na puncjü 'na pöjö Mízhocjimi a jens'e c'ü me na nojo. Na ngue me go ne go mbös'ü yonte, ngue c'ua ra mäjä o mü'büji, dya cja ra mbeñeqi c'o na s'o, eñe c'o anxe.

¹⁵ Nuc'ua cjanu o ma c'ua c'o anxe o möji a jens'e nu ja vi 'ñeji. Nuc'ua cjanu o pötü va mama c'ua c'o mbörü:

—Möjö a Belén, rá ma nuji nujyo ya zäda yo o xitsiji c'o o anxe Mízhocjimi, eñeji.

¹⁶ Nuc'ua ixco möji dya c'ua na niji, o ma chöt'üji e María 'ñe e José 'ñe c'e ts'it'i. C'e ts'it'i je mi orü nu ja mi ñönü o burru 'ñe o nzhünü. ¹⁷ Nuc'ua c'o mbörü, 'ma o jñandaji c'e ts'it'i, o zopjüji texe c'o mi cärä nu, o xipjiji c'o vi dyäräji pje ro mbëzhi c'e ts'it'i. ¹⁸ C'o o dyärä, o nguijñiji: "Pärä, ¿ja rga cja yo?", eñeji. ¹⁹ Pero e María o mbë's'i texe c'o jña. Mi sido mi cijñi o mü'bü pje mi ne ro mama c'o, dya go jyombeñe. ²⁰ O nzhogü c'ua c'o mbörü, mi mamaji me na nojo Mízhocjimi. Y mi unüji 'na pöjö na ngue texe c'o vi dyäräji 'ñe c'o vi jñandaji. Na ngue ya vi zäda c'ua ja nzi va xipji c'e anxe anguezeji.

El niño Jesús es presentado en el templo

²¹ 'Ma o zö chjün ngue c'ua ro circuncidaoji c'e ts'it'i, o

jñusp'üji o tjü e Jesús, c'ua ja nzi va mama c'e anxe ante c'ü ro ndunte e María.

²² Nuc'ua o zäs'ä c'o pa c'o o jogü e María c'ua ja ga mama c'o o ley Mzhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. E José e María o mëvi a Jerusalén o zidyivi c'e ts'it'i c'ü mi ngue e Jesús, ngue c'ua ro presentaovi a jmi Mzhocjimi.

²³ O tsjaví a cjanu, na ngue c'ü o ley Mzhocjimi mama a cjava: “Texe c'o ts'it'i c'o ot'ü rí 'ñecjeji, rí xöcügueji ra mbëpiji Mzhocjimi”, eñe.
²⁴ Xo o ma unüvi c'o ro mbäsp'äji Mzhocjimi c'ua ja nzi ga mama cja c'ü o ley Mzhocjimi: “Rí unüji yeje vilo Mzhocjimi. O 'ma jiyö, yeje mbaro”, eñe.

²⁵ Mi bübü 'na bëzo a Jerusalén c'ü mi chjü e Simeón. Mi cja na jo, y mi sū Mzhocjimi. Mi te'be c'e pa 'ma ro 'ñeme libre Mzhocjimi c'o nu menzumüji a Israel, ro unüji c'ü rví mäji. Mi ätä o Espíritu Mzhocjimi c'ü me mí 'ñünbü o mü'bü.

²⁶ O Espíritu Mzhocjimi ya vi tsjapü ro mbärä e Simeón c'ü dya ro ndü hasta 'ma cja ro jñanda nu c'ü vi juajnü Mzhocjimi ro 'ñe salva c'o nte. ²⁷ 'Na nu pa, o Espíritu Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü e Simeón o ma cja c'e templo. Ngue c'e pa 'ma xo ma'a nu e José 'ñe e María o zidyivi c'e ts'it'i o ma presentaovi c'ua ja nzi ma mama c'e ley.
²⁸ Nguec'ua 'ma o cjogü e José 'ñe e María, o tsja c'ua e Simeón o ndës'i e Jesús, o unü

'na pöjö Mzhocjimi o mama:

²⁹ Nu'tsc'e mi Jmuts'ügö; nutscö in mbëpjizü. Jyëzgue rá tügö, rá ma söyagö cja in jmigue. Na ngue ya zädä c'ua ja nzi vi xitsi.

³⁰ Ya ró jandagö dya, nu i xipji o ējē ra 'ñe 'ñevguegöjme libre.

³¹ Nujnu, ya i mbeñe i juajnü ra salva yo nte texe cja ne xoñijömu.

³² Nujnu, ra unü jya's'ü cja o mü'bü yo dya menzumü a Israel ngue c'ua ra mbä'c'äji. Xo 'ñe yo menzumü a Israel yo vi juajnügue, ra mbäräji c'ü me na nots'ügue, eñe e Simeón va unü 'na pöjö Mzhocjimi.

³³ E José 'ñe e María me go nguijñivi c'o vi mama e Simeón ja rvá cja c'e ts'it'i.

³⁴⁻³⁵ Nuc'ua e Simeón cjanu o dyötpüvi Mzhocjimi. Cjanu o xipji e María c'ü nu nana e Jesús:

—Dyärä c'ü rá xi'ts'i. Mzhocjimi o xipji o ējē ne ts'it'i ngue c'ua 'ma ya ra nocü, ra 'ñetse yo nte ja ga nguijñi o mü'büji. Yo ín menzumügöji a Israel, na puncjü c'o dya ra dyätpä o jña nu, nguec'ua dya ra salvaji. Y xo na puncjü c'o ra dyätpä o jña, nguec'ua ra salvaji. Me ra nu'ji na ü nu. Nguec'ua xo 'ñetsc'e me ra sufre in mü'bügue nza cja 'ma cjo c'o ri tjocüts'ü 'na tjëdyi, eñe e Simeón.

³⁶ Mi bëbü 'na ndixü c'ü mi 'ñünbü o mü'bü Mizhocjimi ma zopjü c'o nte. Nuc'ü, mi chjü e Ana. Mi ngue o xunt'i e Fanuel, mi mboxbëche cja e Aser. Anguez ya mi male. Ts'i vi ndü c'ü nu xïra, vi mimivi sietetjo cjë. ³⁷ Y ndeze 'ma o ndü c'ü nu xïra, ya vi mezhe ochenta y cuatro cjë. Mi bëbü cja c'e templo, dya mi c'ueñe nu. Mi ötü Mizhocjimi zö xõmü zö ndempa. Y mi mbempje. ³⁸ 'Ma xe mi bëbü nu e José 'ñe e María 'ñe e Jesús, o ejë c'ua e Ana o unü 'na pöjö Mizhocjimi. Nuc'ua o mbürü e Ana o xipji c'o nte pje ro mbëzhi c'e ts'it'i. Na ngue mi cärä a Jerusalén c'o mi te'be ro ejë 'naja c'ü ro 'ñeme libre angueziji.

El regreso a Nazaret

³⁹ Nuc'ua e José 'ñe e María, 'ma ya vi tsjaví texe c'ua ja nzi ga mama c'ü o ley Mizhocjimi, cjanu o nhogü o mëvi a Nazaret c'ü mi ngue o jñiñivi c'ü tsja a Galilea. ⁴⁰ C'e ts'it'i o nocü mi te na zëzhi. Y mi cijñi na jo o ñi, y mi pärä na jo Mizhocjimi. Mizhocjimi mi bëbü co anguezze.

El niño Jesús en el templo

⁴¹ Tsjë'ma tsjë'ma mi pjongüji a Jerusalén c'e mbaxcua c'ü mi chjü Pascua. Nguec'ua 'ma mi sädä c'e mbaxcua, e José 'ñe e María mi pëvi nu. ⁴² 'Ma ya mi pë's'i e Jesús doce cjë, e José 'ñe e María o zidyivi e Jesús o möji a Jerusalén cja c'e mbaxcua. Na ngue tsjë'ma mi

pëvi nu. ⁴³ 'Ma mü o cjogü c'e mbaxcua, e José 'ñe e María o mbedyevi a Jerusalén ro möji c'o 'ñaja nte c'o vi 'ñeje a Galilea. Dya mbärävi cjo vi nguejme e Jesús a Jerusalén. ⁴⁴ Mi pëzhivi e Jesús ma dyozi c'o nte. Nguec'ua o nzhodüji 'napa cja 'ñiji. Nuc'ua cjanu o jyodüvi e Jesús cja c'o o dyozi, 'ñe cja c'o nu menzumüji c'o mi päräji. ⁴⁵ Pero dya go chöt'üvi. Nguec'ua o nzhogüvi c'ua o mëvi na yeje a Jerusalén o ma jyodüvi.

⁴⁶ Nuc'ua 'ma o zö jñipa ndeze 'ma o mbedyevi a Jerusalén, o chöt'üvi e Jesús a mbo cja c'e templo. Ma jü a nde cja c'o xöpüte c'o mi jizhi o ley Mizhocjimi. E Jesús mi ärä c'o mi mamaji, y mi cjapüji o t'önü c'o. ⁴⁷ C'o xöpüte xo mi cjapüji t'önü e Jesús. O unüji ngüenda e Jesús me mi pë's'i na puncjü o pjeñe, me ma jo va ndünrrü. Nguec'ua va nguijñiji c'ua:

—¿Ja ni 'ñeje c'ü pärä nu? Maco cja ts'it'i nu, eñeji.

⁴⁸ Nuc'ua e José 'ñe e María 'ma mü o jñandavi e Jesús ma jü a nde cja c'o xöpüte, me go nguijñivi. Cjanu o mama c'ua e María:

—Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, ¿jenga i tsjacübe a cjanu? Nin tatague 'ñetscö me rí sufregöbe rgá jonic'ügöbe.

⁴⁹ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjivi:

—Dya ni jyodü rí jyongüvi. ¿Cjo dya ín pärävi ni jyodü rá bëbü cja o ngumü c'ü mi Tata, rá cjagö c'o o bëpji?, eñe.

50 Anguezevi dya mi pārāvi pje mi ne ro mama c'o jña c'o vi xipjivi.

51 Nuc'ua e Jesús o mbedye a Jerusalén co e José 'ñe e María, o möji a Nazaret. Na ngue e Jesús mi ätä c'ü q tata 'ñe c'ü q nana. C'o jña c'o vi mama e Jesús, o mbeñe e María cja q mü'bü pje mi ne ro mama. 52 E Jesús o nocü na jo, y mi cjijni na jo q ñi. Nguec'ua Mzhocjimi mi bübü co anguezze, y me mi mäpä c'ü. Xo 'ñe yo nte, me xo mi mäpäji c'ü.

3

Juan el Bautista predica en el desierto

1 O mezhe c'ua ja nzi cjë, mi emperador e Tiberio César. Ya mi quince cjë c'ü mi emperador. Mi gobernador e Poncio Pilato a Judea. E Herodes mi gobernador a Galilea. E Felipe mi gobernador a Iturea 'ñe a Traconite. E Lisanias mi gobernador a Abilinia. 2 E Anás 'ñe e Caifás mi mero ndamböcjimi c'o. C'o pa c'o, e Juan c'ü nu t'i e Zacarías mi bübü cja majyadü. 'Na nu pa, Mzhocjimi o 'ñünbü q mü'bü e Juan o mbürü o zopjü c'o nte. 3 Nguec'ua mi nzhodü bëxtjo cja c'e ndare a Jordán, mi xipji c'o nte ro nzhogü q mü'büji cja Mzhocjimi ro jyëziji c'o na s'o, 'ñe ro ji'iji. Nu'ma, ro perdonao 'ma Mzhocjimi c'o na s'o c'o mi cjadi. 4 Mi jinguā c'e profeta Isaías o dyopjü 'na libro. O dyopjü c'ü ro bübü 'na nte cja

'na majyadü c'ü ro mapjü, ro zopjü c'o nte ro xipjiji:

"Rí jyëzgueji c'e 'ñiji c'ü na s'o, rí jyëzgueji c'e 'ñiji c'ü mogü. Na ngue ya ngue ra ë c'ü ín Jmugöji c'ü bübü a jens'e.

5 'Ma ra ëjë 'na c'ü manda, rí parejaogöji o 'ñiji, y rí nderesaoji c'o 'ñiji c'o mogü. Je xo rga cjatsc'oji nu, rí jyëziji c'e 'ñiji c'ü na s'o c'o in tëpiji.

6 Na ngue ra ëjë nu c'ü o juajnü Mzhocjimi ra salva yo nte texe cja ne xoñijömü", ro 'ñeñe c'e nte.

Je ga cjanu va mama e Isaías c'ü ro mama c'e nte. Nguec'ua 'ma o mbürü e Juan o zopjü c'o nte, o zädä c'e jña c'ü vi mama e Isaías.

7 Na puncjü o nte c'o mi pedye cja c'o q jñiñiji mi pöji cja e Juan ngue c'ua ro jiji cja c'e ndare. Nguec'ua o mama e Juan va xipjiji:

—Nza cjatsc'oji o c'ijmi yo sū ga c'ueñe 'ma tjë o batjü. In sūji ra jñün'c'üji ngüenda Mzhocjimi rí sufregueji, nguec'ua va ëgueji va 'ñe jigueji. 8 Pero 'ma na cjuana o nzhogü in mü'büji cja Mzhocjimi, rí tsjaji na jo, ngue c'ua ra jñetse ya nzhogü in mü'büji. In pëzhgueji ra recibidots'üji Mzhocjimi, na ngue q mboxbëchets'üji e Abraham. Pero rí xi'tsc'öji, dya cja rí tsjijñiji c'ü ni jyodü ra recibidots'üji. Na ngue me na zëzhi Mzhocjimi, sö ra tsjapü yo ndojo ra

mbëzhi nte c'o ra jñu's'ü e Abraham, xo ra 'ñench'e o mü'büji Mizhocjimi. ⁹ Nza cjatsc'ejí za'a c'o dya jo c'o quis'i, c'o ya juns'ütjo jacha cja o dyü'ü, na ngue ya ra dyocüji. Texe za'a c'ü dya jo c'o quis'i, ya bübü ra dyöziji cja rrü mboch'üji cja sivi. Je xo rga cjanu rgá tsja'c'üji, nu 'ma dya ra nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi.

¹⁰ C'o nte mi öönüji mi mamaji:

—¿Pje ni mbë c'ü ni jyodü rá cjajme 'ma, ngue c'ua dya ra tsjacüjme Mizhocjimi rá ma sufrejme?

¹¹ O ndünrü c'ua e Juan o xipjiji:

—Nu c'ü cäjä yeje pajna, ra unü 'na pajna c'ü dya cäjä. Nu c'ü pë's'i pje ra zi, ra unü c'ü dya pë's'i, eñe e Juan.

¹² Xo ëjë ja nzi c'o mi cobra o ndüvajma, o ëji ro 'ñe ji'iji. O xipjiji e Juan:

—Xöpüte, ¿pje ni mbë c'ü ni jyodü rá cjagöjme?

¹³ O ndünrü c'ua e Juan o xipjiji:

—Rí cobraji ja c'o nzi ga mama c'o ley; dya rí jñu's'üji rgui cobraji.

¹⁴ Xo o tsja t'önü c'o tropa o mamaji:

—Nuzgöjme, ¿pje xo ni jyodü rá cjagöjme?

O ndünrü c'ua e Juan o xipjiji:

—Bübü 'ma in pizhiji yo nte, o in pezheji o bëchjine ngue c'ua ra ch'a'c'üji o merio. Pero dya cja rí tsjaji a cjanu.

Rí mäji co c'o in rayaji c'o cđö'tc'üji.

¹⁵ C'o nte me mi cjijñiji e Juan, cjo mi ngue Cristo c'ü mi te'beji ro ëjë. ¹⁶ O mama c'ua e Juan o xipjiji:

—Bübü o mbëpji c'o o cjaja c'ü nu lamu, xäpcäji o correá cja o mbäcua c'ü nu lamu ga mbös'ü. Nutscö ni pje pjëtskö rá pjösc'ö a cjanu nu c'ü va ëtjo. Na ngue me na nojo na puncjü anguezze; nutscö rí menutjogö que na ngue 'na mbëpji. Nutscö rí jichi co ndeje yo nte. Pero nu c'ü cja va ëtjo, 'ma rí 'ñench'e in mü'büji anguezze, ra dya'c'üji o Espíritu Mizhocjimi c'ü. 'Ma jiyö, ra dya'c'üji rí ma sufreji cja sivi.

¹⁷ Xe go sido go ña e Juan o xipjiji:

—Na campesino ra jñüs'ü o yelgo, cja rrü mbitsi na jo o ndëxü. C'o ndëxü ra dyüt'ü cja c'ü o t'ujmü c'o, pero c'o paxa ra ndüt'ü co sivi c'o. Je xo ga cjanu rgá tsja nu c'ü cja va ëtjo. Ya bübü anguezze ra recibido c'o ra nzhogü o mü'bü, pero c'o dya ra nzhogü o mü'bü, ya bübü ra mboch'üji a sivi c'ü dya ra juench'e, eñe e Juan.

¹⁸ Nujyo, ngue yo o mama e Juan va xipji c'o nte ja rva cja e Cristo. Y na puncjü o jña c'o xe go xipjiji. ¹⁹ C'e gobernador Herodes vi mimivi e Herodías c'ü nu su e Felipe. E Felipe mi ngue c'ü nu cjuarma e Herodes. Y mi cja c'o na s'o e Herodes. Nguec'ua e Juan va huënc'h'i e Herodes mi xipji c'ü dya jo c'o

mi cja. ²⁰ Nuc'ua e Herodes go tsja c'ua mas c'o na s'o, go manda o ma pant'aji a pjörü e Juan.

El bautismo de Jesús

²¹ 'Ma mi jichi e Juan c'o nte cja c'e ndare a Jordán, xo ji'i e Jesús. E Jesús 'ma o nguarü o ji'i, cjanu o dyötü c'ua Mizhocjimi. 'Ma ma ötü Mizhocjimi, go xogü a jens'e c'ua. ²² Y o zöbü o Espíritu Mizhocjimi c'ü mi nza cja 'na mbaro, o ējē o 'ñe ndägä a xes'e e Jesús. O dyäräji c'ua 'naja c'ü o ña a jens'e o mama: —Ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö, me rí s'iyats'ü, me rí mä'c'ägö.

Los antepasados de Jesucristo

²³ E Jesús ya mi pë's'i treinta cjë 'ma mü o mbürü o zopjü c'o nte. C'o nte mi mamaji e Jesús mi ngueje nu t'i e José. E José mi t'i cja e Elí. ²⁴ E Elí mi t'i cja e Matat. E Matat mi t'i cja e Leví. E Leví mi t'i cja e Melqui. E Melqui mi t'i cja e Jana. E Jana mi t'i cja e José. ²⁵ E José mi t'i cja e Matatías. E Matatías mi t'i cja e Amós. E Amós mi t'i cja e Nahum. E Nahum mi t'i cja e Esli. E Esli mi t'i cja e Nagai. ²⁶ E Nagai mi t'i cja e Maat. E Maat mi t'i cja e Matatías. E Matatías mi t'i cja e Semei. E Semei mi t'i cja e José. E José mi t'i cja e Judá. ²⁷ E Judá mi t'i cja e Joana. E Joana mi t'i cja e Resa. E Resa mi t'i cja e Zorobabel. E Zorobabel mi t'i cja e Salatiel. E Salatiel mi t'i cja e Neri. ²⁸ E Neri mi t'i cja e Melqui. E Melqui mi t'i

cja e Adi. E Adi mi t'i cja e Cosam. E Cosam mi t'i cja e Elmodam. E Elmodam mi t'i cja e Er. ²⁹ E Er mi t'i cja e José. E José mi t'i cja e Eliezer. E Eliezer mi t'i cja e Jorim. E Jorim mi t'i cja e Matat. ³⁰ E Matat mi t'i cja e Leví. E Leví mi t'i cja e Simeón. E Simeón mi t'i cja e Judá. E Judá mi t'i cja e José. E José mi t'i cja e Jonán. E Jonán mi t'i cja e Eliaquim. ³¹ E Eliaquim mi t'i cja e Melea. E Melea mi t'i cja e Mainán. E Mainán mi t'i cja e Matata. E Matata mi t'i cja e Natán. ³² E Natán mi t'i cja e David. E David mi t'i cja e Isaí. E Isaí mi t'i cja e Obed. E Obed mi t'i cja e Booz. E Booz mi t'i cja e Salmón. E Salmón mi t'i cja e Naasón. ³³ E Naasón mi t'i cja e Aminadab. E Aminadab mi t'i cja e Aram. E Aram mi t'i cja e Esrom. E Esrom mi t'i cja e Fares. E Fares mi t'i cja e Judá. ³⁴ E Judá mi t'i cja e Jacob. E Jacob mi t'i cja e Isaac. E Isaac mi t'i cja e Abraham. E Abraham mi t'i cja e Taré. E Taré mi t'i cja e Nacor. ³⁵ E Nacor mi t'i cja e Serug. E Serug mi t'i cja e Ragau. E Ragau mi t'i cja e Peleg. E Peleg mi t'i cja e Heber. E Heber mi t'i cja e Sala. ³⁶ E Sala mi t'i cja e Cainán. E Cainán mi t'i cja e Arfaxad. E Arfaxad mi t'i cja e Sem. E Sem mi t'i cja e Noé. E Noé mi t'i cja e Lamec. ³⁷ E Lamec mi t'i cja e Matusalén. E Matusalén mi t'i cja e Enoc. E Enoc mi t'i cja e Jared. E Jared mi t'i cja e Mahalaleel. E Mahalaleel mi

t'i cja e Cainán. ³⁸E Cainán mi t'i cja e Enós. E Enós mi t'i cja e Set. E Set mi t'i cja e Adán. E Adán mi t'i cja Mízhocjimi na ngue o dyät'ä Mízhocjimi c'ü.

4

Tentación de Jesús

¹O Espíritu Mízhocjimi me go 'ñünbü ə mü'bü e Jesús o mbedye cja c'e ndare a Jordán, o ma cja 'na majyadü nu ja dya cjó mi ndeñe. Na ngue mi ätä ə Espíritu Mízhocjimi. ²O mezhe nu cuarenta pa. Xo mi bübü nu, e Satanás nu c'ü dya jo, mi xipji e Jesús c'ü ro tsja c'o na s'o. C'o cuarenta pa, dya pje zi e Jesús. 'Ma ya vi cjogü c'o pa c'o, o zant'a c'ua e Jesús. ³Nuc'ua e Satanás nu c'ü dya jo, o xipji e Jesús:

—Ngue'tsc'e ə T'itsc'e Mízhocjimi, nguec'ua rí xipjigue yo ndojo ra mbézhi o xëdyi rí sigue, eñe c'ü dya jo.

⁴O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Dya rá ä'tc'ägö c'ü in xitsi. Na ngue je t'opjü ə jña Mízhocjimi c'ü dya ngueextjo xëdyi rga minc'ójme. C'ü xenda ni jyodü, ngue c'ü rá cajme texe ja c'o nzi ga mama Mízhocjimi.

⁵Nuc'ua c'ü dya jo o zidi e Jesús cja 'na t'eje c'ü ma ndä'ä. O mezhe 'na ndajme o jíchi texe yo jñiñi cja ne xoñijömü. ⁶Nuc'ua c'ü dya jo o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e rá da'c'ü rí mandague texe cja yo jñiñi yo in jandague. Xo rá da'c'ü texe

yo me ni muvi yo bübü cja yo jñiñi. Texe yo, ya ch'acügö yo. Ra sö rá unü c'ü rí ne rá unü. ⁷Nu 'ma rí ndüñijömü rí matcügö, rí tsjapü in tsjacje texe yo.

⁸O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Nu'tsc'e Satanás, dya rá ma'tc'ö. Na ngue ya t'opjü ə jña Mízhocjimi c'ü rí ndüñijömüjme rí ma't'üjme Mízhocjimi c'ü ngue ín Jmuji. Y ngueextjo anguez rí pëpíjme, enzgöjme c'ü.

⁹Xo tsja c'ü dya jo o zidi e Jesús a ma a Jerusalén, o 'ñe's'e c'ua a xes'e cja 'naja c'o torre c'o mi bübü cja c'e templo. O xipji c'ua:

—Ngue'tsc'e ə T'itsc'e Mízhocjimi, nguec'ua rí dacügue dya a ma a jõmü. ¹⁰Ni jyodü rí tsjague a cjanu, na ngue ya xo t'opjü ə jña Mízhocjimi:

Mízhocjimi ra xipji c'o ə anxe
rgui 'ñeji a jens'e ra 'ñe
mböxc'üji.

¹¹Ra 'ñe penchc'iji ngue c'ua
dya ra s'onnc'ü in cua
'ma rí sos'ü cja ndojo,
eñe c'ü ya t'opjü.

Ngue c'ua rí dacügue ndezgua
hasta jõmü, eñe c'ü dya jo.

¹²Cjanu o ndünrrü c'ua e
Jesús o xipji:

—Dya rá dacü c'ua ja
gui xitscö. Na ngue ya xo
t'opjü c'ü dya rá söjme ə jña
Mízhocjimi c'ü ín Jmugöji, enzgöjme. Nguec'ua dya rá dacü
a ma a jõmü para rí nugö cjo
ra mböxcö Mízhocjimi, eñe e
Jesús.

¹³ Nuc'ua c'ü dya jo, dya mi pärä pje xe ro xipji e Jesús para ro tsja c'o na s'o, nguec'ua va c'ueñe ja nzi pa, cja ro nzhogü na yeje pje xe ro 'ñe xipji.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ Nuc'ua e Jesús o nzhogü o ma a Galilea. Mi bübüvi texe c'ü o poder o Espíritu Mzhocjimi. Nguec'ua texe cja c'o jñiñi c'o mi tsja a Galilea, o mbürü o mamaji c'o ma nojo c'o mi cja e Jesús. ¹⁵ Mi cja e Jesús mi jíchiji cja c'o o nintsjimiji. Texeji mi mamaji:

—Ne bëzo bübüvi Mzhocjimi.

Jesús en Nazaret

¹⁶ O ma c'ua e Jesús a Nazaret nu ja mi menzumü. Nuc'ua c'e pa c'ü mi søyaji, o cjogü a mbo cja c'e nintsjimi ja c'o nzi ma cja c'ü o tjürü. Cjanu o mimi nu. Cjanu o böbü c'ua ro xörü. ¹⁷ Cjanu o ch'unü c'ua c'e libro c'ü vi dyopjü e Isaías c'ü mi profeta. Cjanu o xüçü c'e libro c'ü mi 'mans'a, o chöt'ü nu ja mi t'opjü a cjava:

¹⁸ O Espíritu Mzhocjimi bübü co nutscö, na ngue o juancögö.

O juancögö rá zopjü c'o unü ngüenda bëzhiji na puncjü, rá xipjiji jña c'o rguí mäji.

O juancögö rá cjapü ra mäjä c'o me nzhumü o mü'bü.

O juancögö rá zopjü yo nte yo dya libre, rá xipjiji ja rgá sö ra 'ñemeji libre.

C'o ndëzhö, rá cjapü ra jñandaji.

C'o me sufre, rá emeji libre.

¹⁹ O juancögö rá xipji yo nte c'ü ya zädä c'o pa c'o o juajnü Mzhocjimi ra salvaji.

²⁰ Cjanu o mbans'a c'ua c'e libro, cjanu o unü c'ü mi pëpji cja nintsjimi. Cjanu o mimi c'ua ro jíchi c'o nte. Texe c'o mi cära cja c'e nintsjimi me mi cjinch'iji anguezze, mi te'beji pje pjëzhi c'o ro mama. ²¹ Nuc'ua cjanu o ña e Jesús o xipjiji:

—Nu o jña Mzhocjimi nu cja ró xörögö, ya zädä dya a ndetsc'ejí nu, eñe.

²² C'o nte, me co nguiñiji y me go mamaji:

—Me na jo yo jña yo mama nu, pero ¿ja ga mbärä nu? Maco ngue nu t'i e José c'ü mi ngue ín menzumügöji.

²³ O mama e Jesús o xipjiji:

—In päräji c'e jña c'ü rí mangöji: “Nu'tsc'e médico, rí dyät'ätsjé ante c'ü rí dyät'ä c'o 'ñaja.” Pe ngue c'ü in cijijiji dya, cja in mü'büji. Pe xo in ne rí xitscöji a cjava: “Ró äräjme i tsjague c'o me na nojo a Capernaum, maco dya in cja que yo cja ín jñiñigöji”, rí 'ñenzgöji.

²⁴ O sido o ña e Jesús o mama:

—Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji, c'o na cjuana. Yo nte, dya respetaoji 'na profeta 'ma ngue nu menzumütsjëji.

²⁵ Dyäräji na jo c'ü xo rá xi'tsc'öji. Ya in päräji ja ma cja mi jinguä 'ma mi bübü e Elías. O mezhe jña cjë nde c'ü dya go 'ñeje o dyebe,

nguec'ua mi bübü 'na tijimi texe cja c'o jñiñi. C'o pa c'o, mi cärä va a Israel na puncjü o ndixü c'o ya vi ndü nu xíra. ²⁶ Pero dya ngue anguezoji c'o o xipji Mizhocjimi e Elías ro 'ñe mbös'ü. O xipji o ma a Sarepta c'ü bëxtjo járä a Sidón, o ma mbös'ü 'na ndixü nu c'ü vi ndü nu xíra, maco dya mi menzumü a Israel. ²⁷ C'o cjé c'o mi bübü e Elías, mi cärä va a Israel na puncjü c'o mi sö c'e ngueme c'ü xiji o lepra. Pero dya cjó jogü ne ri 'naja anguezoji. Nguextjo e Naamán c'ü mi menzumü a Siria c'ü o jogü.

²⁸ Nuc'ua c'o mi cärä cja c'e nintsjimi, 'ma mü o dyäräji c'o jña c'o, me co sjéyaji c'ua na puncjü. ²⁹ Go böbüji c'ua, cjanu o pjongüji e Jesús cja c'ü o jñiñiji, o zidyiji cja c'e dyä'ä nu ja mi jäs'ä c'e jñiñi. O zidyiji ro ma pa'maji a jõmü. ³⁰ Pero e Jesús o cjogütjo a nde anguezoji, o ma c'ua.

Un hombre que tenía un espíritu malo

³¹ Nuc'ua e Jesús o zöbü o ma c'ua a Capernaum c'ü mi ngue 'na jñiñi a Galilea. Chjüma chjüma c'o pa c'o mi söyaji, mi jíchi c'o nte cja c'e nintsjimi. ³² C'o nte me mi súji mi cijijñiji:

—Nunca rí äräji a cjanu. Je ni 'ñeje cja Mizhocjimi c'o jña c'o xitsiji nu, eñeji.

³³ Cja c'e nintsjimi, mi bübü 'na bëzo c'ü vi zürü 'naja o s'ondajma e Satanás nu c'ü dya jo, c'ü o tsjapü o mapjü

c'ua na jens'e c'e bëzo. ³⁴ O mama:

—Nu'tsc'e Jesús in menzumü a Nazaret, ¿pje in pë'sc'ü rí ñu co nuzgójme? ¿Cjo vi 'ñeje rí tsjacü rá ma sufregójme? Nutscö rí pä'c'ä. Ngue'tsc'e o T'itsc'e Mizhocjimi, dya bübüts'ü c'o na s'o.

³⁵ E Jesús o huéñch'i c'ua c'ü o s'ondajma c'ü dya jo o xipji:

—Tso't'ü in te. Pedye cja ne bëzo.

Nuc'ua c'ü o s'ondajma c'ü dya jo o tsjapü o nügü c'e bëzo a nde c'o nte c'o mi cärä. O mbedye c'ua c'e s'ondajma cja c'e bëzo y dya pje tsjapü. ³⁶ Me co nguijñi c'ua c'o nte, o mamaji:

—¿Pje pjézhi c'ü pë's'i ne bëzo c'ü me na nojo? Manda yo o s'ondajma c'ü dya jo nza cja c'ü ri pë's'i o poder. Xipjiji ra mbedyeji, cja na mbedyeji c'ua.

³⁷ Nguet'ua texe cja c'o jñiñi c'o tsja a Galilea, me mi mamaji c'o ma nojo c'o mi cja e Jesús.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

³⁸ Nuc'ua e Jesús o böbü o mbedye cja c'e nintsjimi. Cjanu o ma c'ua o zät'ä cja nu ngumü e Simón. C'ü nu to'o e Simón, mi sö pa'a. O xipjiji c'ua e Jesús ro jocü. ³⁹ Nuc'ua e Jesús o ejë nu ja mi orü c'e ndixü. Cjanu o huéñch'i c'ua c'e pa'a. O c'ueñe c'ua c'e pa'a. O nanga c'ua na zézhí c'e ndixü, cjanu o dyät'ä o jñõnü cjanu o ziji.

Jesús sana a muchos enfermos

⁴⁰ 'Ma ya ma quibi e jyarü, ma ējē c'o nte ma siji c'o o dyoji c'o mi sö pje nde ma ngueme, ma sinpiji e Jesús. Nuc'ua e Jesús mi ē's'ē o dyē nzi 'naja c'o mi sö'dyē, y mi jogüji. ⁴¹ Na puncjü c'o mi sö'dyē c'o o mbedye o s'ondajma c'ü dya jo. Nzi ma mbedye, nzi ma mamaji:

—Ngue'tsc'e o T'its'ü Mizhocjimi, eñe c'o s'ondajma.

E Jesús mi huench'iji, dya mi jézi ra ñaji, na ngue mi päräji e Jesús mi ngue e Cristo.

Jesús predica en Galilea

⁴² Nuc'ua 'ma mü o jyas'ü, o mbedye e Jesús o ma cja 'na majayadü nu ja dya cjó mi ndeñe. Nuc'ua c'o nte mi jodüji e Jesús. 'Ma mü o chöt'üji, mi süjmüji ngue c'ua dya ro xögü co anguezeki. ⁴³ O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Xo ni jyodü rá ma zopjü c'o nte c'o cárā c'o nan'ño jñiñi, rá xipjiji ni jyodü ra dyätäji Mizhocjimi, na ngueje ngue c'ü manda. Ngue c'ü vi juancügö Mizhocjimi rá cjagö, eñe.

⁴⁴ O ma c'ua cja c'o 'ñaja jñiñi c'o mi tsja a Galilea, mi zopjüji cja c'o o nintsjimiji.

5

La pesca milagrosa

¹ 'Na nu pa, e Jesús mi bëbü cja squina c'e zapjü c'ü ni chjü Genesaret. O ējē c'ua na puncjü o nte, me mi chütüji ngue c'ua ro dyäräji o jña Mizhocjimi. ² E Jesús o jñanda

c'ua yeje bü'ü c'o ma jä'ä cja squina c'e zapjü. C'o mbëjmō ya vi mbes'iji cja c'o bü, mi pe'ch'iji c'o o rreji. ³ E Jesús o dat'ü c'ua cja 'naja c'o bü c'ü mi ngue o cjaja e Simón. Cjanu o xipji c'ua e Simón xe ro ndütü c'e bü a ma cja c'e ndeje. O mimi c'ua cja c'e bü, o jíchi c'o nte. ⁴ Nuc'ua 'ma mü o nguarü o ña, o xipji e Simón:

—Mague cja c'e ndeje nu ja xenda na jé'ë. Rí pät'äji c'o in rreji ngue c'ua rí surüji o jmō.

⁵ O ndünrü c'ua e Simón o xipji:

—Xöpüte, 'naxõmü ró pëpjijme, dya ró surüjme. Pero rá pät'ägö ne rre ja c'o nzi guixitsi, eñe.

⁶ O tsjaji c'ua ja va xiji. O zürüji c'ua na puncjü o jmō, nguec'ua ya ma xüt'ü c'e rre.

⁷ Nuc'ua o juäjpjä o dyéji c'o o dyoji c'o ma cäjä cja c'ü 'naja bü, ngue c'ua ro ēji ro 'ñe mbös'üji. O ējéji c'ua, o nichiji nza yeje c'o bü, ya mi ne ro nguibí c'o. ⁸ E Simón Pedro 'ma mü o jñanda c'o jmō, o ndüñijõmü a jmi e Jesús, o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rí sū rgá bëbü in jmigue. Na ngue me na s'ozgö, rí tū ín nzhubü, eñe.

⁹ Me mi sū e Simón Pedro na ngue ma puncjü c'o jmō c'o vi zürüji. Xo mi sū c'o mi dyoji e Pedro cja c'e bü. ¹⁰ Xo mi sū e Jacobo 'ñeje e Juan c'o mi ngue o t'i e Zebedeo. Mi ngue o dyoji e Simón Pedro. E Jesús o xipji c'ua e Simón:

—Dya rí sū; chenngue dya co nutscö. Nu'tsc'e mi

mbëjmõgue, mi tennc'e o jmõ. Pero nudya rá jí'ts'i rí zopjü yo nte, ngue c'ua ra dyä'tc'äji ra ndennc'eji, xo ra creozüji.

¹¹ Nuc'ua e Simón Pedro 'ñe c'o o dyoiji cjanu o pjons'üji a squina c'e bü. O zogüji texe nu, o möji e Jesús, ngue c'ua ro dyätpäji o jña.

Jesús sana a un leproso

¹² Na nu pa, e Jesús mi bübü cja 'na jñiñi nu ja xo mi bübü 'na bëzo c'ü me mi sö o lepra. C'e bëzo 'ma o jñanda e Jesús, o ëjë o 'ñe ndüñijõmü a jmi, o dyötü ro jocü, o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, nu 'ma in ne'e, sö rí jocüzü ne lepra, eñe c'e bëzo.

¹³ E Jesús o c'uana c'ua o dyë o ndörü, o xipji:

—Rí negö ra jogüts'ügue, eñe.

Jo ni c'ueñe c'ua c'e lepra.

¹⁴ E Jesús o xipji c'ua c'e bëzo:

—Dya cjó rí ma xipjigue ja va jogüts'ü. Nguextjo c'e mböcjimi rí ma jíchitsjë c'ü ya jogüts'ü. Cja rrí unügue c'ua, ja c'o nzi va manda e Moisés. Nuc'ua ra mbärä yo nte c'ü ya jogüts'ü, eñe.

¹⁵ Zö vi xipji e Jesús c'e bëzo c'ü dya cjó ro xípji, pero xenda go mamaji c'o mi cja e Jesús. Nguec'ua o ëjë na puncjü o nte ro dyäräji e Jesús, y ngue c'ua e Jesús ro jocü c'o mi sö'dyë. ¹⁶ Nguec'ua e Jesús mi xögü mi pa cja c'e majyadü nu ja dya cjó mi ndeñe, mi ötü Mízhocjimi.

Jesús sana a un paralítico

¹⁷ Na nu pa e Jesús mi xöpü c'o nte. Xo mi cärä nu, ja

nzi c'o fariseo 'ñe ja nzi c'o mi xöpü o ley Mízhocjimi. Vi 'ñeji texe cja c'o jñiñi c'o mi tsja a Galilea 'ñe c'o mi tsja a Judea. Xo mi cärä c'o vi 'ñeje a Jerusalén. C'ü o poder Mízhocjimi mi bübüvi co e Jesús ro jocü c'o mi sö'dyë. ¹⁸ O ëjë c'ua ja nzi bëzo c'o ma tuns'ü 'na bëzo cja 'na pjinguä. C'e bëzo, dya mi sö ro 'ñõmü. Mi ne ro tsjocüji nu ja ma bübü e Jesús, ngue c'ua ro ngöbüji a jmi ro jocü. ¹⁹ Pero dya sö ja rvá tsjocüji, na ngue me mi ndüji nu cja c'e ngumü. O ndes'ejí c'ua a xes'e cja c'e ngumü. O xo's'üji c'ua c'o mi t'üs'ü, cjanu o sjö'büji c'e bëzo a jmi e Jesús a nde cja c'o nte. ²⁰ Nguec'ua o unü ngüenda e Jesús c'ü mi junt'ü o mü'büji c'ü ro tsja anguezze ro jocü c'e bëzo. Nguec'ua o mama c'ua e Jesús o xipji c'e bëzo:

—Nu'tsc'e së, rá perdonaots'ü dya in nzhubü, eñe.

²¹ Nuc'ua c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo o nguijñiji: “¿Pje pjézhi ne bëzo nu mama perdonao o nzhubü? Chjéntjovi c'ü ro zadü Mízhocjimi nu. Maco dya cjó sö ra perdonao o nzhubü; nguextjo Mízhocjimi.”

²² Mi päxtjo e Jesús c'o mi cjjñi anguezeli, ngeuc'ua o xipjiji c'ua:

—¿Jenga in cjjñiji a cjanu in mü'büji? ²³ Ró xipji ne bëzo: “Rá perdonaots'ü dya in nzhubü”, ró embe, pero dya cjó sö ra mbärä cjo ya ma o nzhubü. Pero 'ma rá xipji ne

bëzo: "Rí ñanga rí nzhodü", rá embe; nu 'ma ra nanga c'ua ne bëzo ra nzhodü, nu'ma, ixtí pärägueji 'ma c'ü dya rí on'c'üji. ²⁴ Nutscö rvá ejë cja Mizophjimi, ya ch'acö poder cja ne xoñijomü rá perdonaots'üji c'o na s'o c'o in cjaji. Unnc'ejí dya ngüenda ngue c'ua rí päräji c'ü rí pë'sc'ö c'e poder, embeji.

Cjanu o zopjü c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñomü, o xipji:

—Rí ñanga, chunsc'e nu in pjinguä nu in os'ü, ma'a in nzumü, embeji c'e bëzo.

²⁵ O nanga c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñomü. Texeji o jñandaji 'ma mü o nanga c'e bëzo. Nuc'ua c'e bëzo o nduns'ü c'ü o pjinguä c'ü mi os'ü, cjanu o ma o ngumü, me mi unü 'na pójö Mizophjimi. ²⁶ C'o nte, me go pizhiji go mamaji:

—Me na nojo Mizophjimi. Nudya ró jandaji yo me na nojo. ¿Cjó ro nguijñi c'ü ri pë's'i poder a cjanu 'na nte?

Jesús llama a Leví

²⁷ O mbedye c'ua nu e Jesús, o jñanda 'naja bëzo c'ü mi chjü e Leví c'ü mi cobra o contribución. Mi junrü nu ja mi cobraji o contribución. E Jesús o xipji c'ua:

—Chenngue co nutscö rí dyätcä in jña.

²⁸ Nuc'ua e Leví o zogü texe c'e bëpji c'ü mi cja, o böbü o mëvi e Jesús.

²⁹ E Leví o manda o dyät'äji o jñõnü cja nu ngumü, o mbita e Jesús. Xo ma'a nu,

na puncjü c'o mi cobra o contribución, o ma ziji o xëdyi e Jesús 'ñe e Leví. ³⁰ C'o xöpüte 'ñe c'o fariseo mi so'büji ma xipjiji c'o o discípulo e Jesús:

—¿Jenga 'natjo c'ua in sigueji o xëdyi yo cobra o contribución yo me cja c'o na s'o?

³¹ O ndünru c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu c'ü dya sö'dyë, dya ni jyodü o médico. C'o ni jyodü o médico, ngueje c'o sö'dyë. ³² Je xo ga ciatjonu, dya ngue c'o cjapü cja na jo c'ü rvá 'ñe xipji ra nzhogü o mü'büji cja Mizophjimi; ngue c'o pärä tū o nzhubü.

Le preguntan a Jesús sobre el ayuno

³³ O xipjiji c'ua e Jesús:

—C'o o discípulo e Juan me mbempjeji y me ötüji Mizophjimi. Je xo ga ciatjonu c'o o discípulo c'o fariseo. Maco yo in discípulogue siji o xëdyi 'ma mbempje c'o 'ñaja.

³⁴ O ndünru c'ua e Jesús o xipjiji 'na jña, ngue c'ua ro mbäräji jenga dya mi mbempje c'o o discípulo. O xipji:

—'Ma ra chjüntü 'na së'ë, 'ma dya be cjuarü c'e chjüntü, dya sö rí tsjapüji c'o o dyoji ra nzhumüji. Na ngueje xe ri bübüjtö c'e së a nde anguezzeji.

³⁵ Pero ra zäda c'o pa 'ma ra zinbijji c'e së. Nuc'ua cja ra mbempjeji rgá nzhumüji 'ma.

³⁶ O sido o ña e Jesús o xipjiji c'ü 'na ejemplo:

—'Ma cjó c'o cajä 'na zëbitu c'ü ya xüt'ü, dya ra xü't'ü 'na bitu c'ü nuevo cja rrü

mbä'tä cja c'e zëbitu. Na ngue 'ma rga cjanu, ra s'odü 'ma c'ü cja dadyo. Y c'e ts'ipëraso c'ü vi xü'tü cja c'ü cja dadyo, dya xo ra chjënjui c'e zëbitu. ³⁷ Yo nte, dya xich'iji o õt'apjü cja zëcuëro. Na ngue ro xü'tü c'o zëcuëro, ro pjödü c'e t'apjü. Y dya cja ro jogü c'ua c'o zëcuëro. ³⁸ Ni jyodü ra xich'iji o õt'apjü cja cuëro c'o cja nuevo, ngue c'ua dya ra s'odü o cuëro ra pjödü c'e t'apjü.

O mama a cjanu e Jesús ngue c'ua ro unü ngüenda c'o nte 'ma ro dyätpäji o jña, pero 'ma ro sido ro tsjaji c'o tjürü c'o mi cjaji, ro s'odü o mü'büji. ³⁹ Xo mama e Jesús, 'ma cjó c'o me süpü c'o o tjürü c'o ín mboxatitaji, nu 'ma ra dyärä ja ga cja o 'ñiji angueze, nu'ma, 'na ra mama c'e nte: "Dya rí negö, na ngue xenda na jo ne 'ñiji nu ya rí pagö."

6

Los discípulos recogen trigo en el día de descanso

¹'Na c'o pa c'o mi söya c'o mi menzumü a Israel, e Jesús 'ñe c'o o discípulo mi cjogüji nu ja mi cja o ndëxü. C'o discípulo mi tütüji o ñirëxü, mi tjõ'tü co o dyëji, cja ma zaji. ² Mi cárä ja nzi c'o fariseo c'o o xipji c'o discípulo:

—¿Jenga in tütüji o ñirëxü? Maco mama c'ü o ley Mzhocjimi c'ü dya sö rá cjaji a cjanu yo pa yo rí söyaji.

³ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'oji ya i xörügueji nu c'ü o tsja e David 'ñe c'o mi dyoji, 'ma ya mi sant'ajii; maco dya in so'büji angueze. ⁴ O cjogü e David cja o ngumü Mzhocjimi nu ja ma sjü. Cjanu o jñü c'ua c'o tjõmëch'i c'o mi jüsp'üji Mzhocjimi nu. Nuc'ua e David 'ñe c'o mi dyoji o ziji c'o tjõmëch'i. Maco mama c'e ley c'ü dya cjó mi sö ro zi c'o; mi nguextjo mböcjimi c'o mi sö ro zi c'o.

⁵ O sido o ñia e Jesús o xipjiji:

—Nutscö rvá ēcjö cja Mzhocjimi, sö rá mangö ja rgui süpüji yo pa yo rí söyaji, embeji c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo.

El hombre de la mano seca

⁶ Nuc'ua c'ü xe 'na nu pa c'ü mi söyaji, o cjogü e Jesús a mbo cja c'e nintsjimi. Cjanu o jíchi c'o nte. Mi bëbü nu 'na bëzo c'ü mi dyot'ü o jodyë. ⁷ C'o xöpüte 'ñe c'o fariseo me mi jandaji e Jesús, mi nuji cjo ro jocü o nte c'e pa c'ü mi söyaji. Mi jodüji ja rvá ngöt'üji e Jesús cja c'o pje mi pjëzhi. ⁸ E Jesús ixmi pärä c'o na s'o c'o mi mbeñe anguezeji. O xipji c'ua c'e bëzo c'ü mi dyot'ü o dyë:

—Böbügue, rgui 'ñeje a nde, eñe.

Cjanu o böbü c'ua c'e bëzo o ma a nde. ⁹ Nuc'ua e Jesús o xipji c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo:

—Rá cja'c'üji 'na t'önü. ¿Ja ngue c'ü mama c'ü ín leygoji rá cjaji yo pa yo rí söyaji? ¿Cjo mama rá cjaji c'o na jo o rá cjaji c'o na s'o? ¿Cjo mama rá pjös'üji yo nín minteji o rá pö't'üji?, eñe.

10 Nuc'ua e Jesús o
nguinch'i na jo texe c'o nte c'o
mi cārā a jmi. Cjanu o xipji c'e
bēzo:

—C'uana in dyë, eñe.

Cjanu o c'uana c'ua ə dyë,
y ixco jogü c'ua. 11 Pero c'o
xöpüte 'ñe c'o fariseo me go
sjéyaji, mi pötma mamaji ja
rvá sō pje ro tsjapüji e Jesús.

Jesús escoge a los doce apóstoles

12 C'o pa c'o, o ma e Jesús
cja t'eje. 'Naxõmü va dyötü
Mizhocjimi nu. 13 Nuc'ua 'ma
mü o jyas'ü, o ma't'ü c'o ə
discípulo. Cjanu o xōcü doce
anguezeji c'o xo jñusp'ü ə tjü
apóstole. 14 O juajnü e Simón
c'ü xo jñusp'ü e Pedro. Xo juajnü
e Andrés c'ü nu cjuarma e
Simón. Xo juajnü e Jacobo 'ñe
e Juan 'ñe e Felipe 'ñe e Bar-
tolomé. 15 Xo juajnü e Mateo
'ñe e Tomás 'ñe e Jacobo c'ü
mi t'i cja e Alfeo. Xo juajnü e
Simón c'ü mi revolucionario.
16 Xo juajnü e Judas c'ü nu
cjuarma e Jacobo. Xo juajnü e
Judas Iscariote, nu c'ü ro mbö
e Jesús.

Jesús enseña a mucha gente

17 E Jesús 'ñe c'o ə discípulo o
zöbüji c'ua cja c'e t'eje, o zät'äji
cja 'na batjü o böbüji nu. Mi
cārā nu na puncjü o nte c'o
mi dyoji e Jesús c'o mi ätpä ə
jña. Xo mi cārā na puncjü c'o
'ñaja nte. Vi 'ñeki a Judea 'ñe a
Jerusalén. Je xo vi 'ñeki texe a
squina c'e mar a ma a Tiro 'ñe
a Sidón. Vi 'ñeki ro 'ñe dyäräji
e Jesús. Xo vi 'ñeki ngue c'ua
e Jesús ro jocü c'o mi sö'dyë.
18 Nuc'ua e Jesús o jocüji hasta

c'o vi zürü c'o ə s'ondajma e
Satanás nu c'ü dya jo, xo jocü
c'o. 19 Texe c'o nte mi jodü ja
rvá ndörüji e Jesús, na ngue
mi pë's'i ə poder mi jocü c'o
mi sö'dyë.

La felicidad y la infelicidad

20 Nuc'ua e Jesús o jñanda c'o
nte c'o mi dyoji c'o mi ätpä ə
jña, o xipjiji:

—Nu'tsc'ejí zö in pöbreji,
pero 'ma in jodügueji
Mizhocjimi, ngue c'ü rgui
mäcjeji. Na ngue ya ngue in
Jmugueji dya Mizhocjimi.

21 'Zö in sant'aji dya, pero
ngue c'ü rgui mäcjeji. Na ngue
Mizhocjimi ra dya c'üji c'o me
nda na jo, dya pje ra bë'ts'iji.

'Zö me in nzhumüji dya,
pero ngue c'ü rgui mäcjeji. Na ngue
Mizhocjimi ra tsja c'ü
me rí mäcjeji.

22 'In ätcäji in jñagö nutscö
rvá ejë cja Mizhocjimi.
Nguec'ua bübü 'ma ra nuc'üji
na ü yo in menzumügueji, ra
pjongüts'üji a nde anguezeji
ra xi'ts'iji c'o me na s'o rgá
zanc'ejí. Zö ra tsja c'üji a
cjanu, pero ngue yo rgui
mäcjeji yo. 23 C'o pa 'ma
ra tsja c'ejí ga cjanu, me
rí mäcjeji na puncjü. Na
ngue Mizhocjimi a jens'e
ra ngõ'tc'üji na jo. C'o in
mboxpalegueji xo tsjají a
cjanu o tsjapüji o sufre c'o
profeta c'o mi cārā mi jinguä.

24 "Ma in ricoji, nu 'ma in
mäpäji c'o in pë's'iji, nu'ma,
juentsc'ejí 'ma, na ngue ra
tsja c'üji Mizhocjimi rí sufreji.

25 "Ma in pëzhgueji c'ü dya pje bë'ts'iji, juentsc'eji. Na ngue ra tsja'c'üji rí sant'aji.

"Ma me in mäjä gui minc'eji dya, 'ma dya in mäpqueji Mizophjimi, juentsc'eji. Na ngue ra tsja'c'üji me rí nzhumüji me rí huëgueji.

26 'Juentsc'eji na ngue c'ü ra tsja'c'üji Mizophjimi, nu 'ma ra mama texe yo nte c'ü na jots'üji. Je xo va cjanu va tsja c'o in mboxpalegueji, o mamaji c'ü me ma jo c'o profeta c'o dya ma cjuana.

El amor a los enemigos

27 'Nu'tsc'eji in äräji, rí xi'ts'iji rí s'iayagueji c'o in üji, rí tsjaji na jontets'üji cja c'o nuc'üji na ü. 28 Rí ma'tp'üji Mizophjimi c'o sanc'üji. Xo rí dyötpüji Mizophjimi c'o jün'sc'üji o bëchjine. 29 'Ma cjó c'o ra yapc'ü in jmiji cja in jodyëji, xo rí jyëziji ra yapc'üji c'ü 'na lado. 'Ma cjó c'o ra ngannc'aji c'ü in tjejëji, xo rí jyëziji ra ngannc'aji c'ü in jeji. 30 'Ma cjó c'o pje ra dyö'tc'üji, unüji c'ü ni jyodü c'o. 'Ma cjó c'o pje ra jñünn'c'üji 'ma ngue in tsjacjeji, dya cja rí dyötüji. 31 C'ua ja nzi gui ñegueji c'ü ra s'iayats'üji yo nte, je xo rgui s'iayagueji a cjanu anguezeji.

32 "Ma ngueextjo c'o s'iayats'üji c'o in s'iayaji, ¿ja bübü c'o na jo c'o in cjagueji 'ma? Maco c'o cja na s'o, xo s'iayaji c'o s'iya anguezeji.

33 Nu'tsc'eji, 'ma ngueextjo c'o pjöxc'üji c'o in pjös'üji, ¿ja bübü c'o na jo c'o in cjagueji 'ma? Maco c'o cja

na s'o, xo pjös'üji c'o pjös'ü anguezeji. 34 Nu'ma ngueextjo c'o pe'sc'eji c'o in pesp'eji, ¿ja bübü c'o na jo c'o in cjagueji 'ma? Maco c'o cja na s'o, pötca pesp'eji 'ma pje c'o ni jyodü c'o o dyoji. 35 Rí s'iayagueji c'o in üji, rí tsjaji na jontets'üji y rí pesp'eji. Dya rí pëtsaji c'ü pje ra nzhocüts'üji. 'Ma rí tsjaji a cjanu, ra ngö'tc'üji na jo 'ma Mizophjimi c'ü bübü a jens'e. Y ra jñetse ngue o t'its'üji 'ma angueze. Na ngue me na jo angueze, me pjös'ü texe yo nte, zö cärä c'o na s'o c'o dya unü 'na pöjö. 36 Rí juentsqueji yo nte c'ua ja nzi ga juen'tsc'eji Mizophjimi c'ü in Tataji.

No juzguen a otros

37 'Dya cjó rí so'büji. 'Ma jiyö, ra jñün'c'ejí ngüenda Mizophjimi. Dya cjó rí xipjiji: "Na s'ots'ügue", rí 'ñembeji. 'Ma jiyö, xo ra mama Mizophjimi: "Na s'ots'ügueji", ra 'ñents'eji. Nguextjo Mizophjimi ra mama ja ngue c'ü na jo y ja ngue c'ü na s'o. Rí perdonaogueji yo nin minteji; Mizophjimi ra perdonaots'üji. 38 'Ma cjó c'o pje ni jyodü, rí unügueji. Mizophjimi ra dya'c'eji c'ua texe c'o ni jyodüts'üji, hasta ra mboncjütjo. Ra dya'c'üji c'ua ja nzi gui unnc'eji.

39 O sido o ña e Jesúz o xipjiji:

—¿Ja gui tsijñiji? ¿Cjo sö 'naja ngorö ra jíchi o 'ñiji c'ü 'na ngorö? Dya sö. Na ngue ra zo'ovi cja t'ore nza yejui. 40 'Na c'ü cja xötpü, dya xo'ñi

cja c'ü nu xöpüte. Cja ra xötpü na jo. Nu'ma, ya ri nza cja c'ü nu xöpüte 'ma.

⁴¹⁻⁴² ¿Jenga in so'büji yo nin minteji? Maco c'o na s'o c'o cja'a yo nin minteji, pe ts'iquë nza cja 'na ngümpaxa c'ü ri o'o o ndö 'na nte, pero c'o na s'o c'o in cjagueji, na nojo nza cja 'na dyaxü. ¿Jenga dya in unnc'eji ngüenda c'o na s'o c'o in cjagueji? ¿Pje ma jmi in pë'sc'eji c'ü in xiqueji yo nin minteji: "Jyézguijme rá cjü'pc'öjme ne ngümpaxa nu o'o nin chögue", in embeji? Maco dya ixi cjübügueji c'o dyaxü c'o o'o in chögueji. Nu'tsc'eji in cjapqueji na jots'üji, pero dya cjuana. C'ü ri tsjagueji, ot'ü ri tsjünc'eji c'o dyaxü c'o o'o in chögueji, ngue c'ua ra sö ri jñandaji na jo ri tsjü'p'üji c'e ngümpaxa c'ü o'o a nzhö c'ü nin minteji, eñe e Jesús.

El árbol se conoce por su fruto

⁴³ O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Na za'a, 'ma dya quis'i o fruta, dya sö ra mamají na jo c'ü. Pero 'ma quis'i o fruta, dya sö ra mamají na s'o c'ü.
⁴⁴ Nzi 'naja za'a 'märä co c'o quis'i. Dya quitsiji o higo cja o bidyi; dya xo quitsiji o uva cja o pëdyi. ⁴⁵ Je xo ga cjatjonu, 'na nte c'ü na jo, mama o jña c'o na jo, na ngue bübü o mü'bü c'o na jo. 'Na nte c'ü na s'o, mama c'o na s'o, na ngue bübü o mü'bü c'o na s'o. C'o bübü o mü'bü 'na nte, ngue c'o ra mbedye o ne.

Las dos bases

⁴⁶ ¿Jenga in xitsiji: "Nu'tsc'e Señor, ín Jmuts'ügöjme", in enzgöji? Maco dya in cjaji c'ua ja nzi rgá xi'ts'iji. ⁴⁷ C'o ra ejëzügö, 'ma ra dyätcäji ín jña 'ñe 'ma ra tsjaji c'o rí mangö, rá xi'ts'iji cjó chjëntjui c'o. ⁴⁸ Chjëntjui nza cja 'na bëzo c'ü ro jyäbä na jo 'na ngumü. Ro dyö'bü na jë, cja rrü ngü'p'ü c'ua c'e cimiento co peña. Nuc'ua 'ma ro c'os'ü c'e ndare, ro pjat'ü na zëzhi cja c'e ngumü. Pero dya ro tunbü, na ngue vi tjäbä co peña. ⁴⁹ Pero yo o dyärä yo ró xi'ts'iji, 'ma dya ra tsjaji yo, chjëntjui 'na bëzo c'ü ro jyäbä 'na ngumü c'ü dya ro ngü'p'ü o cimiento, ro 'ñe's'etjo a xes'e cja e jõmü. Nuc'ua c'e ndare ro pjat'ü na zëzhi cja c'e ngumü, cja rrü tunbü c'ua.

7

Jesús sana al siervo de un oficial romano

¹ E Jesús 'ma mü o nguarü o zopjü c'o nte, cjanu o ma c'ua cja 'naja jñiñi c'ü mi chjü a Capernaum. ² Cja c'e jñiñi mi bübü nu 'naja bëzo c'ü mi manda c'o tropa romano. Mi 'ñeje 'na mbëpjí c'ü mi s'iya, c'ü mi sö'dyë, ya mi ngue ro ndü. ³ Nuc'ua c'ü mi manda c'o tropa, o dyärä c'o mi cja e Jesús mi jocü c'o mi sö'dyë. O tsja c'ua c'e bëzo o zopjü ja nzi c'o pje mi pjëzhi cja c'o menzumü a Israel, o xipjiji:

—Möji, ma dyötüji favor e Jesús rí xipjiji ra ejë ra 'ñe jocü nu ín mbëpjí.

⁴ C'o pje mi pjëzhi o möji c'ua cja e Jesús, o ma xipjiji:

—Rvá 'ne ö'tc'üjme favor. Sö'dyë c'ü o mbëpji c'e bëzo c'ü manda cja c'o tropa; va pen'c'e 'na jña c'e bëzo rí mague, rí ma tsjapü ra ndis'i c'ü o mbëpji. Na jo rí mague. ⁵ Na ngue zö dya ín menzumügöji c'e bëzo, pero s'iyazügöji nutscöji rí menzumüji a Israel. Nutscöjime o jyäpcäjme ín nintsjimijme, embeji e Jesús.

⁶ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Mö.

Cjanu o möji c'ua. 'Ma ya mi ngue ro zät'äji cja c'ü o ngumü c'e bëzo c'ü mi manda c'o tropa, cjanu o tsja c'e bëzo o xipji ja nzi c'o o dyoji:

—Möji ma chjünrüji e Jesús.

Cjanu o möji c'ua. 'Ma mü o chjëji e Jesús 'ñe c'o pje mi pjëzhi, o xipjiji c'ua e Jesús c'ua ja nzi va mama c'e bëzo:

—Rvá 'ñe tjün'c'üjme rá xi'ts'ijme c'ü mama c'e bëzo c'ü manda c'o tropa. Nuc'ü, mama a cjava: "Perdonaozü ró ö'tc'ü favor ri mague ín nzumügö, pero dya ni jyodü. Nu'tsc'e me na jots'e, nuzgö rí tügö ín nzhubü. Nguec'ua dya rí tsjogü cja ín nzumü. ⁷ Nguec'ua dya rvá ma nu ja mi bünc'e ro ö'tc'ü ri ma tsjapü ra ndis'i c'ü ín mbëpjigö. Pero 'ma rí mamague c'ü ra jogü c'ü ín mbëpji, rí pärägö ra jogü 'ma. ⁸ Nza cjazgö, o ch'acügö rí manda cja c'o tropa. 'Ma rí xipjigö 'na tropa ra ma'a ra

ma tsja 'na bëpji, jo rrü ma c'ua. 'Ma rí xipji c'ü 'na tropa ra ëjë, ra ëjë c'ua. Y 'ma rí xipji c'ü ín mbëpji ra tsja 'na bëpji, ra tsja c'ua. Nguec'ua rí pärägö 'ma rí mamague c'ü ra jogü c'ü ín mbëpji, ra jogü 'ma", eñe c'e bëzo va penpe 'na jña e Jesús.

⁹ E Jesús 'ma mü o dyärrä c'e jña c'ü vi pejñe c'e bëzo, me co mäjä na ngue c'e bëzo mi junt'ü o mü'bü c'ü ro tsja e Jesús ro jocü c'e mbëpji. Cjanu o ñezhe c'ua e Jesús o xipji c'o nte c'o mi pöji:

—Dyärräji na jo c'ü rá xi'ts'iji. Nutscöji rí menzumüji a Israel rí ma't'üji Mízhocjimi, pero dya cjo rí tööt'ügo yo ín menzumüji c'ü ri enh'e o mü'bü Mízhocjimi c'ua ja nzi ga tsja c'e bëzo c'ü junt'ü o mü'bü c'ü rá cjacü ra ndis'i c'ü o mbëpji, eñe e Jesús.

¹⁰ C'o vi ma ndünrrü e Jesús, cjanu o nzhogüji c'ua cja o ngumü c'e bëzo, o 'ñe chöt'üji c'ü ya vi ndis'i c'e mbëpji c'ü mi sö'dyë.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹ 'Na nu pa, o mbedye e Jesús nu ja mi bübü, ro ma cja 'naja jñiñi c'ü mi chjü'ü a Naín. Mi pöji anguezze na puncjü c'o o discípulo 'ñe na puncjü c'o nte. ¹² 'Ma ya mi ngue ro zät'äji cja o ngoxtji c'e jñiñi a Naín, o jñandaji c'ua ma pedye o nte ma tuns'üji 'na añima ro ma dyögüji. Mi nguextjo c'e t'i c'ü mi 'ñeje c'ü nu nana. Ya vi ndü c'ü nu xña c'e ndixü. Mi pöji c'e

ndixū na puncjü c'o o menzumüji. ¹³ Nuc'ua e Jesús c'ü ín Jmugöji, 'ma mü o jñanda me mi huë c'e ndixū, me go sentio o xipji c'ua:

—Dya rí huë, eñe.

¹⁴ Cjanu o ẽjẽ c'ua e Jesús a jmi cja c'e caja, cjanu o 'ñe's'e o dyë. C'e caja, dya mi cjo'bü. C'o mi tuns'ü c'e caja o böbüji. Cjanu o mama c'ua e Jesús o xipji c'e añima:

—Nu'tsc'e së, rí xi'tsc'ö rí ñanga.

¹⁵ Go nanga go mimi c'ua c'e t'i c'ü mi añima, y cjanu o ña c'ua. O mama c'ua e Jesús o xipji c'e ndixū:

—Bübü dya va nin ch'igue, eñe.

¹⁶ C'o nte, me go pizhiji c'ua texeji o mamaji:

—Me na nojo Mzhocjimi. Ya ndo bübüzgöji 'na profeta nu me na nojo. Nujnu, o 'ñeme Mzhocjimi ra mböxcüji nutscöji o ntezgöji, eñe c'o nte.

¹⁷ Me mi näntji c'ua e Jesús texe a Judea, na ngue vi ts-japü o te c'e t'i c'ü vi ndü, o bübüütjo na yeje. Xo mi näntji e Jesús texe cja c'o jñiñi c'o mi chäjtjoji.

Los enviados de Juan el Bautista

¹⁸ Nuc'ua c'o o discípulo e Juan o möji, o ma xipjiji e Juan c'o mi cja e Jesús. Nuc'ua e Juan o juajnü yeje c'o discípulo c'o vi säjä. ¹⁹ Cjanu o xipjivi:

—Mëvi cja e Jesús, rí ma dyönüvi a cjava: “¿Cjo ngue'tsc'e c'ü rí te'bejme ra

ẽjẽ, o rá te'bejme c'ü 'naja”, rí 'ñembevi c'ü.

²⁰ Nuc'ua cjanu o ma c'ua c'o bëzo o zät'ävi cja e Jesús, cjanu o xipjivi:

—C'ü rvá ẽgöbe; e Juan c'ü mi jichi yo nte cja c'e ndare a Jordán o xitsibe ro 'ñe önnç'übe, ¿cjo ngue'tsc'e c'ü rí te'bejme, o rá te'bejme c'ü 'naja?

²¹ C'e ndajme 'ma mi bübü nu c'o o discípulo e Juan, e Jesús mi jocü na puncjü o nte c'o me mi sufre o ngueme. Xo mi cärañ nu na puncjü o nte c'o vi züri o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. E Jesús o ts-japü o mbedye c'o s'ondajma c'o. Y na puncjü c'o mi ndëzhö, o jocü e Jesús ngue c'ua va jñanda c'o mi ndëzhö. ²² Nuc'ua e Jesús cjanu o xipji c'o yeje o discípulo e Juan:

—Nzhogü rí mëvi cja e Juan, rí ma xipjivi nu yo i jñandavi ró cjagö. Xo rí xipjivi yo i dyärävi ró xipjigö yo nte. Xipjivi ya janda yo mi ndëzhö, 'ñe yo mi me'dye ya nzhodüji na jo. Xipjivi e Juan, yo mi sö o lepra c'ü vi pëgaji, ya jogü yo. Xipjivi, yo mi ngogö, ya äräji dya. Y bübü c'o ya vi ndü y go tetjoji, ya bübüütjoji dya. Xipjivi e Juan c'ü rí zopjügö yo pöbre rí xipjiji ja rgá jogü o mü'büji cja Mzhocjimi. ²³ Xipjivi, 'ma cjo c'o ra sido ra 'ñejmezü y dya ra yembeñe c'ü rguí xögü co nutscö, ngue c'ü rguí mäjä c'o, eñe e Jesús va xipji c'o o discípulo e Juan.

²⁴ O ma c'ua c'o o discípulo e Juan. Nuc'ua e Jesús o zopjü

c'o nte o xipjiji ja ma cja e Juan, o dyönüji:

—'Ma i möcjeji a ma cja c'e majyadü i ma ñuji e Juan, pe mi cjijñiji rvi chöt'üji 'na bëzo c'ü ri pötpü o jña, nza cja ga pötü o lugar 'na xitji 'ma juant'ü e ndajma. ²⁵ Pe mi cjijñigueji rvi chöt'üji 'na bëzo c'ü ri je'e bitu c'o me ni muvi. Tsijñiji; c'o je'e bitu c'o me ni muvi, ngue c'o rey 'ñe c'o cärä cja o palacio. ²⁶ 'Ma i ma ñuji e Juan, pe mi cjijñiji rvi chöt'üji 'naja profeta. Jä, rí mangö ngue 'na profeta e Juan. Pero xenda ni muvi o bëpji anguez que na ngue c'o 'ñaja profeta. ²⁷ Je t'opjü o jña Mzhocjimi ja ga cja e Juan c'ü mama a cjava:

Dyärä, ró juajnögö 'na bëzo ra zopjü yo nte ra xipjiji ín jñagö.

Ra ot'ü in xo'ñigue ngue c'ua 'ma rí mague, ya rguí bübü dispuesto yo nte ra recibidots'üji, eñe.

²⁸ Rí xi'tsc'öji, cja yo nte, dya cjó ch'unü 'na bëpji c'ü rrí muvi nza cja c'ü o unü Mzhocjimi e Juan. Zö me ma nojo c'e bëpji c'ü mi pë's'i e Juan, 'ñe me ma zö, pero xenda na zö 'ma cjó c'o ra tsjapü Mzhocjimi o nte, eñe e Jesús.

²⁹ C'o nte 'ma mü o dyäräji c'e jña c'ü vi mama e Jesús, o unüji 'na pöjö Mzhocjimi. Xo 'ñe c'o mi cobra o contribución. Na ngue vi möji cja e Juan, vi ma ji'iji y vi nzhogü o mü'büji cja Mzhocjimi. ³⁰ Pero c'o fariseo 'ñe c'o mi xöpü c'o ley, iyö c'o. Vi

tsjapüji c'ü dya mi muvi c'e bëpji c'ü vi ch'unü e Juan, dya go ma jiji. Maco Mzhocjimi vi mbeñe ro perdonao texe c'o nte. ³¹ O mama c'ua e Jesús:

—Rá xi'tsc'öji ja ga cja yo nte yo cjë yo rí cäräji dya, c'o dya dyätä e Juan ni ri nguetscö. ³² Anguez eji chjëntjui nza cja yo ts'it'i yo junrü cja chöjmü yo eñe cjaji o mbaxua, ma't'üji o dyozi mamaji: “Ró pjë'pc'ijme o flauta, pero nu'tsc'eji dya i nemeji”, embeji yo nu dyozi. O 'ma jiyö, eñeji cjaji como que ya vi ndü 'na nte, eñe pa ögüji c'e añima, xipjiji nu mit'iji: “Me ró nzhumüjme rvá xörüjme, pero nu'tsc'eji, dya i huëgueji”, eñeji. ³³ C'ua ja nzi ga cja yo ts'it'i, je xo ga cjatjona yo nte yo cärä yo cjë dya. 'Ma o mbürü e Juan o mbëpi Mzhocjimi, o xögü, dya cjó go zivi o xëdyi c'ü rví mäjä. Nguec'ua yo nte mamaji: “E Juan pë's'i 'naja o s'ondajma c'ü dya jo”, eñeji. ³⁴ Nuc'ua nutscö rvá eçjö cja Mzhocjimi, rí mäjä rgá sigöji o xëdyi. Nguec'ua ga mama c'o nte c'o dya ne ra dyärä o jña Mzhocjimi: “Chjä, 'naja bëzo nu me ñöñü, y me si o vinu. Me xo joji yo cobra o contribución, 'ñe yo 'ñaja yo xiji na s'o”, eñeji. ³⁵ Pero rí xi'tsc'öji, c'o ätä Mzhocjimi unüji na jo ngüenda Mzhocjimi me cjijñi na jo o ñi, me pârã na jo c'ü cja'a; nguec'ua nde nan'ño bëpji va dyacöbe e Juan.

Jesús en la casa de Simón el fariseo

³⁶ 'Na nu pa, 'naja c'o fariseo o mbita e Jesús ro ma o ngumü ro ziji o xëdyi. O ma c'ua e Jesús o zät'ä cja o ngumü c'e bëzo, o cjogü a mbo cjanu o ziji o xëdyi c'e bëzo c'ü vi mbita. ³⁷ Cja c'e jñiñi mi bübü 'na ndixü c'ü mi cja na puncjü c'o na s'o. O mbärä c'ua c'e ndixü c'ü mi bübü e Jesús cja o ngumü c'e bëzo mi siji o xëdyi. Cjanu o ějé c'ua c'e ndixü cja o ngumü c'e bëzo, ma tū'ü 'na ts'ibotia de ndojo c'ü mi po'o o aceite c'o ma jo ma jyära. ³⁸ Cjanu o ē ndüñijomü cja o ngua e Jesús. Me mi huë c'e ndixü, me co mbögü o nguizhö va mbe'chp'e o ngua e Jesús. Nuc'ua co c'o o ñixte, cjanu o ndintspi o ngua, y me co zü'tp'ü o ngua. Cjanu o ndü c'ua c'e aceite c'ü vi tū, o ngosp'ü o ngua. ³⁹ C'e fariseo c'ü vi mbita e Jesús, 'ma mü o jñanda c'o mi cja c'e ndixü, cjanu o nguiñitsjé c'ua: "Ne bëzo, 'ma na cjuana ri profeta nu, ro mbärä 'ma cjó ngue ne ndixü nu na tjörü. Ro mbärä pje ma ndixü nu, ro mbärä c'ü me cja na s'o nu." ⁴⁰ O mama c'ua e Jesús o xipji c'e fariseo:

—Simón, bübü 'na jña c'ü rí ne rá xi'ts'i.

O ndünrrü c'ua c'e bëzo:

—Xitsigö, xöpüte.

⁴¹ O mama c'ua e Jesús:

—Mi bübü yeje bëzo c'o mi tū ngüenda mi tunpüji 'na bëzo. C'ü 'naja mi tū cuatro mil o mbëxo; c'ü 'naja mi tū cuatro ciento. ⁴² Dya mi jünvi

pje rví ngöt'üvi. Nguec'ua c'e bëzo o perdonao nza yejui. ¿Ja gui tsijñi yo yeje bëzo yo o perdonaoji? ¿Ja va ngue c'ü xenda ra gradecido ra ne'e c'e bëzo c'ü ya perdonao?

⁴³ O ndünrrü c'ua e Simón o xipji:

—Pe ngue c'e bëzo c'ü xenda mi tū na puncjü o merio, xenda ra gradecido c'e bëzo c'ü vi perdonao texe c'o mi tunpü.

E Jesús o xipji c'ua:

—Na cjuana c'ua ja vi tsijñi.

⁴⁴ Nuc'ua e Jesús o jñanda c'e ndixü, cjanu o xipji c'ua e Simón:

—¿Cjo i unü na jo ngüenda c'ü o tsja ne ndixü? Ró säcjö cja in nzumügue, nu'tsc'e, dya i dyacö ndeje c'ü ro pe'ch'e ín cua, c'ua ja nzi ga cja ín chjürügöji. Pero ne ndixü o mbechque ín cua co o nguizhö, cjanu o ndintsqui ín cua co o ñixte. ⁴⁵ Nu'tsc'e, dya i sütcü ín jmi; pero ne ndixü, me sütcü ín cua. ⁴⁶ Nu'tsc'e, dya pje i xisqui ín ñi; pero ne ndixü o ngoscü ín cua o aceite yo na jo ga jyära. ⁴⁷ C'ü vi tsja a cjanu ne ndixü, ixi 'ñetse c'ü o unü ngüenda c'ü tū na puncjü o nzhubü y ya nzhogü o mü'bü. Nguec'ua Mizhocjimi ra perdonao c'o na puncjü o tsja c'o na s'o. Pero 'ma cjó c'o dya ra unü ngüenda cjo ri tū o nzhubü, 'ma dya ra unü ngüenda c'ü ni jyodü ra perdonao Mizhocjimi c'ü, nu'ma, dya xo ra neze 'ma c'ü.

⁴⁸ Nuc'ua e Jesús o xipji c'e ndixü:

—Rí perdonaots'ü c'o na s'o c'o i tsja, eñe.

⁴⁹ C'o nte c'o ma siji o xëdyi e Jesús 'ñe e Simón, mi pötma mamaji:

—¿Cjó ngue ne bëzo nu? A poco sö ra perdonaozgöji c'o na s'o.

⁵⁰ Nuc'ua e Jesús o xipji c'ua c'e ndixü:

—Ya jogü in mü'bügue, na ngue i 'ñench'ezü in mü'bü, i creo c'ü ro perdonaots'ü Mizhocjimi. Ma dya, dya cja rí mbeñe c'o na s'o.

8

Mujeres que ayudaban a Jesús

¹ C'o pa c'o, e Jesús mi sät'ä cja texe c'o jñiñi 'ñe c'o ts'ijñiñi. Mi zopjü c'o nte mi xipjiji ja rvá jogü o mü'büji, ngue c'ua Mizhocjimi ro tsjapüji o nte anguezoji. Mi pöji e Jesús c'o doce o discípulo. ² Xo mi pöji e Jesús ja nzi ndixü c'o vi zürü c'o o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo, 'ñe c'o mi sö'dyé. Mi pöji e Jesús na ngue anguezze vi pjongü c'o s'ondajma, y vi jocü c'o mi sö'dyé. C'ü 'na ndixü mi chjü e María c'ü mi menzumü a Magdala. Nu c'e ndixü, vi zürü siete c'o o s'ondajma c'ü dya jo, pero vi pjongü e Jesús c'o. ³ C'ü 'na ndixü mi chjü e Juana. C'e ndixü, mi ngue o su e Chuza c'ü mi ngue o ngapta e Herodes, mi manda cja c'o o mbëpji. C'ü 'naja ndixü, mi chjü e Susana. Xo mi pöji e

Jesús c'o 'naja ndixü c'o ma puncjü. Mi pjös'üji e Jesús co c'o o merioji.

El ejemplo del sembrador

⁴ Mi pedye na puncjü o nte cja o jñiñiji, mi pöji e Jesús. 'Na nu pa 'ma ya ma cäji na puncjüji, e Jesús o zopjü c'o nte o xipjiji 'na ejemplo, o mama a cjava:

⁵ —'Na mbonzhëxü o mbedye o ma mbodü o ndëxü. Nuc'ua 'ma ya ma podü, bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo cja 'ñiji nu ja mi cjogü o nte. O ëjë c'ua c'o s'ü o 'ñe jñüs'üji c'o ts'indëxü. ⁶ Bübü o ts'indëxü c'o je xo zobütjo nu ja c'o dya ma pizhi e jõmü. Nuc'ua 'ma mü o mbes'e, o dyot'ü c'o ndëxü na ngue mi ojtjo o c'ajõmü. ⁷ Bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü o ndö o bidyi. 'Natjo c'ua va mbes'eji. Ts'i vi nocü c'o bidyi, nguec'ua va mbö'tütjo c'o ts'indëxü, dya jyëzi ro nocü na nojo. ⁸ Bübü o ts'indëxü c'o o zobü c'ua ja ma jo o jõmü. 'Ma ya mü o nocüji, o jogüji na jo o unüji 'naja ciento ts'indëxü nzi 'na mata.

'Ma mü o nguarü o xipjiji a cjanu yo, go ña c'ua na jens'e e Jesús o mama:

—Nu'tsc'ëji bübü in tsõgueji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji.

El propósito de los ejemplos

⁹ Nuc'ua c'o o discípulo e Jesús cjanu o dyönüji e Jesús o mamaji:

—¿Pje ne ra mama yo jña yo i xitsijme?

¹⁰ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'eji o dya'c'üji Mizophjimi rí päräji c'ü dya mi pärä c'o nte 'ma ot'ü; o dya'c'üji rí päräji ja ga manda Mizophjimi. Yo 'ñaja nte, rí xipjigö o ejemplo yo, ngue c'ua zö ra jñandaji y ra dyäräji, pero dya ra mbäräji pje pjézhi c'ü ne ra mama c'o jña.

Jesús explica el ejemplo del sembrador

¹¹ C'e ejemplo c'ü ró xi'ts'iji, je a cjava. C'o ndëxü c'o ró xi'tsc'öji, ngue c'o ró jyë'tsc'öji o jña Mizophjimi.

¹² C'o ndëxü c'o o zobütjo cja 'ñiji, ró jyë'tsc'öji c'o ärä o jña Mizophjimi. Nuc'ua va ñej e Satanás c'ü dya jo, va 'ñe jünbü c'o jña cja o mü'büji. Nguec'ua,

dya ra 'ñench'e o mü'büji Mizophjimi. Nguec'ua, dya ra ndintspiji o mü'büji c'o na s'o.

¹³ C'o ndëxü c'o o zobütjo nu ja c'o dya ma pizhi o jömü, ró jyë'tsc'öji c'o me mäjä ga dyärä o jña Mizophjimi, y me mäjä ga creoji. Pero nujyo, dya jézitsjë ra zi'ch'i na jo o mü'büji c'o jña. Nguec'ua 'ma va ñej c'o ra sufreji, dya sido creoji Mizophjimi, xögüji.

¹⁴ Nu c'o ndëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü o ndö o bidyi, rá jyë'tsc'öji c'o ärä o jña Mizophjimi, nuc'ua me mbeñoji c'o o bëpjiji, 'ñe me jodüji ja rgá ndöji na puncjü o t'opjü, 'ñe me mäpäji yo bübü cja ne xoñijömü ga tsjaji c'o netsjëji. Nguec'ua, dya cjaji ja nzi ga ne Mizophjimi.

¹⁵ C'o ndëxü c'o o zobü c'ua ja ma jo jömü, ró jyë'tsc'öji c'o ärä o jña Mizophjimi c'o creo co texe o mü'bü. Zö pje c'o ra sufreji pero sido nzhodüji cja o 'ñiji Mizophjimi. Nguec'ua chjéntjui nza cja c'o ndëxü c'o ra jogü na jo.

El ejemplo de la lámpara

¹⁶ "Ma tjütüji 'naja sivi, dya co'büji co 'naja s'äbä. Dya xo emeji a mbo cja ngama. Je ë's'ëji nu ja na ts'ijens'e, ngue c'ua ra sö ra jñanda c'o ri cjogü a mbo cja ngumü.

¹⁷ Je xo ga cjatjonu in jñagö. Zö rí xi'tsc'ötsjëji dya yo in jñagö, pero ni jyodü rí xipceji yo nte. Zö dya päräji, pero ni jyodü ra mbäräji ngue c'ua ra bübü o jya's'ü Mizophjimi cja o mü'büji.

¹⁸ 'Pjötpüji na puncjü ngüenda rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji. 'Ma rí unnc'ëji ngüenda yo jña, 'ñe 'ma rí 'ñench'e in mü'bügueji yo, nu'ma, mas rí tendiogueji 'ma yo. Zö in cjijñiji c'ü ya in jñüs'üji 'na jña, pero 'ma dya rí unüji ngüenda, ra jñünncc'üji 'ma c'ü ts'inguilëjë c'ü ya in päräji.

La madre y los hermanos de Jesús

¹⁹ 'Na nu pa, o ñej c'ü nu nana e Jesús, 'ñe c'o nu cjuarma, ro säji nu ja mi bübü e Jesús. Pero dya mi sö ro cjogüji nu ja ma bübü, na ngue me ma puncjü o nte c'o ma cä nu.

²⁰ O mama c'ua c'o nte o xipjiji e Jesús:

—Nin nana 'ñe c'o nin cjuarma cáräji a tji; ne anguezeji rí ñaji.

²¹ O ndünrü e Jesús o xipji c'ua c'o nte:

—C'o rí cjapcö mi nanagö 'ñe mi cjuarma, ngueje c'o ärä o jña Mizhocjimi c'o cja ja c'o nzi ga mama.

Jesús calma el viento y las olas

²² 'Na nu pa, o dat'ü e Jesús cja 'naja bü co c'o o discípulo. O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Mö rá pes'eji nu 'nanguarü a manu cja ne traza-pjü, eñe.

Cjanu o möji c'ua. ²³ 'Ma ya mi möji, o zürü c'ua t'íjí e Jesús. Jo ni ejë c'ua 'na trandajma c'ü me mi vü cja c'e zapjü. Ya ma pjürü ma po'o o ndeje cja c'e bü c'ü mi pjö's'ü o ndajma; mi bübü peligro c'ü ro nguibiji. ²⁴ O ejë c'ua c'o discípulo a jmi e Jesús, o zopjüji o xipjiji:

—Rí ñanga, xöpüte, ya rá quibiji.

O zö c'ua e Jesús o nanga c'ua. Cjanu o huench'i c'ua c'e ndajma, 'ñe c'o ndeje c'o me mi pjö's'ü. Ixco söya c'ua c'e ndajma, 'ñe c'o ndeje, dya cja mi pjö's'ü. ²⁵ O mama c'ua e Jesús o xipji c'o discípulo:

—¿Jenga dya mi creozüji c'ü ro pjö'c'öji?, eñe.

C'o discípulo me mi süji mi pötma mamaji:

—¿Mbärä, pje pjézhí e Jesús? Maco manda ra böbü e ndajma 'ñe yo ndeje, y nujyo, ätäji nu. Nunca rí jandaji a cjanu.

El hombre endemoniado de Gadara

²⁶ O zät'äji c'ua cja c'e país c'ü ni chjü a Gadara c'ü bübü a 'nanguarü a Galilea cja c'e trazapjü. ²⁷ 'Ma ya vi mbes'e e Jesús cja c'e bü, o ejë c'ua 'naja bëzo c'ü je vi peje cja c'e jñiñi a Gadara, o 'ñe chjëvi e Jesús. Nu c'e bëzo, ya vi mezhe vi zürü o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. Dya cja mi je'e o bitu. Dya cja xo mi bübü cja ngumü; je mi bübü cja pan-teón cja campo santo. ²⁸ 'Ma mü o jñanda c'e bëzo e Jesús, o mapjü c'ua na jens'e, cjanu o ndüñijömü cja jmi e Jesús, cjanu o mama na jens'e:

—Nu'tsc'e Jesús, o T'its'ü Mizhocjimi, ¿pje pë'sc'ü rí ñugue co nutscö? Rí ö'tc'ügö, dya rí tsjacü rá ma sufregó.

²⁹ O mama a cjanu na ngue e Jesús mi manda c'ü o s'ondajma c'ü dya jo ro mbedye cja c'e bëzo. C'ü o s'ondajma c'ü dya jo, ya vi mezhe vi zürü c'e bëzo. C'o nte mi tjün't'üji co cadena c'e bëzo, mi tjün'tp'üji o dyë 'ñe o ngua, ngue c'ua dya ro nhodü libre. Pero mi c'üdütjo c'o mi ndün't'üji. Y c'ü o s'ondajma c'ü dya jo mi cjapü c'e bëzo ra nhodü cja majyadü. ³⁰ E Jesús o dyönü c'e bëzo:

—¿Pje ni chjüts'e?

Cjanu o ndünrü c'ua c'e bëzo:

—Ni chjüzü Legión, eñe.

C'e jña legión ne ra mama: "Na puncjü." Mi chjü a cjanu c'e bëzo, na ngue na puncjü o s'ondajma c'o vi cjogü a mbo

cja o mü'bü. ³¹ C'o s'ondajma mi ötüji na puncjü e Jesús c'ü dya ro manda ro möji nu ja c'o va 'nün'tü c'o nu mis'ondajmaji. ³² Ma că na puncjü o cuchi cja c'e t'ejc ma ñõniji. Nuc'ua c'o o s'ondajma c'ü dya jo, o dyötüji e Jesús ro unü sjëtsi anguezzeji ro ma nguich'iji cja o mü'bü c'o cuchi. O unüji c'ua sjëtsi.

³³ Nuc'ua c'o s'ondajma o mbedyeji cja o mü'bü c'e bëzo, cjanu o ma nguich'iji cja o mü'bü c'o cuchi. Nuc'ua c'o cuchi cjanu o zöbüji texeji cja c'e dyä'ä, o ma zo'oji cja c'e trazapjü o nguibiji.

³⁴ Nuc'ua c'o mi pjörü o cuchi, 'ma mü o jñandaji, o c'ueñeji c'ua na zëzhi o ma mamaji cja c'e jñiñi, 'ñe texe cja c'o lugar nu ja c'o mi cärä o nte. ³⁵ Nuc'ua c'o nte o mbedyeji c'ua, o ma nuji c'o vi tsja e Jesús. O zät'äji c'ua ja mi bübü e Jesús, o chöt'üji nu c'e bëzo c'ü vi mbedye c'o o s'ondajma c'ü dya jo, mi junrü cja o ngua e Jesús, ya mi je'e o bitu, ya mi tjümbeñe. O züji c'ua. ³⁶ O ña c'ua c'o nte c'o vi jñanda, o xipjiji c'o ma sääja ja va tsja e Jesús va pjongü c'o s'ondajma c'o mi bübü o mü'bü c'e bëzo. ³⁷ Nuc'ua c'o mi menzumü cja c'e país a Gadara, me mi süji mi xipjiji e Jesús:

—Rí ö'tc'üjme favor rí pedye cja nín jñiñigöjme.

O dat'ü c'ua e Jesús cja c'e bü, ngue c'ua ro nhogü nu ja vi 'ñeje. ³⁸ Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi mbedye c'o s'ondajma, mi

ötü c'ü ro möji e Jesús 'ñe c'o o discípulo. Pero e Jesús o xipjiji:

—Nzhogü, ma in nzumü. Rí mama c'ü ja va mböxc'ü Mizhocjimi, embeji c'e bëzo.

Nuc'ua cjanu o ma c'ua c'e bëzo, o ma mama texe cja c'e jñiñi ja va cja va pjongü e Jesús c'o s'ondajma c'o vi zürü c'e bëzo.

La hija de Jairo, y la mujer que tocó la ropa de Jesús

⁴⁰ Nuc'ua 'ma mü o nhogü na yeje e Jesús nu ja vi 'ñeje, texe c'o nte o recibidoji na ngue mi te'beji anguezze. ⁴¹ O ejë c'ua 'naja bëzo c'ü mi chjü e Jairo. Nuc'ü, mi xo'ñi cja 'na nintsjimi nu ja mi pa c'o mi menzumü a Israel mi pa ma'tüji Mizhocjimi. O ndüñijomü a jmi e Jesús mi xipji ro mövi cja o ngumü. ⁴² Na ngue mi 'ñeje 'natjo o xunt'i c'ü mi edyi doce cjë'ë. Nuc'ü, ya ma tü'ü. 'Ma ya mi ma e Jesús, me ma puncjü o nte c'o mi pöji, dya mi sö ro ma na niji.

⁴³ Cja c'o nte c'o mi pöji e Jesús, xo mi pa 'na ndixü c'ü ya vi mezhe doce cjë c'ü mi dagü o cji. Ya vi ndeze texe o merio c'o mi jün, 'ma mi pa cja o médico. Pero dya cjó mi sö ro jocü. ⁴⁴ Nuc'ua c'e ndixü cjanu o ejë a xütjü e Jesús, cjanu o ndönbü cja squina c'ü o bitu c'ü mi tjejë. Ixco böbü c'ua c'o mi xot'ü.

⁴⁵ Nuc'ua e Jesús cjanu o mama:

—¿Cjó ngue c'ü o ndöcügö? Cjanu o ngädätjoji texeji. Nuc'ua e Pedro 'ñe c'o 'ñaja

discípulo cjanu o xipjiji e Jesús:

—Nu'tsc'e xöpüte, *in* önungue cjó ngue c'ü o ndö'c'ügue. Ngue yo nte yo me s'ixc'igue.

⁴⁶ O ndünrü c'ua e Jesús o mama:

—Rí pärägö bübü c'ü o ndöcügö. Na ngue nutscö ró pärä o mbedyezü c'ü na zëzhi, eñe.

⁴⁷ O unü c'ua ngüenda c'e ndixü c'ü mi pärä e Jesús c'ü vi ndönbü *o* bitu. Nguec'ua o ëjë cja e Jesús, me mi mbi'i. Cjanu o ndüñijomü a jmi, cjanu o xipji c'ua c'ü mi ngue anguezze vi ndönbü *o* bitu ngue c'ua ro ndis'i c'e nguembe c'ü mi sö. Y o xipji nzi va ndönbü nzi va ndis'i. O dyärä texe c'o nte. ⁴⁸ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'e ndixü:

—Nu'tsc'e süngü, o ndixc'i na ngue *i* creozü c'ü ro jocüts'ü. Mizhocjimi rí mëvi; dya cja ra mbeñe in mü'bü.

⁴⁹ 'Ma xe ma ña e Jesús, o säjä c'ua 'naja c'ü vi 'ñeje cja *o* ngumü c'e bëzo c'ü mi xo'ñi cja c'e nintsjimi, o 'ñe xipji c'e bëzo:

—C'ü rvá ëcjö, c'ü in xunt'i ya ndü c'ü. Dya cja pje ni jyodü rí xipji ne xöpüte xe ra ëjë nu.

⁵⁰ 'Ma mü o dyärä e Jesús, cjanu o xipji c'e bëzo c'ü mi xo'ñi:

—Dya rí sñ'ü. Ixtí jñunt'ü in mü'bü c'ü rá cjapcö ra tetjo in xunt'i ra bübüjtjo na yeje.

⁵¹ 'Ma mü o zät'äji cja *o* ngumü c'e bëzo, dya jyézi e Jesús cjó ro cjogü; nguextjo e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan,

'ñe c'ü nu tata c'e xunt'i, 'ñe c'ü nu nana. ⁵² C'o nte c'o ma cä nu, mi huëji texeji y me mi mapjü ma huëpiji c'e añima. O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Dya rí huëji. Dya tü'ü ne xunt'i, ïtjo dya nu.

⁵³ Nuc'ua c'o nte o tjezhetjoji va tsjapüji burla e Jesús. Na ngue mi päräji c'ü ya vi ndü c'e xunt'i. ⁵⁴ Nuc'ua e Jesús o pënchp'i *o* dyë c'e xunt'i, o ma'tü na jens'e o xipjiji:

—Rí ñanga, xunt'i.

⁵⁵ Cjanu o te c'ua c'e xunt'i o bübüjtjo na yeje; ixco nanga c'ua c'ü. Nuc'ua e Jesús o xipjiji ro unüji pje ro zi c'e xunt'i. ⁵⁶ C'ü nu tata c'e xunt'i 'ñe c'ü nu nana me go pizhivi, dya mi pärä pje ro nguijñivi. Nuc'ua e Jesús o xipjivi c'ua c'ü dya cjó ro xipjivi c'ü vi tsjapü o te c'e xunt'i.

9

Jesús envía a los doce discípulos

¹ E Jesús o ma'tü c'o doce o discípulo ro ëji cja *o* jmi. Cjanu o unüji poder ngue c'ua ro sö ro pjongüji texe yo *o* s'ondajma e Satanás c'ü dya jo, 'ñe ro jocüji c'o mi sö c'o pje nde ma nguembe. ² O xipjiji ro ma zopjüji c'o nte ro xipjiji c'ü ngue Mizhocjimi c'ü manda, nguec'ua mi jyodü anguezzeji ro dyätäji c'ü. Xo xipjiji ro ma jocüji c'o mi sö'dyë. ³ O xipjiji:

—Dya pje rí jñünüji c'o pje rgui jyodüts'üji cja 'ñiji. Dya pje rí jñünüji c'ü rgui chäji. Dya xo rí tsanaji mape c'ü pje rgui tsant'aji o pje rgui

jñunt'üji. Dya xo rí jñünüji pje rí siji ni ri ngue o merio. Dya xo rí tsanaji o bitu c'ü rgui pötüji. ⁴ Cja ngumü c'ua ja rí sät'äji, je rí oxüji nu hasta 'ma cja rí ñe rí pedyeji; dya rí pötqueji ngumü rgui oxqueji. ⁵ 'Ma rí sät'c'ejí cja 'na jñiñi, 'ma dya cjó ra recibidots'üji, rí pedyegueji 'ma nu. 'Ma rí pedyegueji, rí jyä'bäji o jöömü c'o ya rgui jyäs'ä in mbäcuaji, ngue c'ua ra unü ngüenda c'o menzumü nu, c'ü vi tsjaji na s'o, dya recibidots'üji, eñe e Jesús va xipji c'o o discípulo.

⁶ Go mbedye go ma c'ua c'o apóstole, mi nzhodüji texe cja c'o jñiñi mi zopjüji c'o nte mi xipjiji ja rvá jogü o mü'büji cja o jmi Mizhocjimi. Texe c'ua ja mi sät'äji, mi jocüji c'o mi sö'dyë.

La muerte de Juan el Bautista

⁷ E Herodes c'ü mi manda cja c'e país a Galilea, o dyära texe c'o na nojo c'o mi cja e Jesús. Dya mi pärä pje ro nguiñi, na ngue bëbü c'o mi mama: "E Juan ya tetjo, ya bëbüti na yeje. Ngue c'ü cja yo me na nojo", eñe c'o.

⁸ Bëbü c'o mi mama: "C'ü cja yo me na nojo, ngueje c'e profeta Elías c'ü ya ñejë." Bëbü c'o mi mama: "Ya te'e c'ü 'naja c'o profeta c'o mi cärä mi jinguä, ya bëbüti na yeje." ⁹ O mama e Herodes:

—E Juan, maco ró mandagö o jñüpcüji o ñi. Pero, ¿cjó ri ngue c'ü cja c'o me na nojo c'o rí ärägö?

Nuc'ua e Herodes me mi jodü ja rvá jñanda e Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹⁰ O nzhogü c'ua c'o discípulo c'o xo mi xiji apóstole, o xipjiji e Jesús c'o bëpji c'o vi tsjaji. Nuc'ua e Jesús o zidiyí c'o apóstole o möji nu ja dya mi cärä o nte, bëxtjo cja c'e jñiñi c'ü mi chjü a Betsaida. ¹¹ Pero c'o nte go mbäräji nu ja ro zät'ä e Jesús 'ñe c'o o discípulo, nguec'ua xo möji nu. E Jesús o recibido c'o nte, o xipjiji c'ü ngue Mizhocjimi c'ü manda, nguec'ua mi jyodü anguezeji ro dyätäji c'ü. Y o jocü c'o mi sö'dyë.

¹² Nuc'ua 'ma ya o nzhä'ä, o ñejë c'o doce discípulo cja jmi e Jesús, o xipjiji:

—Xipji yo nte ra möji cja yo jñiñi yo bëxtjo, 'ñe texe cja c'o lugar nu ja cärä o nte, ngue c'ua ra chöt'üji pje ra ziji, y ra oxüji. Na ngue rí cäräji va cja 'naja majyadü.

¹³ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'ejí rí unügueji c'ü pje ra ziji.

Anguezeji o ndünrrüji o mama jai:

—Dya rí jünjme c'ü ra zi yo; ngueextjo ts'i'ch'a tjömëch'i cja na yeje jmõ. ¿Cjo in ne rá ma tõmujme c'ü ra zi yo nte yo me na puncjü?, embeji e Jesús.

¹⁴ Mi ts'i'ch'a mil c'o bëzo. O mama c'ua e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Xipjiji ra xögüji nde ri cincuenta rga mimiji.

¹⁵ Cjanu o tsja c'ua c'o discípulo ja c'o nzi va manda e Jesús, o xipjiji ro mimi texe

c'o nte. ¹⁶ Nuc'ua e Jesús o jñü c'o ts'i'ch'a tjōmēch'i 'ñe c'o yeje jmō. Cjanu o nä's'ä c'ua a jens'e va unü 'na pöjö Mzhocjimi. Cjanu o më'ch'i c'ua c'o tjōmēch'i 'ñe c'o jmō. Cjanu o unü c'o o discípulo ngue c'ua ro unüji c'o nte. ¹⁷ O ziji texeji o nijmiji na jo. Nuc'ua cjanu o nguis'itjoji c'ua c'o ya nde mi ts'iperaso c'o o mboncjütjo, y go nizhitjo doce bos'i.

Pedro declara que Jesús es el Cristo

¹⁸ 'Na nu pa, e Jesús mi cärätsjéji co c'o o discípulo, mi ötü Mzhocjimi. 'Ma mü o nguarü o dyötü Mzhocjimi, cjanu o dyönü c'o discípulo:

—¿Pje mama yo nte cjó nguetscö?

¹⁹ O ndünrü c'ua anguezaji:

—Bübü c'o mama ngue'tsc'e e Juan c'ü mi jichi yo nte co ndeje. Bübü c'o mama ngue'tsc'e e Elías. Bübü c'o mama o te 'naja c'o 'ñaja profeta c'o mi cärä mi jinguä; mamaji ngue'tsc'e c'e profeta.

²⁰ O mama c'ua e Jesús o dyönüji:

—Nu'tsc'eji, ¿pje xo in mangueji? ¿Cjó nguetscö?

O ndünrü c'ua e Pedro o xipji:

—Ngue'tsc'e e Cristo o 'ñempc'e Mzhocjimi rí mandague.

Jesús anuncia su muerte

²¹ O mama c'ua e Jesús o xipji c'o discípulo:

—Pjötpüji na puncjü ngüenda c'ü dya cjó be rí xipcjejí c'ü nguetscö e Cristo. ²² Zö

rvá ēcjö cja Mzhocjimi, pero ni jyodü me rá sufregö na puncjü. Ra jñüncü ngüenda yo tita c'o pje pjëzhi, 'ñe yo ndamböcjimi, 'ñe yo xöpü o ley Mzhocjimi, ra mamaji c'ü na s'o c'ü rí cjagö. Y ra mbötcügöji. Nuc'ua 'ma ra cjogü jñipa, rá tetcjö rá bübüütjo na yeje, eñe e Jesús va xipji c'o o discípulo.

²³ O mama e Jesús o xipji texe c'o nte:

—'Ma cjó c'o ne ra ndenngue co nuzgö, ni jyodü c'ü dya cja ra tsja c'o netsjë anguez. Y pama ra bübü dispuesto ra sufre o ra ndü. Y ra sido ra dyätcä ín jña. ²⁴ C'o dya bübü dispuesto ra sufre na ngue c'ü dya ne ra ndüji, dya ra chöt'üji c'ü rguí bübüji. Pero c'o bübü dispuesto ra bö't'ü na ngue c'ü ni dyätcäji ín jña, ra chöt'üji c'ü rguí bünji. ²⁵ Nu 'ma ro tsja 'na nte ro tsjapü o cjaja texe yo bübü va cja ne xoñijömü, pero 'ma dya ro dyätcä ín jña, ¿pje ro dyeje 'ma? Na ngue ro jyëzi Mzhocjimi c'e nte. ²⁶ Nutscö rvá ēcjö cja Mzhocjimi. Rí xi'tsc'öji rá ēcjö na yeje; me rrä zö c'ua ja rva ēcjö, c'ua ja ga cja me na zö c'ü mi Tatagö, 'ñe c'o o anxe. 'Ma cjó c'o ra zü, y ra mama: "Dya rí pärägö e Jesús, dya xo rí ätpägö o jña", ra 'ñeñe; nu'ma, xo rá mangö c'ü dya rí pärägö c'o, 'ma rá ēcjö na yeje. ²⁷ Rí dyäräji na jo yo rá xi'tsc'öji. Bübü va ja nzi yo dya ra ndü'ü hasta 'ma ra nují ja ga cja 'ma rá mandagö, nutscö o

'ñempquegö Mizophjimi.

La transfiguración de Jesús

28 'Ma ya vi cjogü 'nanzo c'ü vi mama e Jesús c'o jña c'o, o zidyi e Pedro 'ñe e Juan 'ñe e Jacobo, o nguins'iji cja 'na t'eje, ngue c'ua e Jesús ro ma dyötü Mizophjimi. 29 'Ma ma ötü Mizophjimi, o pötü c'ua ja ma jñetse o jmi. Xo pötü c'ua ja ma jñetse o bitu; me ma t'öxü me mi juëns'i. 30 Jo ni jñetse c'ua yeje bëzo c'o mi ngue e Moisés 'ñe e Elías, vi 'ñejui a jens'e mi ñaji e Jesús. 31 Anguezevi me mi juëns'ivi. Mi mamavi ja rvá cja c'ü ya mi ngue ro zädä; mi mamavi c'ü ja rvá mbö't'üji e Jesús a Jerusalén. 32 E Pedro 'ñe e Juan 'ñe e Jacobo me ma ejë o t'ijiji, pero dya go ijí. Nguec'ua o jñandaji me mi juëns'i e Jesús ma zö. Xo jñandaji nza yeje bëzo c'o mi böbüji co e Jesús. 33 Nuc'ua 'ma ya mi ma e Moisés 'ñe e Elías, jo ni ña c'ua e Pedro o xipji e Jesús:

—Xöpüte, na jo rí cärägöjme va co nu'tsc'e 'ñe e Moisés 'ñe e Elías. Rá ät'ajme jñi ts'ingumü de dyëza. 'Naja c'ü rá ä'tc'öjme, 'naja c'ü rá ä'tp'ägöjme e Moisés, 'naja c'ü rá ä'tp'ägöjme e Elías, eñe.

Dya mi pärä pje ro mama e Pedro. 34 'Ma ndänt'ä ma ña e Pedro, o säjä c'ua 'na ngömü o 'ñe ngobü anguezeki. 'Ma mü o ngobüji c'e ngömü, o züji c'ua. 35 O dyäräji c'ua 'na jña cja c'e ngömü c'ü mi mama a cjava:

—Nujnu ngue ín Ch'igö nu me rí ne'e. Dyätäji anguez, eñe.

36 'Ma ya vi nguarü c'e jña, c'o discípulo o jñandaji c'ü ngueextjo e Jesús c'ü mi bübü. C'o pa c'o, dya cjó xipjiji c'o vi jñandaji.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu malo

37 Nuc'ua c'ü na ye nu pa, cjanu o zöbüji c'ua cja c'e t'eje. O ējē c'ua na puncjü o nte o 'ñe ndünrüji e Jesús. 38 Nuc'ua 'naja bëzo c'ü ma dyoji c'o nte, o mapjü o xipji e Jesús:

—Xöpüte, rí ö'tc'ö rí 'ñe ñutçü nu ín ch'i. Na ngueje ngueextjo nu rí 'ñeje nu. 39 'Naja yo o s'ondajma c'ü dya jo, nu ndajmetjo ga zürü nín ch'igö, cjapü ra mapjü. Me xo cjapü ra mbi'ch'i hasta 'ma ra pjont'ü o pjügü. Xo cjapü ra nügü hasta ya me ni c'anga. Mezhe ga mbö't'ü, dya ne ra jyëzi. 40 Ró xipji c'o in discípulogue ro pjongüji c'e s'ondajma; dya sö ro pjongüji, eñe.

41 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji texeji:

—Nu'tsc'oji in cäräji yo cjë dya, ya s'odü in mü'büji. ¿Jenga dya in creozüji rá pjöxc'üji rí tsjaji c'o na nojo? Maco ya mezhe rí cärägöji, ya mezhe rí pë'sc'ö paciencia co nu'tsc'oji.

Cjanu o xipji c'e bëzo:

—Siji ga 'ñecjua nin ch'igue.

42 'Ma ya ma siji c'e t'i, nuc'ua c'ü o s'ondajma c'ü dya jo o tsjapü o nügü c'e t'i, ixco mbö't'ü. Nuc'ua e

Jesús cjanu o huënh'i c'ua c'e s'ondajma, o xipji ro mbedye cja c'e t'i; ixco ndis'i c'ua c'e t'i. Nuc'ua e Jesús cjanu o xipji c'e bëzo:

—Bübü dya c'ua nin ch'igue; ya jogü nu.

⁴³ Texe c'o o jñanda, o unüji ngüenda c'ü me na zëzhi Mizhocjimi, ngue c'ua va jocü e Jesús c'e t'i. Y mi cijñiji mi mamaji:

—Nunca rí jandaji a cjanu, eñeji.

Jesús anuncia otra vez su muerte

'Ma mi cijñi c'o nte c'ü tsja e Jesús, o ña c'ua e Jesús o xipji c'o o discípulo:

⁴⁴ —Nu'tsc'eji, dyäräji na jo yo rá xi'tsc'öji. Nutscö rvá ëcjö cja Mizhocjimi, pero ra nzhögügöji cja yo nte ra mbötcüji, eñe e Jesús.

⁴⁵ Anguezeli, dya mi päräji pje mi ne ro mama c'o jña c'o; dya jyëziji ro mbäräji c'o. Mi süji ro dyönüji ja ma cja c'o jña.

¿Quién es el más importante?

⁴⁶ Nuc'ua c'o discípulo o mbürü o ñatsjëji, cjo mi ngue anguezeli c'ü xenda ro mbëzhi na nojo. ⁴⁷ E Jesús mi pärä c'o mi cijñiji cja o mü'büji. O ma'tü c'ua 'naja ts'it'i ro ëjë a jmi. ⁴⁸ Cjanu o xipjiji c'ua:

—'Ma cjo c'o ra recibido ne ts'it'i y ra mbös'üji nu, nguetscö recibidozü c'o. Na ngue je ga cjanu rgá negö. 'Ma cjo c'o ra recibidozügö, xo recibido Mizhocjimi c'ü o

xitsigö ró ëgö cja ne xoñijömü. Zö ra mbë'ts'iji na nojo, zö dya pje ra mbë'ts'iji, pero 'ma rí pjös'üji c'o pje ni jyodü, rrä nots'üji cja ín jmigö 'ma.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

⁴⁹ O ndünrrü c'ua e Juan o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e xöpüte, ró jandajme 'na bëzo c'ü mi nännçägue in chjü ma pjongü yo o s'ondajma c'ü dya jo. Ró xipijime c'ü dya cja ro tsja a cjanu, na ngue dya rí dyocjöji c'ü.

⁵⁰ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Dya rí ts'a's'üji c'ü. 'Na nte zö dya rí dyocjöji c'ü, pero 'ma dya nugüji na ü, nu'ma, bübü co nutscöji 'ma c'ü.

Jesús reprende a Jacobo y a Juan

⁵¹ Nuc'ua c'o pa, ya mi ngue ro zädä 'ma ro zidyiji e Jesús a jens'e. Zö mi pärä e Jesús c'ü me ro sufre a Jerusalén, pero sido mi nzhodü para ro zät'ä nu. ⁵² Nuc'ua cjanu o xipji c'o ro ot'ü ro ma. Anguezeli o mëvi c'ua o zät'ävi cja 'na jñiñi c'ü tsja a Samaria, o jyodüvi nu ja ro oxüji e Jesús. ⁵³ Pero c'o mi menzumü nu, dya ne ro recibidoji e Jesús. Na ngue o unüji ngüenda c'ü je mi ma e Jesús a Jerusalén. ⁵⁴ Nuc'ua e Jacobo 'ñe e Juan c'o mi discípulo, 'ma mü o dyärävi c'ü dya ro recibidoji e Jesús, cjanu o ma xipjivi e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, mi jinguä o mama e Elías c'ü

ro jyäbä o sivi a jens'e ro castigao c'o mi cja na s'o. ¿Cjo in ne rá cjabe a cjanu rá mamabe ra jyäbä o sivi, ra chjorü c'o nte na ngue dya recibidots'üji?, eñevi.

55 Nuc'ua e Jesús o jñanda na jo anguezevi, cjanu o huënh'ivi o mama:

—In pëzhguevi c'ü na jo c'ü cja i manguevi. Pero ixtí xi'tsc'övi, dya ngue Mzhocjimi c'ü o 'ñünncc'ü in mü'büvi i manguevi a cjanu. 56 C'ü rvá ēcjö cja Mzhocjimi, ró ēcjö cja ne xoñijömü, dya ngue c'ü rá chjotü yo nte; ngueje c'ü rá salva yo, eñe.

Nuc'ua, dya oxüji cja c'e jñiñi, o möji c'ua c'ü 'na jñiñi.

Los que querían seguir a Jesús

57 'Ma ya mi pöji cja 'ñiji, o ejë c'ua 'na nte cja o jmi e Jesús o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rá tennce co nu'tsc'e rá më c'ua ja rí mague.

58 Cjanu o ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Ante c'ü rá më, ixtí tsjjijñi c'ü rá xi'tsc'ö. Yo min'ño pë's'i o tjocü ja obüji, y yo s'ü pë's'iji o t'oxüji. Pero nutscö, zö rvá ēcjö cja Mzhocjimi, pero dya rí pë'sc'ö ja rá oxü, eñe e Jesús.

59 Xe go ña c'ua e Jesús o xipji c'ü 'na nte:

—Chjä'dä rá mö.

O ndünrrü c'ua o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, dyacü sjëtsi ot'ü rá ma'a, rá ma ögü mi tatagö, cja rrü mëgövi.

60 E Jesús o xipji c'ua:

—Yo nte, chjëntjui c'ü ya ndüji, na ngue dya creozüji. Jyëzgue anguezeki ra dyögüji c'o nín mi añimaji. Nu'tsc'e rí chenngue co nutscö rá jí'ts'i rí zopjügue yo nte, rí xipjiji ni jyodü ra dyätäji Mzhocjimi, na ngue anguezze ngue c'ü manda, eñe.

61 Cjanu o ña c'ua c'ü 'naja o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rá mëgövi; ngueextjo c'ü rí jyëzgui ot'ü rá ma ëzhë c'o cárä ín nzungö.

62 O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—'Ma cjo c'o übü o tjäjä, dya ñezhe ra jñanda a xütjü. 'Ma jiyö, ra s'odü 'ma c'e tjäjä. Je xo ga ciatjonu, 'ma cjo c'o ra ndenngue co nuzgö, ni jyodü ra sido ín 'ñijigö co texe o mü'bü; dya me ra mbeñe c'o bëpji c'o vi zogü, ne ri ngue c'o o dyoji. 'Ma jiyö, dya ra sö Mzhocjimi ra tsjapü o nte 'ma c'ü.

10

Jesús envía a los setenta

1 'Na nu pa, e Jesús c'ín Jmugöji o juajnü c'o xe 'ñaja nte c'o ro mbëpi anguezze; o zäs'äji setenta. Cjanu o xipji c'ua nde yeje rvá möji; ro möji c'o jñiñi nu ja ro ma anguezze, ro ma zopjüji c'o nte. 2 Ante c'ü ro möji, e Jesús o xipji c'ua c'o o discípulo va jyëtspi o ndëxü c'o nte:

—C'o ndëxü me na puncjü c'o, pero c'o ndagrëxü, ts'ëtjo c'o. Nguec'ua rí dyötüji Mzhocjimi c'ü o cjaja c'o ndëxü, ra juajnü c'o xe

'ñaja mbëpji ra ñeji ra 'ñe pëpjiji cja ne ndagrëxü.
³ Möji, ma zopjüji yo nte. Pero pjötpüji ngüenda, na ngue in chjëntcejei nza cja o ndënhjürü a nde cja o min'ño.
⁴ Dya rí tsanaji o mape c'ü pje rí jñunt'üji o c'ü pje rí tsant'aji. Dya xo rí tsidyiji c'o rí chin'ch'iji. Dya ra mezhe rgui zenguategueji cja 'ñiji.
⁵ Cja c'e ngumü c'ua ja rí sät'äji nzi 'naja jñiñi, xipjiji c'o ri cárä c'e ngumü: "Mizhocjimi ne ra mböxc'üji", rí 'ñembeji c'o.
⁶ Nu 'ma cjó c'o ri bübü nu c'ü ri te'be nu c'ü ra 'ñe 'ñeme libre c'o nte, ix na cjuana ra tsja Mizhocjimi ra salvaji c'ua ja nzi vi zenguagueji. 'Ma dya ra dyä'tc'äji, iyö 'ma.
⁷ C'ü ot'ü ngumü nu ja ra recibidots'üji, je rí oxügueji nu hasta 'ma cja rí 'ñe rí pedyeji; dya rí pötüji o ngumü. C'o ra dya'c'üji rí sigueji, rí siji c'o; dya rí tsegueji. Na ngue c'o o mbëpji Mizhocjimi ni jyodü ra ch'unü c'ü ra zi'iji.
⁸ Texe jñiñi c'ua ja rí sät'äji, rí siji c'o ra ch'a'c'üji. ⁹ Rí jocüji c'o ri sö'dyë nu. Y rí xipjiji: "Ya ngue ra mandats'üji c'ü o 'ñeme Mizhocjimi", rí 'ñembeji.
¹⁰ 'Ma ja c'o rí sät'äji cja 'naja jñiñi, 'ma dya ra recibidots'üji, rí böbüji cja 'ñiji cja rrí xipjiji c'o nte:
¹¹ "Ne xijömü cja in jñiñigueji nu o jyä'sä ín cuabe, rá tjintsibe dya, ngue c'ua rí päräji c'ü i tsjaji na s'o, dya i recibidozübe. Dyäräji na jo c'ü rí xi'ts'ibe. Zö

dya i recibidozübe, pero ya ngue ra manda c'ü o 'ñeme Mizhocjimi", rí 'ñembeji.

¹² O sido o ña e Jesúz o xipji c'o o discípulo:

—Rí xi'tsc 'öji, c'o jñiñi c'o dya ra recibidots'üji, me ra sufreji c'e pa 'ma ra jñü ngüenda Mizhocjimi. Xenda ra sufreji que na ngue c'ü ra sufre c'o mi menzumü a Sodoma, zö me ma s'o c'o o tsjaji.

Los pueblos desobedientes

¹³ 'Juejme yo menzumü a Corazín 'ñe yo menzumü a Betsaida, na ngue Mizhocjimi ra tsjapü me ra sufre yo. Nu cja yo yeje jñiñi, ró cjagö na puncjü c'o me na nojo, pero dya go jyéziji c'o na s'o c'ü ro nhogü o mü'büji cja Mizhocjimi. Nu 'ma ri ngue a ma a Tiro 'ñeje a ma a Sidón c'ü ro cjagö a cjanu, ya rví mezhe c'ü ro nhogü o mü'büji cja Mizhocjimi c'o mi menzumü nu, zö ma s'oji. Ya rví jyeji c'o na ãrã, y ya rví minji cja bozivi c'ü ro jizhiji c'ü ya nhogü o mü'büji.

¹⁴ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma ra jñü ngüenda Mizhocjimi, xenda ra jñus'ü c'ü ra sufre yo menzumü a Corazín 'ñe yo menzumü a Betsaida, que na ngue c'ü ra sufre c'o mi menzumü a Tiro 'ñe a Sidón. ¹⁵ Yo menzumü a Capernaum, cjapüji c'ü me na joji, cijñiji c'ü ra zät'äji a jens'e. Pero Mizhocjimi ra tsjapü ra ma sufreji a linfiernu.

¹⁶ "Ma cjó c'o ra dyä'tc'ägueji, nguetskö ra dyätcägö c'o. 'Ma

cjó c'o dya ra dyä'tc'ägeueji, nguetscö, dya ne ra dyätcägö c'o. 'Ma cjó c'o dya ra dyätcägö, dya xo ra dyätä Mizhocjimi c'ü o 'ñembgue, eñe e Jesús va xipji c'o setenta c'o vi juajnü.

Cjanu o mbedye c'ua c'o setenta o möji o ma zopjüji c'o nte.

Regreso de los setenta

17 'Ma mü o nzhogü c'o setenta, me mi mäji. O xipjiji e Jesús:

—Dya nguextjo yo nte yo o dyätcäjme, xo 'ñe o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. Ró nänn'ämje in chjügue rvá xipjijme ro mbedyeji cja o mü'bü c'o nte; go mbedyeji c'ua.

18 O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Ró jandagö e Satanás c'ü dya jo, ixco ndögü a jens'e go säjä a jõmü, chjëntjui nza cja 'ma go pjäjnä o rayo va tögü 'na sivi. 19 Ró da'c'üji poder rí yödüji o c'ijmi 'ñeje o alacrán. Ró da'c'üji poder rí chöpüji e Satanás c'ü rí üji. Nguec'ua, dya ra sö pje ra tsja'c'üji. 20 In mäcjeji na ngue o dyä'tc'äji c'o o s'ondajma c'ü dya jo. Pero nujyo, dya ngue yo rgui mäcjeji yo. C'ü rgui mäcjeji, ngue c'ü ya juns'ü in chjügueji a jens'e na ngue ya ngue o ntetsc'oji dya Mizhocjimi, eñe e Jesús va xipji c'o setenta.

Jesús se alegra

21 Nuc'ua o Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o mü'bü e Jesús, o tsjapü me go mäjä

na puncjü, o dyötü 'na pöjö Mizhocjimi o xipji:

—Mi Tatats'ügö in mandague a jens'e 'ñe cja ne xoñijomü. Yo jña yo, dya i unü ro mbärä c'o cjapü me pärä. I unügue o mbärä yo nza cja o ts'it'i yo unü ngüenda c'ü dya päräji. Nguec'ua rí da'c'ü 'na pöjö. Na jo, na ngue je ga cjanu vi ñegue, mi Tatats'ügö.

22 Cjanu o mama c'ua e Jesús:

—Dya cjó pärä cjó nguetscö; nguextjo mi Tatagö pácägö. Dya cjó xo pärä mi Tatagö; nguextjozügö o T'izü, rí pärägö c'ü. Y nutscö rí jichi c'o rí ne rá jichi c'ua ja ga cja mi Tata, ngue c'ua xo ra mbärä c'o. Je ga cjanu va dyacö mi Tata rí cjagö; o dyacö texe o poder.

23 Nuc'ua e Jesús cjanu o xipjitsjë c'o discípulo:

—Mizhocjimi o dya'c'üji in jandaji yo rí cjagö. Ngue nu rgui mäcjeji nu. 24 Rí xi'tsc'öji, na puncjü c'o profeta c'o mi cära mi jinguä 'ñe c'o mi manda a Israel, c'o mi ne ro jñanda yo in jandaji y ro dyäräji yo in äräji. Pero dya jñandaji yo, dya xo dyäräji, eñe e Jesús.

Ejemplo del buen samaritano

25 O böbü c'ua 'na c'ü me mi pärä o ley Mizhocjimi, o dyönü e Jesús ngue c'ua ro mbärä pje pjëzhi c'ü ro mama. O xipji:

—Nu'tsc'e xöpüte, ¿pje ni mbë c'ü rá cjagö ngue c'ua ra dyacü Mizhocjimi c'ü rá

bübütjo co anguez para siempre?, eñe.

26 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'ua:

—¿Pje ni mbë c'ü t'opjü cja o ley Mzhocjimi c'ü in xorü?

27 O ndünrü c'ua c'e bëzo o xipji:

—Je mama a cjava o ley Mzhocjimi: “Rí ñeji Mzhocjimi co texe in mü'büji, 'ñe co texe in aljmaji, 'ñe co texe in fuerzaji, 'ñe co texe in pjeñeji. Y rí s'iyaji yo nin minteji ja c'o nzi gui s'iyatsjégueji.”

28 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Na jo c'ua ja vi chjünrü. Tsjague yo, ngue c'ua rí bübütjogue.

29 C'e bëzo, dya mi ne ro bëzhi o tse. Nguec'ua va dyönü:

—¿Cjó ngue c'ü ni jyodü rá s'iyagö?

30 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Mi bëbü 'na bëzo c'ü mi menzumü a Jerusalén; o mbedye nu o zöbü a Jericó. Nuc'ua cjanu o ējē c'ua o mbë'ë o pench'iji c'e bëzo, o ts'osp'üji c'ua c'o o bitu o mbäräji. Cjanu o möji c'ua, o mbëtjofi nu c'e bëzo; ya mi ngue ro ndü. 31 Xo ma sjöbü 'na mböcjimi cja c'e 'ñiji. 'Ma mü o zät'ä nu ja mi 'mana c'e bëzo c'ü vi pench'i o mbë, o jñanda pero o ngös'ütjo cja c'e 'ñiji. 32 Xo ma sjöbü 'na levita. 'Ma ya mi ngue ro zät'ä nu ja mi 'mana c'e bëzo, jo nu jñanda, xo go ngös'ütjo c'ua c'ü. 33 Xo ma sjöbü 'naja c'ü

mi menzumü a Samaria c'ü mi chägä 'na burru. Zö mi nan'ño menzumü pero 'ma mü o zät'ä, o ndäcä o juentse c'ua c'ü. 34 Nuc'ua cjanu o ndü c'ua o aceite 'ñe o vinu, cjanu o xisp'i c'e bëzo nu ja vi s'odü. Cjanu o jyü'tp'ü c'ua o manta. Nuc'ua cjanu o 'ñe's'e c'ua cja o burru, cjanu o zidyi cja 'naja mesón c'ua ja mi oxü c'o nte. O mbörütjo c'ua nu. 35 Nuc'ua c'ü jyas'ü, o jñümü c'ua yeje merio, cjanu o unü c'ua c'ü mi ngue o cjaja c'e mesón, o xipji: “Pjörü ne bëzo nu. Nu c'o xe rí gasto, 'ma rá nzhogü, rá cjõ'tc'ü”, eñe c'e bëzo.

36 O sido o ña e Jesús o xipji c'e bëzo c'ü mi pärä o ley Mzhocjimi:

—¿Pje in cjijñigue? ¿Cjó ngue nza jñi, c'ü o s'iya c'e bëzo c'ü vi pench'i o mbë?

37 O ndünrü c'ua c'ü mi pärä o ley Mzhocjimi, o xipji e Jesús:

—Nu c'ü o s'iya, ngue c'ü o juentse o mbös'ü.

Nuc'ua e Jesús o xipji:

—Mague, y xo rí tsjague a cjanu.

Jesús en la casa de Marta y María

38 E Jesús mi pöji c'o o discípulo. O zät'äji c'ua cja 'na jñiñi. Mi bëbü nu 'naja ndixü c'ü o mbitaji e Jesús ro ma cja o ngumü. C'e ndixü mi chjü e Marta. 39 E Marta mi 'ñeje 'naja o cjüjuë c'ü mi chjü e María. E María mi junrü cja o ngua e Jesús, mi ätpä o jña. 40 Pero e Marta me ma jñünt'ü

c'o ma cja'a, ma ät'ä o jñõnü.
Nuc'ua o ma xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö,
¿cjo dya in cjapü nguënda
nu mi tsjijuë? O jyëzguitsjë
rá ät'ätsjégö texe o jñõnü.
Xipjigue ra mböxcü.

⁴¹ O ndünrrü c'ua e Jesús o
xipji:

—Marta, ¿jenga in mangue
a cjanu? Me in jñünt'ügue
c'o na cjague. ⁴² C'ü xenda
ni muvi rí tsjague, ngue c'ü
na cja dya e María ätcä ín
jñagö. Nguec'ua na jo ra sido
ra mimi ra dyätcägö ín jña.

11

Jesús y la oración

¹ 'Na nu pa, e Jesús mi
ötü Mzhocjimi. Nu 'ma o
nguarü, o mama c'ua 'naja c'o
o discípulo o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme,
e Juan mi jíchi c'o o discípulo
ja rvá dyötüji Mzhocjimi.
Nu'tsc'e, xo rí jítscojme ja rga
ötcöjme Mzhocjimi.

² O ndünrrü c'ua e Jesús o
xipjiji:

—Ma rí dyötqueji Mzhocjimi,
rí xipjiji a cjava:

Mi Tatats'ügöjme, je in bëbü
a jens'e, rí pjöxcüjme
nutscöjme rí cäräjime
cja ne xoñjõmü, ngue
c'ua rá súc'üjme ja c'o
nzi ga züç'ü c'o cärä a
jens'e.

Xo rí pjöxcüjme ngue c'ua
dya ra mezhe ra zäda
c'ü rá ä'tc'öjme ja c'o
nzi ga dyä'tc'ä c'o
cärä a jens'e. Na

ngue ngue'tsc'e in
mandague.

Xo rí ö'tc'öjme rá cjajme c'ua
ja nzi gui ñegue.

³ Dyacöjme dya o xëdyi c'o rá
sigöjme ne pa dya.

⁴ Perdonaozugöjme c'o na s'o
c'o rí cjajme.

Na ngue rí perdonaogöjme
'ma cjó c'o pje cjacüjme.
Dya rí jyëzgue ra
ndöcöjme c'ü dya jo.
Pjöxcüjme ngue c'ua
dya rá cjajme c'o na s'o.

Je rga cjanu rgui dyötüji
Mzhocjimi.

⁵⁻⁶ O sido o ña c'ua e Jesús o
xipjiji:

—'Ma va säjä 'naja c'ü in
jogueji c'ü ndexõmü va 'ñe
zenguats'üji, 'ma ojtjo pje rí
unngueji c'ü ra zi c'ü, nuc'ua
in pöcjeji cja 'naja in dyoc-
jeji in pa xipjiji: "Nu'tsc'e rí
jögövi, rvá ne ö'tc'ü 'na fa-
vor rí pesque jñi tjõmëch'i, na
ngue cja säjä cja ín nzungö
'naja c'ü rí jogöbe, c'ü vi 'ñeje
na jë. Ojtjo pje rá unügö c'ü
ra zi", in embeji. ⁷ Ra ndünrrü
c'ü bëbü a mbo: "¿Jenga va 'ñe
molestaozü? Ya ró tranca na
jo ne ngoxtji. Ya rrü ìgöjme
yo ín ch'igö cja pjinguä. Dya
sö rá nanga rá da'c'ü c'ü in
pesque", ra 'ñents'eji c'ü. ⁸ Zö
ra xi'ts'iji a cjanu, pero sido
in ötüji. Zö ngue in dyoc-
jeji c'ü, pero dya ra dya'c'üji.
Pero rí mangö ra dya' c'üji
'ma rí sido rí dyötüji favor.
Na ngue ra xicha ra pe'sc'eji
c'ü. ⁹ Nguec'ua rí xi'tsc'öji,
sido rí dyötqueji Mzhocjimi
ra dya'c'üji. Sido rí ma't'üji

Mizhocjimi ra dyä'tc'eki c'ü in ötüji. ¹⁰ Na ngue texe c'o ra dyörü, ra ch'unü c'o. Y texe c'o ra jyodü, ra chöt'ü c'o. Y texe c'o ra mapjü, ra dyätäji c'o.

¹¹ 'Nu'tsc'eki in 'ñecjeji in ch'igueji, 'ma ra ëjë cja in jmiji in ch'igueji ra dyö'tc'üji 'na tjõmëch'i, ¿cjo rí unügueji 'na ndojo? Iyö, dya sö. O 'ma ra dyö'tc'üji 'na jmõ, ¿cjo rí unügueji 'na c'ijmi? Iyö, dya xo sö. ¹² O 'ma ra dyö'tc'üji 'na blanquillo, ¿cjo rí unügueji 'na alacrán? Iyö. ¹³ Maco in nteji in cjadi c'o na s'o, pero in pjëchi rí unüji c'o na jo yo in ch'igueji. Nguec'ua ixtí jñunt'ü in mü'büji, mi Tataji c'ü bübü a jens'e ra dya'c'üji o Espíritu c'ü ra ë bübü a mbo in mü'büji 'ma rí dyötqueji; 'ñe texe c'o ni jyodüts'üji, eñe e Jesús va xipji c'o o discípulo.

Acusan a Jesús de tener el poder del demonio

¹⁴ E Jesús o chjëji 'na bëzo c'ü vi zürü o s'ondajma c'ü dya jo. C'e s'ondajma mi cjapü ra ngone c'e bëzo. Nuc'ua e Jesús cjanu o pjongü c'ua c'e s'ondajma cja c'e bëzo. 'Ma mü o mbedye c'e s'ondajma, ixco ña c'ua c'e bëzo. Nguec'ua c'o nte me co nguijñiji cjanu o mamaji:

—Nunca rí jandaji a cjanu.

¹⁵ Anguezoji bübü c'o mi mama:

—C'ü unü o poder ne bëzo ra pjongü o s'ondajma c'ü dya jo, nguetsejë e Beelzebú c'ü dya jo, c'ü manda cja c'o s'ondajma, eñeji.

¹⁶ Bübü c'o o mama:

—'Ma vi 'ñecje cja Mizhocjimi, rí tsjague 'na señal c'ü me na nojo c'ü rá jandagöjme.

¹⁷ E Jesús mi pärä c'o mi cijñiji; nguec'ua va xipjiji c'ua:

—Cja 'na ndajñiñi c'ü ra chütsjëji, ra chjorü 'ma c'o ri cárä nu. Texe o ndajñiñi 'ñe texe o ngumü, 'ma ra pötca chütsjë c'o ri cárä nu, ra chjorüji 'ma. ¹⁸ Xo 'ñetjo e Satanás 'ma ro pjongü c'o o s'ondajmatsjë, ¿ja rvá sö xe ro manda 'ma c'ü? ¹⁹ ¿Jenga in xitsköji ngue e Beelzebú c'ü dya jo c'ü o dyacö ne poder nu rgá pjongü yo o s'ondajma? Maco c'o in dyocjeji xo pjongüji yo. Ixi 'ñetssetjo c'ü in cijñiji na s'o. ²⁰ Rí xi'tsc'öji o dyacü Mizhocjimi o poder, nguec'ua rgá pjongö yo. Nguec'ua rí jñunt'ü in mü'büji c'ü na cjuana ya säjä a ndetsc'eki nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda.

²¹ "Naja bëzo c'ü na zëzhi, 'ma jün o arjma c'o na jo, nu'ma, pjörü na jo o ngumü. A cjanu, dya cjó sö cjó ra 'ñe põnbü c'o pë's'i. ²² Pero 'ma ra ëjë 'naja c'ü xenda na zëzhi, ra ndöpü c'ü ngue o cjaja c'e ngumü, ra jñünbü c'o o arjma c'o mi confiao ro mbös'ü. Y ra ndunbü c'o ri pë's'i cja c'e ngumü ra jyanbü c'ua c'o o dyoji. Je xo ga cjanu, nutscö xenda na zëtskö que na ngue e Satanás c'ü dya jo; nguec'ua sözgö rá pjongü dya c'o o s'ondajma.

²³ 'C'o dya tenngue co nuzgö, chjëntjui c'ü ri nugü na ü c'o. C'o dya ra xipji yo nte ra creozüji, chjëntjui c'ü ri c'a's'üji yo nte ngue c'ua dya xo ra creozüji.

El espíritu malo que vuelve

²⁴ "Na s'ondajma 'ma ra mbedye cja 'na nte, ra nzhodü c'ua ja na dyodü, ra jyodü c'ua ja ra söya pero dya ra chöt'ü. Nguec'ua ra mama c'e s'ondajma: "Rá nzhogü rá magö nu ja mi bünc'ö, nu ja ró pedyegö", ra 'ñeñe. ²⁵ Nuc'ua 'ma ra zät'ä nu, ra chöt'ü c'ü rguí baxü y ya xo rguí jocüji na jo, pero dya cjó ri bübü. ²⁶ Nuc'ua ra ma c'ua c'e s'ondajma xe ra ma siji xe siete c'o nu mis'ondajmaji c'o xenda na s'o que na ngue angueze; ra 'ñe cjogüji cja o mü'bü c'e bëzo, ra mimiji nu. Nuc'ua xenda ra sufre c'e nte c'ü, que na ngue 'ma ot'ü. Na ngue xenda ra manda c'ü dya jo.

La felicidad verdadera

²⁷ 'Ma mi mama e Jesús c'o jña, o mapjü c'ua 'na ndixü c'ü mi bübü a nde c'o nte, o xipji e Jesús:

—Me na jo va unü Mizzhocjimi c'ü in nanague; o unü o muxc'ügue 'ñe o jö'tc'ü. Mizzhocjimi ra intsjimi na puncjü c'ü.

²⁸ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'ua:

—C'o ra intsjimi Mizzhocjimi, ngueje c'o ra dyärä o jña Mizzhocjimi 'ñe ra tsjaji ja c'o nzi ga mama.

La gente mala pide una señal milagrosa

²⁹ Nuc'ua 'ma xe ma jmürü c'o nte nu ja mi bübü e Jesús, o xipjiji c'ua:

—Yo nte yo cárā yo cjë dya, na s'oji. Nguec'ua ga dyörüji c'ü pje ra jñandaji, ngue c'ua ra mbäräji pje pjëtscö. Pero dya ra ch'unüji c'ü ra jñandaji. ³⁰ 'Ma mü o ma e Jonás a Nínive o ma zopjü c'o nte, o creo c'o nte na ngue e Jonás vi mbedye cja o ne c'e trajmō nu ja ya vi dyo'o jñipa. Je xo rga cjazgö nu. Na ngue c'o ra tsjacüji 'ñe c'o rá cjagö, na puncjü yo nte yo cárā yo cjë dya, ra 'ñemezüji ra unüji ngüenda c'ü rvá ēcjö cja Mizzhocjimi. Pero dya rá cjagö señal c'ü ra jñanda yo nte ja c'o nzi ga dyörüji. ³¹ C'e pa 'ma ra jñü ngüenda Mizzhocjimi, ra bübü nu c'e ndixü c'ü mi manda a ma a Sur, xo 'ñejoyo nte yo cárā yo cjë dya. Nu c'e ndixü vi ējē ndeze nu ja tjomü ne xoñijömü, o 'ñe dyärä c'o mi mama e Salomón na ngue mi pë's'i na puncjü o pjeñe. Pero nu'tsc'oji in cáräji yo cjë dya, dya in ne rí dyäräji; maco zo'c'üji dya nu 'naja nu xenda pë's'i o pjeñe que na ngue e Salomón. Nguec'ua ra jñün'c'üji ngüenda rí sufreji. ³² C'e pa 'ma ra jñü ngüenda Mizzhocjimi, ra bübü nu c'o mi cárä a Nínive, xo 'ñejoyo nte yo cárä yo cjë dya. E Jonás o ma a Nínive o ma zopjü c'o mi menzumü nu; nguec'ua va jyëziji c'o na s'o o nzhogüji cja

Mizhocjimi. Pero nu'tsc'eji in cārāji yo cjē dya, dya nzhogü in mü'büji, maco zo'c'üji dya nu'naja nu xenda pjézhi na nojo que na ngue e Jonás. Nguec'ua ra jñün'c'üji ngüenda Mizhocjimi rí sufreji.

La lámpara del cuerpo

³³ "Ma tjütüji 'na sivi, dya emeji nu ja tsjötü. Dya xo co'büji co 'na caja. Je ē's'ëji nu ja na ts'ijens'e, ngue c'ua ra sö ra jñanda c'o ri cjogü a mbo cja ngumü. ³⁴ C'ü rgá jandagöji, ngue ín chöji. 'Ma na jo ín chöji, rí jandaji na jo e jya's'ü. Pero 'ma s'odü ín chöji, chjéntjui c'ü ri bëbüji cja bëxömü'ma. Je xo ga cjatsc'eji nu. 'Ma na jo in mü'büji, dya tsot'ü in chöji. Nguec'ua in unüji na jo ngüenda c'ü rvá ēcjö cja Mizhocjimi. Pero 'ma na s'o in mü'büji, iyö 'ma. ³⁵ Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí pjötpügueji ngüenda rí jyéziji c'ü ra zi'ch'i in mü'bügueji o jya's'ü Mizhocjimi. 'Ma jiyö, ra bëbüts'üji o bëxömü. ³⁶ Pero 'ma rí unnc'eji ngüenda c'o jña c'o rí xi'tsc'öji, 'ma rí jyéziji c'ü ra zi'ch'i in mü'n'c'eji o jya's'ü Mizhocjimi, ra bëbüts'üji na puncjü o jya's'ü 'ma. A cjanu rí pärägueji na jo 'ma, cjó nguetscö, 'ñe rí pärägueji ja rgui minc'eji, eñe e Jesús.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

³⁷ Nuc'ua 'ma mü o nguarü e Jesús o ña c'o jña, o ejē c'ua 'naja c'o fariseo o 'ñe xipji e

Jesús ro mövi nu ngumü ro ma ziji o xëdyi. O mövi c'ua. 'Ma o zät'ävi cja c'e ngumü o cjogüvi a mbo, o mimi e Jesús cja mexa. ³⁸ Nuc'ua c'e fariseo o jñanda c'ü dya go xindyë e Jesús ante c'ü ro zi o xëdyi. Nguec'ua va nguijñitsë c'ua: "¿Jenga dya go xindyë nu, maco je ga cjanu ín chjürügöjme?" ³⁹ O mama c'ua e Jesús c'ín Jmugöji:

—Bëbü o nte c'o pe'ch'e a xes'e o mojmü 'ñe o xalo, pero dya xibi na jo a mbo. Nguec'ua na s'o a mbo c'o mojmü 'ñe c'o xalo. Je xo ga cjatsc'eji nu nu'tsc'eji in fariseoji. In xindyëji in tjintsiji c'ü ni xes'ets'üji pero bëbü a mbo in mü'büji c'o na s'o; me in jodü ja rgui tsjapü in tsjacjeji c'o pë's'i yo nin minteji. ⁴⁰ Nu'tsc'eji, dya in unnc'eji ngüenda ja ga cja. O ngambgagöji Mizhocjimi. Ne anguez e c'ü dya nguextjo c'ü ni xes'ets'üji c'ü ra 'nin'tsc'iji; ne c'ü xo ra 'nin'tsc'iji in mü'büji. ⁴¹ Rí dyötüji Mizhocjimi ra ndin'tsc'iji in mü'büji. Nu'ma, dya cja cjó pje rí jñünbüji. Y rí unüji co texe in mü'büji c'o pje ni jyodü. Nuc'ua rrä jo c'ü ni xes'ets'üji, xo 'ñe a mbo in mü'bügueji.

⁴² 'Nu'tsc'eji in fariseoji, in mbeñeji Mizhocjimi in unüji o xits'ajna 'ñe o lota 'ñe c'o 'ñaja pjin'ño c'o cja'a cja in juajmaji. Na jo rí tsjaji a cjanu, dya rí jyéziji. Pero juentsc'eji, ra castigaots'üji Mizhocjimi. Na ngue dya in cjaji ja c'o

nzi ga ne Mzhocjimi, y dya *in* neji anguez co texe in mü'büji. Nujyo, ngueje yo xenda mi jyodü rvi tsjagueji yo.

⁴³ 'Nu'tsc'eji *in* fariseoji, juentsc'eji ra castigaots'üji Mzhocjimi. Na ngue 'ma *in* pöceji cja nintsjimi, me *in* juajnüji o lugar c'o xenda na jo nu ja rí mimiji. Me xo *in* neji c'ü ra mbë'sc'iji t'ecjañõmü rgá zenguats'üji cja chöjmü.

⁴⁴ "Ma dya jä'p'äji o panteón a xes'e nu ja t'ögü o añima, yo nte nzhodüji a xes'e na ngue dya päräji cjo je t'ögü nu 'na añima. Nguec'ua mamaji contaminaoji. Je xo ga cjatsc'eji nu, nu'tsc'eji *in* xöpüteji 'ñetsc'eji *in* fariseoji. In cjapüji na jots'üji; nguec'ua yo nte nzhodüji co nu'tsc'eji. Pero dya päräji c'ü bübü in mü'n'c'eji c'o na s'o. Nguec'ua xo ra s'odü o mü'büji. Nguec'ua juentsc'eji ra castigaots'üji Mzhocjimi, eñe e Jesús.

⁴⁵ O ndünrü c'ua 'naja c'o me mi pärä o ley Mzhocjimi, o xipji e Jesús:

—Xöpüte, c'ü vi xipjigue yo fariseo, xo 'ñezgöjme xo i huënhguigöjme.

⁴⁶ E Jesús o mama c'ua o xipji c'e bëzo:

—Nu'tsc'eji *in* päräji o ley Mzhocjimi, juentsc'eji xo ra castigaots'üji Mzhocjimi. Na ngue *in* xipjiji yo nte c'o ley c'o na s'ëzhi c'o dya sö ra cumpleji. Chjéntjui c'ü ri ätc'eji o trapöjö c'o ri tütüji, c'o me na jyü rgá nduns'üji. Pero

dya *in* ne rí pasp'üji ne ri 'naja in ñidyëgueji.

⁴⁷ 'Juentsc'eji ra castigaots'üji Mzhocjimi. In jä'p'äji o panteón c'ua ja t'ögü c'o profeta. Ngueje c'o in mboxpalegueji c'o o mbö't'ü c'o. ⁴⁸ C'o in mboxpalegueji o mbö't'üji c'o profeta; nu'tsc'eji *in* jä'p'äji o panteón c'ua ja t'ögü c'o profeta. A cjanu, ixi 'ñetse c'ü *in* mäji c'o vi tsja c'o in mboxpaleji.

⁴⁹ 'Mzhocjimi ix mi pärä c'ü ro zädä a cjanu; nguec'ua va mama: "Rá juajnögö o profeta 'ñe o apóstole ra zopjüji c'o nte. Bübü c'o ra mbö't'üji; bübü c'o ra nu'iji na ü, ra tsjapüji ra sufreji."

⁵⁰⁻⁵¹ Ndeze 'ma o jyas'ü ne xoñijomü, ya mbö't'üji na puncjü o profeta. C'ü ot'ü o mbö't'üji, mi ngue e Abel. C'ü bëpja o mbö't'üji, ngue e Zacarías c'ü o mbö't'üji a tji cja c'e lugar c'ü na sjü, nu ja chäjui c'e arta nu ja päsp'äji o animale Mzhocjimi. Nu'tsc'eji *in* cáräji yo cjë dya, *in* cijñiji ja c'o nzi ma nguiñi c'o in mboxpalegueji. Nguec'ua ra jñün'c'eji ngüenda Mzhocjimi c'ü xo ngue in s'ocügueji c'ü vi mbö't'üji ndeze e Abel hasta e Zacarías. Nu'tsc'eji *in* cáräji yo cjë dya, ngue'tsc'eji *ri* tsjöt'üji.

⁵² 'Mama o ley Mzhocjimi ra ëjë 'naja c'ü ra 'ñe salvats'üji. Zö *in* pärägueji na jo o ley, pero dya *in* unüji ngüenda c'ü nguetskö ró ëjë. C'o cja

ni unütjo ts'ë ngüenda cjó nguetscö, nan'ño gui xipjiji c'o. Nguec'ua, dya xo päräji ja rgá sö ra salvaji. Juentsc'eji, ra castigaots'üji Mizhocjimi.

⁵³ 'Ma o nguarü e Jesús o mama c'o jña, nuc'ua c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo me go sjéyaji o dyönüji na puncjü o tönü e Jesús. ⁵⁴ Me mi te'beji pje ro mama e Jesús, nza cja yo nte 'ma te'beji 'na animale ra zürüji. Mi te'beji, xa'ma pje c'o ro mama e Jesús nguec'ua ro sö ro ngöt'üji cja c'o mero mi pjëzhi na nojo.

12

Jesús enseña contra la hipocresía

¹ Ma jmuru na puncjü o nte cja jmi e Jesús; dya 'mära ja nzi mil mi cära. Mi pötma chütüji. Nuc'ua o mbürü e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Pjötpügueji na puncjü ngüenda c'u dya rí tsjaji nza cja yo fariseo. Anguezeki cjapüji na joji, pero bübü o mü'büji c'o na s'o, chjëntui nza cja o cjüñü 'ma ya ixqui 'ma chjanbaji o cjüñü c'o dya ixqui. ² Yo fariseo, zö cädäji c'o na s'o c'o cjaji 'ñe c'o cjijñiji, pero ra zäda 'ma ra jñetse c'o. Y zö cjaji para dya cjó ra mbärä, pero ra zäda 'ma ra mbäräji. ³ C'o jña c'o in ñatsjëji cja in nzumüji, ra zäda c'u ra mbärä texe yo cära cja in jñiñiji.

A quién se debe tener miedo

⁴ 'Nu'tsc'eji rí dyocjöji, dyäräji c'u rá xi'tsc'öji. Dya rí sügueji yo nte. Zö ra mbö'tc'üji

in cuerpoji, pero dya xe sö pje xe ra tsja'c'üji. ⁵ Rá xi'tsc'öji dya, cjó ngue c'ü rí sügueji. Sügueji Mizhocjimi c'u sö ra mbö'tc'üji c'u xo sö ra pantc'aji a linfiernu. Jä, ngue c'ü rí xi'tsc'öji rí sügueji c'ü.

⁶ 'Yo ts'ins'ü, maco ni muvitjo yeje centavo por ts'i'ch'a, pero Mizhocjimi pjörü yo. ⁷ Xo 'ñe in ñixtegueji, zö dya ni muvi yo, pero Mizhocjimi pärä ja nzi sö'o yo. Mizhocjimi pjörü yo ts'ins'ü; xo ra mbö'c'ügueji. Na ngue xenda ni muvits'ügueji a jmi que na puncjü o ts'ins'ü. Nguec'ua dya rí sügueji pje ra tsja'c'üji yo nte.

Los que reconocen a Jesucristo delante de la gente

⁸ 'Rí xi'tsc'öji, nu c'u ejmezü c'ü ra xipji yo nte c'u rvá ēcjö cja Mizhocjimi, nutscö rá xipji c'o o anxe Mizhocjimi c'ü ngue ín ntegö c'ü. ⁹ Pero 'ma cjó c'o ra xipji yo nte c'u dya ejmezü 'ñe dya päcägö, nu'ma, rá xipjigö c'o o anxe Mizhocjimi c'u dya xo rí pärägö c'e nte c'ü.

¹⁰ "Ma cjó c'o dya ra unü ngüenda c'u rvá ēcjö cja Mizhocjimi; zö ra zangüji, pero ra sö ra perdonaoji c'o. 'Ma cjó c'o ra 'ñünbü o mü'bü o Espíritu Mizhocjimi nguec'ua ra mbärä c'e nte pje pjëtskö, pero 'ma dya ra 'ñejmezü, chjëntui c'u ro zadü o Espíritu Mizhocjimi. Nu'ma, dya ra perdonaoji 'ma c'ü.

¹¹ 'Nu'tsc'eji in tenngueji co nutscö, ra zints'iji

cja nintsjimi ra jñün'c'üji ngüenda c'o pje pjëzhi nu. O ra zints'iji cja o juesti, o c'o xenda pjëzhi na nojo. Pero dya rí tsijñiji ja rgui chjünrüji, 'ñe pje rí mangueji. ¹² Na ngue o Espíritu Mzhocjimi ra mböxc'üji c'e ndajme c'ü, ra jí'ts'iji c'ü rgui jyodü rí mamaji.

El peligro de las riquezas

¹³ O ña c'ua 'naja c'o nte o xipji e Jesús:

—Xipjigue nín cjuarma rá jyadübe c'o o zogü c'ü mi tatagöbe.

¹⁴ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Nu'tsc'e in cjijñi c'o na s'o. Dya 'ñembguegö Mzhocjimi rá cjagö juesti rá jyan'c'üvi c'o o zogü nin tatavi.

¹⁵ O sido o ña e Jesús o xipji texe c'o nte:

—Pjötpügueji na puncjü ngüenda c'ü dya rí jyodüji ja rgui pë's'iji na puncjü o merio. Dya xo rí jyodüji ja rgui chjéji na puncjü o juajma, ni xo ri ngue o animale rí tsäji na puncjü. Zö ri pë's'i 'na nte na puncjü, pero dya ngue c'ü na cjuana rgui mäjä o mü'bü c'e nte.

¹⁶ Cjanu o xipjiji 'na ejemplo c'o nte, o mama:

—Mi bübü 'na bëzo c'ü mi pë's'i na puncjü. C'o o juajma o unü na puncjü o ndëxü.

¹⁷ Nguec'ua va mamatsjé c'ua: “¿Pje xe rá cjagö? Na ngue ojtjo ja xe rá üt'ü yo ndëxü, na ngue ya nizhi cja yo ín ch'ujmü.” ¹⁸ O mama c'ua: “C'ü rá cja'a, rá mandagö ra

yätcäji yo ín ch'ujmü, cja rrü jyäpcäji c'o xenda rrä nojo. Nguec'ua je rá üt'ügo texe nu c'o ín nzhëxü 'ñe texe c'o rí pë'sc'ö. ¹⁹ Rí pë'sc'ö na puncjü dya; ra mezhe na puncjü o cjë. Rá soyagö dya. Rá mägö dya, rga sigö o xëdyi, y pje c'o nde rá sigö”, eñe. ²⁰ O mama c'ua Mzhocjimi o xipji c'e bëzo: “Nu'tsc'e in cjijñigue na s'o. Ixtí chügue dya ne xömü. Me i jyodü ja vi pë'sc'e na puncjü, pero dya ra sö rí chunügue yo”, eñe Mzhocjimi va xipji c'e bëzo.

²¹ O sido o ña e Jesús o xipji c'o nte:

—C'ua ja va tsjapü Mzhocjimi c'e bëzo, je xo rga cjanu rgá tsjapü texe c'o ra jyodü ja rgá mbë's'i na puncjü, y dya ra jyodüji Mzhocjimi para ra ch'unüji c'ü na cjuana ni muvi.

Dios cuida a sus hijos

²² E Jesús o xipji c'ua c'o o discípulo:

—Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí tsijñiji ja rgui chöt'üji c'ü rí siji. Dya xo rí tsijñigueji c'ü pje rí jyeji. ²³ Mzhocjimi o ngampc'aji va. Nadya, ¿cjo dya xo ra dya'c'üji c'ü rí siji, 'ñe c'ü rí jyegueji? ²⁴ Tsijñiji yo s'ü. Dya podüji o ndëxü, dya xo tagüji, dya pje xo üt'üji cja t'ujmü. Maco Mzhocjimi 'huiñi yo. Nu'tsc'ejí, xenda ni muvits'ügueji que na ngue yo s'ü. Nguec'ua, ¿cjo dya xo ra 'huintsc'ejí Mzhocjimi? ²⁵ Dya cjo bübüts'ejí c'ü sö ra chäcä 'naja nde metro c'ü xe rrä ndä. ²⁶ Maco dya

sö rí chäcäji 'na nde metro c'ü xe rrä ndäts'üji, ¿jenga in cjijñiji ja rgui chöt'üji c'ü pje rí sigueji 'ñe c'ü pje rí jyeji?

²⁷ 'Unüji ngüenda ja ga te yo lirio. Dya pëpjiji, dya xo jench'eki o tjüjmü para ra dyät'äji o bituji. Pero me na zö yo. E Salomón mi pjézhi na nojo, mi je o bitu c'o me ma zö. Pero xenda na zö yo lirio. ²⁸ Yo pjin'ño cja'a cja juajma, pero ra xörü münü ra ngant'aji cja hornu ra ndüt'üji yo; maco Mizophjimi unü c'ü na zö o ndäjnä yo. Natsc'eki, ¿cjo dya xo ra dya'c'üji Mizophjimi c'ü rí jyegueji? Nguec'ua, ¿jenga dya in junt'ü in mü'büji c'ü ra dya'c'üji Mizophjimi c'o ni jyodüts'üji? ²⁹ Nguec'ua, dya me rí tsijñiji ja rgui chöt'üji c'ü pje rí siji. ³⁰ Na ngue yo dya pärä Mizophjimi ngueje yo me jodü ga cjanu yo. Pero nu'tsc'eki in 'ñecjeji c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e c'ü pärä c'ü nde ni jyodüts'üji texe yo. ³¹ Nu'tsc'eki ot'ü rí jyodüji ja rgui tsjaji ja c'o nzi ga mandats'üji Mizophjimi, na ngue in Jmugueji c'ü. Nu 'ma rí tsjaji a cjanu, texe yo, nde ra dya'c'üji yo.

Riqueza en el cielo

³² 'In chjéntceji nza cja o ndenchjürü. Y ja nzitjots'üji. Pero dya rí sügueji. Na ngue c'ü ín Tatagöji ne ra dya'c'üji c'ü rgui bübü'oji co anguezze nu ja manda, na ngue o ntets'üji dya. ³³ Pöji c'o in pë's'iji 'ñe rí unüji c'o pje ni jyodü. 'Ma rí pë's'itjogueji in

merioji, 'na ra ē o mbë ra 'ñe põnncc'üji. O 'ma jiyö, ra s'odü c'o. Pero 'ma rí unügueji c'o pje ni jyodü, rí pë's'c'eki 'ma a jens'e c'o na cjuana ni muvi c'o dya ra s'odü. Nujnu, dya sät'ä o mbë ra põnncc'üji c'o. Dya xo bübü o dyoxü ra tsjapü ra dya c'o. ³⁴ Nu 'ma rí pë's'igueji na puncjü cja ne xoñijömü, je rgui mäcjeji 'ma c'o ri pë's'iji cja ne xoñijömü. Pero 'ma ra bë'sc'iji na puncjü a jens'e, je rgui mäcjeji 'ma c'o ri pë's'iji a jens'e.

Hay que estar preparados

³⁵⁻³⁶ "Ma ra ma 'na bëzo cja chjüntü, c'o o mbëpji ra nde'beji hasta 'ma cja ra nzhogü. Ra xa'maji na jo, y ra ndütüji o sivi. Ra nde'beji ngue c'ua 'ma ra nzhogü c'ü nu lamuji ra ma'tü cja ngoxtji, jo rrü xopçüji ra cjogü c'ua a mbo. Je xo rgui tsjagueji a cjanu rí chepqueji, na ngue rá ëcjö na yeje. ³⁷ Ma ra nzhogü c'e lamu, 'ma ra chöt'ü rrä te'betjo c'o mbëpji, ra tsja c'e lamu ra mäpä c'o mbëpji. Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, c'e lamu ra xipji c'o mbëpji ra mimiji cja mexa. Nuc'ua ra ts'o's'ü c'ü mi tëjë ra 'huiñi c'o mbëpji. ³⁸ Zö ya rgui ndexömü 'ma ra säjä c'e lamu, o zö ya rgui 'ñetsajömü, pero ni jyodü c'o mbëpji ra nde'beji, dya ra ïji. 'Ma ra 'ñe chöt'ü c'e lamu c'ü rrä te'betjo c'o mbëpji, ra tsja c'e lamu me ra mäpä c'o. ³⁹ 'Na bëzo c'ü ri xo'tp'üji o ngumü, nu 'ma ro mbärä pje ma ndajme c'ü ro ëjë c'e mbë, dya ro ïjë,

ro nde'betjo, dya ro jyëzi ro xo'tp'ü c'ü nu ngumü. ⁴⁰ Je xo rga cjatsc'eji nu rí pjötpüji ngüenda, na ngue nutscö rá ēcjö na yeje cja Mizhocjimi c'e ndajme c'ü dya ri tecpöji.

El siervo fiel y el siervo infiel

⁴¹ Nuc'ua e Pedro o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme. C'o jña c'o cja i mangue, ¿cjo nguetscöjme i xitscöjme c'o, o ngue texe yo nte?

⁴² O ndünrrü c'ua e Jesús c'ín Jmugöji:

—Para rí pärägueji, rá xi'tsc'öji 'na ejemplo. 'Na lamu 'ñeje 'na mbëpji c'ü manda cja c'o nu mimbëpjiji. 'Ma cjacjuana c'e mbëpji, 'ñe 'ma pärä ra pëpji na jo, ra tsja c'e lamu ra xipji c'e mbëpji ra 'huinbi c'o nu mimbëpjiji 'ma nzi ga zant'aji. Ra ma c'ua c'e lamu. ⁴³ Nuc'ua 'ma ra nzhogü c'e lamu, 'ma ra 'ñe chöt'ü c'e mbëpji rrä cja'a c'o vi xipji, me ra mäpä 'ma c'e mbëpji. ⁴⁴ Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, c'e lamu ra unü c'e mbëpji c'ü ra mbötpü texe c'o ri pë's'i c'e lamu. ⁴⁵⁻⁴⁶ Pero 'ma ri s'ombëpjiji c'e mbëpji, 'ñe ra mamatsjé: "C'ín lamugö ra mezhtjo c'ü", ra 'ñeñe, 'ñe 'ma ra yabü c'o nu mimbëpjiji zö bëzo zö ndixü, 'ñe me ra zi o xëdyi 'ñe ra zi c'o rgui tñ, nuc'ua, ra ñejë c'ü o lamu c'e pa c'ü dya ri te'be, 'ñe c'e ndajme c'ü dya ri pärä. Nuc'ua c'e lamu ra manda ra jyüt'üji na puncjü co chirrio c'e mbëpji,

cja rrü pant'aji c'ua ja rva cã c'o vi tsja na s'o.

⁴⁷ 'C'o mbëpji c'o pärä c'o ne c'o nu lamu, pero 'ma dya cjaji c'o, ni xo ri te'beji ra nzhogü c'o nu lamu, ra jyüt'üji na puncjü 'ma c'o.

⁴⁸ Bübü o mbëpji c'o dya nda pëpji na jo, na ngue dya nda päräji pje pjëzhi c'ü ne c'o nu lamu. Anguezoji merecido xo ra jyüt'üji co chirrio. Pero dya nda ra jyüt'üji, na ngue dya nda päräji c'o ne c'o nu lamu. Nu c'o ch'unü ra mbärä c'o ne Mizhocjimi ra tsjaji, ni jyodü ra tsjaji c'o. Nu c'o xenda ch'unü ra mbärä, ngue c'o ni jyodü xenda ra tsjaji. 'Ma jiyö, xenda ra castigaoji 'ma c'o.

Jesús es causa de división

⁴⁹ Na ngue c'ü rvá ēcjö cja ne xoñijömü, ra zädä 'ma ra bübü o chü cja ne xoñijömü. Rí negö c'ü ya ri sädä. ⁵⁰ Pero ni jyodü ot'ü rá sufregö na puncjü. Me rí cijñigö; me rí negö c'ü ya rva sufregö.

⁵¹ In pëzhgueji rvá ēcjö cja ne xoñijömü ngue c'ua dya cja ra chü yo nte. Pero dya ngue c'ü rvá ēcjö c'ü. Na ngue c'ü rvá ēcjö, ra bübü o chü cja yo nte. ⁵² Ndeze nudya, ra bübü o chü. Cja 'na ngumü c'ü ri cárä tsi'ch'a o nte, jñi c'o ra nu'u na ü c'o yeje, na ngue c'ü ri ätcävi ín jña. O 'ma jiyö, yeje c'o ra nu'u na ü c'o jñi. ⁵³ 'Na bëzo ra nu'u na ü c'ü nu t'i; o c'e t'i ra nu'u na ü c'ü nu tata.

'Na ndixü ra nu'u na ü c'ü o xunt'i; o c'e xunt'i ra nu'u na ü c'ü nu nana. 'Na ndixü ra

nu'u na ü c'ü nu cjö'ö; o c'e
cjö'ö ra nu'u na ü c'ü nu cö'ö.

Las señales de los tiempos

⁵⁴E Jesús o sido o ña, o xipji
c'ua c'o discípulo 'ñe c'o 'ñaja
nte:

—'Ma in jandaji 'na
trangömü va cjins'i, ix in
mangueji c'ua: "Ra 'ñeje o
dyebe", in eñeji. Y ra 'ñeje.
⁵⁵'Ma in unüji ngüenda vü'ü
c'e ndajma c'ü je ni 'ñeje a ma
a Sur, in mamaji c'ü me rrä
pa. Y me rrä pa. ⁵⁶In unüji
ngüenda ja ga 'ñetse a jens'e
ngue c'ua in päräji ja ga cja yo
jopa 'ñe yo ra 'ñeje o dyebe.
Maco ya i dyäräji na puncjü
c'o rvi pärägueji c'ü rvá ëcjö
cja Mizhocjimi, ¿jenga dya in
ejmezüji?

Procura ponerte en paz con tu enemigo

⁵⁷'Nguec'ua rí önnç'üji,
¿jenga dya in cjaji ja c'o nzi
ga ne Mizhocjimi? ⁵⁸'Na
nte c'ü pje vi tsjapü c'ü 'na
nte, 'ma ra zidyiji cja juesti,
'ma cja ri pëtjovi cja 'ñiji, na
jo ra zopjü c'e nte c'ü pje vi
tsjapü, ra ñavi ja rgá reglavi.
'Ma jiyö, ra zidyiji cja c'e
juesti. Nuc'ua c'e juesti ra
nzhö'ö cja c'e mböpjörü. Y c'e
mböpjörü ra pant'a a pjörü
c'ü. ⁵⁹Dya ra mbedye nu,
hasta 'ma cja ra ngöt'ü texe
c'o tü. Je xo rga cjatsc'oji nu,
'ma dya rí dyötüji Mizhocjimi
ra perdonants'üji c'o na s'o
c'o in tunpüji, nu'ma, ra
castigaots'üji 'ma c'ü.

13

Importancia de un cambio de actitud

¹Mi cära nu c'o cja vi säjä.
Nuc'ua cjanu o ñaji c'ua o
xipjiji e Jesús ja va bö'tü
ja nzi nte c'o mi menzumü
a Galilea. Nuc'o, vi möji
cja c'e templo o ma unüji
c'o o animaleji ro mbäsp'äji
Mizhocjimi. Nuc'ua e Pilato
o manda c'o o tropa o ma
mbö'tüji c'o nte. ²O ndünrü
c'ua e Jesús o xipjiji:

—C'o nte c'o o mbö'tüji, in
pëzhgueji c'ü xenda mi cja c'o
na s'o c'o, que na ngue c'o
'ñaja o menzumüji, nguec'ua
va mbö'tüji c'o. ³Pero rí
xi'tsc'öji, dya je ga cjanu. Xo
'ñetsc'oji xo rí chügueji, 'ma
dya rí jyëziji c'o na s'o, 'ma
dya ra nzhogü in mü'büji cja
Mizhocjimi. ⁴In mbeñeji ja va
tunü c'e torre c'ü xiji Siloé. O
ndibi c'o nte, o ndüji diecio-
choji. In pëzhgueji c'ü xenda
mi cja c'o na s'o c'o, que
na ngue c'o 'ñaja c'o cära a
Jerusalén. ⁵Pero rí xi'tsc'öji,
dya je ga cjanu. Xo 'ñetsc'oji
xo rí chügueji 'ma dya rí jyëziji
c'o na s'o, 'ma dya ra nzhogü
in mü'büji cja Mizhocjimi.

Elejemplo de la higuera sin fruto

⁶O sido o ña e Jesús o xipjiji
'na ejemplu, o mama:

—Mi bübü 'na bëzo c'ü mi
pë's'i 'na huerta c'ü mi cja o
uva. Nujnu, xo vi 'ñench'e
nu 'na fruta c'ü ni chjü higo.
'Na nu pa, o ejë c'e bëzo cja
c'e huerta ro ë nu'u cjo mi
quis'i o higo. Pero dya pje

chöt'ü. ⁷ Nuc'ua cjanu o xipji c'ü o mbëpji c'ü mi pjörü c'o uva: "Ya sö jñi cjë c'ü rvá eñ nu'u ne higo cjo quis'i, pero dya pje rí töt'ü. Ixtí dyëch'i. 'Ma jiyö, bëzhitjo tiempo ja 'ne'e." ⁸ Nuc'ua o ndünrü c'e mbëpji o mama: "Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, rí ö'tc'ügö xe rí jyëzi ne cjë dya nu, ndezc'e rá tsötpügö e jõmü y xo rá já'tp'ä o lama. ⁹ Nu 'ma ra nguis'i, dya rá éch'iji 'ma. Nu 'ma jiyö, rá éch'igö ja nzi gui xitsi."

Jesús sana en día de descanso a una mujer jorobada

¹⁰ 'Na nu pa c'ü mi söyaji, o ma e Jesús cja 'na nintsjimi. O ma xöpü c'o nte. ¹¹ Mi bübü nu 'na ndixü c'ü mi sö'dyë. Ya vi mezhe dieciocho cjë vi zürü 'naja o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo, mi cjacü ra zö'dyë mi mocü ma nzhodü. Dya mi sö ro xos'ü o xütjü ro böbü derecho. ¹² E Jesús 'ma mü o jñanda c'e ndixü o ma't'ü o xipji:

—Chjä'dä a 'ñecjua.

Cjanu o xipji:

—Süngü, ra c'ueñe dya c'ü in sögue na ü, embe.

¹³ Cjanu o 'ñe's'e o dyë cja c'e ndixü. Nuc'ua c'e ndixü cjanu o xos'ü o xütjü o böbü derecho. Cjanu o unü 'na pöjö Mizhocjimi o mama:

—Me na jo Mizhocjimi o tsjacü o ndixqui.

¹⁴ C'ü mi xo'ñi cja c'e nintsjimi, dya go ne a cjanu. Na ngue mi xabaro 'ma mü o jocü e Jesús c'e ndixü; mi ngue c'e pa 'ma mi söyaji. Go üdü c'e bëzo o xipji c'o nte:

—In päräji 'ñanto pa nu ngo c'ü ni jyodü rá pëpjiji. Ngue c'o pa c'o na jo rí 'ñeji ngue c'ua ra ndixc'i in nzemeji. Dya rí 'ñecjeji dya, na ngue ngueje ne pa nu rí söyaji, embeji c'o nte.

¹⁵ O ndünrü c'ua e Jesús c'ín Jmugöji o xipji c'e bëzo, 'ñe c'o mi dyoji:

—¿Jenga in mangueji na s'o c'o rí cjagö rí jocü c'o sö'dyë ne pa 'ma rí söyagöji? Maco nu'tsc'eji in xäpcägueji c'o in nzhünüji 'ma xabaro, 'ñe c'o in burruji, cja rrí ma unüji o ndeje. ¹⁶ Nujne ndixü nu, je mboxbëche cja e Abraham. Ya vi zürü c'ü dya jo, chjëntjui c'ü ro ndün't'ü o tjüjmü para dya ro nzhodü libre. Ya vi mezhe dieciocho cjë. Maco in xäpcägueji in animaleji, na ne ndixü, ¿cjö dya xo mi jyodü ro emegö libre nu?

¹⁷ C'o mi nu'u na ü e Jesús, 'ma mü o dyäräji c'o jña, o bëzhi o tseji c'ua, dya sö pje xe ro mamaji. Pero c'o 'naja nte, me go mäji na ngue c'o me ma nojo c'o mi cja e Jesús, 'ñe c'o me ma zö.

El ejemplo de la semilla de mostaza

¹⁸ Xe go ña e Jesús o xipjiji:

—Rá xi'tsc'öji 'na jña ngue c'ua rí päräji ja ga manda Mizhocjimi. ¹⁹ C'ü ni manda Mizhocjimi, chjëntjui nza cja 'naja ndömortasa c'ü o jñü 'na bëzo, cjanu o ma ndujmü cja o juajma. Nuc'ü, o mbes'e o nocü, o chjëntjui 'naja za'a c'ü na ndä. O eñë c'ua o s'ü o 'ñe dyät'ä o t'oxüji nu.

El ejemplo de la levadura

²⁰ Xo mama c'ua na yeje e Jesús:

—Rá xi'tsc'öji c'ü 'na jña ngue c'ua rí päräji ja ga manda Mizzocjimi. ²¹ C'ü ni manda Mizzocjimi, chjéntji nza cja o ixcjüjnü c'ü o jñü 'naja ndixü o huanba jñi vola o jocjüjnü, hasta 'ma o ixqui texe c'e cjüjnü.

La puerta angosta

²² E Jesús sido mi mbeñe c'ü mi jyodü ro ma a Jerusalén. Pero mi sät'ä nzi 'na jñiñi, mi xöpü c'o nte. ²³ 'Na nte o dyönü e Jesús:

—Nu'tsc'e xöpüte, ¿cjo ja nzitjo c'o ra zät'ä nu ja bübü Mizzocjimi?

Nuc'ua e Jesús o ndünrü o xipji c'o nte:

²⁴ —Me rí jyodüji rí sät'äji nu ja manda Mizzocjimi. Na ngue c'ü rgui sätc'oji nu, na s'ëzhi, chjéntji c'ü ri cjogü 'na nte cja 'na ngoxtji c'ü me s'is'i. Rí xi'tsc'öji, na puncjü c'o ra jyodü ja rgá cjogüji, pero dya ra sö ra cjogüji. ²⁵ Nu c'ü o cjaja c'e ngumü, ra zädä 'ma ra ngot'ü c'e ngoxtji. 'Ma cja rí sät'äji 'ma ya rgui cjot'ü c'e ngoxtji, dya cja ra xocüts'üji.

Zö rí bönc'oji nu cja c'e ngoxtji rí püt'üji rí mamají: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, xocüzüme", rí 'ñembeji, pero dya ra xocüts'üji. C'ü ra tsja ra xi'ts'iji: "Dya rí pä'c'öji, dya ngue ín ntetsc'öji", ra 'ñents'oji c'ü. ²⁶ Nuc'ua rí xipcjeji: "Maco nutscöjme ró sigöji o xëdyi, 'ñe 'ma mi jizhigue cja c'o 'ñiji cja c'o ín

jñiñigöjme, xo ma bünc'öjme nu, mi äräjme." ²⁷ Ra ndünrü c'ua anguezze ra xi'ts'iji: "Ya ró xi'tsc'öji c'ü dya rí pä'c'öji. Nu'tsc'eji i tsjaji c'o na s'o. C'ueñeji cja ín jmigö in texeji." ²⁸ Nuc'ua me rí huëgueji y me ra nguünxt'ü in s'ibi rgui sufreji. Na ngue ri jandagueji e Abraham, 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob 'ñe texe c'o profeta ri cáräji co Mizzocjimi nu ja ri manda, pero nu'tsc'eji dya ra xocüts'üji. ²⁹ Ra ëjë na puncjü o nte, ra 'ñe ngäräji nu ja ri manda Mizzocjimi, me ra mäji cja o jmi. Rguí 'ñeji nu ja ni mbes'e e jyarü 'ñe nu ja ni nguibi. Xo rguí 'ñeji a ma a norte 'ñe a ma a sur. ³⁰ C'ocjapü cja na jo nguec'ua pëzhiji ra zät'äji nu ja manda Mizzocjimi, dya ra zät'ä c'o. C'o unü ngüenda c'ü dya ni muviji a jmi Mizzocjimi, ra zät'ä c'o.

Jesús llora sobre Jerusalén

³¹ C'e pa c'ü, o ëjë ja nzi o fariseo o 'ñe xipjiji e Jesús:

—Pedye va rí mague. Na ngue ne ra mbö'tc'ü e Herodes c'ü manda va.

³² O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Zö pë's'i na puncjü o pjeñe e Herodes c'ü ne ra mbötcügö c'ü, pero möji ma xipjiji c'ü ni jyodü rá pjongü o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo, Rá jocü c'o sö'dyë. Xipjigueji c'ü rá cjagö yo, hasta 'ma cja rá cjuatögö ne bëpji. ³³ Zö ne ra mbötcügö c'ü, pero rá sido rá cjagö ne bëpji hasta 'ma rá cjuatögö.

Na ngue je ngueje a Jerusalén nu ja pō't'üji texe c'o ña o jña Mizhocjimi; dya ngue va. Nu'tsc'eji rí xiqueji a cjanu e Herodes.

³⁴ O sido o ña e Jesús o mama:

—Nu'tsc'eji in menzumüji a Jerusalén, in pō't'üji c'o profeta 'ñe in pjat'üji o ndojo c'o juajnü Mizhocjimi ra zo'c'üji. Ró juen'tsc'öji na puncjü. Mi negö ro jmu'tc'üji c'ua ja nzi ga tsja'na ngöñi huis'i c'o ña ts'ingöñi a mbo cja o juaja, pero dya xo in ñeji ri dyätcäji ín jña. ³⁵ Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Xe járätjo a Jerusalén nu nin jñiñigueji, pero ya jyëtsc'iji dya Mizhocjimi. Rí xi'tsc'öji, ndeze ne ndajme dya, dya cja xe rí jñandgöji va hasta 'ma cja rí mamaji: "Me na jo nu va ëjë nu o 'ñeme Mizhocjimi ra manda", rí 'ñeñeji.

14

Jesús sana a un hombre con enfermedad de hinchazón

¹ O ëjë 'na nu xabaro, e Jesús o ma cja o ngumü 'naja c'o fariseo c'ü mi xo'ñi cja 'naja nintsjimi, o ma ziji o xëdyi. C'o ma cä'ä nu, me mi jandaji e Jesús me mi äräji xa'ma ro mama o jña c'o dya mi jyodü. ² Nu a jmi e Jesús, mi bübü 'na bëzo c'ü mi sö'dyë, mi pjänt'ä texe o cuerpo. ³ Nuc'ua e Jesús o xipji c'o fariseo 'ñe c'o mi pärä o ley Mizhocjimi:

—¿Pje mama o ley Mizhocjimi? ¿Cjo na jo rá jocüji yo sö'dyë 'ma xabaro? Maco ngue nu pa nu rí söyaji.

⁴ Anguezeli dya ndünrüji. Nuc'ua e Jesús o 'ñe's'e c'ua o dyë c'e bëzo c'ü mi pjänt'ä, o jocü cjanu o xipji:

—Ma dya in nzumü, embe.

5 Cjanu o xipji c'o fariseo:

—'Ma ri 'ñegueji 'na burru o 'na ts'inzħünü, nu 'ma ro zo'o cja 'na pozo, ro zo'o c'ü xabaro c'ü ngue 'ma rí söyaji, ¿cjo dya ri ma tsjünc'eji c'ü?

⁶ Anguezeli dya mi päräji ja rvá ndünrüji.

Los invitados al casamiento

7 E Jesús o jñanda c'o nte c'o vi mbitaji ro ziji o xëdyi, me mi juajnüji c'o xenda na jo nu ja ro mimiji. Nguec'ua va mama e Jesús o xipji:

8 —'Ma cjo c'o ra mbitats'üji rí möji cja chjüntü, dya rí ma mimiji nu ja xenda na jo. 'Na ra ëjë 'naja c'ü vi mbitaji c'ü xenda ri pjëzhi na nojo que rá ngue'tsc'eji. ⁹ Nuc'ua ra ëjë nu c'ü o mbitats'üji ra 'ñe xi'ts'iji: "Chjench'e xe rí mimi a ma c'ua. Na ngue nu ja in junrügue, ra mimi ne bëzo", ra 'ñents'eji. Nuc'ua ix 'na tsetjo rgui ma minc'eji cja squina. ¹⁰ C'ü rí tsjagueji 'ma ra mbitats'üji, rí minc'eji a squina, ngue c'ua 'ma ra säjä in jmigueji nu c'ü o mbitats'üji, xa'ma ra xi'ts'iji: "Nu'tsc'e ri jogövi na jo, je rgui 'ñe cjuä rí mimi nu ja xe na jo", ra 'ñents'eji. Nuc'ua c'o rrü jü'ü cja mexa, ra unüji ngüenda c'ü me nets'eji c'ü o mbitats'üji. ¹¹ C'ü ra tsjapütsjë na nojo, ra tsjapüji c'ü dya pje rgui muvi. C'ü ra unüji ngüenda c'ü dya ni muvi, ra

tsjapüji c'ü rguí muvi a jmi Mizhocjimi.

¹² O sido o ña e Jesús o xipji c'e bëzo c'ü vi mbita:

—'Ma in ät'ägue 'na jñõnü, in mbita c'o in negue, 'ñe c'o in cjuarma, 'ñe c'o 'ñaja in dyocjeji, 'ñe c'o bëxtjo in cárägueji c'o jün o t'opjü. Nuc'o, nguextjo c'o in mbitague c'o. Rí xi'tsc'ö c'ü dya cja rí tsjague a cjanu. Na ngue anguezeli xo ra mbitats'üji rí mague rí ma siji o xëdyi cja o ngumüji. A cjanu, ra ngõ'tc'ütiyoji c'ü vi mbitague anguezeli, pero dya ra ngõ'tc'ü Mizhocjimi. ¹³ C'ü rí tsjague 'ma rí dyät'ä 'na jñõnü, xo rí mbitague c'o pöbre c'o dya pje pë's'i, c'o ch'odyë 'ñe c'o me'dye 'ñe c'o ngorö. ¹⁴ 'Ma rí tsjague a cjanu, me rí mäjägue 'ma. Na ngue dya ra sö ra ngõ'tc'üji ra mbitats'üji c'ua ja nzi vi mbitague anguezeli. Nguec'ua 'ma ra bëxtjo na yeje c'o vi tsja na jo, xo rí tegue ra ngõ'tc'ü Mizhocjimi.

El ejemplo de la gran cena

¹⁵ 'Naja c'o mi junrü cja mexa, 'ma mü o dyärä c'o vi mama e Jesús, o xipji:

—Me ra mäjä c'o ra mbita Mizhocjimi ra ma ziji o xëdyi nu ja manda anguezeli.

¹⁶ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Mi bëbü 'na bëzo c'ü ro tsja 'na mbaxua ro dyät'ä o jñõnü. Na puncjü o nte c'o o mbita. ¹⁷ Nuc'ua 'ma o zädä c'e hora 'ma ro ziji o xëdyi, c'e bëzo o xipji c'ü o

mbëpji: "Mague cja c'o ró mbita, ma xipjiji ra ëji dya, na ngue ya jogü texe", eñe c'e bëzo. ¹⁸ Nuc'ua texeji

o mbürü o mamaji ro perdonaoji na ngue dya mi sö ro möji. Nu ja ot'ü o zät'ä c'e mbëpji, o xipjiji a cjava: "Perdonaozü, dya sö rá ma sigö o xëdyi. Cja ró tõmögö 'na juajma; ni jyodü rá ma nu'u."

¹⁹ C'ü 'naja o mama: "Perdonaozü, dya sö rá ma sigö o xëdyi. Cja ró tõmögö tsi'ch'a yonda o nzhünü; ni jyodü rá ma nugö cjo na jo ga pëpjí c'o."

²⁰ C'ü 'naja o mama: "Cja ró chjüntü, nguec'ua dya ra sö rá ma sigö o xëdyi." ²¹ Cjanu o nzhogütjo c'ua c'e mbëpji o ma xipji c'ü nu lamu c'o vi mama c'o vi mbita. Nuc'ua c'e lamu go sjëya c'ua o xipji c'ua c'ü o mbëpji: "Mague dya cja yo 'ñiji. Ja c'o rí chjëji c'o pöbre, rí sigue c'o. Rí sigue c'o ch'odyë 'ñe c'o me'dye 'ñe c'o ngorö", eñe. O ma c'ua c'e mbëpji. ²² Nuc'ua 'ma mü o nzhogü, o mama: "Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, ró cjacö ja c'o nzi vi xitsi ró ma sigö o nte. Pero xe jyadütjo cja nin nzungue."

²³ O ndünrü c'ua c'e lamu o xipji c'ü o mbëpji: "Pedyegue cja ne jñiñi, rí mague texe c'ua ja bëbü o 'ñiji ja c'o cjobü o nte, rí sido rí xiqueji ra ëji, ngue c'ua ra ndüji cja ín nzungö. ²⁴ Rí xi'tsc'ö, nu c'o ot'ü ró mbitagö ro ëjë, nuc'o, dya ra zi yo jñõnü yo ró ät'ägö ne ri 'naja c'o", eñe.

Lo que cuesta seguir a Cristo

25 Na puncjü o nte c'o mi pöji e Jesús. 'Na nu pa 'ma mi pöji cja 'ñiji, e Jesús o ñezhe c'ua o xipji c'o nte:

26 —'Ma cjó c'o ne ra ndenngue co nuzgö, ni jyodü xenda ra nezegö que na ngue c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana. Ni jyodu xenda ra nezegö que na ngue c'ü nu su 'ñe c'o o t'i. Ni jyodü xenda ra nezegö que na ngue c'o nu cjuarma 'ñe c'o nu cjü. 'Ma jiyö, dya ra sö ra ndenngue co nuzgö. Ra tsja ja c'o nzi rgá negö; dya cja ra tsja ja c'o nzi ga netsjé. 27 'Ma cjó c'o ne ra ndenngue co nuzgö, ni jyodü ra bëbü dispuesto ra sufreji o ra ndüji. 'Ma jiyö, dya ra sö ra ndenngue co nuzgö. 28 'Ma cjó c'o ne ra jyäbä 'na ngumü, ni jyodü ot'ü ra tsja ngüenda, cjo ra zäs'ä c'ü rguí cjuatü c'e ngumü. 29 'Ma jiyö, 'ma ya rguí ngü'p'ü c'e cimiento, pero 'ma dya ri säs'ä c'ü rguí cjuatü c'e ngumü, texe c'o vi jñanda c'e bëzo mi jääbä o ngumü, ra ndenbeji rgá tsjapüji burla. 30 Ra mamají: "Ne bëzo o mbürü o jyäbä 'na ngumü, pero dya zäs'ä c'ü rví cjuatü", ra 'ñeñeji. 31 Xo rí tsijijñigueji ja ga cja ga tsja yo rey. 'Na rey c'ü eë diez mil c'o o tropa, dya ixta ma chüvi c'ü 'na rey c'ü va ejë va eë veinte mil c'o o tropa. Ot'ü ra nguijñi cjo ra sö ra ndöpü c'o va ejë. 32 'Ma ra unü ngüenda c'ü dya ra sö, ra ndäjä c'ua c'o ra ma ndünrü c'e rey 'ñe c'o o tropa 'ma xe na jë va ëtjoji, ra ma reglaji para dya ra chüji.

33 Je xo ga cjatsc'eji nu. Ante c'ü rí chenngueji co nuzgö, ni jyodü rí tsijijñiji na jo cjo sö rí sidoji. 'Ma dya in bëbüji dispuesto rí sogüji texe c'o in pë's'iji, dya ra sö rí chenngueji co nuzgö 'ma.

Cuando la sal deja de estar salada

34 O sido o ña e Jesús o mama:

—Na jo o ð'ð. Pero 'ma ra bëzhi c'ü na ðoxü, ¿ja xe rgá sö xe ra ðxcü? 35 Zö ra huanbaji o lama cja rrü jyä'tp'äji cja jõmü, pero dya cja rguí muvi. Nguec'ua ra mbozüji. Nu'tsc'eji in äräji yo jña, rí tsjapüji na puncjü ngüenda yo.

15

El ejemplo de la oveja perdida

1 Ma ejë cja e Jesús c'o mi cobra o contribución 'ñe c'o 'ñaja c'o mi näntji mi cja c'o na s'o. Ma ejí ro e dyäräji c'o mi mama e Jesús. 2 Nguec'ua c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi 'ñe c'o fariseo, mi tsjojneji ma zo'büji e Jesús mi mamaji:

—Ne bëzo nu, me ne yo cja na s'o ra dyoji co anguezze. Y me siji o xëdyi yo.

3 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

4 —'Ma ri tsägueji 'na cien o ndëncjürü, 'ma ri bëzhi 'naja, ri sogueji cja batjü c'o noventa y nueve, cja rrü möji c'ua ri ma jyodüji c'e ndëncjürü c'ü ri bëzhi. Ri jyodüji hasta 'ma cja ri chöt'üji, zö ri 'natjo ndëncjürü. 5 Nuc'ua 'ma ri chöt'üji, me ri mäcjeji c'ua na puncjü, ri

tsō's'üji in jyögueji. ⁶ Nuc'ua 'ma ri säcjeji in nzumüji, ri ma xipjiji c'o in dyocjeji 'ñe c'o bëxtjo in cäräji: "Rí mbitats'ü ri ma cja ín nzumü rá mäji. Na ngue ya ró töt'ü c'ü ín nzhënhjürü c'ü rvá bëzhi", ri 'ñeñeji. ⁷ Rí xi'tsc'öji, je xo ga cjatjonu 'ma ra nzhogü o mü'bü 'na nte c'ü vi tsja c'o na s'o, me ra mäji a jens'e. Xenda ra mäpäji c'e nte que rá ngue c'o noventa y nueve nte c'o cjapü cja na jo y dya unüji ngüenda c'ü ni jyodü ra nzhogü o mü'büji.

El ejemplo de la moneda perdida

⁸ "Na ndixü c'ü ri jün diez merio de plata, 'ma ro bëzhi 'naja, ro ndütü 'na sivi ro jyodü c'e merio. Ro paxü na jo cja c'e ngumü ro jyodü hasta 'ma cja ro chöt'ü. ⁹ Nuc'ua 'ma ro chöt'ü, ro xipji c'o o dyoji 'ñe c'o bëxtjo ri cäräji: "Rí mbitats'ü rí mague cja ín nzumü rá mäji. Na ngue ya ró töt'ü c'e merio c'ü rvá bëzhigö", ro 'ñeñe. ¹⁰ Rí xi'tsc'öji, je xo ga cjatjonu 'ma ra nzhogü o mü'bü 'na nte c'ü vi tsja c'o na s'o, me ra mäjä Mizhocjimi 'ñe c'o o anxe c'o cärä a jmi.

El ejemplo del hijo pródigo

¹¹ Xo mama c'ua:

—'Naja bëzo mi 'ñeje yeje t'i. ¹² Nu c'e t'i c'ü mi sëbi o ma cja c'ü nu tata, o ma xipji: "Mi tatats'ügö, dyacö c'ü tocazü yo in pë'sc'e", embe. Nuc'ua c'e bëzo o jyadü c'ua c'o mi pë's'i o unü nza yeje c'o o t'i. ¹³ Dya mezhe c'ua pa, c'e t'i

c'ü mi sëbi o jmutü texe c'o mi pë's'i, cjanu o ma c'ua o zät'ä cja 'na país c'ü ma jě. Nuc'ua o ndeze nu texe o merio va tsja c'o na s'o; dya mbörütsjë ja rvá mimi. ¹⁴ Nuc'ua 'ma mü o ndeze texe o merio, o ëjë c'ua 'naja tjijmi cja c'e país. Nuc'ua c'e t'i mi ojtjo pje ro zi. ¹⁵ Cjanu o ma c'ua cja 'naja bëzo cja c'e país, o ma xipji: "¿Cjo dya in pë's'i o bëpji rí dyacö?", eñe. C'e bëzo, dya mi ne ro unü o bëpji, pero c'e t'i sido mi örü. Nguec'ua c'e bëzo, zö dya mi ne, pero o unü o bëpji, o ndäjä cja c'ü o hacienda ro ma ts'as'ü o cuchi. ¹⁶ C'e t'i, dya mi nijmi c'ü mi ch'unü ro zi. Nguec'ua me mi ne c'ü xo ro ch'unü c'o mi si c'o cuchi, ngue c'ua ro nijmi. Pero dya cjó mi unü. ¹⁷ O nzhogü o mü'bü c'ua c'o na s'o c'o vi tsja, o mama: "Mi tatagö tsäjä na puncjü o mbëpji. Anguezeli poncjütjo c'ü siji; nutscö rí sufregö va o tjijmi. ¹⁸ Ixtá magö dya cja mi tata, rá ma xipji: Mi tatats'ügö, 'ma ró xögö co nu'tsc'e, ró cja'c'ö c'o na s'o, 'ñe cja o jmi Mizhocjimi. ¹⁹ Dya ga jozgö c'ü xe rí xitsi in ch'izügö. Tsjacü rá cjagö 'naja in mbëpjizügö, rá embe." ²⁰ Ixco ma c'ua cja c'ü nu tata.

"Ma xe ma jëtjo ma ëjë c'e t'i, c'e bëzo o jñanda c'ü o t'i. O juentse c'ua, o cjuan'di o ma ndünrü. Cjanu o ndaja, me go zü'tp'ü o jmi. ²¹ Nuc'ua c'e t'i o xipji: "Mi tatats'ügö, 'ma ró xögö co nu'tsc'e, ró cja'c'ö c'o na s'o, 'ñe cja o jmi Mizhocjimi. Dya ga jozgö

c'ü xe rí xitsi in ch'izügö.”
 22 Nuc'ua c'e bëzo o xipji c'o ọ mbëpji: “Ma tsäji c'e bitu c'e xenda na jo, rí jyecheji nu ín ch'igö. Rí jñu'tp'üji 'na anilio cja ọ dyë. Rí chin'chp'iji o dyatsi a ngua. 23 Ma siji c'e ts'inzihünü c'ü na pi, pö't'üji rá saji rá cjaji 'na mbaxua. 24 Dya mi pärägö ja vi ma'a nu ín ch'igö. Mi pëzhgö 'na ya vi ndü. Pero ya nzhogütjo, bübü dya”, eñe c'e bëzo va xipji c'o ọ mbëpji. O mbürü o tsjaji c'ua c'e mbaxua.

25 'C'e t'i c'ü mi nzhasë ma bübüütjo cja juajma. Nuc'ua 'ma mü o nzhogü, 'ma ya mi ngue ro säjä cja c'e ngumü, o dyärä mi pjë'biji o bizhi 'ñe mi nemeji. 26 O ma'tü c'ua 'naja c'o mbëpji, cjanu o dyönü pje pjëzhi c'o mi cjaji. 27 O ndünrü c'ua c'e mbëpji o xipji: “Ngue nin cjuarma c'ü ya nzhogü. O säjä na jo, dya pje tsja. Nguec'ua o manda nin tatague o mbö't'üji c'e ts'inzihünü c'ü ma pi.” 28 Cjanu o üdü c'ua c'ü mi nzhasë, dya mi ne ro cjogü a mbo. O mbedye c'ua c'ü nu tata o xipji ro cjogü. 29 O ndünrü c'ua c'e t'i o xipji c'ü nu tata: “Dyärä rá xi't's'i. Nutscö na puncjü o cjë'ë c'o ya ró pë'pc'i na zëzhi nza cja 'ma ri nguetscö in mbëpjigue. Nu c'ü in mandazü, nde rí cjagö texe. Pero dya nunca in dacügö 'na animale c'ü rga mägözme c'o rí pácözme. Ni ri 'naja ts'ichivo ri dacügö. 30 Pero 'ma o säjä dya nu in ch'igue nu na s'o, i manda o mbö'tp'üji c'e ts'inzihünü

c'ü ma pi; maco o nde'tsc'e in merioque ma dyoji c'o ndixü c'o na s'o, c'o nde ga dyonpütjo o bëzo.”³¹ O ndünrü c'ua c'e bëzo o xipji c'ü nu t'i: “Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, rí bübüütjogövi. Texe c'o ín tsjagö, ngue in tsjague.³² Dya mi pärägö ja vi ma'a nu nin cjuarma; mi pëzhgö 'na ya vi ndü. Pero ya nzhogütjo, bübü dya. Nguec'ua rá cjaji na jo mbaxua rá mäji.”

16

El ejemplo del mayordomo que abusó de confianza

¹ E Jesús xo xipji c'o ọ discípulo:

—Mi bübü 'na bëzo c'ü mi rico c'ü mi 'ñeje 'na mbëpji c'ü mi pjötpü texe c'o mi pë's'i c'ü nu lamu. C'e mbëpji mi s'onbü c'o mi pë's'i c'ü ọ lamu. Nguec'ua mi bübü c'o o ma cja c'e lamu o ma cösteji. ² Nuc'ua c'e lamu o zojnü c'ü ọ mbëpji. 'Ma mü o ējë c'e mbëpji, o mama c'ua c'e lamu o xipji: “¿Jenga vi tsjacügö a cjanu yo rí ärägö? Mague ma chjënquigö c'o xiscömü c'o juns'ü ja nzi o merio c'ü tuncügö yo nte. Nuc'ua, dya cja xe rí pëpquigö”, eñe c'e lamu va xipji c'e bëzo. ³ Nuc'ua c'e mbëpji cjanu o ma c'ua o mamatsjë c'ua: “Nu c'ü ín lamugö ya ra pjongüzü c'ü dya cja rá pëpigö c'ü. ¿Ja rga cjazgö dya? Dya zëtsi rá cjagö bëpji c'o na jyü, y dya só rá örü pje rá sigö, na ngue rí tsegö. ⁴ Ya ró mbeñegö dya c'ü rá cjagö, ngue c'ua 'ma ra

zädä c'ü dya cja rá pëpigö c'in lamugö, ra recibidozü yo nte cja o ngumüji", eñe. ⁵ Cjanu o zojnü c'ua texe c'o mi tunpü o merio c'ü nu lamu, cjanu o ñatsjëvi c'ua nzi 'naji. O mama c'e bëzo va dyönü c'ü ot'ü o säjä: "¿Ja nzi in tunpügue c'ü in lamugö?" ⁶ O mama c'ua c'e nte: "Rí tunpü 'na ciento barri o aceite." O mama c'ua c'e mbëpji: "Bübü dya c'ua nin vale rí xü'tü. Ixtí dyät'ä c'ü 'na vale rí jñu's'ütjo cincuenta, cja rrí jñu's'ü in chjügue." ⁷ Nuc'ua cja ndo nu ejé c'ua c'ü ndo 'naja. Cjanu o mama c'e mbëpji o xipji: "¿Ja nzi in tügue?" Angueze o mama: "Rí tunpü 'na ciento mape o ndëxü." O mama c'ua c'e mbëpji: "Bübü dya c'ua nin vale rí xü'tü. Ixtí dyät'ä c'ü 'na vale rí jñu's'ütjo ochenta", eñe. Je ga cjanu va tsja c'e mbëpji o jñu's'ütjo menu c'o mi tü c'o nte. Cjanu o ma c'ua cja c'ü nu lamu o ndënbí c'o xiscömü c'o mi ngue c'o vale c'o cja vi dyät'ä. ⁸ O mezhe ts'ë, nuc'ua c'e lamu cja mbärä c'o na s'o c'o vi tsja c'e mbëpji, cjanu o mama: "¿Ja va ndöcügö c'e s'ombëpji? Me pë's'i na puncjü o pjeñe", eñe. C'ua ja nzi va tsja c'e mbëpji, je xo ga cjatjonu c'o nte c'o dya pärä Mizzocjimi, me pë's'iji na puncjü o pjeñe ja ga tsjaji na jonteji cja yo nu minteji, que na ngue yo nte c'o bëbü o mü'bü o jya's'ü Mizzocjimi.

⁹ O sido o ña e Jesús o xipjiji:
—Yo nte cjaji na s'o co o merioji; nu'tsc'ejí rí tsjaji na jontets'üji co in merioji. Rí

unüji yo nte c'o pje ni jyodü; rí gastojo in merioji ja c'o nzi ga ne Mizzocjimi. Nguec'ua 'ma rí chüji, 'ma rí sät'äji a jens'e, Mizzocjimi me ra mä'c'äji ra xi'ts'iji na jo vi tsjagueji.
¹⁰ 'C'o ra tsja c'o na jo co o merioji, xo ra tsjaji na jo c'o o bëpji Mizzocjimi c'o nda ni muvi que na ngue o merio. Pero c'o dya ra tsja c'o na jo co o merioji, dya xo ra tsjaji na jo c'o o bëpji Mizzocjimi.
¹¹ Zö cja c'o na s'o yo nte co o merioji, pero nu'tsc'ejí ni jyodü rí tsjaji rrä jontets'üji. 'Ma dya rí tsjaji na jo co in merioji, dya xo ra dya'c'üji o bëpji Mizzocjimi c'ü nda ni muvi.
¹² 'Ma dya rí tsjaji na jo co o merio c'ü tjeze, ¿ja rgá sö ra dya'c'üji Mizzocjimi c'o dya ra tjeze rí tsjapüji in tsjac-jeji?

¹³ "Ma cjó c'o ra mbëpi yeje lamu, dya ra sö ra dyätävi nza yejui. Na ngueje c'ü 'naja ri nu'iji na ü, ra tsja c'e mbëpji; c'ü 'naja ri ne. O 'ma jiyö, 'naja c'ü ri ätä; 'naja c'ü ri cjapü dya rgui muvi. Je xo ga cjatsc'ejí nu, 'ma rí jyodüji ja rgui pë's'iji na puncjü cja ne xoñijömü, nu'ma, dya rí pëpqueji 'ma Mizzocjimi co texe in mü'büji.

¹⁴ C'o fariseo c'o mi cärä nu, 'ma mü o dyärä c'o jña c'o mi mama e Jesús, o tsjaji c'ua burla. Na ngue anguezeji me mi neji o merio. ¹⁵ O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'ejí in cjapüji me na jots'üji cja yo nte, pero Mizzocjimi pä'tc'ä in mü'büji.

C'o in cjaji c'o mama yo nte na jo, Mizhocjimi mama na s'o c'o.

La ley y el reino de Dios

¹⁶ 'Texe c'o o jña Mizhocjimi c'o xiji ley 'ñe profeta, mamaji c'ü ro ejë c'e pa 'ma ro manda Mizhocjimi. Pero 'ma o mbürü e Juan o zopjü yo nte, ya ma sädä c'e pa. Ndeze c'o pa c'o, hasta nudya, bübü c'o zopjü yo nte, xipjiji c'ü ya ejë c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Nguec'ua bübü o nte c'o me jodü ja rgá ndeñeji angueze.

¹⁷ 'Zö ra manda dya, nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi, pero xo na cjuana texe c'o mama o ley Mizhocjimi. Zö ra nguins'i e jens'e 'ñe ne xoñijömü, pero dya ra cjogü o ley Mizhocjimi. C'o mama o ley Mizhocjimi na s'o c'o in cjaji, ix na cjuana na s'o c'o.

Jesús enseña sobre el divorcio

¹⁸ "Ma cjó c'o ra mbëzi nu su, cja rrü chjüntüvi c'ü xe 'na ndixü, nu'ma, cja c'o na s'o chjëntjui 'ma ri tsajä o ndixü. Y c'e bëzo c'ü ra chjüntüvi c'e ndixü c'ü vi bëzi, xo cja na s'o c'ü chjëntjui c'ü ri tsajä o ndixü.

El hombre rico y Lázaro

¹⁹ O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Mi bübü 'naja bëzo c'ü mi rico. Mi je'e o bitu c'o me ma jo, nza cja o bitu c'o je'e o rey. Pama me mi mäji c'o o dyoji mi cjaji o mbaxua.
²⁰ Cja ngoxtji c'ü o ngumü c'e bëzo, vi 'ñemeji 'na bëzo

c'ü mi pobre c'ü mi dya o ts'ingue texe cja o cuerpo. Nuc'ü, mi chjü e Lázaro. ²¹ Mi sant'a na puncjü. Nguec'ua me mi ne xa'ma ro ch'unü pje ro zi'i, zö ri nguextjo c'o möxëdyi 'ñe c'o jñõnü c'o mi jäbä a jõmü cja c'ü o mexa c'e bëzo c'ü mi rico. C'o dyo, mi jösp'üji cja o cuerpo c'ü mi s'odü. ²² O ë 'na nu pa, o ndü c'e bëzo c'ü mi pobre. Nuc'ua c'o o anxe Mizhocjimi o zidyiji a jens'e nu ja bübü e Abraham. 'Ma mü o ndü c'e bëzo c'ü mi rico, o dyögüji na jo. ²³ Nuc'ua 'ma me mi sufre a linfiernu c'e bëzo, o nä'sä o jñanda e Abraham mi bübü a jens'e. Xo jñanda mi bübü nu e Lázaro a jmi e Abraham. ²⁴ O mapjü c'ua na jens'e o mama: "Nu'tsc'e Abraham, mi mboxpalets'ügö, juentsquegö. Xipji e Lázaro ra ejë ra 'ñe popjü o ñidyë cja ndeje ra jötcü in ts'ijñi. Na ngueje rrä sufregö na puncjü cja ne sivi." ²⁵ O ndünrü c'ua e Abraham o xipji: "Nu'tsc'e in mboxbëchets'ügö, mbeñgue. 'Ma mi bübügue a xoñijömü, mi pë's'igue texe c'o mi negue y me mi mäpägue c'o; maco e Lázaro mi bëzhi pje ro zi 'ñe pje ro jye. Pero nudya, mäjä, dya cja sufre dya. Nu'tsc'e in sufregue c'ua. ²⁶ Dya nguextjo nu; xo bübü 'na cöt'ü c'ü na jë a ndets'e 'ñezgöbe. Nguec'ua yo cärä a 'ñecjua, dya sö ra mbes'e a ma c'ua ja in bünc'eji. Ni xo ri ngueje c'o cärä a ma c'ua, dya sö ra mbes'eji a 'ñecjua." ²⁷ Cjanu o mama c'ua c'ü mi

rico: "Mi mbooxpalets'ügö, rí ö'tc'ü na puncjü rí xipji e Lázaro ra ma cja o ngumü mi tata." ²⁸ Na ngueje rí 'ñeje tsich'a ín cjuarma. Rí chäjä e Lázaro ra ma zopjü c'o mi cjuarma, ra xipjiji ra nzhogü o mü'büji cja Mizhocjimi. Xa'ma dya ra ejë anguezeli va ja rí sufregö." ²⁹ O ndünru c'ua e Abraham o xipji: "Anguezeli tjëji c'ü o dyopjü e Moisés 'ñe c'o o dyopjü c'o profeta. 'Ma ra dyätäji c'o, dya ra zät'äji nu ja na bünc'e." ³⁰ O ndünru c'ua c'ü mi rico o mama: "Iyö, dya ra tsjapüji ngüenda c'o. Pero 'ma cjo c'o ra te'e yo ya ndü ra ma'a nu ja cärä c'o ín cjuarma, ra nzhogü o mü'büji 'ma." ³¹ O ndünru c'ua e Abraham o xipji: "Nu 'ma dya cjapüji ngüenda c'o o dyopjü e Moisés 'ñe c'o o dyopjü c'o profeta, dya xo ra creoji zö ra tetjo 'naja yo ya ndü."

17

El peligro de caer en pecado

¹ O sido o ña e Jesús o xipji c'o discípulo:

—Siempre bübü o nte c'o cjapü ra tsja c'o na s'o yo nu minteji. Juejme c'o cjapü a cjanu yo nu minteji; Mizhocjimi ra tsjapü me ra sufreji. ² Xenda rvá jo 'ma ro 'nutpü 'na travacjünü o dyizi c'e nte c'ü, cja rrü pant'aji cja trazapjü nu ja na jë'ë, que na ngueje c'ü ro tsjapü ro tsja na s'o a cjanu 'naja c'o dya pje

pjëzhi c'o ejmezü. ³ Nguec'ua rí pjötpüji ngüenda.

"Ma pje ra tsja'c'üji yo nin cjuarmaji, rí zopjüji. Y 'ma ra nzhogü o mü'büji, rí perdonaogueji 'ma. ⁴ Zö siete vez nu pa c'ü pje ra tsja'c'üji 'ñe siete vez ra 'ñe xi'ts'iji: "Perdonaozügö, ró cja'c'ügö c'o na s'o", ra 'ñents'iji, pero ni jyodü rí perdonaogueji c'ü.

El poder de la fe

⁵ Nuc'ua c'o apóstole o xipjiji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, pjöxcüjme xenda rá creojme Mizhocjimi ngue c'ua rá perdonaojme c'ua ja nzi gui xitsijme.

⁶ E Jesús c'ín Jmugöji o xipjiji c'ua:

—Zö ts'ëtjo gui 'ñejejmei Mizhocjimi, pero 'ma rí jñunt'ü in mü'büji c'ü ra dyä'tc'äji Mizhocjimi c'ü rí dyötqueji, ra sö rí xipjiji ne za'a nu 'ne nu: "Ts'üs'ü va, ma 'ne'e cja ne trazapjü", rí 'ñembeji. Ra tsja c'ua.

El deber del que sirve

⁷ O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Tsjijñiji ja ga tsja 'na bëzo c'ü 'ñeje o mbëpji. Ra ma c'e mbëpji ra ma huajma, o ra ma ts'as'ü o nzhünü. 'Ma ra nzhogü c'e mbëpji, dya ra mama c'e lamu: "Ixtí tsjogü rí sigue o xëdyi", ra 'ñeñe, iyö.

⁸ C'ü ra mama: "Ma dyät'ä c'ü rí sigö ne nzhä. Nuc'ua rí xa'ma rí sirvezü c'ü rí sigö hasta 'ma cja rí cjuarü rí si. Cja rí sigue o xëdyi", ra 'ñeñe. ⁹ Zö ra tsja c'e mbëpji ja c'o nzi va xipji, pero c'e lamu, dya ra

unü 'na pöjö c'e mbëpjì. ¹⁰ Je xo rga cjatc'eji nu. Zö rí tsjaji texe c'o ra xi'ts'iji Mizhocjimi, pero dya rí mangueji c'ü ni jyodü ra ngõ'tc'üji c'ü. Na ngue c'o rí tsjaji ngue c'o ni jyodü rí tsjaji, eñe e Jesús.

Jesús sana a diez leprosos

¹¹ E Jesús 'ma mi ma a Jerusalén, mi nzhodü cja c'e 'ñiji nu ja mi chäjui a Samaria 'ñe a Galilea. ¹² Ma ya ma sät'ä cja 'naja ts'ijñiñi, o chjëji dyëch'a bëzo c'o mi sö 'na ngueme c'ü ni chjü lepra. Pero dya chëzhiji cja o jmi, o böbüütjoji na jë. ¹³ Cjanu o mapjüji c'ua o mamaji:

—Jesús in xöpütegue, juentsquegøjme.

¹⁴ Nuc'ua e Jesús 'ma mü o jñanda c'o bëzo, o xipjiji c'o:

—Möji cja c'o mböcjimi ra nu'c'üji c'ü ya jogüts'üji dya, embeji c'o.

O möji c'ua. 'Ma ya mi möji, ixco ndis'iji na jo c'e ngueme. ¹⁵ Nuc'ua 'naja anguezzeji, 'ma mü o nu'u c'ü ya vi jogü, o nzhogü o mapjü c'ua na jens'e va unü 'na pöjö Mizhocjimi. ¹⁶ Cjanu o ndüne a jõmü cja o ngua e Jesús, o unü 'na pöjö. C'e bëzo mi menzumü a Samaria c'ü. ¹⁷ O mama c'ua e Jesús:

—Maco nza dyëch'a c'o mi sö c'e ngueme ró jocü, ¿jenga dya nzhogü c'o nueve ro ē unüji 'na pöjö Mizhocjimi? ¹⁸ Nguextjo ne bëzo nu dya ín menzumügöji nu o nzhogü o ē unü 'na pöjö Mizhocjimi.

¹⁹ Cjanu o xipjiji c'ua c'e bëzo:

—Böbü rí mague. Ya jogüts'ü na ngue i creozügö.

Cómo llegará el reino de Dios

²⁰ Nuc'ua c'o fariseo o dyönüji e Jesús:

—¿Jinguā ra mbürü ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi?

O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Zö cjó c'o me ra jñanda c'o seña, pero dya ra sö ra mbäräji jinguā ra mbürü Mizhocjimi ra manda. ²¹ Zö ra mamaji: "Je bübü a 'ñecjua nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda", ra 'ñeñesi, zö ra mamaji: "Je bübü a manu nu", pero dya rrü cjuana. Na ngue ya manda Mizhocjimi a ndetsc'eji.

²² O sido o ña e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Nutscö rvá ëcjö cja Mizhocjimi y rá ëcjö na yeje. Pero ante que rá ëcjö, ra zädä o pa 'ma me rí sufregueji. Nguec'ua me rí ñesi rá ëcjö rá cärrägöji va, zö ri 'natjo pa c'ü ri neji rí söyagueji c'ü dya rí sufregueji. Pero dya be ri sädä. ²³ Ri bübü o xöpüte c'o dya cjuana ra xi'ts'iji: "Chjä'dä co nuzgöjme, na ngue bübü a 'ñecjua c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda."

O ra xi'ts'iji: "Je bübü a manu c'ü", ra 'ñents'eji. Dya rí cheñeji anguezzeji, dya rí creoji c'o. ²⁴ Ma go juë's'i e dyebe, ixi 'ñetse texetjo. Je xo rga cjatjonu 'ma rá ëcjö na yeje, ra jñandgagöji texe cja ne xoñijomü. ²⁵ Pero

ot'ü ni jyodü rá sufregö na puncjü. Na ngue yo nte yo ín menzumögöji, dya ra 'ñejmezüji. ²⁶ C'ua ja nzi ma cja c'o cjë 'ma mi bübü e Noé, je xo rga ciatjonu 'ma rá ëcjö na yeje cja Mizzhocjimi. ²⁷ C'o cjë 'ma mi bübü e Noé, 'ma dya be mi ëjë c'e tradyebe, mi ñõnüji 'ñe pje nde mi si'iiji. Mi chjüntüji, xo mi chjüntpüji hasta 'ma cja zädä c'e pa 'ma mü o cjogü e Noé a mbo cja c'e bü. Dya creoji cjo ro 'ñeje c'e tradyebe hasta 'ma cja 'ñeje, go chjorüji c'ua texeji. ²⁸ C'ua ja xo nzi ma cja c'o cjë 'ma mi bübü e Lot, je xo rga ciatjonu 'ma rá ëcjö na yeje. Mi siji o xëdyi. Ý pje c'o nde mi pa tõmüji y pje c'o nde mi põji. Mi podüji o ndëxü. Mi jäbäji o ngumüji. ²⁹ Pero c'e pa 'ma mü o mbedye e Lot a Sodoma, o jyäbä o sivi a jens'e, 'ñe o asufre; o chjotüji texeji. ³⁰ Je xo rga cjanu c'e pa 'ma rá ëcjö na yeje, 'ma ra jñandögöji texeji cjó nguetscö.

³¹ 'C'e pa c'ü, c'o ri bübü cja azotea a xes'e cja c'o o ngumüji, dya ra dagüji pje c'o ra ma pjongüji a mbo. C'o ri bübü cja juajma, dya ra nzhogüji cja o ngumüji. ³² Rí mbeñegueji ja va tsjapüji c'ü o su e Lot. ³³ Nu c'o dya ra ndenngue co nuzgö, c'o ra tsjatsjë c'o netsjëji rgá mäpäji yo bübü cja ne xoñijõmü, dya ra bübü co Mizzhocjimi c'o. Nu c'o ra ndenngue co nuzgö, zö ra mbö't'üji c'o, pero ra ma ngäräji co Mizzhocjimi c'o.

³⁴ "Ma ri xõmü 'ma rá ëcjö,

ri bübü yeje c'o 'natjo c'ua ri orüvi. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá sogü. ³⁵ O 'ma ri ndempa 'ma rá ëcjö, yeje ndixü c'o rrä cüjnüvi. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá sogü. ³⁶ Yeje c'o ri bübü cja juajma. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá sogü.

³⁷ O ndünrrü c'ua c'o apóstole o mamaji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, ñja ngue c'ua rí tsjague a cjanu?

O ndünrrü c'ua e Jesúus o xipjiji:

—Nu ja 'mana 'na animale c'ü ya ni ndü c'ü ya na xí, je nguejnu jmürü o ndopare nu. Je xo ga ciatjonu, nu ja cja'a yo nte c'o me na s'o c'o rá cjapü ra sufre, je ngue nu rá xõcügö a cjanu yo.

18

El ejemplo de la viuda y el juez

¹ Nuc'ua e Jesúus o mama 'na jña, ngue c'ua ro unüji ngüenda mi jyodü ro sido ro dyötüji Mizzhocjimi, dya ro tõgü o mü'büji. ² O xipjiji:

—Cja 'naja jñiñi mi bübü 'na jueci c'ü dya mi sū Mizzhocjimi, dya xo mi respetao yo nte. ³ Nu cja c'e jñiñi xo mi bübü 'na ndixü c'ü vi ndü nu xíra. Mi pa cja c'e jueci mi pa xipjiji: "Rvá ëjë rvá 'ne xi'ts'i 'na nte c'ü o ndënnegui ín juajma. Rí zojnügue rí castigao", eñe. ⁴⁻⁵ O mezhe ja nzi pa, c'e jueci dya mi cjapü ngüenda c'e ndixü c'ü mi ötü. Xe go mezhtjo, cjanu

o mamatsjé: “Dya rí sūgö Mizophjimi, ne xo ri ngue yo nte. Pero ne ndixü, me xichazü na ngue sido va ejé. Rá cjagö ja c'o nzi ga dyötcü, ngue c'ua dya cja ra ejé ra e' molestaözü”, eñe.

⁶ O mama e Jesús c'ü ín Jmugöji:

—Tsjijñiji na jo c'ü o mama c'e juesti. ⁷ Zö ma s'o c'e juesti, pero o mbös'ü c'e ndixü. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'o o nte Mizophjimi, 'ma ra dyötüji Mizophjimi xõmü ndempa, Mizophjimi ra mbös'ü c'o. Zö bübü 'ma ra mezhe, pero ra zädä 'ma ra dyätä c'o o nte ja c'o nzi ga dyötüji. ⁸ Rí xi'tsc'öji, 'ma ra zädä c'e pa, ixta mbös'ü c'o o nte. Nutscö 'ma rá eçjö na yeje cja Mizophjimi rá 'ñe manda, ja nzitjo nte c'o ri bübü c'o ri tepquegö 'ñe ri ejmezü, eñe e Jesús.

El ejemplo del fariseo y el cobrador de impuestos

⁹⁻¹⁰ Ma cã'ä nu ja nzi c'o mi cjapü me na joji, 'ñe mi cjapüji menu c'o 'ñaja nte. Nguec'ua e Jesús o mama 'na ejemplo o xipjiji:

—O nguins'i yeje bëzo a ma cja c'e templo, ro ma dyötüvi Mizophjimi. C'ü 'naja mi fariseo. C'ü 'naja mi cobra o contribución. ¹¹ C'e fariseo o böbüjtjo mi cjapü na nojo cja jmi Mizophjimi o mama: “Mizophjimi, rí da'c'ü 'na pöjö na ngueje dya nza cjazgö c'o 'ñaja nte. Na mbëji, na s'o cjaji, tsäji o ndixü. Dya xo nza cjazgö ne bëzo nu cobra o contribución. ¹² Yendgá

mbempje nu ngo. Y rí da'c'ü ín diezmo texe c'o rí tögö”, eñe. ¹³ Nu c'ü mi cobra o contribución mi jyadüvi na jé; dya mi ne ro nä'sä a jens'e. Mi ya'bü o tijmi mi mama: “Mizophjimi, me na s'o c'o rí cjagö; rí tögö na puncjü ín nzhubü. Rí ö'tc'ü rí juentsque rí perdonaözü”, eñe. ¹⁴ Nuc'ua o nzhogüvi o mëvi o ngumüvi. Rí xi'tsc'öji, Mizophjimi o perdonaö c'e nte c'ü mi cobra o contribución. Pero c'e fariseo, dya perdonaoji c'ü. C'ü ra tsjapütsjé na nojo, ra tsjapüji c'ü dya pje rguí muvi. C'ü ra unü ngüenda c'ü dya ni muvi, ra tsjapüji c'ü rguí muvi a jmi Mizophjimi.

Jesús bendice a los niños

¹⁵ Ma ejé c'o nte ma siji c'o o ts'it'iji cja o jmi e Jesús, ngue c'ua e Jesús ro 'ñe's'e o dyë anguezeli ro dyötpüji Mizophjimi. Nuc'ua c'o discípulo 'ma mü o jñandaji c'o, o huënh'iji c'ua c'o ma siji c'o ts'it'i. ¹⁶ Pero e Jesús o xipji c'o nte, na jo ro siji c'o ts'it'i. Cjanu o xipji c'o o discípulo:

—Jyëziji yo ts'it'i ra ejí cja ín jmigö; dya rí ts'asp'üji. Na ngue c'o va ejé co nuzgö nza cja yo ts'it'i, ngueje c'o cjapü Mizophjimi o Jmu. ¹⁷ Dyäräji na jo c'ü na cjuana c'ü rá xi'tsc'öji. 'Ma cójó c'o dya ra ejé co nuzgö c'ua ja nzi ga 'ñeje yo ts'it'i, dya ra sö ra tsjapüji Mizophjimi o Jmuji, eñe e Jesús va xipji c'o o discípulo.

Un joven rico habla con Jesús

18 O mama c'ua 'naja c'ü mi xo'ñi cja 'na nintsjimi o xipji:

—Nu'tsc'e xöpüte, me na jots'ügue. ¿Pje ni mbë c'ü rá cjagö ngue c'ua ra ch'acü c'ü rga bübütjo co Mzhocjimi para siempre?

19 E Jesús o xipji:

—¿Pje ni xitsi na jozü? Dya cjó bëbü c'ü na jo; nguextjo Mzhocjimi. 20 In pärägue c'o ə mandamiento Mzhocjimi c'o o dya'c'üji: "Dya rí pö'tüteji. Dya rí tsáji o ndixü. Dya pje rí pöñüji. Dya rí pezheji o bëchjine. Rí respetaoji nin tataji 'ñe nin nanaji." Xo 'ñe c'o 'ñaja mandamiento, xo in pärägue c'o, eñe e Jesús.

21 O ndünrrü c'ua c'e bëzo:

—Texe yo, ya nde ró cjagö yo ndeze 'ma mi ts'iquëgö.

22 Nuc'ua e Jesús 'ma mü o dyärä c'o, o xipji:

—Xe bëzhtjo 'naja c'ü rí tsjague. Ma pögue texe c'o in pë's'i, rí unü c'o dya pje pë's'i. A cjanu rí pë's'igue a jens'e c'o me ni muvi. Cja rrí chenngue co nuzgö rá më.

23 Nuc'ua 'ma mü o dyärä c'e bëzo c'o o mama e Jesús, me co ndumü c'ua, na ngue mi pë's'i na puncjü. 24 E Jesús 'ma mü o jñanda me go ndumü c'e bëzo cjanu o mama c'ua:

—Nu c'o pë's'i na puncjü, me na s'ëzhi para ra unü ə mü'büji Mzhocjimi ra tsjapüji ə Jmuji. 25 'Naja camello, dya sö ra cjogü cja ə xágö 'na dyepjadü. Pero rí xi'tsc'öji, xenda sö ra cjogü a cjanu 'na camello,

que na ngue 'na nte c'ü pë's'i na puncjü ra unü ə mü'bü Mzhocjimi ngue c'ua Mzhocjimi ra tsjapü ə nte.

26 C'o mi ärä, o mamaji:

—'Ma ga cjanu, ¿ja rgá sö cjó ra salva 'ma?

27 O ndünrrü c'ua e Jesús o mama:

—C'ü dya sö yo nte ra tsja, Mzhocjimi sö ra tsja.

28 Nuc'ua e Pedro o mama:

—Nutscöjme ró sogüjme texe c'o mi pë's'ijme ró tennc'öjme co nu'tsc'e.

29 O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Dyäräji na jo c'ü na cjuana c'ü rá xi'tsc'öji. Cárä c'o ra unü ə mü'bü Mzhocjimi ra tsjapüji ə Jmuji. Nguec'ua ra zogü ə ngumüji, o nu tataji 'ñe nu nanaji, o nu cjuarmaji, o nu cjüji, o nu suji, o nu t'iji, ngue c'ua ra tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi. 30 C'o ra tsja a cjanu, ra ch'unüji c'ü rrä puncjü que na ngue c'ü mi pë's'iji 'ma ot'ü. Y 'ma ya rguí nguins'i ne jens'e 'ñe ne xoñjömü, ra bübütjoji co Mzhocjimi.

Nuevamente Jesús anuncia su muerte

31 'Na nu pa e Jesús o xocü c'o doce ə discípulo, o ñatsjéji o xipjiji:

—Ya rrä mö a ma a Jerusalén. Ra zädä texe c'o o dyopjü c'o profeta c'ü rá sufregö nutscö rvá ējē cja Mzhocjimi. 32 Ra nzhögügöji cja ə dyë c'o dya menzumü a Israel, me ra tsjacüji burla ra zoxcüji. Y pje c'o me nde

ra tsjacüji. ³³ Ra mbäräzüji ra mbötcüji. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, rá tetcjö rá bëbütjo na yeje, eñe e Jesús.

³⁴ C'o doce discípulo, dya mbäräji c'o jña. Dya mi unüji ngüenda c'ü ja rvá zädä c'ü ro sufre e Jesús. Dya be mi ch'unü ro mbäräji.

Jesús sana a un ciego de Jericó

³⁵ E Jesús 'ma ya mi ngue ro zät'äji a Jericó c'o q discípulo, nu cja c'e 'ñiji mi junrü 'na bëzo c'ü mi ngorö. Mi örü o merio. ³⁶ 'Ma mü o dyärä mi cjogü na puncjü o nte, o tsja t'önü pje mi cja c'o nte c'o mi cjogü. ³⁷ O xipjiji:

—Cjogü e Jesús nu menzumü a Nazaret, embeji c'ü.

³⁸ Nuc'ua c'e bëzo o ña c'ua na jens'e o mama:

—Nu'tsc'e Jesús q mboxbëchets'ü e David, juentsquegö.

³⁹ C'o nte c'o mi ot'ü a xo'ñi o huënh'iji c'ua c'e bëzo o xipjiji c'ü ro ngo't'ü q ne. Pero nuc'ü, xenda go mapjü na jens'e:

—Nu'tsc'e q mboxbëchets'ü e David, juentsquegö.

⁴⁰ Nuc'ua e Jesús o böbü c'ua o mama:

—Siji ga 'ñecjua ne bëzo.

Nuc'ua 'ma mü o zät'ä, o dyönü e Jesús o xipji c'e bëzo:

⁴¹ —Pje ín ne rá cja c'ü?

O ndünrü c'e bëzo o mama:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügo, rí ne c'ü rí xocüzü ín chö rá janda.

⁴² E Jesús o xipji c'ua:

—Jñandague. Ró jocüts'ü na ngue í creozü.

⁴³ Jo ni zätä c'ua q ndö o jñanda. Cjanu o möji c'ua

e Jesús. Y o unü 'na pöjö Mizhocjimi. C'o nte 'ma mü o jñandaji o jogü c'e bëzo, o mamají:

—Me na jo Mizhocjimi, eñeji.

19

Jesús y Zaqueo

¹ E Jesús 'ñe c'o mi pöji, o zät'äji a Jericó o cjogüji cja c'e jñiñi. ² Mi bëbü nu 'na bëzo c'ü mi chjü Zaqueo c'ü mi jefe cja c'o mi cobra o contribución. Nuc'ü, mi rico c'ü.

³ E Zaqueo, 'ma mü o dyärä o cjogü e Jesús cja c'e jñiñi, mi jodü ja rvá jñanda. Pero dya mi sö, na ngue mi pöji e Jesús na puncjü o nte, 'ñe dya ma ndä e Zaqueo. ⁴ Nuc'ua o ot'ü a xo'ñi o ma ndes'e cja 'na za'a c'ü mi chjü sicómoro. O ndes'e nu, ngue c'ua ro jñanda e Jesús. Na ngue je ro cjogü nu e Jesús 'ñe c'o mi pöji. ⁵ Nuc'ua 'ma mü o cjogü e Jesús a ngua c'e za'a, o nä's'ä c'ua o xipji:

—Zaqueo, dyagü na zëzhi. Na ngue rá oxü cja in nzungue dya, eñe.

⁶ Nuc'ua e Zaqueo ixco dagü c'ua. Me co mäjä va mëvi e Jesús cja ngumü. ⁷ C'o nte 'ma mü o jñandaji c'o, me mi tsjojne ma zo'büji e Jesús mi mamaji c'ü vi ma oxü e Jesús cja ngumü 'na bëzo c'ü ma s'o. ⁸ 'Ma mi cäraji cja c'e ngumü, o böbü e Zaqueo o xipji e Jesús c'ü ín Jmugöji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügo, bëbü c'ü ni jyodü rá xi'tsc'ö. C'o rí pë's'i, rá unügo nde, yo dya pje pë's'i. 'Ma ró cjopcö

rvá cobra, rá nzhopcö xe 'na nziyo c'ü ró cjopcö.

⁹ O mama c'ua e Jesús:

—Nudya o jogü o mü'bü ne bëzo 'ñe yo cárä o ngumü. Ixna cjuana mboxbëche dya nu, cja e Abraham. ¹⁰ C'ü rvá ēcjö cja Mizhocjimi, ngue c'ü rá jodü c'o cja na s'o, ngue c'ua rá emeji libre cja c'o na s'o. 'Ma jiyö, ra bëzhiji.

El ejemplo de las diez monedas

¹¹ C'o nte xe mi cijñiji c'o jña c'o vi xipjiji e Zaqueo. Mi unüji ts'ë ngüenda e Jesús mi ngueje c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi ro 'ñe manda. Na ngue c'ü ya mi ngue ro zät'äji a Jerusalén, mi pëzhiji c'ü ya mi ngue ro manda e Jesús. Nguec'ua e Jesús xe go ña o xipjiji 'na jña c'ü rví unüji o ngüenda c'ü dya be ro manda.

¹² O mama:

—'Naja rey mi 'ñeje 'na t'i. C'e t'i ya mi ngue ro ma cja 'na país c'ü ma jě, je ro ch'unü nu c'e poder c'ü ro manda. Jo rrü nzhogü ro ë manda. ¹³ Ante c'ü ro ma, o ma'tü diez c'o o mbëpji, cjanu o unüji 'na merio c'ü me ni muvi nzi 'naji. Cjanu o xipjiji: "Rí pëpjiji co yo merio, ngue c'ua 'ma rá nzhogö, ya rguí ndðjö", embeji c'o mbëpji. Cjanu o ma c'ua. ¹⁴ C'o o menzumü c'e t'i, mi nuji na ü c'ü. Nguec'ua va ndäji c'o xo ro ma'a nu ja ro ma c'e t'i, ro mamají: "Dya rí negójme ra mandazüjme nu", ro 'ñeñe c'o ro ma zogü 'na jña. ¹⁵ Pero o ch'unü poder c'e t'i ro manda. Nuc'ua 'ma mü o nzhogü, o manda o

zojnüji c'ua c'o mbëpji c'o vi unü o merio, ngue c'ua ro mbärä ja nzi vi ndõ nzi 'na c'o. ¹⁶ O ējë c'ua 'naja mbëpji o mama: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, i socüzü 'na merio c'ü me mi muvi. Xo va ēcjuä yo xe 'na dyëch'a merio yo ró tōcjö", eñe. ¹⁷ Anguezze o xipji: "Me na jo ga mbëpjits'ü. I tsjacjuana i tsjague na jo c'o ts'ëtjo c'o ró socüts'ügö. Nudya rá da'c'ü rí mandague cja dyëch'a jñiñi", eñe c'e t'i c'ü ya mi rey. ¹⁸ O ējë c'ü 'naja mbëpji o mama: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, i socüzü 'na merio c'ü me mi muvi. Nudya xo va ēcjuä yo xe 'na ts'i'ch'a merio yo ró tōgö", eñe. ¹⁹ O ndünrü c'ua c'e rey o xipji: "Nu'tsc'e rá da'c'ü rí mandague ts'i'ch'a jñiñi." ²⁰ O ējë c'ua c'ü 'naja mbëpji o mama: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, bëbü c'ua nu in merio. Ró pös'ü cja 'na ts'imbayo ró pë's'i na jo. ²¹ Ró sëgö ró mama, zö rá pëpcjö na zëzhi, pero pje ra dyeje c'o, ró eñegö. Na ngue nu'tsc'e in dacüjme o bëpji c'o na jyü. Zö rí pë'pc'ijme, ngue'tsc'e in cjapü in tsjacje yo rí tōgójme. Zö nguetscøjme rí podüjme c'o in nzhëxügue 'ñe rí cajme texe, ngue in ch'ujmügue nu ja üt'üji c'o ndëxü", eñe c'e mbëpji. ²² O ndünrü c'ua c'e rey o xipji: "Na s'o ga mbëpjits'ügue. Na ngue c'o in mangue, ixi 'ñetsetjo c'ü na s'o ga mbëpjits'ügue. Nu'tsc'e in pärâgue c'ü rí da'c'öji o bëpji c'o na jyü, 'ñe rí cjapü in tsjacjö c'o in pëpjigueji, 'ñe je

ngue ín ch'ujmögö nu ja üt'üji c'o ndëxü c'o in podügueji cja ín juancjö. ²³ Maco in pärägue yo, ¿jenga dya i mague cja banco ri ma sogü nu, nu ín meriogö? 'Ma rva cjanu, 'ma ro écjö, ro dyacöji ne merio, 'ñe c'o ya rví ndöjö nu", embe. ²⁴ O sido o ña c'e rey o xipji c'o mi cárä nu: "Jñünbüji ne merio ne bëzo, unüji nu o ndöjö 'na dyéch'a merio." ²⁵ Anguezeli o xipjiji: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, maco ya jün dyéch'a merio." ²⁶ O mama c'ua c'e rey: "Rí xi'tsc'öji, c'o ch'unü pje rguí pëpjiji, 'ma ra ndöji, xe ra ch'unü 'ma c'o. Pero 'ma dya ra pëpjiji c'o vi ch'unüji ra ndöji, nu'ma, ra jñünbüji 'ma c'o vi ch'unüji. ²⁷ C'o nte c'o nugü na ü, c'o dya go ne c'ü ro mandagö anguezeli, ma siji a 'ñecjua c'o, rí pö't'üji cja ín jmigö c'o", eñe c'e rey.

Jesús entra en Jerusalén

²⁸ Nuc'ua e Jesús 'ma mü o nguarü o mama c'o jña, go sido go ndëpi c'e 'ñiji c'ü mi ma a Jerusalén, mi pöji co c'o o discípulo. ²⁹ 'Ma ya mi ngue ro zät'äji a Betfagé 'ñeje a Bétania cja c'e t'efe c'ü ni chjü Olivos, o ma'tü c'ua yeje c'o o discípulo. ³⁰ Cjanu o xipjivi:

—Mëvi cja ne jñiñi nu bübü a ma a xo'ñi. 'Ma rí sät'ävi nu, rí chöt'üvi 'na ts'iburru c'ü 'nünt'ü, nu c'ü dya cjó be chägä. Rí xäpcävi, cja rrí sijivi. ³¹ 'Ma cjó c'o ra dyönnc'üvi: "¿Jenga in xäpcävi ne burru?", ra 'ñents'evi, nu'ma, rí xipjivi

a cjava: "Ngue c'ü ín Jmugöji c'ü ni jyodü", rí 'ñembevi c'o.

³² O ma c'ua c'o yeje o ma chöt'üvi ja c'o nzi va mama e Jesús. ³³ 'Ma ma xäpcävi c'e ts'iburru, cjanu o mama c'ua c'o mi ngue o caja c'e ts'iburru o xipjivi:

—¿Jenga in xäpcävi ne ts'iburru?

³⁴ Anguezeli o mamavi:

—Ngueje c'ü ín Jmugöji c'ü ni jyodü.

³⁵ Nuc'ua 'ma mü o nguarü o xäpcävi, cjanu o sinpivi c'ua e Jesús. Cjanu o ts'o's'üvi c'o mi tjejëvi, cjanu o ngäsp'ävi c'e ts'iburru. Cjanu o 'ñes'evi c'ua e Jesús. ³⁶ Nu ja mi pa e Jesús, c'o nte xo mi c'o's'üji c'o mi tjejëvi, cja ma xíl'p'íji cja c'e 'ñiji.

³⁷ 'Ma ya mi ngue ro zät'äji cja c'e t'efe c'ü ni chjü Olivos, nza texe c'o nte c'o mi pöji e Jesús o mäji o mapjüji c'ua na jens'e o mamaji:

—Me na jo Mízhocjimi, me na nojo yo o dyacöji ró jandaji. ³⁸ Me na jo nu va ejënu o 'ñeme Mízhocjimi ra manda. Ya dyacöji Mízhocjimi c'ü rá pötca mäpäji anguezeli, dya pje rá mbeñjeji; me na nojo Mízhocjimi, eñe c'o nte.

³⁹ Nuc'ua c'o ja nzi fariseo c'o mi dyoji c'o nte, o mamaji o xipjiji e Jesús:

—Xöpüte, huënh'i yo nte yo in pöcjeji, xipji ra ngo'tü o neji.

⁴⁰ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Rí xi'tsc'öji, 'ma dya ra mapjü yo, ra mapjü yo ndojo.

⁴¹ Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro zät'äji, 'ma mü o jñanda e Jesús c'e jñiñi a Jerusalén, o huë'ë na ngue ja ma cja c'o mi menzumü nu. ⁴² O mama:

—Quera ri unnc'eji ngüenda c'o mi xi'tsc'öji. Nu'ma, ri salvagueji 'ma. Pero ya tsot'ü in chögueji. ⁴³ Ngue c'ua ra zädä c'o pa 'ma ra ejë c'o nuc'üji na ü ra 'ñe dyö'büji o sanja ra mundoji c'e jõmü, ra ngäräji texe lado cja in jñiñigueji. Nguec'ua dya ra sö rí pedyeji, dya xo ra sö cjó ra cjogü ra 'ñe mböxc'üji. ⁴⁴ Ra yä'tc'äji nin jñiñigueji; dya ra nguejme ne ri 'na ndojo a xes'e cja c'ü nín mindojovi. Y ra mbö'tc'üji. Na ngue dya i tsjapüji ngüenda nu nu o 'ñeme Mizzhocjimi ro e'ñempc'eji libre.

Jesús purifica el templo

⁴⁵ Nuc'ua cjanu o cjogü a mbo cja c'e templo. Cjanu o pjongü c'o pje mi pö'ö cja c'e templo, 'ñe c'o pje mi tõmü.

⁴⁶ O xipjiji:

—Ya t'opjü a cjava: "Nín nzungö ngue 'na ngumü c'ua ja ra dyötüji Mizzhocjimi", eñë o jña Mizzhocjimi. Nu'tsc'eji na cjapcütjoji nín nzungö nza cja 'ma ri ngue o ngumü o mbë'ë c'ua ja tsjöji, embeji c'o.

⁴⁷ Nuc'ua pama mi pa cja c'e templo mi xöpü c'o nte. C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizzhocjimi, 'ñe c'o 'ñaja c'o mi pjézhí na nojo, mi jodü ja rvá mbö'tüji e Jesús.

⁴⁸ Dya mi töt'üji ja rvá tsjapüji, na ngue texe c'o nte me mi

mä ma dyäräji c'o jña c'o mi mama e Jesús.

20

La autoridad de Jesús

¹ 'Na nu pa, e Jesús mi xöpü c'o nte nu cja c'e templo mi xipjiji c'ü mi jyodü ro unü o mü'büji Mizzhocjimi na ngue ngueje c'ü manda. O säjä c'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizzhocjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o mi pjézhí na nojo.

² O dyönüji e Jesús:

—Nu'tsc'e rí xitsköjme pje pjé'tsc'e c'ü in cjague yo. ¿Cjó ngue c'ü o 'ñempc'e rí tsjague yo?

³ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Xo rá önnç'ügöji 'na t'önü c'ü rí xitsköji dya. ⁴ ¿Cjó 'ñeme e Juan ro jichi yo nte? ¿Cjo ngueje Mizzhocjimi c'ü o 'ñeme, o ngueje yo nte?, embeji.

⁵ Anguezoji pötü va matsjëji c'ua:

—'Ma rá mamaji ngueje Mizzhocjimi c'ü o 'ñeme, ra xitsköji: "¿Jenga dya i creoji 'ma c'ü mi xi'ts'iji e Juan?", ra 'ñenzgöji. ⁶ 'Ma rá mamaji c'ü ngueje yo nte c'o o 'ñeme, ra pjacüji o ndojo yo nte. Na ngue cjapüji c'ü mi profeta e Juan, eñëji.

⁷ Cjanu o ndünrrüji c'ua o mamaji c'ü dya mi päräji cjó ngue c'ü vi 'ñeme e Juan.

⁸ Nuc'ua e Jesús o mama o xipjiji:

—Dya xo rá xi'tsc'öji pje pjëtskö nguec'ua rí cjagö yo.

El ejemplo de los trabajadores malvados

⁹ Nuc'ua e Jesús cjanu o zopjü c'o nte, o xipjiji 'na ejemplo:

—Bübü 'na bëzo c'ü tjë 'na juajma. O ngant'a o uva cja c'ü o juajma. Cjanu o unü c'ua media c'o ro mbëpi c'o uva. Cjanu o ma c'ua na jë; o mezhe c'ua. ¹⁰ Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro jogü c'o uva, cjanu o tsja c'e lamu o ndäjä 'naja o mbëpji o ma'a ja c'o ma cja'a c'o uva, ngue c'ua ro unüji c'o uva c'o mi toca. Nu c'o pëpi c'o uva, o mbäräji na puncjü c'e mbëpji c'ü cja vi säjä, cjanu o pjongüji, dya pje unüji. ¹¹ Nuc'ua c'e lamu o ndäjä c'ua c'ü 'naja o mbëpji. 'Ma o zät'ä nu ja pëpiji c'o uva, xo mbäräji c'ü, me go mbätäji. Cjanu o pjongüji, dya pje unüji. ¹² Nuc'ua c'e lamu cjanu o ndäjä c'ua c'ü 'naja o mbëpji. Nuc'ü, o xo'tp'üji o cji, cjanu o pjongüji.

¹³ 'Nuc'ua c'ü o cjaja c'o uva o mama: "¿Ja rga cjapügö dya? C'ü rá cjagö, rá täjä nu ín ch'igö nu me rí negö. Xa'ma ra respetaoji nu", eñe. ¹⁴ C'o pëpi c'o uva, 'ma mü o jñandají ma ejë c'e t'i, o pötü va mamaji c'ua: "Nujnu, ngueje nu ra zopcüji ne huerta ra tsjapü o cjaja. Mö rá pö'tüji ngue c'ua rá cjapcöji ín tsjacjöji ne huerta", eñeji. ¹⁵ Nuc'ua cjanu o ma pjongüji c'e t'i cja c'e huerta, cjanu o mbö'tüji. Ya nguarü ne ejemplo. ¿Cjo in pärägueji pje ra tsja dya c'e lamu? ¿Pje ra tsjapü c'o pëpi

c'o uva? ¹⁶ C'ü ra tsja, ra ejë ra ē mbö'tü c'o pëpi c'o uva. Nuc'ua cja rrü unü o media c'o 'naja nte ra mbëpi c'o uva.

C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xopü o ley Mizhocjimi 'ñe c'o 'naja c'o mi pjézhi na nojo, 'ma mü o dyäräji, o mamaji:

—Dya ra jyëzi Mizhocjimi ra zädä c'ua ja nzi vi mangue.

¹⁷ Nuc'ua e Jesús o jñandbaji na jo o jmiji, o xipjiji:

—¿Jenga in mangueji c'ü dya ra zädä? Maco xo t'opjü cja o jña Mizhocjimi c'u mama a cjava:

Nu c'e ndojo c'ü dya go ne c'o mi jääbä c'e ngumü, ngue c'ü ot'ü ya jñumüji dya a squina c'ü, eñe.

¹⁸ C'o ra pjeñe cja c'e ndojo, ixta 'huagü na jo c'o. Y 'ma ra ejë c'e ndojo ra 'ñe zë'bi 'na nte, ixta nzhench'e 'ma c'e nte, embeji c'o.

El asunto de los impuestos

¹⁹ C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xopü o ley Mizhocjimi, mi jodüji ja rvá sö ro zürüji e Jesús. Na ngue 'ma mü o mama e Jesús c'e jña, o mbäräji c'ü mi nguetsjë anguezejí vi jyëtsiji c'o mi pëpi c'o uva. Pero dya zürüji na ngue mi süji c'o nte. ²⁰ C'ü o tsjaji, o xipjiji ja nzi c'o o dyoji ro ma chëzhiji cja c'o nte c'o mi xopü e Jesús, ro ma tsjapüji t'önü e Jesús. Xa'ma pje c'o ro mama angueze, ngue c'ua ro sö ro ngöt'üji cja c'e gobernador. Pero ro tsjapüji c'ü mi ne ro mbäräji. ²¹ O mama c'ua anguezeji o xipjiji e Jesús:

—Nu'tsc'e xöpüte, rí pärägöjme c'ü in mamague c'o na jo, 'ñe in xöpügue na jo yo nte. In xipji c'ü na cjuana yo nte, zö pjëzhiji zö dya pje pjëzhiji. Xo rí pärägöjme c'ü in xöpügue c'ü na cjuana ja ga cja o 'ñiji Mizhocjimi. ²² Xitscójme pje mama o ley Mizhocjimi. ¿Cjo na jo rá cjöt'üji o contribución c'ü örü e rey César o jiyö?, eñeji.

²³ E Jesús mi pärä c'o na s'o c'o mi cijñiji; nguec'ua va xipjiji:

—¿Jenga chaque va 'ñe öngüji? ²⁴ Jítsiji 'na merio.

O jíchiji c'ua 'na merio. O mama c'ua e Jesús:

—¿Cjo o ñi nu cuat'ü ne merio 'ñe cjo o tjü nu juns'ü?

O ndünrüji c'ua o mamaji:

—Ngueje e César.

²⁵ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—C'ü toca e César, rí unüji e César. C'ü toca Mizhocjimi, rí unüji Mizhocjimi, eñe e Jesús.

²⁶ Na jo va ndünrü e Jesús, y vi dyärä c'o nte c'o ma puncjü. Nguec'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o xöpüte, dya sö pje ro chö'tp'üji angueze. O unüji ngüenda c'ü me na jo va ndünrü. O nguijñiji c'ua:

—Nunca rí ärägöji c'ü ri ña a cjanu 'na nte, eñeji.

Y dya cja pje dyönüji.

La pregunta sobre la resurrección

²⁷ C'e partido c'ü mi xiji saduceo mi mamaji c'ü dya ra sö ra te yo añima. O säjä c'ua ja nzi anguezeji cja e Jesús o xipjiji:

28 —Xöpüte, e Moisés o dyopjü cja ín leygöji, 'ma cjo c'o ra ndü, 'ma dya be 'ñeju t'i c'ü nu su, nu'ma, c'ü nu su ra chjüntüvi 'ma c'ü 'naja o cjuarma c'e bëzo c'ü ya ndü. Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi ndü, je ngue o tjü c'ü ra jñusp'üvi c'e t'i c'ü ot'ü ra jmus'ü. ²⁹ Nuzgöjme, mi bübüzgöjme siete bëzo c'o mi cjuarmaji. 'Naja anguezeji o chjüntü pero o ndü, dya 'ñeju t'i c'ü nu su. ³⁰ Nuc'ua c'ü na yeje o cjuarma xo chjüntüvi c'e ndixü. Xo ndütjo, dya 'ñeju t'i. ³¹ Je xo va ciatjonu c'ü na jñi, hasta o llega nza sieteji. O chjüntüvi c'e ndixü nza texeji. Y o ndüji, dya 'ñeji t'i. ³² Cjanu o ndü c'ua c'e ndixü. ³³ Ma ra te c'o añima ja c'o nzi gui mangue, ¿cjó ngue c'ü ra tsjapü nu su c'e ndixü? Na ngue nza sieteji nde go tsjapü o suji, eñe c'o saduceo.

³⁴ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Yo nte cja ne xoñijömü chjüntüji. Xo 'ñe c'o o t'iji chjüntpüji. ³⁵ Yo nte, dya texeji ra teji ra ma ngäräji a jens'e; ngueextjo c'o ya rguí jogü cja jimi Mizhocjimi. 'Ma ra te c'o, dya ra chjüntüji, dya cjo xo ra chjüntpüji.

³⁶ Na ngue dya cja ra ndüji. Nguec'ua ri chjéntjui c'o o anxe Mizhocjimi c'o dya chjüntü ni ri tü. Y ri chjéntjui nza cja Mizhocjimi, na ngue ya rguí tetjoji ya rguí bübütjoji na yeje. ³⁷ Ixi 'ñetsetjo cja o jña Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés, c'ü ra te c'o añima. Ngue cja c'e

pasaje nu ja mama c'ü mi tjë c'e bidyi. O dyopjü ja va mama Mizzocjimi. O mama a cjava: "Ngue o Mizzocjimizü e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob", eñe Mizzocjimi cja c'o o dyopjü e Moisés. ³⁸ Mizzocjimi dya ngue o Mizzocjimi c'o aña, ngue o Mizzocjimi c'o bóbütjo. Ngue c'ua ixi 'ñetsetjo, zö ya ndü e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob, pero bóbütjoji y ra tetjoji, eñe e Jesús.

³⁹ Nuc'ua ja nzi c'o fariseo o xipjiji c'ua e Jesús:

—Xöpüte, me na jo gui mangue, embeji.

⁴⁰ Dya cjo cja rezga pje xe ro dyönü e Jesús.

¿De quién es hijo el Cristo?

⁴¹ O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—C'o xöpü o ley Mizzocjimi mamaji e Cristo ri mboxbëche cja e David. ⁴² Maco nguetsjé e David o dyopjü a cjava cja Salmo:

Mizzocjimi o zopjü c'ü ín Jmugö o xipjiji:

"Mimi cja ín jodyëgö."

⁴³ Rí da'c'ü rí mandague hasta 'ma cja rí chöpü yo nuc'ü na ü", eñe Mizzocjimi cja c'o o dyopjü e David.

⁴⁴ E David o nädä e Cristo o mama: "Ngue ín Jmugö", eñe. ¿Pje ne ra mama c'ü ri mboxbëche e Cristo cja e David 'ñe c'ü xo ri ngue o Jmu?, eñe e Jesús va xipji c'o nte.

Jesús acusa a los maestros de la ley

⁴⁵ Nuc'ua e Jesús o zopjü c'o o discípulo; ma dyärä c'o nte. ⁴⁶ O xipjiji:

—Rí pjötpüji ngüenda cja yo xöpü o ley Mizzocjimi. Anguezeli cjadüji na noji ga nzhodüji na maja o bituji. Me xo neji cjo ra mbësp'iji t'ecjañõmü rgá zenguaji cja o chöjmü. 'Ma pöji cja nintsjimi, me juajnüji o lugar c'o na jo ja ra mimiji, ngue c'ua yo nte ra jñandaji anguezeli ra mamaji me na joji. Y'ma go tsjaji o mbaxua, me xo juajnüji o lugar c'o me na jo. ⁴⁷ Anguezeli jünbüji c'o pë's'i yo ndixü yo ya ndü nu xïra. Pero me cjadüji na joji; me mezhe ga dyötüji Mizzocjimi. Na ngue c'ü ni tsjaji c'o na s'o, Mizzocjimi ra tsjapü xenda ra sufreji que na ngue 'ma dya ri xöpüteji.

21

La ofrenda de la viuda pobre

¹ Nuc'ua e Jesús o jñanda c'o rico mi junt'ü o merioji cja c'e caja nu ja mi mbeñesi Mizzocjimi. ² Xo jñanda o êjë 'na ndixü c'ü mi pobre c'ü ya vi ndü nu xïra, o 'ñe jñunt'ü yeje merio c'o dya nda mi muvi. ³ O mama c'ua e Jesús:

—Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. C'o yeje merio c'o o jñunt'ü ne ndixü nu pobre, xenda ni muvi a jmi Mizzocjimi que na ngue c'o o jñunt'ü yo 'ñaja. ⁴ Yo rico o mbeñesi Mizzocjimi o unüji c'o vi mboncjü. Nu ne ndixü

o unü texe c'o mi jün c'o rví ma ndõmü c'ü ro zi, eñe.

Jesús dice que el templo será destruido

⁵ Mi bübü ja nzi c'o o mama ja ma cja c'e templo. O mama maji c'ü me ma zö c'o ndojo c'o vi dyät'äji c'ü; me xo ma zö c'o mi dornao c'e templo c'o vi unü c'o nte. O mama c'ua e Jesús:

⁶ —Nujyo in jandaji, ra zädä c'o pa 'ma dya cja ra jyäns'ä yeje ndojo c'o dya ra yät'ä.

Señales antes del fin

⁷ O mamaji c'ua:

—Xöpüte, ¿jinguä ra zädä yo? ¿Pje ma señal c'ü rá janda-jme ngue c'ua rá päräjme 'ma ya ri ngue ra zädä yo?

⁸ O ndünru c'ua e Jesús:

—Pjötpüji ngüenda c'ü dya rí creogueji c'o ra 'ñe dyon'c'üji. Ra ejë na puncjü c'o ra jñuncögö in chjü, ra mama-maji ngueje Cristo anguezeki. Y bübü c'o ra mama c'ü ya ra nguins'i e jens'e 'ñe ne xoñijõmü. Dya rí cheñeji anguezeki. ⁹ Y rí dyäräji ri cjaji o chü. Xo ra mbezheji ya ri cjaji o chü. Dya rí sügueji, na ngue ni jyodü ra zädä a cjanu. Pero dya be ra nguins'i ne xoñijõmü.

¹⁰ O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Yo país ra chüji co yo 'ñaja país. C'o rey ra chüji co c'o 'ñaja rey. ¹¹ Ra mbi na zëzhi ne xoñijõmü. Y na puncjü o jñiñi ja c'o ra sufreji o tjijmi 'ñe na puncjü o jñiñi c'o ra nzhodü o ngueme c'o me na s'ëzhi. Ra jñandaji a jens'e c'o

nunca jandaji nguec'ua me ra züji.

¹² 'Ante c'ü ra zädä yo, ra zü'c'üji yo nte ra tsja'c'üji c'ü rí sufregueji. Ra zints'iji cja yo nintsjimi ra jñün'c'üji ngüenda ra pantc'aji a pjörü. Y ra zints'iji cja yo rey 'ñe yo gobernador. Nujyo, ra tsja'c'üji yo, na ngue c'ü ri ejmezüji y ri nänngäji in chjügö. ¹³ 'Ma ra zints'iji a cjanu cja c'o pje pjëzhi, ra sö rí xipjiji ja ga cjazgö.

¹⁴ Ixtí jñunt'ü in mü'büji c'ü dya ni jyodü rí tsijijñiji ja rgui chjünrüji, ante c'ü ra jñün'c'üji ngüenda. ¹⁵ Na ngue nutscö rá da'c'üji o jña c'ü rí mangueji, 'ñe o pjeñe. Nguec'ua c'o nuc'üji na ü, dya

ra sö pje ra xi'ts'iji. Dya xo ra sö ra xi'ts'iji: "Dya cjuana c'ü in mangueji", ra 'ñents'eji.

¹⁶ Bübü 'ma ri ngue nin tataji 'ñe nin nanaji ra zints'iji cja c'o pje pjëzhi. Bübü 'ma ri ngue nin cjuarmaji o ngue 'na in dyocjeji, o ngue 'na c'ü in jogueji. Bübüs'üji c'o ra mbö't'üji. ¹⁷ Texeji ra nuc'üji na ü, na ngue nu'tsc'eji ri ejmezüji y ri nänngäji. ¹⁸ Pero dya ra sö pje ra tsja'c'üji, 'ma dya ra ne Mizophjimi, ni ri ngue 'naja in ñixteji ra ndö'tc'üji. ¹⁹ Zö ra tsja'c'üji yo, pero 'ma ri sido rí 'ñeje-meji Mizophjimi, rí bübütjogueji 'ma.

²⁰ "Ma rí jñandaji c'ü ya ri cárä o tropa texe lado a Jerusalén, ngue 'ma rí pärägueji 'ma c'ü ya ra zädä ra yä't'äji. ²¹ 'Ma rí jñandaji

a cjanu, nu'tsc'eji ri cārāji a Judea rí c'ueñe rí möji cja t'eje. Nu'tsc'eji ri cārāji mero a Jerusalén, rí pedye rí möji. Nu'tsc'eji ri cārāji cja in juancjeji ri pëpjiji, dya cja rí nzhogüji a Jerusalén; ixtí möji. ²² C'o pa c'o, yo nte ra sufreji na ngue c'o na s'o c'o vi tsjaji. Ra zädä c'o t'opjü o jña Mizhocjimi. ²³ Juejme c'o ri ndunte 'ñe c'o ri jötü o lélë c'o pa c'o. Me ra sufreji va a Judea texeji; Mizhocjimi ra castigao yo nte. ²⁴ Cārā c'o ra mbö't'üji co tjëdyi. Cārā c'o ra dyëdyiji cja c'o nan'ño país. C'o dya menzumü a Jerusalén, ngueje c'o ra manda nu, hasta 'ma ra zädä c'ü ya mama Mizhocjimi c'ü dya cja ra mandaji.

Cómo vendrá el Hijo del Hombre

²⁵ 'Ra jñandaji c'o nunca jandaji, na ngue nan'ño rgá jñetse e jyarü 'ñe e zana 'ñe yo seje. Y cja ne xoñijömü me ra yu'u na jens'e yo mar rgá pjö's'ü e ndeje. Nguec'ua yo nte, me ra züji, dya ra mbäräji pje ra tsjaji. ²⁶ Me ra jyoji na ngue c'ü me ri süji c'o xe ra zädä. Na ngue yo bëbü a jens'e ra pötü c'ü dya ri nza cja 'ma ot'ü. ²⁷ Nuc'ua ra jñandgagöji rva ēcjö cja ngömü, ra jñandgöji c'ü me rrä zëtsi 'ñe rrä zözü. ²⁸ 'Ma ra mbürü ra zädä yo, me rí mäji rgui chepquegöji. Na ngue dya cja ra mezhe rá 'ñe empc'öji libre c'o ri sufregueji.

²⁹ O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Tsjijñiji ja ga cja c'e za'a c'ü ni chjü higo, 'ñe yo pje nde ma za'a. ³⁰ Ma in jandaji ya peje o xi, in päräji ya ra ejë c'o pa 'ma ra paja ne xoñijömü. ³¹ Je xo rga ciatjonu, 'ma rí jñandaji c'ü ya ra zädä yo rí xi'tsc'öji, rí pärägueji 'ma c'ü ya rá mandagö nutscö o 'nevguegö Mizhocjimi.

³² 'Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji dya. C'o ri cārā c'o pa c'o, dya ra ndü texe c'o, hasta 'ma cja ra zädä texe yo rí xi'tsc'öji. ³³ Ra nguarü e jens'e 'ñe ne xoñijömü, pero nín jñagö nunca ra nguarü nu.

³⁴ 'Pjötpüji na puncjü ngüenda c'ü dya rí mäpäji yo bëbü cja ne xoñijömü, nza cja c'o si o t'apjü cja na tñi. Dya xo rí mamaji ja rgui chöt'üji pje rí siji 'ñe pje rí jyeji. 'Ma rí tsjaji a cjanu, ra meze in mü'büji. Nguec'ua 'ma ra zädä c'e pa 'ma rá ēcjö na yeje, dya ri tepqueji. ³⁵ 'Ma ra ejë c'e pa, ra sufre texe yo cārā cja ne xoñijömü c'o dya ri tepque. ³⁶ Nu'tsc'eji rí chepqueji. Rí sido rí dyötüji Mizhocjimi ra dya c'üji rí zézhgueji, ngue c'ua dya rí sufreji c'o ra zädä. Y ngue c'ua 'ma rá ēcjö na yeje cja Mizhocjimi, 'ma rá jün'c'üji ngüenda, dya pje rá tö'tc'üji.

³⁷ 'Ma ndempa e Jesús mi xöpü cja c'e templo. 'Ma xõmü mi pedye mi pa oxü cja c'e t'eje c'ü ni chjü Olivos. ³⁸ 'Ma

xörü, ts'i mi 'ñeje c'o nte cja c'e templo, ma ē ätpäji o jña.

22

Conspiración para prender a Jesús

¹ Ya mi ngue ro zädä c'e mbaxua c'ü mi chjü Pascua, 'ma mi siji o tjõmëch' i c'o dya mi bãns'ä. ² C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi mi ne ixto mbö't'üji e Jesús. Pero mi süji c'o nte. Nguec'ua me mi jodü ja rvá sö ro mbö't'üji.

³ C'ü dya jo mi dyoju e Judas Iscariote c'ü mi ngue 'naja c'o doce o discípulo e Jesús. O 'ñünbü o mü'bü e Judas. ⁴ Nuc'ua e Judas o dyätä c'ü dya jo, o ma cja c'o ndamböcjimi 'ñe c'o comandante cja c'e templo, o ma ñaji ja rvá tsja e Judas ngue c'ua anguezeji ro sö ro zürüji e Jesús. ⁵ Anguezeji me co mäji c'ua, o mamaji c'ü ro ngö't'üji e Judas. ⁶ Nuc'ua e Judas o mama c'ü ro tsja ja c'o nzi va xipjiji. Nuc'ua mi jodü ja rvá zidiy anguezeji nu ja c'o ma bübü e Jesús, ngue c'ua ro sö ro zürüji e Jesús 'ma dya ri cără c'o nte.

La Cena del Señor

⁷ O zädä c'ua c'e pa 'ma mi jyodü ro mbö't'üji 'na ts'imë c'ü ro zaji c'ü rví pjongüji c'e mbaxua. Xo ro ziji o tjõmëch'i c'o dya mi bãns'ä. Tsjë'ma mi cjadi a cjanu. ⁸ Nuc'ua e Jesús o ma't'ü e Pedro 'ñe e Juan o xipjivi:

—Mëvi ma dyätävi o jñõnü ngue c'ua rá sũpcöji ne mbaxua.

⁹ O ndünrü c'ua anguezevi o dyönüvi:

—¿Ja ngue c'ua *in* ne rá sigöji, ngue c'ua rá ma ät'äbe?

¹⁰ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjivi:

—Dyärävi c'ü rí xi'ts'ivi. 'Ma rí sätävi cja c'e jñiñi, rí chjëji 'na bëzo c'ü ri tunü 'na xäjnä o ndeje. Rí möji angueze, xo rí tsjogüvi cja c'e ngumü nu ja ra cjogü angueze. ¹¹ Rí xipjivi c'ua c'e bëzo c'ü menzumü nu: "C'ü rvá ēcjöbe, mama c'e xöpüte rá ē xi'ts'ibe, ¿ja bübü c'e cuarto nu ja ra mimi co c'o o discípulo ra ziji c'ü rguí züpüji ne mbaxua?" Je rga cjanu rgui xipjivi c'e menzumü. ¹² Nuc'ua angueze ra jí'ts'ivi 'na jyäcumü c'ü na nojo c'ü ya bübü texe c'o ni jyodü. Ngueje nu rí dyätävi o jñõnü nu, eñe e Jesús.

¹³ Anguezevi o mëvi c'ua, o ma chöt'üvi c'ua ja nzi va xipjivi. O dyätävi c'ua o jñõnü c'o ro ziji rvá züpüji c'e mbaxua.

¹⁴ Nuc'ua 'ma mü o zädä c'e hora c'ü ro ziji c'e jñõnü, o mimi c'ua e Jesús cja c'e mexa. Xo 'ñe c'o o discípulo. ¹⁵ O mama c'ua e Jesús:

—Me rí negö c'ü 'natjo c'ua rá siji c'ü rga sũpcöji ne mbaxua ante c'ü rá sufregö.

¹⁶ Rí xi'tsc'öji, dya cja rá sigö c'ü rga sũpcö ne mbaxua; ya ra mbötcüji ja c'o nzi ga mbö't'üji o ts'imë c'o ni züpüji ne mbaxua. Nuc'ua, ngueje

nu ja manda Mízhocjimi cja rá sigöji na yeje 'ma.

17 O ndü c'ua 'na vaso, cjanu o unü 'na pöjö Mízhocjimi. O mama c'ua:

—Chüji nu, rí siji in texeji.
18 Rí xi'tsc'öji, dya cja rá sigö o ndeje o uva hasta 'ma ra zädä c'ü rá mandagö nutscö o 'ñevguegö Mízhocjimi, embeji c'o discípulo.

19 Cjanu o jñü c'ua 'na tjömëch'i o unü 'na pöjö Mízhocjimi. Cjanu o xënbí c'ua c'o o discípulo, o xipjiji:

—Nujnu ngue ín cuerpogö nu. Co nín cuerpogö, rá päjt'ägöji c'ü rvi chüji. Nu na cjagueji dya, dya rí jyombeñe rí tsjagueji nu, ngue c'ua rí mbenzgöji, eñe.

20 Nuc'ua 'ma ya vi nguarü vi ziji c'e tjömëch'i, e Jesús xo ndü c'e vaso. O yepe o unü 'na pöjö ja c'o nzi va jñü c'e tjömëch'i. Cjanu o xipji c'o o discípulo:

—Nujnu ngue ín tsjigö nu. C'ü rga pjödü ín tsji rá tügö, ngue c'ü rgui pärägueji c'ü ra perdonáots'üji Mízhocjimi ja c'o nzi va mama.

21 'Tsjijñiji c'ü rá xi'tsc'öji. Nu c'ü ra nzhögügö cja o dyë yo nte ngue c'ua ra mbötcüji, ngueje 'naja yo rrä sigöji o xëdyi. 22 C'ü rvá ēcjö cja Mízhocjimi, ngue c'ü ra mbötcüji ja c'o nzi va mama Mízhocjimi. Pero juejme ne bëzo nu ra nzhögügö. Ra tsjapü Mízhocjimi me ra sufre nu.

23 Nuc'ua anguezeji pötü va dyönüji cjó mi ngue anguezeji

c'ü ro tsja a cjanu ro nzhö e Jesús.

Se discute quién sería el más importante

24 C'e xõmü, c'o discípulo o zöji o jña cjó mi ngue anguezeji c'ü ro tsja xo'ñi.
25 Nuc'ua o mama e Jesús o xipjiji:

—C'o o rey c'o nte c'o dya ma'tü Mízhocjimi, me mandaji yo nte. Me xipjiji c'ü pje ra tsja yo nte, maco ne c'o rey c'ü ra xiji me na jontejí. 26 Nu'tsc'ejí, dya je rga cjatsc'ejí nu. Bübüts'üji c'o ra ch'unü ra mbëzhiji na nojo, pero ni jyodü ra pjösteji nza cja 'na t'i c'ü xe sëbi. Zö bübüts'üji c'o ra mandatsc'ejí, pero ni jyodü ra mböxc'üji nza cja 'ma ri ngue 'na mbëpjí. 27 ¿Ja ngue c'ü mamaji c'ü xenda na nojo? ¿Cjo ngue c'ü mimi cja mexa ga zi o xëdyi, o ngue c'ü sirve o jñöñü? Ngueje c'ü mimi cja mexa. Maco rí pjöstegö a ndetsc'ejí.

28 'Zö dya ätcägö yo nte, zö me nugüji na ü, pero nu'tsc'ejí sido in nzhodüji co nuzgö.

29 Nguec'ua rí da'c'ü rí mandaji, ja c'o nzi va dyacügö mi Tatagö. 30 'Ma rá mandagö, nu'tsc'ejí rí mimiji co nuzgö rá siji o xëdyi. Yrít sjají juesti rí jñünpuji ngüenda c'o ín menzumüji a Israel c'o tsja cja c'o doce estado.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

31 Xo mama c'ua e Jesús c'ín Jmugöji:

—Nu'tsc'e Simón, dyärä na jo c'ü rí xi'tsc'ö. E Satanás c'ü dya jo, o ch'unü sjëtsi ra zöc'üji in texeji. Ne anguezze rí xõgueji co nuzgö rí pjöt'üji, nza cja ga mböt'ü o paxa 'ma pitsiji o ndëxü. ³² Nu'tsc'e Simón, rí pärägö ra mezhe 'na ndajme ra ndö'c'ü c'ü dya jo. Pero ró ö'tc'ü Mizzhocjimi c'ü rí sido rí creozügö. 'Ma ra nzhogü in mü'bügue, rí pjös'ü yo nin cjuarma xo ra zëzhiji.

³³ O ndünrrü c'ua e Simón Pedro o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rí bübü dispuesto rá mëgövi, zö ra pantcavi a pjörü. Xo rí bübü dispuesto rá tügö co nu'tsc'e.

³⁴ E Jesús o xipji:

—Nu'tsc'e Pedro, rí xi'ts'i, ante c'ü ra huë o tare, ya na jñi rgui mamague c'ü dya in pääcägö.

Se acerca la hora de prueba

³⁵ O sido o ña e Jesús o xipji c'o discípulo:

—'Ma i möcjeji i ma zopjüji yo nte, ró xi'tsc'öji c'ü dya i tsanaji o mape, ni xo i jñünüji o merio. Xo ró xi'tsc'öji c'ü dya i tsidyiji c'o ri chin'ch'iji. ¿Cjo pje c'o o bë'ts'iji 'ma?

O ndünrrü c'ua anguezzeji o mamaji:

—Iyö, dya pje bëtsijme.

³⁶ O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Nudya, c'o cäjäts'üji mape ra ngana c'o. Xo rí jñünüji o merio. Na ngue dya cja ra recibidots'üji nza cja 'ma ot'ü. C'o dya jün o tjëdyi, ra mböji c'ü tëji ra

ndömöji. ³⁷ Na ngue rí xi'ts'iji c'ü ni jyodü ra zädä o jña Mizzhocjimi c'ü mama a cjava rá sufregö: "Yo nte ra mamaji c'ü me na s'o c'ü", eñe. Jä, ni jyodü ra zädä texe c'ü ya t'opjü ja rga sufregö.

³⁸ O mama c'ua c'o discípulo:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, bübü va yeje tjëdyi.

O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Na jotjo co nujyo.

Jesús ora en Getsemani

³⁹ Cjanu o mbedye c'ua e Jesús o ma cja c'e t'eje c'ü ni chjü Olivos, o ma'a ja c'o nzi ma cja o tjürü. Xo möji co c'o o discípulo. ⁴⁰ 'Ma mü o zät'äji cja c'e t'eje, o mama c'ua e Jesús o xipji:

—Dyötüji Mizzhocjimi c'ü dya rí dyätäji c'ü dya jo 'ma ra zöc'üji, embeji c'o.

⁴¹ Nuc'ua cjanu o xögü co anguezzeji, o ma c'ua na ts'ijë, nza cja 'ma ja c'o sobü 'na ndojo 'ma cjo c'o pana. O ndüñijömu c'ua va dyötü Mizzhocjimi. ⁴² O mama:

—Mi Tatats'ügö. 'Ma rí ñegue, rí ts'a's'ü c'ü dya ra zädä c'ü rá sufregö. Pero dya rí tsjague c'ua ja rgá negö; tsjague c'ua ja nzi gui ñegue, eñe.

⁴³ O 'ñetse c'ua 'na anxe c'ü vi 'ñeje a jens'e cja Mizzhocjimi, o 'ñe tsjapü o zëzhi e Jesús. ⁴⁴ Me ma sufre e Jesús. Xe ma ötü Mizzhocjimi co texe o mü'bü. Qjenzhe, me ma puncjü ma mbibi a jömü nza cja o cji.

⁴⁵ Nuc'ua 'ma mü o nguarü o dyötü Mizhocjimi, o böbü. Cjanu o ma c'ua nu ja mi bübü c'o o discípulo. O chöt'üji ma ïji, na ngue c'o mi cijijiji ro sufre e Jesús. ⁴⁶ O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—¿Jenga in īcjeji? Rí ñangaji rí dyötüji Mizhocjimi, ngue c'ua dya rí dyätäji c'ü dya jo, 'ma ra zöc'üji.

Llevan preso a Jesús

⁴⁷ 'Ma xe ma ña e Jesús, o säjä c'ua na puncjü o nte. Mi ot'ü a xo'ñi c'ü mi chjü e Judas c'ü mi ngueje 'naja c'o doce discípulo. Cjanu o chëzhi c'ua cja e Jesús cjanu o zü'tp'ü o jmi. ⁴⁸ Nuc'ua e Jesús o xipji:

—Nu'tsc'e Judas. Rvá écjö cja Mizhocjimi. Maco va ë sütcü in jmi ngue c'ua yo va dyocjeji ra mbäcöji nguetskö e Jesús, ngue c'ua ra zinzgöji.

⁴⁹ C'o mi dyozi e Jesús, 'ma mü o jñandaji c'ü ya ro zidijiji e Jesús, o xipjiji c'ua:

—¿Cjo na jo rá ya'büjme co tjëdyi yo?

⁵⁰ Cjanu o tsja c'ua 'na c'o discípulo o ya'bü 'na tjëdyi 'naja c'o o mbëpjì c'ü mi mero ndamböcjimi, o jñüpcü o ngö cja o jodyé. ⁵¹ O ndünru c'ua e Jesús o mama:

—Iyö. Jyëziji ra tsjacüji c'ua ja c'o nzi ga neji, embeji c'o discípulo.

Nuc'ua e Jesús o jopcü c'ua c'ü o ngö c'e mbëpjì.

⁵² Nuc'ua e Jesús cjanu o zopjü c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o comandante cja c'e templo, 'ñe c'o 'ñaja c'o pjé mi pjëzhi c'o vi 'ñe zidyi e Jesús, o xipjiji:

—¿Jenga in cjagueji a cjanu? I pedyeji cja c'in jñiñiji va ë súcöji nza cja 'ma ri nguezgö 'na mbë, va jünji in chjëdyiji 'ñe in ngarroteji. ⁵³ Pama mi bünc'öji co nu'tsc'eji cja c'e templo, maco dya mi súcögöji 'ma. Pero nudya, ngue ne hora nu ya ch'a'c'üji rí tsjacöji yo. Ngue ne hora nu ya ch'unü e Satanás c'ü dya jo, ra tsja ja c'o nzi ga ne.

Pedro niega conocer a Jesús

⁵⁴ Nuc'ua anguezeji o pënh'iji e Jesús, cjanu o zidyiji cja o ngumü c'ü mi mero ndamböcjimi. 'Ma ya mi möji, e Pedro mi bëpjatjo na jë cja e Jesús. ⁵⁵ 'Ma mü o zät'äji, o ñörüji c'ua 'na sivi a nde cja c'e tji, o mimiji c'ua o pa't'üji. E Pedro xo mimi co anguezeji. ⁵⁶ 'Na ndixü c'ü mi mbëpite nu, o jñandaji e Pedro mi junrü cja o jya'sü c'e sivi. O nguin'chp'i c'ua o jmi, cjanu o mama:

—Nujnu, nde mi dyozi e Jesús.

⁵⁷ O ngädä c'ua e Pedro o mama:

—Dya rí pärägö nu.

⁵⁸ Dya mezhe c'ua, c'ü 'naja nte o jñanda mi junrü nu e Pedro, cjanu o xipji:

—Xo ngue'tsc'e 'naja c'o nde mi dyozi e Jesús.

O mama c'ua e Pedro:

—Nu'tsc'e bëzo, dya nguetskö.

⁵⁹ O mezhe c'ua 'na hora, cjanu o mama c'ua c'ü 'naja:

—Na cjuana rí pärägö, ne bëzo nu, nde mi dyozi e Jesús. Xo menzumü a Galilea nu.

⁶⁰O mama c'ua e Pedro:

—Nu'tsc'e bëzo, dya rí pärägö c'ü in mangue.

Nuc'ua 'ma mi ña e Pedro, cjanu o huë c'ua 'na tare. ⁶¹Nuc'ua e Jesús c'ü ín Jmugöji o jñandaji e Pedro. Nuc'ua e Pedro o mbeñe c'o jña c'o vi xipji c'ín Jmugöji: "Ante c'ü ra huë o tare, ya na jñi rgui mamague c'ü dya in päcägö", vi 'ñeñe. ⁶²Nuc'ua e Pedro o mbedye a tji, me go huë co texe o mü'bü.

Se burlan de Jesús

⁶³C'o bëzo c'o mi pjörü e Jesús, me mi cjapüji burla e Jesús, y mi päräji. ⁶⁴Cjanu o ngo'tp'üji o ndö co 'na ts'imbayo. Cjanu o ya'büji o jmi, o xipjiji:

—Ma o 'ñempc'e Mzhocjimi, mamague cjó ngue c'ü o mbäräts'ü, embeji.

⁶⁵Y pje c'o nde mi xipjiji ma zadüji.

Jesús delante de la Junta Suprema

⁶⁶Nuc'ua 'ma ya mü o jyans'ü, o jmürü c'ua c'o titá c'o pje mi pjëzhi cja c'e jñiñi, 'ñe c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o mi xöpü o ley Mzhocjimi. O zidyiji c'ua e Jesús nu ja ro jñünpuji ngüenda. O jñünpuji c'ua ngüenda o xipjiji:

⁶⁷—¿Cjo ngue'tsc'e e Cristo? Xitsijme.

O ndünrrü c'ua angueze o xipjiji:

—Zö ro xi'ts'iji, pero dya in creozüji. ⁶⁸Nu 'ma xo

ro önnç'ügöji, dya xo ri chjünrügueji. Dya xo ri xäcäzüji. ⁶⁹Nutscö rvá ēcjö cja Mzhocjimi, dya ra mezhe rá ma mimi cja o jodyë Mzhocjimi c'ü me na zëzhi.

⁷⁰Texeji o mamaji c'ua:

—¿Cjo ngue'tsc'e o T'its'ü Mzhocjimi 'ma?

O ndünrrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Jä, nguezgö c'ua ja vi mangueji.

⁷¹Anguezeji o mamaji c'ua:

—¿Pje xe ni jyodü o testigo? Nuzgötsjëji ró äräji c'o o mama.

23

Jesús ante Pilato

¹Cjanu o böbüji c'ua texeji, cjanu o zidyiji c'ua e Jesús cja e Pilato. ²O mbürü o xipjiji e Pilato c'ü vi tsja na s'o e Jesús, o mamaji:

—Nu ne bëzo nu, ró tö'tp'üjme mi onpü yo ín menzumügöjme, mi xipjiji c'ü dya cja ra dyätäji c'ü in gobiernogue. Mama c'ü dya rá cjö'tüjme o contribución e César. Xo mama c'ü nguetsjë angueze e Cristo c'ü te'be yo nte ra manda.

³O mama c'ua e Pilato o xipji e Jesús:

—¿Cjo in reygue cja yo menzumü a Israel?

O ndünrrü c'ua e Jesús o xipji:

—Jä, nguetscö c'ua ja vi mangue.

⁴Nuc'ua e Pilato, o xipji c'o ndamböcjimi 'ñe c'o nte:

—Dya pje rí tö'tp'ügö c'o na s'o ne bëzo nu.

⁵ C'o ndamböcjimi 'ñe c'o nte, sido mi xipjiji e Pilato c'ü vitsja na s'o e Jesús, o mamaji:

—Nujne bëzo nu, xöpü yo nte texe cja yo ín jñiñigöjme. O mbürü a ma a Galilea. Nuc'ua ma ëjë ma xöpü texe cja yo jñiñi hasta 'ma cja mü o säjä a 'ñeva a Jerusalén, xo xöpü va. Nguec'ua yo nte ne ra tsjaji o chü, dya cja ra dyätäji in gobierogue, mi eñei ma ngöt'üji e Jesús.

Jesús ante Herodes

⁶ Nuc'ua e Pilato 'ma mü o dyärä c'o vi mamaji, cjanu o tsja c'ua tönü:

—¿Cjo menzumü a Galilea ne bëzo?

⁷ Nuc'ua e Pilato, 'ma mü o mbärä c'ü je mi menzumü e Jesús a Galilea, o manda c'ua ro zidyiji e Jesús cja e rey Herodes c'ü mi bübü a Jerusalén c'o pa c'o. Na ngue ngueje e Herodes c'ü mi manda a Galilea. ⁸ Nuc'ua e Herodes, 'ma mü o jñanda e Jesús, me co mäjä na puncjü. Na ngue ya vi mezhe mi ne ro jñanda, na ngue mi ärä c'ü me mi näntji e Jesús. Mi te'be c'ü ro tsja e Jesús o señal c'o me na nojo, ngue c'ua ro jñanda. ⁹ Nguec'ua va tsjapü na puncjü tönü e Jesús. Pero dya go ndünrü. ¹⁰ Xo mi cära nu c'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mzhocjimi.

Me mi ñaji ma ngöt'üji e Jesús. ¹¹ E Herodes 'ñe c'o o tropa, me mi mbäxtjoji e Jesús mi cjapüji menu. Cjanu o jyecheji c'ua 'na bitu c'ü me mi muví, c'ü mi nza cja c'o je'e o rey. Nuc'ua cjanu o manda

o zidyiji na yeje cja e Pilato.

¹² E Pilato 'ñe e Herodes otü mi üvi. Pero c'e pa c'ü, o jovi.

Jesús es sentenciado a muerte

¹³ Nuc'ua e Pilato o zojnü texe c'o ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o mi pjëzhi na nojo 'ñe c'o nte. ¹⁴ O xipjiji:

—Nu'tsc'oji i sinquigöji ne bëzo nu, i xitsiji c'ü onpü yo nte ngue c'ua ga ne ra tsjaji revolución. Pero dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'oji. Ró önungö na jo ne bëzo; i dyäräji in texeji. Dya pje ró tö'tp'ügö c'o in mangueji. ¹⁵ Ni xo ri ngue e Herodes, dya pje xo chö'tp'ü nu. Nguec'ua va manda i sigueji na yeje a 'ñeva. Dyäräji na jo. Dya pje tsja c'o na s'o ne bëzo, c'o rga pö't'üji. ¹⁶ Pero ante c'ü rá eme libre, rá manda ra jyüt'üji o chirrio, eñe e Pilato.

¹⁷ Tsjë'ma mi cjaji c'e mbaxua c'ü mi chjü Pascua, y tsjë'ma mi cja c'o nte mi ötüji e Pilato ro 'ñeme libre 'na bëzo c'ü ma o'o a pjörü. Nuc'ua e Pilato mi eme c'ua libre c'e nte. ¹⁸ C'o ndamböcjimi 'ñe c'o nte, dya neji c'ü ro 'ñemeji libre e Jesús. Nguec'ua va mapjüji texeji o mamaji:

—Pö't'ü ne bëzo. Rí negöjme rí 'ñeme libre e Barrabás, eñe c'o.

¹⁹ E Barrabás vi pant'aji a pjörü na ngue vi pjütü 'na chü a Jerusalén, vi chüji c'e gobierno, y mi pö't'ü o nte. ²⁰ E Pilato ndo zopjüti na yeje c'o nte, na ngue mi ne ro 'ñeme libre e Jesús. ²¹ Pero anguezeki

o mapjüji c'ua na jens'e o mama
maji:

—Chät'äji cja ngronsi,
chät'äji cja ngronsi.

²² Nuc'ua c'ü na jñi, o mama
c'ua e Pilato o xipjiji:

—¿Pje ni mbë c'ü o tsja c'ü
na s'o? Dya pje rí tö'tp'ügö
c'o na s'o c'ü rga pö't'üji.
Pero ante c'ü rá eme libre, rá
manda ra jyüt'üji o chirrio,
eñe.

²³ Pero c'o ndamböcjimi 'ñe
c'o nte sido mi mapjüji na
jens'e, sido mi mamaji c'ü mi
jyodü ro ndät'äji e Jesús cja
ngronsi. O ndöji na ngue sido
mi mapjüji. ²⁴ Nguec'ua e Pi-
lato o mama c'ü ro tsja ja c'o
nzi ma dyörü anguezéji. ²⁵ O
'ñeme c'ua libre c'e bëzo ja c'o
nzi ma dyörüji; maco vi tsja
c'o na s'o. C'ü vi pant'aji a
pjörü, ngue c'ü vi pjütü 'na
chü 'ñe mi pö't'ü o nte. E Pi-
lato xo manda c'ü ro ndät'äji
e Jesús ja c'o nzi ma neji.

La crucifixión

²⁶ 'Ma ya mi sidyiji e Jesús
ro ma ndät'äji cja ngronsi, o
pênc'iji 'na bëzo c'ü mi men-
zumü a Cirene c'ü vi 'ñeje cja
juajma. Nuc'ü, mi chjü Simón
c'ü. O tsjapüji e Simón ro
nduns'ü c'e ngronsi ro bëpja
cja e Jesús.

²⁷ Mi bëpja ma möji na
puncjü o nte. Na puncjü c'o
ndixü me mi ndumüji ma
huëpji e Jesús. ²⁸ E Jesús o
jñanda c'o ndixü o xipjiji:

—Nu'tsc'oji ndixü *in* men-
zumüji a Jerusalén, dyäräji
c'ü rá xi'tsc'öji. Dya rí huëji
por nutscö; huëtsjëgueji 'ñe

rí huëpji in ch'igueji. ²⁹ Na
ngue ra zädä c'o pa 'ma me
rí sufregueji. Nguec'ua ra
mamaji: "Xenda rvá jo 'ma
dya ro muxt'i yo ndixü 'ñe
'ma dya ro ndunteji 'ñe 'ma
dya ro jötüji o lëlë", ra 'ñeñeji.
Na ngue ra sufreji na puncjü.
³⁰ Nuc'ua ra mama c'o nte:
"Quera ro yëbi yo t'ejé 'ñe
yo ts'it'eje ro ndivguiji. Xe
na jo que na ngue c'ü rá
sufregöji yo na s'ëzhi", ra
'ñeñeji. ³¹ Nutscö, zö dya pje
ró cjagö, pero rá sufregö na
puncjü. Nadya yo menzumü
va yo tuns'ü na puncjü o
nzhubü, ¿pje ra tsjapüji yo?,
eñe e Jesús.

³² 'Ma mü o zidyiji e Jesús,
xo mi sidyiji yeje bëzo c'o xo
ro ndät'äji cja ngronsi. Nuc'o,
vi tsja na s'o c'o. ³³ Nuc'ua
'ma mü o zät'äji nu ja mi
chjü T'ejeñinte, o ndät'äji cja
ngronsi nu, e Jesús 'ñe c'o vi
tsja na s'o. 'Naja c'ü o ndät'äji
cja ngronsi cja a lado o jodyë
e Jesús; 'naja c'ü o ndät'äji c'ü
'nanguarü. ³⁴ O mama c'ua e
Jesús:

—Mi Tatats'ü *in* bübü
a jens'e, rí ö'tc'ü rí per-
donaogue yo. Na ngue dya
päräji c'ü cjacü yo, eñe.

Nuc'ua c'o tropa o eñeji cjó
ngue c'ü ro tsjapü o cjaja c'o o
bitu e Jesús. ³⁵ C'o nte mi böbü
mi jandaji e Jesús. Anguezéji
'ñe c'o pje mi pjëzhi, me mi
cjapüji burla e Jesús mi ma-
maji:

—Maco mamaji o mbös'ü
na puncjü o nte nu, maco
dya sö ra 'ñemetsjë ra dagü

cja ne ngronsi. Maco mi mama ngueje nu o juajnü Mizhocjimi ra manda, maco dya dagü dya cja ne ngronsi, eñeji.

³⁶ C'o tropa xo mi cjapüji burla e Jesús. Mi chézhiji cja o jmi e Jesús, mi unüji ro zi o vino c'o dya nda ma jo. ³⁷ Mi xipjiji:

—Nu 'ma ngue'tsc'e o rey yo menzumü a Israel, ts'ügütsjë dya, dyagü cja ne ngronsi.

³⁸ A xes'e cja o ñi c'e ngronsi, mi cuat'ü 'na xiscömü c'u mi t'opjü o letra c'e jña griego, 'ñe o latín 'ñe hebreo. Mi t'opjü a cjava: "Nujnu, o Rey yo menzumü a Israel nu."

³⁹ Nuc'ua 'naja c'o vi tsja na s'o c'ü xo mi dät'ä nu, o zadü e Jesús o xipji:

—Nu 'ma ngue'tsc'e e Cristo, 'ñemetsjë dya, dyagü cja ne ngronsi. Xo rí 'ñevguegöbe libre.

⁴⁰ O ndünrü c'ua c'ü 'naja c'ü mi dät'ä nu, o huench'i o xipji:

—Nu'tsc'e, dya in sügue Mizhocjimi. ¿Jenga in sadügue ne bëzo? Nujnu, xo na sufre yo rrä sufregövi. ⁴¹ Nutscövi, rí merecidovi rá sufregövi yo, na ngue ró cjaví c'o me na s'o. Pero ne bëzo, dya pje tsja nu.

⁴² O sido o ña c'ua c'e bëzo o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e in Jmuts'ügö, rí ö'tc'ü c'ü rí mbenzegö 'ma rí nzhogue na ye rí ē mandague, eñe.

⁴³ O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Dyärä na jo c'ü rá xi'tsc'ö. Ne pa dya, rí bübügue co nutscö a jens'e nu ja me na zö.

Muerte de Jesús

⁴⁴ Nuc'ua 'ma mü o zünü jñisiarü, o bëxömü c'ua texe cja ne xoñijömü hasta 'ma mü o zünü jñi c'ü nzhä. ⁴⁵ O bëxömü e jyarü. Y o chödü a nde c'e manta c'ü mi cjoü a mbo cja c'e templo nu ja me ma sjü. ⁴⁶ Nuc'ua e Jesús o mapjü na jens'e o mama:

—Nu'tsc'e mi Tatats'ügö, sinngui dya ín aljma.

Nuc'ua 'ma mü o nguarü o mama c'o, cjanu o ndü c'ua.

⁴⁷ Nuc'ua c'ü mi manda c'o tropa, 'ma mü o jñanda c'o me na nojo, o ma'tü Mizhocjimi o mama:

—Ne bëzo, na cjuana c'ü dya tsja c'o na s'o.

⁴⁸ Na puncjü o nte c'o vi ma jñanda pje ro tsjapüji e Jesús. 'Ma mü o jñandaji ja va ndü, o nzhogüji mi ya'büji o tijmiji. Na ngue me mi süji 'na pje ro zädä. ⁴⁹ C'o mi dyoji e Jesús, ma böbütoji na jë, xo jñandaji. Xo 'ñe c'o ndixü c'o mi pöji e Jesús ndeze 'ma mü o mbürü o xöpü c'o nte a Galilea.

Jesús es sepultado

⁵⁰ Mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjü José. Mi menzumü a Arimatea c'ü mi tsja cja c'e estado de Israel. Ma jonte c'e bëzo, y mi cja ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi. Mi ngue 'na c'o mi pjëzhi na nojo c'o mi jün ngüenda. ⁵¹ Pero dya go ne c'o vi tsja c'o 'ñaja, 'ma mü o mamaji mi jyodü ro mbö'tüji e Jesús. Mi te'be c'ü

ro ñ manda nu c'ü vi 'ñeme Mzhocjimi. ⁵² Nuc'ü, o ma c'ua cja e Pilato o ma dyötü c'ü o cuerpo e Jesús. ⁵³ Cjanu o ma ts'üpü c'ü o cuerpo cja c'e ngronsi. Cjanu o mböch'ü 'na bitu. Cjanu o ma ngöt'ü cja 'na cueva c'ü vi dyö't'üji cja peña, c'ü dya cjó be mi cöt'üji. ⁵⁴ Nu c'e pa c'ü, ngue 'ma mi preparao c'o menzumü a Israel, na ngue c'ü na jyas'ü mi ngue c'e pa 'ma söyaji. Ya mi ngue ro nguibi e jyarü, ya mi ngue ro mbürü c'e xabaro.

⁵⁵ C'o ndixü c'o mi pöji e Jesús ndeze 'ma mü o mbürü o xöpü c'o nte a Galilea, xo möji e José. O ma nuji c'e cueva ja ngöt'üji o cuerpo e Jesús. ⁵⁶ Cjanu o nhogüji a Jerusalén, o dyät'äji o perfume 'ñe o ungüento, ngue c'ua ro ma ngosp'üji o cuerpo e Jesús. Nuc'ua c'ü na ye nu pa, 'ma mi söya yo menzumü a Israel, o söya c'ua c'o ndixü ja c'o nzi ma mama cja c'o o mandamiento Mzhocjimi.

24

La resurrección de Jesús

¹ Nuc'ua c'ü ot'ü pa nu ngo'o 'ma ya ma jya's'ü, o ma c'o ndixü cja c'e cueva, o ndunüji c'o perfume c'o vi dyät'äji. Xo möji c'o 'ñaja ndixü. ² Ma mü o zät'ä nu, o dänä o jñanda a mbo. C'ü o jñanda, nguextjo c'e manta c'ü vi mböch'üji o cuerpo e Jesús. Cjanu o ma c'ua, me mi cjijñi pje mi ne ro mama c'o vi jñanda.

'Nango jñetse c'ua yeje anxe c'o mi 'ñetse nza cja o bëzo, mi böbüvi o jmiji, me mi juëns'i o bituvi. ⁵ Me go pizhi c'ua c'o ndixü o ñüçüji a jõmü. O mama c'ua c'o anxe o xipjiji:

—¿Jenga in jodüji a nde cja yo añima nu c'ü bübüti? ⁶ Dya bübü va c'ü; ya tetjo. Mbeñeji na jo c'o o xi'tsc'eji e Jesús 'ma mi bübü a Galilea. ⁷ O xi'tsc'eji c'ü vi 'ñeje cja Mzhocjimi pero mi jyodü ro nzhöji anguezze cja c'o nte c'o cja na s'o, ro ndät'äji cja ngronsi. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, ro tetjo ro bübüti na yeje, eñe c'o anxe va xipjivi c'o ndixü.

⁸ O mbeñe c'ua c'o ndixü c'o vi mama e Jesús. ⁹ Cjanu o mbedyeji nu, o möji c'ua nu ja mi cärä c'o once apóstole 'ñe c'o 'ñaja, o ma xipjiji c'o vi mama c'o anxe. ¹⁰ C'o o ma xipji c'o apóstole, mi ngueje e María Magdalena 'ñeje e Juana 'ñe e María c'ü nu nana e Jacobo. Xo mi ngue c'o 'ñaja ndixü c'o mi dyoji. ¹¹ C'o apóstole o nguijñiji c'ü mi jyo c'o ndixü. Nguec'ua dya go creoji c'o o xipjiji.

¹² Pero e Pedro ixco cjuan'di go ma cja c'e cueva. 'Ma mü o zät'ä nu, o dänä o jñanda a mbo. C'ü o jñanda, nguextjo c'e manta c'ü vi mböch'üji o cuerpo e Jesús. Cjanu o ma c'ua, me mi cjijñi pje mi ne ro mama c'o vi jñanda.

En el camino a Emaús

¹³ C'e pa c'ü, yeje anguezzeji mi mëvi cja 'na ts'ijñiñi c'ü ni chjü Emaús. C'e jñiñi

mi jyadüvi once kilómetro a Jerusalén. ¹⁴ 'Ma mi pëvi, mi pötma mamavi ja va ndät'äji e Jesús cja ngronsi 'ñe ja va ngöt'üji cja cueva. Xo mi mamavi ja ga cja c'o vi mama c'o ndixü c'ü vi te e Jesús. ¹⁵ 'Ma mi ñavi 'ñe mi pötma dyönüvi, nuc'ua e Jesús o chëzhi ts'ë c'ua, cjanu o möji c'ua. ¹⁶ Anguezevi o jñandavi e Jesús, pero dya mbärävi c'ü mi ngue e Jesús. ¹⁷ O mama c'ua e Jesús o xipjivi:

—¿Pje ni mbë c'o pötqui mamavi gui mëvi, nguec'ua me in ndumüvi?, eñe e Jesús.

¹⁸ 'Naja c'o bëzo mi chjü e Cleofas. O ndünru c'ua o xipji e Jesús:

—¿Cjo dya in bübügue va a Jerusalén? Maco texe yo nte päräji c'o o zädä va yo pa yo.

¹⁹ O ndünru c'ua e Jesús o dyönüvi:

—¿Pje ni mbë c'o o zädä?

O ndünru c'ua o xipjivi:

—Ngueje c'o o tsjapüji e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret. Mizhocjimi o 'ñeme ro zopjü yo nte. Mi cja ja c'o nzi ma ne Mizhocjimi; mi ña na jo o jña Mizhocjimi y mi cja c'o me na nojo. Nguec'ua yo nte me mi näntji c'ü, me mi mamaji c'ü me ma jo c'ü. ²⁰ C'o ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja in menzumüji c'o pjëzhi na nojo, o zidyiji e Jesús nu ja jñünpuji ngüenda. Y o mbö't'üji cja ngronsi.

²¹ Nutscöjme mi dyocjöjme e Jesús, mi pëzhgöjme mi ngue anguez e c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi ro salvazüji

nutscöji rí menzumüji a Israel, ro 'ñevgueji libre cja c'o nugüji na ü. Pero ya pa jñi pa ndeze 'ma mü o ndü. ²²⁻²³ Mi xörü, ts'i vi mbedye ja nzi ndixü c'o in dyocjöjme o möji cja c'e cueva nu ja ngöt'üji e Jesús. Dya chöt'üji c'ü o cuerpo pero 'ma mü o nzhogüji, o xitsijme c'ü o jñetse yeje anxe c'o o xipjiji c'ü ya te e Jesús ya bübüütjo na yeje. Nguec'ua ró sëgöjme ró mamajme: "Xa'ma ya te e Jesús. Pero, ¿pärä cjo na cjuana?", ró mamajme a cjanu. ²⁴ Nguec'ua bübü ja nzi c'o in dyocjöjme c'o o ma cja c'e cueva o ma nuji. O chöt'üji ja c'o nzi va mama c'o ndixü, dya cja mi o'o e Jesús a mbo cja c'e cueva. Pero dya jñandaji c'ü. Nguec'ua, ¿pärä cjo ya tetjo?

²⁵ O ndünru c'ua e Jesús o xipjivi:

—Nu'tsc'evi, dya in pärävi na jo c'o o dyopjü c'o profeta. Dya i jyëzi ro zi'ch'i in mü'büvi c'o jña. Nguec'ua dya in creovi texe c'o o dyopjüji. ²⁶ Mi jyodü e Cristo me ro sufre rvá ndü, cja rrü ma c'ua a jens'e nu ja ra manda, eñe e Jesús.

²⁷ Nuc'ua e Jesús o xipjivi pje mi ne ro mama c'o o jña Mizhocjimi c'o vi dyopjü e Moisés 'ñe c'o vi dyopjü texe c'o profeta. Nde vi dyopjüji ja rvá cja e Cristo.

²⁸ Ya mi ngue ro zät'äji cja c'e ts'ijñiñi nu ja mi möji. E Jesús mi cjapü c'ü ro cjogütjo xe ro ma c'ü 'na

jñiñi. ²⁹ Nuc'ua anguezevi o züjmüvi c'ua o xipjivi:

—Oxque co nutscöbe na ngue ya nzhä, dya ra mezhe ra xõmü, eñevi.

Nguec'ua o cjogüji a mbo cja c'e ngumü ro oxüji.

³⁰ Nuc'ua 'ma ya ma jüji cja mexa, e Jesús o jñü c'ua 'na tjõmëch'i, cjanu o unü 'na pöjö Mizhocjimi, cjanu o xënbivi c'ua. ³¹ Nuc'ua ixco xogü o ndövi, cja mbärävi c'ua c'ü mi ngue e Jesús c'ü mi ñnaji. Nuc'ua 'nangua ojtjo c'ua e Jesús; dya cja jñandavi. ³² Nuc'ua o pötü va mamavi:

—'Ma ró ñnaji e Jesús cja 'ñiji, 'ma o xitsivi pje ne ra mama c'o o jña Mizhocjimi, me go zi'ch'i ín mü'büvi y me ró mäcjövi, eñevi.

³³ Ixco nzhogüvi o mëvi c'ua a Jerusalén. 'Ma mü o zät'ävi, o chöt'üvi ya vi jmurü c'o once apóstole 'ñe c'o mi dyoji. ³⁴ O mama c'ua anguezeli o xipjiji c'o yeje c'o cja vi sääjä:

—Ya tetjo c'ü ín Jmugöji. E Pedro o jñanda c'ü bübüjtjo c'ü, embeji c'o yeje.

³⁵ Anguezevi o mamavi c'ua c'ü vi chjëji e Jesús cja 'ñiji pero dya mi pärävi cjo mi ngue c'ü. Cja mbärävi 'ma mü o xënbivi c'e tjõmëch'i cjanu o unüvi.

Jesús aparece a los discípulos

³⁶ 'Ma mi mamaji c'o, jo ni 'ñetse c'ua e Jesús a nde anguezeli o zenguaji.

³⁷ Nuc'ua anguezeli me go züji. Mi pëzhiji mi ngue 'na espíritu c'ü mi 'ñetse nza cja

'na nte. ³⁸ Nuc'ua e Jesús o mama c'ua:

—Dya rí süji; dya rí tsijñiji.

³⁹ Jñandgaji c'ü nguetscö e Jesús. Chjönngüji ngue c'ua rí pärägueji c'ü dya nguezgo 'na espíritu. Na ngue bübü ín ts'ingue 'ñe ín nzho'dyë.

⁴⁰ 'Ma mü o mama a cjanu, cjanu o jichiji o dyé 'ñe o ngua.

⁴¹ Anguezeli me co mäji c'ua na puncjü. Pero o nguiñiji: "Pärä, ¿cjo na cjuana yo rí jandagöji 'ñe yo rí äräji", eñeji. Nguec'ua dya nda mi creoji cjo vi te e Jesús. O mama c'ua e Jesús:

—¿Cjo bübü pje rá sigö?

⁴² Nuc'ua o unüji 'na përaso o jmö c'ü vi jñaxaji, cja na 'ñe 'na përaso o panal c'ü mi po'o o miel. ⁴³ O jñü c'ua e Jesús c'e jmö 'ñe c'e panal, cjanu o zi c'ua; anguezeli o jñandaji. ⁴⁴ O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—'Ma ot'ü mi bübügö co nu'tsc'eji, ró xi'tsc'öji c'ü mi jyodü ro zädä c'o t'opjü cja c'o ley c'o o dyopjü e Moisés, 'ñe c'o o dyopjü c'o profeta, 'ñe c'o t'opjü cja yo salmo. C'o ró xi'tsc'öji, ngueje yo ya zädä.

⁴⁵ Nuc'ua e Jesús o zopjüji, nguec'ua va mbäräji pje mi ne ro mama c'o mi t'opjü cja o jña Mizhocjimi. ⁴⁶ Cjanu o xipjiji:

—C'ua ja nzi ga t'opjü o jña Mizhocjimi, mi jyodü ro tügö nuzgö e Cristo, cja rrü tetcjö c'ü na jni nu pa. ⁴⁷ Xo ni jyodü ra zopjüji yo nte ra xipjiji ra 'ñench'ezüji o mü'büji ra jyéziji c'o na s'o. A cjanu ra perdonaoji c'o na s'o c'o vi tsjaji. Ot'ü ra zopjüji yo cárä a

Jerusalén, cja rrū ma zopjüji yo cárā texe cja ne xoñijōmū.
 48 Ngue'tsc'ejí i jñandguejí yo o zädä, ngue'tsc'ejí rí zopjüji yo nte. 49 Rá täjä o Espíritu Mizhocjimi ra ëjë ra ē bübü cja in mü'büji ja c'o nzi va mama Mizhocjimi. Rí che'beji va a Jerusalén hasta 'ma cja ra ëjë a jens'e, ra 'ñe dya'c'üji o poder ja rgui zopjüji yo nte.

Jesús sube a los cielos

50 'Na nu pa, e Jesús o möji c'o apóstole o zät'äji c'ü 'nanguarü a Betania. Nuc'ua e Jesús o c'uã's'ã c'ua o dyë o dyötpü Mizhocjimi c'o o apóstole. 51 'Ma mi ötpüji Mizhocjimi, ixco ma c'ua e Jesús go zidyi Mizhocjimi a jens'e. 52 Anguezejí o ndüñijōmüji o ma't'üji c'ua e Jesús. Cjanu o nzhogüji a Jerusalén, me mi mäji. 53 Sido mi pöji cja c'e templo mi unüji 'na pöjö Mizhocjimi. Je va cjanu, amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

¹ Mi jinguā 'ma dya be mi ät'ä Mizhocjimi e jens'e 'ñe ne xoñijömü, ya exmi bëbü e Jñā'a. E Jñā'a ngueje o T'i Mizhocjimi. E Jñā'a mi bëbüvi Mizhocjimi. Ngueje Mizhocjimi nu e Jñā'a. ² Nunu, ya exmi bëbüvi Mizhocjimi. ³ Texe yo bëbü ngueje e Jñā'a o dyät'ä. ⁴ Ngue anguez e c'ü dacüji c'ü rí bëbüji. Ngueje anguez e jya's'ü ngue c'ua ra sö rá päräji Mizhocjimi. ⁵ C'e Jñā je jya's'ü cja e bëxõmü. E bëxõmü, dya sö'ö ra ts'a's'ü e jya's'ü.

⁶ Mi bëbü 'naja bëzo c'ü mi chjū Juan. Mizhocjimi o juajnū c'e bëzo. ⁷ O xipji c'o nte ja ma cja c'e jya's'ü, ngue c'ua ro 'ñench'e o mü'büji c'ü. ⁸ E Juan dya mi ngueje c'e jya's'ü. C'ü vi juajnū Mizhocjimi c'ü, ngue c'ü ro xipji c'o nte ja ma cja c'e jya's'ü. ⁹ E Jñā'a c'ü ngue c'e jya's'ü c'ü na cjuana, ya mi ngue ro mbürü ro pëpjiva. Nuc'ü, ngue c'e jya's'ü, ngue c'ua yo nte sö ra mbärä Mizhocjimi.

¹⁰ Mi bëbü cja ne xoñijömü. Ngueje anguez e dyät'ä ne xoñijömü. Pero c'o mi cärä cja ne xoñijömü, dya o tsjapüji ngüenda que ngueje c'e jya's'ü c'ü na cjuana. ¹¹ Nuc'ua

o mimi cja ne xoñijömü; o jmus'ü cja c'o menzumü a Israel. Pero anguez e dya go säjäji, zö mi ngue o menzumüji c'ü. ¹² Pero texe c'o o säjä, 'ñe o 'ñench'e o mü'büji; nuc'o, o unüji c'ü nguejeji o t'i Mizhocjimi. ¹³ C'ü ni tsjacöji o t'izgöji Mizhocjimi, dya ngue c'ü vi muxcüji c'o ín tataji; ngue c'ü je ga ne a cjanu Mizhocjimi.

¹⁴ C'e Jñā'a c'ü ngue e Jesucristo, o ē jmus'ü cja ne xoñijömü nza cjazgöji rí nteji. O mimi a nde nu ja rí cäräjme. Ró nugójme c'ü me na zö anguez. Me na zö na ngueje nguetjo c'ü 'natjo o T'i Mizhocjimi. Nuc'ü, ró unnc'öjme ngüenda c'ü me s'iyazögöji, y na cjuana c'o o mama. ¹⁵ E Juan o mama c'o ma cjuana ja ga cja e Jesucristo. O mama na zézhí:

—Nunu ngueje nu mi xi'ts'igöji nu 'ma ró xi'ts'iji: “Nu c'ü va bëpjazögö ra ot'ü, na ngueje ya exmi bëbü 'ma dya be rmí bëbüögö.”

¹⁶ E Jesucristo me s'iyazüji; dacüji texe c'o ni jyodü ín mü'büji. ¹⁷ Mi jinguā e Moisés o unü c'ü o ley Mizhocjimi c'o ín mboxatitagöji. Nudya, ya ejë e Jesucristo. Nguec'ua rgá pärägöji me s'iyazüji Mizhocjimi, y na cjuana c'o ya mama. ¹⁸ Dya cjo janda Mizhocjimi. Pero c'ü 'natjo o T'i Mizhocjimi o jítscoji ja ga cja Mizhocjimi. Anguez e pätüpä o mü'bü Mizhocjimi.

Juan el Bautista habla en favor de Jesucristo

¹⁹ 'Na nu pa'a, c'o mi menzumü a Jerusalén o ndäjäji c'o ro ma tsjapü t'önü e Juan. O ndäjäji o mböcjimi 'ñe o Levita o zät'äji cja e Juan, o dyönüji:

—¿Cjó ngue'tsc'e?

²⁰ E Juan exo xipjiji c'ü na cjuana. O mama:

—Nuzgö, dya nguetscö e Cristo.

²¹ O dyönüji c'ua:

—¿Cjó ngue'tsc'e 'ma? ¿Cjo ngue'tsc'e Elías?

O mama:

—Nuzgö, dya nguetscö.

Xo o dyönüji:

—¿Cjo ngue'tsc'e c'e profeta c'ü rí te'bejme ra ëjë?, eñeji.

O ndünru e Juan, o mama:

—Jiyö. Dya nguetscö.

²² O xipjiji c'ua:

—Xitsköjme cjó ngue'tsc'e, ngue c'ua rá xipjijme nu c'o o ndäcjäjme. ¿Pje in mamague dya, cjó ngue'tsc'e?

²³ O mama c'ua e Juan:

—In pärägueji ja va mama c'e profeta Isaías. O mama c'ü ro bübü cja ndajyadü 'na nte c'ü ri mapjü ri xipji yo nte: "Jyëziji c'o 'ñiji c'o na s'o, na ngueje ya ra ëjë c'ín Jmugöji", ro 'ñeñe. Nguetscö c'e nte c'ü o mama c'e profeta, eñe e Juan.

²⁴ Ngue c'o fariseo c'o vi ndäjä o mböcjimi 'ñe o Levita cja e Juan. ²⁵ O dyönüji:

—¿Jenga in jichigue co ndeje yo nte 'ma dya ngue'tsc'e e Cristo, 'ma dya xo ngue'tsc'e e Elías, ne ri ngue'tsc'e c'e profeta?, mi eñeji.

²⁶ O ndünru c'ua e Juan, o mama:

—Nutscö rí jichi yo nte cja ndeje. Bübü a nde nu va in cärägueji 'naja nu c'ü dya in pärägueji; ²⁷ ngueje nu va bëpjazügö. Nutscö dya pje pjëtscö. Nuc'ü, me pjëzhi na nojo.

²⁸ Nuyo, je o zädä a Betábara, 'naja jñiñi cja c'ü 'nanguarü c'e ndare c'ü ni chjü Jordán, nu ja je mi jichi yo nte, e Juan.

Jesús, el Cordero de Dios

²⁹ C'ü na yejnu pa'a o jñanda e Juan, ma ëjë e Jesús nu ja mi bübü angueze. O mama c'ua e Juan:

—Jñandaji dya. Va ëjë nu c'ü o 'ñeme Mízhocjimi ra ndunbü q nzhubü yo cärä cja ne xoñijömü. Ngueje o Ts'imë Mízhocjimi. ³⁰ Ngueje nu ró xi'ts'iji nu, va bëpjazügö 'naja bëzo c'ü ra zopjü yo nte. Ya exmi bübü, 'ma dya be rmí bübügö. Ngueje nu xenda pjëzhi que na nguetscö. ³¹ Nuzgö dya mi pärägö c'ü pje pjëzhi nu. Rvá ëjëgö rvá jichite cja ndeje ngue c'ua yo menzumü a Israel ra mbäräji angueze.

³² O sido o ñatjo e Juan, o mama:

—Ró janda o Espíritu Mízhocjimi c'ü ma sjöbü a jens'e nza cja 'na mbaro. Je o ë söya a xes'e angueze.

³³ Nuzgö, dya mi pärägö c'ü pje pjëzhi nu. Pero Mízhocjimi, nu c'ü o juancö ró ë jichi cja ndeje yo nte, ya vi xitsi: "Nu c'ü rí jñanda ra zät'ä ín Espíritugö c'ü ra söya a xes'e angueze

ngueje c'ü ra ndäjä o Espíritu Mizhocjimi ra bübü cja o mü'büji." ³⁴ Ró jandagö o ejë o Espíritu Mizhocjimi co nu e Jesús, nguec'ua rí xi'ts'iji na cjuana, exi ngueje nu o T'i Mizhocjimi nu.

Los primeros discípulos de Jesús

³⁵ C'ü na yejnu pa'a mi bübüti nu, e Juan co yeje c'o o discípulo. ³⁶ O jñanda e Juan mi cjogü e Jesús. O mama c'ua:

—Pa nu, o Ts'imë Mizhocjimi.

³⁷ O dyärä c'ua yeje c'o o discípulo e Juan. Ya ndünt'üvi c'ua a xütjü e Jesús. ³⁸ O ñezhe c'ua e Jesús. O jñanda mi tjünt'üvi a xütjü. O xipjivi:

—¿Pje in jodüvi?

Anguezevi o mamavi:

—Xöpüte, ¿ja je ngue c'ua in bübü?, o 'ñembevi.

³⁹ O mama c'ua e Jesús:

—Xä'dävi ngue c'ua rí jñandavi ja je rí bübü.

Ya o möji c'ua. Ya o jñandavi nu ja je mi bübü. C'e pa'a c'ü, o nguejmetjoji nu e Jesús, na ngueje ya mi zünü dyéch'a c'ü xörü.

⁴⁰ E Andrés, c'ü nu cjuarma e Simón Pedro mi ngueje 'naja c'o yeje c'o vi dyärä nu c'o o mama e Juan, cja nu o ndünt'üvi a xütjü e Jesús. ⁴¹ E Andrés o chöt'ü e Simón c'ü nu cjuarma. O xipi:

—Ya ró chjégójme nu c'ü o ndäjä Mizhocjimi, eñe. Nuc'ü, ngue c'ü xiji Mesías.

⁴² Nuc'ua e Andrés o zidyi e Simón o mövi c'ua ja mi bübü

e Jesús. E Jesús o jñanda c'ua. O xipji:

—Ngue'tsc'e e Simón, nu t'its'ü e Jonás. Rguí chjütsc'e e Cefas, eñe.

Ne jña Cefas ne ra mama Pedro.

Jesús llama a Felipe y a Natanael

⁴³ C'ü na yejnu pa'a o ne c'ua e Jesús o ma a Galilea. O chjëvi e Felipe. O xipji:

—Chjünt'ü ín xütjü.

O mövi c'ua. ⁴⁴ E Felipe mi menzumü a Betsaida, nu ja mi menzumü e Andrés 'ñe e Pedro. ⁴⁵ E Felipe o ma xipji e Natanael:

—E Moisés o dyopjü cja o ley Mizhocjimi c'ü ra ejë Mesías. Je xo va dyopjü c'o profeta. Ya ró chjéjme dya c'ü. Ngueje e Jesús c'ü menzumü a Nazaret, c'ü o t'i e José.

⁴⁶ E Natanael o xipji e Felipe:

—¿Cjo sö ra bübü a Nazaret c'ü na jo?

O ndünrü c'ua e Felipe:

—Xä'dä rí ñu'u.

⁴⁷ E Jesús o jñanda ma ejë e Natanael. O mama c'ua:

—Va e c'ua 'naja yo menzumü a Israel nu na cjuana. Nunu, dya onpüte nu.

⁴⁸ E Natanael o xipji e Jesús:

—¿Ja cja dya, c'ü ya in pácägö?

O ndünrü c'ua e Jesús. O xipji:

—'Ma dya be mi zon'c'ü e Felipe, nu 'ma mi bübügue cja nguac'e higo, ró jantc'a 'ma, y rí pâ'tc'ã in mü'bü.

⁴⁹ O ndünrü e Natanael, o xipji:

—Xöpüte, exi ngue'tsc'e o T'its'ü Mizhocjimi. Nu'tsc'e, ngue'tsc'e i 'ñe ngue c'ua rí mandazuji rí menzumüji a Israel.

⁵⁰O ndünrrü e Jesús, o xipji:

—In ejmezü dya, na ngueje mi pã'tc'ä in mü'bü 'ma mi bünc'e cja ngua c'e higo. Pero xenda na nojo c'o rí jñanda.

⁵¹'Na cjuana rí xi'ts'iji, rí jñandaji ra xogü a jens'e; 'ñe rí jñandaji c'o anxe Mizhocjimi ra möji a jens'e, ra nzhogüji nu ja rá bünc'ö, nutscö rvá ejö cja Mizhocjimi.

2

Un casamiento en Caná de Galilea

¹C'ü na jñi nu pa'a o tsjaji 'naja chjüntü a Caná c'ü tsja a Galilea. Je o ma nu c'ü nu mamá e Jesús. ²Xo o zojnüji cja c'e chjüntü e Jesús co c'o o discípulo. ³O tjezetjo c'ua c'e vino. C'ü nu mamá e Jesús o xipji:

—Ya ndezeji o vinoji.

⁴E Jesús o xipji c'ua:

—¿Jenga in xitsigö a cjanu? Dya be sädä c'e hora 'ma ra 'märä cjó nguetskö.

⁵C'ü nu mamá e Jesús o xipji c'o mi pjöxté:

—Rí tsjaji texe c'ü ra xi'ts'iji e Jesús.

⁶Mi järä nu, 'ñanto tras'äbä c'o mi ngueje ndojo c'o mi xich'iji ndeje. Nu c'e ndeje c'o mi po'o nu, mi ngue para ro xindyë c'o mi menzumü a Israel, c'ua nzi va manda o ley anguesji. C'o tras'äbä mi sütj ochenta o 'na ciento litro nzi

'naja. ⁷E Jesús o xipji c'o mi pjöxté:

—Nu'ts'c'eji, nichiji ndeje yo tras'äbä.

Cjanu o nichiji c'ua. Nde o jaxcüji na jo c'o tras'äbä. ⁸E Jesús o xipjjiji c'ua:

—Dyö'büji dya, chunbüji c'ü manda cja ne chjüntü.

Cjanu o ndunüji c'ua. ⁹C'ü mi manda, o zö'ö ts'iquë c'ü e ndeje c'ü vi mbëzhi vino. Dya mi pärä ja je vi tüji. Pero c'o mböxté mi päräji na ngueje vi dyö'büji c'e ndeje. O tsja c'ua c'ü mi manda, o ma'tü c'ua c'ü e t'i'i c'ü cja vi chjüntü.

¹⁰Cjanu o xipji c'ua:

—'Ma cjaji chjüntü, ot'ü xisp'iji vino c'ü na jo'o. Nuc'ua 'ma ya ra nijmiji, cja rrö xisp'iji c'ü dya nda jo. Nu'tsc'e mi pë's'itjo c'ü xenda na jo vino. Cja na unügue dya.

¹¹Nujyo, o tsja'a e Jesús a Caná c'ü tsja a Galilea. Nguejyo o mbürü o jizhi c'ü dya nunca mi janda c'o nte. A cjanu o mbäräji c'ü me na nojo angueze. C'o o discípulo o 'ñejmeji c'ua angueze.

¹²Nu 'ma o nguarü yo, o zöbüji a ma a Capernaum e Jesús 'ñe c'ü nu mamá 'ñe c'o o cjuarma 'ñe c'o o discípulo. Nunu, o mimiji ja nzitjo pa'a. Dya o mezheji.

Jesús purifica el templo

¹³Ya mi ngue ro zädä c'e mbaxua c'ü ni chjü Pascua c'ü cja yo menzumü a Israel. Nuc'ua o ma a ma a Jerusalén e Jesús. ¹⁴O chöt'ü c'o mi pö o nzhünü 'ñe o ndenchjürü 'ñe o mbaro cja

c'e templo. C'o mi pötü o merio xo nde mi junrü nu c'o.
¹⁵ E Jesús o dyät'ä c'ua 'naja o chirrio. Cjanu o ndas'üji va pjongüji cja c'e templo texeji co c'o o nzhünüji 'ñe c'o o ndenchjürüji. Cjanu o pjö'tp'ü o merio c'o mi pötü o merio. O tunbüji c'o o mexaji.
¹⁶ O xipji c'ua c'o mi pö'ö c'o mbaro:

—Nuyo, pjongüji va yo. Nu'tsc'eji, dya rí tsjapcüji chöjmü nu o ngumü mi Tatagö.

¹⁷ Nuc'ua c'o o discípulo o mbeñei c'ua c'o ya t'opjü, c'ü mama a cjava: "Na ngueje c'ü me rgá pjörügö in nzungue, me ra nugöji na ü", eñe va zopjü Mizhocjimi.

¹⁸ Nuc'ua c'o menzumü a Israel, o tsjapüji t'önü e Jesús, o xipjiji:

—¿Pje rí jítsijme ngue c'ua rá päräjme pje pjë'ts'igue nguec'ua in cjague nu yo in cjague?

¹⁹ O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:

—Yä'täji nu e templo nu. Na jñi nu pa'a rá bö'bütjo.

²⁰ O mama c'ua c'o menzumü a Israel:

—O mezhe cuarenta y seis cjë'ë va dyät'äji nu. Nu'tsc'e in mama jñipatjo rí bö'bü.

²¹ Pero e Jesús je mi mama e templo c'ü je mi nguetsjë angueze. ²² 'Ma o te'e cja yo añima e Jesús, nuc'ua c'o o discípulo o mbeñei c'ü vi mama yo. Nuc'ua ya o 'ñejeji c'ua yo vi t'opjü 'ñe c'e jña'a c'ü vi mama e Jesús.

Jesús conoce a todos

²³ 'Ma mi bübü e Jesús a Jerusalén cja c'e mbaxua c'ü ni chjü Pascua, na puncjü nte c'o o 'ñejeji c'o mi cja e Jesús. 'Ma o jñandaji c'o mi cja angueze c'o nunca mi jandaji, ya o 'ñejeji c'ua. ²⁴ Pero e Jesús mi pärä c'ü dya ro ndünt'üji o xütjü. Mi pärä na ngueje mi pätppäji o mü'büji. ²⁵ Dya mi jyodü cjó ro xipji ja ma cja c'o nte. Na ngueje angueze nde mi pärä nu c'o mi cjijñiji.

3

Jesús y Nicodemo

¹ Mi bübü 'naja c'o fariseo c'ü mi chjü Nicodemo. Mi jmu'u cja c'o menzumü a Israel. ² Nuc'ü, o ejë 'na nu xõmü cja e Jesús. O xipji:

—Xöpüte, rí pärägöjme o juan'c'ü Mizhocjimi rí xöpügue yo nte. Na ngueje 'ma dya ri bübügue co Mizhocjimi, dya ro sö ri tsjague 'ma, nuyo in jizhigue yo nunca mi jandajme.

³ O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:

—Na cjuana c'ü rí xi'ts'i. Nu c'ü dya ra jmus'ü na yeje, dya ra sö ra nu'u c'ü ra manda Mizhocjimi a jens'e.

⁴ O xipji c'ua e Nicodemo:

—¿Ja rgá sö ra jmus'ü 'naja nte 'ma ya zöya? ¿Cjo ra sö ra cjogü cja o pjeme nu nana ra jmus'ü na yeje?

⁵ O ndünrü e Jesús:

—Rí xi'ts'igö c'ü na cjuana. Nu c'ü dya ra jmus'ü cja ndeje 'ñe cja o Espíritu Mizhocjimi, dya ra sö ra nu c'ü ra manda

Mizhocjimi a jens'e. ⁶ Yo nte'e unüji o ts'ingue c'o nu t'iji, nguec'ua xo ga nte c'o t'i. Je xo ga cjatjonu 'ma cjó c'o ra 'ñejme, Mizhocjimi unü c'ü o Espíritu ngue c'ua c'e nte ra tsjapü o t'i 'ma Mizhocjimi. ⁷ Dya me rí tsijñi c'ü ró xi'ts'i, ni jyodü ra jmuxc'ü na yeje. ⁸ E ndajma ja nde vü'ü. In ärä vü'ü. Pero dya in pärä ja je ni 'ñeje, ne ja je ni ma'a, na ngueje dya sö rí jñandgue. Je xo ga cjatjonu, dya sö rí jñandgue Mizhocjimi 'ma unü o Espíritu 'na nte ga tsjapü o t'i.

⁹ O ndünru c'ua e Nicodemo, o xipji:

—Nuyo, ¿ja rga sö ra ts'a'a yo?

¹⁰ O ndünru e Jesús, o xipji:

—Ngue'tsc'e in xöpüte cja yo ín menzumüji a Israel. ¿Cjo dya in pärä yo rrä xi'ts'i?

¹¹ Nuzgö rrä xi'ts'igö c'ü na cjuana. Nu c'o rí pärägöjme rí xi'tsc'öjme. Nu c'o ró nujme rí mamajme na cjuana. Pero dya in ejmeji c'o rí xi'tsc'öjme. ¹² Nu 'ma rí xi'ts'iji c'o tsjaja cja ne xoñijömü, dya in ejmeji. ¿Ja rgui 'ñeje mi 'ma rá xi'ts'iji c'o tsjaja a jens'e?

¹³ 'Dya cjó nguins'i a jens'e ngue c'ua ra mbärä ja ga cja Mizhocjimi. Pero bëbü c'ü pärä. Nutscö rvá ñejë a jens'e cja Mizhocjimi nu ja exmi bëbügö, nguetscö rí pärägö. ¹⁴ 'Ma ma ñejë c'o c'ijmi ma e saji c'o ín mboxitagöji cja c'e ndajyadü, e Moisés o dyät'ä 'na c'ijmi de bronce, cjanu o ndün't'ü cja 'na za'a c'ü ma jens'e. Nguec'ua 'ma mi

janda c'o nte, dya mi tüji c'o vi za o c'ijmi. Xo rga cjatjonu, xo ni jyodü ra ndüntcüji cja ngronsi, nutscö rvá ñejö cja Mizhocjimi. ¹⁵ Nguec'ua texe c'o ra 'ñench'ezügö cja o mü'bü nde ra bëbütjoji, dya ra ndüji, eñe e Jesús.

El amor de Dios para el mundo

¹⁶ Mizhocjimi me s'iya texe yo cärä cja ne xoñijömü. Nguec'ua va nzhö c'ü nu T'i c'ü 'natjo para o ndü va ngötcü ín nzhubüji; nguec'ua texe c'o ra 'ñench'e o mü'bü anguez, dya ra ndüji, ra bëbütjoji. ¹⁷ C'ü vi ndäjä Mizhocjimi c'ü nu T'i'i cja ne xoñijömü, dya ngue c'ü ra tsjapü ra ngöt'ü o nzhubü yo cärä cja ne xoñijömü. O ndäjä ngue c'ua o ngötp'ü c'o nzhubü c'o tüji. A cjanu, nu c'o enh'e o mü'bü anguez, ra bëbütjoji.

¹⁸ Nu c'ü ejme c'ü nu T'i Mizhocjimi, dya ra tsjapü Mizhocjimi ra ma sufrido. C'ü dya ejme, o mama Mizhocjimi c'ü ra tsjapü ra ma sufrido. Na ngueje o ndäjä c'ü 'natjo o T'i, pero dya ne c'e nte ra 'ñejme. ¹⁹ E jya's'ü o ñejë cja ne xoñijömü. Pero yo nte mi neji bëxomü. Dya neji e jya's'ü na ngueje na s'o cjaji. Nguec'ua ra ma ngöt'üji o nzhubüji. ²⁰ Texe c'o cja na s'o me ünmbüji e jya's'ü. Dya xo ne ra sääjäji cja e jya's'ü na ngueje 'ma ro sääjäji cja e jya's'ü ro tjandbaji 'ma c'o na s'o c'o cjaji. ²¹ Nu c'o cja na cjuana, va ñejë cja e

jya'sü ngue c'ua ra tjandbaji
c'ü vi tsjaji c'ua ja nzi ga ne
Mizhocjimi.

*Juan el Bautista vuelve a
hablar de Jesús*

²² 'Ma o nguarü yo, o
ma c'ua e Jesús co nu c'o
o discípulo a ma Judea. O
nguejme nu co anguesji. Mi
jichite nu. ²³ E Juan xo mi
jichite a Enón bëxtjo a Salim.
Mi jichite nu, na ngueje mi po
na puncjü ndeje nu. O ëjë c'o
nte'e ma ë ji'iji. ²⁴ Dya be mi
cjot'ü cja pjörü 'ma, e Juan.

²⁵ Nuc'ua c'o o discípulo e
Juan o zöji jña 'naja bëzo c'ü
mi menzumü a Judea. O zöji
jña c'ua ja ga cja c'ü mi jichite
e Jesús, 'ñe c'ü mi jichite e
Juan. ²⁶ O möji cja e Juan. O
xipjiji:

—Xöpüte, c'e bëzo, nu c'ü mi
bübüguevi mbes'e a manu cja
c'e ndare a Jordán, nu c'ü i
xitsijme cjó ngueje, ya jichi
yo nte. Nudya nde pöji texeji
nu ja bübü anguezze.

²⁷ O ndünrü e Juan, o
mama:

—Na jo c'ü. Na ngueje
Mizhocjimi o unü c'e bëpjí
nguec'ua ga tsja c'ua.

²⁸ Nu'tsc'ejí in párätsjëjí ró
mamagö, "Dya nguetscö e
Cristo. O däcjätjogö ró ot'ü ró
xipji yo nte c'ü va ëjë e Cristo.
Cja rron 'ñeje anguezze." ²⁹ Rá
xi'ts'iji 'na jña. 'Ma cja
chjüntü, ngue c'ü jovi c'e t'i
c'ü ra 'ñe'chp'e a dyë c'e xunt'i.

Pero c'ü jovi c'e t'i me mäjä ga
dyärä ña'a c'e t'i ga zopjü c'e
xunt'i. Je xo ga cjazgö nu, me
rí mäcjö na ngueje ya ngue e

Jesús c'ü ya zopjü dya yo nte.
³⁰ Na ngueje xenda ra mbëzhi
na nojo anguezze. Dya cja pje
ra mbëtscö.

El que viene de arriba

³¹ 'Nu c'ü vi 'ñeje a jens'e
ngue c'ü manda texe. Nutscö
je ró tegö cja ne xoñijömü
rí mama c'o tsjaja cja ne
xoñijömü. Nu c'ü exmi bübü
a jens'e ngue c'ü manda
texe. ³² Nuc'ü, mama c'o o
jñanda a jens'e 'ñe c'o o dyärä.
Pero dya cjó ejme c'o mama.

³³ Nu c'ü ejme c'o mama,
ya o jñunt'ü o mü'bü c'ü na
cjuana c'ü mama Mizhocjimi.
³⁴ Na ngueje nu c'ü o ndäjä
Mizhocjimi, mama o jña
Mizhocjimi. Mizhocjimi o
unü o Espíritu ra ña o jña. Dya
ënmbitjo ga unü o Espíritu.

³⁵ Mizhocjimi me s'iya c'ü
nu T'i'i. O nzhötü texe cja
o dyë'ë. ³⁶ Nu c'ü enh'e o
mü'bü e Jesucristo c'ü nu
T'i Mizhocjimi, ra bübüütjo,
dya ra ndü. Nu c'ü dya
enh'e o mü'bü c'ü nu T'i
Mizhocjimi, ra ndü'ü, dya ra
bübü. Mizhocjimi ünmbü c'ü.

4

Jesús y la mujer de Samaria

¹ C'o nte ya mi pjürü mi
nädäji e Jesús mi mamaji:

—E Jesús xenda na puncjü
o nte c'o xöpü que na ngue c'o
mi xöpü e Juan. Y xenda na
puncjü o nte c'o jichi co ndeje,
mi eñeji.

² Bueno, dya mi ngue e
Jesús c'ü mi jichi c'o nte, mi
ngue c'o o discípulo. O üdü
c'ua c'o fariseo va dyäräji c'ü

mi mama c'o nte. ³ Nguec'ua 'ma o mbārā a cjanu e Jesús, o mbedye c'ua a Judea co c'o o discípulo, o möji na yeje a Galilea.

⁴ Mi jyodü ro cjogü a Samaria ngue c'ua ro zät'ä a Galilea. ⁵ O zät'äji c'ua cja 'na ndajñiñi c'ü mi tsja a Samaria c'ü mi chjū Sicar. O juajma e Jacob bëxtjo mi tizhi cja c'e jñiñi. Nu c'e juajma vi zopçü c'ü nu t'i c'ü mi chjū José. ⁶ Mi bübüütjo nu o pozo e Jacob. E Jesús ya me vi mbo o cuë ma nzhodü cja 'ñiji. O mimi a jmi cja c'e pozo. Ya mi zünü 'ñanto c'ü nzhä 'ma o zät'äji. ⁷ O ëjë c'ua 'naja ndixü c'ü mi menzumü a Samaria. O ë ngüs'ü ndeje. Nuc'ua e Jesús o xipji:

—Dyacü ts'iquë ndeje, rá si'i, eñe.

⁸ C'o o discípulo e Jesús vi möji cja c'e ndajñiñi. O ma ndõmiji c'ü ro ziji e Jesús. ⁹ O mama c'ua c'ü e ndixü a Samaria, o xipji e Jesús:

—Maco in menzumü a Israel. ¿Jenga in ötcügö ndeje c'ü rí sigue? Nutscö rí ndixü y rí menzumü a Samaria, eñe.

C'o menzumü a Israel, dya ñuji c'o menzumü a Samaria. ¹⁰ O ndünrrü e Jesús, o xipji:

—Nu 'ma ri pärägue c'ü unü Mizophjimi 'ñe cjó je nguetscö c'ü xi'ts'i, "Dyacü ts'iquë ndeje rá si", nu'tsc'e ri dyötcü, nuc'ua ro da'c'ügö ndeje c'ü sido rí bübüütjo, eñe e Jesús.

¹¹ O ndünrrü c'ua c'e ndixü:

—Nu'tsc'e së'ë, ojtjo pjे rgui tsjüs'ügue. Me na jë'ë

ne pozo. ¿Ja je ngue c'ua peje c'e ndeje c'ü sido rá bübüütjo?

¹² Ne pozo nu, o dyacöjme e Jacob c'ü mi mboxtitajme. Nuc'ü, mi si'i ne ndeje. Xo 'ñe c'o o t'i, 'ñe c'o o animaleji. Nu'tsc'e, ¿cjo xenda pjë'tsc'e na nojo que na ngueje e Jacob? A poco rí dyacö ndeje c'ü xenda na jo, eñe c'e ndixü.

¹³ O ndünrrü e Jesús, o xipji:

—C'ü ra zi ne ndeje nu, ra tütretjo. ¹⁴ Nu c'ü ra zi c'e ndeje c'ü rá unügö, dya cja ra ndüre. C'e ndeje c'ü rá unügö, ra bübü cja o mü'bü; ra chjëntjovi nza cja ndeje c'ü peje cja möjë, nguec'ua sido ra bübüütjo c'e nte, eñe e Jesús.

¹⁵ O ndünrrü c'ua c'e ndixü:

—Nu'tsc'e, së, dyacö c'e ndeje c'ü. Ngue c'ua dya cja rá tûre. Ngue c'ua dya cja xo rá ë cjüs'ü a 'ñecjua.

¹⁶ Nuc'ua e Jesús o xipji:

—Ma zojnü nin xïra. Nuc'ua rí 'ñejevi a 'ñecjua.

¹⁷ O ndünrrü c'e ndixü:

—Dya rí 'ñecjö ín xïra.

O xipji c'ua e Jesús:

—I mamague c'ü na cjuana, dya in 'ñecje nin xïra. ¹⁸ Na ngueje ya mi 'ñeje tsi'ch'a nin xïra. Nu c'ü in 'ñeje dya, dya ngueje nin xïra. I mamague na cjuana yo.

¹⁹ O ndünrrü c'ua c'e ndixü, o mama:

—Nutscö, së, rgá cjijñigö ngue'tsc'e 'na profeta. ²⁰ Nu c'o ín mboxtitajme o ma't'üji Cjimi cja ne t'eje nu. Nu'tsc'eji in menzumügueji a Israel in mamagueji ngueje a Jerusalén nu ja je rá ma't'üji Cjimi, eñe c'e ndixü.

²¹ O ndünrrü e Jesús, o xipji:

—Dyätcägö yo rá xi'ts'i.
Ra zädä yo pa'a nu 'ma dya cja rguí jyodü rí möji cja ne t'eje; dya cja xo rguí jyodü rí möji a Jerusalén ngue c'ua rí ma't'üji ín Tataji Mzhocjimi.
²² Nu'tsc'eji in ma't'ügueji Cjimi, pero dya in päräji ja ga cja c'ü. Nutscöjme rí ma't'ügöjme Cjimi, pero rí päräjme ja ga cja c'ü. Na ngueje nu c'ü ra jopcü o mü'bü yo nte, je vi 'ñeje cja yo menzumü a Israel. ²³ Ya säjä yo pa, c'ü ni jyodü yo nte ra mbäräji c'ü na cjuana ja ga cja Mzhocjimi, 'ñe ra ma't'üji co texe o mü'büji. 'Ma ra tsjaji a cjanu, na cjuana rgá ma't'üji 'ma Mzhocjimi. Mzhocjimi ne'e cjó c'o ra ma't'ü a cjanu. ²⁴ Mzhocjimi ngueje Espíritu, dya sö rá jandaji. Nguec'ua c'o ra ma't'ü Mzhocjimi ni jyodü ra mbäräji a cjanu, c'ü dya ngue 'na ts'ita c'ü sö ra jñandaji. Pero ra ma't'üji Mzhocjimi co texe o mü'büji, eñe e Jesús.

²⁵ O ndünrrü c'ua c'e ndixü:

—Rí pärägö ra ëjë e Mesías; 'ma ra ëjë c'ü, ra nda xitsiji texe ja cja, eñe c'e ndixü.

C'e jña Mesías ne ra mama: "Ngue Cristo c'ü o 'ñeme Mzhocjimi ra manda."

²⁶ O ndünrrü c'ua e Jesús:

—Nguetsö e Cristo; rí ñagövi.

²⁷ Nuc'ua o säjä c'o o discípulo. Me mi cijñiji c'ua, jenga mi ñavi 'na ndixü. Pero dya cjó xipji:

—¿Jenga in ñavi ne ndixü?
¿Pje in öñü nu?, ro 'ñeñeji.

²⁸ Nuc'ua c'e ndixü o zogütjo c'ü nu xäjnä. O ma c'ua cja c'e ndajñiñi. O ma xipji c'o nte:

²⁹ —Xä'däji dya. Mö rá ma nuji 'naja bëzo c'ü o xitsi texe c'o ró cjagö. 'Na ri ngueje e Cristo c'ü.

³⁰ Nuc'ua o mbedyeji cja c'e ndajñiñi. O möji nu ja je mi bübü e Jesús. ³¹ 'Ma ndänt'ä ma ñaji c'e ndixü c'o nte, nuc'ua c'o o discípulo ma xipjiji e Jesús:

—Nu'tsc'e, xöpüte; ni jyodü rí sigue xëdyi.

Pero dya o zi'i. ³² E Jesús o xipji c'ua c'o o discípulo:

—Nuzgö rí pë's'igö c'ü rá si'i; nu'tsc'eji dya in pärägueji.

³³ Nuc'ua c'o discípulo mi pötma mamaji:

—¿Cjó ngue c'ü ro tunpü c'ü ra zi'i nu?

³⁴ E Jesús o xipjiji c'ua:

—C'e jñöñü c'ü ni zëzhi ín mü'bü, ngue c'ü rí cjagö c'ü ne'e nu c'ü o ndäcjägö, y rá cjuatpügö texe c'ü ne angueze. ³⁵ ¿Cjo dya in mamagueji xe bëzhi nziyo zana cja ra zädä dagräxi? Pero rí xi'tsc'öji, jñanchjäji dya, yo nte yo va ëjë ra dyäräji yo ín jñagö, chjëntjoji nza cja o ndëxü c'o ya na jo ra dagü.

³⁶ Nu c'ü tagü jo mäjä c'ü; na ngueje bübü c'o ra 'ñemezü. Sido ra bübütjoji; dya ra ndüji. Nguec'ua c'ü tagü 'ñe c'ü podü 'natjo c'ua ra mäjävi.

³⁷ Na ngueje na cjuana c'ü je mama a cjava: "Naja ngue c'ü podü. C'ü 'naja ngue c'ü

tagü." ³⁸Ró täc'ägöji rí chagüji nu ja dya i pëpiji. Nandyo c'o o pëpiji. Nu'tsc'eji in tagüji c'o o mbodü anguezeki.

³⁹Na puncjü c'o mi menzumü cja c'e ndajñiñi c'ü mi tsja a Samaria o 'ñejmeji e Jesús na ngueje c'o vi mama c'e ndixü. Vi mama c'e ndixü: "O xitsi texe c'o ró cjagö", eñe. ⁴⁰'Ma o säjä c'o mi menzumü a Samaria nu ja mi bübü e Jesús, c'o nte mi süjmüji ja nzi pa e Jesús. Nguec'ua va nguejme c'ua yepa nu. ⁴¹Xenda na puncjü c'o o 'ñejme c'ua na ngueje c'o mi mama e Jesús. ⁴²O mama c'ua c'o nte, o xipjiji c'e ndixü:

—Ya rí päräjme na cjuana ne bëzo nu, ngueje nu o ëjë ra 'ñeme libre yo cärä cja ne xoñijömü, ngueje e Cristo. Rí ejmegöjme na ngueje c'o i xitscöjme; y ya xo ró ärätsjéjme c'o mama anguezze.

Jesús sana al hijo de un empleado del gobierno

⁴³'Ma ya vi mezhe yepa nu, cjanu o mbedye c'ua nu. Cjanu o ma a Galilea. ⁴⁴Na ngueje ya vi mama e Jesús: "Dya respetaoji 'na profeta cja o jñiñitsjéjë." ⁴⁵'Ma o zät'ä a Galilea e Jesús, c'o mi cärä nu, me co mäjä va jñandaji. Na ngueje xo vi möji cja c'e mbaxua a Jerusalén c'ü ni chjü Pascua, vi jñandaji texe c'o vi tsja nu e Jesús.

⁴⁶O yepe o ma c'ua e Jesús a Caná c'ü tsja a Galilea. Nujnu, nguejnu vi tsjapü c'ü e ndeje o mbëzhi vino. Nujnu, mi

bübü nu, 'naja c'ü mi jmu'u. Nu c'ü nu t'i'i mi sö'dyë. Je mi bübü a Capernaum. ⁴⁷Nu c'e jmu o dyärä je vi mbedye a Judea e Jesús; ya vi zät'ä a Caná c'ü je tsja a Galilea. O ma c'ua nu ja je mi bübü e Jesús. O ma dyötü na puncjü ro zöbü a Capernaum, ro ma jopcü c'ü nu t'i'i na ngueje ya ma tū'ü. ⁴⁸Nuc'ua e Jesús o xipjiji:

—Maco rí xi'tsc'öji cjó je nguetscö, pero in ne rí jñandgueji c'ü rá cjagö c'ü me rrä nojo c'ü rí mangueji: "Nunca rí jandgöji a cjanu", rí 'ñeñeji. 'Ma jiyö, dya rí 'ñejmezüji.

⁴⁹C'e jmu o xipjiji:

—Nu'tsc'e nin t'ecjañumü, na jo ya rí sjöbü, ngue c'ua xe rí surü rí jocü in ch'i. Ya va tū'ü.

⁵⁰O mama c'ua e Jesús:

—Mague dya. Nu c'ü in ch'i'i, dya ra ndü'ü c'ü. Ra bübüütjo.

Nuc'ua c'e bëzo o 'ñejme c'o jña c'o o xipjiji e Jesús. O ma c'ua. ⁵¹'Ma ya ma sjöbü anguezze, o mbedye c'ua c'o o mbëpji. O ma ndünrüji. O xipjiji:

—Nu c'ü in ch'i'i bübüütjo c'ü.

⁵²Nuc'ua c'ü nu tata c'e t'i o tsja t'önü ja hora o mbürü o jogü. O xipjiji c'ua:

—A ndä'ä 'ma o zünü siete, o c'ueñe c'e pa'a.

⁵³Nuc'ua c'e tata ya o mbärä mi ngueje c'e hora c'ü vi xipjiji e Jesús: "In ch'i'i ra bübüütjo." Nuc'ua c'ü o tata c'e t'i o 'ñench'e o mü'bü e

Jesucristo cja na 'ñe texe c'o mi cārā o ngumü.

⁵⁴ 'Ma o mbedye e Jesús a Judea o ma a Galilea o jocü c'e t'i'i, ngue c'ü na yeje c'ü o jizhi e Jesús c'o nunca mi janda c'o nte.

5

Jesús sana al paralítico de Betesda

¹ Nuc'ua 'na nu pa mi cja o mbaxua c'o menzumü a Israel. O ma c'ua a Jerusalén e Jesús. ² Cja c'e ngoxtji a Jerusalén nu ja mi cjocüji o ndēnchjürü, nujnu, bëxtjo mi bübü 'na t'ore. Cja c'e jña hebreo ni chjū Betesda c'ü e t'ore. Mi järä tsich'a o porta nu. ³ Nunu mi orü nu, na puncjü c'o mi sö'dyé. Mi cārā c'o mi ndëzhö, 'ñe c'o mi me'dye, 'ñe c'o dya mi sö ro 'ñomü. Mi te'beji ro pjō's'ü c'e ndeje. ⁴ Na ngueje mi bübü 'ma mi dat'ü 'naja o anxe Mizzhocjimi nu ja je mi po c'e ndeje. Me mi ñus'ü c'e ndeje. C'ü ot'ü mi dat'ü cja c'e ndeje 'ma ya ra nguarü ra ñus'ü, mi jogü c'o pje nde ma ngueme c'o mi sö'ö. ⁵ Mi bübü nu, 'naja bëzo c'ü ya mi pa'a treinta y ocho cjé'ë c'ü mi sö'dyé. ⁶ 'Ma o jñanda e Jesús mi orü c'e bëzo, o mbärä ya vi mezhe mi sö'dyé. Nuc'ua e Jesús o dyönü c'ua:

—¿Cjo in ne ra jots'ü?

⁷ O ndünru c'ü mi sö'dyé:

—Nu'tsc'e nin t'ecjañumü, nuzgö, ojtjo cjó ra ngögücö cja ne t'ore 'ma pjō's'ü ne ndeje. 'Ma cja rí negö rá dat'ü, ya ni ot'ü ni dat'ü 'naja.

⁸ O ndünru c'ua e Jesús:

—Nu'tsc'e ñanga dya, xos'ü c'ü in pjīzhī, nzhodü dya.

⁹ Nuc'ua exo jogü c'ua c'e bëzo. Ya o nduns'ü c'ua c'ü mi pjīzhī. Nuc'ua ya o nzhodü c'ua c'e bëzo. Nu pa c'ü o nzhodü c'e bëzo ngue c'e sjüpa 'ma mi soyaji. ¹⁰ Nguec'ua c'o pje mi pjézhí cja c'o nte a Israel o xipjiji c'ü vi jogü:

—Ngue nu pa dya nu rí soyaji. Mama cja o ley Mizzhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés, dya pje ra sö rí chunü nu in pjīzhī nu pa dya.

¹¹ O ndünru c'ua c'e bëzo:

—Nguejetsjé c'ü o jocüzü c'ü o xitsitsjéjé: "Xos'ü nu in pjīzhī, rí nzhodü dya."

¹² O dyönüji c'ua:

—¿Cjó ngue c'e bëzo c'ü o xi'tsi: "Rí xos'ü nu in pjīzhī rí nzhodü?"

¹³ C'ü ya vi jogü, dya mi párä cjó ngue c'ü vi jocü. Na ngueje e Jesús vi xögü vi cjogü cja c'o nte c'o ma puncjü.

¹⁴ Nu c'e ndajme c'ua, e Jesús o chöt'ü c'e bëzo a mbo cja c'e templo. O xipji:

—Jñanda dya, xä. Ya o jots'ü dya. Dya cja rí tsja dya c'o na s'o. 'Na pje ne ra ts'a'c'ü c'ü xenda rí sufrido.

¹⁵ O ma c'ua c'e bëzo. O ma xipji c'o mi pjézhí cja c'o nte a Israel:

—Ngueje e Jesús c'ü o tsjacö o jozü.

¹⁶ Nguec'ua c'o nte a Israel me mi nuji na ü e Jesús. Mi jodüji ro mbö't'üji na ngueje mi cja'a yo, c'e sjüpa 'ma mi soyaji. ¹⁷ Pero o mama e Jesús:

—Mi Tatagö c'ü bübü a jens'e pëpjitjo; 'ñetscö xo rí pëpjitjogö, eñe e Jesús.

¹⁸ Nuc'ua c'o mi pjézhi cja c'o nte a Israel xenda mi jodüji c'ua ro mbö't'üji. Na ngueje e Jesús dya mi süpü c'e pa'a c'ü söyaji; xo mi mama: "Mizhocjimi nguejmi Tatagö." A cjanu mi cjapü ra mbäräji c'ü Mizhocjimi anguezze.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹ Nuc'ua e Jesús, o xipjiji:

—Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji. Nuzgö exi ngue o T'izgö Mizhocjimi. Nguec'ua nunca rí cjagö c'ü rí netsjëgö. C'ü rí cja'a, nguextjo c'ü rí janda cja'a Mizhocjimi c'ü mi Tata. Na ngueje c'o cja'a mi Tata xo rí cjagö yo, na ngue o T'izü Mizhocjimi. ²⁰ Mi Tata me s'iyazü. Nguezgö o T'izü anguezze. Mi Tata jítsi texe c'o cja'a anguezze. Xe ra jítsi c'o xenda na nojo bëpji que na ngueje yo, c'o rá cjagö. Nguec'ua me rí tsijijñigueji. ²¹ Mi Tata xos'ü c'o ya ni ndü'ü. Unüji c'ü ra bübütjoji. Nuzgö o T'izü Mizhocjimi, xo ga cjatjozügö. Rá unütjo ra bübüji, nu c'o rí ne rá unütjo. ²² Mi Tata dya cjó ra jñünpu ngüenda. Ya o dyacügö mi Tata rá jünpu ngüenda texe yo nte. ²³ Nguec'ua, ra respetaozgöji c'ua ja nzi ga respetaoji mi Tata. Nu c'ü dya neze, dya xo ne mi Tata c'ü o ndäcjä.

²⁴ 'Yo nte, chjéntjui c'ü ya ni ndüji, na ngueje tüji o

nzhubüji. Pero rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, nu c'ü ra dyätcä ín jñagö, 'ñe ra 'ñejme nu c'ü o ndäcjä, exta bübütjo. Nguec'ua dya rá jünpu ngüenda ra ma sufrido. ²⁵ Na cjuana c'ü rí xi'ts'igöji, yo nte yo ya ni ndü, ya ngue ra zäda y ya zäda dya, c'ü ra dyäräji ín jña'a, nutscö o T'izü Mizhocjimi. Nu c'o ra dyätcägö, rá unüji c'ü ra bübütjoji. ²⁶ Na ngue c'ua ja nzi ga cja Mizhocjimi je xo ga cjazgönu, nutscö o T'izü. Exo rí bübütjogö. ²⁷ Mizhocjimi xo o dyacü rá jünpu ngüenda yo nte. Na ngueje rvá ēcjö cja Mizhocjimi. ²⁸ Dya cja rí tsijijñiji: "Pero, ¿ja rgá sö ne bëzo ra tsja yo?", in mangueji a mbo in mün'c'eji. Na ngueje ra ts'a c'o xe rrä nojo, ra ejë nu pa'a 'ma ra dyätcä ín jñagö texe c'o ya ndü. ²⁹ Texeji ra mbes'eji c'ua ja t'ögüji. Nu c'o o tsja c'ü ne Mizhocjimi, ra ch'unüji c'ü sido ra bübütjoji. Nu c'o dya o tsja c'ü ne Mizhocjimi, ra jñünpuji ngüenda; ra sufridoji, dya ra nguarü.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰ Xe ma ña'a e Jesús. O mama:

—Nunca rí cjagö c'ü rí netsjëgö. Nu c'ü xitsi ín Tatagö a jens'e ngue c'ü rí cjagö c'ü. Rí jünpu ngüenda texe yo cárä cja ne xoñijömü. Na jo c'ua nzi rga cjagö rá jünpuji ngüenda, na ngueje dya rí jodügö rá cja c'ü rí netsjë. Nuzgö rí

cjagö c'ü ne'e mi Tatagö c'ü o ndäcjä. Nguextjo c'o rí cjagö c'o. ³¹ 'Ma ri nguextjozgö ri mama c'ü exi ngue o T'izgö Mzhocjimi, ro sö ri mangueji 'ma, c'ü dya cjuana. ³² Pero rí xi'ts'iji, bübü ne 'naja c'ü mama pje pjëtskö. Rí pärägö c'ü na cjuana c'ü mama anguez. ³³ Nu'tsc'eji i chäjägueji o mböcjimi 'ñe o levita o ma tsjapüji t'önü e Juan pje pjëtskö. Anguez o xipjiji c'ü na cjuana. ³⁴ Zö na cjuana c'ü o mama e Juan, dya nda ni muvi na ngueje nguetjo bëzo. Pero rí mbeñc'eji c'o jña c'o o mama e Juan. Ngue c'ua ra sö rí 'ñejmezüji, rá jocuts'ü in mü'büji. ³⁵ 'Na sivi ū's'üji cja 'ñiji. Je xo ma ciatjonu e Juan, mi jí'tsc'eji o 'ñiji Mzhocjimi. Nu'tsc'eji i mäjäji ja nzi pa co c'o vi xi'ts'iji. ³⁶ E Juan o mama pje pjëtsigö; pero bübü c'o xenda ni 'ñetse pje pjëtsigö. Ngue c'o rí cjagö c'o o dyacü mi Tatagö a jens'e. Rá cjuatügö texe nu c'o o dyacü rá cjagö. Nuc'o, ngue c'ü ni 'märä c'o, c'ü na cjuana o ndäcjä mi Tata. ³⁷ A cjanu, mi Tata c'ü o ndäcjägö mama na cjuana pje pjëtsigö, zö nunca in ätpäji o jña'a 'ñe dya xo xogü in chöji ngue c'ua rí pärägueji ja ga cja c'ü. ³⁸ Dya xo in enh'e in mü'büji o jña Mzhocjimi, na ngueje dya in ejmezügöji nutscö o ndäcjä mi Tata. ³⁹ In xorüji na jo cja o jña Mzhocjimi, na ngueje in cjincjeji 'ma rí xorügueji ra ch'a'c'üji c'ü rí bübüjtjoji.

Nguetsjë yo jña'a yo je mama pje pjëtsigö. Nguetscö rí unügö c'ü rí bübüjtjoji. ⁴⁰ Pero dya pje in neji rí 'ñejmezüji. 'Ma ri 'ñejmezüji ro da'c'eji 'ma c'ü ri bübüjtjogueji. ⁴¹ 'Nuzgö dya pje rí jodütsjögö c'ü ra mama yo nte na nozgö. ⁴² Pero nutscö rí päjtc'ägöji cja in mü'büji. Rí pärägö c'ü dya pje in s'iyaji Mzhocjimi. ⁴³ Mi Tata a jens'e o ndäcjä ró ëcjö ngue c'ua rá cjagö c'ü ne anguez. Pero nu'tsc'eji, dya pje in säcjägöji. 'Ma cjó c'o ra ë mama c'ü pjëzhi na nojo, nuc'ü, ngue c'ü rí säjäji c'ü. ⁴⁴ ¿Ja rgá sö rí 'ñejmezüji? Dya sö. Na ngueje me in unüji ngüenda c'ü mama yo nin minteji na jotsc'eji. Dya in ne rí unüji ngüenda o jña Mzhocjimi c'ü xi'tsc'eji cjó je ngue c'ü exna cjuana na jo'o. ⁴⁵ Dya rí tsijjñigueji c'ü rá cö'c'öji a jmi in Tatagö a jens'e. Bübü c'ü na cö'c'eji. Ngueje o ley Mzhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés. In cjijñigueji c'ü me na jotsc'eji na ngueje in tjëji c'e ley, pero je ngue c'ü ni 'ñetse c'ü na s'o in cjaji. ⁴⁶ Nu 'ma ri 'ñejmegueji yo o dyopjü e Moisés, xo ri 'ñejmezügöji; na ngueje e Moisés o dyopjü cja o jña Mzhocjimi c'ua ja ga ciazgö. ⁴⁷ 'Ma dya in ejmeji yo o dyopjü e Moisés, ¿ja rgui 'ñejmezügöji c'ü rí mangö?

6

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹ 'Ma ya o nguarü yo, o ma e Jesús nu 'nanguarü c'e zapjü a Galilea c'ü xo ni chjü Tiberias. ² Me mi pöji na puncjü o nte'e. Na ngueje mi nuji c'o mi jizhi 'ma mi jocü c'o mi sö'dyë. ³ O ma e Jesús cja 'na t'eje. O mimi nu co nu c'o o discípulo. ⁴ Ya mi ngue ro zädätjo c'e mbaxua c'ü ni chjü Pascua c'ü cja yo nte a Israel. ⁵ O jñe'ch'e c'ua e Jesús, o jñanda me ma puncjü o nte c'o ma ëjë nu ja mi bübü angueze. O dyönü c'ua e Felipe:

—¿Ja je rá tõmiji c'ü ra zi'i yo?

⁶ Mi mama yo, na ngueje ma sö e Felipe, mi cja e Jesús. E Jesús ya mi pärä c'ü ro tsja'a. ⁷ Nuc'ua o ndünrrü e Felipe:

—Yeje ciento mbëxo tjõmëch'i, dya ra zöji, zö rá xënji nde ri nde'eji.

⁸ Nuc'ua o ña c'ua 'naja c'o o discípulo c'ü mi ngueje e Andrés c'ü nu cjuarma e Simón Pedro, o xipji e Jesús:

⁹ —Bübü va 'naja t'i, nu jün ts'i'ch'a tjõmëch'i ndëxü, cja na yeje jmö'ö. Pero, ¿ja ra zö texeji? Na puncjüji.

¹⁰ Nuc'ua o mama e Jesús, o xipji c'o o discípulo:

—Nudya, xipjiji ra mimi dya, yo nte'e.

Mi cja na puncjü o pjindyo nu ja mi cáräji. O mimiji c'ua. Po mi ts'i'ch'a mil o bëzo. ¹¹ Nuc'ua o jñü c'o tjõmëch'i e Jesús. Cjanu o unü 'na pöjö Mízhocjimi. Nuc'ua, cjanu o unü c'ua c'o o discípulo. Nuc'ua c'o o discípulo o unüji

c'o ya vi mimi. Ya nde unüji c'ua c'o jmö'ö. O zi'iji. O ziji texe c'o mi neji. ¹² O njimiji na jo. O xipji c'ua e Jesús c'o o discípulo:

—Tsis'iji yo ya mboncjü, yo nde ndetjo, ngue c'ua dya pje ra nguejme.

¹³ O jmutüji c'ua c'o nde mi ndetjo. O nizhi doce cánista nu c'o ts'i'ch'a tjõmëch'i ndëxü. Nuc'oa, ngue c'o o mboncjü c'o vi ziji. ¹⁴ Nuc'ua c'o nte 'ma o jñandaji c'o vi tsja'a e Jesús mi mamaji:

—Na cjuana ngueje ne profeta nu ro ëjë cja ne xoñijomü.

¹⁵ O mbärä e Jesús mi neji ro zidyiji ngue c'ua ro tsjapüji a fuerza ro manda. Nguec'ua va xögü e Jesús o matsjë na yeje cja 'na t'eje.

Jesús camina sobre el agua

¹⁶ Nuc'ua 'ma ya o nzhä'ä, ya o zöbü c'ua c'o o discípulo, o zät'äji cja c'e zapjü. ¹⁷ Cjanu o dat'üji cja 'naja bü'ü. Je mi möji nu 'nanguarü c'e ndeje a ma Capernaum. Ya vi xõmütjo. E Jesús dya be ma sääjä nu ja mi bübü anguesji.

¹⁸ Me mi pjö's'ü c'e ndeje na ngueje mi vü na zëzhi e ndajma. ¹⁹ 'Ma ya vi möji ts'i'ch'a o 'ñanto kilometro o jñandaji e Jesús c'ü mi nzhodü xes'e e ndeje. Ya mi ngue ro zät'ä cja c'e bü'ü. Me co züji c'ua. ²⁰ Nuc'ua e Jesús o xipjiji:

—Nguetscö e Jesús. Dya rí súgueji.

²¹ Nuc'ua anguesji o mäjäji. O xipjiji c'ua e Jesús ro dat'ü cja c'e bü'ü. Exo zät'ä c'ua c'e

bü'ü cja c'e jñiñi nu ja je mi möji.

La gente busca a Jesús

22-24 Mi cärä c'o nte c'o vi nguejme 'nanguarü c'e trazapjü nu ja vi unü 'na pöjö Mizhocjimi e Jesús cjanu unüji o tjömech'i c'o o ziji. Anguezeki vi unüji ngüenda c'ü mi 'natjo bü'ü c'ü mi jäärä c'e xõmü. Y 'ma vi dat'ü c'o discípulo cja c'e bü'ü, dya dat'ü e Jesús co anguezeki, nguec'ua c'o discípulo vi mötsjëji. Nguec'ua c'ü na yejnu pa c'o nte mi jodüji e Jesús, pero dya o chöt'üji. Dya xo jñandaji c'o o discípulo. Nguec'ua como vi säjä ja nzi bü'ü c'o vi 'ñeje a Tiberias, o tsja c'ua c'o nte o dat'üji cja c'o bü, o möji c'ua a Capernaum o ma jyodüji e Jesús.

Jesús, el pan de la vida

25 'Ma o chöt'üji a Caper-naum nu 'nanguarü cja e ndeje o xipjiji:

—Xöpüte, ¿jinguā ī säjägue a 'ñeçjua?

26 O ndünrrü c'ua e Jesús:

—Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji. Ró da'c'ëji tjõmëch'i ngue c'ua ri unnc'ëji ngüenda c'ü ngue o T'izgö Mizhocjimi, ngue c'ua ri 'ñemezüji. Pero c'ü va 'ñe jongöji, dya ngue para rí 'ñemezüji. Ngue c'ü in neji rá da'c'ëji na yeje c'o ra nijmi in pjemeji. 27 C'e jñõnü c'ü rí sigöji, tjezetjo c'ü. Nguec'ua, dya me rí jyonnc'ëji c'o. Jyodüji c'e jñõnü c'ü dya ra tjeze, c'ü sido rí bëbüütjoji. Nutscö rvá ëcjö cja Mizhocjimi, nguetscö rá

da'c'ëji c'e jñõnü c'ü sido rí bëbüütjoji. Mizhocjimi c'ü mi Tatagö ya jizhi c'ü o ndäcjä rá da'c'ëji a cjanu.

28 O ndünrrü c'ua c'o nte o xipjiji e Jesús:

—¿Pje rá cjajme ngue c'ua rá cjajme c'ü ne'e Mizhocjimi?

29 O ndünrrü c'ua e Jesús. O xipjiji:

—Nunu, ngueje c'ü ne Mizhocjimi: rí 'ñemezügoji na ngueje o ndäcjä anguezze.

30 O xipjiji c'ua:

—¿Pje na mbë c'o rí jítscöjme ngue c'ua rá jandagöjme; ngue c'ua rá ejmets'üjme?

¿Pje na mbëjë c'o rí tsjague?

31 C'o ín mboxtitaji o ziji o maná nu cja ndajyadü, 'ma mi cäräji nu, co e Moisés. C'ua ja nzi ga t'opjü: "O unüji ro ziji tjõmëch'i c'o vi 'ñeje a jens'e", eñe. ¿Cjo xo sö rí tsjague a cjanu?

32 O ndünrrü c'ua e Jesús, o xipjiji:

—Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji. E Moisés dya ngue c'ü o dya'c'ëji o tjõmëch'i c'o vi 'ñeje a jens'e; ngue mi Tatagö. C'e tjõmëch'i c'ü o zi c'o ín mboxtitaji, dya ngue c'ü exna cjuana ni muvi. Mi Tatagö je unü c'e tjõmëch'i c'ü exna cjuana ni muvi c'ü vi 'ñeje a jens'e.

33 Na ngueje o tjõmëch'i Mizhocjimi ngueje c'ü vi 'ñeje a jens'e c'ü unü c'ü ra bëbüütjo yo cärä texe cja ne xoñijõmü, eñe e Jesús.

34 O xipjiji c'ua:

—Nu'tsc'e nin t'ecjañumü, sido rí dyacöjme ne tjõmëch'i nu.

³⁵ E Jesús o xipjiji:

—Nuzgö, nguetscö e tjōmēch'i c'ü ra dya'c'eji c'ü rgui bübütjogueji. Nu c'ü ra ējē co nuzgö, dya ra zant'a. Nu c'ü ra 'ñejmezügö, dya ra ndüre. ³⁶ Ya ró xi'ts'iji, zö xi i jñandgaji ró cjagö c'ü na nojo, pero dya pje in ejmezügöji. ³⁷ Texe nu c'o dacügö mi Tata, ra ējēji co nutscö ra 'ñejmezüji. Nuzgö, dya rá tājägö ra ma c'o. ³⁸ Rvá ējēgö a jens'e; dya pje ngue c'ü rá cjagö c'ü rá ne'e. Rá cja'a c'ua ja ga ne'e mi Tatagö c'ü o ndäcjä. ³⁹ Nunu, ngueje c'ü ne'e Mzhocjimi, nu c'ü o ndäcjä; ne'e c'ü dya rá bëzhi ne ri 'naja c'o o dyacü. 'Ma rá ēcjö na yeje rá xos'üji. ⁴⁰ Nunu, ngueje c'ü ne'e mi Tata c'ü bübü a jens'e: texe c'o unü ngüenda nguezgo o T'izü Mzhocjimi, y ejmezügöji, ra ch'unü c'ü rgui bübütjoji co Mzhocjimi. 'Ma rá ēcjö na yeje rá xos'üji.

⁴¹ C'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel mi pötma mamsjëji na ngueje dya mi ejmeji c'ü vi mama e Jesús: "Nguetskö e tjōmēch'i c'ü vi 'ñeje a jens'e." ⁴² Mi mamaji c'ua:

—Nunu, ¿cjo dya ngueje e Jesús nu o t'i e José? Nu tata 'ñe nu nana rí pärägöji. Nunu, ¿jenga mama dya nu: "Rvá ējē a jens'e"?

⁴³ E Jesús o xipjiji c'ua:

—Dya rí pötqui mamat-sjëgueji yo. ⁴⁴ Dya cjo sö ra ējē co nutscö nu 'ma dya ra 'ñünbü o mü'bü mi Tata c'ü

bübü a jens'e c'ü o ndäcjä. Nuzgö, 'ma rá ēcjö na yeje rá xos'ü nu c'o. ⁴⁵ Ya t'opjü cja o jña Mzhocjimi c'o o dyopjü c'o profeta: "Mzhocjimi ra nda xöpüji." A cjanu texe c'o ätä mi Tata, 'ñe päräji pje pjëzhi c'ü mama, va ēji co nutscö.

⁴⁶ 'Zö ätpäji o jña Mzhocjimi, pero dya jandaji ja ga jmi. C'ü o jñanda ngueextjozügö rvá ējēgö cja Mzhocjimi. Nguezgo ró janda mi Tata. ⁴⁷ Na cjuana c'ü rí xi'ts'igöji, nu c'ü ejmezügö ra ch'unü c'ü rgui bübütjo co Mzhocjimi para siempre. ⁴⁸ Nguetskö e tjōmēch'i ngue c'ua rí bübütjogueji. ⁴⁹ Nu c'o nin mboxtitaji o ziji c'e maná nu cja ndajyadü. Pero o ndü'ü c'o. ⁵⁰ Nguetskö nu e tjōmēch'i nu vi 'ñeje a jens'e. Nguec'ua nu c'ü ra zi'i nu, dya ra ndü'ü, ra bübütjo. ⁵¹ Exi rgá büntcjö, nguec'ua sö rá da'c'üji c'ü rí bübütjogueji. Je rvá ējēgö a jens'e. 'Ma cjo c'o ra zi'i nu e tjōmēch'i ra ch'unü c'ü rgui bübütjo. Ne tjōmehc'i c'ü rá unügö nu, ngueje in cuerpagö. Nuzgö rá unügö ngue c'ua ra bübütjo yo cárä texe cja ne xoñijömü.

⁵² Nuc'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel mi ña, mi ñatsjëji. Mi mamaji:

—Ja rgá sö ra dyacöji o cuerpo rá siji?

⁵³ E Jesús o xipjiji:

—Na cjuana c'ü rí xi'ts'öji. Nutscö rvá ēcjö cja Mzhocjimi. 'Ma dya rí

si'iji ne tjōmēch'i c'ü ngueje ín cuerpogö, 'ñe 'ma dya rí si'iji ín tsjigö, dya rí bübüji. ⁵⁴ Nu c'o ra zi'i e tjōmēch'i c'ü ngueje ín cuerpogö 'ñe ra zi ín tsjigö ra ch'unü c'ü rguí bübütjoji. Nutscö 'ma rá ēcjö na yeje rá xos'ü nuc'o. ⁵⁵ C'e jñōnü c'ü na cjuana c'ü rí siji ngue ín cuerpogö c'ü; 'ñe ín tsjigö. ⁵⁶ Nu c'ü ra zi nu e jñōnü c'ü ngueje ín cuerpogö, 'ñe ra zi ín tsjigö ra bübüzögö. Y nutscö je rá bünç'ö cja o mü'bü anguezze. ⁵⁷ Mi Tata c'ü o ndäcjä exi bübütjo c'ü. Nguec'ua exo rgá bübütjogö. Nu c'ü ra zi c'e jñōnü c'ü ngue ín cuerpogö 'ñe ín tsjigö, xo ra bübütjo, na ngueje exi rgá büntcjö. ⁵⁸ Nguetscö e tjōmēch'i, rvá ejégö a jens'e. Dya nza ciazgö c'e maná c'ü o zi ín mboxtitaji. Nuc'o, o ndü c'o. Pero c'ü ra zi'i nu e tjōmēch'i c'ü nguetscö, dya ra ndü, ra bübütjo co Mizhocjimi para siempre.

⁵⁹ Nu yo jña'a yo, o mama e Jesús 'ma mi bübü a Caper-naum 'ma mi xöpü c'o nte cja c'ü o nintsjimiji.

Palabras de vida eterna

⁶⁰ Na puncjü c'o mi tjünt'ü a xütjü e Jesús, 'ma o dyäräji, o mamaji:

—Me na jyü yo jña'a yo. ¿Cjó ra sö'ö ra dyätä yo?

⁶¹ O mbärätsjë e Jesús c'o mi mamatsjëji. O xipjiji c'ua:

—¿Cjo in ne rí chjench'ejí a xütjü na ngueje ró xi'ts'iji yo jña'a yo? ⁶² ¿Pje rí tsjagueji 'ma, 'ma rí jñandgaji rá magö a jens'e nu ja ot'ü rmí

bünç'ö? Nutscö rvá ēcjö cja Mizhocjimi. ⁶³ Ngueje o Espíritu Mizhocjimi c'ü da'c'üji rí bübüji. Dya pje ni muvi e cuerpo. Yo jña'a yo rí xi'ts'igöji je va ejé cja o Espíritu Mizhocjimi yo. Ngueje yo da'c'üji rí bübütjoji. ⁶⁴ Pero bübüt'sügueji c'o dya pje ejmezügö.

E Jesús ya mi pärä ndeze 'ma ot'ü cjó ngue c'o dya mi ejme. Ya nde mi päräjtjo cjó ngueje c'ü ro nzho'ö. ⁶⁵ O mama c'ua e Jesús:

—Ya ró xi'ts'iji, dya cjó ra sö ra ejé co nuzgö, 'ma dya ra 'ñünbü o mü'bü mi Tata c'ü bübü a jens'e.

⁶⁶ 'Ma o nguarü o mama yo jña'a, na puncjü c'o o chjench'e a xütjü, dya cja o ndünt'üji o xütjü e Jesús. ⁶⁷ O mama c'ua e Jesús o xipji c'o doce discípulo:

—¿Cjo xo in ne rí chjench'ejí a xütjü, c'ü dya cja rí chjünt'üji ín xütjügö?

⁶⁸ O ndünrü c'ua e Simón Pedro:

—Pero ín Jmuts'üjme, ¿cjó rá ma teñegöjme? Na ngueje nguextjots'ügue in xitsijme ja rga sö rá bübütjojme co Mizhocjimi para siempre.

⁶⁹ Nutscöjme rí ejmets'ügöjme. Rí päräjme ngue'tsc'e e Cristo. Ngue'tsc'e o T'its'ü Mizhocjimi c'ü exi bübütjo.

⁷⁰ O ndünrü c'ua e Jesús:

—In doceji. ¿Cjo dya ró juan'c'ügöji? 'Najats'ügueji bübü c'ü dya jo cja o mü'bü.

⁷¹ Nu c'ü mi mama e Jesús, mi ngueje e Judas Iscariote, c'ü mi ngue o t'i e Simón. Na

ngueje nguejnu ro nzhö'ö e Jesús. Mi ngueje 'naja c'o doce discípulo.

7

Los hermanos de Jesús no le creían

¹ 'Ma o nguarü yo, mi nzhodü e Jesús a Galilea. Dya mi ne ro nzhodü a Judea, na ngueje mi cárä nu, c'o mi ne ro mbö't'üji e Jesús. ² Ya mi ngue ro zädätjo 'na mbaxua c'ü mi cja c'o nte. Mi ät'äji ts'ingumü c'o mi ngueje o dyëza. Mi mimiji cja c'o ts'ingumü 'ma mi cjaji c'e mbaxua. ³ C'o ə cjuarma e Jesús o xipjiji c'ua:

—Na jo rí pedyegue va. Mague a Judea ngue c'ua c'o in discípulo c'o cárä nu, xo ra jñantc'aji yo in cjague yo me na nojo. ⁴ Nu c'ü ne'e pje ra tsja'a, ra tsja ngue c'ua ra jñanda yo nte. Nu 'ma in cja'a yo me na nojo, jizhitsjëjë ngue c'ua ra jñanda texe yo nte.

⁵ Ne xo ri ngueje c'o ə cjuarma, dya xo mi ejmeji e Jesús. ⁶ O mama c'ua e Jesús:

—Dya be va sädä nu 'ma ra mbäräji cjó nguetscö. Nuzgö dya be sö'ö rá magö. Pero nu'tsc'oji sö rí mötjoji nu hora c'ü in ne rí möji. ⁷ Nu'tsc'oji, dya sö ra nuc'oji na ü yo cárä cja ne xoñijomü. Nguetscö je nugüji na ü, na ngueje rí xipjigöji c'ü na cjuana, rí xipjigöji me na s'o cjaji. ⁸ Nu'tsc'oji, möji cja c'e mbaxua. Nutscö dya be rá magö cja c'e mbaxua, na

ngueje dya be va sädä c'ü ne'e Mizhocjimi c'ü ya rá magö.

⁹ Nu 'ma o mama yo, xe o nguejmetjo a Galilea.

Jesús en la fiesta de las chozas

¹⁰ Nuc'ua o ma cja c'e mbaxua c'o ə cjuarma. E Jesús xo ma'a c'ua. Pero nuc'ü, dya cjó o xipji ja va ma. O matsjëjë. ¹¹ Nu cja c'e mbaxua, c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte mi jodüji e Jesús, mi mamaji:

—¿Ja je ri bübükä c'e Jesús?, eñeji.

¹² Na puncjü nte c'o me mi tsjojne mi mamaji ja cja mi cja e Jesús. Mi cárä c'o mi mama: "Na jonte c'e bëzo c'ü." Nu c'o dyaja mi mamaji: "Dya jonte c'ü. Onpü yo nte."

¹³ C'o nte mi süji c'o pje mi pjëzhi. Nguec'ua dya cjó mi mama na jo ja ma cja e Jesús.

¹⁴ Cja mi patjo nziyo pa'a c'ü mi cjaji c'e mbaxua. Xe mi bëzhi nziyo pa ro nguarü. O zät'ä c'ua e Jesús cja c'e templo. Ya je nguejnu o xöpü c'ua c'o nte. ¹⁵ C'o pje mi pjëzhi mi cijñiji: "Nunca rí ärägöji a cjanu." Pero mi mamaji:

—¿Ja ga mbärä yo? Dya o ma ja ro xörü.

¹⁶ O ndünrü c'ua e Jesús:

—Nu yo rrä xöpü yo nte, dya rí mamatsjëjëgö yo. Nu c'ü o ndäcjägö ngue c'ü je o xöcügö c'ü. ¹⁷ 'Ma cjó c'o ne ra tsja'a c'ü ne'e Mizhocjimi, ra mbärä cjo je va ëjë cja Mizhocjimi yo rí xöpügö yo nte, o maxque rí mamatsjëjëgö yo. ¹⁸ Nu c'ü xöpü c'ü

mamatsjéjé, jodütsjéjé c'ü ra mama yo nte: "Me na jo 'na xöpüte", ra 'ñeñeji. Nuzgö rí jodügö c'ü ra mamaji me na jo Mizhocjimi c'ü o ndäcjä. Nuzgö rí mamagö c'ü na cjuana, dya bëchjine.

¹⁹ 'Nu'tsc'eji, ¿cjo dya o dya'c'üji c'e ley e Moisés? Pero ne ri 'najats'ügueji dya in cjaji c'ü mama c'e ley. Maco mama c'e ley c'ü dya rá pö't'üteji, ¿jenga in jongügöji rí pötcüji?

²⁰ O ndünrrü c'ua c'o nte, o xipjiji:

—Nu'tsc'e, bübü demonio cja in mü'bügue. ¿Cjó ngue c'ü ra jyonc'ü ra mbö'tc'ü?

²¹ O ndünrrü c'ua e Jesús:

—Natjo c'ü ró cjagö, pero nuc'ua texets'üji me o sjeyats'üji c'ü ró cjagö. ²² Cja o ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés, xi'ts'iji rí meyaji in cuerpoji. C'ü ni tsjaji a cjanu, dya ngue e Moisés c'ü o mbürü; ngueje c'o ín mboxtitaji c'o o mbürü ndeze mi jinguä. Bübü 'ma in meyaji in cuerpoji nu pa c'ü rí söyaji. ²³ Nu pa c'ü rí söyaji in meyaji o cuerpo 'na bëzo ngue c'ua rí cumpleji o ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés. ¿Jenga me in ünngügöji c'ü ró jopcügö texe o cuerpo 'na bëzo nu pa c'ü rí söyaji? ²⁴ Tsijñiji na jo c'ua ja ga mama o ley e Moisés. Nuzgö, zö ró jocü 'na bëzo c'e pa c'ü rí söyagöji, pero na jo c'ü rvá cjagö.

Jesús habla de su origen

²⁵ Ja nzi c'o mi menzumü a Jerusalén o mamaji c'ua:

—Nujnu, ¿cjo dya ngueje nu jodüji ra mbö't'üji? ²⁶ Maco, ña'atjo dya nu. Dya pje sū'ü nu. Dya cjó pje xipji. Mbärä, c'o pje pjëzhi, ¿cjo ri cijñiji c'ü ngueje e Cristo nu? Po jiyö. ²⁷ Na ngueje nutscöji rí pärägöji na jo ja je menzumü nu. 'Ma ra ejë e Cristo, nuc'ü, dya cjó ra mbärä ja rguí 'ñeje.

²⁸ E Jesús o ña'a na jens'e nu cja c'e templo nu ja mi xöpü c'o nte, o xipjiji:

—Nu'tsc'eji, ¿cjo in pácäji? ¿Cjo in päräji na jo ja je rí menzumü? Nuzgö dya ró ëtsjéjëgö. Na ngueje bübü 'naja c'ü exna cjuana o ndäcjägö, c'ü dya in pärägueji. ²⁹ Pero nuzgö rí pärägö c'ü, na ngueje je rvá ëcjö cja angueze. Ngueje angueze o ndäcjägö ró ejë a 'ñeçjua.

³⁰ Nuc'ua, mi ne ro zürüji c'ua. Pero dya cjó o pench'i, na ngueje dya be ne Mizhocjimi ro zürüji. ³¹ Na puncjü c'o nte c'o mi cärä nu, o 'ñeje meji e Jesús. Mi mamaji:

—Dya cjó sö ra tsja c'o xe rrä nojo. ¿Cjo ri ngueje e Cristo nu?

Los fariseos mandan policías a llevar preso a Jesús

³² C'o fariseo o dyäräji c'ua c'o mi mama c'o nte. Na ngueje c'o nte mi tsjojne ma ñaji c'o mi cja'a e Jesús. Nuc'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo o ndäjäji o policía ro ma, ro ma zürüji e Jesús. ³³ O mama c'ua e Jesús:

—Xe quejme ja nzi zana c'ü xe rá mimiji. Nuc'ua ra zädä c'e pa 'ma rá ma nu ja bübü c'ü o ndäcjà ró ejé. ³⁴ Nuc'ua rí jyongügöji. Dya cja rí chöcügöji. Nu ja rá bübügö, dya sô rí möcjeji.

³⁵ Nuc'ua c'o pje mi pjézhi cja c'o nte a Israel o pötva mämají:

—Mbärä, ¿ja je ra ma'a nu? ¿Jenga xitsiji c'ü dya cja rá töt'üji? Mbärä, ¿cjo je ra ma cja yo ín menzumügöji a Israel c'o pjöt'ü cja yo dyaja nte? Mbärä, ¿cjo ra ma xöpü c'o dyaja nte'e? ³⁶ Mbärä, ¿ja cja'a nu o mama: "Rí jyongüji pero dya rí chöcüji"? Xo o xitsiji: "Nu ja rá bübügö, dya pje ra sô'ö rí sät'äji."

Ríos de agua viva

³⁷ C'e pa c'ü bëpja c'e mbaxua ngue c'ü xenda mi süpüji. Nuc'ua c'e pa'a c'ü, o böbü e Jesús. O zopjü c'ua c'o nte, o xipjiji:

—'Ma cjo c'o türe, xä'däji co nutscö. Si'iji c'e ndeje c'ü rá da'c'üji rí siji. ³⁸ Nu c'o ra 'ñejmezügö, ra zädä anguezoji c'ua ja nzi ga mama cja o jña Mízhocjimi: A mbo cja o mü'bü ra chjéntjovi nza cja 'na mbereje c'ü peje na puncjü o ndeje. Nguec'ua xo ra zi'i c'o dyaja, ngue c'ua xo ra bübütjoji.

³⁹ Nujyo o mama e Jesús, nguejyo ro tsja o Espíritu Mízhocjimi c'ü ro ch'unü nu c'o ro 'ñejme e Jesús. C'e Espíritu dya be ma ejé c'ü, na ngueje dya be vi ma e Jesús cja nu Tata c'ü bübü a jens'e.

División entre la gente

⁴⁰ Nuc'ua 'ma o dyäräji yo jña'a yo, mi cära c'o o mama:

—Nunu, na cjuana ngueje e profeta nu mi te'beji.

⁴¹ Dyaja c'o o mama c'ua:

—Ngueje e Cristo nu o ndäcjà Mízhocjimi nu.

Mi cära c'o dyaja c'o o mama:

—Nujnu je menzumü a Galilea. Nguec'ua, ¿ja rgá sö ra tsja e Cristo nu? ⁴² Na, ¿cjo dya mama cja yo ya t'opjü: "E Cristo je ri ngueje o mboxbëche e David"? ¿Cjo dya xo mama: "Je ra te'e cja c'e ts'ijñi a Belén nu ja mi menzumü e David"?

⁴³ Nuc'ua a cjanu, o xögü c'ua c'o nte'e, na ngueje dya mi 'natjo o pjeñjeji ma nguijñiji e Jesús. ⁴⁴ Mi cära c'o mi ne ro zürü e Jesús. Pero dya cjo xo o pënc'h'i anguezze.

Las autoridades no creen en Jesús

⁴⁵ Nuc'ua c'o policía o nzhogü c'ua c'o. O möji cja c'o ndamböcjimi 'ñe cja c'o fariseo. Nuc'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo o dyönüji c'ua:

—¿Jenga dya i siji e Jesús?

⁴⁶ O ndünrü c'ua c'o policía:

—Nunca rí ärjme ra ña 'na bëzo c'ua nzi ga ña'a c'e bëzo c'ü.

⁴⁷ O ndünrü c'ua c'o fariseo, o xipjiji c'o policía:

—¿Cjo ya xo o dyon'c'ügueji?

⁴⁸ Tsjijñiji dya xä. ¿Cjo ya xo bübü o jmu'u 'ñe o fariseo c'o ya o 'ñejme e Jesús? Iyö. ⁴⁹ Nu yo nte'e yo, dya pje päräji o

ley Mízhocjimi. Dya pje sö ra zät'äji a jmi Mízhocjimi.

⁵⁰ E Nicodemo nu c'ü vi ma'a 'na nu xõmü cja e Jesús, mi ngueje 'naja c'o fariseo. O mama anguezé:

⁵¹ —Cja ín leygöji, dya sö rá mamaji c'o na s'o vi tsja 'na bëzo c'ü dya be ri äräji c'o mama anguezé, y c'ü dya be ri päräji ja cja c'ü cja'a.

⁵² O ndünrrü c'ua c'o fariseo, o xipjiji e Nicodemo:

—Nu'tsc'e, Nicodemo, ¿cjo xo in menzumügue a Galilea? Ni jyodü rí ñu'u yo ya t'opjü, ngue c'ua rí ñuxä c'ü dya cjo'ra te'e a Galilea c'ü ri ngueje profeta.

La mujer adultera

⁵³ Nuc'ua, como ya vi nguarü c'e mbaxua, o ma nzi 'najaji o ngumüji.

8

¹ E Jesús o ma c'ua cja c'e t'ejc'e c'ü ni chjü Olivos.

² Nuc'ua 'ma mi xõrtjo c'ü na yejnu pa, e Jesús o ma na yeje cja c'e templo. Nuc'ua texe c'o nte'e o chëzhiji a jmi e Jesús. O mimi c'ua e Jesús. Cjanu o xöpü c'ua c'o nte.

³ Nuc'ua c'o mi xöpü o ley Mízhocjimi 'ñe c'o fariseo o sinpiji c'ua 'naja ndixü c'ü vi ch'ö'tp'ü bëzo c'ü dya mi ngueje o xña. O tsjapüji o mimi a nde'e nu ja mi bübü e Jesús. ⁴O mamaji c'ua:

—Xöpüte, nu e ndixü nu, o zürüji. Mi bübüvi 'na bëzo c'ü dya ngueje o xña. ⁵ Cja c'e ley c'ü o dyopjü e Moisés o mandazüji rá pjat'üji ndojo yo

cja a cjanu. ¿Nu'tsc'e dya, pje rí xitsijme dya?

⁶ Nu yo mi xipjiji nguetjo ma söji, ngue c'ua ro sö ro ngöt'üji cja c'o pje mi pjëzhi. Nuc'ua e Jesús o ñüçü a jõmü. O dyopjü c'ua a jõmü co o ñidyë. ⁷ Nu 'ma sido mi önütjoji, o jñüs'ü o ñi'i. Cjanu o xipjiji c'ua:

—'Ma bübüts'eji 'naja c'ü dya tū o nzhubü ngue c'ü ra ot'ü ra pjat'ü ndojo ne ndixü.

⁸ Nuc'ua o ñüçütjo na yeje a jõmü e Jesús. O dyopjü a jõmü co o ñidyë. ⁹ 'Ma o dyäräji, o nguijñiji c'ua cja o mü'büji c'ü mi tüji o nzhubüji. Nuc'ua nde 'naja va möji c'ua. Nu c'o xenda mi tita ngue c'o ot'ü o ma c'o. Cjanu o mbedye c'ua c'o cja mi t'i'i. Nuc'ua ya o nguejmetsjë c'ua e Jesús 'ñe c'e ndixü c'ü mi junrü a jmi. ¹⁰ Nuc'ua cjanu o jñüs'ü c'ua o ñi'i e Jesús. Dya cjo cja o jñanda. Ya mi nguetjo c'e ndixü c'ü xe mi bübü. O xipji c'ua:

—Nu'tsc'e ndixü, ¿ja je cärä dya, nu c'o mi mama in tügue nzhubü? ¿Cjo dya cjo pja'c'ü ndojo?

¹¹ C'e ndixü o ndünrrü:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, dya cjo pjacö ndojo.

Nuc'ua o xipji e Jesús:

—Ne xo ri nguetscö, dya xo rí xi'ts'i ni jyodü rí chügue. Ma'a dya. Pero dya cja rí tsja c'o na s'o.

Jesús, la luz del mundo

¹² E Jesús o zopjütjo na yeje c'o nte. O xipjiji: —Nguetscö e jya's'ü cja ne xoñijõmü. Nu c'ü

ra ndünt'ü ín xütjügö, dya ra nzhodü cja e bëxömü. Nuc'ü, ra bübü jya's'ü o mü'bü c'ü ra unü c'ü rgui bübüjtjo.

¹³ Nuc'ua c'o fariseo o xipjiji:

—Nu'tsc'e in mamatsjëgue pje pjëts'i. Nu c'o in mamague dya cjuana.

¹⁴ O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:

—Zö rí mamatsjëgö pje pjëtsi, pero yo rí xi'ts'igöji na cjuana. Na ngueje rí pärägö ja je rvá ejë, 'ñe ja rga ma'a. Nu'tsc'eji, dya in pärägueji ja rvá ejëgö. Dya xo in päräji ja ngue c'ua rá ma'a.

¹⁵ Nu'tsc'eji c'ua ja nzi gui tsjinnceji, in jünji ngüenda in mamaji c'ü na s'ozgö. Pero nutscö, c'ü rvá ēcjö, dya ngue c'ü rá mangö c'ü cja na s'o'naja, y c'ü cja na jo c'ü 'naja.

¹⁶ Zö dya ngue c'ü rvá ēcjö, pero 'ma rí mangö ja ga cja 'na nte ga nguijñi o mü'bü, na cjuana c'ü rí mangö. Na ngueje c'ü rí mangö, dya ngue c'ü rgá cijjñitsjëgö, ngue c'ü cijjñi Mizhocjimi c'ü o ndäcjomü. Nutscö, dya pje rí menzumügö va cja ne xoñijömü. ²⁴ Nguec'ua ró xi'ts'iji: “Rí chügueji na ngue c'o in nzhunc'eji c'o in tügueji.” Na ngueje 'ma dya rí 'ñejejmeji nguezgö extí bübü, c'o nzhubü c'o in tüji ngue c'o je rgui chüji c'o.

¹⁹ Nuc'ua o xipjiji c'ua:

—¿Ja je bübü c'ü nin Tata?

O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:

—Ni xo ri nguetscö in pácäji, ni ri ngueje mi Tata

in päräji. Nu 'ma ri pácägöji, ngue 'ma xo ri pätçäji mi Tata.

²⁰ E Jesús mi xöpü c'o nte cja c'e templo. Je mi mama yo jña'a yo, nu ja mi sogüji o ofrendaji. Dya cjó o zürü e Jesús, na ngueje dya be mi jëzi c'ü nu Tata Mizhocjimi.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

²¹ Nuc'ua o ndünrü c'ua na yeje e Jesús:

—Nutscö ya rá ma'a. Nu'tsc'eji rí jyongüji. Pero rí chügueji na ngue c'o in nzhunc'eji c'o in tügueji. Nguec'ua nu ja je rá magö, nu'tsc'eji, dya ra sö rí sät'äji nu.

²² O mama c'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel:

—Nu e bëzo nu, ¿cjo ra pö't'ütsjëjë? Nguec'ua mama: “Nu ja je rá magö, nu'tsc'eji dya ra sö rí sät'äji.”

²³ Nuc'ua o ndünrü c'ua e Jesús:

—Nu'tsc'eji, in menzumüji a jõmü. Nutscö, je rí menzumügö a jens'e. Nu'tsc'eji, in menzumügueji cja ne xoñijömü. Nutscö, dya pje rí menzumügö va cja ne xoñijömü.

²⁴ Nguec'ua ró xi'ts'iji: “Rí chügueji na ngue c'o in nzhunc'eji c'o in tügueji.” Na ngueje 'ma dya rí 'ñejejmeji nguezgö extí bübü, c'o nzhubü c'o in tüji ngue c'o je rgui chüji c'o.

²⁵ O ndünrü c'ua c'o nte:

—Xitsijme cjó ngue'tsc'e.

Nuc'ua e Jesús o xipjiji:

—Ya ró xi'ts'igöji cjó nguezgö. ²⁶ Na puncjü c'o me rí ne rá zo'c'üji. Me na puncjü

c'o in cjuaji c'o sö rá mama in tūgueji nzhubü. Pero nu c'ü o ndäcjägö ngue c'ü na cjuana c'ü. C'o ró ätpägö o mama angueze nguejyo je rí zopjü yo cárä cja ne xoñijõmü.

²⁷E Jesús mi xipjiji mi nguejnu Tata c'ü vi ndäjä. Pero dya mi pärä c'o nte. ²⁸O ndünru c'ua e Jesús:

—Nutscö rvá ëcjö cja Mizophjimi. Nu'tsc'eji rí chäpcöji cja ngronsi. Nu'ma, cja ra zädä 'ma rí unnc'eji ngüenda c'ü nguezgö extí bëbü. Dya pje rí cjagö c'ü rí cjatsjë. Ngue yo o xöcü mi Tata, yo rí xi'ts'iji. ²⁹Nu c'ü o ndäcjä bëbü co nuzgö. Dya pje jyëzguigö c'ü rá bëbütjsëgö c'ü, na ngueje sido rí cjagö c'o ne angueze.

³⁰'Ma o mama yo jña'a yo, na puncjü c'o o creo c'o mi mama e Jesús.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

³¹O xipji c'ua e Jesús c'o nte a Israel c'o ya vi 'ñejme angueze:

—'Ma sido rí 'ñejmeji yo jña yo rí ña'a, nu'ma, na cjuana in ätcöji 'ma. ³²'Ma rí 'ñejmezügöji yo jña yo rí ña'a, rí päräji c'ü na cjuana 'ma. 'Ma rí päräji c'ü na cjuana, ra t'empc'eji libre 'ma.

³³O ndüntüji c'ua, o xipjiji:

—Nguetscöjme o mboxxbëchejme e Abraham. Dya cjó rí pëpcöjme. ¿Jenga in mamague c'ü ra 'ñempcöjme libre?

³⁴O ndünru e Jesús, o mama:

—Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji. Texe c'o cja'a c'o na s'o, dya libre c'o. Chjëntjovi nza cja 'na mbëpji c'ü tjünt'ü a xütjü, c'ü dya sö ra xögü cja nu lamu. ³⁵C'o tjünt'ü a xütjü o nzhubü, dya ngueje o t'i Mizophjimi c'o. Angueze ra pjongü nu c'o dya ngueje o t'i. C'o o t'i ra sido ra bëbütjöji co Mizophjimi. ³⁶Nu c'ü na cjuana ra 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o, nguetscö o T'izü Mizophjimi. ³⁷Rí pärägö ngue'tsc'eji o mboxxbëchets'üji e Abraham. Pero in ne rí pötcügöji, na ngueje in jñaagö, dya pje in enh'e cja in mü'büji. ³⁸Rí ñagö nu c'o ró nugö cja o jmi mi Tatagö c'ü bëbü a jens'e. Nu'tsc'eji in cjadi nu c'o in dyäräji cja o jmi nin tataji.

³⁹Nuc'ua o ndünru c'ua e Jesús, o xipjiji:

—C'ü mi tatagöjme ngueje e Abraham.

O ndünru c'ua e Jesús, o xipjiji:

—'Ma ri ngue'tsc'eji o t'its'üji e Abraham, ri tsjaji c'ü o tsja e Abraham. ⁴⁰E Abraham, nuc'ü, o dyätä Mizophjimi c'ü. Pero nudya in jongüji rí pötcüji. E Abraham dya ro tsja a cjanu. Nutscö rí bëzo ró xi'ts'iji c'o na cjuana nu c'o ró ärägö cja Mizophjimi. Nguec'ua in ne in pötcüji. ⁴¹Nu'tsc'eji in cjadi c'ü cja c'ü nin tatagueji.

O xipjiji c'ua:

—Nutscöjme dya o t'izgöjme nandyo bëzo. 'Natjo mi

Tata rí sicjöjme. Ngueje Mizhocjimi.

⁴² E Jesús o xipjiji c'ua:

—'Ma ri ngueje Mizhocjimi nin tatagueji, ri s'iyanzügöji 'ma. Na ngueje nguezgö 'natjozügö o T'izü Mizhocjimi. Je ró pecjö cja Mizhocjimi. Dya ró ējētsjégö. Ngueje Mizhocjimi je ndäcjö ró ējē.

⁴³ ¿Jenga dya in päräji ja cja c'ü rí mangö? Dya in päräji na ngueje, dya in ne rí dyätcäji in jña'a. ⁴⁴ Nu'tsc'eji, nu c'ü nin tatagueji ngueje c'ü dya jo. In ne rí tsjaji nu c'o ne'e nin tatagueji. Ndeze o mbürü, c'ü dya jo ngue mbö't'ute. Nuc'ü, dya pje mama c'ü na cjuana c'ü. Na ngueje c'ü na cjuana, dya pje bübü o mü'bü. Nu 'ma mama c'o dya cjuana ngueje c'o cjijñitsjë cja o mü'bü c'o mama. Na ngueje c'ü dya jo, na mbéchjine. Nguejnu tata nu c'o xo mama c'ü dya cjuana. ⁴⁵ Dya in ejmezüji na ngueje nutscö rí mama c'o na cjuana. ⁴⁶ ¿Cjo bübütsjë c'ü 'naja c'ü so ra mama rí cjagö c'o na s'o? Nu 'ma rí xi'ts'iji c'ü na cjuana, ¿jenga dya pje in ejmezügöji? ⁴⁷ Nu c'o ngueje o t'i'i Mizhocjimi ätpäji o jña'a. Pero nu'tsc'eji, dya ngue'tsc'eji o t'its'üji Mizhocjimi na ngueje dya in ätpägueji c'o o jña.

Cristo existió antes que Abraham

⁴⁸ O ndünru c'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel. Me co üdüji. O xipjiji:

—Rí päräjme na jo, bübü demonio cja in mü'bügue. Je i

tegue a ma a Samaria, dya in pärägue ja cja Mizhocjimi.

⁴⁹ O ndünru c'ua e Jesús, o xipjiji:

—Dya bübü demonio cja in mü'bügue. C'ü rí mamagö ngue c'ü ne'e mi Tatagö. Nu'tsc'eji c'ü in cjaji, dya pje in ejmezügöji rvá ēcjö cja mi Tatagö Mizhocjimi. ⁵⁰ Dya rí jodügö c'ü rí mangueji na nojozügö; nu c'ü jodü c'ü rí mangueji na nojozügö, ngue mi Tatagö Mizhocjimi. Angueze ra jizhi c'ü na nojozügö. ⁵¹ Na cjuana c'ü rí xi'ts'igöji, nu c'ü sido ra dyätcö yo rí mangö, dya ra ndü'ü, ra bübütsjë c'ü.

⁵² Nuc'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel o xipjiji:

—Nudya, rí päräjme na jo dya, bübü demonio in mü'bügue. Ya o ndü'ü e Abraham. Ya xo o ndü'ü c'o profeta. Maco nu'tsc'e in mama nu c'ü sido ra dyä'tc'ägue, dya ra ndü'ü, sido ra bübütsjë. ⁵³ Nu'tsc'e in cjinnce xenda na nojots'ügue que na ngueje mi tatajme e Abraham. Nuc'ü, o ndü'ü c'ü. Xo o ndü'ü c'o profeta. ¿Cjó ngue c'ü je na cjacapütsjégue?

⁵⁴ O ndünru e Jesús, o xipjiji:

—Nu 'ma ri jodütsjëjégö c'ü ro mama yo nte na nojozügö, dya pje rví muvi 'ma c'o. Mi Tatagö ngue c'ü jodü c'ü ra mamají a cjanu. Maco in mamagueji que mi Tatagö ngueje in Mizhocjimigueji. ⁵⁵ Nu'tsc'eji, dya in pärägueji angueze. Pero nutscö rí pärägö c'ü. 'Ma ro mama c'ü dya rí pärägö

Mizhocjimi, ri nguezgö 'na mbëchjine nza cjatsc'eji. Jo rí pärägö Mizhocjimi. Rí cjagö c'o mama angueze.⁵⁶ E Abraham c'ü nin mboxititaji me co mäjä 'ma o 'ñejme ro jñandga ma ñej. A cjanu o jñandga. O mäjä c'ua.

⁵⁷ C'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel o xipjiji c'ua:

—Dya be xo in nzhodügue ni cincuenta cjé'ë. ¿Ja rvi jñandague e Abraham?

⁵⁸ E Jesús o xipjiji:

—Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji. 'Ma dya be mi bübü e Abraham, ya exmi bübügö.

⁵⁹ Nuc'ua o jñüs'üji ndojo c'o ro pjat'üji e Jesús. Pero nuc'ü, o tsjöjö c'ü. Dya cjó jñanda ja va ma. O mbedye cja c'e templo. O ma'a.

9

Jesús sana a un hombre que nació ciego

¹ 'Ma o cjogü e Jesús o jñanda 'naja bëzo c'ü mi ndëzhö.

Mi ndëzhö 'ma o jmus'ü c'ü.

² Nuc'ua c'o o discípulo o dyönüji e Jesús, o xipjiji:

—Xöpüte, ¿Cjó ngue c'ü o tsja c'o na s'o, nguec'ua va ndëzhö nu? ¿Cjó ngueje ne bëzo nu ndëzhö maxque ngueje c'o o tata?

³ O ndünru c'ua e Jesús, o xipjiji:

—C'ü vi ndëzhö, dya ngue c'ü vi tsja c'o na s'o nu. Dya xo ngue c'ü vi tsja c'o na s'o c'o o tata. C'ü vi ndëzhö ngue c'ü rgui 'ñetse c'ü me na nojo c'ü cja'a Mizhocjimi.

⁴ Ni jyodü rá cjagö c'o ne'e

nu c'ü o ndäcjä, ndeze 'ma xe ndempa. Va ñej xõmü, 'ma dya cja sö cjó ra pëpjì. ⁵ Ndeze c'ü xe rá mimigö cja ne xoñijõmü, nguetscö e jya'sü cja ne xoñijõmü.

⁶ 'Ma o mama a cjanu o zogü a jõmü o c'ijñi, o mbopjü c'ua c'e jõmü. Cjanu o ngans'a c'o mbëomü. O ngosp'ü c'ua cja o ndö'ö c'e bëzo c'ü mi ndëzhö. ⁷ E Jesús o xipjiji c'ua:

—Ma xinzhö cja c'e t'ore c'ü ni chjü Siloé, eñe. C'e tjü'ü ne ra mama 'naja c'ü däjä.

Cjanu o ma'a c'ua c'e bëzo c'ü mi ndëzhö. O ma xinzhö, Nu 'ma o nzhogü c'ua, ya mi janda. ⁸ Nuc'ua c'o o mejñiñi 'ñe c'o ya vi jñanda mi ndëzhö mi mamaji:

—¿Cjo dya ngueje nu mi ndëzhö nu ja nde mi junrü nu me mi örü pje ra zi?

⁹ Mi cära c'o mi mama:

—Ngueje nu.

C'o dyaja mi mamaji:

—Dya ngue nu, pero exi nguetjo nu.

O ndünru c'ua c'ü mi ndëzhö, o mama:

—Nguetscö.

¹⁰ O xipjiji c'ua:

—¿Ja va xogü dya, c'o in chö'ö?

¹¹ O ndünru c'ua angueze, o mama:

—C'e bëzo c'ü ni chjü'ü Jesús o ngans'a mbëomü. O ngoscügö in chö'ö. Cjanu o xitsi c'ua: "Ma a Siloé, ma xinzhö." Ró ma'a c'ua, ró ma xinzhö. Ya o xogü c'ua yo in chögö, ya ró janda.

¹² Nuc'ua o xipjiji:

—Ja je bëbü dya, c'e bëzo c'ü?

Angueze o ndünrrü:

—Dya rí pärägö ja je bëbü.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

13 O zidijiji nu c'ü mi ndëzhö, o möji cja c'o fariseo.

14 C'e pa 'ma söyaji ngue 'ma o ngans'a e Jesús o mbëõmü c'ü vi xopcü o ndö'ö c'e bëzo c'ü mi ndëzhö. 15 Nuc'ua o yepe o ña c'ua c'o fariseo, o dyonüji c'e bëzo pje vi ts'apü ngue c'ua va xogü o ndö'ö. Angueze o xipjiji:

—O ngoscügö mbëõmü ín chö'ö. Cjanu ró xinzhö. Nudya ya rí janda dya.

16 Nuc'ua mi cárä o fariseo c'o mi mama:

—C'e bëzo c'ü ñin mangue o jo'c'üts'ü, dya pje vi 'ñeje cja Mizhocjimi c'ü; na ngueje dya pje süpü nu pa c'ü rí söyaji.

Dyaja c'o mi mama:

—C'e bëzo, dya cja'a c'o na s'o. 'Ma ri cja c'o na s'o c'e bëzo, dya ro sô ro tsja'a yo me na nojo yo nunca rí jandaji.

Dya mi 'natjo o pjeñjeji.

17 O yepe o dyönütjoji c'ü mi ndëzhö:

—Pje xo ñin mangue, pje pjézhi nu c'ü o xo'c'üts'ü in chö'ö?

Angueze c'ua, 'ma o ndünrrü o mama:

—Ngueje 'na profeta.

18 Nu c'o pje mi pjézhi cja c'o nte a Israel, dya mi ejmeji cjo mi ndëzhö c'e bëzo. Dya mi ejmeji cjo vi xogü c'o o ndö'ö. Cja 'ñejmeji 'ma cja o zojnüji nu tata c'e bëzo c'ü vi xogü

o ndö'ö, 'ñe nu nana. 19 O dyönüji, o xipjiji:

—¿Cjo ngueje in ch'iguevi nu, nu nu ñin manguevi exmi ndëzhö 'ma o jmus'ü? ¿Jenga janda dya 'ma?

20 O ndünrrü c'ua c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana, o mamavi:

—Rí pärägöbe ngueje ín ch'igöbe nu. 'Ma o jmus'ü nu, exmi ndëzhö nu. 21 Jenga ya janda dya, dya rí päräbe. Dya xo rí pärägöbe cjo je o xopcü o ndö'ö nu. Ya jo ndümbeñe angueze. Dyönütsjëji. Ya ra xi'ts'itsjëji.

22 O mama a cjanu c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana na ngueje mi súvi c'o pje mi pjézhi cja c'o nte a Israel. Na ngueje ya vi mamaji 'ma cjo c'o ro mama e Jesús ngueje e Cristo, ro pjongüji c'e nte'e cja o nitsjimiji. 23 Nguec'ua va mama c'ü nu tata c'e bëzo 'ñe c'ü nu nana: "Ya jo ndümbeñe. Dyönüji angueze. Ya ra xi'ts'itsjëji."

24 Nuc'ua o yepe o zojnütjoji c'e bëzo c'ü mi ndëzhö, o xipjiji:

—Unü 'na pöjö Mizhocjimi c'ü o xo'c'üts'ü in chö'ö. Nutscójme rí päräjme na jo, c'e bëzo cja'a c'o na s'o c'ü.

25 O ndünrrü c'ua c'ü mi ndëzhö, o mama:

—Dya rí pärägö c'ü, cjo cja c'o na s'o c'ü. Nguextjo nu rí pärägö, nutscö dya rmí jandagö. Nudya rí janda dya.

26 Nuc'ua na yepe o xipjitjoji c'ua:

—Pero, ¿pje o tsja'c'ü? ¿Ja va xo'c'üts'ü in chö'ö?

27 C'ü mi ndëzhö o ndüntüji:

—Ya ró xi'ts'iji, pero dya i dyätcöji. ¿Jenga in ne rí yepe rí dyäräji? Maxque, ¿cjo xo in negueji rí chjünt'üji o xütjü?

²⁸ Nuc'ua o zadütjoji, o mama:

—Nu'tsc'e ngue'tsc'e in tjünt'ü a xütjü e Jesús. Nutscöjme rí tjünt'üjme a xütjü e Moisés. ²⁹ Nutscöjme rí pärägöjme, e Moisés o zopjü c'o nte. O mama c'o jña c'o vi mama Mzhocjimi. Pero c'e bëzo c'ü in mangue o jo'c'üts'ü, dya rí päräjme ja je vi 'ñeje c'ü.

³⁰ O ndünrrü c'ua c'e bëzo c'ü mi ndézhö, o xipjiji:

—Yo in xitsiji, me in cjacüji rá dyäxä. Maco o xocüzügö in chö'ö c'e bëzo, ¿jenga dya in päräji ja je vi 'ñeje c'ü? ³¹ Rí pärägöji, zö ra tsja 'na nte ra dyötü Mzhocjimi ra unü poder, pero 'ma cja na s'o c'e nte, Mzhocjimi dya ra dyärä c'ü örü c'e nte. Pero nu c'o ma'tü Mzhocjimi 'ñe cja'a c'ua ja ga ne'e angueze, nuc'o, Mzhocjimi ra dyätä c'o. ³² Ndeze 'ma o mbürü ne xoñijömü, cärä c'o o jmus'ü ndézhö. Pero dya rí ärägöji c'ü ri bübü 'na bëzo c'ü ri jocü c'o. ³³ Nu c'e bëzo, 'ma dya rví 'ñeje cja Mzhocjimi c'ü, dya xo ro sö'ö pje ro tsja'a.

³⁴ O ndüntüji c'ua, o xipjiji:

—Nu'tsc'e i tsja c'o na s'o; exvi chetjovi in nhunc'e. ¿Jenga in cjinnce ra sö rí xöcügöjme?

Cjanu o pjongüji c'ua cja c'e nitsjimi.

Ciegos espirituales

³⁵ O dyärä e Jesús ya vi pjongüji c'e bëzo. Nguec'ua va jyodü ja je mi nhodü c'e bëzo. 'Ma o chöt'ü, o xipjiji:

—¿Cjo in ejmegue o T'i Mzhocjimi?

³⁶ O ndünrrü angueze, o mama:

—Nu'tsc'e së'ë, xitsigö cjó ngueje o T'i Mzhocjimi; ngue c'ua ra sö rá ejmegö angueze.

³⁷ O ndünrrü c'ua e Jesús:

—Ya i jñandague angueze. Nguetscö rrä ñavi.

³⁸ O mama c'ua c'e bëzo:

—Nu'tsc'e in Jmuts'ügö, rí ejmets'ü. Ngue'tsc'e o T'its'ü Mzhocjimi.

Cjanu o ndüñijömü o ma'tü c'ua.

³⁹ O mama c'ua e Jesús:

—Na ngue c'ü rvá ñcjö, exi 'ñetsetjo ja ga nguijñi o mü'bü yo nte. C'o unü ngüenda c'ü ni jyodü ra xogü o ndöji ngue c'ua ra bübü o jya's'ü Mzhocjimi cja o mü'büji, ra xogü o ndöji ra mbäräji Mzhocjimi. Pero c'o cjijñi ya xogü o ndöji, nuc'o, ra ndézhöji, dya ra mbäräji c'ü na cjuana.

⁴⁰ O dyärä ja nzi c'o fariseo c'o mi cärä bëxtjo nu ja mi bübü e Jesús, o mamaji c'ua:

—A poco in cjijñigue c'ü xo ri ndézhöjme.

⁴¹ O ndünrrü c'ua e Jesús:

—'Ma ri unnc'oji ngüenda c'ü ni jyonc'oji o jya's'ü Mzhocjimi, ro perdonao's'üji 'ma c'o na s'o. Pero in mangueji: "Ya xogü in chögöjme, rí päräjme na jo", in eñeji. Nguec'ua xe in tütjoji in nhunc'eji.

10

El ejemplo del corral

¹ 'Na cjuana c'ü rá xi'ts'igöji. Nu c'ü dya ra cjogü cja o ngoxtji nu ja cot'üji o ndëncjürü, nu c'ü je dacütjo cja ndüngumü, nuc'ü ngueje mbë'ë c'ü; y xopcü nu ja cjot'ü o ndëncjürü. ² Nu c'ü je cjogü cja o ngoxtji nu ja cjot'ü o ndëncjürü ngueje e mbörü c'ü. ³ E mböngoxtji xopcü ngoxtji e mbörü. C'o ndëncjürü ätpäji o jña'a. Nu c'e mbörü nänbä o tjü'ü yo o ndëncjürü. Ngueje c'ü pjongü c'ua c'o ndëncjürü ra ma ziji o t'ëbi. ⁴ 'Ma ra mbedye c'o o ndëncjürü, ra ot'ü e mbörü. Cja rron ma c'o o ndëncjürü. C'o ndëncjürü tjünt'üji a xütjü c'e mbörü, na ngueje pätppäji o jña'a. ⁵ 'Ma ra ejë'naja c'ü dya päräji, dya ra ndünt'üji a xütjü. Nu c'ü ra tsjaji, ra c'ueñejí; na ngueje dya pätppäji o jña'a c'o nandyo.

⁶ Nu yo jña'a yo, je zopjü e Jesús o fariseo. Pero anguesji dya o mbäräji ja cja c'ü mi xipjiji.

Jesús, el buen pastor

⁷ O ña c'ua na yeje e Jesús, o xipjiji:

—Na cjuana c'ü rá xi'ts'igöji. Nutscö nguetscö e ngoxtji nu ja cjogü yo ndëncjürü. ⁸ Texe c'o va ëtsceji c'o ne c'ü rí chjünt'üji o xütjü, ne ra dyon'c'eji. Ngue o mbë'ë c'o xopcü nu ja cjot'ü o ndëncjürü. Pero c'o ndëncjürü dya pje ätäji. ⁹ Nuzgö nguetscö e ngoxtji nu

ja cjogü yo ndëncjürü. Nu c'ü ra 'ñench'ezü o mü'bü, ngue c'ü sö ra cjogü. Nuc'ü, ngue c'ü ra jogü o mü'bü c'ü. Nuc'ü, ra chöt'ü texe c'o ni jyodü o mü'bü. Nguec'ua ra chjëntjovi nza cja 'na ndëncjürü c'ü ra cjogü, ra mbedye, ra chöt'ütjo o t'ëbi c'ü ra zi'i.

¹⁰ 'E mbë'ë ni 'ñetjo ra ē põnü c'o ndëncjürü. Ra mbö'tü texe c'o. Nutscö rvá ejëgö ngue c'ua ra bübütjofi. Me ra mäpä Mizophjimi rgá bübütjofi.

¹¹ Va mama c'ua e Jesús:

—Nuzgö nguetscö 'na mbörü c'ü me na jo; ojto c'ü ri nza cjazgö. 'Na mbörü c'ü na jo, bübü dispuesto ra ñana c'o ndëncjürü cja c'o mbë'ë, zö ra mbö'tüji c'ü.

¹² Pero 'ma cjó c'o ts'ö'tüji ra mbörü c'o ndëncjürü, dya ra mbörü na jo c'o, na ngueje dya exi ngue o cjaja c'o ndëncjürü. Nguec'ua 'ma ra jñanda rva ejë e mindyo, exta zogü c'ua c'o ndëncjürü, ra c'ueñe ra ma. Nguec'ua c'e mindyo ra pënh'i c'o ndëncjürü, nde ra mböt'ü c'ua c'o. ¹³ C'ueñe c'ü mi pjörü na ngueje ts'ö'tüji, dya ngueje o cjaja c'o ndëncjürü. Nguec'ua dya cjapü ngüenda pje ra ts'apü c'o.

¹⁴ Xe ma ña'a e Jesús, o mama:

—Nguetscö c'e mbörü c'ü me na jo. Rí pärägö c'o ngueje ín nzhëncjürügö. Anguezoji xo päcägöji. ¹⁵ A cjanu, xo päcä mi Tata c'ü bübü a jens'e. Nuzgö xo rí pärägö mi Tata. Nuzgö rá tügö ngue c'ua ra

bübütjo c'o ín nzhëncjürögö.
 16 Xo rí tsâjägö c'o dyaja ndëncjürü c'o dya be tjünt'ü ín xütfügö. Nuc'o, xo ni jyodü xo rá pjörü c'o. Ra dyätcäji ín jñagö, ra ndünt'üji ín xütfü. A cjanu ri 'natjo nu ja ri căräji, 'ñe ri 'natjo mbörü, c'ü nguezgö.

17 'Me s'iwayzü mi Tata c'ü bübü a jens'e; na ngueje rá tûgö ngue c'ua rá yepe rá bübüjtjo. 18 Dya cjó ra tsjacü rá tûgö. Nguetscö rrä unütsjëjë rá tû'ü. Sö'ö rá unütsjëgö rá tû'ü, 'ñe sö'ö rá nanga. Ngueje c'ü vi ndäcjä mi Tatagö c'ü bübü a jens'e.

19 Na ngueje vi mama yo jña'a yo e Jesús, c'o nte o zöji na yeje co jña, dya mi 'natjo pjeñe mi cijñiji. 20 Na puncjü anguesji c'o mi mama:

—Bübütjo demonio cja o mü'bü ne Jesús. Dya pärä pje mama. ¿Jenga in ätäji c'ü xi'ts'iji nu?

21 Dyaja c'o mi mama:

—Ne bëzo nu, 'ma ri bübü c'ü dya jo cja o mü'bü, dya ro mama yo jña yo me na jo. C'ü dya jo, a poco sö'ö ra xopcü o ndö'ö 'na ndëzhö, c'ua ja nzi va tsja ne bëzo.

Las autoridades de Israel rechazan a Jesús

22 C'o pa'a c'o, c'o nte a Jerusalén o tsjaji 'na mbaxua, mi mbeñesi c'e pa 'ma o dyötüji Mîzhocjimi ro nintsjimi na yeje c'e templo. Ma së c'o pa c'o. 23 E Jesús je mi nzhodü nu cja c'e templo cja o porta e Salomón. 24 Nuc'ua c'o pje mi pjëzhi cja

c'o nte a Israel, o jmürüji a jmi e Jesús, o xipjiji:

—¿Jenga dya rí xitsijme na jo cjó je ngue'tsc'e? Nu 'ma ngue'tsc'e e Cristo extí xitsijme na jo.

25 Nuc'ua o ndünru e Jesús, o xipjiji:

—Ró xi'ts'iji cjó je nguetscö. Nu'tsc'eji dya in ejmezüji. Nuzgö rrä cjagö c'o ne'e mi Tata a jens'e. A cjanu, 'märä na jo cjó je nguetscö.

26 Nu'tsc'eji, dya in ejmezüji na ngueje dya ngue'tsc'eji ín nzhëncjürüts'üji. 27 C'o ín nzhëncjürügö ätcäji ín jñagö. Rí pärägö c'o. Anguesji tjünt'üji ín xütfügö. 28 Nu c'o ín nzhëncjürügö rí unügö c'ü sido ra bübüjtjoji. Nuc'o, dya ra ndü'ü c'o. Nuc'o, dya cjó sö cjó ra zipqui cja ín dyëgö.

29 Mi Tatagö c'ü o dyacügö c'o, ngueje c'ü xenda na nojo texe c'ü. Nguec'ua dya cjó sö cjó ra zinbi cja o dyë'ë mi Tatagö c'o. 30 Nutscö co c'ü mi Tata a jens'e rí 'natjobe, eñe e Jesús.

31 Nuc'ua o jñüs'ü na yeje o ndojo c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel. Ro pjat'üji e Jesús. 32 O ndünru c'ua e Jesús, o xipjiji:

—Na puncjü c'o na jo c'o ya ró jí'ts'iji. Mi Tata a jens'e ngue c'ü o jítsigö c'o. Texe yo ró cja'a, ¿ja bübü c'ü na s'o c'ü rgui pjacüji?

33 O ndünru c'ua anguezeji, o mamaji:

—Nu yo na jo in tsjague, dya nguejyo rga pja'c'üjme yo. C'ü rga pja'c'üjme, ngueje c'ü in sadügue Mîzhocjimi. Maco

xo nguetjots'ügue 'na bëzo; pero in cjapü que nguets'ü Mizhocjimi.

³⁴⁻³⁶ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Mbeñeji ja ga t 'opjü cja in leyji. Je t'opjü nu, c'ü ja va sjipji c'o o juajnü Mizhocjimi jinguā ro pätpäji angueze rvá zopjüji c'o nte. Je t'opjü a cjava: "Ngue'tsc'eji in mizhocjmigueji", eñe Mizhocjimi. Rí pärägöji c'ü je va mama Mizhocjimi, na ngueje na cjuana c'ü t'opjü cja o jña. C'o nte c'o o juajnü Mizhocjimi mi jinguā, o mama Mizhocjimi o xiji mizhocjimi c'o. Nguec'ua, ejenga in mamaji rí sadügö Mizhocjimi na ngueje ró xi'ts'iji: "Exi nguejezü o T'izü Mizhocjimi", maco Mizhocjimi o ndäcjä ró ejë cja ne xoñijömü? ³⁷ Tsijijñiji na jo cjo rí cjagö c'ü ne'e mi Tata; 'ma jiyö, dya rí 'ñejmezüji 'ma. ³⁸ Pero 'ma in jandgaji rí cjagö c'ü ne'e angueze, extí unnc'eji ngüenda 'ma c'ü bübüzungö mi Tata, 'ñe nutscö rí bünc'öbe angueze. Extí unnc'eji ngüenda a cjanu zö dya in ejmezüji c'ü ró xi'tsc'öji exi ngue o T'izü Mizhocjimi.

³⁹ Nuc'ua mi neji na yeje ro zürütjoji. Nuc'ua o mbedyetjo e Jesús cja o dyëji.

⁴⁰ O ma mbes'e na yeje cja c'e ndare a Jordán nu ja ot'ü mi jichite e Juan. O nguejme c'ua nu. ⁴¹ Na puncjü c'o o zät'ä cja o jmi'i e Jesús, mi mamaji:

—E Juan dya pje o tsja'a c'ü me na nojo c'ü nunca rí jandaji. Pero ma cjuana c'o o mama e Juan ja ga cja ne bëzo, ne Jesús.

⁴² A cjanu, na puncjü c'o mi cárä nu, o 'ñench'e o mü'büji e Jesús.

11

Muerte de Lázaro

¹ Mi bübü c'ua 'naja bëzo c'ü mi sò'dyë c'ü mi chjü'ü e Lázaro. Mi menzumü a Betania, nu ja mi menzumü e María 'ñe e Marta c'ü nu cjüjuë. ² Mi ngueje c'e María c'ü je o ngosp'ü o ngua e Jesús c'ü ín Jmugöji c'e perfume c'ü ma jo ma yüdü. Cjanu o ndintspi c'ua o ngua'a co o ñixti. Nu c'ü nu 'ninzhömü c'ü mi chjü e Lázaro, ngue c'ü mi sò'dyë c'ü. ³ C'o o cjü e Lázaro o mbenpevi c'ua na jña e Jesús, o xipjivi:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'üjme, nu c'ü me in s'iyague, sò'dyë c'ü.

⁴ 'Ma o dyärä e Jesús o mama:

—Nu c'e ndötc'ijeme c'ü, dya ngue c'ü rguí nzihü'ütjo. Na ngueje rá cjagö c'ü rguí unü ngüenda yo nte c 'ü me na zézhi Mizhocjimi. A cjanu xo ra unüji ngüenda nguezgö o T'izü Mizhocjimi, me xo na zëtscö.

⁵ E Jesús me mi s'iya e Marta co c'ü nu cjüjuë 'ñe e Lázaro. ⁶ Nuc'ua 'ma ya vi dyärä mi sò'dyë e Lázaro, xe o nguejmetjo e Jesús yepa nu ja je mi bübü nu 'nanguarü c'e ndare a Jordán. ⁷ 'Ma ya o

cjogü c'ua c'o yepa, o xipji c'o
o discípulo:

—Möjö a Judea. Rá yepe rá
sät'ätjoji nu.

⁸ C'o o discípulo o xipjiji
c'ua:

—Xöpüte, dya be mezhe
'ma mi ne ro pja'c'ü ndojo c'o
pje pjëzhi cja c'o nte a Israel.
¿Cjo rí matjo na yeje a manu?

⁹ O ndünrrü e Jesús, o xipjiji:

—¿Cjo dya cja'a doce hora
nu pa'a? Nu c'ü ra nzhodü
'ma ndempa, dya ra pjeñe na
ngueje janda e jya's'ü cja ne
xoñijömü. ¹⁰ Nu c'ü ra nzhodü
'ma xömü ngue c'ü ra pjeñe
c'ü, na ngueje dya bübü e
jya's'ü c'ü ra jñanda ja ngue
c'ua nzhodü.

¹¹ 'Ma o nguarü o mama a
cjanu, o mama c'ua:

—Nu c'ü e Lázaro c'ü rí joji
íjítjo. Rá ma'a, rá ma dyö'ö.

¹² O mama c'ua c'o o
discípulo:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'üjme, nu
'ma íjítjo, ra jogütjo 'ma.

¹³ C'ü mi mama e Jesús
ngue c'ü ya vi ndü'ü e Lázaro.
Pero c'o o discípulo o nguijñiji
mi mama c'ü vi söyatjo vi íjí.
¹⁴ Nuc'ua e Jesús ya xo xipjiji
na jo:

—E Lázaro ya ndü'ü c'ü.
¹⁵ Na jo c'ü dya mi bübügü nu,
ante c'ü ro ndü e Lázaro; ngue
c'ua rí 'ñejmezüji dya, 'ma rí
jñandaji c'ü rá cjagö. Möjö
dya, rá ma nuji.

¹⁶ O mama c'ua e Tomás c'ü
xo mi chjü'ü Cuate, o xipji c'o
o midiscípuloji:

—Xo rá möjö ngue c'ua
'natjo c'ua rá ma tüji co e
Jesús.

O möji c'ua.

*Jesús es la resurrección y la
vida*

¹⁷ 'Ma o zät'äji, ya o mbärä
c'ua e Jesús ya mi pa nziyo
pa'a c'ü ya vi c'öt'ü e Lázaro
cja cueva. ¹⁸ C'e jñiñi a Be-
tania mi bëxtjo a Jerusalén.
Mi jyadütjovi yeje kilometro
nde. ¹⁹ Nguec'ua na puncjü
c'o mi menzumü a Jerusalén
c'o o ma a Betania, o ma
jo'tp'üji e Marta 'ñe e María,
na ngueje ya vi ndü e Lázaro
c'ü nu 'ninzhömüvi. ²⁰ Nuc'ua
o dyärä e Marta ma ejë e
Jesús. Nzi va dyärä, nzi
va mbedye; o ma ndünrrü.
E María o nguentjo nu cja
ngumü. ²¹ E Marta o xipji e
Jesús:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö,
nu 'ma ri bübügue a 'ñecjua,
dyä ro ndü'ü 'ma c'ü ín
'ninzhömü. ²² Nudya, xo
rí pärägö, texe c'o rí dyötü
Mizhocjimi, nde ra dya'c'ü.

²³ O ndünrrü c'ua e Jesús:

—Ra te'etjo c'ü nin
'ninzhömü.

²⁴ O xipji c'ua e Marta:

—Rí pärägö c'e pa'a 'ma ra
te'e c'o añaia, xo ra te'etjo c'ü
mi 'ninzhömü.

²⁵ O xipji c'ua e Jesús:

—Nuzgö nguetscö rá xos'ü
c'o ya ndü, rá cjapü ra te'eji.
Rá unügö c'ü rguí bübüji. Nu
c'ü ra 'ñejmezügö, zö ra ndü'ü,
ra te'etjo, ra bübüütjo na yeje.
²⁶ Texe c'o bübü c'o ejmezügö,
dyä ra ndü'üji. ¿Cjo in ejme yo
rrä xi'ts'i?

²⁷ Nuc'ua e Marta o xipji
c'ua:

—Jägä, ín Jmuts'ügö. Nutscö rí ejmegö ngue'tsc'e e Cristo, o T'its'ü Mizhocjimi. Ngue'tsc'e o mama Mizhocjimi ri 'ñecje cja ne xoñijõmü.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

²⁸ Nuc'ua 'ma o nguarü o mama a cjanu e Marta, o ma c'ua. O ma zojnü e María c'ü nu cjüjuë. O tsjontp'ütjo va ña'a, o xipji:

—E xöpüte va säjä. Zon'c'ü rí ma'a nu.

²⁹ E María nzi va dyärä, nzi va böbü. Nuc'ua o ma'a nu ja je mi bübü e Jesús. ³⁰ E Jesús dya be mi sät'ä cja c'e jñiñi. Xe mi bübüütjo nu ja je vi chjëvi e Marta. ³¹ Nuc'ua c'o nte a Israel c'o mi jo'tp'ü e María nu cja ngumü, o jñandaji o böbü zacü e María. O mbedye a tji'i. Anguezeki o ndünt'üji a xütjü, o mamaji:

—Ni ma cja c'e cueva. Ra ma huë'ë nu.

³² Nuc'ua o zät'ä e María nu ja je mi bübü e Jesús. 'Ma o jñanda o ndüñijõmü a jmi'i e Jesús. O xipji c'ua:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, 'ma ri bübügue a 'ñecjua, dya ro ndü'ü 'ma c'ü mi 'ninzhõmögö.

³³ Nuc'ua e Jesús o jñanda c'ua e María mi huë'ë; 'ñe c'o nte a Israel c'o mi dyoji e María xo mi huëji. Nuc'ua me co sentio cja o mü'bü. Me mi chana o mü'bü. ³⁴ O dyönü c'ua e Jesús, o mama:

—Ja je ngue c'ua i tsöt'üji c'e añima?

O xipjiji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'üjme, xä'dä rí ë ñiu'u.

³⁵ Nuc'ua o huë'ë e Jesús.

³⁶ O mama c'ua c'o nte a Israel:

—Jñandaji. Nujnu me mi s'iya e Lázaro.

³⁷ Mi cärä anguesji c'o o mama:

—Nu e bëzo nu, maco o xopcü o ndö'ö c'ü mi ndëzhö. ¿Cjo dya ro sö ro jocü e Lázaro ngue c'ua dya ro ndü'ü?

Resurrección de Lázaro

³⁸ Nuc'ua e Jesús me co sentio na yeje cja o mü'bü. Cjanu o ma nu ja vi ngöt'üji e Lázaro. Mi c'ot'ü 'na ndojo. ³⁹ O mama c'ua e Jesús:

—Tsjüs'üji ne ndojo.

E Marta c'ü nu cjü e Lázaro c'ü ya vi ndü, o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö. Maco ya na xñ'ñi c'ü. Ya pa nziyo pa ndeze o ndü.

⁴⁰ O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:

—Ya ró xi'ts'i, nu 'ma rí 'ñejme, rí jñanda c'ü na zëzhi c'ü cja Mizhocjimi.

⁴¹ Nuc'ua o ngüs'üji c'ua c'e ndojo nu ja je vi ngöt'üji c'e añima. E Jesús o nä'sä c'ua a jens'e, o mama:

—Nu'tsc'e mi Tatats'ü, rí da'c'ü na pöjö na ngueje i dyätcä, y rí tsjague c'ua ja nzi rvá ö'tc'ü. ⁴² Nutscö ya rí pärägö sido in ätcä. C'ü cja rvá da'c'ü na pöjö, ngue c'ü ra dyärä yo cärä a 'ñecjua, ngue c'ua ra 'ñejmeji ngue'tsc'e i chäcjägö.

⁴³ 'Ma o nguarü o mama yo jña'a yo, o mapjü na jens'e:

—Nu'tsc'e Lázaro, pedyegue a tji.

⁴⁴ Nuc'ua e Lázaro c'ü ya vi ndü'ü o mbedye c'ua. Mi 'mans'a o manta. Q jmi'i mi bös'ü 'naja bitu. O mama c'ua e Jesús:

—Xäpcäji dya ne manta. Jyëziji ra ma cja o ngumü.

Conspiración para prender a Jesús

⁴⁵ Nuc'ua na puncjü c'o mi menzumü a Jerusalén c'o mi

dyoji e María, o 'ñench'e o mü'büji e Jesús. Na ngueje

vi jñandaji c'ü vi tsja e Jesús.

⁴⁶ Nuc'ua mi cärä anguesji c'o o ma c'ua cja o fariseo.

O xipjiji c'o vi tsja e Jesús.

⁴⁷ Nuc'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo o jmuruji c'ua. O

pötva mamaji:

—¿Pje rá cjagöji? C'e bëzo Jesús, cja'a na puncjü c'o me na nojo. ⁴⁸ 'Ma rá jëzitjoji ra tsja a cjanu, ra nda 'ñejme angueze texe yo ín menzumögöji ra tsjapüji o jmuri. Nguec'ua c'o menzumü a Roma c'o mandazüji dya, ra 'ñe yätcöji ne templo nu ja rí ma'tüji Cjimi. A cja dya nu rá chorügöji.

⁴⁹ 'Naja c'o mi jmuru, mi chjü e Caifás. Nuc'ü, mi mero ndamböcjimi c'e cjë'ë c'ü. O xipjiji:

—Nu'tsc'eji, dya pje in pärägueji. ⁵⁰ Dya in päräji c'ü xenda na jo c'ü ri 'natjo bëzo c'ü ra ndü ngue c'ua dya ra ndü texe yo nte.

⁵¹ C'e Caifás mi mero ndamböcjimi c'e cjë'ë c'ü, nguec'ua Mzhocjimi o tsjapü

o mama c'ü ro zäda zö dya mi pärä e Caifás ja cja c'ü mi mama. O mama ro ndü'ü e Jesús ngue c'ua dya ro ndü c'o mejñiñi. ⁵² Dya ngueextjo anguezeji c'o dya ro ndü. Xo ro ngärärtjo na puncjü nte texe cja ne xoñijömü c'o dya ro ndü na ngueje ro 'ñench'e o mü'büji e Jesús, ro tsjaji o t'i Mzhocjimi. ⁵³ Ndeze c'e pa c'ü, mi pötma dyü't'ütsjëji ja rvá tsjapüji ro mbö't'üji e Jesús.

⁵⁴ Nuc'ua e Jesús dya cja nzhodü c'ü ro jñanda c'o pje mi pjëzhi a Jerusalén. O mbedye cja c'e xoñijömü a Judea. Je o ma'a cja c'e xoñijömü c'ü bübü a jmi'i cja c'e ndajyadü. O ma cja 'naja jñiñi c'ü ni chjü'ü Efraín. Ya je nguejme nu, co nu c'o o discípulo.

⁵⁵ C'e mbaxua c'ü cja yo nte a Israel c'ü ni chjü Pascua ya ma sädätjo. Na puncjü c'o nte o möji a ma Jerusalén 'ma dya be mi sädä c'e mbaxua. Ro 'nintspiji ante c'ü ro mbedye c'e mbaxua. ⁵⁶ Nuc'ua mi jodüji c'ua e Jesús. Mi pötma mamaji 'ma mi bübüji cja c'e templo:

—¿Pje in mangueji? ¿Cjo ra rezga ra ejë e Jesús cja c'e mbaxua?, mi eñoji.

⁵⁷ C'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo ya vi mandaji, nu 'ma cjo c'o ro mbärä ja je mi bübü e Jesús ro ngös'üji anguezji ngue c'ua ro ma zürüji.

¹ 'Ma xe mi bëzhtjo 'ñanto pa'a ro zädä c'e mbaxua c'ü ni chjü Pascua, o ma c'ua e Jesús a Betania nu ja je mi bübü e Lázaro c'ü vi ndü'ü. Nuc'ü, vi xos'ü cja c'o añima. ² O dyä'tp'äji nu 'na jñõnü e Jesús. Ngueje e Marta c'ü mi xisp'i. E Lázaro mi ngue 'naja c'o mi junrü co e Jesús cja mexa. ³ Nuc'ua e María o tü'ü nde kilo o ungüento c'ü mi dyavo nardo. Me mi muvi na mizhi. O ngosp'ü c'ua o ngua'a e Jesús. Cjanu o ndintspi co o ñixti. Nu cja c'e ngumü me co jyä'ä c'ü mi yüdü c'e ungüento. ⁴ Xo mi bübü nu, e Judas Iscariote c'ü mi ngue o t'i e Simón. Mi ngue 'naja c'o o discípulo e Jesús. Ngue c'e Judas c'ü ro nzhö'ö e Jesús. O mama e Judas:

⁵ —Jenga dya vi bö'ö jñi ciento mbëxo ne ungüento; ro ch'unü c'o dya pje pë's'i?

⁶ C'ü vi mama a cjanu e Judas, dya ngue c'ü mi juentse c'o dya pje mi pë's'i. Na ngue dya mi juentse c'o. C'ü vi mama yo jña'a yo, ngue c'ü mi mbë'ë. Mi pjörü c'e cjímerio, y mi quibi c'o je mi üt'üji nu.

⁷ Nuc'ua e Jesús o mama:

—Jyézigue. E María o ngoscü ne ungüento; ngue c'ü ra tsjacüji 'ma ya rga tü'ü. Pero angueze na mbenze dya. ⁸ Sido in bübügueji yo dya pje pë's'i. Pero nutscö, dya sido rá bünc'öji.

Conspiración contra Lázaro

⁹ Nuc'ua na puncjü o nte c'o mi cárä a Israel o mbäräji mi bübü nu e Jesús, nguec'ua

va möji nu. Dya mi nguextjo c'ü ro ma nuji e Jesús. Xo mi möji ro ma nuji e Lázaro, c'ü vi xos'ü cja c'o añima. ¹⁰ Nguec'ua c'o ndamböcjimi o dyü't'ütsjëji ngue c'ua xo ro mbö't'üji e Lázaro. ¹¹ Na ngueje na puncjü o nte a Israel c'o mi xögüji co anguezeji mi möji cja e Jesús. Mi ejmeji angueze, na ngueje vi xos'ü e Lázaro.

Jesús entra en Jerusalén

¹² C'ü na yejnu pa'a na puncjü nte'e c'o vi möji cja c'e mbaxua o dyäräji ro ējë e Jesús a Jerusalén. ¹³ Nuc'ua o ngant'aji o dyë o palma. Cjanu o mbedyeji c'ua, o ma ndünrüji e Jesús. Mi mapjüji, mi mamaji a cjava:

—Aleluya. Me na jo nu va ējë nu o 'ñeme Mízhocjimi ra mandazüji nutscöji rí menzumüji a Israel.

¹⁴ E Jesús o chöt'ü 'naja burru. O chägä c'ua, c'ua ja nzi ga t'opjü cja o jña Mízhocjimi. Mama a cjava c'ü:

¹⁵ Nu'tsc'oji in menzumüji a Sion, dya rí súji. Jñandaji. Va ējë cjuā in Jmugueji.

Nuc'ü, va chägä 'naja burru c'ü, eñe cja o jña Mízhocjimi.

¹⁶ C'o o discípulo e Jesús, dya be mi päräji ja ma cja nu yo jña'a yo. Nuc'ua 'ma ya vi ma a jens'e e Jesús, ngue 'ma cja o mbeñeji c'ü ngueje e Jesús c'ü vi t'opjü yo jña yo. Cja nde o mbeñeji c'ua c'ü vi ts'a a cjanu.

17-18 C'o nte c'o vi jñanda e Jesús 'ma o tsjapü o te'e e Lázaro 'ma o zopjü ro mbedye cja c'e cueva, nuc'o, o xipjiji c'o dyaja. Nguec'ua va mbärä c'o dyaja, nguec'ua va ma ndünrüji e Jesús ante c'ü ro säjä a Jerusalén. 19 O pötvä mama c'ua c'o fariseo:

—Nu'tsc'eji ya i ñutsjëji, dya sö pje rí tsjaji c'ü rí ts'a's'üji e Jesús. Texe yo nte ya tjünt'üji a xütjü anguezze, ya nde möji c'ü.

Unos griegos buscan a Jesús

20 Xo mi cärä ja nzi nte c'o mi ña griego c'o vi ma ma'tü Mizhocjimi cja c'e mbaxua. 21 Nuc'ua c'o griego o zät'äji cja e Felipe c'ü mi menzumü a Betsaida c'ü tsja a Galilea. O dyötüji, o xipjiji:

—Nu'tsc'e së'ë, nutscöjme rí negójme rá chjéjme e Jesús.

22 O ma c'ua e Felipe; o ma xipji e Andrés. O mëvi c'ua; o ma xipjivi e Jesús c'ü ya mi cärä o griego. 23 O ndünru c'ua e Jesús, o mama:

—Ya va sädä rá tügö, rá magö a jens'e cja Mizhocjimi nu ja rvá ëcjö. 24 Nuzgö, na cjuana c'ü rí xí'ts'iji. 'Naja ndëxü c'ü ya ra zobü a jõmü, 'ma ra nguibi a jõmü, ra mbes'e ra unü na puncjü ndëxü. C'e ndëxü 'ma dya ra nguibi a jõmü, ra nguejme 'natjo ndëxü. 25 Nu c'ü s'iayatsjëjë o vida, nuc'ü, ra ndü'ü c'ü. Nu c'ü dya s'iayatsjëjë o vida nu va cja ne xoñijömü, nuc'ü, sido ra bübütjo c'ü. Dya ra ndü'ü.

26 Nu c'ü ne ra ndünt'ü ín xütjügö, ni jyodü sido ra 'ñeje ín jñagö. Nu ja je rá bübügö je xo ra bübü nu. Mi Tatagö a jens'e ra s'iya nu c'ü sido ejme ín jñagö.

Jesús anuncia su muerte

27 'Nudya me sufrido ín mü'bügö. ¿Pje rá mamagö? ¿Cjo rá xipji mi Tata a cjava: "Mi Tatats'ü rí ts'a's'ü ngue c'ua dya rá tügö"? Jiyö, dya rá xipji a cjanu, na ngueje, ngueje yo rvá ëjë cja ne xoñijömü. Ró è rá tügö. 28 Nguec'ua rí tsjague c'ua ja nzi gui ñegue rá tügö, ngue c'ua ra mbärä yo nte c'ü me na nojots'ügue, nu'tsc'e mi Tatats'ü.

Nuc'ua o dyäräji 'naja jña a jens'e, o mama:

—Ya ró jichi yo nte c'ü me na nojozügö. Pero xe rá jíchitjoji c'ü me na nozgö.

29 C'o nte c'o mi cärä nu, o dyäräji c'e jña c'ü vi 'ñeje a jens'e. O mamaji c'ua c'ü vi yürü. Pero bübü c'o mi mama:

—Ngueje 'naja o anxe Mizhocjimi c'ü o zopjü e Jesús.

30 O ndünru c'ua e Jesús, o xipjiji:

—I dyäräji c'e jña. Dya pje nguetjözügö o zocü. O zo'c'ü ñtexoji, ngue c'ua rí unnc'eji na puncjü ngüenda. 31 Na ngue c'o ya ngue ra tsjacöji, ra 'ñetse c'ü nugü na ü yo nte yo cärä cja ne xoñijömü. Nguec'ua Mizhocjimi ra tsjapü ra sufridoji. C'ü dya jo c'ü manda cja ne xoñijömü, Mizhocjimi ya ra pjongü a tji

dya c'ü. ³² 'Ma ra ndäpcäji cja ngronsi, nuc'ua yo nte ra nguijñiji cja o mü'büji. Ra mbäräji pje pjëtsçö.

³³ Mi mama a cjanu yo, ngue c'ua ro mbäräji ja rvá ndü'ü. ³⁴ O ndüntü c'ua c'o nte, o mamaji:

—Nutscöjme ya ró äräjme c'ü mama cja o ley Mizophjimi c'ü o dyopjü e Moisés. Mama a cjava: “E Cristo, nu c'ü ra ndäjä Mizophjimi, sido ra bübüütjo”, eñe. ¿Jenga in mangue ni jyodü ra däpc'ä cja ngronsi? Maco in mangue vi 'ñegue cja Mizophjimi. ¿Cjo dya ri ngue'tsc'e 'ma e Cristo? O, ¿ja ga cja c'ü in xitsköjme?

³⁵ E Jesús o ndünrü c'ua:

—Xe ja nzi pa xe rá bübüütjögö rí jya's'ü c'ua in cărăgueji. Jyëziji ra nguich'i jya's'ü cja in mü'büji 'ma xe rá bübüütjögö va, ngue c'ua dya rí nhodügueji cja bëxomü. Na ngueje 'ma rí nhodüji cja bëxomü, dya rí päräji ja rí möji 'ma. ³⁶ Nudya, nutscö rí jya's'ü xe rá bübüögö a nde c'ua ja in cărăgueji. Rí 'ñejmezüji, ngue c'ua ra bübü o jya's'ü Mizophjimi a mbo cja in mü'büji.

Nu yo jña'a yo, o mama e Jesús. Cjanu o ma'a c'ua. Dya cja jñandaji ja vi ma'a.

Por qué la gente de Israel no creía en Jesús

³⁷ E Jesús ya vi tsja na puncjü c'o na nojo cja o jmi anguesji; pero dya mi ejmeji angueze. ³⁸ A cjanu o zäda

c'o vi mama e Isaías c'ü mi profeta. O mama:

Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö. ¿Cjó ngue c'ü ya o 'ñejme nu c'o ró mamaji?

¿Cjó ngue c'ü ya o unü na jo ngüenda c'ü me na zëzhi c'ü ín Jmugöji?

Dya cjó 'ñejme. Dya cjó ne ro jñanda, eñe c'e profeta.

³⁹ Nguec'ua dya cjó sö cjó ro 'ñench'e o mü'bü Mizophjimi. Xo o mama a cjava e Isaías:

⁴⁰ Mizophjimi o tsjapü o ndëzhöji. Xo o tsjapü o meze o mü'büji, nguec'ua dya o 'ñejmeji.

'Ma ro unüji na jo ngüenda, 'ma ro 'ñejmeji cja o mü'büji, nu'ma, ro nzhogü o mü'büji, nuc'ua ro mama 'ma Mizophjimi:

“Nutscö rá jopcüji o mü'büji.”

⁴¹ Nu yo jña'a yo, o mama e Isaías na ngueje o jñanda c'ü me na nojo e Cristo. O mama c'ua ja rva cja e Cristo.

⁴² Na puncjü c'o pje mi pjëzhi mi ejmeji e Jesús. Pero dya mi ne ro mamaji cjo mi ejmeji. Ngue c'o fariseo c'o mi sūji. Mi sū anguesji ro pjongüji cja o nintsjimiji. ⁴³ Xenda mi sūji c'o mama c'o bëzo que na ngueje c'o mama Mizophjimi.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

⁴⁴ Nuc'ua e Jesús o ña na jens'e, o mama:

—Nu c'ü enh'ezügö cja o mü'bü, xo enh'e cja o mü'bü nu c'ü o ndäcjägö. ⁴⁵ Nu c'ü jandgagö, 'ñe unü ngüenda cjó

je nguetscö, xo unü ngüenda ja ga cja c 'ü o ndäcjägö.

⁴⁶ Ró ëjë cja ne xoñijömü; nguetscö e jya'sü. Texe c'o enh'ezügö cja o mü'büji, dya ra nzhodüji cja bëxömü.

⁴⁷ 'Ma cjó c'o ra dyärä yo jña yo rí mangö, pero 'ma dya ätcä, dya nguezgö rá mama c'ü ni jyodü ra ma sufrido c'ü. Na ngueje c'ü rvá ëcjö cja ne xoñijömü, dya ngue c'ü rá cjapü ra ma sufrido yo cära; ngue c'ü rá salvaji.

⁴⁸ Nu c'o dya ejmezü y dya xo ätcä yo rí mama, bübü c'ü ra jñünpü nguarü c'ü. Na ngueje 'ma rá ëcjö na yeje, yo jña yo ró mangö ngueje c'ü rguí tjünpü nguarü c'o vi tsja na s'o c'o. ⁴⁹ Na ngueje nutscö, dya ró mamatsjégö yo jña'a yo. Mi Tata a jens'e c'ü o ndäcjä ngueje c'ü o mandazü ró xi'ts'iji yo jña'a yo, xo xitsi ja rvá zo'c'üji. ⁵⁰ Rí pärägö yo jña'a yo o ndäcjä mi Tata ró ë mama ngueje yo jña yo cjapü sido ra bübüütjo yo nte. Rí mangö yo jña yo xitsi mi Tatagö.

13

Jesús lava los pies de sus discípulos

¹ 'Ma xe mi bëzhitjo ro zädä c'e mbaxua c'ü xiji Pascua, ya mi pärä e Jesús ya vi zädä c'ü ro ndü; ro mbedye cja ne xoñijömü. Je ro ma cja nu Tata c'ü bübü a jens'e. Me mi s'iya c'o mi cära cja ne xoñijömü c'o mi enh'e o mü'bü angueze. Y o tsja c'ua

c'ü ni 'ñetse me mi s'iyaji na puncjü.

² E Jesús 'ñe c'o o discípulo ma siji xëdyi. E Judas Iscariote c'ü mi nguejnu t'i e Simón, ya vi dyätä c'ü dya jo ro nzhö e Jesús. ³ Ya mi pärä e Jesús, c'ü nu Tata a jens'e ya vi unü texe poder ngue c'ua ro manda. E Jesús mi pärä je vi 'ñeje cja Mizhocjimi, y ro nzhogü cja Mizhocjimi. ⁴ O böbü c'ua e Jesús nu ja ma siji o xëdyi, o ngäcä o bitu c'ü mi tjejë. Cjanu o ngäjä c'ua 'naja bitu c'ü o mbä'bä. ⁵ Cjanu o xich'i c'ua ndeje 'naja ts'i ndamojmü c'ü mi xindyëji. Cjanu o mbürü o mbe'chp'e o ngua'a c'o o discípulo. Mi tjintspi c'ua co nu c'ü o bitu c'ü mi pä'bä.

⁶ Cjanu o böbü a jmi e Simón Pedro. E Pedro o xipji:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö. ¿Jenga rí pechquegö ín cua'a?

⁷ O ndünrü e Jesús, o xipji:
—Nu yo rrä cjagö, dya ín pärägue dya. Cja rí pärä después nu yo rrä cjagö.

⁸ O ndünrü c'ua e Pedro:
—Dya pje rá jë'tsc'i rí pechquegö ín cua'a.

O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:
—Nu 'ma dya rí jyëtsqui rá pe'chc'e, dya pje rí jogövi.

⁹ O mama c'ua e Simón Pedro:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö. Dya nguextjo ín cua c'ü rí pechque. Xo rí pechque ín dyë'ë 'ñe ín jmi'i.

¹⁰ O mama c'ua e Jesús:
—Nu c'o ya xaja, ya nguetjo o nguaji c'ü xe ra be'chp'eji,

ngue c'ua ra nda chjízí texe. Nu'tsc'eji ya chjízíts'üji na jo, pero dya chjízíts'üji in texeji.

¹¹ E Jesús ya mi párä cjó ngue c'ü ro nzhö'ö, nguec'ua o mama a cjanu: "Dya chjízíts'üji in texeji."

¹² Nuc'ua 'ma o nguarü o mbe'chp'e o nguaji, cjanu o ngans'a c'ua o bitu, o ndëjë. O mimitjo c'ua na yeje cja mexa. Cjanu o dyönüji c'ua, o xipjiji:

—¿Cjo in páräji yo cja ró cja'c'üji? ¹³ Nu'tsc'eji in xitsiji que nguezgö in xöpütezüji, nguezgö in Jmuzüji. Na jo c'ü in mamaji, na ngueje na cjuana. ¹⁴ Nuzgö in xöpütezüji, in Jmuzüji, ró pe'chc'egö in cuaji. Nguec'ua, nu'tsc'eji xo ni jyodü rí pötqui pe'ch'e in cuaji. ¹⁵ Nuzgö c'ua ja nzi rvá cja'c'üji, nu'tsc'eji, xo ni jyodü rí pötqui tsjagueji a cjanu. ¹⁶ Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji, 'naja mbëpji, dya xenda na nojo que na ngueje o lamu. Ne xo ri ngueje c'ü o däjä, dya xenda na nojo que na ngueje nu c'ü o ndäjä. ¹⁷ Nu 'ma in páräji yo, me rí mäjäji 'ma rí tsjaji.

¹⁸ 'Rí párägö ja ga cjatsc'eji nu'tsc'eji ró juan'c'üji. Rí párägö bübütsc'eji 'naja c'ü ra tsja c'ua ja nzi ga t'opjü c'ü mama a cjava: "Maco mi dyocjöbe c'e bëzo y ma sigöbe o xëdyi, pero ra nzhögü c'ü." Dya in texeji rí tsjaji yo. ¹⁹ Rí xi'ts'iji yo, 'ma dya be va sädä ngue c'ua 'ma ra zädä yo, rí 'ñejmeji, nu c'ü ya ró xi'ts'iji, rvá ñejmeji cja Mizhocjimi. ²⁰ Na

cjuana c'ü rí xi'ts'iji, nu 'ma rá täc'öji rí zopjüji yo nte, nu c'ü ra sác'eji nguetscö sácjö 'ma c'ü. Nu 'ma ra sácjö c'ü, xo säjä 'ma c'ü o ndäcjägö.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

²¹ 'Ma o nguarü o mama a cjanu e Jesús, me go nguijñi go sufrido o mü'bü c'ua. O xipjiji na jo:

—Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji, nu'tsc'eji bübütsc'eji 'naja c'ü ra nzhögü.

²² Nuc'ua c'o o discípulo mi pötma jñandaji. Dya mi páräji cjó ngue c'ü je vi mama.

²³ 'Naja c'o o discípulo 'natjo c'ua mi junrüvi e Jesús. E Jesús me mi s'iya c'e discípulo.

²⁴ E Simón Pedro o tsjapü seña c'e discípulo ngue c'ua ro tsja t'önü cjó je ngue c'ü mi xipji e Jesús. ²⁵ Nuc'ua c'e discípulo c'ü 'natjo c'ua mi junrüvi e Jesús o dyönü:

—Nu'tsc'e, in Jmuts'ügö, ¿cjó ngue c'ü ra nzhögü?

²⁶ O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:

—Nu c'ü rá unü ne xëdyi nu rá tü'bü cja ne jñönü ngue c'ü ra nzhögü c'ü.

Cjanu o ndü'bü c'ua, cjanu o unü e Judas Iscariote c'ü nu t'i e Simón. ²⁷ Nuc'ua e Judas, 'ma o jñü'ü c'e xëdyi, o nguich'i c'ua c'ü dya jo cja o mü'bü. E Jesús o xipji c'ua:

—Nu c'o rí tsjague, ya extí ma'a rí ma tsjague c'o.

²⁸ Nu c'o dyaja c'o mi junrü cja mexa, dya pje mbäräji jenga mi xipji a cjanu. ²⁹ E Judas mi tū'ü c'e cjímerio. Mi

cārā c'o discípulo c'o mi cijñi e Jesús mi xipji e Judas ro ma ndōmū c'o mi jyodü cja c'e mbaxua. Mi cārā c'o mi cijñi mi xipji e Jesús c'ü ro ma unü merio c'o dya pje mi pē's'i. ³⁰ Nuc'ua e Judas 'ma o jñü'ü c'e xëdyi, exo mbedye c'ua. Ya mi xõmü.

El nuevo mandamiento

³¹ Nuc'ua 'ma o mbedye e Judas, o mama c'ua e Jesús:

—Nutscö rvá ēcjö cja Mzhocjimi, rá cjagö dya nu c'ü rvá ējē rá cja'a. A cjanu ra 'ñetse c'ü me na nojozügö. A cjanu xo ra 'ñetse c'ü me na nojo Mzhocjimi c'ü ngueje mi Tatagö. ³² C'ü rá cjagö, ya zädä rá cjagö. Nguec'ua ra 'ñetse c'ü me na nojo Mzhocjimi. Nuc'ua Mzhocjimi ra tsjapü ra 'ñetse c'ü me na nojozü, nutscö rvá ēcjö cja Mzhocjimi. ³³ Nu'tsc'oji ín ch'itsc'oji, ya 'natjo ndajme xe rá bëbü co nu'tsc'oji. Rí jyongügöji. C'ua ja nzi rvá xipji c'o pje pjézhí cja c'o nte a Israel, a cjanu xo rí xi'ts'igöji dya. Nu ja je rá magö, nu'tsc'oji, dya ra sö rá möcjöji dya. ³⁴ Rí xi'tsc'oji 'na jña nu cja dadyo. Nguejnu rí tsjaji nu. Rí pötqui s'iyaji. C'ua ja nzi rvá s'iyats'ügöji, je xo rgui s'iyagueji a cjanu. ³⁵ 'Ma rí pötqui s'iyaji, a cjanu ra mbärä texe yo nte ngue'tsc'oji ín discípulots'üji.

Jesús anuncia que Pedro le negará

³⁶ E Simón Pedro o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö. ¿Ja je rí mague?

O ndünrrü c'ua e Jesús, o xipji:

—Nu ja je rá magö, dya pje ra sö rá möcjöji dya. Cja ne rí sät'ägueji después nu ja je rá sätc'ö.

³⁷ O ndünrrü c'ua e Pedro:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, ¿jenga dya ra sö rá mögovi dya? Nutscö rá nzhötsjëjë ngue c'ua ra mbötcüji c'ü dya ra mbö'tc'ügueji.

³⁸ O ndünrrü e Jesús, o xipji:

—Nu'tsc'e Pedro, ⁱⁿ mangue rí nzhötsjë ra bö'tc'ü ngue c'ua dya ra bötcügö. Pero na cjuana c'ü rí xi'ts'igö, 'ma rí dyäärä ra huë'ë o chare, ya rí pa na jñi rgui tsänngä c'ü ⁱⁿ pãcägö.

14

Jesús, el camino al Padre

¹ Xe ma ña'a e Jesús, o mama:

—Dya me ra triste in mü'büji. Rí 'ñench'e in mü'büji Mzhocjimi. Xo rí 'ñench'ezügö cja in mü'büji.

² A jens'e nu ja bëbü mi Tatagö, nunu, me järä na puncjü ja rá bëbügöji. Nuzgö ya rá magö a manu, rá ma xã'mã nu ja rí bëbügueji. Nu 'ma dya ri järä na puncjü o ngumü nu ja rí bëbügueji, dya ro xi'ts'iji a cjanu. ³ Nuzgö na cjuana rá magö, rá ma xã'mägö nu ja je rí bëbügueji. Pero rá ētcjö na yeje. Rá sints'iji ngue c'ua nu ja je rá magö, nu'tsc'oji xo rí ma bëbügueji nu. ⁴ Nu'tsc'oji ya

in pārāji nu ja je rá magö. Xo
in pārāji c'e 'ñiji c'ü je sät'ä nu.

⁵ Nuc'ua e Tomás o xipji:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'üjme, dya rí pārāgöjme nu ja je rí mague. ¿Ja rgá sö rá pārāgöjme c'e 'ñiji c'ü je sät'ä nu?

⁶ O ndünrrü c'ua e Jesús, o mama:

—Nuzgö nguetscö e 'ñiji. Nguetscö rí jí'ts'iji c'ü na cjuana ja ga cja Mzhocjimi. Nguetscö rí da'c'üji c'ü sido rí bübüütjoji. 'Ma cjó c'o ra 'ñench'ezü cja o mü'bü, ra zät'ä a jens'e 'ma nu ja bübü mi Tatagö. 'Ma jiyö, dya ra sö ra zät'ä. ⁷ Nu 'ma ya ri pācāgöji, ya xo ri pārāji mi Tata. Nudya, ya i pārāji mi Tata, ya i jñandaji dya anguezze.

⁸ E Felipe o xipji c'ua:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'üjme, jítsigöjme c'ü nin Tata. Nguex-tjo c'ü rí negöjme c'ü.

⁹ E Jesús o xipji c'ua:

—Nu'tsc'e Felipe, ya mezhe rí bübüögöji. ¿Cjo dya be in pārā cjó je nguetscö? Nu c'ü ya o jñandga, ya xo jñanda mi Tatagö c'ü ngueje Mzhocjimi. ¿Jenga in mamague: "Jítsijme c'ü nin Tata"? ¹⁰ ¿Cjo dya in ejmegue je rí bübüögö cja mi Tata, y mi Tata je bübüütögö? Yo jña'a yo rí xi'ts'igöji, dya pje rí mamatsjégö yo. Ngueje mi Tata c'ü je bübüütögö c'ü xitsi rá cja yo rí cjagö. ¹¹ Ya ró xi'ts'iji rí bübüögöbe mi Tata, je xo bübüütögö mi Tata. 'Ma dya sö rí jñunt'ü in mü'büji c'ü ró xi'ts'itjoji, 'ñejmeji na

ngueje yo na nojo yo rí cjagö. ¹² Nuzgö, na cjuana c'ü rí xi'ts'iji, nu c'ü ra 'ñejmezügö, xo ra tsja c'ua ja nzi rgá cjagö. Nuzgö ya ngue rá magö cja mi Tata. Nuc'ua nu c'ü ra 'ñejmezügö rá unü c'ü ra tsja c'ü xenda na nojo que na ngue yo rí cjagö. ¹³ 'Ma rí jyodü rí tsjaji c'ua ja nzi rgá negö, ra sö rí dyötüji mi Tata a jens'e. Nuc'ua rá da'c'üji c'ua ja nzi gui dyötüji c'ü. A cjanu ra 'ñetse c'ü me na nojo mi Tatagö c'ü ngueje Mzhocjimi. ¹⁴ 'Ma pje rí dyörüji na ngueje in ejmezü, nutscö rá cja'a.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵ 'Nu 'ma in s'iyazüji, rí tsjaji yo rí mandats'ügöji.

¹⁶ Nutscö rá ötügö mi Tata a jens'e. Anguezze ra ndäjä ne 'naja ra ē bübü co nu'tsc'eji c'ü ra 'ñe mböxc'üji. Sido ra bübüts'ügueji c'ü. ¹⁷ Nu c'ü ra dya'c'üji Mzhocjimi ngueje o Espíritu c'ü ra jí'ts'iji ja ga cja Mzhocjimi. Nu c'o cärä cja ne xoñijõmü c'o dya enh'ezü cja o mü'büji, o Espíritu Mzhocjimi dya sö ra bübüji, na ngueje dya pārāji anguezze, ni xo pārāji ja ga pëpjí c'ü. Pero nu'tsc'eji in pārāgueji na ngueje bübü co nu'tsc'eji. Xo ra bübü cja in mü'bügueji. ¹⁸ Nuzgö dya rá sogüts'üji nza cja 'na jyoja. Nuzgö rá yepe rá nzhogütjogö rá ējē va ja in cärägueji. ¹⁹ Dya cja ra mezhe c'ü xe ra jñandga yo cärä cja ne xoñijõmü. Pero nu'tsc'eji

ríjñandgaji. Sido rá bübütjogö, nguec'ua nu'tsc'eji xo sido rí bübütjogueji. ²⁰ Nu'tsc'eji, 'ma ra zädä c'e pa'a c'ü ra ējē o Espíritu Mizophjimi, rí päräji je rí bünc'öbe mi Tata. Xo rí päräji in bünc'eji co nutscö, 'ñe nutscö rí bünc'ö cja in mü'bügueji. ²¹ Nu c'ü pärä yo rí mandagö, c'ü xo ra tsja'a yo rí mandagö, ngueje c'ü s'iyazü c'ü. Mi Tatagö xo ra s'iya nu c'ü s'iyazü. Nuc'ü, xo rá s'iyagö c'ü. Nuc'ü, xo rá cjapü ra mbäcä na jo'o.

²² O ndünrrü c'ua e Judas c'ü dya mi ngueje e Judas Iscaríote, o mama:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügöjme. Ja rgá söö rí tsjacüjme rá pä'c'ajme c'ü dya ra mbä'c'ä yo cärä cja ne xoñijömü?

²³ O ndünrrü c'ua e Jesús, o xipji:

—Nu c'o s'iyazögö ra tsja'a yo rí mama. Nuc'ua ra tsja mi Tatagö xo ra s'iyaji anguezeli. Nuc'ua nutscöbe rá ē bübögöbe cja o mü'büji. ²⁴ Nu c'o dya s'iyazü, dya xo cja'a yo rí mama. C'o jña'a c'o rí mangö, dya pje rí mamatsjëgö yo. Mi Tatagö c'ü o ndäcjägö, xitsi rá mama yo jña'a yo.

²⁵ 'Nu yo jña'a yo, rí xi'ts'iji dya yo, nudya xe rí bübü cja in jmiji. ²⁶ Mizophjimi c'ü ngueje mi Tatagö ra ndäjä nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji c'ü ngueje o Espíritu anguezeli. Nuc'ü, ra pätcägö c'ü. Ra xö'c'üji texe, ra mbeñc'eji texe c'o ró xi'ts'igöji.

²⁷ 'Yo nte 'ma zenguaji yo nín minteji, xipjiji ra söyaji. Pero c'o o mü'büji sido sū'ü, dya söya. Nutscö, söya ín mü'bügö, rá cjapü ra söya in mü'bügueji. Nuzgö ya rá magö. Pero dya rí sū'üji, ra söya in mü'büji. ²⁸ Ya me sū in mü'bügueji na ngueje ya i dyäräji c'ü ró xi'ts'iji ya rá magö. Rá nzhogü rá ëtçjö c'ua ja ri cärägueji. Nu 'ma xenda ri s'iyazüji, me ri mäcjeji 'ma, na ngueje rá ma cja mi Tata a jens'e. Na ngueje mi Tatagö xenda na nojo que na nguezgö. ²⁹ Ya ró xi'ts'iji dya, nudya dya be sädä. Ngue c'ua 'ma ra zädä, sido rí 'ñejmezüji.

³⁰ 'Dya cja xe rá ñaji na puncjü, na ngueje va ējē c'o nte c'o pëpi c'ü dya jo. C'ü dya jo manda cja o mü'bü yo cärä cja ne xoñijömü. Pero dya sö ra manda cja ín mü'bügö. ³¹ Pero ni jyodü ra mbära yo cärä cja ne xoñijömü, nuzgö me rí s'iyagö mi Tata. Nguec'ua rí cjagö c'o mandazü mi Tata. Böbüji. Rá pedyeji va.

15

La planta de uva y sus ramas

¹ O mama e Jesús:

—Na cjuana nguetscö e za'a c'ü me na jo. Mi Tatagö a jens'e ngue c'ü pjörü c'e za'a c'ü. ² Texe o dyëza c'ü bübüzögö c'o dya quis'i, ra dyëch'iji. Texe dyëza c'o quis'i, ra dyodüji ngue c'ua xenda ra nguis'i na puncjü. ³ Nu'tsc'eji ya i 'ñejmeji c'o jña'a c'o ya

ró xi'ts'iji, nguec'ua ya jogü in mü'büji dya. ⁴ Sido rí 'ñejmezügöji, nuc'ua nutscö sido rá bübü cja in mü'büji. Chjëntjovi nza cja 'naja dyëza, 'ma dya ra bübü cja c'e za'a, dya ra nguis'i. Xo rga cjatjots'ügueji nu, nu 'ma dya sido rí 'ñejmezügöji, dya xo sö rí tsjaji nu c'ü rí negö.

⁵ 'Nutscö nguetskö e za'a. Nu'tsc'eji ngue'tsc'eji o dyë'ë. Nu c'ü sido ra 'ñejmezügö, nutscö sido rá bübügö cja o mü'bü c'ü. Nuc'ü, ra sö ra tsjaji nu c'ü rí negö. Nu'tsc'eji, dya ra sö pje rí tsjaji c'ü rí negö, 'ma dya rí 'ñejmezügöji. ⁶ Nu c'ü dya sido ra 'ñejmezügö chjëntjovi nza cja 'na dyëza c'ü dya jo, c'ü panatjoji, cja na dyot'ü c'ua, cja na jñüs'üji c'ua, cja na ngöt'üji a sivi, ra ndë'ë.

⁷ Nu 'ma sido rí 'ñejmezügöji, nu 'ma sido ra bübü ín jñagö cja in mü'bügueji, nuc'ua dyörüji c'ü rí 'ñe'ëji. A cjanu ra dya'c'üji 'ma. ⁸ Nu 'ma rí tsjaji c'ü rí negö, ra 'ñetse 'ma c'ü ri ngue'tsc'eji ín discípulots'ügöji. A cjanu ra 'ñetse 'ma, c'ü me na nojo mi Tatagö. ⁹ C'ua ja va s'iyazügö mi Tata a jens'e, je xo rvá s'iyats'ügöji. Sido rí tsjaji c'ü rí negö na ngueje rí s'iyats'üji. ¹⁰ Mi Tatagö a jens'e me sido s'iyazügö c'ü, na ngueje rí cjagö c'o mandazü angueze. A cjanu sido rá s'iyats'üji 'ma rí tsjaji c'o rí mandats'üji.

¹¹ Ró xi'ts'iji nu yo jña'a yo, ngue c'ua ra mäjä in mü'büji c'ua nzi rgá mäjägö. A cjanu,

na cjuana me rí mäcjeji 'ma. ¹² Ngueje nu rí mandats'üji nu, rí pötqui s'iyaji c'ua ja nzi rvá s'iyats'ügöji. ¹³ Nu c'ü xenda s'iyate ngue c'ü ra unütsjëjë c'ü ra bö'tü c'ü; ngue c'ua dya ra bö'tü c'ü jovi. ¹⁴ Nu'tsc'eji ngue'tsc'eji rí jogöji, nu 'ma rí tsjaji yo rí mandats'ügöji. ¹⁵ Dya cja rá xi'ts'iji c'ü ri ngue'tsc'eji ín mbëpjits'ügöji, na ngueje 'naja mbëpjji dya pärä c'o cja'a o lamu. Rí xi'ts'iji dya, c'ü ngue'tsc'eji rí joji dya, na ngueje texe c'o ró ärägö cja mi Tata a jens'e, ya ró xi'ts'iji. ¹⁶ Nu'tsc'eji dya i juancügöji. Nuzgö nguetskö ró juan'c'ügöji. Ró empc'egöji ngue c'ua sido rí tsjaji c'ua ja nzi rgá negö, rí ma zopjüji yo nte ngue c'ua sido ra 'ñejmezüji anguezeji. Nuc'ua texe c'o rí dyötüji mi Tata a jens'e na ngueje in ejmezüji, angueze ra dya'c'üji. ¹⁷ Nutscö rí mandats'üji rí pötqui s'iyagueji.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸ "Ma ra nuc'üji na ü yo cära cja ne xoñijömü c'o dya ejmezü, dya me rí tsjijñiji. Rí mbeñegueji nutscö ot'ü o nugöji na ü 'ma dya be mi nuc'ëji na ü. ¹⁹ Nu 'ma ri tsjaji c'ü cja yo cära cja ne xoñijömü c'o dya ejmezü, nu'ma, ro s'iyats'ügueji 'ma yo. Pero nu'tsc'eji ya i 'ñejmezügöji na ngueje ró juan'c'ügöji. A cjanu, dya pje in cjalji c'ua ja nzi ga tsja c'o dya ejmezü, nguec'ua nuc'ügueji na ü.

20 Mbeñoji c'e jña'a c'ü ró xi'ts'iji: ““Naja mbëpji dya xenda na nojo que na ngueje o lamu.” Nu 'ma ya nugöji na ü, me träcjäji, xo 'ñets'ejí xo ra nugöji na ü, ra ndräc'äji. 'Ma o dyätcägöji c'o ró xipiji, xo ra dyä'tc'ägueji c'o rí xipiji.

21 Ra tsja'c'üji a cjanu, na ngueje in ejmezügöji. Dya päräji nu c'ü o ndäcjä ró ēcjö cja ne xoñijömü.

22 'Nudya tūji o nzhubüji dya, na ngueje 'ma ró ē zopjügöji ín jñagö, dya 'ñejmezüji. 23 Nu c'ü nugügö na ü, xo nu'u na ü c'ü mi Tatagö a jens'e. 24 Ró cjagö c'o me na nojo a jmi anguezeji c'ü dya sö cjö ro tsja. Nguec'ua va unüji ngüenda c'ü o ndäcjä mi Tatagö. Pero dya 'ñejmezüji. Nguec'ua, dya nguextjozgö nugöji na ü, xo nuji na ü c'ü mi Tatagö. Nguec'ua me tūji o nzhubüji dya. 25 A cjanu, va sädä nu c'ü t'opjü cja o leyji c'ü o unü Mizhocjimi anguezeji. Je mama a cjava: “O nugüji na ü, dya pje rmí cjagö”, eñe cja c'e ley.

26 Xe mi ña e Jesús, o mama:
—Nuc'ua 'ma ra ējē nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji, ngue c'ü ra mama c'ü ja ga ciazgö c'ü. Nuzgö nguetscö rá täjä ndeze cja mi Tatagö a jens'e nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji. Ngueje o Espíritu Mizhocjimi c'ü ra jí'ts'iji c'ü na cjuana. 27 Nu'tsc'ejí xo rí mamaji ja ga ciazgö, na ngueje rí dyocjöji ndeze 'ma ot'ü 'ma ró zopjü yo nte.

16

¹ 'Nuzgö rí xi'ts'iji yo jña'a yo, ngue c'ua dya rí chjench'ejí a xütjü. ² Yo nte a Israel ra pjongüts'üji cja o nintsjimiji. Ra zädä 'ma ra nguijñiji c'ü ri ne Mizhocjimi ra tsja anguezeji ra mbö'tc'üji. ³ Ra tsjají a cjanu na ngueje dya päräji mi Tata, ne xo ri nguetscö päcäji. ⁴ Ya ró xi'ts'iji yo, ngue c'ua 'ma ra zädä c'e pa, rí mbeñoji ya rvá xi'ts'igöji yo.

Lo que hace el Espíritu Santo

'Cja rrä xi'ts'iji dya yo jña, na ngueje cja ni jyonc'ejí rí pärägueji dya. ⁵ Nudya, rá ma'a nu ja je bübü c'ü o ndäcjä. Pero nu'tsc'ejí, ne ri 'najats'ügueji, dya cjö önngü ja je rá ma. ⁶ Me in cijjñiji na puncjü cja in mü'büji na ngueje ró xi'ts'iji yo. ⁷ Rí xi'ts'igöji c'ü na cjuana. Nuzgö ni jyodü rá magö, na ngueje 'ma dya rá magö, dya ra ējēts'ügueji nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji. Nu 'ma rá magö, rá täjä c'ü ra 'ñe mböxc'üji. ⁸ Nu 'ma ra ējē c'ü, ra tsjapü yo cárä cja ne xoñijömü ra mbäräji c'ü tūji o nzhubüji. XO ra tsjapü ra mbäräji ngue Mizhocjimi c'ü ra jñünpü ngüenda anguezeji ra ma sufridoji. ⁹ Nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji, ra tsjapü ra mbäräji c'ü tūji o nzhubüji na ngueje dya enh'ezügö cja o mü'büji. ¹⁰ Ra tsjapü

ra mbārāji me na jozgö, ngueextjogzö sö rá jocüji. Na ngueje 'ma ya rga tūgö, rá tetjögö. Nuc'ua rá magö cja mi Tata. Dya cja xe rí jñandgaji. ¹¹ Nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji, ra tsjapü ra mbārāji, Mizhocjimi manda y ra tsjapü ra ma sufrido nu c'o dya ätä angueze. Na ngueje Mizhocjimi ya ri jizhi c'ü ra ma sufrido c'ü dya jo c'ü manda cja ne xoñijömü.

¹² 'Xe rí pë's'itjogö na puncjü c'o rá xi'ts'iji. Pero dya be sö rí tendioji ja ga cja nu c'o ro xi'ts'iji. ¹³ Nu 'ma ra ējē o Espíritu Mizhocjimi, nuc'ü, ra jí'ts'iji texe c'o na cjuana. Nuc'ü, dya pje ra ñatsjéjë. Ra mama texe c'o ra dyärä c'o mama Mizhocjimi. Nuc'ü, ra 'ñe ngöxc'üji c'o cja ra zädä. ¹⁴ Angueze ra jí'ts'iji c'ü me na nozgö, na ngueje ra mböxc'üji rí tendioji na jo ja ga cja c'o ín jñagö c'o ya ró xi'tsc'öji. ¹⁵ Texe c'ua ja ga cja mi Tatagö, nuzgö xo ga cjazgö nu. Nguec'ua ró mama: "O Espíritu Mizhocjimi ra mböxc'üji rí tendioji na jo ja ga cja c'o ín jñagö c'o ya ró xi'tsc'öji."

La tristeza se cambiará en alegría

¹⁶ 'Dya cja ra mezhe c'ü xe rí jñandgagöji. Nuc'ua, dya ra mezhe rí jñandgatjoji na yeje.

¹⁷ Nuc'ua c'o o discípulo bübü c'o o pötva mama:

—¿Ja ga cja yo xitsiji: "Dya cja ra mezhe xe rí jñandgaji, nuc'ua, dya ra mezhe rí jñandgatjoji na yeje"? ¿Jenga

nde mama: "Dya rí jñandgaji na ngueje rá magö cja mi Tata"?

¹⁸ Mi mamaji c'ua:

—Pärä, ¿ja ga cja yo mama: "Dya cja ra mezhe"? Nuzgöji, dya rí pärägöji ja ga cja c'ü mama.

¹⁹ O mbärä e Jesús, mi ne ro dyönüji, nguec'ua o xipjiji c'ua:

—In pötqui dyönütsjéji pje ne ra mama c'ü ró xi'ts'iji c'ü dya cja ra mezhe xe rí jñandgaji, nuc'ua, dya ra mezhe rí jñandgatjoji na yeje. ²⁰ Nuzgö na cjuana c'ü rí xi'ts'iji, nu'tsc'oji me rí huë'oji, me rí tristegueji rí mbenzeji. Pero yo cära cja ne xoñijömü c'o dya ejmezügö, nuyo, me ra mäjä yo. Nu'tsc'oji me rí tsjijñiji cja in mü'büji. Pero nu c'ü me rgui tristeji, exi ngue c'ü rgui mäcjeji después. ²¹ 'Naja ndixü, nu 'ma mus'ü o t'i, me sufrido na ü'ü. Nuc'ua 'ma ya mus'ü c'ü nu ts'it'i, dya cja mbeñe c'ü na ü'ü. Ya mäjätjo na ngueje c'ü ya vi mus'ü 'naja ts'it'i cja ne xoñijömü. ²² Nu'tsc'oji, je xo ga cjatsc'oji dya nu. Me in sufridoji c'ü me in cjijñiji cja in mü'büji. Pero rá chjëtjoji na yeje. Nuc'ua me ra mäjätjo na yeje in mü'büji. Dya cjo ra sö ra jñüçüts'ügueji c'ü me rí mäjäji.

²³ 'Nu pa'a c'ü rá chjëtjoji na yeje, dya pje rí dyönngüji 'ma. Ya ri päräji ja ga cja c'ü rí xi'ts'iji dya. Na ngueje in ejmezüji, sö rí dyötüji mi Tata a jens'e. Nuc'ua ra dya'c'üji c'ua ja nzi gui dyötüji

c'ü. ²⁴ Dya be in nänngäji ín chjügö c'ü pje ni dyötüji mi Tatagö. Dyötüji dya. Texe nde ra dya'c'üji, ngue c'ua me ra mäjä in mü'büji.

Jesucristo, vencedor del mundo

²⁵ 'Nu yo ró xi'ts'iji, dya be sö rí tendioji na jo ja ga cja yo. Ra zädä 'ma ya rá xi'ts'iji na jo ja ga cja mi Tata.

²⁶ Dya rí xi'ts'iji nguetskö rá ö'tc'üji mi Tata. C'e pa'a c'ü, rí dyötütsjëji mi Tata, rí nänngäji ín chjügö. ²⁷ Na ngueje nguetsjë mi Tata c'ü s'iayats'üji, na ngueje nu'tsc'eji me in s'iayazüji. I 'ñejmeji c'ü je rvá ēcjö cja mi Tata c'ü Mzhocjimi. ²⁸ Je rvá ēcjö cja mi Tata a jens'e. Ró ēcjö cja ne xoñijömü. Ya ngue rá pedye cja ne xoñijömü. Rá nzhogü, rá ma cja mi Tata.

²⁹ C'o o discípulo o xipjiji c'ua:

—Nudya, 'ñetse na jo, yo jña yo in mangue. Ya ró tendiojme ja ga cja c'o in xitsijme. ³⁰ Nudya ya rí pärägöjme c'ü nde in pärägue texe. In pätcojme ín mü'büjme, nguec'ua dya ni jyodü rá cja'c'üjme t'önü. Nguec'ua ya rí ejmejme je i pedyegue cja Mzhocjimi.

³¹ O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:

—Nudya, ¿Cjo ya in ejmezüji dya, 'ma? ³² Ya ngue ra zädä c'e hora, na cjuana ya o zädä, c'ü rí pjötc'iji in texeji. Nde 'naja rgui möcjeji cja in nzungueji. Nuc'ua ya rí sogüzütsjëji. Pero nutscö,

dya rí bübütsjëgö. Nuzgö rí bünc'öbe mi Tata c'ü bübü a jens'e. ³³ Nu yo jña'a yo, rí xi'ts'iji yo, ngue c'ua mas rí 'ñejmezüji, a cjanu rá da'c'üji ra söya in mü'bügueji. Cja ne xoñijömü me rí sufridogueji. Pero, dya rí sūji na ngueje ró tōpügö nu c'ü manda yo cárä cja ne xoñijömü.

17

Jesús ora por sus discípulos

¹ Nuc'ua 'ma o nguarü e Jesús o mama yo jña'a yo, o ná's'ä c'ua a jens'e, o mama:

—Nu'tsc'e mi Tatats'ü, ya zädä c'e hora 'ma rá tügö. Tsjapü ra mbärä yo nte cjö je nguetskö. Rí tsjapü ra mbäräji nguetskö in Ch'izgö me na nozgö. A cjanu, ngue c'ua xo ra mbä'c'äji me na notsc'e, nu'tsc'e mi Tatats'ügö a jens'e. ² Nu'tsc'e mi Tatats'ü, ya i dyacö rá mandagö texe yo nte cja ne xoñijömü. Nu c'o enh'ezügö cja o mü'bü, rá unügö c'ü sido ra bübütsjëji. ³ Sido ra bübütsjëji na ngueje pä'c'äji, nu'tsc'e nguetjots'ügue in Mzhocjimigue c'ü na cjuana. Sido ra bübütsjëji na ngueje xo päcäji, nutscö e Jesucristo i chäcjägö cja ne xoñijömü.

⁴ 'Nutscö ró jíchi yo nte yo cárä cja ne xoñijömü c'ü me na notsc'e, na ngueje ró cja texe c'o i xitsi. ⁵ Nudya, mi Tatats'ü, rí tsjague ngue c'ua rá bübütsjëji na yeje co nu'tsc'e nu ja me na nojots'ügue. Rí tsja ngue c'ua rá bübütsjëji

c'ua ja nzi rmá bübügövi 'ma
dya be mi t'ät'ä ne xoñijõmü.

⁶ 'Nu c'o cārā cja ne
xoñijõmü yo i dyacü, ngue'tsc'e je i 'ñünbü
o mü'büji, ngue c'ua o 'ñench'ezü cja o mü'büji. Nu-
jyo, ró jíchiji ja ga cjats'ügue,
mi Tatats'ü. Anguesji sido
cjaji nu c'o in mangue. ⁷ Texe
c'o ró cjagö, 'ñe c'o ró mangö,
ngue'tsc'e i xitscö ró cjagö,
ngue'tsc'e i xitscö ró ñagö.
⁸ Na ngueje ya ró xipjiji c'o
jña'a c'o i xitsi ro xipjiji.
Anguesji o 'ñejmeji c'o ró
xipjiji. Ya xo páräji cja o
mü'büji c'ü na cjuana je rvá
ëcjö cja in dyë'ë. Ya xo
'ñejmeji, ngue'tsc'e i chäcjä cja
ne xoñijõmü.

⁹ 'Nu'tsc'e mi Tatats'ü,
nutscö rí ö'tc'ügö yo o 'ñejmets'ü in jñague. Dya
rí ö'tc'ügö yo cārā cja ne
xoñijõmü yo dya ejme. C'o rí
ö'tc'ügö ngueje c'o i dyacü na
ngueje ngue'tsc'e je in 'ñeje
dya yo. ¹⁰ Texe yo in ntegö
ngueje in ntegue. Texe yo
in ntegue ngueje in ntegö.
Anguezeji pácäji exi ngue in
Ch'izügö.

¹¹ 'Nutscö je rá magö nu
ja je in bünc'e, nu'tsc'e mi
Tatats'ü. Dya cja rá bübügö
va cja ne xoñijõmü. Pero nu
yo i dyacü, nuyo, cáräji cja
ne xoñijõmü. Mi Tatats'ü,
nu'tsc'e me na jots'ü, rí ö'tc'ü
rí tsjapü nu yo i dyacü, ra
mbä'c'äji c'ü xo ngue'tsc'e nu
Tatats'üji. A cjanu rí pjörüji.
Nguec'ua ra 'natjoji c'ua ja xo
nzi ga cjazgövi, rí 'natjogövi,

mi Tatats'ü. ¹² Nutscö xe
rí bübügö co anguesji, rí
pjörügi, na ngueje me
na zé'ts'igue, i dyacügö ja
rgá pjörüji. Nguec'ua ne ri
'naja anguesji cjó ró bëzhigö.
Nguextjo 'natjo c'ü o dyo'o
o mü'bü c'ü dya jo. O bëzhi
c'ü, c'ua ja nzi ga mama cja in
jñague.

¹³ 'Mi Tatats'ügö, ya rá
magö c'ua ja je in bünc'e. Rrā
mangö yo jña'a yo, nudya xe
rí bünc'ö cja ne xoñijõmü,
ngue c'ua nu yo i dyacö, na
cjuana ra mäjäji c'ua ja nzi
rgá mäjägö. ¹⁴ Nu yo i dyacü,
ró xipjigöji in jñagö. Yo cáräji
cja ne xoñijõmü c'o dya ejme,
me nuji na ü nu yo ejme
in jñagö. Na ngueje c'ua ja
nzi ga cjazgö c'ü dya rí tsja
va cja ne xoñijõmü, je xo ga
cjatjonu yo ejme in jñagö.
¹⁵ Dya rí ö'tc'ü c'ü rí sidyiji
c'ü dya cja ra ngäräji cja ne
xoñijõmü. Rrā ö'tc'ü rí pjörüji
nu va cja ne xoñijõmü nu
ja manda c'ü dya jo. ¹⁶ Na
ngueje dya menzumüji va
cja ne xoñijõmü. C'ua ja
nzi ga cjazgö, dya rí men-
zumü va cja ne xoñijõmü,
je xo ga cjatjonu anguesji.
¹⁷ Anguezeji o 'ñejmeji in
jñague, nguec'ua nu'tsc'e rí
xöcüji ra tsjaji c'ua ja nzi
ñegue. Ngue in jñague jíchiji
c'ü in negue. ¹⁸ I chäcjä, ró
ëzopjü yo cáräji cja ne xoñijõmü
ró xipjiji yo in jñague. C'ua
ja nzi vi chäcjägö cja ne
xoñijõmü, ró juajnü anguesji
ra zopjüji yo nte yo cáräji cja
ne xoñijõmü. ¹⁹ Rá cjagö c'ua

ja nzi gui ñegue rá tūgö. Ngue c'ua anguezoji xo ra tsjaji c'ua ja nzi gui ñegue.

²⁰ 'Dya ngueextjo yo i dyacü rí ö'tc'ü yo. Xo rí ö'tc'ü c'o cja ra 'ñejmezügö na ngueje c'o ín jñagö c'o ra mama yo i dyacü. ²¹ Rí ö'tc'ü, texeji nde ra 'natoji, c'ua ja nzi ga cjatsc'e mi Tatats'ü, in bübüzögö, nutscö rí bübüts'ügö. Rí ö'tc'ügö, texe yo xo ra 'natoji co nutscövi. Rí ö'tc'ü a cjanu ngue c'ua yo cärä cja ne xoñijömü ra 'ñejmezüji c'ü ngue'tsc'e i chäcjägö. ²² Nu'tsc'e mi Tatats'ü, c'ua ja nzi rgá 'natjovi, xo ró unü anguezoji c'ü ri 'natoji anguesji co nutscövi. Nguec'ua ri 'natoji anguesji c'ua ja nzi rgá 'natjovi. ²³ Na ngueje ri bübü cja o mü'bü anguesji. Y nu'tsc'e mi Tatats'ü, ri bübüzögö. Nguec'ua anguesji na cjuana ra 'natoji. A cjanu yo cärä cja ne xoñijömü ra mbäräji ngue'tsc'e i chäcjägö. Xo ra mbäräji ngue'tsc'e mi Tatats'ü in s'iayague anguesji, c'ua ja xo gui s'iayazügö.

²⁴ 'Nu'tsc'e mi Tatats'ügö, nu yo i dyacü, rí negö c'ü xo ra bübüji nu ja je rá magö. Nguec'ua ra jñandaji c'ü me ma zö'ö rmá bübügö co nu'tsc'e 'ma dya be mi t'ät'ä ne xoñijömü. Ra jñandaji c'ü ja gui s'iayazügö ndeze 'ma dya be mi t'ät'ä ne xoñijömü. ²⁵ Nu'tsc'e, mi Tatats'ü, me in cjague me na jo. Yo cärä cja ne xoñijömü, dya pã'c'äji. Pero nutscö rí pã'c'ä. Nu yo

i dyacü xo päräji ngue'tsc'e i chäcjä. ²⁶ Ya ró unüji o mbä'c'äji, nu'tsc'e mi Tatats'ü. Sido rá unüji yo, ra mbä'c'äji. Nguec'ua, c'ua ja gui s'iayazü, ra mbäräji cja o mü'büji c'ü xo in s'iayague anguesji. Xo rá bübügö cja o mü'bü anguesji.

18

Llevan preso a Jesús

¹ Ma o nguarü o mama yo jña'a yo e Jesús, nuc'ua o möji c'ua co o discípulo. O mbes'ejí cja c'e 'ñinzhe c'ü ni chjü Cedrón, o zät'äji nu ja je mi bübü 'naja huerta. Nuc'ua e Jesús co c'o o discípulo o cjogüji a mbo cja c'e huerta. ² Nu c'ü e Judas c'ü ro nzhö'ö e Jesús, xo mi pärä nu cja c'e huerta. Na ngueje e Jesús 'ñe c'o o discípulo sido mi pöji nu. ³ E Judas o dyëdyi c'ua c'o xondaro. Xo dyëdyi c'o policía c'o mi pëpi c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo. Nuc'ua o möji cja c'e huerta. Ma tüji o lámpara 'ñe o tizhi c'o mi tjë'ë. Nde ma jünji c'o rví tsjaji o chü. ⁴ E Jesús ya mi pärä texe c'o ro tsjapüji c'ü. O ma chjëji c'ua, o dyönüji:

—¿Cjó ngue c'ü in jodügueji?

⁵ O ndünrrü c'ua c'o nte c'o ma è'ë e Judas, o xipjiji:

—Rí jodügöjme e Jesús c'ü menzumü a Nazaret.

E Jesús o xipjiji:

—Nutscö nguetscö e Jesús.

Xo mi bübü co anguesji e Judas, nu c'ü ro nzhö'ö e Jesús. ⁶ Nzi va mama e Jesús: “Nguetscö”, nuc'ua o ndä't'ätsjëji na zëzhi o

xütjütsjéji, o nügüji. ⁷ E Jesús o yepe o dyönüji c'ua:

—¿Cjó ngue c'ü in jodügueji?

Anguesji o mamaji:

—Rí jodügöjme e Jesús c'ü menzumü a Nazaret.

⁸ Nuc'ua o yepe o ndünrrü c'ua e Jesús, o xipjiji:

—Ya ró xi'ts'iji que nguetscö. Nu 'ma nguetscö in jongüji, jyëtsquiji yo ín discípulogö ra möji.

⁹ A cjanu o zädä c'o jña'a c'o ya vi mama e Jesús. O mama: "Nu c'o í dyacü, dya pje ró bëzhigö ne ri 'naja c'o." ¹⁰ E Simón Pedro mi jün 'na tjëdyi. O ngübü c'ua c'e tjëdyi cja o xipjadü. Cjanu o ya'bü c'ua c'ü nu mbëpji c'ü mi mero ndamböcjimi. O dyopcü c'ü nu ngö'ð cja o jodyë. Nu c'e mbëpji mi chjü'ü Malco. ¹¹ Nuc'ua e Jesús o xipji e Pedro:

—Tsöt'ü c'ü in chjëdyi cja o xipjadü. Dya rí ts'axcügö c'ü rá cjagö c'ü ne mi Tatagö c'ü bübü a jens'e.

Jesús ante el jefe de los sacerdotes

¹² Nuc'ua c'o xondaro 'ñe c'ü mi manda cja c'o xondaro 'ñe c'o policía c'o mi menzumü a Israel, o zürüji e Jesús. Ya nde jyü'tp'üji c'ua o dyë'ë. ¹³ Nuc'ua ot'ü o zidyiji e Jesús cja nu ndä e Caifás c'ü mi chjü Anás. C'e cjë'ë c'ü, mi mero ndamböcjimi e Caifás. ¹⁴ Mi ngueje e Caifás c'ü vi xipji c'o pje mi pjëzhi a Israel c'ü mi jyodü ro ndü'ü 'naja bëzo ngue c'ua dya ro ndü texe c'o mejñiñi.

Pedro niega conocer a Jesús

¹⁵ E Simón Pedro mi tjünt'ü a xütjü e Jesús. Xo 'ñe 'naja o discípulo xo mi tjünxtjo a xütjü. Nu c'ü mi mero ndamböcjimi mi pärä c'e discípulo c'ü. O cjogü c'ua c'e discípulo co e Jesús nu ja ma bübü c'ü mi mero ndamböcjimi. ¹⁶ Nu c'e Pedro o nguejmetjo a tji'i cja c'e ngoxtji. O mbedye c'ua c'ü 'naja discípulo c'ü mi pärä c'e ndamböcjimi. O ma zopjü c'e ndixü c'ü mi mböngoxtji. O jyëziji c'ua o cjogü a mbo c'e Pedro. ¹⁷ Nuc'ua c'e ndixü c'ü mi mböngoxtji, o xipji e Pedro:

—¿Cjó dya xo ngue'tsc'e 'naja o discípulo ne bëzo nu?

O xipji c'ua angueze:

—Nutscö, dya nguetscö o discípulogö nu.

¹⁸ Nuc'ua c'o mbëpji 'ñe c'o policía nde mi böbüji nu. Vi 'ñörüji chjeme na ngueje ma së'ë. Ma pa't'üji. Anguesji nde mi dyoji e Pedro ma pa't'üji cja sivi.

El jefe de los sacerdotes interroga a Jesús

¹⁹ Nuc'ua c'e ndamböcjimi o dyönü e Jesús, cjó mi ngue c'o mi tjünt'ü a xütjü angueze. Xo o dyönü pje nza cja c'ü mi xöpüji. ²⁰ O ndünrrü c'ua e Jesús, o xipji:

—Nutscö ró zopjü na puncjü o nte cja ne xoñijömü. Nutscö sido ró xöpüte cja yo nitsjimi va a Israel. Xo nde ró xöpüte cja c'e templo nu ja je jmürü na puncjü ín menzumügöji. Dya pje ró

mamagö c'ü dya cjó ro dyärä.
 21 ¿Jenga in önnögö dya yo?
 Dyönüji c'o ya o dyärä, pje ni
 mbëc'ü ró xipjiji. Nuc'o, pârâ
 na jo c'o ró mangö c'o.

22 'Ma o mama a cjanu
 e Jesús, 'naja c'o policía c'ü
 mi bübü nu, o chötü 'naja
 mbädyë e Jesús. O xipji:

—¿Cjo je rga cjanu rgui
 chjüntügue ne ndamböcjimi?

23 O ndüntü c'ua e Jesús, o
 xipji:

—Nu 'ma ró tjüntügö na s'o,
 mamague pje pjézhi c'ü na s'o
 c'ü ró xipji. 'Ma ró tjüntügö
 c'ü na cjuana, ¿jenga i pjéchqui
 ín jmigö?

24 Nuc'ua e Anás cjanu o
 ndäjä e Jesús nu cja e Caifás
 c'ü xo mi mero ndamböcjimi.
 Xe mi tjüt'ütjo o dyë e Jesús.

Pedro niega otra vez a Jesús

25 Xe mi böntjo e Simón Pe-
 dro, ma pa't'ütjo a sivi. O
 ña c'ua c'o xo mi cárâ nu, o
 dyönüji e Pedro:

—¿Cjo dya xo ngue'tsc'e o
 discípulots'ü e Jesús?

E Simón Pedro o ngädä, o
 mama:

—Nuzgö, dya pje nguetscö
 'naja o discípulo.

26 C'ü mi mero ndamböcjimi
 mi 'ñeje 'na o mbëpji c'ü mi
 ngue o dyojui c'e bëzo c'ü vi
 dyogü o ngö'ð c'ü vi dyopcü e
 Pedro. O ña c'ua c'e mbëpji o
 xipji e Pedro:

—Xo ró jantc'agö cja c'e
 huerta, nde mi dyocjevi e
 Jesús.

27 Nuc'ua o ngädätjo na jñi'i
 e Pedro. Nuc'ua jo ni huë'ë
 c'ua c'o chare.

Jesús delante de Pilato

28 Nuc'ua o mbedyeji c'ua
 cja o ngumü e Caifás, o zidyiji
 e Jesús cja o palacio c'e gob-
 ernador. Xôxtjo o zät'äji. Nu
 c'o pje mi pjézhi a Israel dya o
 cjogüji nu cja c'e palacio. Na
 ngueje mi süji 'na ro contam-
 inaoji. C'ua ja nzi ga mama
 o ley anguesji, 'na ro con-
 taminaoji, dya ro sö ro zi'iji
 c'ü ch'unü cja c'e mbaxua c'ü
 ni chjü Pascua. 29 Nuc'ua o
 mbedye e Pilato nu ja je mi
 cárâ anguesji. O xipiji:

—¿Pje vi sicjeji va ne bëzo
 nu?

30 O ndünrüji c'ua, o xipiji:

—Nu 'ma dya ro tsja c'o
 na s'o nu, dya xo ro ë
 nzhö'c'üme.

31 O ndünrü c'ua e Pilato:

—Sidyigueji ngue c'ua rí
 jñünpüji ngüenda c'ua ja nzi
 ga manda in leygueji.

C'o pje mi pjézhi cja c'o nte
 a Israel o ndünrüji c'ua:

—Dya in jëzguigöjme cjó rá
 pö't'ügöjme.

32 A cjanu o zädä c'o vi
 mama e Jesús ja cja rvá ndü'ü.

33 Nuc'ua e Pilato o cjogü na
 yeje a ma a mbo'o nu cja c'e
 palacio. Nuc'ua o ma't'ü c'ua
 e Jesús, o xipji:

—¿Cjo ngue'tsc'e o jmuts'ü
 yo nte a Israel?

34 O ndüntü c'ua e Jesús, o
 xipji:

—¿Cjo in ejmetsjëgue yo,
 maxque bübü c'ü o xi'ts'i cjó
 je nguetscö?

³⁵ O ndünrrü c'ua e Pilato:
—A poco in cjinnce xo rí menzumügö a Israel. Nguet-sjë c'o ndamböcjimi 'ñe c'o dyaja in menzumütsjëgueji c'o o ñ nhöc'üji va ja rí bünc'ö. Nguec'ua rí önnç'ü pje i ts-jague.

³⁶ O ndünrrü e Jesús, o xipji:
—Nutscö, dya nza cjazgö c'o dyaja jmu'u c'o manda cja ne xoñijömü. 'Ma rva cjanu, nuc'ua nu c'o tjünt'ü in xütjügö ro ñangagö c'o. Nguec'ua dya ro nhögüji cja yo in menzumügöjme va a Israel. Nguec'ua rí xi'ts'i, dya nza cjazgö c'o dyaja jmu'u c'o manda cja ne xoñijömü.

³⁷ O ndünrrü c'ua e Pilato:
—¿Cjo ngue'tsc'e 'naja c'ü manda 'ma?

O ndünrrü c'ua e Jesús:
—In mamague c'ü rí mandagö. Ngueje c'ü je rvá te'egö c'ü. Nguec'ua rvá ejë cja ne xoñijömü ngue c'ua rá mama c'o na cjuana. Texe yo nte c'o ätä c'ü na cjuana päräji cjó je nguetscö.

³⁸ O dyönü c'ua e Pilato:
—¿Pje ni mbëjë c'ü na cjuana?

Jesús es sentenciado a muerte

'Ma o mama yo, o mbedye na yeje a tji e Pilato nu ja mi cără c'o nte a Israel. O xipjiji:

—Dya pje rí tö'tp'ü c'ü na s'o c'ü ro tsja c'e bëzo c'ü.
³⁹ Nu'tsc'eji in menzumüji a Israel in pë's'ji 'na tjürü c'ü in cjaji 'ma pedye ne mbaxua nu ni chjü Pascua. In ötcöji rá pjongü libre 'naja c'ü na o'o

a pjörü. ¿Cjo in ne rá pjongü libre e Jesús c'ü in jmugueji?

⁴⁰ Nuc'ua o mapjüji na yeje texeji, o mamaji:

—Nuc'ü, dya rí pjongü c'ü. Pjongü e Barrabás.

Nu c'ü e Barrabás mi ngueje 'naja mbë'ë mi pö't'üte c'ü.

19

¹ Nuc'ua e Pilato o manda c'o xondaro o ndas'üji e Jesús. ² Nuc'ua c'o xondaro o mbeji 'naja corona c'ü mi dyavo bidyi. Nuc'ua cjanu o jñusp'üji cja o ñi e Jesús. Cjanu o jyecheji c'ua 'naja bitu c'ü ma cjipobü. ³ Cjanu o chëzhiji a jmi go mbë'chp'iji c'ua o jmi, o xipjiji:

—Nu'tsc'e in jmu'u cja yo nte a Israel, sido rí tsjague jmu'u.

Nuc'ua ya o chötüji c'ua c'o mbädyë.

⁴ Nuc'ua e Pilato o mbedye na yeje a tji. O xipji c'o nte a Israel c'o mi cără nu:

—Jñandaji. Rvá siñc'iji a tji e Jesús, ngue c'ua rí päräji dya pje ró tö'tp'ügö c'ü pje ro tsja'a c'ü.

⁵ Nuc'ua o mbedye c'ua a tji e Jesús. Mi juns'ü c'e corona c'ü mi dyavo bidyi. Nde mi je c'e bitu c'ü ma cjipobü. E Pilato o xipji c'ua c'o nte a Israel:

—Jñandaji dya. Ya bübü va ne bëzo.

⁶ C'o ndamböcjimi 'ñe c'o policía 'ma o jñandaji e Jesús, exo mapjüji c'ua, o mamaji:

—Chät'ä cja ngronsi nu, chät'ä cja ngronsi nu.

O ndünrrü c'ua e Pilato:

—Nu'tsc'eji, sidyigueji, rí ma chät'äji. Nuzgö dya pje rí tö'tp'ügo c'ü na s'o c'ü ro tsja'a.

⁷O ndünrüji c'ua:

—Nutscojme rí pë'sc'öjme ín leyjme. C'ua ja nzi ga mandazügöjme c'e ley, ni jyodüra ndü ne bëzo, na ngueje o tsjapütsjë c'ü ngue o T'i Mizhocjimi.

⁸Nuc'ua 'ma o dyärä yo jña'a yo, xenda o zü'ü c'ua e Pilato. ⁹Nuc'ua o cjogütjo c'ua na yeje a mbo cja c'e palacio. O xipji c'ua e Jesús:

—¿Ja je in menzumügue?

E Jesús, dya pje o ndünrü c'ü.

¹⁰Nuc'ua e Pilato o xipji:

—¿Jenga dya in tjüntcü yo rí zo'c'ü? ¿Cjo dya in pârã pje pjëtscö? Sö rá empc'e libre. Xo sö rá nzhögü c'ü ra ndät'äts'üji cja ngronsi.

¹¹O ndünrü c'ua e Jesús:

—Dya pje ro sö pje ri tsjacü 'ma dya ro dya'c'ü sjëtsi Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e. Nguec'ua nu c'ü o ē nzhögü cja in dyëgue, ngue c'ü xenda na nojo o nzhubü c'ü.

¹²Ndeze c'e ndajme c'ua, e Pilato mi ne ro ñeme libre e Jesús. Pero c'o nte a Israel mi mapjüji, mi mamaji:

—Ma rí ñeme libre c'e bëzo, dya pje in joguevi 'ma e César c'ü mero jmu cja ne xoñijömü. Na ngueje 'ma cjó c'o xe ra tsjapü jmu nza cja ga tsja c'e bëzo, nu'ma, chüvi e César 'ma.

¹³Nuc'ua e Pilato, 'ma o dyärä yo jña'a yo, o zidiyitjo na yeje a ma a tji e Jesús.

E Pilato o ma mimi c'ua, nu ja je mi jünpü ngüenda c'o nte. Cja jña hebreo mi chjü Gabata c'e lugar, c'ü ne ra mama nu ja vi mbäbäji cemento. ¹⁴C'e pa'a c'ü, mi ngue 'ma mi preparaoji ngue c'ua c'ü na jyas'ü ro tsjaji c'e ndambaxua c'ü ni chjü Pasqua. Ya vi zünü ñianto c'ü xörü. Nuc'ua e Pilato o xipji c'o nte a Israel:

—Jñandaji. Bübü va, nu in jmugueji, nu mandats'üji.

¹⁵Anguesji o mapjüji:

—Sidyi ne bëzo nu, ma chät'ä cja ngronsi.

E Pilato o xipjiji c'ua:

—Nu nin jmugueji, ¿cjo in neji rá tät'ä cja ngronsi?

O ndünrü c'ua c'o ndamböcjimi, o mamaji:

—Nu c'ü in jmujme nguetjo e César.

¹⁶Nuc'ua e Pilato o nzhö e Jesús ngue c'ua ro dät'ä cja ngronsi. Cjanu o zidijiji c'ua e Jesús.

La crucifixión

¹⁷Nuc'ua o nduns'ütsjë c'ua c'ü nu ngronsi. O mbedye, o ma nu ja je mi chjü'ü ñinte. Cja jña hebreo mi chjü'ü Gólgota.

¹⁸Nunu ngue nu ja je ndät'äji cja ngronsi nu. O ndät'äji angueze, cja ne yeje bëzo c'o xo ndät'äji, 'naja cja o jodyë, c'ü 'naja cja o squierda. E Jesús, mi bübü a nde'e c'ü. ¹⁹E Pilato o dyopjü c'ua 'naja xiscöma c'ü ro ma cuatüji c'ua cja o ngronsi e Jesús. C'ü mi t'opjü mi mama a cjava: "Nunu ngueje e Jesús, nu je menzumü a Nazaret. Ngueje o Jmu'u yo

nte a Israel.”²⁰ Na puncjü c'o nte a Israel c'o o xörü nu mi cuat'ü cja ə ngronsi e Jesús, na ngueje nu ja vi dät'ä e Jesús mi bëxtjo cja c'e jñiñi. C'o jña'a c'o, mi t'opjü cja jña hebreo 'ñe cja griego 'ñe cja latín.²¹ C'o ndamböcjimi cja c'o nte a Israel o ma xipjiji c'ua e Pilato:

—Dya ri dyopjü a cjava: “Ngueje ə Jmu'u yo nte a Israel.” Ri dyopjü a cjava: “Mi cjapütsjé ne bëzo mi ngueje ə Jmu'u yo nte a Israel.”

²² O ndünru c'ua e Pilato:

—Nuzgö, nu c'o ya ró opjügö, dya rá pötügö.

²³ Nuc'ua c'o xondaro 'ma ya o nguarü o ndät'äji e Jesús, o nganbaji c'ua c'o ə bitu. C'o nziyo xondaro nde 'naja ə bitu va ngana c'o. Nde o nganbaji c'ü mi téjë. C'ü mi téjë mi 'na ma cjatjo va be'e texe, dya mi ch'äcä.²⁴ O pötva mamatsjé anguesji:

—Nu nu mi téjë, dya rá xü't'üji nu. Nu c'ü rá cjaji, rá eñeji cjó ra ndöjö ra tsjapü o cjaja.

A cjanu o zädä c'ü je t'opjü c'ü mama a cjava: “Ra ngangoji ín bitugö, ra jyadüji nde 'naja rgá nganaji. Y nu c'ü rá téjëgö, ra eñeji cjó ra ndöjö ra ngana c'ü”, eñe. Nuyo, o tsja a cjanu c'o xondaro.

²⁵ Mi cärä a jmi cja ə ngronsi e Jesús, c'ü nu nana cja na 'ñe c'ü nu cjüjuë c'ü nu nana. Xo mi bübü nu e María c'ü nu su e Cleofas, 'ñe e María Magdalena.²⁶ E Jesús o jñanda c'ua c'ü nu nana c'ü mi bübü nu, 'ñe c'ü nu discípulo

c'ü mi s'iya, nde mi böbüvi nu. Nuc'ua o xipji c'ua c'ü nu nana:

—Jñanda dya, mamá, nunu ín discípulogö, nu nde ʃin böbüvi, ya ngueje in ch'igue dya nu.

²⁷ Nuc'ua e Jesús o xipji c'ü nu discípulo:

—Jñanda, nu mi mamágö, ya ngueje nin mamágue dya nu.

Ndeze c'e hora c'ü, c'ü nu nana e Jesús o tsjapü nu nana c'e discípulo. Nuc'ua c'e discípulo, 'ma o ma ə ngumü, o zidyi c'e ndixü.

Muerte de Jesús

²⁸ Nu 'ma ya o nguarü yo, ya mi pärä e Jesús ya vi nguarü texe. Nuc'ua o mama c'ua:

—Me rí türe dya.

A cja dya nu o zädä c'ü mi t'opjü.

²⁹ Mi järä nu, 'naja s'äbä c'ü mi nizhi o vinagre. Nuc'ua o popjüji 'naja esponja cja c'e vinagre. Cjanu o mbans'aji cja 'naja maza c'ü ni chjü'ü hisopo. Nuc'ua o c'uäsp'äji c'e maza o zät'ä cja ə ne'e e Jesús.

³⁰ Nuc'ua e Jesús, 'ma ya o popjüji ə ne co c'e vinagre, o mama c'ua:

—Ya o nguarü texe.

Nuc'ua ya ñüçü c'ua, ngueje 'ma ya o ndü'ü.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹ Nuc'ua c'o nte a Israel ya mi preparaoji, na ngue c'ü na jyas'ü mi ngueje c'e ndambaxua c'ü ni chjü Pasqua. Nuc'ua o dyötüji e Pilato ro 'huapcüji ə ngua'a c'o

añima c'o vi dät'ä cja ngronsi, ro ts'üçüji ngue c'ua dya ro bübüji nu cja ngronsi nu pa c'ü mi söya c'o nte. Na ngueje me mi süpüji c'e pa. ³² O ma c'ua c'o xondaro, o ma 'huapcüji o ngua c'o yeje c'o nde vi dät'ä 'ma o dät'ä e Jesús. ³³ Nuc'ua 'ma o zät'äji cja e Jesús, o nu'iji c'ua, ya vi ndü'ü. Nuc'ua dya cja o 'huapcüji o ngua'a.

³⁴ Nuc'ua 'naja c'o xondaro o chjopcü o ximätjä e Jesús co 'naja lanza. Nuc'ua ya o mbedye c'ua o cji'i 'ñe o ndeje. ³⁵ Bübü 'na bëzo c'ü o jñanda texe yo o tsjapüji e Jesús, nguec'ua ga xi'tsc'eji yo. Angueze pärä na cjuana yo mama. C'ü ni xi'tsc'eji yo, ngue c'ü xo rgui 'ñe jmegueji e Jesús. ³⁶ O ts'a'a yo ngue c'ua ro zäda c'o mi t'opjü c'o mama a cjava: "Angueze, dya pje ra 'huapcüji ne ri 'naja o ndo'dyë." ³⁷ Xo t'opjü c'ü mama a cjava: "Nu c'ü o chjocüji lanza, nuc'ü, ra jñandaji c'ü."

Jesús es sepultado

³⁸ Mi bübü 'na bëzo c'ü mi menzumü a Arimatea c'ü mi chjü José. Nuc'ü, xo mi ejme e Jesús, pero dya cjo ngös'ü na ngueje mi sü'ü c'o dyaja c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel. C'e bëzo c'ü, o ma dyötü e Pilato ro unü sjëtsi ro ma ts'üçü c'e añima c'ü mi ngueje e Jesús. Nuc'ua e Pilato o unü sjëtsi. ³⁹ Nuc'ua xo o ëjë c'ua e Nicodemo, nu c'ü vi ma'a c'ü xömü cja e Jesús. Mi tü'ü o pjindyo c'o mi chjü mirra 'ñe c'o mi chjü áloes c'o vi huana.

Nu c'o pjindyo c'o, o zö treinta kilo c'ü na jyü'ü. ⁴⁰ O ndunüvi c'ua c'e añima. O ngos'üvi c'o mirra 'ñe c'o áloes. Cjanu o mbös'üvi manta. Nuc'o, je mi cjavi a cjanu, na ngueje c'o nte a Israel je ga dyögüji a cjanu. ⁴¹ Cja c'e lugar c'ü, nu ja je vi dät'ä e Jesús, mi bübü 'naja huerta. Nu cja c'e huerta mi bübü 'naja cueva nu ja ro ngöt'üji o añima. Dya cjo be mi cöt'üji nu. ⁴² Ya mi ngue ro mbürü c'e pa 'ma söya c'o menzumü a Israel. Nguec'ua je ngöt'üvi e Jesús cja c'e cueva, na ngueje mi bëxtjo nu ja vi ndät'äji c'ü.

20

La resurrección de Jesús

¹ C'ü ot'ü pa nu ngo'o, e María Magdalena o ma cja c'e cueva. Xe mi xömütjo 'ma o ma. O jñanda c'e ndojo c'ü mi c'o t'ü, dya cja mi c'o t'ü cja c'e cueva. ² Nuc'ua cjanu o ma c'ua na niji. O ma nu ja mi bübü e Simón Pedro 'ñe c'ü 'naja discípulo. Nu c'e discípulo c'ü, me mi s'iyaji c'ü, mi cja e Jesús. E María o xipjivi:

—C'ü ín Jmu'iji, ya o ndunüji c'ü. Dya pje rí päräjme ja je o ngöt'üji.

³ O ma c'ua e Pedro co c'ü 'naja discípulo. Je mëvi nu cja c'e cueva nu ja je vi c'öt'ü e Jesús. ⁴ O mëvi na niji nza yejevi. Nu c'ü 'naja discípulo ngue c'ü xenda o ma na niji c'ü. Nuc'ü, ot'ü o zät'ä nu cja c'e cueva c'ü. ⁵ Nuc'ua o nguï'ch'í c'ua c'e discípulo cja

c'e cueva. O jñanda c'ua c'o bitu c'o ya mi bädätjo. Nu c'e discípulo, dya o nguich'i cja c'e cueva. ⁶ O säjä c'ua e Simón Pedro c'ü ma tjünt'ü a xütjü. Ngue c'ü ya je nguich'i cja cueva c'ü. O nu'u c'o bitu c'o vi mbös'üji ya mi bädätjo c'o. ⁷ C'e bitu c'ü mi bös'ü o ñi'i e Jesús, dya chjana c'o mi tjejë c'ü. Mi bädä aparte c'ü. Mi ch'o't'ü na jo. ⁸ Nuc'ua ya xo o nguich'i c'ua c'ü 'naja discípulo c'ü ot'ü vi zät'ä cja c'e cueva. O 'ñejme c'ua e Jesús ya vi te'e. ⁹ Dya be mi pärävi ja cja c'ü mama yo ya vi t'opjü c'ü mama c'ü mi jyodü ro te'etjo e Jesús nu ja vi c'öt'ü cja c'o añima. ¹⁰ Nuc'ua c'o discípulo o nzhogütjovi. O mëvi cja o ngumüvi.

Jesús se aparece a María Magdalena

¹¹ Nu c'e María mi böbüjtjo a tji'i. Me mi huë'ë c'ü. O ngüi'ch'i c'ua cja c'e cueva. ¹² Nuc'ua o jñanda c'ua yeje o anxe Mizhocjimi c'o mi je na t'oxü. Je mi junrüvi nu ja je vi c'öt'ü e Jesús. 'Naja je mi junrü nu ja vi jñusp'üji o ñi'i. C'ü 'naja je mi junrü cja o ngua'a. ¹³ Nuc'ua c'o anxe o dyönüvi e María:

—¿Jenga in huë'ëgue?

O ndünrü c'ua e María:

—Rí huë'ëgö na ngueje ya o ndunngüögöji c'ü ín Jmu'ugö. Dya rí pärä dya, ja je ma ngöt'üji.

¹⁴ Ma o nguarü o mama yo jña'a yo, e María o ñezhe a ma a xütjü. Ya o jñanda c'ua 'naja c'ü mi böbü cja o xütjü. E

María dya pje mbärä c'ü, cjo mi ngueje e Jesús. ¹⁵ Nuc'ua e Jesús o xipji c'ua:

—¿Jenga in huë'ëgue? ¿Cjó ngueje c'ü in jodügue?

E María mi cjijñi mi ngueje c'ü mi pjörü c'e huerta. Nuc'ua e María o xipji:

—Së'ë, nu 'ma i chunügue ín Jmugö, xitsigö ja je i ma sogü, nguec'ua rá magö nu, rá tunü.

¹⁶ E Jesús o zopjü c'ua, o mama:

—Nu'tsc'e María. O ñezhe c'ua e María. O ña cja jña hebreo, o xipji:

—Nu'tsc'e ngue'tsc'e ín xöpütets'ügö.

¹⁷ E Jesús o xipji:

—Dya rí pënhguigö, na ngueje dya be rí pagö cja mi Tata c'ü bübü a jens'e. Nu c'ü rí tsja, ma cja yo mi cjuarma. Xipjiji, nuzgö ya rá magö cja mi Tatagö a jens'e. Nuc'ü, xo ngueje nin Tatagueji. Angueze ngueje ín Mizhocjimigö. Xo ngueje in Mizhocjimigueji.

¹⁸ O ma'a c'ua e María Magdalena, o ma ngös'ü c'ua c'o discípulo, o xipjiji:

—Nuzgö ya ró chjégöbe nu c'ü ín Jmugöji.

O xipjiji c'ua c'o jña'a c'o vi mama e Jesús.

Jesús se aparece a los discípulos

¹⁹ Ya mi nzhä'ä c'ü ot'ü pa nu ngo'o. Mi cjot'ü c'e ngoxtji nu ja 'natjo c'ua mi cárä c'o discípulo e Jesús. Vi ngot'üji na jo c'e ngoxtji na ngueje mi süji c'o nu menzumüji a Israel. O ējë c'ua e Jesús, o

ẽ böbü a nde anguesji. O ẽ zenguaji, o xipjiji:

—Cjimi *in* texeji ín cjuar-mats'üji. Ra söya in mü'büji, dya cja rí sügueji.

²⁰ 'Ma o xipjiji a cjanu, ya o jíchiji *o* dyé'ë 'ñe c'ü nu ximätjä. Me co mäjä c'ua c'o *o* discípulo 'ma o jñandaji nu c'ü nu Jmu'uji. ²¹ E Jesús o xipjitjoji c'ua na yeje:

—Ra söya in mü'büji, dya cja rí sügueji. C'ua ja nzi va ndäcjö mi Tatagö c'ü bübü a jens'e, xo rgá täc'ägöji rí ma zopjüji yo nte.

²² 'Ma o nguarü o mama yo jña'a yo, *o* juipji e Jesús. O xipjiji:

—Ra bübü cja in mü'büji *o* Espíritu Mzhocjimi. ²³ Nuc'ua, nu c'o rí per-donaogueji *o* nzhubüji, ya perdonaoji c'ua c'o. Nu c'o dya rí perdonaoji *o* nzhubüji, dya perdonaoji c'o.

Tomás ve al Señor resucitado

²⁴ Nu 'ma o ejë e Jesús, dya mi bübü co anguesji e Tomás c'ü xo mi chjü Gemelo. Nuc'ü, xo mi ngueje 'naja c'o doce discípulo. ²⁵ Nguec'ua c'o dyaja discípulo 'ma o chjëji e Tomás, o xipjiji c'ua:

—Nu'tsc'e, Tomás, nuzgöjme ró jandajme ín Jmugöji.

E Tomás o xipjiji:

—Nuzgö dya pje rí ejmegö. Cja rá ejmegö 'ma rá nu'tp'ü *o* dyé'ë c'ua ja je o ndäp'äji 'ñe 'ma rá c'uã't'ä ín nidye'ë c'ua ja je o chjopcüji o clavo, y 'ma rá c'uã't'ä ín dyé'ë cja *o* ximätjä

nu ja je o chjopcüji. Ngue 'ma cja rá ejme 'ma.

²⁶ Nu 'ma o zö chjün'ü, ma câ'ä na yeje a mbo cja c'e ngumü c'o discípulo. E Tomás xo nde mi bübüji. Mi cjot'ütjo na jo c'o ngoxtji. Nuc'ua o ejë c'ua e Jesús. O ẽ böbü a nde anguesji. Nuc'ua o yepe o matatjo c'ua:

—Cjimi *in* texeji, ín cjuar-mats'üji. Ra söya in mü'büji, dya cja rí sügueji.

²⁷ E Jesús o xipji c'ua e Tomás:

—C'uã't'ä in ñidyë dya va. Jñandga ín dyégö. C'uãna in dyë, c'uã't'ä cja ín ximätjägö. Dya rí tsijñi cjo dya nguetscö. C'ü rí tsja, 'ñe jmegue que nguetscö.

²⁸ Nuc'ua o ndünrü c'ua e Tomás, o xipji:

—Jägä. Ngue'tsc'e ín Jmuts'ügö. Ngue'tsc'e ín Mzhocjimits'ügö.

²⁹ E Jesús o xipji c'ua:

—Nu'tsc'e Tomás, *o* jñench'ezü cja in mü'bügue na ngueje ya *o* nutcü ín dyé'ë. Nu c'o dya nutcügö ín dyé'ë, pero ra jñench'ezü cja *o* mü'büji, me ra mäjä c'o, eñe e Jesús.

El propósito de este libro

³⁰ Xe ma puncjü c'o ma nojo c'o o tsja'a e Jesús cja *o* jmi c'o *o* discípulo. Pero nuc'o, dya pje t'opjü cja nu e libro c'o. ³¹ Nu c'o ya t'opjü dya va, t'opjü ngue c'ua rí 'ñe jmeji e Jesús ngueje e Cristo c'ü *o* T'i Mzhocjimi. A cjanu, nu 'ma rí jñench'ejí in mü'büji e Cristo, angueze ra dya c'üji c'ü sido rí bübütiyoji co Mzhocjimi.

21

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

¹ Dya cja mezhe c'ua, o matjo na yeje e Jesús nu ja mi cárā c'o o discípulo cja c'e trazapjü a Tiberias, ngue c'ua xe ro unüji ngüenda c'ü vi te'etjo. Rá xi'tsc'öji ja va ts'a. ² Natjo c'ua mi cáräji e Simón Pedro 'ñe e Tomás c'ü xo mi chjü'ü Gemelo 'ñe e Natanael c'ü mi menzumü a Caná c'ü tsja a Galilea, 'ñe c'o yeje o t'i e Zebedeo, cja na xe yeje c'o o discípulo e Jesús. ³ E Simón Pedro o xipjiji:

—Nuzgö rá ma pagö o jmō'ö.

O ndünrü c'ua c'o dyaja discípulo:

—Xo 'ñezgöjme, xo rá möjö.

Nuc'ua o möji c'ua. O dat'üji cja 'naja bü'ü. C'e xömü c'ü, dya pje o zürüji. ⁴ Nu 'ma ya mi ngue ro jyas'ü, e Jesús ya mi böbü cja ñünü cja c'e ndeje. C'o discípulo dya mi päräji cjo mi ngueje e Jesús.

⁵ Nuc'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'oji ín ch'itsc'öji, ¿cjo ya i súruegi 'na jmō c'ü rí sagueji?

O ndünrüji, o mamaji:

—Jiyö. Ojtjo dya pje rí súruegi me.

⁶ E Jesús o xipjiji c'ua:

—Pät'äji dya c'e red a ma cja in jodyéji cja e bü'ü, ngue c'ua rí chöt'üji.

Nuc'ua o mbät'äji c'ua. Nuc'ua, dya cja mi sö ro ngüs'üji na ngueje me ma puncjü c'o jmō'ö c'o vi ngäjäji.

⁷ Nuc'ua c'ü o discípulo e Jesús c'ü me mi s'iya o xipji e Pedro:
—Nunu ngueje ín Jmuji nu.

'Ma o dyära e Simón Pedro mi ngueje o Jmuji, o jye o bitu c'ü vi ndons'ü. Cjanu o dat'ü c'ua cja ndeje. ⁸ Nu c'e bü'ü mi jyadüvi cien metro ro zät'ä a ñünü c'e zapjü. C'o dyaja discípulo ma ejéji cja c'e bü'ü, ma cjüt'üji c'e red c'ü me mi nizhi o jmō'ö. ⁹ 'Ma o zät'äji a ñünü cja c'e zapjü o jñandaji o chjeme c'o ya ma tjë'ë. Mi juns'ü c'ua o jmō'ö. Xo ma jä'ä o xëdyi. ¹⁰ E Jesús o xipjiji c'ua:
—Ma jñüji dya, ja nzi jmō'ö c'o i súruegi.

¹¹ E Simón Pedro o ndes'e c'ua cja c'e bü'ü. O ma tü'ü c'e red. Cjanu o jyät'ä a ndeje, cjanu o ngüt'ü va ma cja ñünü c'e zapjü. C'e red ma nizhi o jmō'ö c'o nde ma nojo. Ma qui'i 'naja ciento cincuenta y tres o jmō'ö. Zö xi ma puncjüji, dya pje o xüt'ü c'e red. ¹² O mama c'ua e Jesús, o xipji c'o discípulo:

—Xä'däji dya. Rí siji o xëdyi.

C'o discípulo dya mi rezga ro dyönüji cjó mi ngueje. Anguezeji ya mi päräji mi ngueje o Jmuji. ¹³ Nuc'ua e Jesús o jñü'ü c'ua c'o xëdyi. Cjanu o unüji. Ya nde unüji c'ua c'o jmō'ö.

¹⁴ Nunu, ya ma jñi'i ma chjëji e Jesús ndeze vi te'e cja c'o añima.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵ Nuc'ua 'ma o nguarü o ziji o xëdyi, e Jesús o xipji e Simón Pedro:

—Nu'tsc'e, Simón, o t'its'ü e Jonás, ¿cjo xenda in s'iayazügo que na ngueje yo?

E Pedro o xipji c'ua:

—Jägä. Nu'tsc'e ín Jmuts'ügo, in pärägue rí nets'egö.

O ndünru c'ua e Jesús:

—'Huiñi c'o ín ts'imëgö.

¹⁶ E Jesús o xipji c'ua na yeje:

—Simón, nu'tsc'e o t'its'ü e Jonás, ¿cjo in s'iayazü?

O ndünru c'ua e Pedro:

—Jägä. Nu'tsc'e ín Jmuts'ügo, in pärägue rí nets'egö.

O xipji c'ua e Jesús:

—Pjörü c'o ín nzhënhchjürügo.

¹⁷ E Jesús o xipji c'ua na jñi'i:

—Nu'tsc'e Simón, o t'its'ü e Jonás, ¿cjo in neze?

O nguijñi c'ua e Pedro na ngueje e Jesús vi xipji c'ü na jñi'i: "¿Cjo in neze?" O ndünru c'ua, o xipji:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügo, in pärägue texe. In pärägue rí netsc'ö na puncjü.

O xipji c'ua e Jesús:

—Pjörü c'o ín nzhënhchjürügo.

¹⁸ Na cjuana c'ü rí xi'ts'i. Nu'tsc'e, Pedro, ndeze 'ma cja mi t'igue, mi cjague c'ü mi cjiñ in ñigue, y mi pague c'ua ja mi negue. Nu 'ma ya rí titague, rí chjüdüğue in dyë'ë, y ra zints'iji nu ja dya rí ñegue rí ma'a.

¹⁹ E Jesús o xipji e Pedro yo jña'a yo, ngue c'ua ro mbärä ja rvá ndü'ü na ngueje sido ro 'ñejme Mizhocjimi. Xo o xipji c'ua:

—Nudya, chjünt'ü ín xütjügo dya.

El discípulo amado

²⁰ O ñezhe e Pedro. O jñanda c'e discípulo c'ü mi junrüvi e Jesús 'ma o ziji o xëdyi ante c'ü ro bö'tü e Jesús. Ngue c'ü vi mama: "Nu'tsc'e, ín Jmuts'ü, ¿cjo je ngue c'ü ra nzhöc'üge?" C'e discípulo ma tjünt'ü a xütjü e Pedro 'ñe e Jesús. E Jesús me mi s'iya c'e discípulo. ²¹ E Pedro 'ma o jñanda c'e discípulo, o xipji c'ua e Jesús:

—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügo, ne bëzo nu, ¿pje ra tsjapüji c'ü ra sufrido nu?

²² O ndünru c'ua e Jesús:

—Nu'tsc'e, Pedro, 'ma rá negö xe ra bübü nu hasta cja ne rá ēcjö na yeje, ¿pje mportats'üge? C'ü ni jyodü rí tsjague, sido rí chjüntc'e ín xütjügo.

²³ Nguec'ua c'o cjuarma nde mi mamaji c'ü dya ro ndü'ü c'e discípulo. Pero e Jesús dya vi xipji c'ü dya ro ndü'ü. C'ü vi xipji je ngueje a cjava: "Ma rá negö xe ra bübü angueze cja rá ēcjö na yeje, nu'tsc'e, ¿pje mportats'üge?"

²⁴ Nu c'e discípulo nguejnu na xi'tsc'eji nu c'o o ts'a'a. Nguejnu na opjü yo jña'a yo. Rí pärägöjme nu c'ü xi'tsc'eji c'e discípulo, na cjuana yo.

²⁵ Xe bübütjo c'o dyaja c'o me na puncjü c'o o tsja'a e Jesús. Nu 'ma ro t'opjü texe c'o, rí cjinncjö, dya xo ro chjënfí cja ne xoñijõmü c'o libro c'o ro t'opjü. Na cjuana texe yo rí xi'tsc'öji, amén.

LOS HECHOS DE LOS APOSTOLES

La promesa del Espíritu Santo

¹⁻² Nu'tsc'e Teófilo, ya ró pen'c'e 'na carta. Ró xi'tsc'ö ja ga cja c'o o tsja e Jesús hasta 'ma o ma a jens'e, 'ma o zidyi Mzhocjimi. Ró xi'tsc'ö c'o o tsja, 'ñe c'o jña c'o o jíchi va zopjü c'o nte. Ante c'ü ro zidyiji a jens'e e Jesús, o zopjü c'o bëzo c'o vi juajnü c'o mi apóstole. O xipjiji c'ü ro ëjë o Espíritu Mzhocjimi; nguec'ua mi jyodü ro sidoji c'e bëpji c'ü mi cja e Jesús. ³ O ndü e Jesucristo cja ngronsi, cjanu o tetjo c'ua o bübüütjo na yeje. Nuc'ua, ante c'ü ro zidyiji a jens'e, xe go mezhe cuarenta pa c'ü xe mi bübüütjo cja ne xoñijömü. Na puncjü vez va jñetse nu ja mi cärä c'o apóstole, o jizhi c'ü ya vi te'e. Anguezeji o jñandaji c'ü na cjuana vi te. E Jesús o zopjü c'o apóstole o xipjiji c'ü ja rvá manda angueze. Na ngue ngue c'ü vi 'ñeme Mzhocjimi.

⁴ 'Na nu pa mi cäräji e Jesús c'o o apóstole. Nuc'ua e Jesús o zopjü c'o apóstole o xipjiji:

—Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Dya rí pedyeji va a Jerusalén. Rí che'beji ra ch'a'c'üji nu c'ü o mama Mzhocjimi c'ü ya ró xi'tsc'öji. ⁵ Ró xi'tsc'öji e Juan mi jichi yo nte co ndeje. Pero dya cja ra mezhe o pa, ra ëjë o Espíritu Mzhocjimi ra ë bübü

cja in mü'bügueji, embeji c'o apóstole.

Jesús sube al cielo

⁶ 'Ma mi cäräji e Jesús c'o o apóstole, o mama c'ua c'o apóstole o dyönüji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, nutscöjme rí menzumüjme a Israel. 'Ma ot'ü, mi 'ñegöjme ín reygöjme c'o ín menzumügöjme. ¿Cjo ya ngue rí mandague rí tsjague ín reygöjme, ngue c'ua dya cja ra mandazüjme c'o 'ñaja nte?

⁷ O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—C'ü mama Mzhocjimi mi Tata ra zädä, ngueextjo angueze ra mama jinguä ra zädä, 'ñe ja rga cja c'o pa c'o. Nu'tsc'ëji, dya ngue'tsc'ëji tocats'üji rí päräji yo. ⁸ C'ü tocats'üji rí päräji, ngueje c'ü ra ëts'üji o Espíritu Mzhocjimi ra ë bübü cja in mü'büji ra dya'c'üji poder. Nguec'ua rí zopjügueji yo nte yo tsja va a Jerusalén rí xipjiji c'o ya i jñandaji ró cjagö, 'ñe c'o idyäräji ró xi'tsc'öji. Xo rí möji a Judea rí ma zopjüji c'o nte c'o cärä nu. Xo 'ñe a ma a Samaria, 'ñe texe cja ne xoñijömü, eñe e Jesús va xipji c'o o apóstole.

⁹ 'Ma o nguarü e Jesús o mama c'o jña c'o, o jñanda c'o apóstole o nguins'i a jens'e e Jesús; o zidyi Mzhocjimi. O cjogü c'ua cja 'na ngömü; dya cja jñandaji c'ua c'ü. ¹⁰ 'Ma xe mi jandaji a jens'e, 'nango jñetse c'ua yeje anxe c'o mi nza cja o bëzo. Mi je'evi o bitu c'o me ma t'öyü. Mi böbüvi cja

o jmi c'o apóstole. ¹¹ O xipjiji c'ua c'o apóstole:

—Nu'tsc'eji in menzumüji a Galilea, ¿jenga in jandaji a jens'e? Mizhocjimi ya zidyi a jens'e e Jesús. Ja c'o nzi vi jñandagueji va ma a jens'e, je xo rga cjatjonu 'ma ra ejë na yeje, eñe c'o yeje anxe.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

¹² C'o apóstole mi cáräji cja c'e t'eje c'ü ni chjü Olivo. O mbedyeji nu, o möji a Jerusalén nu ja vi 'ñeji e Jesús. C'e t'eje mi bëxtjo a Jerusalén; mi jyadütjovi 'na kilómetro. Nguextjo c'ü mi mama c'o ley c'ü mi sö ro nzhodüji c'e pa 'ma mi soyaji. ¹³ C'o apóstole mi chjü e Pedro, 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan 'ñe e Andrés 'ñe e Felipe' 'ñe e Tomás' 'ñe e Bartolomé 'ñe e Mateo 'ñe e Jacobo c'ü mi t'i cja e Alfeo. Xo mi chjü e Simón c'ü mi revolucionario, 'ñe e Judas c'ü mi cjuarmavi e Jacobo. 'Ma mü o zät'äji a Jerusalén, o cjogüji cja c'e ngumü nu ja mi oxüji cjanu o ndes'eji o cjogüji cja c'e cuarto c'ü mi jäs'ä a xes'e. ¹⁴ Mi 'natjo o pjéñeji ma dyötüji Mizhocjimi. Xo mi bübü nu c'o o cjuarma e Jesús, 'ñe c'ü nu nana c'ü mi ngue e María, 'ñe c'o 'ñaja ndixü. Xo mi ötüji Mizhocjimi.

¹⁵ Nu cja c'e jyäxcumü, mi cárä 'na ciento veinte cjuarma. C'o pa 'ma mi cáräji nu, o böbü e Pedro a nde cja c'o cjuarma, cjanu o xipjiji:

¹⁶ —Nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji. Mi jinguä o

Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o mü'bü e David o dyopjü ja rva cja nu c'ü ro mbös'ü c'o nte ro zürüji e Jesús. E Judas o jizhi ja mi cárägöji e Jesús, nguec'ua va zidyiiji e Jesús cja c'o pje mi pjézhi. Nguec'ua o zäda c'ü o jña Mizhocjimi ja c'o nzi va mama e David. ¹⁷ Mi dyocjöji e Judas. E Jesús xo vi 'ñeme e Judas c'ü ro tsja c'e bëpji c'ü rá cjaji, eñe e Pedro.

¹⁸ E Judas o ngõ't'üji para o tsja na s'o, o zidyi c'o nte c'o o ma zürü e Jesús. Nuc'ua cjanu o ma chjüns'ütsjë; o ndögü a jömü o mböt'ü texe c'o o xëpjo. Co c'e merio c'ü vi ngõ't'üji e Judas, o ndõmüji 'na juajma. ¹⁹ C'o mi menzumü a Jerusalén, 'ma mü o mbäräji c'o vi tsja e Judas, o jñusp'üji c'ua c'e juajma mi chjü Acéldama cja o jña anguezeji. C'e tjü Acéldama ne ra mama Cjijuajma c'ü.

²⁰ O sido o ña e Pedro o mama:

—Je t'opjü a cjava cja Salmos:

Dya cja cjó ri bübü cja o ngumü; dya cja cjó ri nzheñe nu, eñe.

Xo mama cja Salmos:

C'e bëpji c'ü o ch'unü ra tsja, ra tsja c'ü 'naja, eñe o jña Mizhocjimi.

²¹ 'Nguec'ua c'ü ro pëpji e Judas, rá juajnüji c'ü ra pëpji. Bübü va o bëzo c'o mi dyocjöji co e Jesús. ²² Mi dyocjöji co e Jesús ndeze c'o pa 'ma mi jichi e Juan c'o nte, hasta 'ma o zidyiiji a jens'e e Jesús. 'Naja yo, xo ni jyodü ra tsja apóstole

co nutscöji, rá xipjiji yo nte c'ü o te e Jesús, eñe e Pedro.

²³ Nguec'ua c'o mi cārā nu, o mamaji c'ü mi bübü yeje c'o dya mi apóstole c'o mi dyoji e Jesús ndeze 'ma mi jichi e Juan c'o nte, hasta 'ma o zidyiji a jens'e e Jesús. Nuc'o, mi chjū e José Barsabás 'ñe e Matías. E José Barsabás xo mi xiji Justo. ²⁴ Nuc'ua o dyötüji Mizhocjimi o mamaji:

—Mizhocjimi ín Jmuts'ügöjme, ín pātcāgöjme ín mü'büpme nutscöjme rí ntegöjme. Rí ö'tc'öjme c'ü rí jítscöjme yo yeje cjuarma, ja ngue c'ü ya i juajnügue. ²⁵ Nguec'ua ra tsja apóstole ra tsja c'e bëpji c'ü ro tsja e Judas. Na ngue e Judas o xögü co nuzgöjme, o tsja c'o na s'o. Nguec'ua va ma sufre, eñeji va dyötüji Mizhocjimi.

²⁶ Nuc'ua cjanu o echaji suerte; o toca e Matías. Nguec'ua o zötjo c'o doce apóstole.

2

La venida del Espíritu Santo

¹ O zädä c'ua c'o pa 'ma mi pjongüji c'e mbaxua c'ü mi chjū Pentecostés. C'o apóstole 'ñe c'o 'ñaja c'o mi enh'e o mü'bü e Jesucristo, 'natjo c'ua mi cārāji. ² 'Nango dyäräji c'ü vi 'ñeje a jens'e c'ü me mi yürü nza cja 'ma vü na zézhi o ndajma. Me go yürü c'ua na jens'e a mbo cja c'e ngumü nu ja ma jüji. ³ 'Nango jñandaji c'ua o c'ijni c'o mi 'ñetse nza cja o sivi. Nuc'o, o mböt'ü o 'ñe toca nzi 'naji. ⁴ Nuc'ua

o Espíritu Mizhocjimi o cjogü a mbo o mü'bü texeji, me go 'ñünbü o mü'büji. Nguec'ua o mbürü o ñaji c'ua nan'ño idioma, ja c'o nzi va unü o Espíritu Mizhocjimi o ñaji.

⁵ Mi cārā a Jerusalén c'o mi ätä Mizhocjimi c'o mi ngue o dyoji c'o menzumü cja c'e país a Israel, pero vi jmus'üji cja c'o 'ñaja país. ⁶ Anguezeki 'ma mü o dyäräji, o möji c'ua nu ja mi cārā c'o apóstole 'ñe c'o 'ñaja cjuarma. Dya mi pärä pje ro nguijñiji, na ngue mi äräji mi ñaji o jña c'o mi ña anguezeki. ⁷ Me co züji c'ua, me co mamaji:

—Nujyo na ña'a, ¿cjo dya menzumüji a Galilea? ⁸ Maco ña ín jñagöji yo, eñeji.

⁹ Nu c'o vi ē dyärä c'o mi ña c'o cjuarma, mi cārā c'o vi jmus'ü cja c'e país c'ü mi chjū a Partia. Xo mi cārā c'o vi jmus'ü a Media 'ñe a Elam. Xo mi cārā c'o vi jmus'ü a Mesopotamia. Xo mi cārā c'o vi jmus'ü a Judea. Xo mi cārā c'o vi jmus'ü a Capadocia 'ñe a Ponto 'ñe a Asia. ¹⁰ C'o o ē dyärä c'o mi ña c'o cjuarma, xo mi cārā c'o vi jmus'ü a Frigia 'ñe a Panfilia. Xo mi cārā c'o vi jmus'ü a Egipto 'ñe a Cirene 'ñe cja c'o 'ñaja país a Cirene a manu. Xo mi cārā c'o vi 'ñeje a Roma. C'o vi 'ñeje a Roma, bübü c'o mi ngue o dyoji c'o menzumü cja c'e país a Israel; bübü c'o dya mi ngue o dyoji c'o menzumü a Israel, pero mi ma'tüji Mizhocjimi ja c'o nzi ma ma'tüji Mizhocjimi c'o menzumü a Israel. ¹¹ C'o o ē

dyärä c'o mi ña c'o cjuarma, xo mi cärä c'o vi jmus'ü a Creta 'ñe a Arabia. Texe c'o o ē dyärä, pötü va mamaji:

—Rí ärägöji ña yo bëzo yo ín jñagöji nzi 'nazgöji. Mamaji c'o me na nojo c'o o tsja Mizhocjimi, mi eñeji.

¹² Anguezeji mi sūji, dya mi pärä pje ro nguijñiji. Mi pötü ma mamaji:

—¿Pje ne ra mama c'ü ñaji a cjanu yo ín jñagöji?, eñeji.

¹³ Bübü c'o me mi tjenbe ma tsjapü burla c'o cjuarma, mi mamaji:

—Nujyo, ya tñi yo.

Lo que Pedro dijo a la gente

¹⁴ Nuc'ua o böbü c'o doce apóstole. Cjanu o ña c'ua na jens'e e Pedro o zopjü c'o nte c'o vi 'ñe dyärä, o xipjiji:

—Nu'tsc'oji in cäräji a Jerusalén, dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji zö in menzumüji va a Judea o jiyö. Rí unnc'oji na jo ngüenda. ¹⁵ Bübüts'üji c'o pëzhi rí tigöjme, pero dya ga cjanu. Maco xõxtjo, cja zünü a las nueve. ¹⁶ C'ü rgá ñagöjme nan'ño idioma, ya zäda c'ü o mama e Joel c'ü mi profeta. O mama a cjava:

¹⁷ O mama Mizhocjimi: C'o cjë c'o ya rguí ma ra nguins'i e jens'e 'ñe ne xoñijomü, rá täjä ín Espíritu ra ma bübü cja o mü'bü yo nte yo cärä texe cja ne xoñijomü. Me ra ñünbü o mü'büji. Nguec'ua c'o së ra mamaji ín jñagö; 'ñe c'o sëngü.

C'o së 'ñe c'o tata ra nguinch'iji o tñijí ra mbäräji c'o ra zäda.

¹⁸ C'o pa c'o, rá unü ín Espíritu c'o bëzo 'ñe c'o ndixü c'o pëpquigö.

Ra ñünbü o mü'büji ra zopjüji yo nte ra xipjiji ín jñagö.

¹⁹ Rá jizhigö a jens'e o señal c'o me rrä nojo, c'o me rguí zü yo nte. Xo 'ñe cja ne xoñijomü.

Ra jñandaji o cji, 'ñe o sivi, 'ñe o bipji c'ü ri nza cja o trangomü.

²⁰ Ra bëxomü e jyarü. E zana ri jñetse nza cja o cji.

Nujyo, rá jizhgö yo. Nuc'ua ra ejë c'in Jmugueji ra 'ñe manda.

Me rrä sjü c'e pa c'ü.

²¹ Nu c'o ra dyötü Mizhocjimi co texe o mü'bü, ra perdonaoji 'ma c'o na s'o, mama a cjanu o jña Mizhocjimi ja c'o nzi va dyopjü e Joel c'ü mi profeta.

²² O sido o ña e Pedro o mama:

—Nu'tsc'oji in menzumüts'ügöji a Israel, dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Rá xi'tsc'öji ja ga cja e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret. Mizhocjimi o unü poder e Jesús; nguec'ua va tsja c'o me na nojo a ndetsc'oji c'o nunca mi jandagueji. Nuc'o, ngue c'o rvi pärägueji c'ü vi 'ñeje e Jesús cja Mizhocjimi. ²³ Pero i dyötüji c'o dya ín menzumügöji o ndät'äji cja ngronsi c'ü, maco dya tjëji o ley Mizhocjimi. Nguec'ua

in pë's'i in s'ocügueji chjëntjui c'ü ri pö't'ügueji. Mizhocjimi ya mi pärä c'o ri tsjapüji e Jesús. Na ngue ndeze mi jinguä o mama c'ü ro ëjë e Jesús ro ë ndü. Nguec'ua o jyëzi i tsjaji a cjanu c'o na s'o.

²⁴ Zö o mbö't'üji e Jesús, pero Mizhocjimi o tsjapü o te, o bübüütjo na yeje. Dya sö ro nguejme cja c'e cueva nu ja vi ngöt'üji. Na ngue me na zëzhi e Jesús que na ngue e muerte.

²⁵ Mi jinguä o mama e David c'ü ja rvá te e Jesús. O mama: Rí pärägö Mizhocjimi bübü co nuzgö, dya jëzguigö.

Nuc'ü, bübü cja ín jodyëgö pjöxcügö; dya ni jyodü pje rá sügö.

²⁶ Nguec'ua me mäjä ín mü'bü, y me rí unü 'na pöjö Mizhocjimi.

Zö rá tügö, pero rí pärägö c'ü rá tetjo.

²⁷ 'Ma rá tügö, rí pärägö c'ü dya ri jyëzi ín aljmagö ra ma nu ja cärä c'o 'ñaja aljma.

Dya xo rí jyëzi ra dya'a ín cuerpagö. Na ngue in Ch'izügö.

²⁸ I jítscö ja rgá sö rá bübüütjo co nu'tsc'e para siempre.

Me rá mäcjö cja in jmigue, eñe e David.

²⁹ O sido o ña e Pedro o mama:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, ixtá xi'tsc'öji ja ga cja, c'ü dya ngue e David c'ü ro zäda texe yo jña. E David c'ü ín mboxatitagöji o ndü, cjanu o dyögüji c'ua c'ü. Zö ya mezhe, pero rí texeji

rí pärägöji ja dyögüji. ³⁰ E David mi profeta mi mama c'o jña c'o o xipji Mizhocjimi ro mama. Mizhocjimi o mamatsjë na cjuana o xipji e David ja rva cja e Cristo c'ü o mama Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre. O xipji c'ü ri mboxxbëche e Cristo cja e David; 'ñe c'ü ro manda ja c'o nzi ma manda e David. ³¹ Ante c'ü ro ëjë e Cristo, o mama e David c'ü ro tetjo e Cristo. O mama c'ü dya ro ma o aljma nu ja cärä c'o 'ñaja aljma; dya xo ro dya'a o cuerpo. ³² Nutscöjme ró jandajme; nguec'ua rí xi'tsc'öjme Mizhocjimi o tsjapü o te e Jesús 'ma ya vi ndü. ³³ Cjanu o zidyi a jens'e o unü c'ü o mimi cja o jodyë Mizhocjimi nu ja mandavi dya. Nuc'ua Mizhocjimi o tsja ja c'o nzi va mama, o unü poder e Jesús o ndäjä o Espíritu Mizhocjimi o ëjë cja ne xoñijömü. Ngueje o Espíritu Mizhocjimi c'ü cja'a yo in jandagueji 'ñe yo in äräji. ³⁴ O mama e David: Mizhocjimi o zopjü c'ín Jmugö o xipji:

“Mimi cja ín jodyëgö.

³⁵ Rí da'c'ü rí mandague hasta 'ma cja rí chöpü yo nuc'ü na ü", eñe e David.

In pärägueji, dya zidyi e David a jens'e cja o jodyë Mizhocjimi.

³⁶ 'Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji a Israel, ixtí jñunt'ü in mün'c'eji ngueje e Jesús c'ü o 'ñeme Mizhocjimi. Ngueje e Jesús c'ü ra 'ñevgueji libre rá cjapüji ín Jmugöji.

Maco *í* dyörüji o ndät'äji cja ngronsi, eñe e Pedro.

³⁷ C'o nte c'o mi cärä nu, 'ma mü o dyäräji c'o jña, o zi'ch'i o mü'büji, o unüji ngüenda c'ü vi tsjaji c'o na s'o. Cjanu o xipjiji e Pedro 'ñe c'o ñaja apóstole:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöjme, ró cjagöjme c'o na s'o. ¿Pje rá cjagöjme dya?

³⁸ O ndünrrü c'ua e Pedro o xipjiji:

—C'ü rí tsjaji; jyëziji c'o na s'o, ra nzhogü in mü'büji cja Mzhocjimi. Y rí jigueji. A cjanu rí jizhigueji c'ü rí dyätäji dya e Jesucristo. Nu 'ma rí tsjaji a cjanu, ra perdonao'süji 'ma Mzhocjimi. Xo ra dya'c'üji o Espíritu ra bübü cja in mü'büji. ³⁹ O mama Mzhocjimi c'ü ín Jmugöji, c'ü ra dya'c'üji o Espíritu 'ma ra nzhogü in mü'büji. Ra dya'c'üji, 'ñe c'o in ch'igueji. Xo ra unü o Espíritu c'o nte c'o cärä na jë. Ra unü o Espíritu texe c'o ra tsjapü o nte, eñe e Pedro.

⁴⁰ Xe na puncjü o jña c'o o mama e Pedro va zopjü c'o nte. Mi zopjüji co texe o mü'bü mi xipjiji:

—Nu'tsc'eji *in* cäräji yo cjë dya, na s'o *in* cjaji. Jyëziji c'o na s'o, ra nzhogü in mü'büji. Nguec'ua ra jogü in mü'büji.

⁴¹ Nu c'o o dyätpä o jña e Pedro, o jiji. O zö como 'na jñi mil o nte c'o o 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, o ndeñeji co c'o ya mi creo. ⁴² Sido mi äräji c'o jña c'o mi mama c'o apóstole. Me mi mäji ma ngäräji. 'Natjo c'ua mi siji c'ü mi mbeñeji ja

va ndü e Jesús. Sido mi ötüji Mzhocjimi.

La vida de los primeros cristianos

⁴³ Q Espíritu Mzhocjimi o unü poder c'o apóstole mi cjaji c'o me na nojo. Nguec'ua c'o nte o unüji ngüenda c'ü na cjuana c'o mi mama c'o apóstole. Y me mi süji. ⁴⁴ Nu c'o o 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo mi pötü ma s'iyaji. C'o pje mi pë's'i, dya mi ne ro jñütsjëji, mi pjös'üji c'o pje mi jyodü. ⁴⁵ 'Ma cjo pje mi jyodü, mi pa 'na cjuarma mi pa pö 'na juajma o 'na ngumü, o pje c'o mi pa pö. Cja rrü unü c'ua c'o dya pje mi pë's'i.

⁴⁶ Pama mi jmürüji cja c'e templo. Cja o ngumüji mi pötü ma mbitaji mi siji o xëdyi ma mbeñeji ja va ndü e Jesucristo. Y me mi mäji, dya pje mi mbeñeji. ⁴⁷ Mi unüji na puncjü 'na pöjö Mzhocjimi. C'o nte, mi nuji na jo c'o mi creo e Jesucristo. Pama Mzhocjimi o jopcü o mü'bü na puncjü o nte. Nguec'ua pama mi jmürüji mas c'o ya vi creo.

3

Un cojo es sanado

¹ 'Na nu pa e Pedro o mëvi e Juan cja c'e templo, o ma dyötüvi Mzhocjimi nu. Ya vi zünü jñi'i c'ü nzhä; mi ngue 'naja hora c'o mi pa ötüji Mzhocjimi. ² 'Ma ya mi mëvi, ma tüji 'na bëzo c'ü dya mi sö ro nzhodü. Nuc'ü, je ma cjanu ndeze 'ma o jmus'ü. Nguec'ua pama mi pa emeji

c'e bëzo cja 'na o ngoxtji c'e templo, ngue c'ua ro dyötü o merio c'o mi cjogü nu. C'e ngoxtji nu ja mi emeji, ni chjü Na Zö. ³ C'e bëzo o jñanda e Pedro 'ñe e Juan c'ü ya mi ngue ro cjogüvi cja c'e templo. Cjanu o dyötü o merio anguezevi. ⁴ Nuc'ua e Pedro o jñanda na jo c'e bëzo; xo 'ñe e Juan. O mama c'ua e Pedro o xipji:

—Jñandgagöbe, eñe.

⁵ Nuc'ua c'e bëzo o jñanda na jo anguezevi, mi te'be pje ro ch'unü. ⁶ O mama c'ua e Pedro o xipji:

—Dya rí jüngö pje rá da'c'ü; dya rí jüngö plata ni oro. Pero rí xi'tsc'ö ra mböxc'ü e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret. Nuc'ü, ngue c'ü o ndäjä Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre. Nguec'ua rí böbügue rí nzhodü, embeji c'e bëzo c'ü dya mi sö ro nzhodü.

⁷ Nuc'ua e Pedro cjanu o pënhcp'i c'ua o jodyé c'e bëzo, cjanu o bö'bü. Ixco jogü c'ua o ngua 'ñe o bola, o zëzhi. ⁸ Nuc'ua ixco böbü c'ua o nzhodü. Cjanu o cjogü c'ua cja c'e templo co e Pedro 'ñe e Juan, mi nzhodü y mi dacü. Mi mama c'ü me na jo Mizhocjimi, mi unü 'na pöjö. ⁹ C'o nte c'o ma cã'a cja c'e templo, o jñandaji mi nzhodü c'e bëzo 'ñe mi unü 'na pöjö Mizhocjimi. ¹⁰ Mi päräji ngueje c'e bëzo c'ü mi junrü cja o ngoxtji c'e templo c'ü ni chjü Na Zö, mi örü o merio. Me go züji c'ua, dya mi parä pje ro nguijñiji. Na

ngueje ya vi jogü c'e bëzo, ya mi nzhodü.

Discurso de Pedro en el Portal de Salomón

¹¹ Cja c'e templo, bübü 'na porta c'ü ni chjü o Portal e Salomón. Je mi bübü nu e Pedro 'ñe e Juan. C'e bëzo c'ü vi jogü o ngua, sido mi dyoji co anguezevi. C'o nte o möji c'ua na niji nu ja mi bübü c'e bëzo 'ñe e Pedro 'ñe e Juan. Me mi süji, na ngue vi jogü c'e bëzo. ¹² E Pedro 'ma mü o jñanda ya vi mundo c'o nte, cjanu o xipjiji c'ua:

—Nu'tsc'eji ín menzumütsc'öji a Israel, ¿jenga me ín süji me ín jandgagöbe? Ín pëzhgueji c'ü me na jozgöbe 'ñe me na zëzhi ín jñagöbe, nguec'ua rvá jocübe ne bëzo. Pero iyö. ¹³ C'ü o jocü, ngue o T'i Mizhocjimi c'ü mi ma'tü e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob c'o mi ngue ín mboxatitagöji. Nudya Mizhocjimi ya unü poder e Jesús c'ü o T'i ngue c'ua ra manda. Nu'tsc'eji i sidyiji e Jesús cja jmi e Pilato ngue c'ua ro jñünpüji ngüenda. Mi ne e Pilato ro 'ñeme libre e Jesús, pero dya i ñegueji. ¹⁴ Maco e Jesús dya tsja c'o na s'o, pero dya i ñeji ro 'ñemeji libre c'ü. Maco ngue c'e bëzo c'ü mi pö't'üte c'ü i dyötüji e Pilato o 'ñeme libre. ¹⁵ I dyötüji e Pilato o mbö't'üji e Jesús, maco ngueje c'ü o ngambgagöji va c'ü o dyacüji c'ü rgá bübüjtjoji. O mbö't'üji e Jesús, pero Mizhocjimi o tsjapü o te'e o bübüjtjo na yeje. Nutscöjme ró jandajme;

nguec'ua rí xi'tsc'öjme o te.
 16 Ngue o poder e Jesús c'ü o tsjapü o zëzhi o ngua ne bëzo, na ngue o 'ñench'e o mü'bü e Jesús, o creo c'ü ro jogü. Nujnu, in pärägueji c'ü dya mi sö ro nzhodü. Pero in jandaji ya jogü dya. O 'ñench'e o mü'bü e Jesús; nguec'ua o jogü ja c'o nzi gui jñandaji, eñe e Pedro.

17 O sido o ña e Pedro o mama:

—Nu'tsc'equi ín menzumüts'ügöji, rí pärägö c'ü dya mi pärägueji cjo ngueje c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Xo 'ñe c'o mböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o pje pjëzhi, dya xo mi päräji. 18 O zädä ja c'o nzi va mama Mizhocjimi. Mi jinguä Mizhocjimi o 'ñünbü o mü'bü texe c'o o profeta o mamaji c'ü ro sufre nu c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi. 19 Ixtí unnc'equi ngüenda c'ü i tsjaji c'o na s'o. Nzhogüji cja Mizhocjimi rí dyötüji ra perdonaots'üji. 'Ma rí tsjaji a cjanu, ra perdonaots'üji 'ma. Nuc'ua Mizhocjimi ra dya'c'üji me rí mäcjeji, dya pje rí mbeñeji. 20 Xo ra ndäjä e Jesús ra ejë na yeje. Na ngue ngueje c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda. 21 Pero sido ra bübü e Jesús a jens'e hasta 'ma cja ra zädä c'o o mama Mizhocjimi. Mizhocjimi o 'ñünbü o mü'bü c'o o profeta o mamaji ra zädä 'ma ra jogü texe, ja c'o nzi ma cja 'ma cja vi dyät'ä Mizhocjimi e jens'e 'ñe ne xoñijömü. 22 O mama e Moisés: "Mizhocjimi c'ín Jmugöji o 'ñempquegö rí

mamagö o jña. Je xo rga ciatjonu, ra 'ñeme c'ü 'na c'o ín menzumügöji xo ra mama o jña. Texe c'o ra xi'ts'iji c'ü, rí dyätäji c'ü. 23 'Ma cjo c'o dya ra dyätpä o jña, ra pjongüji cja c'o o nte, ra mbö't'üji." Nuyo, ngue yo o mama e Moisés, eñe e Pedro va xipji c'o nte.

24 O sido o ña e Pedro o mama:

—E Samuel mi ngue c'e profeta c'ü ot'ü o mama yo ya zädä yo cjë dya. Xo mama a cjanu c'o 'ñaja profeta. 25 Mizhocjimi o xipji a cjava e Abraham: "Na ngue c'ü ra tsja c'ü in mboxxbëchegue, rá intsjimigö yo nte yo cära texe cja ne xoñijömü", eñe Mizhocjimi va xipji e Abraham. C'o ín mboxatitagöji mi te'beji ro zädä c'ü vi mama Mizhocjimi. Nutscöji o mboxxbëchezüji anguezzeji, nguezgöji ne ra intsjimizüji dya Mizhocjimi ja c'o nzi va xipji e Abraham, 'ñe ja c'o nzi va mama c'o profeta. 26 Mizhocjimi o 'ñeme e Jesús. Nutscöji rí menzumüji a Israel, nguetsköji ot'ü o e zocüji, ngue c'ua rá jëziji c'o na s'o, ra nzhogü ín mü'büji cja Mizhocjimi. A cjanu ra intsjimizüji. Nguec'ua rí xi'tsc'öji ni jyodü rí dyätpäji dya o jña e Jesucristo, ra nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi, eñe e Pedro.

4

Pedro y Juan delante de las autoridades

1 'Ma mi ña e Pedro 'ñe e Juan ma zopjüvi c'o nte, o ejë

c'ua c'o mböcjimi, 'ñe c'e comandante cja c'e templo, 'ñe c'o saduceo. ² Me mi sjéyaji na ngue e Pedro 'ñe e Juan mi jíchivi c'o nte, mi xipjiji c'ü vi te e Jesús nguec'ua ra zädä 'ma ra te'e texe yo ya ndü. ³ Cjanu o zidyiji c'ua e Pedro 'ñe e Juan o ma pant'aji a pjörü. Je ro dyovi nu hasta c'ü na ye nu pa, na ngue ya vi nzhä. ⁴ Na puncjü c'o o dyärä 'ma mi ña e Pedro, o 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua o zö como 'na tsi'ch'a mil o bëzo c'o ya mi creo.

⁵ Nuc'ua c'ü na ye nu pa, o zojnüji c'ua c'o pje mi pjézhi cja c'o menzumü a Israel, 'ñe c'o tita, 'ñe c'o mi xöpü o ley Mzhocjimi, o jmürüji a Jerusalén. ⁶ Xo mi bübü nu e Anás c'ü mi mero ndamböcjimi, 'ñe e Caifás, 'ñe e Juan 'ñe e Alejandro, 'ñe c'o 'ñaja o dyoji e Anás 'ñe e Caifás. ⁷ O mandaji c'ua o ma siji e Pedro 'ñe e Juan. 'Ma mü o säjui, cjanu o xipjiji ro böbüvi a nde. Cjanu o dyönüji c'ua:

—¿Cjó dya c'üvi poder i jocüvi ne bëzo? ¿Cjó o tjü i ñänbäguevi?

⁸ Nuc'ua o Espíritu Mzhocjimi me go 'ñünbü o mü'bü e Pedro o ndünrü:

—Nu'tsc'ejí in mandaji cja yo nte, 'ñetsc'ejí in titaji. ⁹ Ró cjacöbe c'o na jo, ró pjös'übe ne bëzo nu dya mi sö ro nzhoodü. Maco nu'tsc'ejí in cjacübe tönü ja rvá jocügöbe nu. ¹⁰ Ixtí unnc'ejí ngüenda in texeji, 'ñe texe yo ín

menzumüji a Israel, ngueje e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret nu c'ü o jocü ne bëzo, nguec'ua böbü dya cja in jmigueji. E Jesús ngue e Cristo c'ü o mama Mzhocjimi ra 'ñevgueji libre. Nu'tsc'ejí i dyörüji o ndät'äji cja ngronsi. Pero 'ma ya vi ndü, o tsjapü Mzhocjimi o te'e o bübüti na yeje. ¹¹ In päräji c'ü mama o jña Mzhocjimi: "Nu c'e piedra c'ü dya go ne c'o mi jääbä o ngumü, ngue c'ü ot'ü ya jñumüji cja squina dya c'ü", eñe c'e jña. Ya zädä c'e jña. Nu'tsc'ejí, dya i ñeji e Jesucristo. Pero Mzhocjimi ya 'ñeme ra manda. ¹² Ojtjo xe 'naja c'ü ra jocüzü ín mü'büji c'o na s'o; ngueextjo e Jesucristo. Dya cjó xe ra ndäjä Mzhocjimi ra e salvazüji; ngueextjo e Jesús, eñe e Pedro.

¹³ C'o mi jün ngüenda o nguijñiji c'ua:

—¿Ja ni 'ñeje c'ü ni ñavi a cjanu? Dya süvi, dya xo tsejevi, mi eñeji.

O mamají a cjanu, na ngue mi päräji c'ü dya xötpüvi cja yo ley, y dya pje xo mi pjézhivi. Cjanu o mbeñeji c'ua:

—Mi dyoji e Jesús; ngue c'ü o jíchi yo, eñeji.

¹⁴ Dya mi sö pje ro xipjiji e Pedro 'ñe e Juan. Na ngue o jñandaji mi böbü nu c'e bëzo c'ü ya vi jogü. ¹⁵ Nguec'ua o xipjiji e Pedro 'ñe e Juan ro mbedyevi a tji. 'Ma mü o mbedyevi a tji, nuc'ua cjanu o ñaji ja rvá tsjapüji. ¹⁶ O mamají:

—¿Ja rga cjapüji? Texe yo cārā va a Jerusalén ya pārāji c'ü o tsjavi c'ü me na nojo, o jocüvi ne bēzo. Dya sō rá cädägöji. ¹⁷ Para dya cja xe ra mbärā yo ín menzumögöji a Israel, ni jyodü rá xipjiji yo ye bēzo pje c'o rá cjapüji 'ma sido ra nänmbävi o tjū e Jesús rgá zopjüvi yo nte.

¹⁸ Nuc'ua cjanu o ma't'üji e Pedro 'ñe e Juan. Anguezevi o cjogüvi c'ua na yeje nu ja mi jünji ngüenda. Nuc'ua c'o mi jün ngüenda, cjanu o xipjiji e Pedro 'ñe e Juan:

—Dya cja rí xipjivi yo nte ja ga cja e Jesús. 'Ma xe rí nänmbävi o tjū, jo rí ñuvi 'ma, embeji e Pedro 'ñe e Juan.

¹⁹ O ndünrü c'ua e Pedro 'ñe e Juan o xipjiji:

—Tsjijñiji. ¿Cjo na jo a jmi Mzhocjimi ot'ü rá ä'tc'ägöbe que na ngue Mzhocjimi? ²⁰ C'o ró jandabe 'ñe c'o ró äräbe, ni jyodü rá xipjibe yo nte c'o.

²¹ Nuc'ua c'o mi jün ngüenda o menasaoji na yeje e Pedro 'ñe e Juan, cjanu o 'ñemeji libre. Dya mi sō pje ro tsjapüji, na ngue mi sūji c'o nte. Na ngue c'o nte me mi ma't'üji Mzhocjimi mi mamaji c'ü me na nojo, na ngue vi jogü c'e bēzo. ²² C'e bēzo ya mi pë's'i mas de cuarenta cjë.

Los creyentes piden confianza y valor

²³ E Pedro 'ñe e Juan, 'ma mü o 'ñemeji libre, cjanu o mëvi c'ua nu ja ma cā c'o o dyoji; o ma xipjiji texe c'o vi mama c'o ndamböcjimi 'ñe c'o

tita c'o pje mi pjëzhi. ²⁴ 'Ma mü o dyäräji, me go ma't'üji c'ua Mzhocjimi texeji o mama:

—Mzhocjimi ín Jmuts'ügöjme, me na zë'ts'igue sö rí tsjague texe. Ngue'tsc'e i dyät'ä e jens'e 'ñe ne xoñijömü, 'ñe yo mar, 'ñe texe yo bübü 'ñe yo cja'a. ²⁵ I chäjä in Espíritu o é 'ñünbü o mü'bü e David c'ü mi ngue ín mboxatitagöjme c'ü mi pë'pc'igue. Nguec'ua o mama a cjava:

C'o 'ñaja nte me üdü ga tsjaji o mbecuë.

Yo nte yo ín menzumögöji me cjijñiji c'ü pje ra tsjaji, pero dya sō.

²⁶ Yo rey cja ne xoñijömü 'ñe c'o 'ñaja c'o pje pjëzhi o jmurüji, mi nuji na ü Mzhocjimi 'ñe c'ü vi 'ñeme Mzhocjimi ro manda, eñe in jñague c'ü o mama e David.

²⁷ O sido o dyötüji Mzhocjimi o mamaji:

—Na cjuana o zädä ne jña nu o mama e David; o zädä cja ne ndajñiñi. Yo ín menzumögöjme va a Israel 'ñe c'o 'ñaja nte mi 'natjo o pjeñiji va mamaji c'ü ro mbö't'üji e Jesús c'ü ngue in Ch'igue. Maco dya pje vi tsja. E rey Herodes 'ñe e gobernador Poncio Pilato o jyëzivi o mbö't'üji e Jesús.

²⁸ Nu c'ü o tsjaji, ngue c'ü ya vi mangue ro zädä. I tsjapü o zädä. ²⁹ Mzhocjimi ín Jmuts'ügöjme. C'o o jñünpu ngüenda yo ín cjuarmagöjme, o mamaji c'ü pje ra tsjacüjme 'ma sido rá zopjüjme yo

nte. Nguec'ua rí ö'tc'öjme rí dyacöjme c'ü dya rá sūjme, sido rá mamajme in jñague. Na ngue in mbépjizüjme. ³⁰ Xo rí ö'tc'öjme rí pjöxcüjme. Nguec'ua 'ma rá nänmbäjme o tjü e Jesús c'in Ch'igue c'ü me in mäpägue, nu'tsc'e ríjocü c'o sö'dyë y rí tsja c'o 'ñaja c'o me na nojo. Nguec'ua yo nte ra unüji ngüenda c'ü na cjuana c'ü rí xipjijme, eñeji va dyötüji Mizhocjimi.

³¹ 'Ma mü o nguarü o dyötüji Mizhocjimi, o mbi c'ua na zëzhi nu ja ma cäjì. O Espíritu Mizhocjimi me go 'ñünbü o mü'büji texeji. Nguec'ua 'ma mü o xipjiji o jña Mizhocjimi c'o nte, sido mi zopjüji, dya mi süji.

Todas las cosas eran de todos

³² C'o mi creo e Jesús, mi 'natjo o mü'büji 'ñe o pjeñeji; mi pötü ma s'iyaji. C'o pje mi pë's'i, dya cjó mama: "Ngue ín tsjacjö nu", ro 'ñeñeji. Na ngue c'o mi pë's'iji mi cjapüji nde mi ngue o cjaji. ³³ C'o apóstole sido mi zopjüji c'o nte mi xipjiji c'ü vi te e Jesús. O ch'unüji ja va zopjüji; nguec'ua c'o jña o zi'ch'i o mü'bü c'o nte. Mizhocjimi o mbös'ü texeji. ³⁴ C'o mi creo e Jesús, dya cjó cja mi bëzhi. Na ngue 'ma cjó c'o pje mi jyodü, mi pa 'na cjuarma mi pa pö 'na juajma o 'na ngumü. ³⁵ Cja rrü jün c'o merio ra ë unü c'o apóstole. Nuc'ua c'o apóstole ra unüji c'ua c'o pje mi jyodü. ³⁶ Mi bübü 'na cjuarma c'ü mi chjü e José c'ü mi mboxbëche

cja e Levi. Nuc'ü, je mi menzumü a Chipre. C'o apóstole xo jñusp'üji Bernabé c'e cjuarma. C'e tjü Bernabé ne ra mama: Nu c'ü cjacüji rá mäji. ³⁷ C'e cjuarma o mbö 'na juajma, cjanu o jün c'o merio o unü c'o apóstole.

5

El pecado de Ananías y Safira

¹ C'ü 'naja cjuarma mi chjü e Ananías. Mi chjü e Safira c'ü nu su. O mbövi 'na juajma. ² Cjanu o ma c'ua e Ananías o ma unü c'o merio c'o apóstole. Dya unü texe, ndetjo c'o o unü. Pero o tsjapü c'ü vi unü texe. C'ü nu su, mi pärä c'ü ro tsja a cjanu e Ananías c'ü dya ro unü texe. ³ Ma mü o unüji c'o merio c'o apóstole, o mama e Pedro o xipji e Ananías:

—Nu'tsc'e Ananías, ¿jenga i dyätägue e Satanás c'ü dya jo 'ma o 'ñünnc'ü in mü'bügue? C'o merio c'o o ngö'tc'üji c'e juajma c'ü i pöguevi, i jñügue 'na parte pero i tsjapü i jñügue texe. Chjéntjui c'ü ri xiique 'na bëchjine o Espíritu Mizhocjimi. ⁴ Ma dya be mi pöguevi c'e juajma, mi ngue in tsjacjевi; mi sö ri tsjapüvi ja c'o nzi mi ñeguevi. Nuc'ua 'ma vi pöguevi, mi sö ri gastovi c'o merio ja c'o nzi mi ñeguevi. Na ngue mi ngue in tsjacjевi. Nguec'ua, ¿jenga i tsjijñivi in mü'büvi yo na s'o yo i tsjaguevi? Mi cjapque ngeuextjozgöjme mi xitscöjme c'o dya cjuana. Pero ngue

o Espíritu Mzhocjimi c'ü i xipjigue c'o, eñe e Pedro.

⁵ Nuc'ua e Ananías 'ma mü o dyärä yo jña yo, cjanu o nügü o ndü. Texe c'o o dyärä c'o jña c'o vi xipjiji e Ananías, me go züji c'ua. ⁶ O ejë c'ua ja nzi o së o ē mböch'üji o manta c'e añima. Cjanu o ndunüji c'ua o ma dyögüji.

⁷ O mezhe c'ua jñi hora, o cjogü c'ua c'ü o su e Ananías; dya mi pärä cjo vi ndü c'ü nu xña. ⁸ O mama c'ua e Pedro o xipji c'e ndixü:

—Yo merio yo o jün e Ananías, ¿cjo nguextjo yo o ngö'tc'üji c'e juajma c'ü i pöguevi?

O ndünrü c'ua c'e ndixü:

—Jä, nguextjo yo.

⁹ O ndünrü c'ua e Pedro o xipji:

—¿Jenga i ñaguevi c'ü nin xña i tsjijñiguevi a cjanu yo na s'o? ¿Cjo i pëzhguevi c'ü dya ro castigaots'üvi o Espíritu Mzhocjimi? Rí ärägö ya va säjä nu c'o o ndunü c'ü nin xña o ma dyögüji. Xo ra ndunnc'üji in cuerpose, embeji c'e ndixü.

¹⁰ Ixco nügü c'ua c'e ndixü cja o ngua e Pedro, o ndü. 'Ma mü o cjogü c'o së, o jñandaji ya vi ndü. O ndunüji c'ua c'e ndixü o ma dyögüji 'na lado nu ja vi dyögüji c'ü nu xña. ¹¹ Me go zü c'ua texe c'o mi creo e Jesucristo; 'ñe texe c'o o mbärä ja va ndü e Ananías 'ñe e Safira.

Muchos milagros y señales

¹² Mzhocjimi o unü o poder c'o apóstole o tsjaji na puncjü c'o na nojo c'o nunca

mi janda c'o nte. C'o cjuarma mi jmürüji cja c'e porta c'ü ni chjü o Portal e Salomón. ¹³ C'o dya mi creo, mi süji ro ndeñeqi c'o cjuarma. Pero c'o 'ñaja me mi mamaji c'ü me ma jonte c'o cjuarma. ¹⁴ Na puncjü o nte c'o xo 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo c'ín Jmugöji; o bëzo 'ñe o ndixü. ¹⁵ Nguec'ua mi pjongüji c'o mi sö'dyë, mi cö's'üji o ngama 'ñe o pjinguä, mi pa cöbüji cja 'ñiji. Nguec'ua 'ma ro cjogü e Pedro, xa'ma ro ndöt'ü c'ü o xörü cja c'o mi sö'dyë ro jogüji. ¹⁶ Na puncjü o nte c'o vi 'ñeje cja c'o jñiñi c'o mi bëxtjo a Jerusalén, o siji c'o mi sö'dyë 'ñe c'o vi zürü o s'ondajma c'ü dya jo. Nde go jogüji.

Los apóstoles son perseguidos

¹⁷ C'ü mi mero ndamböcjimi 'ñe c'o saduceo c'o mi dyoji, me mi sjeyaji. Na ngue na puncjü o nte c'o mi teñe c'o apóstole. ¹⁸ Nguec'ua o zürüji c'o apóstole, cjanu o pant'aji a pjörü nu ja ma cäjä texe c'o mi cja na s'o. ¹⁹ Nuc'ua c'e xömü, o ejë c'ua 'na o anxe Mzhocjimi o ē xocü c'o ngoxtiji cja c'e pjörü, o 'ñeme libre c'o apóstole. Cjanu o xipjiji:

²⁰ —Möji cja ne templo, böbüji nu ja ra jñantc'aji yo nte. Nuc'ua rí xipjiji yo jña yo mama ja rgá sö ra salvaji ra bübüji co Mzhocjimi, embeji c'o.

²¹ O tsjaji ja c'o nzi va xipjiji. C'ü na jyas'ü o möji cja c'e templo o ma jichiji c'o nte.

C'ü mi mero ndamböcjimi 'ñe c'o mi dyojo o ēji nu ja mi jünji ngüenda. Cjanu o zojnüji c'ua c'o pje mi pjézhi cja c'o menzumü a Israel o jmürüji ngue c'ua ro jñünpüji ngüenda c'o apóstole. Cjanu o mandaji c'o mbëpjí ro möji cja c'e pjörü ro ma siji c'o apóstole. ²² 'Ma mü o zät'ä c'o mbëpjí cja c'e pjörü, dya cja chöt'üji c'o apóstole. Cjanu o nzhogüji o ē xipjiji:

²³ —Ró ma tötc'öjme cjot'ütjo na jo c'o ngoxtji. Y c'o guardia cja c'e pjörü, böbüji pjörüji. Pero 'ma ró xocüjme c'o ngoxtji ró cjogüjme a mbo, dya cja ró töt'üjme c'o bëzo c'o ro ma sigöjme, eñeji.

²⁴ C'ü mi mero ndamböcjimi 'ñe c'o 'naja ndamböcjimi 'ñe c'ü mi comandante cja c'e templo, 'ma mü o dyäräji yo jña, dya mi pärä pje ro nguijñiji. O mamaji:

—Pärä, ¿pje me ra tsja c'o bëzo c'o ró pant'aji a pjörü?

²⁵ Nuc'ua o säjä c'u 'naja c'ü o ē xipjiji:

—C'o bëzo c'o i pant'aji a pjörü, böbüji cja ne templo jichiji yo nte, embeji.

²⁶ Nuc'ua c'e comandante 'ñe c'o mbëpjí o möji cja c'e templo o ma siji c'o apóstole, pero dya pje tsjapüji. Na ngue mi sūji c'o nte, 'na ro pjat'üji o ndojo. ²⁷ 'Ma mü o siji c'o apóstole, o xipjiji ro böbüji a nde nu ja ro jñünpüji ngüenda. Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi cjanu o tsjapü tönü c'o apóstole. ²⁸ O xipjiji:

—¿Jenga sido in jichiji yo nte? Maco ró xi'tsc'öjme c'ü dya cja ri ñänbäji o tjü e Jesús. Nudya, texe va a Jerusalén päräji c'o in mamaji. In neji c'ü ra nguijñi yo nte c'ü ngue ín s'ocüjme o mbö't'üji e Jesús.

²⁹ O ndünrü c'u e Pedro 'ñe c'o 'naja apóstole o mamaji:

—Xenda ni jyodü rá ätcöjme Mzhocjimi que na ngue'tsc'eji rá ä'tc'öjme. Na ngue in ntetjogueji nza ciazgöjme. ³⁰ I dyörüji c'ü ro ndät'äji e Jesús cja ngronsi, nza cja 'ma ro tsja c'o na s'o. Nguec'ua in pë's'i in s'ocügueji chjéntjui c'ü ri pö't'ügueji c'ü. Pero Mzhocjimi c'ü mi ma'tü c'o ín mboxatitagöji, o tsjapü o te. ³¹ O zidyi a jens'e e Jesús nu ja mimi dya cja o jodyë. O unü c'ü ra tsja ín Jmugöji 'ñe c'ü ra salvazüji nutscöji rí menzumögöji a Israel. Nguec'ua 'ma cjó c'o ra nzhogü o mü'bü, ra perdonao 'ma Mzhocjimi. ³² Rí xi'tsc'öjme yo, na ngue ró jandajme y ró äräjme. Xo 'ñe o Espíritu Mzhocjimi jizhi c'ü na cjuana c'ü rí mamajme. Mzhocjimi unü o Espíritu texe c'o ätpä o jña, eñeji.

³³ C'o mi jün ngüenda, 'ma mü o dyäräji c'o jña c'o mi mama e Pedro, me co üdüji c'u na puncjü, mi ne ro mbö't'üji c'o apóstole. ³⁴ Cja c'o mi jün ngüenda, mi bübü 'na fariseo c'ü mi chjü e Gamaliel. Mi xöpü o ley Mzhocjimi; me mi näntji cja c'o nte. E Gamaliel o böbü, o manda ro pjongüji a tji c'o

apóstole. ³⁵ Cjanu o ñatsjéji c'o 'ñaja c'o mi jün ngüenda o xipjiji:

—Nu'tsc'eji rí menzumögöji a Israel. Tsjijñiji na jo c'ü rí tsjapüji yo bëzo. ³⁶ Mbeñegueji c'o pa 'ma mi bübü c'e bëzo c'ü mi chjü e Teudas. Nuc'ü, mi cjapü mi manda. Na puncjü o bëzo c'o mi teñe anguezze, mi sö 'na nziyo cientoji. Pero o mbö't'üji c'e bëzo, y o mböt'ü texe c'o mi dyozi. O bëzhi c'ü mi ne ro tsja. ³⁷ Nuc'ua c'o pa 'ma mü o tsjaji o censo, na puncjü o nte c'o mi teñe e Judas c'ü mi menzumü a Galilea. Pero o ndü, y c'o mi dyozi xo mböt'ü c'o. ³⁸ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, jyéziji yo bëzo, dya rí pö't'üji. Na ngue 'ma nguetsjé anguezzeji cjijñiji c'o jña c'o mamaji, 'ñe 'ma ngue o podertsjéji c'ü ni tsjaji yo me na nojo, dya ra mezhe ra chjorü 'ma. ³⁹ Pero 'ma ngueje Mzhocjimi c'ü unü o poder yo bëzo, dya ra sö rí ts'a's'üji. 'Ma rí ts'a's'üji, chjéntjui c'ü in c'a's'üji Mzhocjimi, eñe e Gamaliel.

⁴⁰ C'o 'ñaja cjanu o mamaji:

—Na jo ja c'o nzi vi mangue. Dya rá pö't'üjme, eñeji.

Cjanu o xipjiji c'o apóstole ro cjogüji na yeje. O mbäräji c'ua, cjanu o xipjiji c'ü dya cja ro xipjiji o jña e Jesús c'o nte. Cjanu o 'ñemeji libre. ⁴¹ C'o apóstole cjanu o mbedyeji, me mi mäji. O mamaji:

—Zö o bëchqui ín tseji va mbäräzüji, pero rí mäcjöji. Na ngue Mzhocjimi o dyacüji rí sufregöji por e Jesús, eñeji. ⁴² Sido mi pöji cja c'e templo mi jichiji c'o nte, mi mamaji e Jesús ngue c'ü o 'ñeme Mzhocjimi ra manda. Xo mi xöpüji cja o ngumü c'o nte.

6

Se nombran a siete diáconos

¹ Pama mi creo na puncjü o nte e Jesucristo. Nuc'ua 'ma ya ma puncjü c'o mi creo, c'o cjuarma c'o mi ña griego o reclamaoji o mamaji:

—Yo ndixü yo ín dyocjöjme yo ya ndü o xira, dya nda ch'unüji pje ra ziji. Xenda ch'unü yo ndixü yo ña hebreo, embeji c'o apóstole.

² Nuc'ua c'o apóstole o ñaji cjanu o zojnüji texe c'o mi ätpä o jña Mzhocjimi. 'Ma mü o jmürüji, cjanu o xipjiji c'ua:

—Nutscöjme rí xipjijme o jña Mzhocjimi yo nte. Dya ra jogü rá jézijme ne bëpji para rá nu'ujme cjo pë's'i pje ra zi texe yo cjuarma. ³ Nguec'ua rí xi'tsc'öjme cjuarma, rí juajnügueji siete cjuarma, rá unüji c'e bëpji ra unüji c'ü ra zi c'o cjuarma c'o pje ni jyodü. Rí juajnüji c'o me näntji cjaji na jo, 'ñe ätäji o Espíritu Mzhocjimi, 'ñe pë's'iji na jo o pjeñeji. ⁴ Nutscöjme rí apóstolejme sido rá ötcöjme Mzhocjimi, y sido rá xipjijme o jña Mzhocjimi yo nte, eñeji.

⁵ Texe c'o mi cárä nu, o nguejmeji conforme c'o jña c'o vi mama c'o apóstole.

Cjanu o juajnüji c'ua e Esteban c'ü mi creo co texe o mü'bü, y mi ätä o Espíritu Mzhocjimi. Xo juajnüji e Felipe 'ñe e Prócoro 'ñe e Nicanor 'ñe e Timón 'ñe e Parmenas 'ñe e Nicolás. E Nicolás mi menzumü a Antioquía, pero ante c'ü ro creo e Jesucristo, mi creo Mzhocjimi ja c'o nzi ga creo yo menzumü a Israel. ⁶ Ma mü o nguarü o juajnüji c'o siete cjuarma, o xipjiji ro böbüji cja o jmi c'o apóstole. Nuc'ua c'o apóstole cjanu o 'ñe's'e o dyëji va dyötpüji Mzhocjimi.

⁷ Nuc'ua mas mi mamaji o jña Mzhocjimi. Nguec'ua me na puncjü o nte a Jerusalén c'o o 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo. Na puncjü o mböcjimi c'xo dyätpä o jña Mzhocjimi xo 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo.

Toman preso a Esteban

⁸ Mzhocjimi o mbös'ü e Esteban 'ñe o unü poder. Nguec'ua o tsja c'o me na nojo c'o nunca mi janda c'o nte. ⁹ Mi bübü 'na nintsjimi c'ü mi chjü o Nintsjimi c'o nte c'o ya 'ñemeji libre. C'o mi pa nu, mi bübü ja nzi anguezeki c'o o zöji o jña e Esteban. Mi menzumüji a ma a Cirene 'ñe a ma a Alejandria 'ñe a ma a Cilicia 'ñe a ma cja c'e país a Asia. ¹⁰ O Espíritu Mzhocjimi o mbös'ü e Esteban o unü o pjeñe ja rvá ñaji c'o. Nguec'ua anguezeki, dya cja sö pje ro mamaji. ¹¹ Nuc'ua cjanu o dyü't'üji

c'ua ja nzi o bëzo. Nguec'ua ja c'o nde mi mamaji:

—Ró äräjme e Esteban o zadü e Moisés 'ñe Mzhocjimi, eñeji.

¹² Nguec'ua c'o titi c'o mi manda, 'ñe c'o mi xöpü o ley Mzhocjimi, 'ñe c'o 'ñaja nte, me co üdüji c'ua na puncjü. Nuc'ua c'o nte c'o vi zöji o jña e Esteban, ixco cjuan'diji go möji nu ja mi bübü e Esteban o ma pënc'iji. Cjanu o zidyiji nu ja ro jñünpuji ngüenda. ¹³ Cjanu o 'ñemeji c'ua o testigo c'o ro mama o bëchjine. O mamaji a cjava:

—Ne bëzo nu, sido sadü ne templo nu me na sjü. Xo sadü o ley Mzhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés. ¹⁴ Ró äräjme o mama c'ü ra ëjë e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret ra ē yä'tä ne templo. Ra xitsiji nan'ño rga cjadi c'o dya nza cja c'o o mama e Moisés, eñe c'o mi mama o bëchjine.

¹⁵ Q jmi e Esteban me mi juëns'i nza cja o jmi 'na o anxe Mzhocjimi. Nguec'ua texe c'o mi jün ngüenda, me go jñandbaji o jmi c'ü mi juëns'i.

7

Defensa de Esteban

¹ Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi o dyönü e Esteban o mama:

—¿Cjo na cjuana c'ü mama yo?

² O ndünru c'ua e Esteban o xipji c'o mi jün ngüenda 'ñe c'o 'ñaja nte:

—Nu'tsc'oji ín menzumütsc'oji, dyäräji c'ü rá xi'tsc'oji. Mzhocjimi a jens'e

o zopjü e Abraham c'ín mboxatitagöji 'ma mi bübü a Mesopotamia. Dya be mi pa a Harán. ³ O xipji: "Pedyegue cja in jñiñi rí sogü yo in dyocjeji, rí mague nu ja rá jí'tsc'ö", embeji e Abraham. ⁴ O mbedye c'ua e Abraham a Caldea c'ü tsja a Mesopotamia, o ma mimi a Harán. 'Ma mü o ndü c'ü nu tata e Abraham, Mizhocjimi o xipji e Abraham o ëjë nu va ja rí cáräji. ⁵ Dya ch'unü e Abraham ne ri 'na juajma c'ü ro tsjapü o cjaja. Pero o mama Mizhocjimi c'ü ro zädä 'ma ro unü e Abraham texe ne país ro tsjapü o cjaja. Xo mama c'ü ro tsjapü o cjaja c'o o mboxxbéche c'o ro tsäjä. Zö dya mi 'ñeje e Abraham o t'i, pero Mizhocjimi o mama a cjanu. ⁶ Xo mama Mizhocjimi: "C'o in mboxxbéchegue ra ma mimiji cja c'ü 'na país. Ra mezhe cuatro ciento cjë, nuc'ua c'o menzumü nu, ra tsjapüji me ra sufre c'o in mboxxbéche, ra tsjapüji ra mbépiji anguezeji. ⁷ Pero rá castigao c'e nación c'ü ra mbépiji. Nuc'ua ra mbedye libre c'o in mboxxbéchegue, ra ëji a 'ñeva ra ë matcügöji", eñe Mizhocjimi va xipji e Abraham.

⁸ O sido o ña e Esteban o mama:

—Mizhocjimi o xipji e Abraham ro circuncidaoji c'ü o t'i 'ñe c'o o bëche. Ngue c'ü rví mbeñeji c'ü vi mama Mizhocjimi ro unü anguezeji. 'Ma mü o jmusp'ü 'na t'i e Abraham, o jñusp'ü o tjü

e Isaac. Nuc'ua cjanu o circuncidaio 'ma o zö chjün. Je xo va cjanu e Isaac o circuncidaio c'ü o t'i c'ü mi ngue e Jacob. Y e Jacob o circuncidaio c'o doce o t'i c'o mi ngue ín mboxatitagöji.

⁹ C'o once ín mboxatitagöji me mi sjeyaji na ngue c'ü o tataji xenda mi s'iya e José que na ngue anguezeji. Nguec'ua o mböji e José, o mböpüji c'o mi pa a Egipto o zidyiji nu e José. Pero Mizhocjimi mi bübü co e José, o 'ñeme libre nu ja mi sufre. ¹⁰ O unü na puncjü o pjeñe; nguec'ua e Faraón c'ü mi rey a Egipto me go ne'e e José, o 'ñeme o tsja gobernador texe a Egipto. Xo unü o manda texe cja c'o o mbépiji e Faraón c'o mi cárä cja o palacio.

¹¹ O ëjë c'ua 'na tjijmi texe a Egipto, 'ñe texe a 'ñeva nu ja mi xiji Canaán c'o pa c'o. Me mi sufre c'o nte. C'o ín mboxatitagöji mi ojtjo pje ro ziji. ¹² Nuc'ua e Jacob o dyärä mi pöji o ndëxü a Egipto. Nguec'ua o ndäjä c'o o t'i c'o mi ngue ín mboxatitagöji o möji a Egipto. ¹³ Nuc'ua 'ma mü o möji na yeje a Egipto, e José o xipjitsjé anguezeji: "Nutscö nguetscö e José in cjuarmazüji", eñe. Nuc'ua e José cjanu o jíchi anguezeji a jmi e Faraón. Nguec'ua va mbärä e Faraón anguezeji mi ngue o cjuarma e José. ¹⁴ Nuc'ua e José o mbenpe 'na jña e Jacob c'ü mi ngue o tata, o xipji ro möji a Egipto texe c'o o t'i 'ñe c'o o bëche. Mi söji como 'na setenta y cin-

coji. ¹⁵⁻¹⁶ O möji c'ua. Nujnu, je nguejnu o ma ndü e Jacob. Nuc'ua o tūji o cuerpo a 'ñe a Siquem, o ē ngöt'üji cja c'e cueva c'ü vi ndömü e Abraham. Vi ngöt'ü ja nzi merio de plata c'o o t'i e Hamor c'o mi menzumü a Siquem c'o mi ngue o cjaja c'e cueva. Je xo ngue a Egipto o ndü c'o o t'i e Jacob c'o mi ngue ín mboxatitagöji. Xo tūji c'o o cuerpoji a 'ñe a Siquem, xo ngöt'üji cja c'e cueva.

¹⁷ "Ma ya mi ngue ro zäda c'o vi xipji Mizhocjimi e Abraham, me co ngärä na puncjü c'o ín mboxatitagöji c'o mi cárä a Egipto. Me ma puncjüji. ¹⁸ Nuc'ua o mimi c'ua rey 'na bëzo a Egipto c'ü dya mi pärä c'o vi tsja e José. ¹⁹ C'e rey o tsjapüji na s'o c'o ín mboxatitagöji, mi xipjiji ra ma mbëziji c'o o ts'it'iji 'ma cja mi mus'ütjoji. A cjanu, dya nda rvá puncjüji 'ma. ²⁰ C'o pa c'o, o jmus'ü e Moisés c'ü me ma zö a jmi Mizhocjimi. O mezhe jñi zana, c'ü o tata 'ñe c'ü o nana o mbörüvi e Moisés. ²¹ Nuc'ua cjanu o pjongüvi c'ua cja o ngumüvi. Nuc'ua c'ü o xunt'i c'e rey a Egipto o chöt'ü, o mbörü nza cja 'ma ri ngue o t'i. ²² O jíchiji e Moisés texe c'o mi pärä c'o mi menzumü a Egipto. Nguec'ua mi pjéchi ra ña'a na jo, y mi pjéchi ja rvá tsja na jo 'na bëpji.

²³ "Ma ya mi édyi cuarenta cjé e Moisés, o nguijñi o mü'bü na jo ro ma nu'u pje mi cja c'o ín menzumüji a Israel c'o mi esclavo a Egipto. Na ngue

mi ngue o dyoji. ²⁴ O jñanda c'ua 'na c'o mi menzumü a Egipto mi pärä 'na c'o mi menzumü a Israel. Nuc'ua e Moisés cjanu o ma ñana c'ü mi menzumü a Israel, o mbö't'ü c'ü mi menzumü a Egipto na ngue mi pärä c'e Israelita. ²⁵ O nguijñi e Moisés: "Yo ín menzumügöjme ra unüji ngüenda c'ü o 'ñempquegö Mizhocjimi rá emeji libre", eñe. Je ga cjanu va nguijñi e Moisés c'ü ro unü ngüenda c'o ín mboxatitagöji. Pero dya unüji ngüenda. ²⁶ C'ü na ye nu pa, e Moisés o jñanda mi chü yeje c'o ín mboxatitaji. E Moisés mi jo'tp'üvi o xipjivi: "Nu'tsc'evi, ¿jenga in pötqui chüguevi? Maco in dyocjevi", eñe e Moisés. ²⁷ Nuc'ua c'ü mi jonbü o chü c'ü 'na o dyoji, o ndütüji e Moisés cjanu o xipji c'ua: "Nu'tsc'e, ¿pjé pë'sc'ü rí ñu co nuzgöbe? Dya cjo 'ñempc'e rí tsja juesi rí mandazübe. ²⁸ ¿Cjo in ne rí pötcügö ja c'o nzi vi pö't'ügue c'e Egipcio a ndä'ä?", embeji e Moisés. ²⁹ Nuc'ua e Moisés 'ma mü o dyärä c'o mi mama c'e bëzo, o unü c'ua ngüenda c'ü ya mi päräji c'ü vi tsja. Nguec'ua o c'ueñe o ma c'ua a ma a Madián nu ja dya cjo mi pärä. Je chjüntü nu. C'ü nu su o musp'ü yeje o t'i.

³⁰ 'O mezhe c'ua cuarenta cjé, e Moisés mi bübü cja 'na majyadü; mi bëxtjo cja 'na t'eje c'ü ni chjü a Sinaí. O jñetse c'ua 'na o anxe Mizhocjimi cja 'na zarza c'ü mi tjë. ³¹ E Moisés 'ma o jñanda, me co nguijñi, dya

mi pārā pje mi pjëzhi. 'Ma mü o chëzhi ro nu'u, o dyärä c'ua o ña Mzhocjimi. ³² O xipji e Moisés: "Nutscö o Mzhocjimizügö e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob c'o mi ngue in mboxatitague", eñe Mzhocjimi. Me go mbi c'ua e Moisés, dya cja rezga xe ro nu'u. ³³ O mama c'ua Mzhocjimi: "Ts'o't'ü c'o in tin'ch'i. Na ngue me na sjü nu ja in böbü. ³⁴ C'o in menzumügue ngue ín ntegö c'o. Rí janda me cjapüji ra sufreji a Egipto. Xo rí ärä me quejaji. Nguec'ua rvá ēgö a jens'e rá emeji libre. Nudya rí xi'tsc'ö rí mague a ma a Egipto. A cjanu rá emeji libre", embeji e Moisés.

³⁵ O sido o ña e Esteban o mama:

—Mzhocjimi o ndäjä e Moisés o nzhogü a ma a Egipto. Maco c'o ín mboxatitagöji vi xipjiji: "Nu'tsc'e, ¿pje pë'sc'ü rí ñu co nuzgöjme? Dya cjó 'ñempc'e rí tsja jueci rí mandazüjme", embeji c'ü. Mzhocjimi o unü e Moisés mi manda cja c'o ín mboxatitagöji o 'ñemeji libre. C'e anxe c'ü vi jñetse cja c'e bidyi o mbös'ü e Moisés. ³⁶ E Moisés o tsja o señal c'o me na nojo a Egipto, 'ñe cja c'e ndeje c'ü ni chjü Mar Rojo. Nguec'ua va pjongü libre a Egipto c'o ín mboxatitagöji. C'o cuarenta cjë c'o mi cáräji cja c'e majyadü, e Moisés mi manda anguezoji y mi cja c'o me ma nojo. ³⁷ E Moisés o xipji c'o nu menzumüji a Israel c'o mi ngue ín

mboxatitaji: "Mzhocjimi ra 'ñeme 'na c'o ín menzumügöji ra mama o jña, ja c'o nzi va 'ñempquegö", eñe. ³⁸ E Moisés mi bëbü cja c'e majyadü co c'o ín mboxatitaji c'o vi juajnü Mzhocjimi. Mi cáräji cja o ngua c'e t'eye c'ü ni chjü a Sinaí. 'Na o anxe Mzhocjimi o zopjü e Moisés o xipji c'o o mandamiento Mzhocjimi c'o ro dyätä c'o nte. Nuc'ua e Moisés o xipji c'o ín mboxatitagöji. 'Ma ro dyätäji c'o ley, ro bëbütiyoji co Mzhocjimi para siempre.

³⁹ 'Pero c'o ín mboxatitaji, dya go ne go dyätäji e Moisés. Dya neji ro manda e Moisés anguezoji. Me mi mbeñeji a Egipto nu ja vi mbedyeji.

⁴⁰ Nguec'ua 'ma mü o mezhe e Moisés a xes'e cja c'e t'eye, c'o ín mboxatitagöji o xipjiji e Aarón: "Rí dyätcäjme 'na ts'ita c'ü ri nza cja 'na ts'inzihünü c'ü rá ma'tc'öjme, c'ü ra zinzipjeme na jo cja 'ñiji. Na ngue e Moisés c'ü o pjongüzüjme a Egipto, dya rí pärägöjme pje tsja", eñeji. ⁴¹ Nguec'ua cjanu o dyät'äji c'ü mi nza cja 'na ts'inzihünü. Cjanu o mbö't'üji o animale c'o o mbäsp'äji a jmi. Me go mäpäji c'e ts'inzihünü, maco vi dyät'ätjoji co o dyëtsjëji. ⁴² Nguec'ua Mzhocjimi o jyëzi anguezoji. Nguec'ua anguezoji o mbürü o mat'üji e jyarü 'ñe e zana 'ñe yo seje. Nguec'ua va dyopjü a cjava c'o profeta:

Nu'tsc'ëji in menzumüji a Israel, 'ma mi

cārāji c'o cuarenta
cjé cja majyadü, 'ma
mi pö't'ügueji o ani-
male cja rrí pää'säji,
¿cjo nguetscö mi
matcügöji? Iyö.

⁴³ C'ü mi ma't'ügueji, ngue e
Moloc 'ñe e Renfán.

I dyät'äji c'e ts'ingumü nu ja
mi tägä e ts'ita Moloc.

Xo i dyät'äji e ts'ita Renfán c'ü
mi nza cja 'na seje.

Nuc'o, mi tunügueji ja c'o mi
pöcjeji.

Nguec'ua rá pjongüts'üji rí
pjöt'ügueji a Babilonia
a manu, eñe c'o pro-
feta.

⁴⁴ O sido o ña e Esteban o
mama:

—Mizhocjimi o xipji e
Moisés ro dyät'ä 'na ngumü
de xipjadü nu ja ro bëbü
Mizhocjimi a nde cja c'o ín
mboxatitaji cja c'e majyadü.
O mama: "Rí dyät'ä c'ü ri nza
cja c'ü ya ró jí'ts'i i jñanda",
embe. ⁴⁵ 'Ma mü o ndü e
Moisés, e Josué o tsja xo'ñi
mi manda cja c'o o t'i c'o ín
mboxatitaji c'o vi mbedye
a Egipto. 'Ma mü o säji
cja ne país, ya mi cärä c'o
'ñaja nte. Pero Mizhocjimi o
pjongü c'o. Nguec'ua c'o ín
mboxatitagöji o tsjapüji o cja
ne país. 'Ma mü o säji, ma
tüji c'e ngumü de xipjadü. Mi
bëbü c'e ngumü de xipjadü
hasta c'o pa 'ma mi rey e
David. ⁴⁶ Mizhocjimi me mi
ne e David. Nguec'ua e David
o dyötü sjëtsi Mizhocjimi ro
dyä'tp'ä 'na ngumü. Na ngue
e Jacob c'ü nu mboxpale
xo mi ma't'ü Mizhocjimi.

⁴⁷ Ngue o t'i e David c'ü mi
chjü e Salomón c'ü o dyä'tp'ä
'na templo Mizhocjimi.

⁴⁸ Pero Mizhocjimi dya ni
jyodü o templo nu ja ra
mimi. Na ngue yo templo
rí ä'tc'öji co ín dyëji. Dyäräji
c'ü o mama 'na o profeta
Mizhocjimi:

⁴⁹ E jens'e ngue nu ja rí bëbü
rí manda.

Ne xoñijömü ngue nu ja rí
e'me ín cua.

Nguec'ua dya sö rá mimigö
cja 'na templo c'ü rí
dyät'äji. ¿Ja rgá sö rá
mimigö nu?

⁵⁰ Maco ró ät'ägö texe yo bëbü
'ñe texe yo cja'a, eñe
Mizhocjimi.

⁵¹ O sido o ña e Esteban o
xipji c'o mi jün ngüenda:

—Nu'tsc'oji, dya in ne
rí dyäräji. Ya meze in
mü'büji, ya tsot'ü in tsöji. Zö
'ñünnç'ü in mü'büji o Espíritu
Mizhocjimi, pero in cja ji ja c'o
nzi gui ñetsjëji. In chjëntcejei
nza cja c'o ín mboxatitagöji.
⁵² Anguezoji o mbö't'üji texe
c'o profeta. Mi mama c'o
profeta c'ü ro ejë 'naja c'ü me
na jo a jmi Mizhocjimi. Pero
c'o ín mboxatitaji o mbö't'üji
c'o. Nu c'ü o ejë, i sidyiji cja c'o
pje pjëzhi o mbö't'üji; chjëntui
c'ü ri pö't'ügueji. ⁵³ C'o o
anxe Mizhocjimi o ña unüji e
Moisés c'ü o ley Mizhocjimi.
In tjëgueji c'e ley, pero dya in
ätäji, eñe e Esteban.

Muerte de Esteban

⁵⁴ C'o mi jün ngüenda, 'ma
mü o dyärä yo jña yo vi
mama e Esteban, me go üdüji
me mi nguünxt'ü a zibiji.

55 Pero e Esteban dya go zū; o Espíritu Mizhocjimi sido mi 'ñünbü o mü'bü. O nä's'ä a jens'e o jñanda nu ja bübü Mizhocjimi me mi juëns'i. Xo jñanda e Jesús mi böbü cja o jodyë Mizhocjimi. 56 Cjanu o mama:

—Dyäräji. Rí jandagö ya xogü a jens'e. Rí janda nu vi 'ñeje cja Mizhocjimi, böbü cja o jodyë Mizhocjimi, eñe.

57 Anguezeli o ngo't'ü o ngöji co o dyëji, o mapjüji c'ua na jens'e va ma pënc'hiji e Esteban. 58 Cjanu o pjongüji cja c'e ndajñiñi, cjanu o pjat'üji c'ua o ndojo. Ngue c'o testigo c'o vi xosp'ü o bëchjine e Esteban c'o ot'ü o pjat'ü o ndojo. Ante c'ü ro pjat'üji c'ü, o ts'o's'üji c'o mabitu c'o mi jeji, cjanu o unüji 'na së c'ü mi chjü e Saulo ro mbörü c'o. 59 'Ma mi pjat'üji o ndojo e Esteban, o dyötü c'ua Mizhocjimi o mama:

—Jesús ín Jmuts'ügö, singui dya ín aljma, eñe.

60 Cjanu o ndüñijõmü o mapjü na jens'e o mama:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, na s'o yo na cjacöji. Pero rí ö'tc'ügö rí perdonaogueji yo.

Nuc'ua 'ma mü o nguarü o mama a cjanu, cjanu o ndü c'ua.

8

Saulo persigue a la iglesia

1 E Saulo me mi mäjä na ngue vi mbö't'üji e Esteban.

C'e pa c'ü, o mbürü o tsjapüji o sufre c'o mi creo e Jesucristo c'o mi cära a Jerusalén. Nguec'ua o

mböt'üji o möji cja na puncjü o jñiñi a Judea 'ñe a Samaria. Nguextjo c'o apóstole c'o dya c'ueñe; o nguejmetjoji a Jerusalén. 2 'Ma mü o ndü e Esteban, mi bübü c'o mi sū Mizhocjimi o ma dyögüji me mi huëpiji. 3 E Saulo me mi nu'u na ü c'o mi creo e Jesús. O cjogü cja c'o ngumü nu ja mi cära c'o cjuarma, o pjongüji cjanu o ma pant'aji a pjörü, zö mi bëzo zö mi ndixü.

Predicación del evangelio en Samaria

4 C'o cjuarma c'o vi mbedye a Jerusalén, mi mamaji o jña e Jesucristo texe nu ja c'o mi sät'äji, mi xipjiji c'o 'ñaja nte. 5 E Felipe o ma a Samaria o ma xipjiji:

—C'ü o mama Mizhocjimi ra é 'ñevguegöji libre, ya ëjë. Ngueje e Jesús, eñe.

6 Na puncjü o nte c'o o dyärä c'o jña c'o o mama e Felipe. Xo jñandaji c'o me na nojo c'o o tsja. Nguec'ua na puncjü c'o o creo o jña e Jesucristo. 7 Na puncjü o nte c'o vi zürü o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. E Felipe mi xipji c'o s'ondajma ro mbedye; mi pedye c'ua c'o s'ondajma mi mapjüji na jens'e. Mi cära na puncjü a Samaria c'o dya mi sö ro 'ñömü. Xo na puncjü c'o mi me'dye. O jogü c'o. 8 Nguec'ua me mi mäjä cja c'e jñiñi.

9 A Samaria mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjü e Simón. Ante c'ü ro ma nu e Felipe, mi sëro e Simón mi cja c'o me na nojo c'o nunca mi janda c'o

nte. Mi cjapü me ma nojo. ¹⁰ Texe c'o mi cārā nu, me mi ätpäji ə jña, ndeze c'o dya pje mi pjézhi hasta c'o mi pjézhi na nojo. Mi mamaji:

—Nujnu ngue nu vi 'ñeje cja Mizhocjimi nu mero na zézhi, mi eñjeji.

¹¹ C'o nte me mi ätpäji ə jña e Simón. Na ngue ya vi mezhe mi cja c'o me na nojo c'o nunca mi jandaji. ¹² Pero 'ma mü o zät'ä a Samaria e Felipe, o xipjiji c'o nte:

—Rí xi'tsc'öji 'na jña c'ü rgui mäcjeji. E Jesucristo ngue c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Ngue c'ü rí dyätäji, embeji.

Nguec'ua na puncjü o bëzo 'ñe o ndixü c'o o dyätpä ə jña, cjanu o jiji. ¹³ Xo 'ñe e Simón o creo. Nuc'ua 'ma ya vi ji'i, mi teñe e Felipe. O jñanda mi cja e Felipe o señal c'o me na nojo. Nguec'ua dya mi pärä e Simón pje ro nguijñi, na ngue nunca mi janda a cjanu.

¹⁴ C'o apóstole c'o mi cārā a Jerusalén, o dyäräji c'ü ya mi ätpäji ə jña Mizhocjimi a Samaria. Nguec'ua o ndäji e Pedro 'ñe e Juan o mëvi a Samaria. ¹⁵ O mëvi ngue c'ua ro dyötpüvi Mizhocjimi c'o mi creo, ngue c'ua ro ch'unüji ə Espíritu Mizhocjimi. ¹⁶ Na ngue dya be mi jizhi ə Espíritu Mizhocjimi cjo mi ngue ə nte Mizhocjimi c'o mi menzumü a Samaria. Ya vi jiji, pero nguextjo ə tjü e Jesús c'ín Jmugöji c'ü o nänbäji 'ma o jichiji. ¹⁷ Nuc'ua e Pedro 'ñe e Juan o 'ñe's'e ə dyëvi c'o

mi creo. O ə c'ua ə Espíritu Mizhocjimi o ə bëbü cja ə mü'büji.

¹⁸⁻¹⁹ E Simón o jñanda e Pedro 'ñe e Juan o 'ñe's'e ə dyëvi c'o cjuarma. O jñanda ja ma cja 'ma o ejë ə Espíritu Mizhocjimi. Nguec'ua o xipji e Pedro 'ñe e Juan:

—Dyacövi ne poder rá cjõ'tc'üvi o merio. Nguec'ua 'ma cjó c'o rá ë's'ë in dyëgö, ra ejë ə Espíritu Mizhocjimi ra ə bëbü ə mü'büji, eñe.

²⁰ O ndünrrü c'ua e Pedro o xipji:

—Ra ma a linfiernu in meriogue. Xo 'ñetsc'e, 'ma dya ra nhogü in mü'bü. Na ngue in pëzhgue ri chöömü c'ü unü Mizhocjimi. ²¹ Dya rí pë's'igue parte cja ə jña e Jesucristo, na ngue dya jo in mü'bü a jmi Mizhocjimi. ²² Jyëzi nu na s'o nu in cijñi, rí dyötü Mizhocjimi. Xa'ma ra perdonäots'ü. ²³ Rí unnc'ö ngüenda c'ü me na s'o in mü'bügue. Xe in bëbüjtjo cja ə dyë e Satanás c'ü dya jo c'ü dya ne ra jyëtsc'i, eñe e Pedro va xipji e Simón.

²⁴ O ndünrrü c'ua e Simón o mama:

—Dyötcügö Mizhocjimi ngue c'ua dya rá sufregö yo i xitsi, embeji e Pedro.

²⁵ E Pedro 'ñe e Juan o xipjivi ə jña Mizhocjimi c'o nte, o mamavi c'o vi jñandavi 'ñe c'o vi dyärävi. Nuc'ua cjanu o mbedyevi nu, ro mëvi a Jerusalén. 'Ma mü o cjogüvi na puncjü o jñiñi c'o tsja a Samaria, o xipjivi ə jña e Jesucristo c'o nte.

Felipe y el hombre de Etiopía

26 O ējē 'na o anxe Mizhocjimi nu ja mi bëbü e Felipe, o ē xipji:

—Ixtí mague a ma a sur, rí chépi c'e 'ñiji c'ü pedye a Jerusalén c'ü ni ma a Gaza, embe.

C'e 'ñiji cjogü cja 'na majadü. ²⁷⁻²⁸ Ixco ma c'ua e Felipe. Cja c'e 'ñiji mi pa 'na bëzo c'ü mi menzumü a Etiopía. Mi tágä cja 'na carro c'ü mi cjüt'ü o pjadü. Mi pjézhí na nojo, mi pjötpü texe c'o mi pë's'i e Candace c'ü mi reina a Etiopía. C'e bëzo ya vi 'ñeje a Jerusalén nu ja vi ma ma't'ü Mizhocjimi. 'Ma mü o jñanda e Felipe c'e bëzo, ya ma nzhogü ro ma cja o país a Etiopía. Mi xörü o jña Mizhocjimi c'ü vi dyopjü e Isaías c'ü mi profeta.

29 Nuc'ua o Espíritu Mizhocjimi o xipji e Felipe:

—Chézhí cja ne carro.

30 'Ma mü o chézhí e Felipe, o dyärä mi xörü c'e bëzo c'o vi dyopjü e Isaías. O mama c'ua e Felipe o dyönü:

—¿Cjo in pärägue pje ne ra mama yo in xörügue?

31 O ndünrrü c'ua c'e bëzo o mama:

—Ja rgá sö rá pärägö, 'ma dya cjó ra jítsigö? Ches'e rá min'hui, embe.

32 C'ü o jña Mizhocjimi c'ü mi xörü, je mi t'opjü nu c'ü mama a cjava:

Ra zidyiji c'e nte ja c'o nzi ga zidyiji o ndenchjürü, ra mbö't'üji.

Ja c'o nzi ga cja o ndenchjürü 'ma ãxäji, dya nzama o neji; je xo rga ciatjonu c'e nte 'ma ra tsjapüji c'o na s'o, dya pje ra mama.

33 Ra tsjapüji burla c'e nte ra jñünpüji ngüenda ra tsjapüji ra sufre, zö dya pje vi tsja.

¿Ja rgá sö ra 'ñeje o t'i cja ne xoñijomü? Na ngue ra mbö't'üji c'ü, eñe o jña Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Isaías.

34 O mama c'ua c'e bëzo o xipji e Felipe:

—Tsjacü favor rí xitsi cjó ngue c'ü ra sufre a cjanu. ¿Cjo ngueje c'e profeta c'ü o dyopjü ne jña, o ngue c'ü nan'ño?, eñe.

35 Nuc'ua e Felipe o xipji c'e bëzo pje mi ne ro mama c'e jña c'ü mi xörü, o xipji ja va mbö't'üji e Jesús; o xipji ngueje e Jesús c'ü ra salvazüji.

36 Ya mi cjogüvi nu ja mi po'o o ndeje. O mama c'ua c'e bëzo:

—Po'o va o ndeje. ¿Cjo ra sö rá jígö?

37 O ndünrrü c'ua e Felipe o xipji:

—Jenga jiyö. Sö, 'ma in creo co texe in mü'bü.

O ndünrrü c'ua c'e bëzo:

—Rí creogö e Jesucristo ngue o T'i Mizhocjimi, eñe c'e bëzo.

38 Cjanu o manda o bö'büji c'e carro. Nuc'ua e Felipe 'ñe c'e bëzo o dagüvi cja c'e carro, cjanu o dat'üvi cja c'e ndeje. O tsja c'ua e Felipe o jichi c'e bëzo. ³⁹ Cjanu o mbes'evi cja c'e ndeje. Nuc'ua o Espíritu

Mizhocjimi 'nango zidyi e Felipe. Nguec'ua c'e bëzo dya cja jñanda. Pero sido mi pa cja c'e 'ñiji, me mi mäjä. ⁴⁰Nuc'ua e Felipe mi bübü a Azoto. O mbedye a Azoto mi sät'ä nzi 'na jñiñi mi xipji c'o nte ja ga cja e Jesucristo, hasta o zät'ä a Cesarea.

9

Conversión de Saulo

¹ E Saulo me mi nu'u na ü c'o mi enh'e o mü'bü e Jesucristo c'ín Jmugöji, sido mi mama:

—Rá pöt'ügö texe c'o, eñe.

Nguec'ua o ma c'ua cja c'ü mi mero ndamböcjimi. ²O ma xipji:

—Rí ö'tc'ügö rí dyopjügue o carta c'o rá tjëdyi a ma a Damasco, rá jizhi cja c'o nintsjimi. Rí jñu's'ü c'ü ya i dyacügö sjëtsi nguec'ua 'ma cjó c'o rá töt'ügö a Damasco c'o sido o 'ñiji e Jesús, rá tjün't'ü co cadena rá siji a 'ñeva a Jerusalén, zö ri bëzo zö ri ndixü, eñe e Saulo.

O tsja c'ua c'e ndamböcjimi ja c'o nzi va xipji e Saulo. ³O ma c'ua e Saulo. 'Ma ya mi ngue ro zät'ä a Damasco, 'nango ejë c'ua a jens'e 'na jya's'ü c'ü me mi juëns'i c'ü o pjat'ü nu ja ma ejë e Saulo.

⁴Cjanu o ndögü c'ua e Saulo c'ü mi chägä, cjanu o dyärä c'ü mi mama a cjava:

—Nu'tsc'e Saulo, ¿jenga in cjapü ra sufre yo creozgö? Chjëntjui c'ü ri nguetscö c'ü ri cjacö rá sufre.

⁵O ndünrrü c'ua e Saulo o mama:

—¿Cjó ngue'tsc'e, nu'tsc'e nin t'ecjañõmü?

O ndünrrü c'ua c'ü ín Jmugöji o xipji e Saulo:

—Nguetscö e Jesús. In cjapü ra sufre yo creozgö. In chjëntjui nza cja 'na nzihüñü c'ü dya ne ra dyärä, c'ü me pjech'e c'e maza c'ü ni chjocüji, nguec'ua ga s'odü. Je xo ga cjatsc'e nu, 'ma dya rí dyätcägö ín jña, mas ra s'odü in mü'bü.

⁶ Me go zü c'ua e Saulo me go mbi, cjanu o mama:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿pjé in ne rá cjagö?

O ndünrrü c'ua e Jesús c'ín Jmugöji:

—Ixtí mague dya, rí sät'ä cja c'e ndajñiñi a Damasco; nujnu, ra xi'ts'iji c'ü rí tsja, embeji e Saulo.

⁷C'o bëzo c'o mi pöji e Saulo, me go pizhiji, dya mi sö ro ñaji. O dyäräji c'ü mi ña pero dya jñandaji. ⁸Nuc'ua e Saulo o nanga nu ja mi 'mana. Nuc'ua 'ma mü o xocü o ndö, dya cja mi janda. Nguec'ua o pënchp'iji o dyë, cjanu o ngüjnüji o zidyiji a ma a Damasco. ⁹'Ma mi bübü a Damasco, o zö jñi pa c'ü dya mi janda. Dya zi o jñõnü, ne ri ndeje.

¹⁰A Damasco mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjü e Ananías, mi enh'e o mü'bü e Jesucristo. Mizhocjimi o zopjü a t'ijí e Ananías o xipji:

—Nu'tsc'e Ananías.

O ndünrrü c'ua e Ananías:

—Mizhocjimi ín Jmuts'ügö, xitsigö pjé in ne rá cjagö.

¹¹ O mama c'ua Mzhocjimi o xipji:

—Ixtí mague cja c'e calle c'ü ni chjū Derecho. 'Ma rí sät'ä cja o ngumü e Judas, rí tsja t'önü cjo bübü nu 'na bëzo c'ü ni chjū e Saulo c'ü o jmus'ü a Tarso. Nudya na ötcögö. ¹² Ró unügö o nguinch'i 'na t'ijí o jñantc'a nu'tsc'e Ananías, i tsjogü cja c'e ngumü nu ja bübü, cja ni 'ñe's'e in dyëgue. Nguec'ua o jogü o ndö, o sö o jñanda na yeje. Je ga cjanu ró unügö o nguinch'i e Saulo.

¹³ O ndünrrü c'ua e Ananías o mama:

—Mzhocjimi ín Jmuts'ügö, na puncjü o cjuarma c'o o xitsi ja ga cja e Saulo. O tsjapü me go sufre c'o in ntegue c'o cärä a Jerusalén. ¹⁴ Nudya, cja säjä va, tjé 'na carta c'ü o dyopjü c'o ndamböcjimi. C'ü mama c'e carta, e Saulo pë's'i sjëtsi ra züçüjme rí texejme nutscöjme rí ma'tc'öjme, ra pantcajme a pjörü.

¹⁵ O ndünrrü c'ua Mzhocjimi o xipji e Ananías:

—Mague. Ya ró juajnügö e Saulo ra zopjü c'o in menzumügueji a Israel 'ñe c'o dya menzumü a Israel, 'ñe c'o o reyji. Nguec'ua ra mbâcâji ja ga cjazgö. ¹⁶ Rá xipji e Saulo c'ü ra sufre na puncjü, na ngue ra xipji ín jñagö yo nte, eñe Mzhocjimi va xipji e Ananías.

¹⁷ O ma c'ua e Ananías o zät'ä cja c'e ngumü nu ja mi bübü e Saulo. O cjogü a mbo, cjanu o 'ñe's'e c'ua o dyë e Saulo, cjanu o xipji:

—Nu'tsc'e Saulo, mi cjuarmats'ügö. E Jesús c'ín Jmugöji o jñetse, i jñanda 'ma ma ēcje cja 'ñiji. O ndäcjö ró ejë, ngue c'ua ra jogü in chö rí jñanda na yeje, 'ñe ngue c'ua ra ejë o Espíritu Mzhocjimi ra e bübü in mü'bü, eñe e Ananías.

¹⁸ Ixco ndögü c'ua cja o ndö e Saulo c'o mi nza cja o ts'ixisquë. Nuc'ua ya jñanda c'ua na jo. Nuc'ua cjanu o ji'i; ngue e Ananías o jichi.

¹⁹ Cjanu o zi o xëdyi; nguec'ua o zëzhi. Nuc'ua e Saulo, o mimiji ja nzi pa a Damasco co c'o mi enh'e o mü'bü e Jesucristo.

Saulo predica en Damasco

²⁰ Nuc'ua mi pa cja c'o nintsjimi mi pa zopjü c'o nte, mi xipjiji e Jesús ngue o T'i Mzhocjimi. ²¹ C'o o dyära mi ña e Saulo, me mi cijñi mi mamaji:

—Nujnu ngue nu mi cjapü me ra sufre c'o creo e Jesús c'o cärä a Jerusalén. C'ü vi 'ñeje a 'ñeva ngue c'ü ro zürü yo creo, ro ndün'tüji co cadena cja rrü zidiyiji cja c'o ndamböcjimi. Maco nudya, ya xipji o jña e Jesús yo nte, eñeji.

²² Pama Mzhocjimi xenda mi pjös'ü e Saulo ja ma zopjü c'o o menzumüji a Israel c'o mi cärä a Damasco. O mbenbeji c'o vi dyopjü c'o profeta ja rva cja c'ü vi 'ñeme Mzhocjimi ro manda. A cjanu o jizhi c'ü ngueje e Jesús c'ü vi 'ñeme Mzhocjimi. Nguec'ua anguezoji, dya sö pje ro mamaji.

Saulo escapa de aquella gente de Israel que no creía en Jesucristo

²³ O mezhe c'ua, c'o mi menzumü a Israel c'o mi cárä a Damasco o ñatsjéji o mamaji ja rvá mbö't'üji e Saulo. ²⁴ O mbärä e Saulo c'ü mi ne ro mbö't'üji. Xõmü ndempa mi pjörüji cja o ngoxtji c'e jñiñi, ngue c'ua 'ma ro mbedye e Saulo, ro mbö't'üji. ²⁵ 'Na nu xõmü, c'o mi ejme e Jesucristo, o mbös'üji e Saulo o mbedye libre cja c'e jñiñi. O xipjiji e Saulo o dyo'o cja 'na bos'i. Cjanu o sjö'büji cja c'e varda c'ü mi c'ot'ü cja c'e jñiñi.

Saulo en Jerusalén

²⁶ 'Ma mü o zät'ä e Saulo a Jerusalén, mi ne ro ndeñe c'o mi cárä nu c'o mi creo e Jesucristo. Pero texejí mi súji e Saulo, dya mi creoji c'ü ya mi ätpä o jña e Jesucristo. ²⁷ 'Na cjuarma c'ü mi chjü e Bernabé o recibido e Saulo. Cjanu o zidyi cja c'o apóstole o xipjiji:

—'Ma mi pa cja 'ñiji e Saulo, o jñetse c'ín Jmugöji; e Saulo o jñanda. C'ín Jmugöji o zopjü nu. Y'ma mi bëbü a Damasco, o xipji c'o nte ja ga cja e Jesús, dya zü, eñe e Bernabé.

²⁸ Nguec'ua o recibidoji c'ua e Saulo texe ja c'o mi jmürü c'o cjuarma a Jerusalén. ²⁹ Mi zopjü c'o nte mi xipjiji ja ga cja e Jesús c'ín Jmugöji, y dya mi sú. 'Ma mi zopjü c'o o menzumüji a Israel c'o mi ña griego, me mi söji o jña. Anguezoji o ñatsjéji o mamaji ja rvá mbö't'üji

c'ü. ³⁰ 'Ma mü o mbärä c'o cjuarma, o möji e Saulo a ma a Cesarea. Cjanu o xipjiji:

—Ra sö rí sät'äge na jo dya a Tarso, embeji e Saulo.

³¹ Nuc'ua c'o cjuarma c'o mi cárä cja c'e estado de Judea, dya cja mi nuji na ü c'o, dya cja pje mi cjapüji. Xo 'ñe c'o mi cárä cja c'e estado de Galilea 'ñe cja c'e estado de Samaria. Y xenda mi päräji ja ga cja e Jesucristo. Mi súji Mizhocjimi mi ätäji. O Espíritu Mizhocjimi mi pjös'ü anguezoji. Nguec'ua xe na puncjü c'o o creo.

Eneas es sanado

³² E Pedro mi pa texe nu ja mi cárä o cjuarma. 'Na nu pa, o ma a Lida o ma zengua c'o mi enh'e o mü'bü e Jesucristo. ³³ Mi bëbü nu 'na bëzo c'ü mi chjü e Eneas. Ya vi mezhe ocho cjë ma o'o cja ngama, dya mi sö ro 'ñomü. E Pedro o jñanda c'e bëzo. ³⁴ Cjanu o xipji:

—Eneas, e Jesucristo ra jocüts'ü. Rí ñanga rí xã'ma in nzama, embe.

Nuc'ua cjanu o nanga c'ua. ³⁵ C'o mi cárä a Lida 'ñe c'o mi cárä a Sarón, o jñandaji ya vi jogü c'e bëzo. O jyéziji c'ua c'o mi creoji, o creoji e Jesucristo.

Resurrección de Dorcas

³⁶ Cja c'e jñiñi a Jope, mi bëbü 'na ndixü c'ü mi chjü e Tabita c'ü mi enh'e o mü'bü e Jesucristo. Cja c'e idioma griego mi chjü e Dorcas. C'e ndixü mi unü o merio c'o dya pje mi pë's;i; me ma jonte mi pjös'ü texe c'o nte. ³⁷ C'o pa

10

Pedro y Cornelio

c'o, o zürü 'na ngueme o ndü. O xatüji o cuerpo, cjanu o ngöbüji cja 'na jyäxcumü. ³⁸A Jope mi bëxtjo a Lida. C'o cjuarma a Jope o dyäräji e Pedro mi bübü a Lida. Nguec'ua o ndäji ye cjuarma c'o o ma xipji e Pedro:

—Rvá ē ö'tc'öbe favor ixtá mö a Jope, eñevi.

³⁹Nuc'ua e Pedro o möji c'ua anguezevi. 'Ma mü o zät'äji, cjanu o zidyiji e Pedro cja c'e jyäxcumü. Ma cä nu na puncjü o ndixü c'o ya vi ndü nu xña. O ma böbüji cja o jmi e Pedro, me mi huépiji e Dorcas. O jíchiji e Pedro c'o pajna 'ñe c'o 'ñaja bitu c'o vi ndä'bä e Dorcas 'ma xe mi bübü. ⁴⁰E Pedro o xipji texe c'o ndixü ro mbedyeji. Nuc'ua cjanu o ndüñijomü o dyötü Mizhocjimi. Cjanu o jñanda c'e ndixü c'ü vi ndü, o xipji:

—Nu'tsc'e Tabita, ñanga.

Nuc'ua c'e ndixü o xocü c'ua o ndö o jñanda e Pedro. Cjanu o nanga o mimi c'ua. ⁴¹Nuc'ua e Pedro o pënchp'i o dyë c'e ndixü o bö'bü. Cjanu o ma'tü c'ua c'o ndixü 'ñe c'o 'ñaja c'o o nte Mizhocjimi, o jíchiji c'ü ya vi te e Tabita ya mi bübüti a Jope na yeje. ⁴²Texe c'o mi cära a Jope o dyäräji e Pedro vi tsjapü o te c'e ndixü. Nguec'ua na puncjü c'o o 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo c'ín Jmugöji. ⁴³Nuc'ua e Pedro o mezhe na puncjü o pa va mimi a Jope. Mi oxü cja o ngumü 'na bëzo c'ü xo mi chjü e Simón c'ü mi corti o xipjadü o animale.

¹A Cesarea mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjü e Cornelio. Mi manda cja 'na cien o tropa c'o mi xiji Tropa Italiana. ²Zö dya mi menzumü a Israel e Cornelio, pero mi sū 'ñe mi ma'tü Mizhocjimi. Xo 'ñe texe c'o mi cära o ngumü. Mi unü o merio c'o dya pje mi pë's'i. Pama mi ötü Mizhocjimi. ³'Na nu pa 'ma ya vi zünü jñi c'ü nzhä, Mizhocjimi o unü e Cornelio o jñanda 'na anxe, nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'íjí. O cjogü nu ja mi bübü o xipji:

—Nu'tsc'e Cornelio, eñe c'e anxe.

⁴Me go zü e Cornelio me go jñanda c'e anxe. Cjanu o xipji:

—¿Pje pjézhi, nu'tsc'e nin t'ecjañomü?

O ndünrü c'ua c'e anxe o mama:

—Rvá ē xi'ts'igö Mizhocjimi mä'c'äge. Na ngue in ötüğue c'ü, 'ñe in unü o merio yo dya pje pë's'i. ⁵Nudya rí chäjä o bëzo c'o ra ma a Jope ra ma siji 'na bëzo c'ü ni chjü e Simón Pedro. ⁶Nuc'ü, je oxü cja o ngumü 'na bëzo c'ü xo ni chjü e Simón c'ü corti o xipjadü o animale. C'e ngumü járä a squina cja nezapjü. Ra xi'ts'i e Simón Pedro pje ni jyodü rí tsjague, eñe c'e anxe va xipji e Cornelio.

⁷O ma c'ua c'e anxe c'ü mi ñavi e Cornelio. Nuc'ua e Cornelio o ma'tü c'ua yeje c'o o mbëpji, 'ñeje 'na c'o tropa c'ü mi teñe anguezze, c'ü xo mi sū Mizhocjimi. ⁸O xipjiji texe

c'o vi mama c'e anxe, cjanu o ndäji c'ua o möji a Jope.

⁹ C'ü na ye nu pa 'ma ya vi zünü jñisiarü, mi pöji cja 'ñiji ya mi ngue ro zät'äji a Jope. E Pedro o ndes'e a xes'e cja sotea cja c'e ngumü nu ja mi oxü, o dyötü Mizhocjimi. ¹⁰ Nuc'ua cjanu o zant'a, mi ne o xëdyi. 'Ma ma ät'äji o jñõnü, mi sö e Pedro nza cja c'ü dya cja mi bübü cja c'e sotea, mi sö nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'íjí. ¹¹ O jñanda ya vi xogü a jens'e. Cjanu o jñanda nza cja 'na manta c'ü me na nojo c'ü vi 'ñeje a jens'e o säjä a jõmü. O jñetse nza cja c'ü cjó c'o mi pënh'i nza nziyo squina. ¹² Cja c'e manta mi cã'ã o c'ijmi 'ñe o s'ü, 'ñe c'o pje nde ma animale c'o bübü nziyo o ngua. ¹³ Nuc'ua e Pedro o dyärä 'na jña c'ü vi 'ñeje a jens'e c'ü o mama:

—Nu'tsc'e Pedro, böbü rí pö't'ügue 'na yo animale rí sa.

¹⁴ O ndünrü c'ua e Pedro o mama:

—Iyö, ín Jmuts'ügö, dya ra sö. Nunca rí sagö o ts'ingue c'o na s'o c'o mama in leygue c'ü dya rá sagöjme, eñe e Pedro.

¹⁵ O ndünrü c'ua c'ü mi zopjü e Pedro, o mama:

—Dya rí mangue na s'o nu c'ü ya ró tjintscö, eñe Mizhocjimi.

¹⁶ Jñi vez va xipjiji a cjanu e Pedro. Y jñi vez va ndünrü a cjanu. Nuc'ua c'e manta cjanu o nguins'i c'ua a jens'e nu ja vi 'ñeje. ¹⁷ E Pedro me mi cijñi o mü'bü pje mi ne ro mama c'o vi jñanda. Jo nu säjä

c'ua cja c'e ngoxtji c'o bëzo c'o vi 'ñeje cja e Cornelio. Na ngue ya vi tsjaji t'önü ja mi bübü o ngumü e Simón. ¹⁸ O zenguateji c'ua, cjanu o tsjaji t'önü cjo mi bübü nu 'na bëzo c'ü mi chjü e Simón Pedro. ¹⁹ 'Ma mi cijñi e Pedro pje mi ne ro mama c'o vi jñanda, o ña c'ua o Espíritu Mizhocjimi o xipjiji:

—Cja säjä jñi bëzo c'o va ë junc'ü. ²⁰ Dyagü cja ne sotea rí möji co anguezeli. Dya rí yembeñë; nutscö ró täcjö o ejë c'o, embeji e Pedro.

²¹ O dagü c'ua e Pedro nu ja c'o ma böbü c'o bëzo c'o vi 'ñeje cja e Cornelio, cjanu o xipjiji:

—Nguetscö in jongüji. ¿Pje vi 'ñecjeji?, embeji.

²² Anguezeli o mamaji:

—O ndäcjöjme 'na bëzo c'ü ni chjü e Cornelio c'ü manda o tropa. Nuc'ü, sú Mizhocjimi y cja ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi c'o na jo. Texe yo in menzumügueji a Israel mamaji c'ü cja na jo c'e bëzo. Mizhocjimi o ndäjä 'na o anxe o ma zopjü e Cornelio. O xipji c'ü ro ndäcjöjme rá ë sints'ijme rá mö o ngumü, ngue c'ua rí zopjügue. Anguezeli ra dyärä c'o rí xipjigue, eñe c'o bëzo va xipjiji e Pedro.

²³ Nuc'ua e Pedro o xipji c'o bëzo o cjogüji cja c'e ngumü o ziji o xëdyi. Y o oxüji. Nuc'ua c'ü na jyas'ü, e Pedro o möji c'o bëzo. Xo möji ja nzi c'o cjuarma c'o mi cárä a Jope.

²⁴ C'ü na jñi nu pa, o zät'äji a Cesarea. E Cornelio ya ma te'be anguezoji; ya vi mbita c'o q' dyoiji 'ñe c'o mi päräji. Nuc'o, ya ma cäji nu. ²⁵ 'Ma mü o zät'ä e Pedro 'ñe c'o mi pöji cja q' ngumü e Cornelio, o mbedye c'ua e Cornelio o recibido e Pedro. O ndüñijomü cja q' jmi, nza cja 'ma ro ma'tü Mizhocjimi. ²⁶ Nuc'ua e Pedro o pënhcp'i q' dyë o bö'bü. O xipji:

—Böbü. Dya pje pjëtscö, xo rí ntetjogö nza cjatsc'e.

²⁷ O cjogüvi c'ua mi ñavi. E Pedro o jñanda ya vi jmürü na puncjü o nte. ²⁸ Cjanu o xipjiji:

—In pärägueji nutscöjme rí menzumüjme a Israel, dya sö rá dyocjöji nu'tsc'oji dya in menzumüji a Israel, ni rá cjogüjme cja in nzungueji rá ñnaji. 'Ma jiyö, 'na ra pëgazüjme c'o na s'o. Pero o jítscö Mizhocjimi c'ü dya cja rá mangö cjó na s'o. ²⁹ Nguec'ua 'ma mü o ma xitsi yo bëzo ro ēcjöjme yo, dya ró mangö: "Iyö", ro 'ñeñe. Nu'tsc'e Cornelio, xitscö pje vi chäjä o ma sizgö yo, eñe e Pedro.

³⁰ O mama c'ua e Cornelio:

—Ya sö nziyo pa, mi ötögö Mizhocjimi y mi mbempje. Ya vi zünü jñi c'ü nzhä. O ë c'ua 'na bëzo o ë böbü in jmigö. Mi je'e o bitu c'o me mi juëns'i. ³¹ O xitsi: "Nu'tsc'e Cornelio, Mizhocjimi o dyä'tc'ä c'o in ötü. Anguez pärä c'ü in cja, in unü o merio yo dya pje pë's'i", enze. ³² Xo xitsi: "Rí chäjä o bëzo c'o ra ma a

Jope ra ma siji 'na bëzo c'ü ni chjü e Simón Pedro. Nuc'ü, je oxü cja q' ngumü 'na bëzo c'ü xo ni chjü e Simón, c'ü corti q' xipjadü o animale. C'e ngumü järä a squina cja nezapjü", enzgö c'e bëzo c'ü ró janda. ³³ Nguec'ua ixtó täjä yo o ma sits'i. Pöcjü ï 'ñeje. Rí cäräjme a jmi Mizhocjimi rí texejme, rí ne rá äräjme c'o o jíts'i rí xitscöjme.

Discurso de Pedro en la casa de Cornelio

³⁴ Nuc'ua e Pedro o zopjü c'o nte o xipjiji:

—Dyäräji na jo. Nudya, rí pärägö Mizhocjimi dya juajnü cjó ra s'iya; ix na cjuana s'iya texe yo nte. ³⁵ Zö ja menzumü 'na nte, pero 'ma ra zü Mizhocjimi 'ñe ra tsja ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi c'o na jo, nu'ma, ra mäpä Mizhocjimi 'ma c'o. ³⁶ Mizhocjimi o ndäjä e Jesucristo o ë zocüjme nutscöjme rí menzumüjme a Israel. O xitscöjme ja rgá sö ra mäjä in mü'büji rí texeji, dya pje rá mbeñei. Na ngue e Jesucristo ngue in Jmugöji zö ja nde rí menzumüji.

³⁷ In pärägueji e Juan mi zopjü c'o nte mi jichiji co ndeje. Nuc'ua e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret, mi nzhodü a Galilea mi zopjü c'o nte. Xo 'ñe a Judea. ³⁸ Mizhocjimi o 'ñeme e Jesús o zopjü c'o nte. Q' Espíritu Mizhocjimi c'ü mi bübüvi, o unü q' poder. Nguec'ua mi pjös'ü c'o nte, y mi jocü c'o vi zürü q' s'ondajma e

Satanás c'ü dya jo. Na ngue Mizhocjimi mi bübü co anguezze. ³⁹ Nutscöjme rí apóstolejme ró jandajme c'o o tsja e Jesús a Jerusalén, 'ñe texe yo ja cārā c'o ín menzumügöjme a Israel. Nuc'ua o ndät'äji e Jesús cja ngronsi va mbö't'üji. ⁴⁰ Pero c'ü na jñi nu pa, Mizhocjimi o tsjapü o te. Cjanu o jizhi c'ü ya vi tetjo. ⁴¹ Pero dya texe yo nte o jñanda 'ma mü o te. Nguetsköjme ró jandajme. Na ngue o juancüjme Mizhocjimi rá xipijime yo nte. 'Ma ya vi te e Jesús, ró sigöjme o xëdyi anguezze. ⁴² O xitsköjme e Jesús rá zopjüjme yo nte, rá xipijime c'ü ngueje anguezze c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra jñünpü ngüenda c'o ya rguí ndü 'ñe c'o xe ri cārā. ⁴³ Texe c'o profeta o mamaji ja ga cja e Jesús. O mamaji 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü c'ü, ra perdonaoji 'ma c'o na s'o c'o vi tsjaji, eñe e Pedro.

Reciben el Espíritu Santo los que no son de Israel

⁴⁴ 'Ma xe mi ñia e Pedro, 'nango ējē c'ua a jens'e o Espíritu Mizhocjimi o ē bübü cja o mü'bü c'o mi ärä c'o jña. ⁴⁵ C'o vi ēji e Pedro cja o ngumü e Cornelio, ya mi creoji e Jesucristo. Anguezzeji xo mi menzumüji a Israel. Nguec'ua 'ma o ējē o Espíritu Mizhocjimi, me go nguijñiji cjanu o mamaji:

—¿Cjó ro mama ro unü o Espíritu Mizhocjimi yo dya menzumü a Israel?, eñeji.

⁴⁶ O mbäräji c'ü vi 'ñeje o Espíritu Mizhocjimi, na ngue o dyäräji c'o nte mi ñaji nan'ño idioma; xo mi mamaji c'ü me na nojo Mizhocjimi 'ñe me na jo. O mama c'ua e Pedro o xipji c'o o menzumüji:

⁴⁷ —Na jo ra ji'iyo; dya sö rá c'a's'üji. Na ngue Mizhocjimi o unü o Espíritu anguezzeji, ja c'o nzi va dyacöji, eñe.

⁴⁸ Nuc'ua e Pedro o xipji c'o nte c'o dya mi menzumü a Israel ro jiji, na ngue xo 'ñench'e o mü'büji e Jesús c'ü ín Jmugöji. Nuc'ua anguezzeji o xipjiji e Pedro c'ü ro mimi ja nzi pa co anguezzeji.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

¹ C'o apóstole c'o mi cārā a Judea 'ñe c'o 'ñaja cjuarma, o mbäräji c'ü vi creo o jña Mizhocjimi c'o dya mi menzumü a Israel. ² Cārā a Jerusalén c'o mama ni jyodü rá circuncidaoji. 'Ma mü o nzhogü e Pedro a Jerusalén, anguezzeji o huënh'iji c'ua e Pedro. ³ O xipjiji:

—¿Jenga i tsjogü o ngumü c'o dya ín menzumüji i siji o xëdyi? Maco dya circuncidao c'o, embeji e Pedro.

⁴ O ndünru c'ua e Pedro o xipjiji texe ja va cja. O mama:

⁵ —Mi bübügö cja c'e jñiñi a Jope. 'Na nu pa mi ötügö Mizhocjimi. Nuc'ua ró sö nza cja c'ü dya cja mi bübü, nza cja 'ma ro cjinch'i 'na t'íjí. Ró janda c'ü mi nza cja 'na manta c'ü ma nojo. O jñetse

nza cja c'ü cjó c'o mi pënh'i nza nziyo squina. Vi 'ñeje a jens'e o säjä a jõmü cja ín jmigö. ⁶ 'Ma ró janda na jo cja c'e manta, ró janda o c'ijmi 'ñe o s'ü 'ñe o animale c'o na sate, 'ñe c'o 'ñaja animale c'o bübü nziyo o ngua. ⁷ Nuc'ua ró ärägö 'na jña c'ü o mama: "Nu'tsc'e Pedro, böbü rí pö't'ügue 'na yo animale rí sa", enzgö c'e jña. ⁸ Nuc'ua ró tjünrögö ró xipji: "Iyö, ín Jmuts'ügö, dya ra sö. Nunca rí sagö o ts'ingue c'o na s'o c'o mama in leygue c'ü dya rá sagöjme", rí embegö. ⁹ Nuc'ua c'e jña c'ü vi 'ñeje a jens'e, o xitsi c'ua na yeje: "Dya rí mangue na s'o c'ü ya ró tjintscö", enzgö Mzhocjimi. ¹⁰ Jñi vez va xitscö a cjanu. Y jñi vez rvá tjünrü a cjanu. Nuc'ua c'e manta cjanu o nguins'i c'ua a jens'e nu ja vi 'ñeje. ¹¹ Nuc'ua jo nu zät'ä c'ua jñi bëzo cja c'e ngumü nu ja mi bünc'ö. Vi 'ñeji a Cesarea o ē zinzgöji. ¹² O xitsi o Espíritu Mzhocjimi ro möjme c'o bëzo, dya ro yembeñe. Xo 'ñe yo 'ñanto cjuarma, xo ró möcjöjme yo. 'Ma ró sät'äjme, ró cjogüjme cja o ngumü c'e bëzo c'ü vi ndäjä c'o o ma a Jope o ma sizgö. ¹³ Nuc'ua c'e bëzo o xitscöjme c'ü vi jñanda 'na anxe cja o ngumü. C'e anxe o zopjü o xipji: "Rí chäjä c'o ra ma a Jope ra ma siji e Simón Pedro. ¹⁴ Ra xi'ts'i ja rgui salvague, 'ñe texe yo cärä in nzungue", eñe c'e anxe va xipji c'e bëzo. ¹⁵ 'Ma ró zopjügö c'o mi cärä

c'e ngumü, 'nango ejë c'ua o Espíritu Mzhocjimi o ē bübü cja o mü'büji, ja c'o nzi va ejë cja ín mü'bügöji 'ma ot'ü 'ma mi cärägöji va. ¹⁶ Ró mbeñe c'ua c'e jña c'ü vi mama e Jesús c'ín Jmugöji. O mama: "E Juan mi jichi yo nte co ndeje. Pero ra zädä 'ma ra ejë o Espíritu Mzhocjimi ra ē bübü cja in mü'büji", eñe e Jesucristo.

¹⁷ O sido o ña e Pedro o mama:

—Mzhocjimi o unüji o Espíritu anguezeli 'ma o 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo c'ín Jmugöji, ja c'o nzi va dyacöji 'ma ró enh'e ín mü'bügöji c'ü. ¿Cjó nguetscö c'ü dya ro ätägö Mzhocjimi c'ü dya ro cjogü cja o ngumü c'e bëzo?, eñe e Pedro.

¹⁸ C'o nte c'o vi huënh'i e Pedro, 'ma mü o dyärä c'o mi mama, go juemeji. Cjanu o mamaji:

—Me na jo Mzhocjimi. Xo unü c'o dya menzumü a Israel ra dyäräji o jña. Nguec'ua 'ma ra jyëziji c'o na s'o ra nzhogü o mü'büji, ra bübütoji co Mzhocjimi.

La iglesia de Antioquía

¹⁹ 'Ma mü o pjat'üji o ndojo e Esteban, o mbürü o tsjapüji o sufre c'o mi creo e Jesucristo. Nguec'ua o c'ueñeji o möji cja c'o 'ñaja jñiñi. Bübü c'o o ma hasta cja c'e país a Fenicia, 'ñe c'e país a Chipre, 'ñe c'e jñiñi a Antioquía. Mi xipjiji o jña e Jesucristo c'o nu menzumüji c'o mi cärä nu. Pero c'o dya mi menzumü

a Israel, dya mi xipjiji c'o.
 20 Mi cārā a Antioquía c'o vi
 'ñeje a Chipre 'ñe a Cirene.
 'Ma mü o säji nu, o mbürü
 o zopjüji c'o mi ña griego c'o
 dya mi menzumü a Israel,
 o xipjiji o jña e Jesucristo
 c'ín Jmugöji. 21 Mzhocjimi
 o mbös'ü anguezoji o zopjüji
 na jo c'o nte. Nguec'ua c'o
 dya mi menzumü a Israel, na
 puncjü c'o o jyëzi c'o mi cre-
 oji, o 'ñench'e o mü'büji e Jesu-
 cristo c'ín Jmugöji.

22 C'o cjuarma c'o mi cārā
 a Jerusalén, o mbäräji c'ü vi
 creo c'o dya mi menzumü
 a Israel. Nguec'ua o ndäji e
 Bernabé o ma a Antioquía.
 23 'Ma mü o zätä, me go
 mäjä. Na ngue o unü ngüenda
 Mzhocjimi vi intsjimi na
 puncjü c'o nte. Nuc'ua cjanu
 o xipjiji sido ro 'ñejmeji co
 texe o mü'büji e Jesucristo
 c'ü ín Jmugöji. 24 Ma jonte
 e Bernabé. Mi cja ja c'o
 nzi ma 'ñünbü o mü'bü o
 Espíritu Mzhocjimi. Y mi
 creo e Jesucristo co texe o
 mü'bü. Nguec'ua 'ma mü o
 zopjü c'o nte, na puncjü c'o o
 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo
 c'ín Jmugöji.

25 Nuc'ua e Bernabé o
 mbedye a Antioquía cjanu o
 ma c'ua a Tarso o ma jyodü
 e Saulo. 26 'Ma o chöt'ü, o
 siji a Antioquía. O mezhevi
 'na cjë nu, mi zopjüvi c'o
 cjuarma y mi jichivi o 'ñiji e
 Cristo na puncjü o nte. Je
 ngue a Antioquía c'ü o mbürü
 o xiji cristiano c'o mi enh'e o
 mü'bü e Jesucristo.

27 'Ma mi bübü a Antioquía
 e Bernabé 'ñe e Saulo, o ejë ja
 nzi c'o mi profeta c'o vi 'ñeje
 a Jerusalén. 28 'Na c'o profeta
 mi chjü e Agabo. O Espíritu
 Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü.
 Nguec'ua o böbü nu ja mi
 jmurü c'o cjuarma, o mama
 c'ü ro ejë 'na tijimi ro sufreji
 texe cja c'o país. O zädä c'e
 jña 'ma mi manda e Clau-
 dio. 29 Nguec'ua c'o cjuarma
 c'o mi cārā a Antioquía o ñaji
 o mamaji c'ü ro mbenpeji o
 merio c'o cjuarma c'o mi cārā
 a Judea. C'ü ro sö nzi 'naja,
 ro mbös'üji c'o. 30 Nuc'ua
 'ma o jmutüji c'o merio, cjanu
 o ndäji c'ua e Bernabé 'ñe e
 Saulo o jñünüvi c'o merio o
 ma zopcüvi c'o mi pastor cja
 c'o cjuarma a Judea.

12

Muerte de Jacobo y encarcelamiento de Pedro

1 C'o pa c'o, mi rey e
 Herodes. O manda o ma
 zürüji ja nzi c'o mi ma'tü e
 Jesucristo, o tsjapü o sufreji.
 2 O manda o mbö'tüji co
 tjëdyi e Jacobo c'ü mi ngue o
 cjuarma e Juan. 3 Nguec'ua
 me co mäjä c'o mi menzumü
 a Israel c'o dya mi creo e
 Jesucristo. O unü ngüenda
 e Herodes c'ü me mi mäji;
 nguec'ua xo manda o ma
 zürüji e Pedro. Mi ngue c'o
 pa 'ma mi siji o tjömëch'i
 c'o dya mi bäns'ä. 4 'Ma o
 zürüji e Pedro, o manda e
 Herodes o pant'aji a pjörü.
 O manda c'ua dieciseis o
 tropa ro mbörüji e Pedro;
 ro pëpji nziyo tropa, cja rrü

cambiaji c'ua. O nguijñi e Herodes, 'ma ro nguarü c'e mbaxua c'ü ni chjü Pascua, ro jñünpü ngüenda e Pedro cja jmi c'o nte, cja rrü manda ro mbö't'üji. ⁵ Nguec'ua mi pjörüji na jo e Pedro. Pero c'o cjuarma c'o mi cárä a Jerusalén sido mi ötü Mizhocjimi co texe o mü'büji, c'ü ro mbös'ü na puncjü e Pedro.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶'Na nu xõmü 'ma ma bübü e Pedro a pjörü, mi 'nün't'ü o cadena nzi 'na o dyë. Y cada lado mi bübü 'na tropa c'ü xo mi tjün't'ü o dyë c'o cadena. Ma ïjí e Pedro. Xo mi bübü yeje tropa c'o mi pjörü cja o ngoxtji c'e pjörü. C'ü na jyas'ü, e Herodes ro jñünpü ngüenda e Pedro cja jmi c'o nte. ⁷C'e xõmü 'nango jñetse 'na o anxe Mizhocjimi. Y me go jya's'ü cja c'e cuarto. C'e anxe o 'ñünmbü o ximatjü e Pedro ngue c'ua o zö. Nuc'ua c'e anxe cjanu o xipji:

—Ixtí ñanga, embeji e Pedro.

Nuc'ua c'o cadena c'o mi 'nün't'ü o dyë, o ndögü c'ua. ⁸Nuc'ua c'e anxe cjanu o xipji e Pedro:

—Nzünt'ü in mbünt'ü, chin'ch'i in mbäcua.

O tsja c'ua e Pedro ja c'o nzi va mama c'e anxe. Nuc'ua c'e anxe cjanu o xipji:

—Chéjë in bitu cja rrí 'ñeje. Rá ot'ügo, rí bëpjague.

⁹O mbedye c'ua e Pedro mi bëpja cja c'e anxe. Dya mi pärä cjo ix na cjuana mi pedye cja c'e pjörü. Mi sö

nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'ijí. ¹⁰O cjogüvi yeje ngoxtji nu ja xo mi pjörü o tropa. Cjanu o zät'ävi cja c'e ngoxtji de t'ëzi c'ü mi mbedyeji a tji. C'e ngoxtji o xogütsjë c'ua. O mbedyevi c'ua o caminaovi 'na calle. 'Nango ojtjo c'ua c'e anxe, ya mi 'natsjë e Pedro. ¹¹Nuc'ua cjanu o mbärä c'ua e Pedro c'ü na cjuana vi mbedye cja c'e pjörü. Cjanu o mama c'ua:

—Nudya, rí pärägö Mizhocjimi o ndäjä c'ü o anxe o é 'ñevgue libre. Nguec'ua dya ro tsjacügö e Herodes ja c'o nzi ga ne c'o ín menzumügö c'o dya creo, eñe.

¹²'Ma mü o mbärä e Pedro c'ü na cjuana vi mbedye libre, cjanu o ma c'ua cja o ngumü e María c'ü nu nana e Juan c'ü xo mi chjü Marcos. Nujnu, mi jmurü na puncjü o cjuarma mi ötüji Mizhocjimi.

¹³'Ma mü o zät'ä e Pedro cja c'e ngumü, o toca cja c'e ngoxtji. O mbedye c'ua 'na xunt'i cja c'e patio o ma dyära cjo mi ngue. C'e xunt'i mi chjü e Rode. ¹⁴C'e xunt'i o mbätpä o jña e Pedro 'ma mü o zenguate, pero dya xopcü c'e ngoxtji. Na ngue me go möjä. Cjanu o cjuan'di o cjogü a mbo, o ma xipji c'o ma cä nu:

—E Pedro böbü cja ngoxtji, embeji c'o.

¹⁵O ndünrü c'ua angueziji o mamaji:

—Nu'tsc'e in locague, eñeji.

O mama c'ua c'e xunt'i:

—Iyö. Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, embeji c'o.

Anguezeji cjanu o mamaji:

—Iyö, dya ngue. Pe ngueje c'e anxe c'ü pjörü c'ü, eñeji.

¹⁶ E Pedro sido mi toca cja c'e ngoxtji. Nuc'ua c'o ma cä a mbo, cjanu o ma xopcüji c'e ngoxtji. 'Ma mü o jñandají c'ü mi ngue e Pedro, me go nguijñiji c'ua o mamaji:

—Pärä, ¿ja va mbedye a pjörü nu?

¹⁷ Nuc'ua e Pedro cjanu o tsja c'ua o seña co ə dyë ro ngo't'ü ə neji. Cjanu o xipjiji ja va 'ñeme libre Mizhocjimi angueze. Xo xipjiji:

—Nujyo, rí xipjigueji e Jacobo 'ñe c'o 'ñaja cjuarma, eñe.

Cjanu o mbedye c'ua, o ma c'ü 'na lugar.

¹⁸ C'ü na jyas'ü, me mi sū c'o tropa me mi pötü ma mamaji c'ü dya mi päräji ja vi ma e Pedro. ¹⁹ Nuc'ua e Herodes o ndäjä c'o o ma jyodü e Pedro, pero dya chöt'üji. Nguec'ua o tsjapü tönü c'o tropa c'o mi pjörü e Pedro, cjanu o manda o mbö't'üji c'o. Cjanu o mbedye a Judea o ma a Cesarea o ma mimi nu.

La muerte de Herodes

²⁰ E Herodes me mi ünbü c'o mi menzumü a Tiro 'ñe a Sidón. Nguec'ua anguezeji mi jodüji ja rvá jo'tp'üji c'ü. Na ngue c'o mi siji, mi tömüji cja c'e país nu ja mi manda e Herodes. Mi bübü 'na bëzo c'ü mi pjézhi na nojo cja ə palacio e Herodes. Nuc'ü, mi chjü e Blasto. C'o mi cärä a Tiro 'ñe a Sidón o möji cja e Blasto o ma ngö't'üji o merio o xipjiji:

—Pjöxcüjme rá jo'tp'ügöjme ne rey Herodes, embeji.

Nguec'ua e Blasto cjanu o ma cja e Herodes o ma xipji c'ü mi ne c'o mi menzumü a Tiro 'ñe a Sidón ro ñaji e Herodes. ²¹ Nuc'ua e Herodes o mbä'sä 'na pa, c'ü ro ñaji c'o mi menzumü a Tiro 'ñe a Sidón. 'Ma mü o zädä c'e pa, e Herodes o jye'e c'o me na zö, na ngue mi rey. Cjanu o ndägä cja c'ü ə sillä c'ü xiji trono. Cjanu o zopjü c'o nte. ²² Nuc'ua c'o nte chaque o mapjüji c'ua na jens'e o mama:

—Nu na ña'a, dya nte nu, Mizhocjimi nu, eñeji.

²³ E Herodes o jyëzi c'o nte o ma't'üji angueze. Dya mama:

—Dya rí matcügöji; nguextjo Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e rí ma't'üji, ro 'ñeñe.

Nguec'ua o ëjë 'naja ə anxe Mizhocjimi o ə tsjapü o zö'dyë e Herodes, o ngä'lä o dyoxü a mbeme. C'o dyoxü o zapü a mbo ə pjeme; dya mezhe o ndü.

²⁴ Xe na puncjü o nte c'o o dyärä ə jña Mizhocjimi o 'ñench'e ə mü'bü e Jesucristo.

²⁵ E Bernabé 'ñe e Saulo, 'ma o ma unüvi c'o merio c'o cjuarma a Judea, cjanu o mbedyevi a Jerusalén o nhogü o mövi a Antioquia mi sivi e Juan c'ü xo mi chjü Marcos.

13

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

¹ C'o cjuarma c'o mi cärä a Antioquia, mi bübü c'o mi

profeta 'ñe c'o mi xöpüte mi jizhiji o jña Mizzhocjimi. Mi ngue e Bernabé, 'ñe e Simón c'ü mi xiji Negro, 'ñe e Lucio c'ü mi menzumü a Cirene, 'ñe e Manaén c'ü junto va tevi e Herodes c'ü mi manda a Galilea, 'ñe e Saulo.² 'Na nu pa, mi ma't'üji Mizzhocjimi y mi mbempjeji. Nuc'ua o Espíritu Mizzhocjimi o ña c'ua o xipjiji:

—Ya ró juajnügö e Bernabé 'ñe e Saulo ra mbëpquivi. Ixtí chägueji ra ma tsjavi c'e bëpji, embeji c'o.

³ Nuc'ua 'ma mü o nguarü o ma't'üji Mizzhocjimi 'ñe o mbempjeji, cjanu o 'ñe's'eji o dyëji e Bernabé 'ñe e Saulo. Cjanu o ndäji ro mëvi cja c'o 'ñaja jñiñi ro ma mbëpivi Mizzhocjimi.

Los apóstoles predicán en Chipre

⁴ Ngueje o Espíritu Mizzhocjimi c'ü o ndäjä e Bernabé 'ñe e Saulo. Nuc'ua anguezevi cjanu o zidyivi e Marcos o möji c'ua a Seleucia. Nuc'ua o mbedyeji nu, o möji c'ua cja 'na barco o zät'äji cja c'e isla c'ü ni chjü a Chipre c'ü bübü a nde cja c'e ndeje.

⁵ O zät'äji a Salamina c'ü tsja a Chipre. Nuc'ua cjanu o möji c'ua cja c'o nintsjimi c'o bübü a Chipre nu ja ma't'ü Mizzhocjimi c'o menzumü a Israel. E Bernabé 'ñe e Saulo o zopjüvi c'o mi jmurü nu, o xipjiji o jña Mizzhocjimi. Mi dyoji e Marcos ngue c'ua ro mbös'ü anguezevi.⁶⁻⁸ Cja c'e isla a Chipre, mi gobernador e Sergio Paulo. Nuc'ü, mi

pé's'i na puncjü o pjeñe. Mi dyoju e Sergio Paulo 'na bëzo c'ü mi menzumü a Israel c'ü mi céro. Nuc'ü, mi chjü e Barjesús. Xo mi xiji e Elimas. Nuc'ü, mi cjapü mi ña o jña Mizzhocjimi, pero dya ma cjuana. E Bernabé 'ñe e Saulo 'ñe e Marcos o zät'äji texe cja c'o jñiñi cja c'e isla a Chipre. 'Ma mü o zät'äji cja c'e jñiñi a Pafos, nuc'ua e Sergio Paulo o zojnü c'ua angueziji. Na ngue me mi ne ro dyärä o jña Mizzhocjimi. 'Ma mü o ña e Bernabé 'ñe e Saulo, dya go ne e Elimas. Me mi jodü ja rvá ts'a's'ü, ngue c'ua c'e gobernador dya ro creo o jña Mizzhocjimi c'o mi mama e Bernabé 'ñe e Saulo.⁹ Nuc'ua o Espíritu Mizzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü e Saulo c'ü xo ni chjü e Pablo, me go jñanda e Elimas.¹⁰ Cjanu o xipji:

—Nu'tsc'e in cjapü in jichi yo nte, pero me na s'o c'o in cjague. In onpügue yo nte in xipjiji c'o dya cjuana. O t'its'ü e Satanás c'ü dya jo, in cjague o bëpji c'ü. In nugue na ü texe c'o na jo. Me na jo o 'ñiji Mizzhocjimi, pero nan'ño gui jichigue yo nte in xipjiji c'o dya cjuana.¹¹ Dyärä. Ra castigaots'ügue dya Mizzhocjimi ra tsja'c'ü rí ndëzhögue. Ra mezhe ja nzi o pa, dya rí jñanda o jya's'ü e jyarü, eñe e Pablo.

Nuc'ua o bëxõmü o ndö e Elimas, dya cja mi janda. Nguec'ua mi örü cjó ro pénchp'i o dyë ro ngüjnü.¹² 'Ma mü o jñanda c'e gober-

nador ja va ndëzhö e Elimas, me go nguijñi c'ua:

—Nunca rí janda a cjanu. Me na zézhi o jña Mizhocjimi, eñe.

Nguec'ua o 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

¹³ Nuc'ua e Pablo 'ñe c'o mi dyoji, cjanu o ndes'eji c'ua cja 'na barco o mbedyeji a Pafos o möji c'ua a Perge c'ü tsja cja c'e estado de Panfilia. 'Ma mü o zät'äji nu, nuc'ua e Juan Marcos o jyanbüji co anguezevi, o nzhogü o ma c'ua a Jerusalén. ¹⁴ Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé o mbedyeji a Perge o mövi c'ua a Antioquía c'ü bëxtjo cja c'e estado de Pisidia. Nuc'ua c'e pa 'ma mi söya c'o mi menzumü a Israel, o mövi cja c'e nintsjimi, cjanu o mimivi c'ua. ¹⁵ Cjanu o böbü c'ua 'na c'ü o xörü o jña Mizhocjimi. O xörü 'na pasaje cja c'o ley c'o o dyopjü e Moisés, 'ñe 'na pasaje c'ü o dyopjü c'o profeta. Nuc'ua c'o mi manda cja c'e nintsjimi, cjanu o mandaji 'naja c'ü o ma xipji e Pablo 'ñe e Bernabé:

—Mi cjuarmats'ügövi, 'ma in jünguevi 'na jña, xitscójme, embeji c'o.

¹⁶ Cjanu o böbü c'ua e Pablo o tsja o seña co o dyë c'ü dya cjó ro ña. Cjanu o mama:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji a Israel, 'ñetsc'eji dya in menzumüji a Israel pero in sūji Mizhocjimi, dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. ¹⁷ Mizhocjimi o juajnü c'o

ín mboxatitaji nutscöji rí menzumüji a Israel, o tsjapüji o nte. 'Ma mi cárä anguezeji a ma a Egipto, Mizhocjimi o intsjimi anguezeji, nguec'ua va ngäräji na puncjü. Nuc'ua o pjongüji libre cjanu o möji c'ua, na ngue me na zézhi angueze. ¹⁸ O mezhe c'ua cuarenta cjë mi pjörü Mizhocjimi anguezeji 'ma mi nzhodüji cja c'e majyadü. Zö mi cjadi c'o na s'o, pero Mizhocjimi mi pësp'iji pacien-cia anguezeji. ¹⁹ Mizhocjimi o chjotü c'o siete raza c'o mi cárä a Canaán. Cjanu o unü a Canaán c'o ín mboxatitagöji o tsjapü o cjadi. ²⁰ O mezhe cuatro ciento cincuenta cjë va 'ñeme Mizhocjimi c'o mi cja juesti cja c'o nte, hasta e Samuel c'ü mi bëpjá juesti, c'ü xo mi profeta. ²¹ O mezhe c'ua, c'o ín mboxatitaji o dyötüji Mizhocjimi ro 'ñeme 'naja anguezeji c'ü ro tsja rey. O 'ñeme c'ua e Saúl c'ü mi t'i cja e Cis, 'ñe mi mboxxbëche cja e Benjamín. O mezhe cuarenta cjë c'ü mi rey, mi manda cja c'o ín mboxatitaji. ²² Nuc'ua Mizhocjimi dya cja jyëzi xe ro manda e Saúl; o 'ñeme c'ua e David o tsja rey. O mama Mizhocjimi: "E David c'ü nu t'i e Isaí, me rí mäpägö c'ü; rí janda ätcägö c'ü. Ra tsja ja c'o nzi rgá negö", eñe Mizhocjimi. ²³ O mama Mizhocjimi c'ü ro 'ñeme 'na c'o o mboxxbëche e David ro 'ñe 'ñevguegöji libre nutscöji rí menzumüji a Israel. Ya tsja Mizhocjimi ja c'o nzi va mama, o ndäjä

'naja c'ü o ē 'ñevgueji libre cja c'o na s'o c'o rí cjaji. Nuc'ü, ngueje e Jesús. ²⁴ Ante c'ü ro zopjü e Jesús c'o nte, e Juan ya mi pëpi Mzhocjimi. Mi zopjü c'o ín menzumügöji mi xipjiji ro jyëziji c'o na s'o, ro nzhogü ə mü'büji cja Mzhocjimi. ²⁵ E Juan, 'ma ya mi ngue ro nguarü c'ü mi pëpi Mzhocjimi, o xipji c'ua c'o nte: "In pëzhgueji nguetscö c'ü o mama Mzhocjimi ra ē 'ñempc'oji libre, pero dya nguetscö; ngue c'ü cja va ejë. Bübü o mbëpjì c'o xäpcä ə mbäcua c'ü nu lamu ga mbös'ü. Nutscö, dya pje pjëtsö rá pjösc'ö a cjanu c'ü cja va ejë. Na ngue angueze me na nojo na puncjü; nutscö, dya pje ni muvizügö", eñe e Juan.

²⁶ O sido o ña e Pablo o mama:

—Rí zo'c'öji nu'tsc'oji ín menzumüts'ügöji a Israel, ə mboxbëchezüji e Abraham. Xo rí zo'c'öji nu'tsc'oji dya in menzumüji a Israel pero in sūji Mzhocjimi. Mzhocjimi ne c'ü rí pärägueji ja rgá sö rí salvagueji in texeji. ²⁷ Ma mü o ejë e Jesús, c'o ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o pje mi pjëzhi, dya mi päräji cjo vi 'ñeje cja Mzhocjimi. Ni xo ri ngue c'o 'ñaja nte a Jerusalén dya xo mi päräji. Dya unüji ngüenda cjo ya vi zädä ə jña Mzhocjimi c'o vi dyopjü c'o profeta, maco chjüma'ma xabaro mi xorüji ə jña Mzhocjimi. C'o profeta o mamaji c'ü mi jyodü ro ndü e Jesús. Nguec'ua va zädä c'o vi dyopjü c'o profeta.

²⁸ Zö dya chö'tp'üji c'ü vi tsja na s'o c'ü rví ndü, pero o dyötüji e Pilato c'ü ro manda ro mbö'tüji c'ü. ²⁹ Nguec'ua va zädä texe c'o mi t'opjü cja ə jña Mzhocjimi ja rvá tsjapüji e Jesús. Nuc'ua, bübü c'o o ma ts'üpcü ə cuerpo cja c'e ngronsi, cjanu o ma ngöt'üji cja 'na cueva. ³⁰ Zö ya vi ndü e Jesús, pero Mzhocjimi o tsjapü o te'e o bëbütjo na yeje. ³¹ O mezhe c'ua ja nzi c'ü o jñetse e Jesús, o jñanda na puncjü o nte c'ü ya vi te. C'o o jñanda, ngue c'o mi nzhodüji e Jesús ante c'ü ro mbö'tüji. Mi nzhodüji ndeze 'ma o mbürü o zopjü c'o nte a Galilea, hasta o zät'ä a Jerusalén. Nguec'ua zopjüji yo nte, xipjiji o te e Jesús.

³²⁻³³ Rí xi'tsc'öbe c'ü rgui mäcjeji. Nu c'e jña c'ü o xipji Mzhocjimi c'o ín mboxatitagöji, ya zädä yo cje yo rí cárägöji nutscöji ə mboxbëchezüji c'o. O tsjapü o te e Jesús ja c'o nzi ga t'opjü cja Salmo dos. Je mama a cjava c'e Salmo: "Ixi ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö. Ne pa dya, ró jizhi que nu'tsc'e ín Ch'itsc'ö", eñe Mzhocjimi. ³⁴ Mzhocjimi xo mama: "Rá intsjimits'ü ja c'o nzi rvá xipjigö e David." C'ü vi mama a cjanu Mzhocjimi, ngue c'ü ro tsjapü ro te e Jesús, c'ü dya ro dya'a ə cuerpo. ³⁵ Nguec'ua mama a cjava c'ü 'na Salmo: "Rí pärägö c'ü dya rí jyëzi ra dya'a ín cuerpagö. Na ngue i juancügö", eñe. ³⁶ E David o tsja rey cja c'o

o menzumüji c'o mi ngue ín mboxatitagöji; o tsja ja c'o nzi va mama Mzhocjimi. Pero 'ma o ndü, o dyögüji a lado nu ja ya vi dyögüji c'o ín mboxatitaji. Cjanu o dya'a o cuerpo. ³⁷ Pero 'ma mü o ndü e Jesús, Mzhocjimi o tsjapü o te, dya go dya'a o cuerpo. ³⁸ Nguec'ua rí xi'tsc'öji nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, ngueje e Jesús c'ü ra perdonaots'üji in nzhubüji c'o in tüji. ³⁹ C'o o ley Mzhocjimi c'o o dyopjü e Moisés, dya ra 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o. Pero 'ma rí 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, ra 'ñempc'eji libre texe cja c'o na s'o. ⁴⁰ Pjötpüji na puncjü ngüenda. Na ngue 'ma dya rí 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, ra zäda 'ma rí sufregueji ja c'o nzi va dyopjü c'o profeta. Je dyopjüji a cjava:

⁴¹ Nu'tsc'eji in cjacüji burla. Pero jñant'maji, rá cjagö c'o me na nojo, c'ü dya rí creoji zö cjó ra xi'ts'iji.

Y rí mangueji: “¿Ja rgá sö ra zäda yo?”

Pero rí chüji, eñe Mzhocjimi.

⁴² Nuç'ua e Pablo 'ñe c'o mi dyoji, cjanu o mbedyeji c'ua cja c'e nintsjimi. C'o nte me go mamaji c'ua:

—Tsjacüjme favor rí 'ñejui ra chjün, rí é yepe rí xitscojme yo i xitsijme dya.

⁴³ 'Ma mü o nguarü c'e culto, na puncjü c'o mi menzumü a Israel c'o o ndeñe co e Pablo 'ñe e Bernabé. Xo 'ñe c'o dya mi menzumü a Israel

pero mi ma't'üji Mzhocjimi, anguezeji xo na puncjü c'o o ndeñe co e Pablo 'ñe e Bernabé. Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé o zopjüvi c'ua anguezeji o xipjiji:

—Nu'tsc'eji rí sido rí dyätpäji o jña e Jesucristo. Ngueje c'ü o ndäjä Mzhocjimi o é mböxcüji.

⁴⁴ Nuc'ua c'ü na ye nu xabaro, o é c'ua texe c'o mi cárä c'e jñiñi o é dyäräji o jña Mzhocjimi. ⁴⁵ C'o mi menzumü a Israel, 'ma mü o jñandaji xo vi jmürü na puncjü o nte c'o dya mi menzumü a Israel, o sjeyaji c'ua na puncjü. O zadüji e Pablo o mamaji c'ü dya ma cjuana c'ü mi mama. ⁴⁶ Dya zü e Pablo 'ñe e Bernabé, o mamavi:

—Nu'tsc'eji rí menzumügöji a Israel, ngue'tsc'eji ot'ü ró xi'tsc'öbe o jña Mzhocjimi. Pero dya i ñeji. Nguec'ua, zö Mzhocjimi ne ra 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o, pero dya sö. Na ngue dya in creoji c'ü xi'ts'iji. Nguec'ua dya cja rá zo'c'öbe; rá zopjübe c'o dya ngue ín menzumügöji. ⁴⁷ Ngue c'ü o xitsibe Mzhocjimi. O mama a cjava:

Ró juan'c'ü rí zopjü yo nte yo dya menzumü a Israel yo cárä texe cja ne xoñijömü,

ngue c'ua ra salvaji ra bübü ín jya's'ügö cja o mü'büji, eñe Mzhocjimi.

A cjanu va mama e Pablo.

⁴⁸ C'o dya mi menzumü a Israel, 'ma mü o dyäräji

c'o jña c'o o mama e Pablo, me go mäji o mamaji c'ü me na jo o jña Mzhocjimi. Bübü c'o o 'ñench'e ə mü'bü e Jesús. Nguec'ua o bübüütjoji co Mzhocjimi. Nuc'o, ngue c'o ya vi juajnü Mzhocjimi.

⁴⁹ Nuc'ua ə jña e Jesucristo c'ín Jmugöji, o mamaji texe c'o jñiñi cja c'e estado. ⁵⁰ Nuc'ua c'o mi menzumü a Israel, o dyü't'üji c'o ndixü c'o pje mi pjézhi cja c'e jñiñi c'o mi ma't'ü Mzhocjimi. Xo dyü't'üji c'o bëzo c'o pje mi pjézhi. Nguec'ua o nuji na ü e Pablo 'ñe e Bernabé, cjanu o pjongüji nu. ⁵¹ Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé 'ma mü o mbedyevi nu, cjanu o jyä'bävi c'ua o jõmü c'o mi jäs'ä cja o mbäcuavi, ngue c'ua ro mbärä c'o mi menzumü nu, c'ü vi tsjaji c'o na s'o, dya recibidoji anguezevi. Cjanu o mëvi cja c'e jñiñi a Iconio. ⁵² C'o mi cärä a Antioquía c'o vi 'ñench'e ə mü'bü e Jesucristo, zö mi nuji na ü c'o, pero ə Espíritu Mzhocjimi me go 'ñünbü ə mü'büji o tsjapüji me go mäji.

14

Pablo y Bernabé en Iconio

¹ Ma mi bübüvi e Pablo 'ñe e Bernabé a Iconio, o mëvi cja c'e nintsjimi nu ja mi pa c'o mi menzumü a Israel. O zopjüvi c'o nte ja c'o nzi ma zopjüvi cja c'o 'ñaja jñiñi. Nuc'ua na puncjü c'o o 'ñench'e ə mü'bü e Jesucristo. C'o o creo, mi cärä c'o mi menzumü a Israel; xo mi cärä c'o dya mi menzumü a Israel. ² C'o mi menzumü a Israel c'o dya go ne

go creo, o dyü't'üji c'o dya mi menzumü a Israel. Nguec'ua va nguijñiji c'o na s'o, o nuji c'ua na ü e Pablo 'ñe e Bernabé. ³ E Pablo 'ñe e Bernabé o mezhe va mimivi a Iconio. Mi zopjüvi c'o nte, dya mi süvi. Mi xipjiji:

—Me s'iylats'üji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, mi eñevi.

Nguec'ua c'ü ín Jmugöji o unüvi poder o tsjavi c'o na nojo c'o nunca mi janda c'o nte. Nguec'ua va mbäräji c'ü na cjuana c'o mi mama e Pablo 'ñe e Bernabé. ⁴ C'o mi cärä a Iconio, dya mi 'natjo ə pjeñe ma nguijñiji. Mi cärä c'o mi teñe c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi ätpä ə jña e Jesucristo; mi cärä c'o mi teñe c'o apóstole c'o mi ngue e Pablo 'ñe e Bernabé. ⁵ Nuc'ua c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi ätä c'o apóstole, cjanu o ma ñaji c'ua c'o pje mi pjézhi cja c'e jñiñi. Xo ñaji c'o 'ñaja nte c'o dya mi menzumü a Israel. O mamaji c'ü ro tsjapüji burla c'o apóstole, cja rrü pjat'üji o ndojo. ⁶⁻⁷ Pero e Pablo 'ñe e Bernabé o mbärävi. Nguec'ua o c'ueñe o mëvi c'ua a Listra 'ñe a Derbe c'o tsja cja c'e estado de Licaonia. Nujnu, o zopjüvi c'o nte o xipjiji ja rvá sö e Jesús ro 'ñeme libre anguezoji cja c'o na s'o. Xo zopjüvi c'o nte cja c'o 'ñaja jñiñi c'o bëxtjo mi chäji.

Apedrean a Pablo en Listra

⁸ A Listra mi bübü 'na bëzo c'ü dya mi sö ro nzhodü, mi junrü a jõmü. Je ma cjanu ndeze 'ma o jmus'ü. ⁹ Nuc'ü,

o dyärä mi ña e Pablo 'ma mi zopjü c'o nte. E Pablo o jñanda na jo c'e bëzo, o mbärä c'ü mi junt'ü o mü'bü c'e bëzo c'ü ro sö Mzhocjimi ro jocü. ¹⁰ Nguec'ua o ña c'ua na jens'e e Pablo o xipji c'e bëzo:

—Böbü dya, rí böbü derecho, eñe.

O böbü na zëzhi, cjanu o nzhdöü c'ua. ¹¹ Na puncjü o nte c'o o jñanda e Pablo ja va jocü c'e bëzo. O mapjüji c'ua na jens'e o ñaji c'e jña Licania o mamaji:

—Nujyo, ngue yo ín ts'itagöji yo rí ma't'üji. O mbëzhi o nte nza cjazgöji. O ejui nu ja rí cärägöji o ë nugüji, eñeji.

¹² Cjanu o jñusp'üji c'ua ts'ita Júpiter e Bernabé. E Pablo, o jñusp'üji ts'ita Mercurio, na ngue mi ngue e Pablo c'ü mi zopjü c'o nte. ¹³ A tji cja o ngoxtji c'e jñiñi nu ja mi cjogüji, mi järä 'na templo nu ja mi ma't'üji e Júpiter. Nuc'ua c'ü mi mböcjimi cja c'e templo o siji o toro cja o ngoxtji c'e jñiñi. C'o toro ya vi ndepeji o ndäjnä. C'e mböcjimi 'ñe c'o nte mi ne ro mbö't'üji c'o toro, cja rrü mbäsp'äji e Pablo 'ñe e Bernabé c'ü rví ma't'üji. ¹⁴ E Pablo 'ñe e Bernabé 'ma mü o mbärävi c'ü mi ne ro tsja c'o nte, o cjuan'divi o cjogüvi a nde nu ja mi cärä c'o nte. O ts'üdü o bituvi, o mapjüvi c'ua na jens'e o mamavi:

¹⁵ —Nu'tsc'oji in bëzoji, ejenga in ne rí pötcübe o toro? Maco rí ntetjogöbe nza cjatc'eji. C'ü rvá ècjöbe, rá xi'tsc'öbe ja rgá sö ra

'ñempc'oji libre cja c'o na s'o. Ni jyodü rí jyëziji yo ts'ita. Dya cja rí creoji, na ngue dya sö ra mböxc'üji. Rí 'ñench'e in mü'büji Mzhocjimi c'ü bübü para siempre, c'ü o dyätä e jens'e 'ñe ne xoñijomü, 'ñe texe yo bübü a jens'e 'ñe yo bübü cja ne xoñijomü. Xo dyätä yo ndeje 'ñe texe c'o cä'a nu. ¹⁶ Mi jinguä Mzhocjimi o jyëzi texe c'o nte mi cjadi ja c'o nzi ma netsjëji. ¹⁷ Pero Mzhocjimi mi unü c'o mi jyodü c'o nte; xo 'ñetscöji dacöji c'o pje ni jyodüzüji. Va penqueji o dyebe; dacüji o ts'itjö. Nguec'ua me rí mäçjöji, bübü c'ü rá sigöji. A cjanu, ngue c'ü rga pärägöji bübü Mzhocjimi, eñe e Pablo 'ñe e Bernabé.

¹⁸ Zö mi mamavi a cjanu, pero c'o nte siempre mi ne ro mbö'tp'üji o toro anguezevi. Pero o sido o xipjivi c'ü dya ro tsjaji a cjanu.

¹⁹ Cjanu o säjä c'ua a Listra ja nzi o nte c'o mi menzumü a Israel, vi 'ñeji a Antioquia 'ñe a Iconio. O dyü't'üji c'ua c'o mi cärä a Listra o pjat'üji o ndojo e Pablo. Cjanu o ngüt'üji c'ua va pjongüji a tji cja c'e jñiñi. Mi pëzhiji ya vi ndü. ²⁰ Nuc'ua cjanu o ë c'ua c'o cja vi 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, o ë böbüji nu ja mi 'mana e Pablo. Nuc'ua e Pablo cjanu o nanga c'ua, o cjogü na yeje cja c'e jñiñi. C'ü na ye nu pa, o mbedyevi nu e Bernabé o mövi a Derbe.

²¹ A Derbe o zopjüvi c'o nte o xipjiji o jña Mzhocjimi. Na puncjü c'o o 'ñench'e o mü'bü

e Jesucristo. Nuc'ua cjanu o nzhogü o mëvi a Listra 'ñe a Iconio 'ñe a Antioquía.²² O zopjüvi c'o mi creo e Jesucristo, o xipjiji:

—Nu'tsc'eji sido rí 'ñejmeji e Jesucristo. Dya pje rí tsijíñiji 'ma pje c'o cja'c'üji. Na ngue 'ma cjó c'o unü o mü'bü Mzhocjimi ra dyätä, nuji na ü 'ma c'o, y pje c'o cjapüji, embeji c'o.

Nguec'ua o zézhiji, dya züji.²³ Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé cjanu o juajnüvi c'ua c'o ro tsja pastor nzi 'naja jñiñi. C'o cjuarma c'o mi cárä nu, 'ñe c'o apóstole o mbempjeji. Nuc'ua c'o apóstole o dyötüvi Mzhocjimi ro mbös'ü c'o pastor 'ñe c'o 'ñaja cjuarma, na ngue vi creoji. Cjanu o mbedyevi o mëvi c'ua.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

²⁴ O huench'evi c'ua cja c'e estado de Pisidia o zät'ävi a Perge c'ü tsja a Panfilia. ²⁵ 'Ma mü o nguarü o zopjüvi c'o mi cárä nu, cjanu o zöbüvi o mëvi a ma a Atalia. ²⁶ Nujnu, o ndes'evi cja 'na barco c'ü mi ma a Antioquía c'ü tsja a Siria. Je mi mëvi nu, na ngue nujnu ngueje nu ja vi dyötü Mzhocjimi c'o cjuarma, ro mbös'ü e Pablo 'ñe e Bernabé cja c'e bëpji. Je mi mëvi nu, na ngue ya vi cjuatüvi c'e bëpji. ²⁷ 'Ma o zät'ävi a Antioquía, o zojnüvi c'ua c'o cjuarma. 'Ma mü o jmürüji, nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé o xipjiji ja va mbös'ü Mzhocjimi va zopjüvi c'o

nte. Xo xipjiji Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü c'o dya mi menzumü a Israel, xo dyätpäji o jña e Jesucristo.²⁸ O mezhe c'ua na puncjü o pa, mi cáräji co c'o mi cárä a Antioquía c'o mi enh'e o mü'bü e Jesucristo.

15

La reunión en Jerusalén

¹ C'o pa c'o, xo säjä c'ua ja nzi o bëzo a Antioquía c'o vi 'ñeje a Judea. O zopjüji c'o cjuarma o xipjiji:

—'Ma dya ra circuncidaots'üji ja c'o nzi va dyopjü e Moisés, dya ra sö rí salvagueji, embeji c'o cjuarma c'o mi cárä a Antioquía.

² E Pablo 'ñe e Bernabé o mamavi c'ü dya ro sö ro circuncidaoji c'o mi menzumü a Antioquía. Nguec'ua va zöji c'ua o jña c'o. Nguec'ua c'o cjuarma a Antioquía o xipjiji e Pablo 'ñe e Bernabé ro mëvi a Jerusalén, 'ñe ja nzi anguezoji, ro ma ñaji c'o apóstole 'ñe c'o pastor, ro dyönüji cjo mi jyodü ro circuncidaoji c'o dya mi menzumü a Israel.

³ Cjanu o möji c'ua. Bübü o cjuarma c'o o ma zogüji. 'Ma o cjogüji a Fenicia 'ñe a Samaria, o zät'äji c'o jñiñi nu ja mi cárä o cjuarma. O xipjiji c'ü ya vi creo na puncjü o nte c'o dya mi menzumü a Israel. Nguec'ua me co mäjä c'o cjuarma.

⁴ 'Ma mü o zät'äji a Jerusalén, c'o apóstole 'ñe c'o pastor 'ñe c'o 'ñaja cjuarma o recibidoji e Pablo 'ñe e

Bernabe 'ñe c'o ma dyojo. Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé cjanu o mamavi ja va mbös'ü Mzhocjimi o zopjüvi c'o dya mi menzumü a Israel.⁵ Mi bübü nu ja nzi o fariseo c'o vi creo e Jesucristo. O böbüji c'ua cjanu o mamaji:

—Ni jyodü rá circuncidaogöji c'o dya menzumü a Israel c'o ätpä ő jña e Jesucristo. Xo rá xipjiji ni jyodü ra dyätäji ő ley Mzhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés, eñesi.

⁶ Nguec'ua o tsjaji 'na junta, o jmurü c'o apóstole 'ñe c'o pastor o ñaji ja rvá xipjiji c'o dya mi menzumü a Israel.⁷ Nuc'ua 'ma ya vi mezhe vi zöji o jña, o böbü e Pedro o xipjiji:

—Mi cjuarmats'ügöji, *in* pärägueji ya mezhe ja nzi cjë, Mzhocjimi o juancügö nguetscö ot'ü ró zopjügö c'o dya menzumü a Israel ró xipjiji ja rvá 'ñemeji libre cja c'o na s'o. 'Ma o dyäräji c'o ró xipjiji, o creoji.⁸ Ja c'o nzi va dyacöji Mzhocjimi ő Espíritu, je xo ga cjanu va unü yo dya menzumü a Israel c'o ya 'ñench'e ő mü'bü e Jesucristo. Na ngue Mzhocjimi pätäpä ő mü'bü texe yo nte.⁹ Angueze dya juajnü cjó ra s'iya. O ndintspi ő mü'bü yo dya menzumü a Israel 'ma o 'ñench'e ő mü'büji e Jesucristo, ja c'o nzi va ndintsqui ín mü'bügöji.¹⁰ Maco Mzhocjimi ya recibido yo dya menzumü a Israel, ¿jenga *in* xipjiji ni jyodü ra dyätäji c'o ley? Dya rí tsjaji a cjanu;

'na ra ünnec'üji Mzhocjimi. C'o ín mboxatitagöji mi söji na jyü c'o ley, dya sö ro cumpleji c'o. Ni xo ri nguetscöji. ¹¹ Rí pärägöji na s'ozgöji pero ra salvazügöji Mzhocjimi na ngue me s'iyazüji e Jesús c'ín Jmugöji. Je xo rga cjanu rgá salva yo dya menzumü a Israel, eñe e Pedro.

¹² 'Ma mü o nguarü o ña e Pedro, dya cjó cja ndünru. Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé o zopjüvi c'o mi cáränu, o xipjiji ja va mbös'üvi Mzhocjimi va zopjüvi c'o dya mi menzumü a Israel. O mbös'ü o tsjaví c'o na nojo c'o nunca mi janda c'o nte.¹³ 'Ma mü o nguarü o ñavi, cjanu o ña c'ua e Jacobo o xipji c'o mi cáränu:

—Mi cjuarmats'ügöji, dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji.¹⁴ Ya xitsiji e Simón Pedro c'ü ya mezhe Mzhocjimi xo juentse yo dya menzumü a Israel, xo tsjapü ő nte yo.¹⁵ Nujyo, ngue yo o dyopjü c'o profeta c'ü ro zädä. C'o o dyopjüji je mama a cjava:

¹⁶ Yo nte, dya cja matcüji ja c'o nzi va matcüji cja c'e ngumü de xipjadü c'ü o dyät'ä e David.

Nguec'ua 'ma ra zädä c'o pa, rá nzhogö rá cjacü yo nte ra matcüji na yeje.

¹⁷⁻¹⁸ Rá cjacü ín ntegö c'o 'ñaja nte, zö ja nde menzumüji.

Ra jyongüji ra mbäcäji, eñe Mzhocjimi.

Nujyo, o jítscöji ndeze mi jin-guä yo.

Je ga cjanu va mama c'o profeta.

¹⁹ O sido o ña e Jacobo o mama:

—C'ü rí mangö, yo dya menzumü a Israel c'o ya ejme dya Mizhocjimi, dya ni jyodü rá xipjiji ra circuncidaoji ja c'o nzi ga mama c'o ley. ²⁰ C'ü rá cjaji, rá penpeji 'na carta rá xipjiji c'ü dya ra zaji o ts'ingue o animale c'o päsp'äji yo ts'ita. C'o bëzo, dya ra tsäji o ndixü; c'o ndixü, dya xo ra tsäji o bëzo. Xo 'ñe c'o dya be chjüntü. Xo rá xipjiji, dya ra zaji o ts'ingue o animale c'o dya mbedye o cji. Dya xo ra ziji o cji. ²¹ Rá xipjiji a cjanu. Na ngue ya mezhe jizhiji o ley e Moisés texe cja c'o ciudad. 'Ma xabaro xörüji cja nintsjimi c'e ley, eñe e Jacobo.

²² Nuc'ua o nguejme conforme c'o apóstole 'ñe c'o pastor 'ñe c'o 'ñaja cjuarma. O juajnüji c'ua yeje cjuarma c'ü ro möji a Antioquia e Pablo 'ñe e Bernabé. Nuc'o, mi xo'ñivi cja c'o cjuarma. C'ü 'naja mi chjü e Judas Barsabás; c'ü 'naja mi chjü e Silas. ²³ O dyopjüji 'na carta o jñu's'üji a cjava:

"Nutscöjme rí apóstolegöjme 'ñetscöjme rí pastorgöjme rí pen'c'öjme ne carta. Rí zenguats'üjme cjuarma, nu'tsc'eji dya in menzumüji a Israel in cäräji a Antioquia 'ñe texe cja ne estado de Siria 'ñe ne estado de Cilicia. ²⁴ C'ü rgá pen'c'öjme ne carta, ró ärägöjme bübü c'o o mbedye va ja rí cärägöjme

c'o o ña nuc'üji. O xi'ts'iji ni jyodü ra circunciaots'üji 'ñe rí tsjaji c'o mama o ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés. Nguec'ua dya in páräji ja ngue c'ü rí creoji. Nu c'o o ña xi'ts'iji a cjanu, dya ró tägöjme c'o. ²⁵ Ya ró ñagöjme ró juajnüji yeje cjuarma rá täcøjme ra éji e Bernabé 'ñe e Pablo, ra 'ñe zenguats'üji. Me rí s'iyagöjme anguezevi. ²⁶ Zö cjogüvi na puncjü peligro 'na ra mbö'l'üji c'o, pero sido zopjüvi yo nte, xipjiji o jña e Jesucristo c'ín Jmugöji. ²⁷ Ró juajnüji e Judas 'ñe e Silas ra éji e Bernabé 'ñe e Pablo. E Judas 'ñe e Silas ra xi'ts'iji nu yo ró opjüji me cja ne carta. ²⁸ O Espíritu Mizhocjimi o dyacöjme o pjeñe, o jítscojme c'o rá xi'tsc'öjme rí tsjaji. Y na jo, ngueextjo c'o rá xi'tsc'öjme c'o. 'Ma jiyö, 'na rí sögueji na jyü. ²⁹ Yo rá xi'tsc'öjme, ngue c'ü dya rí saji o ts'ingue o animale c'o päsp'äji yo ts'ita. Dya xo rí siji o cji. Dya xo rí saji o animale c'o dya mbedye o cji. Nu'tsc'eji in bëzoji, dya rí tsäji o ndixü; 'ñetsc'eji in ndixüji, dya rí tsäji o bëzo. Xo 'ñetsc'eji dya be in chjüntüji. 'Ma dya rí tsjaji yo na s'o, in cjava na jo'ma. Zenguaji, Mizhocjimi ra mböxc'üji", eñe c'e carta va dyopjüji.

³⁰ Cjanu o ndäji c'ua e Judas 'ñe e Silas o ndëdyivi c'e carta, o möji e Bernabé 'ñe e Pablo a Antioquia. 'Ma mü o zät'äji, cjanu o xipjiji c'ua c'o cjuarma a Antioquia ro jmurüji. 'Ma o jmurüji, o

unüji c'ua c'e carta. ³¹ 'Ma mü o xörüji c'e carta, me go mäji na ngue ma jo c'o jña c'o mi t'opjü nu. ³² E Judas 'ñe e Silas mi profetavi. O xipjivi na puncjü o jña c'o cjuarma, o jíchiji ja ga cja o jña Mízhocjimi. Nguec'ua c'o cjuarma xenda go zézhiji cja o jña Mízhocjimi. ³³ E Judas 'ñe e Silas o mezhevi ja nzi pa a Antioquía. Nuc'ua 'ma mü o nzhogüvi nu ja vi 'ñeji e Bernabé 'ñe e Pablo, c'o cjuarma a Antioquía o xipjiji anguezevi: —Mízhocjimi ra mböxc'üvi.

Xipjivi ra mbörü Cjimi c'o o ndäc'äji, eñeji.

³⁴⁻³⁵ E Pablo 'ñe e Bernabé xe go mimivi a Antioquía. Anguezevi 'ñe c'o 'ñaja xöpüte mi jizhiji mi mamaji o jña Mízhocjimi.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶ O mezhe c'ua ja nzi o pa, o mama c'ua e Pablo o xipji e Bernabé:

—Na jo rá më cja c'o jñiñi nu ja ya ró zopjüvi o jña Mízhocjimi c'o nte. Rá ma zenguavi c'o cjuarma, rá nuvi pje cjaji, eñe e Pablo.

³⁷ E Bernabé mi ne ro zidyivi e Juan Marcos. ³⁸ Pero o mama e Pablo c'ü xenda na jo 'ma dya ro zidyivi c'ü. Na ngue e Marcos vi jyanbüji co anguezevi a Panfilia; dya sido cja c'e bëpji co anguezevi. ³⁹ Nguec'ua o zövi c'ua o jña e Bernabé e Pablo. Nguec'ua va xögüvi c'ua. Nuc'ua e Bernabé cjanu o mëvi e Marcos. O mbes'evi cja 'na barco o mëvi a Chipre. ⁴⁰ Nuc'ua

e Pablo o juajnü e Silas ro mëvi ro mbëpivi Mízhocjimi. C'o cjuarma a Antioquía o dyötpüji Mízhocjimi ro mbös'ü e Pablo 'ñe e Silas. Cjanu o mëvi c'ua. ⁴¹ O zät'ävi texe cja c'e estado de Siria 'ñe cja c'e estado de Cilicia. E Pablo mi zopjü c'o cjuarma; nguec'ua va zézhiji cja o jña Mízhocjimi.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

¹ Nuc'ua cjanu o mëvi c'ua a Derbe 'ñeje a Listra. Mi bübü nu 'na t'i c'ü mi chjü e Timoteo. Nuc'ü, mi enh'e o mü'bü e Jesucristo. C'ü nu nana mi menzumü a Israel, y xo mi enh'e o mü'bü e Jesucristo. C'ü nu tata mi menzumü a Grecia. ² C'o cjuarma a Listra 'ñe a Iconio mi mamaji c'ü mi cja na jo e Timoteo. ³ E Pablo o ne o zidyivi e Timoteo ngue c'ua ro mbös'üvi cja c'e bëpji. Pero ot'ü o circundao. Na ngue c'o mi menzumü a Israel c'o mi cárä cja c'o jñiñi nu ja ro möji e Pablo e Silas e Timoteo, mi päräji c'ü mi griego c'ü o tata e Timoteo, dya mi menzumü a Israel. 'Ma o nguarü o circundao, cjanu o möji c'ua. ⁴ Texe cja c'o jñiñi ja c'o mi pöji, mi zopjüji c'o cjuarma mi xipjiji c'o vi mama c'o apóstole 'ñe c'o pastor c'o mi cárä a Jerusalén. ⁵ Nguec'ua c'o cjuarma xenda go mbäräji go creoji e Jesucristo. Pama mi bübü c'o mi enh'e o mü'bü e Jesucristo.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶ Nuc'ua mi ne ro möji a Asia ro xipjiji o jña e Jesucristo c'o nte. Pero o Espíritu Mzhocjimi o tsjapü o mbârâji c'ü dya ro möji nu. Nguec'ua va cjogütjoji cja c'e estado de Frigia 'ñe cja c'e estado de Galacia. ⁷ 'Ma ya mi ngue ro zät'äji cja c'e estado de Misia, mi cja ro möji a Bitinia. Pero o Espíritu e Jesucristo dya jyëzi ro möji. ⁸ Nguec'ua va cjogütjoji c'ua cja c'e estado de Misia, dya mamaji o jña Mzhocjimi nu. Nuc'ua o zät'äji a Troas c'ü tsja a Misia. ⁹ 'Na nu xõmü 'ma mi cäräji a Troas, Mzhocjimi o jichi e Pablo c'ü o jñanda, nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'ïjí. O jñanda 'na bëzo c'ü mi menzumü cja c'e estado de Macedonia. Mi böbü ma xipji e Pablo: "Möji a Macedonia rí ma pjöxcüjme", eñe c'e bëzo. ¹⁰ Nutscö e Lucas, je ngue a Troas ró chjégöjme e Pablo 'ñe c'o mi dyoji. Na ngue c'ü o jñanda e Pablo c'ü o jichi Mzhocjimi, ró päräjme Mzhocjimi mi jítscöjme c'ü ro ma zopjüjme c'o mi cärä a Macedonia ro ma xipijime o jña e Jesucristo. Ixtó xampjajme ro möcjöjme nu.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹ Ró tes'ejme c'ua cja c'e barco c'ü ró töt'üjme a Troas ró möjme derecho ró sät'äjme a Samotracia. C'ü na ye nu pa, ró sät'äjme a Neápolis ró dagüjme cja c'e barco. ¹² Nuc'ua ró pedyejme nu

ró sät'äjme a Filipos nu ja cárä na puncjü o nte c'o vi 'ñeje a Roma o 'ñe mandaji nu. A Filipos ngue 'na jñiñi c'ü me na nojo cja c'o 'ñaja jñiñi c'o tsja a Macedonia. Ró mimijme ja nzi pa nu. ¹³ 'Ma mü o zäda c'e pa 'ma söya c'o menzumü a Israel, ró pedyejme cja o ngoxtji c'e jñiñi ró möcjöjme a squina cja 'na ndare nu ja mi pa ötüji Mzhocjimi. Ró mimijme ró jíchijme c'o ndixü c'o mi jmurü nu. ¹⁴ 'Na c'o ndixü c'o mi ärä c'o mi mamajme, mi ngue 'na ndixü c'ü mi chjü e Lidia. Mi menzumü a Tiatira mi pö o bitu c'o ma cjipobü. Nuc'ü, mi ma't'ü Mzhocjimi. Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü o creo c'o jña c'o o mama e Pablo. ¹⁵ Cjanu o ji c'ua, 'ñe c'o mi cärä o ngumü. Nuc'ua cjanu o xitscöjme:

—Nu 'ma in mangueji c'ü na cjuana rí enh'e in mü'bügö c'ü in Jmugöji, rí mbitats'üji rá mö in nzungö rí ma oxqueji nu, enzgöjme c'ü.

O zümpcüjme ró oxüjme nu.

¹⁶ 'Na nu pa, mi pöcjöjme nu ja mi pa ötüjme Mzhocjimi. Ró chjégöjme 'na xunt'i c'ü mi esclavo. Mi o'o o mü'bü 'na o espíritu e Satanás c'ü dya jo, mi unü poder mi divinao. C'o o lamu c'e xunt'i mi tõji na puncjü o merio co c'ü mi divinao c'e xunt'i. ¹⁷ Nuc'ü, mi tjünt'ü in xütjögöjme nu ja mi pöcjöjme e Pablo, mi mapjü na jens'e mi mama:

—Nu yo bëzo, ngue o mbëpji Mzhocjimi c'ü bübü a jens'e.

Xi'ts'iji ja rgá sö rí salvagueji, eñe c'e xunt'i.

¹⁸ O mezhe c'ua na puncjü o pa, mi cja a cjanu c'e xunt'i mi tjünt'ü ín xütjögöjme mi mama a cjanu. O xicha c'ua e Pablo o pjünü o jñanda c'e xunt'i. Cjanu o xipji c'ua c'ü o espíritu c'ü dya jo:

—Me na zézhi e Jesucristo; rí xi'tsc'ö rí pedye cja ne xunt'i.

Cjanu o mbedye c'ua.

¹⁹ C'o o lamu c'e xunt'i o mbäräji c'ua c'ü dya cja ro ndöji na puncjü o merio. Nguec'ua cjanu o zürüji c'ua e Pablo 'ñe e Silas o zidyiji a fuerza a jmi c'o pje mi pjëzhi, ngue c'ua ro jñünpüji ngüenda. ²⁰ 'Ma mü o zät'äji cja c'o pje mi pjëzhi, cjanu o xipjiji c'ua:

—Nu yo bëzo, je menzumüvi a Israel. Va ë xipjiji nan'ño jña yo nte ga dyonpüji. Nguec'ua dya päräji ja ngue c'ü ra creoji. ²¹ Mamavi o jña c'o mama ín leygöji c'ü dya sö rá cjaji ni xo rá creoji. Na ngue rí menzumügöji a Roma, eñeki.

²² Nguec'ua c'o nte o üdüji, mi ne ro mbäräji e Pablo 'ñe e Silas. C'o pje mi pjëzhi cjanu o ts'ünbüvi c'ua o bitu e Pablo 'ñe e Silas. Cjanu o mandavi o mbäräji co dyenza. ²³ Nuc'ua 'ma mü o nguarü o mbäräji na puncjü, cjanu o pant'aji c'ua a pjörü. Cjanu o xipjiji c'ua c'e mböpjörü ro mbörüji na jo e Pablo 'ñe e Silas para dya ro mbedyevi. ²⁴ Nguec'ua c'e mböpjörü o tsja ja c'o nzi va xipjiji, o siji e Pablo 'ñe e Silas

o ë tsjocüji mas a mbo cja c'e pjörü. Cjanu o ngö'tp'üji c'ua o nguavi cja yeje dyaxü c'o vi dyö't'üji, para dya ro sö ro mbedyevi.

²⁵ Nuc'ua c'ü ndexömü e Pablo 'ñe e Silas mi ötüvi Mizhocjimi y mi tövi o himno ma ma't'üvi Mizhocjimi. C'o 'ñaja c'o ma o'o a pjörü mi äräji. ²⁶ 'Nango mbi c'ua na zézhi ne xoñijömü go 'ñömü c'o cimiento cja c'e pjörü go xogü c'o ngoxtji. C'o cadena c'o mi 'nün't'ü c'o ma o'o a pjörü, o ndögü nu ja mi sa'a cja ndüngumü. ²⁷ C'e mböpjörü 'ma mü o zö, o jñanda ya vi xogü c'o ngoxtji cja c'e pjörü. O ngübü c'ua o tjëdyi ro pö't'ütsjë. Na ngue mi pëzhi ya vi c'ueñe texe c'o ma o'o cja c'e pjörü. ²⁸ Nuc'ua e Pablo o mapjü c'ua na jens'e o xipji:

—Dya rí pö't'ütsjë; rí cäxtjogöjme rí texejme, eñe.

²⁹ Nuc'ua c'e mböpjörü o manda o tüji o sivi. Cjanu o cjuan'di o ma a mbo cja c'e pjörü, me mi mbi. Cjanu o ndüñijömü cja o jmi e Pablo 'ñe e Silas. ³⁰ Cjanu o zidyivi a tji o xipjivi:

—Nu'tsc'evi nin t'ecjañömüvi, ¿pje ni jyodü rá cjagö ngue c'ua rá salvagö?

³¹ Cjanu o ndünrüvi o xipjivi:

—Rí 'ñench'e in mü'bü e Jesucristo rí tsjapü in Jmugue. Ra 'ñempc'e libre texe cja c'o na s'o; xo 'ñe yo cárä in nzumü, embeji c'e mböpjörü.

³² Nuc'ua cjanu o xipjivi o jña Mizhocjimi c'e bëzo 'ñe

texe c'o mi cārā ə ngumü. ³³ Nuc'ua mismo c'e xōmū, c'e mböpjörü ixco zidyi c'ua e Pablo 'ñe e Silas nu ja mi po o ndeje o mbe'chp'evi nu ja vi s'odü. Nuc'ua cjanu o jichiji co ndeje c'e mböpjörü 'ñe c'o mi cārā ə ngumü. ³⁴ Nuc'ua c'e mböpjörü cjanu o zidyi e Pablo 'ñe e Silas cja ə ngumü, o ma unüvi o xëdyi o zivi. Me go mäjä c'ua c'e mböpjörü 'ñe c'o mi cārā ə ngumü, na ngue vi 'ñench'e ə mü'büji Mizhocjimi.

³⁵ Nuc'ua c'ü na jyas'ü, c'o pje mi pjëzhi cjanu o zopjüvi c'ua c'o policía o xipjiji:

—Mëvi ma xopcüvi c'o bëzo c'o ró pant'aji a pjörü.

³⁶ 'Ma mü o zät'ävi nu, o xipjivi c'e mböpjörü. Nuc'ua c'e mböpjörü cjanu o ma xipji e Pablo:

—C'o pje pjëzhi o ndävi c'o o ë mama c'ü sö rí pedyevi libre. Nguec'ua pedyevi, Mizhocjimi rí möji, eñe c'e mböpjörü.

³⁷ Pero e Pablo dya nguejme conforme o xipji c'o policía:

—C'o pje pjëzhi o mandavi o mbäräzübe na puncjü, me go bëchquibe ín tsebe cja yo nte, zö dya jñüncübe ngüenda. Y o pandgabe a pjörü. O tsjacübe a cjanu, maco rí menzumügöbe a Roma. Nudya, nevi c'ü rá pedyebe, c'ü dya ra mbärä yo nte. Iyö. Ma xipjivi ra ëjui ra 'ñe pjongüzübe libre.

³⁸ Cjanu o ma c'ua c'o policía cja c'o pje mi pjëzhi, o ma xipjivi ja va mama e

Pablo. 'Ma mü o dyärä c'o pje mi pjëzhi c'ü mi menzumü a Roma e Pablo 'ñe e Silas, me go züvi c'ua. ³⁹ Cjanu o mëvi c'ua cja c'e pjörü o ma xipjivi e Pablo 'ñe e Silas:

—Perdonaozübe c'ü ró cja'c'öbe.

Cjanu o pjongüvi c'ua libre cja c'e pjörü. Cjanu o xipjivi:

—Rí ö'tc'üjme 'na favor rí pedyevi cja ne jñiñi, eñe c'o pje mi pjëzhi.

⁴⁰ Nuc'ua e Pablo 'ñe e Silas 'ma mü o mbedyevi libre cja c'e pjörü, cjanu o ma zenguavi e Lidia. Nuc'ua cjanu o zopjüvi c'o cjuarma c'o mi cārā nu; nguec'ua o mäji y o zëzhiji. O mbedye o möji c'ua co e Timoteo.

17

El alboroto en Tesalónica

¹ O zät'äji c'ua a Anfípolis 'ñe a Apolonia pero o cjogütjoji, o zät'äji cja c'e jñiñi a Tesalónica. Nujnu, bübü nu 'naja nintsjimi nu ja ma'tü Mizhocjimi c'o menzumü a Israel. ² Texe nu ja mi sät'ä e Pablo mi pa cja nintsjimi. Nguec'ua o mezhe jñi nzo, chjünma mi pa cja c'e nintsjimi a Tesalónica mi pa jíchi ə jña Mizhocjimi c'o nte. ³ O jíchiji c'o mama ə jña Mizhocjimi, ngue c'ua ro mbäräji mi jyodü ro sufre rvá ndü e Cristo, cja rrü tetjo c'ua na yeje. O xipjiji:

—In te'beji c'ü o mama Mizhocjimi ra ë 'ñevgueji libre. Pero rí xi'tsc'öji, nuc'ü, ya ëjë. Ngueje e Jesús.

⁴ C'o menzumü a Israel, bübü c'o o creo o ndeñeji e Pablo 'ñe e Silas. C'o dya menzumü a Israel c'o xo mi sū Mzhocjimi, na puncjü c'o xo creo e Jesucristo. Nuc'o, mi bübü ja nzi ndixü c'o pje mi pjézhi. ⁵ Nuc'ua c'o menzumü a Israel c'o dya mi creo, me go sjëyaji c'ua na ngue c'o nte o ndeñeji e Pablo 'ñe e Silas. Nguec'ua cjanu o möji cja chöjmü nu ja mi cárä c'o bëzo c'o ma s'o c'o dya mi pëpjí c'o ja nde mi nhodü. O xipjiji ro möji anguezeki. 'Ma mi pöji, o mbürü o mapjüji c'ua na jens'e. Nguec'ua va mundo c'ua na puncjü o nte. Nuc'ua cjanu o möji cja ə ngumü e Jasón, Cjanu o xo'tp'üji ə ngumü cjanu o cjogüji, ngue c'ua ro pjongüji e Pablo 'ñe e Silas ro zidyiji nu ja ro jñünpuji ngüenda a jmi c'o nte. ⁶ Pero dya chöt'üji. Nguec'ua o pënh'iji c'ua e Jasón 'ñe ja nzi c'o 'ñaja cjuarma, o zidyiji a fuerza cja c'o pje mi pjézhi cja c'e jñiñi. O mapjüji na jens'e mi mamaji:

—E Pablo 'ñe e Silas nhodüvi onpüvi yo nte. Nguec'ua texe cja ne xoñijömü bübü c'o ya s'onbüji ə mü'bü na ngue c'o jña c'o mamavi. Nudya, va ējui va ē oncögöji. ⁷ Nu ne Jasón o recibido cja ə ngumü c'o, ngue c'ua sido oxüvi. C'o creo ja c'o nzi ga mama anguezevi, dya cjaji ja c'o nzi ga manda e César c'ü mero manda; mamaji e Jesús ngueje c'ü mero manda, eñeji.

⁸ C'o nte 'ñe c'o pje mi pjézhi

'ma mü o dyäräji a cjanu, me go züji, dya mi pärä pje ro tsjaji. ⁹ Nuc'ua c'o pje mi pjézhi cjanu o cobraji o merio e Jasón 'ñe c'o 'ñaja cjuarma, o xipjiji c'ü ro nzhopcüji c'o merio 'ma ro mbedye e Pablo 'ñe e Silas cja c'e jñiñi. Cjanu o 'nemeji c'ua libre.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰ Nuc'ua c'o cjuarma cjanu o xipjiji e Pablo 'ñe e Silas c'ü ro mbedyevi c'e xömü, ro mövi a ma a Berea. 'Ma mü o zät'ävi nu, o mövi cja c'e nintsjimi nu ja ma'tü Mzhocjimi c'o menzumü a Israel. ¹¹ C'o mi cárä a Berea xenda mi äräji que na ngue c'o mi cárä a Tesalónica. O dyäräji co texe ə mü'büji c'o jña c'o mi mama e Pablo 'ñe e Silas. Pama mi nuji cja ə jña Mzhocjimi cjo na cjuana c'o mi mamavi. ¹² Nguec'ua c'o menzumü a Israel, na puncjü c'o o 'ñench'e ə mü'bü e Jesucristo. Xo 'ñe na puncjü o ndixü c'o pje mi pjézhi c'o mi griego c'o dya mi menzumü a Israel, xo creoji e Jesucristo. Xo 'ñe o bëzo c'o mi griego. ¹³ Nuc'ua c'o mi cárä a Tesalónica c'o mi menzumü a Israel, o mbäräji c'ua e Pablo 'ñe e Silas vi mövi a Berea; e Pablo mi zopjü c'o nte mi xipjiji ə jña Mzhocjimi. Ixco möji c'ua o ma dyü't'üji c'o nte, ngue c'ua me go mundoji va mapjüji. ¹⁴ Nuc'ua c'o cjuarma ixco ndäji c'ua c'o ro ma caminao e Pablo ro zät'äji a squina cja c'e mar. E Silas 'ñe e Timoteo o nguejmevi a Berea. ¹⁵ C'o cjuarma o

ma caminaoji e Pablo hasta o zät'äji a Atenas. Nuc'ua e Pablo o mama c'ua o xipjiji:

—'Ma rí nzhogueji a Berea, xipjiji e Silas 'ñe e Timoteo ra tsjaví posible ra ëjui, dya ra mezhevi.

Pablo en Atenas

¹⁶ E Pablo mi te'be e Silas 'ñe e Timoteo ro säjui a Atenas. Me go sufre o mü'bü, na ngue o jñanda mi tägä na puncjü o ts'ita cja c'e jñiñi. ¹⁷ Nguec'ua mi pa cja c'e nintsjimi mi ñaji c'o mi menzumü a Israel mi xipjiji ja ga cja c'ü na cjuana. Xo mi ñaji c'o dya mi menzumü a Israel c'o xo mi ma't'ü Mizhocjimi. Y pama mi pa cja c'e chöjmü mi ñaji c'o mi pa nu. ¹⁸ Nujnu, mi pa nu c'o mi xiji epicureo c'o mi xötpü o jña e Epicuro, 'ñe c'o mi xiji estoico c'o mi xötpü o jña e Zenón. Anguezeji o zöji o jña e Pablo. Bübü c'o o mama:

—Mbärä, ¿pje ra xitsköji ne bëzo nu ja nde pezhe o jña?, eñeji.

Bübü c'o o mama:

—Nza cja c'ü xitsköji rá creoji nan'ño ts'ita c'o ma't'üji nan'ño jñiñi, eñeji.

O mamaji a cjanu na ngue e Pablo mi xipji anguezeji ja ga cja e Jesús 'ñe c'e Resurrección. Anguezeji dya tendioji, mi cjapüji e Jesús 'ñe c'e Resurrección mi ngue o tjü yeje ts'ita. ¹⁹ O zidyiji c'ua e Pablo nu ja mi chjü a Areópago nu ja mi jünji ngüenda. Cjanu o xipjiji:

—Rí ne rí xitsköjme ne jña nu in jizhgue ngue c'ua rá

päräjme. ²⁰ In mangue yo nunca rí äräjme. Rí ne rá päräjme ja ga cja yo, embeji e Pablo.

²¹ C'o mi menzumü a Atenas 'ñe c'o dya mi menzumü a Atenas c'o mi cárä nu, sido mi mamaji c'o jña c'o nuevo y me mi ne ra dyäräji c'o jña c'o nuevo.

²² Nuc'ua e Pablo cjanu o böbü c'ua nu ja mi jünji ngüenda nu ja mi chjü a Areópago, cjanu o mama:

—Nu'tsc'oji in bëzoji in cáräji va a Atenas, rí unnc'ö ngüenda c'ü me in ma't'üji o ts'ita. ²³ 'Ma mi nzhodügö mi janda yo ts'ita yo in ma't'üji, ró janda 'na altar c'ü juns'ü a cjava: “Ne altar ngue para c'e ts'ita c'ü dya rí pärägöji”, je juns'ü a cjanu. Nudya rá xi'tsc'öji ja ga cja c'ü dya in päräji pero in mamaji in ma't'üji, c'ü ngueje Mizhocjimi.

²⁴ 'Mizhocjimi o dyät'ä e jens'e 'ñe ne xoñijömü, 'ñe texe yo bübü 'ñe yo cja'a. Nuc'ü, manda texe a jens'e 'ñe texe cja ne xoñijömü. Nguec'ua dya bübü a mbo o templo 'ñe o ts'ingumü nu ja ra mimi. Na ngue nuyo, ät'ätjoji co dyë yo.

²⁵ Nu'tsc'oji in cjijñiji c'ü pje c'o ni jyodü yo ts'ita rí unügueji. Pero Mizhocjimi dya pje ni jyodü. Maco ngue angueze o ngambgagöji va cja ne xoñijömü, y dacüji c'ü rgá bübüji 'ñe c'ü rgá tsjons'ü ín jñüji. Xo dacüji texe c'o ni jyongüji.

²⁶ 'Mizhocjimi o ngama texe yo raza 'ñe yo nación. Na ngue je mboxbëchiji cja c'e bëzo c'ü ot'ü o dyät'ä Mizhocjimi. O mama Mizhocjimi jinguä ro mimi nzi 'na raza yo cärä dya, 'ñe ja ngue c'ua ro ngäräji. Xo 'ñe c'o cja ra ngärä. ²⁷ O ngama a cjanu Mizhocjimi yo raza, ngue c'ua texeji ra jyodüji anguezze, ra mbäräji ja ga cja, ra 'ñench'e o mü'büji. Na ngue dya jë bëbü Mizhocjimi co nuzgöji rí nteji. ²⁸ Na ngue dacüji c'ü rgá bëbüji 'ñe c'ü rgá 'ñõ'müji ín dyéji 'ñe ín cuoji. Nguec'ua sö rá mamaji bëbü co nutscöji c'ü. Xo mama a cjanu 'naja c'o in menzumügueji c'o mi xiji poeta c'o mi pjëchi ra ña c'o pje nde ma jña. O mama: "O t'izgöji Mizhocjimi", eñe. ²⁹ Nu 'ma o t'izgöji Mizhocjimi, ni jyodü rá unnc'öji ngüenda c'ü dya Mizhocjimi yo ts'ita yo ät'ä yo nte. Na ngue ät'äji ja c'o nzi ga neji, de oro o de plata o de ndojo. ³⁰ 'Ma ot'ü, Mizhocjimi mi pësp'i na puncjü paciencia c'o mi ma't'ü yo ts'ita. Na ngue dya mi päräji. Pero nudya, mama Mizhocjimi c'ü ni jyodü ra nzhogü o mü'bü texe yo cärä cja ne xoñijömü. ³¹ Mizhocjimi ya juajnü 'na pa 'ma ra jñüncüji ngüenda. O 'ñeme 'na bëzo c'ü ra jñüncüji na jo ngüenda. 'Ma o ndü c'e bëzo, Mizhocjimi o tsjapü o te. Ngue c'ü rga pärägöji rí texeji, c'e bëzo ngueje c'ü ra jñüncüji ngüenda, eñe e Pablo.

³² 'Ma mü o dyäräji c'ü mi mama e Pablo c'ü vi te e Jesús 'ma ya vi ndü, bëbü c'o o tsjapü burla va ndenbe e Pablo. Bëbü c'o o mama:

—Xe rí xitscöjme 'na nu pa, eñeji.

³³ Nguec'ua e Pablo o mbedye nu ja mi cäräji. ³⁴ Bëbü c'o o ndeñe e Pablo o 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo. 'Na anguezzeji mi chjü e Dionisio. Mi ngue 'na c'o bëzo c'o mi jün ngüenda. Xo creo 'na ndixü c'ü mi chjü e Damaris.

18

Pablo en Corinto

¹ Nuc'ua e Pablo o mbedye a Atenas o ma a Corinto.

² Nujnu, o chjëvi nu 'na bëzo c'ü xo mi Israelita, pero vi jmus'ü cja c'e estado de Ponto c'ü tsja a Asia. Nuc'ü, mi chjü e Aquila. Cja vi 'ñejui c'ü nu su a Italia nu ja mi bëbüvi. Na ngue e Claudio c'ü mi mero mi manda o xipji texe c'o mi menzumü a Israel ro mbedyeji a Roma c'ü tsja cja c'e país a Italia. C'ü nu su e Aquila mi chjü e Priscila. E Pablo o ma zengua e Aquila 'ñe e Priscila cja o ngumüvi. ³ C'e bëpji c'ü mi cja e Aquila 'ñe e Priscila, mi mismotjo c'e bëpji c'ü mi cja e Pablo. Mi tä'bäji o xipjadü o animale mi pöji. Y nu c'o mi tõmü, mi ät'äji o ngumüji. Nguec'ua e Pablo o mimiji co anguezevi, mi tä'bäji o xipjadü. ⁴ E Pablo mi pa 'ma xabaro cja c'e nintsjimi mi ñaji c'o menzumü a Israel 'ñe

c'o dya menzumü a Israel, mi xipjiji ro dyätpäji o jña e Jesucristo.

⁵ Nuc'ua cjanu o säjä c'ua e Silas 'ñe e Timoteo, vi 'ñejui cja c'e estado de Macedonia. Nuc'ua e Pablo pama mi zopjü c'o mi menzumü a Israel mi xipjiji:

—Rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, e Jesús ngue c'ü o mama Mzhocjimi ra 'ñevgueji libre, embeji.

⁶ Anguezeji dya go ne go creoji, y o zadüji e Pablo. Nguec'ua e Pablo o juancja o bitu ngue c'ua ro unüji ngüenda c'ü ro mbedye cja c'e nintsjimi, dya cja ro ma zopjü anguezeji. Cjanu o mama c'ua:

—C'ü rí ma sufregueji, dya ngue ín s'ocügö; ngueje in s'ocügueji. Na ngue 'ma ró xi'tsc'öji ri 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, dya i dyätcäji. Nudya, rá zopjügö yo dya menzumü a Israel, eñe e Pablo.

⁷ Cjanu o mbedye c'ua cja c'e nintsjimi. O cjogü c'ua cja 'na ngumü c'ü bëxtjo mi jäärä cja c'e nintsjimi. C'e ngumü mi ngue o ngumü e Justo. Nuc'ü, dya mi menzumü a Israel pero mi ma'tü Mzhocjimi. Nu cja c'e ngumü ngue nu sido mi ña e Pablo o jña Mzhocjimi. ⁸ C'ü mi manda cja c'e nintsjimi, mi chjü e Crispo. Nuc'ü, o 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo c'ín Jmugöji; xo 'ñe texe c'o mi cárä o ngumü. C'o mi menzumü a Corinto, na puncjü c'o o dyätä e Pablo

cjanu o creoji e Jesucristo. Cjanu o jiji. ⁹ 'Na nu xõmü Mzhocjimi o unü e Pablo o jñanda nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'ijí, o xipjiji:

—Dya rí sú. Sido rí zopjügue yo nte, dya ríjueme. ¹⁰ Na ngue rí bübüögö co nu'tsc'e. Dya rá jézi cjó pje ra tsja'c'ü. Na ngue cja ne jñiñi cárä na puncjü o nte c'o ra dyätcä ín jña; nutscö rá cjapü ín ntego, eñe Mzhocjimi.

¹¹ O mezhe 'na cjë nde va mimi e Pablo a Corinto mi jíchi o jña Mzhocjimi c'o nte.

¹² E Galión mi gobernador cja c'e estado de Acaya. 'Na nu pa, c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi ätpä o jña e Jesucristo, o jmurüji o ñaji. Cjanu o ma zürüji e Pablo o zidyiji a jmi e Galión nu ja mi jün ngüenda. ¹³ Cjanu o xipjiji c'ua e Galión:

—Ne bëzo nu, onpü yo nte xipjiji nan'ño rgá ma't'üji Mzhocjimi. Maco dya mama a cjanu c'o ley, eñeji va xipjiji e Galión.

¹⁴ Nuc'ua e Pablo ya mi ngue ro ndünrü. Pero e Galión o ña c'ua o xipji c'o mi menzumü a Israel:

—Nu'tsc'ëji in menzumüji a Israel, sido va ë molestaozügöji, ya xichazügö co nu'tsc'ëji. 'Ma ro pö't'ünte ne bëzo, o pje c'o ro tsjapü 'na nte, ro ä'tc'öji 'ma. ¹⁵ Pero dya pje tsja nu. C'ü ni ñugueji na ü nu, ngue c'ü dya jizhi ja c'o nzi ga mama c'o in leygueji. Nan'ño jña c'o mama y nan'ño tjü c'ü nädä. Nguec'ua ngue'tsc'ëji sö rí

reglatsjëji; nutscö dya pë'sc'ü rá nugö yo, embeji c'o.

¹⁶ Cjanu o manda o pjongüji c'o mi menzumü a Israel nu ja mi jün ngüenda. ¹⁷ Nuc'ua c'o dya mi menzumü a Israel, o pënc'hiji c'ua e Sóstenes c'ü mi manda cja c'e nintsjimi a Corinto, o mbäräji a jmi e Galión nu ja mi jün ngüenda. Pero e Galión dya tsjapü ngüenda.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸ E Pablo xe go mezhe c'ua na puncjü o pa, o mimi a Corinto. Nuc'ua cjanu o 'ñezhe c'ua c'o cjuarma. Cjanu o möji c'ua e Aquila 'ñe e Priscila a ma a Siria, mi pöji cja 'na barco. 'Ma mü o zät'äji a Cencrea, o 'ñaxpají o ñi na ngue ya vi cumple c'e promesa c'ü vi mama va xipji Mzhocjimi. ¹⁹⁻²¹ O mbedyeji nu, o zät'äji a Efeso. E Pablo cjanu o cjogü cja c'e nintsjimi o ñaji c'o mi menzumü a Israel o xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Anguezeji mi süjmüji e Pablo xe ro mezhe rvá mimiji. Pero e Pablo o ndünrü o mama c'ü dya mi sō. Cjanu o 'ñezhe anguezeji o xipjiji:

—Ni jyodü rá magö a Jerusalén rá ma súpcö c'e mbaxcua c'ü ya ra zäda. Pero 'ma ra ne Mzhocjimi, rá nzhogü rá ñ zenguats'üji na yeje.

Cjanu o ma ndes'e cja 'na barco c'ü mi cjogü a Efeso, o mbedye nu. E Aquila 'ñe e Priscila o nguejmevi a Efeso. ²² 'Ma mü o zät'ä c'e barco cja

c'e jñiñi a Cesarea, o dagü e Pablo o ma'a nu ja mi jmürü c'o cjuarma a Jerusalén, o ma zenguaji. O mbedye c'ua nu, cjanu o ma c'ua a Antioquía. ²³ O mezhe ja nzi pa va mimi nu. Cjanu o mbedye o ma cja c'e estado de Galacia 'ñe cja c'e estado de Frigia. O zät'ä texe cja c'o jñiñi nu ja mi cárä c'o mi ätpä o jña e Jesucristo, o zopjüji. Nguec'ua o mäji y o zézhiji.

Apolos predica en Efeso

²⁴ Dya go mezhe go säjä c'ua a Efeso 'na bëzo c'ü mi chjü e Apolos. Mi Israelita pero vi jmus'ü a Alejandría. C'e bëzo mi pärä na jo o jña Mzhocjimi, y mi pjéchi ra zopjü na jo c'o nte. ²⁵ Nuc'ü, ya vi jíchiji ja ga cja o 'ñiji e Jesús c'ín Jmugöji. Mi zopjü c'o nte co texe o mü'bü, mi xipjiji ja ga cja e Jesús ja c'o nzi va dyärä. Pero dya mi pärä na jo ja ga cja. E Apolos mi pärä e Juan mi jichi co ndeje c'o nte. Pero dya mi pärä ja ga nänbäji dya o tjü e Jesucristo 'ma jichiji c'o enh'e o mü'bü angueze. ²⁶ Nuc'ua e Apolos o mbürü o zopjü c'o nte cja c'e nintsjimi, o xipjiji texe c'ü mi pärä ja ga cja e Jesús. Y dya mi sū. Nuc'ua e Priscila 'ñe e Aquila 'ma mü o dyärävi mi ña e Apolos, o zidyivi o ngumüvi. Cjanu o ñatsjëji c'ua o xipjivi c'o jña c'o xe mi bëzhi ro mbärä. ²⁷⁻²⁸ Nuc'ua e Apolos cjanu o mama c'ü ro ndes'e cja 'na barco ro ma cja c'e estado de Acaya. Nguec'ua

c'o cjuarma a Efeso o xipjiji e Apolos:

—Jä, na jo rí mague, embeji c'ü.

Cjanu o dyopjüji 'na carta ro ndëdyi e Apolos, ngue c'ua c'o cjuarma a Acaya ro recibidoji c'ü. 'Ma o zät'ä a Acaya, Mzhocjimi o unü poder e Apolo o zopjü c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi creo e Jesucristo. Mi söji o jña anguezoji nu ja mi cără texe c'o nte mi äräji. Mi zopjüji co texe o mü'bü mi xipjiji ja ga mama o jña Mzhocjimi; nguec'ua c'o nte va mbäräji e Jesús ngueje c'ü o mama Mzhocjimi ra 'ñevgueji libre. Nguec'ua c'o mi söji o jña e Apolos o bëzhiji. Nguec'ua c'o ya vi creo e Jesucristo xenda go zëzhiji.

19

Pablo en Efeso

1 'Ma mi bübü e Apolos a Corinto c'ü tsja a Acaya, e Pablo mi nzhodü cja c'o jñiñi c'o mi järä cja t'eje. Cjanu o zät'ä a Efeso. Cjanu o chjëji nu, ja nzi c'o mi ätpä o jña e Jesucristo. 2 Cjanu o xipjiji c'ua:

—'Ma j creogueji, ¿cjo o ëjë o Espíritu Mzhocjimi cja in mü'bügueji?

O ndünrrü c'ua anguezoji o mamaji:

—Dya rí äräjme cjo bübü o Espíritu Mzhocjimi.

3 O ndünrrü c'ua e Pablo o mama:

—¿Ja vi jigueji 'ma?

O ndünrrü c'ua anguezoji:

—O nzhogü ín mü'büjme ja c'o nzi va mama e Juan, cja rrü jigöjme.

4 O ndünrrü c'ua e Pablo o xipjiji:

—'Ma mijichi e Juan c'o nte, mi xipjiji ro jyéjiji c'o na s'o ro 'ñench'e o mü'büji c'ü cja ro ëjë, c'ü ngueje e Jesús. Ngueje c'ü o mama Mzhocjimi ra 'ñevgueji libre cja c'o na s'o, eñe e Pablo.

5 'Ma mü o dyäräji a cjanu, cjanu o jiji c'ua na yeje. O nänbäji o tjü e Jesús c'ín Jmugöji va jichiji.

6 Nuc'ua e Pablo o 'ñe's'e o dyë anguezoji. Nuc'ua o ëjë c'ua o Espíritu Mzhocjimi o ë bübü cja o mü'büji. Nuc'ua o mbürü o ñaji c'ua nan'ño idioma, y mi mamaji o jña Mzhocjimi. 7 Anguezoji mi söji 'na doce bëzo.

8 O mezhe jñi zana e Pablo mi pa cja c'e nintsjimi, mi pa ñaji c'o nte mi xipjiji mi jyodü ro 'ñench'e o mü'büji e Jesús, na ngue ngueje anguezze c'ü o 'ñeme Mzhocjimi ra manda. 9 Pero bübü c'o o meze o mü'bü, c'o dya go 'ñejme e Jesucristo. Anguezoji o zopjüji c'ua c'o 'ñaja c'o mi jmurü cja c'e nintsjimi, o xipjiji c'ü dya ma jo o 'ñiji e Jesús. Nguec'ua e Pablo o mbedye cja c'e nintsjimi, dya cja mi pa zopjü nu c'o nte. Nuc'ua e Pablo 'ñe c'o mi teñé anguezze, cjanu o möji c'ua cja 'na scuela nu ja mi xöpüte 'na bëzo c'ü mi chjü e Tiranno. Nuc'ua e Pablo pama mi pa cja c'e scuela mi pa zopjü c'o nte. 10 O mezhe

yeje cje c'ü mi pa zopjü c'o nte nu. Nguec'ua texe c'o mi cără cja c'e estado de Asia, o dyäräji o jña e Jesucristo c'ín Jmugöji, zö mi menzumü a Israel zö dya mi menzumü a Israel. ¹¹ Mzhocjimi o unü poder e Pablo o tsja c'o na nojo c'o nunca mi janda c'o nte. ¹² Nguec'ua c'o ts'imbayo c'o mi jüt'ü o ñi e Pablo 'ñe c'o o péchera, mi canaji mi pa cuatüji c'o mi sö'dyë 'ñe c'o vi zürü c'o o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. Nguec'ua mi jogü c'o mi sö'dyë y mi pedye c'o s'ondajma.

¹³ Bübü c'o menzumü a Israel c'o mi nzhodü mi cjua'ma c'o vi zürü o s'ondajma c'ü dya jo. Mi nänbäji o tjü e Jesús c'ín Jmugöji ma cjua'maji, xa'ma ro mbedye c'o s'ondajma. Mi mamaji:

—Pedye cja ne nte. Rí xi'tsc'ö co o poder e Jesús c'ü nädä e Pablo ga zopjü yo nte, embeji c'o s'ondajma.

¹⁴ Cja c'o menzumü a Israel, mi bübü 'na ndamböcjimi c'ü mi chjü e Esceva. Mi 'ñeje yencho t'i c'o mi nänbä o tjü e Jesús ma cjua'maji. ¹⁵ 'Na nu pa 'ma o nänbäji a cjanu o tjü e Jesús, o ndünru c'ua c'e s'ondajma o mama:

—Ri pärägö cjó ngueje e Jesús. Xo rí pärägö cjó ngueje e Pablo. Natsc'eji, ¿pje pjé'tsc'eji?, eñe.

¹⁶ Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi zürü c'e s'ondajma, 'nango dacü o ma ndaji c'o o t'i e Esceva. Me go mbäräji go ndöpüji. Nuc'ua o mbedyeji

c'ua cja c'e ngumü, ya mi nzergatjoji y ya me vi s'odüji. ¹⁷ Nuc'ua c'o mi cără a Efeso c'o mi menzumü a Israel, 'ma mü o mbäräji c'ü vi tsja c'o o t'i e Esceva, me go züji c'ua. Xo 'ñe c'o dya mi menzumü a Israel. Na ngue mi päräji, zö mi nänbäji o tjü e Jesús pero dya mi creoji, nguec'ua va tsjapüji a cjanu c'o o t'i e Esceva. Nguec'ua o mamaji c'ü me na nojo e Jesús c'ü ín Jmugöji.

¹⁸ O ejë c'ua na puncjü c'o ya mi creo e Jesucristo pero sido mi céroji, mi divinaoji y pje c'o nde mi cjaji. O mamaji c'ü dya ma jo c'o mi cjaji, y dya cja ro tsjají. ¹⁹ Bübü o céro c'o mi cja o magia. O ma tjëji c'o o libroji c'o mi juns'ü c'o magia, cjanu o ndüt'üji a jmi texe c'o nte. O tsjají ngüenda c'ü ja nzi mi muvi c'o libro; o zäs'ä cincuenta mil o merio de plata. ²⁰ Na puncjü o nte c'o o creo e Jesucristo co texe o mü'bü. Na ngue me na zëzhi o jña Mzhocjimi.

²¹ Nuc'ua o Espíritu Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü e Pablo ro ma na yeje cja c'e estado de Macedonia 'ñe cja c'e estado de Acaya, ro ma zengua c'o cjuarma. Nuc'ua cja rrü ma a ma a Jerusalén. O mama:

—'Ma rá sät'ä a Jerusalén, xo ni jyodü rá ejë a Roma, eñe.

²² Nuc'ua e Pablo o ndäjä yeje c'o nu mimbëpjiji o mëvi a Macedonia. Nuc'o, mi ngueje e Timoteo 'ñe e Erasto. E Pablo xe nguejme o mimi cja c'e estado de Asia.

²³ 'Na nu pa 'ma xe mi bübü e Pablo a Efeso, me mi huëñi c'o nte me mi mapjüji. Na ngue mi bübü c'o dya go ne o 'ñiji Mizhocjimi. ²⁴ Mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjü e Demetrio. Mi ät'ä o ts'inana de plata c'o mi xiji ts'ina Diana. Xo mi ät'ä o ts'ingumü nu ja mi tägä c'o ts'ina Diana. Mi tsäjä o mbëpji c'o mi pjëchi ra dyät'ä o ts'inana; nguec'ua mi tōji na puncjü o merio. ²⁵ E Demetrio o zojnü c'ua c'o o mbëpji 'ñe c'o 'ñaja c'o mi ät'ä o ts'inana. 'Ma mü o jmürüji, cjanu o xipjiji c'ua:

—Nu'tsc'eji nin t'ecjanömüji, in päräji rí tōji na puncjü o merio rgá ät'äji yo ts'inana. ²⁶ Pero xo in päräji ja ga cja ga tsja e Pablo, zopjü yo nte xipjiji c'ü dya mizhocjimi yo ts'inana; na ngue rí ät'äoji co ín dyëgöji yo. Xo in äräji mama a cjanu e Pablo cja c'o 'ñaja jñiñi. Nguec'ua na puncjü o nte c'o dya cja ma't'ü yo ts'inana; ya creoji c'o mama e Pablo. Dya ngueextjo va a Efeso; xo 'ñe texe cja ne estado de Asia. ²⁷ Bübü peligro ra tsjacüji burla yonte, dya cja ra ndömüji yo ts'inana yo rí ätc'öji. Y dya ngueextjo nu, xo ra tsjapüji c'ü dya cja ni muvi o templo e ts'ina Diana. Dya cja ra züpüji e ts'ina Diana. Maco nudya ma't'üji texe va a Asia 'ñe texe cja ne xoñijömü.

²⁸ 'Ma mü o dyäräji c'o o mama e Demetrio, me go sjëyaji c'ua na puncjü o mapjüji c'ua na jens'e o mamaji:

—Me na nojo e ts'ina Diana nu rí ma'tc'öji nutscöji rí menzumüji a Efeso, eñeji.

Y sido mi mapjüji a cjanu. ²⁹ Nguec'ua texe c'o nte cja c'e jñiñi o mbürü o huëñiji, pero dya mi päräji pje mi pjëzhi. Nuc'ua cjanu o cjuan'di o möji c'ua nu ja mi cjaji o junta. 'Ma mü o möji nu, o pënh'iji e Gayo 'ñeje e Aristarco c'o mi dyoji e Pablo, o zidyiji a fuerza nu ja mi cjaji o junta. Anguezevi mi menzumüvi a Macedonia. ³⁰ E Pablo mi ne ro cjogü a nde cja c'o nte ro ñaji. Pero c'o mi creo e Jesucristo, dya jyëziji ro cjogü. ³¹ C'o pje mi pjëzhi c'o mi manda cja c'e estado de Asia, bübü c'o mi joji e Pablo. Anguezoji o ndäji c'o o ma'a nu ja mi bübü e Pablo o ma dyötüji 'na favor c'ü dya ro ma cja c'e junta, 'na pje c'o ro tsjapüji. ³² C'o nte me mi huëñiji. Nan'ño c'o mi mama c'o 'ñaja; nan'ño c'o mi mama c'o 'ñaja. Nguec'ua na puncjü c'o dya mi päräji pje vi jmürüji. ³³ Nuc'ua c'o menzumü a Israel c'o dya mi creo e Jesucristo, o juajnüji 'na c'o o dyoji c'ü mi chjü e Alejandro para ro frentaoji co c'o nte. Bübü c'o o xipji e Alejandro pje vi jmürüji cja c'e junta. Nuc'ua e Alejandro o tsja o seña co o dyë ngue c'ua ro ngo't'ü o ne c'o nte. Na ngue mi ne ro xipjiji c'o nte c'ü dya mi ngue o s'ocü c'o mi menzumü a Israel. ³⁴ Pero c'o nte, 'ma mü o jñandaji e Alejandro mi menzumü a Israel, cjanu o mapjüji c'ua na yeje. O

mezhe c'ua yeje hora junta va mapjüji a cjava:

—Me na nojo e ts'ina Diana nu rí ma'tc'öji nutscöji rí menzumüji a Efeso, eñeji va mapjüji.

³⁵ Nuc'ua c'ü mi representante cja c'e jñiñi, o xipji o ngo't'ü o ne c'o nte. Cjanu o xipjiji:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji a Efeso. Yo nte yo cárä texe cja ne xoñijömü päräji nutscöji rí menzumüji a Efeso rí pjörögöji e ts'ina Diana c'ü vi 'ñeje a jens'e o säjä a jömu. Xo rí pjörögöji o templo. ³⁶ Maco nde päräji a cjanu y dya cjó sö ra ngädä, na jo, dya rí mapjüji. Dya pje rí tsjaji. ³⁷ I siji yo yeje bëzo, maco dya pje pönüvi cja o templo c'ü ín ts'inanají. Dya xo zadüvi c'ü. ³⁸ Nujyo, 'ma o tsjaví na s'o, 'ma pje c'o o tsjapüji e Demetrio 'ñe yo 'ñaja yo ät'ä yo ts'inana, nu'ma, sö anguezeji ra möji cja jueci. Nuc'ua c'e jueci ra jñünpü ngüenda yo yeje bëzo. ³⁹ 'Ma ngue 'na jña c'ü xe na s'ëzhi, rá ñaji 'ma ra zädä c'e pa 'ma rá cjaji junta, ja c'o nzi ga mama cja c'o ley. ⁴⁰ Nu c'o mandazüji, ra ëji ra ë huënhgöji jenga me ró huëñiji. Ra nguijñiji rí ne rá cjaji o revolución, dya cja rá ätäji o gobiernoji. Dya ra sö pje rá xipjiji, eñe c'e representante.

⁴¹ Nuc'ua 'ma mü o nguarü o ña, cjanu o xipji c'ua c'o nte ro möji o ngumüji.

20

Viaje de Pablo a Macedonia y a Grecia

¹ 'Ma o nguarü o huëñi c'o nte, nuc'ua e Pablo o mbenpe 'na jña c'o mi ejme e Jesucristo ro jmurüji. 'Ma mü o jmurüji, cjanu o zopjüji. Cjanu o 'ñezheji cjanu o ma a ma a Macedonia. ² O zät'ä cja c'o jñiñi nu ja mi cárä o cjuarma, me go zopjüji ngue c'ua o mäji y o zézhiji. Cjanu o mbedye a Macedonia o ma c'ua a Grecia c'ü xo xiji a Acaya. ³⁻⁶ O mezhe jñi zana va mimi nu. Nuc'ua o mama ro ndes'e cja barco ro ma a Siria. C'o mi menzumü a Israel c'o dya mi creo, mi mämají ja rvá mbö't'üji e Pablo 'ma ro ma cja barco. O mbärä c'ua e Pablo; nguec'ua dya ndes'e cja barco. C'o o ndes'e ngue c'o mi dyoji e Pablo. Mi ngue e Sópater c'ü mi menzumü a Berea, 'ñe e Aristarco 'ñe e Segundo c'o mi menzumü a Tesalónica, 'ñe e Gayo c'ü mi menzumü a Derbe, 'ñe e Timoteo. Xo 'ñe e Tíquico 'ñe e Trófimo c'o mi menzumü cja c'e estado de Asia. Anguezeji ot'ü o möji cja barco. Pero e Pablo o nhogü o ma na yeje a Macedonia. Nujnu, je ro ma ndes'e cja barco. Nutscö e Lucas ró chjëgöbe e Pablo a Filípos c'ü tsja a Macedonia. O zädä c'ua c'e mbaxua 'ma siji o tjömëch'i c'o dya bäns'ä. 'Ma o cjogü c'e mbaxua, ró tes'ebe cja barco a Filípos xo ró mëbe a Troas. O mezhe tsi'ch'a pa, cja ró sät'äbe nu. Ya ma

tepquegöbe c'o cjuarma c'o vi ot'ü. Ró mimijme siete pa nu.

Visita de Pablo en Troas

⁷ C'ü ot'ü pa nu ngo, ró jmurüjme c'o cjuarma c'o mi cără a Troas, ngue c'ua ro sijme o tjõmëch'i c'ü rva mbeñejme ja va ndü e Jesucristo. E Pablo o zopjü c'o cjuarma, na ngue ro pedyejme c'ü na ye nu pa. O mezhe ndexõmü va ña. ⁸ Mi tjë na puncjü o sivi nu ja mi jmurüjme cja c'e ngumü c'ü na jñi piso. ⁹ Na t'i c'ü mi chjü e Eutico mi tägä cja ventana. O zürü o t'íji na ngue o mezhe va ña'a e Pablo. Nguec'ua va ndögü a jömü. 'Ma ró dagüjme ró ma nujme, ya vi ndü. ¹⁰ E Pablo xo dagü cja c'e jyäxcumü, o ma ndaja c'e t'i c'ü ya vi ndü. Nuc'ua cjanu o xitscöjme c'ua:

—Dya rí súji. Mizhocjimi o tsjapü o te, ya bübüjtjo na yeje, enzgöjme.

¹¹ Nuc'ua e Pablo 'ñezgöjme ró tes'ejme na yeje cja c'e jyäxcumü. E Pablo o më'ch'i c'e tjõmëch'i c'ü rvá mbeñejme ja va ndü e Jesús. Cja rrü sigöjme o xëdyi. E Pablo cjanu o ñaji c'ua c'o cjuarma hasta 'ma o jyas'ü. Cjanu o ma c'ua. ¹² O zidyiji e Eutico cja o ngumü, me mi mäji. Na ngue vi ndü pero Mizhocjimi o tsjapü o te na yeje.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³ Ante c'ü ro mbedye e Pablo a Troas, o xitscöjme ro tes'ejme cja barco nu, ro möjme a Asón; anguezze ro matsjë cja 'ñiji. ¹⁴ Nguec'ua

'ma ró chjëgöjme e Pablo a Asón, xo ndes'e cja c'e barco. Cja rrü möcøjme a Mitilene nu ja mi ma c'e barco. ¹⁵ C'ü na ye nu pa, o mbedye nu c'e barco ró möjme ró cjogüjme a lado cja c'e isla a Quío. C'ü na jñi nu pa, ró sät'äjme cja c'e isla a Samos, y ró oxüjme cja c'e jñiñi a Trogilio. C'ü na ngiyo nu pa, ró sät'äjme a Mileto. ¹⁶ E Pablo mi xädä ro ma a Jerusalén, xa'ma ro zät'ä nu 'ma ro pjongüji c'e mbaxua c'ü ni chjü Pentecostés. Nguec'ua ya vi juajnü 'na barco c'ü ro cjogütjo a Efeso c'ü dya ro böbü. Na ngue dya mi ne ro metscöjme cja c'e estado de Asia.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

¹⁷ 'Ma ró sät'äjme a Mileto, e Pablo o ndäjä c'o o ma a Efeso o ma siji c'o mi pastor cja c'o cjuarma. ¹⁸ 'Ma o ëji, nuc'ua e Pablo cjanu o xipji c'ua angueziji:

—In pärägueji ja rvá minc'ö a ndetsc'ejí ndeze c'e pa 'ma cja rvá sägö va a Asia. ¹⁹ Ró pëpcö Mizhocjimi co texe ín mü'bü. Y dya ró cjapü na nozü. Me mi huëgö na ngue c'o nte c'o dya go ne go creo. Y me mi sufregö na ngue c'o ín menzumügöjme a Israel me mi jodü ja rvá mbötcüji. ²⁰ Ró xi'tsc'öji texe c'o mi jyodü ri pärägueji; dya ró co'bügö ne ri 'na jña. Ró zo'c'üji 'ma mi jmurügueji; xo ró zo'c'üji cja in nzungueji. ²¹ Ró zopjügö c'o ín menzumügöjme a Israel, ró xipjiji co texe ín mü'bü ro

jyéziji c'o na s'o ro nzhogüji cja Mizhocjimi, y ro 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo c'ín Jmugöji. Xo 'ñetsc'eji, dya in menzumügueji a Israel, xo ró zo'c'öji a cjanu. ²² Nudya rrä magö a Jerusalén. Na ngue o Espíritu Mizhocjimi jítscö c'ü ni jyodü rá magö nu. Dya rí párä pje ra tsjacüji nu. ²³ Pero texe cja c'o jñiñi ja rí sätc'ö, o Espíritu Mizhocjimi xitscö c'ü ra pantcaji a pjörü nu, 'ñe me rá sufregö. ²⁴ Pero dya ra tsja zö rá sufregö zö ra mbötcüji. C'ü rí negö, ngue c'ü rá cjuatü ne bëpji nu o dyacü e Jesús c'ín Jmugöji. O dyacü rí zopjügö yo nte rí xipjiji me s'iya Mizhocjimi anguezoji; ne ra 'ñemeji libre cja c'o na s'o.

²⁵ "Ma mi bübü co nu'tsc'eji, mi xi'tsc'öji c'ü ri unü in mü'bügueji e Jesús c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Nudya rí xi'tsc'öji c'ü dya cja rá chjégöji. ²⁶ Tsjjijñiji na jo c'ü rí xi'tsc'öji, na ngue ya rá jyanbüji ne pa dya. 'Ma cjó c'o bübüs'üji c'ü dya ra salva, c'ü ra ma sufre, dya ngue ín s'ocügö. ²⁷ Na ngue ró xi'tsc'öji texe c'o ne Mizhocjimi rá párägöji 'ñe rá cjaji; dya ró co'bügö ne ri 'na jña. ²⁸ Rí pjötpüji ngüenda ja rgui minc'eji. Xo rí pjörüji texe c'o 'ñaja cjuarma c'o ma'tü e Jesucristo c'ín Jmugöji. Na ngue chjéntjui nza cja o ndenchjürü. O Espíritu Mizhocjimi o dya'c'üji ne bëpji rí tsjaji o mbörü. Rí pjörüji na jo, na

ngue o pjödü o cji va ndü e Jesús; nguec'ua va tsjapü o ndenchjürü c'o. ²⁹ Rí párägö 'ma rá jyanbüji, 'ma rá magö, ra ejë c'o na s'o ga xöpünte. Nuc'o, ri chjéntjui nza cja o min'ño c'o me na sate, ra e pjö't'üji c'o ndenchjürü. ³⁰ Xo ra bübüs'üji c'o ra jíchi c'o ya ri creo e Jesucristo, ra xipjiji o jña c'o dya cjuana, ngue c'ua c'o ya ri creo ra ndeñoji co anguezoji. Nguec'ua c'o ya ri creo e Jesucristo, bübü c'o ra creo c'o xöpüte. ³¹ Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí pjötpügueji na puncjü ngüenda. Mbeñegueji, ró minc'ö jñi cjë a ndetsc'eji. Zö xõmü zö ndempa pero sido mi zo'c'öji. Mi xi'tsc'öji ja rvi minc'eji hasta bübü 'ma mi huëgö por nu'tsc'eji.

³² 'Nudya cjuarma, rí ötcö Mizhocjimi ra mbö'c'üji y ra tsja'c'üji ra zi'ch'i in mü'bügueji o jña c'ü mama ja ga s'iyazügöji. Me na zëzhi o jña, ra mböxc'üji ra tsja'c'üji xenda rí dyätäji Mizhocjimi. Nguec'ua ra dya'c'üji c'o me na jo a jens'e c'o ra ch'unü texe c'o cjapü o nte. ³³ 'Ma mi bübögö co nu'tsc'eji, dya cjó mi nepegö o merio ne ri ngue o bitu. ³⁴ In páräji mi pëpcjö c'ü ma tötc'ö c'ü mi sigö 'ñe c'o mi jegö, 'ñe c'ü mi si c'o mi dyocjöjme 'ñe c'o mi jeji. ³⁵ Ró jí'ts'iji 'na tjürü c'ü xo rí tsjaji. Rí pëpcjeji ngue c'ua rí pjös'üji c'o pje ni jyodü. Rí mbeñegueji c'ü o mama e Jesús c'ín Jmugöji: "Xenda rí mäcjeji 'ma rí unüji, que na ngue 'ma ra ch'a'c'üji", eñe va

mama.

³⁶ Nuc'ua e Pablo 'ma o nguarü o zopjü a cjanu c'o pastor, cjanu o ndüñijömü o dyötü Mizhocjimi co texe anguezeli. ³⁷ Nuc'ua anguezeli me go huëji c'ua, na ngue ya ro ma e Pablo. Me go ndaji y me go zü'tp'üji o jmi. ³⁸ Me mi sentioji na ngue c'o jña c'o vi mama e Pablo c'ü dya cja ro chjëji. Nuc'ua ró möcøjme e Pablo; anguezeli o ma zogüzüjme hasta cja c'e barco.

21

Viaje de Pablo a Jerusalén

¹ Nuc'ua 'ma mü o 'ñetscöjme c'o cjuarma, cja rrü möjme c'ua cja c'e barco. Ró möcøjme derecho cja c'e isla c'ü ni chjü a Cos. C'ü na ye nu pa, ró möjme a Rodas. 'Ma ró pedyejme nu, ró möjme a Pátara. ² Nujnu, ró jodüjme nu 'na barco c'ü ro ma a Fenicia. 'Ma ró töt'üjme, ró tes'ejme cja rrü möjme. ³ 'Ma ma möcøjme, ró jandajme c'e isla c'ü ni chjü a Chipre ró cjogüjme cja o jodyé. Ró sidojme hasta ró sät'äjme cja c'e jñiñi c'ü ni chjü a Tiro c'ü tsja a Siria. Ró dagüjme cja c'e barco, na ngue je ro sjö'büji nu c'o mi tunü c'e barco. ⁴ A Tiro ró jodüjme ja mi cárä c'o mi ätpä o jña e Jesucristo. Nujnu, ró minc'öjme nu siete pa. O Espíritu Mizhocjimi ya vi jíchiji c'o cjuarma c'ü me ro sufre e Pablo a Jerusalén. Nguec'ua o xipjiji e Pablo c'ü dya ro ma nu. ⁵ 'Ma o zädä c'o pa 'ma ro mbedye c'e barco,

ró pedyejme cja c'e jñiñi a Tiro ro möjme. Nuc'ua texe c'o cjuarma 'ñe c'o o suji 'ñe c'o o t'iji o ma caminaozüjme 'ma ró pedyejme cja c'e jñiñi. 'Ma ró sät'äjme cja squina c'e mar, ró ndüñijömüjme ró ötcöjme Mizhocjimi. ⁶ Cjanu pötü rvá chagöjme, cjanu o 'ñetscöjme c'ua. Nuc'ua cja rrü tes'ejme cja c'e barco; anguezeli cjanu o nzhogüji o ngumüji.

⁷ 'Ma ró pedyejme a Tiro, ró möjme a Tolemaida c'ü tsja a Fenicia. 'Ma ró dagüjme nu, dya cja ró möcøjme cja barco. A Tolemaida ró ma zenguajme c'o cjuarma, y ró minc'öjme 'napa co anguezeli. ⁸ Nuc'ua c'ü na ye nu pa, 'ma ró pedyejme a Tolemaida, cja rrü möjme a Cesarea. 'Ma ró sät'äjme nu, ró cjogüjme cja o ngumü e Felipe ró oxüjme nu. Nuc'ü, mi zopjü c'o nte mi xipjiji ja rvá sö ro salvaji. E Felipe mi ngue 'na c'o siete c'o vi juajnüji ro unü pje ro zi'i c'o ndixü c'o ya vi ndü nu xíra. ⁹ E Felipe mi tsäjä nziyo o xunt'i c'o dya mi chjüntü. Mi mamaji o jña Mizhocjimi ja c'o nzi ma 'ñünbü o mü'büji. ¹⁰ Ró minc'öjme nu ja nzi pa. O ejë c'ua 'na bëzo c'ü mi chjü e Agabo vi 'ñeje a Judea. Xo mi profeta mi mama o jña Mizhocjimi. ¹¹ O säjä nu ja mi cáräjme. Cjanu o nganba c'ua c'ü mi nzünt'ü e Pablo, cjanu o jyüt'ü c'ua o ngua 'ñe o dyë. Cjanu o mama:

—Rí xi'tsc'öji c'ü mama o Espíritu Mizhocjimi. C'o cárä

a Jerusalén c'o dya ätpä ə jña e Jesucristo, je xo rgá cjanu rgá jyü'tp'üji ə dyë 'ñe ə ngua ne bëzo nu ngue ə cjaja ne mbünt'ü, cja rrü zidiyiji ra ma nzhöji cja ə dyë c'o dya menzumü a Israel.

¹² 'Ma ró ärägöjme c'o o mama e Agabo, nuzgöjme 'ñe c'o cjuarma c'o mi cärä a Cesarea me ró ötcöjme na puncjü e Pablo c'ü dya ro ma a Jerusalén. ¹³ O ndünru c'ua e Pablo o xitscöjme:

—¿Jenga in huëji? In cjacüji xo rá sentiogö. ¿Cjo in neji c'ü dya rá cjagö ja c'o nzi ga ne Mzhocjimi? Rí bübü dispuesto ra züçüji a Jerusalén ra jyütcüji ín dyë 'ñe ín cua, ra pantcaji a pjörü. Dya nguextjo nu; xo rí bübü dispuesto ra mbötcüji na ngue rí pëpigö e Jesús c'ín Jmugöji, eñe.

¹⁴ 'Ma dya dyätcäjme, dya cja pje ró xippijme. Ró mama-jme:

—Ra zädä rí tsjague ja c'o nzi ga ne Mzhocjimi.

¹⁵ Nuc'ua ró xampjajme, cja rrü möjme c'ua a Jerusalén. ¹⁶ Bübü ja nzi cjuarma a Cesarea c'o o ma zogüzüjme hasta ró sät'äjme a Jerusalén. C'o cjuarma o zinzgöjme cja ə ngumü e Mnasón c'ü mi menzumü a Chipre; je ró oxüjme nu. C'e bëzo, ya vi mezhe vi 'ñench'e ə mü'bü e Jesucristo.

Pablo visita a Jacobo

¹⁷ C'o cjuarma a Jerusalén me go mäji va recibidozüjme.

¹⁸ C'ü na ye nu pa, ró möcøjme e Pablo ró ma

zenguajme e Jacobo. Ya xo ma cäjä nu texe c'o pje mi pjëzhi cja c'o cjuarma. ¹⁹ 'Ma ró cjuaru ró zenguajme, nuc'ua e Pablo cjanu o xipji c'o cjuarma ja va mbös'ü Mzhocjimi angueze va zopjü c'o nte c'o dya mi menzumü a Israel. ²⁰ 'Ma o dyäräji c'o o mama e Pablo, o mama c'ü me na nojo Mzhocjimi 'ñe me na jo. Cjanu o xipjiji c'ua e Pablo:

—Na jo c'ua ja gui mangue, cjuarma. Pero dyärä na jo c'o rá xi'tsc'öjme. Cära na puncjü mil c'o ín menzumügöji c'o ya creo e Jesucristo. Anguezeji me süpüji c'o ley c'o o dyopjü e Moisés. Y neji texe c'o cjuarma xo ra züpüji c'o. ²¹ Anguezeji äräji nan'ño gui jichigue c'o ín menzumügöji c'o cärä c'o nan'ño jñiñi; äräji in xipjiji c'ü dya cja ra dyätäji c'o o dyopjü e Moisés; äräji in xipjiji c'ü dya cja ra circuncidaoji c'o ə t'iji, ni xo ra tsjaji c'o 'ñaja ín chjürögöji. ²² Yo ín menzumügöji ra mbäräji c'ü i 'ñecje, ra mundoji 'na pje c'o ra tsja'c'üji. Nguec'ua, ñja rga cjapüji? ²³ Na jo rí tsjague c'o rá xi'tsc'öjme dya. Bübüzgöjme nziyo cjuarma yo o tsja promesa va xipjiji Mzhocjimi. ²⁴ Rí möcjeji yo cjuarma cja ne templo rí chömügue o animale c'o rí unügueji. Nuc'ua yo cjuarma ra unüji c'o mböcjimi ra mbäsp'äji Mzhocjimi. A cjanu ra jogüji a jmi Mzhocjimi. Nuc'ua ra sö ra 'ñaxpaji ə ñiji, na ngue ya

rguí cumpleji c'o promesa. Nuc'ua yo ín menzumügöji ra mbäräji c'ü dya cjuana c'ü äräji; in cjague ja c'o nzi ga mama c'o ley c'o o dyopjü e Moisés. ²⁵ Dya rí xi'tsc'öjme c'ü ni jyodü ra dyätä c'o ley c'o dya rí menzumügöji. Na ngue ya ró ñagöjme ró penpejme 'na carta ró xipjjime c'o ni jyodü ra tsjaji. Ngue c'ü dya ra zaji o ts'ingue o animale c'o bësp'ä yo ts'ita. Dya xo ra ziji o cji. Dya xo ra zaji o ts'ingue o animale c'o dya mbedye o cji. C'o bëzo, dya ra tsäji o ndixü; c'o ndixü, dya xo ra tsäji o bëzo, eñe e Jacobo.

Toman preso a Pablo en el templo

²⁶ C'ü na ye nu pa, e Pablo o möji c'ua c'o nziyo cjuarma o cjogüji cja c'e templo. Nuc'ua e Pablo o xipji c'e mböcjimi c'ü ya mi ngue ro cumple c'o bëzo c'o promesa c'o vi xipjiji Mizhocjimi. Xo mama e Pablo:

—Nutscö nguetscö rá tõmögö c'o animale c'o ra dya'c'ü yo bëzo, rí pësp'ägue Mizhocjimi, eñe.

²⁷⁻²⁸ Nuc'ua ya mi ngue ro zädä c'o xe siete pa 'ma ro cumpleji c'o promesa. C'o menzumü a Israel c'o vi 'ñeje cja c'e estado de Asia, bübü c'o o jñanda e Pablo cja c'e templo. O pënc'iji c'ua e Pablo, cjanu o mapjüji c'ua na jens'e o mamaji:

—Nu'tsc'ej in bëzoji rí menzumüji a Israel, pjöxcüjme rá pënc'ijme ne bëzo. Ngueje nu nzhodü texe cja ne xoñijömü,

jichi yo nte c'o me na s'o. Nujnu, ña'a contra nutscöji o ntezgöji Mizhocjimi. Xo ña'a contra o ley e Moisés, 'ñe ne templo nu me na sjü. Y dya nguextjo nu; o siji yo dya rí menzumügöji o cjogüji cja ne templo nu me na sjü o contaminaoji, eñeji.

²⁹ C'o vi 'ñeje a Asia o mamaji a cjanu, na ngue o jñandaji a Jerusalén e Trófimo c'ü mi menzumü a Efeso mi dyojui e Pablo. Mi pëzhiji e Pablo xo vi siji e Trófimo cja c'e templo.

³⁰ Me co üdü c'ua texe c'o mi cárä cja c'e jñiñi. Go cjuan'diji c'ua go mundoji. Cjanu o pënc'iji e Pablo go pjongüji cja c'e templo. Ixco ngot'üji c'ua c'o ngoxtji. ³¹ C'o nte mi ne ixto mbö't'üji e Pablo. Pero bübü c'o o ma cja c'e bëzo c'ü mi manda 'na mil o tropa romana, o ma xipjiji c'ü ya vi mundo texe c'o mi menzumü a Jerusalén ma huëñiji.

³² Nu c'e bëzo, ixco ma't'ü c'ua c'o tropa 'ñe c'o mi manda cada cien tropa, ixco dagüji c'ua cja c'e jyäcumü nu ja mi cáräji c'ü mi chäjui c'e templo, o möji nu ja mi cárä c'o nte. C'o nte 'ma mü o jñandaji c'e bëzo 'ñe c'o tropa, o jyëziji c'ua, dya cja mbäräji e Pablo. ³³ O säjä c'ua c'e bëzo, cjanu o manda o pënc'iji e Pablo cjanu o ndün't'üji yeje cadena. Nuc'ua cjanu o zopjü c'o nte o dyönüji pje mi pjëzhi e Pablo y pje vi tsja. ³⁴ C'o nte me mi huëñiji. Nan'ño c'o mi mama c'o 'ñaja; nan'ño c'o mi mama c'o 'ñaja. Nguec'ua

dya mi sö ro mbärä c'e bëzo pje vi tsja e Pablo. Nguec'ua cjanu o manda ro zidyiji e Pablo a mbo cja c'e jyäxcumü. 35-36 'Ma o zät'ä c'o tropa ñe e Pablo cja c'e dezhe c'ü rví ndes'oji cja c'e jyäxcumü, c'o tropa o ndës'iji c'ua e Pablo cjanu o ngö's'ü q jyöji. Na ngue c'o nte me mi chütüji y me mi mapjüji na jens'e mi mamaji:

—Pö't'üji ne bëzo.

Pablo hace su defensa delante de la gente

37-38 'Ma ya mi ngue ro cjogü c'o tropa a mbo cja c'e jyäxcumü, o mama c'ua e Pablo o xipji c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa:

—¿Cjo sö rá xi'tsc'ö 'na jña?, eñe e Pablo.

O ndünrrü c'ua c'e bëzo:

—Mi pëzhgö mi ngue'tsc'e c'e bëzo c'ü menzumü a Egipto. Pero dya ngue'tsc'e, na ngue in ñague griego. Nuc'ü, mi dyozi c'o rí xicöjme o pö't'unte. Dya be mezhe mi jodü ja rvá tsjaji o revolución ro ndöpüji ne gobierno. C'e bëzo o dyëdyi nziyo mil c'o mi pö't'ute o möji cja majydü nu ja dya cjó nzheñe, eñe c'e bëzo va xipji e Pablo.

39 O ndünrrü c'ua e Pablo o mama:

—Nutscö rí Israelitagö. O jmuxcü a Tarso c'ü tsja cja c'e estado de Cilicia. Rí tsjagö cja 'na jniñi c'ü me manda. Rí ö'tc'ü favor rí jyëzgui rá zopjügö yo nte, eñe.

40 O unü c'ua sjëtsi. Nuc'ua e Pablo o böbü cja c'e dezhe, o tsja o seña co q dyë ro ngo't'ü

o ne c'o nte. Nguec'ua, dya cja nda mi mapjüji na jens'e. Nuc'ua e Pablo o ña c'ua c'e idioma hebreo va zopjü c'o nte, o mama:

22

1 —Nu'tsc'oji ín menzumüts'ügöji, nu'tsc'oji pjë'ts'iji in jünji ngüenda ñetsc'oji dya pje pjë'ts'iji, rí zo'c'öji. Dyärägueji na jo c'ü rá xi'tsc'öji, ngue c'ua rí pärägueji c'ü dya rí cjagö c'o na s'o, eñe e Pablo.

2 'Ma o dyäräji e Pablo mi ña hebreo, xe go juemeji c'ua. O mama c'ua e Pablo:

3 —Xo rí Israelitagö nza cjatsc'oji. O jmuxcügö a Tarso c'ü tsja a Cilicia, pero ró tegö va cja ne ndajñiñi. Nu c'ü o jítscö, mi ngue e Gamaliel. O jítscö na jo c'o ley c'o o unü Mizzocjimi c'o ín mboxatitagöji. Mi sügö Mizzocjimi; 'ma cjó c'o mi pëzhgö c'ü dya mi sü Mizzocjimi, mi sjeyazgö na puncjü ja c'o nzi gui tsjagueji dya. 4 Nguec'ua mi nugö na ü c'o mi tèpi q 'ñiji e Jesúz, mi negö c'ü ro mbö't'üji texeji. Mi mandagö ra ndünrt'üji o cadena cja rrü pant'aji a pjörü, zö mi bëzo zö mi ndixü.

5 Nu mero ndamböcjimi 'ñe yo jün ngüenda cja yo ín menzumüji, päräji c'ü na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji je ma cjazgö nu. Na ngue anguezzeji o dyacüji o carta c'ü ro tjëdyi a ma a Damasco ro jichi c'o mi manda cja c'o nintsjimi nu. Nuc'ua ró ma c'ua ro ma surü c'o mi creo e Jesúz c'o mi cárä

nu, cja rrū tjün't'üji co cadena ro ēji va a Jerusalén ngue c'ua ro castigaoji.

Pablo cuenta de su conversión

⁶ "Ma mi pagö cja 'ñiji, 'ma ya mi ngue ro sät'ä a Damasco, ya vi jñisiarü. 'Nango ējē c'ua a jens'e 'na jya's'ü c'ü me mi juëns'i c'ü o pjat'ü nu ja mi pagö. ⁷ Ró tögü a jömü c'ü mi chägägö. Cja rrū ärägö 'na jña c'ü o xitscö a cjava: "Nu'tsc'e Saulo, ¿jenga in cjapü ra sufre yo creozögö? Chjéntjui c'ü ri nguetscö ri cjacö rá sufre", enzgö. ⁸ Ró tjüntügö ró xipji: "Nu'tsc'e nin t'ecjañömü, ¿cjó ngue'tsc'e?" O ndünru c'ua c'ü mi ña: "Nguetscö e Jesús mi menzumügö a Nazaret. In cjapü ra sufre yo creozgö; chjéntjui c'ü ri nguetscö ri cjacö rá sufre", enzgö. ⁹ C'o mi pöcjöjme, me co züji. O jñandaji c'e jya's'ü pero dya dyäräji pje pjézhí c'ü o mama c'e jña c'ü mi zocügö. ¹⁰ Ró mamagö c'ua: "Nu'tsc'e in Jmuts'ügö, ¿pjé in ne rá cjagö?", ró embe. O ndünru c'ua c'ín Jmugö o xitsi: "Ixtí mague dya, rí sät'ä a Damasco. Nujnu, ra xi'ts'iji nu, c'e bëpji c'ü ya mama Mizzhocjimi ri tsjague", enze. ¹¹ Nuc'ua, dya cja mi jandagö na ngue me mi juëns'i c'e jya's'ü. Nguec'ua c'o mi pöcjöjme o pëñzhguiji in dyë, cjanu o ngüncüji o zinziji a Damasco.

¹² 'Mi bëbü 'na bëzo a Damasco c'ü mi chjü e Ananías. Mi sú Mizzhocjimi mi ätä c'o ley.

C'o ín menzumügöji c'o mi cárä nu, mi mamaji c'ü mi cja na jo. ¹³ O ējē c'ua e Ananías nu ja mi oxügö, o böbü ín jmigö o xitsi: "Nu'tsc'e Saulo mi cjuarmats'ügö. Ra jogü dya in chö rí jñanda na yeje", enze. Ixco jogü c'ua ín chö ró janda e Ananías. ¹⁴ Nuc'ua e Ananías cjanu o xitscö: "Mizzhocjimi c'ü mi ma't'ü c'o ín mboxatitagöji, o juan'c'ügue ndeze mi jinguä ngue c'ua rí pärägue c'o ne angueze rí tsja. O dya'c'ügue in jñanda e Jesús nu c'ü me na jo a jmi Mizzhocjimi. Xo dya'c'ü in dyärä o zo'c'ü. ¹⁵ Nguec'ua rí xipjigue yo nte ja ga cja e Jesús; rí xipjiji ja ga cja c'ü in jñanda 'ñe c'o in dyärä. ¹⁶ Nudya, dya cja pje rí che'be; ixtí jigue dya. Rí 'ñench'e in mü'bü e Jesús y rí tsjapü in Jmugue. 'Ma rí tsjague a cjanu, ra ndin'tsc'i in mü'bü c'o na s'o", enzgö e Ananías.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los que no eran de Israel

¹⁷ "Ma ró nzhögö a Jerusalén, ró ējē cja ne templo ró in ötü Mizzhocjimi. 'Ma mi ötügö Mizzhocjimi, o dyacü c'ü ró janda, nza cja 'ma ro cjinch'i 'na t'ijí. ¹⁸ Ró janda e Jesús; o xitsi: "Pura pedyegue a Jerusalén, na ngue zö rí xipjigue yo nte ja rvá zo'c'ügö y ja vi jñandgagö, pero dya ra creots'üji", enzgö. ¹⁹ Pero ró xicö c'ua: "Iyö in Jmuts'ügö; ra creozüji. Päräji mi pagö cja c'o nintsjimi mi pa jodü c'o mi creots'ü. Mi mandagö ra

pant'aji a pjörü y ra mbäräji.
 20 'Ma o mama e Esteban c'ü me na jots'ügue, 'ma o mbö't'üji c'ü, xo mi bönc'ö nu, me mi mäcjö. Ró pjötpü q bitu c'o o mbö't'ü c'ü", ró embe c'ín Jmugö. 21 O ndünrrü c'ua o mama: "Pedyegue, rá täc'ä rí mague na jě nu ja cärä c'o dya menzumü a Israel, rí ma zopjüji", enzgö. Nujyo, ngueje yo o mama e Pablo va xipji c'o nte.

Pablo en manos del comandante

22 C'o nte o dyäräji na jo, hasta 'ma cja mama e Pablo c'ü vi ch'unü o bëpji mi zopjü c'o dya menzumü a Israel. Nuc'ua cjanu o mapjüji c'ua na yeje o mamaji:

—Pö't'üji ne bëzo. Dya cja xe ra mimi cja ne xoñijömü, eñeji.

23 'Ma mi mapjüji na jens'e, xo mi juant'aji o bituji y mi vos'üji o jömü a jens'e. Na ngue me mi üdüji. 24 Nuc'ua c'ü mi manda c'o tropa, o manda o zidyiji e Pablo a mbo cja c'e jyäxcumü nu ja mi cärä c'o tropa. Cjanu o manda ro ndas'üji o chirrio, ngue c'ua ro mama e Pablo pje vi tsja, nguec'ua ma mapjü c'o nte. 25 Ante c'ü ro ndas'üji, o ndün't'üji o xipjadü. Mi böbü nu 'na bëzo c'ü mi manda cien tropa. Nuc'ua e Pablo cjanu o xipji c'ua c'e bëzo:

—Mama cja c'o ley c'ü dya sö rí chas'üji o chirrio c'o menzumü a Roma. Ni jyodü ot'ü rí jñünpüji ngüenda pje mbë c'ü o tsja, eñe e Pablo.

26 C'e bëzo 'ma o dyärä c'o o mama e Pablo, cjanu o ma c'ua cja c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa, o ma xipji:

—Pjötpü ngüenda ne bëzo, c'ü dya pje xe rí tsjapü. Na ngue menzumü a Roma.

27 Nuc'ua c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa, cjanu o ejë c'ua nu ja mi bübü e Pablo, o ë xipji:

—Xitsi. ¿Cjo in menzumügue a Roma?

O ndünrrü c'ua e Pablo:

—Jä.

28 O ndünrrü c'ua c'e bëzo:

—Maco ró cjöt'ügö na puncjü o merio para ró cjagö menzumü a Roma.

O ndünrrü c'ua e Pablo o mama:

—Nutscö rí menzumügö a Roma ndeze 'ma o jmuxcügö, eñe.

29 Nuc'ua c'o ya mi ngue ro ndas'ü o chirrio e Pablo, o ndans'aji c'ua. Nuc'ua c'ü mi manda texe c'o tropa, xo zü c'ua. Na ngue vi manda o ndün't'üji co xipjadü e Pablo, maco mi menzumü a Roma.

Pablo delante de la Junta Suprema

30 C'ü mi manda c'o tropa, mi ne ro mbärä jenga mi mama c'o mi menzumü a Israel c'ü mi jyodü ro ndü e Pablo. Nguec'ua c'ü na ye nu pa, o xipji c'o ndamböcjimi 'ñe texe c'o mi jün ngüenda ro ë jmurüji. Nuc'ua cjanu o xäpcä e Pablo, cjanu o dagüvi cja c'e jyäxcumü. Cjanu o cjogüvi nu ja mi jünji ngüenda. Cjanu o xipji e Pablo ro böbü cja o jmiji.

23

¹ Nuc'ua e Pablo o jñanda na jo c'o mi jün ngüenda, cjanu o xipjiji:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, sido rí jodü rá cjagö ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi c'o na jo, eñe.

² Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi c'ü mi chjü e Ananías, cjanu o xipji c'o bëxtjo mi böbü cja e Pablo ro mbë'chp'iji o ne. ³ O ndünrrü c'ua e Pablo o xipji c'ü mi mero ndamböcjimi:

—Nu'tsc'e in cjapü na jots'ügue, pero na s'o c'o in cjague. Mizhocjimi ra castigaots'ü. In cjapü in jüncüji ngüenda ja c'o nzi ga mama c'o ley; maco in manda ra mbëchquiji ín te, eñe e Pablo.

⁴ O ndünrrü c'ua c'o bëxtjo mi böbü, o mamaji:

—¿Jenga i sadügue nu? Maco o ñeme Mizhocjimi ra tsja mero ndamböcjimi.

⁵ O ndünrrü c'ua e Pablo o mama:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, dya mi pärägö cjo mi mero ndamböcjimi nu. 'Ma ro pärägö, dya ro xipji a cjanu. Na ngue cja o ley Mizhocjimi, mama c'ü dya pje rá xicöji yo ín menzumügöji yo pje pjëzhi.

⁶ Nuc'ua e Pablo o unü c'ua ngüenda c'o mi jün ngüenda, mi cárä 'na partido c'o mi saduceo, mi cárä 'na partido c'o mi fariseo. Nguec'ua o ña c'ua na jens'e:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, rí fariseogö o

t'izgö 'na fariseo. In jüncüji ngüenda na ngue rí creogö c'ü ra zädä c'e pa 'ma ra te'e texe c'o ya ndü.

⁷ Nuc'ua c'o fariseo 'ñe c'o saduceo, dya cja mi 'natjo o pjeñejji; ya nde mi nan'ño ma nguijñiji c'ua. ⁸ Na ngue yo saduceo mamaji c'ü dya cja ra te c'o ya ndü. Xo mamaji c'ü ojtjo anxe. Xo mamaji c'ü dya bübü e Satanás c'ü dya jo, ne ri ngue c'o o mbëpjì. Yo fariseo creoji bübü nza texe yo. Xo creoji c'ü ra te c'o ya ndü. ⁹ Nuc'ua c'o mi jün ngüenda o mbürü o zöji o jña, o ñaji na jens'e. Cjanu o böbü c'ua, ja nzi c'o fariseo c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi, o mamaji:

—Dya pje rí tö'tp'ügöjme c'o na s'o c'o ri cja ne bëzo. 'Na ri ngueje 'na o anxe Mizhocjimi c'ü o zopjü. 'Ma ga cjanu, na jo, dya pje rá cjapüji. Na ngue 'ma rá c'a's'üji nu, chjëntjui c'ü ro c'a's'üji Mizhocjimi.

¹⁰ Nuc'ua c'o fariseo mas go zöji o jña c'o saduceo, y o mbürü o chüji. Nuc'ua c'e bëzo c'ü mi manda c'o tropa, o zü c'ua 'na ro mbäräji e Pablo ro s'odü na puncjü. Nguec'ua o ma'tü c'o tropa o dagüji cja c'e jyäxcumü o e ñanaji e Pablo a nde c'o saduceo, cjanu o zidijiji c'ua na yeje cja c'e jyäxcumü.

¹¹ Nuc'ua c'e xõmü c'ü na ye nu pa, 'nango jñetse c'ua e Jesucristo c'ín Jmugöji mi böbü cja o jmi e Pablo, o xipji:

—Nu'tsc'e Pablo, dya rí sëgue; rí mäcje. I zopjügue yo nte va a Jerusalén, i xipjiji

ja ga cjazgö. Xo ni jyodü rí mague a Roma xo rí zopjügue c'o nte c'o cārā nu, eñe e Jesús va xipji e Pablo.

Planes para matar a Pablo

12 C'ü na ye nu pa, c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi creo e Jesucristo, o mamaji c'ü ro mbö't'üji e Pablo. O juraji Mizhocjimi va mamaji:

—Dya cja rá siji o xëdyi ne ri ndeje, hasta 'ma rá cjuarü rá pö't'üji e Pablo. Ra zücoji Mizhocjimi 'ma dya rá cjagöji a cjanu.

13 Mi sö mas de cuarenta c'o o mama a cjanu. 14 Anguezoji cjanu o möji c'ua cja c'o ndamböcjimi 'ñe ja nzi c'o mi jün ngüenda, o ma xipjiji:

—Nutscöjme ró nädäjme Mizhocjimi. Ró mamajme c'ü dya cja rá sijme o xëdyi ne ri ndeje, hasta 'ma rá cjuarü rá pö't'üjme e Pablo. Ra zücoji Mizhocjimi 'ma dya rá cjajme a cjanu. 15 Nguec'ua nu'tsc'eji 'ñe c'o 'ñaja c'o jün ngüenda, chaque rí penpeji 'na jña c'e bëzo c'ü manda c'o tropa ra sin'c'iji e Pablo. Rí xipceji ni jyodü xenda rí pärägueji pje pjëzhi c'ü o tsja e Pablo. Nutscöjme ya rí bübüjme rá pö't'üjme ante c'ü ra säjä va, eñeji.

16 A Jerusalén mi bübü nu c'ü nu sobrinu e Pablo, o t'i c'ü nu cjü. Nuc'ü, o dyärä c'o mi mama c'o bëzo ro mbö't'üji e Pablo 'ma ro cjogü. Cjanu o ma c'ua cja c'e jyäcumü o ma xipji e Pablo. 17 Nuc'ua e Pablo cjanu o ma't'ü c'ua

'naja c'o bëzo c'o mi manda cien tropa, cjanu o xipji:

—Rí ö'tc'ü favor rí mëvi ne t'i cja c'e bëzo c'ü manda texe yo tropa; va jün 'na jña pje ra xipji, embe.

18 O zidyi c'ua cja c'e bëzo c'ü mi manda c'o tropa, cjanu o xipji:

—C'ü rvá ëcjöbe, o matcügö c'e bëzo c'ü ró cotc'öji c'ü ni chjü e Pablo. O dyötcü favor ró sigö ne t'i; va jün 'na jña pje ra xi'ts'i, embe.

19 Nuc'ua c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa, cjanu o pënchp'i c'ua o dyë c'e t'i, cjanu o ndans'avi ro ñatsjëvi. Cjanu o dyönü:

—¿Pje pjëzhi c'ü rí xitsi?

20 O ndünrü c'ua c'e t'i:

—Yo menzumü va, ya ñaji.

Ra xörü chaque ra ë dyö'tc'üji rí sidyi e Pablo nu ja jünji ngüenda. Ra xi'ts'iji c'ü ni jyodü xenda ra mbäräji pje pjëzhi c'ü o tsja e Pablo.

21 Nguec'ua rí ö'tc'ügö c'ü dya rí tsjague c'ü ra ë xi'ts'iji. Na ngue sö mas de cuarenta bëzo c'o ne ra mbö't'ü e Pablo. Ya te'beji dya c'ü, ngue c'ua 'ma rí tsjogüvi, ra mbö't'üji. Anguezoji ya nädäji Mizhocjimi o mamaji a cjava: “Dya cja rá siji o xëdyi ne ri ndeje, hasta 'ma rá cjuarü rá pö't'üji e Pablo.

Ra zücoji Mizhocjimi 'ma dya rá cjagöji a cjanu”, eñe anguezoji. Nguec'ua te'beji dya, c'ü rí tsjague ja c'o nzi rgá ë xi'ts'iji.

22 O ndünrü c'ua c'e bëzo:

—Pjötpügue na puncjü ngüenda, dya cjó rí xipji c'ü

í xitscö yo. Mague dya, embe c'e t'i.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

²³ Nuc'ua c'e bëzo cjanu o ma'tü c'ua yeje c'o mi manda cien tropa, o xipjivi:

—Mandaguevi yo yeje ciento tropa yo nhontjo ra xampjaji rí möji a Cesarea. Rí pedyeji 'ma ra unü a las nueve ne xõmü. Xo rí möji setenta tropa c'o chägä o pjadü, cja na yeje ciento c'o qui o lanza. ²⁴ Xo rí xõcüvi o pjadü c'o ra chägä e Pablo. Rí pjörüji na jo, ngue c'ua ra zät'ä na jo cja e Félix c'ü gobernador, embeji c'o yeje c'o mi manda cien tropa.

²⁵ Nuc'ua c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa, cjanu o dyopjü 'na carta c'ü ro mbenpe e Félix. O jñu's'ü a cjava:

²⁶ "Nu'tsc'e Félix in gobernadorgue, rí zenguats'ügö nin t'ecjanõmü. Nguetscö e Claudio Lisias rí pen'c'ö ne carta. ²⁷ Rí xi'tsc'ö ne bëzo nu va siji yo tropa. C'o menzumü a Israel o zürüji ne bëzo, ya mi ngue ro mbö't'üji. 'Ma ró pärägö c'ü menzumü a Roma nu, ixtó édyigö ín tropa ró ma ñanajme ró cjocüjme cja c'e jyäcumü. ²⁸ Nutscö mi ne ro pärägö pje vi tsja ne bëzo, na ngue c'o nte mi mamaji c'ü vi tsja na s'o. Nguetscö ró dagübe cja c'e jyäcumü ró sidyi ne bëzo nu ja jün ngüenda c'o menzumü a Israel. ²⁹ Mi mama c'o nte c'ü vi tsja na s'o nu. Pero ró unnc'ö ngüenda nguextjo c'o

o ley anguezeli c'o mi mamaji c'ü dya ätä nu. Dya pje ró tö'tp'ügö c'o na s'o c'o ro tsja, c'ü rva pö'tü ni xo ri ngue c'ü rva pant'a a pjörü. ³⁰ Nuc'ua o ējē 'naja c'ü o 'ñe xitsi c'ü mi cárä o bëzo c'o ya vi ñaji ja rvá mbö't'üji ne bëzo. Nguec'ua ró täcjö yo tropa o siji nu. Y c'o nte c'o mama c'ü o tsja na s'o nu, ró xipjiji ra ēji ra ē xi'ts'iji", eñe va dyopjü c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa c'o ma cãjä cja c'e jyäcumü.

³¹ Nuc'ua c'o tropa cjanu o tsjaji ja c'o nzi va xipjiji; o zidyiji e Pablo c'e xõmü a Antípatris. ³² C'ü na ye nu pa, c'o tropa c'o mi nhontjo o nhogüji cja c'e jyäcumü nu ja vi mbedyeji. C'o tropa c'o mi chägä o pjadü ngue c'o o möji e Pablo. ³³ 'Ma o zät'äji a Cesarea, o unüji c'e carta c'e gobernador, cjanu o nhöji e Pablo. ³⁴ Nuc'ua c'e gobernador 'ma o nguarü o xörü c'e carta, cjanu o dyönü e Pablo pje ma estado mi tsja. 'Ma o mbärä mi tsja a Cilicia, cjanu o mama c'ua:

³⁵ —'Ma ra säjä c'o mama i tsjague c'o na s'o, rá jün'c'ügö ngüenda, embeji e Pablo.

Cjanu o manda o zidyiji e Pablo cja o palacio e Herodes nu ja ro oxü. Xo manda ro mbörüji nu.

24

Defensa de Pablo delante de Félix

¹ O mezhe c'ua tsich'a pa, o säjä c'ua a Cesarea e Ananías c'ü mi mero ndamböcjimi, 'ñe

ja nzi c'o mi jün ngüenda. Ma siji 'na licenciado c'ü mi chjü e Tértulo. O möji cja c'e gobernador ngue c'ua ro cusaji e Pablo. ² Nuc'ua c'e gobernador o manda o siji e Pablo. 'Ma mü o säjä e Pablo, nuc'ua e Tértulo o mbürü o cusa e Pablo, o xipji c'e gobernador:

—Nu'tsc'e Félix nin t'ecjañömü. Na ngue in gobernador, rí cárājme na jo, dya cjo rí chūjme. In pjöxcüjme na puncjü; nguec'ua dya pje bëtscójme. ³ Nguec'ua rí da'c'üjme na puncjü 'na pöjö nu'tsc'e Félix, me na jontets'ü. ⁴ Dya rí ne rá bë'chc'ijme na puncjü in tiempo. Pero rí ö'tc'üjme rí dyätcäjme na ngue na jontets'ü. Dya puncjü o jña c'o rá ñagöjme. ⁵ Ne bëzo ró tö'tp'üjme me na s'o c'o cja'a. Nzhodü texe cja ne xoñijömü, zopjü c'o ín menzumügöjme. Nguec'ua anguezeli, dya cja ne ra dyätäji in gobiernogue. C'o teñe anguezeli, ni chjü nazareno. Anguezeli dya cja ma't'üji Mzhocjimi nza ciazgöjme; nan'ño ga creoji. ⁶ Ne bëzo ya mi ngue ro contaminao c'ín templogöjme, pero ró surüjme. Mi ne ro jünpujme ngüenda ja c'o nzi ga mama c'o ín leygöjme. ⁷ Pero o metio e Lisiás c'ü manda c'o tropa nu, o möji c'o o tropa nu ja mi jünpujme ngüenda ne bëzo, o ma zinnguijme a fuerza. ⁸ Cjanu o xitsijme ro ēcjöjme cja in jmigue. Nguec'ua 'ma rí tsjapü t'önü ne bëzo, rí pärägue c'ü na cjuana c'ü rí xi'tsc'öjme o tsja na s'o nu.

⁹ C'o 'ñaja c'o mi menzumü a Israel cjanu o mamaji c'ua:

—Na cjuana yo mama e Tértulo, embejí c'e gobernador.

¹⁰ Nuc'ua c'e gobernador cjanu o tsjapü c'ua o seña e Pablo ro ña. O mama c'ua e Pablo:

—Rí pärägö ya pa ja nzi cjë c'ü in gobernador in jüngue ngüenda cja in paísgöjme. Nguec'ua rí mägö; dya rí sú rá tjünrügö. ¹¹ Ya mezhe como 'na doce pa, ró magö a Jerusalén ró ma ma't'ügö Mzhocjimi. 'Ma rí tsja t'önü, rí pärägue c'ü na cjuana yo rá xi'tsc'ö. ¹² Nujyo, mamaji ró cjagö c'o na s'o 'ma ró magö a Jerusalén. Pero dya cjo ró sögöbe o jña para ro mundo c'o nte; ni ri ngue cja c'e templo, ni ri ngue cja c'o nintsjimi, ni ja xo ri ngue cja c'e ndajñiñi a Jerusalén. ¹³ Nujyo xi'tsc'eji, dya sö ra mamaji c'ü na cjuana.

¹⁴ Nutscö na cjuana rí creogö c'e jña c'ü cja jizhi Mzhocjimi. Nujyo ín menzumügöjme, mamaji c'ü nan'ño rgá creogö dya. Pero dya cjuana c'ü mama yo. Na ngue rí ma't'ügö Mzhocjimi c'ü mi ma't'ü c'o ín mboxatitagöjme. Rí creogö texe c'o mama c'o ley, 'ñe texe c'o o dyopjü c'o profeta.

¹⁵ Rí creogö c'ü o mama Mzhocjimi ra te c'o ya ndü, c'o o tsja na jo 'ñe c'o o tsja na s'o. Nu yo ín menzumügöjme xo creoji a cjanu. ¹⁶ Siempre rí jodügö rá cjagö c'o na jo, ngue c'ua dya rá cjagö na s'o

a jmi Mzhocjimi, ni pje rá cjapcö yo nín minteji.

¹⁷ 'Ró magö ja nzi vez a Jerusalén, pero o mezhe ja nzi cjë c'ü cja ró magö. Mi doce pa, 'ma ró magö nu, ró jünögö c'o ró unü c'o pobre. Xo ró jünü c'o ro unögö Mzhocjimi. ¹⁸ 'Ma ró unögö Mzhocjimi cja c'e templo c'o ofrenda c'o mi jünögö, o jñandgaji nu. Pero nujyo, dya ngue yo o jñandga. C'o o jñandga, ngueje ja nzi ín menzumögjme c'o vi 'ñeje a Asia. Ya rvá cumplegö c'o rvá mama ro cjagö, ja c'o nzi ga cja ín chjürügöjme. Dya mi dyocjöjme na puncjü o nte; dya cjó xo ró sögöbe o jña c'ü ro mundo o nte. ¹⁹ C'o vi 'ñeje a Asia c'o o jñandga cja c'e templo, 'ma o jñandgaji ró cjagö c'o na s'o, sö ra ëji ra 'ñe mamaji. ²⁰ O 'ma jiyö, rí dyönü yo ín menzumögjme cjo ró cjagö c'o na s'o 'ma mi bünc'ö a jmi yo, 'ma mi jüncüji ngüenda. ²¹ 'Ma o jüncüji ngüenda, ró ñagö na jens'e ró mama a cjava: "In jüncüji ngüenda na ngue rí creogö c'ü ra te texe c'o ya ndü", ró embeji. Nu c'o ró mama a cjanu, dya s'o c'o, eñe e Pablo.

²² E Félix ya mi pärä na jo'o ja ma cja o 'ñiji e Jesucristo. Pero dya nguarü o jñünpu ngüenda e Pablo. O xipjiji c'o nte:

—'Ma ra ëjë e Lisias c'ü manda c'o tropa, rá jünpu na yeje ngüenda ne bëzo cja in jmigueji, eñe.

²³ Cjanu o ma't'ü c'ua 'na c'o mi manda cien tropa, o xipji c'ü ro mbörüji e Pablo,

pero ro jyëziji ro nzhodü libre cja c'e palacio, y c'o o dyoji e Pablo mi sö ro ma zenguaji ro ma zopcüji c'o mi jyodü.

²⁴ O mezhe c'ua ja nzi pa, o ejë c'ua na yeje e Félix nu ja mi jün ngüenda, ma dyoju c'ü nu su c'ü mi chjü e Drusila. E Drusila mi menzumü a Israel. Nuc'ua e Félix o manda ro ma siji e Pablo. 'Ma o säjä e Pablo, o zopjü e Félix 'ñe e Drusila o xipjivi ja ga cja e Jesucristo. ²⁵ O mama e Pablo ni jyodü 'na nte ra tsja ja c'o nzi ga ne Mzhocjimi c'o na jo, y ra mbörütsjë ja rgá mimi, dya ra tsja ja c'o nzi ga netsjë. Na ngue ra zädä c'e pa 'ma ra jñünpu ngüenda Mzhocjimi texe yo nte. O zü c'ua e Félix cjanu o xipji e Pablo:

—Mague dya cja c'e palacio. 'Ma xe rá pë'sc'ö tiempo, rá zon'c'ü na yeje.

²⁶ C'ü vi mama e Félix c'ü ro ma e Pablo, xo ngueje c'ü mi te'be xa'ma ro unü o merio e Pablo, ngue c'ua ro 'ñeme libre. Nguec'ua na puncjü vez va zojnü o ñavi. ²⁷ O mezhe c'ua yeje cjë. Nuc'ua ya ro mbedye gobernador e Félix; ro tsja gobernador e Porcio Festo. E Félix dya 'ñeme libre e Pablo, na ngue mi ne ro unü favor c'o mi menzumü a Israel c'o minu'u na ü e Pablo.

25

Pablo delante de Festo

¹ 'Ma o tsja gobernador e Festo, o mezhe jni pa, cjanu o mbedye a Cesarea o ma c'ua a Jerusalén. ² Nuc'ua c'o ndamböçjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o

pje mi pjëzhi cja c'o menzumü a Israel, o xipjiji e Festo c'ü vi tsja na s'o e Pablo. ³ O mamaji:

—Tsjacüjme favor rí manda ra siji a 'ñecjua e Pablo, eñeji.

O mamaji a cjanu, na ngue ya vi mamaji ja rvá mbö't'üji e Pablo 'ma ro cjogü cja 'ñiji. ⁴ O ndünrrü c'ua e Festo:

—Je va cjot'ü a Cesarea e Pablo. Dya ra mezhe rá magö nu. ⁵ Nguec'ua yo pje pjëzhits'üji rá möcøjme a Cesarea. 'Ma pje c'o o tsja c'e bëzo, ra xitscöji 'ma rá sät'ajme nu, eñe e Festo.

⁶ E Festo o mezhe como dyëch'a o ocho pa a Jerusalén. Cjanu o nhögü o ma a Cesarea nu ja vi 'ñeje. C'ü na ye nu pa, e Festo o mimi nu ja mi jün ngüenda, cjanu o manda o ma siji e Pablo. ⁷ 'Ma o säjä, ya ma cäjä c'o menzumü a Israel c'o vi 'ñeje a Jerusalén. Angueziji o böbüji cja o jmi e Pablo, o mamaji na puncjü c'o na s'o c'o vi tsja. Pero dya sö ro mamaji c'ü na cjuana. ⁸ O ndünrrü c'ua e Pablo o mama:

—Dya pje ró cjagö contra c'o mama ín leygöjme nutscöjme rí menzumüjme a Israel. Dya xo ró contaminao c'ü ín templojme. Dya pje xo ró mangö 'na jña contra e Cesar c'ü mero manda, embeji c'e gobernador.

⁹ E Festo mi ne ro unü favor c'o mi menzumü a Israel c'o mi nu'u na ü e Pablo. Nguec'ua va dyönüji e Pablo:

—¿Cjo *in* ne rá sints'i a Jerusalén? Je rá ma jün'c'ügö

nu ngüenda cjo na cjuana yo mama yo in menzumügueji.

¹⁰ O ndünrrü c'ua e Pablo o xipji:

—Iyö. Na ngue je ngue va o 'ñempc'e e César rí jñü ngüenda; dya ngue a Jerusalén. *In* pärägue na jo, c'ü dya pje ró cjapügö yo ín menzumügöjme. ¹¹ 'Ma pje c'o i chötcü c'o na s'o c'o ró cjagö c'ü rga tügö, rí bübü dispuesto rá tügö. Pero 'ma dya cjuana yo mama yo, dya *in* pë's'i derecho rí nzhögügö cja o dyë yo, c'ü pje ra tsjacüji. Rí negö ra jñüncü ngüenda e César c'ü mero manda a Roma, eñe e Pablo.

¹² Nuc'ua e Festo cjanu o ñaji c'ua c'o mi pjöste c'o mi pärä c'o ley romana. Cjanu o xipji c'ua e Pablo:

—I dyötcü ngueje e César ra jñün'c'ü ngüenda. Nguec'ua ra zints'iji cja e César.

Pablo delante del rey Agripa

¹³ Dya mezhe pa, e Agripa c'ü mi rey 'ñe e Berenice o säjui c'ua a Cesarea, o'ñe zenguavi e Festo. ¹⁴ O mezhe va mimivi nu na puncjü o pa. E Festo o xipji c'e rey ja ma cja e Pablo, o mama:

—Bübü va 'na bëzo cja ne palacio c'ü dya sö ra mbedye libre ndeze 'ma mi gobernador e Félix. Nuc'ü, ni chjü e Pablo. ¹⁵ 'Ma ró magö a Jerusalén, c'o mero ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o pje pjëzhi cja yo in menzumügueji a Israel, o xitscöji c'ü vi tsja na s'o e Pablo.

O dyötcüji c'ü ro mandagö ro mbö't'üji. ¹⁶ Nuc'ua ró xipjigöji: "Iyö. Nutscöjme rí menzumüjme a Roma, dya rí cjajme a cjanu. Zö cjó c'o ra ë mama bübü 'na nte c'ü o tsja na s'o, pero dya xtá pö't'ügöjme. C'e nte c'ü ri mamaji o tsja na s 'o, pë's'i derecho ra pjendio ra mama cja o jmi c'o va ë cusa o tsja na s'o", ró embe c'o. ¹⁷ Nuc'ua 'ma o éji a 'ñeva, c'ü na ye nu pa, ró ma mimigö nu ja rí jün ngüenda. Cja rrü mandagö c'ua o siji e Pablo. ¹⁸⁻¹⁹ Mi pëzhgö 'na pje c'o vi tsja c'e bëzo c'o ma s'o. Pero dya ga cjanu. Na ngue 'ma o böbü o ña c'o mi cusa e Pablo, dya mamaji na cjuana pje pjézhi c'ü na s 'o c'ü vi tsja. C'ü o mamaji, nguextjo c'ü ja ga cja ga ma't'üji Mízhocjimi, 'ñe c'ü nan'ño ga creo e Pablo. Mama e Pablo c'ü o ndü 'na bëzo c'ü mi chjü e Jesúz, pero o tetjo na yeje. Anguezoji, dya neji a cjanu. ²⁰ Dya mi pärä ja rva jünpuögö ngüenda e Pablo. Na ngue, dya rí pärägö ja ga cja o religión yo in menzumügueji a Israel. Nguec'ua ró önu e Pablo cjo mi ne ro sidyigö anguezze a Jerusalén, je ro ma tjünpu ngüenda nu. ²¹ Pero dya ne e Pablo je ro ma tjünpu ngüenda a Jerusalén; o xitscö ngueje e César Augusto c'ü ra jünpu ngüenda. Nguec'ua ró manda sido ra mbörüji va, hasta 'ma cja ra sö rá täjä ra zidyiji nu ja va bübü e César, eñe e Festo va xipji e Agripa.

²² O ndünrü c'ua e Agripa o

xipji e Festo:

—Xo rí ne rá ärägö c'o mama c'e bëzo.

O ndünrü c'ua e Festo:
—Ra xörü rí dyärägue.

²³ Nuc'ua c'ü na ye nu pa, o säjä c'ua e Agripa 'ñe e Berenice cja c 'e cuarto nu ja mi jün ngüenda c'e gobernador. Mi jevi o bitu c'o me ma zö, y ma dyoji na puncjü c'o o dyoji. Xo säjä c'o bëzo c'o mi manda 'na mil o tropa. Xo säjä c'o pje mi pjézhi cja c'e jñiñi a Cesarea. Nuc'ua e Festo o manda o ma siji e Pablo. ²⁴ Cjanu o mama c'ua e Festo:

—Nu'tsc'e Agripa in reygue, 'ñetsc'eji in texeji in cáräji va. Bübü in jmigueji ne bëzo nu in ne rí dyäräji c'o mama, eñe.

O sido o ña e Festo o xipji e Agripa:

—Texe c'o in menzumügueji a Israel c'o cárä a Jerusalén, 'ñe c'o cárä va, o xitscöji c'ü o tsja na s'o ne bëzo. O mapjüji na jens'e va mamaji c'ü mi jyodü ro ndü. ²⁵ Pero dya pje ró tö'tp'ü c'ü rví bö't'ü. Ne bëzo o xitscö ngueje e César c'ü mero manda a Roma ra jünpu ngüenda. Nguec'ua ró mamagö c'ü rá manda ra zidyiji a manu. ²⁶ Pero dya rí pärä ja rga cjapü. Na ngue 'ma rá penpe 'na carta e César c'ín jmuögö, dya rí pärä pje rá jü'sc'ö, na ngue dya pje rí tö'tp'ügö c'o na s'o ne bëzo. Nguec'ua ró manda o siji cja in jmigueji in texeji rí dyäräji. Nu'tsc'e Agripa in reygue,

ngue'tsc'e rí negö rí dyärägue, ngue c'ua rí mamague pje rá jü'sc'ö cja c'e carta.²⁷ Na ngue 'ma rá mandagö ra zidyiji ne bëzo cja e César ra jñünpuji ngüenda, pero 'ma dya rá mama pje ni cusaji, dya ra jogü, eñe e Festo.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

¹ O mama c'ua e Agripa o xipji e Pablo:

—Sö rí ñague; rí da'c'ü sjëtsi.

Nuc'ua e Pablo o c'uã's'ä o dyë, cjanu o mbürü o ña o mama:

² —Nu'tsc'e Agripa in reygue. Yo ín menzumögöji me mamaji c'ü ró cjagö na s'o. Rí mäcjö na ngue ngue'tsc'e rí dyätcä na jo c'o rá mangö.

³ Na ngue in pärägue na jo yo ín chjürügöji nutscöji rí menzumüji a Israel. Xo in pärägue c'o partido c'o bübüzüji; dya 'natjo rgá cjijñiji. Nguec'ua me rí sögöji o jña. Nguec'ua rí xi'tsc'ö rí pëscö paciencia rí dyätcägö.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ Texe yo ín menzumögöji päräji ja ga cja rgá minc'ö ndeze 'ma cja mi ts'it'igö. Päräji ja ma minc'ö cja ín jñiñigö 'ñe a Jerusalén.⁵ Ya mezhe päräji c'ü rí bünc'ö cja c'e partido c'ü ni chjü fariseo. Nutscöjme rí cäräjme cja c'e partido, xenda rí súpcöjme c'o ley que na ngue c'o cärä cja c'ü 'na partido. Yo ín menzumögöji päräji.

'Ma ro ne ro xi'ts'iji, ro mamaji c'ü na cjuana yo rí mangö.⁶ Nudya in jüncü ngüenda; rí böbügö cja in jmigue na ngue rí creogö Mizzocjimi ra tsjapü ra te c'o ya ndü, ja c'o nzi va xipji c'o ín mboxatitagöji.⁷ C'o ín menzumögöji c'o tsja cja c'o doce estado, sido ma't'üji Mizzocjimi na ngue te'beji c'e pa 'ma ra te c'o ya ndü. Nu'tsc'e Agripa in reygue, c'o ín menzumögöji te'beji c'o rí te'begö, maco anguezzeji mamaji ró cjagö c'o na s'o, embeji e Agripa.

⁸ O sido o ña e Pablo o xipji texe c'o ma cäjä nu:

—¿Jenga dya in creoji c'ü sö Mizzocjimi ra tsjapü ra te c'o ya ndü?

Cómo Pablo antes perseguía a los cristianos

⁹ O sido o ña e Pablo o xipji c'e rey:

—'Ma ot'ü mi nugö na ü c'o mi creo e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret, mi cjapü ra sufreji. Mi pëzhgö je ga cjanu ma ne Mizzocjimi.¹⁰ Ngue c'ü mi cjagö a Jerusalén. O dyacü sjëtsi c'o mero ndamböcjimi mi pant'agö a pjörü c'o o nte e Jesús, maco ma jo a jmi Mizzocjimi c'o. 'Ma mi jünpuji ngüenda, mi mangö c'ü mi jyodü ro ndüji.¹¹ 'Ma mi töt'ügö cja nintsjimi c'o mi creo e Jesús, mi cjapü ra sufreji; xa'ma ro mamaji c'ü dya ma jo e Jesús. Me mi ünbügö na puncjü c'o. Nguec'ua 'ma mi c'ueñoji, 'ma

mi pöji cja c'o jñiñi c'o tsja cja c'o nan'ñó país, mi pa jodügöji nu.

Pablo cuenta otra vez su conversión

¹² 'Nguec'ua 'na nu pa, ró magö a Damasco. Na ngue c'o mero ndamböcjimi ya vi dyacü sjëtsi ro jodügö c'o o nte e Jesús ro cjapüji ro sufreji ja c'o nzi ma negö. ¹³ Nu'tsc'e rey, 'ma mi pagö cja 'ñiji, 'ma ya vi jñisiarü, ró jandagö 'nango éjë a jens'e 'na jya's'ü c'ü o pjat'ü nu ja mi pagö 'ñe c'o mi pöcjöjme. Me mi juëns'i que na ngue e jyarü. ¹⁴ Nguec'ua ró tögöjme a jõmü nu c'o mi chägäjme. Nuc'ua ró ärägö c'ü mi ña c'e jña hebreo o xitscö: "Nu'tsc'e

Saulo, ¿jenga in cjapü ra sufre c'o creozgö? Chjëntjui c'ü ri nguetscö ri cjacö rá sufre. In chjëntjui nza cja 'na nzhünü c'ü dya ne ra dyärä, c'ü me pjech'e c'e maza c'ü ni chjocüji; nguec'ua ga s'odü", enzgö. ¹⁵ Ró tjünrägö c'ua ró mama: "Nu'tsc'e nin t'ecjañömü, ¿cjó ngue'tsc'e?", ró embe. O ndünrä c'ua c'ín Jmugö o xitsi: "Nguetscö e Jesús. In cjapü ra sufre yo creozögö; chjëntjui c'ü ri nguetscö ri cjacö rá sufre. ¹⁶⁻¹⁸ Böbü. Ya ró juan'c'ügö rí pëpquigö. Ngue c'o rvá cja'c'ü i jñandga. Nguec'ua rá täc'ä rí mague cja c'o dya in menzumügueji, rí ma xipjiji ja vi jñandga dya. Xo rí xipjiji c'o cja xe rá jí'tsc'ö 'ma rí jñandga. Nudya e Satanás c'ü dya jo, ya ngo'tp'ü o ndöji. Pero 'ma rí zopjügueji, ra xogü o ndöji,

ra zi'ch'i o mü'büji o jya's'ü Mizophjimi. Nguec'ua, dya cja ra nhodüji cja bëxömü; ra jyëziji c'o na s'o, dya cja ra dyätäji c'ü dya jo. Ra 'ñench'e o mü'büji Mizophjimi. Nuc'ua Mizophjimi ra perdonaoji anguezéji c'o na s'o c'o cjaji, ra tsjapüji o nte na ngue ri ejmezügö c'o. Bübü c'o in menzumügueji c'o ra jyodü pje ra tsja'c'ü; xo 'ñe c'o dya in menzumügueji. Pero rá empç'egö libre, dya pje ra tsja'c'üji", enzgö e Jesús. Ngue yo o mama e Pablo va xipjiji e Agripa.

Pablo obedece la visión

¹⁹ O sido o ña e Pablo o mama:

—Nu'tsc'e Agripa in reygue, nu c'o o xitsigö e Jesús 'ma vi 'ñeje a jens'e c'e jya's'ü, ró ätä; ngue yo rí cjagö. ²⁰ Ot'ü ró zopjü c'o cärä a Damasco. Ró xipjiji mi jyodü ro jyëziji c'o na s'o ro nzhogüji cja Mizophjimi, cja rrü tsjaji c'o na jo'o ngue c'ua ro jñetse c'ü o nzhogü o mü'büji. Xo ró zopjügö a cjanu c'o nte a Jerusalén 'ñe texe cja c'e estado de Judea. Xo ró magö nu ja cärä c'o dya in menzumügöji, ró ma zopjügö anguezéji. ²¹ Nguec'ua 'ma mi bübügö cja c'e templo, o züçögö c'o in menzumügöji mi ne ro mbötcüji. ²² Pero dya mbötcüji. Na ngue o mböxcü Mizophjimi. Nguec'ua xe rí bübüjtjo, rí böbügö cja in jmigueji. Rí zo'c'üji nu'tsc'eji pjë'ts'iji na nojo, 'ñetsc'eji dya pje pjë'ts'iji. C'ü rí xi'tsc'öji,

ngue c'o o mama e Moisés 'ñe c'o profeta ro zädä. Dya rí mangö jña c'o nan'ño.
 23 O mama e Moisés 'ñe c'o profeta, nu c'ü o mama Mzhocjimi ro ë 'ñevgueji libre mi jyodü ro sufre 'ñe ro ndü. Nuc'ua cja rrü te ro bübüjtjo na yeje, ngue c'ua ra zi'ch'i o jya's'ü Mzhocjimi cja o mü'bü yo menzumü a Israel 'ñe yo dya menzumü a Israel, eñe e Pablo.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

24 'Ma mi mama a cjanu e Pablo mi pjendiotsjë, 'nango mapjü c'ua na jens'e e Festo o mama:

—Nu'tsc'e Pablo in locogue, na ngue yo na puncjü yo in studiague.

25 O ndünrü c'ua e Pablo o xipji:

—Nu'tsc'e Festo nin t'ecjanõmü, dya rí locogö. Rí mangö c'o na cjuana.
 26 Ne rey pärä texe yo rí mangö. Nguec'ua dya rí sūgö rí xipjigö texe yo. Rí pärägö, nujnu unü ngüenda texe yo o zädä, na ngue texe cja ín paísgöjme päräji.

27 Nuc'ua e Pablo cjanu o zopjü c'ua e Agripa o xipji:

—Nu'tsc'e Agripa in reygue, ¿cjo in creogue c'ü na cjuana c'o o dyopjü c'o profeta? Rí pärägö in creogue.

28 O ndünrü c'ua e Agripa o mama:

—Pe in cijñi rá creogö e Jesús, na ngue yo ja nzitjo jña yo in mangue.

29 O ndünrü c'ua e Pablo o mama:

—Zö ja nzitjo jña, zö na puncjü o jña, pero quera ri creogue e Jesús ja c'o nzi rgá creogö. Xo 'ñe texe yo ärä yo rí mangö ne pa dya. 'Ma rí creoji, xa'ma dya ra ngo'c'üji ja c'o nzi ga ngocöji, eñe.

30 O böbü c'ua c'e rey 'ñe c'e gobernador 'ñe e Berenice 'ñe c'o ma jü'ü nu. 31 Cjanu o mbedyeji o ma ñatsjëji ja rvá tsjapüji e Pablo. O pótü va mamaji:

—C'e bëzo, dya pje cja c'o na s'o c'ü rguí ndü, ni ra dyo a pjörü, eñeji.

32 O mama c'ua e Agripa o xipji e Festo:

—C'e bëzo, 'ma dya ro dyö'tc'ü ra jñünpu ngüenda e César anguezze, ro sö ri 'ñemegue libre, eñe.

27

Pablo es enviado a Roma

1 Nuc'ua e Festo cjanu o mama ro zidyiji e Pablo a Roma c'ü tsja a Italia, ro möji cja barco. E Festo o nhö e Pablo cja 'na bëzo c'ü mi chjü e Julio c'ü mi manda cien tropa c'o mi xiji grupo Augusto. Xo nhötüji e Julio c'o 'ñaja nte c'o ma o'o a pjörü, xo ro zidyiji a Italia. Nutscö e Lucas xo ró möcjöjme. 2 Ró tes'ejme cja 'na barco c'ü vi 'ñeje cja c'e jñiñi a Adramitio, c'ü ro zät'ä cja c'o jñiñi a Asia c'o järä squina cja mar. Cja rrü möjme c'ua. Xo ró möcjöjme 'na bëzo c'ü mi chjü e Aristarco c'ü mi menzumü a Tesalónica c'ü tsja cja c'e

estado de Macedonia. ³ C'ü na ye nu pa, ró sät'äjme a Sidón. Ma jonte e Julio o unü sjëtsi e Pablo o ma lengua c'o mi pärä nu. O ziji o xëdyi anguezeli, cjanu o oxüji cja ə ngumüji. ⁴ Nuc'ua 'ma ró pedyejme a Sidón cja c'e barco, mi vü na zëzhi e ndajma, mi pjö'sü c'e ndeje ma pjat'ü cja c'e barco. Na ngue e ndajma je mi 'ñeje nu ja ma möcøjme. Nguec'ua 'ma ró cjogüjme cja c'e isla c'ü ni chjü a Chipre, ró cjogüjme cja c'e lado ə jodyë nu ja mi tsjötü. ⁵ Sido ró möjme cja c'e barco ró cjogüjme bëxtjo cja c'e estato de Cilicia 'ñe cja c'e estato de Panfilia. Ró sät'äjme a Mira c'ü tsja cja c'e estato de Licia.

⁶ 'Ma mi cäräjme a Mira, c'e bëzo c'ü mi manda cien tropa o jyodü 'na barco c'ü ro ma hasta a Italia. O chöt'ü c'ua 'na barco c'ü vi 'ñeje a Alejandría mi ma a Italia. Nuc'ua ró tes'ejme cja c'e barco. ⁷ Ró nzhodüjme ja nzi pa cja c'e ndeje, pero jmanch'a ma möjme. O metscójme, co trabajo ró cjogüjme a Gnído nu ja mi bëxtjo. E ndajma mi vü na zëzhi, dya mi sö ro möcøjme derecho. Nguec'ua ró unüjme vuelta cja ín squierdajme, ró cjogüjme bëxtjo a Salmón cja c'e isla c'ü ni chjü a Creta. Cja rrü unüjme c'ua vuelta cja ín jodyëgöjme, ngue c'ua ro cjogüjme a Creta cja c'e lado a sur nu ja mi tsjötü ts'ë. ⁸ Mi trávajo, pero ró sät'äjme nu ja ni chjü Puertos Buenos c'ü

bëxtjo cja c'e jñiñi c'ü ni chjü a Lasea.

⁹ Ya vi metscójme na puncjü o pa. Ya vi cjogü c'o pa c'o mi mbempje c'o menzumü a Israel. Ya vi zädä c'o pa c'o ma së 'ma mi bübü na puncjü o peligro ro nzhodüjme cja barco. Nguec'ua e Pablo o zopjü c'o mi pöcøjme. ¹⁰ O xipjiji:

—Nu'tsc'eji nin t'ecjañõmüji, rí mangö 'ma rá sidoji, 'na pje c'o rá cjaji. 'Na ra nguibi ne barco ra bëzhi texe yo tunü. Xo 'ñetscöji rá tüji, eñe.

¹¹ C'e bëzo c'ü mi manda cien tropa, dya dyätä e Pablo; xenda dyätä c'ü mi édyi c'e barco 'ñe c'ü ə cjaja c'e barco. O mamaji c'ü ro sidogöjme.

¹² Mi bübü ja nzi c'o mi ne ro nguejme c'e barco a Puertos Buenos. Pero xenda ma puncjü c'o dya ne. Na ngue a Puertos Buenos, dya nda ma jo'o ro böbü c'e barco c'o pa c'o ma së. Nguec'ua o mamaji c'ü ro pedyejme a Puertos Buenos ro sidojme, xa'ma ro sö ro sät'äjme a Fenice c'ü ngue c'ü 'na puerto cja c'e isla a Creta. Nujnu, je ro mimijme c'o pa c'o ma së. Na ngue c'e puerto, dya cjogü e ndajme 'ma ni 'ñeje a noroeste 'ñe 'ma ni 'ñeje a suroeste.

La tempestad en el mar

¹³ O pötü c'ua ja mi 'ñeje e ndajma. Dya cja mi 'ñeje nu ja ni nguibi e jyarü, ya je mi 'ñeje a sur. Dya cja mi vü na zëzhi. Nguec'ua c'ü mi édyi c'e barco 'ñe c'ü ə cjaja, mi pëzhivi c'ü ro sö ro sät'äjme na jo a Fenice. Nguec'ua o

mandavi o ngüs'üji c'o t'ëzi c'o mi nza cja o gancho c'o mi pëñch'i c'e barco para dya ro ndütü e ndajma ro ma. Ró möjme c'ua ró cjogüjme bëxtjo a Creta. ¹⁴ Dya go mezhe c'ua go pötü na yeje e ndajma. 'Nango ë c'ua 'na trandajma c'ü vi 'ñeje a noreste cja c'e isla. ¹⁵ Nguec'ua, dya cja sö xe ro möjme derecho ro cjogüjme lado cja c'e isla. Ró jëzijme c'ua c'e barco o ndütü e ndajma. ¹⁶ O zät'ä cja 'na ts'i isla c'ü ni chjü a Clauda, ró cjogüjme cja c'e lado c'ü mi tsjötü. Cja rrü cjüs'üjme c'e ts'ibü c'ü mi cjüt'ü c'e barco, me mi trávajo ma cjüs'üjme. ¹⁷ 'Ma ró cjuarü ró cjüs'üjme c'e ts'ibü, nuc'ua c'o mi pëpji cja c'e barco, cjanu o tsjapüji o ndü c'o cable c'ü mi 'nünt'ü nu, ngue c'ua ro zëzhi c'e barco. Mi süji 'na mas ro ndütü e ndajma c'e barco ro zät'ä nu ja ni chjü a Sirte nu ja jä'ä o 'ñõxõmü nu ja dya nda ga jé e ndeje. Mi süji 'na ro 'huagü c'e barco 'ma ro zät'ä nu. Nguec'ua va sjö'büji c'e manta c'ü ma mbät'ä, ngue c'ua dya nda ro ndütü e ndajma. O jyëziji c'e barco, dya cja mi édyiji. ¹⁸ C'ü na ye nu pa, sido mi pa c'e barco ma ndütü e ndajma. Nguec'ua o mboch'üji a ndeje c'o mi tunü c'e barco, ngue c'ua dya nda ro jyübü. ¹⁹ C'ü na jñi nu pa, ró poch'üjme a ndeje texe c'o mi pë's'i c'e barco. ²⁰ O mezhe na puncjü o pa, dya mi cji e jyarü ne ri ngue yo seje. Sido mi vü na zëzhi e ndajma.

Nguec'ua ró mamajme pärä cjo ro pedyejme na jo; 'na ro tujme.

²¹ Ya vi mezhe c'ü dya cja mi sijme o xëdyi. Nuc'ua e Pablo o böbü c'ua a ndezgöjme, cjanu o mama:

—Nu'tsc'ejin nin t'ecjañõmüji, ró xi'tsc'öji c'ü dya ro pedyeji a Puertos Buenos cja c'e isla a Creta. 'Ma ri dyätcäji, xenda rvá jo 'ma; dya ro sufreji. ²² Pero nudya rí xi'tsc'öji, dya rí sügueji. Zö ra 'huagü ne barco, pero dya cjo ra ndüzgöji. ²³ Rí xi'tsc'öji a cjanu, na ngue mi xõmü o ejë 'na o anxe Mizhocjimi cja ín jmigö o ë zocügö. Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e ngue c'ü rí ma't'ügö; ngue o ntezgö c'ü.

²⁴ O xitsi c'e anxe: "Nu'tsc'e Pablo, dya rí sügue. Dya rí chügue, na ngue ni jyodü rí sät'ägue a Roma rí böbügue a jmi e César c'ü mero manda. Mizhocjimi o dyä'tc'ä c'ü i dyötü, nguec'ua dya cjo ra ndü yo ín pöcjeji cja ne barco", enzgö. ²⁵ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya cja rí sügueji. Rí creogö Mizhocjimi c'ü ra zädä ja c'o nzi va xitsi c'ü o anxe. ²⁶ Pero 'ma ra 'huagü ne barco, rá sogöji cja ndeje bëxtjo cja 'na ts'i isla rá pes'eji, eñe e Pablo.

²⁷ Ya vi mezhe ye nzo c'e barco ma ndütü e ndajma. Mi nzhodü cja c'e mar c'ü ni chjü Mar Adria. Ya vi xõmü. Nuc'ua c'ü ndexõmü, c'o mi pëpji cja c'e barco o mamaji:

—Cja c'ü ya rá sät'äji cja 'na isla, eñeji.

²⁸ Cjanu o dyëdyiji ja nzi mi pë's'i c'ü ma jē c'e ndeje. Mi sö treinta y seis metro. Xe möji ts'ë, cjanu o dyëdyiji c'ua na yeje; ya mi sötjo veintisiete. ²⁹ Me go züji c'ua, 'na ro sät'äjme nu ja mi quiji o ndojo. Nguec'ua o ma quiji c'o nziyo t'ëzi c'o mi nza cja o gancho c'o mi 'nünt'ü o tjüjmu, cjanu o mboch'üji a ndeje cja o xütjü c'e barco ngue c'ua 'ma ro zät'ä a jömu, xa'ma ro gancha ro böbü c'e barco. Me mi mamaji quera ro jyans'ü. ³⁰ Nuc'ua c'o mi pëpji cja barco, o mbürü o sjö'büji c'ua c'e ts'ibü cja c'e ndeje. C'o t'ëzi c'o mi bübü a xo'ñi c'e barco, mi cjapüji ro ndunüji na ts'ijë cja rrü mboch'üji, ngue c'ua dya nda ro 'ñomü c'e barco. Pero c'ü mi sjö'büji c'e ts'ibü, ngue c'ü mi ne ro c'ueñeji ro salvaji. ³¹ Nuc'ua e Pablo cjanu o ma'tü c'e bëzo c'ü mi manda cién tropa, 'ñe c'o o tropa, o xipjiji:

—Nujyo, ni jyodü, dya ra dagüji cja ne barco. 'Ma jiyö, rí chüji, dya rí salvaji, embeji c'o.

³² Nuc'ua c'o tropa cjanu o ma dyocüji c'o tjüjmu c'o mi sjö'büji c'e ts'ibü; o ndögü a ndeje.

³³ Nuc'ua 'ma ya ma jya's'ü, e Pablo o xipji anguezeli ro ziji o xëdyi. O mama:

—Ya mezhe ye nzo c'ü dya in sigueji o xëdyi. ³⁴ Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí sigueji dya o xëdyi ngue c'ua rí zëzhiji. Nguec'ua, dya rí chügueji ni pjé rí tsjaji, eñe.

³⁵ Nuc'ua 'ma o nguarü o mama yo jña, cjanu o jñü c'ua o tjömëch'i cjanu o unü 'na pöjö Mizzhocjimi a jmi nza texeji. Cjanu o më'ch'i c'ua, cjanu o zi c'ua. ³⁶ Anguezeli o mbürü o mäji c'ua, dya cja nda mi süji. Xo ziji c'ua o xëdyi. ³⁷ Mi söjme ye ciento setenta y seis mi cäräjme cja c'e barco. ³⁸ 'Ma o nguarü o ziji o xëdyi o njimiji, cjanu o mboch'üji a ndeje c'o mape c'o mi quiji o ndëxü. O tsjaji a cjanu ngue c'ua dya nda ro jyübü c'e barco.

Se hunde el barco

³⁹ Nuc'ua 'ma mü o jyas'ü na jo, ró jandajme c'e isla c'ü ya mi bëxtjo. C'o mi pëpji cja c'e barco, dya mi päräji ja mi ngue. Pero o jñandaji c'ü ma jä'ä o 'ñoxomü cja squina c'e ndeje. O mamaji xa'ma ro sö ro zät'ä c'e barco cja c'e 'ñoxomü. ⁴⁰ Nguec'ua o dyocüji c'o tjüjmu c'o mi 'nünt'ü c'o t'ëzi, ngue c'ua ro ma na yeje c'e barco. Y o xäpcäji c'e za'a c'ü mi dyëji. Xo ngüs'üji c'e manta c'ü ma mbät'ä, ngue c'ua o ndütü e ndajma. Nguec'ua c'e barco o mbürü o ma c'ua cja c'o 'ñoxomü c'o mi jä'ä a squina c'e ndeje. ⁴¹ Pero o zät'ä c'e barco nu ja dya nda ma jē c'e ndeje nu ja mi sjöbü yeje 'ñinzhe c'o mi chjë nu. Nguec'ua o böbü c'ua c'e barco. A xo'ñi c'e barco o nguibi cja c'e 'ñoxomü, dya cja mi 'ñomü. Pero o xütjü c'e barco o 'huagü, na ngue c'o ndeje me mi pjö's'ü na zëzhi.

⁴² Nuc'ua c'o tropa cjanu o mamaji:

—Na jo ixtá pö't'üji yo rvá siji yo ma o'o a pjörü. 'Ma jiyö, 'na ra dyömpüji cja ne ndeje ra c'ueñeji, eñe c'o tropa.

⁴³ C'ü mi manda c'o tropa, dya ne'e c'ü ro mbö't'üji e Pablo. Nguec'ua dya jyëzi ro tsjaji ja c'o nzi ma mamaji. Cjanu o xitscöjme:

—'Ma in pjëchi rí dyömpüji cja ndeje, rí dyat'üji cja ndeje rí dyömpüji rí sät'äji cja squina ndeje. ⁴⁴ 'Ma dya in pjëchi rí dyömpüji, rí pënc'h'iji yo tabla yo ni ndunü e ndeje o yo pje nda ma za'a yo vi t'ät'ä ne barco. Ra ndüxc'üji ngue c'ua rí sät'äji cja squina ndeje, enzgöjme.

Nguec'ua ró pesc'öjme cja ndeje rí texejme, dya cjó ndüzgöjme.

28

Pablo en la isla de Malta

¹ 'Ma ró pes'ejme cja c'e ndeje, ró päräjme c'e isla mi chjü a Malta. ² C'o mi menzumü nu, ma jonteji. O recibidozüjme na jo, o 'ñörüji 'na sivi ró pa't'üjme na ngue ya mi ejë o dyebe, y ma së. ³ E Pablo xo ma mbëchi 'na cjörü o za'a, cjanu o ma ngä's'ä cja c'e sivi. Nuc'ua 'ma mü o mbürü o pat'ü c'o za'a, 'nango mbedye c'ua 'na c'ijmi c'ü ma sate c'ü mi nza cja 'na pozü. O zapü o dyë e Pablo, o 'nünt'ü, dya ts'i vi c'ügü. ⁴ C'o mi menzumü a Malta 'ma o jñandaji mi 'nünt'ütjo c'e c'ijmi, o pötü va mamaji c'ua:

—Ne bëzo, pe o pö't'ünte nu. Zö o mbes'e cja ndeje, dya ndü'ü, pero ya ngöt'ü dya c'o o tsja na s'o, eñeji.

⁵ Nuc'ua e Pablo o juancja o dyë; o c'ügü c'ua c'e c'ijmi o ndögü cja c'e sivi. Pero dya pje tsja e Pablo. ⁶ C'o mi menzumü nu, mi te'beji c'ü ro pjänt'ä o ts'ingue e Pablo, o ro ndü. O mezhe mi te'beji pero dya pje tsja e Pablo. Nguec'ua, dya cja nguiñiji c'ü vi pö't'ünte e Pablo. Cjanu o mamaji e Pablo mi ngue 'naja c'o q ts'itaji c'o mi ma't'üji.

⁷ C'ü mi manda cja c'e isla a Malta mi chjü e Publio. Mi tjë o juajma c'o mi bëxtjo nu ja ró pes'ejme cja c'e ndeje. E Publio ma jonte, o recibidozüjme na jo. O dyacüjme ja ró oxüjme, xo dyacüjme c'o ró sijme. O metscöjme jñi pa nu. ⁸ C'ü nu tata e Publio, ma o'otjo cja ngama mi sö'dyë. Mi sö o pa'a 'ñeje mi unü posición. Nuc'ua e Pablo o ma'a nu ja ma o'o c'e tita. O 'ñe's'e o dyë, cjanu o dyötpü Mizhocjimi o jocü. ⁹ 'Ma o jogü c'e tita, cjanu o ejë c'ua c'o 'ñaja c'o mi cärä cja c'e isla c'o mi sö'dyë. E Pablo xo jocü anguezeki. ¹⁰ O dyacüjme na puncjü o regalo. 'Ma o zädä c'e pa c'ü ro tes'ejme cja barco ro möjme a Italia, xo dyacöjme texe c'o mi jyongöjme.

Pablo llega a Roma

¹¹ O mezhe jñi zana rvá minc'öjme cja c'e isla. Nuc'ua ró tes'ejme cja 'na barco c'ü vi böbü a Malta c'o pa c'o ma

së. C'e barco vi ' ñeje a Alejandría. A xo'ñi cja c'e barco, mi cuat'ü c'e ts'ita Cástor 'ñe c'e ts'ita Pólux.¹² Ma ró sät'äjme a Siracusa, ró cjogüjme cja c'e puerto o metscöjme jñi pa nu.¹³ Ma ró pedyejme a Siracusa, ró cjogüjme bëxtjo cja squina c'e ndeje ró sät'äjme a Regio. C'ü na ye nu pa, o mbürü o vü e ndajma c'ü vi ' ñeje a sur. Nguec'ua c'ü na jñi nu pa, ró sät'äjme a Puteoli.¹⁴ Nujnu ró dagüjme cja c'e barco. Ró töt'üjme nu ja mi cärä o cjuarma c'o xo creo e Jesucristo. O mbitazüjme ró mimijme co anguezeli. O mezhe 'na nzo ró mimijme nu. Nuc'ua 'ma ró pedyejme nu, ró möjme cja c'e 'ñiji c'ü ni ma a Roma.¹⁵ C'o cjuarma a Roma o mbäräji c'ü ma möjme nu. Nguec'ua o mbedyeji nu, o ma ndüncüjme. Bübü c'o ró chjégöjme cja c'e jñiñi c'ü ni chjü a Foro de Apio; 'ñaja c'o cja ró ma chjégöjme 'ma ró sät'äjme cja c'e jñiñi a Tres Tabernas. Ma o jñanda e Pablo c'o cjuarma, o unü 'na pöjö Mizhocjimi y me go möjä q mü'bü.¹⁶ Ma ró sät'äjme a Roma, c'e bëzo c'ü mi manda c'o tropa, o zidyi c'ua c'o bëzo c'o vi siji cja c'e barco c'o ma o'o a pjörü a Cesarea, o zät'äji nu ja mi bübü c'ü mi mero mböpjörü, ngue c'ua ro mbörüji c'o. Pero e Pablo, o jyëziji o mimi cja 'na ngumü aparte; 'natjo tropa c'ü o mbörü.

Pablo predica en Roma

¹⁷ O mezhe c'ua jñi pa, e Pablo o zojnüji c'ua c'o menzumü a Israel c'o mi manda cja c'o nintsjimi a Roma. Ma o jmurüji, cjanu o mama c'ua e Pablo o xipjiji:

—Nu'tsc'ejí ín menzumüts'ügöji, dya pje cjó ró cjapü ne ri 'naja c'o ín menzumügöji. Pero o züçüji a Jerusalén o zinziji cja c'o manda nu, c'o menzümü va a Roma, o pantcaji a pjörü. C'o ín menzumügöji mamaji rí cjapü c'ü dya ni muvi yo tjürü yo o zocüzüji c'o ín mboxatitaji, pero iyö.¹⁸ C'o manda nu, c'o menzümü va a Roma, o jñüncüji ngüenda pero dya pje chötcüji c'ü rví mbötcüji. Nguec'ua mi ne ro 'ñevgueji libre.¹⁹ Pero dya go ne a cjanu c'o ín menzumügöji. Nguec'ua rvá örögö sjëtsi o sizgöji va a jmi e César. Dya ngue c'ü rá cusagö c'o ín menzumüji; ngue c'ü ra jñüncü ngüenda e César rá mama pje vi cusazüji anguezeli.²⁰ 'Nünt'üjjo o cadena ín dyë, na ngue yo me na jo yo rí te'begö. Maco xo te'be a cjanu c'o ín menzumügöji. Ngue c'ü rvá zon'c'üji; ngue c'ua rá xi'tsc'öji ja ga cja c'o na jo c'o in te'beji, eñe.

²¹ O ndünrü c'ua anguezeli o xipjiji e Pablo:

—Dya rí pärägöjme cjo i tsjague na s'o. Na ngue dya cjó penquejme o carta ndeze a Judea. Dya cjó xo va ëjë. C'ü pje ra ë xitscöjme.²² Rí ne rí zocüjme rí xitscöjme ja ga cja c'o in creogue. Na ngue

rí pārājme, texe cja c'o jñiñi mamaji c'ü dya ga jo ə 'ñiji e Jesús.

²³ Cjanu o mbäsp'äji 'na pa c'ü ro ñaji na yeje. 'Ma o zädä c'e pa, o ēji na puncjüji cja c'e ngumü nu ja mi pjörüji e Pablo. O mbürü o ña e Pablo c'ü xõrü; o böbü hasta c'ü nzhä. O mbenbeji c'ü mama c'o ley c'o o dyopjü e Moisés, 'ñe c'o o dyopjü c'o profeta; o xipjiji c'ü ya vi zädä c'o vi dyopjüji. O zopjüji a cjanu, ngue c'ua ro unüji ngüenda e Jesús ngueje c'ü o 'ñeme Mzhocjimi ra manda, ngue c'ua ro 'ñench'e ə mü'büji c'ü. ²⁴ Bübü c'o o creo c'o mi mama e Pablo; bübü c'o dya creo. ²⁵ Nguec'ua, dya mi 'natjo ə pjeñe ma nguiññi. Nuc'ua 'ma ya ro mbedyeji, o mama c'ua e Pablo o xipjiji:

—Q Espíritu Mzhocjimi o xipji e Isaías c'ü mi profeta o zopjü c'o ín mboxatitagöji. Na cjuana c'e jña c'ü o mama ja ma cja anguezeji. Dyäräji c'ü o mama. Na ngue je xo ga cjatsc'eji nu. O mama a cjava: ²⁶ Mague cja yo nte, rí ma xipjiji c'ü ra dyäräji pero dya ra mbäräji.

Ra jñandaji pero dya ra mbäräji pje pjëzhi.

²⁷ Yo nte, ya tsot'ü ə mü'büji. Na ngue 'ma ro xogü ə mü'büji, xa'ma ro zo' ə mü'büji ín jñagö.

Y 'ma cjo c'o zopjüji, dya cja cjapüji ngüenda. Na ngue 'ma ro tsjapüji ngüenda, xa'ma ro dyäräji ro mbäräji pje ri pjëzhi.

Ya tsot'ü a nzhöji. Na ngue 'ma ro jñandaji, xa'ma ro mbäräji, ro nzhogü ə mü'büji.

Nuc'ua ro salvagö yo, ro emeji libre cja c'o na s'o, embeji e Isaías.

²⁸ O sido o ña e Pablo o mama:

—Dyäräji na jo c'ü rí xi'tsc'öji. Ngueje c'o dya ín menzumügöji c'o ra xipjiji dya ə jña Mzhocjimi, ngue c'ua Mzhocjimi ra 'ñemeji libre cja c'o na s'o. Anguezeji ra dyäräji.

²⁹ 'Ma o nguarü e Pablo o mama c'o jña, cjanu o mbedye c'ua c'o ə menzumüji, me mi pötü ma zöji o jña.

³⁰ O mezhe ye cjë va mimi e Pablo cja c'e ngumü. Mi cjöt'ü o renta; nguec'ua mi sö ra recibido c'o mi pa zengua.

³¹ Mi zopjü c'o nte mi xipjiji c'ü ro dyätäji Mzhocjimi, na ngue ngueje c'ü manda. Xo mi jíchiji ja ga cja e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. Dya cjo mi sū pje ro xipji, y dya cjo mi c'a's'ü.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS ROMANOS

Pablo escribe a la iglesia de Roma

¹ Nguetscö e Pablo. O mbëpjizü e Jesucristo. O 'ñembguegö Mzhocjimi rá ma nu c'ua ja ra ndäcjä rá ma, rá ma zopjü yo nte rá xipjiji nu jña angueze, nu me na jo.

² Nguejne jña nu ya vi mama Mzhocjimi cja o jña angueze. Ngue c'o profeta c'o o dyopjü c'e jña'a c'ü. ³ Nu jña Mzhocjimi nu me na jo, mama ja cja c'ü nu T'i. O ejë nza cja 'na nte cja ne xoñijömü. Mi ngueje 'naja o mboxxbëche e David. ⁴ O Espíritu Mzhocjimi me na zëzhi, o tsjapü o nanga c'ü nu T'i 'ma ya vi ndü. A cjanu o 'märä ngueje o T'i Mzhocjimi. Nujnu ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. ⁵ E Jesucristo o nugü na jo. O ndäcjä rá cja o bëpjí angueze. Ngue c'ua ra 'ñejmeji, ra dyätäji angueze, yo nte yo cärä texe cja ne xoñijömü. A cjanu ra mamaji me na jo, me na nojo e Jesucristo. ⁶ Xo nzitjots'ügueji dya, xo o zon'c'üji e Jesucristo.

⁷ Nuts'c'eji in cäräji a Roma, rí pen'c'eji ne xiscömä, rí bö'tc'üji Cjimi. Me nets'eji Mzhocjimi. O zon'c'ügueji o tsja'c'üji o nte angueze. Mzhocjimi c'ü mi Tataji 'ñe

e Jesucristo c'ü ín Jmuji me ra nuc'üji na jo, xo ra tsja'c'üji dya pje rí tsijijiji.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ C'ü ot'ü rá xi'ts'iji dya: texe cja ne xoñijömü mamaji que in ejmeji e Jesucristo. Nguec'ua rí nädä e Jesucristo rgá unü na pöjö ín Mzhocjimiji. ⁹ Ngue Mzhocjimi c'ü rí pëpigö co texe ín mü'bü; rí mama yo na jo jña c'o mama ja cja c'ü nu T'i. Mzhocjimi pärä na jo, 'ma rí ötügö Mzhocjimi, dya rí jyombeñets'üji. ¹⁰ Rí ötügö Mzhocjimi, 'ma ra ne angueze, rá magö rá ma zenguats'üji. Ya mezhe rí ne rá ma'a. ¹¹ Rí ötügö angueze a cjanu, na ngueje me rí ne rá chjëji. Rí ne rá jí'ts'iji c'ü ya xo o jítsi Mzhocjimi, c'ua ja cja angueze, ngue c'ua xo ra zëzhi in mü'büji. ¹² Nu c'ü rí mangö dya, rí ne rá bübü c'ua ja in cäräji ngue c'ua ra mäjä ín mü'bügo. Xo 'ñetsc'eji xo ra mäjä in mü'bügueji na ngueje nde 'natjo c'ü rí ejmeji rí texeji.

¹³ Mi cjuarmats'ügöji. Rí negö rí päräji, mi ne na puncjü ro ma'a. Pero hasta nudya dya be sö rá ma. Rí ne rá ma ngue c'ua c'ü rí pëpi Mzhocjimi ra tsja'c'üji rí zëzhiji, c'ua ja xo nzi rvá cja'a 'ma mi nzhodügö cja yo dyaja jniñi. ¹⁴ Ni jyodü na puncjü rá zopjü c'o ña griego. Dya ngueextjo yo, xo texe yo nde ña nandyo jña. Ni jyodü rá zopjü c'o pjëchi ra xörü 'ñe c'o dya pjëchi ra xörü. ¹⁵ Nguec'ua me

rí ne xo rá ma xi'ts'iji nu o jña e Cristo, nu'tsc'eji iñ cáräji a Roma.

El poder del evangelio

¹⁶ Me rí mäpägö ne jña nu mama ja cja e Cristo, na ngue me na jo. Yo nte 'ma áräji ne jña, Mizhocjimi me pëpjì na zëzhi ngue c'ua ra 'ñeme libre cja c'o na s'o texe c'o ra 'ñejme. Ot'ü ra dyärä c'o menzumü a Israel ra jogü o mü'büji. Nuc'ua xo ra dyärä c'o dyaja nte, xo ra jogü o mü'büji. ¹⁷ Nu na jo jña jítsiji ja ga sö ra mama Mizhocjimi ya na jozüji dya a jmi angueze. C'ü ra mama Mizhocjimi na jozüji, ni jyodü rá enh'e ín mü'büji e Jesucristo. Y sido rá ejmeji angueze. Je ga cjanu va t'opjü cja o jña Mizhocjimi: "Nu c'ü ra 'ñench'e o mü'bü angueze, nuc'ü, ra mama Mizhocjimi ya perdonao; dya tū nzhubü dya c'ü. Xo ra bübütjo c'ü, na ngueje ejme", eñe.

La culpa de la humanidad

¹⁸ Ya 'märä na jo, Mizhocjimi a jens'e me ra tsjapü ra sufrido c'o dya sű angueze, c'o cja na s'o. Jo päräji c'ü na cjuana c'ü ne Mizhocjimi ra tsjaji, pero cjaji c'o na s'o. ¹⁹ Päräji ja cja Mizhocjimi. Nguetsjé angueze o jíchiji. ²⁰ Mizhocjimi me na zëzhi; dya sö rá jandaji angueze. Pero ndeze 'ma o dyät'ä Mizhocjimi e jens'e 'ñe ne xoñijomü, yo nte päräji bübü Mizhocjimi. Päräji me na zëzhi angueze. Na ngueje

unüji ngüenda texe yo o dyät'ä c'ü. Nguec'ua 'ma ra tjünpu nguarü c'o cja na s'o, dya ra sö ra mamaji c'ü dya mi päräji ja ga cja Mizhocjimi. ²¹ Zö xi mi päräji Mizhocjimi, dya mi cjapüji ngüenda. Dya xo mi unüji na pöjö. O pjeñei c'ü mi cijñiji, dya pje mi muvi. A cjanu, mi nzhodüji cja bëxõmü; ya mi ojtjo jya's'ü cja o mü'büji. ²² Mi cjapüji me mi päräji. Pero o zäda c'ü dya cja mi päräji Mizhocjimi. ²³ Dya cja ma't'üji Mizhocjimi c'ü me na nojo c'ü dya sö ra ndü'ü c'ü ra ojtjo. O mbürü o dyät'äji nu c'o ro ma't'üji. O dyät'äji o ts'ita, o ts'inana c'o jñetse nza ciazgöji rí nteji, maco rí tū'üji. Nde dyät'äji o ts'ita yo 'ñetse nza cja s'ü'ü. Nde o dyät'äji o ts'ita yo tū nziyo o ngua, y yo cjüt'ü o pjeme. Ngueje yo o ma't'üji yo nza cja 'ma ri ngueje Mizhocjimi.

²⁴ Nguec'ua Mizhocjimi o jyëzi c'ua o tsjaji texe c'o na s'o c'o mi ne o mü'büji. Mi pötma tsjaji c'o na s'o c'o me 'na tseje. ²⁵ Mizhocjimi o jyëzi o tsjaji a cjanu c'o na s'o, na ngue anguezeji ya vi jyëziji Mizhocjimi c'ü ixna cjuana c'ü o dyät'ä texe. Nujyo o dyät'ä Mizhocjimi nguejyo o ma't'üji yo. Mizhocjimi dya cja ma't'üji. Nguetjo angueze me na jo'o; me na nojo. Ni jyodü sido rá ma't'üji. Je rga cjanu.

²⁶ Na ngue c'ü mi cjaji a cjanu, Mizhocjimi o jyëzi c'ua me xe ne'e o cuerpoji c'o me na s'o. C'o ndixü dya cja mi

ne ro mimivi co օ xīraji. Mi obütsjēji c'o nu mirixūji. ²⁷ Je xo ma ciatjonu c'o bēzo. Dya cja mi mimivi co օ suji. Mi obütsjēji co c'o օ mibēzoji. Me mi pōtma neji օ cuerpoji c'ü ro tsjaji c'o na s'o. Mi cjaji me 'na tseje. C'ü na s'o c'ü mi cjaji ngue c'ü je tsjapü me go sufrido օ cuerpoji.

²⁸ Dya cja mi ne ro mbārāji ja ga cja Mzhocjimi. Nguec'ua Mzhocjimi o jyēziji c'ua ro nguiñiji օ pjeñeji c'o na s'o, c'ü dya cja ro sö ro tsjaji c'ü na jo. Me ma s'o mi cjaji c'o me 'na tseje. ²⁹ Me mi cjaji c'o dya jo. C'o bēzo mi tsājāji ndixū; c'o ndixū mi tsājāji bēzo. C'o mi pē's'i c'o dyaja, mi nepeji. Y mi cijñi na s'o օ pjeñeji. Me mi pōtma envidiaji c'o օ minteji. Me mi pō't'üteji. 'Ma ra zōji jñā'a, me ma s'o ma santeji. Me mi pjēchiji ra dyonpü օ dyozi. Me mi nuji na ü c'o օ minteji. Me mi pōtma mbechpetsjēji c'o օ dyozi. ³⁰ Mi xosp'üji bēchjine c'o օ minteji. Mzhocjimi ya me mi nuji na ü c'ü. Me na s'o jña ma ndūnrüji. Me mi cjapüji na nojoji. Me mi cjapüji me na joji. Mi jodüji pje xe ro tsjaji c'ü xenda na s'o. C'o օ tataji, dya cja mi ätäji. ³¹ Dya cja xo mi cijñiji c'ü na jo ngue c'ua ro tsjaji. Dya cja xo mi cumpleji c'ü mi mamaji. Dya cja xo mi s'iyaji օ menzumüji. Dya cja xo mi perdonaoji c'o օ minteji. Dya mi juentseji c'o օ minteji ngue c'ua ro mbös'üji. ³² Je ma cjanu ma tsja c'o nte, y je

xo ga cjanu ga tsja dya yo nte. Me cjaji c'o na s'o, zō pārāji mama Mzhocjimi ni jyodü ra ndū c'o. Dya xo ngueextjo cjaji a cjanu, me xo māpāji c'o cja c'ua nzi ga tsja anguezeji.

2

Dios juzga conforme a la verdad

¹ Nu'tsc'eji, zō cjó c'o ri ngue'tsc'eji, dya rí tsijñiji c'ü dya in tūji nzhubü. Nu'tsc'eji me in so'büji yo in minteji. Pero nu c'o cja in minteji, xo in ciatjogueji. In mamaji c'ü dya jo c'o cjaji. Dya xo jo c'o in cjagueji. ² Rí pārāji me na jo'o c'ü cja Mzhocjimi. Me ra jñünpu ngüenda c'o cja'a c'o ya ró xi'ts'iji. Ra tsjapü ra sufridoji. ³ Nu'tsc'eji me in so'büji c'o dyaja c'o me cja c'o na s'o. Nde 'na ma ciaztjots'üji in cjaji c'o na s'o. ¿Cjo in cijñiji, dya xo ra jñün'c'ügueji ngüenda Mzhocjimi? ⁴ Mzhocjimi me na jo, me pēscöji paciencia yo rí cjagöji. ¿Cjo in cijñiji c'ü dya ra fastidiao? ¿Cjo dya in pārāji dya, me pēscöji paciencia ngue c'ua ra nzhogü in mü'büji? Pero in cjapüji c'ü dya ni muvi c'ü ni mbëscöji paciencia. ⁵ Me na me in mü'büji. Dya in ne ra nzhogü in mü'büji. Me sido in cjagueji c'o na s'o c'o rgui sufridogueji nu pa'ma ra jñuncüji ngüenda Mzhocjimi, texe c'o ró cjaji. C'e pa'a c'ü, ra 'ñetse me na jo rgá jñuncüji ngüenda Mzhocjimi. ⁶ Ra tsjapü ra sufrido nu c'o cja

na s'o. Nu c'o cja na jo, ra unüji c'ü na jo. ⁷ Bübü c'o te'be Mizhocjimi ra tsjapüji ra jogüji c'ua ja xo nzi ga cja angueze na jo. Jodüji c'ü ra mama Mizhocjimi cjaji na jo. 'Ma dya ra tögüji rgá tsjaji c'ü ne Mizhocjimi, angueze ra unüji 'ma c'ü ra bübüütjoji, dya ra ndüji. ⁸ Pero bübü c'o dya ne ra dyätä yo jña yo na cjuana; cjaji c'o netsjëji. C'ü je ätäji ngue c'ü na s'o c'ü cjaji. Mizhocjimi ra ünmbü c'o. Ra tsjapü ra sufridoji na ngueje cjaji c'ü na s'o. ⁹ Mizhocjimi ra jñünpüji ngüenda ra tsjapü me ra sufrido texe c'o cja na s'o. Ra tjünpü ngüenda c'o menzumü a Israel. Nuc'ua xo ra tjünpü ngüenda c'o dyaja nte c'o dya menzumü a Israel. ¹⁰ Nu c'o cja na jo, ra chöt'üji c'ü me na zö. Mizhocjimi ra xipjiji cjaji na jo. Xo ra chöt'üji c'ü ra söyaji. Nu c'o menzumü a Israel c'o o tsja na jo, ra chöt'ü c'o. Nuc'ua c'o dyaja nte xo ra chöt'ü c'o.

¹¹ Na ngueje Mizhocjimi nde jyëztjo ga nu'u yo menzumü a Israel 'ne texe yo dyaja nte. ¹² E Moisés o zopcüji o ley Mizhocjimi nu c'o menzumü a Israel. Dya o zopcüji c'o dya menzumü a Israel. Pero c'o dya menzumü a Israel 'ma ra tsjaji c'o na s'o, ra ndüji, zö dya ra jñünpüji ngüenda Mizhocjimi c'ua ja nzi ga mama c'e ley. Nu c'o menzumü a Israel 'ma ra tsjaji c'o na s'o, Mizhocjimi ra jñünpüji ngüenda cjo o tsjaji c'ü mama c'e ley, cjo jiyö. ¹³ C'o na jo a jmi Mizhocjimi,

dya ngue c'o pärätjo c'ü mama o ley angueze. Ngueje c'o cja'a c'ua ja nzi ga mama. ¹⁴ Rí tsjjijiji dya, yo dya menzumü a Israel. Dya tjëji o ley Mizhocjimi. Pero bübü 'ma cjaji c'ü mama c'e ley na ngueje päräji a mbo o mü'büji c'ü na jo. Nu c'ü ni mbäräji a cjanu, chjëntjui c'ü ri tjëji 'na ley. ¹⁵ Nu c'o dya menzumü a Israel, 'netse c'ü päräji cja o mü'büji c'ü mama c'e ley. Na ngueje päräji cja o mü'büji 'ma cjaji na jo, y 'ma cjaji na s'o. Bübü 'ma cjjijiji: "Jenga ró cja na s'o?" Bübü 'ma mamaji: "Rí pärä ró cjagö na jo", eñeji. ¹⁶ Ra zädä c'e pa, Mizhocjimi ra unü e Jesucristo ra jñünpü ngüenda texe yo nte. Dya cjo pätcäji ín mü'büji. Pero e Jesucristo pätcäji ín mü'büji c'ü. Ra jñüncüji ngüenda nzi 'nazüji c'o ró cjaji. Ngue c'ü mama o jña e Cristo. Ngue c'o rí xipjigö yo nte.

La gente de Israel y la ley de Moisés

¹⁷ Nu'tsc'eji rí menzumügöji a Israel, in mangueji in päräji c'e ley c'ü o zocüzüji e Moisés. Me in cjapütsjëji na nojo in mangueji ngueextjozgöji o ntezgöji Mizhocjimi. ¹⁸ In mangueji in pärägueji c'ü ne'e Mizhocjimi. In mamaji: "Rí pärägö c'ü na jo rá cja, na ngueje ró xötpü ne ley", in eñeji. ¹⁹ In junt'ü in mü'büji in pjëchiji rí jíchiji c'o dya be xogü o ndö. In mangueji in päräji rí xöpüji yo nhontjo

cja bëxõmü, ngue c'ua ra bübü jya's'ü cja o mü'büji. ²⁰ In cjijñigueji me in päräji rí zopjütsjé yo dya pärä. In mamaji me in päräji rí xöpüji yo cja xötpütjo. C'e ley c'ü in tjëgueji in mamaji je t'opjü c'ua c'ü, texe c'o ni jyodü rá päräji, 'ñe texe c'o na cjuana. ²¹ Nu'tsc'eji in xöpüji, ¿jenga dya in cjaji c'ua ja gui xöpüji? Nu'tsc'eji in zopjüji yo nte in xipjiji dya pje ra pönüji, ¿jenga in pönügueji? ²² Nu'tsc'eji in xipjiji yo bëzo c'ü dya ra tsäjäji ndixü, yo ndixü c'ü dya ra tsäjäji bëzo, ¿jenga in tsäjägueji? Nu'tsc'eji me in üji yo ts'ita yo tägä cja nitsjimi, ¿jenga in pönüji nu ja na tägä yo? ²³ Nu'tsc'eji me in cjapqueji c'ü me na nojots'üji na ngueje in tjëji o ley Mizzhocjimi, ¿cjo dya in cjijñigueji in bëchpiji o tseje Mizzhocjimi na ngueje dya in cjagueji c'o mama c'e ley? ²⁴ Je xo ga cjatjonu, ya t'opjü cja o jña Mizzhocjimi c'ü mama a cjava: "Nu yo dya menzumü a Israel sadüji Mizzhocjimi na ngueje c'o menzumü a Israel cjaji c'o na s'o", eñe.

²⁵ Nutscöji rí menzumüji a Israel rí meyaji in cuerpoji ngue c'ua ra 'märä o ntezüji Mizzhocjimi. Ngue c'ü rí mangöji rí circuncidaoji. C'ü ni jmeya in cuerposegi, ni muvi, 'ma rí tsjaji c'ua ja nzi ga mama o ley Mizzhocjimi. Pero 'ma dya rí tsjaji c'ü mama c'e ley, Mizzhocjimi jantc'aji nza cja 'ma dya ri

jmeya in cuerpoji. ²⁶ Nu c'o dya jmeya o cuerpo, 'ma ra tsjaji na jo c'ua ja nzi ga mama c'e ley, Mizzhocjimi nutjoji nza cja c'ü rví jmeya o cuerpoji. ²⁷ Nu c'o ra nguejme c'ua ja va jmus'ü, c'ü dya ra jmeya o cuerpoji, 'ma ra tsjaji c'ü mama c'e ley, jizhiji c'ü dya ga jots'eji nu'tsc'eji, dya in cjaji c'ua ja ga mama c'e ley. Jizhiji c'ü dya jots'eji, zö in päräji c'e ley y zö ya xo jmeya in cuerpoji. ²⁸ Dya ga cjuana ngue o nte Mizzhocjimi nu c'ü a xes'etjo mama ngue o nte Mizzhocjimi. Dya xo ga cjuana ngue o t'i Mizzhocjimi nu c'ü jmeya o cuerpo pero dya ejme Mizzhocjimi. ²⁹ Nu c'ü na cjuana ngue o nte Mizzhocjimi, ya o 'ñench'e o mü'bü Mizzhocjimi. Ngue o Espíritu Mizzhocjimi c'ü pötpü o mü'bü. Zö rá cjaji c'ü mama o ley Mizzhocjimi, pero dya ngue c'ü rguí pötcü in mü'büji. Nu c'ü na cjuana ngue o nte Mizzhocjimi, Mizzhocjimi ra mama na jo'o c'ü, zö dya ra mama yo nte na jo'o c'ü.

3

¹ Yo menzumü a Israel, ¿pje pë's'iji 'ma, c'ü dya pë's'i yo dyaja nte? ¿Pje ni muvi c'ü ni jmeya o cuerpoji? ² Ni muvi na puncjü. C'ü xenda ni muvi c'ü pë's'i yo menzumü a Israel, ngueje nu jña Mizzhocjimi nu o unüji ra dyätäji. ³ Pero c'o menzumü a Israel cära c'o dya ätä o jña Mizzhocjimi. Na ngueje c'ü dya ejmeji, ¿pje in cjijñiji, cjo in cjincjeji c'ü dya ra cumple

Mizhocjimi c'ü o mama ra tsja? Iyö. ⁴ Mizhocjimi tiene que ra cumple texe nu c'o o mama. Exna cjuana Mizhocjimi cja'a c'ü mama, zö ra mama texe yo nte c'o dya cjuana. Je t'opjü cja o jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: Nu'tsc'e Mizhocjimi, na cjuana nu c'ü in mama. 'Ma ra unüji ngüenda ja cja c'ü in cjague, ra mbäräji in cjague na jo, eñe.

⁵ Ma cjo c'o cja na s'o, rí mamaji c'ü dya äta Mizhocjimi. A cjanu, ixi jñetse c'ü me na jo Mizhocjimi. Maco jñetse c'ü me na jo Mizhocjimi 'ma rí cjadi c'o na s'o, ¿jenga ra castigaozüji Mizhocjimi? Dya rí mangö a cjanu; c'ü rí mangö, ngue c'ü cijñi yo nte ga cjanu. ⁶ Pero dya cjuana c'ü cijñiji. Na ngue 'ma dya ro castigao Mizhocjimi, ¿ja rvá sö ro jñünpü ngüenda yo cja na s'o?

⁷ Bübü c'o mama a cjava: "Ma rí mamajme o bëchjine, rí cjapüjme xenda ra 'ñetse c'ü na cjuana Mizhocjimi, 'ñe c'ü me na jo'o c'ü. Nguec'ua, ¿jenga ra jñuncüji ngüenda Mizhocjimi ra mama c'ü rí tüji in nzhubüji?", eñeji. ⁸ Mamaji: "¿Cjo dya ra jogü rá cjadi c'o na s'o, ngue c'ua ra 'ñetse na jonte Mizhocjimi?" Bübü nte c'o mama rí mangö a cjanu. Dya cjuana c'ü mamaji. Mizhocjimi ra tsjapü ra sufridoji, na ngue na s'o c'ü mamaji.

Todos somos culpables

⁹ ¿Pje rá mangö 'ma? Rí menzumüji a Israel, ¿cjo

xenda na jozüji que na ngueje yo dyaja nte? Jiyö. Ya ró jí'ts'iji c'ü nde tjünt'ü a xütjü nzhubü texe yo nte. Nutscöji rí menzumüji a Israel, xo nzitjo yo dyaja nte nde rí cjadi c'o na s'o. ¹⁰ Je xo ga cyatjonu, c'ü t'opjü cja o jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava:

Dya cjo bëbü c'ü rrä jo, ne rí 'naja.

¹¹ Dya cjo pärä ja ga cja Mizhocjimi. Dya cjo jodü Mizhocjimi.

¹² Ya xögüji cja Mizhocjimi, nza texeji. Ya s'odüji. Dya cjo bëbü c'ü ri cja'a na jo, ne rí 'naja.

¹³ Me na s'o jña c'o mamaji. Onpüji yo nte 'ma ñaji. Me xosp'üji bëchjine.

¹⁴ Pedye a neji c'ü me santeji. Me söji jña'a.

¹⁵ Me ts'iquëtjo c'ü jodüji mbo ra tsja dyëji. Mbö't'üteji.

¹⁶ Me s'odüji texe. Nu ja sät'äji me cjapüji ra sufrido c'o cärrä nu.

¹⁷ Dya päräji ja rgá mimiji na jo, c'ü dya ra chüji.

¹⁸ Dya pje süji Mizhocjimi. Je ga cjanu ga mama cja o jña Mizhocjimi.

¹⁹ Rí pärägoji c'ü mama o ley Mizhocjimi je sjitsköji, nutscöji rí menzumüji a Israel, na ngueje rí tjëji c'e ley. Nguec'ua ixi 'ñetse c'ü dya ngueextjo c'o dya menzumü a Israel c'o na s'o a jmi Mizhocjimi; xo 'ñezgöji rí menzumüji a Israel xo rí tüji in nzhubüji. Dya sö rá mamaji c'ü na jozgöji. ²⁰ A

jmi Mzhocjimi dya cjó bëbü c'ü dya tū o nzhubü, zö jodü ra tsja c'ü mama c'e ley. Na ngue c'e ley, ngue c'ü xitscöji c'ü nde rí tūji ín nzhubüji.

La salvación es por medio de la fe

²¹ Nudya o tsjacüji rá päräji ja rgá sö Mzhocjimi ra mama na jozüji dya. Ngue c'ü rí enh'e ín mü'büji e Cristo, dya ngue c'ü rí cjaji c'o mama c'e ley. Ya xo mama a cjanu cja yo vi t'opjü mi jinguā, yo xiji ley 'ñe profeta. ²² Zö cjó c'o ri ngueje, nu c'ü ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mzhocjimi ra mama ya na jo dya c'ü. Yo menzumü a Israel'ñe yo dyaja nte nde 'na ma ciatjoji. ²³ Na ngueje texe yo nte cjaji c'o na s'o. Dya cjaji c'ü ne Mzhocjimi c'ü ra tsjaji. ²⁴ Na jonte Mzhocjimi. Dacütjoji c'ü dya ró tōjöji. Mzhocjimi mama c'ü dya rí tūji nzhubü na ngueje e Jesucristo o ndü va ngõtcüji ín nzhubüji. ²⁵ Mi jinguā, Mzhocjimi mi pësp'i na puncjü paciencia c'o mi cja na s'o. Nguec'ua cärä c'o mi mama c'ü dya mi cjacü ngüenda Mzhocjimi zö mi cja na s'o c'o nte. Pero nudya, ya jítscöji Mzhocjimi c'ü ra castigao c'o cja na s'o. Na ngue Mzhocjimi o ndütü e Jesucristo c'o ín nzhubügi, o pjödü o cji va ngõtcüji c'o. Nguec'ua, 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mzhocjimi ra perdonao o nzhubüji. ²⁶ Mzhocjimi jítsjii dya c'ü ra castigao c'o cja

na s'o. Na ngueje ya o ndü e Jesucristo, o ngõtcüji ín nzhubüji. Pero nu c'ü ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mzhocjimi ra mama c'ü ya perdonao; dya tū o nzhubü dya c'ü.

²⁷ Nguec'ua, dya sö rá cjapütsjëji na nojo. ¿Cjo pje ro sö ro cjaji c'ü ro cjöt'ütsjëji ín nzhubüji? Jiyö. Dya sö ro cjaji texe c'ü mama o ley Mzhocjimi. Pero 'ma ró enh'e ín mü'büji e Jesucristo c'ü o ngõtcüji ín nzhubüji, o mama Mzhocjimi c'ü na jozgöji dya a jmi. ²⁸ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma rá enh'e ín mü'büji e Jesucristo, nu'ma, ngue 'ma ra mama Mzhocjimi c'ü dya rí tū dya ín nzhubüji. Dya ngue c'ü ri cjaji c'ü mama o ley.

²⁹ Nutscöji rí menzumüji a Israel, ¿cjo nguetjozüji s'iyazgöji Mzhocjimi? ¿Cjo nguextjo ín Mzhocjimigöji? ¿Cjo dya xo ngue o Mzhocjimi yo dyaja nte? Xo nde texe yo dya menzumü a Israel xo ngueje o Mzhocjimiji. ³⁰ 'Natjo Mzhocjimi bëbü. Nu c'o menzumü a Israel, Mzhocjimi ra mama c'ü dya tū nzhubü dya c'o, 'ma ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo. Xo 'ñeje c'o dyaja nte, Mzhocjimi xo ra mama c'ü dya tū nzhubü dya c'o, 'ma ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo. ³¹ ¿Cjo dya pje ni muvi c'ua c'ü o ley Mzhocjimi? Ni muvi c'e ley. Pero 'ma rí enh'e ín mü'büji e Jesucristo, nu'ma, ngue 'ma

na cjuana rí cjapüji ni muvi
c'e ley.

4

El ejemplo de Abraham

¹ Nu e Abraham c'ü ín mboxtitaji, nutscöji rí menzumüji a Israel, ¿pje rá mamaji dya c'ü? ² 'Ma ro mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tū nzhubü e Abraham na ngue c'ü pje vi tsja c'o na jo; nuc'ua e Abraham ro sö ro tsjapütsjé na nojo 'ma. Pero dya ngue c'ü ni tsja 'na nte c'o na jo, c'ü rguí jogü a jmi Mizhocjimi. ³ Nu yo o jña Mizhocjimi yo ya t'opjü mama a cjava: "E Abraham o 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi; o creo c'ü ro tsja c'ua ja nzi va mama. Nguec'ua va mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tū nzhubü e Abraham." ⁴ 'Naja nte c'ü pëpji, tójö c'ü ts'ó't'ü; dya ch'unütjo. Pero dya cjó sö ra ndójö c'ü unü Mizhocjimi. Mizhocjimi dacütjoji. ⁵ Ngue Mizhocjimi c'ü perdonao yo tū nzhubü. Ra mama Mizhocjimi c'ü dya ri tū nzhubü nu c'ü ra 'ñench'e anguez e cja o mü'bü. Dya ngue c'ü cjó't'ü c'ü cja'a c'e nte. Mizhocjimi unütjo c'ü rguí jogü a jmi. ⁶ Je xo ga ciatjonu va mama e David, c'ü me ra mäjä 'na nte 'ma ra mama Mizhocjimi c'ü dya tū nzhubü dya c'ü. Dya ngue c'ü pje vi tsja c'o na jo c'e nte c'ü ro mama a cjanu Mizhocjimi.

⁷ O mama e David:

Me ra mäjä 'na nte, 'ma ra perdonao Mizhocjimi

o nzhubü y dya ra castigao.

⁸ Me ra mäjä 'na nte 'ma ya ra mama Mizhocjimi c'ü dya ri tū o nzhubü.

⁹ Rá önnç'üji 'na t'önü dya. ¿Cjo nguetjo c'o menzumü a Israel c'o jmeya o cuerpoji c'o ra mäjä a cjanu, maxque xo ra mäjä c'o dyaja nte c'o dya jmeya o cuerpoji? Xo ra mäjä c'o. Tsijijñiji e Abraham c'ü mi menzumü a Israel. O 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi. Nguec'ua o mama c'ua Mizhocjimi c'ü dya cja mi tū nzhubü e Abraham.

¹⁰ 'Ma o mama a cjanu Mizhocjimi, ¿cjo ya vi jmeya o cuerpo e Abraham, cjo jiyö? Jiyö. Dya be mi jmeya o cuerpo 'ma c'ü. ¹¹ Pero ya vi 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi; nguec'ua o mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tū nzhubü e Abraham.

O jmeya o cuerpo c'ü rví jizhi ya vi mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tū nzhubü c'ü. Nguec'ua e Abraham ngue o mboxtita texe c'o enh'e o mü'bü Mizhocjimi zö menzumüji a Israel, zö jiyö. Zö dya jmeya o cuerpo yo dya menzumü a Israel, pero 'ma ra 'ñench'e o mü'büji Mizhocjimi, ra tsjapüji o mboxbëche 'ma e Abraham.

Na ngueje ejmeji c'ua ja nzi xo va 'ñejme e Abraham. Y ra mama Mizhocjimi c'ü ya perdonaoji; dya ri tūji nzhubü. ¹² Xo 'ñetjo yo menzumü a Israel yo ya jmeya o cuerpoji, 'ma ra 'ñench'e o mü'büji Mizhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham 'ma dya be mi

jmeya o cuerpo, nu'ma, xo ra tsjapüji o mboxbëche 'ma angueze.

La promesa es cumplida por medio de la fe

¹³ Mzhocjimi o xipji e Abraham: “Rá da'c'ö ne xoñijömü c'ü rí tsjapü in tsjacje, cja na 'ñe c'o in mboxbëche, xo ra tsjapüji o cjajaji.” O xipji a cjanu na ngueje e Abraham vi 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi, nguec'ua o mama c'ua Mzhocjimi c'ü dya cja mi tū nzhubü e Abraham. Dya mi ngue c'ü vi tsja c'o mama c'e ley. ¹⁴ 'Ma ri ngue c'o cja c'ü mama c'e ley ro ch'unü ne xoñijömü, dya rví muvi 'ma c'ü rgá enh'eji ín mü'büji Mzhocjimi. A cjanu, dya xo ro cumple Mzhocjimi c'ü mi mama. ¹⁵ Nu 'ma bübü ley, 'ma dya rí cjaji c'ü mama c'e ley, Mzhocjimi ünngüji. Ra tsjacüji rá sufridoji na ngue c'ü rí cjaji. Pero nu ja ojtjo ley, dya cjo yödü ley.

¹⁶ O sjipji e Abraham ro ch'unü ne xoñijömü. Xo 'ñe texe c'o o mboxbëche, xo ro ch'unüji. O mama Mzhocjimi ro zädä a cjanu, nu 'ma ro 'ñench'eji o mü'büji angueze, y dya ro jyodütsjëji ja rvá ndójöji ne xoñijömü. Nguetsjëjë Mzhocjimi ro unütjo. Nguec'ua na cjuana ro tsjapü o tsjaja texe c'o o mboxbëche e Abraham c'o cja ro ngärä. Dya nguextjo c'o o t'i e Abraham c'o tjë c'e ley ro ch'unü. Xo ro ch'unü nu c'o dya tjë c'e ley pero enh'eji o mü'büji

Mzhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham. Mzhocjimi o jñanda e Abraham nza cja 'ma ri ngueje ín mboxtitagoji texezüji rí ejmeji Mzhocjimi. ¹⁷ Nguec'ua je t'opjü cja o jña Mzhocjimi c'e jña c'ü vi sjipji e Abraham. Mzhocjimi o xipji a cjava: “Ró juan'c'ü rí tsja mboxtita me na puncjü jñiñi texe cja ne xoñijömü”, eñe. O mama a cjanu na ngueje e Abraham o 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi. E Abraham o 'ñejme c'ü mi sö Mzhocjimi ro tsjapü ro zëzhi na yeje 'na nte, zö ya ri pale, c'ü dya ro mezhe ro ndü. Xo o jñunt'ü o mü'bü c'ü mi sö Mzhocjimi ro zojnü c'o cja ro jmus'ü nza cja 'ma ya ri cäraji.

¹⁸ E Abraham 'ma ya vi cjogü yo cjë 'ma ro 'ñeje t'i, xe mi te'betjo Mzhocjimi ro unü 'na t'i'i. Mi ejme Mzhocjimi ro cumple c'ü vi mama. Mi ejme ro tsja mboxtita e Abraham na puncjü jñiñi cja ne xoñijömü. Mzhocjimi ya vi xipji a cjava: “Je rga cjanu c'ü rrä puncjü c'o in mboxbëche; rrä puncjüji nza cja yo seje a jens'e”, eñe. ¹⁹ E Abraham dya tögü c'ü ro jyëzi Mzhocjimi; o 'ñejme cja o mü'bü Mzhocjimi ro cumple c'ü vi mama. Mi pärä c'ü ya mi titi angueze. Ya mi ngue ro sötü 'na ciento cjë'ë. Xo mi pärä ya vi cjogü c'ü ro muxt'i e Sara c'ü nu su'u. ²⁰ Pero sido mi junt'ü o mü'bü c'ü na cjuana c'ü vi mama Mzhocjimi. Me co zëzhi na puncjü. O 'ñejme Mzhocjimi ro cumple c'ü vi

mama. O mama me na nojo Mzhocjimi. ²¹ E Abraham ya vi jñunt'ü o mü'bü c'ü dya s'ëzhi ro tsja Mzhocjimi nu c'ü vi mama. ²² E Abraham o 'ñejme c'ü ro tsja c'ü vi mama. Nguec'ua Mzhocjimi o mama c'ü dya cja mi tū nzhubü e Abraham.

²³ Nu c'o jña c'o ya t'opjü cja o jña Mzhocjimi mama a cjava: "O mama Mzhocjimi, e Abraham dya cja mi tū nzhubü na ngueje o 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi." Pero dya ngueextjo e Abraham, ²⁴ xo 'ñezgöji ra mama Mzhocjimi c'ü dya rí tūji nzhubü 'ma rá enh'eji ín mü'büji Mzhocjimi. Ngue Mzhocjimi c'ü o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndü. E Jesucristo ngue c'ü ín Jmugöji c'ü. ²⁵ Mzhocjimi o ndäjä e Jesucristo o ëndü. A cjanu o ngõtcöji c'o ín nzhubüji. Nuc'ua o te'etjo na yeje 'ma ya vi bö't'ü; nguec'ua ya mama Mzhocjimi c'ü dya rí tūji dya nzhubü.

5

El resultado de ser declarados sin culpa

¹ Mzhocjimi mama c'ü dya rí tūji nzhubü dya, na ngueje ya ró enh'eji ín mü'büji e Jesucristo. Ya xo rí pötü rgá nuji dya Mzhocjimi, na ngue c'ü o tsja'a e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmuji. ² Ya sö rá chézhgöji dya a jmi Mzhocjimi c'ü nugüji na jo dya, na ngueje c'ü o tsja e Jesucristo. Me na zö Mzhocjimi. Me rí mäjäji

rgá te'beji angueze; c'ua ja nzi ga cja na zö angueze, je xo rga cjazgöji nu. ³ C'ü ra tsjacüji c'ua nzi ga cja angueze, dya ngueextjo c'ü rgá mäcjöji c'ü. Xo rí mäjäji 'ma pje rí sufridoji. 'Ma rí sufridoji ngue 'ma rí zëzhiji, dya tögü ín mü'büji. ⁴ 'Ma rí zëzhiji, rí cjaji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi. Nguec'ua rí te'beji Mzhocjimi ra tsjacüji c'ua nzi ga cja angueze. ⁵ Rí päräji na cjuana ra zädä. Rí päräji na ngueje me si'ch'i ín mü'bügöji c'ü s'iyazügöji Mzhocjimi. Q Espíritu Mzhocjimi c'ü o ch'acüji ra bübü cja ín mü'büji, ngue c'ü cjacüji rá päräji me s'iyazüji Mzhocjimi.

⁶ Me ma s'ozgöji. Dya sö pje ro cjagöji c'ü ro jocüzëgöji. Pero o säjä c'e pa o ndü e Cristo c'ü rva tügöji. ⁷ Casi dya cjó bübü c'ü me ri ne o minte ngue c'ua ro pätpä c'ü rví ndü nu minte. 'Na ri bübü c'o ro zëchi o mü'bü c'ü ro pätpä c'ü rví ndü 'na c'ü na jonte. ⁸ Pero ngueje 'ma rmí tūji ín nzhubüji, e Cristo o ëndü c'ü rva tügöji. Je a cjanu, rí päräji Mzhocjimi me s'iyazüji. ⁹ Nudya, ya mama Mzhocjimi c'ü dya rí tūji dya nzhubü na ngueje o ëpjödü o cji e Jesucristo o böbü a nde. Nguec'ua rí päräji c'ü dya ra ünngüji Mzhocjimi nu pa c'ü ra jñuncüji ngüenda yo rí cjaji. ¹⁰ O ëndü e Jesucristo 'ma mi ünngüji Mzhocjimi. Nguec'ua ya rí joji dya Mzhocjimi. Nguec'ua rí

pārāji sido böbü a ndezügöji; dacüji c'ü sido rá bübütjoji.
 11 Dya ngueextjo rí mäjäji na ngueje rá bübütjoji. Exi ngue dya, rí mäpäji Mizhocjimi na ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmuji o tsjacüji rá pötca nuji Mizhocjimi. Mizhocjimi dya ünngüji dya, na ngueje e Jesucristo o ngõtcüji ín nzhubüji.

Adán y Cristo

12 Nu c'ü e Adán c'ü ot'ü nte o tsja c'ü na s'o. Nguec'ua je va te c'ua e nzhubü cja ne xoñijömü. Je a cjanu va mbürü c'ü rí tūji. Nguec'ua dya, nde rí tūji, na ngueje nde rí cjaji c'o na s'o. 13 'Ma dya be mi ch'unü c'ü o ley Mizhocjimi, ya mi cjaji c'o na s'o cja ne xoñijömü. Pero 'ma dya bübü ley, dya tjünppüji nguënda cjo tūji, cjo dya tūji nzhubü. 14 Pero o ndü texe c'o nte zö dya be mi ch'unüji c'e ley. O ndüji texeji ndeze e Adán hasta e Moisés c'ü o dyoppjü c'e ley. O ndüji zö dya o tsjaji mismo c'e nzhubü c'ü vi tsja e Adán. E Adán c'ü ot'ü bëzo, dya mi chjëntjui c'e bëzo c'ü mi te'beji cja ro ējē. Ngueje e Jesucristo.

15 E Adán o dyacöji c'ü na s'o; e Jesucristo o dyacöji c'ü na jo. Nde rí tūji rí texeji, na ngueje o tsja c'o na s'o 'naja nte c'ü ngueje e Adán. Je xo ga cjatjonu, Mizhocjimi nu'u na jo dya na puncjü nte, unüji c'ü rguí bübütjoji, na ngueje c'ü o tsja na jo 'naja nte, c'ü ngueje e Jesucristo.
 16 E Adán mi 'natjo bëzo. 'Ma

o tsja 'natjo nzhubü, ndeze nu'ma, texe yo nte cjaji c'o na s'o. Nguec'ua va mama Mizhocjimi, texe yo nte tūji nzhubü. Na puncjü nzhubü c'o o tsja yo nte. E Jesucristo o ngõ'tp'ü o nzhubü texeji. A cjanu Mizhocjimi sö ra mama c'ü dya tūji dya o nzhubüji. 17 Na ngueje o tsja c'ü na s'o 'natjo bëzo, texe yo nte tūji. C'ü 'naja bëzo c'ü ngueje e Jesucristo o ngõ'tü texe yo nzhubü. Nguec'ua nu c'o enh'e o mü'bü angueze, ra mama Mizhocjimi c'ü dya tūji nzhubü. Nguec'ua ra 'natjoji co angueze rgá bübütjoji.

18 'Natjo nzhubü c'ü o tsja 'naja nte, c'ü ngueje e Adán. O mama c'ua Mizhocjimi rí tūji nzhubü rí texeji. Je xo va cjatjonu, na ngue c'ü vi tsja na jo 'natjo nte c'ü ngueje e Jesucristo, ra mama Mizhocjimi c'ü dya rí tūji nzhubü y rá bübütjoji. 19 Na ngueje c'ü dya dyätä Mizhocjimi 'naja nte c'ü ngueje e Adán, ndeze nu'ma, rí tūji nzhubü rí texeji. 'Naja nte, c'ü ngueje e Jesucristo o dyätä Mizhocjimi. A cjanu, na puncjü nte c'o ra mama Mizhocjimi c'ü dya ri tū o nzhubüji.

20 Mizhocjimi o dyacöji c'ü o ley ngue c'ua ro pārāji mi tūji na puncjü nzhubü. Zö mi tūji na puncjü nzhubü, me co juentsqueji Mizhocjimi. 21 A cjanu, c'o ín nzhubüji mi pötcöji. Pero me co juentscöji Mizhocjimi. O ndäjä e Jesucristo o ē ndü

por nutscöji. Nguec'ua na jozgöji dya a jmi Mzhocjimi, y anguezze dacüji c'ü rgá bübüütjoji.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

¹ ¿Pje rá mamaji 'ma? ¿Cjo sido rá cjaji c'o na s'o ngue c'ua xenda ra juentsqueji Mzhocjimi? ² Jiyö. Ya ró tüji. Ya 'ñevgueje libre cja c'o na s'o; nguec'ua dya cja rá cjaji c'o. ³ ¿Cjo dya in päräji, nutscöji rí enh'e in mü'büji e Jesucristo, 'ma ró jiji ró 'natjoji co e Cristo? Ne ra mama, ró 'natjoji co anguezze 'ma o ndü. ⁴ 'Ma ró jiji ne ra mama ró 'natjoji co e Jesucristo 'ma o ndü 'ñe 'ma o t'ögü. Mzhocjimi c'ü na zézhi o xos'ü nu T'i. A cjanu, c'ua ja nzi va tsjapü o te anguezze, ya xo rí dadyoji ngue c'ua dadyo rga nzhodüji dya.

⁵ Na ngueje 'ma ró 'natjoji co e Jesucristo 'ma o ndü, xo ró 'natjoji co anguezze 'ma o te'e. ⁶ Rí pärägöji, me mi cjaji c'o na s'o c'ua ja nzi ma netsjëji, pero 'natjo c'ua o dät'ätzüji cja ngronsi co e Jesucristo. O dät'ätzüji nu, ngue c'ua dya cja rá ne rá cjaji c'o na s'o, ngue c'ua dya cja rá tjünt'üji a xütjü e nzhubü. ⁷ Na ngueje 'naja nte c'ü ya ndü, dya cja cja'a c'o na s'o. ⁸ 'Ma a cjanu ró 'natjoji co e Jesucristo 'ma o ndü, rí pärägöji rí bübüütjogöji na ngueje bübü anguezze. ⁹ Rí päräji e Jesucristo o nanga 'ma o ndü. Dya

cja sö'ö xe ra ndü. Sido ra bübüütjo. ¹⁰ 'Natjo va ndü e Jesucristo; dya ni jyodü ra ngõtcüji na yeje ín nzhubüji. Ya bübüütjo dya. Sido bübüütjo a jmi Mzhocjimi. ¹¹ A cjanu rí jñunt'ü in mü'büji ya xo í chüji, c'ü dya cja rí chjünt'üji a xütjü e nzhubü. Nudya, ya in bübüütjoji, c'ü ya je rí chjünt'üji a xütjü ngueje Mzhocjimi. Je a cja c'ua dya, na ngueje ya in 'natjoji co e Jesucristo.

¹² Nguec'ua, dya cja rí sidoji e nzhubü c'ü xe rí tsjaji c'ü ne'e in cuerpoji. ¹³ Dya cja rí jyëziji in cuerpoji xe ra tsja c'o na s'o, ne ri ngue in chöji, ne ri ngue in ts'ijñiji, texe in cuerpoji. Pero rí unüji in mü'büji Mzhocjimi na ngueje í chüji co e Jesucristo, y ya xoxc'üji Mzhocjimi. Xo rí unü in cuerpoji c'ü rgui tsjaji c'o na jo. ¹⁴ Dya cja xe ra mandats'üji e nzhubü. Nudya, dya ra jñün'c'üji ngüenda cjo í tsjaji c'o mama c'e ley. Na ngue Mzhocjimi nuc'üji na jo dya, ya perdonao's'üji.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵ Ya rí päräji Mzhocjimi, dya ra jñüncüji ngüenda cjo ró cjaji c'o mama c'e ley. Na ngue me nugüji na jo Mzhocjimi. ¿Pje rá cjaji 'ma? ¿Cjo rá cjaji c'o na s'o 'ma? Jiyö. Dya rá cjaji c'o na s'o. ¹⁶ ¿Cjo dya in päräji nu c'ü in ätäji c'ü in chjünt'üji a xütjü, ngue in jmuji c'ü? 'Ma rí chjünt'üji a xütjü e nzhubü, ngue in jmuji c'ü. Ngue c'ü ra mbö'tc'üji c'ü. 'Ma rí dyätäji

Mizhocjimi, ngueje in Jmuji c'ü. Ngue c'ü ra tsja'c'üji rí bübüütjoji. ¹⁷ Sido mi cjagueji c'o na s'o. Pero rí unü na pöjö Mizhocjimi, ya in ätäji co texe in mü'büji nu na jo jña nu ró xi'ts'iji. ¹⁸ O 'ñempc'eji libre e Jesucristo c'ü dya cja rí sidoji e nzhubü. Nudya, c'ü je rí sidoji ngue c'ü na jo. ¹⁹ Rrä xi'ts'iji yo jña'a yo, ngue c'ua sö rí tendioji. Sido mi tjünt'üji a xütjü c'o na s'o. C'o ma s'o mi cjaji, xe mi juns'ü c'o mi cjaji c'o na s'o. Nudya ni jyodü rí unü in mü'büji Mizhocjimi, 'ne in cuerpoji, ngue c'ua rí tsjaji ja c'o nzi ga ne angueze.

²⁰ 'Ma mi tjünt'üji a xütjü e nzhubü, dya mi ätäji Mizhocjimi c'ü xi'ts'iji rí tsjaji na jo. ²¹ Nudya, ya in tsejeji dya c'ü mi cjaji c'o na s'o. ¿Pje mi tőjögueji 'ma c'ü mi cjaji c'o na s'o? C'ü ra ts'ö'l'ü c'o cja c'o, ngue c'ü ra ndü. ²² Ya o 'ñempc'eji libre e Jesucristo ngue c'ua dya cja rí chjünt'üji a xütjü e nzhubü. O 'ñempc'eji ngue c'ua rí pëppiji Mizhocjimi; sido rí chjünt'üji a xütjü angueze. C'ü ra dya'c'üji, ngue c'ü rí mimiji dya, c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi; y sido rí bübüütjoji co Mizhocjimi. ²³ Nu c'ü ra ndünt'ü a xütjü e nzhubü, ra ndü'ü c'ü. Ngueje c'ü je ts'ö'l'ü c'ü. Nu c'ü tjünt'ü a xütjü e Jesucristo c'ü in Jmuji, sido ra bübüütjo c'ü, dya ra ndü. Ngueje c'ü je unü Mizhocjimi.

Un ejemplo tomado del matrimonio

¹ Nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji, rí zo'c'üji, nu'tsc'eji in päräji c'e ley. ¿Cjo dya in päräji, 'ma xe in bübüütjoji ngue 'ma in ätäji c'e ley? Dya ngueje 'ma ya ri chüji. ² Mama cja c'e ley, 'naja ndixü c'ü ya chjüntü, dya ra jyanmbüvi c'ü nu xïra 'ma xe ri bübüütjo c'ü nu xïra. Pero 'ma ra ndü c'ü nu xïra, dya cja ni jyodü c'e ndixü ra dyätä c'e ley c'ü mama ngueextjo nu xïra ra mimivi. Na ngueje ya ndü c'ü nu xïra. ³ Pero 'ma ra 'ñeje c'ü xe 'naja bëzo 'ma xe büntjo c'ü nu xïra, cja'a na s'o c'e ndixü, tsäjä bëzo. Pero 'ma ya rguí ndü c'ü nu xïra, c'e ley c'ü mama ja rvá mimivi c'ü nu xïra, dya cja manda c'e ndixü. Nuc'ua 'ma ra chjüntüvi c'ü 'naja bëzo, dya tsäjä bëzo 'ma.

⁴ Je xo ga cjatjots'ügueji nu, nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji. I chügueji na ngueje in natjoji co e Cristo 'ma o ndü. I chügueji, nguec'ua dya cja mandats'üji c'e ley. Ya ngue c'ü 'naja c'ü mandats'üji dya. Ngueje e Jesucristo. Mizhocjimi o xos'ü 'ma ya vi ndü. I 'natjoji co e Cristo 'ma o te'e, ngue c'ua rí mimiji dya, c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi. ⁵ C'e ley o jítscöji pje pjëzhi c'o na s'o c'o dya ro cjaji. Nguec'ua, 'ma dya be mi enh'e in mü'büji e Jesucristo, ma ëjë in pjeñjeji c'ü ro cjaji c'o na s'o c'o mama c'e ley c'ü dya ro cjaji. Mi cjaji; nguec'ua mi tüji. ⁶ Pero ró

'natjoji co e Cristo 'ma o ndü. Nguec'ua ya 'ñembgueji libre, dya cja mandazüji c'e ley. Ngueje Mizzocjimi c'ü rí ätcöji dya. Dya cja rí jodüji ja rga ätäji c'e ley. Pero sò rá cjaji dya c'o na jo, na ngueje o Espíritu Mizzocjimi bübü cja ín mü'büji.

El pecado que está en mí

⁷ Na ngue c'ü bübü c'e ley, xenda rí cjaji c'o na s'o. ¿Pje rá mangöji dya? ¿Cjo na s'o c'e ley? Jiyö. Pero 'ma dya ro ch'unü c'o ley, dya ro pärägö cjo mi tügö nzhubü cjo jiyö. A cjanu, 'ma cjó c'o pje ro nepegö, dya ro pärä c'ü mi tü nzhubü 'ma dya ro bübü ley c'ü mama: "Dya cjó pje rí ñesegue", eñe. ⁸ C'ü mama c'e ley, o tsjapü xenda mi 'ñünngü ín mü'bü nguec'ua me mi ne ro cjagö texe c'o na s'o. 'Ma dya ro bübü ley, dya ro unü ngüenda cjo mi tü nzhubü. ⁹ 'Ma dya be rmí pärägö c'e ley, nutscö mi cjijñigö rmí bünc'ö na jo. Pero 'ma ró pärä c'e ley, nuc'ua extó pärä dya rmí bünc'ö na jo, mi tügö nzhubü. ¹⁰ Vi ch'unü c'e ley c'ü rva bübüjoji. Pero nutscö mi tügö. ¹¹ Na ngueje 'ma mi ärä c'e ley, ma ëjë ín pjeñe c'ü ro cjagö c'o na s'o. Mi cjagö c'ü rmí netsjë. A cjanu, me co dyoncü c'o nzhubü c'o mi cjagö. Nu c'o nzhubü c'o mi cjagö ngue c'o ma tügö.

¹² Rí päräji me na jo c'e ley, c'ua ja nzi ga cja Mizzocjimi me na jo. Texe c'ü mandazüji c'e ley, me na jo'o. Ngue c'o

ne'e Mizzocjimi. ¹³ Nudya, c'e ley c'ü na jo, ¿cjo mi pötcü c'ü? Iyö, dya ngue c'e ley c'ü mi pötcügö; ngueje c'o na s'o c'o mi cjagö. Na jo c'e ley. Pero 'ma mi ärägö c'e ley, xenda mi cjagö c'o na s'o. Nguec'ua ixi 'ñetse c'ü me na s'o c'o va ëjë ín pjeñeji.

¹⁴ Rí päräji c'e ley je ni 'ñeje cja o Espíritu Mizzocjimi. Pero nutscö me na s'ozgö. Zö rí ne rá cja na jo, pero rí cja c'ü na s'o. ¹⁵ C'ü rí cjagö, dya rí pärägö jenga rí cjagö. Nu c'ü rí pärägö na jo rá cja, dya rí cjagö c'ü. Nu c'ü na s'o c'ü rí cjagö, me rí s'o'ogö c'ü. ¹⁶ 'Ma me rí s'o'o yo rí cja'a, ixi 'ñetsetjo c'ü rí pärägö c'ü na jo'o c'e ley. ¹⁷ C'o na s'o c'o va ëjë ín pjeñe, ngue c'o cjacü rá cja c'ü dya rí ne rá cja. ¹⁸ Rí pärägö dya pje jozgö. Me na zézhi c'o na s'o c'o va ëjë ín pjeñe. Nguec'ua zö rí ne rá cja c'ü na jo, pero dya pje sözgötsjë. ¹⁹ Dya rí cjagö c'ü na jo c'ü rí ne rá cjagö. Nu c'ü na s'o c'ü dya rí ne rá cja'a, ngue c'ü rí cjagö c'ü. ²⁰ Nu 'ma rí cja c'ü dya rí ne rá cja, ngueje c'o na s'o c'o va ëjë ín pjeñegö, cjacü rá cjagö a cjanu.

²¹ Ya rí pärä 'ma rí ne rá cja c'ü na jo, ya rrü ts'axcü c'o na s'o c'o va ëjë ín pjeñe.

²² Cja ín mü'bü me rí mäpä o ley Mizzocjimi. ²³ Zö rí mäpä o ley Mizzocjimi, y rí pärä c'ü na jo c'e ley, xe rí cjagö c'o na s'o. Nguec'ua dya pje sözgötsjë rá cjagö c'ü me ne ín mü'bügö rá ätä Mizzocjimi.

²⁴ Juenzgöji, ¿cjó ra sö ra böbü a nde, ra 'ñembgueji libre c'ü dya cja rá tjünt'üji a xütjü rá sidogöji e nzhubü c'ü pötcüji? ²⁵ Rí unügö na pöjo Mzhocjimi. Ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmuji c'ü o böbü a nde. O 'ñembguegöji libre. Rí yepe rí mangö, c'e ley c'ü o dyacüji Mzhocjimi, rí pärä c'ü na jo'o c'ü. Pero c'e ley, dya sö ra 'ñembgueji cja yo nzhubü yo mandazüji.

8

La vida que es por el Espíritu de Dios

¹ Nuc'ua ya 'ñemeji libre dya, nu c'o 'natjoji co e Jesucristo, c'o cja c'ua ja ga ne o Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü cja o mü'büji, y dya cja'aji c'ua ja ga netsjëji. ² Dya cja mandazüji e nzhubü c'ü mi pötcüji. Nu c'ü mandazüji dya, ngueje o Espíritu Mzhocjimi c'ü cjacüji rá bübüjoji na ngueje e Jesucristo o 'ñembgueji libre. ³ C'e ley, dya sö'ö ro 'ñembguegöji libre, na ngueje ma zëzhi c'o na s'o c'o ma ejë ín pjeñeji. Pero Mzhocjimi c'ü na zëzhi o 'ñembgueji libre. O ndäjä e Jesucristo c'ü nu T'i cja ne xoñijömü. Mi nte nza cjazgöji, rí tüji nzhubü. Pero angueze, dya mi tü nzhubü. C'o nzhubü c'o mi tügöji, ngue c'o je vi ndü angueze c'o. A cjanu mama Mzhocjimi, dya rí tüji nzhubü dya. ⁴ Nguec'ua sö rá cjaji dya c'ü mama c'e ley, 'ma rá cjaji c'ü ne'e o

Espíritu Mzhocjimi y dya rá cjaji c'ü rí netsjëji.

⁵ Nu c'o cja'a c'ua ja ga netsjëji, me jodüji c'ü netsjëji. Nu c'o cja'a c'ua ja ga ne o Espíritu Mzhocjimi, me jodüji c'ü ne'e o Espíritu Mzhocjimi. ⁶ Nu c'ü jodü ra tsja c'ü netsjë, ra ndü'ü c'ü. Nu c'ü ra jyodü c'ü ne o Espíritu Mzhocjimi, ra bübüjo c'ü, dya ra ndü. Ra mbärä c'ü na jo angueze a jmi Mzhocjimi. ⁷ Nu c'ü ra jyodü ra tsja c'ü netsjë, üvi Mzhocjimi c'ü. Dya ne ra dyätpä o ley Mzhocjimi. Dya xo sö'ö ra dyätä. ⁸ Nu c'o cja'a c'ua ja nzi ga netsjëji c'o na s'o c'o va ejë o pjeñeji, dya sö ra tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi c'ü rguí mäjä.

⁹ Pero nu'tsc'ejí in ätäji o Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü in mü'büji. Dya in cjaji c'ü in netsjëji. Nu c'ü dya bübü o Espíritu e Cristo cja o mü'bü, dya je 'ñeje e Cristo c'ü. ¹⁰ Nu 'ma bübü cja in mü'büji e Jesucristo, ra bübüjo in aljmaji na ngueje o jocüts'üji Mzhocjimi. Pero ra ndü'ü in cuerpoji na ngueje in cjaji c'o na s'o. ¹¹ Mzhocjimi o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndü. Nu 'ma bübü cja in mü'büji o Espíritu Mzhocjimi, Mzhocjimi c'ü o tsjapü o te'e e Jesucristo 'ma ya vi ndü, xo ra unü fuerza dya, in cuerpoji c'ü ya ra ndü.

¹² Nguec'ua, nu'tsc'ejí mi cjuarmats'ügöji, ni jyodü c'ü dya rá sidoji e nzhubü c'ü rá cjaji c'o ne ín cuerpoji. ¹³ Nu 'ma rí sidogueji e nzhubü, rí

chūji 'ma. Pero nu 'ma rí dyätäji o Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü cja in mü'büji, dya rí tsjaji c'ü in netsjëji 'ma. Y rí bübüjtogueji 'ma.

¹⁴ Nu c'o ätä o Espíritu Mzhocjimi, y cja c'ua nzi ga ne angueze, ngue o t'i Mzhocjimi c'o. ¹⁵ 'Ma mi jyodü ro ätäji e ley, dya mi sö. Me mi sūji c'ua. Dya cja rí sūji dya, na ngueje ya rí ätäji o Espíritu Mzhocjimi. Nguec'ua ya rí ma'tc'öji a cjava: "Nu'tsc'e Mzhocjimi, mi Tatats'ügöjme", rí empji. ¹⁶ O Espíritu Mzhocjimi cjacüji rá päräji cja ín mü'büji o t'izüji Mzhocjimi. ¹⁷ Nu 'ma o t'izüji Mzhocjimi, bübü c'ü ch'acüji. Ch'acüji c'ü pë's'i Mzhocjimi c'ü ín Tataji. C'ü ch'unü e Jesucristo c'ü nu T'i, xo ñezgöji xo ch'acüji c'ü. Je a cjanu, nu 'ma rí sufridoji na ngueje rí 'natjoji co e Cristo. Nuc'ua 'ma ra 'ñetse c'ü me na zö e Cristo, je xo rga cjazgöji nu.

¹⁸ C'o me rí sufridoji yo pa dya yo, me ch'iiquëtjo, na ngueje c'ü me na nojo c'ü cja rá jandaji. Rá jandaji c'ü me rrä zö. ¹⁹ Texe c'o o dyät'ä Mzhocjimi me te'beji, me petsaji ra jñandgöji c'ü ya rvá nocüji cja o dyë angueze, nutscöji o t'izgöji Mzhocjimi. ²⁰ Texe yo o dyät'ä Mzhocjimi cja ne xoñijõmü, o tsjapüji o s'odüji. Dya ngue c'ü vi neji a cjanu. Mzhocjimi o tsjapüji a cjanu, ngue c'ua xo ra nde'beji Mzhocjimi c'ü ra jocüji texe. ²¹ Mzhocjimi ra jocüji ngue

c'ua dya cja ra s'odüji. Ya xo rrä zöji 'ma ra 'ñeme libre Mzhocjimi c'o o t'i angueze. ²² Rí päräji texe yo bübü chjëntjui 'na ndixü c'ü ya ra zö'dyë. Me mapjü ga sufrido yo, je ga cjanu yo ndeze 'ma o mbürü o tsjaji c'o na s'o, hasta nu pa dya. ²³ Dya nguextjo yo, sufrido yo. Xo 'ñezgöji rí nteji, xo rí sufridoji. Chjëntjui c'ü ri mapjügöji a mbo ín mü'büji. Mzhocjimi ya o dyacüji c'ü o Espíritu, nguec'ua ya rí päräji nguetscöji o ts'it'izüji Mzhocjimi. Pero xe rí te'beji c'e pa, 'ma ya rrä dadyo ín cuerpoji. C'e pa'a c'ü, ra 'ñetse na jo, c'ü o t'izüji Mzhocjimi. ²⁴ Ya o jocüzüji ín mü'büji Mzhocjimi. Rí te'betjoji c'e pa 'ma ya rrä dadyo ín cuerpoji. Dya cjo te'be nu c'ü ya zädä. ²⁵ Pero nu 'ma rí te'beji c'ü dya be rí nuji, ni jyodü sido rá te'beji, dya ra tögü ín mü'büji.

²⁶ O Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü cja ín mü'büji cjacüji sido rá te'beji. Xo pjöxcüji dya. Dya nda rí päräji ja rga ötüji Mzhocjimi. Dya rí jünji jña c'ü rga mamajji. Pero o Espíritu Mzhocjimi ötcüji angueze. ²⁷ Mzhocjimi pätþä o mü'bü yo nte. Xo pärä pje na ötü o Espíritu. Na ngue o Espíritu ötcüji Mzhocjimi nutscöji o ntezgöji, c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi.

Más que victoriosos

²⁸ Nu c'o s'iya Mzhocjimi, c'o o zojnü angueze c'ua nzi va ne angueze, rí päräji Mzhocjimi cjapü ra mbös'üji

texe c'ü ra zädä; zö pje nde ra tsjapüji c'o. ²⁹ Ndeze 'ma ot'ü, ya mi pärä Mizhocjimi c'o o t'i angueze 'ma dya be mi jmus'üji. Nuc'o, o xõcü Mizhocjimi c'ü ro zädä c'ü exti nguetjoji e Jesucristo c'ü nu T'i. Nguec'ua c'ü nu T'i Mizhocjimi c'ü ngueje e Jesucristo ra ngue o ndasë na puncjü o cjuarma. ³⁰ Nu c'o vi mbeñe Mizhocjimi ro ngue c'o o t'i, xo o zojnü c'o. Nu c'o o zojnü angueze, o tsjapü o jogüji cja o jmi angueze. Nuc'o, xo o tsjapüji rrä zö'oji nza cja e Jesucristo c'ü nu T'i.

³¹ ¿Pje rá mangöji, yo ró xi'ts'iji? Bübüzüji Mizhocjimi. Dya ni jyodü cjó rá süji. ³² Mizhocjimi dya mama: "Jyäcätjo ín Ch'igö; dya rá täjägö nu", ro 'ñeñe. Iyö. Pero o ndäjä o ē ndü va pätcäji. Nuc'ua, ¿cjó dya xo ra dyacüji texe c'ü ngue o tsjaja angueze? ³³ ¿Cjó sö ra mama xe tū nzhubü yo o juajnü Mizhocjimi? Dya cjó sö. Nguetsjé angueze mama c'ü ya perdonaozüji, dya rí tüji nzhubü. ³⁴ Nudya, ¿cjó sö ra mama ni jyodü rá tüji? Dya cjó sö, na ngueje ngue e Jesucristo c'ü o ndü c'ü rva tügöji, cjanu o te. Nudya, bübütjo dya c'ü, cja o jodyë Mizhocjimi nu ja sido ñacöji cja jmi Mizhocjimi. ³⁵ ¿Cjó sö pje ra tsja c'ü dya cja ra s'iyazüji e Cristo? Dya sö'ö pje ra tsja'a 'naja. Zö pje rá nuji, zö pje rá sufridoji; me s'iyazüji e Cristo. Zö nugüji

na ü; zö ri söji tijimi; zö ojijo pje rá jeji, me s'iyazüji e Cristo. Zö ya ngue rá tüji, zö ra mbötcüji, me s'iyazüji e Cristo. ³⁶ C'ü rrä nuji nguejnu je ga t'opjü cja o jña Mizhocjimi. Mama a cjava: Yo nte me cja'a ra mbötcüji texe yo pa'a na ngueje je ngue o t'izüji Mizhocjimi.

Rí chjëntjoji nza cja ndëncjürü c'o ya xõcüji ra mbö't'üji.

³⁷ Zö rí nuji texe yo, sido rí zëzhiji. Na ngueje e Jesucristo c'ü bübü cja ín mü'büji me na zëzhi c'ü. Me xo s'iyazüji. ³⁸ Cja ín mü'bügö rí pärä na cjuana me s'iyazüji Mizhocjimi. Dya sö pje ra jyanngügöji Mizhocjimi c'ü me s'iyazüji. Ne ri ngue c'ü rga tüji; ne ri ngue c'ü pje ra tsjacüji 'ma xe rí bübüji. Ne ri ngue c'o o anxe Mizhocjimi; ne ri ngue e Satanás c'ü dya jo 'ñe c'o o dyoji. Ne ri ngue c'o va sädä dya; ne ri ngue c'o cja ra zädä. Dya sö pje ra jyanngügöji Mizhocjimi c'ü me s'iyazüji. ³⁹ Ne ri ngue c'o bübü a jens'e; ne ri ngue c'o bübü a jõmü. Texe yo o dyät'ä Mizhocjimi; dya pje bübü c'ü sö ra jyanngügöji Mizhocjimi c'ü me s'iyazüji. Na ngue c'ü o tsja e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, rí pärä me s'iyazüji Mizhocjimi.

9

Dios ha escogido a los de Israel

¹ Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji na ngueje bübüzü e Cristo. Dya bëchjine c'ü rí xi'ts'iji. O Espíritu Mizophjimi cjacü rá pärä a mbo ín mü'bü c'ü na cjuana c'ü rí xi'ts'iji. ² Na cjuana me rí cjijñi na puncjü; me nzhumü ín mü'bü c'ü dya c'ueñe. ³ Na ngueje nuzgö rí negö 'ma ro sö, ja rva cjapügö ro pätpägö yo ín menzumügöjme, dya cja ro bübüzü e Cristo, nu 'ma je rva cjanu ro jogü o mü'büji, ro bübütjo yo ín menzumügöjme. ⁴ Nu yo ín menzumügöjme je menzumüji a Israel. Ngue c'o o tsjapü Mizophjimi o t'i. Ngue c'o mi jandaji na zö Mizophjimi. Ngue c'o o xipji Mizophjimi pje mi ne angueze. Ngue c'o o ch'unü nu ley Mizophjimi. Ngue c'o o xipji Mizophjimi ja rvá ma'tüji angueze. Ngue c'o o xipji Mizophjimi pje ro tsja angueze. ⁵ Nu c'o o mboxtita yo menzumü a Israel mi ngue c'o mi ma'tü Mizophjimi. E Cristo je vi peje nu cja c'o menzumü a Israel 'ma o jmus'ü cja ne xoñijömü. Angueze ngue Mizophjimi; manda texe a jens'e 'ñe texe cja ne xoñijömü. Nguextjo angueze rá ma'tüji. Je rga cjanu, amén.

⁶ Nu c'o mi mama Mizophjimi ro unü yo menzumü a Israel, jo na cjuana c'o. Pero dya texe c'o menzumü a Israel ngue o t'i Mizophjimi. ⁷ Nu c'e t'i c'ü mi mama Mizophjimi ro unü e Abraham, ngue e Isaac. Nguextjo c'o o mboxbëche e

Isaac c'ü mama Mizophjimi ngue c'o o mboxbëche e Abraham. ⁸ C'ü ni tsjapü o t'i Mizophjimi 'na nte, dya ngue c'ü ri mboxbëche cja e Abraham, ngue c'ü ya mama Mizophjimi ra tsjapü o t'i. ⁹ O mama Mizophjimi a cjava, o xipji e Abraham: "Ra chjünçjë dya, rá ejë. Nguec'ua e Sara c'ü nin su ra mus'ü 'na ts'it'i", eñe Mizophjimi. C'e ts'it'i mi ngue e Isaac.

¹⁰ Nuc'ua e Rebeca mi tü yeje ts'it'i c'o mi cuate c'o ro musp'ü e Isaac c'ü mi ngue ín mboxtitagöji. ¹¹⁻¹² Mizophjimi c'ü zojnü yo nte, juajnü c'o ne ra juajnü. 'Ma dya be mi jmus'ü c'o ye t'i, 'ma dya pje be mi cjaví c'ü na jo ne ri ngue c'ü na s'o, Mizophjimi o mama, o xipji e Rebeca: "C'ü ot'ü ra jmus'ü, ra mbëpi c'ü va bëpja", eñe. ¹³ Je xo ga ciatjonu c'ü mama cja c'ü t'opjü: "Nza yeje bëzo, ngue e Jacob c'ü ró juajnü rá intsjimigö; dya ngueje e Esaú", eñe Mizophjimi.

¹⁴ ¿Pje rá mangöji, 'ma? ¿Cjo rá mamaji c'ü dya jo c'ü cja Mizophjimi? Jiyö. Me na jo ga tsja Mizophjimi. ¹⁵ O xipji e Moisés: "Nuzgö rá juentscö nu c'ü rí ne rá juentse", eñe. ¹⁶ Mizophjimi 'ma ra juentse 'na nte, dya ngue c'ü mi ne c'e nte c'ü rví juentse. Ne xo ri ngue c'ü me mi cja'a c'e nte c'ü rví juentse. Mizophjimi ra juentse na ngueje ne ra juentse. ¹⁷ Je t'opjü c'ü o mama Mizophjimi va xipji e Faraón: "Ró juan'c'ügö i tsja rey, ngue c'ua ra 'ñetse c'ü

me na zétsigö. Ró juan'c'ügö ngue c'ua ín chjügö ra 'mârã texe cja ne xoñijõmü", eñe. 18 Nguec'ua 'ñetse Mzhocjimi juentse c'ü ne ra juentse. C'ua ja nzi va tsjapü Mzhocjimi e Faraón ma me o mü'bü, je xo ga ciatjonu cjapü na me o mü'bü nu c'ü ne ra tsjapü a cjanu.

19 'Na rí xitsiji: "¿Jenga mama Mzhocjimi c'ü ngue ín s'ocügöji c'ü rí cjadi 'ma? ¿Cjó ngue c'ü sö ra zövi Mzhocjimi? Angueze cja'a c'ü ne'e", rí 'ñenzgöji. 20 ¿Pje pjé'tsc'e c'ü ni sövi jña Mzhocjimi? 'Na s'äbä, 'ma ro sö ro ña'a, ¿cjo ro xipji c'ü vi dyät'ä: "¿Jenga i dyäcö a cjanu?", ro 'ñeñe? 21 C'ü ät'ä o s'äbä, ¿cjo dya sö ra dyät'ä 'natjo mbëjõmü 'na s'äbä c'ü na zö, xo 'ñe 'na s'äbä c'ü rguí dyüt'ü o cañabü?

22 ¿Pje rá mangöji 'ma? Mzhocjimi ne'e ra jizhi c'ü ünmbü nzhubü; y ngue angueze c'ü na zëzhi c'ü sö ra tsjapü ra sufrido c'o tū nzhubü. Zö Mzhocjimi ra tsjapü ra sufridoji a cjanu, pero pësp'iji na puncjü paciencia anguezeji. 23 A cjanu Mzhocjimi o mbësp'iji na puncjü paciencia; ngue c'ua ra 'ñetse me na zö c'ü cjapü nu c'o juentse angueze. Mzhocjimi o mama ndeze mi jinguä c'ü ra tsjapü a cjanu anguezeji. 24 Ra tsjapü a cjanu Mzhocjimi nu c'o o zojnü angueze, dya nguextjo c'o menzumü a Israel; xo 'ñe c'o dyaja nte. 25 Je

xo ga ciatjonu c'ü mama Mzhocjimi c'ü o dyopjü e Oseas. O mama a cjava: C'o dya mi ngue ín ntegö, rá mama ngue ín ntegö dya c'o.

C'ü dya mi s'iyagö, rá xipji dya: "Rí s'iyats'ügö dya", rá embe.

26 Nu ja vi sjipjiji: "Dya ngue'tsc'eji ín ntets'ügöji", eñe, ngueje nu c'ua ja ra sjipjiji ngueje o t'iji Mzhocjimi c'ü bübütjo.

27 Xo 'ñeje e Isaías o mama co texe o mü'bü ja rva cja yo menzumü a Israel. O mama a cjava: "C'o o mboxxbëche e Israel rrä puncjüji; ri chjëntui 'ñöxijomü a ñünü e ndeje. Zö rrä puncjüji, pero ja nzitjo c'o ra jogü o mü'bü c'o. 28 Dya cja xe ra mezhe ra tsja Mzhocjimi c'ua ja nzi va mama, ra jñünpu ngüenda yo cárä cja ne xoñijõmü c'o cja na s'o, ra castigaoji", eñe. 29 Je xo ga ciatjonu va dyopjü e Isaías c'ü ro zädä. O mama a cjava: Na ngueje me juentsete Mzhocjimi c'ü manda texe, o jyëzi c'ü xe ro cáräji ja rí nziji.

'Ma jiyö, ya ro tjomuzüji rí texeji, nza cja c'o mi menzumü a Sodoma 'ñe c'o mi menzumü a Gomorra. O tjomü c'o, eñe.

La gente de Israely el evangelio

30 ¿Pje rá mangöji 'ma? Nu c'o dya mi menzumü a Israel, dya mi jodüji ja

rvá jogüji a jmi Mzhocjimi. Pero o 'ñench'e o mü'büji Mzhocjimi, nguec'ua Mzhocjimi mama c'ü dya tüji nzhubü dya. ³¹ Nu c'o menzumü a Israel mi jodü ro tsjaji texe c'o mama o ley Mzhocjimi ngue c'ua ro jogüji a jmi anguezze. Pero dya sö ro tsjaji. Nguec'ua xe tütjoji nzhubü. ³² ¿Jenga xe tütjoji nzhubü? Xe tütjoji nzhubü na ngueje dya 'ñench'e o mü'büji Mzhocjimi. C'ü mi cjaji, mi jodü ro cumpleji ngue c'ua ro jogüji a jmi Mzhocjimi. O pjeñeji cja c'e ndojo, c'ua ja nzi ga t'opjü cja o jña Mzhocjimi. ³³ C'e jña mama a cjava:

Tsjijñiji na jo. Rí emegö a Sion 'na ndojo c'ü ni pje's'eki 'ñe c'ü ni nügüji. C'e ndojo ne ra mama e Cristo. Nu c'ü ra 'ñench'e o mü'bü anguezze, dya ra bëzhi o tseje; ra chöt'ü c'ü na cjuana c'ü mama anguezze, eñe.

10

¹ Mi cjuarmats'ügöji, c'ü ne'e ín mü'bügö, c'ü rí ötpügö Mzhocjimi yo menzumü a Israel ngue c'ü ra 'ñemeji libre cja c'o na s'o, ra jogü o mü'büji. ² Rí pärä na jo, me jodüji c'ü me ra neji Mzhocjimi. Pero dya päräji ra ma't'üji Mzhocjimi c'ua ja nzi ga ne anguezze. ³ Anguezzeji dya cjapüji ngüenda Mzhocjimi ja rgá sö ra jopcü o mü'büji. C'ü

cjaji, jodütsjéji ra cumpleji o ley Mzhocjimi ngue c'ua ra jogüji cja o jmi. Dya ne ra dyätäji c'ü mama Mzhocjimi, c'ü ja rgá sö ra jopcü o mü'büji. ⁴ C'ü rguí jogü 'na nte a jmi Mzhocjimi, dya ngue c'ü ra cumple c'ü o ley. Na ngue ya ëjë e Cristo. Nu c'o enh'e o mü'bü e Cristo, nguextjo c'o mama Mzhocjimi ya jogüji cja o jmi.

⁵ Nu c'o ne c'ü ra jopcü o mü'büji na ngueje jodü ra dyätäji o ley e Moisés, je t'opjü a cjava cja c'e ley: "Para ra bübüütjo 'na nte, ni jyodü ra tsja texe c'o mama c'e ley", eñe. ⁶ Pero nudya, 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Cristo, ra jogü 'ma a jmi Mzhocjimi. Dya ni jyodü ra nguiñi cja o mü'bü: "¿Cjó ra ma a jens'e ra ma sinquijí a 'ñecjua e Cristo?" ⁷ Dya xo ni jyodü ra nguiñi: "¿Cjó ra ma cja c'o ya ndü ra tsjapü ra te'e e Cristo?", ra 'ñeñe, iyö. ⁸ Pero, ¿pje cijijñi cja o mü'bü nu c'e nte c'ü dya tü nzhubü na ngueje o 'ñench'e o mü'bü e Cristo? Mama c'e nte'e c'ü: "Ya ró ärä o jña e Cristo; bübü o jña cja ín mü'bügö, y rí ña'a o jña", eñe. C'e jña, ngue c'ü rí xipjigö yo nte. ⁹ Rí xi'ts'iji: 'Ma na cjuana rí mangueji e Jesucristo ngue in Jmugueji y 'ma na cjuana in ejmeji cja in mü'bü Mzhocjimi o xos'ü 'ma o ndü, ra jocüts'üji in mü'bü 'ma. ¹⁰ Na ngueje 'ma rí 'ñench'e in mü'büji e Cristo, ra mama Mzhocjimi ya perdonáots'üji, dya in tüji dya nzhubü; y 'ma dya rí

tseji rí mangueji e Cristo ngue in Jmugueji, Mizhocjimi ra jocüts'ü in mü'büji 'ma.

¹¹ Q jña Mizhocjimi mama a cjava: "Nu c'ü ejme e Jesucristo, dya ra yembeñe na ngueje Mizhocjimi ra tsja texe c'ü o mama", eñe. ¹² C'ü ra 'ñejme, dya ra tsja zö ri menzumüji a Israel; zö ja nde ri menzumüji. Na ngueje 'natjo o Jmu yo menzumü a Israel y yo dyaja nte. Ra 'nintsjimiji texe c'o ma'tü angueze. ¹³ Na ngueje ra jogü o mü'bü texe c'o na cjuana ma'tü c'ü ín Jmugöji. ¹⁴ Pero, ¿ja rgá sö ra ma't'üji nu c'ü dya be ejmeji? ¿Ja xo rgá sö ra 'ñejmeji nu c'ü dya be äräji ja ga cja? ¿Ja xo rgá sö ra dyäräji nu 'ma ojtjo cjó ra zopjüji? ¹⁵ 'Ma dya cjó däjä, ¿ja rgá sö ra zopjüji? Je xo ga cjacüji, c'ü t'opjü c'ü mama a cjava: "Me na jo 'ma cjó c'o ra ma zopjü yo nte ra xipjiji o jña Mizhocjimi."

¹⁶ Dya texeji o 'ñejmeji nu o jña e Cristo. Ya zädä c'ua ja nzi va mama e Isaías. O mama a cjava: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿cjó ngue c'ü o 'ñejme c'o ró mamajme?", eñe. ¹⁷ Ot'ü ra dyärä 'na nte o jña e Cristo; nuc'ua ra 'ñejme 'ma.

¹⁸ Pero rí mangö, ¿cjo dya dyäräji? Jä, na cjuana o dyäräji. Q jña Mizhocjimi mama a cjava:

Nu e jña'a nu, o mamaji texe cja ne xoñijömü.

Xo dyäräji texe c'ua ja jnorü ne xoñijömü.

¹⁹ Rá önnç'üji na yeje. ¿Cjo dya unü ngüenda c'o menzumü a Israel? E Moisés ngue c'ü ot'ü o dyopjü a cjava:

Rá nu na jo yo dya ngue ín ntegö, ngue c'ua me rí envidiagueji anguezeji.

Yo nte yo dya pärä, rá cjapüji na jo ngue c'ua rí ünmbügueji yo.

²⁰ Xo 'ñeje e Isaías o zëchi o mü'bü c'ü rví mama a cjava: C'o dya mi jongü, ngue c'o o chöcügö c'o.

Ró jizhitsjé c'ü rví mbäcä c'o dya mi jodü ja rvá mbäcä, eñe.

²¹ Pero c'ü mi mama ja ga cja yo menzumü a Israel, o mama e Isaías a cjava: "Najpa, 'najpa, rvá te'bete rvá ma'tü yo nte yo dya ne ra dyätcä. Pero dya cjacüji ngüenda c'ü rí mama", eñe e Isaías va pätpä Mizhocjimi.

11

Los de Israel que son salvos

¹ Nguec'ua rí mangö: Nudya, ¿cjo ya jyëzi Mizhocjimi yo menzumü a Israel yo o juajnü mi jinguä? Jiyö; nutscö rí ejmegö e Jesucristo. Maco nguetskö 'naja yo menzumü a Israel. O mboxbëchezü e Abraham. Je xo rí bëche cja e Benjamín. ² Mizhocjimi dya jyëzi yo o nte angueze yo ya vi xöcü ro tsjapü o t'i angueze. Nudya, ¿cjo dya ín päräji ja ga mama nu t'opjü, nu nädä e Elías, 'ma o ngöt'ü c'o nu menzumüji a Israel? O ngöt'üji a jmi

Mizhocjimi. ³ O mama e Elías a cjava: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ya mbö't'üji c'o mi mama in jñague. Ya yä't'äji c'o altar nu ja mi ma'tc'ügue c'o in nte'e. Ya nguetjozügö xe rí bünc'ö. Nudya jongüji ja rgá mbötcüji", eñe e Elías. ⁴ ¿Ja va ndüntü c'ua Mizhocjimi? O ndünrü a cjava: "Ró xöcügö yencho mil c'o dya ndüñijömü a jmi c'e ts'ita Baal. Nuc'o, matcügö c'o", eñe Mizhocjimi. ⁵ Je xo ga ciatjonu yo pa dya yo. Cärä ja nzi yo menzumü a Israel yo ejme Mizhocjimi. Angueze o juajnüji na ngueje me na jonte c'ü. ⁶ O unütjoji c'ü ro jogü o mü'büji. Dya ngue c'ü pje vi tsja anguezeji c'o na jo c'ü o jogü o mü'büji. 'Ma ri ngue a cjanu, dya ro ch'unütjoji 'ma.

⁷ ¿Pje rá mangöji 'ma? Yo menzumü a Israel dya chöt'üji c'ü me mi jodüji. Pero c'o o juajnü Mizhocjimi, ngue c'o o chöt'ü c'o. C'o dyaja o tsjapüji ma me o mü'büji. ⁸ Anguezeji cjaji c'ua ja ga mama o jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: "Mizhocjimi o unüji 'na pjeñe c'ü dya ro tsjapüji ngüenda. O tsjapü o ndöji c'ü dya ro jñandaji, 'ñe o ngöji c'ü dya ro dyäräji. Je ga ciatjonu anguezeji hasta yo pa dya", eñe. ⁹ Xo 'ñeje e David, o mama a cjava:

Me ñönüji na jo nguec'ua ga nguiñiji me mäjä Mizhocjimi ga neji. C'ü o pjeñeji onpütjoji.

Pero Mizhocjimi ra nzhopcüji

c'ü cjaji.
¹⁰ Ra ndëzhöji ngue c'ua dya ra sö ra jñandaji. Texe yo pa ra c'oxütjüji, eñe.

La salvación de los que no son de Israel

¹¹ C'ü rí mangö, ¿cjo ya pjeñeji c'ü dya cja ra sö ra böbüji? Jägä ra sötjo, 'ma ra dyätäji Mizhocjimi. Pero yo menzumü a Israel, dya ne ro dyätäji o jña e Cristo; yo dyaja nte ngueje yo na ätä dya. Nguec'ua sö ra jopcü o mü'büji. A cjanu yo menzumü a Israel ra envidiaji na ngue c'ü ni jopcü o mü'bü dya, yo dyaja nte. ¹² O bëzhi yo menzumü a Israel 'ma dya ne ro dyäräji o jña e Cristo. Mizhocjimi o 'nintsjimi c'ua yo dyaja nte cja ne xoñijömü. Tsijjñiji. Xenda ra 'nintsjimi texe yo nte cja ne xoñijömü 'ma xo ra nzhogü o mü'bü yo menzumü a Israel ra 'ñejeoji e Cristo.

¹³ Nu'tsc'eji in päräji, Mizhocjimi o ndäcjä rá zo'c'üji dya, nu'tsc'eji dya in menzumüji a Israel. Co texe ín mü'bü rí zo'c'üji o jña e Cristo. ¹⁴ Xo rí xipji a cjanu yo ín menzumügöjme c'ü ya jocüts'ü in mü'büji Mizhocjimi. Xa'ma xo ra ne ra 'ñeje ja nzi anguesji, ra jogü o mü'büji. ¹⁵ Nu c'o menzumü a Israel, o xögüji cja Mizhocjimi; ngue c'ua Mizhocjimi dya cja cjapü o nte c'o. Nguec'ua nudya, ngue yo dyaja nte cja ne xoñijömü c'o recibido dya Mizhocjimi. Tsijjñiji, nu

'ma ra 'ñejme e Jesucristo yo menzumü a Israel, ra recibido na yeje Mzhocjimi 'ma yo. Nu'ma, ra chjénjui c'ü ro nanga c'o ya vi ndü'ü. ¹⁶ E Abraham chjénjui 'na dyüza. C'o o mboxbëche chjénjui c'o o dyëza. A cjanu, Mzhocjimi 'ma o xöcü e Abraham xo o xöcü texe c'o o mboxbëche.

¹⁷ Bübü c'o dyëza c'o o 'huacüji cja c'e za'a. Anguesji ngue c'o menzumü a Israel c'o dya ejme e Jesucristo. Nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, in chjénjui o dyëza 'na olivo c'ü tetsjéjë. O ch'äcäts'üji nu ja vi 'huacü c'o dyëza c'e olivo c'ü exvi 'ñench'eji. Xo 'ñetsc'eji dya, je ni 'ñeje cja c'e dyü'ü c'ü da'c'üji c'ü ni nocüji. ¹⁸ Zö je ga cyatjonu, dya rí tsijñiji xenda na jotsc'eji que na ngueje c'o dyaja c'o o 'huacüji. Nu 'ma ra ñej in pjeñoji a cjanu, rí unnc'eji na jo ngüenda c'ü dya je ni 'ñejets'üji c'ü rguí nocü c'e dyü'ü. Ngue c'e dyü'ü c'ü da'c'üji c'ü rguí nocügueji.

¹⁹ Na ri bübüts'üji c'ü ra xitsi a cjava: "O 'huacüji c'o dyë olivo ngue c'ua o ch'äcäzugöjme", ra 'ñenzeji. ²⁰ Jä, na cjuana c'ü in mangueji. Pero pjötpüji ngüenda. ¿Jenga o 'huacüji? O 'huacüji na ngueje dya 'ñejmeji Mzhocjimi. Nu'tsc'eji o ch'äcäts'üji na ngueje in ejmeji dya Mzhocjimi. Nguec'ua dya rí tsjapütsjéji na nojo. C'ü rí tsjají, rí súji Mzhocjimi. ²¹ Tsijñiji na jo. Mzhocjimi o 'huacü yo

dyëza c'o je vi mbeje cja c'e za. Pjötpüji ngüenda, 'ma. Mzhocjimi xo sö'ö ra 'huacüts'üji nu'tsc'eji o ch'äcäts'ügueji cja c'e za'a. ²² Me na jonte Mzhocjimi. Pero me xo cjapiü ra sufrido nu c'o dya o 'ñejme. O 'huacüji cja c'e za'a. Pero nu'tsc'eji, me na jonte c'ua nzi ga nuc'üji 'ma sido rí 'ñejmeji. 'Ma dya sido rí 'ñejmeji, xo ra 'huacüts'ügueji cja c'e za'a. ²³ Xo nzitjo nu c'o menzumü a Israel, 'ma ra nzhogü o mü'büji ra 'ñejmeji Mzhocjimi, xo ra chäcä Mzhocjimi anguezesi. Na ngueje Mzhocjimi me na zëzhi. Sö ra chäcätjoji na yeje. ²⁴ Na ngueje c'o menzumü a Israel ngueje c'e olivo c'ü exvi 'ñench'eji. Nu'tsc'eji ngue'tsc'eji c'e za c'ü ni chjü olivo c'ü o tetsjéjë. O ch'äcäts'üji cja c'e za c'ü exvi 'ñench'eji. Xe ra sö ra chäcätjo na yeje c'o dyë c'o je vi mbeje cja c'e za c'ü exvi 'ñench'eji.

La salvación final de los de Israel

²⁵ Mi cjuarmats'üji. Bübü c'ü dya 'märä 'ma ot'ü c'ü rí negö rí pärägueji na jo. Rá xi'tsc'öji ngue c'ua dya rí tsjapütsjéji na nojo. Cärä c'o menzumü a Israel c'o o meze o mü'büji. Je rga cyatjoji c'ua dya, hasta 'ma cja ra sötü c'ua texe c'o ra 'ñejme Mzhocjimi yo dyaja nte. ²⁶ Nuc'ua ra jogü c'ua o mü'bü texe yo menzumü a Israel, c'ua ja nzi va t'opjü a cjava:

Ra ējē nu c'ü ra böbü a nde.
Rgui 'ñeje a Sion, ra
ndintspi o mü'bü yo o
mboxbëche e Jacob.

²⁷ Nujnu ngue nu ró mama
'ma ot'ü c' ü rá
cjagö; ró mama c'ü
rá tjintspiji o mü'büji,
eñe Mizzocjimi c'ü ra
tsja'a.

²⁸ Anguezeji üji Mizzocjimi.
Dya o dyätäji o jña e Cristo.
Nguec'ua ya o säjä c'ua ja
in cärägueji c'e jña.
Pero Mizzocjimi o juajnü yo
menzumü a Israel na ngueje
ngue o mboxbëcheji e Abraham.
Mizzocjimi me s'iyaji.

²⁹ Nu c'ü mama Mizzocjimi
ra tsja, ra cumple c'ü.
O zojnü c'o menzumü a Israel.
Mizzocjimi dya pötü c'ü
cja'a. ³⁰ Nu'tsc'eji, dya in
menzumüji a Israel, mi
jinguä, dya mi negueji ri
dyätäji Mizzocjimi.
Pero ya juen'tsc'eji dya angueze,
na ngueje yo menzumü a
Israel, dya ne ra 'ñeje meji. ³¹ Je
xo ga ciatjonu anguezeji,
dya ne ra dyätäji.
Pero c'ua nzi ga juen'tsc'egueji
dya Mizzocjimi, xo ra zäda
c'ü ra juentse anguezeji.
³² Mizzocjimi o tsjapü c'ü o
'ñetse c'ü tü'ü o nzhubü texe
yo nte, yo menzumü a Israel
'ñe yo dyaja nte.
Nguec'ua Mizzocjimi sö ra juentseji
texeji.

³³ Me na jo c'ü cijñi
Mizzocjimi. Me na nojo c'ü
cja'a. ¿Cjó sö ra mbärä jenga
cja'a c'ü cja? Pero angueze,
me na zö texe c'o cja'a.

³⁴ O jña Mizzocjimi mama a
cjava: “¿Cjó ngue c'ü o mbärä
c'ü mi cijñi Mizzocjimi? ¿Cjó
ngue c'ü sö ra tsja xöpüte
ra xipji Mizzocjimi c'ü ra
tsja? Dya cjó sö. ³⁵ ¿Cjó ngue
c'ü ya vi mbeñe Mizzocjimi
ante c'ü ro tsja Mizzocjimi ro
mbeñe c'e nte? Ojtjo dya cjó
bübü”, eñe. ³⁶ Texe yo bübü,
texe yo ts'a, je ni 'ñeje cja
Mizzocjimi. 'Ma pje c'o ts'a,
ngueje angueze vi mbeñe c'ü
ro ts'a. 'Ma pje c'o ts'a, ngue
c'ü ra 'märä Mizzocjimi. Dya
rá jéziji rga mamaji angueze
me na zö'ö. Je rga cjanu,
amén.

12

La vida consagrada a Dios

¹ Mi cjuarmats'üji, me
co juen'tsc'eji Mizzocjimi.
Nguec'ua rí ö'tc'üji rí
nzhötütsjëji Mizzocjimi co
texe in mü'büji texe yo pa c'o
rí bübüji, rí tsjaji c'ua ja nzi ga
ne angueze c'o na jo. Ngue
c'ü ni jyodü rí tsjaji. Ngue
c'ü rguí mäjä Mizzocjimi. ² O
Espíritu Mizzocjimi da'c'üji
nuevo in pjeñeji. Nudya c'ü in
dadyoji, ni jyodü dadyo rguí
nzhodüji. Dya cja rí nzhodü
c'ua ja nzi ga nzhodü nu c'o
dya pärä Mizzocjimi. Nuc'ua
sö rí päräji c'ü ne Mizzocjimi.
Sö rí päräji c'ü na jo.

³ Mizzocjimi o dyacü c'ü
ja rgá sö rá jí'ts'iji c'ua nzi
ga cja angueze. Nguec'ua
rrä zo'c'üji. Mizzocjimi
o dya'c'üji ja rgui pëpiji
angueze. Nguec'ua dya
rí tsjijñitsjëji que me na

nojots'üji. Dya rí tsijñiji que xenda ni muvits'üji a jmi Mzhocjimi que na ngueje yo nin cjuarmaji. ⁴ Nu ín cuerpoji bëbü na puncjü yo ch'äczüji. Pero dya 'na ma ciatjo c'ü o bëpji anguezeli. ⁵ Je xo ga ciatjözügi nu. Na puncjüzüji. Pero 'natjo ín cuerpoji na ngueje e Cristo bëbü cja ín mü'büji. Rí 'natjo cuerpoji rí texeji; rí pötü rgá pjöxteli.

⁶ Yo bëpji yo sö rá cjaji, nde nandyo yo, c'ua nzi va dyacüji Mzhocjimi rá cjaji. C'o o ch'unü ra ña o jña Mzhocjimi, ra ña c'ua ja nzi va unü Mzhocjimi ra ña. ⁷ C'o o ch'unü ra tsja mböxté cja o bëpji Mzhocjimi, ra tsjacjuana. C'o o ch'unü ra xöpü o jña Mzhocjimi, ra xöpü na jo'o. ⁸ C'o o ch'unü ra zopjü yo cjuarma, ra zopjüji na jo o jña Mzhocjimi. Nu c'o ra unü c'ü pje nde pë's'i, ra unü co texe o mü'bü. Nu c'o o ch'unü ra tsja xo'ñi cja o bëpji Mzhocjimi, ra mbötpü ngüenda ra tsja c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi. Nu c'ü pjös'ü c'o pje ni jyodü, ra mäjä rgá mbös'ü.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Rí s'iyaji yo nin minteji co texe in mü'büji. Jyëzgueji c'o na s'o. Sido rí tsjaji c'o na jo. ¹⁰ Rí pötqui s'iyaji na ngueje nde in cjuarmaji in texeji. Dya rí envidiaji yo nin cjuarmaji. Pero rí tsijñiji c'ü xenda na jo nzi 'naja anguezeli que na ngue'tsc'eji.

¹¹ C'ü rí tsjaji rí pëpjigueji na jo; dya rí ndyemeji. Ngueje c'in Jmugöji in pëpji. C'ü rí tsjaji, rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne o Espíritu Mzhocjimi c'ü bëbü cja in mü'büji.

¹² Rí mäcjeji na ngue ra ch'a'c'eji c'o me na jo'o. Zö pje rí sufridoji, pero dya rí jyëziji Mzhocjimi. Sido rí dyötüji anguezeli.

¹³ Mzhocjimi ne'e, nu c'o in pë's'i rí unüji nin cjuarmaji 'ma pje ni jyodüji. Rí pjötpüji ngüenda rí säjäji na jo c'o cjuarma c'o va ejë na jë'ë.

¹⁴ Rí ma'tp'ütjoji Cjimi c'o nuc'üji na ü. Rí xipjiji na jo jña, dya rí sadüji.

¹⁵ 'Ma cjó c'o mäjä, xo rí mäcjeji co anguezeli. 'Ma cjó c'o nzhumü o mü'bü, xo rí ndumüji co anguezeli.

¹⁶ Rí pötqui ñuji na jo. Dya rí tsjapüji na nojo c'ü ri nguetjo yo pje pjëzhi rí ñegueji y rí jogueji. Texe yo dya pje pjëzhi, xo rí ñeji yo, xo rí joji yo. Dya rí tsjijñitsjëji c'ü me ri pärägueji.

¹⁷ 'Ma cjó c'o ra tsja'c'üji na s'o, dya rí nzhopqueji. C'ü rí tsjaji, mimiji na jo a jmi yo nte. ¹⁸ Rí tsjaji possible rí pötqui ñuji texe yo nte, zö dya ra nuc'üji anguezeli.

¹⁹ Nu'tsc'eji rí s'iyats'üji, 'ma cjó c'o pje ra tsja'c'üji na s'o, dya rí nzhopqueji. Nu'tsc'eji jyëziji ra nzhopcüji Mzhocjimi. Na ngueje o jña Mzhocjimi je t'opjü a cjava: "Nguetscö rá nzhopcö 'ma cjó c'o pje cjapü na s'o c'ü nu minteji. Nguetscö je

rá castigao", eñe c'ín Jmuji. ²⁰ Xo mama a cjava: "Nu 'ma ri sant'a c'ü in üvi, unügue c'ü ra zi'i. Nu 'ma ri tûre, unügue ndeje. 'Ma rí tsjague a cjanu, xämä ra nguijñi, ra tseje na ngue vi tsja'c'ü na s'o", eñe c'ín Jmuji. ²¹ C'ü pje ra tsja'c'üji c'ü na s'o, dya rí jyézhi ra ndô'c'üji c'ü rí tsjaji c'ua c'ü na s'o. C'ü rí tsjaji, tsjapüji c'ü na jo c'e nte. 'Ma rga cjanu, rí chöpüji c'ü na s'o 'ma.

13

¹ Ni jyodü rí dyätäji yo pje pjézhi in texeji. Mizophjimi jézi yo pje pjézhi ra mandaji cja yo nu minteji. Ngue anguez o ngamaji ra tsjaji jmu. ² Nguec'ua, c'ü dya ra dyätä c'o jmu, dya xo ätä Mizophjimi 'ma c'ü. Mizophjimi ra jñünpu ngüenda 'ma. Ra tsjapü ra sufrido. ³ C'ü vi ngamaji c'o pje pjézhi, dya ngue c'ü ra zü'ü c'o cja na jo; ngue c'ü ra zü'ü c'o cja na s'o. Nu'tsc'eji, nu 'ma dya in neji rí süji yo pje pjézhi, tsjagueji na jo 'ma. Nuc'ua anguez oji ra mamaji me na jotsc'eji. ⁴ Mizophjimi o ngamaji yo pje pjézhi ngue c'ua rí mimiji na jo. Pero nu 'ma rí tsjaji na s'o, rí sügueji 'ma. Na ngueje dya bëvatjo ga mbë's'i poder yo pje pjézhi ra tsja'c'üji rí sufridoji. Ngue o mbëpjiji Mizophjimi ngue c'ua ra tsjapü ra sufrido c'o cja'a na s'o. Ra nzhopcüji c'ü vi tsjaji na s'o. ⁵ Nguec'ua rí dyätäji anguez oji. Dya ngueextjo c'ü rgui süji c'ü pje

ra tsja'c'üji rí sufridoji. Rí dyätäji na ngueje in pârâji c'ü na jo a cjanu. ⁶ Ngue yo ni tsjöt'üji o ndünjuajma yo pje pjézhi. Na ngue ya ngama Mizophjimi anguez oji ra mandaji.

⁷ Tsjöt'üji texe c'o in tüji. C'ü in tunpüji faina rí tsjaji. C'ü in tunpüji ndünjuajma, tsjöt'üji. C'ü ni jyodü rí süji, rí süji c'ü. C'ü ni jyodü rí respetaoji, rí respetaoji c'ü. ⁸ Dya cjo pje rí chüsp'üji ngüenda. Pero rí pötqui s'iyaji. C'ü ra s'iya nu minteji, cja'a c'ü mama o ley Mizophjimi. ⁹ Je t'opjü a cjava: "Dya rí tsäjä ndixü. Ne xo ri ngue e ndixü ra tsäjä bëzo. Dya rí pöt'üte. Dya cjo pje rí pönmbü. Dya cjo rí xosp'ü bëchjine. Dya cjo pje rí ñepe." Nujyo ley yo, 'ñe c'o pje nde ma ley, ya vi tsjagueji c'ü mama yo, nu 'ma rí dyätäji c'e ley c'ü mama a cjava: "Rí s'iya nin minteji c'ua ja gui ñetsjégue", eñe. ¹⁰ C'ü ra s'iya nu minteji, dya ra tsjapü c'ü na s'o. Nguec'ua 'ma cjo c'o ra s'iya nu minteji, ya tsja 'ma, texe c'ü mama c'e ley.

¹¹ Dya cja rí ïjiji, rí söji. Tsjaji c'ü mama Mizophjimi. Nutscöji ró enh'e ín mü'büji e Jesucristo. Dya cja ra mezhe ra cumple texe c'o na jo c'o o mama ra dyacüji. ¹² E xõmü ya ni ma'a. Ya va pã'mä a jõmü e pa 'ma ra ëjë na yeje e Cristo. Dya cja rá cjaji c'o dya ma jo c'o mi cjaji 'ma rmí nzhodüji cja bëxõmü. Rá zëzhiji, rá cjaji c'o na jo. Na ngueje ya rí nzhodüji cja e

jya's.ü. ¹³ Rá mimigöji na jo nza cja 'ma ri ngue 'ma ndempa 'ma cjó c'o jandgaji. Dya me rá cjambaxuaji c'ü me rá tiji. Dya rá tsājāji ndixū, ne ri ndixū ra tsājāji bëzo. Dya rá cjaji c'ü pëndözüji ín cuerpoji. Dya rá cjaji chū. Dya cjó rá envidiají. ¹⁴ Rí jyéziji e Cristo c'ü bübü cja in mü'büji ra tsja'c'üji rí zëzhiji. Dya rí tsjapüji ngüenda nu in cuerpoji c'ü rgui tsjijñiji ja rgui tsjaji c'ü ne'e nu in cuerpoji.

14

No critiques a tu hermano

¹ Bübü cjuarma c'o cjijñi cja o mü'bü c'ü dya ra jogü ra tsjaji nu c'o in cjagueji, zö in cjijñiji cja in mü'büji ra jogü rí tsjagueji c'o. Rí säjäji c'o cjuarma c'o. Pero dya rí söji jña c'ü rgui xipjiji c'ü dya jo c'ü cjijñi anguezeli. ² Bübü c'o cjijñi na jo ra zi pje nde ma jñõnü. Xo bübü c'o ra zitjo c'ajna, na ngueje cjijñiji cja o mü'büji c'ü dya ra jogü ra zaji o ts'ingue. ³ Nu c'ü sa ts'ingue, dya ra tsjapü menu c'ü dya sa ts'ingue. C'ü si c'ajna, dya xo ra mama c'ü dya jo c'ü cja nu c'ü dya si c'ajna. Na ngueje Mizzhocjimi säjä nu c'ü sa ts'ingue; xo nzitjo c'ü si c'ajna. ⁴ Jenga in so'büji yo nin cjuarmaji? Maco ngueje o mbëpiji Mizzhocjimi. Dya ngueje in mbëpjigueji. Nguetsjé Mizzhocjimi mama cjo na jo va mbëpiji, cjo jiyö. Mizzhocjimi sö ra tsjapüji ra mbëpiji na jo na ngueje na zëzhi anguezeli.

⁵ Bübü c'o cjijñi c'ü bübü pa'a c'o xenda na sjü'ü a jmi Mizzhocjimi que na ngueje c'o dyaja pa'a. Bübü c'o cjijñi nde 'na ma ciatjo yo pa'a a jmi Mizzhocjimi. Ni jyodü nzi 'naja ra mbärä na jo cja o pjeñe c'ü na jo c'ü cja'a. ⁶ C'o cjapü ngüenda c'o sjüpa, mbeñei Mizzhocjimi ga tsjaji. C'o dya cjapü ngüenda, xo mbeñei Mizzhocjimi. C'o si pje nde ma jñõnü, mbeñei Mizzhocjimi na ngueje unüji na pöö. C'o dya xo si, xo mbeñei Mizzhocjimi c'o. Xo unüji na pöö.

⁷ Dya rí cárätsjégöji. 'Ma rí tüji, dya xo rí büntsjéji. ⁸ Nu 'ma rí bübüji, ngueje ín Jmuji c'ü rí bübüji a jmi. Nu 'ma rí tüji, xo ngueje a jmi e Jmu c'ü rí tüji. Nguec'ua zö rí bübüütjöji o zö ya rga tüji, je 'ñezgöji e Jesucristo. ⁹ E Cristo o tsja o Jmu c'o ya ndü 'ñe yo cárätjo dya. Ngue c'ü vi ndü'ü e Cristo, cjanu o tetjo o bübüütjo.

¹⁰ Nu'tsc'eji, Jenga in so'bügeji nin cjuarma? Jenga in cjapüji menu nin cjuarma? Maco texezüji nde rá böbüji a jmi Mizzhocjimi c'ü rgui jñuncüji ngüenda. ¹¹ Je t'opjü a cjava c'ü o mama c'ín Jmugöji:

Ixna cjuana rí bübüögö. Je xo ga ciatjonu, na cjuana ra ndüñijömüji texeji cja ín jmidö; ra mamaji c'ua nguezgö Mizzhocjimi rí mandagö texe, eñe.

12 Nguec'ua nzi 'nazgöji rá nzhötüji ngüenda Mizhocjimi c'ü pje nde ró cjaji nzi 'nazgöji.

No hagas tropezar a tu hermano

13 Nguec'ua dya cja rá pötca so'bü ín dyojo. C'ü rá cjaji, rá cjijñiji na jo c'ü dya pje rá cjaji c'ü ra tsjapü ra nügü yo mi cjuarmaji, nguec'ua dya ra xõgëji cja e Cristo. 14 E Jesucristo c'ü bëbü cja ín mü'bëgö, o tsjacü rá pärä c'ü dya cja c'o na s'o 'naja nte, zö ra za ts'ingue, zö dya ra za ts'ingue. Pero nu c'ü cjijñi c'ü cja c'o na s'o 'ma sa ts'ingue, o ma dya sa ts'ingue; nuc'ü, cja c'o na s'o 'ma c'ü. 15 'Ma ra nügü nin cjuarmaji na ngue in sagueji ts'ingue, nuc'ua c'ü in cjagueji je 'ñetse c'ua, dya in s'iyaji nin cjuarmaji. O ndü e Cristo ngue c'ua ro 'ñeme libre nin cjuarmaji. Dya rí tsjapüji ra xõgëji cja e Cristo na ngue c'ü in ne rí saji ts'ingue. 16 Zö in pärägueji c'o na jo rí tsjaji, pero rí pjötpüji ngüenda ja rgui nzhodüji ngue c'ua, dya ra sö ra mamaji na s'o c'ü in cjagueji. 17 Ngue Mizhocjimi c'ü mandazüji. Nguec'ua, dya ra tsja zö pje rá siji, zö dya pje rá siji. Nu c'ü ni muvi ngue c'ü rá nzhodüji na jo, 'ñe rá cäräji na jo yo nte. Me xo rá mäjäji na ngueje bëbü o Espíritu Mizhocjimi cja ín mü'bëji. 18 Nu c'ü pëpi a cjanu e Cristo, Mizhocjimi ra mäpä c'ü, y yo nte ra mbärä cja o mü'bëji na jo ga nzhodü c'ü.

19 Sido rí jyodüji rí pötqui ñuji, rí pötqui pjös'üji ngue c'ua xenda rí päräji Mizhocjimi in texeji. 20 Dya pje rí sigueji c'ü rgui s'o'tp'üji c'ü cja Mizhocjimi cja o mü'bü c'ü 'naja. Jā, na cjuana na jo texe yo pje nde ma jñõnü. Pero 'ma cjó c'o pje ra zi c'ü rgui tsja c'o na s'o c'ü 'naja, dya rga jo 'ma. 21 Na jo c'ü dya rí saji ts'ingue, dya xo rí siji vino. Dya pje rí tsjaji c'ü rí tsjapüji ra nügü nin cjuarmaji, o ra mamaji c'ü dya jo c'ü in cjagueji. 22 Nu c'ü o jí'ts'iji Mizhocjimi ra jogü rí tsjaji na ngueje in ejmeji angueze, ngue c'ü rí tsjaji c'ü. Pero nin cjuarmaji c'ü ejme cja o mü'bü c'ü dya ra jogü ra tsja a cjanu, dya rí tsjaji a jmi'i c'ü. Nu 'ma in pärä cja in mü'bëji na jo in cjaji, me in mäcjeji 'ma. 23 'Naja cjuarma c'ü dya pärä cjo na jo ra za ts'ingue cjo jiyö, 'ma ra za c'e ts'ingue, cja c'o na s'o 'ma. Na ngueje 'ma dya pärä 'naja cjuarma cjo na jo ra tsja cjo jiyö, pero 'ma ra tsja, cja c'o na s'o 'ma.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

1 Bübüzögöji rí ejmeji ra jogü pje rá cjaji. Nutscöji rí ejmeji a cjanu, dya rá xipjiji c'o dyaja c'ü ni jyodü ra 'ñejeji c'ua ja nzi rgá ejmegöji. 2 Bëbü c'o rí ne rá cjaji c'o rí päräji c'o na jo. Pero ni jyodü rá cjijñiji yo ín cjuarmaji. Na ngueje, dya ra jogü pje rá cjaji c'ü

rá cjapcöji ra tsja na s'o anguezeli. Rá cjaji ngue c'ua xenda ra mbäräji Mzhocjimi.
³ Je xo va cjatjonu e Cristo. Dya xo tsjatsjé nu c'ü mi ne'e; o tsja c'ua ja nzi ga t'opjü c'ü mama a cjava: "C'o jña c'o sanc'üji nu'tsc'e ín Mzhocjimits'ü, nguetscö je rí sëchigö c'o." ⁴ Texe c'o o t'opjü mi jinguä, je vi t'opjü c'o, c'ü rga xörüji ngue c'ua rá pärägöji. Nguec'ua rá te'beji na jo Mzhocjimi. Yo o jña Mzhocjimi yo t'opjü jítsiji rá sëchiji, nde rá mäjäji. ⁵ Ngue Mzhocjimi c'ü cjacüji rá zëzhiji ñe rá mäjäji. Anguezera dya'c'üji c'ü 'natjo rgui tsijñiji, c'ua ja nzi va tsja e Jesucristo. ⁶ Nguec'ua 'natjo jña rí mamaji. Rí mamaji me na jo Mzhocjimi c'ü nu Tata ín Jmuji e Jesucristo.

El evangelio anunciado a los que no son de Israel

⁷ Nguec'ua rí pötqui säjäji, c'ua ja nzi va säcjäji e Cristo. 'Ma je rgui tsjaji a cjanu, ra 'mära Mzhocjimi me na zö'ö. ⁸ Rí mangö e Cristo o tsja mböxté cja yo menzumü a Israel ngue c'ua ro mbärä yo nte c'ü na cjuana c'ü mama Mzhocjimi. O tsja mböxté ngue c'ua ro zädä c'ü vi xipji Mzhocjimi c'o ín mboxatitajme. ⁹ O é tsja mböxté ngue c'ua xo ra juentse yo nte yo dya menzumü a Israel. Nguec'ua anguezeli me ra mamaji c'ü me na zö Mzhocjimi c'ua ja nzi va t'opjü a cjava:

Ngue nu rga tõ'c'ügö tjõjö a nde'e cja yo dya menzumü a Israel. Y rá ma'tc'ügö in chjügue, eñe.

¹⁰ Xo mama a cjava:

Nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, rí mäcjeji co yo o nte Mzhocjimi.

¹¹ Xo mama:

Nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, rí ma'tc'eji in Jmuji, in texeji.

Texe yo nte nde ra mamaji me na jo Mzhocjimi.

¹² Je xo ga cjatjonu va mama e Isaías:

Ra ejë 'naja o mboxbëche e Isaí, nza cja 'ma peje 'na dyüza c'ü ya ni dyocüji.

Ra 'ñemeji ra tsja Jmu cja yo nte yo dya menzumü a Israel.

'Ma ra ejë c'ü, ngue c'ü ra 'ñench'e o mü'büji, eñe.

¹³ Mzhocjimi dacüji c'ü me rrä te'beji. Rí ötügö ra tsja'c'üji rí mäcjeji na puncjü. Me ra söya na jo in münc'ëji na ngueje in ejmeji anguezeli. Nguec'ua me xo rí che'beji na jo na ngueje na zëzhi o Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü in mü'bügueji.

¹⁴ Mi cjuarmats'ügöji, ya ró junt'ü in mü'bügö na jo c'ü in cjaji. Xo nde in päräji c'ü ni jyodü. Xo söts'üji rí pötqui zopjüji nzi 'natsc'eji. ¹⁵ Nujyo rí opjügö, rí zo'c'üji co yo na zëzhi jña ngue c'ua rí mbennc'eji. Ró opjügö a cjanu na ngueje o 'ñempcö Mzhocjimi rá zo'c'eji nu'tsc'eji, dya in

menzumüji a Israel. ¹⁶ O 'ñempco Mzhocjimi rí pëpi e Jesucristo a nde cja yo dya menzumü a Israel. Rí xipjiji o jña Mzhocjimi. Nguec'ua 'ma ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo, ra mäjä Mzhocjimi. Ngueje o Espíritu Mzhocjimi ra xöcüji.

¹⁷ Me ni muvi c'ü ni mböxcü e Jesucristo c'ü rí pëpi Mzhocjimi. ¹⁸ C'ü rá mama, ngueextjo c'ü o mböxcü e Cristo ró cja. Nguec'ua yo dya menzumü a Israel o dyätäji Mzhocjimi na ngue c'ü rvá zopjüji, 'ñe c'ü rvá cjagö. ¹⁹ O Espíritu Mzhocjimi c'ü na zëzhi o 'ñünngügö ín mü'bü. O mböxcü ró cjagö c'o na nojo, c'o me mi cijñi yo nte; nguec'ua mi unüji ngüenda c'ü na cjuana c'o mi mangö. Ró mama na jo nu jña nu mama ja ga cja e Cristo. Ró pjürü ró mama ne jña'a nu ndeze a Jerusalén; ró nzhodü ró zopjü yo nte cja na puncjü jñiñi hasta ró sät'ä a ma a Ilírico. ²⁰ Me ne ín mü'bü rá mama o jña e Cristo nu c'ua ja dya be päräji e Cristo. Nguec'ua, dya rí chjéntcjöbe nza cja c'ü jäbä 'na ngumü nu ja ot'ü vi pjütü cimiento c'ü 'naja. ²¹ C'o rí zopjügö, ngue c'o nädäji a cjava cja o jña Mzhocjimi:

C'o dya sjipji ja ga cja Mzhocjimi, ngue c'o ra mbärä ja ga cja angueze.

Nu c'o dya dyärä, ngue c'o ra mbärä c'o.

Pablo piensa ir a Roma

²² Na ngue c'ü rgá nzhonc'ö cja yo jñiñi nu ja dya be äräji o jña e Jesucristo, dya sö ro ma zenguats'üji. ²³ Pero nudya, dya cja xe bëbü jñiñi a 'ñecjua c'ü xe ni jyodü rá zopjüji. Y ya mezhe cje'ë me rí ne rá ma zenguats'üji. ²⁴ Nguec'ua 'ma rá ma a ma a España, rí negö rá cjogü rá ma zenguats'üji. Rí ne rá mimi ja nzi pa co nu'tsc'eji, rá mäcjoji. Nuc'ua ra jogü rí pjöxcüji c'ü rga magö na jo cja 'ñiji. ²⁵ Pero nudya, je rga magö a ma a Jerusalén. Rá ma sopcö o merio c'o o nte Mzhocjimi c'o cära nu. ²⁶ C'o ejme Mzhocjimi c'o cära a Macedonia 'ñe yo cära a Acaya, o ne ro jmutüji merio c'ü ro mbenpeji c'o o nte Mzhocjimi c'o cära a Jerusalén c'o dya pje pë's'i. ²⁷ O ne ro tsjaji a cjanu. Na cjuana ni jyodü ra mbös'üji yo menzumü a Israel. Na ngueje anguezeji o mbös'üji yo dya menzumü a Israel 'ma o zopjüji o jña e Cristo. Nguec'ua yo dya menzumü a Israel ni jyodü xo ra mbös'üji dya, c'o menzumü a Israel. ²⁸ Nguec'ua rá ma sogü a ma a Jerusalén yo na jmutü c'o menzumü a Macedonia 'ñe c'o menzumü a Acaya. Nuc'ua 'ma rá ma a ma a España, rá cjogü c'ua ja in cäraueji. ²⁹ Rí pärägö 'ma rá sät'ä nu ja in cäraueji, xenda ra 'nintsjimizüji e Cristo 'ma.

³⁰ Mi cjuarmats'ügöji rí ö'tc'üji rí pjöxcüji rí dyötcöji Mzhocjimi co texe in mü'büji na ngue c'ü rgá ejmegöji e

Jesucristo c'ü ín Jmuji. Xo rí dyötcöji Mzhocjimi na ngue c'ü o dyacüji o Espíritu c'ü rá pötca s'iya. ³¹ Rí dyötcöji Mzhocjimi c'ü ra böbü a nde, ra mböcü. Na ngueje me cärä a ma a Judea c'o dya ne ra 'ñejme. Xo rí dyötcöji Mzhocjimi ngue c'ua c'o o nte Mzhocjimi c'o cärä a ma a Jerusalén me ra mäjäji rgá nguiji c'o merio c'o rá ma sopcüji. ³² Xo rí dyötcöji Mzhocjimi nu 'ma ra ne angueze, rá mäjä rga sät'ä nu ja *in* cärägueji, ngue c'ua rá söyagö ja nzi pa. ³³ Mzhocjimi ngue c'ü dacüji c'ü ra söya ín mü'büji. Angueze ra bübüts'üji, texets'üji. Je rga cjanu, amén.

16

Saludos personales

¹ Rí ne rí päräji nu e Febe, mi cjügöji na ngue xo ejme e Cristo. Va tjé'ë ne carta. Nujnu pjöxté, pëpi ín Jmuji nu cja c'o cjuarma c'o cärä a Cencrea. ² Rí säjägueji nu, c'ua ja xo gui säjäji c'o dyaja c'o ejme c'ü ín Jmuji. Rí pjös'üji texe c'o rguí jyodü e Febe. Angueze ya mbös'ü na puncjü cjuarma. Xo me co mböxcü na puncjü.

³ Xipjiji ra mbörü Cjimi nza yejevi e Priscila co e Aquila. Rí mimbëpjime cja e Jesucristo. ⁴ Nza yejevi mi nzhötsjëvi c'ü rví ndüvi, c'ü dya ro mbötcügö c'o nte. Rí unügö na pöjö anguezevi. Dya xo nguextjozögö. Xo 'ñe texe yo ejme Mzhocjimi

yo dya menzumü a Israel, xo unüji na pöjö e Priscila 'ñe e Aquila. ⁵ Xo rí bötpügö Cjimi c'o ejme Mzhocjimi c'o jmürü cja o ngumü e Priscila 'ñe e Aquila. Xo rí bötpügö Cjimi e Epeneto c'ü me rí s'iya. Ngue c'ü ot'ü o 'ñejme e Cristo nucjuã a Acaya. ⁶ Xipjiji e María ra mbörü Cjimi. Angueze o pëpji na puncjü a ndetsc'oji. ⁷ Xipjiji ra mbörü Cjimi e Andrónico 'ñe e Junias; rí cjajme c'o. Ma bübüjme a pjörü. C'o apóstole mamaji me na jonte anguezevi. Ot'ü o mbärävi e Cristo que na nguetscö.

⁸ Xipjiji ra mbörü Cjimi e Amplias. Me rí s'iya na ngueje ejme e Jesucristo c'ü ín Jmuji. ⁹ Rí bötpügö Cjimi e Urbano c'ü o mböxcüjme ró pëpójme e Jesucristo. Xo rí bötpügö Cjimi e Estaquis. Rí s'iya. ¹⁰ Xo rí bötpügö Cjimi e Apelles c'ü ya 'märä na jo c'ü ejme e Jesucristo. Xo rí xipjiji ra mbörü Cjimi c'o cärä nu ngumü e Aristóbulo. ¹¹ Xipjiji ra mbörü Cjimi e Herodión c'ü rí cjabe. Rí bötpügö Cjimi e Narciso 'ñe c'o cärä o ngumü c'o xo ejme e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. ¹² Xo rí xipjiji e Trifena 'ñe e Trifosa ra mbörü Cjimi. Anguezevi pëpójivi na puncjü c'ua ja ga ne c'ü ín Jmuji. Xo rí xipjiji e Pérsida ra mbörü Cjimi. Me rí s'iya. ¹³ Xo rí bötpü Cjimi e Rufo. Nuc'ü, me nädäji c'ü na

jo ga dyätä c'ü ín Jmuji. Xo rí bötpügö Cjimi c'ü nu mamá e Rufo c'ü chjënjui nza cja 'ma xo ri ngue mi mamágö c'ü. ¹⁴ Xo rí bötpü Cjimi e Asínrito 'ñe e Flegonte 'ñe e Hermas 'ñe e Patrobas 'ñe e Hermes 'ñe c'o cjuarma c'o jmürü co anguezoji. ¹⁵ Xo rí bötpü Cjimi e Filólogo 'ñe e Julia 'ñe e Nereo 'ñe c'ü nu cjü 'ñe e Olimpas 'ñe texe c'o o nte Mzhocjimi c'o jmürü co anguezoji.

¹⁶ Rí pötqui zenguateji co texe in mü'büji, na ngue c'ü ya je 'ñets'ügueji Mzhocjimi. Bö'tc'üji Cjimi texe yo ja nde jmürü yo ma'tü e Jesucristo.

¹⁷ Mi cjuarmats'üji, rí ö'tc'üji rí pjötpüji ngüenda nu c'o nan'ño ga jizhi, nguec'ua ga xöcüji c'o cjuarma. Dya rí dyocjeji c'o. ¹⁸ Na ngueje c'o cja'a a cjanu, dya cjaji c'ü manda e Jesucristo c'ü ín Jmuji. Cjatsjëji c'ua ja nzi ga neji. Me t'ecjañumü ga ñaji. Me xo cjapüji me päräji. A cjanu onpüji c'o cjuarma c'o ts'i ni 'ñejme c'o pje nde sjipjiji. ¹⁹ Pero texe yo nte ya pää'äji nu'tsc'eji in ätäji o jña e Cristo. Nguec'ua me rí mä'c'äji. Rí negö rí pärägueji ja rgui tsjaji na jo; dya rí ne rí pärägueji c'ü na s'o. ²⁰ Mzhocjimi ngue c'ü cjacüji dya pje rá cjijñiji. Dya ra mezhe, anguezze ra tsja'c'ü rí chöpüji c'ü dya jo c'ü ni chjü Satanás. Rí yödütjoji c'ü. Rí ötcö e Jesucristo c'ü ín Jmuji me ra nuc'üji na jo.

²¹ Bö'tc'üji Cjimi e Timo-

teo c'ü ín mimbëpjibe. Xo 'ñeje e Lucio 'ñe e Jasón 'ñe e Sosípater c'o rí cjajme.

²² Xo bö'tc'üji Cjimi e Tercio nu na opjü ne carta. Xo ejme e Jesucristo c'ü ín Jmuji.

²³ Xo bö'tc'üji Cjimi e Gayo. Anguezze o säcjä na jo nu cja ngumü. Xo säjä texe yo cjuarma a 'ñecjua. Xo bö'tc'üji Cjimi e Erasto c'ü ngue tesorero cja ne ndajñiñi va. Xo bö'tc'üji Cjimi e cjuarma Cuarto.

²⁴ Rí ötcö e Jesucristo c'ü ín Jmugöji me ra nuc'üji na jo nza texets'üji. Je rga cjanu, amén.

Alabanza final

²⁵ Me na jo Mzhocjimi c'ü sö'ö ra tsja'c'ü ra zë'ts'iji c'ua ja ga mama o jña e Cristo nu rí mama. Ngue nu cja 'märä. Mi jinguä dya cjó mi pärä nu.

²⁶ Ya 'märä ne jña dya nu. Nde 'na ma cyatjo ga mama nu jña'a nu, 'ñe c'ü o dyopjü c'o profeta. Mzhocjimi c'ü ra bübüjtjo para siempre, o manda c'ü ro jmama o jña, c'ü ro sjipjiji texe cja yo jñiñi texe cja ne xoñijömü, ngue c'ua ra dyäräji, ra 'ñejmeji.

²⁷ Nguextjo Mzhocjimi c'ü me pärä na jo. Dya rá jëziji rá mamaji me na zö'ö Mzhocjimi na ngue c'ü o tsja e Jesucristo. Je rga cjanu, amén.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS CORINTIOS

Pablo escribe a la iglesia en Corinto

¹ Nutscö e Pablo rí apóstolegö o juancügö e Jesucristo rá zopcjö yo nte. Nguetsjë Mzhocjimi o ne o juancügö a cjanu. Nutscö 'ñe e cjuarma Sóstenes rí pen'c'egöbe ne carta. ² Nu'tsc'eji in cárägueji a Corinto c'ü tsja a Grecia, in jmürüji in ma'tc'eji Mzhocjimi, ngue'tsc'eji rí pen'c'eji ne carta. Mzhocjimi o 'ñünncc'ü in mün'c'eji. Nguec'ua 'ma i 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, o tsja'c'üji Mzhocjimi o ntets'üji. Y o xöcüts'üji rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne anguezze. Dya ngueextjotsc'eji o ntetsc'eji Mzhocjimi; xo ngue o nte anguezze texe c'o ma'tü e Jesucristo c'in Jmugöji, zö ja nde cáräji. Dya ngueextjogzgöji ín Jmugöji c'ü; xo 'ñe anguezzeji, xo ngue o Jmuji. ³Rí ötcö Mzhocjimi c'ü mi Tatagöji, 'ñe e Jesucristo c'in Jmugöji c'ü ra sido ra nuc'eji na jo, ngue c'ua ra mäjä in mün'c'eji, dya pje rí mbeñjeji.

Bendiciones por medio de Cristo

⁴ Texe 'ma rí ötögö Mzhocjimi, rí unngö 'na pöjö c'ü ya me o mböxc'ügueji na jo. O mböxc'eji a cjanu, na

ngue bübü in mü'büji dya e Cristo Jesús. ⁵ O mböxc'eji o dya'c'üji c'ü ja rgui pëpqueji c'ü. Nguec'ua sö rí zopcjëji dya yo nte, 'ñe rí pärägueji dya na jo, ja ga cja Mzhocjimi. O dya'c'üji a cjanu Mzhocjimi, na ngueje bübü in mün'c'eji dya e Jesucristo. ⁶ Nguec'ua ya zädä c'ua ja rvá xi'tsc'öji. Na ngueje 'ma mi bübü co nu'tsc'eji, ró xi'tsc'öji ro mböxc'üji e Cristo ri nzhodüji na jo cja o 'ñiji Mzhocjimi. Y na cjuana ya o mböxc'üji a cjanu. ⁷ Nguec'ua, dya pje bë'tsc'eji dya; sö rí pëpqueji na jo dya Mzhocjimi. Y te'be in mün'c'eji dya c'ü ra ējë na yeje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. ⁸ Mzhocjimi ra sido ra dya'c'eji c'ü rgui zëzhiji, ngue c'ua texe c'o cjë c'o xe rí minc'eji, dya rí jyézgueji c'ü. Nguec'ua c'e pa 'ma ra ējë e Jesucristo c'in Jmugöji, dya pje ra chötcöji c'o na s'o. ⁹ Mzhocjimi o 'ñünncc'ü in mün'c'eji nzi 'natsc'eji i 'ñench'e in mü'büji c'ü nu T'i c'ü ngueje e Jesucristo c'in Jmugöji. Nguec'ua 'natjo ín mü'büji dya co anguezze. Ixtí jñunt'ü in mün'c'eji c'ü ra dya'c'eji c'ü rgui zëzhiji. Na ngueje anguezze cja'a c'ua ja nzi ga mama.

Divisiones en la iglesia

¹⁰ Rí ö'tc'ügöji cjuarma, c'ü ri 'natjo jña c'ü rí ñagueji, dya rí söji o jña. Na ngue je ga cjanu ga mandazüji e Jesucristo c'in Jmugöji. Dya xo rí xögueji cja yo nin cjuarmaji. Nu c'ü rí tsjagueji, rí pötqui

ñeji ngue c'ua ri 'natjo pjeñe c'ü rí tsijijñigueji, 'ñe c'ü rí tsjagueji. ¹¹ Nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji, o ngöxcö c'o cärä o ngumü e Cloé c'ü ya in pötqui dyonpüteji. ¹² Bübüts'ejí c'o mama: "Rí teñejme e Pablo. Ngue c'ü xe na jo ga xöpünite", eñeji. Bübü c'o mama: "Iyö. Ngue e Apolos rí teñejme." Bübü c'o mama: "Ngue e Pedro rí teñejme." Bübü c'o mama: "Nutscöjme rí teñejme e Cristo", eñeji. ¹³ ¿Cjo bübü na puncjü Cristo? Iyö, 'natjo c'ü bübü. Nutscö e Pablo, ¿cjo nguezgö o ndät'äzgöji cja ngronsi c'ü rva päjtc'ägöji? Iyö, dya nguezgö. ¿Cjo ngue ín chjügö o nänngägöji 'ma i jigueji? Iyö, dya nguezgö; ngue o tjü e Cristo. ¹⁴ Rí unngö 'na pöjö Mzhocjimi c'ü nguextjo e Crispo 'ñe e Gayo c'o ró jichcö a ndets'ejí. ¹⁵ Na ngue 'ma ro jichcö na puncjü o nte, bübü c'o ro mama: "E Pablo jichi cja ndeje na puncjü o nte, ngue c'ua ra ndeñei co angueze", ro 'ñeñeji. ¹⁶ Xo rí mbeñegö xo ró jichcö c'o cärä nu ngumü e Estéfanos: Pero dya cja rí mbeñe cjo je nde ró jichcö. ¹⁷ C'ü vi juancügö e Cristo, dya ngue c'ü rá jichcö yo nte; ngue c'ü rá xipjiji ja ga cja e Jesucristo. 'Ma rí zopcjö yo nte, dya rí jodü rá xicöji jña c'o me na zö, para ra mamaji me rí pärägö. 'Ma rva cjanu, dya ro tsjapü ngüenda 'ma yo nte c'ü o pätcoji e Jesucristo va ndü cja ngronsi.

Cristo, el poder y la

sabiduría de Dios

¹⁸ Nutscöjme rí apóstolejme rí zopcjöjme yo nte, rí xicöjme o ndü e Jesucristo va ngötcüji ín nzhubüji. Cärä o nte c'o cjapü dya ni muvi yo rí mangöjme a cjanu. Anguezeji ya ni ma ra bëzhi o aljmaji, dya ra salvaji. Pero nutscöji sido jocüzü ín mü'büji Mzhocjimi ngue c'ua rá jëzgöji c'o na s'o. Nguec'ua c'o jña c'o mama ja va ndü e Jesucristo cja ngronsi, ngue c'o rgá pärägöji c'ü me na zëzhi Mzhocjimi. ¹⁹ Ya zäda c'ü t'opjü ga cjava:

Yo me pärä, rá jünbüji c'ü ni mbäräji.

C'o pë's'i na puncjü o pjeñe, rá cjapü c'ü dya cja rgui muvi c'o ra nguijñi c'o, eñe Mzhocjimi.

²⁰ Yo cärä cja ne xoñijömü c'o dya pärä Mzhocjimi, bübü c'o me pärä. Xo bübü c'o me pjëchi ra jichi yo nu minteji. Xo bübü c'o me pjëchi ra zöji o jña yo nu minteji. Pero, ¿pje ni muvi a jmi Mzhocjimi c'o nte c'o? Ya jizhi dya Mzhocjimi c'ü dya ni muvi c'ü pärätsjë yo nte. ²¹ Mzhocjimi pë's'i na jo o pjeñe. Nguec'ua ndeze mi jinguä o mbeñe c'ü dya ro sö ro nguijñitsjë yo nte ro mbäräji angueze. Mzhocjimi o ne ro salva yo nte, nguec'ua va juajnü c'o ra zopjü yo nte, ra xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Nguec'ua 'ma cjo c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mzhocjimi ra 'ñeme libre cja c'o na s'o. C'o jña c'o mama ja va sufre e

Jesucristo, ngue c'o cjapü yo nte c'ü dya ni muvi c'o.

²² Yo ín menzumüjme a Israel örüji 'na señal c'ü ra jñandaji. 'Ma jiyö, dya ra creoji zö cjó c'o ra zopjüji. Yo in menzumügueji a Grecia me jodüji 'na c'ü me pärä, ra zopjüji. 'Ma jiyö, dya xo ra creoji. ²³ Nutscöjme rí apóstolejme 'ma rí zopcjöjme yo nte, rí xicöjme o ndü e Cristo cja ngronsi por nutscöji. Yo ín menzumüjme a Israel, dya ne ra creoji; cijñiji dya pë's'i poder, na ngue o sufre. Yo in menzumügueji a Grecia, cjapüji c'ü dya ni muvi c'ü vi ndü a cjanu e Cristo. ²⁴ Pero Mzhocjimi o 'ñünngü ín mü'büpme ja rí nzijme rí menzumüjme a Israel; nguec'ua rvá ejmegöjme e Jesucristo. Xo 'ñünnc'ü in mü'n'c'eji ja nzitsc'eji in menzumügueji a Grecia. Nguec'ua 'ma rí ärägöji c'ü ja va sufre e Cristo, rí unnc'öji ngüenda c'ü na zézhi Mzhocjimi 'ñe c'ü me na jo va mbeñe. ²⁵ Mama yo in menzumügueji c'ü dya ni muvi c'ü o mbeñe Mzhocjimi. Pero xenda na jo o pjeñe Mzhocjimi que na ngue yo nte. Mama yo ín menzumügöjme c'ü dya ga zézhi e Jesucristo na ngue o sufre. Pero xenda na zézhi Mzhocjimi c'ü o jyëzi o sufre e Cristo, que na ngue yo nte. ²⁶ Tsijñiji cjuarma ja ga cjatsc'eji. Dya puncjüts'üji c'o pë's'i na puncjü o pjeñe c'ua ja nzi ga mbë's'i yo nte yo dya pärä Mzhocjimi. Pero

Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in mü'n'c'eji i creoji e Jesucristo. Dya xo puncjüts'üji c'o pje pjëzhi, ni xo na puncjüts'üji c'o ngue o t'i c'o me ma jonte, pero Mzhocjimi o 'ñünnc'ü in mü'büpji i 'ñejmeji. ²⁷ Nu'tsc'eji mama yo nte c'ü dya in jüngueji in pjeñeji, o juan'c'eji Mzhocjimi ngue c'ua ra bëchpiji o tseje nu c'o näntji me pärä. Nu'tsc'eji mama yo nte c'ü dya pje pjë'tsc'eji, o juan'c'eji Mzhocjimi ngue c'ua ra bëchpiji o tseje c'o me näntji pje pjëzhi. ²⁸ Nu'tsc'eji cja'c'üji yo nte c'ü dya ni muvitsc'eji, o juan'c'eji Mzhocjimi ngue c'ua ra jñünbü c'ü ni muvi c'o näntji me ni muvi. ²⁹ Je va cjanu va tsja Mzhocjimi. Nguec'ua dya cjó ra tsjapütsjë na nojo a jmi Mzhocjimi.

³⁰ Nu'tsc'eji bübü in mü'n'c'eji dya e Cristo; nguec'ua in pärägueji ja ga cja Mzhocjimi. Rí pärägöji c'ü o ngötcüji e Jesucristo c'o ín nzhunc'öji; nguec'ua dya cja rí tüji c'o. Xo rí pärägöji c'ü sido pëpjí cja ín mü'büpji ngue c'ua xenda rá cjaji c'ua ja nzi ga ne anguez. Nguetsjë Mzhocjimi c'ü o dyacöji c'ü ni bübü ín mü'n'c'öji dya e Cristo. ³¹ Nguec'ua, dya rá cjapüji na nozüji c'ü rgá pärägöji yo. Rá cjaji c'ua ja nzi ga t'opjü o jña Mzhocjimi c'ü mama ga cjava: "Dya ra jogü cjó ra tsjapütsjë na nojo. Nguextjo Mzhocjimi rá cjapcöji na nojo", eñe c'e jña.

2

El mensaje de Cristo crucificado

¹ Je xo va cjanu rvá cjagö 'ma ró sägö nu va ja in cárägueji cjuarma. 'Ma ró xi'tsc'öji ja ga salvazüji Mzhocjimi, dya zö rvá zo'c'öji. Dya xo ró xi'tsc'öji jña c'o mama yo cjapü me párä. ² Na ngueje ró negö ngueextjo ró xi'tsc'öji ja ga cja e Jesucristo, 'ñe ja va pätcoji va ndü cja ngronsi. ³ Y 'ma ró minc'öji va, dya mi sögö ma zëtsöö. Xo mi mbigö ma sëgö, 'na dya ro zo'c'öji na jo. ⁴ Yo nte, me jodü ja rgá 'ñünbü o mü'bü yo nu minteji, nguec'ua ga mamaji jña c'o 'ñetse me páräji. Pero nutscö, dya je va cjanu rvá zo'c'öji. Q Espíritu Mzhocjimi o 'ñünnc'ü in mü'büji i páräji c'u na cjuana c'o mi xi'tsc'öji. Nguec'ua vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo. ⁵ Dya ró negö c'u rvi mamaji: "E Pablo párä na puncjü; na jo ga zocöji. Nguec'ua ró creoji e Jesús", ri 'ñeñeji, iyö. Ró ötügö Mzhocjimi c'u ro 'ñünnc'ejí in mü'büji. Nguec'ua ix na cjuana vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

⁶ Nutscöjme, zö dya zö rgá zopjüjme yo nte, pero rí pjéchcöjme na jo 'na jña. Pero ngueextjo c'o nzhodü na jo co Mzhocjimi c'o rí xicöjme yo. Dya nza cja c'e pjeñe c'u pë's'i yo nte yo cárä yo cjé

dya yo dya párä Mzhocjimi. Ni xo nza cja c'u pjéchi yo pje pjézhi yo cjé dya. Na ngueje anguezeji, ra tsjapü Mzhocjimi c'u dya cja pje ra mbézhiji. ⁷ C'u rí xipijime c'o nzhodü na jo co Mzhocjimi, ngue c'u cjijñi Mzhocjimi. 'Ma ot'ü, dya cjó mi párä c'e pjeñe c'u. Na ngue dya be mi ch'acöji ro páräji. Pero 'ma dya be mi ät'ä ne xoñijömü, ya xcuí mbeñe Mzhocjimi c'u ra tsjacüji me rguí muvizgöji cja o jmi. ⁸ C'u o mbeñe Mzhocjimi, dya mbärä ne rí 'naja yo pje pjézhi yo cjé dya. Nguec'ua va ndät'äji e Jesucristo cja ngronsi, maco Mzhocjimi e Jesucristo c'u me na nojo. ⁹ Anguezeji go zädä c'ua ja nzi va t'opjü cja o jña Mzhocjimi c'u mama ga cjava:

Nunca go jñandaji c'o ya vi preparao Mzhocjimi ra unü c'o ejme angueze 'ñe neji.

Dya xo go dyäräji c'u ja ga cja. Ni xo go nguijñitsjëji cja o mü'büji c'o, eñe c'e jña. ¹⁰ Pero nutscöji 'ma ró enh'e ín mün'c'öji e Jesucristo, o dyacüji Mzhocjimi o Espíritu o ē bëbü cja ín mün'c'öji. Q Espíritu Mzhocjimi párä texe c'u ya mbeñe Mzhocjimi. Nguec'ua rgá párägöji yo ya preparao Mzhocjimi ra dyacüji.

¹¹ Dya cjó párä texe c'ua ja ga nguijñi c'u 'na nte. Ngueextjo c'e nte, párätsjë o pjeñetsjë angueze. Je xo ga ciatjonu, dya cjó xo párä ja ga nguijñi

Mizhocjimi; ngueextjo c'ü o Espíritu angueze.¹² Nutscöji, dya ch'acöji rá cjijñiji c'ua ja nzi ga nguijñi yo nte yo dya pärä Mizhocjimi. Mizhocjimi ya dyacüji o Espíritu, ngue c'ua ra sö rá pärägöji c'ua ja va s'iyazgöji Mizhocjimi, ñe c'ua ja ga mböxcöji.¹³ Nujyo, nguejyo rí mangöjme yo. Pero dya ngue ín jñatsjëjme yo rí cjijñitsjëjme yo rí mangöjme. Yo rí mangöjme, nguejyo jña yo jítsijme o Espíritu Mizhocjimi. Y c'o nte c'o rí xipjijme yo jña yo, ngue c'o ya bübü o mü'bü o Espíritu Mizhocjimi c'o.

¹⁴ C'o nte c'o dya bübü o mü'bü o Espíritu Mizhocjimi, dya ne ra creoji c'o mama c'ü. Na ngue cjapüji c'ü dya pje ni muvi c'o mama c'ü. Dya xo sö ra mbäräji pje pjëzhi c'o mama c'ü. Nguextjo c'o nte c'o bübü o mü'bü angueze c'o sö ra mbäräji pje pjëzhi c'o mama c'ü.¹⁵⁻¹⁶ Nu c'o bübü o mü'bü o Espíritu Mizhocjimi sö ra mbäräji c'o na cjuana ni muvi. Je t'opjü a cjava cja o jña Mizhocjimi: "Dya cójö sö ra mbärä c'ü cjijñi c'ín Jmugöji. Nguec'ua, dya cójö sö ra tsja xöpünte 'na nte, c'ü pje ra jíchi c'ín Jmugöji", eñe c'e jña. Nuzgöji bübü ín mün'c'öji dya e Jesucristo, nguec'ua rgá mbeñeji c'e pjeñe c'ü cjijñi angueze. Nguec'ua yo nte me dyätjogöji, dya sö ra mbäräji ja ga cja rgá mbeñeji. Na ngueje anguezeji, dya bübü o mü'büji o Espíritu Mizhocjimi.

3

Compañeros de trabajo sirviendo a Dios

¹ Ma mi bübügo co nu'tsc'oji cjuarma, ró xi'tsc'öji o jña Mizhocjimi. Y xe ro xi'tsc'öji mas o jña, pero dya be sö rvi jñunt'ü in mün'c'öji c'o. Na ngue dya i tsjagueji na jo c'ua ja nzi ga ne o Espíritu Mizhocjimi; i tsjaji c'o in netsjëji. Dya xo i dyätäji na jo e Cristo. ² Nza cjatsc'oji yo lélë yo sibatjo, yo dya sö ra za o ts'ingue. Ró xi'tsc'öji jña c'o dya s'ëzhi rvi päräji. Na ngue dya be sö rvi jñunt'ü in mün'c'öji c'o xe 'ñaja jña. Dya be xo sö. ³ Na ngueje sido in cjagueji c'o in netsjëji. In pötqui huinsteji y me xo in pötqui dyonpütsjëji. C'ü ni tsjagueji a cjanu, je ni 'ñetse nu, c'ü in cjagueji c'o in netsjëji. Je xo ni 'ñetse nu, c'ü in nzhodüji c'ua ja nzi ga nzhodü c'o nte c'o dya pärä Mizhocjimi. ⁴ Bübütsc'oji c'o mama: "Nutscöjme rí teñejme e Pablo", eñe c'o cjuarma. Bübü c'o mama: "Nutscöjme rí teñejme e Apolos", eñei. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, nza cjatsc'oji yo nte yo dya pärä Mizhocjimi.

⁵ Nuzgö e Pablo 'ñe e Apolos, dya ni jyodü rí mangueji nda ni muvizgöbe. Na ngueje rí mbëpjitjobe cja Mizhocjimi rí nza yejebé, nde ró zo'c'öbe in texeji. Nguec'ua vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo. Rí pëpcjöbe c'ua ja nzi va dyacöbe c'ín Jmuji. ⁶ Nguetscö e Pablo ot'ü ró zo'c'öji,

nguec'ua rí chjéntcjöbe nza cja 'naja c'ü ro ngant'a o planta. E Apolos cja zo'c'eji nguec'ua chjénjui nza cja c'ü ro xi'chp'i o ndeje c'o planta. Pero Mzhocjimi ngue c'ü che'ts'eji c'ü. ⁷ Nguec'ua, dya nda ni muvi c'ü cant'a, ni xo ri ngue c'ü xi'chp'i o ndeje. C'ü na cjuana ni muvi, ngue Mzhocjimi c'ü cjapü ra nocü. ⁸ C'ü cant'a 'ñe c'ü xi'chp'i o ndeje, nde 'na ma cjatjovi. Pero zö nde 'na ma cjatjovi, ra ts'ö't'üvi c'ua ja nzi va pëpjivi. ⁹ Nutscö 'ñe e Apolos rí mimbëpjigöbe cja Mzhocjimi. Nu'tsc'eji in chjéntceji nza cja 'na juajma c'ü ya ndujmüji c'ü ngue o cjaja Mzhocjimi.

O in chjéntceji 'na ngumü c'ü na jääbä anguezze. ¹⁰ Mzhocjimi o dyacö c'ü ja rgá zopcjö yo nte. Nguec'ua rí chjéntcjöbe 'na bëzo c'ü ri pjéchi ra jyäbä na jo 'na ngumü. Nuzgö 'ma ró xi'tsc'öji rvi 'ñejmeji e Cristo, ró chjéntjobe 'na bëzo c'ü ro ngü'p'ü o cimiento 'na ngumü. C'o 'ñaja xöpünte c'o va 'ñe zo'c'eji, chjéntjui 'na bëzo c'ü ro bö'bü o ndüngumü. Pero ni jyodü nzi 'naji ra mbötpüji ngüenda ja ga zo'c'eji. ¹¹ Yo nte, 'ma jääbäji 'na ngumü, ot'ü cjü'p'üji o cimiento. Je xo va cjatjonus, nutscö ot'ü ró zo'c'öji, ró xi'tsc'öji rvi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo. Y dya ra jogü cjó ra 'ñe xi'tsc'eji nan'ño rgui 'ñejmeji. Na ngue ojto xe 'naja c'ü ra salvazüji. ¹² C'o 'ñaja xöpünte, zö xo

ra xö'c'eji ja ga cja e Cristo, pero ni jyodü ra mbëpiji na jo Mzhocjimi. 'Ma ra mbëpiji na jo, ra chjéntjui 'ma 'na bëzo c'ü ri ät'ä 'na ngumü co oro, o co plata, o co ndojo c'o me ni muvi. 'Ma jiyö, ra chjéntjui 'ma 'na bëzo c'ü ri ät'ä 'na ngumü co zatjo, o co zacatón, o co xitxitjo. ¹³⁻¹⁵ 'Ma tjé'ë 'na ngumü, jñetse cjo na jo va dyät'äji cjo jiyö. Na ngueje 'ma zatjo o zacatón c'ü vi dyät'äji, ixta chjorü 'ma c'e ngumü. Pero 'ma ndojo vi t'ät'ä, iyö 'ma. Je xo rga cjatjonus c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda, ra 'ñetse ja va mbëpi Mzhocjimi nzi 'na xöpüte, cjo na jo o jiyö. Nu 'ma na jo va mbëpi, ra ts'ö't'ü 'ma c'ü. 'Ma jiyö, ra chjéntjui 'na bëzo c'ü ri tjé'ë o ngumü. Zö ra sufre rgá mbedye c'e bëzo ngue c'ua ra salva, pero ra chjorü c'e ngumü c'ü vi dyät'ä. Je xo rga cjatjonus c'o vi 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo pero dya ga jo va mbëpiji c'ü in Jmugöji. Zö ra salvaji, pero dya rgui muvi a jmi Mzhocjimi c'e bëpji c'ü vi tsjaji. Nguec'ua, dya ra ngö't'üji.

¹⁶ ¿Cjo dya in päräji, ngue o templots'üji Mzhocjimi? Na ngue nguetsjë c'ü o Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü in mün'c'eji dya. ¹⁷ Nu 'ma rí sido rí huinsteji, ra zädä c'ü rí chjorütsjëji. Dya rí tsjaji a cjanu. Na ngue 'ma in cjaji a cjanu, in s'onbüji o templo Mzhocjimi c'ü me na sjü, c'ü ngue'tsc'eji. Nu c'o ra sido ra tsjatsc'eji a cjanu, Mzhocjimi

ra tsjapü ra sufre c'o.

¹⁸ In cjijñiji c'ü me ni muvi 'ma cjó c'o pärä na puncjü. Pero dya rí tsjijñiji a cjanu, na ngueje dya cjuana. C'o cjijñitsc'eji c'ü me pärä c'ua ja nzi ga mbärä yo nte yo cärä yo cjë dya, ni jyodü ra jyëziji c'e pjeñe c'ü cjijñiji a cjanu. Y ra mbürü ra nguijñiji c'e pjeñe c'ü cjijñi Mizhocjimi, zö mama yo nte c'ü dya ni muvi c'ü. A cjanu ra sö ra mbäräji c'ua c'ü na cjuana. ¹⁹ C'o pärä yo nte cja ne xoñijömü va, dya ni muvi a jmi Mizhocjimi c'o. Na ngueje je t'opjü c'ü mama ga cjava: "C'o me pärä, pjëchiji ja ga dyonpüji yo nu minteji. Pero Mizhocjimi c'asp'üji c'ü ni tsjaji ga cjanu", eñe. ²⁰ Je xo t'opjü c'ü mama a cjava: "C'o cjapü me pärä, pärä c'ín Jmugöji c'ü dya ni muvi c'ü cjijñi c'o", eñe. ²¹ Nguec'ua rí xi'tsc'öji in texeji, dya rí mamaji c'ü cjó nda ni muvi 'na nte na ngue c'ü pje ni mbëzhi c'ü, nza ciazgöjme rí apóstolejme. Na ngue nde rí mbëpjitjogöjme ngue c'ua rá pjöxc'üji in texeji. ²² Zö ri nguezgö e Pablo, zö ri ngue e Apolos o e Pedro, Mizhocjimi o dyacüjme ne bëpji ngue c'ua rá pjöxc'üji. Zö pje c'o va sädä yo cjë yo in cäräji cja ne xoñijömü, zö pje c'o xe ra zädä, zö rí chügueji, pero Mizhocjimi ya mbeñe ja ga cja texe yo, y ra mböxc'üji. ²³ Nguec'ua, dya rí tsjacöjme in jmuzgöjme. Na ngueje e Cristo ngue in Jmugöji c'ü rá ätcöji. Ye Cristo

ätä Mizhocjimi c'ü nu Tata.

4

El trabajo de los apóstoles

¹ Ni jyodü rí unnc'eji ngüenda c'ü rí mbëpjitjogöjme cja e Jesucristo. Mizhocjimi o dyacöjme ne bëpji nu, c'ü rí xipjjime yo nte yo o jña yo dya mi päräji mi jinguä. ² In pärägueji o mbëpji ni jyodü ra tsjacjuanaji ja c'o nzi ga ne c'o o lamuji. ³ Nguec'ua, dya nda rí cja'c'öji ngüenda, 'ma ngue'tsc'eji in mangueji cjo na jo rgá pëpcö e Jesucristo o iyö. Dya xo rí cjapcö ngüenda yo nte zö xitscö yo, cjo na jo rgá pëpcö c'ü o iyö. Dya xo rí mbeñetsjégö ja rgá pëpcö c'ü. ⁴ Zö rí cjijñitsjë c'ü rgá ätcö na jo, pero dya ngue c'ü rguí mamaji c'ü na jozgö. Nu c'ü ra jñüncügö ngüenda c'ü ja rvá pëpcö c'ü, ngueextjo c'ín Jmugöji. ⁵ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí tsjijñiji 'na nte ja ga mbëpi Mizhocjimi. Na ngueje dya be va sädä c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda Mizhocjimi. Che'beji hasta 'ma cja ra ējë c'ín Jmugöji ra 'ñe tsjapü ra 'ñetse na jo, c'o dya 'ñetse dya. Ra tsjapü ra 'ñetse c'o cjijñi o mü'bü dya yo nte. Nuc'ua nu 'ma na jo rvá pëpcöji c'ü, ngueextjo Mizhocjimi ra mama c'ü na jo rvá cjadi.

⁶ Mi cjuarmats'ügöji, c'ü rvá xi'tsc'öji yo, ngue c'ü dya rí tsjijñiji e Apolos c'ü me ni muvi, ni ri nguezgö c'ü me ni muvizgö; ngue c'ua rí tsjagueji c'ü t'opjü cja o jña

Mizhocjimi. Nguec'ua ne rí 'natsc'eji, dya rí tsjapqueji c'ü me in pärägueji c'ü rgui mamaji c'ü me na jo 'na nte'e, 'ñe c'ü rgui tsjapqueji menu c'ü 'naja. ⁷ Nu'tsc'eji, ¿cjó dya'c'eji sjëtsi c'ü in cjinncejeji c'ü xenda na jotsc'eji que na ngueje c'o 'ñaja? Dya cjó dya'c'eji sjëtsi. C'ü in pärägueji, ¿cjó dya xo dya'c'eji Mizhocjimi c'ü? Maco o dya'c'eji, ¿jenga in cjapqueji na nots'üji nza cja 'ma ri ngue in pjeñetsjëji c'ü in cjijñiji?

⁸ Nu'tsc'eji in pëzhgueji c'ü dya cja xe ni jyodü rá jí'tsc'öjme. In pëzhgueji c'ü dya pje xe ni jyodü rí päräji. In cjapüji na notsc'eji nza cja 'ma ya me ri jmugueji; maco zügöjme rí apóstolejme, dya rí söjme cjo ri jmugöjme. Quera ri tsjagueji na jo, ngue c'ua rvá notsc'eji a jmi Mizhocjimi, ngue c'ua nuzgöjme xo ro mbëtsijme jmu'u co nu'tsc'eji 'ma. ⁹ Nutscöjme rí apóstolejme, rí cjijñigö c'ü dya ni muvizgöjme va ngambgöjme Mizhocjimi; rí cjijñigö o ngambgöjme nza cja o nte. C'o ya tjünpu ngüenda ra bö'tü. Rí cjijñigö a cjanu, na ngueje cja ne xoñijömü me bëchquigöjme ín tsejme ga jñandgöjme yo nte, na ngue yo rí sufregöjme. Xo 'ñe c'o o anxe Mizhocjimi me xo jandgöjme rí sufregöjme. ¹⁰ Nutscöjme rí apóstolejme rí zopjüjme yo nte rí xipjijme ja ga cja e Cristo. Nguec'ua ga xitscöjme c'ü dya rí pärä c'ü rí cjajme. Pero nu'tsc'eji

bübü in mün'c'eji dya e Cristo, in cjapqueji c'ü me in pärägueji. Nutscöjme, mama yo nte c'ü dya ni muvizgöjme; nu'tsc'eji in cjapüji c'ü me ni muvitsc'eji. Nutscöjme me cjacüjme menu yo nte; nu'tsc'eji me respetaots'üji yo. ¹¹ Hasta yo pa dya, bübü 'ma bëtsijme c'ü rá sijme 'ñe c'ü rá jejme. Yapcüjme yo nte, y ja c'o nde rí nzhonnc'öjme. ¹² Zö rí apóstolegöjme pero me po in cuëgöjme rgá pëpcøjme ngue c'ua rá tötc'öjme 'na xëdyi. 'Ma sangöjme yo nte, rí ma'tp'ütjojme Cjimi yo. 'Ma cjacüjme yo nte rá sufregöjme, rí pësp'ijme paciencia. ¹³ Zö pechquejme o bëchjine, pero sido rí zopcjöjme na jo. Yo nte yo dya pärä Mizhocjimi, cjacüjme nza cja o cañabü. Hasta nudya cjacüjme c'ü dya ni muvizgöjme.

¹⁴ C'ü rvá xi'tsc'öji yo, dya ngue c'ü rvi tsegueji. Ró xi'tsc'öji nza cja 'na bëzo c'ü zopjü o t'i ga unü consejo, na ngueje me ne'e c'e t'i. ¹⁵ Zö xi ri sö'ö 'na dyëch'a mil c'o in xöpütegueji c'o o xi'tsc'eji ja ga cja e Cristo, pero dya in 'ñecjeji na puncjü nin tatagueji. Nguextjozgö chjëntjui c'ü ri nguezgö nin tatazügöji. Na ngue 'ma ró xi'tsc'öji ja rvá jocüts'ü in mü'büji e Jesucristo, i 'ñench'e in mü'büji c'ü. ¹⁶ Nguec'ua rí ö'tc'öji rí nzhodügueji c'ua ja nzi rgá nzhodügö.

¹⁷ Ró täjä e Timoteo ra ë nuc'üji. Nuc'ü, rí s'iyagö chjëntjui c'ü ri ngue in ch'igö.

Angueze ärä c'ü rí xipjigö, na ngueje xo bübü o mü'bü e Cristo c'ü ín Jmugöji. Angueze ra mbennc'eji ja rgá minc'ö rgá ätcö e Cristo. Je xo rgá jíchcö a cjanu texe c'ua ja nde jmuru c'o cjuarma. 18 Bübütsc'eji c'o cjapütsjë na nojo, na ngueje pëzhiji c'ü dya rá ëgö nu va ja in cärägueji. 19 Pero rí xi'tsc'öji, 'ma ra ne Mizophjimi, dya ra mezhe rá ëgö rá 'ne zenguats'üji. Jo rá 'ne nugö c'o cjapü me pärä. Dya rá cjapü ngüenda c'o jña c'o ri mama c'o. Pero rá nu'u cjo cjaji ja c'o nzi ga 'ñünbü Mizophjimi o mü'büji. 20 C'ü ni mandazüji Mizophjimi, dya nguextjo jña c'o rí ärägöji. C'ü ni muvi, ngue c'ü rá cjaji c'ua ja nzi ga 'ñünngü Mizophjimi ín mü'n'c'öji. 21 ¿Ja ngue c'ü in negueji? ¿Cjo in ne rí sido rí tsjapqueji na notsc'eji ngue c'ua rá ë huenchc'iji na zëzhi? ¿O rí jyëziji c'ü in cjaji a cjanu ngue c'ua jmanch'a rga zo'c'öji, ngue c'ua rí pärägueji na jo c'ü rí s'iyats'ügöji?

5

Se juzga un caso de inmoralidad

1 Me mamaji c'ü bübütsc'eji 'na cjuarma c'ü dyojui c'ü nu jänana. Me na s'o c'ü cja a cjanu, nguec'ua hasta yonte yo dya ma't'ü Mizophjimi mamaji c'ü dya cjó sö ra tsja a cjanu. 2 Maco nu'tsc'eji in sido in cjapqueji c'ü me na jotsc'eji. Xenda rvá jo 'ma rvi ndumügueji 'ñe

rvi pjongueji c'e cjuarma a ndetsc'eji. Na ngue me na s'o c'ü cja c'ü. 3 Nutscö, dya rí bünc'ö va ja in cärägueji, pero chjëntjui c'ü ri bünc'öji, na ngue rí mbentsc'öji co texe ín mü'n'c'ö. Nguec'ua chjëntjui nza cja 'ma ri bünc'öji, nutscö ya ró cijjñi ja rga xi'tsc'öji c'ü rí tsjapqueji c'e cjuarma c'ü cja na s'o ga dyojui c'ü nu jänana. 4 Rí jmuruëgueji. Nutscö chjëntjui c'ü xo rá bübü co nu'tsc'eji. Y xo ra bübü e Jesucristo c'ín Jmugöji co texe o poder angueze. Rí jñünpüji ngüenda c'e cjuarma na ngueje ya dya'c'eji c'e poder e Jesús c'ín Jmugöji. 5 Rí xi'tsc'öji rí pjongüji c'e cjuarma, ngue c'ua Mizophjimi ra jyëzí e Satanás c'ü dya jo ra tsjapü ra sufre o cuerpo, ngue c'ua c'e cjuarma xa'ma ra nzhogü o mü'bü cja Mizophjimi. Nguec'ua c'e pa 'ma ra ëjë e Jesús c'ín Jmugöji, ya rguí jogü o mü'bü c'e cjuarma c'o na s'o.

6 C'ü ni tsjapqueji na jotsc'eji, chjëntjui nza cja o levadura c'o ni båns'ä o tjõmëch'i. ¿Cjo dya in pärägueji ra tsjapü ra båns'ä na puncjü o tjõmëch'i, zö ri ts'ëtjo o levadura c'ü ra huanbaji o harina? 7 In pärägueji ja ga cja c'e mbaxua 'ma pö't'üji o ts'imë y pjongüji o levadura cja o ngumüji. Je xo ga ciatjo dya nu, o mbö't'üji e Cristo ngue c'ua dya cja ra bübütsc'eji c'o na s'o. Nguec'ua, ja c'o nzi ga pjongüji o levadura, rí

pjöngüji c'e cjuarma c'ü cja na s'o a ndetsc'eji. ⁸ Dya rá cjagöji c'o na s'o. Na ngue chjéntjui o levadura c'o. Rá cjaji c'o na jo'o 'ñe c'o na cjuana. Nuc'o, chjéntjui c'e harina c'ü dya huanbaji o levadura.

⁹ Ró opcjo 'na carta c'ü ró pen'c'eji. Ró xi'tsc'öji c'ü dya rí dyocjeji c'o tsäjä o ndixü, ni ri ngue c'o ndixü c'o tsäjä o bëzo. ¹⁰ Pe in cjjifiji ró xi'tsc'öji c'ü dya rí ñaji yo dya cjuarma c'o cja na s'o. Pero dya ngue c'ü ró xi'tsc'öji. Na ngue 'ma dya rí ñaji yo dya cjuarma, ¿ja rgá sö rí chõmüji, ja rgá sö rí pögueji, ja rgá sö rí minc'eji? Na ngue cja yo dya cjuarma, na puncjü c'o tsäjä o ndixü, 'ñe na puncjü c'o me nepe c'o pë's'i nu minteji. Xo na puncjü c'o me pjëchi ja ga dyonpü nu minteji, ngue c'ua pje c'o tjënbiji o pje c'o jünbüji. Xo na puncjü c'o ma'tü o ts'ita. ¹¹ Rí mbennc'eji dya c'ü ró xi'tsc'öji cja c'e carta. Ngue c'ü dya rí dyocjeji c'o xiji cjuarma 'ma tsäji o ndixü, o 'ma nepeji c'o pë's'i nu minteji, o 'ma ma'tüji o ts'ita. Dya xo rí dyocjeji c'o xiji cjuarma 'ma so'buteji, o 'ma tñ'iji, o 'ma onpüji nu minteji ngue c'ua pje c'o ra ndënbiani o pje c'o ra jñünbüji. Dya xo rí sigueji o xëdyi c'o. ¹²⁻¹³ Yo dya cjuarma, ¿pjë pë's'ü rá nugöji co nujyo, c'ü rga jünpügöji ngüenda va yo? Nguetsjë Mizzhocjimi ra jñünpu ngüenda anguezzeji. C'o ni jyodü rí jñünpügueji

ngüenda ngueextjo c'o cjuarma. Nguet'ua rí xi'tsc'öji, pjongueji nu c'ü büñ'hui c'ü nu jänana, na ngue me na s'o a ndetsc'eji.

6

Pleitos delante de jueces que no son creyentes

¹ 'Ma pje c'o cja'c'eji yo nin cjuarmagueji, in pöcjeji a jmi c'o jueci c'o dya creo Mizzhocjimi ngue c'ua ra jñünpuji ngüenda yo nin cjuarmaji. ¿Pje ma jmi in pë'sc'eji c'ü in cjagueji a cjanu? Maco dya in pöcjeji a jmi c'o ngue o t'i Mizzhocjimi nza cjatsc'eji. ² ¿Cjo dya in pärägueji 'ma ra zäda c'e pa 'ma ra tjün ngüenda, nguezgöji o t'izgöji Mizzhocjimi rá jünpuji ngüenda texe yo cära va cja ne xoñijomü? Maco rá jünpuji ngüenda texe yo nte c'e pa c'ü, ¿cjo dya xo sötsc'eji rí jñünpuji ngüenda dya yo nin cjuarmaji? ³ ¿Cjo dya in pärägueji c'ü xo rá jünpügöji ngüenda c'o o anxe Mizzhocjimi? Y 'ma rá jünpügöji ngüenda c'o o anxe Mizzhocjimi, xo sö rá jünpügöji ngüenda yo mi cjuarmagöji c'o pje nde cja va cja ne xoñijomü. ⁴ Nguet'ua 'ma bübütsc'eji c'o ts'i pje ma chü, ¿jenga in pöcjeji a jmi c'o jueci c'o dya ejme Mizzhocjimi? Na ngueje dya pje pjëzhi cja o t'i Mizzhocjimi c'o. ⁵ Rí xi'tsc'öji a cjanu ngue c'ua rí tsegueji. A poco dya bübütsc'eji 'na cjuarma c'ü pë's'i na jo o pjeñe ra sö ra

jñün'c'eji ngüenda. ⁶ Pero c'ü in cjagueji, in sidyiji yo nin cjuarmaji nu ja ra ma jñünpüji ngüenda. Me na s'o ga cjanu. Pero c'ü xenda na s'o, ngue c'ü in sidyiji yo, a jmi c'o dya ejme Mzhocjimi.

⁷ C'ü ni sidyiji yo nin cjuarmaji ra tjünpüji ngüenda, in jéziji ga ndö'c'eji c'ü dya jo. ¿Jenga dya in jéztjogueji zö cjó pje ra tsja'c'eji? ¿Jenga dya in pësp'iji paciencia texe c'o pje nde jünncc'eji 'ñe c'o pje nde tjënncc'iji? Xenda na jo rí pësp'iji paciencia a cjanu. ⁸ Maco nu'tsc'eji, xo bübü 'ma xo in cjaji c'o na s'o, hasta yo nin cjuarmaji in cjapüji, pje c'o in jünbüji.

⁹⁻¹⁰ Pe in cjijñiji zö ra tsja na s'o 'na nte pero sö ra zät'ä nu ja manda Mzhocjimi. Dya cja rí tsijijñiji a cjanu, na ngueje dya cjuana. C'o ma't'ü o ts'ita, dya sö ra zät'äji nu ja manda Mzhocjimi. Ni ri ngue c'o tsäjä o ndixü, ni ri ngue o ndixü c'o tsäjä o bëzo, dya xo sö ra zät'äji nu ja manda Mzhocjimi. Ni xo ri ngue c'o dya be chjüntü c'o cja a cjanu c'o na s'o. Ni xo ri ngue c'o obütsjë nu mibëzoji. Ni xo ri ngue yo mbë'ë, dya xo sö ra zät'äji nu ja manda Mzhocjimi. Ni ri ngue c'o nepe c'o pë's'i nu minteji. Ni xo ri ngue c'o tñ'í. Ni xo ri ngue c'o sante. Ni xo ri ngue c'o onpü nu minteji ngue c'ua pje c'o ra ndënbiyi o ra jñünbüji. ¹¹ Bübütsc'eji c'o je xo ma cjanu ma tsja c'o na s'o. Pero ya í ñe o ndin'tsc'iji

in mün'c'eji. Ya xo o xöcüts'üji Mzhocjimi. Y dya in tüji dya in nzihunc'eji. Nguetsjë o Espíritu ín Mzhocjimigöji c'ü o dya'c'eji a cjanu. Je dya'c'eji a cjanu na ngue c'ü vi ndü e Jesucristo c'ín Jmugöji por nutscöji.

La santidad del cuerpo

¹² Bübü c'o mama c'ü sö rá cjagöji texe c'o ne ín cuerpoji. Pero rí xi'tsc'öji c'ü dya ni jyodü rá cjagöji texe c'o, na ngueje dya pjöxcöji c'o. Dya xo rá cjagöji c'ua ja nzi rgá netsjögöji. 'Ma jiyö, ra ndöcügöji c'o. ¹³ O jñöñü ngue para ín pjemegöji. Xo 'ñe ín pjemegöji me ne o jñöñü. Nguec'ua sö rá sigöji c'o pje nde ma jñöñü, na ngueje ra zäda c'e pa 'ma ra chjotü Mzhocjimi o jñöñü 'ñe ín pjemegöji nza yejui. Pero dya rgá cjanu ín cuerpopögi. Nguec'ua ín cuerpoji, dya ngue para rá tsäji o ndixü. Xo 'ñe o cuerpo o ndixü, dya ngue para ra tsäji o bëzo. Nín cuerpopögi ngue para rá pëpcöji c'ín Jmuji c'ü bübü a jens'e. Y c'ín Jmugöji ni jyongöji ra bübü cja ín cuerpoji c'ü. ¹⁴ Mzhocjimi o tsjapü o te c'ín Jmugöji 'ma ya vi ndü. Nguec'ua je xo rgá cjazgöji nu, ra tsjacöji Mzhocjimi rá tetcjöji c'ü ri nuevo ín cuerpoji, na ngueje me na zëzhi angueze.

¹⁵⁻¹⁶ In pärägueji c'ü mama cja o jña Mzhocjimi: "Ma cjó c'o ra min'hui 'na ndixü, ya ri 'natjo o ts'inguevi c'o mi yeje", eñe. Nguec'ua 'na

cjuarma, 'ma ra juntavi 'na ndixü c'ü dya ngue nu su, ya unü o cuerpo c'e ndixü; maco ngue o cjaja e Cristo ín cuer-pogöji. Nguec'ua 'ma cjó c'o ra tsäjä o ndixü, chjëntjui c'ü ri jünbü o cuerpo c'ü ngue o cjaja e Cristo, cja rrü unü c'e ndixü. Xo 'ñe yo hermana 'ma tsäjí o bëzo. ¿Cjo rá cjají a cjanu? Iyö, dya ra sö. ¹⁷'Na nte 'ma ra bübü o mü'bü e Cristo c'ín Jmugöji, ya ri 'natjo o mü'büvi.

¹⁸ Pjötpüji na puncjü ngüenda c'ü dya rí tsäcjeji o ndixü. Xo 'ñetsc'ejí in hermanaji, dya rí tsäcjeji o bëzo. Xo 'ñetsc'ejí, dya be in chjüntüji, dya xo rí tsjagueji c'o na s'o. Na s'o texe yo nzhubü. Pero 'ma cjó c'o tsäjä o ndixü, me na s'o c'o. Na ngueje unü o cuerpo c'e ndixü, maco ngue o cjaja Mzhocjimi c'ü o cuerpo c'e bëzo. ¹⁹ ¿Cjo dya in párägueji, in cuer-pogueji ngue o templo o Espíritu Mzhocjimi c'ü me na sjü'ü c'ü bübü in mün'c'ejí? Nguetsjé Mzhocjimi c'ü o dya'c'üji c'ü. Dya ngue in tsjatsjégueji in cuerpoji. ²⁰ Na ngueje Mzhocjimi o ngöt'ü me na mizhi va ndömpc'ejí. Nguec'ua, dya rí tsjaji c'o netsjé in cuerpoji. Rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi, ngue c'ua xenda ra mbärä yo nte c'ü me na nojo anguez.

7

Consejos sobre el matrimonio

¹ Nudyá rá xi'tsc'öji c'o t'önü c'o i dyönngüji cja c'e carta c'ü

i penquegöji. Rí xi'tsc'öji, na jo e bëzo dya ra 'ñe nu su'u. ² Pero para dya ra ndö'c'ejí c'ü rgui tsäcjeji o ndixü, ni jyodü nzi 'na bëzotsc'ejí ra 'ñeje nu su'u. Xo 'ñe nzi 'na ndixütsc'ejí ra 'ñeje nu xíra. ³ E bëzo ni jyodü c'ü dya ra ngänbä o cuerpo c'ü nu su. Je xo rgá ciatjonu e ndixü, ni jyodü c'ü dya ra ngänbä o cuerpo c'ü nu xíra. ⁴ Na ngueje c'e ndixü c'ü ya chjüntü, dya mandatsjé c'ü o cuerpo. Ngue c'ü nu xíra c'ü manda c'ü. Xo 'ñetjo e bëzo, dya cja xo mandatsjé c'ü o cuerpo c'ü. Je ngue c'ü nu su c'ü manda c'ü. ⁵ Nu'tsc'ejí in bëzoji, dya rí tsänbäji in cuer-pojo yo nin suji. Xo 'ñetsc'ejí in ndixüji, dya xo rí tsänbäji in cuerpoji yo nin xíraji. Ra sö rí pötqui tsädävi a cjanu, nguextjo 'ma rí ñatsjëvi in nza yejui c'ü xenda rí dyötüvi Mzhocjimi. Nu'ma, ra sö rí jyëzi c'ü rgui juntavi 'ma. Pero dya xo ra mezhe pa c'ü rgui pötqui jyëzivi. Nuc'ua ndo rí yepe rí juntavi c'ua. 'Ma jiyö, 'na ra ndö'c'evi 'ma c'ü dya jo, na ngueje dya ra sö rí sëchivi c'ü ne in cuerpoji.

⁶ Dya rí xi'tsc'öji rí chjüntqueji, pero in pë'sc'ejí sjëtsi rí chjüntqueji. ⁷ Quera ro tsja nza cjazgö texe yo cjuarma, dya ro chjüntüji. Pero nzi 'nazgöji sö rá cjaji c'ua ja nzi va dyacöji Mzhocjimi. Bübü c'o ya o ch'unü ra chjüntü, bübü c'o o ch'unü ra mintsjé.

⁸ Nu'tsc'ejí dya be in

chjüntqueji, rí xi'tsc'öji c'ü na jo rí tsjaji nza cjazgö c'ü dya rí chjüntqueji. Xo 'ñetsc'ejí ya ndü nin xíraji, dya cja rí yepe rí chjüntqueji. ⁹ Pero 'ma dya sö rí sëchiji cja in cuerpoji, rí chjüntqueji 'ma. Na ngueje xenda na jo rí chjüntqueji, que na ngue rí sufreji rgui minc'eji.

¹⁰ Nu'tsc'ejí ya in chjüntüji, dya rí c'uенbeji nin xíraji. Dya nguezgö ró cjijñitsjégö yo; ngue c'in Jmugöji c'ü manda ga cjanu. ¹¹ Ma bübüts'ejí c'ü ra jyanbüvi c'ü nu xíra, dya cja ra yepe ra chjüntü 'ma c'ü. O ra ma jo'tp'ü c'ü nu xíra, ngue c'ua ra mintjovi c'ua na yeje. Nu'tsc'ejí in bëzoji, dya rí pëzgueji nin suji.

¹² Xo bübü 'na jña c'ü rá xi'tsc'öji nu'tsc'ejí 'ma dya ejme Mizzocjimi nin suji 'ñe nin xíraji. Dya ngue c'ü ixo mandazü c'in Jmugöji; nguezgö rí xi'tsc'öji yo. Nu'tsc'ejí cjuarma, 'ma dya creo Mizzocjimi yo nin sugueji, pero 'ma ne anguezeji xe rí mintcejeji c'o, dya rí jyanbügueji 'ma c'o. ¹³ Xo 'ñetsc'ejí hermana, 'ma dya ejme Mizzocjimi yo nin xíragueji, pero 'ma ne anguezeji xe rí mintcejeji c'o, dya xo rí jyanbügueji 'ma c'o. ¹⁴ Na ngueje Mizzocjimi ra intsjimi c'e bëzo c'ü dya creo, na ngue creo Mizzocjimi c'ü nu su'u. Xo 'ñe c'e ndixü c'ü dya creo, xo ra intsjimiji c'ü, na ngue creo Mizzocjimi c'ü nu xíra. 'Ma jiyö, dya ro intsjimi Mizzocjimi c'o q' t'iji

'ma. Pero nudya, ya intsjimi Mizzocjimi c'o. ¹⁵ 'Ma ne ra ma c'ü nin suji o c'ü nin xíraji c'o dya ejme Mizzocjimi, nu'tsc'ejí rí jyéziji ra ma c'o. Nu'ma, dya cja xe ni jyodü xe rí minc'eji 'ma c'o nin xíraji, o c'o nin sugueji. Na ngue ne'e Mizzocjimi c'ü rá cáräji na jo. ¹⁶ Nu'tsc'ejí in ndixüji, pe in cjijñiji 'ma dya rí jyézgueji ra ma yo nin xíraji, xa'ma ra salva 'ma c'o. Pero, ¿ja rgui pärägueji? Xo 'ñetsc'ejí in bëzoji, ¿ja xo rgui pärägueji cjo ra salva yo nin sugueji, 'ma dya xo rí jyézgueji ra ma c'o? Dya ra sö rí pärägueji.

¹⁷ Nzi 'natsc'ejí rí tsjaji c'ua ja c'o nzi va dya c'eji c'in Jmugöji. Je ga cjanu rgá xipcjö yo cjuarma texe nu ja jmurüji. ¹⁸ Bübüts'ejí c'o ya circuncidaotsc'ejí in cuerpoji. Nu'ma ya vi circuncidaotsc'ejí 'ma o 'ñünnc'ü in mü'büji Mizzocjimi i 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, nu'ma, dya rí jyodüji ja rgui borraji c'o jmeya. Y 'ma dya vi circuncidaotsc'ejí 'ma o 'ñünnc'ü in mü'büji, dya ni jyodü rí circuncidaoji 'ma. ¹⁹ C'ü ni circuncidaoji 'na nte, dya ni muvi c'ü. Dya xo ni muvi c'ü dya ni circuncidaoji. C'ü na cjuana ni muvi, ngue c'ü rá cjaji c'ü mandazüji Mizzocjimi. ²⁰ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'ua ja c'o nzi ma cjatsc'ejí 'ma o 'ñünnc'ü in münc'eji Mizzocjimi, je rga cjanu rgui minc'eji nzi 'natsc'ejí. ²¹ Nu'ma ngue q' cjatsc'ejí 'na

hacendado 'ma mü o 'ñünnec'ü in mü'büji Mzhocjimi, dya rí pë'sc'ejí ndumü zö rí sido ri ngue'tsc'ejí o cjats'üji c'e hacendado c'ü. Pero 'ma ra sö rí reglaji ngue c'ua rí pedyegueji libre, rí tsjaji 'ma. Xenda na jo ga cjanu. ²² C'o ngue o cjaja 'na hacendado 'ma mü o 'ñünbü o mü'bü Mzhocjimi, ya libre a jmi e Cristo c'o, zö ri sidotjoji ri ngue o cjaja c'e hacendado. Y c'o libre c'o dya cjó o cjaja, ya ngue o cjaja dya e Cristo c'o, ra mbëpiji angueze. ²³ E Cristo o ngöt'ü me na mizhi va ndömpc'ejí. Nguec'ua, dya xtí dyätqueji c'ü ra xi'ts'iji yo nte; rí dyätäji c'ü xi'ts'iji e Cristo. ²⁴ Mi cjuarmats'ügöji, zö mi libregueji o jiyö 'ma mü o 'ñünnec'ü in mü'büji Mzhocjimi, zö vi chjüntqueji o jiyö, zö vi circuncidaotsc'ejí o jiyö, pero c'ü ni jyodü, ngue c'ü rí sidoji Mzhocjimi.

²⁵ C'ü ra tsja c'ü dya be chjüntü, dya mandazü c'ín Jmugöji rá xi'tsc'oji. Pero o juentsquegö o dyacö rí apóstolegö. Nguec'ua rí cijjñi rí mamagö jña, c'ua ja nzi ga ne angueze. ²⁶ Rí cijjñigö xenda na jo 'ma dya ra chjüntü dya yo hermano 'ñe yo hermana. Na ngueje ya va sädä c'o pa c'o me ra tsjacüji yo nte rá sufreji va. ²⁷ Ma in 'ñegueji nin suji, dya rí jyodü ja rgui jyanbüji. 'Ma dya in 'ñegueji nin suji, dya rí jyodüji nin suji 'ma. ²⁸ Pero 'ma rí chjüntqueji, dya s'o c'ü in cjagueji 'ma. Xo 'ñetsc'ejí in ndixüji, dya xo ga s'o 'ma

rí chjüntqueji. Pero me rí sufregueji va c'o pa c'o ya va sädä. Rí mangö c'ü na jo'o, dya rí chjüntqueji ngue c'ua xa'ma dya nda rí sufregueji 'ma.

²⁹ Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji dya, cjuarma. Ya va sädä c'o pa c'o rá sufreji va. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'o ya 'ñeje nu su'u, ra mbëpiji Mzhocjimi rgá minji co c'ü nu suji, chjëntjui nza cja c'ü dya ri 'ñeji o suji. ³⁰ C'o cijjñi ga ndumü, ra mimiji nza cja c'ü dya ri ndumüji. C'o mäjä, ra mimiji nza cja c'ü dya ri mäjäji. C'o pje nde tõmü, ra mimiji nza cja c'ü dya pje ri pë's'iji. ³¹ Y 'ma bübütsc'ejí c'o mäpä yo bübü va cja ne xoñijömü, dya ra mäpäji na puncjü c'o. Na ngue c'o cja yo nte cja ne xoñijömü, ya va sädä c'ü dya cja rguí muvi c'o.

³² Rí negö c'ü dya pje rí mbennec'ejí cja ne xoñijömü. C'o cjuarma c'o dya chjüntü, me ne ra mbëpiji c'ín Jmugöji nguec'ua ra mäjä angueze.

³³ Pero c'o cjuarma c'o ya chjüntü, me ne ra tsjaji c'ü cjadi cja ne xoñijömü. Jodüji ja rgá mäjä c'o nu suji. ³⁴ Je xo ga ciatjonu c'o ndixü c'o ya chjüntü, 'ñe c'o dya chjüntü. Nde nan'ño ga nguijñiji. C'o dya be chjüntü, me ne ra mbëpiji c'ín Jmugöji. Jodüji ra dyätäji angueze co texe o cuerpoji, 'ñe co texe o mü'büji. Pero c'o ya chjüntü, me ne ra tsjaji c'ü cjadi cja ne xoñijömü; jodüji ja rgá mäjä c'o nu xíraji.

³⁵ Dya ngue c'ü rgá c'axc'üji

c'ü rí xi'tsc'öji c'ü dya rí chjüntqueji. Ngue c'ü rí ne rá pjöxc'ügöji, ngue c'ua ra sö rí sido rí pépiji na jo c'ín Jmugöji, c'ü ri ngueextjo anguezze c'ü rí jyodüji c'ü rguí mäjä.

³⁶ 'Ma cjó c'o 'ñeje 'na xunt'i c'ü dya chjüntü, 'ma ya cjogütjo va xunt'i, 'ma cijñi c'ü nu tata c'ü ni jyodü ra chjüntü; nu'ma, ra tsja c'e bëzo ja c'o nzi ga nguiñi, ra chjüntpü 'ma c'ü o xunt'i. Dya xo rrä s'o c'ü ra chjüntpü c'ü.

³⁷ Pero 'ma ya mbeñe na jo c'ü dya ra chjüntpü c'ü nu xunt'i, 'ñe 'ma xo janda na jo c'ü dya ni jyodü ra chjüntpü; nu'ma, ra sö ra tsja 'ma c'e bëzo ja c'o nzi ga nguiñi. 'Ma ya nguiñi na jo c'ü dya ra chjüntü c'ü nu xunt'i, na jo c'ü dya ra chjüntpü 'ma c'ü. ³⁸ Nu c'ü ra chjüntpü c'ü nu xunt'i, na jo cja'a c'ü. Nu c'ü dya ra chjüntpü c'ü nu xunt'i, xenda na jo c'ü cja'a c'ü.

³⁹ Dya ra sö 'na ndixü ra jyanbüvi c'ü nu xíra, 'ma xe büntjo. Pero 'ma ya rguí ndü c'ü nu xíra, ya sö ra chjüntüvi c'ü 'na bëzo 'ma. Pero ra chjüntüvi 'na bëzo c'ü xo ätpä o jña c'ín Jmugöji. ⁴⁰ Pero rí mangö nu 'ma ra mintsjé c'e ndixü, xenda na jo rgá mimi 'ma. Je xo ga cjanu rgá cijñi c'ü ni zocöji o Espíritu Mizhocjimi.

8

Los alimentos consagrados a los ídolos

¹ Xo 'ñe i tsjacöji t'önü ja ga cja c'o o ts'ingue c'o animale c'o ya vi bësp'ä cja yo ts'ita.

Jä, na cjuana c'ü i xitscöji c'ü rí pärägöji ja ga cja, rí tex-eji. Pero 'ma cjó c'o cijñi me pärä, cjapütsjé na nojo 'ma c'ü. 'Ma cjó c'o s'iya c'ü nu cjuarma, ngue 'ma pjös'ü na jo 'ma c'ü. ² C'o cijñi me pärä, ni jyodü ra unüji ngüenda c'ü dya be päräji ja c'o nzi ga jyodü ra mbäräji. ³ C'ü ni muvi, dya ngue c'ü rá pärägöji na puncjü; ngue c'ü rá neji Mizhocjimi. Nu'ma, ra recibidozüji Mizhocjimi.

⁴ I dyönngöji cjo na jo rí sapüji c'o o ts'ingue c'o animale c'o ya vi bësp'ä cja yo ts'ita. Rí pärägöji, dya pje ni muvi yo ts'ita cja ne xoñijömü, na ngue 'natjo Mizhocjimi c'ü bübü. ⁵ Cärä na puncjü c'o xiji mizhocjimi cja ne xoñijömü 'ñe a jens'e. Na cjuana cärä na puncjü c'o xiji mizhocjimi c'o cjapü yo nte o jmuji. ⁶ Pero nutscöji rí ejmeji e Cristo, 'natjo Mizhocjimi c'ü rí ma'tc'öji, c'ü ngue ín Tatagöji c'ü o dyät'ä texe ne jens'e 'ñe ne xoñijömü. C'ü vi ngambögöji, ngueextjo anguezze rá pëpcöji c'ü. Xo 'natjo c'ü rí cjapcöji ín Jmugöji, c'ü ngue e Jesucristo c'ü o dyät'ä texe yo bübü. Ngue anguezze o dyacöji c'ü rgá bünc'öji dya.

⁷ Pero yo cjuarma, dya tex-eji päräji ga cjanu; dya tex-eji päräji c'ü dya pje ni muvi yo ts'ita. Na ngueje cärä o cjuarma c'o ot'ü mi ma'tü yo ts'ita. Nguec'ua 'ma sapüji c'o o ts'ingue c'o animale c'o vi bësp'ä cja yo ts'ita, xe cijñiji

yo ts'ita 'ma, 'ñe cijñiji c'ü na s'o c'ü na cjaji. Na ngueje dya be päräji cjo na jo xe ra za'aji, cjo jiyö. ⁸ Dya ngue c'ü rá sigöji c'o, c'ü rguí recibidozüji Mizhocjimi. 'Ma rá sigöji c'o, dya pje ra mböxcöji c'o. Ni ri ngue 'ma dya rá sigöji, dya pje xo ra bëtscöji. ⁹ Sö rí sigueji c'o ts'ingue c'o vi bësp'ä cja yo ts'ita. Pero bübü cjuarma c'o dya be pärä cjo na jo xe ra ziji cjo jiyö. Nguec'ua rí pjötpügueji nguenda c'ü dya rí tsjapqueji ra tsja c'o na s'o anguezeli c'ü ra ziji. ¹⁰ Na ngue 'ma rí möji nu ja c'o bübü yo ts'ita rí ma siji c'o ts'ingue c'o vi bësp'ä yo, 'ñe 'ma ra jñant'aji 'na cjuarma c'ü dya be pärä cjo na jo xe ra zi cjo iyö, ¿cjo dya ra tsja c'o na s'o c'ü rguí rezga ra zi c'ü? Jä, ra tsja c'o na s'o c'ü rguí rezga ra zi. ¹¹ Y nu'tsc'eji na ngue c'ü in cjapqueji me in päräji, 'ñe in siji c'o o bësp'ä cja yo ts'ita, nu'ma, 'na ra bëzhi o aljma c'o cjuarma c'o dya be pärä na jo. Maco c'ü vi ndü e Cristo, ngue c'ü dya ra bëzhi, ra büntjo c'o. ¹² Nguec'ua 'ma in sigueji a cjanu, in cjaji c'o na s'o contra e Cristo na ngueje in s'onbüji o bëpji anguezeli. Ngue c'ü in cjaji 'ma xo si yo nin cjuarmaji nu 'ma dya be päräji na jo ra ziji o jiyö. Dya ngueextjo c'ü in cjaji c'o na s'o contra anguezeli; xo in cjaji c'o na s'o contra e Cristo. ¹³ Nu 'ma ri cja c'o na s'o 'na mi cjuarmagö, na ngue c'ü rvá sigö c'o ts'ingue c'o vi bësp'ä cja yo

ts'ita, nu'ma, nunca xe rá sigö 'ma c'o ts'ingue c'o. 'Ma jiyö, rá cjapcö ra tsja c'o na s'o 'ma mi cjuarma.

9

Los derechos de un apóstol

¹ Sö rá cjagö texe c'o dya mama Mizhocjimi na s'o. Na ngue e Jesucristo o 'ñevgueji libre, nguec'ua dya cja mandazüji c'o o ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. Y na yeje, pjëtsco apóstole. Ró janda e Jesús c'ín Jmugöji. Y 'ma ró pépcjö a ndetsc'eji, i 'ñench'e in mün'c'eji c'ü. ² Bübü c'o mama c'ü dya rí apóstolegö. Pero nu'tsc'eji in pärägueji c'ü rí apóstolegö. Na ngueje bübütsc'eji dya in mün'c'eji c'ín Jmuji, na ngue ró zo'c'öji.

³ Ngue nu rí xicö c'o cjacö t'önü pje pjëtsco. ⁴ Nutscöjme rí apóstolejme, rí pë'sc'öjme derecho c'ü ra dyacöjme yo cjuarma c'ü rá sijme. ⁵ E Pedro 'ñe c'o nu cjuarma e Jesucristo c'ín Jmuji 'ñe c'o 'ñaja apóstole, 'ma nzhodü ga zopjüji yo nte, sidyiji o suji c'o xo creo e Jesucristo. Natscö 'ma ri 'ñiegö mi su'u, ¿cjo dya xo ro pë'sc'ö derecho ro dyocjöbe c'ü? ⁶ ¿Cjo in cijñiji ngueextjo c'o 'ñaja apóstole c'o pë's'i derecho ra ch'unü c'ü ra ziji? Pe in cijñiji ni jyodü rá pëpjigö ngue c'ua rá töt'ü c'ü rá sigö; xo 'ñe e Bernabé, ra pëpji para ra chöt'ü c'ü ra zi. ⁷ Rí önnç'üji, ¿cjo bübü 'na tropa c'ü ni jyodü ra gastotsjë o merio ra ndõmü c'ü ra zi, 'ñe c'ü ra jye?

Iyö, dya bübü. Y c'o cant'a o uva, ¿cjo dya xo sö ra ziji c'o ri quis'i? Jä, sö ra ziji. C'o c'as'ü o ndëncjürü, ¿cjo dya sö ra ziji c'ü o lechi c'o? Jä, xo sö ra ziji. ⁸ ¿Cjo nguextjo rí mangö c'ua ja ga tsja yo nte? Iyö, xo mama ga cjanu yo o mandamiento Mizzocjimi. ⁹ C'o o mandamiento Mizzocjimi c'o o dyopjü e Moisés, t'opjü a cjava c'o: "Ma ra yödü o ndëxü c'o in nzhünüji, dya pje rí jñu'tp'üji a ne c'o; jyéziji ra ñõnüji." C'ü vi mama a cjanu Mizzocjimi, dya ngue c'ü me s'iya o nzhünü. ¹⁰ C'e jña je vi t'opjü por nutscöji rí nteji, ngue c'ua rá pärägöji, c'ü huajma ni jyodü ra ch'unü o ndëxü c'o ra mbedye cja c'e juajma. Xo 'ñetjo c'ü tagü o ndëxü. Nguec'ua 'ma cja huajmatjo, o 'ma ya tagü, ixta jñunt'ü o mü'bü c'ü ra ch'unü c'o ndëxü. ¹¹ Ró xi'tsc'öji o jña Mizzocjimi. ¿Cjo me rí sögueji na jyü rgui pjöxcö c'o in pë'sc'ej? ¹² C'o 'ñaja xöpüte, mamaji pë's'iji derecho ra dyö'tc'ügueji; nazgö, ¿cjo dya xenda rí pë'sc'ö derecho rá ö'tc'ö? Pero dya pje rí ö'tc'ö. C'ü rí cjagö, rí huanta texe 'ma pje c'o bëtsi, ngue c'ua ra sö rá zopjü na puncjü o nte, ra dyäräji c'e jña c'ü mama ja ga cja e Cristo. ¹³ ¿Cjo dya in pärägueji, c'o pëpjji cja c'ü o templo c'o ín menzumüjme a Israel, si'iji c'o pje bübü cja c'e templo? Anguezeji pëpjji cja c'e arta, nguec'ua ga zipiji c'o o ts'ingue c'o animale c'o pö'tp'üji Mizzocjimi nu. ¹⁴ Je

xo ga cjatjonu va manda c'ín Jmugöji, nu c'o zopjü yo nte ga xipjiji ja rgá sö ra jogü o mü'büji, ni jyodü ra ch'unü c'ü ra ziji, na ngue xipjiji o jña Mizzocjimi. ¹⁵ Pero nutscö, dya xo rí örögö c'ü rá sigö, 'ñe c'ü rá jegö. Dya xo ngue c'ü rgá pen'c'öji ne carta, c'ü pje rí dyacöji. Na ngue c'ü dya rgá örögö, ngue c'ü rgá mäcjö c'ü. Nguec'ua xenda na jo c'ü dya rá örögö, zö ro tügö o tjijmi.

¹⁶ Rí zopcjö yo nte rí xipjiji ja rgá sö ra 'ñemeji libre cja c'o na s'o. Pero dya ra sö rá cjapütsjë na nojo. Na ngueje pë'sc'ü rá zopjüji a cjanu. 'Ma jiyö, juentscö ra jñuncö ngüenda 'ma Mizzocjimi. ¹⁷ Dya nguezgö ró juannçjötsjë ne bëpjji nu rgá zopjü yo nte. Ma rva cjanu, ro ngötcüji 'ma. Pero o ch'acö ne bëpjji; nguec'ua rá cjagö zö dya ró juajnu. ¹⁸ ¿Pje ra ts'ötcö 'ma cja ne xoñijömü? Ojtjo, dya pje ra ts'ötcö. Pero rí mäcjö na ngueje dya pje rí cobragö yo nte, 'ma rí xipjiji ja rgá sö ra jogü o mü'büji. Dya pje rí örögö, zö xi rí pë'sc'ö derecho ra dyacöji.

¹⁹ Zö dya ngue o mbëpjizü ne rí 'na nte, pero rí pjös'ügö texe yo nte, ngue c'ua c'o dya be enh'e o mü'bü e Cristo, ra 'ñench'e o mü'büji na puncjüji. ²⁰ 'Ma rí bübügö cja c'o ín menzumüjme a Israel, rí cjagö nza cja anguezeji ngue c'ua ra 'ñench'e o mü'büji e Cristo. Dya cja rí súpcö c'o o

ley Mzhocjimi c'o o dyopjü e Moisés, pero 'ma rí cārāgōjme c'o me sūpü c'o ley, rí cjagö c'ü mama c'o ley, nza cja c'ü me xo ri sūpügö, ngue c'ua c'o me sūpü c'o ley ra dyätpäji o jña e Cristo. ²¹ Ma rí bübögö cja c'o dya tjë c'o ley, rí cjagö nza cja c'ü dya ri mandazü c'o ley, ngue c'ua xo rá tójö c'o dya tjë c'o ley, ra 'ñejmeji e Cristo. Dya ngue c'ü dya mandazü Mzhocjimi, pero ngue c'ü o jña e Cristo c'ü rí ätägö dya. ²² Cärä o nte c'o cjijñi c'ü bübü o jñõnü c'ü dya sö ra ziji. Ma rí bübögö co anguezeli, rí cjagö nza cja anguezeli, dya xo rí sigö c'o jñõnü. Rí cjagö a cjanu, ngue c'ua rá tójögö c'o, ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo. Texe cja yo nte, rí cjagö nza cja anguezeli. Rí cjagö texe, ngue c'ua ra bübü c'o ra 'ñejme, ra jogü o mü'büji. ²³ Texe nde rí cjagö yo, ngue c'ua xe rrä puncjü o nte c'o ra creo yo jña yo rí xipjiji c'ü ja rgá 'ñemeji libre cja c'o na s'o. Yngue c'ua xo 'ñezgö xo ra mböxcö yo jña yo.

²⁴ In pärägueji cja 'na carrera, cjaji carrera texeji. Pero 'natjo c'ü ra ndöjö, y ngue c'ü ra ch'unü c'e listón c'ü. Je xo rga cjatsc'oji nu, rí tsjacuanaji rgui dyätäji Mzhocjimi, ngue c'ua ra ch'a'c'oji c'o me na jo. ²⁵ C'o eñe pje nde ma t'eñe, jëziji texe c'o dya ni jyodü ra ziji, 'ñe c'o pje ra tsjaji, ngue c'ua ra sö ra ndöji. Maco ts'i ni tjeze c'ü ra ch'unüji 'ma ra ndöji. Pero nutscöji, c'ü ra

dyacöji Mzhocjimi, nunca ra tjeze c'ü. ²⁶ Nutscö, dya nza cjazgö c'ü ri cja carrera c'ü dya ri pärä ja ra zät'ä. Dya xo nza cjazgö boxeador c'ü me ri c'uana a dyë, pero dya ri sürü ra yabü c'ü 'naja. ²⁷ Rí pjörütsjë ja rgá minc'ö, ngue c'ua dya rá cjagö c'o na s'o c'o ne ín cuerpogö. Ma jiyö, ra ch'ötcö c'ü dya rvá ätcö na jo Mzhocjimi; zö rvá zopcjö na puncjü o nte.

10

Consejos contra la idolatría

¹ Nguec'ua rí negö rí mbeñeji na jo cjuarma, ja va mbös'ü Mzhocjimi c'o ín mboxatitagöjme o mbedyeji a Egipto. O ndünt'üji a xütjü cja c'e ngömü. Y o mbes'eji na jo cja c'e mar. ² Ma o zütüji c'e ngömü, 'ñe 'ma o mbes'eji cja c'e mar, o jizhiji texeji c'ü ro dyätäji e Moisés. ³ Mi ojtjo pje ro ziji nu, pero Mzhocjimi sido mi penpeji c'ü ro ziji. Nu c'e jñõnü, nde mi siji texeji c'ü. ⁴ Y xo mi siji texeji c'e ndeje c'ü o unü Mzhocjimi anguezeli. Dya mi bëzhi o ndeje na ngueje mi pöji anguesji 'naja c'ü o tsjapü ro mbeje o ndeje cja c'e ndojo c'ü ro ziji. Mi nguetsjë e Cristo c'ü. ⁵ Zö vi mbös'üji a cjanu texe c'o vi mbedye a Egipto, pero yetjo nte c'o o tsja na jo c'ü va mäjä Mzhocjimi. Pero c'o 'naja c'o ma puncjü, iyö c'o. Nguec'ua va üdü Mzhocjimi, nguec'ua va ndü anguezeli mi bodüji cja c'e majyadü.

⁶ C'ü ja va mbös'üji c'o, 'ñe c'o o tsjapü Mzhocjimi c'o, ngue c'ü xo rga unnc'öji ngüenda, ngue c'ua dya rá ne rá cjaji c'o na s'o, ja c'o nzi ma tsja anguesji. ⁷ Mi cärä anguezeli c'o mi ma'tü o ts'ita. Na ngueje mama a cjava o jña Mzhocjimi: "O mimi c'o nte, o ziji o xëdyi. Cjanu o böbüji c'ua; go nemeji a jmi c'e ts'inzħünü c'ü vi dyät'äji", eñe o jña Mzhocjimi. Nu'tsc'ej, dya rí tsjagueji a cjanu rí ma'tc'ej, yo ts'ita. ⁸ Mi cärä anguezeli c'o mi tsäjä o ndixü. Nguec'ua 'na nu pa, o ndü veintitres milji. Nutscöji, dya rá cjaköji a cjanu. ⁹ Mi cärä anguezeli c'o mi cja na s'o; mi nuji cjo ro castigao Mzhocjimi anguezeli. Nguec'ua ma ëjé c'o c'ijmi mi saji c'o nte; nguec'ua mi tüji. Nutscöji, dya rá söji a cjanu o jña e Jesucristo rá nuji cjo ra castigaozüji o iyö. ¹⁰ Mi cärä anguezeli c'o me mi reclamao. Nguec'ua va mbö'tüji c'o, o tsja 'naja c'o o anxe Mzhocjimi. Nu'tsc'ej, dya rí reclamaoji a cjanu.

¹¹ Texe c'o o tsjapü Mzhocjimi c'o, ngue c'ü rga unnc'öji ngüenda. Xo t'opjü c'o, ngue c'ua xo ra zi'ch'i ín mün'c'öji c'o, ngue c'ua dya xo rá cjaji a cjanu c'o na s'o. Na ngueje ya rí cäräji yo cjë yo ya ni ma ra nguarü. ¹² Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'ü cijñi me na jo cja o jmi Mzhocjimi, ni jyodü ra mböngüenda c'ü. 'Ma jiyö, 'na ra tsja c'o na s'o. ¹³ Texe

yo nte, bübü 'ma va ëjé o pjeñeqi ra tsjaji c'o na s'o. Pero Mzhocjimi sö ra mbös'üji na jo; dya ra tsjaji c'o. Nguec'ua 'ma va ëjé in pjeñeqi c'o na s'o, dya ni jyodü rí tsjaji c'o. Ixtí jñunt'ü in mün'c'ej, Mzhocjimi ra dya'c'üji ja rgui zézhiji ngue c'ua dya rí tsjaji c'o na s'o.

¹⁴ Rí s'iyatc'öji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya pje rí tsjaji c'ü rgui pë's'iji parte co yo ts'ita. ¹⁵ Rí xi'tsc'öji a cjanu, na ngueje in párägueji c'ü na jo. Rí tsjijñiji na jo, ngue c'ua rí párägueji c'ü na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji. ¹⁶ 'Ma rí jmurügöji rí mbeñeqi ja va ndü e Cristo, ot'ü rí unngöji 'na pöjö, cja rrü sigöji c'ü po'o c'e vasoo. 'Ma rí cjaköji a cjanu, rí jizhiji 'ma c'ü 'natjo in mü'büji nzi 'nazgöji rgá pë's'iji parte co e Cristo c'ü o pjödü o cji por nutscöji. Xo 'ñe 'ma rí më'chc'öji c'e tjõmëch'i cja rrü siji, xo rí jizhgöji 'ma c'ü 'natjo in mü'büji nzi 'nazgöji rgá pë's'iji parte co e Cristo c'ü o sufre va ndü por nutscöji. ¹⁷ 'Natjo c'e tjõmëch'i c'ü rí sigöji rgá mbeñeqi ja va ndü e Cristo. Nguec'ua zö na puncjüzüji rí ejmeji e Cristo, pero 'natjo in mü'büji rgá pë's'iji parte co e Cristo. Na ngueje rí sigöji c'ü 'natjo tjõmëch'i rí texeqi.

¹⁸ Tsjijñiji c'o in menzumögöjme a Israel. Anguezeli 'natjo c'ua mi saji c'o o ts'ingue c'o animal c'o mi päsp'äji Mzhocjimi cja c'e arta. Nguec'ua mi jizhiji

c'ü mi 'natjo ə mü'büji ma mbë's'iji parte co Mizhocjimi c'ü mi ngue ə cjaja c'e arta. 19 ¿Cjo in unnc'eji ngüenda yo rí xi'tsc'öji? ¿Cjo in cjinncejeji rí mangö c'ü pje ni muvi yo ts'ita? Iyö. ¿Cjo in cjinncejeji rí mangö c'ü pje ni muvi c'o ts'ingue c'o päsp'äji cja yo ts'ita? Iyö, dya rí mangö ga cjanu. 20 Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. 'Ma pje c'o pöt'ü c'o dya ejme Mizhocjimi, cja rrü mbä's'äji cja c'o o arta anguesji, dya ngue Mizhocjimi c'ü päsp'äji; ngue c'o demonio c'o ngue ə dyoji e Satanás c'ü dya jo. Nguec'ua 'ma in sagueji c'o ts'ingue c'o vi mbäsp'äji yo ts'ita, chjëntjui c'ü ri pë's'igueji parte co c'o demonio. Nguec'ua, dya rí negö rí sido rí sagueji c'o o ts'ingue c'o animale c'o vi mbäsp'äji yo ts'ita. 21 'Ma in sigueji c'ü po'o c'e vaso gui mbeñjeji e Jesucristo, dya sö rí sigueji c'o vi mbäsp'äji yo ts'ita. 'Ma in sigueji c'o ni pë'sc'eji parte co e Jesucristo, dya sö rí sigueji c'o rvi pë's'iji parte co c'o demonio. 22 Nu 'ma sido rá sagöji c'o ts'ingue c'o vi mbäsp'äji yo ts'ita, ra üdü 'ma c'ín Jmugöji, na ngue dya rí negöji 'ma anguezze co texe in mü'büji. A poco in cjijñiji c'ü xenda na zëtscöji que na ngue anguezze.

La libertad y el amor cristiano

23 Sö rí tsjagueji texe c'o dya mama Mizhocjimi na s'o. Pero dya ni jyodü texe rí tsjagueji c'o. Y texe c'o,

dya xo pjöxc'eji c'o, ni xo ri ngue yo nin cjuarmaji. 24 Dya rí tsjijñiji nguextjo cjo in pë'sc'eji derecho c'ü pje rí tsjají; xo rí tsjinncejeji yo nin cjuarmaji. Na ngueje dya jo pje rí tsjají c'ü ra tsjapü ra tsja c'o na s'o yo.

25 Texe c'o pje nde ma ts'ingue c'o pöji cja böngue, ra sö rí sigueji c'o. Dya rí tsjají t'önü cjo vi mbäsp'äji cja ts'ita c'o ts'ingue. Na ngue dya ni jyodü rí tsjijñiji c'o. 26 Na ngueje ne xoñijömü, ə cjaja in Jmugöji nu. Xo 'ñe texe yo bübü.

27 'Ma cjó c'o ra zon'c'eji c'o dya ejme Mizhocjimi, ra xi'tsc'eji rí möji rí ma siji o xëdyi cja ə ngumüji, nu 'ma in ne rí möji, rí siji texe c'o ra ch'a'c'eji. Dya rí tsjapüji t'önü cjo vi mbäsp'äji cja ts'ita c'o jñönü. Na ngueje dya ni jyodü rí pärägueji. 28 Pero 'ma cjó c'o ra xi'tsc'eji: "Yo ts'ingue yo ch'a'c'eji, o bäsp'ä cja ts'ita yo", ra 'ñents'eji, dya rí sigueji 'ma. 'Ma jiyö, rí tsjapqueji ra tsja c'ü na s'o 'ma c'ü o xi'tsc'eji. Na ngueje nuc'ü, cijñi c'ü dya ga jo ra zi c'e ts'ingue. 29 Dya ngue'tsc'eji rí tsjijñigueji c'ü dya ra sö rí sigueji, jiyö. C'ü ra nguijñi dya jo ra zi, ngue c'ü o xi'tsc'eji c'ü vi bäsp'ä c'e ts'ingue cja yo ts'ita. Nguec'ua dya rí sigueji c'o. Nu'tsc'eji pe rí xitscöji a cjava: "Rí pë'sc'öjme derecho rá sigöjme c'o pje nde ma jñönü. Nguec'ua, dya cjó pë's'i derecho ra zopcojme,

zö ri cijñi c'ü dya jo c'ü rí sigöjme. ³⁰ Nguec'ua, ¿jenga sopcøjme 'ma rí sigöjme c'o ts'ingue c'o päsp'äji cja yo ts'ita; maco rí unüjme 'na pöjö Mizzocjimi?", rí 'ñenzgöji. ³¹ Pero rí xi'tsc'öji, 'ma rí sigueji o xëdyi, o 'ma pje c'o nde rí siji, o 'ma pje c'o rí tsjagueji, rí tsjaji c'ua ja ga ne Mizzocjimi, ngue c'ua ra 'märä me na jo anguezze. ³² Rí tsjaji c'ü dya cjó rí tsjapüji ra tsja c'o na s'o, zö ri ngue yo ín menzumüjme a Israel, o zö ri ngue yo in menzumügueji a Grecia, zö creoji Mizzocjimi, zö dya creoji. ³³ Rí tsjaji ja c'o nzi rgá cjagö. Na ngueje nutscö, dya rí cijñigö ngueextjo cjo sö pje rá cjagö. Xo rí cjinncjö yo nte, na ngueje dya ra jogü pje rá cjagö c'ü rá cjapcö yo nte ra tsjaji c'o na s'o. Rí cjagö a cjanu ngue c'ua xa'ma ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo, ra salvaji.

11

¹ Rí cjagö a cjanu, na ngue ngueje o 'ñiji e Cristo. Nu'tsc'ejí rí tsjagueji c'ua ja nzi rgá cjagö.

Las mujeres en el culto

² Me rí mä'c'ägöji cjuarma, na ngue in mbenzgöji texe c'ua ja rí nzhodü. Me xo in cjaji ja c'o nzi rvá xi'tsc'öji. ³ Pero bübü c'ü xe rí negö rí pärägueji. Mizzocjimi manda cja e Cristo. E Cristo manda cja e bëzo. E bëzo manda cja e ndixü. ⁴ E bëzo, 'ma ro jñus'ü o tjüs'ü 'ma go dyötü

Mizzocjimi o 'ma go mama o jña Mizzocjimi, ro bëzhi o tseje 'ma c'ü. ⁵ Pero e ndixü, nu 'ma dya pje ra ngo'bü o ñi 'ma go dyötü Mizzocjimi o 'ma go ña o jña Mizzocjimi, xo ra bëzhi o tseje 'ma c'ü. Chjëntjui c'ü ro t'äxpä o ñi c'ü. ⁶ 'Na ndixü c'ü dya ra ngo'bü o ñi, ni jyodü ra t'äxä c'ü. Pero nu 'ma ix 'na tsetjo c'ü rguí t'äxä, ni jyodü ra ngo'bü o ñi 'ma c'ü. ⁷ E bëzo, dya ni jyodü pje ra jñus'ü. Na ngue o dyätä Mizzocjimi e bëzo c'ü ixi nguetjo anguezze. Nguec'ua ngueje Mizzocjimi c'ü manda cja e bëzo. Pero e ndixü je vi 'ñeje cja e bëzo, nguec'ua ngue e bëzo manda cja e ndixü. ⁸ Dya ngue e ndixü, c'ü vi t'ätä e bëzo. Je ngue e bëzo c'ü vi t'ätä e ndixü. ⁹ Dya ngue e bëzo o t'ätä para ra mbös'üji e ndixü. Ngue e ndixü o t'ätä, ngue c'ua ra mbös'üji e bëzo. ¹⁰ C'ü ni ngo'bü o ñi yo ndixü, je jizhiji c'ü dya mandaji cja yo bëzo. Co'büji o ñiji a cjanu, na ngue janda c'o o anxe Mizzocjimi. ¹¹ Mizzocjimi recibido yo bëzo 'ñe yo ndixü nza yejui. Na ngue 'ma ri ojtjo yo bëzo, dya ri bübü 'ma yo ndixü. Y 'ma ri ojtjo yo ndixü, dya ri bübü 'ma yo bëzo. ¹² Na ngueje e Eva c'ü mi ot'ü ndixü, je vi 'ñeje cja e Adán c'ü mi ot'ü bëzo. Je xo ga cjatjonu e bëzo, je ni 'ñeje cja e ndixü. Zö ri bëzo, zö ri ndixü, pero ngue Mizzocjimi o ngambgagöji.

¹³ Nu'tsc'ejí rí tsjijñiji. ¿Cjo

na jo ra dyötü Mizophjimi e ndixü, nu 'ma dya ra ngo'bü o ñi? Iyö, dya ga jo. ¹⁴ 'Ma na maja o ñixte 'na bëzo, dya ni jyodü cjó ra xi'tsc'oji c'ü ix 'na tsetjo; ixi jñetsetjo. ¹⁵ 'Ma na maja o ñixte 'na ndixü, dya pje ngue 'na tseje. O ch'unü yo ndixü ra mbe o ñixte yo, ngue c'ua ra ngo'p'üji a ñi. ¹⁶ Bübüts'oji c'o ra sjëya rgá ndünru, na ngue yo jña yo rí xi'tsc'oji. Pero rí xicö c'o, dya rí pë'sc'oji xe 'na tjürü que na ngue nu rí xi'tsc'oji rí tso'büji in ñiji. Ni xo ri pë's'iji xe 'na tjürü c'ua ja nde jmürü yo cjuarma ga ma't'üji Mizophjimi.

Abusos en la Cena del Señor

¹⁷ Bübü 'na jña c'ü rá xi'tsc'oji. C'ü ni jmürügueji, ngue para rí ma't'üji Mizophjimi; dya ngue para rí tsjaji yo na s'o. ¹⁸ C'ü xenda ni jyodü rá xi'tsc'oji, rí ärägö 'ma in jmürügueji, nde in xögueji nde ts'i grupots'oji. Pe na cjuana c'o rí ärägö. ¹⁹ A poco in cjijñiji ni jyodü ra bübüts'oji c'o ts'igrupo, ngue c'ua ra 'ñetssets'üji cjó ngue c'o xenda pärä na jo ja ga cja, ngue c'ua ra tsjapüji na nojo. ²⁰ Pero 'ma in jmürügueji nde ts'i grupots'oji, cja rgá sö 'natjo c'ua ja rí sigueji c'o rgui mbeñegueji ja va ndü c'ín Jmugöji? ²¹ Na ngueje nde va tütsgüeji in jñonüji, cja rrí sitsjegüeji. Nguec'ua sant'a c'o dya nda pë's'i c'ü ra zi, y c'o 'ñaja, ya nijmiji hasta bünc'o ya ne ra titjo. ²² Nama, ¿cjo dya in pë'sc'oji in nzungueji

c'ua ja rí sigueji o xëdyi? Pe in cjijñiji c'ü dya ni muvi c'ü 'natjo c'ua ja rí jmürügueji rí ma'tc'oji Mizophjimi. Na ngueje c'ü ni sitsjegüeji in jñonüji, in cjapüji ra tseje c'o dya pje pë's'i. C'ü ni tsjagueji a cjanu, ¿cjo rá xi'tsc'oji c'ü rí mä'c'oji? Iyö, dya ra sö.

La Cena del Señor

²³ Ya ró xi'tsc'oji ja rgui mbeñegüeji c'ua ja va ndü e Jesús c'ín Jmugöji. Nguetsjë angueze c'ü o xitsigö c'ua ja va cja va tsja'a c'e xomü 'ma o zürüji o zidiyiji cja c'o pje mi pjézhi. O jñü c'e tjöméch'i. ²⁴ Nuc'ua o unü 'na pöjö Mizophjimi. Cjanu o xëpi c'ua c'o o discípulo. Cjanu o xipjiji c'ua: "Nujyo rí xë'tsc'oji, jñüji rí si'iji yo. Ngue in cuer pogö yo. Co nín cuer pogö, rá pätjc'ägöji c'ü rvi chüji. Nu na cjagueji dya, dya rí jyombeñe rí tsjagueji nu, ngue c'ua rí mbenzgöji", eñe. ²⁵ Nuc'ua, 'ma ya vi nguarü vi ziji c'e tjöméch'i, e Jesús xo ndü c'ua c'e vaso. O yepe o unü 'na pöjö ja c'o nzi va jñü c'e tjöméch'i. Cjanu o xipji c'o o discípulo: "Nujnu, ngue in tsjigö nu. C'ü rga pjödü in tsji, ngue c'ü rgui pärägueji c'ü ra perdonaots'üji Mizophjimi, ja c'o nzi va mama. Texe 'ma rí sigueji a cjanu, rí mbenzgöji 'ma", embeji. ²⁶ Nguec'ua rí xi'tsc'oji, 'ma rí sigueji a cjanu o tjöméch'i, 'ñe c'ü rí po o vaso, in jizhigueji 'ma c'ü o pätjc'äji va ndü c'ín Jmugöji. Rí tsjagueji a cjanu, hasta 'ma ra ejë na yeje.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

²⁷ 'Ma cjó c'o ra zi c'e tjöméch'i 'ñe c'ü ri po'o c'e vaso, 'ma dya ra mbeñe e Jesucristo c'in Jmugöji ja va ndü, nu'ma, ra merecido c'ü ra tsjapü Mzhocjimi ra sufre, na ngueje c'ü dya vi tsjapü ni muvi c'ü vi sufre o cuerpo c'in Jmugöji, 'ñe c'ü vi pjödü o cji. ²⁸ Nguec'ua nzi 'natsc'eji, ot'ü rí tsijñiji. Nguec'ua 'ma ri bübüts'üji c'o na s'o, rí dyötüji Mzhocjimi ra perdonaocts'ejí c'o. Nuc'ua, cja rrí siji c'ua c'e tjöméch'i, 'ñe c'ü ri po'o c'e vaso. ²⁹ Na ngueje 'ma cjó c'o ra zi'i c'o, nu 'ma dya ra mbeñeji c'ü o cuerpo c'in Jmuji ja va sufre por nutscöji, Mzhocjimi ra castigao 'ma c'o. Na ngueje dya nguijñiji c'ua ja nzi ga jyodü. ³⁰ Nguec'ua ga bübütsc'ejí na puncjü c'o sö'dyë, 'ñe c'o dya ga zëzhi, 'ñe c'o ya ndü. ³¹ Pero 'ma ot'ü rá cjijñiji, dya ra castigaozüji 'ma Mzhocjimi. ³² Castigaozüji a cjanu Mzhocjimi, ngue c'ua rá xötpü rá ätcöji c'ü. Je ga cjanu ga castigaozgöji va c'ü, ngue c'ua c'e pa 'ma ra jñünpu ngüenda Mzhocjimi ra ma sufre c'o dya ätpä o jña, dya ra jñüncügöji ngüenda 'ma. ³³ Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, 'ma in jmürügueji gui siji o xëdyi, rí pötqui che'beji. ³⁴ Nu'ma cjó c'o ri sant'a, ot'ü ra zi o xëdyi cja o ngumü c'ü. Nu 'ma rí tsjagueji a cjanu cja rrí jmürügueji, dya ra castigaots'üji 'ma Mzhocjimi.

Bübü c'o xe rá xi'tsc'öji, pero cja rá ë xi'tsc'öji.

12

Las capacidades que el Espíritu Santo da a cada uno

¹ Rí negö rí pärägueji cjuarma, ja ga 'ñünngü ín mü'büji o Espíritu Mzhocjimi, ngue c'ua ra sö rá pëpiji Mzhocjimi.

² In pärägueji ja ma cjatsc'eji 'ma dya be mi enh'e in mü'büji e Jesucristo. Mi 'ñünnc'ejí in mü'büji mi ma'tc'eji o ts'ita yo dya ña.

³ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o ra zadü e Jesús, ixtí pärägueji c'ü dya ngueje o Espíritu Mzhocjimi c'ü 'ñünbü o mü'bü c'e nte. Pero 'ma cjó c'o ra mama co texe o mü'bü ngue ín Jmuji e Jesús, nu'ma, ngue 'ma 'ñünbü o mü'bü 'ma o Espíritu Mzhocjimi.

⁴ Nde nan'ño ga dyacöji o Espíritu Mzhocjimi nzi 'nazgöji, ngue c'ua xo nan'ño rgá pëpcöji Mzhocjimi. Pero 'natjo c'e Espíritu. ⁵ Nan'ño ga dyacöji c'ua ja rgá pjöstegöji nzi 'nazgöji, pero 'natjo c'in Jmuji. ⁶ Nan'ño ga dyacöji c'ua ja rgá pëpjiji, pero 'natjo Mzhocjimi c'ü pjöxcöji rá cjadi texe c'ü rgá pëpcöji.

⁷ C'ü ni 'ñünngü ín mün'c'öji o Espíritu Mzhocjimi c'ü rgá pëpcöji Mzhocjimi, ngue c'ü rga pötca pjóstegi. ⁸ Bübüzögöji c'o ya ch'unü ja rgá zopjü yo nte, ngue c'ua ra mbäräji c'ü na cjuana. Pero nguetsjë o Espíritu Mzhocjimi c'ü

unüji a cjanu. Bübüzungöji c'o ya ch'unü ja rgá zopjü yo nte, ngue c'ua ra mbäräji ja rgá mimiji. Pero nguetsjé c'e Espíritu c'ü 'ñünbü o mü'büji, ngue c'ua ra zopjüji a cjanu. ⁹ Bübüzungöji c'o ya ch'unü ra nde'be o mü'büji c'ü ra tsja Mzhocjimi c'o me na nojo. Pero nguetsjé o Espíritu Mzhocjimi c'ü je unüji a cjanu. Bübüzungöji c'o ya ch'unü ja rgá jocü yo sö'dyé. Pero nguetsjé c'e Espíritu c'ü unüji a cjanu. ¹⁰ Bübüzungöji c'o ya ch'unü ja rgá tsja c'o na nojo c'o nunca janda yo nte. Bübüzungöji c'o ya ch'unü ra ñaji o jña Mzhocjimi co poder. Bübüzungöji c'o ya ch'unü, ngue c'ua 'ma cjó c'o ra mama 'na jña, ixta mbäräji cjo je ngue o Espíritu Mzhocjimi c'ü o 'ñünbü o mü'bü, o ngue e Satanás c'ü dya jo. Bübüzungöji c'o ya ch'unü ra ña nan'ño idioma c'o dya päräji. Bübüzungöji c'o ya ch'unü ra mbärä, ngue c'ua 'ma cjó c'o ra ña nan'ño idioma, ra xipjiji c'o rrä cä nu c'o dya ri meya, pje ne ra mama c'o jña. ¹¹ Na puncjü bëpji, pero 'natjo o Espíritu Mzhocjimi c'ü 'ñünngöji ín mün'c'öji rá cjaji texe yo bëpji. Nde dacüji ja c'o nzi ga netsjé.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

¹² 'Na nte, 'natjo o cuerpo, pero na puncjü yo bübü o cuerpo c'ü. Na puncjü c'o, pero 'natjo cuerpo. Je xo ga cjatjonu e Cristo, 'natjo angueze pero na puncjüzungöji

rí bünc'öji c'ü. ¹³ Nutscöji 'ma ró enh'e ín mü'büji e Cristo, cja ch'acöji 'ma 'natjo o Espíritu Mzhocjimi c'ü ra bübü ín mün'c'öji rí texeji. Nguec'ua rí chjéntcjöji 'natjo cuerpo dya, zö ri menzumüji a Israel, o zö ri menzumüji a Grecia. Rí chjéntcjöji 'natjo cuerpo dya, zö ri esclavoji, o zö dya ri esclavoji. O ch'acöji 'natjo Espíritu rí texeji.

¹⁴ Q cuerpo 'na nte, dya 'natjo c'o bübü; na puncjü c'o. ¹⁵ Zö ro ña ín cuagöji ro mama: "Dya rí dyégö, nguec'ua dya rí bübü cja ne cuerpo", ro 'ñeñe, pero bübü nín cuaji cja ín cuerpoji. ¹⁶ Xo 'ñe ín tsögöji, zö ro ña ro mama: "Dya rí ndögö, nguec'ua dya rí bübü cja ne cuerpo", ro 'ñeñe, pero xo bübü nín tsöji cja ín cuerpoji. ¹⁷ Nu 'ma ri dyavü o ndö texe ín cuerpoji, ¿ja rva ärägöji 'ma? Xo 'ñe 'ma ri dyavü o ngö'õ, ¿ja rva püns'üji pje ri jyärä 'ma? ¹⁸ Pero Mzhocjimi o dyätcäji texe yo bübüzungöji c'ü ri 'natjo ín cuerpoji. Je ga cjanu va ne anguezze. ¹⁹ Nu 'ma nde ri bübü aparte yo bübüzungöji, ¿ja ri bübü 'ma ín cuerpoji? ²⁰ Pero c'ua ja ga cja dya, bübüzungöji na puncjü, pero 'natjo ín cuerpoji.

²¹ Nu 'ma ro sö ro ña ín chögöji, pero dya ro xipjü ín dyëji: "Dya ní jyodüzü c'ü pje ri pjöxcö", ro 'ñeñe. Na ngue pötca pjöstevi. Ni xo ri ngue ín ñigöji, 'ma ro sö ro ña, pero dya ro xipjü ín cuaji: "Dya ní jyodüzü c'ü pje rí pjöxcövi",

ro 'ñembevi. ²² Bübü ín cuerpoji c'o nza cja c'ü dya nda ni jyodüzüji. Pero ni jyodüzüji texe yo. ²³ Yo bübü cja ín cuerpopojoji c'o rí cjapcöji c'ü dya nda ni muvi, ngue c'o rí co'bügöji na jo c'o. Xo 'ñe yo dya jo ga jñetse, rí co'büji na jo, ngue c'ua xo na jo rgá jñetse yo. ²⁴ Yo bübü ín cuerpoji yo jñetse na jo, dya nda ni jyodü rá co'büji yo. Mizhocjimi o dyät'ä yo bübü ín cuerpoji, ngue c'ua xenda ni muvi c'o rí cjapüji c'ü dya nda ni muvi. ²⁵ O dyät'äji a cjanu yo, ngue c'ua dya ra pëpjitsjé aparte yo, ra pötca pjösteji. ²⁶ Nguec'ua 'ma ra zö'ö na ü'ü 'na yo bübü ín cuerpoji, nde ra zö na ü'ü 'ma texe ín cuerpoji. Xo 'ñe 'ma rá pjörüji na jo 'na yo bübü ín cuerpoji, xo na jo rgá zö 'ma texe ín cuerpoji.

²⁷ Nu'tsc'eji o cuer-pots'ügueji dya e Cristo. In bübügueji cja o cuerpo nzi 'natsc'eji. ²⁸ Nutscöji rí jmürüji rí ma't'üji Mizhocjimi, Mizhocjimi ya dyacöji ín bëpcöji nzi 'nazgöji. Bübü c'o ya juajnú Mizhocjimi ra tsja apóstole ra zopjüji yo nte. Ngue c'ü xenda ni muvi cja c'o bëpji c'o dacöji c'ü. Bübü c'o ra mama o jña anguezco poder. Xo ni muvi c'e bëpji c'ü. C'ü na jñi, bübü c'o ra xöpü o nte. Xo ni muvi c'e bëpji c'ü. Bübü c'o ch'unü ja rgá tsja c'o na nojo. Bübü c'o ra tsjapü ra ndis'i c'o ri sö'dyë. Bübü c'o ra pjöste, 'ñe c'o ra tsja xo'ñi

ngue c'ua c'o 'ñaja cjuarma ra tsjaji o bëpjiji. Bübü c'o ra ña nan'ño idioma c'o dya päräji. ²⁹ ¿Cjo nde rí texcöji rí apóstoleji? ¿Cjo nde rí ñaji o jña Mizhocjimi co poder? ¿Cjo nde rí xöpüji yo nte? ¿Cjo nde ch'acöji ja rga cjaji c'o na nojo? Iyö, dya nde ch'acöji c'o. ³⁰ ¿Cjo nde ch'acöji rá jocüji yo sö'dyë? ¿Cjo nde rí ñaji nan'ño idioma? ¿Cjo nde sö rá xipjiji c'o cjuarma pje ne ra mama 'ma cjó c'o ra ña nan'ño idioma? Iyö. ³¹ Nu'tsc'eji rí jyodüji c'ü ra ch'a'c'eji c'o xenda ni muvi ga bëpji yo cja ró xi'tsc'öji. Pero bübü 'na c'ü rí tsjaji c'ü xenda ni muvi que na ngue yo bëpji yo. Dyäräji na jo dya, c'ü rá xi'tsc'öji.

13

El amor

¹ Zö ch'acö rí ñagö c'o nan'ño idioma, y zö xo ro ñagö ja c'o nzi ga ña c'o anxe, pero 'ma dya ro s'iya yo nín mintegöji, ri chjéntcjöbe 'ma 'na t'ëzi c'ü zünü na jo, pero dya pje xe ni muvi. O ri chjéntcjöbe o címbalo c'o pjé'biji. Zö ro mbedye na jo jña ín tegö, pero ¿pje rví muvizgö 'ma? ² Zö ch'acö rá ñagö o jña Mizhocjimi co poder, y zö xi ro pärägö texe c'o dya mi 'märä mi jinguä 'ñe texe c'o na cjuana, pero 'ma dya ro s'iya yo nín mintegöji, dya pje rví muvizgö 'ma. Zö xi ro ejme na jo Mizhocjimi, nguec'ua ro sö ro xipji yo t'eje: "Chjans'aji ga manu",

ro empji, nuc'ua ro ndans'aji; pero 'ma dya ro s'iya yo nín mintegöji, dya pje rví muvizügö 'ma. ³ Zö xi ro jüngö texe c'o rí pë'sc'ö ro unügö c'o dya pje pë's'i, pero 'ma dya ro s'iya yo nín mintegöji, ¿pje ro dyezgö 'ma? Y 'ma ro zücoji ro pantcoji a sivi, zö ro sëchcö na jo rvá ndë ín cuerpo, pero 'ma dya ro s'iya yo nín minteji, ¿pje xo ro dyezgö 'ma?

⁴ 'Ma rá s'iyaaji yo nín minteji, rá pësp'iji paciencia 'ma cjó pje nde ra tsjacüji. Rá jodüji ja rga pjös'üji anguesji. 'Ma rá s'iyaaji yo nín minteji, dya rá mbidiasi. 'Ma rá s'iyaaji yo nín minteji, dya xo rá cjapütsjëji na nojo rga mamaji: "Me na jozgöjme", rá eñeji. ⁵ 'Ma rá s'iyaaji yo nín minteji, dya pje rá mamaji c'ü rguí tseji anguezeji. Dya rá jodüji ja rga pjös'üji yo nín minteji. 'Ma rá s'iyaaji yo nín minteji, dya ra ünngöji 'ma cjó pje ra tsjacüji. Dya xo rá mbeñesi c'o pje vi tsjacöji c'o na s'o. ⁶ 'Ma rá s'iyaaji yo nín minteji, dya rá mäjäji 'ma cjó c'o ra tsja c'o na s'o. Rá mäjäji 'ma cjó c'o ra tsja na jo. ⁷ 'Ma rá s'iyaaji yo nín minteji, rá pësp'iji paciencia zö cjó pje ra xitsiji o zö cjó pje ra tsjacüji. Y rá creoji 'ma ra mama ra tsja c'o na jo.

⁸ Ra zäda c'ü dya cja rguí jyodü cjó ra ña ^o jña Mzhocjimi. Xo ra zäda c'ü dya cjó xe ra unü ^o Espíritu Mzhocjimi c'ü xe ra ña

nan'ño idioma. Xo ra zäda c'ü dya cja rguí jyodü ra dyacöji ^o Espíritu ja rga pärägöji. Pero, zö ya rguí nguins'i ne xoñijömü, Mzhocjimi ne'e c'ü rá pötca s'iyaagöji. ⁹ C'ü rgá pärägöji Mzhocjimi nu va cja ne xoñijömü, dya xo rí pärägöji na jo. Xo 'ñe c'o rgá ñagöji ^o jña, dya xo rí mangöji na jo c'o. ¹⁰ Dya nda rí pärägöji na jo. Pero ra zäda c'e pa 'ma rá pärägöji na jo.

¹¹ 'Ma cja mi ts'it'igö, mi ñagö nzi ts'it'i, mi mbeñe nzi ts'it'i, mi cijñi nzi ts'it'i. Pero 'ma ya ró bëzogö, dya cja ró cjagö nzi ts'it'i 'ma. ¹² Je xo ga cjazgöji nu, c'ü rgá pärägöji dya, chjéntjui c'ü ri jandatjoji cja jñeje, c'ü dya jñetsezüji na jo. Pero ra zäda c'e pa 'ma rá päräji texe c'o dya rí pärägöji dya. Dya xo rí pärägö na jo dya. Pero ra zäda c'e pa 'ma rá pärägö texe c'o na cjuana ja c'o nzi ga mbäcö Mzhocjimi. ¹³ Nguec'ua rá xi'tsc'öji, ni jyodü sido rá ejmeji Mzhocjimi, 'ñe rá te'beji c'ü ra zäda c'o ya mama angueze, 'ñe rá s'iyaaji yo nín minteji. Nujyo, siempre ni jyodü rá cjaji yo. C'ü xenda ne Mzhocjimi rá cjaji, ngue c'ü rá s'iyaaji yo nín minteji.

14

El hablar en lenguas

¹ C'ü rá tsjaji, rá s'iyaagueji yo nin minteji. Xo rá ñeji c'ü ra dya'c'eji ^o Espíritu Mzhocjimi ja rguí pëpqueji Mzhocjimi. C'e bëpji c'ü

xenda rí ñeji, ngue c'ü rí ñagueji o jña Mizzhocjimi co poder. ² Nu 'ma cjó c'o vi unü o Espíritu Mizzhocjimi ra ña nan'ño idioma c'ü dya pärä, dya ngue yo nte yo ri zopjü c'ü. Nguextjo Mizzhocjimi c'ü ärä. Na ngueje dya cjó sö ra mbärä pje pjëzhi c'ü ri mama c'ü. Na ngueje 'ñünbü o mü'bü o Espíritu Mizzhocjimi ra ña o jña c'o dya cjó ra mbärä. ³ Pero 'ma cjó c'o ra ña o jña Mizzhocjimi co poder, ngue yo nte yo ri zopjü c'ü, nguec'ua xenda ra mbäräji Mizzhocjimi. Xo zopjüji ja rgá mimiji. Xo cjapjüji ra mä o mü'büji. ⁴ Pero 'ma cjó c'o ch'unü ra ña nan'ño idioma, nguextjotsjé c'e nte c'ü ri ña, c'ü xenda ra mbärä Mizzhocjimi. Pero 'ma cjó c'o ra ña o jña Mizzhocjimi co poder, ngueje texe c'o ri jmürü c'o xenda ra mbäräji Mizzhocjimi.

⁵ Quera ro dya'c'üji ri ñagueji nan'ño idioma in texeji. Pero c'ü xenda rí negö, ngue c'ü rí ñagueji o jña Mizzhocjimi co poder. Na ngueje xenda na jo c'e bëpji c'ü, que na ngue 'ma ri ñagueji nan'ño idioma c'o dya cjó pärä. Pero 'ma sö rí xipjiji c'o ri jmürü pje ne ra mama c'o jña c'o in mamaji gui ñaji nan'ño idioma, nu'ma, na jo 'ma c'ü. Na ngue a cjanu, xenda ra mbäräji Mizzhocjimi. ⁶ Tsijijñiji cjuarma. 'Ma ro ñögö ro 'ñe zenguats'üji, 'ma ro ñagö nan'ño idioma, pero 'ma dya ro xi'tsc'öji c'ü vi

jítscö Mizzhocjimi, o c'ü rí pärägö, ¿pje ro dyeje 'ma? Nu 'ma dya pje ro xi'tsc'öji o jña Mizzhocjimi, o 'ma dya pje ro jí'tsc'öji, ¿pje xo ro dyeje 'ma?

⁷ In päräji o pito, 'ñe o bizhi. Dya pë's'iji vida, pero zünüji. Pero 'ma dya ra cambia c'e tono c'ü ni mbë'biji yo bizhi, ñja rgá sö ra mbäräji 'ma, pje pjëzhi c'ü ri bë'bi? ⁸ Xo 'ñe o corneta. Nu 'ma dya ra mbes'e na jo c'ü ra mbë'biji, ñja rgá sö ra xampja 'ma 'na tropa, ra ma cja chü? ⁹ Je xo ga cjatsc'ejí nu. Nu 'ma rí ñaji nan'ño idioma, ñja rgá sö cjó ra mbärä pje pjëzhi c'ü ri mangueji 'ma? Chjëntjui c'ü ro ndunü o ndajma c'o jña c'o. ¹⁰ Bübü me na puncjü o idioma yo ñaji cja ne xoñijömü, y nde t'ärä nza texyo. ¹¹ Pero 'ma dya rá pärägö c'o jña c'o ri ña 'na nte, ra nguijñi 'ma c'e nte c'ü nguetscö dya rí menzumügöbe c'ü. Xo 'ñezgö xo rá unnc'ö ngüenda c'e nte, c'ü dya ri tsja cja in jñiñigö. ¹² Nu'tsc'ejí in jodüji c'ü ra 'ñünnc'ejí in mün'c'ejí o Espíritu Mizzhocjimi, ngue c'ua ra sö rí pëpqueji Mizzhocjimi. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, rí jyodü rí tsjaji c'o bëpji c'o ra mbös'ü texe c'o ri jmürü xenda ra mbäräji Mizzhocjimi.

¹³ Nguec'ua c'ü ña nan'ño idioma, ra dyötü Mizzhocjimi ra unü c'ü rguí mbärä pje ne ra mama c'o jña c'o ri ña, ngue c'ua ra xipji c'o 'ñaja. ¹⁴ 'Ma rí ötcö Mizzhocjimi, 'ma

rí ñagö nan'ño idioma c'ü dya rí pârâgö, pedye ín tegö c'o je ni 'ñeje cja ín mü'bügö. Pero dya rí cjijñi ín ñigö pje ne ra mama yo jña. ¹⁵ Nguec'ua ni jyodü rá ötögö Mizophcjimi co ín mün'c'ö, 'ñe ín ñigö, nza yejui. Rá tõpü o himno co texe ín mün'c'ö 'ñe ín ñigö. ¹⁶ 'Ma in unügueji 'na pöjö Mizophcjimi, 'ma rí ñaji nan'ño idioma, nu'ma, ¿ja rgá sö ra mbärä c'o cja vi ndät'ä ra mamaji: "Na cjuana c'ü mama yo", ra 'ñeñeji? Maco dya ra mbäräji pje pjëzhi c'ü vi mangueji vi unngueji 'na pöjö Mizophcjimi. ¹⁷ Jä, pe ri unngueji na jo 'na pöjö Mizophcjimi. Pero 'ma je rga cjanu rgui ñaji nan'ño idioma, dya ra mbös'üji c'o 'ñaja nte c'o ri jmürü. ¹⁸ Rí unngö 'na pöjö Mizophcjimi c'ü xenda rí ñagö nan'ño idioma que na ngue in texegueji. ¹⁹ Pero texe nu ja rí pa zopjügö yo cjuarma, xenda rí ne rá cjijñi ín ñigö ja rga ñagö, zö ri ts'i'ch'atjo jña, que na ngue c'ü ro ñagö 'na diez mil jña cja nan'ño idioma. Na ngue 'ma rá cjijñi ín ñigö ja rga ñagö, rá jíchcö 'ma yo cjuarma.

²⁰ Xo 'ñetsc'eji cjuarma. 'Ma in ñagueji nan'ño idioma, nu 'ma dya in pârâji pje ne ra mama c'o jña c'o in mangueji, nu'ma, in chjëntceji 'ma yo ts'it'i yo dya be cjijñi na jo o ñiji. Na jo rí tsjaji nzi ts'it'i c'ü dya cjó pje rí tsjapqueji c'o na s'o. Pero rí tsjijñiji nzi bëzo. ²¹ Tsjijñiji c'ü ya t'opjü cja o ley Mizophcjimi c'ü

mama a cjava: "Rá juajnú c'o nte c'o ri tsja a nan'ño nación c'o ri ña'a nan'ño idioma. Ra ñji ra 'ñe zopjüji ín jñagö yo nte. Pero zö xi rá cjagö a cjanu, dya xo ra dyätcö ín jña yo nte", eñe Mizophcjimi. ²² Yo nan'ño idioma, ngue yo rguí mbärä yo nte c'ü bübüts'üji Mizophcjimi. C'o ra unü ngüenda a cjanu, dya ngue yo ya creo; ngue c'o dya creo. Pero c'ü rgá ñaji o jña Mizophcjimi co poder, dya ngue c'o dya ejme c'o ra unü ngüenda; ngue c'o ya ejme. ²³ 'Ma in jmurügueji, 'ma nde ri ñagueji nan'ño idioma, y 'ma ra cjogü c'o cja ni ndäxtjo, o c'o dya ejme Mizophcjimi, ¿pje ra manxä c'o? ¿Cjo dya ra xi'ts'iji in locoji 'ma in ñagueji a cjanu yo nan'ño idioma? ²⁴ Pero 'ma nde ri mangueji o jña Mizophcjimi, y ra cjogü 'naja c'ü dya ejme, o c'ü cja ni ndäxtjo, ra zí'ch'i o mü'bü 'ma c'ü, na ngue c'ü nde vi mangueji. Y ra unü ngüenda c'o na s'o c'o vi tsja c'ü. ²⁵ Cja ra mbeñetsjë a mbo o mü'bü c'o vi tsja na s'o. Cja rrü ndüñijomü cja in jmigueji ra ma'tü Mizophcjimi. Y ra mama na cjuana bübüts'üji Mizophcjimi.

Hagan todo decentemente y con orden

²⁶ Nguec'ua rí xi'tsc'öji pje rí tsjaji cjuarma. Bübüts'üji c'o ra tõ 'na himno. Bübüts'üji c'o ra ña o jña Mizophcjimi rgá zo'c'eji. Y c'o ya ch'unütsc'eji ra mbärä, ra jí'tsc'eji c'o. Bübüts'üji c'o ra ña nan'ño

idioma. Bübüts'ügueji c'o ra mama pje ne ra mama c'o jña c'o. Pero texe yo, rí tsjagueji yo, ngue c'ua texe yo cjuarma xenda ra mbäräji Mzhocjimi. ²⁷ 'Ma cjó c'o ra ñatsc'eji nan'ño idioma, ra sö ra ñatsc'eji yeje o jñi'i. Pero dya ra cjogü jñi'i. Y ra pötü rgá ñaji. Xo ni jyodü cjó c'o ra xi'ts'iji pje ne ra mama c'o jña c'o ri ña c'o. ²⁸ 'Ma in jmurügueji, nu 'ma dya ri bëbü 'na cjuarma c'ü vi ch'unü ra mbärä pje ne ra mama c'o nan'ño idioma, ra ngo'tü 'ma a ne'e nu c'ü ri ñatsc'eji nan'ño idioma. Ra ñatsjë, y ra ñavi Mzhocjimi. ²⁹ Je xo rga ciatjonus c'o ri ña o jña Mzhocjimi, ra ña'a yeje o jñi. Y c'o 'ñaja profeta c'o ri cärä nu, ra unüji ngüenda cjo na jo o iyö. ³⁰ Y zö ya ri ña 'natsc'eji, pero 'ma ra tsja Mzhocjimi pje c'o ra jíchi 'naja c'ü ri junrütjo, ra ngo'tü 'ma a ne'e nu c'ü ri ña. ³¹ Nu 'ma rí pötqueji a cjanu, ra sö nde rí mamaji o jña Mzhocjimi in texeji, ngue c'ua nde rí jñüns'üji nde 'na jña. Y nde ra zi'ch'i in münc'eji in texeji. ³² 'Ma cjó c'o ya ri ña o jña Mzhocjimi, pero 'ma ra ñünbü o Espíritu Mzhocjimi o mü'bü c'ü 'naja cjuarma ra ña, dya ni jyodü sido ra ña c'ü ot'ü. Ra sö ra jueme, ngue c'ua xo ra sö ra ña'a c'ü 'na. ³³ Na ngueje Mzhocjimi dya ne'e c'ü rá huëñiji. Ne anguezze rá cjaji co orde.

³⁴ 'Ma nde ri jmurgueji, dya ra sö ra zo'c'eji yo ndixü. Na

ngue dya pë's'iji derecho ra ñaji; ni jyodü ra dyätäji c'o pje pjëzhi nu ja in jmurüji. Je ga cjanu ga mama c'ü o ley Mzhocjimi. ³⁵ 'Ma pje c'o ne ra mbärä yo ndixü, ra dyönütsjëji nu xiraji cja o ngumüji. Na ngue ix 'na tsetjo c'ü ra ña'na ndixü ra zopjü c'o ri jmurü.

³⁶ Rí cja'c'üji tönü, ¿cjo ngue'tsc'eji je mbedyets'üji nu o jña Mzhocjimi, nguec'ua dya ne in mü'büji yo rí xi'tsc'öji? ¿O cjo nguextjots'üji in pärägueji? ³⁷ 'Ma cjó c'o cijifits'üji c'ü pätpä Mzhocjimi, 'ñe c'ü ñünbü o mü'bü o Espíritu Mzhocjimi ra mbëpi Mzhocjimi, ni jyodü ra unü ngüenda yo rí xi'tsc'öji. Na ngueje ngue o jña c'in Jmugöji yo. ³⁸ Y c'ü dya ra tsjapü ngüenda yo, dya xo ra tsjapüji ngüenda c'ü.

³⁹ Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, rí jyodüji rí ñagueji o jña Mzhocjimi co poder. Pero 'ma cjó c'o ra ña nan'ño idioma c'o ra unü o Espíritu Mzhocjimi, dya rí ts'a's'üji c'ü. ⁴⁰ Pero texe rí tsjaji na jo co orde.

15

La resurrección de Cristo

¹ 'Ma ot'ü, ró xi'tsc'öji ja ga cja e Jesucristo. Nudya, cja ndo rá mbennceji na yeje dya c'o jña c'o. Ngue c'o jña c'o i creoji y sido in creoji dya. ² Ró zo'c'öji, i dyätpäji o jña e Jesucristo. Nu 'ma i unnc'eji na jo ngüenda c'ü ró xi'tsc'öji, 'ñe 'ma rí sido rí

creoji, nu'ma, ni ma ra jogü in mün'c'eji 'ma c'o na s'o.

³ C'ü ró xi'tsc'öji, nguelsjë Mizophjimi c'ü o jítskö c'o. Y ngue c'o xenda ni jyodü rá pärägöji. Ró xi'tsc'öji o ndü e Cristo va ngötcüji ín nzhunc'öji, ja c'o nzi va mama o jña Mizophjimi c'ü ro ndü. ⁴ Xo ró xi'tsc'öji o ngöt'üji cja cueva c'ü. Nuc'ua na jñi nu pa, o te'etjo c'ua ja nzi va mama o jña Mizophjimi c'ü ro tetjo. ⁵ Xo ró xi'tsc'öji 'ma ya vi te'e e Jesucristo, o jñanda e Pedro c'ü ya ndo mi büntjo e Jesucristo. Nuc'ua, o jñanda na yeje e Pedro 'ñe c'o 'ñaja apóstole. ⁶ Nuc'ua, como 'na tsich'a ciento cjuarma c'o 'natjo c'ua mi cáräji c'o o jñanda e Jesucristo. Xe cárätjo na puncjü anguesji, pero bübü c'o ya ndü. ⁷ Nuc'ua, e Jacobo xo jñanda e Jesucristo. Después texe c'o apóstole o jñandaji c'ua.

⁸ Nutscö e Pablo, rí bëpjagö cja c'o apóstole. Na ngueje o mezhe cja ró jandagö e Jesucristo. C'ua ja nzi ga cja 'na lélë c'ü ya yöxcü 'nanga jmus'üjo, je xo ma cjazgö nu 'ma o tsjacö apóstole; ni xo ró mbeñe c'ü ro cjagö apóstole. ⁹ C'o 'ñaja apóstole, xenda ma joji que na nguelskö. Dya ma jozgö c'ü ro juancügö Mizophjimi rá cjagö apóstole. Na ngueje mi cjapcö ra sufre yo o nte Mizophjimi c'o mi jmurü mi ma't'üji e Jesucristo. ¹⁰ Pero rí apóstolegö dya, na ngue o juentskö Mizophjimi o dyacö

ne bëpji rí apóstolegö. Dya bëva va juentskö. Na ngueje xenda na puncjü c'ü rí pëpcjö, que na ngueje texe c'o 'ñaja apóstole. Dya rí cjatsjë ne bëpji nu; ngue Mizophjimi me pjöxcö na puncjü. ¹¹ Pero zö ri nguezgö, o zö ri ngue c'o 'ñaja apóstole, nde rí mangöjme c'ua ja va ndü e Jesucristo, cjanu o te c'ua na yeje. Nu yo jña yo, ngue yo in creoji dya yo.

La resurrección de los muertos

¹² Rí zopjüjme yo nte, rí xipijme c'ü o te'e e Cristo 'ma ya vi ndü o bübüütjo na yeje. Maco bübüts'üji c'o mama c'ü dya sö rá tegöji na yeje 'ma ya rga tüji. ¹³ Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü ra te'e yo añima, dya xo rvá cjuana 'ma, c'ü o te e Cristo. ¹⁴ Y 'ma dya rvá cjuana c'ü o te e Cristo, dya rví muvi 'ma c'o rí xi'tsc'öji. Ni ri ngue c'o xi'tsc'ejí c'o 'ñaja apóstole. Dya xo rví muvi 'ma, c'ü ni 'ñejmegueji e Cristo. ¹⁵ Nu'ma, xo ro ch'ötcójme c'ü rvá pezhejme o bëchjine c'ü ja va cja va tsja Mizophjimi. Na ngueje ya ró xi'tsc'öjme c'ü o tsjapü Mizophjimi o te e Cristo 'ma ya vi ndü. Pero nu 'ma dya rvá cjuana c'ü ra te yo añima, dya xo rvá cjuana 'ma c'ü o tsjapü Mizophjimi o te e Cristo. ¹⁶ Na ngueje 'ma dya rvá cjuana c'ü ra tsjapü Mizophjimi ra te yo añima, dya xo rvá cjuana 'ma, c'ü o te e Cristo. ¹⁷ Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü o tsjapü Mizophjimi o te e Cristo, dya pje xo rví muvi 'ma c'ü ni

'ñench'e in mü'bügueji e Cristo. Xe ri tūgueji 'ma in nzhunc'eji. 18 Yo ejme e Cristo, bübü c'o ya ndü. Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü o te e Cristo, xo 'ñetjo anguezeji, dya xo ro teji. Nguec'ua ro bëzhiji 'ma. 19 'Ma dya rvá cjuana c'ü rá tegöji rá ma cäräji co e Cristo, juenzgöji 'ma; ¿pje rví muvi 'ma c'ü rgá ätpäji o jña angueze? Nu'ma, xenda na jo c'ü ro mäpäji nguextjo yo bübü cja ne xoñijömü, ja c'o nzi ga tsja yo dya ejme e Cristo.

20 Pero dya je ga cjanu. Na ngueje Mzhocjimi o tsjapü o te e Cristo 'ma ya vi ndü. Nguec'ua 'ma ra zädä c'e pa, cja nde ra te'e texe c'o vi 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo c'o ya ndü. 21 Na ngue c'ü vi ndü 'na nte, nguec'ua nde rgá tüji. Je xo rga cjatjonu, na ngue c'ü vi te'e c'ü 'na nte, nguec'ua xo rá tetcjöji rí texeji co ín cuerpoji. 22 O ndü e Adán c'ü mi ngue ín mboxpalegöji, na ngueje o tsja c'o na s'o. O jñuscöji xo rí cjaji c'o na s'o; nguec'ua xo rgá tügöji rí texeji. Je xo ga cjatjonu; ra tsjacöji Mzhocjimi nde rá teji rí texeji co ín cuerpoji. Na ngue ya jñuscöji e Cristo; c'ua ja ga cja angueze, je xo ga cjazgöji dya nu. 23 Pero cja rá teji 'ma cja ra zädä c'e pa. Ot'ü o te e Cristo. Nuc'ua 'ma ra ñejé na ye e Cristo, cja ra te texe c'o enh'e o mü'bü angueze. 24 Nuc'ua ra nguins'i ne xoñijömü. Y c'e poder c'ü

pë's'i dya e Cristo ra manda, ra unüji Mzhocjimi, ra tsja e Cristo. Pero ot'ü ra tsja e Cristo ra ndöpü c'o pje nde pjëzhi, zö pje ma poder c'ü me rrä nojo ri pë's'iji. Nguec'ua dya pje xe ra mbëzhiji. 25 Ni jyodü ot'ü ra manda e Cristo, hasta 'ma cja ra ndöpü texe c'o üji, ra chjotpüji texe o poderji. 26 C'ü üvi e Cristo c'ü rguí nguarü ra ndöpüji, ngue e muerte. Nguec'ua dya cja xe rá tüji. 27 Je t'opjü a cjava: "O unüji texe poder ra manda", eñe. Dya ngue c'ü ra manda e Cristo cja Mzhocjimi; maco nguetsjë Mzhocjimi c'ü o unü c'e poder e Cristo. 28 Nuc'ua, 'ma ya nde ra chjotpüji o poder texe c'o üvi e Cristo, ra nzhopcüji texe poder Mzhocjimi; ra tsja e Cristo c'ü nguetsjë c'ü o T'i. Na ngueje nguetsjë Mzhocjimi c'ü ot'ü o unü c'e poder c'ü. Nguec'ua Mzhocjimi ra mbë's'i na yeje texe o poder.

29 Bübü c'o ji'i c'ü ro ji c'o ya ndü. Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü ra te yo añima, dya ro tsjaji 'ma a cjanu. Xo pärä anguezeji c'ü ra te yo añima, ngue c'ua ga jiji a cjanu.

30 Nutscöjme rí apóstolejme, pama rí cjogöjme peligro rgá zopjüjme yo nte. Nu 'ma dya rvá cjuana ra te yo añima, ¿pje rví muvi 'ma c'ü rgá sufregöjme a cjanu? 31 Ya pëpji dya e Cristo Jesús c'ín Jmugöji a mbo cja in mü'n'c'ejí, nguec'ua nutscö rí mä'c'öji. In pärägueji c'ü na cjuana rí

mä'c'öji. Je xo ga ciatjonu rí jñunt'ü in mün'c'ejí c'ü na cjuana pama rí cjogü peligro rá tū. ³² 'Ma ró sufre na puncjü a Efeso, chjëntjui c'ü ro chügöbe o animale c'o me na sate. Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü ra te yo añima, ¿pje ro dyeje 'ma, c'ü rvá sufregö a cjanu? Xenda na jo c'ü ro cja ji ja c'o nzi ga mama yo nte. Mamaji anguezeji: "Xe rá sigöji dya, nu dya xe rí bünc'öji. 'Ma rá tūji, ra nguejme yo. Na ngue dya cja rá teji", eñeji.

³³ Dya cja xe rí jyëzgueji cjó xe ra dyon'c'ejí ra xi'tsc'ejí jña a cjanu. Zö xi na jo in chjürügueji, pero nu 'ma rí dyojoji c'o cijñi na s'o, xo rí tsijñiji a cjanu, y rí tsjaji c'o na s'o 'ma. ³⁴ Chjümbeñgueji. Jyëziji c'ü ni dyocjeji c'o nte c'o, na ngue na s'o ga cjanu. Na ngue anguezeji, dya päräji Mzhocjimi. Rí xi'tsc'öji a cjanu, xa'ma rí pjörü in tseji.

Cómo van a resucitar los muertos

³⁵ Bübü c'o ra xitscö: "¿Ja rgá te yo añima? 'Ma rá teji cja t'o, ¿ja rgá cja c'ín cuerpoji 'ma?", ra 'ñenzgöji. ³⁶ Nu 'ma in mangueji a cjanu, dya in unnc'ejí ngüenda ja ga cja. 'Ma in tujmüji o ndéchjö, ot'ü in ögüji. Nu 'ma jiyö, dya ro mbes'e 'ma c'o. ³⁷ Y 'ma in tujmüji, dya ngue c'o ts'itjö c'o in tujmüji; ngue c'o ts'indéchjö. Je xo ga ciatjonu o ndéxü, o pje c'o nde in podüji. ³⁸ Mzhocjimi cja'a c'ua ja c'o nzi ga ne. Na ngueje unü nzi 'na ts'igrano c'ua ja nzi ga

mbes'eji. Nde nan'ñoji. ³⁹ Je xo ga ciatjonu texe o ts'ingue, dya 'na ma ciatjo yo. Nan'ño o ts'ingue o nte. Xo nan'ño o ts'ingue yo animale nza cja e burro. Y xo nan'ño o ts'ingue o jmō, 'ñe o ts'ingue yo s'ü. ⁴⁰ Na jo va tät'ä yo bübü a jens'e. Xo na jo va tät'ä yo cárä cja ne xoñijömü, 'ñe yo cja'a. Pero nan'ñovi. ⁴¹ E jyarü 'ñe e zana 'ñe yo seje, nde zärä yo. Pero nde nan'ño ga zäräji nzi 'naji. ⁴² Je xo rgá ciatjonu, 'ma ra te'e yo añima. Yo añima yo ögüji, dya'a o ts'ingueji. Pero 'ma ra teji, ra bübü o cuerpoji c'ü dya cja xe ra ndü. ⁴³ 'Ma ya ni ndüji, dya cja ni muvi 'ma c'e cuerpo. Pero 'ma ra teji, ra bübü o cuerpoji c'ü me xe rrä jo. 'Ma ya ni ndüji, dya cja 'ñömü. Pero 'ma ra teji, ra bübü o cuerpoji c'ü xenda rrä zëzhi. ⁴⁴ Nín cuerpoji nu bübüzüji dya, ngue para rá mimiji cja ne xoñijömü. Pero ra dyögüji ín cuerpoji. Nuc'ua 'ma rá tegöji, ra bübüzüji ín cuerpoji para rá ma minc'öji co Mzhocjimi. Bübü ín cuerpoji nu rgá cáräji cja ne xoñijömü. Pero ín cuerpoji c'ua ja rga cja, ngue c'ü rga ma cáräji co Mzhocjimi. ⁴⁵ Je xo ga cjanu va t'opjü c'ü mama a cjava: "Ma mü o dyät'ä Mzhocjimi c'ü ot'ü Adán, o bübü c'ü o cuerpo c'ü." Pero 'ma ya vi mezhe, o ējē e Jesús c'ü sö rá xiji c'ü bëpjä Adán. Angueze, Mzhocjimi c'ü. Nguec'ua sö ra tsjacöji rá bübütjogöji na yeje. ⁴⁶ C'ín

cuerpoji c'ü rga ma cārāji co Mzhocjimi, dya nza cja nu ot'ü bübü. Nu ot'ü bübü, ngue nín cuerpoji dya, nu rgá cārāji cja ne xoñijömü. C'ín cuerpoji c'ü rga ma cārāji co Mzhocjimi, ngue c'ü cja ra ch'acüji c'ü. ⁴⁷ C'ü ot'ü nte, je vi 'ñeje cja ne xoñijömü c'ü. Vi t'ät'ätjo co jömü c'ü. C'ü 'na bëzo, je vi 'ñeje a jens'e c'ü. Nguetsjé c'ín Jmugöji c'ü. ⁴⁸ C'ua ja c'o nzi ma cja c'e bëzo c'ü vi t'ät'ätjo co jömü, je xo ga cjazgöji nu. Na ngueje xo jömütjo nín cuerpopogöji. Pero rí tsjagöji dya a jens'e, na ngue rí enh'e ín mü'büji e Jesucristo. Nguet'sua, ja c'o nzi ga cja c'ü tsja a jens'e c'ü ngue ín Jmugöji e Jesucristo, je xo rgá cjazgöji nu. ⁴⁹ Nutscöji o jñuscöji c'ua ja c'o nzi ma cja c'e bëzo c'ü vi t'ät'ä co jömü. Je xo rgá cjatjonu, ra jñuscöji c'ua ja c'o nzi ga cja, nu c'ü vi 'ñeje a jens'e.

⁵⁰ Bübü c'ü rá xi'tsc'öji cjuarma. Co nín cuerpopogöji nu bübüzgöji dya, dya ra sö ra ch'acöji c'ü rá sätc'öji nu ja manda Mzhocjimi. Na ngueje nín cuerpopogöji, bübü ts'ingue, 'ñe o cji nu. Co nín cuerpopogöji, dya sö ra ch'acöji dya c'ü rá sät'äji nu ja dya pje dya'a. Na ngueje nín cuerpopogöji, dya'a nu. ⁵¹ Dyärä'maji. Rá xi'tsc'öji dya o jña, c'o dya ch'unü ro mbärä c'o mi cärä mi jinguä. Dya rá tügöji rí texeji. Pero rí texeji ra pötcüji Mzhocjimi c'ü ja ga cja nín

cuerpogöji. ⁵² 'Ma ra zünü c'ü rguí nguarü trompeta, jo rrü pötcüji. 'Ma cjó c'o c'uijmi a nzhö'ö, dya mezhe nada. Je xo rga cjanu rgá pötcöji. Nuc'ua Mzhocjimi ra tsjapü ra te'e texe c'o ya ndü. Ra bübü ə cuerpoji c'ü nunca ra ndü. Xo 'ñetscöji ri cārāji, nde ra pötcügöji. ⁵³ Ni jyodü ra bübüzgöji 'na cuerpo c'ü dya ra dya'a. Na ngue nín cuerpopogöji nu bübüzgöji dya, ra ndü nu. ⁵⁴ Nín cuerpoji nu bübüzgöji dya, ra ndü y ra dya'a nu. Pero ra zädäzgöji c'ü rí nuevo ín cuerpoji c'ü dya cja ra ndü. Nu'ma, ya rguí zädä 'ma c'e jña c'ü t'opjü a cjava: "Ya ndöpüji e muerte; ya chjotüji c'ü. ⁵⁵ Zö rá tügöji, zö ra dyögüzüji, pero dya ra ndöcüji e muerte. Na ngue, dya rá quejmeji cja t'o", eñe ə jña Mzhocjimi. ⁵⁶ Rí tüji, na ngueje rí cjadi c'o na s'o. Rí cjadi c'o na s'o, na ngue dya rí ne rá ätäji ə ley Mzhocjimi. ⁵⁷ Pero rí unngö 'na pöjö Mzhocjimi. Zö rá tüji, pero ra tsjacüji Mzhocjimi rá tetcjöji na yeje. Na ngue o ndü e Jesucristo c'ü ín Jmugöji va ngötcüji ín nzhunc'öji, cjanu o tetjo c'ua na yeje.

⁵⁸ Rí s'iyats'ügöji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji c'ü dya rí yembeñeji c'ü rguí jyëzgueji Mzhocjimi. Rí sido rí pëpiji na puncjü c'ín Jmugöji. Y rí jñunt'ü in mü'büji c'ü dya

bëvatjo gui pëpqueji angueze.
Na ngue rá tetcjöji na ye.

16

La colecta para los hermanos

¹ Rí xi'tsc'öji ja ga cja o merio c'o rá jmutüji rá pjös'üji c'o o t'i Mizhocjimi c'o cärä a Jerusalén. C'ua ja c'o nzi rvá xipji c'o cjuarma a Galacia, je xo rga cjanu rgui tsjagueji. ² C'ü ot'ü pa nu ngo'o, nzi 'natsc'oji ra xöcü ja nzi merio c'ua ja va unü Mizhocjimi o ndöjö; ra mbë's'i cja o ngumü c'o. Nguec'ua 'ma rá säcjö va ja in cäräji, dya ní jyodü cja rí jmutqueji 'ma c'o merio. ³ Rí juajnëgueji c'o in confiaoji. Nguec'ua 'ma rá säcjö va, rá täji ra möji a ma a Jerusalén. Y rá unüji 'na xiscömü ra ndëdyiji ngue c'ua c'o cjuarma a Jerusalén ra recibidoji anguezeji. Cja rrü möji c'ua, ra ma zogüji c'o merio. ⁴ 'Ma xo ni jyodü rá möcøjme c'o a ma a Jerusalén, ra jogü.

Planes de viaje de Pablo

⁵ 'Na nu pa, rá cjogü cja c'e nación a Macedonia. Cja rrü 'ñe zenguats'üji. Na ngueje ni jyodü rá cjogö a Macedonia. ⁶ 'Ma rá säcjö va ja in cärägueji, xa'ma rá mimiji co nu'tsc'oji yo pa yo rrä së. Nuc'ua 'ma rá pedye, ra sö ri pjöxcöji c'ü rga ma cja 'ñiji. ⁷ Dya ngue c'ü rí ne rá zenguats'üijoji cja rrü ma, iyö. Ne ín mü'bü rá mimiji ja nzi zana, nu 'ma ra dyacö sjëtsi Mizhocjimi c'in Jmuji. ⁸ Xe rá mimigö

ja xe nzi pa a Efeso, hasta 'ma ra cjogü c'e mbaxua Pentecostés. ⁹ Na ngueje ya recibidozüji na jo a Efeso rá ña'a o jña Mizhocjimi, y na puncjü o nte yo rí zopjü. Y xo na puncjü yo nugü na ü.

¹⁰ Xa'ma ra säjä e Timoteo va ja in cärägueji. Nu 'ma ra säjä, rí pjötpüji ngüenda c'ü dya rí tsjapüji ra tseje. Na ngue xo pëpi c'ín Jmugöji c'ü, c'ua ja c'o nzi rgá pëpigö. ¹¹ Dya rí tsjapüji menu c'ü. Nuc'ua, 'ma ra mbedye va, rí pjös'üji ra ma, ngue c'ua ra ma nu ja rí bünc'ö. Na ngueje rí pëtsa ra ma nu. Xo 'ñe c'o cjuarma.

¹² E cjuarma Apolos ró ötü na puncjü ro ëji c'o cjuarma ro 'ñe zenguats'üji. Pero angueze o mama c'ü dya ro ëji c'o cjuarma. Cja ra ejë, 'ma ra mbë's'i tiempo.

Saludos finales

¹³ Nu'tsc'oji rí pjötpüji ngüenda c'ü dya rí tsjaji c'o na s'o. Sido rí 'ñejmeji Mizhocjimi. Rí zëzhiji zö pje rí sufreji. ¹⁴ Texe c'o rí tsjaji, rí s'iyaji yo nin minteji. ¹⁵ Ya in pärägueji, e Estéfanas 'ñe c'o cärä nu ngumü ngue c'o ot'ü o dyätpä o jña e Jesucristo va a Acaya c'o. Anguezeji me pjös'üji yo o t'i Mizhocjimi. ¹⁶ Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí respetaoji e Estéfanas, 'ñe c'o cärä nu ngumü. Xo 'ñe texe c'o je ga cjanu ga pjöste. Rí respetaoji texe c'o pëpji na zëzhi c'o pje nde ma mböste. ¹⁷ Me rí mäcjö. Na ngueje o ma e Estéfanas, 'ñe

e Fortunato, 'ñe e Acaico nu ja rí bünc'ö; o ma zenguazüji. Chjéntjui c'ü ro päjtc'ägueji c'o, na ngue dya sõ rvi möcjeji a manu. ¹⁸ Na ngue c'ü vi möji anguezoji vi ma zocüzögöji 'na jña, nguec'ua dya cja xe rí mbentsc'öji dya. Ni xo ri ngue'tsc'eji, dya cja xe ni jyodü rí mbenzgöji. Nguec'ua rí tsjapüji ngüenda anguezoji, xo 'ñe texe c'o je ga cjanu ga pjöste.

¹⁹ Va bö'tc'ütjoji Cjimi c'o cjuarma texe nu ja jmürüji a ma a Asia. Xo va bö'tc'ütjoji Cjimi e Aquila, 'ñe e Priscila. Xo va bö'tc'üji Cjimi c'o cjuarma c'o jmürü ə ngumü anguezevi. Va bö'tc'ütjoji Cjimi na puncyü anguezoji; ö'tc'üji ra mböxc'üji e Jesucristo c'ín Jmugöji. ²⁰ Va bö'tc'üji Cjimi texe c'o cjuarma. Rí pötqui zenguateji co texe in mü'büji. Na ngue ə t'itsc'eji Mizhocjimi.

²¹ Yo jña yo ni nguarü rgá ma'tc'üji Cjimi, nguezgö e Pablo rí opjügö co ín dyëgö yo.

²² C'o nte c'o dya ne'e e Jesucristo c'ín Jmugöji, jyëzgueji c'o. Xo ra jyëzi Mizhocjimi c'o. Rí mbennc'eji a cjanu, na ngue ra ñej c'ín Jmugöji.

²³ E Jesucristo c'ín Jmugöji ra mböxc'üji. ²⁴ Rí s'iyats'üji na ngue bübü e Cristo Jesús a mbo ín münc'öji. Amén.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS CORINTIOS

Pablo escribe a la iglesia en Corinto

¹ Nutscö e Pablo o juancögö e Jesucristo rá cjagö apóstole, rá zopjü yo nte. Je ga cjanu va ne Mizhocjimi. Nutscöbe e cjuarma Timoteo rí pen'c'öbe ne carta. Nu'tsc'eji o ntetsc'eji Mizhocjimi *in* jmurüji a Corinto c'ü tsja a Acaya *in* ma't'üji Mizhocjimi, ngue'tsc'eji rí pen'c'öbe ne carta. Dya nguextjotsc'eji *in* cáräji a Corinto rí zenguats'ügöbe. Xo 'ñetjo c'o cjuarma c'o cárä c'o 'ñaja jñiñi a Acaya, rí xiqueji ra mbörü Cjimi c'o. ² Rí ötcöbe Mizhocjimi c'ín Tataji, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra sido ra nuc'eji na jo, ngue c'ua ra mäjä in mün'c'eji, dya pje rí mbeñeji.

Sufrimientos de Pablo

³ Me na jo Mizhocjimi, rí unügö na puncjü 'na pöjö. Ngue nu Tata e Jesucristo c'ín Jmugöji. Mizhocjimi me juentsqueji 'ma pje c'o rí sufregöji, na ngue ín Tatagöji c'ü. Y cjacüji rá mäji, na ngue ín Mizhocjimigöji c'ü. ⁴ Mizhocjimi cjacö rá mäjä. Nguec'ua 'ma cjó c'o ra säjä o ndumü, o pje c'o ra sufre, ra sö rá zopjü c'o, ngue c'ua ra mäji. Rá xicöji ja va tsjacö Mizhocjimi rvá mäjä 'ma mi sufregö. ⁵ Me go sufre

e Cristo. Je xo ga cjazgönu, me rí sufregö na ngueje rí pëpcö c'ü. Pero anguezə bübü ín mün'c'ö ngue c'ua me cjacö rá mäjä. ⁶ Ró sufregö rvá zo'c'öji. Pero o 'ñemp'eji libre Mizhocjimi cja c'o na s'o c'o mi cjaji, y me go mäjä in mün'c'eji. 'Ma rí sufregö, Mizhocjimi cjacö rá mäjä. Nguec'ua ra sö rá zo'c'öji 'ma pje c'o rí sufregueji ja c'o nzi rgá sufregö; ra sö rá zo'c'öji ngue c'ua xo rí mäcjeji. Y rí zézhgueji, dya rí jyézgueji Mizhocjimi. Ngue c'ua rí unnc'eji ngüenda, zö rí sufregö, zö cjacö rá mäjä, pero nde ngueje para rá pjöxc'öji. ⁷ Zö rí sufregueji c'ua ja nzi rgá sufregö, pero rí pärägö ra tsja'c'eji Mizhocjimi rí mäcjeji, ja c'o nzi ga tsjacö rá mäcjö.

⁸ Rí negö rí pärägueji cjuarma, ja c'o rvá sufregö ga manu a Asia. Me ró sufregö na puncjü, dya mi pärägö cjo ro huantagö c'o ma s'ëzhi. Ró cijñigö c'ü ro tügö nu. ⁹ O tsjacü Mizhocjimi ró cijñi a cjanu, ngue c'ua ro unnc'ö ngüenda c'ü dya mi sö ro sëchitsjëgö, ngue c'ua ro junt'ü ín mü'bü c'ü ro dyacö Mizhocjimi c'ü rva zézhi. Na ngueje anguezə sö ra tsjapü 'na nte ra bübü na yeje 'ma ya rguí ndü. ¹⁰ Ya ro tügö c'ü me ró sufregö, pero o mböxcö Mizhocjimi. Nguec'ua dya ró tügö. Ngue Mizhocjimi c'ü pjöxcö. Rí pärägö ngueje c'ü ra mböxcö 'ma pje c'o xe rá sufre. ¹¹ Pero

ni jyodü rí dyötcüji na puncjü Mzhocjimi ra mböxcö c'ü. A cjanu 'ma ra mböxcö Mzhocjimi, me na puncjü o cjuarma c'o ra unü 'na pöjö Mzhocjimi.

Por qué Pablo se tardó en ir a Corinto

¹² Me rí mäcjö, na ngueje rí pärägö c'ü na jo rgá zo'c'öji. Xo rí pärägö c'ü na jo rgá zopjügö yo nte, dya rí jodügö c'ü ra ndenngueji co nuzgö. Mzhocjimi me pjöxcö rá minc'ö na jo, 'ñe rá xi'tsc'öji c'ü na cjuana, dya rá xi'tsc'öji o bëchjine. ¹³⁻¹⁴'Ma rí pen'c'eji 'na carta, xo rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, dya rí xi'tsc'öji o bëchjine. Nguec'ua 'ma rí xörügueji, ra sö rí unnc'eji ngüenda pje pjëzhi c'ü rí mangö. Bübüts'üji c'ü na cjuana a'c'ü na cjuana c'o rí xi'tsc'öji. Pero rí te'begö rí mäcoji na jo in texeji. Nutscö rí te'begö rá mä'c'öji c'e pa 'ma ra ëjë e Jesucristo c'ín Jmugöji.

¹⁵⁻¹⁶ Ró cjijñi cja ín mü'bü nu'tsc'eji mi mäcoji mi creozüji. Nguec'ua ró mbeñegö ro 'ñe zenguats'üji, cja rrü magö c'ua a Macedonia. Nuc'ua 'ma ro pedye a Macedonia, ro nzhogü ro 'ñe zenguats'üji na yeje, ngue c'ua rvi mäcjeji na yeje. Nuc'ua ro sö ri pjöxcöji ngue c'ua dya pje ro bëtscö cja 'ñiji 'ma ro magö a Judea. ¹⁷ Pero dya mi sö ro ëcjö c'ua ja nzi rvá mbeñe. Nguec'ua bübüts'üji c'o mama c'ü ró matjö ro ëjë, pero dya

ró cjijñi, ngue c'ua dya rvá cumplegö. Bübüts'üji c'o mama c'ü rí cjagö c'ua ja nzi ga tsja yo nte; mamají c'ü rí mantjo c'ü rá cjagö, zö dya rí cjijñi cjo rá cumple. ¹⁸ Rí xi'tsc'öji, Mzhocjimi cumple c'ü mama. Je xo ga cjazgönu, 'ma pje c'o rí xi'tsc'öji, dya rí cjijñigö 'na jña, cja rrü mangö c'ü 'na jña c'ü ri nan'ño. ¹⁹ E Silvano 'ñe e Timoteo 'ñezgö ró zo'c'öjme ró xi'tsc'öjme ja ga cja c'ü nu T'i Mzhocjimi, c'ü ngue e Jesucristo. Nuc'ü, dya yembeñe o jña c'ü; siempre mama c'ü na cjuana. ²⁰ 'Ma o ëjë e Jesucristo, o zädä c'o ya vi mama Mzhocjimi. E Jesucristo o cumple texe c'o. Nguec'ua rí mangöji me na jo Mzhocjimi, na cjuana texe c'o mama. ²¹ Mzhocjimi ngue c'ü cjacöji rá zëzhgöji, rá sido rá ätpäji o jña e Cristo. Ngue angueze o juancüji. ²² Y o dyacöji o Espíritu o ëjë cja ín mü'n'c'öji; nguec'ua jñetsezgöji c'ü ya ngue o t'izgöji dya c'ü. Bübü ín mü'n'c'öji dya o Espíritu Mzhocjimi, ngue c'ua rí pärägöji c'ü xe ra dyacöji Mzhocjimi c'o me na jo.

²³ Rá xi'tsc'öji jenga dya ró ëcjö a Corinto c'ua ja nzi rvá mangö. Pätcö ín mü'bü Mzhocjimi c'ü na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji. 'Ma ro ëcjö c'o pa c'o rvá xi'tsc'öji, rví jyodü ro huënhc'üji na ngueje c'o ma s'o c'o mi bübü a ndets'üji. Nuc'ua me rvi nzhumügueji 'ma. ²⁴'Ma ro huënhc'öji, dya ro xi'ts'üji c'ü dya in creoji na

jo. Na ngue ya *in* ejmeji e Jesucristo. C'ü rva huënhc'iji, ngue c'ü ro pjöxc'üji xa'ma ri jyëzgueji c'o na s'o, ngue c'ua ri mäcjeji.

2

¹ Ró mbeñegö c'ü dya ro ēcjö c'o pa c'o rvá xi'tsc'öji, na ngueje dya mi negö me ro sentiogö a ndetsc'eji c'ua ja nzi rvá sentiogö 'na nu vez 'ma ró 'ñe zenguats'üji. Na ngueje 'ma ro tō'tc'üji c'ü xe ri cjaji c'o na s'o, me ro sentiogö. ² Nuc'ua ro huënhc'öji, nu'tsc'eji me xo ri sentiogueji 'ma. A cjanu, dya xo ro sö ro mäcjom 'ma. ³ Nguec'ua, dya ró ēcjö. Pero ró pen'c'eji 'na carta ró huënhc'öji, ngue c'ua 'ma ro ēcjö, ya rvi jyëzgueji c'o na s'o. Nuc'ua, dya cja ro sentiogö, ro mäjä co nu'tsc'eji. Na ngueje ró cjijñigö, nu'tsc'eji *in* neji c'ü rá mäcjom. Ma jiyö, dya xo sö rí mäcjeji. ⁴ Ma ró pen'c'eji c'e carta, me ró cjijñi cjo ri jyëzgueji c'o na s'o. Y me ró huëgö. Ma *i* xörügueji c'e carta, me xo *i* sentiogueji. C'ü rvá huënhc'öji, dya nguextjo c'ü ri sentiogueji; xo ngue c'ü ri unnc'eji ngüenda me rí s'iyats'üji.

Perdón para el que había hecho mal

⁵ Me ró sentiogö ín mü'bü, na ngue c'ü vi tsja na s'o c'e cjuarma. Pero dya nguextjogö ró sentiogö, xo 'ñetsc'eji. ⁶ Nu'tsc'eji *i* ñagueji *i* castigaoji c'e cjuarma. Ya na jo, dya cja ni jyodü pje xe

rí tsjapüji c'e cjuarma. ⁷ C'ü rí tsjagueji dya, rí perdonaoji na ngueje ya nhogü o mü'bü. Y rí zopjüji na jo'o ngue c'ua ra mäjä. Ma jiyö, ra tögü o mü'bü c'e cjuarma rgá sentio na puncjü. ⁸ Rí ö'tc'üji rí recibidoji na yeje dya c'e cjuarma, ngue c'ua ra unü nguënda c'ü me *in* s'iyagueji. ⁹ C'ü rvá pen'c'öji c'e carta, ngue c'ü rva pärägö cjo ri tsjagueji c'o rvá xi'tsc'öji rvi castigaoji c'e cjuarma. ¹⁰ Ma cjo c'o rí perdonaojeji, xo 'ñetscö xo rá perdonao. Rá perdonao, na ngueje je ga cjanu ga ne e Cristo c'ü jandgagö. Rá perdonao, ngue c'ua rí unnc'eji ngüenda ni jyodü rá perdonaoji. ¹¹ Ma jiyö, ra ndöcöji e Satanás nu c'ü dya jo. Rí pärägöji, dya ne c'ü dya jo c'ü rá pötca perdonaoji.

Intranquilidad de Pablo en Troas

¹² Ró magö a Troas ró zopjü c'o nte ró xipjiji ja ga cja e Jesucristo c'ín Jmugöji. Y o recibidozüji na jo ró pépcö c'ín Jmuji rvá zopcjöji. ¹³ Mi te'begö mi cjuarmaji e Tito ro zät'ä a Troas rvi 'ñeje cja *in* jñiñigueji a Corinto. Pero dya go zät'ä. Nguec'ua me mi mbentsc'öji pje mi cjagueji. Nguec'ua rvá ēzhë c'o cjuarma a Troas, ró ma c'ua a ma a Macedonia; xa'ma je ro chjégöbe nu e Tito.

Victoriosos en Cristo

¹⁴ Rí unügö 'na pöjö Mizhøjimi. Na ngue bübü ín mü'n'c'ö e Jesucristo, pjöxcö

Mizhocjimi. Nguec'ua pedye na jo ín bëpjigö, zö pje c'o ri cjagö zö ri sufregö. Zö ja c'o ri sät'ägö, rí xipjigö yo nte ja ga cja e Jesucristo. Nguec'ua ga inch'i o jña e Jesucristo texe cja ne xoñijõmü, nzi ga inch'i o nguichjünü texe cja 'na ngumü. Nguec'ua na puncjü c'o ya mbärä e Jesucristo.

¹⁵ Yo nte me püns'üji na quijmi o nguichjünü. Je xo ga ciatjonu, me mäjä Mizhocjimi, na ngueje rí xipji yo nte ja ga cja e Jesucristo. Je ga cjanu ga ne Mizhocjimi rá cjagö, zö bëbü c'o ra dyätpä o jña e Cristo nguec'ua ra jogü o mü'büji, zö bëbü c'o dya ra dyätpä o jña nguec'ua dya ra jogü o mü'büji. ¹⁶ Rí zopjü yo nte. Nu c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, ra bëbüjtjo c'o. C'o dya ra 'ñench'e o mü'bü, ra ndü c'o, dya ra salvaji. Nguec'ua me na sjü'ü ne bëpji. ¿Ja rga cumplegö nu? ¹⁷ Cärä na puncjü c'o xöpü o nte, nan'ño ga jíchiji o jña e Jesucristo, cjadi ra ndöji o merio. Nutscö, dya ga cjanu rgá jizhgö. Rí xipji yo nte c'ü na cjuana ja ga cja e Jesucristo. Ngue Mizhocjimi c'ü o juancügö c'ü xo jandgagö ja rgá cjagö ne bëpji. Y pjöxcö e Jesucristo c'ü bëbü ín mün'c'ö.

3

El mensaje del nuevo pacto

¹ Na ngue c'o cja rvá xi'tsc'öji, bëbü c'o ra mama: "Ndo cjapütsjé na nojo e Pablo, me cjapü c'ü me na

jo ga xöpüte", ra 'ñeñeji. C'o nan'ño ga xöpü, tjëji o carta de recomendación. Nguec'ua gui recibidogueji c'o. A poco in cjijñiji xo ni jyodü rá tjëgö 'na carta de recomendación rá jí'tsc'öji, ngue c'ua rí recibidozgöji na yeje. A poco in cjijñiji ni jyodü rí dyacöji 'na carta de recomendación rá jíchi c'o 'ñaja cjuarma, ngue c'ua xo ra recibidozüji.

² 'Ma ró zo'c'öji, i 'ñench'e in mün'c'ëji e Jesucristo. Rí pärägö c'ü rí mbëpjigö cja Mizhocjimi. 'Ma cjó c'o xo ra unü ngüenda ja vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, xo ra mbäräji 'ma c'ü rí mbëpjigö cja Mizhocjimi.

³ 'Ma ró xi'tsc'öji o jña Mizhocjimi, e Cristo o tsjapü o zi'ch'i in mü'büji c'o jña. Nguec'ua gui nzhodüji c'ua ja nzi ga ne anguezze. Nguec'ua in chjëntceji 'na carta de recomendación, ngue c'ua ra unü ngüenda yo nte c'ü rí mbëpjigö cja Mizhocjimi. Nu o jña Mizhocjimi, dya jñu'sc'üji co o tinta; ngue o Espíritu Mizhocjimi o tsjapü o zi'ch'i in mü'büji. Mi jinguä 'ma o dyacöji Mizhocjimi c'o o mandamiento, o jñu's'ü cja laja c'o. Pero nudya, je ngue a mbo cja in mü'büji nu ja jü's'ü dya o jña.

⁴ Na ngue pjöxcö e Jesucristo, rí pärägö c'ü sö na jo rá pépcö Mizhocjimi. ⁵ Nutscö, dya sö rá cjatsjégö c'ü na jo. Ngueje Mizhocjimi c'ü dacö poder ngue c'ua sö rá pépcö c'ü. ⁶ O dyacö poder rá pépcö, rá zopjü yo nte rá xipjiji 'na

jña c'ü nuevo c'ü me na jo. C'e jña'a, dya ngue c'o mandamiento c'o o jñu's'üji cja c'o laja 'ñe cja c'o xipjadü; ngueje 'na jña c'ü ra jñu's'ü o Espíritu Mzhocjimi a mbo cja ín mü'n'c'öji. C'o me jodü ra cumple c'o mandamiento, ra ndüji, dya ra salvaji. Pero o Espíritu Mzhocjimi ra dyacöji c'ü rga bübütjoji.

7-8 Mzhocjimi o zopjü e Moisés, o unü c'o laja c'o mi juns'ü c'o mandamiento. E Moisés cjanu o tjënpi c'o nu menzumüji a Israel. Me ma zö ma jya's'ü o jmi e Moisés 'ma o ch'unü c'o mandamiento. Nguec'ua c'o nte, dya mi sö ro jñandbaji o jmi. Zö ma zö o jmi e Moisés, pero ts'ë ts'ë va cambia ngue c'ua mi ma ma tjomü c'ü mi juëns'i. Me ma zö'o 'ma o ch'unü c'o mandamiento, pero xenda na zö 'ma cjó c'o ra xipji yo nte ja ga cja e Jesucristo. Na ngueje 'ma cjó c'o me jodü ra cumple c'o mandamiento, ra ndü 'ma c'o. Pero 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, ra tsja o Espíritu Mzhocjimi ra unü c'ü rguí bübütjo c'o. 9 Me ma zö 'ma o ch'unü c'o mandamiento, pero dya mi cumplegöji. Nguec'ua rvá unnc'öji ngüenda c'ü rí tügöji ín nzhunc'öji. Pero yo jña yo mama ja ga cja e Jesucristo, mamaji ja rgá sö ra perdonaozgöji ra jogü ín mü'büji a jmi Mzhocjimi. Nguec'ua xenda na zö yo jña yo, que na ngueje c'o mandamiento. 10 E zana na

zö ga jñetse, pero 'ma cjijí e jyarü, dya cja zärä na jo e zana. Je xo ga ciatjonu c'o mandamiento. Na zö c'o, pero ya ch'acöji dya 'na jña c'ü xenda na zö. 11 Me ma zö 'ma o ch'unü c'o mandamiento, pero ro zäda 'ma dya cja ro mandazüji c'o. Nguec'ua ne jña nu cja ch'acöji, xenda na zö nu, na ngueje nunca ra nguarü.

12 Rí pärägö c'ü dya ra nguarü ne jña nu. Nguec'ua, dya rí co'bügö ne rí 'naja jña, rí xi'tsc'öji na cjuana texe c'ü ja ga cja. 13 'Ma ra jya's'ü o jmi e Moisés, mi co'bü c'ua o jmi 'na bitu. Mi co'bü o jmi, ngue c'ua c'o nu menzumüji a Israel, dya ro unüji ngüenda c'ü mi ma ma tjomü nu c'ü mi juëns'i. Pero nutscö, dya rí co'bügö ne ri 'na jña; rí xi'tsc'öji na cjuana texe c'ü ja ga cja. 14 C'o nte c'o mi pöji e Moisés, dya unüji ngüenda pje vi ch'unüji c'o mandamiento. C'ua ja nzi va ngo'bü e Moisés c'ü o jmi, je xo ga ciatjonu c'o ín menzumügöjme a Israel hasta yo pa dya. 'Ma xörüji c'o mandamiento, nza cja c'ü ya tsot'ü o ndöji, dya unüji ngüenda ja ga cja. Nguextjo 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, nu'ma, ngue 'ma ra unüji c'ua ngüenda ja ga cja. 15 Jä, hasta yo pa dya, 'ma xörüji o ley c'o o dyopjü e Moisés, tsot'ü o ndöji. 16 Pero 'ma cjó c'o ra nzhogü o mü'bü cja c'ín Jmugöji, dya cja ra tsot'ü 'ma o ndöji, ra unüji c'ua ngüenda c'ü dya ngue c'o mandamiento c'o ra 'ñevgueji

libre cja c'o na s'o; ngueextjo e Jesucristo ra 'ñevgueji libre.
 17 Ngue c'ín Jmugöji c'ü o dyacüji o Espíritu o ējē co nuzgöji. 'Ma rá enh'e ín mün'c'öji e Jesucristo c'ín Jmugöji, c'ü o Espíritu ra dyacöji c'ü dya cja rá sū rga chézhiji a jmi Mzhocjimi.
 18 Nutscöji, dya cja tsot'ü ín chögöji. Nguec'ua 'ma rá sido rá chézhiji cja e Jesucristo c'ín Jmugöji, 'ma rá sido rá unüji ngüenda ja ga cja c'ü me na zö angueze 'ñe me na jo, xo 'ñetsöji ya rguí ma ra pötcüji ín mü'büji c'ü. Nguec'ua ja c'o nzi ga cja angueze, je xo rga cjazgöji nu. Na ngueje c'ü o Espíritu ra pëpji a mbo ín mü'büji.

4

¹ Mzhocjimi o s'iyazögö o dyacö ne bëpji. Nguec'ua, dya rí sügö rgá zopcjö yo nte, ni xo ri tögü ín mün'c'ö. ² Bübü c'o cja na s'o c'ü ix 'na tsetjo. Me päräji ja ga dyonpüji yo nu minteji. Cjapü ñaji o jña Mzhocjimi, pero dya mamají c'ü na cjuana. Pötüji c'e jña ngue c'ua yo nte ra ndeñeji co anguezoji. Nutscö, dya ga cjanu rgá cjagö. Jandgagö Mzhocjimi c'ü rí mangö c'ü na cjuana c'ü ja ix ga cja o jña. 'Ma ra ne ra unü ngüenda yo nte, ra sö ra mbäräji texeji c'ü na cjuana c'o rí xipiji.
³ 'Ma rí xipjigö yo nte ja ga cja e Jesucristo, bübü c'o dya creo c'o rí mangö. Ngueje c'o ya ni ma ra bëzhi o aljma, dya ra salvaji. ⁴ Anguezoji, dya ne ra 'ñench'e o mü'büji e

Jesucristo; ätäji e Satanás nu c'ü dya jo, ätäji nza cja c'ü ri ngue Mzhocjimi. C'ü dya jo, co'tp'ü o ndöji. Nguec'ua 'ma äräji ja ga cja e Jesucristo, dya jya's'ü o mü'büji. Nguec'ua, dya päräji cjo Mzhocjimi e Jesucristo c'ü me na zö.
⁵ Nutscö, dya rí xi'tsc'öji ja ga cjazgö; rí xi'tsc'öji ja ga cja e Jesucristo. Rí xi'tsc'öji ngue ín Jmugöji c'ü. Rí zo'c'öji, na ngueje rí pëpcö angueze rgá pjöxc'öji. ⁶ Mi jinguä 'ma mi bëxõmütjo, o mama Mzhocjimi que ro bübü o jya's'ü. O bübü c'ua jya's'ü. Je xo va ciatjonu, Mzhocjimi o dyacöji o jya's'ü a mbo cja ín mün'c'öji. Nguec'ua rí unnc'öji ngüenda, 'ma rí äräji ja ga cja e Cristo, rí päräji ja ga cja c'ü me na zö Mzhocjimi. Na ngueje e Cristo, xo Mzhocjimi c'ü.

El vivir por la fe

⁷ Yo nte pë's'iji c'o me ni muvi a mbo cja 'na s'äbä, maco dya ni muvi c'e s'äbä. Je xo ga cjazgönu, me ni muvi o jya's'ü Mzhocjimi c'ü bübü ín mün'c'ö. Pero ín cuerpogö, dya ni muvi, dya ga zëzhi. A cjanu ga jñetse c'ü je ngue Mzhocjimi c'ü me na zëzhi, dya nguetscö. ⁸ Bübü 'ma pje c'o nde rí sufregö. Pero me na zëzhi Mzhocjimi, me pjöxcö na puncjü. Bübü 'ma me cjijñi ín mü'bü ja rga cjapü, pero dya tögü ín mü'bü. ⁹ Me jongö yo nte, me ne ra tsjacüji rá sufre. Pero dya jëzguigö Mzhocjimi. Zö bübü 'ma ya ra mbötcöji,

pero xe rí bübüjtjo. ¹⁰ Ja c'o nde rí nzhodügö, me jongöji ja rgá mbötcöji, ja c'o nzi va mbö'tüji e Jesús. Nguec'ua me rí sufregö. Pero Mizzocjimi pjöcügö. Je ga cjanu ga jñetse c'ü bübüjtjo e Jesucristo, y dacü c'ü rgá bübüjtjogö. ¹¹ Nu dya xe rí büntcjö, me jongöji ja rgá mbötcöji, na ngueje rí pëpigö e Jesús. Dya pje ga zëtscö, pero angueze cjacü rá zëzhgö. Je ga cjanu ga jñetse c'ü bübü e Jesús a mbo cja ín mün'c'ö. ¹² Na ngue c'ü rgá zo'c'öji, o dya'c'üji nueva vida, pero rí bübü peligro rá tügö.

¹³⁻¹⁴ T'opjü a cjava ə jña Mizzocjimi: "Ró creo c'ü ró ärä, nguec'ua rvá mangö", eñe. Je xo ga ciazgönu. Rí creogö zö rá tügö, pero ra tsjacö Mizzocjimi rá bübüjtjo na yeje, c'ua ja nzi va tsjapü e Jesús o bübüjtjo na yeje. Y ra zinzgö co nu'tsc'eji, rá ma cäräji cja ə jmi. Nguec'ua rvá zo'c'üji. ¹⁵ Nu yo rí sufregö, ngue para rá pjöxc'öji. Na ngue c'ü rí zo'c'öji, xenda na puncjüts'üji c'o ra unü ngüenda ja ga s'iyazgöji Mizzocjimi. Nguec'ua na puncjü c'o ra unü 'na pöjö Mizzocjimi, ra mamaji c'ü me na nojo angueze, 'ñe me na jo.

¹⁶ Nguec'ua, dya ga tögü ín mün'c'ö. Zö ya ni ma rí titagö, pero pama pama pjöxcö Mizzocjimi, dacö cja ín mün'c'ö c'ü rga zëzhigö. ¹⁷ Yo rí sufregö, nza cja c'ü 'na ts'indajmetjo, chjëntjui c'ü

dya rí sufregö. Na ngueje rí pärägö ra dyacö Mizzocjimi ja c'o me na zö, c'ü dya ra nguarü. ¹⁸ Dya rí cjapü ngüenda yo rí janda cja ne xoñijömü. Rí cjapü ngüenda c'o bübü a jens'e c'o dya rí janda. Na ngueje yo rí janda, ra cjogütjo yo. Pero c'o dya rí janda, ra mezhe c'ü dya ra nguarü c'o.

5

¹ Ma rá tügöji, ra chjorü nu ín cuerpogöji nu rí bübügöji cja ne xoñijömü. Pero rí pärägö ra zädä 'ma ra dyacöji c'ü ri nuevo ín cuerpoji c'ü dya ra chjorü. Ngue Mizzocjimi c'ü ra dyacöji c'ü ri nuevo ín cuerpoji; dya ngue yo nte yo ra dyät'ä. 'Ma ya ri nuevo ín cuerpoji, rá sido rá bübügöji a jens'e para siempre. ²⁻³ Nu dya xe bübü dya ín cuerpogö, me rí sö rgá sufre. Rí negö ra ch'acö c'ü ri nuevo ín cuerpo c'ü dya rá tügö. Na ngueje 'ma rá tügö, ra dya ín cuerpogö, y dya be ri ch'acügö c'ü ri nuevo ín cuerpogö. Cja ra ch'acü a cjanu, 'ma ra ejë na yeje e Jesucristo. ⁴ Nu dya xe bübü dya ín cuerpogö, me rí sö rgá sufre. Pero dya rí negö rá tügö dya. Na ngueje 'ma rá tügö, ra dya'a ín cuerpogö y dya be ri ch'acügö c'ü ri nuevo ín cuerpo. Rí negö ra ch'acö c'ü ri nuevo ín cuerpo, nu dya xe rí bübügö. Ngue c'ua ra pötcügöji nu ín cuerpo nu ra chjorü, ixta ch'acö c'ü ri nuevo ín cuerpo ngue c'ua dya ra chjorü. ⁵ Nguetsjë

Mizhocjimi c'ü o mama ra dyacöji a cjanu. Y ya xipji o Espíritu o ejë o 'ñe bübü cja ín mün'c'öji. Nguec'ua rí pärägöji c'ü xo ra dyacöji c'ü ri nuevo ín cuerpagöji.

⁶ Zö rá tügö, pero dya ra tsja'a, na ngue me mäjä ín mün'c'ö. Nu dya xe rí bübügöji, dya be rí cäräji a jens'e a jmi c'ín Jmugöji. ⁷ C'ü rí mangö, rí enh'e ín mün'c'öji e Jesucristo, zö dya be rí jandgöji dya c'ü. ⁸ Zö rá tügö, pero dya rí sügö. Na ngue rí pärägö nzi rá tügöji, ixtá ma bübügöji a jens'e a jmi c'ín Jmugöji. Zö dya be ri ch'acö c'ü ri nuevo ín cuerpo, pero xenda na jo rá tügö rá ma bübügö a jmi c'ü ín Jmugöji, que na ngue ra mezhe rá sufre rga minc'ö va. ⁹ Zö xe ri bübügö 'ma ra ejë e Jesucristo, zö ya rga tügö, pero dya ra tsja. Me rí jodögö rá cjagö ja c'o nzi ga ne angueze. ¹⁰ Na ngueje rí texeji rá cäräji a jmi e Cristo nu ja ra jñüncöji ngüenda, ngue c'ua ra jñetse ja rvá minc'öji, ngue c'ua angueze ra ngötcöji nzi 'nazgöji texe c'o ró cjaji cja ne xoñijömü. 'Ma rá cjaji ja c'o nzi ga ne angueze, ra ngötcüji 'ma c'o na jo. 'Ma jiyö, dya ra ngötcüji 'ma; ra jñetse c'ü rvá cjaji c'o na s'o.

El mensaje de la paz

¹¹ Rí sügö c'ín Jmugöji, na ngueje rí pärägö ra jñüncü ngüenda c'ü. Nguec'ua rí xipji yo nte ra unüji ngüenda nguetscö 'na xöpüte c'ü na

cjuana. Mizhocjimi pätco ín mü'bü c'ü rí jodü rá xöpügö ja c'o nzi ga ne. Y rí te'begö c'ü xo 'netsc'oji xo rí unnc'oji ngüenda c'ü rí jodü rá xöpügö ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi.

¹² Ró xi'tsc'öji na yeje c'ü nguetscö 'na xöpüte c'ü na cjuana. C'ü rgá xi'tsc'öji yo, dya ngue c'ü rí cjapü na nojo; ngue c'ü rgui pärägueji ja rgui chjünrüji 'ma pje c'o ra xi'tsc'oji c'o na s'o ga xöpüte. Anguezeji mamaji c'ü dya cjuanzgö 'na xöpüte. Na ngueje cjapüji ni muvi 'na nte, 'ma pje c'o pjézhi o 'ma pjéchi ra ña'a na jo; dya cjapüji ngüenda c'ü bübü a mbo cja o mü'bü. Rí xi'tsc'öji yo, ngue c'ua ra sö rí xipiji c'o 'ña xöpüte c'ü na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji.

¹³ ¹⁴ Na ngue c'ü rí mangö c'ü na cjuanzgö 'na xöpüte, bübü c'o xi'ts'iji ya rí locogö. Y mamaji c'ü rí cjapco me na nozü. Pero rí xi'tsc'öji, c'ü rgá mangö na cjuanzgö 'na xöpüte, ngue c'ü rgui jñetse me na nojo Mizhocjimi. Y 'ma rí xi'tsc'öji na jo 'na pjeñe, ngue c'ü rgá pjöxc'öji c'ü. Na ngue c'ü me go s'iayazgöji e Jesucristo, rí unnc'ö ngüenda xo ni jyodü rá s'iayagö yo nte rga zopcjö yo. Na ngueje ró unü ngüenda o ndü angueze c'ü ro tügöji rí texeji; nguec'ua chjéntui c'ü ya ró tügöji.

¹⁵ O ndü por nutscöji rí texeji, nguec'ua 'ma rá enh'e ín mü'büji angueze, rá bübütjoji 'ma. Nuc'ua, dya cja rá cjaji ja c'o rgá netsjëji, rá cjaji dya ja

c'o nzi ga ne anguezze. Na ngueje o ndü por nutscöji, cjanu o bübüütjo na yeje. ¹⁶ Nguec'ua nutscö, dya cja rí cjapü ngüenda zö ja ga jñetse 'na nte, o zö pje ri pjëzhi. 'Ma ot'ü, mi cjapcö dya mi muvi e Jesús, mi cjijñigö c'ü mi nguextjo 'na nte. Pero dya cja rí cjijñigö a cjanu, rí unnc'ö dya ngüenda e Jesús ngueje Cristo c'ü ne ra mama: Vi 'ñeje cja Mzhocjimi. ¹⁷ 'Ma cjo c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Cristo, ya ri nuevo 'ma o mü'bü 'ñe o pjeñe c'ü. Dya cja ri cjijñi nza cja 'ma ot'ü. Tsijijñiji cjuarma, ya ri nuevo rgá nguiñi o mü'bü 'ma c'e nte.

¹⁸ Nguetsjë Mzhocjimi o tsjacöji ya nuevo dya ín mün'c'öji. O ndäjä e Cristo o ejë, o 'ñe ndü por nutscöji, ngue c'ua sö ra nugüji dya na jo Mzhocjimi. Y nguetsjë Mzhocjimi c'ü o dyacö ne bëpji rá xipji yo nte, c'ü ya sö rá chëzhiji dya a jmi Mzhocjimi, na ngue anguezze ya sö ra recibidozüji. ¹⁹ Mzhocjimi o ndäjä e Cristo o ñ ndü por nutscöji rí nteji. Nguec'ua sö dya Mzhocjimi ra perdonaozgöji dya c'o, ra nugüji na jo. O dyacö ne bëpji rá xipji yo nte, c'ü ra sö ra chëzhiji dya a jmi Mzhocjimi.

²⁰ Rí pätpägö e Cristo rgá zopjü yo nte, chjéntjui c'ü ri nguetsjë Mzhocjimi ri ña'a. C'ü ro mama e Cristo, nutscö rí zopjü yo nte co texe ín mün'c'ö, rí xicöji a cjava: "Chëzhgueji dya cja o jmi Mzhocjimi; anguezze ra

recibidots'üji", rí embe yonte. ²¹ E Jesucristo mi ojtjo o nzhubü, nunca mi cja c'o na s'o. Pero Mzhocjimi o tsjapü e Jesucristo o ngötcüji ín nzhunc'öji, nza cja 'ma ri ngue anguezze rví tsja c'o na s'o. O tsja a cjanu Mzhocjimi ngue c'ua 'ma rá enh'e ín mü'n'c'öji e Jesucristo, ra nugüji Mzhocjimi nza cja c'ü nunca rva cjagöji c'o na s'o.

6

¹ Rí pëpcö Mzhocjimi; nguec'ua rí zo'c'öji. In mangueji c'ü in junt'ü in mü'büji que Mzhocjimi nugüji dya na jo. Pero 'ma dya rí tsjaji ja c'o nzi ga ne, nu'ma, 'ñetse c'ü dya cjuana in creoji. ² O mama Mzhocjimi: C'e pa c'ü rvá mangö, ró äjtc'ägöji 'ma i dyötcöji. Ró pjöxc'öji c'e pa c'ü ya rvá mangö ro empç'öji libre, eñe Mzhocjimi. Rí tsijijñiji, ya zädä c'o cjë nu c'o o mama Mzhocjimi. Nudya, ngue dya, sö ra salvats'ejí Mzhocjimi.

³ Rí jodü ja rga minc'ö na jo, ngue c'ua dya ra sö cjo ra zopcügö ra mama: "Dya ga jo yo jña yo xitsköji e Pablo. Dya rí negö yo", ra 'ñeñe. ⁴ Zö pje rí sufregö pero rí sëchcö, dya rí jëzgö ne bëpji. Rí cjagö a cjanu ngue c'ua ra 'märä na jo'o c'ü ngue o mbëpjizü Mzhocjimi. Bübü 'ma pje c'o nde rí sufregö, dya rí pärä ja rga cjapü. Pero rí sëchcö c'o. ⁵ Bübü 'ma jücüji co chirrio. Xo bübü 'ma pantcaji a pjörü.

Xo bëbü 'ma me jmürü yo nte me mamaji pje ra tsjacöji. Pero rí sëchcö c'o. Rí pëpcö Mizophjimi hasta ya me ni mbotjo ín cuë. Nguec'ua rí bëzhi na puncjü ín ch'íjí, y bün'ma dya rí sigö o xëdyi.
⁶ Siempre rí jodügö ja rga cjagö c'o na jo. C'ü rí pärägö ja ga cja Mizophjimi, ngue c'ü rí xipjigö yo nte. 'Ma cjó pje cjacö, rí pësp'iji paciencia. Rí cjagö na jontezgö ngue c'ua rá pjös'ü yo nín mintegöji. Me pjöxcö o Espíritu Mizophjimi ja rgá pëpcö Mizophjimi. Y rí s'iyagö yo nín mintegöji, dya rí cjapütjo que rí s'iyaji. Nujyo, ngue yo ni jñetse c'ü ngue o mbëpjizü Mizophjimi.
⁷ Bübüzgö o poder Mizophjimi; nguec'ua rgá zopcjö yo nte ríxicöji o jña angueze c'o na cjuana. Ya na jozögö dya a jmi Mizophjimi; nguec'ua ya dyacö texe c'ü ni jyongö, ngue c'ua rá tögö o nte ra dyätpäji o jña e Jesucristo, ñe ngue c'ua dya ra ndöcö e Satanás nu c'ü dya jo.
⁸ Bübüzgö 'ma respetaozüji, bëbü 'ma cjacöji c'ü dya ni muvizgö. Bübüzgö 'ma xoscöji o bëchjine, bëbü 'ma mamaji c'ü na jontezgö. Pero rí sido rí pëpcö Mizophjimi rgá zopcjö yo nte. Zö mamaji c'ü rí onpü yo nte, pero rí sido rí xicöji c'ü na cjuana.
⁹ Zö cärä c'o cjacö c'ü dya ni muvizgö, pero bëbü c'o unü ngüenda ngue o mbëpjizgö Mizophjimi. Zö bëbü 'ma ya ngue rá tögö, pero rí jñandaji xe rí bëbüjtjo. Zö

pencö Mizophjimi o ndumü, pero dya cjacü rá tögö.
¹⁰ Bün'ma me rí nzhumügö, pero Mizophjimi cjacö rá mäjä. Zö dya pje rí pë'sc'ö, pero rí xicö yo nte yo jña yo me ni muvi, ngue c'ua ra mbë's'iji c'o na cjuana ni muvi. Dya pje rí pë'sc'ö nzi ga mbë's'i yo nte. Pero rí pë'sc'ö texe c'o na cjuana ni muvi.

¹¹ Mi cjuarmats'üji in cäräji a Corinto, rí xi'tsc'öji texe c'o rí pë'sc'ö cja ín mü'bü, dya pje rí co'bügö ne rí 'na jña. Me rí nets'eji. ¹² In cjijñiji c'ü dya rí netsc'öji. Ngue'tsc'eji, dya in nezgöji. ¹³ Rí xi'tsc'öji dya, nza cja 'na bëzo c'ü zopjü c'o o t'i. Rí ñezgöji ja c'o nzi rgá netsc'öji.

Somos templo del Dios viviente

¹⁴ Dya sö rá 'huech'iji cja 'na yovo 'na nzhünü co 'na burru. Je xo ga ciatjonu, dya sö rí nzhodüji c'o dya creo Mizophjimi rí tsjaji c'ua ja nzi ga tsja anguezeji. C'o na jo, dya sö ra dyoji c'o na s'o. C'o ya bëbü o mü'bü o jya's'ü Mizophjimi, dya sö ra dyoji c'o nzhodü cja bëxömü.
¹⁵ Dya xo sö e Cristo ri 'natjo o pjeñevi e Satanás nu c'ü dya jo. 'Na nte c'ü ya 'ñench'e o mü'bü e Cristo, dya sö ra nzhodüvi c'ü dya ne ra 'ñench'e o mü'bü e Cristo.
¹⁶ Cja c'e templo nu ja ma't'üji Mizophjimi, dya sö ra ndägä o santo. Je xo rga cjatsc'eji nu, dya rí nzhodüji c'o dya ne ra 'ñejme Mizophjimi. Na ngueje ngue o templotsc'eji

dya Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. O mama a cjava:

Rá mimigö a nde anguezoji,
rá nzhodügö co
anguezoji.

Ri nguetscö o Mizhocjimizüji,
y rá cjapcö ín ch'igö c'o,
eñe Mizhocjimi.

¹⁷ Nguec'ua ni jyodü rí tsjaji ja c'o xo nzi va mama Mizhocjimi:

Rí xögüji cja c'o cja'a na s'o,
dya cja rí dyocjeji.

Dya cja rí tsjaji c'o na
s'o. Nguec'ua rá
recibidotsc'öji.

¹⁸ Ri nguetscö in Tatazügöji. Y
rá cja c'öji ín ch'itsc'öji
'ñe ín xunt'itsc'öji, eñe
Mizhocjimi c'ü me na
nojo.

7

¹ Rí s'iyatsc'öji cjuarma;
nguec'ua rí xi'tsc'öji yo. Na
ngue yo o mama Mizhocjimi,
ni jyodü rá xögüji texe cja
c'o na s'o, ngue c'ua ra
ndintsquigöji c'o. Na ngueje
'ma rá cjaji c'o na s'o, ra s'odü
íñ cuerpagöji 'ñe ín mü'büji.
Ni jyodü rá cjaji c'ua ja nzi
ga ne Mizhocjimi, y nguextjo
anguez rá sügöji.

El cambio de actitud de los corintios

² Rí ñezgöji co texe in
mün'c'oji. Dya pje ró cja c'öji
c'ü na s'o ne rí 'natsc'oji. Dya
pje ró xi'tsc'öji c'ü ro s'odü
in mü'n'c'oji ne rí 'natsc'oji.
Dya ró pe'chc'oji bëchjine ne
rí 'natsc'oji. ³ C'ü rvá xi'tsc'öji
yo, dya ngue c'ü rí mangö c'ü
in cijñiji c'ü rvá cja c'öji c'o

na s'o. Ya ró xi'ts'iji c'ü me rí
nets'eji co texe ín mü'n'c'ö. Zö
pje xe rá sufregö, pero rá sido
rá nets'eji hasta rí bëbü rá
tügö co nu'tsc'oji. ⁴ Rí xi'tsc'öji
me rí mä'c'öji. Y rí xipjigö
c'o 'ñaja cjuarma c'ü na jo gui
tsjagueji. Zö me rí sufregö,
pero me rí mäcjö.

⁵ Ma ró sät'ägö a Macedonia,
dya sö ro söya ín pjeñegö,
na ngue mi bëbü c'o pje nde
ma problema. Mi sufregö,
y me mi mbeñe ín mü'n'c'ö.

⁶ Pero Mizhocjimi me cjapü
ra mäjä 'ma cjo c'o ya ni tögü
o mü'bü. Nuc'ü, xo tsjacö ró
mäjä. Na ngueje e Tito o zät'ä
nu ja mi bëbügö. ⁷ C'ü vi
zät'ä e Tito, dya nguextjo c'ü
rvá mäcjö c'ü. Xo ró mäcjö,
na ngue o xitscö e Tito c'ü
vi mäjä anguez 'ma o 'ñe
nuc'oji. O xitscö c'ü me in ne
rí jñandgagöji. O xitscö c'ü me
i nzhumügueji por c'ü vi tsjagueji.
Xo xitscö c'ü me in ne
rí tsjagueji c'o ya rvá xi'tsc'öji.
Nguec'ua xe mas ró mäcjö.

⁸ Me i nzhumügueji 'ma i
xörüji c'e carta c'ü ró pen'c'öji.
Nguec'ua mi cijñigö: "Na
jo, dya ro penpegöji c'e
carta", rí eñetsjégö. Pero rí
pärägö dya, dya go mezhe
vi nzhumügueji. Nguec'ua rí
mäcjö ró pen'c'öji c'e carta.
⁹ C'ü rgá mäcjö, dya nguextjo
c'ü vi nzhumügueji. Rí mäcjö
na ngueje i nzhumüji c'ua
ja nzi va ne Mizhocjimi, i
nzhumüji cjanu o nzhogü
in mü'n'c'oji cja Mizhocjimi.
Nguec'ua ixi jñetsetjo c'ü
dya ró cja c'öji na s'o 'ma ró

pen'c'öji c'e carta. ¹⁰ Ma cjo c'o ra nzhumü ja c'o nzi ga ne Mzhocjimi, ra nzhogü o mü'bü ra salva. Y dya ra yembeñe c'e nte c'ü xe ra nzhogü cja c'o na s'o. Na puncjü o nte c'o nzhumü, pero dya nzhogü o mü'büji cja Mzhocjimi. Nguec'ua ra ndüji, dya ra salvaji. ¹¹ Nu'tsc'oji i nzhumügueji ja c'o nzi va ne Mzhocjimi; nguec'ua me in ne ri tsjaji dya c'o na jo. Dya mi cjapqueji ngüenda c'o na s'o c'o mi bübü a ndetsc'oji. Pero 'ma i xorügueji c'e carta, ix i tsjapüji ngüenda. Y mi negueji ro pärägö c'ü ja ma cja, c'ü dya i pë'sc'oji in s'ocügueji in texeji. Me xo i s'ogueji c'ü vi tsja na s'o 'na cjuarmatsc'oji. Me xo i sügueji. Me xo mi ne ri jñandgagöji, ri xitscöji c'ü in ne ri dyätcägöji. Xo i castigaoji c'e cjuarma na ngue vi tsja na s'o. I tsjaji texe c'o ró xi'tsc'oji; nguec'ua dya cja pje sö'o pje xe rá xi'tsc'oji dya. ¹² Ró pen'c'öji c'e carta, ró xi'tsc'oji ri castigaoji c'e cjuarma c'ü vi tsja na s'o. Xo mi juentsegö nu c'ü vi tsjapüji na s'o. Pero c'ü xenda mi cjijñigö, ngue'tsc'oji. Ró pen'c'oji c'e carta ngue c'ua ri unnc'oji ngüenda c'ü ix na cjuana in nezeji a mbo cja in münc'oji, 'ñe in ne ri dyätcäji. Je a cjanu va ne Mzhocjimi.

¹³ Nguec'ua rí mäcjö dya, dya cja pje rí mbeñe dya. Y mas rí mäcjö, na ngueje ya xo vi mäjä e Tito. Ma o ejë e Tito o 'ñe nuc'oji, i recibidoji

in texeji; nguec'ua dya cja pje xo mbeñe dya c'ü. ¹⁴ Ante c'ü ro ejë e Tito ro 'ñe zenguats'üji, ya rvá xicö que ri dyätcäji. Y dya ró bëzhgö in tsegö. Na ngue i dyätcäji. Nguec'ua na cjuana c'o ró xipji e Tito. Je xo ga ciatjonu, texe c'o rí xi'tsc'oji, na cjuana c'o. ¹⁵ E Tito, me nets'oji na puncjü, na ngueje mbeñe ja c'o vi recibidogueji angueze. Me i sügueji 'ma i dyäräji c'ü o xi'ts'iji. Me i dyätäji c'ü. ¹⁶ Me rí mäcjö, rí pärägö que ri tsjagueji na jo.

8

Dando generosamente

¹ Rí ne rá xi'tsc'oji cjuarma, c'o o tsja c'o cjuarma c'o jmurü cja c'o jñiñi c'o tsja a manu a Macedonia. Mzhocjimi o ñünbü o mü'bü c'o cjuarma a Macedonia ra mbös'üji c'o cjuarma a ma a Judea c'o pje ni jyodü. ² C'o cjuarma a Macedonia me go sufreji o prueba, pero me go mäji na puncjü. Nguec'ua va tsja anguezeji o jmutüji o merio ra mbenpeji c'o cjuarma a Judea. O jmutüji co texe o mü'büji zö dya pje xo teme anguezeji. ³ Rí xi'ts'iji c'ü na cjuana. Anguezeji o tsjaji mas posible o jmutüji o t'opjü c'ü o söji. Anguezetsjëji o ne o jmutüji. ⁴ O dyötcöji na puncjü c'ü xo ro sö anguezeji ro mbös'üji c'o 'ñaja jñiñi rvá mbenpeji o merio c'o cjuarma a Judea. ⁵ Ya mi te'begö c'ü ro tsja anguezeji ro mbös'üji o merio. Pero

dya ngueextjo c'ü o tsjaji. Ot'ü o unüji o mü'büji c'in Jmugöji ro dyätäji c'ü, 'ñezgö xo ro dyätcägöji. Na ngue je va cjanu va ne Mzhocjimi. ⁶ Nguec'ua ró xipji e Tito ra ëjë ra 'ñe cjuatü c'e bëpji c'ü o mbürü a ndetsc'ej. Na ngue 'ma mi bübü e Tito co nu'tsc'ej, o xi'tsc'ej c'ü na jo ri jmutqueji o merio ri pjösc'ej c'o cjuarma a Judea. ⁷ Na jo gui 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo. In päräji na jo o jña Mzhocjimi, y in päräji ja gui zopjüji na jo yo nte. Me in jodü rí tsjaji c'o na jo. Me xo in nezeji. Ja c'o nzi gui tsjaji texe yo na jo, xo rí pjös'üji c'o cjuarma a Judea. ⁸ Nujyo, dya xtí mandats'üji yo. Nguextjo c'ü rí unnc'ej ngüenda ja ga tsja c'o cjuarma a Macedonia me jodü ra mbös'üji c'o cjuarma a Judea. Nguec'ua je xo rgui tsjagueji a cjanu. A cjanu ra jñetse c'ua na jo, c'ü na cjuana in nezeji. ⁹ In pärägueji ja va s'iayazgöji e Jesucristo c'in Jmugöji. Nutscöji, dya pje mi muvizgöji cja o jmi Mzhocjimi. E Jesucristo me ni muvi; nuc'ü, ixmi bübüvi Mzhocjimi c'ü. Pero o ëjë cja ne xoñijõmü nza cjazgöji rí nteji, me go tsjapüji dya ni muvi c'ü. Nguec'ua me ni muvizgöji dya cja jmi Mzhocjimi.

¹⁰ A cjë'ë mi negueji ri pjös'üji c'o cjuarma a Judea; nguec'ua vi jmutqueji ja nzi o merio. Rí cjjñigö, na jo rí cjuatüji c'ü i pjürügueji.

¹¹ C'ü ya i pjürüji, nudya rí cjuatüji co texe in mü'büji ja c'o nzi vi pjürüji. Rí pjös'üji c'o cjuarma c'ü mas ra sötsc'ej. ¹² 'Ma rí unügueji co texe in mün'c'ej, ra mäjä 'ma Mzhocjimi. Mzhocjimi dya te'be rí unügueji c'o dya in pë's'iji, ngueextjo c'o sötsc'ej.

¹³ Rí negö rí pjösc'ej c'o cjuarma a Judea. Pero dya rí tsjopqueji rgui unüji o merio. 'Ma ga cjanu, ngue'tsc'ej me rí sufregueji c'o rgui jyodüts'üji. ¹⁴ Rí pjösc'ej ngue c'ua anguezoji ra mbë's'iji algo, 'ñetsc'ej xe xo rí pë'sc'ej algo. Nu'tsc'ej xenda in pë'sc'ej dya; nguec'ua rí unügueji c'o ni jyodüji anguezoji dya. 'Ma ra zädä 'ma xenda ra mbë's'iji anguezoji, ra sö anguezoji ra dya'c'ej c'o rgui jyodüts'üji. Nguec'ua nde rí pë'sc'ej algo in texeji. ¹⁵ Mbeñjeji ja c'o nzi ga t'opjü cja o jña Mzhocjimi. Je mama a cjava: "Nu c'o na puncjü va jñüs'ü c'o maná, dya pje go mboncjü c'o. Nu c'o dya nda jñüs'ü, xo zötjo c'o, dya pje go bëzhi c'ü ro ziji."

Tito y sus compañeros

¹⁶ Rí unügö 'na pöjö Mzhocjimi. Na ngueje o 'ñünbü o mü'bü e Tito me xo ne'e c'ü rí tsjagueji a cjanu yo na jo. ¹⁷ 'Ma ró xipji e Tito ra 'ñe xi'ts'iji rí pjös'üji c'o cjuarma a Judea, me go mäjä va dyätcägö. Ya xmi ne e Tito ra 'ñe nuc'ej. Na ngue me ne'e ra 'ñe mböxc'üji.

¹⁸ Rá xipji e Tito ra ëji yeje cjuarma. 'Na c'o cjuarma c'o ra ëji e Tito, me nädäji texe nu ja jmürü yo cjuarma. Na ngueje cja'a c'e cjuarma me zopjü yo nte, me xipjiji ja ga cja e Jesucristo. ¹⁹ C'o congregación o juajnüji c'e cjuarma rá ma sopcöjme c'o merio c'o cjuarma a Judea 'ma rí cjuarü rí jmutqueji. Nguec'ua 'ma rá ēcjöjme ja nzi cjuarma c'o tsja a Macedonia rá sācjöjme va a Corinto, ya rgui jmutqueji c'o merio. Nguec'ua rá möcjöjme c'ua c'e cjuarma a ma a Judea, rá pjös'üji c'o merio. A cjanu ra jñetse c'ü me na jo Mzhocjimi. Xo ra jñetse c'ü me in ne rí pjösc'oji c'o. ²⁰ Rá möcjöjme c'e cjuarma ngue c'ua dya ra jyäxcöji c'o merio c'o na puncjü c'o rrü pjös'üji c'o cjuarma a Judea. ²¹ Pärä c'ín Jmugöji c'ü dya rá tjörügö c'o merio. Pero rá möcjöjme c'e cjuarma. 'Ma jiyö, 'na ra mamaji c'ü ró tjörügö c'o merio.

²² C'e cjuarma c'ü ra ëji e Tito 'ñe c'e cjuarma c'ü cja ró xi'ts'iji, na jonte c'ü. Na puncjü rvá sögö c'e cjuarma; nguec'ua rí pärägö me jodü ja rgá tsja c'o na jo. Nudya, me ne'e angueze ra 'ñe zenguats'üji, na ngueje pärä c'ü rí tsjaji na jo. ²³ Nu'tsc'oji, 'ma cjó c'o ra dyönnnc'oji: "¿Pje pjëzhi e Tito?", ra 'ñentsc'oji, rí xipjigueji: "Ngue o dyojui e Pablo nu pëpjivi. Anguezevi pjöxcöjme", rí 'ñembeji c'o. 'Ma cjó c'o ra dyönnnc'oji c'ü pje

pjëzhi c'o yeje cjuarma c'o ra ëji e Tito, rí xipjiji ngueje c'o vi juajnü c'o congregación. Rí xipjiji c'ü pëpjivi na jo cja Mzhocjimi; nguec'ua ga unü ngüenda yo nte c'ü me na nojo e Cristo. ²⁴ C'o cjuarma c'o ra 'ñe zenguats'üji, rí xicöji c'ü in cjagueji na jo. Rí recibidogueji na jo c'o cjuarma. A cjanu ra jñetse c'ü in s'iylagueji c'o. Ra mbärä c'ua c'o cjuarma cja c'o 'ñaja congregación c'ü na cjuana c'o rí xicö anguezeli c'ü in cjagueji na jo.

9

La colecta para los hermanos

¹ Zö rí xi'tsc'oji cja ne carta ja rgui pjösc'oji o merio c'o cjuarma a Judea, pero dya ni jyodü rí xi'ts'iji. ² Na ngueje rí pärägö in ne rí pjös'ügeji. Rí xipjigö c'o cjuarma a ma a Macedonia ja gui tsjagueji nu'tsc'oji in menzumüji a Corinto c'ü tsja a Acaya. Rí xicöji a cjava: "C'o cjuarma a ma a Acaya, ya bübüji dispuesto ra mbös'üji o merio c'o cjuarma a Judea. Ndeze a cjë'ë, neji a cjanu", rí embeji. Nguec'ua me xo ne o mü'bü c'o cjuarma a Macedonia xo ra mbös'üji c'o cjuarma a Judea. ³ Ró xipji c'o cjuarma a Macedonia c'ü rí pjösc'oji o merio c'o cjuarma a Judea. Nguec'ua rá xipji e Tito 'ñe c'o yeje cjuarma ra ëji, ngue c'ua rí pjürü rí jmutqueji c'o merio. 'Ma dya rí jmutügueji, ra mama c'o cjuarma a ma a Macedonia c'ü dya cjuana c'ü

ró xicöji. ⁴ Na ngueje 'ma rá ēcjöjme ja nzi o cjuarma c'o tsja a Macedonia rá säcjöjme va a Corinto, 'ma ra chö'tc'eji anguezeli c'ü dya be ri jmutqueji o merio, rá bëzhgö ín tseje 'ma. Na ngue me rí mäjä rgá xipji c'o cjuarma a Macedonia c'ü rí pjösc'eji c'o cjuarma a Judea. Xo ñetsc'eji xo rí tsegueji 'ma. ⁵ Nguec'ua ró cjijñigö c'ü mi jyodü ro xipji e Tito 'ñe c'o ra dyozi, ra ëji ante c'ü rá ēcjöjme c'o cjuarma c'o tsja a Macedonia. Ra xi'tsc'eji ja rgui jmutqueji c'o merio c'o ya i mangueji ri pjösc'eji c'o cjuarma a Judea, ngue c'ua 'ma rá säcjöjme c'o cjuarma c'o tsja a Macedonia, ya ri quixtjo c'o merio. 'Ma rí unügueji o merio, dya rí tsijjñigueji c'o in meriogueji. Rí unüji co texe in mü'büji.

⁶ 'Ma rí unügueji in merioji, rí mbeñei yo rá xi'tsc'öji dya: C'ü ts'inguilëtjo o ts'indéchjö ra ndujmü, ts'inguilëtjo o tjö ra xenze c'ü. C'ü na puncjü o ts'indéchjö ra ndujmü, na puncjü o tjö ra xenze c'ü.

⁷ Rí unügueji ja c'o nzi va nguijñi in mü'bügueji nzi 'natsc'eji. Dya rí sentio rgui unüji. Dya xo rí unüji nza cja c'ü ri cja'c'üji a fuerza. Mizzhocjimi me ne'e nu c'ü me mäjä ga unü. ⁸ Me na zëzhi Mizzhocjimi, sö ra dya'c'eji texe c'o na jo, ngue c'ua rí pë'sc'eji na puncjü, dya ra bë'ts'iji. Nguec'ua ra sö rí pjösc'eji c'o pje ni jyodü. ⁹ Ra sö rí tsjaji c'ua ja nzi ga mama o jña Mizzhocjimi c'ü t'opjü a

cjava:

'Ma cjó c'o ra mbös'ü yo nu minteji c'o pje rguí jyodüji, siempre ra mbë's'i 'ma c'ü, ngue c'ua ra sö ra sido ra mbös'ü yo nu minteji.

¹⁰ Mizzhocjimi dacüji o semilla rá tujmüji. Xo dacüji c'o pje rá siji. Je xo rga ciatjonu ra dya'c'eji texe c'o ni jyodüts'üji, y mas ra dya'c'eji. A cjanu ra sö rí tsjagueji rrü jontetsc'eji rí pjösc'eji yo nin mintegueji. ¹¹ Ra dya'c'eji Mizzhocjimi c'o na jo, ngue c'ua rí pjösc'eji na jo c'o nin cjuarmagueji. Nguec'ua 'ma rá ma sopcöjme o merio c'o cjuarma, anguezeli ra unüji na puncjü 'na pöjö Mizzhocjimi. ¹² C'ü rgui pjösc'eji c'o cjuarma a Judea, na jo c'ü. Na ngueje pje c'o ni jyodüji anguezeli. Pero c'ü xenda ni muvi, ngueje c'ü ra tsja anguezeli ra unüji na puncjü 'na pöjö Mizzhocjimi na ngue vi pjösc'eji c'o. ¹³ In mangueji c'ü in ätqueji o jña e Cristo. 'Ma rí pjösc'eji c'o cjuarma a Judea, ra unüji 'ma ngüenda na cjuana in ejmeji e Jesucristo, ra mamaji me na nojo Mizzhocjimi. Ra mamaji me na nojo Mizzhocjimi por c'ü vi pjösc'eji na jo anguezeli, 'ñe in pjös'üji 'ma cjó c'o pje ni jyodü.

¹⁴ Anguezeli ra mbents'eji ra dyö'tc'eji Mizzhocjimi. Na ngueje me go ñünncc'ü in mün'c'eji Mizzhocjimi i pjös'üji. ¹⁵ Dya rí jünji jña ja rga unüji na jo 'na pöjö Mizzhocjimi. Na ngue

o dyacöji c'ü me ni muvi c'ü
ngueje e Jesucristo c'ü o ējē
cja ne xoñijõmū por nutscöji.

10

La autoridad de Pablo como apóstol

¹ Nutscö e Pablo rí xi'tsc'öji
rí dyätcägöji. Pero c'ua ja
nzi ma cja e Jesucristo, je xo
ga cjazgönu, dya rí cjapcö na
nojo rgá zo'c'öji, y rí bübü
dispuesto rá perdonaotsc'öji.
Bübütsc'oji c'o mama me rí
sū rgá zo'c'öji 'ma rí bübü
co nu'tsc'oji, pero c'ü me rí
huënhc'öji na zézhi 'ma rí
pen'c'öji 'na carta. ²Bübüts'üji
c'o pëzhi que rí cjatsjégö ne
bëpji nza cja 'na nte c'ü dya
creo Mizophjimi. Rí ö'tc'öji
rí dyätcäji in texeji. 'Ma
jiyö, ya ró cijjñigö, 'ma rá
'ñe zenguats'üji, rá huënh'i
na zézhi c'o mama rí sū rgá
zo'c'öji. Dya rá sügö. ³Rí
ntetjogö, pero c'ü rgá zo'c'öji,
dyá nza cja ga zo'c'üji yo
nte yo dya pärä Mizophjimi.
⁴ Cja ne bëpji nu rgá pëpcö
Mizophjimi, dya rí cijjñitsjégö
ínpjeñeja rga zopjü c'o mama
dyá cjuana o jña Mizophjimi;
Mizophjimi dacö o poder. ⁵Yo
nte, me cijjñitsjéji o pjeñe
ga tsjapüji na nojo. Me üji
yo jña yo mama ja ga cja
Mizophjimi. Pero co o poder
Mizophjimi rí zopcjöji, ngue
c'ua na puncjü c'o jëzi c'e
pjeñe c'ü cijjñiji, cja na dyätäji
c'ua e Cristo. ⁶Nguec'ua
nu'tsc'oji rí dyätcägöji. C'o
dyá ra dyätcägö, ya rí bübü rá
castigaogö c'o.

⁷ Bübü c'o cijjñitsjé c'ü
mbëpjiji cja Mizophjimi, y
mamaji c'ü dya ngue o
mbëpjizü c'ü. Nu'tsc'oji in
creogueji c'o, na ngue dya
in pätپäji o mü'büji. Bueno,
'ma cój c'o mama ngueje o
mbëpjiji Mizophjimi anguezeki,
ni jyodü xo ra unüji ngüenda
nutscö xo rí mbëpjigö cja
Mizophjimi. ⁸Nguetsjé c'ín
Jmugöji o dyacö poder rá
cjagö ne bëpji. Ne bëpji,
dyá ngue c'ü rá xōcüts'üji;
ngueje c'ü mas rí 'ñeje meji e
Jesucristo. Zö xe rá xi'tsc'öji
c'ü ja ga mbëtscö na nojo,
pero na cjuana. Dya cój sö
ra mama c'ü dya cjuana yo
rí mangö c'ü rga bëzhgö ín
tseje. ⁹Ixtí unnc'oji ngüenda,
c'ü rgá pen'c'öji o carta, dya
ngue c'ü rgui sügueji. ¹⁰C'o
xöpüte xi'tsc'oji a cjava: "E
Pablo 'ma pen'c'oji o carta,
me huënhc'iji na zézhi nza
cja c'ü ri pë's'i o poder. Pero
'ma bübü co nu'tsc'oji c'ü, dya
huënhc'oji a cjanu. Y dya
ña na jo", ents'oji c'o xöpüte.
¹¹ C'o xi'tsc'oji a cjanu, ni
jyodü ixta unüji ngüenda, 'ma
rá ēcjö co nu'tsc'oji rí bübü rá
castigaots'üji c'ua ja nzi rgá
mangö cja yo carta 'ma dya rí
bübü co nu'tsc'oji.

¹² C'o xöpüte, me ma-
matsjéji c'ü me na jo ga
jizhiji. Cijjñitsjéji que na jo
ga xöpunteji, na ngue nde
dyotji ga jizhiji. Pero dya
ni muvi c'ü ni jyëtsitsjéji a
cjanu. Nutscö, dya rá mangö
cjo nda na jozgö que na
ngue anguezeki. ¹³Dya rá

Pablo y los apóstoles falsos

cjapütsjëgö a cjanu na nojo. C'ü rá mangö, ngueextjo c'ü ja va cja va dyacö Mizhocjimi ne bëpji nu rgá zopcjö yo nte. Ngue angueze o dyacö ró 'ñe zo'c'öji. ¹⁴ Nguetskö ot'ü ró 'ñe xi'tsc'öji ja ga cja e Cristo. Nguec'ua rí pë'sc'ö derecho rá zo'c'öji; nu'tsc'eji ni jyodü rí dyätcägöji. ¹⁵ Dya rí cjagö ja c'o ga tsja c'o xöpüte. Anguezeji pöji nu ja ya vi ma'a c'ü 'naja vi ma zopjü yo nte. Cjapüji na noji nza cja 'ma ri nguetsjë anguezeji ot'ü vi zopjüji yo nte. Rí te'begö rí 'ñejmeji na jo Mizhocjimi. A cjanu ra sö rá magö cja c'o 'ñaja jñiñi ja c'o nzi va dyacö Mizhocjimi rá ma pëpji. ¹⁶ Rá magö cja c'o jñiñi c'o mas na jë, rá ma xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Y 'ma rá sät'ägö nu ja ya mbürü o creoji ọ jña Mizhocjimi, dya rá onpü yo nte, cja rrü mangö: "Na puncjü o nte va yo ya ndenngue co nuzgö", rá eñegö, iyö. Na ngue ri ngue c'ü 'na cjuarma c'ü ya vi pjütü c'e bëpji.

¹⁷ Ma cjó c'o ra mbëpi na jo Mizhocjimi, dya ni jyodü ra mama: "Nutscö ró cjagö ne bëpji." C'ü ni jyodü ra mama: "Mizhocjimi o mböxcü ró pëpjigö ne bëpji", ra'ñeñe. ¹⁸ Zö ra mama 'na nte: "Me na jozgö", ra'ñeñe, pero dya ngue c'ü ni jñetse cjo na jo. Pero 'ma mama Mizhocjimi c'ü na jo 'na nte, ix na cjuana na jo 'ma c'ü.

¹ Xa'ma rí pë'sc'ëji paciencia co nutscö c'o xe rá xi'tsc'öji. Na nguec'ü rí cjapkö me ni muvi ne bëpji nu rgá zopcjö yo nte, bübü c'o ra mama que rí locogö, dya rí ö'tc'öji rí pëscöji paciencia c'o xe rá xi'tsc'öji. ² 'Na bëzo me pjörü c'ü nu xunt'i, ngue c'ua 'ma ra chjüntpü c'ü ọ xunt'i, dya be ri chjëvi o bëzo. Nguec'ua ngueextjo c'ü nu xira ra dyojui. Je xo ga cjazgö nu, me rí pjö'c'öji c'ua ja nzi ga mbö'c'ëji Mizhocjimi. Rí negö ngueextjo e Cristo rí ñegueji. ³ C'e c'ijmi o dyonpü e Eva, mi cjapü mi xipji c'o na cjuana pero iyö. Je xo ga ciatjonu, rí sügö 'na cjó c'o ra dyon'c'üji ra s'onnec'üji in pjeñej; nguec'ua dya cja rí ñegueji e Cristo co texe in mün'c'ëji. ⁴ Ró xi'tsc'öji ja rgá sö e Jesús ra 'ñevgueji libre cja c'o na s'o; nguec'ua vi creogueji. Y Mizhocjimi o dya'c'ëji c'ü ọ Espíritu o ejë cja in mün'c'ëji. Pero bübü o xöpüte c'o va ëtsjë c'o nan'ño ga zo'c'üji. Maco in pësp'iji paciencia anguezeji, xo ni jyodü rí pëscöji paciencia yo rí xi'tsc'öji. ⁵ Anguezeji cjapüji me na noji, mamaji c'ü ngue anguezeji ọ apóstole e Jesucristo. A poco in cijñiji c'ü xenda na nojo anguezeji que rá ngueetskö. ⁶ Anguezeji mamaji c'ü dya zö rgá ñagö. Zö ga cjanu, pero rí pärägö na jo yo rí xi'tsc'öji. In pärägueji c'ü rí pärägö na jo. Na ngueje 'ma ró zo'c'öji, dya ró co'bügö

ne rí 'naja jñā.

⁷ 'Ma ró xi'tsc'öji o jñā Mizophjimi, dya ró jüngö c'o mi dacöji. A poco in cjijñiji c'ü rvá cja na s'o, na ngue dya ró jün'c'üji. Nu c'ü rvá zo'c'öji, dya ngue c'ü pje ro jün'c'üji; ngueje c'ü rví muvitsc'eji a jmi Mizophjimi. ⁸ Ró jüngö c'o merio c'o o dyacö c'o cjuarma cja c'o 'ñaja congregación. Nguec'ua o sö ró xi'tsc'öji o jñā Mizophjimi. ⁹ 'Ma mi bübü co nu'tsc'eji, 'ma pje c'o mi bëtscö, dya ró ötü ne ri 'natsc'eji. Pero c'o cjuarma a ma a Macedonia o ndäji c'o o ejë o 'ñe zocüzügöji c'o mi jyodüzü. Nguec'ua dya ró jün'c'üji, dya pje xo rá jün'c'üji. Na ngueje dya rí negö rí sögueji na jyü. ¹⁰ Bübü e Cristo co nutscö; nguec'ua na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji. Me rí mäcjö na ngueje dya ró jüngö c'o mi dacöji nu'tsc'eji in tsjaji texe a 'ñe a Acaya. Y nunca dya pje rá jün'c'üji. ¹¹ Bübü c'o mama c'ü dya rí nets'egöji, nguec'ua dya rgá jüngö c'o ri dyacöji. Pero pätco in mü'bü Mizophjimi rí nets'eji.

¹² C'o 'ñaja xöpüte, neji c'ü rá jüngö c'o ri dyacöji. A cjanu ra sö ra xi'ts'iji: "Jñanchjaji, e Pablo rí chjéntcjöjme c'ü", ra 'ñeñeji. Nguec'ua, dya rgá jün'c'üji c'o ri dyacöji, dya xo rá jün'c'üji. ¹³ Anguezeji me nzhudüji ga dyonpüji yo nte. Cjapüji c'ü ri ngue o apóstole e Cristo, maco dya juajnü e Cristo anguezeji. ¹⁴ Dya ni jyodü rí tsjijñiji na puncjü c'ü

ni tsja a cjanu anguezeji. Na ngue je xo ga cjanu ga tsja e Satanás nu c'ü dya jo, bün'ma cjapü c'ü ri ngue 'naja c'o o anxe Mizophjimi. ¹⁵ Nguec'ua dya ni jyodü rí tsjijñiji na puncjü c'o xöpüte c'o cjapü ri xi'tsc'eji c'o na jo. Na ngueje anguezeji, ngue o mbëpjí c'ü dya jo. Mizophjimi ra tsjapü ra sufreji, na ngueje cjaji na s'o.

Sufrimientos de Pablo como apóstol

¹⁶ Me rí xi'tsc'öji ja ga mbëtscö na nojo, pero dya rí ma tsjijñiji cjo rí locogö. Zö rí tsjijñiji c'ü rí locogö, pero xe rí pëscöji paciencia c'ü xe rá mangö c'ü ja ga mbëtscö na nojo. Maco in pësp'iji paciencia c'o xöpüte c'o cjapü na nojo. ¹⁷ Dya mandazgöji c'ín Jmugöji me rá mangöji pje pjëtsköji. Pero xe ni jyodü rá mangö c'ü pje pjëtskö, zö rí mangueji rí locogö. ¹⁸ C'o xöpüte me cjapüji na nojo na ngue c'ü pjëzhiji. Xo rá mangö dya c'ü ja ga mbëtscö na nojo. ¹⁹ In cjijñiji in pë'sc'eji na puncjü in pjëñejí; nguec'ua gui pësp'iji paciencia c'o xöpüte c'o cjapü na nojo. ²⁰ C'o xöpüte me mandatsc'eji, pero in sido in pësp'iji paciencia in ätägueji c'o. Anguezeji me jün'c'üji in merioji, pero in sido in pësp'iji paciencia. Anguezeji me cjapüji in jmugueji, me cja'c'eji c'ü dya ni muvitsc'eji. Xo pjë'ch'c'eji in jmiji, pero in sido in pësp'iji paciencia in ätäji. ²¹ A poco in cjijñiji xe

na jo 'ma xo ro cjapcö chala a ndetsc'oji ja c'o nzi ga tsja c'o xöpüte. Rí perdonaozgöji c'ü dya ró cja'c'öji a cjanu c'o na s'o.

C'o xöpüte, me mäjä ga tsjapütsjëji na nojo. Je xo rga cjazgö dya nu, c'o mama anguezeli ja ga mbëzhiji na nojo, xo ngue c'o xo sö rá mangö c'ü pje pjëtscö, zö rí mangueji rí locogö. ²² C'o xöpüte cjapüji na nojo na ngueje ñaji hebreo. Xo 'ñezgö xo rí ñagö hebreo. Anguezeli mamaji je menzumüji a Israel. Xo 'ñezgö je xo rí menzumügö nu. Xo mamaji je mboxbëcheji cja e Abraham. Xo 'ñezgö xo ngue o mboxbëchezü c'ü. ²³ Xo mamaji c'ü mbëpjiji cja e Cristo. Nutscö mas na jo rgá pëpcö c'ü. Bueno, rí mangö yo, zö rí tsijïñiji c'ü me rí locogö. Mas ró pëpji na zëzhi que na ngue anguezeli. Mas o jyüçüji co chirrio que na ngue anguezeli. Y mas go pantcaji a pjörü. Na puncjü rvá cjogü peligro c'ü ya ro tügö. ²⁴ C'o ín menzumügöjme a Israel, tsi'ch'a vez va jyüçüji co chirrio. O zö treinta y nueve c'o o dyacöji nzi 'na vez c'ü mi jüçüji. ²⁵ Jñi vez va jyüçöji co dyenza. 'Na vez o pjacöji o ndojo. Jñi vez va chödü a nde c'o barco 'ma mi nzhodügö cja mar. Nguec'ua 'naxõmü cja na 'napa ró sufregö cja ndeje. ²⁶ Na puncjü rgá nzhodügö rgá zopjögö yo nte. Rí cjogü peligro rgá pes'egö cja ndare. Rí cjogü peligro ra ts'acüzgö o mbë'ë. Rí cjogü

peligro 'na pje c'o ra tsjacö yo ín menzumügöjme, 'ñe c'o dya ngue ín menzumügöjme. Rí cjogü peligro 'ma rí nzhodügö cja c'o jniñi, 'ñe 'ma rí nzhodügö cja majyadü, 'ñe 'ma rí nzhodügö cja barco. Xo rí cjogü peligro 'ma rí chjëgöjme c'o cjapü cjuarma. ²⁷ Bübü 'ma rí pëpcjö na zëzhi hasta me ni mbotjo ín cuëgö, 'ñe me rí sögö na ü. Bübü 'ma rí bëzhi na puncjü ín ch'ijígö. Bübü na puncjü 'ma dya rí sigö o xëdyi, na ngueje ojto pje rá sigö. Na puncjü rgá tüsögö, na ngueje bëtsi c'ü rá jegö.

²⁸ Nujyo, dya ngueextjo yo rí sufregö yo. Pama me rí mbeñegö c'o cjuarma texe cja c'o congregación. ²⁹ 'Ma bübü 'na cjuarma c'ü dya nda ejme Mízhocjimi, me rí sentiogö nza cja c'ü ri nguetscö c'ü dya nda ri creo. 'Ma cjo c'o cjapü ra tsja na s'o 'na cjuarma, rí ügöbe c'e nte c'ü. Y rí tsegö nza cja 'ma ri nguezgö ro cjagö c'o na s'o. ³⁰ Pe in neji xe rá mangö c'ü pje pjëtscö. Iyö. C'ü rá cjagö dya, rá xi'tsc'öji ja ga cja c'ü dya zëtscö. ³¹ Na cjuana yo rí xi'tsc'öji; nzi ga mbärä Mízhocjimi c'ü mi ma'tü e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü ngue o T'i. Me na nojo Mízhocjimi; ni jyodü nunca rá jëzi rga cjapüji na nojo c'ü. ³² 'Ma mi bünc'ö a Damasco, o tsja c'e gobernador c'ü vi 'ñeme e rey Aretas, o ngama c'o mi pjörü cja c'o trangoxtji, ngue c'ua 'ma ro pedyegö, ro ts'acüzüji.

33 Pero c'o ín dyocjöjme go pjongüzüji cja 'na ventana c'ü mi bübü cja c'e varda, cjanu o sjöpcüji cja 'naja bos'i. Ró c'ueñegö c'ua cja c'e ciudad, dya pje tsjacö c'e gobernador.

12

Visiones y revelaciones

¹ Dya ni muvi c'ü me rgá mangö c'ü pje pjëtskö. Pero bübü c'ü xe rá xi'tsc'öji. Rá xi'tsc'öji ja ga cja c'o o dyacö e Jesucristo c'ín Jmugöji ró cjinch'igö, 'ñe c'o o jítskö.
²⁻³ Ya cjogü catorce cjë 'ma o zinwgö a jens'e Mzhocjimi. Dya rí pärägö cjo o zinwgö co texe ín cuerpo, cjo ngueextjo ín aljma c'ü o zinngui. Ngueextjo Mzhocjimi pärä.
⁴ O zinwgö nu ja me na zö. Je ró ärägö nu c'o jña'a c'o me na sjü c'o dya sö rá xi'tsc'öji.
⁵ Pero dya rá cjapütsjé na nojo. Ngue Mzhocjimi c'ü rá cjapcö na nojo, na ngueje ngue c'ü o zinwgö c'ü. C'ü rá xi'tsc'öji ja ga cjazgö, dya ngue c'ü me na nozgö; ngueje c'ü dya ga zëtscö.
⁶ Zö ri negö ro xi'tsc'öji c'o me na zö rvá jandagö, pero dya ri locogö. Na ngueje na cjuana c'ü ro xi'tsc'öji. Pero dya rá xi'tsc'öji c'o. In jandgaji ja rgá nzhodügö. Xo in äräji c'o jña c'o rí xi'tsc'öji. Nguec'ua dya ni jyodü rá xi'tsc'öji c'o me na zö c'o ró jandagö. 'Ma jiyö, ri cijñigueji c'ü me na jozgö na puncjü, zö dya ga cjazgö nu.

⁷ Me na zö c'o o jítskö Mzhocjimi. Pero dya go ne Mzhocjimi c'ü rá cjapcö

na nozü rga mangö c'o ró jandagö nu. Nguec'ua o jyëzi Mzhocjimi e Satanás nu c'ü dya jo cjacü rá sufregö nza cja 'ma ri tjocüzgö 'na bidyi. Nuc'ü, me rí sufregö c'ü, ngue c'ua dya rá cjapcö na nozü. ⁸ Jñi vez rvá ötügö c'ín Jmugöji ro tsjapü ro c'ueñe c'ü rgá sufregö. ⁹ O ndünrü c'ua c'ín Jmugöji o xitsigö: "Me rí s'iyats'ügö. ¿Pje xe ni jyonc'ü? 'Ma dya pje ga zézhi 'na nte, je ngue 'ma jñetse c'ü me na zëtscö, na ngueje rí pjös'ügö c'ü", enzgö c'ín Jmugöji. Nguec'ua me rí mäcjö na puncjü na ngue dya pje ga zëtscö. Rí mäcjö na ngueje bübüzü ə poder e Cristo. ¹⁰ Na ngue c'ü rgá pëpcö e Cristo, me cjacö na s'o yo nte me pjongüzüji cja ə jñiñiji, y pje c'o nde rí sufregö. Pero rí mäcjö. Na ngueje 'ma dya ga zëtscö, ngue 'ma ix na cjuana na zëtsi.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹ Na ngue me ró xi'tsc'öji pje pjëtskö, pe in mamaji c'ü rí locogö. Pero, ¿ja rva cjapü? 'Ma o xi'tsc'ejí c'o xöpüte c'ü dya jo rgá jizhigö, dya in xiqueji c'ü na jo rgá xöpütegö. Nguec'ua ni jyodü rá xi'tsc'öji pje pjëtskö. C'o xöpüte cjapüji ri ngue ə apóstole e Cristo c'o me ni muvi. Pero xenda na nozgö, zö dya ni muvizgö. ¹² 'Ma mi bünc'ö co nu'tsc'ejí, ró sufregö. Pero ró sido ró pëpcö e Cristo. Y ró cjagö c'o me na nojo c'o nunca mi jandagueji.

Nguec'ua vi unnc'eji ngüenda c'ü na cjuana c'ü mi xi'tsc'öji. Nguec'ua in pärägueji c'ü ngue o apóstolezü e Jesucristo.¹³ A poco in cjijñiji c'ü xenda ró s'iyagö na jo c'o 'ñaja congregación que na ngue'tsc'eji. Bueno, c'ü ró cjagö, ngueje c'ü dya ró jün'c'üji in meriogueji. 'Ma jiyö, rvi sögueji na jyü. Perdonaozgöji c'ü dya ró jün'c'üji in meriojji.

¹⁴ Dya ra metskö rá 'ñe nuc'üji. Ra zö'ö na jñi c'ü rga ejë. Y dya rá jün'c'üji in meriogueji. Dya ngue in meriogueji c'o rí mbeñegö, ngue'tsc'eji me rí mbents'eji. Dya ngue yo t'i c'o ni jyodü ra mbë's'iji c'ü rguí mbös'üji nu tataji; ngueje yo nzhante c'o ni jyodü ra mbë's'iji c'ü rguí mbös'üji nu t'iji.¹⁵ Me rí mäçjö rgá pëpcö Mizophjimi rgá pjöxc'öji, zö me potjo ín cuëgö. Nza cja c'ü mas rí netsc'öji, y dya nda in nezgöji.

¹⁶ Bübütsc'eji c'ü ra mama, zö dya ró jüngö c'o merio c'o mi dacöji, pero ró jodügö ja rvá on'c'üji.¹⁷ Rí xi'tsc'öji, 'ma ró xipji c'o cjuarma o ejí o 'ñe zo'c'eji, dya pje xo jñün'c'üji.¹⁸ Ró xipji e Tito ro ejui c'ü 'na cjuarma, o 'ñe nuc'eji. ¿Cjo pje c'o o jñün'c'üji e Tito? Iyö, dya pje xo jñün'c'üji. ¿Cjo dya xo mbents'eji angueze, ja c'o nzi rgá mbents'eji? Jä, xo mbents'eji. ¿Cjo dya xo tsja ja c'o nzi rgá cjagö? Jä, je xo va tsjatjo a cjanu.

¹⁹ Nu yo rí xi'tsc'öji, pe in cjijñiji c'ü rrä ñanatsjë cja

in jmigueji nza cja 'ma ro cjagö na s'o. Pero dya je ga cjanu. Nu yo rí xi'tsc'öji, jandgagö Mizophjimi. Y bübü e Cristo co nutscö. Rí s'iyatsc'öji cjuarma. C'ü rgá xi'tsc'öji yo, ngue c'ü mas rí päräji Mizophjimi.²⁰ Rí negö rí nzhodügueji na jo. In negueji c'ü rá mä'c'öji. Pero rí sügö 'ma rá 'ñe nuc'eji, 'na rá tö'tc'üji c'ü dya ri nzhodüji na jo. 'Ma rga cjanu, dya ra sö rá mä'c'öji 'ma. Rí sügö 'na rá tö'tc'üji c'ü me ri sögueji o jña, 'ñe me ri ne ra mbë'ts'iji na nojo c'ua ja nzi ga mbëzhi c'o 'ñaja. O rá tö'tc'üji ri pötqui sjeyaji, 'ñe ri pötqui huñ's'iji. O rá tö'tc'üji ri pötqui xos'üji o bëchjine, 'ñe me ri pötqui tsjojneji. O rá tö'tc'üji ri cjapquetsjëji rrü notsc'eji nzi 'natsc'eji, 'ñe me ri ñatsjë ri ñatsjëgueji.²¹ Bübütsc'eji c'o cja na s'o. In cjijñiji na s'o cja in mü'bügueji. In tsägueji o bëzo o ndixü, 'ñe pje c'o nde in cjaji a cjanu c'o na s'o. Rí sügö, 'ma rá 'ñe nuc'eji, 'na rá tö'tc'üji c'ü dya be ri nzhogü in mü'büji. Nguec'ua Mizophjimi ra tsjacö me ra sentio ín mü'bügö me rá huë'c'öji.

13

Advertencias y saludos finales

¹ 'Ma rá eejö na yeje, ya ra zö na jñi c'ü rvá eëgö va. Tsijjñiji c'ü t'opjü a cjava: "Ma cjo c'o ra tsja na s'o, ni jyodü yeje o jñi'i c'o o jñanda vi tsja na s'o, c'o ra cöste. Nu'ma, ra sö ra castigaoji 'ma c'ü",

eñe. ² 'Ma ró 'ñe zenguats'üji c'ü na yeje, ró zopjü c'o mi cjats'ügueji na s'o, ró xicöji ro nzhogü o mü'büji. 'Ma jiyö, ro castigaogö c'o, 'ma ro ëçö na jñi'i. Nudya, dya rí bünc'ö co nu'tsc'eji. Pero rí zo'c'oji nu'tsc'eji in sido in cjaji c'o na s'o, rí xi'tsc'oji, 'ma rá ëçö na jñi, rá castigaots'üji. ³ Nu 'ma dya in pärägueji cjo rí pätpägö e Cristo, jo rí ñugueji 'ma, 'ma rá ëçö. Me na zëzhi anguezze, dya sü ra castigaots'üji. ⁴ 'Ma o ndäbäji e Cristo cja ngronsi, o jñetse nza cja c'ü dya ma zëzhi. Pero bübüütjo dya c'ü, na ngueje c'ü o poder Mizophjimi o tsjapü o bübüütjo na yeje. Je xo ga cjazgönu. Na ngueje bübü in mün'c'ö e Cristo, jmanch'a rgá zo'c'oji na jo, nza cja c'ü dya ri pë'sc'ö poder. Pero bübüütü o poder Mizophjimi. Nguec'ua 'ma dya ra nzhogü in mü'bügueji, rí bübü rá castigaots'üji.

⁵ Nu'tsc'eji, ngue'tsc'eji ni jyodü rí ñutsjëji cjo na cjuana in ñench'e in mün'c'oji e Cristo. ¿Cjo bübü in mün'c'oji e Cristo? ¿Cjo 'ñünn'c'ü in mü'büji rí tsjaji ja c'o nzi ga ne? 'Ma jiyö, dya cjuana in ejmeji 'ma. ⁶ Pero 'ma bübü in mün'c'oji e Cristo, rí te'begö rí unnc'eji ngüenda xo 'ñetscö xo bübüütü c'ü, y ngue o apóstolezügö c'ü. ⁷ 'Ma rá 'ñe castigaots'üji, nu'ma, rí pärägueji c'ü rí bünc'ö o poder e Cristo. Pero rí ötcö Mizophjimi c'ü rí jyëzgueji c'o na s'o. Zö rí

negö ra jñetse c'ü ngue o apóstolezü e Cristo, pero rí negö mas c'ü rí tsjagueji ja c'o nzi ga ne Mizophjimi. ⁸ Ra sö rá zo'c'oji ngue c'ua rí tsjaji c'o na jo. Pero 'ma ya rgui tsjaji c'o na jo, dya cja ra sö rá castigaots'üji 'ma. ⁹ 'Ma na zë'tsc'eji, 'ma in cjaji c'o na jo, dya ni jyodü rá castigaots'üji co o poder Mizophjimi. Ngue c'ü rgá mäcjö c'ü. Y ngue c'ü rí ötcö Mizophjimi, c'ü rí tsjagueji dya c'o na jo. ¹⁰ Mizophjimi o dyacö poder, pero dya ngue c'ü rga chjojtc'oji; ngueje c'ü rga pjöxc'oji mas rí ñejmeji Mizophjimi. Nguec'ua nudya dya rí bünc'ö co nu'tsc'eji, rí pen'c'eji ne carta rí xi'tsc'oji yo, xa'ma rí dyätcägöji ante c'ü rá ëçö. 'Ma rí tsjaji a cjanu, dya rgui jyodü rá huënhc'oji 'ma rá ëçö.

¹¹ Ya rá cjuatügö ne carta. Mizophjimi ra mböxc'üji cjuarma. Jyëziji c'o na s'o, mas rí tsjaji ja c'o nzi ga ne Mizophjimi. Dyätcäji c'o rí xi'tsc'oji, ngue c'ua ra mäjä in mün'c'oji. Rí tsjjñiji 'natjo in pjeñoji, rí tsärägueji na jo. 'Ma rí tsjaji yo, ra bübüütsc'eji Mizophjimi c'ü s'iyazgöji 'ñe cjacöji ra mäjä in mün'c'oji, ngue c'ua dya pje rá mbeñoji. ¹² Rí pötqui zenguateji co texe in mü'büji, na ngueje ngue o t'itsc'eji Mizophjimi. ¹³ Bö'tc'ütjoji Cjimi c'o cjuarma c'o rí cárägöjme.

¹⁴ Rí ötcö Mizophjimi c'ü mas rí unnc'eji ngüenda in

texeji c'ü me nugüji na jo e
Jesucristo c'ín Jmugöji. Xo
rí ötcö Mizophjimi c'ü mas
rí unnc'eji ngüenda c'ü me
s'iyazgöji Mizophjimi, 'ñe c'ü
bübü ín mün'c'öji o Espíritu.
Amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS GÁLATAS

Pablo escribe a las iglesias en Galacia

¹ Nguetsö e Pablo rí pen'c'öji ne carta. Bübü c'o xi'tsc'ëji nguetsjë yo nte yo o juancü rá cjagö apóstole. O 'ma jiyö, xi'ts'iji Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü yo nte o juancüji. Pero iyö. C'ü o juancü nguetsjë e Jesucristo c'ü o te 'ma ya vi ndü, 'ñe Mzhocjimi c'ü nu Tata c'ü o tsjapü o te. ² Nu'tsc'ëji in jmürüji a Galacia in enh'e in mün'c'ëji e Jesucristo, ngue'tsc'ëji rí pen'c'öji ne carta. Nutscö 'ñe texe yo cjuarma yo rí cárägójme, rí zenguats'üjme. ³ Rí ötcö Mzhocjimi c'ü mi Tatagi, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra sido ra nuc'ëji na jo, ngue c'ua ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñëji. ⁴ E Jesucristo o ne o ndü va ngötcüji in nhunc'öji. O 'ñevgueji libre, ngue c'ua dya cja ra mandazuji c'ü na s'o c'ü bübü cja ne xoñijömü. O ndü a cjanu e Jesucristo na ngueje je ga cjanu va ne Mzhocjimi c'ü mi Tatagöji. ⁵ Me na nojo Mzhocjimi 'ñe me na jo. Je ga cjanu anguezze texetjo c'o cjë, 'ñe 'ma ya rgui nguarü ne xoñijömü. Amén.

No hay otro mensaje de salvación

⁶⁻⁷ 'Ma ró zo'c'öji, o 'ñünnc'ëji in mün'c'ëji Mzhocjimi o jítsc'ëji c'ua ja va s'iyatsc'ëji e Cristo va ndü. Nguec'ua vi 'ñench'e in mün'c'ëji e Jesucristo. Pero nudya va étsç'ëji c'o nan'ño ga zo'c'ëji; dya xi'tsc'ëji c'ü ngueextjo e Cristo ra salvatsc'ëji. Nguec'ua in yembeñëji; in ne rí creoji c'e jña c'ü xi'tsc'ëji c'o nan'ño xöpüte. ¿Jenga me ts'i ni jyézgueji a cjanu c'e jña c'ü o dya'c'ëji Mzhocjimi c'ü ja ga cja e Cristo? Mi cjapco mi nhodügueji na jo cja o 'ñiji e Cristo. C'e jña c'ü in ne rí creoji, dya ngue c'ü ra 'ñempc'ëji libre cja c'o na s'o.

⁸ Nutscöjme ya ró xi'tsc'öjme ja rga 'ñevgueji libre e Cristo. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, zö rí apóstolegö pero 'ma ro xi'tsc'öji nan'ño jña, nu'ma, ro jyézgö 'ma Mzhocjimi ro tsjacü ro ma sufregö. Je xo rga ciatjonu c'o o anxe Mzhocjimi c'o ixi cárä a jens'e, 'ma ro ē xi'tsc'ëji nan'ño jña, xo ro tsjapü Mzhocjimi ro ma sufre 'ma c'o. ⁹ Ya ró xi'tsc'öji ja rgui salvagueji. Xo ró xi'tsc'öji 'ma cjó c'o ra 'ñe xi'ts'iji nan'ño jña, Mzhocjimi ra tsjapü ra sufre c'ü. Y rí yepe rí xi'tsc'öji a cjanu.

¹⁰ C'ü rvá xi'tsc'öji a cjanu, ngue c'ü rgui unnc'ëji ngüenda c'ü dya ngue c'o xöpüte c'o rí jodügö ra mäcägö, ni xo ri ngue'tsc'ëji; ngue Mzhocjimi rí jodü ra mäcägö. Nu 'ma cjó c'o ri

ngueje cja yo nte c'ü ro jodü ro mäcägö, dya ngue e Cristo c'ü rí pëpcö 'ma.

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹ Rí mbeñegueji cjuarma. C'o jña c'o ró xi'tsc'öji ja ga jogü ín mün'c'öji, dya ngueje yo nte yo o nguijñitsjë o mü'bü c'o. ¹² Na ngueje dya cjó xitsigö yo nte ja ga cja, ni cjó xo ro xöcü. Nguetsjé e Jesucristo o jítsi ró pärägö ja ga jocüzü ín mü'büji.

¹³ Ya ró xi'tsc'öji ja ga cja rmá minc'ö 'ma dya be mi ejmegö e Cristo. Mi cjagö ín chjürügöjme nutscöjme rí menzumüjme a Israel. Ró xi'tsc'öji c'ü me mi cjapcö ra sufre c'o o nte Mizzhocjimi c'o mi jmürü mi ma'tüji e Jesucristo. Y me mi cjagö ro chjotcö c'o. ¹⁴ Xenda mi cjagö ín chjürügöjme, que na ngueje na puncjü c'o ín menzumügöjme c'o cja nde mi sëgöjme. Na ngueje xenda mi tëpcö o tjüri c'o mi mboxpalejme. ¹⁵ Pero ante c'ü ro jmuxcü, ya vi xöcüzü Mizzhocjimi c'ü ro pëpcö c'ü. Na ngue c'ü vi s'iayazügö Mizzhocjimi, o ë 'na nu pa o 'ñünngü ín mü'bü. Y nutscö ró enh'e ín mü'bü e Jesucristo na ngueje c'ü vi s'iayazügö c'ü. ¹⁶ Y go ne Mizzhocjimi go tsjacü ró pärägö ja ga cja e Jesucristo c'ü nu T'i. O jítsigö a cjanu ngue c'ua rá magö cja yo nte yo dya menzumü a Israel, rá ma xipjiji ja rgá sö e Cristo ra 'ñeme libre anguezoji cja c'o na s'o. 'Ma

o jítsigö a cjanu Mizzhocjimi, dya cjó ró önu ne rí 'naja nte ja rva cja rva zopcjö yo nte. ¹⁷ Dya xo ró magö a ma a Jerusalén ro ma önu c'o ot'ü vi mbëzhi apóstole que na nguezgö. C'ü ró cjagö, ixtó xõgütsjë ró magö a ma a Arabia. O cjogü ja nzi pa, cja rrü nhhogö ró ë c'ua a Damasco.

¹⁸ Nuc'ua 'ma ya vi cjogü jñi cjë, ró magö a ma a Jerusalén c'ü tsja a Judea. Pero dya ngue c'ü ro ma önnögö ja rva zopcjö yo nte. Ngue c'ü rvá ma pärägö e Pedro. Y dya mezhe rvá minc'ö nu, c'ü ro ñabe; yenzotjo. ¹⁹ Xo ró chjégöbe nu, e Jacobo c'ü nu cjuarma e Jesucristo c'ín Jmugöji. Pero c'o 'ñaja apóstole, dya ró chjégöjme c'o. ²⁰ Nujoyo rí xi'tsc'öji, dya bëchjine yo. Na cjuana yo, c'ua ja nzi ga mbätcä ín mü'bü Mizzhocjimi.

²¹ Nuc'ua ró pedyegö a Jerusalén ró magö a ma a Cilicia 'ñe a Siria. ²² C'o cjuarma c'o mi jmürü cja c'o 'ñaja jñiñi a Judea, dya be mi päcägö c'o. ²³ Pero mi äräji c'o mi mama c'o o dyojo: "E Pablo dya mi ne cjó ro 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo. Nguec'ua mi cjacüjme rá sufrejme y me mi ne ro mbötcüjme. Pero nudya, e Pablo xipjiji dya yo nte xo ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo", mi eñe c'o cjuarma ma xipjiji c'o o dyojo. ²⁴ Nguec'ua c'o cjuarma c'o mi cärä a Israel mi mamají c'ü me na zëzhi Mizzhocjimi, na

nguezgö e Pablo xo ró ench'e
ín mü'bügö e Jesucristo.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

¹ O cjogü c'ua catorce cjé ró magö a ma a Jerusalén, ró mëbe e Bernabé. Xo ró sidyibe e Tito. ² Nguetsjé Mízhocjimi o tsjacü ró pärägö c'ü mi jyodü ro möcøjme nu. Ró ma ñatsjéjme c'o pjézhi apóstole nu. Ró xipjiji ja ga cja rgá zopcjö yo dya menzumü a Israel rí xipjiji ja rgá sö e Jesucristo ra 'ñeme libre anguezeji cja c'o na s'o. Mi negö c'ü ro unü ngüenda c'o apóstole, c'o jña c'o rí xipjigö yo nte, chjéntjui c'o jña c'o mama c'o apóstole. 'Ma jiyö 'na dya rví muvi 'ma c'ü rvá pëpcjö na puncjü, 'ñe c'ü cja xe rá pëpcjö. Na ngueje 'na dya ro mböxcögö c'o apóstole cja ne bëpji. ³⁻⁵ Na ngueje cărā c'o 'ñaja c'o vi mama c'ü ni jyodü ra circuncidaoji yo dya menzumü a Israel ra dyopcüji o cuerpoji. Nutscöji bübü ín münc'öji dya e Cristo Jesú; nguec'ua dya cja mandazüji c'o o ley Mízhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. Pero bübü c'o chaque cjapü cjuarma; mi nugütjojme cjo mi cjajme c'ua ja nzi ga t'opjü c'o ley cjo iyö. Na ngueje anguezeji mi neji ro nhogüjme ro jodü ro ätcójme c'o ley c'o. Mi neji ro circuncidaoji e Tito c'ü mi dyocjöjme, na ngueje dya mi menzumü a Israel, nguec'ua dya vi circuncidaoji c'ü. Pero dya ró negö ro

circuncidaoji e Tito. Ni xo ro negö ro circuncidaoji c'o 'ñaja cjuarma c'o dya menzumü a Israel. Na ngueje mi mbentsc'öji nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, ró negö rí sido rí 'ñejmeji c'ü na cjuana c'ua ja rgui salvagueji. Nguec'ua 'ma ró cjuarü ró ñajme c'o apóstole, cjanu o mama c'ua anguezeji c'ü dya ni jyodü ra circuncidaoji c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel, ni xo ri ngueje e Tito.

⁶ C'o pjézhi apóstole, dya pje xitsigöji c'ü pje xe ro jíchcö yo dya menzumü a Israel. Para nutscö, dya ra tsja zö pje pjézhiji, na ngueje Mízhocjimi ra juajnü 'na nte'e zö dya pje ri pjézhi. ⁷ C'o pjézhi apóstole, c'ü o tsjaji, o unüji ngüenda c'ü vi juancügö Mízhocjimi rá sät'ö cja yo dya menzumü a Israel, rá xipjiji ja rgá sö ra jogü o mü'büji. Xo unüji ngüenda vi juajnü Mízhocjimi e Pedro ra zopjü yo menzumü a Israel. ⁸ Xo mbäräji ngue Mízhocjimi c'ü 'ñünbü o mü'bü e Pedro ra tsja apóstole, ngue c'ua ga zopjü yo menzumü a Israel. Y xo mbäräji ngue Mízhocjimi c'ü 'ñünngü ín münc'ö ngue c'ua xo pjëtsi apóstole rí zopjü yo dya menzumü a Israel.

⁹ C'o apóstole c'o me mi näntji pjézhi na puncjü, ngueje e Jacobo 'ñe e Pedro 'ñe e Juan. Anguezeji o unüji ngüenda c'ü vi tsja Mízhocjimi vi tsjacügö apóstole, 'ñe vi mböxcü na puncjü. Nguec'ua va dyacüji o dyëji

va mäcäbe e Bernabé, cjanu xitsibe: "Nu'tsc'evi 'ñetscöjme rí mbëpji cja e Cristo. Nu'tsc'evi rí ma zopjüvi yo nte yo dya menzumü a Israel, nutscöjme rá ma zopjüjme yo rí menzumüji a Israel.¹⁰ Pero dya rí jyombeñevi rí pjös'üvi c'o ín menzumügöji c'o dya pje pë's'i", o 'ñenzgöbe c'o. C'e jña'a ró negö c'ü, na ngueje siempre rí mbeñe c'o cjuarma c'o dya pje pë's'i.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹ 'Na nu pa, zö mi pärä e Pedro c'o na jo, pero nan'ño va tsja. Nguec'ua rvá huënhc'ö c'ua. Rá xi'tsc'öji dya, ja va ts'a. Ot'ü o ma e Pedro a ma a Antioquía.¹² Nuc'ua 'natjo c'ua mi siji o xëdyi c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel. Nuc'ua cjanu säjä c'ua ja nzi c'o menzumü a Israel c'o mi ngue o dyoji e Jacobo. Nguec'ua mi sü e Pedro xe ro ziji o xëdyi c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel. Na ngueje 'na ro mama c'o ya vi säjä, jenga mi siji o xëdyi e Pedro c'o cjuarma c'o 'ñaja menzumü. Nguec'ua zö mi pärä e Pedro ma jo c'ü 'natjo c'ua mi siji o xëdyi c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel, pero go xögü c'ua; dya cja 'natjo c'ua go ziji o xëdyi c'o. ¹³ Xo 'ñetjo c'o 'ñaja cjuarma c'o menzumü a Israel c'o mi cărä a Antioquía, zö xo mi päräji ma jo c'ü 'natjo c'ua mi siji o xëdyi c'o 'ñaja cjuarma, pero xo tsjaji c'ua ja va tsja

e Pedro go xögüji. Y 'ma o nu'u ga cjanu e Bernabé, xo xögü c'ü. ¹⁴ Nguec'ua ró unnc'ö ngüenda c'ü dya ma jo c'ü mi xögüji. Na ngueje c'o jña c'o mama ja ga salvazüji, dya mama c'ü rá xögüji a cjanu. Nguec'ua rvá huënh'i e Pedro nu ja mi căräji texeji, ró xipji a cjava: "Nu'tsc'e in cjague c'ü t'opjü c'o ín leygöji c'ü dya rá cjaji nutscöji rí menzumüji a Israel; in sigueji o xëdyi yo dya menzumü a Israel. Dya s'o c'ü in cjague dya a cjanu, na jo c'ü. Nguec'ua, ¿jenga i xögue cja yo cjuarma yo dya menzumü a Israel? Ra nguijniji c'ü ni jyodü ra tsjaji c'ua ja nzi ga tsja yo ín menzumügöji, xo ra jyodü ra cumpleji texe c'o ín leygöji. Pero dya ni jyodü."

La gente de Israel, igual que todos, se salva por fe

¹⁵ Xo ró xipji a cjava e Pedro: "Yo dya menzumü a Israel, dya tjëji c'o o ley Mizhocjimi; nguec'ua nutscöji rí menzumüji a Israel mi xicöji cja'a na s'o c'o. Nutscövi, ixtí menzumügövi a Israel. ¹⁶ Pero ró unnc'övi ngüenda zö ra jyodü 'na nte ra dyätä texe c'o ley, pero xe ri tütjo o nzhubü a jmi Mizhocjimi. Xo ró unnc'övi ngüenda nguextjo 'ma ra tsja 'na nte ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, nu'ma, ra mama Mizhocjimi c'ü dya cja ri tū o nzhubü 'ma c'ü. Nguec'ua xo 'ñezgövi xo ró enh'e ín mü'n'c'övi e

Jesucristo ngue c'ua dya cja xe rá tuns'üvi ín nzhunc'övi. Na ngueje je t'opjü a cjava o jña Mzhocjimi: 'Zö cjó c'o ra tsja ra dyätä texe c'o ley, pero xe ri tütjo o nzhubü a jmi Mzhocjimi c'e nte c'ü', eñe."

¹⁷ Xe ró xicö e Pedro: "Nutscövi ró negövi c'ü dya cja xe ra bübüzüvi c'o na s'o. Nguec'ua rvá enh'e ín mün'c'övi e Cristo. Nguec'ua sö rá jyëtsitsjëvi dya yo dya menzumü a Israel yo xiji na s'o. Na ngueje c'ua ja nzi ga cja anguezeli, dya tjëji c'o ín leygöji, je xo ga cjazgövi dya nu, dya cja mandazüvi c'o ley. 'Ma ró jëzgövi c'o ley ngue c'ua ro enh'e ín mün'c'övi e Cristo, ¿cjo ix ma s'o ga cjanu? Iyö. ¹⁸ Rí xi'tsc'ö na cjuana cjó ngue c'ü cja na s'o. 'Ma cjó c'o ya 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, 'ma ra nzhogü na yeje ra jyodü ra cumple c'o ley, nu'ma, ngue 'ma ix na cjuana tuns'ü o nzhubü c'ü. ¹⁹ Nuzgö ró unnc'ö ngüenda c'ü dya sö ro cumplegö texe c'o ley. C'ua ja nzi ga cja 'na mbëpji c'ü ya ndü'ü, dya cja manda c'ü nu lamu, je xo ga cjazgö dya nu, dya cja mandazü c'o ley. Nguec'ua nza cjazgö c'ü ya ró tügö. Pero a jmi Mzhocjimi rí büntcjö dya, y nguextjo anguezel rí ätcö c'ü. ²⁰ 'Ma o ndü e Cristo cja ngronsi, xo ró tügö nu. Nguec'ua dya cja nza cjazgö 'ma ot'ü. Zö xe bübüzü ín cuerögö, pero bübü dya a mbo cja in mün'c'ö e Cristo c'ü ngue o T'i Mzhocjimi. Nguec'ua nudya, rí enh'e

ín mü'bü c'ü recibidozü dya Mzhocjimi, na ngueje o s'iyazügö e Cristo o ne o pätcä va ndü c'ü. ²¹ Bübü c'o cjapü dya ni muvi c'ü vi s'iyazüji Mzhocjimi va ndäjä c'ü o T'i o è ndü; mamaji ni jyodü rá cumplegöji c'o ley, ngue c'ua rrä jozüji a jmi Mzhocjimi. Pero nutscö, dya rí mangö a cjanu. Na ngue 'ma rva cjanu, ¿pje ro dyeje 'ma c'ü vi è ndü e Cristo?", ró embe e Pedro.

3

La ley o la fe

¹ Nu'tsc'oji cjuarma in cáräji a Galacia, ró xi'tsc'oji na jo'o ja va ndü e Cristo cja ngronsi por nutscöji. Pero nudya in ne rí dyäräji 'na jña c'ü dya cjuana. ¿Jenga i jyëzgueji o dyon'c'oji? Dya in cjijñiji na jo 'na pjeñe. ² Bübü c'ü rí negö rá önnç'üji. Mzhocjimi o dya'c'üji o Espíritu o è bübü cja in mü'büji. ¿Cjo i tsjaji texe c'ü t'opjü c'o ley nguec'ua va dya'c'üji c'ü? Jiyö. O dya'c'üji c'ü, na ngueje 'ma i dyäräji ja ga cja e Cristo, i 'ñench'e in mün'c'ejji c'ü. ³ 'Ma i 'ñench'e in mün'c'ejji e Jesucristo, o tsja Mzhocjimi o ndäjä o Espíritu ra dya'c'oji poder rí tsjaji na jo. Maco in jodü rí tsjatsjëji c'o na jo rgui cumpleji c'o ley. Dya jo c'e pjeñe c'ü in cjijñiji. ⁴ 'Ma i pjürü i 'ñejmeji o jña e Cristo, i sufregueji na puncjü. Pero 'ma rí jyëzgueji dya c'e jña, dya ni muvi dya 'ma c'ü i sufreji. Xa'ma dya rí jyëzgueji c'ü. ⁵ O Espíritu Mzhocjimi

da'c'eji o poder. A cjanu Mzhocjimi da'c'üji in cjaji c'o na nojo c'o nunca mi janda yo nte. ¿Cjo in ätqueji texe c'o ley nguec'ua ga dya'a'c'eji Mzhocjimi o poder? Iyö. Da'c'eji a cjanu o poder, na ngueje 'ma in äräji ja ga cja e Cristo, in creoji.

⁶ Je xo va ciatjonu e Abraham mi jinguä, o 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi, o creo c'ü ro tsja c'ua ja nzi va xipji. Nguec'ua va mama Mzhocjimi c'ü dya cja mi tü o nzhubü e Abraham.

⁷ Nguec'ua ixtí unnc'eji ngüenda, c'o je ga cjanu ga 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi, je ngueje c'o na cjuana mboxbëche cja e Abraham c'o, na ngueje enh'e o mü'büji Mzhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham.

⁸ Mzhocjimi xo xipji a cjava e Abraham: "Na ngue i creo c'ü ró xi'ts'i, ró intsjimits'ü. Je xo rga cjanu yo cärä texe cja ne xoñijömü, xo rá intsjimigö yo", eñe. Nguec'ua t'opjü dya cja o jña Mzhocjimi. O mama a cjanu Mzhocjimi, na ngue ya ixmi pärä c'ü xo 'ñetjo c'o dya menzumü a Israel xo ro 'ñench'e o mü'büji angueze. Y 'ma ro 'ñenche o mü'büji, dya cja ri tüji o nzhubüji 'ma.

⁹ Nguec'ua c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Cristo, ngue c'o ra intsjimi dya Mzhocjimi, ra mama c'ü dya cja ri tüji o nzhubüji, c'ua ja nzi va mama c'ü dya cja mi tü e Abraham o nzhubü, na ngue xo 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi.

¹⁰ Cärä c'o cjijñi c'ü dya cja ri tü o nzhubüji nu 'ma ra cumpleji texe c'o o ley Mzhocjimi. Pero dya cjo sö ra cumple texe c'o o ley Mzhocjimi. Nguec'ua c'o cjijñi a cjanu, ra tsjapü Mzhocjimi ra ma sufreji. Na ngue je t'opjü a cjava o jña Mzhocjimi: "Ma cjo c'o dya ra cumple texe c'ü t'opjü cja o ley Mzhocjimi, ra ma sufre 'ma c'o", eñe. ¹¹ C'o jodü ra cumple texe c'o ley ngue c'ua ra jogüji a jmi Mzhocjimi, rí pärägöji c'ü xe tütjoji o nzhubüji a jmi Mzhocjimi. Na ngueje je xo t'opjü a cjava o jña Mzhocjimi: "C'ü ra 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi, ngue c'ü ra mama Mzhocjimi c'ü dya cja ri tü o nzhubü c'ü, y ra ch'unü c'ü rguí bübütjo c'ü", eñe. ¹² Pero c'o ley, nan'ño ga mamaji. Je t'opü ga cjava c'o ley: "Na nte, 'ma dya ra cumple texe c'o ley, dya ra ch'unü c'ü rguí bübütjo", eñe c'o ley.

¹³ Nguec'ua ixi jñetse cja c'e ley c'ü ro tsjacüji Mzhocjimi ro ma sufreji, na ngueje dya sö ro cumpleji texe c'o mama cja c'e ley. Pero Mzhocjimi o tsjapü o sufre e Cristo c'ü ro ma sufregöji, ngue c'ua dya cja xe ni jyodü rá ma tüji. C'ü rguí unnc'eji ngüenda c'ü ngue Mzhocjimi o tsjapü o sufre e Cristo, ngue c'e jña c'ü je t'opjü ga cjava: "Mzhocjimi je ngue c'ü cjapü ra sufre 'ma cjo c'o ra sufre rgá ndü cja ngronsi", eñe o jña Mzhocjimi. ¹⁴ O

pätcägöji va ndü e Cristo. Nguec'ua nu'tsc'oji zö dya in menzumüji a Israel, pero xo 'ñetsc'oji ra intsjimits'üji dya Mízhocjimi c'ua ja nzi va xipji e Abraham, ra perdonaots'üji. Y ra dya'c'üji o Espíritu; 'ñetscójme xo ra dyacüjme. Na ngue rí enh'e ín mü'büji e Jesucristo.

La ley y la promesa

15 Tsijijñiji cjuarma, ja rgá cjaji va cja ne xoñijomü. 'Naja nte 'ma ya rguí mbäbä 'naja xiscömü, y 'ma ya rguí cuatüji sello c'e xiscömü c'ü, dya cjo ra sö ra ts'a's'ü ni cjo pje xe ra jñu's'ü c'ü. 16 'Ma mü o mama Mízhocjimi c'ü ro intsjimi c'o nte, dya nädäji c'o o mboxbëche e Abraham. Na ngue 'ma rva cjanu, rvá puncjü o mboxbëche c'o ro jnädä 'ma. Pero 'natjo c'ü o mboxbëche e Abraham c'ü o jnädä, c'ü ngueje e Cristo. Na ngue je ga cjava va mama Mízhocjimi va xipji e Abraham: "Na ngue c'ü ra tsja c'ü in mboxbëchegue, rá intsjimigö c'o nte c'o ri cärä texe cja ne xoñijomü", eñe. 17 Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Mízhocjimi o mama c'ü ro intsjimi c'o nte c'o ri cärä texe cja ne xoñijomü. C'ü vi mama a cjanu Mízhocjimi, chjéntjui c'ü ro mbäbävi 'na xiscömü e Abraham, cja rrü cuatütsjé sello. Xe go mezhetjo c'ua cuatrocientos treinta cje'ë, cja ch'unü 'ma c'o o ley Mízhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. Nguec'ua zö bëbü c'o ley, pero ya zäda c'e jña c'ü

ot'ü vi mama Mízhocjimi va xipji e Abraham. Na ngueje na cjuana ya intsjimizüji dya Mízhocjimi c'ua ja nzi va mama. 18 C'ü rguí cumple 'na nte o ley Mízhocjimi, dya ngue c'ü rguí perdonao Mízhocjimi c'e nte. Na ngue 'ma dya be mi ch'unü c'o ley, o mama Mízhocjimi 'ma cjo c'o ra 'ñench'e o mü'bü, ra perdonao Mízhocjimi c'ua ja nzi va perdonao e Abraham.

19 ¿Cjo dya ni muvi 'ma c'o o ley Mízhocjimi c'o o dyopjü e Moisés? Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Zö ya vi mama Mízhocjimi c'ü ro intsjimizüji, pero xo dyacüjme c'o ley nutscójme rí menzumüjme a Israel, ngue c'ua ro unnc'öji ngüenda rí texeji c'ü rí tügöji ín nzhunc'öji, dya rí ätcöji Mízhocjimi. O dyacüjme c'o ley hasta 'ma cja ro ejë c'ü o mboxbëche e Abraham c'ü ngue e Jesucristo. Nuc'ü, ngueje c'ü vi mama Mízhocjimi ro intsjimizüji ja c'o nzi va xipji e Abraham. C'o ley, ngue Mízhocjimi o manda c'o o anxe o 'ñe unü c'o ín mboxpalejme c'o. O unüji a dyë e Moisés. 20 'Ma o unüji c'o ley, dya je ngue anguezzeji o unüji; je ngueje a dyë e Moisés c'ü o unüji c'o. Pero 'ma o mama Mízhocjimi c'ü ro intsjimi c'o nte c'o ri cärä texe cja ne xoñijomü, nguetsjé Mízhocjimi o zopjütsjé e Abraham.

²¹ ¿Pje rá mangöji 'ma? Maco Mzhocjimi o xipji e Abraham c'ü ro intsjimi yo nte yo cárā texe cja ne xoñijömü, ¿cjo dya ni muvi 'ma c'o ley? Iyö, na jo c'o ley. Pero c'o ley, dya sö ra dyacüji c'ü rga bübütjoji, dya sö ra dyacüji poder. 'Ma jiyö, ro sö ro cumplegöji 'ma c'o ley, ngue c'ua dya ro tūji ín nzhunc'öji. ²² Pero dya je ga cjanu. Na ngueje je t'opjü cja o jña Mzhocjimi c'ü rí tūgöji ín nzhunc'öji rí texeji; dya cjó bübü c'ü ri ätä texe c'o ley. Nguec'ua nudya, 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, ra intsjimi Mzhocjimi c'ua ja nzi va xipji e Abraham, ra perdonaoji.

²³ Nutscöjme rí menzumüjme a Israel, 'ma dya be rmí enh'e ín mü'büpme e Jesucristo, mi mandazüjme c'o ley, pero dya sö ro cjagöjme c'o mi mandazüjme c'o. Mi mandazüjme a cjanu, ngue c'ua 'ma ro ëjë e Jesucristo, ro enh'e ín münc'öjme angueze. ²⁴ Tsjijñiji ja ga cja c'o pë's'i o bëpji ra mbörü o t'i. Pjörüji hasta 'ma cja ra ndümbeñe c'o t'i. Je xo ga ciatjonu c'o ley, mi pjöcüjme ngue c'ua 'ma ro ëjë e Cristo, ro enh'e ín münc'öjme 'ma c'ü, ngue c'ua ro mama 'ma Mzhocjimi c'ü dya cja ri tūgöjme ín nzhunc'öjme. ²⁵ Nguec'ua nudya ya zäda c'ü rí enh'e ín mü'büpme e Jesucristo, nguec'ua dya cja mandazüjme dya c'o ley.

²⁶ Zö ri menzumügueji a Is-

rael o jiyö, pero ya o t'itsc'eji dya Mzhocjimi, na ngueje in enh'e in münc'öjme dya e Jesucristo. ²⁷ Ya ijigueji, in 'natjoji co e Jesucristo. C'ua ja ga cja angueze, xo rga cjatsc'eji dya nu. ²⁸ A jmi Mzhocjimi, dya ra tsja zö ri menzumü a Israel 'naja nte, o jiyö. Dya ra tsja, zö ri esclavo o zö ri libre. Dya ra tsja, zö ri bëzo o zö ri ndixü. Nde 'na ma cjatsc'eji dya, na ngueje bübü dya e Jesucristo cja in münc'öjme in texeji. ²⁹ Ngue o ntetsc'eji dya e Cristo. Nguec'ua zö dya in menzumüji e Abraham, pero o mboxbëchets'üji dya c'ü, na ngueje in enh'e in münc'öjme dya Mzhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham. Nguec'ua xo 'ñetsc'eji ra dya c'eji Mzhocjimi c'ü vi xipji ro unü angueze.

4

¹ 'Ma ra ndü 'na bëzo, ra zopcü c'ü nu t'i'i texe c'o pë's'i. Nuc'ua c'ü nu t'i, zö ri mentsjaja texe c'o o s'opcü, pero 'ma dya be ri tjümbeñe, chjëntjui c'ü ri mbëpjito c'ü. ² Na ngueje bübü c'o pjörü c'e t'i c'ü, 'ñe c'o vi s'opcü. Nguec'ua c'e t'i ni jyodü ra dyätä anguezeji hasta 'ma cja ra zäda c'e pa c'ü o mbä's'ä c'ü ndü nu tata, cja ra tsjapü o cjaja 'ma c'o. ³ C'ua ja nzi ga cja c'e t'i, je xo ma cjazgöji nu. 'Ma dya be mi ngue na cjuana o t'izgöji Mzhocjimi, mi nza cjaztjogöji mbëpjii na ngue mi mandazügöji c'o ley, 'ñe yo tjürü yo cjaji va cja ne xoñijömü. ⁴ Pero 'ma mü

o zädä c'o pa c'o vi juajnū Mizophjimi, o ndäjä c'ua c'ü nu T'i c'ü ngue e Jesucristo o ē o 'ñe jmus'ü cja 'naja ndixü, o jmus'ü nza cja zgoji. O ē o 'ñe cumple c'o ley c'o mi mandazüjme nutscöjme rí menzumüjme a Israel.⁵ O ejē para o 'ñe ndü va 'ñevgueji libre. Nguec'ua nutscöji, dya cja xe ra mandazüji dya c'o ley 'ñe yo tjürü, ngue c'ua Mizophjimi sö ra tsjacüji o tizgöji dya c'ü.

⁶ Na ngueje o t'itsc'oji dya Mizophjimi, nguec'ua Mizophjimi o dya c'üji c'ü o Espíritu o ē bëbü cja in mün'c'oji dya. Nuc'ü, 'ñünnec'oji in mün'c'oji c'ü, nguec'ua gui xipjiji Mizophjimi: "Mi Tatats'üjme", in embeji c'ü. ⁷ Nguec'ua, dya cja in mbëpjitoji ne rí 'natsc'oji; o t'itsc'oji dya Mizophjimi. Nguec'ua ga dya c'üji c'ü o mama mi jinguä va xipji e Abraham. Dacüji a cjanu na ngueje c'ü vi 'ñe ndü e Cristo.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸ Ma dya be mi pärägueji Mizophjimi, mi nza cja tjojtsc'oji mbëpjji, na ngueje me mi sëgueji yo ts'ita, mi cja c'ü o mandamientoji. Maco dya Mizophjimi yo. ⁹ Pero nudya, ya in pärägueji dya Mizophjimi. C'ü xenda na jo, ngue c'ü ya mbä'c'äji Mizophjimi ya tsja'c'oji o t'itsc'oji dya c'ü. Nguec'ua, jenga in ne rí nzhogü rí dyätqueji c'o ley 'ñe yo tjürü

c'o mi mandats'üji? Maco dya sö ra 'ñempc'oji libre cja c'o na s'o, ni pje ra mböxc'üji c'o. ¹⁰ In sëpüji yo pa, 'ñe yo zana, 'ñe yo cje'ë, cja na 'ñe yo mbaxua. ¹¹ Nguec'ua me rí cijjñi cja in mü'bëgö cjo na cjuana i 'ñench'e in mün'c'oji e Jesucristo. 'Ma jiyö, ¿pje dyeje c'ü rvá pëpcjö na puncjü a ndetsc'oji?

¹² Nu'tsc'oji, dya mi mandats'üji c'o ley, na ngueje dya mi tjëgueji c'o. Nutscöjme rí tjëgöjme, pero nutscö ró enh'e in mün'c'ö e Jesucristo, nguec'ua dya cja mandazü c'o. In ne rí cumpleji c'o ley. Pero rí xi'tsc'öji co texe in mü'bü cjuarma, rí tsjaji c'ua ja nzi rgá cjagö dya, dya rí jyëzgueji ra mandats'üji c'o ley. C'ü rvá xi'tsc'öji a cjanu, dya ngue c'ü pje vi tsjacüji, iyö. ¹³ Na ngue rí mbeñegö c'ü na jo vi recibidozüji 'ma. Mi sö'dyëgö 'ma, nguec'ua rvá 'ñe mimigö cja in jñiñiji. Nguec'ua ró xi'tsc'öji ja rgá sö ra salvatsc'oji e Cristo. ¹⁴ Nu c'e ngueme, zö mi xichats'üji pero dya i tsjapqueji c'ü dya rvímuvi c'o jñia c'o mi xi'tsc'öji 'ma. Dya xo i xitscöji: "Dya rí ne rá äräjme", ri 'ñenzgöji. C'ü i tsjaji, i recibidozüji nza cja 'ma ri nguezgö 'naja c'o o anxe Mizophjimi. I recibidozüji nza cja 'ma ri nguezgö e Cristo Jesús. ¹⁵ Jenga dya cja in ne rí dyätcäji? Maco mi mäcjeji 'ma ró zo'c'öji 'ma ot'ü. Me mi ne ri pjöxcöji hasta mi cijjñiji quisiera ro sö ri dyacü in

chögueji. ¹⁶ Pero nudya, pe rí xitsigöji ya rí nuc'öji na ü dya, na ngueje c'ü rvá xi'tsc'öji c'ü na cjuana.

¹⁷ Nu c'o xöpüte c'o xi'tsc'eji rí circuncidaogueji, me ne ra xi'tsc'eji jña c'o rgui mägueji, pero dya jo c'ü xi'tsc'eji c'o. Na ngueje ne ra tsja'c'eji rí xögueji co nuzgö, cja rrí cheñeji co nu c'o. ¹⁸ 'Ma cjó c'o ne ra xi'tsc'eji jña c'o rgui mägueji, na jo c'ü, zö ri bünc'ö co nu'tsc'eji zö jiyö. Pero ni jyodü ra xi'tsc'eji jña c'o na cjuana. 'Ma jiyö, dya jo 'ma. ¹⁹ Nu'tsc'eji ín ch'itsc'öji, c'ua ja nzi ga cja 'na ndixü c'ü ya ra zö'dyë sö'ö c'ua ja na ü'ü, je xo ma ciazgö nu; me mi sentio ín mü'bü por nu'tsc'eji hasta 'ma i creoji. Nudya, me sentio na yeje ín mü'bü. Na ngueje rí pëtsa c'ü rí jyëzgueji c'e pjeñe c'ü in cijñiji dya, ngue c'ua ra ñetse na jo c'ü na cjuana i fiensch'e in mü'büji e Jesucristo. ²⁰ Me cja ín mü'bü ro bünc'ö co nu'tsc'eji, ngue c'ua xenda ro pärägö ja rva zo'c'öji. Na ngueje dya rí pärägö jenga in ne rí creoji c'o xöpüte c'o va ñie on'c'eji.

El ejemplo de Agary Sara

²¹ C'o netsc'eji ra mandats'üji c'o ley, xitsixäji, ¿cjo dya in unüji na jo ngüenda pje pjëzhi c'ü mama c'o ley? ²² C'o ley, je t'opjü nu, c'ü mi ñeje yeje t'i e Abraham. C'ü 'naja, vi mus'ü 'na ndixü c'ü mi mbëpite. C'ü 'naja, vi mus'ü 'na ndixü c'ü dya cjó mi ngue o mbëpite c'ü, c'ü mi nguetsjé c'ü nu su e Abraham. ²³ Nu

c'ü o t'i c'e mbëpite, o jmus'ü c'ua ja va netsjé e Abraham. Pero c'ü o t'i c'e ndixü c'ü dya mi mbëpite, o jmus'ü c'ü, na ngueje Mizhocjimi ya vi xipji e Abraham ro jmus'ü. ²⁴ C'o ndixü c'o, rá jyëtskö c'o ye jña c'ua ja va zocüji Mizhocjimi. C'e mbëpite c'ü mi chjü'ü e Agar, ngueje c'ü rá jyëtskö c'o ley c'ü, c'o o unü Mizhocjimi c'o ín mboxatitajme cja c'e t'eje a Sinaí. Na ngueje c'o me jodü ra cumple c'o ley c'o, nza ciatjo mbëpji, dya libre c'o. Na ngueje me süpüji c'o ley. ²⁵ E Agar, xo rá jyëtskö c'e t'eje a Sinaí c'ü je bübü a Arabia. Xo rá jyëtskö c'e jñiñi a Jerusalén yo pa dya. Na ngueje c'o ín menzumüji a Jerusalén chjëntjui nza cja mbëpji c'o, na ngueje me jodü ra cumpleji c'o ley. ²⁶ Nu c'e ndixü c'ü mi libre c'ü dya mi mbëpite, rá jyëtskö c'e Jerusalén a jens'e c'ü. Nutscöji je rí menzumüji nu, nguec'ua dya cja nza ciazgöji mbëpji, ya rí libregöji dya. ²⁷ Ra sö rí unnc'eji ngüenda a cjanu, na ngueje ya t'opjü a cjava:

Mäjägue, nu'tsc'e dya i ndunte, ni xo ri muxt'i. Mapcje na zëzhi rgui mäcje, nu'tsc'e dya i sö c'ua na ü'ü rvi muxt'i. Na ngueje zö dya in muxt'igue, pero xenda rrä puncjü c'o in ch'igue, que na ngueje c'o o t'i c'e ndixü c'ü mbëpite c'ü o musp'ü t'i c'ü nin xirague, eñe.

²⁸ C'ü o t'i c'e ndixü c'ü mi libre, mi ngue e Isaac. O

jmus'ü c'ua ja nzi va mama Mzhocjimi. Je xo ga ciatjonu, cjuarma, o t'izgöji Mzhocjimi c'ua ja nzi va mama. ²⁹ C'o pa c'o, mi nuji na ü c'e t'i c'ü vi mama Mzhocjimi ro jmus'ü; mi cja c'e t'i c'ü vi jmus'ü na ngue c'ü mi netsjë a cjanu c'ü nu tata. Je xo ga ciatjo dya nu, c'o me jodü ra cumple c'o ley, nugüji na ü c'o, nutscöji rí ätäji e Jesucristo. ³⁰ Pero dyärä'maji c'ü t'opjü cja o jña Mzhocjimi: "Chäjnä ne ndixü nu mbëpite rí xipji ra mëvi nu t'i. Na ngueje nu o t'i ne ndixü nu, dya pje ra ch'unü ni pje xo ra s'opcü nu. Nguextjo nujnu t'i ne ndixü nu dya mbëpite, nu ra s'opcü texe", eñe cja o jña Mzhocjimi. ³¹ Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, dya cja mandazüji c'o ley, dya cja nza ciazgöji c'ü o t'i c'e ndixü c'ü mi mbëpite. O 'ñevguegöji libre e Cristo; nguec'ua nza ciazgöji dya c'ü o t'i c'e ndixü c'ü dya mi mbëpite.

5

Sigan firmes en la libertad

¹ E Cristo o 'ñevgueji libre ngue c'ua dya cja ra mandazüji nza cja o mbëpji. Nguec'ua dya rí tsjapüji ngüenda c'o 'ñaja xöpüte, dya rí jyëzgueji ra mandatsc'oji c'o ley.

² C'o xöpüte neji ra circuncidaots'üji. Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji nutscö e Pablo rí apóstolegö. Dya rí jyëziji ra circuncidaots'üji. Na ngueje, dya ngue c'ü rgui

salvagueji; nguextjo e Cristo ra salvats'üji. ³ Xo rá yepe rá xi'tsc'öji 'naja jña. Texe c'o cja ra circuncidaoji, xo ni jyodü ra tsjaji texe c'o 'ñaja jña c'ua ja nzi ga mama c'o o ley Mzhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. 'Ma jiyö, dya ra salva 'ma c'o. ⁴ Bübüts'üji c'o ne ra cumple c'o ley, na ngueje cijñiji 'ma ra tsjaji a cjanu, dya cja ri tü o nzhubüji. Pero rí xi'tsc'öji, 'ma cijñiji a cjanu, dya enh'e o mü'büji 'ma e Cristo, ya xögüji co anguez. Y ya o jyëziji Mzhocjimi, maco o s'iyazüji va ndäjä e Cristo. ⁵ Nutscöji ró enh'e ín mü'bügöji e Jesucristo, bübü ín mün'c'öji dya o Espíritu Mzhocjimi. Nguec'ua rí pärägöji 'ma rá sätc'öji cja jmi Mzhocjimi, ra xitsiji c'ü dya rí tügöji ín nzhunc'öji. ⁶ 'Ma cjó c'o bübü o mü'bü e Cristo Jesús, dya ra tsja zö ya vi circuncidaoji o jiyö. Na ngueje 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, ra sö ra s'iya yo nu minteji 'ma. Ngue c'ü ni muvi c'ü.

⁷ Nu'tsc'oji mi nzhodügueji na jo cja o 'ñiji e Cristo. Jenga i jyëzgueji o dyon'c'oji, nguec'ua dya cja in ne rí dyätqueji dya c'o jña c'o na cjuana? ⁸ C'ü o 'ñünnnc'oji in mü'büji ngue c'ua vi jyëzgueji c'o jña c'o na cjuana, dya ngue Mzhocjimi. C'ü o tsja Mzhocjimi, o 'ñünnnc'ü in mün'c'oji 'ma ot'ü, ngue c'ua vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo. ⁹ Nguec'ua rí pjötpügueji ngüenda c'o jña

c'o ni dyon'c'eji, na ngueje chjéntjui nza cja o ixcjüjnü. In pärägueji co ts'inguilëjë c'ü rrä ixi, ra s'odü texe o cjüjnü.

¹⁰ Bübüzungöji dya c'ín Jmugöji, nguec'ua rí juntc'ö in mü'bü c'ü xo rí tsijijñiji c'e pjeñe c'ü rí cijijñigö, c'ü dya nan'ño rgui tsijijñiji. Pero nu c'ü cja'c'eji rí yembeñëji, ra nduns'ü o nzhubü c'ü, zö cjó ri ngueje y zö pje ri pjëzhi.

¹¹ Rí xipjigö yo nte c'ü o pätcäji va ndü e Cristo cja ngronsi. Nguec'ua ga nugüji na ü. 'Ma ro jü'sc'ö xe 'na jña c'ü xe ro xicöji c'ü ni jyodü ra circuncidaoji, jo ri ñu'maji cjuarma, dya cja ro nugü na ü 'ma c'o. ¹² Ya ponch'ü in mü'n'c'eji na ngueje c'o xöpüte c'o va 'ñe xi'tsc'eji c'ü ni jyodü ra circuncidaots'üji ra dyocüts'üji in cuerpoji. Maco c'o xöpüte cjapüji ni muvi c'ü ni dyopcüji o cuerpo 'na nte, žjenga dya ne c'o xöpüte ixta cji'p'itsjëji?

¹³ Nu'tsc'eji o 'ñünnnc'ü in mü'büji Mzhocjimi i 'ñench'e in mü'n'c'eji e Cristo, nguec'ua rí libregueji, dya cja xe ra mandats'üji c'o ley. Pero dya rí tsijijñiji: "Rí libregöji dya, nguec'ua sö rá cjaji dya texe c'ua ja nzi rgá netsjëgöji", rí 'ñeñeji. Iyö. Nu c'ü rí tsjaji, rí pötqui s'iyaji y rí pötqui pjösteji. ¹⁴ Mama a cjava o jña Mzhocjimi: "S'iyagueji yo nin minteji c'ua ja nzi gui s'iyatsjëji", eñe. Nu 'ma rí s'iyaji a cjanu yo nin minteji, nu'ma, ya i cumpleji 'ma c'ü mama c'o ley. ¹⁵ Pjötpüji na

jo ngüenda. Na ngue 'ma in pötqui ñuji na ü, 'ñe 'ma in pötqui chüji, 'na rí chjorütsjëji 'ma.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

¹⁶ Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Nu 'ma rí dyätäji o Espíritu Mzhocjimi, dya in cjagueji 'ma c'ua ja nzi gui ñetsjëji c'o na s'o. ¹⁷ C'o va ejë in pjeñetsjëji rá cjaji, dya ne o Espíritu Mzhocjimi c'o. Y c'ü ne o Espíritu Mzhocjimi c'ü rá cjagöji, dya rí netsjëgöji c'o. Nguec'ua bübü 'ma rí yembeñëji c'o rí cjaji. ¹⁸ Pero 'ma rí dyätqueji o Espíritu Mzhocjimi, dya cja xe ra mandats'üji 'ma c'o ley.

¹⁹ Ixi jñetsetjo 'na nte, 'ma cja'a c'ua ja ga netsjë c'o na s'o. C'o nte c'o cja c'ua ja ga netsjë, cärä c'o 'ñeje ndixü c'o dya ngue nu su'u. Y cärä ndixü c'o 'ñeje bëzo c'o dya ngue nu xña. Xo cärä c'o pje nde cja ga cjanu c'o na s'o, cjaji c'o va ejë o pjeñetsjëji, dya c'a's'üji. ²⁰ Yo nte c'o cja c'ua ja ga netsjë c'o na s'o, cärä c'o ma't'ü yo ts'ita. Xo cärä c'o céro. Cärä c'o nu'u na ü yo nu minteji. Cärä c'o jonbü chü yo nu minteji. Cärä c'o nepe c'ü pë's'i yo nu minteji. Cärä c'o me ts'i ni üdü. Cärä c'o me jodü ngueextjo c'o netsjë. Cärä c'o me xöcü yo nte, y me üji c'o dya ngue o dyotsjëji. ²¹ Yo nte c'o cja c'ua ja nzi ga netsjëji c'o na s'o, cärä c'o me jodü ja rgá tsjapüji o cjajaji c'o pë's'i yo nu minteji. Cärä c'o pö't'ünite.

6

Cārā c'o tī'ī. Cārā c'o me cja c'o na s'o cja mbaxua. Y pje c'o xe nde cjaji. Ya ró xi'tsc'oji 'ma ot'ü, y nudya rí yepe rí xi'tsc'oji, c'o cja ga cjanu, dya ra sö ra zät'äji a jmi Mizhocjimi ja manda.

²² Pero 'ma rá ätcöji o Espíritu Mizhocjimi, ra 'ñünngüji 'ma ín mün'c'oji ngue c'ua rá s'iyaji yo nín minteji, y rá mäpäji Mizhocjimi, y rá mimiji na jo, dya pje rá mbeñesi. Y 'ma rá ätcöji c'ü, rá pësp'iji paciencia zö cjó pje ra tsjacüji, dya pje rá nzhopcüji c'o na s'o. Y rá cjagöji rrä jontezgöji rá pjös'üji yo nín minteji. Y 'ma pje c'o rá mamaji c'ü rá cjaji, rá cumpleji c'ua ja rvá mangöji. ²³ Xo 'ñeje 'ma rá ätcöji o Espíritu Mizhocjimi, rá ätäji Mizhocjimi, dya rá cjapcöji rrä nozgöji. Y rá pjörütsjëji ngue c'ua dya rá cjatsjëji c'ü rá cjijñitsjëji. 'Ma rá cjagöji a cjanu texe yo na jo, dya bübü ne rí 'naja ley c'ü ri mama na s'o rí cjagöji 'ma. ²⁴ 'Ma o ndü e Cristo cja ngronsi, xo ró tūgöji nutscöji ya rí enh'e ín mü'büji. Nguec'ua rí jéziji c'o na s'o c'o netsjë ín mü'büji. ²⁵ Je ngue por o Espíritu c'ü ni bübü Mizhocjimi cja ín mü'büji dya. Nguec'ua angueze rá ätcöji dya.

²⁶ Dya rá jodüji c'ü ra mama yo nte c'ü me na jozgöji. Dya cjó rá xipjiji: "Xenda na jozgö que na ngue'tsc'e", rá embeji. Iyö. Dya xo rá pötca mbidiaji.

Ayúdense unos a otros

¹ Mi cjuarmatsc'oji, bübü 'ma ra tsja na s'o 'na cjuarma. 'Ma ga cjanu, nu'tsc'oji in ätqueji o Espíritu Mizhocjimi ngue'tsc'oji rí zopjüji, ngue c'ua ra nzhogü o mü'bü ra jyëzi c'o na s'o c'ü. Pero jmanch'a rgui zopjüji, dya rí tsjapütsjëji rrä jotsc'oji. Xo rí pjötpügueji ngüenda c'ü dya xo ra ndö'c'ü in mün'c'oji c'ü xo rgui tsjagueji c'o na s'o. ² 'Ma cja na s'o 'na cjuarma, chjëntjui c'ü ri tuns'ü 'na pöjö c'ü me na jyü. Nguec'ua rí pjösc'oji 'ma c'ü. O zö pje ri pjézhi c'ü ni jyodü 'na cjuarma, rí pjösc'oji c'ü. 'Ma rí tsjagueji a cjanu, ya in tsjagueji c'ü o xitsiji e Cristo.

³ Nu 'ma cjó c'o cjijñitsjë c'ü me na jo c'ü cja'a, pero 'ma dya je ga cjanu ga tsja, nu'ma, dya cjuana 'ma c'ü cjijñi c'e nte. ⁴ Yo nin cjuarmatsjëji, dya ngueje yo rí jñandagueji c'ü cja yo, cja rrä mangueji: "Xenda na jozgö que na ngue ne cjuarma nu", rí 'ñeñeji. Iyö. Je nguetsjë c'o in cjagueji rí ñuji cjo na jo c'o o jiyö. Y 'ma na jo c'o in cjagueji, je ngue c'o rgui mägueji 'ma c'o. ⁵ Nzi 'nazgöji rá nzhotüji ngüenda Mizhocjimi c'ua ja nzi rvá minc'oji; dya ngueje c'ua ja va mimi c'ü 'naja mi cjuarmagöji.

⁶ C'o xötpü o jña Mizhocjimi ni jyodü ra mbös'üji c'o jizhi o jña Mizhocjimi, ra unüji c'o rgui jyodüji.

⁷ Pe in cijñiji c'ü dya ra tsja, zö ja rgá mimi 'na nte. Pero rí xi'tsc'öji, dya cja rí tsjijñiji a cjanu, na ngueje dya cjuana. Na ngueje Mzhocjimi dya sö cjó ra tsjapü burla c'ü. Na ngue c'ua ja ga tsja 'na nte, je xo rgá cjanu rgá nzhopcüji c'ü. Chjéntjui nza cja 'na c'ü ra mbodü o ndëxü, ra ndagü o ndëxü. Pero 'ma ra mbodü o ndöbidyi, bidyi ra ndagü. ⁸ Nu c'o sido cja'a c'ua ja ga netsjé nguec'ua ga tsjaji c'o na s'o, dya ra bübüji co Mzhocjimi c'o, ra ndüji. Pero c'o sido ätä o Espíritu Mzhocjimi nguec'ua ga tsjaji c'o na jo, ra ch'unüji c'ü rguí bübüji Mzhocjimi, dya ra ndüji. ⁹ Nguec'ua ni jyodü, dya ra tögüzüji rga cjaji c'o na jo. Na ngueje 'ma dya rá jéziji, ra ngötcüji na jo 'ma Mzhocjimi 'ma ra zädä c'e pa 'ma ra tjün ngüenda. ¹⁰ Nguec'ua texe 'ma sö'ö, ni jyodü rá pjös'üji texe yo nín mintegöji. C'o xenda rá pjösc'öji ngue yo mi cjuar-magöji yo enh'e ə mü'bü e Cristo.

Advertencias y saludos finales

¹¹ Jñant'maji dya yo letra yo na nojo yo rí opjütsjégö. Ngue yo rguí nguarü. ¹² C'o xöpüte neji c'ü ra mama yo ín menzumüjme: "Na jo c'o xöpüte, na ngueje xo cjaji ín chjürügöji", ra 'ñeñeji. Nguec'ua ga xi'tsc'ejí c'o xöpüte c'ü rí circuncidaogueji. Nu 'ma dya ro xi'ts'iji a cjanu, ro tsja yo

nte ro nuji na ü 'ma c'o xöpüte. Na ngueje c'o xöpüte creoji c'ü o pätcägöji e Cristo va ndü cja ngronsi. Pero dya neji cjó ra nuji na ü. ¹³ Nu c'o xöpüte c'o xi'tsc'ejí ra circuncidaots'üji, dya xo cumpleji c'o ley. Pero neji c'ü ra circuncidaots'üji ngue c'ua ra mä'c'äji ra mamají: "Jñant'maji, ya circuncidaoji c'o cärä a Galacia", ra 'ñembeji c'o nu menzumüji. ¹⁴ Pero nutscö, dya cja rí ne rá cjapcö rguí muvi c'ü rguí circuncidaoji 'na nte o c'o pje ri pjëzhi. C'ü rá cjapcö rguí muvi, ngueextjo c'ü o pätcäji e Jesucristo c'ín Jmugöji va ndü cja ngronsi. Na ngueje c'ü vi ndü cja ngronsi e Jesucristo, chjéntjui c'ü ró tügö. Nguec'ua dya cja mandazü yo na s'o yo bübü cja ne xoñijömü. Y nguec'ua yo nte yo dya ejme Mzhocjimi, dya xo cjacü ngüenda yo. ¹⁵ 'Ma cjó c'o ra 'ñench'e ə mü'bü e Cristo, dya ni muvi c'ü ya vi circuncidaoji o jiyö. C'ü na cjuana ni muvi, ngue c'ü ya ngue ə t'i Mzhocjimi 'na nte, ngue c'ua nuevo ga nguiñi dya, y nuevo ga mimi. ¹⁶ Texe c'o ra 'ñench'e ə mü'bü e Jesucristo ngue c'ua ra mbös'üji nuevo rgá mimiji, Mzhocjimi ra juentse c'o, yra unü c'ü rguí mäjä ə mü'büji, dya pje ra mbeñjeji. Na ngueje c'o ra tsja a cjanu, ngueje c'o ra tsjapü Mzhocjimi ə nte c'ua ja nzi va tsja mi jinguä o tsjapü e Israel ə nte.

¹⁷ Ndeze dya, ga ma a xo'ñi,

dya rí negö cjó ra mama c'ü
dya rí apóstolegö o ra tsjapü ni
muvi c'ü ni dyopcüji o cuer-
poji ga circuncidaoji yo nte.
Na ngueje xo 'ñezgö xo bübü
yo jñetse cja ín cuerpagö, pero
ngueje c'ua ja rvá sufregö na
ngue rí pépi e Jesús.

¹⁸ Mi cjuarmats'ügöji, e Je-
sucristo c'ín Jmugöji c'ü bübü
cja in mün'c'eji ra mböxc'üji
nuevo rgui minc'eji. Je rga
cjanu, amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS EFESIOS

Pablo escribe a la iglesia en Efeso

¹ Nuzgö e Pablo, rí apóstolegö cja e Jesucristo, na ngueje o ne a cjanu Mzhocjimi. Rí pen'c'eji ne carta, nu'tsc'eji in cáräji a Efeso; o ntets'üji Mzhocjimi na ngueje in ejmeji e Jesucristo. ² Rí ötcö Mzhocjimi c'ü ín Tataji, 'ñe e Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra sido ra nuc'eji na jo'o. Nguec'ua ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñeji.

Bendiciones espirituales en Cristo

³ Me na jo Mzhocjimi c'ü ngueje nu Mzhocjimi c'ü ín Jmugöji e Jesucristo. Xo ngueje nu Tata e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, na ngueje xo Mzhocjimi e Jesucristo. Mzhocjimi ngue c'ü o nintsjimizüji c'ü; na ngueje rí 'natjoji dya co e Cristo. Me co nintsjimizügöji Mzhocjimi co texe c'ü je va ejë a jens'e cja e Jesucristo. ⁴ 'Ma dya be mi t'ät'ä ne xoñijömü, o juancügöji Mzhocjimi c'ü ra nguezüji o t'i angueze c'ü dya rá tū ín nzhubüji a jmi angueze. O juancügöji c'ü exti nguetjozügöji e Cristo. ⁵ Me co s'iyazügöji Mzhocjimi. O ne o tsjacüji o t'i. O tsja c'ua ja nzi va nguijñi

angueze. Ngue c'ü o ndäjä e Jesucristo c'ü nu T'i cja ne xoñijömü ngue c'ua o tsjacüji o t'izüji Mzhocjimi. ⁶ Sido rí ma'tügöji Mzhocjimi na ngueje me co mbenzeji. Mzhocjimi me s'iya c'ü nu T'i. Me xo s'iyazügöji na ngueje rí 'natjoji dya co c'ü nu T'i. ⁷ Me co s'iyazügöji Mzhocjimi. O ndäjä e Jesucristo cja ne xoñijömü. E Jesucristo o ē pjödü o cji va ndömbgüji. A cjanu o perdonao Mzhocjimi ín nzhubügöji. ⁸ Mzhocjimi o jitsiji c'ü me co s'iyazüji. O dyacüji rí päräji ja cja angueze. ⁹ Nu c'ü mi ne Mzhocjimi ro tsja'a, dya cjó mi pärä. Pero ya o tsjacüji Mzhocjimi ró päräji dya, nu c'ü o mbeñe o tsja. ¹⁰ Nu c'ü o mbeñe Mzhocjimi ngueje e Cristo ra manda texe c'o bübü a jens'e 'ñe cja ne xoñijömü. Nguec'ua a cjanu ya ra 'natjoji. Nu c'ü o mbeñe Mzhocjimi ya cja dya, na ngueje ya zädä c'o cjë c'o ya vi mama.

¹¹ Nutscöji rí 'natjoji co e Cristo. Nguec'ua, c'ua ja nzi va ne Mzhocjimi, o tsjacüji o t'izüji angueze. Na ngueje Mzhocjimi cja'a texe c'ua ja nzi ga nguijñi. ¹² Nutscöjme rí menzumüjme a Israel. 'Ma dya be ma ejë e Jesucristo, ya rmí te'bejme angueze. Rí cárägöjme ja rí nzijme c'ü ot'ü ró ejmejme e Jesucristo. Mzhocjimi o ne o tsjacüjme nguezüjme o t'i angueze; ngue c'ua yo nte ra jñandaji

nu c'ü o tsjacüjme angueze, ra mamaji c'ü me na nojo c'ü, 'ñe me na jo. ¹³ Nu'tsc'eji, dya in menzumügueji a Israel, xo 'ñetsc'eji í 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo 'ma i dyärägueji c'e jña c'ü na cjuana c'ü mama ja rga jocüts'ü in mü'büji. Nuc'ua o Espíritu Mzhocjimi c'ü vi mama Mzhocjimi ro ëjë, o ë mimi cja in mü'bügueji. A cjanu xo 'ñetsc'eji o tsja'c'üji Mzhocjimi o t'its'üji dya. Ya xo in 'natjoji dya co e Jesucristo. ¹⁴ O Espíritu Mzhocjimi bübü cja ín mü'bügöji. Ngue angueze cjacüji rí päräji, ra cjuatü Mzhocjimi nu c'ü cja'a. Nu c'ü cjacüji Mzhocjimi ngue c'ü exti nguetjozüji e Jesucristo, 'ma rá sät'äji a jens'e nu ja bübü angueze. Nguec'ua rá ma't'üji dya Mzhocjimi na ngueje me na nojo.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

¹⁵ Rí ärägö c'ü mamaji sido in ejmeji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji; y me xo in s'iyaji c'o dyaja c'o xo ngue o nte Mzhocjimi. ¹⁶ Nguec'ua nuzgö, dya rí söyagö rgá unü na pöjö Mzhocjimi. Rí mbents'eji 'ma rí ötögö Mzhocjimi. ¹⁷ Mzhocjimi ngueje o Mzhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü ngueje e Jesucristo. Mzhocjimi ngueje mi Tataji c'ü me na nojo. Nuzgö rí ötögö Mzhocjimi xenda ra jí'ts'iji ja cja angueze; ngue c'ua xenda rí pärägueji angueze cja in mü'bügueji.

¹⁸ Me rí ötögö Mzhocjimi ra dya'c'üji jya's'ü cja in mü'büji c'ü rí tsjijñigueji na jo, ngue c'ua xenda rí tendiogueji na jo nu c'ü o tsja'c'üji Mzhocjimi me na zö. O zon'c'ügueji ri ngue o t'its'üji angueze. Rí ötcö Mzhocjimi ra dya'c'üji xo rí pärägueji c'ü exti nguetjots'üji e Jesucristo. Ngue c'ü in te'beji dya. Nguezgöji o t'izüji Mzhocjimi ra dyacöji a cjanu. ¹⁹ Me rí ötögö Mzhocjimi c'ü xo rí tendiogueji c'ü me na zëzhi Mzhocjimi. Angueze sö ra tsja texe. Nutscöji rí ejmeji Mzhocjimi, ngue o Espíritu angueze c'ü me na zëzhi ga pëpjí cja ín mü'bügöji. ²⁰ Mzhocjimi, c'ua ja nzi o pëpjí na zëzhi 'ma o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndü, je xo va cjanu ga pëpjí na zëzhi cja ín mü'bügöji. 'Ma ya vi xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndü, nuc'ua o tsjapü c'ua o mimi Jmu a jens'e cja o jodyë Mzhocjimi. ²¹ Mzhocjimi o unü e Jesucristo ra manda texe cja yo gobierno, 'ñejoyo jmu, 'ñeje texe yo pje nde pjëzhi cja yo nte. E Jesucristo manda texe dya. Dya ra nguarü c'ü ra manda c'ü. ²² Mzhocjimi o unü e Jesucristo ra manda texe; texe bübü a jõmü cja o ngua'a. Mzhocjimi o tsjapü e Jesucristo ín ñigöji, nutscöji rí jmürüji rí ejmeji angueze. ²³ Nguezüji o cuerpozüji angueze. Ngue angueze c'ü manda cja ín mü'bügöji. A cjanu 'ñetse cja ne xoñijõmü ja

cja e Jesucristo, 'ñetse c'ü sädä texe c'ü o mbeñe Mizhocjimi.

2

Salvos por el amor de Dios

¹ Nu'tsc'eji, xo o xoxc'ügueji Mizhocjimi; o dya'c'ügueji c'ü gui bübütjogueji. Na ngue c'o na s'o c'o mi cjagueji, chjéntjui c'ü ya rvi chügueji. ² Nu'tsc'eji mi cjagueji c'o na s'o; mi nzhodügueji c'ua ja nzi ga tsja yo nte yo dya pärä Mizhocjimi. Mi ätägueji e Satanás c'ü dya jo c'ü ndaxojñi texe yo demonio. Ngue e Satanás c'ü pëpjí cja o mü'bü yo nte yo dya ätä Mizhocjimi. ³ Nutscöji, dya rmí ätägöji Mizhocjimi. Rmí cjagöji c'o mi netsjéji; texe c'o mi ne ín cuerpogöji. Rmí cjagöji texe c'o ma ñejé cja ín ñigöji. Mizhocjimi rmí ünngügöji c'ua ja xo nzi ga ünmbü texe c'o dyaja c'o cja na s'o. Mizhocjimi ra tsjapü ra sufrido c'o. ⁴ Pero Mizhocjimi me juentsquegöji me go s'iyazüji na puncjü.

⁵ Na ngue c'o na s'o c'o mi cjagöji chjéntjui c'ü ya rvá tügöji. Pero o dyacüji Mizhocjimi c'ü rí bübütjoji, na ngueje e Jesucristo bübütjo. A cjanu Mizhocjimi o 'ñevgueji libre cja c'o na s'o, na ngue me s'iyazüji. ⁶ Mizhocjimi o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndü; xo 'ñetscoji o xoxcügöji 'ma. Nguec'ua Mizhocjimi o tsjacüji rí 'natjoji dya, co e Jesucristo c'ü manda a jens'e. C'ua ja nzi ga nugüji dya Mizhocjimi, ya 'natjo

c'ua rí mimiji co e Jesucristo. ⁷ Mizhocjimi o tsja texe yo, ngue c'ua texe yo cjë yo va ñejé 'ñe 'ma ya rgui nguins'ine xoñijömü; texezüji rá unüji ngüenda c'ü me o s'iyazüji Mizhocjimi, me o juentsquegöji, nutscöji ya rí 'natjoji co e Jesucristo. ⁸ C'ü vi jogü in mü'bügueji, dya ngue c'ü rvi tsjagueji c'o na jo. Ngue c'ü me o s'iyats'üji Mizhocjimi. Nguec'ua 'ma i 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, o jocüts'üji Mizhocjimi in mü'büji. Mizhocjimi o ne o tsja a cjanu. ⁹ Dya cjó sö cjó ra tsjapütsjé na nojo c'ü ra mama: "Na jozügö a jmi Mizhocjimi na ngueje ró cjagö na jo", ra 'ñeñe. ¹⁰ Ngue Mizhocjimi c'ü o jocüzüji ín mü'bügöji. O tsjacüji rí 'natjoji co e Jesucristo, nguec'ua dadyo ín mü'büji. Nudya, ne'e Mizhocjimi dadyo rga mimiji dya, ngue c'ua rá cjagöji c'o na jo c'ua ja ya nzi va mbeñe Mizhocjimi.

La paz tenemos por medio de Cristo

¹¹ Nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, mbeñeqi ja ma cjats'üji mi jinguä. Nutscöjme rí menzumüjme a Israel mi ocüjme ín cuerpojme ngue c'ua ro 'märä mi ngue o ntezüjme Mizhocjimi. Mi mamajme que nu'tsc'eji, dya mi nguets'üji o ntets'üji Mizhocjimi na ngueje, dya pje mi ocüji in cuerpogueji. ¹² Mi jinguä Mizhocjimi o mama c'ü ro ñejé e Cristo ro 'ñe jopcü o mü'bü yo nte.

Nguetscøjme rí menzumüjme a Israel o xitsijme a cjanu Mzhocjimi. Nguec'ua mi te'bejme e Cristo. Nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, nguec'ua dya mi te'begueji e Cristo c'ua ja nzi rmá te'begöjme. Y dya mi ngue o ntets'üji Mzhocjimi nza cjakzögjme. Dya mi pärägueji ja ga cja Mzhocjimi. ¹³ Pero nudya, ya in 'natjoji co e Jesucristo. Nu 'ma ot'ü, dya pje mi ngue'tsc'eji o ntets'ügueji Mzhocjimi. Pero nudya, dya ngueextjozüjme o ntezüjme Mzhocjimi, xo 'ñetsc'eji ya xo ngue o ntets'üji dya c'ü; na ngueje e Jesucristo o pjödü o cji va ngötcüji ín nzhubüji. ¹⁴ Nutscøjme rí menzumüjme a Israel, 'ñetsc'eji, dya in menzumüji a Israel, e Jesucristo ya o tsjacüji ya 'natjo jñiñi c'ua ja rí menzumüji dya. Nutscøjme 'ñetsc'eji mi pötü rmá nuji na ü. Pero nudya e Jesucristo ya tsjacüji c'ü rí cáräji na jo dya. ¹⁵ Mi pötü rmá nuji na ü, na ngueje nutscøjme mi tjéjme c'o o ley Mzhocjimi; nu'tsc'eji, dya mi tjëgueji c'o. Pero o 'ñe ndü e Jesucristo va ngötcüji ín nzhubüji, nguec'ua dya cja mandazüjme c'o ley. A cjanu o tsjacüji ya rí 'natjo ntezüji c'ü cja rí dadyoji; nutscøjme rí menzumüjme a Israel, 'ñetsc'eji, dya in menzumügueji a Israel. A cjanu xo o tsjacüji rá cáräji na jo. ¹⁶ Ngue cja ngronsi o ndü e Jesucristo. O böbü a

nde'ezüji 'ñe cja Mzhocjimi, nguec'ua rí pötca mäjäji dya Mzhocjimi. Nudya, dya cja rí pötca üji Mzhocjimi. E Jesucristo o ndü cja ngronsi va ngötcüji ín nzhubügöji. A cjanu, nutscøjme rí menzumüjme a Israel, 'ñetsc'eji, dya in menzumüji a Israel, ya rí 'natjo cuerpoji, dya cja rí pötca üji.

¹⁷ O ējē e Jesucristo, nguec'ua rí päräji ya nugüjme na jo Mzhocjimi, nuzgöjme rí menzumüjme a Israel. Xo 'ñetsc'eji, dya in menzumüji a Israel, xo nuc'üji na jo. ¹⁸ Nudya nutscøjme rí menzumüjme a Israel ya sö rá chëzhijme a jmi Mzhocjimi c'ü ngueje ín Tatagöji. Xo 'ñetsc'eji sö rí chëzhigueji na ngueje 'natjo o Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü in mü'bügueji 'ñe ín mü'bügöjme. ¹⁹ Nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, nguec'ua dya mi ngue o ntets'üji Mzhocjimi. Pero nudya, ya ngue o ntets'üji dya c'ü. A cjanu xo in menzumüji dya a jens'e cja Mzhocjimi. ²⁰ Nu'tsc'eji dya; xo 'ñezgöjme nguezgöji 'na templo nu ja bübü Mzhocjimi na ngueje rí ejmeji e Jesucristo. Angueze ngue c'e ndojo c'ü ot'ü o tjumü cja squina c'ü. Nu c'o apóstole 'ñe c'o profeta o mamaji ja ga cja e Jesucristo. Anguesji ngueje c'o ndojo c'o o jñumüji cja c'e cimiento. Nutscöji rí ejmeji o jña Mzhocjimi, nguezgöji c'o ndojo c'o o dyü's'üji a xes'e

cja c'e cimiento. ²¹ Ra nocü c'e templo c'ü nguezgöji o ntezüji Mzhocjimi. Texe c'o ejme e Jesucristo ngue c'o ndojo c'o na jū's'üji a xes'e cja c'e cimiento. Texe c'o ejme e Jesucristo ya 'natoji co angueze. C'e templo c'ü na jäbäji me na sjü, na ngueje ngue o tsaja Mzhocjimi. Nunu, je bübü nu angueze. ²² Xo 'ñetsc'eji xo na jū'sc'ügueji cja c'e templo c'ü ngue o nte Mzhocjimi, na ngueje xo 'ñetsc'eji bübü in mü'bügueji dya, o Espíritu Mzhocjimi.

3

Pablo encargado del evangelio para los que no eran de Israel

¹ Nutscö e Pablo, rí mbëpjitjogö cja e Jesucristo. Nguec'ua rí ogö cja pjörü na ngueje rí zo'c'öji o jña e Jesucristo, nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel. ² Ya jo in pärägueji me s'iyazügö Mzhocjimi. O 'ñembögö rá xi'ts'iji c'ü me s'iyats'üji angueze. ³ Ya ró xi'tsc'öji ja nzi jña cja ne carta ngue c'ua rí pärägueji nguetsjé Mzhocjimi o jítsi pje na mbe c'ü o mbeñe angueze. Nu c'ü o mbeñe Mzhocjimi, dya mi päräji mi jinguä. Pero nudya, ya 'märä dya. ⁴ 'Ma rí xorügueji c'o jña c'o ró xi'tsc'öji cja ne carta, ra sö rí unügueji ngüenda c'ü rí pärägö nu c'o o mbeñe Mzhocjimi, nguec'ua va ndäjä e Cristo. ⁵ Nu c'o nte c'o mi cárä mi jinguä, nuc'o,

dya mi päräji c'ü o mbeñe Mzhocjimi c'o. Yo cjë dya yo, o Espíritu Mzhocjimi jichi c'o apóstole 'ñe c'o profeta, nu c'ü o mbeñe. Nu c'o apóstole 'ñe c'o profeta ngue c'o o xöcü Mzhocjimi ra mbëpiji angueze. ⁶ Nu c'ü o mbeñe Mzhocjimi ngue c'ü rá 'natoji co e Jesucristo 'ma rá enh'e ín mü'büji e Jesucristo. A cjanu, nu'tsc'eji, dya in menzumügueji a Israel, 'ñezgöjme rí menzumüjme a Israel, nudya, ya rí 'natjo cuerpoji cja e Jesucristo. Nu c'o o mama Mzhocjimi ro dyacüjme, ya xo da'c'üji. ⁷ Me co s'iyazü Mzhocjimi. O juancü ngue c'ua rí zopjü yo nte rí xipjiji ja rgá sö ra jogü o mü'büji. Me na zëzhi o pëpji cja ín mü'bügö 'ma o juancügö. ⁸ Nguezgö e Pablo, xenda rí menutjogö cja texe yo o nte Mzhocjimi. Pero me co s'iyazügö Mzhocjimi. O juancügö rá zo'c'üji, nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel. Rá zo'c'üji o jña e Jesucristo c'ü mama ja ga cja angueze, me na nojo, me s'iyats'üji. ⁹ Mzhocjimi o juancügö rá zopjü yo nte rí xipjiji nu c'ü o mbeñe angueze. Ndeze 'ma o dyät'ä Mzhocjimi e jens'e 'ñe ne xoñijömü o mbeñe angueze c'ü ra 'natoji cja e Cristo texe yo nte. Pero c'o nte, dya mi päräji c'o mi mbeñe Mzhocjimi. ¹⁰ Na ngue c'ü rí zo'c'öji nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, in enh'e in mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua nu'tsc'eji 'ñezgöjme

rí 'natjoji dya. Na ngue c'ü rí 'natjoji, pârã yo anxe a jens'e me na nojo Mizhocjimi, me pë's'i na puncjü o pjeñe. Xo 'ñe yo demonio xo pârâji a cjanu. ¹¹ Ma dya be mi t'ät'ä ne xoñijõmû, Mizhocjimi o mbeñe c'ü rá 'natjoji co e Cristo. Ya o ejë e Jesucristo. Texe c'o ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo, 'natjoji co e Cristo. ¹² Nguec'ua, dya rí sûgöji rgá chëzhiji a jmi Mizhocjimi; na ngueje ró enh'e ín mü'büji e Jesucristo; ya rí 'natjoji co anguezze. ¹³ Nutscö e Pablo, rrã sufridogö na ngueje rí zo'c'öji nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel; ngue c'ua rí pârâgueji nu c'ü o mbeñe Mizhocjimi. Me rí ö'tc'üji, dya ra tõgü in mü'bügueji na ngueje c'ü rrã sufridogö. Rí mâcejeji na ngue c'ü rí zo'c'üji o jña Mizhocjimi.

El amor de Cristo

¹⁴ Nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, nudya, ya xo ngue o t'its'üji Mizhocjimi dya; na ngueje in enh'e in mü'bügueji e Jesucristo. Nguec'ua, nutscö e Pablo, rí ndüñijõmû a jmi Mizhocjimi c'ü nu Tata e Jesucristo c'ü in Jmugöji. Me rí unügö na pöjö anguezze. ¹⁵ Mizhocjimi xo ngueje nu Tata texe c'o enh'e o mü'bü e Jesucristo. Nguejnu Tata nu c'o ya ndü c'o vi 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo. Xo nguejnu Tata nu c'o bübüütjo c'o enh'e o mü'bü e Jesucristo. ¹⁶ Mizhocjimi c'ü in Tatagöji me na nojo; me na zëzhi c'ü. Rí ötügö anguezze

c'ü xenda rí zëzhiji na ngueje o Espíritu Mizhocjimi bübü cja in mü'bügueji. ¹⁷ Rí ö'tc'üji Mizhocjimi c'ü sido rí 'ñejmegueji e Jesucristo; ngue c'ua sido ra bübü e Jesucristo cja in mü'bügueji. A cjanu rí s'iyaji Mizhocjimi. Xo rí s'iyagueji nin minteji. ¹⁸ A cjanu ra sö rí pârâgueji co texe yo o nte Mizhocjimi c'ü me s'iyazüji e Jesucristo. Dya ts'iquetjo va s'iyazüji c'ü. Me s'iyazüji na puncjü. ¹⁹ Rí ö'tc'üji Mizhocjimi c'ü rí pârâgueji ja me ga s'iyazügöji e Cristo; zö dya sö rá tendioji texe c'ua ja ga s'iyazügöji c'ü. A cjanu xo rí ö'tc'ügöji Mizhocjimi c'ü ra manda cja in mü'bügueji anguezze; ngue c'ua rí nocüji cja o dyë anguezze. Ngue c'ua, c'ua ja ga cja anguezze, je xo rgá cjats'ügueji nu.

²⁰ Mizhocjimi pëpji cja in mü'bügöji. Sö ra tsja xenda na puncjü que na ngueje c'ü sö rá ötüji. C'ü rí cijijñiji rá ötüji Mizhocjimi, ts'iquetjo; pero c'o cja'a Mizhocjimi, me na puncjü. ²¹ Me na nojo Mizhocjimi. Texe c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mizhocjimi ra tsjapüji o nte c'o. Ra tsjapüji ri 'natjoji co e Cristo. Texe yo ejë yo va ejë ra 'ñetse me na nojo Mizhocjimi; xo 'ñe 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmû. Je rga cjanu, amén.

4

Unidos por el Espíritu

¹ Nuzgö e Pablo, rí ogö a pjörü na ngueje rí zopjügö

yo nte rí xipjiji o jña c'ü ín Jmugöji. O zon'c'ügueji Mzhocjimi ri 'natjots'üji co e Jesucristo. Nguec'ua me rí ö'tc'üji c'ü rí nhodüji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi. ² Dya rí tsjapüji c'ü me rrä nojots'üji. Me na jontets'ü rgui mimiji. 'Ma cjó pje ra tsja'c'üji, dya rí tsjapüji na s'o c'o. Rí pësp'iji paciencia, rí s'iyají. ³ Tsjacjuanagueji rí pötqui ñugueji na jo. A cjanu ri 'na ma ciatjo in mü'bügueji c'ua ja nzi va dya'c'üji o Espíritu Mzhocjimi. ⁴ Na ngueje, nutscöjme rí menzumüjme a Israel, 'ñetsc'eji, dya in menzumüji a Israel, ya 'natjo ín cuerpogöji co e Jesucristo. Nutscöji, 'natjo o Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü cja ín mü'bügöji. Nuzgöji o zoncüji Mzhocjimi ri nguezüji o t'izüji angueze; nguec'ua texezüji ya rrä te'begöji c'ü exti nguetjozögöji e Jesucristo. ⁵ 'Natjo ín Jmugöji c'ü ngueje e Jesucristo. 'Natjo c'ü jocüzü ín mü'bügöji c'ü ngueje e Jesucristo c'ü ró enh'e ín mü'büji. Nu'tsc'eji 'ñezgöjme ró jigöji. A cjanu ró jizhiji c'ü rí 'natjoji co e Jesucristo. ⁶ Nuzgöji rí ejmeji e Jesucristo; 'natjo Mzhocjimi c'ü ngueje ín Tatagöji. Ngueje angueze c'ü manda texe; je pëpji cja ín mü'bügöji, rí ndexeji.

⁷ Rí 'natjoji cja e Jesucristo. Pero angueze nandyo ga dyacüji nzi 'nazgöji ja rgá pëpji angueze. ⁸ Mama a cjava cja o jña Mzhocjimi:

Nu c'ü mi manda o ndöpü c'o mi üji, cjanu o zidyiji; o nguins'i cja t'eje o zät'äji nu ja mi manda.

Nuc'ua c'ü mi manda o jñü c'o vi jñünbüji c'o vi ndöpü, cjanu o unü c'o o nté angueze.

⁹ Je xo va ciatjonu e Jesucristo; o nguins'i o ma a jens'e. Pero ot'ü vi 'ñeje a jens'e o ëjë cja ne xoñijömü.

¹⁰ Angueze o ëjë cja ne xoñijömü, nuc'ua 'ma o ndü, 'ma o nanga; cjanu o ma a jens'e. Nguec'ua angueze manda texe a jens'e 'ñe cja ne xoñijömü. ¹¹ E Jesucristo o dyacüji nzi 'najazüji ja rgá pëpji angueze. Bübü c'o o ch'unü ra tsja apóstole. Bübü c'o ra zopjü yo cjuarma ra xipjiji c'ü ne Mzhocjimi.

Bübü c'o ra zopjü yo nte ngue c'ua ra mbäräji ja rga jopcü o mü'büji. Bübü c'o ra mbörü o nte Mzhocjimi. Bübü c'o ra xöpü o jña Mzhocjimi yo nte. ¹² A cjanu Mzhocjimi o dyacüji nzi 'nazgöji ja rgá pëpji angueze, ngue c'ua rá zézhiji nutscöji o cuerpozüji e Jesucristo. ¹³ Mzhocjimi ne c'ü xenda rá pärägöji e Jesucristo c'ü nu Ti c'ü ya ró enh'e ín mü'bügöji. Ne Mzhocjimi c'ü sido rá nocüji cja o dyë angueze; ngue c'ua exti nguetjozögöji e Cristo.

¹⁴ Bübü o xöpüte c'o dya pärä o 'ñiji Mzhocjimi. Me mamaji bëchjine ga dyonpüji yo nte. Nu'tsc'eji, dya rí 'ñejmeji c'o. Yo ts'it'i me pötüji o pjeñoji; texe c'o äräji,

nde ejmeji. Mizophjimi, dya ne c'ü rga cjatsc'eji o ts'it'i.¹⁵ Mizophjimi ne c'ü rá s'iyaji yo ín minteji; ne'e c'ü rá mamaji c'ü na cjuana, dya rá cjaji o bëchjine. A cjanu rá nocüji cja o dyë'ë Mizophjimi; exti nguetjozögöji e Jesucristo. E Jesucristo ngueje ín ñigöji nutscöji rí ejmeji angueze.¹⁶ Nutscöji ngue o cuerpozüji angueze; rí 'natjoji co angueze. Na ngue c'ü bübü angueze cja ín mü'büji, ra sö rá pötü rga s'iyaji ra sö rá pötü rga pjös'üji, ngue c'ua rí texeji mas rá nocüji cja o dyë Mizophjimi.

La nueva vida en Cristo

¹⁷ Nguec'ua me rí ö'tc'üji rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne ín Jmugöji; dya cja rí nzhodügueji c'ua ja nzi ga nzhodü nu c'o dya pje ejme Mizophjimi. Anguezeji me cjaji c'ua ja nzi ga netsjëji; dya jo c'ü cjijñiji.¹⁸ Dya bübü o jya's'ü Mizophjimi cja o mü'büji. Me na me o mü'büji, dya ne ra dyätäji Mizophjimi, nguec'ua, dya päräji Mizophjimi. A cjanu, dya bübü Mizophjimi cja o mü'büji.¹⁹ Me cjaji c'o na s'o, c'o ix 'na tsejetjo; pero dya tsejeji. Me cjaji texe c'o me netsjë o cuerpoji, 'ñe c'o va ejë o ñiji, dya c'a's'üji c'o.²⁰ Pero nu'tsc'eji, in pärägueji, dya a cjanu c'ü ne e Jesucristo c'ü rí tsjagueji.²¹ Nu'tsc'eji, ya in pärägueji ja cja e Jesucristo. In pärägueji c'o ne angueze rí tsjaji.²² Ne e Jesucristo c'ü

dya cja rí nzhodügueji c'ua ja nzi mi nzhodügueji 'ma dya mi pärägueji angueze. Nu c'o mi cjagueji 'ma, ma s'o c'o. Mi pëzhgueji c'ü me ri mäcjeji a cjanu; pero dya ma cjuana. Na ngue c'o mi cjagueji, ngue c'o rvi chügueji c'o.²³ Nudya, ni jyodü dadyo rgui tsjjñigueji dya.²⁴ Mizophjimi ya tsja'c'üji o t'itsc'eji dya. Nguec'ua rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne angueze c'o na jo. Na ngueje je ga cjanu angueze, me na jo c'ü.

²⁵ Dya rí pezheji bëchjine. Nu c'ü rí tsjaji, rí pötü rgui xipjiji c'o na cjuana. Rí tsjaji a cjanu na ngueje ya 'natjo ín cuerpoji co e Jesucristo.

²⁶ Nu 'ma ünnec'üji, dya rí jyëziji ra ndö'c'üji c'ü rí tsjagueji na s'o. Dya rí sjëyaji 'napa.²⁷ Ma in sido in sjëyaji, ya in jëziji 'ma c'ü dya jo ra tsja'c'ü rí tsjaji texe c'ua ja nzi ga ne angueze.

²⁸ Nu 'ma in mbëgue, rí jyëzigue c'o, dya cja rí pönü. Nu c'ü rí tsja, rí pëpji na jo, ngue c'ua rí pë's'i pje rí unü nu c'o pje ni jyodü.

²⁹ Dya xo rí ñaji na s'o jña. Dya rí ñagueji c'o jña c'o dya pje ni muvi. Rí ñagueji jña c'o na jo c'o ra mbös'ü c'o ärä.³⁰ Bübü o Espíritu Mizophjimi cja ín mü'bügöji. A cjanu rí pärägöji, 'ma ra ejë na yeje e Jesucristo, ya exti nguetjozüji angueze. Nguec'ua rí pjötpügueji ngüenda rí ñagueji jña c'ua ja nzi ga ne o Espíritu Mizophjimi. 'Ma jiyö, dya ra mäjä angueze.

³¹ Nguec'ua, dya cja rí pötqui ñugueji na ü. Nu'tsc'eji, dya cja rí tsja in cuëji. Rí jyombeñëji 'ma cjó pje ra tsja'c'üji. Dya cjó xo rí sannc'eji; dya cjó xo rí xosp'üji o bëchjine. Dya cjó cja rí tsjapüji na s'o. ³² Nu c'ü rí tsjagueji, rí pötqui tsjagueji c'o na jo. Nu'tsc'eji rí pötqui juentsegueji. Rí pötqui perdonaoji na ngueje Mzhocjimi o perdonaosts'ügueji in nzhubüji. Na ngueje e Jesucristo o ndü; o ngõ'tc'üji in nzhubüji.

5

Cómo deben vivir los hijos de Dios

¹ Nu'tsc'eji, o t'its'üji Mzhocjimi dya. Mzhocjimi me s'iyats'üji. Nguec'ua, nudya, xo rí s'iyagueji dya yo nin minteji. ² Rí s'iyaji rgui nzhodüji, c'ua ja nzi o tsja; o s'iyazüji. O ne o ndü va ngõtcüji ín nzhubüji. Mzhocjimi me co mäpä e Jesucristo na ngue c'ü o tsja e Jesucristo.

³ Nu'tsc'eji, ya nguets'üji o ntets'üji Mzhocjimi dya. Nguec'ua, nudya, rí nzhodügueji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi. Nu'tsc'eji, in bëzoji, dya rí tsâjâgueji o ndixü. Nzitjots'ügueji in ndixüji, dya rí tsâjâgueji o bëzo. Dya rí ñepegueji c'ü pë's'i yo nin minteji. Nuyo, dya rí tsjagueji yo; dya xo rí mamaji yo. ⁴ Dya rí mamaji c'o na s'o jña ngue c'ua dya rí bëzhi in tsejeji. Dya rí

ña, ñagueji jña c'o dya pje ni muvi. Dya rí enmbegueji c'o jña c'o mama c'ü rí tsjagueji c'ü na jo. Nu c'ü rí tsjagueji, rí mamaji jña c'o rgui unüji na pöjö Mzhocjimi. ⁵ Ya in pârâgueji, c'o bëzo c'o tsâjâ ndixü, 'ñe c'o ndixü c'o tsâjâ bëzo, nuc'o, dya ra zät'äji a jens'e nu ja manda e Jesucristo co Mzhocjimi; ne ri ngue c'o nepe c'ü pë's'i c'o dyaja, dya xo ra zät'äji a jens'e. Nuc'o, chjëntjovi c'ü ri ma't'üji yo ts'ita. ⁶ Bübü c'o ra xi'ts'iji c'ü dya ra tsja, zö rí tsjaji a cjanu c'o na s'o. Pero dya cjuana. Nguec'ua, dya rí jyéziji ra dyon'c'üji. C'o dya äta Mzhocjimi c'o cja a cjanu c'o na s'o, ya mama Mzhocjimi ra tsjapü ra sufrido c'o. ⁷ Nu'tsc'eji, dya rí dyocjeji c'o cja'a c'o.

⁸ Me ma bëxõmü a mbo in mü'bügueji. Ya o jya's'ü cja in mü'bügueji na ngueje ya in 'natjoji co e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji dya; nguec'ua ya in 'natjoji co angueze. Nguec'ua rí nzhodügueji c'ua ja nzi ga ne angueze. ⁹ Nu 'ma rí nzhodügueji cja jya's'ü, rrâ jontets'ügueji 'ma; rí ñagueji c'o na cjuana 'ma, rí mimigueji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi. ¹⁰ Ni jyodü rí xötpügueji rí tsjagueji c'o rgui mäjä e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. ¹¹ C'o me bübü bëxõmü cja o mü'bü, me cjadi c'o na s'o. Nu'tsc'eji, dya rí tsjagueji a cjanu. C'ü rí tsjaji, rí zopjüji c'o cja

a cjanu, rí xipjiji c'ü dya ne Mzhocjimi a cjanu na ngueje c'ü me na s'o cjaji. ¹² Anguezoji 'ma cārātsjéji, cjaji c'o me na s'o. Nguec'ua me rí tsecjöji rá mamaji c'o cja'a c'o. ¹³ Pero 'ma rá xipjiji ja cja c'ü mama Mzhocjimi; nu'ma, ra unüji ngüenda c'ü na s'o c'ü cjaji. Nuc'ua 'ma ra dyötüji Mzhocjimi, ra ndintspiji c'o ə mü'büji, ya ra jya's'ü cja ə mü'büji 'ma. ¹⁴ Nguec'ua mama a cjava cja o jña Mzhocjimi:

Nu'tsc'eji in cjaji c'o na s'o, chjéntjovi c'ü in īcjeji, dya in ätäji Mzhocjimi.

Nguec'ua rí sögueji rí unnc'eji ngüenda c'ü na s'o in cjaji.

E Jesucristo ra dya'c'üji jya's'ü cja in mü'büji, eñe.

¹⁵ Nguec'ua pjötpügueji ngüenda ja rgui nzhodügueji. Dya rí nzhodügueji c'ua ja nzi ga nzhodü c'o dya pärä Mzhocjimi. Rí nzhodügueji na jo, na ngueje ya in pärägueji Mzhocjimi c'ü ne angueze rí tsjaji. ¹⁶ Cja ne xoñijömü me cjaji na puncjü c'o na s'o. Pero nu c'ü rí tsjagueji, sido rí jyodü rí tsjagueji c'o na jo. ¹⁷ Dya rí tsjaji c'o na s'o nza cja c'o dya pärä Mzhocjimi. Jyodügueji rí pärägueji c'ü ne Mzhocjimi rí tsjaji. ¹⁸ Dya rí tīgueji. 'Ma cjó c'o tī'l, sö'ö c'ü me mäjä, pero cja c'o na s'o. Nu'tsc'eji rí jyéziji ə Espíritu Mzhocjimi ra manda cja in mü'büji. Nu'ma, na cjuana

in mäcjeji 'ma. ¹⁹ Rí pötqui ñagueji o Salmo, 'ñeje o himno. Rí ma'tüji in Jmugöji co texe in mü'bügueji 'ma rí tōjöji o himno. ²⁰ Texe c'o ratsja'c'üji, pero sido rí unügueji na pöjö. 'Ma rí unüji na pöjö Mzhocjimi rí ñädägueji e Jesucristo c'ü in Jmugöji.

La vida familiar del cristiano

²¹ Me rí pötqui dyätäji na ngueje in sügueji c'ü in Jmugöji.

²² Nu'tsc'eji in ndixüji 'ma ya in chjüntüji, rí dyätägueji c'ü nin xiraji. Na ngueje je ga cjanu ga ne Mzhocjimi rí tsjaji. ²³ Na ngueje e bëzo ngueje ə ni c'ü nu su; c'ua ja xo nzi ga cja e Jesucristo, ngueje ə ni yo ejme angueze. E Jesucristo ngue c'ü jopcü ə mü'bü yo ejme angueze. Nu yo ejme e Jesucristo ngue ə cuerpo angueze. ²⁴ C'ua ja nzi ga cja'a yo ejme e Jesucristo me ätäji angueze; xo rga cjanu yo ndixü yo ya chjüntü ni jyodü ra dyätä c'ü nu xira.

²⁵ Nu'tsc'eji, in bëzoji 'ma ya in chjüntüji, ni jyodü rí s'iyyaji c'ü nin su; c'ua ja xo va s'iya e Jesucristo yo ə nte angueze. E Jesucristo o ə ndü; ngue c'ua ro unü c'ü ro bübüütjo yo ə nte angueze. ²⁶ O ndü e Jesucristo ngue c'ua ra ndintspi ə mü'bü yo ə nte angueze. A cjanu o tsjacüji e Jesucristo ə ntezüji dya c'ü. C'ü rvá jigöji, ne ra mama e Jesucristo o ndintsquigöji c'o na s'o c'o mi cjacüji, na ngueje

rí ejmegöji o jña angueze.
 27 E Jesucristo o ndintsquijí
 ín mü'büji nutscöji o ntezüji
 c'ü; ngue c'ua 'ma ra ejë na
 yeje angueze, me ra mäjä rgá
 recibidozüji. Na ngueje ya
 rrä zözüji a jmi angueze, nza
 cja 'na novia c'ü dya pje bübü
 c'o na s'o, na zö cja jmi c'ü
 nu novio. 28 E Jesucristo me
 s'iya yo o nte angueze. A
 cjanu, nu'tsc'oji in bëzoji 'ma
 ya in chjüntüji, xo ni jyodü
 rí s'iyaji c'ü nin su. 'Ma cjo
 c'o s'iya c'ü nu su, nguetsjë o
 cuerpo c'ü s'iya c'ü, na ngueje
 'natjo o cuerpovi co nu su.
 29 Nguec'ua me s'iya nu su;
 unü pje ra zi 'ñe pje ra jye.
 Na ngueje 'natjo o cuerpovi
 co c'ü nu su. Je xo ga cjanu
 e Jesucristo s'iyazüji nutscöji
 o ntezüji dya angueze. 30 Na
 ngueje 'natjo ín cuerpoji co
 angueze. E Jesucristo ngue ín
 ñigöji; nutscöji nguetscöji c'o
 chäcä cja o cuerpo. 31 Mama a
 cjava cja o jña Mizophjimi: "A
 cjanu 'ma ra chjüntü 'na bëzo,
 ra zogü nu tata 'ñejnu mamá,
 ngue c'ua ra bübüvi nu su.
 Nuc'ua ya ri 'natjo o cuer-
 povi", eñe. 32 Me na zö a cjanu
 c'ü ni 'natjo o cuerpovi 'na
 bëzo nu su. Pero c'ü rí negö
 rí unnc'oji ngüenda, ngue c'ü
 xenda ni muvi. Nutscöji rí
 ejmeji e Jesucristo, 'natjo ín
 cuerpoji co angueze. 'Ma
 ot'ü, dya cjo mi pärä a cjanu.
 33 C'ü rá xi'ts'iji dya, nu'tsc'oji
 cjuarma ya in chjüntüji, ni jy-
 odü rí s'iyagueji c'ü in sugueji
 c'ua ja xo gui s'iyatsjëji. Xo
 'ñetsc'oji in ndixüji, ni jyodü

nzi 'najats'üji rí respetaoji c'ü
 in xiragueji.

6

¹ Nu'tsc'oji in t'iiji, ni
 jyodü rí dyätäji nin tataji
 'ñejni mamáji, na ngueje e
 Jesucristo c'ü ín Jmugöji ne a
 cjanu. ² Rí respetaogueji nin
 tataji 'ñejni mamáji, na ngueje
 nujnu manda Mizophjimi.
 'Ma rí tsjagueji a cjanu,
 Mizophjimi ra nintsjimits'üji.
 Nu e mandamiento nu,
 ngue nu ot'ü c'ü mama
 Mizophjimi ra nintsjimits'üji
 'ma rí tsjagueji nu. ³ Mama
 Mizophjimi, 'ma rí respetaoji
 nin tataji 'ñejni mamáji, rí
 mäjägueji 'ma; y rí mimiji na
 puncjü cje cja ne xoñijomü
 'ma.

⁴ Xo 'ñetsc'oji in tataji, rí
 zopjüji na jo yo in ch'igueji;
 dya rí huench'iji na zëzhi. 'Ma
 jiyö, 'na ra sjeyaji. Nu c'ü rí
 tsjaji, rí jichiji ra dyäräji. Rí
 xöpügueji o jña Mizophjimi.

⁵ Nu'tsc'oji in mbëpjiji rí
 dyätägueji yo in lamuji cja ne
 xoñijomü. Rí dyätäji co texe in
 mü'büji nza cja gui dyätägueji
 e Jesucristo c'ü in lamugueji
 a jens'e. ⁶ Rí pëpigueji na jo
 nin lamuji; dya nguextjo 'ma
 ra jñantc'aji anguesji, para ra
 mamaji c'ua c'ü na jo c'ü in
 cjagueji. Rí pëpiji na jo nin
 lamuji na ngueje in pëpigueji
 e Jesucristo. Rí pëpigueji co
 texe in mü'büji, na ngueje je
 ga cjanu ga ne Mizophjimi.
⁷ Me rí mäjäji rgui pëpigueji
 na jo yo in lamuji; na ngueje,
 dya xo nguextjo yo bëzo yo in
 pëpiji. Xo ngueje e Jesucristo

c'ü ín Jmugöji in pëpigueji c'ü. ⁸ Ya in pârâgueji, nu c'ü ni tsjagueji na jo cja yo in minteji, e Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra ngô'tc'üji c'ü in tsjagueji c'o na jo. Dya ra tsja, zö ri mbëpjigueji, zö dya ri mbëpjigueji.

⁹ Xo nzitjots'ügueji in lamugueji, xo rí ñugueji na jo nuyo in mbëpjigueji. Dya rí menasaoji. In pârâgueji nu c'ü nu Jmu anguesji, xo ngueje c'ü in Jmugueji c'ü. Ngueje e Jesucristo c'ü je bübü a jens'e. Angueze dya juajnü; ra dyötü ngüenda yo lamu, xo 'ñe yo mbëpji.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰ Mi cjuarmats'ügöji, xe bübü c'ü xe rá xi'tsc'öji. Ya in 'natjoji co e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji. Nguec'ua me rí zëzhiji, na ngueje na zëzhji angueze. ¹¹ E Satanás c'ü dya jo, me jodü ja rga dyoncüji c'ü dya cja rá cjaji c'ua ja nzi ga ne Mizophjimi. Pero Mizophjimi me dacüji ja rga sö rá zëzhiji. 'Na xondaro je'e c'ü pjötpü o cuerpo cja chü. Xo ga cjanu Mizophjimi me dacüji c'ü rgá zëzhiji, ngue c'ua, dya ra ndöcüji c'ü dya jo. ¹² Nu yo rí ügöji yo rí chügöji, dya ngueje yo nte. C'o rí chügöji, ngueje c'ü dya jo 'ñe c'o o mbëpji c'o dya rí jandaji. C'ü dya jo 'ñe c'o o mbëpji ngue c'o manda cja ne xoñijömü. Nuc'o, me na s'o c'o. Ngue c'o cjapü me na bëxömü cja o mü'bü yo nte; nguec'ua yo nte, dya

äitäji Mizophjimi. ¹³ Nguec'ua ni jyodü rí zëzhigueji rgui 'ñejeoji Mizophjimi. A cjanu, 'ma ra jyonnc'üji chü c'ü dya jo, dya ra ndö'c'üji 'ma. A cjanu, dya rí ñügüji, dya rí tsjaji c'o na s'o. ¹⁴ A cjanu rí zëzhiji. 'Na xondaro nzünt'ü na jo o mbünt'ü c'ü na jo rga zëzhji. A cjanu ra zë'ts'iji na jo 'ma sido rí mamaji c'ü na cjuana. 'Na xondaro co'bü o tijmi co 'na t'ëzi nguec'ua nu c'o üvi, 'ma pjat'üji, dya ra chötpü cja ts'ingue. A cjanu 'ma sido rí tsjagueji c'o ne Mizophjimi, angueze ra mbö'c'üji na ngueje e Jesucristo ya je bübü cja in mü'bügueji. Nguec'ua dya pje ra nguich'i cja in mü'büji c'o na s'o. ¹⁵ 'Na xondaro t'ch'í o dyatsi, ngue c'ua dya pje ra chjocü o ngua cja chü. Je xo ga cjatsc'eji nu. Ya in 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, nguec'ua Mizophjimi cja'c'üji ra söya in mü'bügueji, dya rí sügueji cja ne chü nu jonnc'üji e Satanás c'ü dya jo. ¹⁶ 'Na xondaro jün 'na escudo ngue c'ua, dya ra chöt'ü c'o flecha c'o ya ri tjë'ë c'o ra pana c'o enemigo. Je xo ga cjatsc'eji nu, sido rí 'ñejeoji e Jesucristo c'ü o ndin'tsc'igueji in mü'bügueji. A cjanu, dya ra ndö'c'üji e Satanás c'ü me jonnc'ü ja rgá ndö'c'üji. ¹⁷ 'Na xondaro junt'ü 'na casco o ñi ngue c'ua ra mbörü o ñi cja chü. Je xo ga cjats'ügueji nu. In pârâgueji e Jesucristo o jocüts'üji in mü'büji; o 'ñempc'eji libre ngue c'ua, dya rí tsjijñiji c'o

na s'o cja in ñigueji. 'Na xondaro xo jün 'na tjëdyi. Co c'e tjëdyi c'ü jün, cjapü ra c'ueñe c'o chüvi. Je xo ga cjats'ügueji nu. C'ü dya jo, me jonnc'üji chü. Pero in pärägueji o jña Mizhocjimi. Co c'e jña, o Espíritu Mizhocjimi ra mböxc'üji ngue c'ua, dya rí dyätäji c'ü dya jo; rí tsjapüji ra c'ueñe. ¹⁸ Nu'tsc'oji, sido rí dyötügueji Mizhocjimi ra mböxc'üji. Xõmü, ndempa rí dyötügueji Mizhocjimi. Rí dyötüji c'ua ja nzi ga ne o Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü cja in mü'bügueji. Rí dyötügueji Mizhocjimi ra mbös'ü texe c'o o nte anguezze. ¹⁹ Nutscö e Pablo, xo rí dyötcügöji Mizhocjimi ra dyacügö jña rá zopjü yo nte. Xo rí dyötcüji Mizhocjimi c'ü dya rá sügö rga zopjüji, pero rá xipjiji na jo c'ü mama Mizhocjimi c'ü ja rgá sö yo nte ra 'natjoji co e Jesucristo, zö menzumüji a Israel o jiyö. ²⁰ Mizhocjimi o 'ñembguegö c'ü rá zopjü yo nte rá xipjiji c'o o jña anguezze. Na ngue c'ü rí zopjügö yo nte, rí ogö a pjörü. Pero rí dyötcügöji Mizhocjimi c'ü rá zopjü yo nte c'ua ja nzi ga ne anguezze; c'ü dya rá sügö.

Saludos finales

²¹ E Tíquico c'ü ín cjuar-magöji ra xi'ts'iji pje rí cjagö 'ñe c'o bëpji c'o rí pëpcö Mizhocjimi. Nuc'ü, me rí s'iyagö c'ü. Anguezze me pjöxcügö cja o bëpji ín Jmugöji e Jesucristo. ²² Nguec'ua rvä täjägö e cjuarma Tíquico ngue

c'ua rí pärägueji pje rí cjajme. Nguec'ua a cjanu ra mäjä in mü'bügueji. ²³ Rí ötögö e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, 'ñe Mizhocjimi c'ü nu Tata ra tsja'c'üji ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñesi. Xo rí ötögö anguezzevi ra dya'c'üji rí pötqui s'iyaji. Ra dya'c'üji a cjanu, 'ma rí jñunt'ü in mü'büji ra dya'c'üji c'o. ²⁴ Nuzgö, xo rí ötögö Mizhocjimi ra nintsjimi texe c'o na cjuana ätä ín Jmugöji e Jesucristo, 'ñe neji. Je rga cjanu, amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS FILIPENSES

Pablo escribe desde la cárcel a la iglesia de Filipos

¹ Nutscö e Pablo 'ñe e Timoteo, rí mbëpjigöbe cja e Jesucristo. Nutscöbe rí pen'c'egöbe ne carta, nu'tsc'eji cjuarma *in* cäräji a Filipos, co texe c'o pastor 'ñe c'o pjös'ü c'o pastor. Nu'tsc'eji *o* ntets'üji Mzhocjimi. *In* 'natjoji co e Jesucristo. ² Mzhocjimi c'ü *in* Tatagöji 'ñe e Jesucristo c'ü *in* Jmugöji ra nuc'eji na jo; y ra tsja'c'üji ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñoji.

Oración de Pablo por los creyentes

³ Texe 'ma rí mbents'egöji rí unü na pöjö Mzhocjimi. ⁴ Rí mbents'egöji texe 'ma rí ötügö Mzhocjimi. Me mäjä *in* mü'bügo rgá ötü Mzhocjimi. ⁵ Rí unügö na pöjö Mzhocjimi na ngueje ndeze nu pa 'ma ot'ü *i* dyärägueji c'e jña c'ü mama ja ga cja e Jesucristo, hasta nudya, yo pa dya yo, nutscö 'netsc'eji rí 'natjoji. Na ngueje nu'tsc'eji sido *in* ejmegueji e Jesucristo 'ñe *in* zopjüji yo nte c'ua ja nzi rgá zopjügö. ⁶ Ngue Mzhocjimi c'ü *o* pëpji cja in mü'bügueji ngue c'ua *i* 'ñench'e in mü'büji angueze. Rí pärägö Mzhocjimi sido ra pëpji cja in mü'büji hasta 'ma

ra *ejë* na yeje e Jesucristo; ngue c'ua rí nocüji cja *o* dyë Mzhocjimi. ⁷ Na jo rá mbents'eji a cjanu, na ngueje me rí s'iyats'üji. Exi 'ñetse pëpji Mzhocjimi cja in mü'büji. Na ngueje dya *i* jyombeñezügöji c'ü rrä ogö a pjörü. Xo *i* pjöxcüji 'ma o zinzigöji a jmi c'o pje pjëzhi, 'ma mi xipjigöji ja ga cja *o* jña e Cristo. ⁸ Mzhocjimi pärä c'ü me rí s'iyats'ügöji *in* texeji, na ngueje 'natjo *in* mü'büji co e Jesucristo c'ü me s'iyazüji. ⁹ Nu'tsc'eji *in* s'iyaji Mzhocjimi. Xo *in* pötqui s'iyaji. Me rí ötügö Mzhocjimi c'ü xenda me rí s'iyaji. A cjanu xenda rí pärägueji Mzhocjimi. Xo rí ötügö Mzhocjimi ra jí'ts'iji c'o ne anguez rí tsjaji. ¹⁰ A cjanu sö rí päräji c'ü na jo rí tsjagueji. Ngue c'ua 'ma ra *ejë* na yeje e Jesucristo, ra 'ñetse vi tsjagueji c'ua ja nzi ga ne anguez, nguec'ua dya ra sö pje ra xi'ts'iji. ¹¹ A cjanu 'ma sido rí 'ñejmeji e Jesucristo c'ü bëbü cja in mü'büji, rí tsjaji c'o ne Mzhocjimi 'ma. Nuc'ua ra 'ñetse c'ua c'ü me na nojo Mzhocjimi, 'ñe me na jonte.

Para mí la vida es Cristo

¹² Mi cjuarmats'ügöji, zö rí ogö a pjörü, pero nu *o* jña e Cristo, dya c'a's'üji. Na cjuana, nudya ngue dya xenda äräji dya, ne jña. ¹³ Texe yo xondaro yo pjörü va cja ne palacio, y texetjo nu va a Roma päräji c'ü rí ogö a pjörü na ngueje rí

ejmegö e Jesucristo. ¹⁴ Yo cjuarma päräji c'ü sido rí ñagö o jña Mizhocjimi zö rí ogö a pjörü. Nguec'ua na puncjü anguezeli xenda o zézhiji. Nudya, dya cja sūji ga zopjüji o jña Mizhocjimi yo nte. Na ngueje päräji c'ü ín Jmugöji, dya jézguigöji; me pjöxcüji.

¹⁵⁻¹⁷ Bübü cjuarma c'o zopjü yo nte, xipjiji o jña e Cristo, na ngueje me juentsqueji. Anguezeli me neji e Cristo. Xo s'iyazügöji. Päräji Mizhocjimi o 'ñembgue rá zopjü yo nte rá xipjiji o jña e Cristo. Pero bübü cjuarma c'o ña o jña e Cristo, na ngueje neji c'ü ra xögü na puncjü cjuarma co nuzgö, cja rrü möji co anguezeli. Anguezeli nzhodüji libre ga zopjüji o jña Mizhocjimi yo nte. Pero xöcüji c'o cjuarma. Cijñiji, 'ma rá ärägö xögü c'o cjuarma ngue c'ua ra ndünt'ü a xütjü anguezeli, xenda ra sufrido ín mü'bügö va a pjörü. ¹⁸ Pero dya ra tsja zö neze c'o cjuarma c'o ña o jña e Cristo, zö nugü na ü c'o. Nu c'ü je me ni muvi, ngue c'ü zopjüji yo nte.

Nguec'ua me mäjä ín mü'bügö dya. ¹⁹ Sido rá mäjägö, na ngueje rí pärägö texe c'o ts'acü ra mbedye na jo c'o. Rí pärägö ra mbedye na jo na ngueje me in ötcüji Mizhocjimi. Xo pjöxcügö o Espíritu e Jesucristo. ²⁰ Nu c'ü je rí negö, rí te'begö cja ín mü'bügö c'ü dya rá sügö. Rí ne sido rá zopjü na zézhiji yo nte, rá xipjiji nu o jña e Cristo c'ua ja nzi rvá cjagö

'ma cja rvá enh'e ín mü'bügö e Jesucristo. Dya ra tsja zö ra mbötcüji, zö ra 'ñevguegöji libre xe rá mimitjo cja ne xoñijömü; pero c'ü rí negö ngue c'ü ra unü ngüenda yo nte c'ü me na nojo e Cristo. ²¹ Rí 'natjogöbe co e Cristo, nguec'ua me rí mäjä xe rí bübütjogö cja ne xoñijömü. Pero xenda na jo rá tügö, na ngueje rá ma bünc'ö co e Cristo. ²² 'Ma xe rá mimitjo cja ne xoñijömü, xe sö rá pëpitjo c'ü mi Jmugöji e Jesucristo. Nuc'ua na puncjü c'o ra dyärä o jña e Cristo. Nguec'ua, dya rí pärägö ja ngue c'ü xenda na jo; cjo xenda na jo xe rá mimitjogö cja ne xoñijömü, o cjo ya ra zixqui e Cristo. ²³ Bübü 'ma rí mangö na jo rá tügö; bübü 'ma xo rí mangö na jo xe rá mimitjogö. Nuzgö, nu c'ü rí negö, rá tügö ngue c'ua rá ma bübögöbe e Cristo. Ngue c'ü xenda na jo. ²⁴ Pero por nu'tsc'oji xenda na jo xe rá mimitjo va cja ne xoñijömü ngue c'ua xe ra sö rá zo'c'üji nu o jña e Cristo. ²⁵ Ni jyodü rá zo'c'üji, nguec'ua rí pärägö c'ü xe rá mimitjo, rá ë zo'c'üji na yeje, ngue c'ua xenda rí pärägueji na jo e Cristo, y rí mäjäji rgui 'ñejmeji anguezeli. ²⁶ 'Ma rá ë zenguats'üji na yeje, rí mäcjeji na puncjü, rí mangueji c'ü me na nojo e Jesucristo na ngueje ya rgui pjongüzü libre cja pjörü.

²⁷ Zö rá ëcjö; zö dya rá ëcjö, rí minc'oji na jo c'ua ja nzi ga mama o jña e Cristo.

Nguec'ua rá ärägö c'ü ri mamaji c'ü sido in ejmeji e Jesucristo; c'ü 'na ma cyatjo c'ü in cjijñiji; c'ü in cjacjuanaji in zopjüji o jña e Jesucristo yo nte. ²⁸ Dya pje rí sū'üji c'o nuc'üji na ü. Nu c'ü ni nuc'üji na ü exi 'ñetse c'ü ra ndüji. Mizhocjimi, dya ra unüji c'ü ra bübütjoji. Pero nu'tsc'eji c'ü rgui zëzhigueji, ri 'ñetse c'ü ya o 'ñempc'eji libre Mizhocjimi. ²⁹ Mizhocjimi o dya'c'üji c'ü i dyäräji o jña angueze; nguec'ua i 'ñejmeji e Jesucristo. Mizhocjimi xo o dya'c'üji c'ü in sufridoji na ngueje in ejmeji e Jesucristo. Me na jo nu yo o dya'c'üji Mizhocjimi. ³⁰ I jñandgueji o tsjacüji ró sufrido na puncjü, na ngueje rí pëpigö e Jesucristo. Xo in äräji c'ü rí sufridogö dya. Nu'tsc'eji 'ñetscö 'na ma cyatjo c'ü rgá cjagöji na s'ëzhi; rí sëchitjoji.

2

La humillación y la grandeza de Cristo

¹ E Cristo bübü cja in mü'bügueji. Me s'iyats'üji angueze nguec'ua me cja'c'üji rí mäcjeji. O Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü cja in mü'büji ngue c'ü cja'c'üji rí s'iyaji yo in minteji. Xo cja'c'üji rí juentseji yo in minteji. ² Na ngueje texe yo cja ró xi'ts'iji, ri 'na ma cyatjo c'ü rí tsjijñiji ngue c'ua rí tsjacüji xenda rá mäcjo. Rí pötqui s'iyaji c'ua ja nzi ga s'iyats'üji e Cristo, ri 'na ma cyatjo in mü'büji. ³ Dya

rí huinsteji, dya rí jyodügueji ja rgá mbë'ts'iji na nojo. Nu c'ü rí tsjaji, nu'tsc'eji tsjapüji xenda ni muvi nzi 'na yo nin cjuarmaji que na ngue'tsc'eji. ⁴ Dya nguetjo cja in bëpjiji rí jyodü rí pëpjiji. Xo rí jyonnc'eji ja rgui pötü rgui pjös'üji.

⁵ C'ua ja nzi va nguijñi e Cristo Jesús, xo rgui tsjijñigueji c'ua. ⁶ C'ua ja nzi ga cja Mizhocjimi, xo ga cjanu e Cristo Jesús, na ngueje angueze Mizhocjimi. Pero dya o tsjapütsjé na nojo e Cristo Jesús c'ü dya ro dyätä nu Tata. ⁷ Mizhocjimi angueze, pero o ē jmus'ü nza cjatscöji rí nteji. O ējē o ē dyätä Mizhocjimi c'ü nu Tata. ⁸ Mi nte'e e Jesucristo. O ne o tsja texe c'ü mi ne Mizhocjimi c'ü nu Tata; nguec'ua o ne o ndü. Je ngue cja 'na ngronsi o ndü. 'Ma cjó c'o tū cja 'na ngronsi, mamaji c'ü me na s'o c'ü. ⁹ E Cristo Jesús o tsja c'ü mi ne Mizhocjimi. Nguec'ua Mizhocjimi o unü o mbëzhi me na nojo a jens'e. Dya cjó bübü c'ü ra mbëzhi nza cja e Cristo Jesús. Angueze manda texe. ¹⁰ Na ngueje me na nojo e Cristo, nguec'ua ra ndüñijömüji a jmi angueze texe c'o cárä a jens'e 'ñe yo cárä cja ne xoñijömü, 'ñe c'o cárä a linfiernu. ¹¹ Texeji ra nädäji e Jesucristo ngueje c'ü Jmu'u. A cjanu ra 'märä c'ü me na nojo Mizhocjimi c'ü nu Tata.

Los cristianos son como luces en el mundo

¹² 'Ma mi bünc'ö co nu'tsc'eji i dyätägueji Mzhocjimi; i tsjagueji c'o ne angueze. Nudya rí bünc'ö na jë, pero rí ö'tc'ügöji sido rí dyätägueji Mzhocjimi. E Jesucristo o 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o, nguec'ua sido rí tsjacjuanaji, rí sūji Mzhocjimi. ¹³ Ra sö rí dyätäji Mzhocjimi, na ngueje Mzhocjimi ngue c'ü pëpji cja in mü'bügueji. Ngue angueze cja'c'üji rí ñe rí tsjají c'ua ja nzi ga ne angueze. Xo pjöxc'üji nguec'ua sö rí tsjají c'o.

¹⁴ Nu'tsc'eji, dya rí pötqui reclamaoji. Dya xo rí pötqui söji o jña. ¹⁵ Nguec'ua, dya ra sö cjó pje ra xi'ts'iji. Ra 'ñetse in ätäji Mzhocjimi co texe in mü'bügueji. A cjanu ra 'ñetse exi nguetjots'ügueji Mzhocjimi, nu'tsc'eji o t'its'üji angueze. In cäräji a nde yo nte yo dya nzhodü na jo. Pero nu'tsc'eji 'ñetsets'üji a nde anguesji c'ü bübü o jya's'ü Mzhocjimi in mü'bügueji. ¹⁶ Nu'tsc'eji rí zopjügueji yo nte, rí xipjiji ja rgá sö e Cristo ra unü c'ü rguí bübütnoji. Nuc'ua 'ma ra ñe na yeje e Cristo, me rá mä'c'ägöji na ngueje i dyätäji c'ü me ró zo'c'ügöji. ¹⁷ Nu'tsc'eji in ejmeji e Cristo, ya i unügueji in mü'büji, in pëpji angueze. Zö ra mbötcügöji, pero nuzgö me rí mä'c'ägöji. ¹⁸ Nguec'ua a cjanu xo rí mäjägueji. Rí mäjägueji co nutscö.

Timoteo y Epafroditó

¹⁹ 'Ma ra ne e Jesucristo c'ü ngueje in Jmugöji, rí negö, dya cja ra mezhe c'ü rá täcjö e Timoteo ra ñe c'ua ja in cäräji. Rá mäcjö 'ma ya rá pärägö pje in cjaji. ²⁰ Dya cjó bübü co nutscö c'ü ri cijjñi nza cja e Timoteo. Angueze ra jyodü na cjuana ra mböxc'üji. ²¹ C'o dyaja cjuarma c'o bübü co nutscö dya, jodütsjëjëji c'o netsjëjëji. Dya pje jodüji c'ü ra mbö's'üji c'o dyaja c'ua ja nzi ga ne e Jesucristo. ²² Nu'tsc'eji ya in pärägueji c'ü na jonte e Timoteo. Nuc'ü, chjëntjovi 'ma ri ngueje in ch'igö, me o mböxcügö na puncjü ró zopjübe yo nte nu o jña e Cristo. ²³ Nuzgö, 'ma rá pärägö cjo ra bötcügö cjo ra pjongüzüji libre, rí negö extá täcjö e Timoteo ra ñe c'ua ja in cärägueji. ²⁴ 'Ma ra ne e Jesucristo c'ü in Jmugöji, dya ra mezhe ra pjongüzüji libre xo rá ñejö c'ua ja in cärägueji.

²⁵ Rí mangö c'ü xo ni jyodü rá täcjö e cjuarma Epafroditó nu ja in cärägueji. Ngueje in mimbëpjibe. Ngue c'ü rí dyocjöbe c'ü. Mi zopjügöbe o jña e Cristo yo nte. Nguetsjë e Epafroditó nu c'ü i chäjäji c'ü; nguec'ua ro ñ mböxcü. ²⁶ E cjuarma Epafroditó me mbents'eji in texeji. Angueze me ne ra ma zenguats'üji. Me mbents'eji na ngueje vi pärägueji mi sö'dyë c'ü. ²⁷ Na cjuana nda mi cja c'ü e cjuarma. Ya mi ngue ro ndü'ü. Pero Mzhocjimi o juentse angueze. Xo 'ñezgö, me xo o juentscö Mzhocjimi.

Ya mi sufrido ín mü'bügö. Pero 'ma ro ndü c'e cjuarma, xenda ro sufrido na puncjü ín mü'bügö 'ma. ²⁸ Nguec'ua rí negö extá täjägö c'ua ja in cärägueji; nguec'ua 'ma ya rí jñandaji na yeje anguezze, me rí mäjäji. Nutscö dya, dya cja me rá cijñigö 'ma. ²⁹ Nu'tsc'oji rí mäjägueji rgui tsjocüji in nzumügueji, na ngueje ngue 'naja cjuarma c'ü ejme ín Jmugöji e Jesucristo. Rí respetaogueji texe c'o nza cja anguezze. ³⁰ Nune cjuarma nu, ya mi ngue ro ndü na ngueje pépi e Cristo. Nu'tsc'oji me mi ne ri pjöxcüji. Pero dya söts'ügueji, na ngueje dya mi bünc'ö c'ua ja in cärägueji. Nguec'ua e Epafroditó mi cja posible ro tsja texe c'o mi jyongü, zö 'na ro bö'tü anguezze.

3

La rectitud verdadera

¹ Nu'tsc'oji ín cjuarmats'ügöji, xe bübüjtjo c'ü xe rá xi'ts'iji. Sido rí mäpägueji c'ü ín Jmugöji. Nuzgö, dya pje xichazügö c'ü rá opcjö na yeje c'o ya ró xi'tsc'oji. Nuc'o, ni jyodü rá xi'ts'iji na yeje c'o, ngue c'ua rí mbeñegueji na jo. ² Rí pjötpügueji ngüenda c'o me na s'o ga xöpüte. Nuc'o, chjëntjovi dyo'o c'o me na sate. Anguezzeji jodü ra cumpletsjëji c'o na jo, pero cjaji c'o na s'o. Mamaji ni jyodü rí meyaji in cuerpoji; 'ma jiyö, dya ra tsja'c'oji Mizzhocjimi o t'its'üji 'ma. ³ Pero nutscöji na cjuana o

t'izüji Mizzhocjimi na ngueje ya ró enh'e ín mü'büji e Jesucristo; nguec'ua rí ma't'üji Mizzhocjimi cja ín mü'büji. Rí mamagöji nguetjo e Jesucristo c'ü embgueji libre. Dya rí jodüji rá cumpletsjëji c'o na jo. ⁴ Bübü c'o mama ngueje o t'iji Mizzhocjimi na ngueje pje pjëzhiji cja yo nte a Israel. Nutscö xenda pjëtsi que na ngueje texe anguesji. ⁵ Nutscö je rí menzumügö a Israel. O mboxbëchezügö e Benjamín. 'Ma ya vi cjogü c'o ocho pa 'ma ya vi jmuxcügö, nuc'ua o meyazüji ín cuerpopö c'ua ja nzi ga cja yo ín menzumüjme a Israel. Rí ñagö c'e jña hebreo. Xo mi ña hebreo mi tatagö 'ñe mi mamágö. Nuzgö ró cjagö c'o mama cja o ley Mizzhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés. Ró cjagö c'ua ja nzi ga cja c'o fariseo na ngueje xo rmí fariseogö. ⁶ Me mi süpügö c'o ín leygöjme, y mi negö texeji nde ro züpüji c'o. Nguec'ua me mi cjadü ra sufrido c'o vi 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo. Mi jodü ja rva chjotüji. Nuzgö mi ätägö c'o mama cja o ley Mizzhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés, nguec'ua dya cjo mi sö ro huéñzhgui. ⁷ Texe yo, ró mangö c'ü me ni muvi yo. Pero ya rí pärägö na jo c'ü dya pje ni muvi yo, mi c'axcöji yo, ngue c'ua dya ro jocüzü ín mü'bügö. Nu c'ü ni muvizügö ngue c'ü bübü e Jesucristo cja ín mü'bügö dya. ⁸⁻⁹ Rí pärägö na jo c'ü pje mi pjëtsigö, dya pje ni muvi; ne

ri ngue c'ü pje xe ra mbëtsi c'ü rguí muvi. Nu c'ü ni muvi ngue c'ü rí pärägö e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugö. Nu c'o rmí cjapügö me ni muvi, nudya ya rí cjapütjogö ngue cañabü. Nuzgö ró jézi texe c'o, ngue c'ua ro 'natjobe co e Cristo. Zö ró cjagö c'o mama cja o ley e Moisés, dya ngue a cjanu o jozü a jmi Mizhocjimi. O jocüzügö Mizhocjimi 'ma ró enh'e ín mü'bügö e Jesucristo. Mizhocjimi ra jocü texe c'o ra 'ñejme e Jesucristo. ¹⁰ Rí negö rá pärägö texe c'ua ja ga cja e Cristo. Mizhocjimi me na zëzhi. O tsjapü o te'e e Jesucristo 'ma ya vi ndü. O te'e ngue c'ua ra dyacüji c'ü rá bübütjoji. Nguec'ua rí negö dadyo rga mimigö dya. O sufrido e Jesucristo; nguec'ua nuzgö, rí ne rá ätägö c'ü, zö xo rá sufridogö. Dya cja xo rí negö ra mandazü yo nzhubü, na ngueje o ndü e Jesucristo va ngõtcüji ín nzhubüji. ¹¹ A cjanu, nuc'ua 'ma rá tügö, ra tsjacü Mizhocjimi rá tetcjö nu pa'a 'ma ra ñe na yeje e Jesucristo.

La lucha para llegar a la meta

¹² Nuzgö dya be exi nguetjozügö e Cristo, texe c'ua ja ga cja angueze. Pero nutscö rí cjacjuanagö ngue c'ua exti nguetjozügö angueze, na ngueje ngue c'ü vi 'ñevgue libre. ¹³ Nu'tsc'oji mi cjuarmats'ügöji; rí pärägö c'ü dya be exi nguetjozügö e Cristo, texe c'ua ja ga

cja angueze. Pero dya cja rí cjijñigö c'ua ja nzi rmá cjagö. Nuzgö c'ü rí cjagö, rí cjacjuanagö, sido rá tjünt'ü a xütjü e Cristo; ngue c'ua exti nguetjozügö c'ua ja nzi ga cja angueze. ¹⁴ Nu c'ü rí cjagö rí chjëntcjöbe nza cja 'naja nte c'ü me cja carrea. Nu c'e nte c'ü, ne ra ndöjö c'ü ra ch'unü. A cjanu, nuzgö rí cjacjuanagö, rí tjünt'ügö a xütjü e Jesucristo; ngue c'ua rá tőjö c'ü ra unü Mizhocjimi. Mizhocjimi ra dyacü rá sät'ä a jens'e nu ja bübü angueze; ra dyacü c'ü exti nguetjozügö e Jesucristo.

¹⁵ 'Ma ñin cjijñigueji c'ü ya exi nguetjots'ügueji e Jesucristo, ni jyodü rí mbeñegueji c'ü xe bë'ts'iji. Mizhocjimi ra jí'ts'iji c'ü ni jyodü xe rí tsjacju-nagueji sido rí chjünt'üji a xütjü e Jesucristo. ¹⁶ Nu 'ma rí pärägöji c'ua ja ga cja e Jesucristo, ni jyodü rá cjagöji c'ua ja nzi ga ne angueze. Dya rá yembeñegöji.

¹⁷ Nu'tsc'oji ín cjuarmats'ügöji, rí tsjaji c'ua ja nzi rgá cjagö. Nu'tsc'oji rí unüji ngüenda nu c'o nzhodü c'ua ja nzi rgá nzhodügö. ¹⁸ Cárä na puncjü c'o dya nzhodü a cjanu. Ya na puncjü rgá xi'ts'iji, nudya rí huë'ë dya, rgá xi'ts'iji; dya cjaji c'ua ja nzi ga ne e Jesucristo. Nza cja c'ü me nuji na ü e Jesucristo c'ü o ndü cja ngronsi. ¹⁹ Nu c'ü je ra tsjapüji yo, ngue c'ü ra ndüji; je ra möji a linfiernu. Anguezeji cjatsjëji c'o netsjëji; dya cjaji c'o ne

Mizhocjimi. Cjaji c'o na s'o c'o ex 'na tsejetjo, pero me mäpäji c'o. C'o cja'a yo nte cja ne xoñijõmü ngue c'o me jodü ra tsjaji c'o. ²⁰ Pero nutscöji je rí menzumüji a jens'e. Nutscöji rí ten'c'öji je rguí 'ñeje nu, nu c'ü o 'ñevgueji libre. Ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. ²¹ Angueze ra pötcüji ín cuerpoji nu tsjaja cja ne xoñijõmü. Nuc'ua c'ü ín cuerpoji ya exti nguetjo o cuerpo angueze c'ua ja nzi ga cja ndeze o te, o ma a jens'e. Ra pötcögöji ín cuerpoji na ngueje na zézhi angueze. Nde manda texe.

4

Alégrense siempre en el Señor

¹ Nu'tsc'eji ín cjuarmats'ügöji, me rí s'iyats'üji. Me rí negö rá ma nuc'üji. Me rí mä'l'ägöji na ngueje i dyätäji o jña Mizhocjimi c'ü ró zo'c'üji. Exi 'ñetse ró pëpcö na jo Mizhocjimi rvá zo'c'üji. Nuzgö rí ö'tc'üji, dya ra tögüts'üji, sido rí dyätäji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. Rí xi'ts'iji yo, na ngueje me rí s'iyats'ügöji.

² Nudya bübü 'na jña c'ü rá xipjivi yo hermana, e Evodia 'ñeje e Síntique. Nu'tsc'evi ni jyodü ri 'na ma ciatjo rgui tsjijñivi na ngueje in ejmevi e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. ³ Xo 'ñetsc'e mi cjuarmats'ügö, 'ma rí zopjügö nu o jña e Cristo yo nte, dya tögü in mü'bügue gui pjöxcü. Rí ö'tc'ügö rí zopjü nza yeje c'o hermana ngue c'ua ri 'na

ma ciatjo rgá nguijñivi. Rí zopjüvi na ngueje nza yeje c'o hermana o mböxcügö 'ma rmí zopjügö nu o jña e Cristo yo nte. Xo o mböxcü e Clemente 'ñe c'o dyaja. Texe c'o, o 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo; nguec'ua o tjü'ü anguesji je t'opjü cja c'e libro c'ü quis'i o tjü c'o ra bübütjo.

⁴ Nu'tsc'eji, dya ra tögü in mü'bügueji rgui mäjäji, na ngueje in ejmeji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. Nuzgö rá yepcö rá xi'ts'iji, rí mäjägueji. ⁵ Zö cjó pje ra tsja'c'üji, pero rí pësp'iji paciencia. Nuc'ua ra mbärä yo nte c'ü me na jopü in mü'bügueji. Rí tsjaji a cjanu na ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji ya ngue ra ejë.

⁶ Dya pje rí tsjijñigueji. Rí xipjigueji Mizhocjimi texe c'o ni jyonc'üji. Rí dyötügueji angueze. Rí unüji na pöjö.

⁷ Nuc'ua Mizhocjimi ra tsja'c'üji ra söya in mü'bügueji c'ü dya pje rí tsjijñiji, na ngue in 'natjoji co e Jesucristo. Me na nojo Mizhocjimi. Dya cjó sö ra mbärä ja ga tsjacüji rá mäjäji cja ín mü'büji.

Piensen en lo que es bueno

⁸ Xe bübütjo c'ü xe rá xi'ts'iji cjuarma. Rí unüji ngüenda texe c'o na cjuana, 'ñe texe c'o ni jyodü rá respetaoji. Rí unüji ngüenda texe c'o na jo, 'ñe c'o dya pje bübü c'ü na s'o. Rí unüji ngüenda texe c'o me na zö, 'ñe texe c'o me na jo rgá äräji. Nguejyo je rí tsjijñiji yo.

⁹ Rí tsjagueji c'o ró jí'tsc'öji. Ya in pärägueji xo ngue c'o rí cjagö c'o. Nuc'ua ra bübü

Mizhocjimi cja in mü'bügueji c'ü cja'c'üji rí mäjäji cja in mü'büji.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰E Jesucristo c'ü ín Jmugöji me cjacügö rá mäcjö na ngueje ya na yeje c'ü i mbenzegöji i pjöxcüji. Dya pje rí mangö c'ü ya vi jyombeñezüji. Pero dya pje mi töt'ügueji ja rvi pjöxcüji. ¹¹Dya rí mangö c'ü pje ni jyongü; na ngueje ya rí pärägö ja rga mäjägö 'ma pje rí pë'sc'ö, y 'ma dya pje rí pë'sc'ö. ¹²Nuzgö ró nugö 'ma rí jün pje rá si; ya xo ró nugö 'ma dya rí jün. Zö rí sant'agö, zö rí nijmigö, zö ri ojtjo, zö ri bübü texe; pero nutscö rí pärägö ja rga mäjägö rga mimigö. ¹³Nuzgö sö rá cjagö texe na ngueje e Jesucristo cjacü rá zézhi. ¹⁴Zö mi zézhigö, pero i tsjagueji na jo c'ü i pjöxcüji c'ü pje mi jyongü.

¹⁵Nu'tsc'eji cjuarma in cäräji a Filipos; in mbeñeji 'ma ró pedyegö cja c'e estado de Macedonia. Nu'tsc'eji cja vi 'ñejmeji o jña e Jesucristo. Pero i penqueji o ofrenda 'ma. In päräji nguextjots'üji i pjöxcüji a cjanu. I tsjagueji na ngueje me i gradecidogueji yo jña yo ró zo'c'ügöji. Nu c'o cjuarma cja c'o dyaja jñiñi, dya cjó o mbenque o ofrenda 'ma. ¹⁶'Ma xe mi bünc'ö a Tesalónica yengüi pjöxcüji. I penquegöji o ofrenda. ¹⁷Nuzgö, dya ngue c'ü me rí negö pje rí dyacüji.

Nu c'ü je rí negö, rí tsjagueji c'ü ne Mizhocjimi. Nguec'ua xenda ra nintsjimits'üji 'ma angueze. ¹⁸Ya rí pë'sc'ö dya texe c'o ni jyongö. Na cjuana poncjütjo. Nuzgö rí mäcjö na ngueje ya o dyacü e Epafroditu nu c'o merio c'o i penqueji. Me xo mäjä Mizhocjimi na ngueje chjëntjovi c'ü ri unüji angueze nu c'o merio c'o i dyacüji. ¹⁹Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e xo ra dya'c'üji texe c'o bë'ts'iji na ngueje texe ngueje o tsjaja angueze. Ra dya'c'üji na ngueje rí 'natjoji co e Jesucristo. ²⁰Mizhocjimi c'ü ín Tatagöji me na nojo. Dya ra nguarü rá mamaji c'ü me na nojo angueze. Je rga cjanu, amén.

Saludos finales

²¹Xipjiji ra mbörü Cjimi texe c'o ya 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo. Nu yo cjuarma yo rí bünc'öme bö'tc'ütjoji Cjimi. ²²Yo cjuarma yo cärä cja o ngumü e César c'ü manda, bö'tc'üji Cjimi. Xo 'ñe texe yo cjuarma yo cärä va.

²³E Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra nuc'üji na jo, in texeji. Je rga cjanu, amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS COLOENSES

Pablo escribe a la iglesia de Colosas

¹ Nutscö e Pablo, rí apóstolegö cja e Jesucristo; na ngueje o ne a cjanu Mzhocjimi. Rí opjügö ne carta rá pen'c'eji. E Timoteo c'ü ín cjuarmagöji xo va bö'tc'ügueji Cjimi. ² Rí pen'c'eji ne carta, nu'tsc'eji in menzumüji a Colosas. Nu'tsc'eji o ntetsc'eji Mzhocjimi. Sido in ejmegueji e Jesucristo. Mzhocjimi c'ü ín Tatagöji ra nuc'üji na jo, y ra tsja'c'ü ra söya in mü'bügueji c'ü.

La oración de Pablo por los creyentes

³ 'Ma rí ö'tc'ügöbe Mzhocjimi, rí unübe na pöjö Mzhocjimi c'ü nu Tata e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. ⁴ Na ngueje ró ärägöbe mamaji c'ü in ejmegueji e Jesucristo. Me xo in s'iagueji texe yo dyaja o nte Mzhocjimi. ⁵ Xo in te'begueji Mzhocjimi ra dya'c'üji c'ü 'natjo c'ua rí bübüji a jens'e co angueze. Ngue c'ü o mama nu c'o o xi'ts'iji o jña e Jesucristo. Na cjuana o jña angueze. ⁶ Ya o zo'c'ügueji o jña e Cristo. Nguec'ua vi 'ñench'e in mü'büji angueze, y ya dadyo gui mimiji. Xo zopjüji c'o dyaja nte cja ne xoñijomü.

Nguec'ua xo ejmeji o jña e Jesucristo; y ya xo dadyo ga mimiji dya. 'Ma i dyärägueji o jña e Jesucristo, nuc'ua ya i pärägueji me na cjuana me nugüji na jo Mzhocjimi. ⁷ Ngue e Epafras c'ü rí s'iayi c'ü o zo'c'ügueji o jña e Jesucristo. Rí mimbëpjijme e Epafras cja e Jesucristo. Nuc'ü, pépi na jo e Jesucristo c'ü. C'ü ro ēcjö ro ē zenguats'üji, o pätcägö e Epafras o ējē. ⁸ Angueze o xitsibe c'ü in pötqui s'iayi yo cjuarma na ngueje o Espíritu Mzhocjimi bübü cja in mü'bügueji.

⁹ Nguec'ua ndeze c'e pa 'ma ró pärägöjme c'ü in ejmeji e Jesucristo, dya rí söyajme rgá ö'tc'üjme Mzhocjimi. Rí ötükme Mzhocjimi ra tsja'c'üji rí pärägueji na jo c'ü ne angueze rí tsjaji. Xo ra tsja'c'üji rí pärägueji c'ü mbeñe Mzhocjimi. Ngue o Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü cja in mü'bügueji c'ü ra tsja'c'üji rí pärägueji yo. ¹⁰ Rí ötükme Mzhocjimi c'ü rí nzhodügueji na jo c'ua ja nzi ga ne e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. A cjanu ra mä'c'äji angueze. A cjanu rí tsjaji c'o na jo; y xenda rí pärägueji angueze. ¹¹ Rí ötükme Mzhocjimi ra dya'c'üji rí zëzhiji na ngueje Mzhocjimi me na zëzhji. Ngue c'ua zö pje c'o rí sufridoji, pero rí mäcjeji, dya ra tögü in mü'büji. ¹² Nuzgöjme rí ötükme Mzhocjimi c'ü ín Tataji c'ü sido rí unügueji na pöjö angueze. Na ngueje o jocüts'ü

in mü'bügueji. O tsja'c'üji o t'its'üji angueze. Nguec'ua in nzhodügueji cja e jya's'ü; y'na nu pa rí tsäräji a jens'e cja Mizhocjimi co texe c'o o t'i Mizhocjimi.¹³ Mizhocjimi o 'ñembgueji libre, ngue c'ua dya cja mandazüji e Satanás c'ü cjapü ra bëxömü cja o mü'bü yo nte. O tsjacüji Mizhocjimi o t'izüji, nguec'ua c'ü mandazüji dya, ngue e Jesucristo c'ü o T'i. Mizhocjimi me s'iya c'ü nu T'i.¹⁴ E Jesucristo o ngötcüji in nzhubüji, nguec'ua va perdonaozüji Mizhocjimi.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

¹⁵ Mizhocjimi, dya cjó janda. Pero rí unüji ngüenda ja ga cja, na ngueje texe c'ua ja ga cja angueze je xo ga ciatjonu e Jesucristo c'ü ya exmi bübüvi Mizhocjimi 'ma dya be mi t'ät'ä e jens'e 'ñe ne xoñijömü.¹⁶ E Jesucristo o dyät'ä e jens'e 'ñeje ne xoñijömü c'ua ja nzi ma mbeñe Mizhocjimi. O dyät'ä yo rí jandaji 'ñe c'o dya rí jandaji. O dyät'ä c'o anxe c'o ätä angueze; 'ñe c'o dya cja ätä angueze. O dyät'ä texe, ngue c'ua ra dyätäji angueze, y ngue c'ua ra zädä texe c'o o mbeñe angueze ra tsja'a.¹⁷ Ya exmi bübü e Jesucristo 'ma dya pje be mi t'ät'ä. Yo o dyät'ä angueze, xe bübüütjo yo, na ngueje ngue angueze c'ü pjörü yo.¹⁸ E Jesucristo ngueje in ñigöji nutscöji rí ejmeji angueze; nutscöji ngue o cuerpozüji

angueze. E Jesucristo o te'e na yeje 'ma ya vi ndü. Ngue c'ü ot'ü o te'e c'ü dya cja ra ndü. Nguec'ua unü c'ü rgui bübüütjo c'o ejme angueze. Nguec'ua ngueje angueze c'ü manda texe.¹⁹ Texe c'ua ja ga cja Mizhocjimi, je xo ga ciatjonu e Cristo. Je va ne a cjanu Mizhocjimi.²⁰ Mizhocjimi o ndäjä e Jesucristo cja ne xoñijömü ngue c'ua o 'ñe pjödü o cji cja ngronsi. A cjanu e Jesucristo o jocü texe c'ü vi s'odü a jens'e 'ñe cja ne xoñijömü, ngue c'ua texe yo nte ra sö ra nzhogüji cja Mizhocjimi.

²¹ Nu'tsc'eji, dya mi párägueji Mizhocjimi. Me mi nugueji na ü Mizhocjimi. Me mi cjagueji c'o na s'o. Pero nudya, ya tsja Mizhocjimi ngue c'ua dya cja in nuji na ü dya c'ü.²² O ndäjä e Jesucristo o ejë nza ciazgöji rí nteji. O ndü va ngötcüji in nzhubügi; ngue c'ua dya cja in nugueji na ü dya Mizhocjimi. Nudya, a jmi Mizhocjimi ya 'nin'tsc'iji in mü'büji, dya cja bübüts'üji c'o na s'o. Y dya cjó sö pje ra xi'ts'iji.²³ Pero ni jyodü sido rí 'ñejmegueji e Jesucristo. Sido rí 'ñejmeji Mizhocjimi, dya rí chjench'egueji. Sido rí che'begueji c'ü ra dya c'üji e Jesucristo c'ü rí mimiji co Mizhocjimi a jens'e. Nu yo jña'a yo, ya i dyärägueji yo. Ya xo o dyäräji texe cja yo jñiñi. Nutscö e Pablo, rí zopjügö yo nte rí xipjiji yo jña'a yo.

Pablo encargado de servir

a la iglesia

²⁴ Rí mäcjö dya, nu c'ü me rrä sufridogö na ngueje rí zo'c'ügöji o jña Mizhocjimi. E Jesucristo o sufrido ngue c'ua ro ngärä c'o ejme angueze. Nuc'o, ngueje o cuerpo angueze. Nguec'ua rrä sufridogö, y xe rá sufridogö ngue c'ua xenda na puncjü nte ra dyärä o jña Mizhocjimi.

²⁵ Mizhocjimi o 'ñembguegö rá cjagö mbörü cja yo ejme angueze. Nguec'ua rrä zo'c'ügöji dya, yo o jña Mizhocjimi; nguec'ua sö rí pärägueji na jo, ja cja c'ü mama Mizhocjimi. ²⁶ C'e jña c'ü mama Mizhocjimi, dya mi päräji ndeze 'ma o mbürü o ngäräji. Pero nudya, yo ejme e Jesucristo, Mizhocjimi cjapüji ra mbäräji c'e jña c'ü dya mi päräji. ²⁷ Nutscöji rí ejmeji Mizhocjimi, Mizhocjimi ne'e c'ü rá päräji c'e jña c'ü dya mi 'märä mi jinguä. Me na zö c'e jña; mama c'e jña c'ü nu'tsc'oji, dya in menzumüji a Israel, xo 'ñetsc'oji bübü e Jesucristo cja in mü'bügueji, nguec'ua in pärägueji 'na nu pa rí bübüji co angueze a jens'e, y exti nguetjots'üji angueze.

²⁸ Ngueje e Jesucristo c'ü rí nännc'ojme 'ma rí zopjüjme yonte. Rí xipjigöjme texe yo nte c'o rí chjögöjme c'ü ni jyodü ra 'ñejmeji e Jesucristo. Rí xipjigöjme ra jyëziji c'o na s'o. Rí xipjigöjme texe c'ua ja ga dyacüjme pjeñe Mizhocjimi, ngue c'ua sido ra 'ñejmeji e

Jesucristo. Ngue c'ua a cjanura nhodüji c'ua ja nzi ga ne angueze na ngueje angueze ri bübü cja o mü'büji. ²⁹ Ngue c'ü rí pëpjì na zëzhi texe yo pa, dya pje rí sóyagö rgá xipjì yo nte c'ua ja ga cja e Jesucristo. Me na zëzhi e Jesucristo c'ü dacü rá zëzhigö ngue c'ua rá cjagö o bëpjì angueze.

2

¹ Rí ne rí pärägueji c'ü me rí mbents'eji; me rí ö'tc'ügöji Cjimi, nu'tsc'oji in cäräji a Colosas. Me xo rí ötpü Cjimi c'o cärä a Laodicea; xo 'ñe texets'üji cjuarma, dya rí chjögöji. ² Me rí ötügö Mizhocjimi c'ü ra zëzhi in mü'bügueji; c'ü rí pötqui s'iyaji ngue c'ua ri 'natjo in mü'bügueji. Me rí ötügö Mizhocjimi c'ü rí tendiogueji na jo ja ga cja c'e jña c'ü mama Mizhocjimi ja ga cja e Jesucristo. C'e jña, dya mi päräji mi jinguä. ³ Na ngueje ngueextjo e Jesucristo c'ü pärä texe c'ü mbeñe Mizhocjimi. Nu c'ü mbeñe Mizhocjimi ngue c'ü me na zö'o c'ü. Nu 'ma bübü e Jesucristo cja in mü'bügöji; ngue 'ma rí pärägöji ja ga cja Mizhocjimi 'ma. ⁴ Nujyo rí mamagö yo, ngue c'ua dya cjó ra dyon'c'üji. Na ngueje bübü c'o me pärä o jña ja ga dyonpü yo nu minteji. ⁵ Nuzgö, zö dya rí bünc'o nu ja in cärägueji, pero rí mbents'eji cja in mü'bügö. Me rí mäjägö c'ü in nhodügueji na jo; na cjuana in ejmegueji e Cristo.

⁶ Ya j'ñench'egueji in mü'büji e Jesucristo. Angueze ngue c'ü in Jmugueji dya c'ü. Nguec'ua sido rí 'ñejmegueji angueze, na ngueje in 'natjoji co angueze dya. ⁷ Ni jyodü xenda rí pârâgueji e Jesucristo. Nuc'ü, bübü cja in mü'bügueji c'ü. Rí zëzhigueji rgui 'ñejmeji angueze, c'ua ja ya nzi va xö'c'üji. Y me rí unügueji na pojö Mizophjimi.

La nueva vida en Cristo

⁸ Bübü o xöpüte c'o va ñ on'c'üji. Mamaji me pârâji, pero dya pje ni muvi c'ü xi'ts'iji na ngue dya mamaji c'ua ja ga cja e Jesucristo. Nu c'ü xi'ts'iji, ngueje o tjürü yon te; c'ua ja nzi ga nguijñiji cja ne xoñijõmü. Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí pjötpügueji ngüenda c'ü dya rí jyéziji ra dyon'c'üji.

⁹ E Jesucristo ngue Mizophjimi. Texe c'ua ja nzi ga cja Mizophjimi, je xo ga ciatjonu e Jesucristo. ¹⁰ Texe c'o ni jyodüts'üji, ra dya'c'üji Mizophjimi, na ngueje ya in 'natjoji co e Jesucristo. Ngueje angueze c'ü je manda texe c'o pje nde pjézhi, c'o pje nde manda, zö ri ngue a jens'e, zö ri ngue cja ne xoñijõmü. ¹¹ Nu c'o na s'o ga xöpüte, mamaji c'ü ni jyodü ra circuncidaots'üji ngue c'ua rrä jots'üji a jmi Mizophjimi. Pero, dya je a cjanu. Na ngueje e Jesucristo o ndin'tsc'iji in mü'büji. Nguec'ua ya na jots'üji dya a jmi Mizophjimi. ¹² Nu c'ü vi jigueji ne ra mama ya i

'natjoji co e Jesucristo 'ma o ndü, 'ñe 'ma o t'ögü. A cjanu xo j'natjoji co angueze 'ma o te'e. Nudya ya dadyo in mü'büji dya. Na ngueje in ejmeji Mizophjimi c'ü me na zëzhi c'ü o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndü. ¹³ Na ngue c'o na s'o c'o mi cjagueji, chjéntjui c'ü ya rvi chügueji. Mi cjagueji c'ua ja nzi mi netsjëji. Pero 'ma ró enh'e ín mü'büji e Jesucristo, o perdonaözüji Mizophjimi texe c'o ín nzhubügöji, o tsjacüji rá bübüütjöji. Na ngueje o te'e e Jesucristo 'ma ya vi ndü, y bübüütjöji. Dya rmí cjagöji c'ua ja nzi ga mama cja o ley Mizophjimi; nguec'ua rmí tügöji ín nzhubüji c'o ro ma cjöt'üji. Pero e Jesucristo, o ndät'äji cja ngronsi. A cjanu o ndü va ngötcüji ín nzhubügöji. Nguec'ua nudya, dya cja mandazüji c'ü o ley Mizophjimi. ¹⁵ Mi ätägöji c'ü dya jo 'ñe c'o o mbépji, nguec'ua rvá tunsc'ö ín nzhubüji. Pero 'ma o ndü cja ngronsi e Jesucristo, o ngötcügöji texe ín nzhubügöji c'ü. A cjanu e Jesucristo o jizhi c'ü xenda na zëzhi angueze que na ngueje e Satanás c'ü dya jo; o jizhi c'ü ngronsi angueze c'ü manda texe.

Busquen las cosas que son del cielo

¹⁶ C'o na s'o ga xöpüte so'pc'üji c'o. Mamaji c'ü bübü o ts'ingue c'o dya sö ri sagueji, y bübü c'o dya sö ri sigueji. Xo mamaji c'ü ni

jyodü rí sūpügueji yo mbaxua, zö ri ngue c'o cjaji chjümü o zā'mā o tsjé'ma. Dya rí jyéziji ra zo'pc'üji a cjanu.¹⁷ C'o ley c'o mama anguezeki rí tsjaji, ngue c'ü rví unü ngüenda c'o ín mboxtitajme c'ü ro ējē e Cristo. Ya ējē dya c'ü, nguec'ua dya cja mandazüji c'o ley.¹⁸ Dya rí 'ñejmeji 'ma cjó c'o ra xi'ts'iji Mzhocjimi dya ra recibidots'üji, nu'tsc'eji in enh'eji in mü'büji e Jesucristo. Cárä c'o xöpü c'ü dya cjuana. Mamaji c'ü dya sö rí chézhiji a jmi Mzhocjimi na ngueje in ntetjoji. Mamaji ni jyodü rí ma't'üji c'o anxe c'ua ja nzi ga tsja anguezeki. Me cjapüji na nojo na ngueje dya bübü Mzhocjimi co anguezeki. Mamaji c'ü xenda päräji na ngueje pje c'o cjinch'iji.¹⁹ C'o xöpüte, dya cjapüji ngüenda e Jesucristo c'ü me na nojo. E Jesucristo ngueje ín ñigöji. Texe c'o ejme anguezeki, anguezeki cjapüji ra nocüji cja o dyë c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi, na ngueje 'natjoji co e Jesucristo.

²⁰ I 'natjogueji co e Jesucristo 'ma o ndü. Ngueje anguezeki o 'ñempc'eji libre, nguec'ua, dya cja mandats'ügueji dya c'o ley. ¿Jenga in cjatjogueji nza cja yo nte yo dya pje ejme e Jesucristo? ¿Jenga in ätägueji c'o xi'ts'iji c'o xöpüte?²¹ Anguezeki xi'ts'iji c'ü pje nde ma jñönü na jo rí siji, 'ñe c'ü dya jo rí sigueji. Mamaji c'ü bübü c'o dya jo rí chjörüji.²² Texe c'o xi'tsc'eji

ngue c'o cjijñitsjé yo nte yo. Zö rí siji, o dya rí siji, nuc'o, dya ngue c'o ra jocüts'ü in mü'bügueji. Nuc'o, ra tjeze c'o.²³ C'o nte c'o tjünt'ü a xütjü c'o xöpüte mamaji, dya sö ra chézhiji cja jmi Mzhocjimi; mamaji ni jyodü ra cumpleji c'ü mamatsjéji anguesji na jo ra tsjaji. Mamaji ni jyodü ra huanta o cuerpoji; 'ma jiyö, dya ra recibido Mzhocjimi anguezeki. C'ü ni huantaji a cjanu, nza cja c'ü na jo cjaji. Pero dya pjös'üji ra jyéziji c'o na s'o c'o cjijñi o mü'büji. Na ngue sido cjaji c'o netsjéji.

3

¹ Nu'tsc'eji in 'natjoji co e Cristo 'ma o te'e, 'ñe 'ma o ma manda cja o jodyë Mzhocjimi c'ü bübü a jens'e. Nguec'ua jyodügueji dya, co texe in mü'büji rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne e Jesucristo.² Rí tsjijñigueji ja ga cja Mzhocjimi c'ü je bübü a jens'e. Dya me rí jyodügueji yo bübü cja ne xoñijömü.³ Na ngueje nu'tsc'eji in 'natjogueji co e Jesucristo 'ma o ndü. Nguec'ua xo in 'natjoji co Mzhocjimi c'ü nu Tata, zö dya tjanda.⁴ Pero 'ma ra ējē na yeje e Jesucristo; c'ua ja rga jandaji anguezeki, je xo rgá jñandgagöji a cjanu. Rí bübüjtjogöji na ngueje e Cristo bübü cja in mü'bügöji.

La vida antigua y la vida nueva

⁵ Nu'tsc'eji in 'natjoji co e Cristo 'ma o ndü; nguec'ua dya rí tsjaji c'o cjaji cja ne xoñijömü. Nu'tsc'eji in bëzoji,

dya rí tsājāgueji ndixū; xo 'ñetsc'oji in ndixūji, dya xo rí tsājāgueji bēzo. Y 'ma dya be in 'ñeji nin su, dya cjó rí tsjaji c'o na s'o. Dya rí tsijñigueji c'o me na s'o. Dya xo rí tsjagueji c'o me na s'o. Dya xo rí ñegueji c'o pë's'i c'ü 'naja in dyozi. 'Ma rí ñegueji c'o pë's'i c'ü 'naja, rí pë'sc'oji in s'ocügueji 'ma, chjëntjovi 'ma ri ma't'üji o ts'ita. ⁶ Ngue c'o nte c'o dya ätä Mizophjimi c'o cja a cjanu. Mizophjimi ra tsjapü ra ma sufridoji, na ngue yo me na s'o yo cjaji. ⁷ Xo nzitjots'ügueji xo mi cjagueji c'o na s'o, dya mi ätägueji Mizophjimi. ⁸ Nudya ni jyodü rí jyëziji texe yo. Dya rí tsjaji cuë. Rí jyombeñjeji 'ma cjó pje ra tsja'c'üji. Dya xo rí tsijñiji c'ü cjó rí tsjapügueji c'ü na s'o. Dya xo rí santegueji. Dya ra mbedye c'o na s'o jña cja in tegueji. ⁹ Dya rí pötqui pezhgueji bëchjine. Nu'tsc'oji c'ua ja nzi ma cjats'üji, dya cja cjatc'eji dya nu. Na ngueje i jyëzgueji c'o na s'o. ¹⁰ Nu'tsc'oji ya dadyo in mü'bügueji dya. Ya ni ma ra jñu'sc'ügueji dya e Jesucristo c'ü bëbë cja in mü'bügueji. Ngue angueze c'ü cja'c'üji xenda rí pärägueji ja ga cja Mizophjimi. ¹¹ Ma rí ejmegöji e Jesucristo, dya ra tsja zö rí menzumögöji a Israel, o zö dya rí menzumüji nu. Dya xo ra tsja, zö rí cjagöji c'o tjürü c'o cja yo menzumü a Israel, zö dya rí cjagöji c'o. Dya xo ra tsja zö rí pjëchiji rá xörüji, zö dya rí pjëchcöji. Dya xo

ra tsja zö rí mbëpcjöji, o dya rí mbëpcjöji. C'ü ni muvi, ngueje e Jesucristo c'ü ya je bëbë cja in mü'bügüji rí texeji 'ñe mandazüji.

¹² Mizophjimi me s'iyats'üji. O juan'c'üji rí tsjagueji o ntets'üji angueze. Nguec'ua xo rí juentseji yo nte. Rí tsjagueji na jonte. Nu'tsc'oji, dya rí tsjatsjëgueji c'ü me na nots'üji. Tsjapüji c'ü xenda na jonte c'o dyaja que na ngue'tsc'oji. Dya rí nzhopcüji c'ü cja'c'üji c'ü na s'o yo nin minteji. ¹³ Rí pötqui pësp'iji paciencia. Rí pötqui perdonaogueji 'ma cjó pje ra tsja'c'üji. Nu'tsc'oji o perdonaots'ügueji e Jesucristo. Nguec'ua xo rí perdonaogueji c'o in dyozi. ¹⁴ Texe yo rrä xi'ts'iji, ni muvi yo. Pero c'ü xenda ni muvi ngue c'ü me rí pötqui s'iyaji. A cjanu rí tsjaji texe c'ua ja nzi ga ne Mizophjimi. ¹⁵ Rí pötqui ñegueji na ngueje Mizophjimi ya o zon'c'üji c'ü rí 'natjoji co e Jesucristo. Y rí unügueji na pöjö Mizophjimi.

¹⁶ Me na zö o jña e Cristo; jyëzi ra zi'ch'i cja in mü'bügueji. Jyodüji rí pärägueji ja ga cja Mizophjimi. A cjanu rí pötqui xöpügueji ja cja o jña e Cristo. Rí chöpügueji o salmo Mizophjimi, 'ñe o himno. Rí unüji na pöjö Mizophjimi co texe in mü'büji. ¹⁷ Texe c'o rí mamagueji, rí mamaji na ngueje o ntets'üji e Jesucristo. Texe c'o rí tsjagueji, rí tsjaji na ngueje o ntets'ügueji e

Jesucristo. Xo rí unügueji na pöjö Mizophjimi c'ü ín Tatagöji, na ngueje c'o o tsja e Jesucristo.

Deberes sociales del cristiano

¹⁸ Nu'tsc'eji in ndixügueji 'ma ya in chjüntüji, rí dyätäji nin xíraji c'ua ja ga ne'e e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji. ¹⁹ Nu'tsc'eji in bëzoji 'ma ya in chjüntüji xo rí s'iyagueji c'o in suji. Dya na s'o rgui huënh'iji. ²⁰ Nu'tsc'eji in t'i'iji, rí dyätqueji nin tataji texe c'ü ra mandats'üji; na ngueje je a cjanu ga ne'e e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji. ²¹ Nu'tsc'eji in tataji, rí zopjüji na jo yo in ch'igueji, dya rí huënh'iji na zëzhi. 'Ma jiyö, 'na ra sjeyaji, y ra tögü o mü'büji. ²² Nu'tsc'eji in mbëpjigueji, tsjagueji texe c'o ra mandats'üji nu c'o rí pëpiji cja ne xoñijõmü. Dya nguextjo 'ma ra jñantc'aji anguezeli, para ra mamaji c'ua c'ü na jo c'ü in cjagueji. Rí pëpiji co texe in mü'büji na ngueje in süji Mizophjimi. ²³ Texe c'o rí tsjagueji, tsjaji co texe in mü'büji. Dya nguextjo yo nte yo in pëpiji; xo 'ñe e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji, xo in pëpiji. ²⁴ In pärägueji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra dya'c'üji nu c'ü mbeñe Mizophjimi, na ngueje e Jesucristo ngueje c'ü in pëpigueji c'ü. ²⁵ Mizophjimi dya juajnü. Zö cjó ri ngueje, 'ma ra tsja c'ü na s'o, Mizophjimi ra jñünpu

ngüenda; ra tsjapü ra sufrido na ngue c'ü vi tsja na s'o.

4

¹ Nu'tsc'eji in lamuji, rí tsjapügueji na jo yo in mbëpji. Rí tsjö'tüji c'ua ja nzi ga pëpjiji. Rí tsjagueji a cjanu na ngueje in pärägueji ín Jmugöji c'ü bëbü a jens'e ngue in lamugueji c'ü.

² Sido rí dyötüji na pöjö Mizophjimi. 'Ma rí unügueji na pöjö Mizophjimi, dya rí tsjijñiji yo tsja cja ne xoñijõmü. ³ 'Ma rí dyötüji Mizophjimi, rí dyötcöjme ra mböxcüjme, ngue c'ua ra sö rá zopjüjme yo nte rá xipjijme c'ü mbeñe Mizophjimi c'ü dya mi päräji. Nu c'ü mbeñe Mizophjimi ngue c'ü rá 'natjoji co e Jesucristo. Nutscö e Pablo, rí ogö a pjörü na ngueje rí zopjüjö yo nte rí xipjiji o jña e Jesucristo. ⁴ Rí dyötcüji Mizophjimi c'ü ra sö rá zopjü na jo yo nte; ngue c'ua ra dyäräji na jo nu c'o o mbeñe Mizophjimi. A cjanu ne Mizophjimi c'ü rá ñagö.

⁵ Rí nhodügueji na jo. A cjanu, nu c'o dya ejme e Jesucristo ra unüji ngüenda c'ü na cjuana o jña e Jesucristo. Jyodügueji ja rgui zopjügueji yo dya ejme e Jesucristo.

⁶ Jyodügueji ja rgui xipjiji c'o o jña e Cristo c'o ni jyodü ra dyäräji. Ngue o Espíritu Mizophjimi c'ü je bëbü cja in mü'bügueji c'ü je ra mböxc'üji, ngue c'ua rí pärägueji ja rgui zopjüji nzi 'naja.

Saludos finales

⁷ Texe c'o rí cjagö, ra xi'ts'iji e Tíquico c'ü ín mimbëpjibe. Ngue ín cjuarmagöji c'ü me rí s'iitagöji c'ü. E Tíquico sido pëpi na jo e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, y pjöxté na jo. ⁸ Rrā tajägö e Tíquico ngue c'ua rí pärägueji pje rí cjagöjme. Nu c'o ra xi'ts'iji dya c'ü, ra tsjapü ra mäjä in mü'bügueji. ⁹ Ra ejëvi e cjuarma Onésimo c'ü ngueje in menzumügueji, nu c'ü me rí s'iitagöji. Nuc'ü, pëpi na jo e Jesucristo. Anguezevi ra xi'ts'iji texe c'o rí cjajme a 'ñecuju.

¹⁰ E Aristarco c'ü rrā ogöbe a pjörü va bö'tc'üji Cjimi in texeji. Xo va bö'tc'üji Cjimi e Marcos c'ü nu primo hermano e Bernabé. Ya xo ró xi'ts'iji, 'ma ra ë e Marcos va ja in cärägueji rí recibidogueji na jo. ¹¹ Xo va bö'tc'üji Cjimi e Jesús, c'ü xo xiji Justo. Cja yo menzumü a Israel c'o ejme e Jesucristo nguextjo e Aristarco 'ñe e Marcos 'ñe e Justo c'o pjöxcügö rá zopjüjime yo nte rá xipijime ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo, ngue c'ua ra tsjapüji Mizzhocjimi o Jmuji. Nza jñi'lí yo, me cjacügö ra mäjä ín mü'bügö yo. ¹² Xo va bö'tc'ügueji Cjimi e Epafras c'ü xo ngueje in menzumügueji. Nuc'ü, xo pëpi e Jesucristo. E Epafras sido ö'tc'ügueji Mizzhocjimi. Me ö'tc'ügueji Mizzhocjimi c'ü rí nocüji cja o dyë Mizzhocjimi; c'ü rí pärägueji c'o ne Mizzhocjimi rí tsjaji, y rí tsjacjuanaji rí tsjaji c'o. ¹³ Rí mangö, e Epafras me mbents'eji, nu'tsc'eji in

cäräji a Colosas. Me ötü Mizzhocjimi ra mböxc'üji. Me xo ötü Mizzhocjimi ra mbös'ü c'o cärä a Laodicea 'ñe c'o cärä a Hierápolis. ¹⁴ Xo va bö'tc'ügueji Cjimi e Lucas c'e médico c'ü me rí s'iitagöji. E Demas xo va bö'tc'üji Cjimi.

¹⁵ Nuzgö e Pablo, xo rí bötpögö Cjimi c'o cjuarma c'o cärä a Laodicea. Xo rí bötpögö Cjimi e Ninfas 'ñeje c'o ejme e Jesucristo c'o jmuru cja o ngumü. ¹⁶ Nu 'ma rí xörüji ne carta, nuc'ua rí penpegueji c'o cjuarma a Laodicea xo ra xörüji. Nu'tsc'eji xo rí xörügueji c'e carta c'ü je rá pejñe a Laodicea. ¹⁷ Rí negö rí xipjiji a cjava e Arquipo: "Ngue Mizzhocjimi o 'ñempc'egue ngue c'ua rí pëpi anguezze. Sido rí tsjacjuana rí tsja c'ua ja nzi ga ne anguezze", rí 'ñembeji.

¹⁸ Yo jña yo cja ni nguarü yo rvá bö'tc'üji Cjimi, nguezgö e Pablo ró opjütsjëgö yo. Nuzgö rrā ogö a pjörü. Rí ö'tc'üji rí mbenzeji. Mizzhocjimi me ra nuc'üji na jo. Je rga cjanu, amén.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS TESALONI- CENSES

Pablo y sus compañeros escriben a la iglesia

¹ Nutscö e Pablo 'ñe e Silvano 'ñe e Timoteo rí pen'c'ójme ne carta. Rí pen'c'ójme ne carta nu'tsc'eji in jmürüji a Tesalónica in enh'e in mün'c'eji Mzhocjimi c'ín Tatagöji, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji. Mzhocjimi c'ín Tataji 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra sido ra nuc'ügueji na jo, ngue c'ua ra mäjä in mün'c'eji, dya pje rí mbeñjeji.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

² Texe 'ma rí ö'tc'ójme Mzhocjimi c'ín Tataji, rí nännc'ójme in chjüji nzi 'natsc'eji, y rí unngöjme 'na pöjö anguez. ³ Na ngueje sido rí mbeñejme c'o na jo c'o in cjaji. I 'ñench'e in mün'c'eji e Jesucristo nguec'ua gui tsjaji dya c'o na jo. In s'i yagueji yo nin minteji nguec'ua na zëzhi gui pjösteji hasta 'ma ya me ni mbo in cuëgueji. Xo in te'beji 'ma ra ëjë na yeje e Jesucristo c'ín Jmugöji y rá căräji a jmi Mzhocjimi c'ín Tatagöji. Nguec'ua c'o pje nde in sufregueji, in sëchqueji c'o. ⁴ Xo rí unngöjme 'na pöjö Mzhocjimi cjuarma, na ngueje rí päräjme me

netsc'eji c'ü, 'ñe o juan'c'ügueji c'ü. ⁵ Rí pärägöjme c'ü o juan'c'üji Mzhocjimi. Na ngueje 'ma ró 'ñe xi'tsc'ójme ja rga salvats'üji e Jesucristo, dya i dyärägueji nza cja 'ma ri ngue pje nde ma jña'a. Pero o Espíritu Mzhocjimi o 'ñünncc'üji na zëzhi in mün'c'eji, nguec'ua vi pärägueji c'ü ngue o jña Mzhocjimi c'ü rvá xi'tsc'ójme. In pärägueji c'ü rvá zo'c'ójme a cjanu, ngueextjo c'ü ro pjöxc'üjme xo ri 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.

⁶ Xo rí pärägöjme c'ü o juan'c'üji Mzhocjimi. Na ngueje i chëpqueji c'ín 'ñijigöjme c'ü ngue o 'ñiji e Jesús c'ín Jmugöji. 'Ma i creoji o jña Mzhocjimi, me go tsja'c'üji yo nte i sufregueji na puncjü; pero o Espíritu Mzhocjimi o dya'c'üji c'ü me go mäjä in mün'c'eji. ⁷ C'ü vi mäcejeji a cjanu vi 'ñejmeji o jña Mzhocjimi, ngue 'na 'ñiji c'ü o mbürü o ndëpi texe c'o enh'e o mü'bü e Jesucristo c'o tsja a Macedonia 'ñe c'o tsja a Acaya. ⁸ I xipjiji c'o 'ñaja, nguec'ua ja c'o nde go mbäräji o jña e Jesucristo c'ín Jmugöji. Dya ngueextjo a Macedonia 'ñeje a Acaya; texe cja yo jñiñi päräji dya c'ü i 'ñejmeji Mzhocjimi. Nguec'ua, dya ni jyodü pje rá xicöjme ja vi 'ñejmegueji. ⁹ Na ngueje anguezzeji mamaji ja va cja vi tsjagueji 'ma ró 'ñe zo'c'ójme. Mamaji c'ü i jyëzgueji c'o ts'ita, i 'ñench'e in

mün'c'oji c'ua Mzhocjimi c'ü ix na cjuana c'ü ixi bübüjtjo. Nguec'ua nudya in pëpqueji dya angueze. ¹⁰ Xo mamaji c'ü in te'beji rguí 'ñeje na yeje a jens'e e Jesús c'ü nu T'i Mzhocjimi c'ü o tsjapü o te'e 'ma ya vi ndü. Nuc'ü, o ë 'ñevgueji libre cja c'o na s'o c'o rí cjaji, ngue c'ua dya ra tsjacüji Mzhocjimi rá ma sufregöji.

2

El trabajo de Pablo en Tesalónica

¹ In pärägueji cjuarma, 'ma ró 'ñe zo'c'ójme, dya ndunü ndajma ín jñagójme. ² In pärägueji ante que ró säjme cja in jñiñigueji, me ró sufregójme na puncjü a ma a Filipos, y me go bëchquijme ín tsegójme va tsjacüjme c'o na s'o. Xo 'ñe cja in jñiñigueji mi bübü c'o mi cja ro ts'axcüjme. Pero Mzhocjimi o tsjacüjme ró zëzhgójme ngue c'ua dya ró sëgójme ró xi'tsc'ójme ja ga ne Mzhocjimi ra jogü ín münc'öji. ³ C'o jña c'o ró xi'tsc'ójme, dya ngue o bëchjine c'o rva creojme. C'ü rvá zo'c'ójme, dya xo ngue c'ü rvi tsjõtcöjme o me rvi súcüjme. Dya xo ró on'c'ójme c'ü ro xi'tsc'ójme o bëchjine. ⁴ Ngue Mzhocjimi o dyacöjme ne bëpjí nu rgá zo'c'ójme, na ngueje o nutcügójme c'ü rí cjacuanajme. Nguec'ua rvá 'ne zo'c'ójme. Dya ngue c'ü rvá 'ne xi'tsc'ójme jña c'o rvi mäcjeji, pero c'ü rví

mäjä Mzhocjimi c'ü pätca ín münc'öjme. ⁵ In pärägueji c'ü dya xo ró xi'tsc'ójme c'ü ma jotsc'oji ngue c'ua rvi creozüjme. Dya xo ró zo'c'ójme para rvi tsjõtcöjme. Pätco ín mü'büjme Mzhocjimi c'ü na cjuana yo rí xi'tsc'ójme a cjanu. ⁶ Dya ró jodüjme c'ü me ri mäcöjme, ró jodügójme c'ü me ri mäpqueji Mzhocjimi. Ni xo ri ngue c'o 'ñaja jñiñi ro jodügójme c'ü ro mäcöjme. O juancüjme e Cristo rá zopjüjme yo nte. Nguec'ua ro sö ro cjagójme c'ü rvi súcüjme. ⁷ Pero dya ró cjagójme a cjanu. C'ua ja nzi ga tsja 'na ndixü me s'iya ga mbörü c'o o ts'it'i, je xo va cjanu rvá pjö'c'ójme. ⁸ Ró netsc'ójme me na puncjü. Nguec'ua c'ü mi negójme, dya ngueextjo c'ü ro xi'tsc'ójme o jña Mzhocjimi; xo ró ne ró pjöxc'ójme co texe ín münc'öjme. Na ngueje rí netsc'ójme na puncjü. ⁹ In mbeñeki cjuarma, ja ma pëpcöjme na zëzhi hasta 'ma me mi po ín cuëgójme. Mi zo'c'özme o jña Mzhocjimi, pero zö xõmü zö ndempa mi pëpcöjme c'o 'ñaja bëpjí, ngue c'ua dya ri tsjõtcöjme. 'Ma jiyö, 'na rvi sögueji na jyü.

¹⁰ Nu'tsc'oji in enh'e in mü'büji dya e Cristo, in pärägueji ja rvá minc'özme a ndetsc'oji. Ró ätcöjme Mzhocjimi y ró cjagójme c'o na jo'o, nguec'ua dya sö cjó pje ro xitscöjme. Xo pärä Mzhocjimi c'ü je ga cjanu rvá cjagójme. ¹¹ In pärägueji c'ü ró zo'c'ötsjëjme nzi 'natsc'oji,

c'ua ja nzi ga tsja 'na bëzo zopjütsjë c'ü nu t'i'i. 'Ma mi nzhumügueji, ró xi'tsc'öjme jña c'ü vi mäcjeji. ¹² Xo ró zo'c'öjme na zëzhi c'ü ni jyodü rí nzhodügueji na jo, c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi. Na ngueje nguetsjë angueze mbitats'üji rí möji nu ja manda angueze nu ja me na zö'ö.

¹³ Rí sido rí unngöjme 'na pöjö Mizhocjimi. Na ngueje 'ma ró xi'tsc'öjme o jña Mizhocjimi, dya i dyärätjoji nza cja 'ma ri ngue o jña yo nte. Pero i jyëziji o zi'ch'i in mü'büji na ngueje i unnc'eji ngüenda c'ü ngueje o jña Mizhocjimi. Y ixna cjuana ngueje o jña angueze c'ü, c'ü pëpji na zëzhi a mbo cja in mü'n'c'eji nu'tsc'eji in enh'e in mü'n'c'eji dya e Cristo. ¹⁴ Nguec'ua 'ma o tsja'c'eji yonte i sufregueji cjuarma, i sëchqueji c'ua ja nzi va sëchi c'o congregación a Judea c'o enh'e o mü'bü e Cristo 'ñe ma't'üji Mizhocjimi. Yo in menzumügueji o tsja'c'eji i sufregueji, chjëntui nza cja c'o ín menzumügöjme o tsjapüji o sufre c'o ín dyocjöjme a ma a Judea. ¹⁵ C'o ín menzumügöjme a Judea ngue c'o o mbö't'ü e Jesús, maco ngue ín Jmugöji c'ü.

O tsjaji c'ua ja nzi va tsja c'o mi mboxpalegöjme va mbö't'üji c'o profeta c'o ín menzumütsjëjme. Ngue c'o ín menzumügöjme a Judea c'o o pjongüzüjme cja in jñiñigueji, 'ñe cja c'o 'ñaja jñiñi. Mizhocjimi üdü na

ngue anguezeji cjaji c'o na s'o. Anguezeji na s'o ga ts'asp'üji yo nu minteji. ¹⁶ 'Ma rí zopjüjme c'o dya menzumü a Judea ja rgá salvaji, c'axcöjme c'o ín menzumügöjme a Judea c'o dya ejme e Cristo. Nguec'ua ya nduns'üji na puncjü o nzhubüji. Nguec'ua me ra tsjapü Mizhocjimi ra sufreji.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷ Dya mezhe rvá pedyejme cja in jñiñigueji, 'ma ró pjürü ró jonc'üjme cjuarma. Zö mi nzhodüjme na jë'ë, pero ín mü'n'c'öjme, dya mi nzhodü na jë co nu'tsc'eji. Me mi mbeñe ín mü'n'c'öjme ro 'ñe zenguats'üjme. ¹⁸ Nuzgö e Pablo na puncjü mi mbeñe ro 'ñe zenguats'üjme, pero dya ró ëcjöjme na ngueje e Satanás c'ü dya jo, o ts'axcöjme c'ü. ¹⁹ ¿Cjo in cjapqueji c'ü dya rí mä'c'öjme, ngue c'ua dya rvá 'ñe zenguats'üjme? Iyö. Rí junt'ü ín mü'n'c'öjme c'ü rí tsjagueji c'o na jo. Nguec'ua 'ma ra ējë na yeje e Jesucristo c'ín Jmugöji y rá cärägöji a jmi, me rá mäcøjme 'ma ra xi'tsc'eji angueze c'ü vi tsjagueji c'o na jo. ²⁰ Jä, ngue'tsc'eji rí mä'c'öjme.

3

¹⁻² 'Ma ró pedyejme cja in jñiñigueji, me mi mbents'ejme na puncjü. Nguec'ua rvá mbeñebé e Silvano ró täjäbe c'ín cjuarmagöji e Timoteo o 'ñe nuc'eji. Ró täjäbe zö ro sufregöbe rva quentsjëbe

a ma a Atenas. E Timoteo
rí pépcöjme Mízhocjimi rgá
xipcjöjme yo nte c'ü ja rgá sö
e Cristo ra jopcü o mü'büji
ra salvaji. Pero ró täcjöbe
c'ü, ro 'ñe zo'c'eji, ngue c'ua
xe nda rvi zézhgueji, y ngue
c'ua ro mäjä in münc'ej. ³ O
'ñe zo'c'eji e Timoteo ngue
c'ua dya ro tögü in mü'büji
ri jyézgueji e Cristo na ngue-
jyo in sufregueji. In pärägueji
c'ü ya ch'acöji rá sufregöji
nutscöji rí ätpäji o jña e Je-
sucristo. ⁴ Na ngue 'ma xe
mi bünc'öjme co nu'tsc'ej, mi
xi'tsc'öjme c'ü mi pë'sc'ü ro
sufregöji. In pärägueji dya,
c'ü ya zädä c'ua ja nzi rvá
xi'tsc'öjme. ⁵ C'ua ja nzi rvá
xi'tsc'öjme cja ne carta, me mi
mbents'ejme na puncjü. 'Na
ya rví dyon'c'eji c'ü dya jo,
ri jyézgueji e Cristo. Y 'ma
rva cjanu, ¿pje ro dyeje 'ma
c'ü rvá pépcjöjme a ndets'ej
hasta 'ma me mi potjo ín
cuëgöjme? Nguec'ua ró täjä e
Timoteo ro ë nuc'üji, para ro
pärägö cjo xe in ejmeji.

⁶ Cja nzhogü e Timoteo,
cja jüncübe 'na jña c'ü me
rvá mäcjöbe e Silvano. O
xitscöbe in ejmeji na jo e Je-
sucristo, y in pötqui s'iyaji. Xo
xitscöbe me in mbenzgöjme
na puncjü. O xitscöbe me
ne in münc'ej rí jñandgöbe
íñ jmigöbe, c'ua ja xo nzi ga
ne íñ münc'öbe rá jantc'öbe
in jmigueji. ⁷ Nguec'ua
zö pje nde rí cjogüjme,
zö rí sufregöjme cjuarma,
pero mäjä íñ münc'öjme
na ngueje sido in creoiji

e Jesucristo. ⁸ Nguec'ua
'ma rí sido rí 'ñejeji e
Cristo, nutscöjme rá mäjä rga
minc'öjme. ⁹ Me rí mäpcöjme
na puncjü Mízhocjimi na
ngue in sido in ejmegueji
e Jesucristo. Dya rí jünjme
jña c'ü ja rga nzhopcojme
na jo 'na pöö angueze.
¹⁰ Zö xömü zö ndempa rí
ötcöjme Mízhocjimi co texe ín
münc'öjme ra dyacöjme sjëtsi
rá jantc'ajme in jmigueji.
Nguec'ua c'ü xe bë'tsc'ej, ra sö
rá jí'tsc'öjme. Nguec'ua xenda
na jo rgui dyätäji e Jesucristo.

¹¹ Rí ötcöjme Mízhocjimi
c'ü mi Tataji, 'ñe e Jesucristo
c'ín Jmugöji ra sizijme na jo
rá säjme va ja in cärägueji.
¹² Rí ötcöjme c'ín Jmugöji
c'ü ra mböxc'ej, ngue c'ua
xenda rí pötqui s'iyaji yo
nin cjuarmaji, 'ñe c'ü xenda
rí s'iyagueji yo nte'e c'ua
ja nzi rgá s'iyatsc'öjme.
¹³ Nguec'ua ra sö rí zézhgueji
na jo. Nguec'ua 'ma ra ëjë e
Jesús c'ín Jmugöji co texe c'o
ejme angueze c'o ya cärä a
jens'e, me rrä jots'ej a jmi
Mízhocjimi, c'ü dya ra sö pje
ra xi'tsc'ej.

4

La vida que agrada a Dios

¹ In pärägueji cjuarma,
ró xi'ts'ijme c'ü ni jyodü rí
nzhodüji na jo c'ua ja nzi
ga ne Mízhocjimi, ngue c'ua
ra mäc'ej c'ü. In nzhodüji
na jo c'ua ja rvá xi'ts'ijme.
Pero rí ötc'üjme co texe ín
münc'öjme c'ü xenda rí tsjaji
na jo. Rí xi'tsc'öjme c'ü rí

tsjagueji a cjanu na ngueje je ga mandazüji a cjanu e Jesucristo c'ín Jmugöji.

² Ya in pärägueji c'o jña c'o ró xi'tsc'öjme. Nguetsjë e Jesucristo c'ín Jmugöji o 'ñünngü ín mün'c'öjme ró xi'ts'ijme. ³ Ne'e Mzhocjimi c'ü rí tsjaji c'ua ja ga ne angueze c'o na jo. Ne'e c'ü dya rí tsägueji o ndixü. Ni ri ngue'tsc'eji in ndixüji, dya rí tsäji o bëzo. ⁴ Xo ne'e c'ü rí päräji nzi 'natsc'eji ja rgui pjörüji na jo in cuerpoji, ngue c'ua nguextjo c'ü nin chjüntqueji rí mimiji. Na ngueje ni muví ín cuerpogöji, ni jyodü rá cjaji ja c'o nzi ga ne Mzhocjimi c'o na jo.

⁵ C'ü ne in cuerpoji, dya rí jyéziji ra zints'iji rí tsjaji c'o na s'o. Ngue c'o dya pärära dyätä Mzhocjimi c'o cja ga cjanu. ⁶ Dya rí 'ñeji c'ü 'na lado 'na ndixü. 'Ma jiyö, in cjapüji na s'o c'ü nu xíra; maco ngue nin cjuarmaji c'e bëzo c'ü. Texe c'o ra tsja a cjanu, ra tsjapü c'ín Jmugöji ra sufreji, na ngue na s'o c'o vi tsjaji. Nujyo, ya ró xi'ts'ijme. ⁷ C'ü vi 'ñünngü ín mü'büji Mzhocjimi, dya ngue c'ü rá cjaji c'o na s'o. Ngue c'ü rá cjaji c'o na jo. ⁸ Nguec'ua 'ma cjó c'o dya ra ne ra dyärä yo jña yo, dya ngue o jña yo nte c'ü na jünputjo, ngue o jña Mzhocjimi. Maco nguetsjë angueze o dyacüji o Espíritu c'ü me na jo'o, ngue c'ua rá cjaji na jo.

⁹ Dya ni jyodü rá xi'ts'iji cja ne carta c'ü ni jyodü rí pötqui s'iyaji. Na ngue

Mzhocjimi sido jí'ts'iji in pötqui s'iyaji. ¹⁰ Xo in s'iyaji texe yo cjuarma yo cără a Macedonia. Pero rí xi'ts'ijme cjuarma, xenda rí pötqui s'iyaji. ¹¹ Dya cja rí tsijñiji c'e pjeñe c'ü ixtí jyéziji in bëpjiji. Dya cja rí ma ñu'iji c'o o bëpjiji c'o 'ñaja. C'ü rí tsjaji, rí pëpjitsjëji in bëpjiji c'ua ja rvá xi'ts'ijme. ¹² Nguec'ua dya ra bë'ts'iji pje rí siji 'ñe pje rí jyeji. Y nguec'ua c'o dya pärä Mzhocjimi ra mamaji na jo in cjaji.

La venida del Señor

¹³ Rí negójme rí päräji cjuarma, ja rga cja c'o ya ndü'ü. C'o dya ma'tü Mzhocjimi, 'ma cjó c'o tü anguezeji, me ndumü ga huëpiji. Na ngue dya päräji cjo ra te'e c'e añima ra ma bübüvi Mzhocjimi o jiyö. Pero nu c'ü rá xi'tsc'öjme dya, ngue c'ü dya rí huëpiji a cjanu c'o ya ndüts'ej. ¹⁴ Rí creoji e Jesús o ndü, cjanu o tetjo. Nguec'ua rí pärägöji c'o ya ndü c'o vi 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mzhocjimi xo ra tsjapü ra tetjo c'o, ra ngäräji e Jesucristo 'ma ra ëjë na yeje.

¹⁵ Yo jña yo rá xi'ts'ijme, ngueje e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü o tsjacöjme ró pärägöjme yo. 'Ma ra ëjë angueze, c'o xe ri bübüzüji, rá chjëji angueze. Pero dya rá otc'öji cja c'o ya ndü'ü. ¹⁶ Na ngueje nguetsjë c'ín Jmugöji c'ü rguí 'ñeje a jens'e. Y ra ña'a na jens'e. Y xo ra ña'a na jens'e 'naja c'o o anxe Mzhocjimi c'ü

xenda manda. Y ra mbë'biji o trompeta Mzhocjimi. Nguec'ua c'o añima c'o vi 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, ot'ü ra te c'o.¹⁷ Nuc'ua c'o xe ri bübüzüji, 'nandga zinzgöji cja ngõmü co anguezéji. Nuc'ua, ngue c'ü rga chjéji c'ín Jmugöji. Y nunca ra nguarü rga mintcjöji co anguezé. ¹⁸ Nujyo, rí pötqui xipjiji yo, ngue c'ua rí mäjäji, dya rí huëpiji c'o ya ndütsc'eji.

5

¹ Pero mi cjuarmats'üji, dya ni jyodü rá xi'ts'ijme cja ne carta jinguā ra ejé e Jesucristo, 'ñe ja rgá cja c'o pa c'o. ² Na ngueje in päräji na jo, ja rgá zädä c'e pa'a 'ma ra ejé c'ín Jmugöji. Ra zädä c'ü dya ri te'beji, chjéntjui nza cja 'ma ra ejé 'na mbë'ë 'ma xõmü, 'ma dya cjó te'be. ³ C'o dya ri enh'e o mü'bü e Jesucristo ra mamaji: "Rí cáräji na jo, dya pje cjacöji", ri eñeji. Pero nu'ma, ngue 'ma ra ejé c'ín Jmugöji. Y c'ua ja nzi ga cja 'na ndixü c'ü ndunte 'nanga zö na ü, je xo rga ciatjonu anguezéji, 'nandga mbäräji c'ü ya bëzhiji, y ra tsjapüji ra sufreji. Y dya ra só ja ra möji c'ü dya ra sufreji. ⁴ Pero nu'tsc'eji mi cjuarmats'üji, dya in nzhodüji cja bëxõmü. Nguec'ua c'e pa'a, dya ra zädäts'üji nza cja 'na mbë'ë. ⁵ Na ngueje texets'üji bübü in mün'c'ejí o jya's'ü Mzhocjimi. Nguec'ua rí tsäräji e Jesucristo c'e pa 'ma ra ejé. Nutscöji, dya rí nzhodüji cja bëxõmü. ⁶ C'o

nzhodü cja bëxõmü ga tsja c'o na s'o, dya cjapüji ngüenda c'e pa c'ü ra zädä. Nza cja c'ü ri itji. Nutscöji, dya rá cjaji a cjanu. Rá te'beji c'e pa y rá pjötpüji ngüenda ja rga mimiji. ⁷ Yo nte'e, xõmü ñji. C'o tñi, xõmü tñji. ⁸ Nutscöji rá cáräji e Jesucristo c'e pa c'ü. Nguec'ua ni jyodü rá pjötpüji ngüenda rá sido rá ejmeji e Jesucristo. Xo rá sido rá s'iyaji yo nín minteji. Xo rá sido rá te'beji ra 'ñe zinzgöji Mzhocjimi rá mimiji co anguezé. Je ga cjanu rga pjörütsjéji ín aljmaji. ⁹ Dya ne Mzhocjimi ra tsjacöji rá sufreji. O ne o ndäjä e Jesucristo o 'ñe sufre. Nguec'ua 'ma rá enh'e ín mün'c'öji c'ü, dya ra tsjacöji Mzhocjimi rá ma sufreji. ¹⁰ C'ü ro tügöji, o ndü e Jesús. Nguec'ua zö ri bübütjogöji 'ma ra ejé, zö ya rga tü'üji, pero rá bübütjoji co anguezé. ¹¹ Nujyo jña yo, rí pötqui zopjüji yo. Nguec'ua rí mäjäji, y xenda rí zézhgueji. Ya in pötqui zopjüji a cjanu, pero rí sidoji.

Pablo aconseja a los hermanos

¹² Bübü c'o in xo'ñigueji cja o jña c'ín Jmuji. Anguezéji pëpjiji zö ya me rguí mbotjo o cuëji. Y zo'c'ejí 'ma pje in cjaji. Ni jyodü rí respetaoji anguezéji, cjuarma. ¹³ Xo rí xi'tsc'ojme rí ñeji yo, y rí dyätäji, na ngueje c'e bëpji c'ü cjaji. In texeji rí tsäräji na jo.

¹⁴ Mi cjuarmats'üji, xo rí xi'tsc'ojme rí huënh'iji c'o dya ne ra pëpji. C'o me

tōgü օ mü'bü, rí xipjiji օ jña Mzhocjimi ngue c'ua ra mäji. C'o dya nda ätpä na jo օ jña Mzhocjimi, rí pjös'üji. Jmanch'a rgui zopjüji texeji, dya ra ünnec'eji.

¹⁵ Rí pjötpüji ngüenda c'ü dya rí nzhopqueji 'ma cjó c'o pje ra tsja'c'üji na s'o. C'ü rí tsjají, rí pötqui pjös'üji yo nin cjuarmaji, y rí s'iyaji texe yo nte.

¹⁶ Dya rí jyëzi rgui mäjäji.
¹⁷ Dya rí jyëzi rgui dyötüji Mzhocjimi. ¹⁸ Zö pje rí sufreji, pero rí unngueji 'na pöjö Mzhocjimi. Je ga cjanu ga ne Mzhocjimi rí tsjají nu'tsc'eji bübü in münc'eji dya e Cristo Jesú.

¹⁹ 'Ma cjó c'o ra 'ñünbü օ mü'bü օ Espíritu Mzhocjimi ra zo'c'eji օ jña Mzhocjimi, dya rí ts'a's'üji. ²⁰ Dya rí tsjapüji menu 'ma cjó c'o ra pätpä Mzhocjimi rgá zo'c'eji. ²¹ Pero dya xtí creoji texe c'o ra xi'ts'iji c'o. Rí tsijijñiji cjo na jo o jiyö. Nu 'ma na jo, rí tsjají 'ma c'o xi'ts'iji. ²² Rí xõgüji texe cja c'o na s'o.

²³ Mzhocjimi ngue c'ü cjapcüji ra mäjä ín mü'büji ngue c'ua dya pje rá mbeñeji. Rí ö'tc'ojme ra mböxc'eji rí tsjají texe c'ua ja nzi ga ne angueze. Ra mbö'c'üji co texe in aljmaji 'ñe in mü'büji 'ñe in cuerpoji. Nguec'ua 'ma ra ëjë e Jesucristo c'ín Jmuji, dya pje ra chö'tc'eji c'o na s'o. ²⁴ Jñunt'ü in münc'eji c'ü ra mböxc'eji a cjanu Mzhocjimi, na ngueje ixi nguetsjë o

'ñünnec'ü in mü'büji ị 'ñejmeji e Jesucristo.

Saludos y bendición final

²⁵ Mi cjuarmats'ügöjme, rí dyötcüjme Mzhocjimi.

²⁶ Xipjiji texe c'o cjuarma ra mbörüji Cjimi. Xipjiji c'ü rí ne anguezéji co texe ín mü'bü. Na ngue օ t'izgöji Mzhocjimi.

²⁷ Nutscö e Pablo rí xi'tsc'oji rí pjötpüji na puncjü ngüenda rí xörüji ne carta nu, ra dyärä texe yo cjuarma. Na ngue je ga cjanu ga ne Mzhocjimi.

²⁸ Rí ötögö e Jesucristo c'ín Jmuji ra sido ra nuc'üji na jo. Je rga cjanu, amén.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS TESALONI- CENSES

Pablo y sus compañeros escriben a la iglesia

¹ Nutscö e Pablo 'ñe e Silvano 'ñe e Timoteo rí pen'c'ejme ne carta. Rí zenguats'üjme nu'tsc'eji in jmürüji a Tesalónica in enh'e in mü'büji Mzhocjimi c'ü mi Tataji, 'ñe e Jesucristo cín Jmugöji. ² Anguezevi ra nuc'eji na jo. Xo ra tsja'c'üji ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñei.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo venga

³ Mi cjuarmats'üji, dya rí jëzi rgá unüjme 'na pöjö Mzhocjimi na ngueje xenda in ejmeji na jo e Jesucristo, 'ñe xenda in pötqui s'iyaji in texeji. ⁴ Nguec'ua texe c'o ja nde jmürü c'o ma't'ü Mzhocjimi, rí mäjä rgá xipjijme c'ü me na jo gui tsjagueji. Rí xipjijme c'ü cja'c'eji na s'o yo nte, 'ñe me va sätsc'eji o ndumü, pero in zëzhiji, dya in jëziji c'ü ni 'ñench'e in mü'büji Mzhocjimi. ⁵ In sufregueji yo, na ngueje in ätqueji Mzhocjimi cín Jmugöji. C'ü ni zëzhgueji cja yo in sufregueji, ngue c'ü rgui unnc'eji ngüenda Mzhocjimi ra ngö'tc'üji na jo 'ma rí sätc'eji nu ja ri manda

angueze. Ra mama c'ü na jo vi tsjagueji, ngue c'ua rí tsärägueji nu co angueze.

⁶ Pero nu c'o cja'c'eji na s'o, Mzhocjimi mbeñe c'ü na jo ra tsjapü ra sufregueji. ⁷ Xo mbeñe c'ü na jo ra tsja'c'eji rí sóyaji, dya cja pje rí sufregueji, ni ri nguezgöjme. Nujyo, ra zädä yo, 'ma ra ëjë e Jesucristo rá jandaji rí texeji. Rguí 'ñeje a jens'e. Y na ngueje pë's'i na puncjü o poder, ra dyoji c'o o anxe. Ra ëjë cja 'na trasivi c'ü ri tjë. ⁸ Ra tsjapü ra sufre c'o dya vi 'ñench'e o mü'bü angueze para ro jogü o mü'büji. Na ngue dya ne go dyätäji Mzhocjimi. ⁹ C'o cja a cjanu c'o na s'o, nunca ra zät'äji cja jmi Mzhocjimi, nunca ra jñandaji ja ga cja Mzhocjimi c'ü me na zö'ö 'ñe me na zëzhiji. Mzhocjimi ra tsjapü ra sufregueji para siempre, na ngue na s'o c'o vi tsjaji. ¹⁰ Nujyo, ra zädä yo, c'e pa 'ma ra ëjë e Jesucristo. Texe c'o enh'e o mü'bü e Cristo, ngueje o t'i Mzhocjimi c'o. C'e pa 'ma ra ëjë e Jesucristo, ra 'ñetse c'ua c'o o t'i Mzhocjimi c'ü ya ri chjéntji angueze. Na ngueje 'ma ró zo'c'öjme, i 'ñench'e in mü'n'c'eji c'ü. Nguec'ua c'o ra jñanda c'e pa, me ra nguijñiji ra mamají c'ü me na jo e Jesucristo, 'ñe me na nojo.

¹¹ Nguec'ua dya rí jëzi rgá ö'tc'öjme ín Mzhocjimigöji nu c'ü o 'ñünnc'ü in mü'büji i dyätäji o jña e Jesucristo. Rí ö'tc'öjme ra mböxc'eji xenda rí 'ñejmeji c'ü. Nuc'ua, ra sö rí ts-

jaji texe c'o na jo c'o in mbeñe rí tsjaji. Nguec'ua 'ma ra ëjë e Jesucristo, Mzhocjimi ra xi'ts'iji c'ü i tsjaji c'o na jo. ¹² Y me ra näntji e Jesucristo c'ín Jmugöji ra mamaji me na jo angueze, na ngue vi tsjagueji c'o na jo. Me xo ra nänc'äji me na jots'eji na ngueje c'ua ja va mböxc'üji angueze.

2

El hombre de pecado

¹⁻² Mi cjuarmats'üji, ró xi'ts'ijme c'ü ra ëjë na yeje e Jesucristo c'ín Jmugöji, ra 'ñe zinzgöji rá bübüji co angueze. Pe bübü c'o xi'tsc'eji: "O Espíritu Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü e Pablo o mama c'ü ya zädä c'o pa 'ma ra ëjë e Jesucristo c'ín Jmugöji", ents'eji. O 'ma jiyö, xi'tsc'eji c'ü rí zopcjöjme yo cjuarma rí xippijme c'ü ya zädä c'o pa. O 'ma jiyö, c'ü rvá jü'sc'öjme a cjanu cja 'na carta. Pero dya rí mangöjme a cjanu. Nguec'ua dya ra pi'ts'iji, dya rí süji. ³ Dya rí dyätqueji c'o xi'ts'iji a cjanu c'o dya cjuana. Na cjuana ra ëjë e Jesucristo. Pero ante c'ü ra ëjë, yo nte dya cja ra züji Mzhocjimi zö ya vi mbäräji o jña. Y ra üji Mzhocjimi. Ante c'ü ra ëjë e Jesucristo, ra ëjë c'e nte c'ü me na s'o c'ü ra juajnü e Satanás c'ü dya jo ra tsjapü o mbëpji. Ra 'ñe jizhi c'ü me ri pjëzhi na nojo. Pero ya mama Mzhocjimi ra ma sufre c'e nte. ⁴ C'e nte c'ü, dya ra ne cjó xe ra ma'tü Mzhocjimi, ni yo pje nde ma'tü yo nte. Ra

tsjapütsjë na nojo, ra tsjapü dya pje ni muvi yo. Nguec'ua angueze ra mimi cja o templo Mzhocjimi, ra mama ri ngue Mzhocjimi.

⁵ 'Ma xe mi bübögö co nu'tsc'eji, ró xi'ts'iji yo. ¿Cjo dya in mbeñeji? ⁶ Nudya in päräji c'ü c'a's'ü, nguec'ua dya be va ëjë c'e nte c'ü ra juajnü c'ü dya jo. Xo in päräji pje pjëzhi c'ü c'a's'ü. Cja ra 'ñe jizhitsjë c'e nte 'ma ra zädä c'e pa'a c'ü ya ch'unü. ⁷⁻⁸ Nu yo rí xi'ts'iji, ya va pjürü yo, zö dya be jñetse na jo. Ya cära o nte c'o dya ne ra dyätä Mzhocjimi, ngue c'ua ga tsjaji c'o na s'o. Pero c'e nte c'ü ra juajnü c'ü dya jo ra tsjapü o mbëpji, dya be va ëjë. Na ngueje bübü c'ü c'a's'ü. 'Ma ya rguí ojto c'ü c'a's'ü, ixta jñetse 'ma c'e nte c'ü me na s'o. Pero 'ma ra ëjë e Jesucristo c'ín Jmugöji, nguextjo c'ü ra ña c'o o jña, ixta ndü 'ma c'e nte. Y nguextjo c'ü rva juëns'i e Jesucristo, ra chjotpü c'o na s'o c'o vi tsja c'e nte. ⁹ 'Ma ra ëjë c'e nte, ya ri enh'e o mü'bü e Satanás c'ü dya jo c'ü ra unü poder. Nguec'ua ra tsja na puncjü c'o na nojo. Nguec'ua yo nte'e ra dyonpüji yo, ra creoji c'ü ri mero na zëzhi. ¹⁰ Y na ngue c'ü me rrä s'o c'e nte c'ü, ra zopjü c'o nte c'o ya rguí bëzhi o aljma, ra xippijji c'o dya cjuana. Na ngueje anguezeji ya ri äräji yo jña yo na cjuana c'ü rví salvaji, pero dya ri neji. ¹¹ Nguec'ua Mzhocjimi ra mbenpeji c'ü ra pëpji a

mbo cja o mü'büji, ngue c'ua ra creoji c'e bëchjine c'ü ri mama c'e nte. ¹² Nguec'ua Mizophjimi ra tsjapü ra ma sufre texe c'o ya ri ärä yo jña yo na cjuana pero dya ri ätä, y ri mäpäji c'o na s'o.

Escogidos para ser salvados

¹³ Pero nu'tsc'eji mi cjuarmats'üji, s'iyats'üji c'ín Jmugöji. Ni jyodü c'ü dya rá jëzijme rga unüjme 'na pöjö Mizophjimi, na ngueje ndeze mi jinguã o juan'c'üji c'ü rguí jogü in mü'n'c'eji. Nguec'ua 'ma i creoji yo jña yo na cjuana, o xöcüts'üji o Espíritu Mizophjimi o tsja'c'eji o t'itsc'eji Mizophjimi. ¹⁴ Ma ró xi'ts'ijme ja rvá jogü in mü'büji, ngue Mizophjimi o ñünnc'ü in mü'büji. Ya vi ne Mizophjimi c'ü me xo rrä jots'üji c'ua ja ga cja e Jesucristo c'ín Jmugöji me na jo.

¹⁵ Nguec'ua dya rí creoji c'o ra xi'ts'iji o bëchjine, dya xo ra pi'ts'iji. Dya xo rí jyëziji c'o jña c'o o dyacöjme Mizophjimi ró xi'tsc'ojme. Rí sido rí 'ñejmeji c'o ró xi'tsc'ojme 'ma mi bübüjme co nu'tsc'eji. Xo 'ñe c'o ró xi'tsc'ojme cja carta. ¹⁶⁻¹⁷ Mizophjimi o s'iyazgöji va ndäjä o T'i. Y o nugüji na jo, nguec'ua va tsjapü o zëzhi ín mü'n'c'öji, dya ni jyodü nunca xe rá süji. Rí junt'ü ín mü'n'c'öji dya, c'ü rá ma minc'öji co Mizophjimi. E Jesucristo c'ín Jmuji 'ñe Mizophjimi c'ín Tataji, rí ötcöjme ra tsjapü ra zëzhi

in mü'n'c'eji. Y ra mböxc'eji rí tsjaji texe c'o na jo, y rí mamaji texe c'o na jo.

3

Oren por nosotros

¹ Nguextjo yo rí xi'tsc'ojme yo. Mi cjuarmats'üji rí dyötcüjme Mizophjimi, ngue c'ua ra sö rá zopjüjme na puncjü o nte rá xipijime o jña Mizophjimi, ngue c'ua ra dyätä na puncjü o nte c'ua ja nzi vi dyätqueji. ² Xo rí dyötcüjme Mizophjimi c'ü ra böbü a nde'e ra mböxcöjme. Na ngueje cära nte c'o me na s'o c'o pje nde cjacöjme, na ngueje dya ench'e o mü'büji e Jesucristo. ³ Pero jñunt'ü in mü'büji, ra tsja c'ín Jmugöji c'ua ja va mama. Ra tsja'c'ü ra zë'ts'iji 'ñe ra mbö'c'üji na ngueje c'ü dya jo'o me jodü pje ra tsja'c'üji. ⁴ Na ngue c'ü ya ni mböxc'üji a cjanu c'ín Jmugöji, rí päräjme c'ü in cjaji c'o ró xi'ts'ijme, 'ñe c'ü xe rí tsjaji. ⁵ Rí ö'tc'ojme e Jesucristo c'ín Jmugöji, c'ü rí unnc'ejí na jo ngüenda c'ua ja ga s'iyats'üji Mizophjimi. Nguec'ua 'ma pje c'o rí sufreji, rí sëchiji c'ua ja nzi va tsja e Cristo, dya rí jyëziji Mizophjimi.

El deber de trabajar

⁶ Nuñyo rá xi'tsc'ojme dya cjuarma, nguetsjé e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü manda. 'Ma mi bübüjme co nu'tsc'eji, o ch'acöjme ró xi'ts'ijme c'ü ni jyodü rí pëpjiji. 'Ma bübüts'ëji o cjuarma c'o dya ne ra pëpji, dya rí dyocjeji

c'o. ⁷ Nu'tsc'eji in pârâji c'ü ni jyodü rí tsjaji c'ua ja nzi rgá cjagöjme. Dya mi ndemegöjme 'ma mi bûbûjme a ndetsc'eji. ⁸ Dya cjó ró sipcöjme ə xëdyi c'ü dya ro cjö't'ujme. Ró pëpjijme na zëzhi. Zö xõmü zö ndempa mi pëpjijme, ngue c'ua dya rvi tsjötcöjme 'ne rí 'natsc'eji. 'Ma jiyö 'na ri sögueji na jyü. ⁹ Mi pë'sc'ojme derecho ro ch'acöjme c'ü ro sijme, pero dya cjó ró ötcöjme. Ró pëpcöjme ngue c'ua xo rvi tsjagueji c'e tjürü c'ü rvá cjajme a cjanu. ¹⁰ 'Ma xe mi bûbûjme co nu'tsc'eji, ró xi'tsc'ojme 'ma cjó c'o dya pëpjji, dya xo ra zi o xëdyi, ró ents'eji. ¹¹ Rí äräjme bûbûts'üji c'o na maña, dya pëpjiji. C'ü cjaji, me nzhodü ga nu'tp'üji ə bëpji yo nín minteji c'o dya ni jyodü ra nuji. ¹² Nu'tsc'eji in cjaji a cjanu, nguetsjë e Jesucristo c'in Jmugöji c'ü manda yo rá xi'tsc'ojme dya. Rí xi'tsc'ojme c'ü dya cja rí nzhodü rí ñu'tp'ügueji ə bëpji c'o 'ñaja, pero rí pëpjiji ngue c'ua rí chöt'üji c'ü rí sigueji.

¹³ Mi cjuarmats'üjme in tex-eji, rí tsjaji c'o na jo. Dya ra tõgüts'üji rgui tsjaji a cjanu. ¹⁴ 'Ma cjó c'o dya ra dyätcäjme yo jña yo ró xi'ts'ijme cja ne carta, ixtí unnc'eji na jo ngüenda cjó ngueje, ngue c'ua dya rí dyoji c'o. Xa'ma ra tseje c'o. ¹⁵ Pero dya rí ñugueji na ü c'o. Jmanch'a rgui zopjüji rí xipjiji ra jyëziji c'o na s'o. Na ngueje ngue nin cjuarmaji.

¹⁶ C'ín Jmugöji ngue c'ü dacöji c'ü rgui mäjä ín mün'c'öji. Nguec'ua rí ötcö angueze ra dya c'eji c'ü dya ra nguarü rgá mäjä in mün'c'ej, zö pje c'o nde rí tsjogüji. Rí ötcö angueze ra bûbûts'üji nzi 'natsc'eji.

¹⁷ Yo jña yo ni nguarü yo rgá ma'tc'üji Cjimi, nguezgö e Pablo rí opjügö co ín dyëgö yo. Texe cja yo carta yo rí pejñe, rí opjü ja nzi jña co ín dyëgö, ngue c'ua ra 'märä nguezgö rí pejñe yo. ¹⁸ E Jesucristo c'in Jmuji ra nuc'üji na jo in texeji. Je rga cjanu, amén.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A TIMOTEO

Pablo escribe a Timoteo

¹ Nutscö e Pablo rí pen'c'e ne carta. O juancügö e Cristo Jesúz rá cjagö apóstole rá zopjü yo nte. O mandazü Mizzocjimi 'ñe e Jesucristo cín Jmugöji rá zopcjöji a cjanu. Mizzocjimi o ndäjä e Jesucristo o ē 'ñevgueji libre, nguec'ua rí pärägöji rá salvagöji. ² Nu'tsc'e Timoteo rí pen'c'e ne carta. Rí cja'c'ö nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'ö. Na ngueje 'ma ró zo'c'ö, xo i 'ñench'e in mü'bü e Jesucristo. Rí ötcö Mizzocjimi cín Tataji ra nuc'ü na jo, 'ñe ra juen'tsc'e, ngue c'ua ra mäjä in mü'bügue, dya pje rí mbeñe. Je xo rgá ötcö a cjanu e Jesucristo cín Jmugöji.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³⁻⁴ Mizzocjimi ne'e c'ü rá enh'e ín mü'büji e Jesucristo. Pero cárä a Efeso c'o nan'ño ga jizhi. Mamaji ja ma cja c'o ín mboxatitagöji, pero xe jü's'üji jña c'o dya t'opjü cja o jña Mizzocjimi. Nguec'ua c'o nte c'o ärä c'ü mama c'o xöpüte, me söji o jña pje ne ra mama c'o jña, y dya sö ra mbäräji na jo Mizzocjimi. Y dya enh'e o mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua 'ma ró magö a Macedonia, ró xi'tsc'ö i tsejme a Efeso. Ró xi'tsc'ö rvi zopjü yo nan'ño ga xöpüte, rvi

xipjiji c'ü dya cja ro xöpüji a cjanu yo nte, 'ñe dya cja ro mbezheji c'o me mamaji. Y rí xi'tsc'ö dya na yeje, rí zopcjéji c'ü dya cja ra xöpüji a cjanu.

⁵ Ni jyodü rá unü ín mü'büji rá cjaji c'o na jo, 'ñe rá creoji Mizzocjimi co texe ín mü'büji. 'Ma ga cjanu, ra sö rá s'i yaji yo nín minteji, 'ñe rá ne'eji Mizzocjimi. ⁶ Pero bübü c'o dya ne o mü'bü ra tsja c'o na jo. Dya ätäji na jo Mizzocjimi. Nguec'ua ya xögüji cja c'e 'ñiji c'ü na jo, me mamaji jña c'o dya pje ni muvi. ⁷ Ne anguezeji ra xöpüji yo nte ja ga cja c'ü o ley Mizzocjimi; me xipjiji: "Je ga cjava ne ley", embeji. Pero dya pärä c'o xöpüte ja ga cja c'e ley, ni xo päräji c'o jña c'o mamaji.

⁸ Bueno, rí pärägöji c'ü me na jo c'ü o ley Mizzocjimi. Pero ni jyodü rá unüji na jo ngüenda pje vi ch'acöji c'ü. ⁹ C'ü vi ch'acöji c'ü o ley Mizzocjimi, dya ngue para c'o ätä Mizzocjimi c'o cja na jo; ngue para c'o dya ne ra dyärä, ngue c'ua ra unüji ngüenda c'ü na s'o cjaji. C'ü o ley Mizzocjimi ngue para c'o dya ätä Mizzocjimi c'o cja na s'o. Xo ngue para c'o dya sū Mizzocjimi c'o me yönbü o jña'a. C'ü vi ch'acöji c'ü o ley Mizzocjimi, xo ngue para c'o pärä nu tata 'ñe nu nana, xo 'ñe c'o pöt'üte. ¹⁰ Xo 'ñe c'o tsäjä o ndixü, 'ñe c'o ndixü c'o tsäjä o bëzo. Xo 'ñe c'o dya be chjüntü c'o cja na s'o. C'ü vi ch'acöji c'ü o ley Mizzocjimi, xo ngue para c'o obütsjëvi

nín mibëzovi, 'ñe c'o põnü nu minteji para ra tsjapüji o mbëpjiji, 'ñe c'o mbëchjine, 'ñe c'o nädä Mízhocjimi y mamaji c'o dya cjuana. Xo ngue para c'o pje nde cja, c'o dya ätä o jña Mízhocjimi c'ü me na jo. ¹¹ Mízhocjimi o juancügö rá zopjü yo nte rá xipjiji ja ga cja anguezze me na nojo 'ñe me na jo.

Gratitud por la misericordia de Dios

¹² E Cristo Jesús c'ín Jmugöji, ngue c'ü o dyacö ja rgá zopjü a cjanu yo nte. Nuc'ü, rí unügö 'na pöjö na ngueje mi pärä anguezze c'ü ro ätcö, nguec'ua va juancü rí pëpigö c'ü. ¹³ O juancü zö na s'o mi cjagö 'ma ot'ü. Mi sadügö e Jesucristo. Y mi cjapü ra sufre c'o ätpä o jña c'ü; mi cjapcö ma nozgö, dya mi juentsegö anguezzeji. Pero o juentsque e Jesucristo, na ngue dya be mi enh'e ín mü'bügö c'ü, dya mi pärägö pje pjézhi anguezze. Nguec'ua mi pëzhgö ma jo c'o mi cjagö. ¹⁴ O nugü na jo Mízhocjimi o perdonaozü texe c'o na s'o. Nguec'ua rí enh'e ín mü'bü e Cristo Jesús nguec'ua rí s'iyagö dya yo nte.

¹⁵ Bübü 'na jña c'ü na cjuana c'ü ni jyodü ra creo yo nte. Je ga cjava ne jña: "O ëjë e Cristo Jesús cja ne xoñijömü, o ëjë para o ë jocüzü ín mü'büji nutscöji rí cjaji c'o na s'o." Texe cja yo nte, nutscö xenda ma s'ozgö. ¹⁶ Zö me ma s'o mi cjagö, pero e Jesucristo

o mezhe va mbësquigö paciencia o juentscö a cjanu, ngue c'ua c'o cjë c'o ra ëjë, ra unü ngüenda yo nte c'ü me pë's'i paciencia e Cristo ga juentseji. Nguec'ua ra 'ñench'e o mü'büji c'ü, ra ch'unü c'ü rguí bëbütjoji. ¹⁷ Mízhocjimi nunca ra nguarü rgá manda. Zö ya rguí nguins'i ne xoñijömü, pero Mízhocjimi ra bëbütjo para siempre. Dya sö rá jandagöji. Dya cój bübü c'ü ri pärä nza cja anguezze; ojtjo xe 'na Mízhocjimi. Nguec'ua ni jyodü rá sügöji c'ü, y rá mamaji c'ü me na nojo. Nunca rá jéziji rga ma't'üji. Amén.

¹⁸ Nu'tsc'e Timoteo ín ch'itsc'ö, 'ma dya be mi pëpque Mízhocjimi, bübü o cjuarma c'o o pätäpä Mízhocjimi va mamaji c'ü rí pëpque na jo c'ü. Nguec'ua rí xi'tsc'ö dya, rí pëpcje na jo cja Mízhocjimi, ja c'o nzi ga tsja na jo o chü 'na tropa ga mbëpi c'ü nu gobierno. ¹⁹ I 'ñench'e in mü'bü e Jesucristo; dya rí jyëzi. Y rí tsja c'o in pärägue c'o na jo. Bübü c'o mi pärä pje pjézhi c'o na jo, pero go ne go tsjají c'o na s'o. Nguec'ua o s'odü o mü'büji, dya cja ejmeji e Jesucristo. ²⁰ Nza cja e Himeneo 'ñe e Alejandro. Ró xipji c'o cjuarma o pjongüji anguezzevi cja c'o cjuarma. Nguec'ua ra sö e Satanás c'ü dya jo ra tsjapü ra sufrevi. Xa'ma ra nzhogü o mü'büvi, dya cja ra tsjaví c'o na s'o. Na ngue 'ma cój c'o ra tsja a cjanu, nu'ma, cja c'ü na

s'o, chjëntjui c'ü ro zadü
Mizhocjimi.

2

Instrucciones sobre la oración

¹ Nu'tsc'e Timoteo, rá xi'tsc'ö c'ü xenda ni jyodü rí xipcje texe yo cjuarma. Ni jyodü ra chëzhiji a jmi Mizhocjimi ra dyötüji 'ma cjó c'o pje ni jyodü. Y ra unüji 'na pöjö. 'Ma rí dyötüji Mizhocjimi, dyötpüji texe yonte. ² Rí dyötpüji Mizhocjimi yo gobierno 'ñe texe yo pjézhí na nojo, ngue c'ua rá mimiji na jo, rá cäraji paz. Y ngue c'ua rá súji Mizhocjimi, 'ñe rá mimiji na jo cja yo nte. ³ Mizhocjimi ne ra salvazüji rí nteji ra jocüzü ín mü'büji. Nguec'ua 'ma rá ötpöji texe yo nte, na jo 'ma, y ra mäjä 'ma anguez. ⁴ Na ngue ne'e anguez ra jogü o mü'bü texe yo nte, ra mbäräji c'ü na cjuana. ⁵ Na ngue 'natjo Mizhocjimi. Xo 'natjo c'ü ñacöji cja jmi Mizhocjimi; ngueje e Jesucristo. Nuc'ü, Mizhocjimi c'ü, pero xo nte. ⁶ Nuc'ü, o ne o pätcöji va ndü va ngötcüji c'o na s'o. O 'ñe ndü e Jesús 'ma o zäda c'o pa c'o vi mama Mizhocjimi. Nguec'ua rá unüji ngüenda c'ü ne Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre rí texeji. ⁷ Mizhocjimi o juancü rá cjagö apóstole rá zopjü yo nte rá xipjiji ja ga s'iayazuji c'ü. Pätcö ín mü'bü e Cristo c'ü dya bëchjine yo rí mangö c'ü o juancü Mizhocjimi; na cjuana. O juancü rá xöpü

yo dya menzumü a Israel, ngue c'ua ra mbäräji c'ü na cjuana, ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo.

⁸ Rí xi'tsc'ö, texe c'ua ja jmürü yo cjuarma, ni jyodü yo bëzo ra dyötüji Mizhocjimi. 'Ma neji c'ü ra tsja Mizhocjimi ra dyätäji, ni jyodü ra tsjaji c'o na jo. 'Ma nzhänt'ä na ötüji Mizhocjimi, ri 'natjo o pjeñeki, dya cjó ra sjëya na ngue c'ü vi tsja na s'o 'na nu cjuarmaji. ⁹ Yo hermana, rí xipjiji c'ü dya ra jyodüji c'ü rguí jñetse rrü zöji cja yo nte. Bübü o ndixü c'o je'e o bitu c'o dya ni jyodü ra jye'eki. Cjapüji me rrü zö o ñi'iji. Me teveji o tjeve de oro 'ñe de plata. Je'eki o bitu c'o me na mizhi ngue c'ua ra mama yo nte me na zöji. ¹⁰ C'ü rguí jñetse na zö yo hermana, ngueje c'ü ra pjösteji cja yo nte. Ngue c'ü ni jyodü ra tsja yo ndixü yo sú Mizhocjimi. ¹¹ 'Ma jmürü yo cjuarma, ni jyodü yo ndixü ra dyäräji na jo 'ma cjó c'o ra zopjüji, dya ra ndünräji. ¹² Dya rí jëzigö yo ndixü ra xöpüji yo cjuarma, ni xo ra mandaji cja yo bëzo. C'ü ra tsjaji, ra dyäräji, dya pje ra ndünräji. ¹³ Na ngueje ot'ü o dyät'ä Mizhocjimi c'e bëzo c'ü mi ngue e Adán. Cjanu o dyät'ä c'e ndixü c'ü mi ngue e Eva. ¹⁴ Y 'ma o tsja na s'o e Adán 'ñe e Eva c'ü dya dyätävi Mizhocjimi, dya ngue e Adán c'ü o dyonpüji. C'ü o creo c'ü o mama e Satanás c'ü dya jo, ngueje e Eva. Ngue e Eva c'ü ot'ü o tsja na s'o. ¹⁵ Nguec'ua

yo ndixū, söji na ü 'ma mus'üji o t'i. Pero ra salvaji nu 'ma ra dyätpäji o jña e Jesucristo. Xo ni jyodü ra s'iyaji yo nín minteji, 'ñe ra tsjaji na jo y ra nguijñiji na jo o pjeñei.

3

Cómo deben ser los obispos

¹ Na cjuana ne jña'a nu: Na jo, 'ma cjó c'o ne ra tsja pastor cja yo cjuarma. Ngueje 'na bëpjí c'ü na jo. ² Para ra tsja pastor 'na cjuarma, ni jyodü ra mimi na jo, ngue c'ua dya cjó sö pje ra xipji. Y ngueextjo nu su ra dyojui, dya ra 'ñeje c'ü 'na lado. Ra nguijñi na jo o pjeñe. Y ra mimi na jo cja yo nte. C'ü ra tsja pastor, xo ni jyodü ra unü sjëtsi ra oxü c'o nan'ño menzumü. Xo ni jyodü ra jichi na jo yo nte. ³ Xo ni jyodü c'ü dya ra tñí. Dya xo ra jyodü o chü. Dya xo ra jyodü ja rgá jñü na puncjü o merio. Y 'ma cjó pje ra xipji, ra mbë's'i pacien-cia, dya ra ndünru. Dya cjó me ra zövi o jña. Dya xo ra ne'e o merio. ⁴ Ni jyodü ra tsja c'e pastor ra zopjü na jo c'o ri cärrä o ngumü. Ngue c'ua c'o o t'i ra respetaoji ra dyätäji. ⁵ 'Ma dya pärä 'na bëzo ra manda na jo c'o o t'i, çja rgá sö ra mbörü yo o t'i Mizhocjimi? ⁶ Dya sö ra tsja pastor 'na bëzo nu 'ma cja ni creo. 'Ma jiyö, 'na ra tsjapü na nojo. Nguec'ua Mizhocjimi ra jñünpü ngüenda ra sufre ja c'o nzi va jñünpü ngüenda e Satanás c'ü dya jo, na ngue xo tsjapü na nojo c'ü. ⁷ C'ü

ra tsja pastor, xo ni jyodü ra mimi na jo, ngue c'ua yo nte yo dya ejme e Jesucristo ra mamaji: "Me na jonte nu", ra 'ñeñjei. 'Ma jiyö, ra mamaji c'ü dya jo cja c'ü. Je ga cjanu ga ne e Satanás c'ü dya jo c'ü rá bëzhgö ín tseji cja yo nte.

Cómo deben ser los diáconos

⁸ Je xo rga cjanu yo diácono. Ni jyodü ra mimiji na jo, ngue c'ua yo nte ra respetaoji. C'ü ra mamaji, ra mamaji c'ü na cjuana. Dya ra tñíjí. Dya xo ra jyodü ja rgá jñüji na puncjü o merio. ⁹ Ya ch'acöji rá päräji dya yo jña yo dya cjó mi pärä mi jinguä. C'ü ra tsja diácono ni jyodü ra sido ra creo yo jña yo. Pero dya ngueextjo ra creo; xo ni jyodü ra tsja c'o na jo. ¹⁰ Ot'ü ra mama texe yo cjuarma cjo na jo ra tsja diácono c'e cjuarma o jiyö. Nuc'ua 'ma dya pje tö'tp'üji c'o na s'o, na jo ra tsja diácono 'ma c'ü. ¹¹ Je xo rga ciatjonus c'o ndixū c'o ra tsja mböste. Ni jyodü ra mimiji na jo, ngue c'ua yo nte ra respetaoji. Ni jyodü dya ra xos'üji o bëchjine. Ra nguijñiji na jo o pjeñei. Ra tsjaji na cjuana texe c'o cjaji. ¹² Yo diácono, ngueextjo nu suji ra dyojui, dya ra 'ñejeji c'ü 'na lado. Ni jyodü ra zopjüji na jo c'o o t'iji, 'ñe cjó c'o xe bübü o ngumüji, ngue c'ua ra ngärräji na jo. ¹³ Nu c'o ra tsja na jo diácono, me ra näätjoji cja yo nte c'ü cjaji na jo. Nguec'ua ra sö na jo c'o diácono ra zopjüji yo nte, ra xipjiji ra 'ñeñmeji e Jesucristo.

El secreto de nuestra religión

¹⁴ Rí pëtsagö c'ü dya ra mezhe rá ëgö rá 'ñe nuc'ü. Pero nujyo, rí xi'tsc'ö cja ne carta yo. ¹⁵ Na ngue 'na ra metse. Rí xi'ts'i yo, ngue c'ua rí pärägue ja rgá mimi yo o t'i Mzhocjimi. Yo o t'i, ngue o templo angueze, na ngue angueze bübü cja o mü'büji. Ni jyodü c'o o t'i Mzhocjimi ra zopjüji yo nte ra xipjiji c'o jña c'o na cjuana. Y ra sido ra tsjaji ja c'o nzi ga mama c'o jña c'o. ¹⁶ C'o jña c'o na cjuana c'o rí creogöji, dya mi päräji mi jinguä c'o. Y rí mangöji me na zö:

E Jesucristo ngue Mzhocjimi, pero o 'ñe jmus'ü nza ciazgöji rí nteji.

O Espíritu Mzhocjimi o tsjapü o jñetse e Jesucristo c'ü ixi ngue o T'i Mzhocjimi.

C'o anxe, me co jñandaji e Jesucristo.

C'o dya menzumü a Israel, sjipjiji ja ga cja e Jesucristo. Nguec'ua texe cja ne xoñijõmü, enh'e o mü'büji c'ü.

O s'idyi a jens'e e Jesucristo nu ja me na nojo c'ü, 'ñe me na zö.

4

Los que se apartarán de la fe

¹ Mama o Espíritu Mzhocjimi ja rga cja c'ojé 'ma ya ra nguins'i ne xoñijõmü. Ra bübü o xöpüte c'o ra 'ñünbü o mü'bü e Satanás c'ü dya jo 'ñe c'o

demonio, me ra dyonpüji yo nte rgá xöpüji. Nguec'ua bübü c'o ra creo c'o ri mama c'o xöpüte, ra jyéziji c'o jña c'o ya dyacöji Mzhocjimi. ² C'o xöpüte ra tsjapüji me rrä joji, pero ri bëchjine c'o ri mamaji. Me ri cjaji c'o na s'o, pero dya cja ri söji cjo na s'o c'o ri cjaji. ³ C'o xöpüte ra xipjiji c'o nte c'ü dya ra sö ra chjüntüji. Y ra xipjiji c'ü bübü o jñönü c'ü dya jo ra ziji. Maco yo jñönü, nguesjë Mzhocjimi dacöji yo, nguec'ua nutscöji rí nteji rá unüji 'na pöjö Mzhocjimi, cja rrü sigöji. Nutscöji rí ejmeji e Jesucristo y rí pärägöji dya c'ü na cjuana, xo sö rá siji c'o pje nde ma jñönü. ⁴ Na ngueje na jo texe yo o dyät'ä Mzhocjimi. Nguec'ua rá siji texe o jñönü. Pero ot'ü rá unüji 'na pöjö Mzhocjimi cja rrü siji. ⁵ O mama Mzhocjimi na jo rá sigöji c'o pje nde ma jñönü. Nguec'ua 'ma rá unüji 'na pöjö, ra intsjimi 'ma Mzhocjimi c'e jñönü ngue c'ua ra jogü rá siji.

Un buen siervo de Jesucristo

⁶ Yo jña yo rí xi'tsc'ö, rí xipcje yo cjuarma. Xo 'ñetsc'e ni jyodü rí xorü c'o jña c'o rí creoji, y rí tsijijni c'o. O jítsc'eji c'o na jo; ni jyodü rí sidogue c'o. 'Ma rí tsjague a cjanu, na jo 'na mbëpjitsc'e cja e Jesucristo. ⁷ Dya rí tsjapü ngüenda c'o jña c'o mama c'o na s'o ga xöpüte. C'o pezhe c'o, dya pjöxcöji rá ätäji Mzhocjimi,

na ngueje dya ni muvi c'o. Nu'tsc'e rí xötpü rí dyätä Mzhocjimi. ⁸ Ma rá xötpü rá cjaji jercicio, rguí muvi para ín cuerpoji, pero ts'inguilëtjo. Pero 'ma rá xötpü rá ätäji Mzhocjimi, me rguí muvi na puncjü 'ma. Na ngueje ya mama Mzhocjimi, 'ma cjó c'o ra dyätä anguezze, ra tsja anguezze ra mbös'üji va, y ra unüji c'ü rguí mimitjoji a jens'e. ⁹ Na cjuana ne jña'a nu, y ni jyodü ra creo nza texe yo nte. ¹⁰ C'ü rí enh'e ín mü'bügö, ngueje Mzhocjimi c'ü bübütjo 'ñe dacüji c'ü rgá bübütjoji. Rí enh'e ín mü'bü na ngueje ne anguezze ra 'ñeme libre yo nte texe cja c'o na s'o. C'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mzhocjimi ra salva c'o. Nguec'ua rí pëpcjö rgá zopjü yo nte hasta me potjo ín cuëgö, y rí sufregö c'o pje nde xitsköji.

¹¹ Nujyo jña'a yo, rí xipceji ra tsjaji yo, y rí xöpqueji yo. ¹² Bübü c'o ya 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo c'o cja'c'ü menu na ngueje cja in t'igue. Pero rí tsja 'na tjürü c'ü na jo, ngue c'ua xo ra tsja anguezzeji. Rí ñague jña c'o na jo, y rí nzhodü na jo. Rí s'iya yo nte co texe in mü'bü. Rí 'ñejme na jo Mzhocjimi. Y dya rí tsjague c'o na s'o. Ma rí tsjague a cjanu yo na jo, dya cjó ra tsja'c'ü menu 'ma. ¹³ Hasta 'ma cja rá ëgö va ja in bübü, rí pjötpügue ngüenda rí xörügue o jña Mzhocjimi, ra dyäräji texeji. Rí zopjüji y rí xöpüji. ¹⁴ C'o cjuarma

o pätpäji Mzhocjimi va maja c'ü rí tsjague ne bëpji, y c'o tita cja c'o cjuarma o 'ñe'sc'eji o dyëji. Nguec'ua Mzhocjimi o dya'c'ü ja rgui tsjague ne bëpji. Nguec'ua rí xi'tsc'ö, dya rí jyëzi ne bëpji, sido rí tsjague.

¹⁵ Nu yo rí xi'tsc'ö, rí tsjijñi yo y rí jyodü rí tsja, ngue c'ua texeji ra jñantc'aji c'ü xenda na jo gui tsja. ¹⁶ Rí pjötpütsjë ngüenda ja rgui dyätque Mzhocjimi. Xo rí pjötpü ngüenda ja rgui xöpque c'o 'ñaja. Ma rí sido a cjanu, ra jogü in mü'bügue 'ñe c'o o mü'bü c'o ra dyä'tc'ägue.

5

Cómo portarse con los creyentes

¹ Ma pje c'o ra tsja yo cjuarma c'o ya tita, dya rí huënh'igue na zëzhi c'o. Rí zopjüji na jo nza cja 'ma ri ngueje nin tatague. Xo 'ñe yo së'ë, rí zopjüji nza cja 'ma ri ngueje nin cjuarma. ² Yo nita, rí zopjüji na jo nza cja 'ma ri ngueje nin nana. Yo süngü, rí zopjüji nza cja 'ma ri ngueje nin cjü'ü; y dya rí tsjapügue na s'o yo.

³ Yo ndixü yo ya ndü nu xïra, 'ma dya 'ñeje cjó ra mbös'ü, rí pjös'üji yo. ⁴ Pero 'ma 'ñejeji o t'i'i, ni jyodü c'o o t'i ra mbös'üji c'ü. C'o t'i, 'ma mi ts'it'iji, o mbös'üji anguezzeji, o tsja c'ü nu nanaji. Nguec'ua nudya ni jyodü anguezzeji ra nzhopcüji ra mbös'üji c'ü. Je xo rga cjanu 'ma 'ñeje o bëche c'e

ndixū, ra mbös'üji c'ü. 'Ma ra tsjaji a cjanu, ixi na cjuana respetaoji 'ma c'ü. Y ngue c'ü rguí mäjä Mizhocjimi. ⁵ C'e ndixū c'ü dya cjó 'ñeje, junt'ü o mü'bü ngueextjo Mizhocjimi ra mbös'ü. Nguec'ua sido ötü Mizhocjimi zö xömü zö ndempa. ⁶ Nu c'ü ya ndü nu xña, nu 'ma me mäpä yo bübü cja ne xoñijömü, chjëntjui c'ü ya ndü, na ngue dya cja mäpä Mizhocjimi. ⁷ Rí xipjigue c'o cjuarma ra mbös'üji c'o ndixū c'o dya cjó 'ñeje. 'Ma ra tsjaji a cjanu, dya cjó sö cjó pje ra xipjiji 'ma. ⁸ C'o ejme Mizhocjimi, ni jyodü ra mbös'üji c'o cárä o ngumü 'ñe c'o 'ñaja o dyozi. 'Ma cjó c'o dya pjös'ü c'o o dyozi, dya ejme na jo 'ma c'ü. Maco c'o dya ejme, pjös'üji c'o o dyozi.

⁹ Yo ndixū yo ya ndü nu xña, bübü c'o rí juajnügue ra tsjaji 'na bëpji cja yo cjuarma. Pero ngue 'ma ya ri édyi sesenta cjéë, 'ñe 'ma 'natjo nu xña c'ü mi 'ñeje. ¹⁰ Xo 'ñe 'ma o tsja na jo nguec'ua ga mama yo nte: "Nujnu, na jo va mbös'ü yo nte'e. O s'iya c'o o t'i, y o unü sjëtsi ro oxü c'o nan'ño menzumü, y o mbe'chp'e o ngua c'o o t'i Mizhocjimi, y o mbös'ü na puncjü c'o mi sufre na puncjü. O mbös'ü 'ma cjó pje mi jyodü", eñe yo nte. 'Ma ga cjanu, na jo ra tsja 'na bëpji cja Mizhocjimi 'ma.

¹¹ Yo ndixū yo ya ndü nu xña c'o cja xe xunt'i, dya rí juajnügue ra tsjaji 'na bëpji. Na ngueje 'ma xenda ra neji

o bëzo que na ngueje e Cristo, ra ne ra chjüntüji na yeje 'ma. ¹² Na s'o a cjanu, na ngueje dya mbëpji e Jesucristo ja c'o nzi va mamaji. ¹³ Xo 'ñe ra xötpüji rrü mañaji, ra nzhöt'ütjoi cja ngumü. Dya ngueextjo nu; xo ra mamaji jña c'o dya pje ni muvi. Xo ra zo'p'üji c'o o bëpji c'o 'ñaja. Y me ri ña ri ñaji c'o dya ni jyodü ra ñaji. ¹⁴ Nguec'ua yo ndixū yo ya ndü nu xña c'o cja xe xunt'i, rí negö c'ü ra chjüntüji na yeje, ra mus'üji o t'i'i. Y ra zopjüji na jo c'o cárä o ngumü ngue c'ua ra ngäräji na jo. Nguec'ua dya ra sö pje ra xitscöji c'o nugüji na ü. ¹⁵ Bübü ndixū c'o ya ndü nu xña c'o ya xögü cja o 'ñiji Mizhocjimi. Ya möji c'ü dya jo.

¹⁶ 'Ma ra ndü c'ü nu xña 'na o dyozi 'na cjuarma, ni jyodü c'e cjuarma ra mbös'ü c'e ndixū. C'e cjuarma, dya ra nde'be texe yo cjuarma ra mbös'üji c'e ndixū. Pero 'ma bübü 'na ndixū c'ü dya cjó 'ñeje cjó ra mbös'ü, ni jyodü texe yo cjuarma ra mbös'üji c'ü.

¹⁷ C'o titá c'o na jo ga manda cja yo cjuarma, 'ma pëpjiji na zëzhi ga zopjüji yo nte 'ñe ga xöpüji, ni jyodü rí pjös'üji na jo o merio. ¹⁸ Na ngueje t'opjü a cjava cja o jña Mizhocjimi: "'Ma ra yödü o ndëxü c'o in nzhünüji, dya pje rí jñu'tp'üji a ne'e c'o; jyëziji ra ñõnüji.'" Xo t'opjü a cjava: "'Na mbëpji pë's'i derecho ra mbös'üji o merio."

¹⁹ 'Ma cjó c'o ra 'ñe xi'tsc'e

c'ü o tsja na s'o 'naja c'o tita, dya xtí creogue. Nu 'ma bübü yeje o jñi'i c'o o ndäcä vi tsja na s'o, rí creogue 'ma. ²⁰ Ma cjó c'o sido cja na s'o, rí huënh'i 'ma cäräji tex-eji. Nguec'ua ra zü'ü c'o 'naja cjuarma. ²¹ Pätcö ín mü'büvi Mizhocjimi 'ñe e Jesucristo c'ín Jmuji 'ñe c'o o anxe c'o o juajnü. Nguec'ua rí xi'tsc'ö rí pjötpügue ngüenda ixtí tsjapü na jo t'önü ante c'ü rí huënh'i 'na cjuarma. Y dya cjó rí unügue favor. ²² Dya ts'i rgui juajnü c'o tita c'o ra manda cja yo cjuarma; ot'ü rí ñu'u cjo bübü na jo. Na ngueje 'ma rí juajnügue 'na tita c'ü cja na s'o, xo in pë's'i in s'ocügue. Nu'tsc'e xo ni jyodü rí tsjague c'o na jo.

²³ Dya rí sitjogue ndeje. Xo rí si'i ts'inguilëjë vino como 'ñechjë, xa'ma ra ndis'i in pjeme c'ü ndajmetjo ga ü'ü.

²⁴ Bübü o nte c'o ixtí päräji c'ü na s'o cjaji. Bübü c'o dya rá päräji o nzhubü hasta 'ma cja rá fijaji na jo ja ga nzchodüji. ²⁵ Xo bübü o nte c'o ixi jñetsetjo c'ü cjaji na jo. O 'ma dya jñetse, dya ra mezhe ra 'mära.

6

¹ Bübüts'ejí o cjuarma c'o pëpji cja o lamu c'o dya ejme Mizhocjimi. Zö me cjapüji ra pëpjiji o bëpji c'o na jyü, pero ni jyodü ra respetaoji c'o nu lamuji. 'Ma jiyö, ra mama yo nte: "Dya jo Mizhocjimi 'ñe yo o jña", ra 'ñeñeji. ² Bübüts'ejí c'o pëpji cja o lamu c'o ejme Mizhocjimi. C'e cjuarma c'ü

mbëpji, zö cjuarmavi dya c'ü nu lamu, pero dya ra jogü ra tsjapü c'ü dya ni muvi c'ü nu lamu. C'ü ra tsja, xenda ra mbëpi na jo'o, na ngueje cjuarma c'e lamu c'ü pëpi, nguec'ua ga tsja c'e mbëpji s'iya c'ü nu lamu. Nujyo rí xöpügue yo, y rí xipjiji ra tsjaji yo.

La religión y el consentimiento

³ C'o o jña e Jesucristo c'ín Jmugöji, me na jo c'o. Na ngueje jítscöji ja rga ätäji Mizhocjimi. Pero bübü c'o nan'ño ga nguijñi 'ñe nan'ño ga xöpü. ⁴ Cjapüji na nojo, pero dya päräji ja ga cja. Y s'odü o pjeñeji, nguec'ua me cjaji o t'önü 'ñe me söji o jña. Nguec'ua ne ra huinste rgá xöpüteji, y cjaji o chü, y sadüji c'ü nu mixöpüteji, y me ne ra mbëzhiji c'ü pjëzhi c'o 'naja. ⁵ Me söji o jña'a na ngueje ya s'odü o pjeñeji, dya päräji c'ü na cjuana. Cijñiji 'ma ra ma'tüji Mizhocjimi, ra jñüji 'ma na puncjü o merio. Nu'tsc'e, dya rí dyocjeji c'o ga cjanu ga tsja. ⁶ Nu 'ma rá quejmetjoji conforme co nu yo rí pë's'iji, 'ñe 'ma rá süji Mizhocjimi, nu'ma, ngue 'ma rá töji na puncjü que o merio. ⁷ Dya pje ró jünji 'ma o jmuxcüji cja ne xoñijömü. Y na cjuana c'ü dya xo sö pje rá jünüji 'ma rá tügöji. ⁸ Nguec'ua 'ma rí pë's'iji pje rá si'iji 'ñe pje rá je'oji, rá mäjäji, dya pje rá mbeñeji. ⁹ Nu c'o ne ra mbë's'i na puncjü o merio, cijñiji o mü'bü pje c'o nde ra

tsjaji, maco na s'o c'o, dya ni jyodü ra tsjaji. Nguec'ua ga bëzhiji ə aljmaji y ra möji a ma a linfiernu. ¹⁰ Ma cjó c'o me ne ra jñü na puncjü o merio, ra mbürü ra tsja c'o nde na s'o, ngue c'ua ra jñü. Bübü c'o me ne o merio, nguec'ua ts'ë ts'ë va xõgëji cja e Jesucristo. Nguec'ua dya cja creoji dya c'ü. Nguec'ua me sufre ga ndumü ə mü'büji.

La buena lucha de la fe

¹¹ Nu'tsc'e o juan'c'e Mizophjimi rí pëpque, nguec'ua rí xi'tsc'ö rí xõgue texe cja yo na s'o. Sido rí tsja na jo. Y rí sūgue Mizophjimi. Y sido rí 'ñeje e Jesucristo. Y rí s'iya yo nte. Zö pje ri sufregue, pero dya rí jyézgue Mizophjimi. Y dya rí tsjapü na nots'ü. ¹² O 'ñünc'ü in mü'bügue Mizophjimi nguec'ua i mangue c'o jña c'o me na jo; i mangue e Jesucristo ngue in Jmugue, o dyärä na puncjü o nte. Nguec'ua rí xi'tsc'ö, zö bübü c'ü c'axc'ü, pero rí sido rí creo e Jesucristo, ngue c'ua siempre rí bübütjogue co Mizophjimi. ¹³ Jantc'ague Mizophjimi c'ü dacöji c'ü rgá bübütjoji. Xo jantc'ague e Jesucristo. 'Ma o tsja e Poncio Pilato o tsjapü t'önü e Jesucristo c'ü pje mi pjëzhi, dya zü e Jesús, o mama na jo. ¹⁴ Nguec'ua texe yo rí xi'tsc'ö, xo rí tsjague y dya rí sü rgui xöpügue yo. Ngue c'ua dya ra s'odü in mü'bü, y ngue c'ua dya ra sö cjó pje ra xi'ts'i. Rí tsjague a cjanu hasta 'ma

cja ra ëjë e Jesucristo c'ín Jmuji. ¹⁵ Ngue Mizophjimi ra tsjapü ra jñetse a cjanu e Jesucristo 'ma ra zädä c'e pa c'ü o mama. Na ngueje me na zëzhi Mizophjimi; ojto xe 'naja c'ü ri nza cja angueze me na zëzhi, 'ñe me na jo. Me na nojo Mizophjimi; manda texe cja yo rey 'ñe cja yo gobierno. ¹⁶ Angueze ixi bübü, y je ni 'ñeje nu, c'ü rgá bübögöji. Bübü cja jya's'ü c'ua ja dya cjó sö cjó ra chëzhi. Dya cjó jñanda Mizophjimi ne ri 'na nte'e; dya cjó xo sö cjó ra jñanda. Me na jo angueze, y dya nunca ra nguarü c'ü ra manda. Nguec'ua ni jyodü rá súgoji c'ü. Je rga cjanu, amén.

¹⁷ Nu c'o rico cja ne xoñijömü, rí xipceji c'ü dya ra confiaoji o merio. Na ngue 'na ndajme jünji, 'na ndajme ojto. C'ü ra confiaoji, ngue Mizophjimi c'ü dacöji texe c'o ni jyodüzüji ngue c'ua rá mäjä rga mimiji. ¹⁸ Nguec'ua rí xipce c'o rico ra mbös'üji c'o pje ni jyodü. 'Ma ra tsjaji ga cjanu, ix na cjuana ri rico 'ma anguezeji a jmi Mizophjimi. Xipceji 'ma cjó pje ni jyodü, ra unüji, dya ra mamaji "jiyö." ¹⁹ Nu'ma, ix na cjuana ri ricoji 'ma a jmi Mizophjimi, y dya ra zü'üji c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda Mizophjimi. Na ngueje ra bübütjoji ja c'o nzi ga ne Mizophjimi.

Encargo final a Timoteo

²⁰ Nu'tsc'e Timoteo, Mizophjimi o dya'c'e in pärägue yo jña yo na cjuana. Nguec'ua rí tsjague yo, 'ñe rí

xipji yo nte xo ra tsjaji yo.
Bübü c'o me cjapü pärä pero
dya cjuana. Anguezeji me
söji o jña c'o dya pje ni muvi.
Nu'tsc'e, dya rí dyocjeji c'o
xöpü ga cjanu. ²¹ Na ngue
c'o xöpü ga cjanu, bübü c'o
ya xõgü, dya cja ejmeji e
Jesucristo.

Mizhocjimi ra mböxc'ü.
Amén.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A TIMOTEO

Pablo escribe a Timoteo

¹ Nutscö e Pablo rí pen'c'e ne carta. Ndeze mi jinguā Mzhocjimi o mama c'ü ra unü c'ü rguí bübütjo yo nte. Nguec'ua o juancügö rá cjagö apóstole rá zopcio yo nte, ngue c'ua 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Cristo Jesú, ra bübütjo c'o. ² Nu'tsc'e Timoteo, ngue'tsc'e rí pen'c'e ne carta. Rí cja'c'ü nza cja 'ma ri ngueje ín ch'itsc'ö, y me rí s'i yats'ü. Mzhocjimi c'in Tataji ra nuc'ü na jo 'ñe ra juen'tsc'e. Xo 'ñe e Cristo Jesú c'in Jmugöji ra nuc'ü na jo 'ñe ra juen'tsc'e. Nguec'ua ra mäjä in mü'bügue, dya pje rí mbeñe.

Dando testimonio de Cristo

³ C'o ín mboxatitagöji mi ma't'üji Mzhocjimi y mí cjaji na jo. Je xo ga cjazgö nu, rí ma't'ü Mzhocjimi y rí cjagö c'o rí pärägö c'ü na jo. Xo 'ñetsc'e. Nguec'ua 'ma rí ötcö Mzhocjimi xõmü ndempa, rí unügö 'na pöjö. ⁴ Ma rí ötcö Mzhocjimi, rí mbeñegö ja vi huëgue 'ma ró jyanbügövi. Me rí ne rá jantc'a in jmi, ngue c'ua me rá mäjä. ⁵ Ma rí ötcö Mzhocjimi xo rí mbeñegö ja gui dyätpä o jña e Jesucristo. Ot'ü o creo e Loida c'ü nin nitague, 'ñe e Eunice c'ü nin nana. Y rí pärägö, xo 'ñetsc'e

xo in creogue na cjuana e Jesucristo co texe in mü'bügue.

⁶ Nguec'ua rí mbennc'egö ja rvá ë's'ë ín dyëgö cja in ñigue. Mzhocjimi o dya'c'ü ja rgui tsjague 'na bëpji cja yo cjuarma. Rí mbennc'egö dya, rí tsjacjuana rí tsjague c'e bëpji. ⁷ C'ü o dyacöji Mzhocjimi, dya ngue c'ü ra zü ín mü'büji. Ngueje c'ü ra zëzhi ín mü'büji, 'ñe c'ü rá s'i yaji yo nte, 'ñe c'ü rá cijñiji na jo 'na pjeñe. ⁸ Nguec'ua, dya rí tsejegue 'ma pje ra xi'ts'i yo nte. Rí xipceji ja ga cja e Jesucristo c'in Jmugöji. Nutscö rí xipji c'ü o jña e Jesucristo yo nte, nguec'ua rrü ogö a pjörü. Pero nu'tsc'e, dya rí sëgue c'ü rrä ogö a pjörü. Zö ra tsja'c'ü yo nte rí sufregue c'ua ja nzi rgá sufregö, pero xo rí sido rí xipji yo nte ja rgá sö e Jesucristo ra ndintspi o mü'büji c'o na s'o. Mzhocjimi me na zëzhi; ra dya'c'ü c'ü rgui zëzhgue. ⁹ Nguetsjë Mzhocjimi o 'ñevgueji libre cja c'o na s'o, y o 'ñünngü ín mü'büji rá cjaji c'ua ja nzi ga ne anguez. C'ü vi salvazgöji, dya ngue c'ü rva cjaji c'o na jo. C'ü vi salvazgöji Mzhocjimi, ngue c'ü ya vi ne a cjanu, 'ma dya be mi ät'ä ne xoñijõmü. Me go s'i yazgöji go mama c'ü ro ndäjä e Cristo Jesú. ¹⁰ Rí pärägöji c'ü me s'i yazgöji Mzhocjimi. Na ngueje o ejë e Jesucristo o 'ñe 'ñevgueji libre. O ndü'ü, cjanu o tetjo o bübütjo na yeje, nguec'ua dya cja ni jyodü rá sëgöji c'ü

rá tūji. Y cja o jña, rí unüji ngüenda c'ü rá bübütjoji co Mízhocjimi para siempre, zö ya rguí nguins'i ne xoñijömü.

¹¹ Nu o jña angueze, ngue c'ü vi juancügö Mízhocjimi rá xipji yo nte yo dya menzumü a Israel, 'ñe c'ü rá xöpügöji.

¹² Nguec'ua rrü sufregö a pjörü. Pero dya rí tsegö rgá sufre. Rí ench'e ín mü'bü Mízhocjimi, rí pärägö c'ü na zëzhi angueze, nguec'ua ga tsja'a ja c'o nzi ga mama. Na ngueje ró unü ín mü'bügö c'ü, rí pärägö ra mböcügö ngue c'ua 'ma ra zädä c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda Mízhocjimi, dya pje ra chötcö c'o na s'o.

¹³ Ró xi'tsc'ö c'ü na cjuana ja ga cja Mízhocjimi. Je xo rgui xipjigue a cjanu yo nte, dya nan'ño rgui xipcjeji. Rí sido rí 'ñejme Mízhocjimi y rí s'iyague yo nte. Na ngueje bübü e Cristo Jesús a mbo in münc'e. ¹⁴ Mízhocjimi o dya c'ü in pärägue c'o jña c'o na cjuana. Nguec'ua rí pjötpügue ngüenda c'ü rgui tsjague c'o, 'ñe xo rí xipji yo nte c'ü xo ra tsjaji yo. Ra mböxc'ügue o Espíritu Mízhocjimi c'ü bübü ín münc'öji.

¹⁵ Ya in pärägue o xögü e Figelo 'ñe e Hermógenes co nutscö. Xo 'ñeje c'o 'ñaja cjuarma a Asia. ¹⁶ Rí ötcö Mízhocjimi ra juentse c'o cárä o ngumü e Onesíforo. E Onesíforo o mböxcö na puncjü, nguec'ua me va mäjä ín münc'ö. Angueze dya tseje c'ü rrü o'o a pjörü. ¹⁷ Na ngueje 'ma o säjä a Roma,

me go jyongö na puncjü hasta 'ma o chöcö. ¹⁸ Xo in pärägue ja va mböxcöji na puncjü a Efeso. Rí ötcö Mízhocjimi c'ín Jmugöji ra juentse c'e cjuarma 'ma ra jñüncüji ngüenda.

2

Un buen soldado de Jesucristo

¹ Rí zo'c'ö dya, nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'ö. Rí zëzhgue, ra mböxc'ü e Cristo Jesús rí zëzhgue. ² Ró xi'tsc'ö ja ga cja Mízhocjimi, 'ñe ja ga cja e Jesucristo. Na puncjü c'o cjuarma c'o xo mi cárägöji c'o xo dyärä 'ma mi xi'tsc'ö. C'o jña c'o ró xi'tsc'ö, rí xipjigue c'o cjuarma c'o ra tsjacjuana c'o ra sö ra xöpü c'o 'ñaja cjuarma.

³ Rí tsijjñigue ja ga cja o tropa. Zö sufregü, pero sëchiji ga mbëpiji c'ü nu gobiernoji. Je xo rga cjatsc'e nu, zö ri sufregü, pero rí sido rí pëpque na jo e Cristo Jesús.

⁴ Ma cjó c'o ra tsja o tropa, ni jyodü ra jyombeñe c'e bëpji c'ü mi cja'a 'ma dya be mi tropa ngue c'ua ra dyätä co texe o mü'bü c'ü manda cja yo tropa. ⁵ Ma cjó c'o ra tsja carrera, ni jyodü ra tsja c'ua ja nzi ga mama c'e orde cja c'e carrera. 'Ma jiyö, dya ra ndöjö 'ma c'e listón, zö ot'ü ra zätä cja c'e raya. ⁶ Na campesino ngue c'ü ot'ü ra zi'i c'o ra mbedye cja juajma. Pero ni jyodü ra pëpji na jo zö ri po'o o cuë. ⁷ Tsijjñi na jo pje ne ra mama yo jña yo

cja ró xi'tsc'ö. C'ín Jmugöji ra mböxc'ü rí tendiogue yo.

⁸ Rí mbeñegue e Jesucristo c'ü o mboxbëche e David. Nuc'ü, o ndü'ü c'ü, pero o tetjo na yeje. Ngue c'ü rí xipjigö yo nte 'ma rí zopjüji.

⁹ Na ngue c'ü rí zopjü a cjanu yo nte, o ts'axcüji o pantcaji a pjörü nza cja 'ma ri cjagö c'o na s'o. Nguec'ua me rí sufregö. Pero o jña Mizhocjimi, dya sö ra ts'a's'üji. ¹⁰ Zö me rí sufregö, pero rí sëchcö, dya rí jëzi rgá zopjü yo nte. Na ngueje rí pärägö cärä c'o ya juajnü Mizhocjimi. Anguezoji ra dyäräji c'e jña c'ü rá xipjiji, ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua ra jogü o mü'büji y ra ma mimiji co Mizhocjimi nu ja me na zö'ö.

¹¹ Na cjuana ne jña nu cja rá xi'tsc'ö dya:

O ndü e Jesucristo por nutscöji. 'Ma rá bübüji dispuesto rá tüji na ngue c'ü rgá ätpägöji o jña, xo rá bübüütjoji 'ma co angueze.

¹² Zö rá sufregöji, pero 'ma rá sëchcöji, rá mandaji 'ma co e Jesucristo.

Pero 'ma rá mamaji: "Dya rí pärägö c'ü", rá eñeji, nu'ma, xo ra mama angueze c'ü dya päköji.

¹³ Zö dya rá sidoji angueze c'ua ja nzi rgá mangöji, pero angueze ra tsja c'ua ja nzi va mama; ra ngötcüji 'ma rá sidoji, y ra castigaozüji 'ma rá jëziji. Siempre cumple c'ü mama.

Un trabajador aprobado

¹⁴ Rí mbenmbegue yo cjuarma, rí xipjiji c'ü ra mbötpüji na puncjü ngüenda c'ü dya ra zöji o jña. Na ngueje dya ne ga cjanu Mizhocjimi c'ín Jmugöji. Rí xipjiji c'ü dya ra zöji o jña, na ngueje ra s'onbü o mü'bü c'o ri ärä.

¹⁵ Nu'tsc'e rí pjötpügue na puncjü ngüenda rí zopjü yo nte c'ua ja nzi ga t'opjü o jña Mizhocjimi c'ü na cjuana.

'Ma rí tsjague a cjanu, ra mä'c'ä 'ma Mizhocjimi. 'Ma jiyö, rí bëzhgue 'ma in tseje.

¹⁶ Cärä o xöpüte c'o me ña jña'a c'o dya ni muvi, na ngueje dya süji Mizhocjimi. Dya rí dyocjeji anguezoji ni xo rí sogueji o jña c'o. Na ngueje co c'o jña c'o mamaji, xenda ra tsjaji c'o na s'o, cja na 'ñe c'o nte c'o ri ärä.

¹⁷ C'o o jña c'o xöpüte ra s'onbü o mü'büji, chjëntjui nza cja 'na herida c'ü

ni ma ni nguibi c'ü ni dya'a. Nza cja e Himeneo 'ñe e Fileto c'o xöpüte.

¹⁸ Anguezovi ya xögüvi cja c'e 'ñiji c'ü na cjuana. Mamavi c'ü ya ró tetcjöji 'ma o dyacöji nueva vida. Na jo c'ü. Pero dya nguextjo nu. Xo mamavi c'ü dya rá tetcjöji na yeje c'ü ri nuevo ín cuerpoji. Nguec'ua bübü c'o ya s'onbü o mü'bü, dya cja creoji e Jesucristo.

¹⁹ Pero c'o na cjuana o t'i Mizhocjimi, dya ra xögüji cja e Jesucristo. Anguezoji chjëntjui nza cja 'na ngumü c'ü na jo va jyäbäji c'ü dya ra tunü. Na ngueje c'ín Jmugöji pärä cjó ngueje c'o o t'i, y

pjörü c'o. Y'ma cjó c'o mama: "E Jesucristo ngue ín Jmugö c'ü", eñe, ni jyodü ra jyëzi texe c'o na s'o. ²⁰ Cja ə ngumü 'na rico, bübü o traste de oro 'ñe de plata c'o me ni muvi c'o cant'aji o ndäjnä, 'ñe c'o ni sirveji o jñõnü. Xo bübü o traste de za'atjo o de varrotjo c'o na sucio c'o üt'üji o basura. ²¹ Ma cjó c'o ra jyëzi c'o na s'o c'o ya ró xi'tsc'ö, ri chjëntjui 'ma 'na traste de oro c'ü dya sucio. Nu'ma, ra sö c'e cjuarma ra mbëpi na jo 'ma c'ín Jmugöji, ra tsja ja c'o nzi ga ne Mizophjimi c'o na jo.

²² Ma cja t'itjo 'na nte, bübü na puncjü c'o na s'o c'o ne ra tsja. Nu'tsc'e, dya rí tsjague c'o, ni rí tsijjñi c'o. C'ü rí tsjague, sido rí tsjague na jo, y rí sido rí 'ñejme e Jesucristo. Sido rí s'iyague yo nte. Xo 'ñe, sido rí dyocjeji c'o ma't'ü Mizophjimi c'o xo xõgü cja c'o na s'o. Rí tsärägueji na jo nu c'o cjuarma c'o. ²³ Cärä c'o me söji o jña ga mamaji c'o jña c'o dya ni muvi. Na ngueje dya päräji pje pjëzhi c'ü na cjuana. Nu'tsc'e, dya rí tsjapü ngüenda c'o nte c'o ri söji o jña. In pärägue, je ngue c'ü ni mbürü o chü. ²⁴ Ngue ə mbëpjits'ügue c'ín Jmugöji. Nguec'ua dya cjó ni jyodü cjó rí söguevi o jña. Jmanch'a rgui zopjü yo nte. Rí jíchiji na jo ə jña Mizophjimi. Zö cjó c'o pje ra xi'ts'i, pero rí pësp'i paciencia, dya rí chjünrü. ²⁵ Ma cjó c'o dya ra ne ra dyä'tc'ägue, jmanch'a rgui zopjüji. Xa'ma ra 'ñünbü

Mizophjimi ə mü'büji ra nzhogüji. Ra mbäräji 'ma ə jña angueze c'ü na cjuana, ra 'ñejmeji. ²⁶ Nudya, c'o dya ne ra dyä'tc'ägue, ya zo'oji cja ə dyë e Satanás c'ü dya jo. Nguec'ua ga tsjají c'o na s'o, ja c'o nzi ga ne e Satanás. Pero 'ma ra nzhogü ə mü'büji, dya cja ra dyätäji c'ü dya jo.

3

Cómo será la gente en los últimos días

¹ Ixtí unnc'e ngüenda yo cjë yo ya va chëzhi ra nguins'i ne xoñijömü, ra zädä cjë'e c'o me rrü s'ëzhi. ² Yo nte'e ra s'iyatsjëji; dya ra s'iyaji yo nín minteji. Me ra neji o merio. Me ra pötü rgá mamatsjëji me na joji. Me xo ra tsjapütsjëji na nojo, ra tsjapüji menu c'o 'ñaja. Ra zadüji Mizophjimi y ra zadüji yo nín minteji. Dya ra dyätäji c'o nu tataji. Dya cjó ra gradecidoji c'ü rguí unüji 'na pöjö. Dya cjó ra respetaoji. ³ Dya ra s'iyaji c'o ə dyoiji. Dya ra jo'tp'üji c'o ri üji, zö ri ne c'o ri üji. Ra xosp'üji o bëchjine yo nín minteji. Y c'ü ra ëjë ə 'ñiji, ixta tsjají, dya ra ts'a's'üji. Nguec'ua ri chjëntjui nza cja o animale c'o na sate. Y ra nuji na ü texe c'o na jo. ⁴ Ra zidyiji yo nín minteji cja c'o pje pjëzhi. C'ü ra nguijñi ə 'ñiji, ra tsjají. Ra tsjapü me ri päräji. Ra tsja yo nte, dya ra mäpäji Mizophjimi; ra mäpäji c'o netsjëji. ⁵ Ra tsjapü ri ma't'üji Mizophjimi, pero 'ma ra 'ñünbü Mizophjimi

o mü'büji, anguezeji dya ra dyätäji c'ü.

Nu c'o ra tsja ga cjanu, dya pje rí dyocjeji c'o. ⁶ Nuc'o, ngue c'o me zenguate cja yo ngumü, me xipjiji jña yo ndixü ga dyonpüji. Bübü o ndixü c'o unü ngüenda c'ü tü na puncjü o nzhubü, nguec'ua ga creoji c'ü mama c'o na s'o ga xöpüte. Na ngue c'o pje nde ne c'o ndixü, cjaji c'o na s'o. ⁷ C'o ndixü siempre neji cjó ra jíchiji, ra dyäräji c'o. Pero dya nunca ra mbäräji c'ü ix na cjuana. ⁸ C'o na s'o ga xöpüte, ya s'odü o pjeneji. Zö mama ejmeji Mizophjimi, pero dya cjuana. C'ua ja nzi va tsja e Janes 'ñe e Jambres mi onpüvi c'o nte ngue c'ua dya ro dyätäji e Moisés, je xo ga ciatjonu c'o xöpüte onpüji yo nte; dya neji c'ü ra mbärä yo nte c'o jña c'o na cjuana. ⁹ Pero dya texe yo nte ra creoji c'o xöpüte. Na ngueje ra zädä c'o xöpüte c'ua ja nzi va zädä e Janes 'ñe e Jambres; ra mbärä texe yo nte c'ü dya ni muvi c'ü ri mama c'o xöpüte, ni rrä cjuana.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰ Nu'tsc'e, dya pje nza cjatsc'e c'o. Na ngueje c'o jña c'o ró jí'tsc'ö, i dyätcägö c'o. C'ua ja nzi rgá minc'ö, je xo gui minc'e a cjanu. I unügue ngüenda rí pépcö Mizophjimi co texe ín mü'bü. Xo i unü ngüenda ja rgá ätpägö o jña, 'ñe c'ua ja rgá pësp'i paciencia 'ma cjó pje cjacü; dya rí nzhopcö c'ü

rá cjapü na s'o c'ü. Xo i unü ngüenda c'ü rí s'iyagö yo nte. Xo i unü ngüenda rí sidogö Mizophjimi. ¹¹ Rí sido Mizophjimi zö nugüji na ü, zö me cjacüji rá sufregö. In pärägue ja va nugüji na ü 'ma mi bünc'ö cja c'o ciudad a Antioquia, 'ñe a Iconio, 'ñe a Listra. In pärägue ja va tsjacüji ró sufregö na puncjü. Pero Mizophjimi o mböxcö rvá sëchi texe c'o. ¹² C'o enh'e o mü'bü e Jesucristo c'o ne ra dyätä angueze, nuc'o, ra nu'iji na ü c'o, ra tsja yo nte. ¹³ C'o xöpüte c'o me na s'o c'o onpü yo nín minteji, xenda rrä s'o c'o. Ra sido ra dyonpüji yo nte. Y c'o xöpüte xo ra creoji o bëchjine.

¹⁴ Nu'tsc'e sido rí creo c'o jña c'o ya i xötpü c'o in pärägue c'ü na cjuana. In pärägue nu c'o o jí'ts'i, na cjuana c'ü mama c'o. ¹⁵ Xo in pärägue o jí'tsc'ejí o jña Mizophjimi ndeze 'ma cja mi ts'it'igue. Nguec'ua in pärägue ja ga cja e Cristo Jesús. Nuc'ü, ra sido ra jocüts'ü in mü'bü, na ngue in enh'e in mü'bü c'ü. ¹⁶ Texe c'o o dyopjü o jña Mizophjimi, ngue o Espíritu Mizophjimi o 'ñünbü o mü'büji o dyopjüji. Me ni muvi o jña Mizophjimi para rá jíchcoji yo nte c'ü na cjuana ja ga cja Mizophjimi, 'ñe ja rga pjöngüendaji cja c'o dya cjuana. Me xo ni muvi o jña Mizophjimi para rá zopjüji c'o cja na s'o, ngue c'ua ra jyëziji c'o, ra tsjaji c'o na jo. Me xo ni muvi para rá jíchiji pje ni mbë c'o na jo c'o ra tsjaji. ¹⁷ Mizophjimi o dyacöji

o jña, ngue c'ua nutscöji o t'izgöji rá cjaji texe c'ua ja nzi ga ne anguezze c'o na jo.

4

¹ Pā'tc'ā in mü'bü Mizophjimi 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji. Nguec'ua rí pjötpügue na puncjü ngüenda rí tsjague yo cja rá xi'tsc'ö dya. Na ngueje ra ejë na yeje e Jesucristo ra 'ñe manda. Pero ante c'ü ra manda, ra jñünpu ngüenda c'o xe ri bübüütjo 'ñe c'o ya rguí ndü. ² Nguec'ua rí xi'tsc'ö rí tsjacjuana rí zopjügue yo nte, rí xipjiji o jña Mizophjimi. Rí xipjiji ma dyä'tc'äji, o dya dyä'tc'äji. Xipjiji o jña Mizophjimi ngue c'ua c'o cja na s'o ra unüji ngüenda c'ü na s'o cjaji. Xipjiji o jña Mizophjimi rgui huench'iji. Xipjiji o jña Mizophjimi rgui zopjüji ra tsjaji c'o na jo. Rí pësp'igueji na puncjü paciencia rgui jichqueji. ³ Rí xipjigueji dya o jña Mizophjimi, na ngueje ra zädä 'ma dya cja ra dyäräji c'o o jña Mizophjimi c'o me na jo y na cjuana. Me ra ndeñeji c'o xöpüte c'o ra xipjiji jña c'o ra ne ra dyäräji c'o rguí mäjäji. ⁴ Ra ngo't'üji o ngöji, dya cja ra dyäräji c'ü na cjuana. Ra creoji c'o pje nde ma bëchjine c'ü pezhe yo nte. ⁵ Nu'tsc'e, rí tsijñigue na jo in pjeñe, dya rí creogue c'o bëchjine. C'o rí sufregue, rí sëchque c'o. Sido rí xipjigue yo nte ja ga cja e Jesucristo. Rí tsjague texe c'o bëpji c'o ya dya'c'ü Mizophjimi.

⁶ Ya ra zädä 'ma ra bötcö. C'ü rga tügö, chjëntjui 'na ofrenda c'ü ro unügo Mizophjimi. ⁷ Xo rí chjëntcjöbe nza cja c'ü ya tsja na jo 'na carrera, ró sido cja o 'niji Mizophjimi, ró cjagö c'o o xitsi. Y sido rí ejmegö c'ü. ⁸ Nguec'ua ya bësquigö a jens'e c'ü ra dyacö c'ín Jmugöji c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda. Ra ch'acö na ngueje rvá ätcö na jo. Na ngueje c'ín Jmugöji cjö't'ü na jo c'o cja na jo. Dya ngueextjozügö ra ch'acügö; xo 'ñetjo texe c'o me ne o mü'bü ra ejë na yeje e Jesucristo.

Instrucciones personales

⁹ Rí tsjague posible ts'i rgui ma zenguazü. ¹⁰ Na ngueje e Demas ya o zogözü, o ma a ma a Tesalónica. Na ngueje o mäpä yo cjaji dya cja ne xoñijömü. E Crescente o ma a ma a Galacia. E Tito o ma a ma a Dalmacia. ¹¹ Nguextjo e Lucas xe rí bübüütjo. 'Ma rí ma zenguazü, rí jyodü e Marcos rí mëvi ra ma mböxcü. Na ngueje anguezze na jo ga mböste. ¹² E Tíquico ró xipji ra ë va a Efeso. ¹³ 'Ma rí ma zenguazü, rí tsannga c'ín gaván c'ü ró sogö a ma a Troas cja o ngumü e Carpo. Xo rí chjënngui c'o ín libro. C'ü xenda rí unü ngüenda rí chjënngui, ngue c'o xipjadü c'o t'opjü o jña Mizophjimi.

¹⁴ Me go tsjacügö c'o na s'o e Alejandro c'ü pëpji cja yo metal. Nguec'ua Mizophjimi ra tsjapü ra sufre. ¹⁵ Nu'tsc'e rí pjötpü ngüenda anguezze. Na ngueje me go nugüjme na

ü'ü, mi cjapütjo bëchjine c'o ín jñagöjme. Jmugöji. Y sido ra nuc'eji na jo in texeji. Je rga cjanu, amén.

¹⁶ 'Ma o dyönngö c'o pje pjëzhi, 'ma o jñüncöji ngüenda c'ü primero vez, dya cjó ñacö; ró ñatsjëgö. Na ngueje texeji go zogüzüji. Rí ötcö Mizhocjimi ra perdonaoji c'ü vi zogüzüji a cjanu. ¹⁷ Zö o zogüzüji, pero mi bëbü c'ín Jmugöji co nuzgö, o tsjacü ró zëzhgö. Nguec'ua rvá zopjü c'o nte ró xipjiji na jo'o ja ga cja e Cristo. Nguec'ua va dyärä me na puncjü c'o dya menzumü a Israel. Y nguec'ua dya jñüncüji ngüenda c'ü ro mbötcöji. C'o ne ra mbötcö, chjëntjui nza cja o león yo me na sate. ¹⁸ C'ín Jmugöji ra mböxcö zö me ra tsjacüji c'o me rá sufre. Ra mböxcö ngue c'ua rá mimigö nu ja manda anguez a jens'e. Me na jo anguez 'ñe me na nojo. Je rga cjanu texe c'o cjë'ë, zö ya rguí nguins'i ne xoñijõmü.

Saludos y bendición final

¹⁹ Xipji ra mbörü Cjimi e Prisca 'ñeje e Aquila. Xo rí xipji ra mbörü Cjimi c'o cãrã o ngumü e Onesíforo. ²⁰ E Erasto o nguejme a ma a Corinto. E Trófimo ró sogü a ma a Mileto, na ngueje mi sö'dyë c'ü. ²¹ Rí tsjague posible rí ma zenguazü ante c'ü ra zädä yo pa yo na së'ë. Va bö'tc'ütjo Cjimi e Eubulo 'ñeje e Pudente 'ñe e Lino 'ñeje e Claudia, cja na 'ñe texe c'o cjuarma.

²² Nu'tsc'e Timoteo, ra mböxc'ü e Jesucristo c'ín

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A TITO

Pablo escribe a Tito

¹ Nutscö e Pablo rí pen'c'e ne carta. Rí mbëpjigö cja Mizophjimi. Q apóstolezügö e Jesucristo, o juancügö rá zopjü yo nte, rá xipjiji ja ga cja anguezze. Ngue c'ua ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo c'o o juajnü Mizophjimi. Y ngue c'ua ra mbäräji yo jña yo na cjuana ja ga cja Mizophjimi, ngue c'ua ra mimiji c'ua ja nzi ga ne anguezze. ² Rí zopjügö yo nte, na ngueje rí pärägö Mizophjimi ra tsja c'ua ja nzi va mama, ra unü c'ü rguí bübüütjo yo nte. Na ngueje 'ma dya be mi ät'ä Mizophjimi ne xoñijomü, o mama c'ü ro dyacöji c'ü rva bübüütjoji. Mizophjimi, dya mbëchjine c'ü. ³ Ya zädä dya yo cjë c'o o mama Mizophjimi. O mandazü anguezze o dyacö ne bëpji rá zopjü yo nte, ngue c'ua ra mbäräji dya c'ü ngue Mizophjimi ra salva anguezzeji. ⁴ Nu'tsc'e Tito, ngue'tsc'e rí pen'c'e ne carta. Rí cja'c'ü nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'ö. Na ngueje 'ma ró xi'tsc'ö ja ga cja e Jesucristo, i 'ñench'e in mü'bügue c'ü, c'ua ja nzi rvá enh'e ín mün'c'ö. Rí ötcö Mizophjimi c'ín Tataji ra nuc'ü na jo, 'ñe ra juen'tsc'e 'ñe ra tsjapü ra söya in mü'bü, dya pje rí mbeñgue. Je xo rgá

ötcö e Jesucristo c'ín Jmugöji nu c'ü o ñevguegöji libre cja c'o na s'o.

El trabajo de Tito en Creta

⁵ 'Ma ró sogüts'ü a ma a Creta, ngue c'ü ri tsjague c'ü xe mi bëzhi ro cjagö. Ngue c'ü ri juajnü cjó ro tsja pastor c'ua ja ya nzi rvá xi'tsc'ö; nzi 'na jñiñi c'ü tsja a Creta ri juajnügue c'o ri menzumü nu, ra tsja pastor. ⁶ Para ra tsja pastor 'na cjuarma, ni jyodü ra mimi na jo, ngue c'ua dya cjó sö pje ra xipji. Y ngueextjo nu su ra dyooui, dya ra 'ñeje c'ü 'na lado. Nijyodü c'o o t'iya ri enh'e o mü'büji Mizophjimi. Ni jyodü ra dyäräji, dya ra tsjaji c'o na s'o. ⁷ 'Na pastor, pjörü yo nu cjuarma ga mbëpi Mizophjimi. Nguec'ua c'ü ra tsja pastor, ni jyodü ra mimi na jo, ngue c'ua ra nädäji cja'a na jo. Dya ra tsjapü na nojo. Dya xo ra sjëya. Dya xo ra tñí. Dya xo ra jyodü o chü. Dya xo ra ne o t'opjü. ⁸ C'ü ra tsja pastor, ra unü sjëtsi ra oxü c'o nan'ño menzumü. Ra tsja c'o na jo. Ra nguijñi na jo o pjeñe. Rrä jonte cja yo nu minteji. Ra tsja c'ua ja nzi ga ne Mizophjimi. Ra mbörütsjë ja rgá mimi. ⁹ Yo jña yo na cjuana yo vi jíchiji yo pastor ja ga cja e Jesucristo, ni jyodü yo pastor ra unüji na jo ngüenda, dya ra jyëziji. Ngue c'ua ra sö yo pastor ra jízhiji na jo yo jña yo me na jo. Y 'ma cjó c'o ra mama "Iyö, dya cjuana", ra 'ñeñe, ra sö c'e pastor ra zopjü c'o, ngue c'ua ra 'ñetse c'ü dya jo va ña'a c'o.

¹⁰ Na ngueje cārā na puncjü o xöpüte c'o dya pje ne ra dyärä yo jña yo mama ja ga cja e Jesucristo. Mamaji jña c'o dya ni muvi, y onpüji yo nte. Ngue c'o ín menzumügójme a Israel c'o xenda cja a cjanu, dya ne ra dyäräji. ¹¹ Xipjiji jña c'o cjuarma c'ü dya ni jyodü ra xipjiji. Nguec'ua bübü o ngumü nu ja ya nde jyëziji Mizhocjimi. C'ü ni tsjaji xöpüte, ngueextjo c'ü ra ndöji na puncjü o t'opjü. Nguec'ua ni jyodü rí huënh'igue c'o xöpüte, ngue c'ua dya cja ra ñaji a cjanu. ¹² Tsijjñi c'ü o mama 'naja c'o o menzumütsjëji c'ü mi cjapüji mi ngue 'na profeta. O mama a cjava: "Yo ín menzumüjme a Creta, me pezheji o bëchjine. Me na s'onteji. Me siji o xëdyi, pero me na mañaji, dya ne ra pëpjiji", eñe c'e nte c'ü mi cjapüji profeta. ¹³ Na cjuana va mama c'e nte. Na ngueje cārā c'o me na mbëchjine nza cja c'o xöpüte c'o onpu yo cjuarma. Nguec'ua nu'tsc'e rí huënh'i yo cjuarma, ngue c'ua dya cja ra creoji c'o xöpüte, ra creoji na jo Mizhocjimi. ¹⁴ Na ngueje c'o xöpüte xipjiji yo cjuarma c'o jña c'o cijjñitsjë yo ín menzumügójme a Israel, yo dya ne ra creo yo jña yo na cjuana c'ü ja ga cja e Jesucristo. C'o xöpüte xipjiji yo cjuarma c'ü bübü o jñõnü c'ü dya sö ra ziji.

¹⁵ Pero rí xi'tsc'ö, c'o ya ndintspiji o mü'bü c'o na s'o, unüji ngüenda c'ü na jo zö pje

ra ziji. Pero c'o dya enh'e o mü'bü e Jesucristo, na s'o o mü'büji. Nguec'ua na s'o, zö pje ra tsjaji. Na ngueje ya s'odü o pjeñéji, dya päräji pje ni mbë c'ü na jo'o 'ñe c'ü na s'o. ¹⁶ Mama c'o xöpüte c'ü päräji Mizhocjimi. Pero c'ü ni tsjaji na s'o, ixi 'ñetse c'ü dya päräji. Me na s'oji cja o jmi Mizhocjimi, dya pje ne ra dyäräji. Ya 'mätpäji c'ü dya pje sö'o pje ra tsjaji c'o na jo.

2

La enseñanza sana

¹ Nu'tsc'e Tito, dya rí xipjigue yo cjuarma ja c'o ga mama c'o xöpüte c'o na mbëchjine. Rí xipjiji ra mimiji na jo, c'ua ja nzi ga mama o jña Mizhocjimi nu me na jo. ² Rí xique yo cjuarma yo ya titá ra mbörütsjëji ja rgá mimiji, ra mimiji na jo ngue c'ua yo nte ra respectaoji c'o. Xipjiji ra nguijñiji na jo o pjeñéji, 'ñe ra sido ra 'ñejejí Mizhocjimi. Xo rí xipjiji ra s'iyaji na jo yo nu minteji. Zö pje ra sufreji, xipjiji c'ü dya ra tögü o mü'büji, ra sidoji Mizhocjimi. ³ Je xo rga cjanu yo nita. Xique anguezéji ra züji Mizhocjimi rgá mimiji na jo. Xipjiji c'ü dya ra xos'üji o bëchjine. Xipjiji c'ü dya ra tiji. Xipjiji ra jizhiji 'na tjürü c'ü na jo. ⁴ Nguec'ua yo cja xe xunt'i xo ra s'iyaji o xíraji 'ñe o t'iji. ⁵ Y ra mbörütsjëji ja rgá mimiji, dya ra nguijñiji c'o 'ñaja bëzo. Ra pëpjiji na jo cja o ngumüji, y me rrä jontejí. Xo ra dyätäji c'o nu xíraji. Ni

jyodü rga cjanu rgá tsjaji. 'Ma jiyö, ra mama yo nte: "Dya pje ga jo o jña Mizhocjimi", ra 'ñeñeji.

⁶Je xo rga cjanu yo cjuarma yo cja xe t'i. Rí xipjiji ra mbörütsjéji ja rgá mimiji. ⁷Nu'tsc'e, texe c'ü rí tsjague, rí jizhi 'na tjürü c'ü na jo, ngue c'ua yo cjuarma je xo rga cjanu rgá tsjaji. 'Ma rí jichi yo cjuarma, dya rí jichiji o bëchjine. Y rí zopjüji na jo co respeto. ⁸Rí jichi na jo yo cjuarma, ngue c'ua dya ra sö cjó ra mama: "Dya jo yo jña yo", ra 'ñeñeji. Rí jichiji na jo'o, ngue c'ua c'o dya ne ra creo yo jña yo na cjuana, ra tseji. Y dya pje ra chö'tc'eji c'ü rguí zanc'eji. ⁹Bübü o cjuarma c'o mbëpjito. Xique anguezoji ra dyätäji c'ü nu lau, ra tsjaji texe c'ü ra xipjiji. Xipjiji, dya ra ndünrüji. Texe c'o ra tsjaji, ra jyodüji ja rgá mäjä c'ü nu lamu. ¹⁰Rí xipji c'o cjuarma c'ü dya pje ra pönbüji c'ü nu lamu. Nguec'ua c'ü nu lamu ra mbësp'i confianza c'o. Ra tsjaji na jo'o, ngue c'ua ra unü ngüenda yo nte, c'ü na jo ne jña nu mama c'ü ja va jocütü ín mü'büji Mizhocjimi.

¹¹Ya jítscöji dya Mizhocjimi c'ü me s'iyazgöji. Nguec'ua sö ra salva 'na nte, zö ri mbëpji, zö pje ri pjëzhi. ¹²Na ngue me go s'iyazgöji a cjanu Mizhocjimi, nguec'ua rí unnc'öji ngüenda ni jyodü rá ätcöji Mizhocjimi rga jëziji c'o na s'o. Dya cja rá cjaji c'o rí netsjégöji, c'ua ja nzi ga tsja yo nte yo cjë yo rí cäräji dya.

Ni jyodü rá pjörütsjéji ja rga mimiji. Y rrä jontezüji cja yo nín mintegöji. Y rí cjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi. ¹³Na ngueje rí pärägöji ra ëjë na yeje e Jesucristo c'ü ngue ín Mizhocjimigöji, c'ü me na nojo c'ü o ë 'ñevguegöji libre. Nuc'ü, me rrä zö rgá 'ñeje. Nutscöji me rí mäjä rgá te'begöji. ¹⁴E Jesucristo o ne o ndü va ngötcüji ín nzhubüji. O ndintsquiji ín mün'c'öji, ngue c'ua o sö o tsjacüji o ntezgöji c'ü. O ndintsquiji ngue c'ua rá cjaji dya c'o na jo, co texe ín mün'c'öji.

¹⁵Nu yo jña yo, rí xipjigue yo cjuarma. Rí zopjüji ra tsjaji a cjanu c'o na jo. Y 'ma ra tsjaji c'o na s'o, rí huënh'iji. Na ngueje je ga cjanu ga xi'ts'i Mizhocjimi. Nguec'ua, dya cjó ra despreciaots'ügue c'o jña c'o rí xipjiji.

3

Deberes de los creyentes

¹Nu'tsc'e Tito, rí mbenmbegue yo cjuarma ra dyätäji nu o gobiernoji 'ñe texe yo pje nde pjëzhi, ra tsjaji c'ü ra xipjiji. Y ra bübüji dispuesto ra mbös'üji yo nín minteji.

²Xo rí mbenmbeji c'ü dya cjó ra zadüji. Y dya cjó ra jyonbüji o chü. Zö pje c'o ra xipjiji, pero dya pje ra tsjapüji. Dya ra tsjapüji na nojo, pero ra zopjüji co respeto texe yo nte.

³Ni jyodü rá trataji na jo yo nte. Na ngueje xo 'ñetscöji, dya xo mi pärägöji Mizhocjimi, y dya xo mi ne

ro äräji. Mi oncügöji nguec'ua sido mi cjaji c'o mi netsjégöji, y mi mäpcöji c'o na s'o, dya mi sö ro jézgöji. Me mi cjijni na s'o ín mü'büji. Y me mi mbidiaji c'o 'ñaja. Nguec'ua mi pötma nugöji na ü yo nín mintegöji. ⁴⁻⁵ Mzhocjimi o jítscöji c'ü me na jonte, me s'iyazgöji nutscöji rí nteji; o 'ñevguegöji libre cja c'o na s'o c'o mi cjaji. Mi jodü ro cumplegöji ro cjaji c'o na jo, pero dya ngue c'ü vi 'ñevgueji libre Mzhocjimi. C'ü vi 'ñevgueji libre, ngue c'ü me go juentsqueji. O ndintsquiji ín mü'büji c'o na s'o, nguec'ua nuevo ín mü'büji 'ñe ín pjeñesi. O dyacüji o Espíritu c'ü bübü dya ín münc'öji nguec'ua nuevo rgá minc'öji dya. ⁶ Na ngue c'ü o 'ñe salvazgöji e Jesucristo, o dyacüji Mzhocjimi c'ü o Espíritu c'ü pjöxcöji rá cjaji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi. ⁷ Me go ne Mzhocjimi go perdonaozüji, nguec'ua ya recibidozüji nza cja 'ma dya ro cjaji c'o na s'o. Nguec'ua rí pärägöji c'ü ra ch'acöji rá ma minc'öji co Mzhocjimi para siempre, zö ya rguí nguins'i ne xoñijömü.

⁸ Na cjuana yo jña yo cja ró xi'ts'i. Nguec'ua rí negö sido rí zopjügue yo enh'e o mü'bü Mzhocjimi, rí xipjiji co texe in mü'bü c'ü na cjuana yo, ngue c'ua ra mbötpüji ngüenda ra tsjaji c'o na jo. Na jo yo jña yo; ni muvi na puncjü 'ma cjó c'o ra unü ngüenda. ⁹ Bübü c'o me pötca

dyönütsjëji o jña c'o dya ni muvi. Me pezheji ja ma cja c'o ín mboxatitagöjme. Me xo chüji ga zöji o jña ja ga cja c'ü o ley Mzhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés. Nu'tsc'e, dya rí tsjague a cjanu, ni xo rí tsjapü ngüenda c'o cja ga cjanu. Na ngueje dya ni muvi, y dya cjó ra mbös'ü c'o jña c'o.

¹⁰⁻¹¹ 'Ma cjó c'o nan'ño ga xöpü ngue c'ua ga xöcüji yo cjuarma, rí xipjigue ra jyëzi c'ü na s'o c'ü cja. 'Ma ya na yeje vez vi zopjügue, 'ma dya dyä'tc'ä, nu'ma, ixtí unnc'e ngüenda c'ü ya s'odü o mü'bü c'e cjuarma. Na ngueje ya vi tsjapügue saber c'ü me cja na s'o, pero dya jyëzi. Nguec'ua rí pjongü a ndetsc'eji c'e cjuarma.

Instrucciones personales

¹² Rá xipji e Artemas ra ējē, ra 'ñe päjtc'ägue. O 'ma jiyö, ngue e Tíquico c'ü rá xipji ra ējē. 'Ma ra säjä, rí tsja posible ixtí mague a ma a Nicópolis nu ja rá chjögövi. Na ngueje ya ró mbeñe je rá ma mimi nu, yo pa'a yo rrä së. ¹³ Rí tsja posible rí pjös'ü na jo e Zenas c'ü licenciado, 'ñeje e Apolos ngue c'ua 'ma ra mëvi, dya pje ra bëzhivi cja 'ñiji. ¹⁴ Xipji yo cjuarma xo ra mbös'üji c'o. Na ngueje ni jyodü yo cjuarma ra xötpü ra mbös'üji na jo yo nu cjuarmaji, 'ma pje c'o ni jyodüji. Na ngueje c'o na cjuana enh'e o mü'bü e Jesucristo, s'iyají a cjanu yo na cjuarmaji.

Saludos y bendición final

15 Va bö'tc'ütjo Cjimi texe yo
rí dyocjöjme. Xipji ra mbörü
Cjimi yo enh'e o mü'bü
Mizhoczjimi yo s'iyazüjme.
Mizhoczjimi ra mböxc'üji in
texeji. Amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A FILEMÓN

Pablo escribe a Filemón

¹ Nutscö e Pablo rí pen'c'e ne carta. Rrā ogö a pjörü na ngueje o mbëpjizü e Jesucristo. Nutscö 'ñe e cjuarma Timoteo rí zenguats'ügöbe nu'tsc'e Filemón rí s'iyats'übe. Nuzgöbe 'ñetsc'e rí pëpcöji Mzhocjimi. ² Xo rí zenguats'ügöbe Apía nu'tsc'e ín cjüts'ügöbe. Xo rí zenguats'übe Arquipo nu'tsc'e 'ñezgöbe o tropazüji Mzhocjimi rí pëpcöji c'ü. Cjuarma Filemón, xipji ra mbörü Cjimi texe yo cjuarma yo jmurü cja in nzungue. ³ Mzhocjimi c'ín Tataji 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra nuc'eji na jo, 'ñe ra tsja'c'eji ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñjeji.

El amor y la fe de Filemón

⁴ Nu'tsc'e Filemón, rí mbents'egö texe 'ma rí ötü Mzhocjimi. Rí unügö 'na pöjö Mzhocjimi. ⁵ Na ngueje rí ärägö c'ü in sido in ejme e Jesús c'ín Jmugöji. Xo rí ärägö c'ü in sido in s'iyague texe yo o t'i Mzhocjimi. ⁶ Na ngue in ench'e in mün'c'e e Jesucristo, in zopce c'o 'ñaja; nguec'ua xo ga 'ñench'e o mü'büji c'ü. Nguec'ua rí ötcö Mzhocjimi, anguezeji 'ñetsc'e ra tsja'c'üji rí unnc'eji ngüenda c'ü ja va dyacöji e Cristo c'o me na jo,

ngue c'ua rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne angueze. ⁷ Na ngue in s'iyague yo o nte Mzhocjimi, anguezeji me mäjä o mü'büji, dya pje mbeñjeji. Nguec'ua xo 'ñezgö xo rí mäjägö, dya pje xo rí mbeñje.

Pablo pide un favor para el esclavo Onésimo

⁸ O 'ñevgue e Cristo rí cjagö apóstole. Nguec'ua sö rá mandats'ü pje ni jyodü rí tsja'a. ⁹ Pero dya rí mandats'ü; rí ö'tc'ö favor rí tsja, na ngueje pötü rgá s'iyavi. Mbeñgue, nutscö e Pablo rí tita, y nudya rrā o'o a pjörü na ngueje o mbëpjizü e Cristo. ¹⁰ Rí ö'tc'ü favor rí recibidogue e Onésimo c'ü in cjapü in mbëpjigüe. Rí recibidogue na ngueje chjéntjui c'ü ri ngue ín ch'igö c'ü. Na ngue 'ma ró zopjügö va a pjörü, xo 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo.

¹¹ 'Ma ot'ü, dya mbë'pc'i na jo c'ü. Nudya, ra mbë'pc'i na jo. Xo ra mböxcügö na jo.

¹² Nujnu, ró xipji ra nhogü ra säjä cja in jmigue. Rí recibidogue nu. Na ngueje chjéntjui c'ü ri ngue ín ch'igö nu me rí mäpägö co texe ín mü'bü. ¹³ Rrā o'ogö a pjörü na ngueje rí zopjü yo nte rí xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Nguec'ua mi ne ro süjmügö e Onésimo ro nguejme co nutscö. Nguec'ua c'ü ri pjöxcügue, ro mböxcö angueze. ¹⁴ Pero dya mi ne ro süjmügö 'ma dya ri xitscö. Na ngue dya mi ne ro cja'c'ü a fuerza. Nguetsjë c'ü ri mbeñgue a mbo in mü'bü ri

mangue cjo ro nguejme cjo dya ro nguejme.¹⁵ O c'ueñe e Onésimo o xōgü ja nzitjo pa co nu'tsc'e. Pero 'ma rí recibidogue, xa'ma rí mimivi dya textjo yo cjé'ë.¹⁶ Dya cja rí 'ñegue dya e Onésimo nza cja 'ma mi cjapü in mbëpjigue; rí 'ñeje dya, nza cja c'ü nda rrí muvi que 'na mbëpjí. Rí 'ñeje dya, na ngueje ngue in cjuarmague c'ü rí s'iyague. Nutscö rí s'iyagö nu, nu'tsc'e xenda rí s'iyague nu. Na ngueje e Onésimo ngue in mbëpjigue, y xo ngue in cjuarmague dya, na ngueje xo enh'e ə mü'bü c'ín Jmugöji.

¹⁷ Ma rí dyocjövi, rí recibidogue nu nza cja 'ma ri nguetscö.¹⁸ Ma pje c'o tsja'c'ü e Onésimo, 'ñe 'ma pje c'o tun'c'ü, jñu's'ügue. Nguetscö rá cjõ'tc'ü.¹⁹ Nutscö e Pablo nguetsjë ín dyë'ë rí opjü; nguetscö rá cjöt'ü. Maco dya rí cobrats'ü c'ü rvá xi'tsc'ö ja ga cja e Jesucristo. In bübüjtjogue dya, na ngue c'ü rvá zo'c'ö.²⁰ Nguec'ua rí ö'tc'ü favor cjuarma rí recibidogue e Onésimo. Na ngueje ga cjanu ga ne e Cristo c'ín Jmugöji. Rí recibidogue, ngue c'ua dya cja ra pëtsa ín mü'bü.

²¹ Rí opjügö yo, na ngue rí pârägö na jo c'ü rí dyätcägö. Xo rí pârâ na jo c'ü xe rí pjös'ügue na puncjü e Onésimo que nu yo rí xi'tsc'ö.²² C'ü xe rí tsjague, rí xa'ma nu ja rá oxügö in nzungue. Na ngueje 'ma rí dyötcöji Mizhocjimi, rí te'be ra ch'acö

sjëtsi rá ëjë rá 'ñe zenguats'üji.

Saludos y bendición final

²³ Va bö'tc'ütjo Cjimi e Epafras. Rí bübübe a pjörü c'ü, na ngueje ə mbëpjizübe e Cristo Jesús.²⁴ Xo va bö'tc'ütjoji Cjimi e Marcos, 'ñe e Aristarco, 'ñe e Demas, 'ñe e Lucas. Anguezeli rí pëpójme Mizhocjimi.

²⁵ E Jesucristo c'ín Jmugöji ra mböxc'üji.

LA CARTA A LOS HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

¹ Mi jinguā Mizzhōc̄jimi o 'ñünbü ə mü'bü c'o profeta o zopjüji c'o ín mboxpalegöji, o xipjiji ja ga cja Mizzhōc̄jimi. Na puncjü c'ua ja va zopjüji, pero dya be xipjiji texe. ²Pero nudya yo cjē yo ya ni mara nguins'i nu xoñijōmü, Mizzhōc̄jimi o ndäjä c'ü nu T'i o ējē cja ne xoñijōmü. Nguec'ua sö rá pärägöji dya na jo, ja ga cja Mizzhōc̄jimi. Ngue c'ü nu T'i Mizzhōc̄jimi c'ü o dyätä ne jens'e 'ñe ne xoñijōmü, c'ua ja nzi va xipji c'ü nu Tata. Y je ngueje c'ü nu T'i, c'ü ya 'ñeme Mizzhōc̄jimi c'ü ra tsjapü ə cjaja texe yo. ³Me na nojo Mizzhōc̄jimi 'ñe me na jo. Nguec'ua je ga jñu's'ü ga cjanu c'ü nu T'i. Texe c'ua ja ga cja Mizzhōc̄jimi, je ixca ciatjonu c'ü nu T'i. C'ü nu T'i me na zézhi c'ü; sido ra bübüütjo ne jens'e 'ñe ne xoñijōmü hasta 'ma cja ra mama angueze c'ü dya cja ra bübü yo. Angueze o 'ñe ndü va ngõtcüji ín nzihunc'öji. Pero o tetjo o bübüütjo na yeje, cja nu o ma mimi cja ə jodyë Mizzhōc̄jimi c'ü manda a jens'e.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴ Mizzhōc̄jimi ya unü c'ü xenda pjézhi na nojo c'ü ə T'i, que na ngueje c'o ə anxe

Mizzhōc̄jimi c'o ixi cárā a jens'e. C'ü rgá pärägöji c'ü xenda na nojo c'ü, ngue c'o jña c'o o mama Mizzhōc̄jimi. ⁵O xipji a cjava c'ü nu T'i:

Ixi ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö. Ne pa dya, ró jizhi que nu'tsc'e ín Ch'itsc'ö, eñe Mizzhōc̄jimi.

Pero c'o ə anxe c'o ixi cárā a jens'e, nunca go xipji a cjanu Mizzhōc̄jimi c'o. Mizzhōc̄jimi xo mama:

Nutscö rá jizhigö c'ü ngue ə Tatazügö;

y angueze ngue ín Ch'igö c'ü, eñe Mizzhōc̄jimi.

Dya ngue c'o anxe c'o mi sjipji ngue nu T'i Mizzhōc̄jimi. ⁶'Ma o tsja Mizzhōc̄jimi o xipji c'ü nu T'i o ējē cja ne xoñijōmü, o mama Mizzhōc̄jimi va xipji c'o ə anxe:

Nu'tsc'eji, rí ndüñijōmüji a jmi ín Ch'igö rí ma'tc'eji ən texeji, eñe Mizzhōc̄jimi.

⁷ Je ga cjava ga nädä Mizzhōc̄jimi c'o ə anxe:

Yo ín anxe yo cjacö jmandago, bübü 'ma rí cjapcö ra jñetse nza cja o sivi 'ma pëpcö yo.

O 'ma jiyö, nza cja o ndajma, eñe Mizzhōc̄jimi.

⁸Pero o xipji a cjava c'ü nu T'i: Nu'tsc'e Mizzhōc̄jimi, nunca ra nguarü rgui tsjague Jmu. Me na jo rgui mandague.

⁹ Nu'tsc'e me ə ñegue ə tsjague c'o na jo. Nunca ə tsjague c'o na s'o, na ngue dya ə ñegue.

Nguec'ua rvá da'c'ö c'ü me na notsc'e. Nguec'ua in dyocjeji mäjä c'o,

pero nu'tsc'e xenda in
mäcje.

10 Mizophjimi xo xipji a cjava
c'ü nu T'i:

Nu'tsc'e in Jmugue, i dyät'ä ne
jens'e 'ñe ne xoñijömü
ndeze mi jinguā. I
dyät'ä co in dyëtsjëgue
yo.

11 Nujyo, ra zädä 'ma ra
chjorü yo; nu'tsc'e rí
sido rí büntce.

Nujyo, ra tjeze nza cja 'naja
zëbitu yo.

12 'Na bitu c'ü ya zëbitu, ra
mbägäji cja rrü jyeji 'na
nuevo bitu.

Je xo rga cjanu rí chjotügue ne
jens'e 'ñe ne xoñijömü,
cja rrü cambiague c'ua
c'ü ri nuevo yo.

Nu'tsc'e nunca rí cambiague.
Y rí sido rí bünc'e, eñe
Mizophjimi va xipji c'ü
nu T'i.

13 Mizophjimi xo xipji c'ü nu
T'i:

Mimigue cja in jodyëgö.

Rí da'c'ü rí mandague hasta
'ma cja rí chöpü yo
nuc'ü na ü'ü, eñe
Mizophjimi.

Pero c'o q'anxe Mizophjimi,
nunca go xiji c'ü ro manda
a cjanu c'o. ¹⁴ Anguezeji
mbëpjitoji cja Mizophjimi.
Nguec'ua ga xipji Mizophjimi
anguezeji ra ēji, ra 'ñe
mböxcöji rí texeji nutscöji ya
ni ma ga jocüzü in mü'büji e
Jesucristo.

2

*No hay que descuidar la
salvación*

1 C'ü nu T'i Mizophjimi
xenda pjëzhi na nojo que na
ngue c'o q'anxe Mizophjimi.
Nguec'ua ni jyodü rá unnc'öji
na jo ngüenda c'o jña c'o ró
ärägöji c'ü ja ga cja angueze.
'Ma jiyö, ts'ë ts'ë rga xögöji
'ma cja q'ñiji. ² Mi jinguā,
Mizophjimi o ndäjä c'o q'anxe
o 'ñe unü c'ü q'ley Mizophjimi
nu c'o in mboxpalegöji. Nu
c'o ley c'o, je t'opjü nu, c'o
na jo c'o ro tsja c'o nte, 'ñe
c'o na s'o c'o dya ro tsjaji.
'Ma cjó c'o dya ro dyätä, mi
jyodü ro sufre c'o. ³⁻⁴ Je xo rga
cjazgöji nu. 'Ma dya rá cjapüji
ngüenda c'o q'ñija c'ü nu T'i
Mizophjimi, Mizophjimi ra
tsjacüji me rá sufreji. C'ü
nu T'i Mizophjimi c'ü pjëzhi
Jmu o ëjë, o 'ñe mama ja rgá
sö rá salvagöji. Bübü c'o o
dyärä c'o mi mama c'ü nu
T'i Mizophjimi. Anguezeji
cjanu o xitsköji c'ü ja rga
salvagöji. Rí pärägöji c'ü
na cjuana c'o o xitsköji c'o.
Mizophjimi o unü ja va tsjaji
c'o ma nojo. Nguec'ua rvá
pärägöji c'ü na cjuana c'o
mi mamaji. Mizophjimi o
mbös'ü anguezeji o tsjaji c'o
me na nojo c'o nunca mi
janda c'o nte. Nguec'ua c'o
nte me go nguijñiji c'ua. Q
Espíritu Mizophjimi o unü ja
va pëpji nzi 'na anguezeji,
nde nan'ño bëpji va mbëpji
Mizophjimi. O tsjaji a cjanu
texe yo, na ngue Mizophjimi
je va ne a cjanu. Nguec'ua
'ma dya rá cjapüji ngüenda c'o
jña c'o mama Mizophjimi c'ü
ja rga salvazgöji c'ü nu T'i,

nu'ma, dya ra perdonaozüji Mzhocjimi 'ma, ra tsjacüji rá sufreji.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

⁵ Rrā xi'tsc'öji ja rga cja 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijömü. Dya ngueje c'o anxe c'o o ngama Mzhocjimi ra manda c'o. ⁶ Rí pärägöji c'ü dya ngueje c'o o anxe Mzhocjimi c'o ra manda, na ngue je t'opjü a cjava cja o jña Mzhocjimi:

Maco dya ni muvizgöjme rí ntejme, pero in pjöxcöjme in pjöcüjme.

⁷ I tsambgagöjme c'ü rí ts'iquéögöjme. Xenda na nojo c'o anxe c'o ixi cárä a jens'e, na ngue xenda manda que rá nguezgöjme. Pero i mangue c'ü ra zäda 'ma xo rrä nozgöjme, y rrä zözgöjme nza cjatsc'e.

Y i tsambgagöjme rá mandajme texe cja yo i dyät'c'e.

⁸ Ngue c'ua nde ra respetaozüji texe yo, embeji Mzhocjimi.

O mama Mzhocjimi c'ü ra respetaozüji nutscöji rí nteji; ra respetaozüji texe yo o dyät'ä angueze. Nguec'ua rí unnc'öji ngüenda c'ü rá mandaji texe yo. Rí pärägöji c'ü dya be va sädäzugöji c'e jña, na ngue dya be rí mandaji a cjanu. ⁹ Pero rí unnc'öji ngüenda c'ü ya va sädä yo jña. Na ngueje c'o cjë c'o mi bëbü va e Jesús cja ne xoñijömü, xenda mi

pjëzhi ts'inguilëjé ma nojo c'o o anxe Mzhocjimi que na ngueje e Jesús. Na ngue e Jesús vi 'ñe nza ciazgöji rí nteji. Y me go sufre va ndü. Nguec'ua Mzhocjimi o 'ñeme ra manda e Jesús. Nguec'ua rá sëgöji dya c'ü. Mzhocjimi me go nezgöji, nguec'ua va ndäjä a cjanu e Jesús o 'ñe pätçägöji va ndü c'ü.

¹⁰ Mzhocjimi o dyät'ä ne jens'e 'ñe ne xoñijömü ngue c'ua rá ma't'üji angueze. Pero xo mama c'ü ra tsjapü na puncjü o t'i yo nte, ngue c'ua rrä zöji nza cja angueze. Nguec'ua va tsja angueze o ndäjä c'ü 'natjo o T'i'i, o ejë nza ciazgöji rí nteji, o 'ñe sufre va ndü. Nguec'ua nudya, c'ü nu T'i Mzhocjimi sö ra 'ñeme libre yo nte, xo ra tsjapüji dya o t'i Mzhocjimi. ¹¹ E Jesucristo c'ü o T'i Mzhocjimi o ejë o 'ñe ndintsqui ín mü'büji c'o na s'o. Nutscöji o ndintsqui ín mü'büji, xo 'ñezgöji o t'izüji dya Mzhocjimi. Nguec'ua, dya tseje o T'i Mzhocjimi ga mama ngue o cjuarmazüji. ¹² O mama a cjava va xipji c'ü nu Tata:

Rá xicö yo mi cjuarma ja ga cjatsc'e. 'Ma ra jmurü yo mi cjuarmagö, rá bëbügö a nde anguezeji y rá tõ'c'öjme o himno, embe Mzhocjimi.

¹³ Xo mama c'ü nu T'i Mzhocjimi:

Xo 'ñezgö rí enh'e ín mün'c'ö Mzhocjimi, eñe.

Xo mama:

Mi Tatats'ügö, yo in ch'igue yo
j dyacö yo rí cjuarma-
jme dya, rí ne rá cjajme
c'ua ja nzi gui ñegue,
embeji Mizhocjimi.

¹⁴⁻¹⁵ Nutscöji mi ätcöji e
Satanás c'ü dya jo, mi tüji ín
nzhubüji. Nguec'ua ndeze
'ma cja mi ts'iquéögöji, mi
sügöji ro ma sufregöji 'ma
ro tügöji. Pero o ējē e Jesús
o 'ñe jmus'ü nza ciazgöji rí
nteji. O ējē a cjanu, ngue
c'ua ro ndü. 'Ma o ndü, o
'ñevgueji libre cja ə dyë c'ü
dya jo. Nguec'ua, dya cja rí
sü rga tügöji. ¹⁶ Rí pärägöji
na jo c'ü dya ngue c'o ə anxe
Mizhocjimi c'o vi 'ñeje e Jesús
ro ē mbös'ü. Nutscöji rí nteji
ə mboxbëchezüji e Abraham,
nguezgöji o 'ñe mböxcöji e
Jesús. ¹⁷ Nguec'ua va 'ñe
jmus'ü e Jesús nza ciazgöji rí
cjuarmagöji dya angueze, y o
sufre texe c'ua ja xo nzi rgá
sufregöji. Nguec'ua angueze
ngue ín ndamböcjimigöji
dya c'ü. O tsja angueze o
dyätä Mizhocjimi va ngötcöji
íin nzhunc'öji, nguec'ua
sö rá chëzhgöji dya a jmi
Mizhocjimi; ra recibidozüji
c'ü. Na ngue e Jesús o 'ñe sufre
yo rí sufregöji va, nguec'ua
ga juentsquegöji. ¹⁸ E Satanás
c'ü dya jo, mi ü't'ü e Jesús ro
tsja c'o na s'o. Mi ü't'üji c'ü,
hasta me go sufre e Jesús,
pero dya go tsja c'o na s'o.
Nguec'ua pärä na jo angueze
ja ga mböxcöji 'ma xo ütcüji
c'ü dya jo.

3

*Jesús es más importante
que Moisés*

¹ Mi cjuarmats'ügöji, ə
titsc'ejí dya Mizhocjimi;
nguetsjë angueze o 'ñünnc'ü
in mü'büji nguec'ua vi
'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.
Ixtí unnc'ejí na jo
ngüenda ja ga cja e Jesús
c'ü rí creoji. Ngue apóstole
c'ü, na ngue Mizhocjimi o
xipji o ējē cja ne xoñijömü,
o 'ñe zocüji. Xo ngue ín
ndamböcjimigöji, na ngueje
ñacöji dya a jmi Mizhocjimi.
² Mizhocjimi o 'ñeme va cjanu
e Jesús. Mi jinguā Mizhocjimi
vi 'ñeme e Moisés mi zopjü
c'o nu menzumütsjëji c'o
vi juajnu Mizhocjimi. E
Moisés o tsja na jo c'o o
xipji Mizhocjimi c'ü. Je xo
va ciatjonu e Jesús, xo tsja
c'o o xipji Mizhocjimi ro
tsja. ³ Ya mama Mizhocjimi
c'ü xenda pjëzhi na nojo e
Jesús que na ngueje e Moisés,
na ngue e Jesús vi ngama
cja ne xoñijömü c'o nte c'o;
pero e Moisés mi ngue ə
menzumütjoji c'o. Nguec'ua
ni jyodü xenda rá sügöji e
Jesús que na ngueje c'o ley
c'o o dyopjü e Moisés. ⁴ Mi
cärä c'o nte c'o, pero bübü c'ü
vi ngama c'o. C'ü o ngamaji,
nguetsjë Mizhocjimi c'ü
o dyät'ä ne jens'e 'ñe ne
xoñijömü. ⁵ E Moisés o dyätä
Mizhocjimi mi pëpji a nde c'o
nu menzumüji c'o vi juajnu
Mizhocjimi. C'e bëpji c'ü,
ngue c'ü rví unüji ngüenda
ro ējē c'ü xe 'naja c'ü ro 'ñe
pätpä Mizhocjimi rvá ña'a. E

Moisés mi nza ciatjo 'naja c'ü manda cja c'o nu mimbëpjiji.
 6 Pero e Jesucristo chjéntjui nza cja 'na t'i c'ü manda texe cja c'o o mbëpjí c'ü nu tata. Nutscöji, dya rí sū rgá nädäji dya e Cristo, y me rí mäcjomärgá junt'ü ín mün'c'oji c'ü ra salvazüji c'ü. 'Ma rá sidoji ga cjanu, 'ma dya rá jëziji, ra 'ñetse xo ngue o t'izgöji Mizzocjimi 'ma.

El descanso para el pueblo de Dios

7 Ni jyodü rí tsjaji c'ua ja nzi ga t'opjü c'ü o mama o Espíritu Mizzocjimi:

Nu 'ma rí dyärägueji o jña Mizzocjimi, ixtí dyätqueji 'ma c'ü.

8 Dya rí tsjapqueji ra meze in mün'c'oji c'ua ja nzi va tsja c'o in mboxpalegueji 'ma mi nzhodüji cja c'e majyadü.

Anguezeji go sjëyaji, dya go ne go dyätcöji. Mi nuji cjo ro castigaoji.

9 Texe c'o cuarenta cjë c'o, mi cjagö c'o me na nojo a nde anguezeji.

Pero sido mi cjadi c'o na s'o, mi nuji cjo ro castigaogö anguezeji.

10 Nguec'ua me rvá sjëyagö, cja rrü mangö c'ua: "Yo nte yo, siempre na jë nzhodü o mü'bü co nutscö yo. Y dya ne ra mbäräji ín 'ñijigö", rí eñegö.

11 'Ma ró sjëyagö a cjanu, ixtó mamatsjëgö na cjuana c'ü nunca ro zät'äji ro

ma mimiji cja c'e jñiñi nu ja ya rvá xicöji, eñe Mizzocjimi.

12 Nguec'ua rí xi'tsc'oji cjuarma rí pjötpüji na puncjü ngüenda, 'na ri bübüts'oji c'o ri cijjñi na s'o o mü'bü c'o dya ra ne ra sido ra 'ñejme. C'o cja ga cjanu, ngue c'o ya na xögü cja Mizzocjimi c'o, maco me na zëzhi angueze. 13 C'ü rí tsjaji, pama rí pötqui zopjütsjëji 'ma xe in bübüts'oji. Na ngueje 'ma cjo c'o ra nguijñits'üji c'ü dya ra tsja'a zö ra sido ra tsja c'o na s'o, ra zäda 'ma ya rrä me o mü'bü, dya cja ra zi'ch'i o jña Mizzocjimi.

14 Nu'tsc'oji o zäda c'e pa 'ma i 'ñench'e in mün'c'oji e Cristo, i creoji co texe in mü'büji. Nu 'ma rí sido rí 'ñejmeji a cjanu c'ü, nu'ma, ngue o ntets'üji 'ma c'ü.

15 O mama o Espíritu Mizzocjimi:

Nu 'ma rí dyäräji o jña Mizzocjimi, ixtí dyätqueji 'ma c'ü.

Dya rí tsjapqueji ra meze in mün'c'oji c'ua ja nzi va tsja c'o in mboxpalegueji 'ma mi nzhodüji cja c'e majyadü.

Anguezeji go sjëyaji, dya go ne go dyätcöji, eñe c'ü.

16 Rá önnç'üji 'na t'önü. ¿Cjó mi ngue c'o dya go ne go dyärä 'ma mü o zopjü Mizzocjimi? In pärägueji ngueje c'o ín mboxpalegöji, maco Mizzocjimi ya vi mandaji e Moisés vi ma pjongüji libre a Egipto. 17 ¿Cjó mi

ngue c'o vi tsja na s'o c'o cuarenta cjë, nguec'ua va sjëya Mizzocjimi? Je ngue c'o ín mboxpalegöji. Mi cjaji c'o na s'o, nguec'ua ma ndüji nu cja c'e majyadü.¹⁸ Mizzocjimi ya vi mama ro ma mimiji cja c'e jñiñi c'ü vi xiji c'o. Pero dya mi ätäji Mizzocjimi. Nguec'ua va mama na cjuana Mizzocjimi: "Nujyo, dya rá jëzi ra zät'ä nu ja rvá xicö yo", eñe.¹⁹ Rí unnc'öji ngüenda c'ü dya zät'äji, na ngue c'ü dya creoji Mizzocjimi c'ü ro mbös'üji ro zät'äji nu ja vi xipji Mizzocjimi anguezeji.

4

¹ Nguec'ua nguetscöji dya, zocöji dya Mizzocjimi, xitscöji ja rga minc'öji dya co angueze. Pero ni jyodü rá pjöngüendagöji. 'Ma jiyö 'na cjó c'o ri bübüzüji c'ü dya ra zät'ä nu ja c'o ra söya a jmi Mizzocjimi. ² Dya nguextjozgöji o xitscöji o jña Mizzocjimi. Xo 'ñe c'o ín mboxpalegöji xo dyäräji o jña'a. Pero c'o jña c'o, dya pje mbös'üji anguezeji na ngueje o dyärätjoji, dya go creoji c'o. ³ Nutscöji ró enh'e ín münc'öji e Cristo. Nguec'ua me sö na jo rá söyagöji a jens'e a jmi Mizzocjimi. Na ngueje je ga cjava va mama Mizzocjimi va nädä c'o ín mboxpalegöji:

O sjeyazü ró mama c'ü nunca ro zät'äji cja c'e jñiñi nu ja ya rvá xipjiji ro ma mimiji, eñe Mizzocjimi.

'Ma o nguarü Mizzocjimi o dyät'ä ne jens'e 'ñe ne xoñijömü, cjanu o söya c'ua angueze. Je xo rvá cjanu rvá söya c'o ín mboxpalegöji, dya cja ro nhodüji. ⁴ Q jña Mizzocjimi nädä ga cjava c'ü na yencho nu pa: Mizzocjimi o söya c'ua c'ü na yencho nu pa, dya cja pje dyät'ä, eñe.

⁵ Xo mama Mizzocjimi:

Nujyo nte yo, nunca ra zät'ä yo nu ja ró xipji ro ma mimiji, eñe Mizzocjimi.

⁶ Ixi 'ñetsetjo c'ü me go ne Mizzocjimi cjó c'o ra söya a jmi angueze. Co ín mboxpalegöji ot'ü o dyäräji c'ü o jña Mizzocjimi ja rvá söyaji, dya cja ro nhodüji. Pero dya go zät'äji na ngueje dya go ne go dyätäji Mizzocjimi. ⁷⁻⁸ C'o o t'i c'o mi mboxpalegöji, ngue c'o o zät'ä cja c'e jñiñi nu ja vi mama Mizzocjimi ro ma mimi c'o nu tataji. O möji co e Josué c'ü mi ngue o xo'ñiji. O zät'äji c'ua ja nzi va mama Mizzocjimi. Pero dya ngue c'ü ixmi mbeñe Mizzocjimi 'ma mü o mama c'ü ro sö cjó ro söya. Na ngue 'ma xe go mezhe na puncjü o cjë'ë, Mizzocjimi o mama c'ü xe ro zädä 'ma ro sö na jo cjó ro söya. O 'ñünbü o mü'bü e David xo mama c'o jña c'o cja ró xi'tsc'öji. Je ga cjava va mama:

'Ma rí dyäräji o jña Mizzocjimi, ixtí dyätqueji c'ü, dya rí tsjapqueji ra meze in münc'eji, eñe c'ü.

A cjanu va mama e David ja rgá sö rá söyaji. ⁹ Nguec'ua me sö na jo dya, rá ma söyagöji a jmi Mzhocjimi a jens'e, nutscöji o t'izgöji dya. ¹⁰ 'Ma o nguarü Mzhocjimi o dyät'ä texe yo rí jandagöji, cjanu o söya c'ua c'ü. Je xo rga cyatjonu c'o ra zidyi Mzhocjimi c'o ra ma söya a jens'e, ya rguí nguarü o bëpji c'o. ¹¹ Ni jyodü rá pjötpüji na puncjü ngüenda c'ü mama Mzhocjimi, ngue c'ua rá sät'öji a jens'e nu ja c'o rá söyaji. 'Ma jiyö, 'na ri bübüzügöji cjó c'o ra ndépi c'o o 'ñiji c'o ín mboxpalegöji c'o dya go ne go dyärä. 'Ma rga cjanu, dya rá sät'äji.

¹² Me na zëzhi o jña Mzhocjimi c'ü pëpji a mbo cja ín mün'c'öji. Chjëntjui nza cja 'na tjëdyi c'ü na mbeñe nza ye lado. Na ngue o jña Mzhocjimi si'ch'i ín mü'büji, cjacüji ixtá pärägöji ja ga nguijñi ín mün'c'öji, 'ñe ja ga mbeñe. ¹³ Dya cjó sö ra tsjöjö c'ü dya ra jñanda Mzhocjimi; angueze ixi pácätjoji texe yo rí cijjñigöji. Je ngue angueze c'ü ra jñuncüji ngüenda.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴ Pero e Jesús c'ü nu T'i Mzhocjimi ngue ín ndamböcjimigöji dya c'ü, c'ü me na nojo c'ü ñacöji a jmi Mzhocjimi. Angueze ya cjogü a jens'e a jmi Mzhocjimi. Nguec'ua ni jyodü rá sido rá ejmeji c'ü. ¹⁵ Angueze ngue 'na mböcjimi c'ü sö ra sentio 'ma pje c'o

rá sufregöji. Na ngueje o 'ñe mbärä yo rí sufregöji yo xo o sufre angueze. Y xo mi ü't'ü e Satanás c'ü, pero e Jesú, dya go tsja c'o na s'o. ¹⁶ Nguec'ua ni jyodü, dya rá süji rga chëzhgöji a jmi Mzhocjimi c'ín Jmugöji, na ngue me nezgöji na jo. 'Ma pje c'o ni jyodüzüji, ra mböxcöji. Y 'ma rí cjaji c'o na s'o, ra perdonaozgöji c'ü.

5

¹ Yo ndamböcjimi cja yo ín menzumögöji a Israel, rí chjëntcjöji rí nteji. Emeji a cjanu yo, ngue c'ua ra dyötcüji Mzhocjimi, 'ñe ra mbö't'üji o animale, cja rrü mbäsp'äji Mzhocjimi cja c'e arta. Y cja na 'ñe, pje c'o nde ma ofrenda c'o ra unüji Mzhocjimi nu. Je ga cjanu ga tsja yo ndamböcjimi para ra perdonaozüji Mzhocjimi c'o na s'o c'o rí cjaji. ² Cärä nte c'o dya nda pärä o 'ñiji Mzhocjimi, nguec'ua ga jyopü ga tsjaji c'o na s'o. Pero yo ndamböcjimi päräji ja rgá zopjüji na jo c'o, dya sjéyaji por c'ü vi tsja na s'o c'o. Na ngue xo bëzotjo yo ndamböcjimi xo bübü 'ma cjaji c'o na s'o. ³ Nguec'ua ni jyodü yo mböcjimi ot'ü ra mbäsp'äji animale Mzhocjimi ngue c'ua ra perdonaoji o nzhubütsjëji. Nuc'ua cja rrü mbäsp'äji Mzhocjimi c'o rguí perdonaoji yo nu minteji.

⁴ Dya cjó cijjñitsjë ra tsja c'e bëpji de mböcjimi. C'ua ja nzi va tsja Mzhocjimi va

'ñeme e Aarón mi jinguā, je xo ga ciatjo dya nu, nguet-sjë Mizhocjimi c'ü eme yo ndamböcjimi cja yo ín menzumögöji a Israel.⁵ Je xo ga ciatjonu e Cristo. Dya xo ts-jatsjë ndamböcjimi. Je ngue Mizhocjimi c'ü o 'ñeme o unü c'e bëpji c'ü me ni muvi. O xipji a cjava:

Ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö. Ya ró jizhgö ne pa dya c'ü je ngue ín Ch'itsc'ö, eñe Mizhocjimi.

⁶ Cja c'ü 'na o jña Mizhocjimi, je t'opjü a cjava:

Nu'tsc'e in mböcjimigue c'ua ja nzi ma cja e Melquisedec,
rí sido rí tsjague mböcjimi para siempre, eñe Mizhocjimi va xipji e Cristo.

⁷ E Jesucristo, 'ma xe mi bübü cja ne xoñjömü nza cjazgöji rí nteji, 'ma ya ro zädä ro zürüji ro mbö'tüji c'ü, me go dyötü Mizhocjimi. Me go mapjü va dyötü ro ts'a's'ü c'ü rví bö'tü. Na ngueje na zëzhi Mizhocjimi, mi sö ro ts'a's'ü.

Me xo go pjödü o nguizhö e Jesús va dyötü. Pero xo mi te'be c'ü ro tsja c'ua ja nzi ma ne Mizhocjimi. Nguec'ua va tsja Mizhocjimi o dyätä, o tsjapü o zëzhi e Jesús para ro tsja c'ua ja nzi ma ne Mizhocjimi.⁸ E Jesús, ixingue o T'i Mizhocjimi pero me go sufre va dyätä. Nguec'ua va unü ngüenda e Jesús, 'ma ra tsja 'na nte texe c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi, ra sufre c'e nte'e rgá dyätä.⁹ Na ngue c'ü vi sufre e Jesucristo va ndü'ü,

sö angueze ra salva dya texe c'o ra sido ra 'ñejme c'ü. Nguec'ua nunca ra bëzhiji.¹⁰ Nguetsjë Mizhocjimi ya mama c'ü ndamböcjimi e Cristo, c'ua ja nzi ma cja e Melquisedec.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹ Xe ro xi'tsc'öji na puncjü o jña c'ü ja ma cja e Melquisedec. Pero dya sö rí pärägueji, na ngueje ya meze in mün'c'ejí.¹² Ya mezhe ndeze 'ma ot'ü i dyärägueji ja ga cja e Cristo. Nguec'ua nudya ya xo ri xiqueji c'o 'ñaja ja ga cja c'ü. Pero nu'tsc'ejí ni jyodü cjo xe ndo ra xö'c'ejí na yeje c'o o jña Mizhocjimi c'o ya vi xi'tsc'ejí. Rá jyë'tsc'öji nza cja o lëlë yo sibatjo, yo dya sö ra zi o jñöñü.¹³ Texe c'o dya pärä na jo'o o 'ñiji e Cristo, chjëntjui nza cja yo lëlë yo sibatjo.¹⁴ Pero 'ma cjo c'o pama pama ra nguijñi c'o na jo, ra mbäräji 'ma ja ngue c'o na jo, 'ñe c'o na s'o. Nuc'o, chjëntjui o nhante yo sö ra zi o jñöñü.

6

¹⁻² 'Ma ot'ü, o xi'tsc'ejí c'o ni mbürü jña c'ua ja ga cja e Cristo. O xi'tsc'ejí c'ü ni jyodü 'na nte ra 'ñejme Mizhocjimi y ra jyëzi c'o na s'o; 'ma jiyö, dya ra salva 'ma c'ü. 'Ma ot'ü, xo xö'c'ejí ja rga jigöji nutscöji rí menzumüji a Israel; cja rrü 'ñescöji o dyë'ëji rgá dyötcöji Mizhocjimi. Xo xö'c'ejí c'ü ra te yo añima ra bübütoji na yeje, cja rrü tjünpuji ngüenda ja ra ma ngäräji. Nujyo ni

mbürütjo jña yo, dya nguextjo c'o ni jyodü rá unnc'öji ngüenda yo. Dya xo ni jyodü xe rá yepe rá xi'tsc'öji yo, na ngueje chjëntjui o cimiento 'na ngumü c'ü ot'ü cjü'p'üji. C'ü ni jyodü rí tsjaji dya, ngue c'ü rí pärägueji mas ja ga cja e Cristo. ³ 'Ma ra mböxcö Mzhocjimi rá zo'c'öji na jo, 'ñe 'ma ra mböxc'ejí rí dyäräji na jo, rá xi'tsc'öji c'o xe 'ñaja jña c'o rá jyëtscö o jñõnü c'o si yo nzhante.

⁴⁻⁶ Cärä c'o ya mbärä ja ga cja e Jesucristo, y ya unüji ngüenda nu c'o na jo c'o dacöji Mzhocjimi, y ya 'ñünbü o mü'büji o Espíritu Mzhocjimi. Anguezoji ya unüji ngüenda c'ü me na jo o jña Mzhocjimi. Y ya mbäräji ja je rga cja 'ma ra nguins'i ne xoñijömü. Pero 'ma ra xögüji cja e Cristo, nu'ma, dya ra sö ra nzhogüji a jmi Mzhocjimi 'ma. Na ngueje 'ma xögüji a cjanu, cjaji c'o na s'o, chjëntjui c'ü ri ngue anguezoji ro ndät'äji e Jesús cja ngronsi. A cjanu ra mama yo nte: "Dya jo o 'ñiji e Jesús", ra 'ñeñeji. ⁷ Tsijijiji ja ga cja 'ma cjó c'o pje ra ndujmü cja 'na juajma. Nu c'e juajma ra zi'ch'i co c'e dyebe c'ü ëjë na puncjü. Nuc'ua 'ma ra unü c'o ra zi'i c'o o cjaja c'e juajma, nu'ma, Mzhocjimi ra bendecigo 'ma c'e juajma c'ü, ra tsjapü xenda ra unü. ⁸ Pero 'ma dyavü o bidyi c'o ra unü c'e juajma, dya pje ga jo 'ma c'ü. Mzhocjimi ra tsjapü ra ndë c'o bidyi, y ra jyëziji

c'e juajma; dya cjó cja xe ra ndujmü c'ü.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹ Rí s'iyatsc'öji cjuarma. Zö ga cjanu rvá xi'tsc'öji dya, pero rí junt'ü ín mün'c'ö rí tsjaji na jo, dya rí tsjaji nza cja c'e juajma c'ü o unü dyavü o bidyi. Na ngueje texe c'o ya jogü o mü'bü, na jo ga tsja c'o. ¹⁰ In negueji Mzhocjimi, nguec'ua vi pjösc'ejí c'o 'ñaja o t'i Mzhocjimi, y sido in pjösc'ejí c'o. C'ü ni tsjagueji a cjanu, dya ra jyombeñe Mzhocjimi. ¹¹ In cjacjuanaji in pjösc'ejí yo nin cjuarmaji. Me ne ín mün'c'ö c'ü xo rí tsjacjuanaji nzi 'natsc'ejí rgui che'beji rí möji a jens'e. Rí negö c'ü rí jñunt'ü in mü'büji a cjanu texe c'o cjë c'o xe rí minc'ejí, c'ü rí ma tsäräji co Mzhocjimi. ¹² Dya rí negö rí jyëzgueji rgui che'beji e Cristo. Rí tsjagueji c'ua ja va tsja c'o mi cärä mi jinguä c'o o 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi. Anguezoji go sidoji, dya jyëziji Mzhocjimi. Nguec'ua ya ch'unüji dya c'o vi xipji Mzhocjimi anguezoji.

¹³ Mzhocjimi o xipji e Abraham c'ü ro intsjimi anguezze. Dya cjó mi bübü c'ü xenda ri pjëzhi na nojo que na ngueje Mzhocjimi. Nguec'ua o mamatsjë na cjuana Mzhocjimi va zopjü e Abraham. ¹⁴ O xipji: "Na cjuana rá intsjimits'ü na puncjü, y rá cja'c'ü c'ü me rrä puncjü in mboxbëchegue", embeji e Abraham. ¹⁵ E

7

Abraham mi sido mi te'be, nguec'ua va ch'unü c'o vi xipji Mzhocjimi. ¹⁶ Ma jura yo nte, nädäji 'naja c'ü xe na sjü'ü que na ngue anguezeji. 'Ma cjó c'o ra zopjü c'ü 'naja, 'ma ra jura rgá xipji, dya sö 'ma c'ü 'naja ra mama: "Dya cjuana", ra ñeñe. ¹⁷ Xo va ciatjonu Mzhocjimi, 'ma o xipji e Abraham c'ü ro intsjimi angueze y ro tsjapü c'ü rvá puncjü o mboxbëche, o mamatsjë na cjuana va xipji. Na ngueje me go ne Mzhocjimi ro jizhi na jo, c'ü dya ro pötü c'o vi xipji e Abraham, ro tsja c'ua ja nzi va mama. Ngue c'ua c'o ro tsjapü o mboxbëche e Abraham, ro creoji c'ü vi mama Mzhocjimi. ¹⁸ Nutscöji ya ró enh'e ín mü'büji e Jesucristo, ngue c'ua dya rá ma sufregöji. Ya rí te'beji dya c'ü rá ma cäräji co Mzhocjimi c'ua ja nzi va mama. Ra sö rá junt'ü ín mün'c'öji c'ü rá ma cäräji co Mzhocjimi, na ngueje dya ra pötü c'o o mama. O mamatsjë na cjuana; dya sö ra tsja bëchjine. ¹⁹ Rí pärägöji cumple Mzhocjimi, nguec'ua rá zëzhiji rá sido rá ejmeji. Rí te'beji rá ma cärägöji co Mzhocjimi a jens'e. ²⁰ Na ngue ya cjogü e Jesús a jens'e nu ja ya va ñacöji dya cja Mzhocjimi. Angueze o ot'ü a xo'ñi; nutscöji rá bëpjagöji. Na ngueje angueze ya mbëzhi dya ndamböcjimi c'ua ja nzi ma mbëzhi e Melquisedec. Y dya ra nguarü rgá tsja ndamböcjimi c'ü.

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

¹ E Melquisedec c'ü rí xi'tsc'öji, mi manda cja c'e jñiñi a Salem, mi ndamböcjimi cja Mzhocjimi c'ü bübü a jens'e. 'Na nu pa e Abraham o ma zürü c'o rey c'o vi 'ñe zidyi a fuerza c'ü o sobrino, o ndöpü c'o, y o ndunbü c'o mi tunü c'o rey. Nuc'ua 'ma mü o nzhogü e Abraham, o chjëvi c'ua e Melquisedec. Nuc'ua e Melquisedec go dyötpü c'ua Mzhocjimi e Abraham. ² Nuc'ua e Abraham o jñü 'na diezmo texe c'o vi ndunbü c'o rey, cjanu o unü c'ua e Melquisedec. Nu c'e tjü'ü Melquisedec ne ra mama "jmu'u c'ü manda na jo". Y c'e tjü Salem ne ra mama "yo nte me mäjäji, dya pje mbeñeji". Nguec'ua c'ü o tjü angueze ne ra mama "jmu'u nu ja mäji, dya pje mbeñeji". ³ E Melquisedec, dya 'märä cjo mi 'ñeje o tata o nana, ni xo ri ngue c'o o mboxpale. Dya xo 'märä jinguä o jmus'ü ni jinguä o ndü. Nguec'ua, ja c'o nzi ma cja e Melquisedec, je xo ga ciatjonu c'ü nu T'i Mzhocjimi, dya ra nguarü rgá tsja mböcjimi.

⁴ E Abraham mi ngue ín mboxpalegöji c'ü, c'ü me ma jo a jmi Mzhocjimi. Pero o jñü 'na diezmo c'o vi ndunbü c'o rey, cjanu o unü c'ua e Melquisedec. Nguec'ua sö rí unnc'eji ngüenda c'ü mi pjëzhi na nojo

e Melquisedec. ⁵In pārāgueji ngueje yo o mboxbēche e Leví yo pjēzhi dya mbōcjimi cja yo ín menzumügöji a Israel. C'o ley, je t'opjü nu, c'ü pē's'i derecho yo mbōcjimi ra dyörüji diezmo. Ra dyötüji yo nu menzumütsjëji, zö xo ngue o mboxbēche e Abraham. ⁶Mizhocjimi ya vi zopjü e Abraham vi xipji c'ü ro tsja Mizhocjimi ro intsjimi texe c'o ri cārā cja ne xoñijömü. E Melquisedec, maco dya pje mi cjavi e Leví, pero o jñü'ü c'e diezmo c'ü o unü e Abraham c'ü; cjanu o dyotpüji c'ua Mizhocjimi e Abraham. ⁷Dya dyötü e Abraham Mizhocjimi por e Melquisedec; ngue e Melquisedec o dyötü Mizhocjimi por e Abraham. Nguec'ua rí unnc'öji ngüenda c'ü xenda mi pjēzhi na nojo e Melquisedec que na ngue e Abraham. ⁸Yo mbōcjimi yo o mboxbēche e Leví c'o örü dya o diezmo, nde tū'ü c'o. Pero e Melquisedec, dya t'opjü cja o jña Mizhocjimi cjo o ndü c'ü. ⁹Yo o mboxbēche e Leví ötüji o diezmo yo nu menzumütsjëji, pero xo unüji o diezmo. Ra sö rá mangöji c'ü dya ngueextjo e Abraham c'ü o jñü diezmo cjanu o unü e Melquisedec; xo 'ñetjo c'o o mboxbēche e Leví xo unüji diezmo e Melquisedec 'ma dya be mi jmus'üji. ¹⁰Na ngueje mi 'natjoji co e Abraham c'ü nu mboxpaleji 'ma o chjëvi e Melquisedec.

¹¹Zö mi mbōcjimi c'o o mboxbēche e Leví y mi pāsp'äji animale Mizhocjimi,

pero c'o nte, dya 'nintspiji o mü'büji c'o na s'o. Nguec'ua mi jyodü c'ü ro bübü c'ü 'na ndamböcjimi c'ü ri nan'ño, c'ü dya ri nza cja e Aarón c'ü nu mboxbēche e Leví. Mi jyodü ro bübü 'na ndamböcjimi c'ü ri nza cja e Melquisedec. C'o o ley Mizhocjimi c'o o ch'unü c'o nte c'o pa c'o, je mi t'opjü c'o, c'ü ja rvá pēpji c'o o mboxbēche e Leví c'o mi mbōcjimi. ¹²Nudya, ya pötü mbōcjimi; ya bübü dya 'na ndamböcjimi c'ü nza cja e Melquisedec. Nguec'ua xo ni jyodü ra pötü dya c'o ley. ¹³E Jesucristo c'ü ngue ín ndamböcjimigöji dya, dya mboxbēche cja e Leví c'ü; je mboxbēche cja c'ü 'na o t'i e Israel. Dya cjó mi mbōcjimi ne rí 'naja c'o o mboxpale e Jesucristo. ¹⁴Rí pārāgöji na jo, e Jesucristo c'ín Jmugöji je mboxbēche cja e Judá; maco e Moisés nunca vi mama c'ü ro tsja mbōcjimi c'o o mboxbēche e Judá.

¹⁵Ni jyodü ra pötü c'o ley. Na ngueje cja bübü dya 'na ndamböcjimi c'ü pjēzhi nza cja e Melquisedec. C'e ndamböcjimi ngue e Jesucristo c'ü. ¹⁶C'o 'ñaja mbōcjimi mi emeji c'ua ja nzi ga mama c'o ley, mi cjaji mbōcjimi na ngueje mi mboxbēcheji cja e Leví. Pero nudya, c'ü ya tsja mbōcjimi, me na zëzhi c'ü. Zö o ndü pero o bübütjo, y nudya dya cja ra ndü. Nguec'ua ga tsja dya ndamböcjimi c'ü. ¹⁷Na ngueje o mama a cjava Mizhocjimi o xipji c'ü nu T'i:

Nu'tsc'e, rí sido rí tsjague mböcjimi c'ua ja nzi ma cja e Melquisedec, eñe Mizophjimi.

¹⁸ C'o ley c'o ot'ü vi unü Mizophjimi, Mizophjimi ya mama c'ü dya cja mandazgöji c'o. Na ngueje nuc'o, dya sö ro mböxcöji ro perdonaozgöji ín nzhunc'öji. ¹⁹ C'o ley c'o, dya cjó ndintspi q mü'bü c'ü rví chëzhi a jmi Mizophjimi. Pero o ejë e Jesús o 'ñe ngötcüji c'o na s'o. Nguec'ua 'ma rá enh'e ín mü'büji angueze, ra ndintsquiji ín mü'büji, ngue c'ua ra sö rá chëzhiji cja Mizophjimi.

²⁰ Mizophjimi 'ma o 'ñeme mböcjimi e Jesucristo, o mamatsjë na cjuana. ²¹ 'Ma o 'ñemeji c'o 'ñaja mböcjimi, dya cjó jura 'ma. Pero Mizophjimi 'ma mü o 'ñeme mböcjimi e Jesús, o mamatsjë na cjuana 'ma c'ü. O xipji a cjava:

Nutscö rí Mizophjimigö rí mamatsjëgö na cjuana y dya rá pötü c'ua ja rgá mbeñegö, c'ü dya ra nguarü rí tsjague mböcjimi nza cja e Melquisedec, eñe Mizophjimi.

²² Na ngue c'ü ni bëbü mböcjimi dya e Jesús, ra sö ra zädä c'o jña c'o ya zocöji Mizophjimi. Nu c'o jña c'o, ngue 'na testamento c'ü xenda ni muvi que na ngue c'e testamento c'ü o ch'unü c'o ín mboxpalegöji, c'ü ngue c'o ley. ²³ C'o 'ñaja mböcjimi, na puncjü c'o. Na ngue c'ü tüji, dya sö ra sido ra tsjaji

mböcjimi. ²⁴ Pero e Jesús, dya ra ndü c'ü, nguec'ua ra sido ra tsja mböcjimi. ²⁵ 'Ma cjó c'o ra 'ñench'e q mü'bü e Jesucristo, ra sö ra chëzhi cja jmi Mizophjimi; Mizophjimi ra recibido c'o. E Jesucristo ra ndintspi q mü'büji, ngue c'ua dya ra bëzhiji. Na ngueje e Jesús dya cja nunca ra ndü'ü, nguec'ua dya ra jyëzi rgá dyötpü Mizophjimi c'o.

²⁶ Me na jo 'na ndamböcjimi e Jesucristo; ngue c'ü ni jyodüzüji c'ü. Angueze o tsja c'ua ja nzi ma ne Mizophjimi c'o na jo; dya nduns'ü q nzhubü ni ro tsja c'o rvá s'o. Nuc'ü, dya pje nza cjazgöji rí cjaji c'o na s'o. Nguec'ua, ndo pjézhi na nojo a jens'e dya c'ü. ²⁷ C'o 'ñaja mböcjimi pama pö't'üji o animale, cja na mbäsp'äji c'ua Mizophjimi ngue c'ua ra perdonaoji o nzhubütsjëji. Nuc'ua cja na mbö'tp'üji c'ua animale Mizophjimi ngue c'ua ra perdonaoji c'o nte. Pero e Jesús, dya mi jyodü ro tsja a cjanu c'ü. Na ngueje 'natjo vez o ndü va ngötcöji ín nzhunc'öji. ²⁸ C'o ley, je t'opjü c'ü ngue yo nte yo ra tsja ndamböcjimi, maco bëbü 'ma cjaji c'o na s'o. Pero 'ma ya vi cjogü na puncjü o cjë, Mizophjimi o mamatsjë na cjuana va 'ñeme c'ü 'naja c'ü ra tsja ndamböcjimi. C'ü o 'ñeme ngueje c'ü q T'i. Nguetsjë c'ü nu T'i c'ü sö ra tsja me na jo 'na ndamböcjimi c'ü dya ra nguarü.

8

Jesús, abogado de un nuevo pacto

¹ Texe c'o ya ró xi'tsc'öji, ngue c'ü rgui pärägueji c'ü ya rí 'ñecjöji dya 'na ndamböcjimi c'ü me pjëzhi na nojo. Anguezze ya mimi dya cja ə jodyë Mizzhocjimi c'ü manda a jens'e. ² Nu cja c'e ngumü de xipjadü nu ja mi pëpji c'o mböcjimi, mi bübü c'e cuarto c'ü me ma sjü'ü. Pero c'ín ndamböcjimigöji c'ü rí 'ñecjöji dya, je va pëpji dya c'ü, nu ja me na sjü a jens'e. Nu c'e lugar a jens'e, dya ngue 'na nte c'ü o dyät'ä c'ü; ngueje Mizzhocjimi. ³ Texe yo ndamböcjimi emeji yo, ngue c'ua pje c'o ra mbö'tp'üji Mizzhocjimi y pje c'o xe nde ra unüji, para ra perdonao Mizzhocjimi ə nzhubü yo nte. E Jesús c'ín ndamböcjimigöji dya, xo mi jyodü pje ro unü a jmi Mizzhocjimi c'ü. ⁴ 'Ma xe ri bübü dya anguezze cja ne xoñijömü, dya ro tsja mböcjimi 'ma c'ü. Na ngueje xe cárä yo mböcjimi yo pje c'o nde unü Mizzhocjimi c'ua ja nzi ga t'opjü cja ə ley Mizzhocjimi. ⁵ Nu c'e cuarto c'ü me na sjü nu ja pëpji yo mböcjimi, dya ixi ngue a jens'e c'ü. Pero ngue c'ü rá unüji ngüenda ja ga cja a jens'e. In mbeñeji ja va szipji e Moisés 'ma ya mi ngue ro dyät'ä c'e ngüxipjadü. O zopjü na ts'izëzhi Mizzhocjimi va xipji: "Rí pjötpügue ngüenda ja rgui dyät'ä c'e ngüxipjadü. Rí dyät'ä c'ü ri nza cja c'o

j jñandague ró jí'tsc'ö cja ne t'eje", embeji e Moisés. ⁶ Na ngue c'ü ni tsja dya mböcjimi e Cristo, cja nuevo ne testamento nu o zocüzüji dya Mizzhocjimi. C'ü ot'ü testamento c'ü ngue c'o ley, dya sö ro ndintsquiji ín mü'büji. Pero ya mama Mizzhocjimi ra ndintsqui e Jesucristo ín mü'bügöji. Nguec'ua c'e bëpji c'ü pë's'i dya e Cristo, xenda ni muvi c'ü, que na ngueje c'ü ə bëpji yo mböcjimi.

⁷ Nu 'ma ro mböxcöji na jo c'ü ot'ü testamento c'ü ngue c'o ley, dya rví jyodü 'ma c'ü xe ro zocüzüji dya Mizzhocjimi nu 'na testamento. ⁸ Pero Mizzhocjimi o chö'tp'ü c'o nte c'ü dya mi ätäji c'e testamento c'ü vi unüji c'ü ngue c'o ley. Nguec'ua va mama c'ua:

Ra zädä 'na nu pa'a, 'ma rá zopcjö yo menzumü a Israel 'ñe yo menzumü a Judá, rá unüji 'na testamento c'ü cja nuevo c'ü me rrä jo.

⁹ Dya ri nza cja c'e testamento c'ü ró unü c'o ə mbox-pale anguezzeji 'ma ró pjongüji a Egipto o mbedyeji libre.

C'o ró xipcjöji, dya go dyätköji. Nguec'ua dya cja xo rvá cjapcöji ngüenda.

¹⁰ Pero c'e testamento c'ü rá unügö yo menzumü a Israel 'ma ra zädä c'o pa c'o, je rga cjava c'o: Rá cjapcö ín jñagö ra zi'ch'i na jo cja ə mü'büji 'ñe cja ə pjeñejji, ngue c'ua ra mbärä ra tsjaji ja c'o nzi rgá negö.

Ngue c'ua ri nguetscö
o Mizhocjimizgö
anguezeji, y anguezeji
ri ngueje ín ch'igö c'o.

¹¹ Y dya cja xe rguí jyodü
cjó ra jíchi c'o nu dyoji
ra xipjiji: "Ni jyodü rí
pärägue Mizhocjimi",
ra 'ñeñeji. Iyö.

Texeji ra mbäcöji, zö pje
pjëzhiji, zö dya pje
pjëzhiji.

¹² Na ngueje rá perdonaogö
c'o ri cjaji na s'o.

Dya cja xo rá mbeñegö
c'o o nzhubüji, eñe
Mizhocjimi.

¹³ C'ü vi mama Mizhocjimi c'ü
ri bübü 'na testamento c'ü cja
ri nuevo, ixi 'ñetsetjo c'ü ya
cjogü c'e testamento c'ü ot'ü
vi xipjiji c'o nte, c'ü ngue c'o
ley. Y'ma ya cjogü c'o ley, dya
cja mandazüji c'o.

9

El santuario terrenal y el santuario celestial

¹ C'o ley c'o o dyopjü e
Moisés c'o vi xipjiji c'o nte mi
jinguä, je mi t'opjü nu, c'ü
ja rvá ma't'üji Mizhocjimi, 'ñe
ja rvá mbëpiji. Xo mi bübü
c'e ngüxipjadü c'ü ma sjü'ü,
pero mi bübü cja ne xoñijömü
c'ü. ² Cja c'e cuarto c'ü mi
mbürü mi cjogü c'o mböcjimi,
je nguejnu ma jä'ä nu c'e tra-
candelero. Xo ma jä'ä nu c'e
mexa c'ü mi päsp'äji tjömëch'i
Mizhocjimi. C'e cuarto c'ü,
ngue c'ü ma sjü c'ü. ³ Y nu ja
mi cjogüji c'ü na yeje cuarto,
je xo mi 'nüns'ü nu c'e bitu
c'ü mi cjo't'ü c'e cuarto. C'e

cuarto c'ü na yeje, ngue c'ü
xenda ma sjü c'ü. ⁴ Je nguejnu
ma jä'ä nu c'e arta c'ü dyavü
o oro, nu ja mi tjüt'üji c'o
me ma jo ma jyära nza cja o
nguichjünü. Je xo ma jä'ä nu,
c'e caja c'ü mi bë's'i c'o laja c'o
mi t'opjü c'ü ot'ü testamento
c'ü ngue c'o o mandamiento
Mizhocjimi. Nu c'e caja vi
ngos'üji dyavü o oro c'ü. A
mbo cja c'e caja, mi jä'ä c'e
s'äbä c'ü xo mi dyavü o oro
c'ua ja mi qui'i c'e maná. Je
xo mi jü'ü nu c'e dyenza c'ü
o nzhänä 'na nu pa'a 'ma mi
jün e Aarón. Je xo mi qui'i
nu, c'o laja c'o mi t'opjü c'o
mandamiento. ⁵ C'ü mi cjo'bü
c'e caja c'ü, je mi xis'iji nu, c'o
o cji'i c'o animale para ro per-
donao Mizhocjimi o nzhubü
c'o nte. A xes'e cja c'ü mi
cjo'bü, mi bübü yeje c'o vi
t'ät'ä de oro c'o mi peje o
juaja. Nu c'o, mi xiji querubín
c'o. Mi co'büvi o juavi a
xes'e cja c'e caja. Nuc'o, ngue
c'o rví unü ngüenda c'o nte
c'ü mi bübü Mizhocjimi co
anguezeji. Nujyo, ro sö xe ro
xi'tsc'öji ja ga cja, pero dya ni
jyodü dya.

⁶ 'Ma ya vi jogü cja
c'e ngüxipjadü texe yo ya
ró xi'tsc'öji, o mbürü c'o
mböcjimi o pëpjiji nu. Pama
mi cjogüji cja c'e cuarto
c'ü ma sjü, ro mbëpiji
Mizhocjimi. ⁷ C'e cuarto c'ü
xenda ma sjü, ngueextjo c'e
ndamböcjimi c'ü mi sö ro
cjogü nu. 'Natjo pa nu cjë
mi cjogü nu c'ü. 'Ma mi cjogü
c'ü, mi tjëdyi o cji o animale,

mi unü a jmi Mízhocjimi c'ü. Mi xis'i nu c'o cji c'ü rví perdonao Mízhocjimi o nzhubü angueze, 'ñe c'o o nzhubü c'o nte. ⁸ C'ü mi cja a cjanu c'e ndamböcjimi, ngue c'ü ni jítscöji o Espíritu Mízhocjimi c'ü dya sö c'o nte ro chézhiji a jmi Mízhocjimi nu ja me ma sjü. Dya sö ro chézhiji 'ma xe mi bübü c'e ngüxipjadü nu ja mi pëpi c'o mböcjimi Mízhocjimi. ⁹ Nguec'ua yo cjë yo rí cárägöji dya, sö rá unnc'oji dya ngüenda pje ne ra mama c'o bëpji c'o mi cja c'o mböcjimi. C'o mböcjimi mi pö'tüji animale, cja ma mbäsp'äji Mízhocjimi, y pje c'o xe nde ma ofrenda mi unüji c'ü. Pero c'o nte c'o ma ē unü c'o animale c'o mböcjimi ro mbö'tüji, dya go 'nintspiji o mü'büji c'o na s'o, pero mi sido mi unüji ngüenda c'ü mi tū o nzhubüji. ¹⁰ C'o ley c'o mi ätä c'o mböcjimi ma mbëpiji Mízhocjimi, je t'opjü c'o, c'ü pje ma jñõnü mi sö ro zi'iji, 'ñe c'o dya mi sö ro ziji. Je xo t'opjü c'o, c'ü ja rvá xajaji, 'ñe ja rvá xindyëji, 'ñe ja rvá mbe'ch'e o nguaji. Mízhocjimi vi dyacöji c'o ley c'o, hasta 'ma cja ro zädä c'o cjë 'ma ro ndintscöji ín münc'oji c'ü.

¹¹ Ya zädä o ejë e Cristo c'ü ngue ín ndamböcjimigöji dya. Nguec'ua Mízhocjimi ga dyacöji dya c'o xenda na jo. E Cristo ya cjogü a mbo'o nu ja me nda ni muvi 'ñe me nda na jo. Nu ja bübü dya angueze, dya cjó dyät'ä co o dyë 'na nte. Na ngue, dya ngue 'na ngumü

cja ne xoñijömü. ¹² E Jesúz 'ma o cjogü a jens'e, dya ndëdyi o cji c'o ts'ichivo, ni ri ngue o cji c'o ts'itrangëlo. Pero o cjogü a jens'e na ngueje nguetsjë o cji c'ü o pjödü 'ma o mbö'tüji. Je bübü dya nu e Jesúz; dya ni jyodü ra cjogü y ra mbedye c'ua ja nzi ma tsja c'o mböcjimi. Na ngue c'ü vi 'ñe ndü angueze, o ngötcüji c'o na s'o c'o rí cjaji. Nguec'ua, dya cja rá ma cjöt'ügöji c'o. ¹³ C'o nte c'o, 'ma cjó c'o pje mi tjörü c'o ma s'o, mi pëgaji c'o na s'o cja o cuerpoji. Nuc'ua c'o mböcjimi ra mbö'tüji c'ua c'o ts'itrangëlo 'ñe c'o ts'ichivo. O bübü 'ma ra mbant'aji co ndeje c'o o bozivi 'na ts'isungëlo, cja rrü xis'iji c'ua c'o nte c'o vi pëga c'o ma s'o, para ro jogü c'o vi pëgaji c'o o cuerpoji. ¹⁴ Pero xenda ni muvi c'ü vi mbö'tüji e Cristo va pjödü o cji. Na ngueje Mízhocjimi angueze y ra bübütjo. Y na yeje, angueze o netsjë ro mbö'tüji, na ngue je ga cjanu va ne Mízhocjimi. Y c'ü na jñi'i, mi ojtjo c'o ma s'o angueze. Nguec'ua c'o na s'o c'o mi cjagöji 'ma ya mi ngue ro bëzhgöji ín aljmaji, ra perdonaozüji dya c'o, ngue c'ua rá pärägöji c'ü dya cja rí tügöji ín nzhunc'oji. Ngue c'ua xo ra sö rá chézhgöji dya a jmi Mízhocjimi c'ü bübü a jens'e, rá ma'tc'oji c'ü.

¹⁵ Mízhocjimi o mama mi jinguã c'ü ro perdonaozgöji ín nzhunc'oji, y dya cja ri tügöji c'o. Mi tüji ín nzhunc'oji na ngueje dya mi ätcöji c'ü ot'ü testamento c'ü ngue

c'o ley c'o vi mandazgöji Mzhocjimi. Pero ya zocüzüji dya 'na testamento nu cja nuevo. Na ngue 'ma o ndü e Jesucristo, o ngõtcöji c'o mi tūgöji, 'ñe c'o mi tū c'o mi cárā mi jinguā. Nguec'ua nudya, texe c'o o tsjapü Mzhocjimi o t'i mi jinguā, 'ñe c'o cjapü dya o t'i, ra perdonao dya Mzhocjimi c'o, c'ua ja nzi va mama mi jinguā. ¹⁶ Tsijijñiji ne jña nu rá xi'tsc'öji dya. 'Ma cjo c'o ra mbäbä 'na testamento ra jñu's'ü cjó ra zopcü c'o pë's'i, dya ixta ch'unü. Cja ra ch'unü c'o pë's'i, 'ma cja ra mbärä c'o pje pjézhi c'ü na cjuana ya ndü'ü c'e nte c'ü o mbäbä c'e testamento. ¹⁷ Cja ra ch'unü c'o, 'ma ya rguí ndü c'e nte. Dya cjo be sö ra ch'unü c'o pë's'i c'e nte c'ü, 'ma xe ri büntjo c'ü. ¹⁸ Je xo ma ciatjonu 'ma o unü Mzhocjimi c'o ín mboxpalegöji c'ü ot'ü testamento c'ü ngue c'o o ley Mzhocjimi, o tsja e Moisés o xis'iji c'o o cji c'o animale c'o ya vi bö't'ü. Nuc'ua ndeze c'e pa c'ü, c'o ín mboxpalegöji mi jyodü ro dyätäji c'o ley c'o. ¹⁹ C'e pa c'ü, o tsja e Moisés, ot'ü o zopjü c'o ín mboxpalegöji o xipjiji texe c'o o ley Mzhocjimi. Nuc'ua cjanu o ma tjé'e c'ua c'o o cji c'o ts'itrangëlo 'ñe c'o o cji c'o ts'ichivo, c'o ya vi chjanba o ndeje. Cjanu o jün 'na pjin'ño c'ü mi böch'ü o mbaxidyo. Nuc'ua co c'e pjin'ño c'ü, ngue c'ü vi xis'i o cji'i c'e libro c'ü mi t'opjü c'o ley. Cja xo nu

xis'i c'ua cji'i texe c'o nte. ²⁰ Nuc'ua e Moisés cjanu o zopjü c'o nte o xipjiji: "Yo cji yo ró xixc'iji 'ñe yo ró xis'i ne libro, ngue yo rgui unnc'oji ngüenda c'ü ni jyodü rí dyätqueji ne testamento nu cja dya'c'üji Mzhocjimi, ni jyodü rí dyätqueji dya yo ley yo cja mandatsc'ejji", eñe e Moisés. ²¹ Je xo va ciatjonu xo xis'i o cji'i c'e ngüxipjadü, 'ñe texe c'o traste 'ñe c'o pje nde mi jyodü cja o bëpji c'o mböcjimi. ²² Xo t'opjü cja c'o ley, casi texe 'ma cjo c'o mi pëga c'o ma s'o, mi jyodü ro ndintspiji co cji'i. 'Ma cjo c'o mi cja c'o ma s'o, mi jyodü ro mbö't'üji animale ro xis'iji c'o o cji c'o, ngue c'ua ro perdonaoji o nzhubü c'e nte c'ü.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³ Xo mi jyodü ro xis'iji o cji o animale cja c'e ngüxipjadü ngue c'ua ro ndintspiji c'ü, 'ñe c'o pje nde mi cupaji nu. Pero para ro ndintscöji ín mün'c'öji ngue c'ua ro sö ro chézhgöji a jmi Mzhocjimi c'ü bübü a jens'e, dya mi muvi c'o o cji o animale. C'ü vi t'ät'ä c'e ngüxipjadü c'ü, ngue c'ü rví unü ngüenda c'o nte ja ga cja a jens'e nu ja bübü Mzhocjimi. ²⁴ Nu ja cjogü dya e Cristo, dya ngue c'e ngüxipjadü c'ü vi dyät'ä co a dyë c'o nte. Nu ja cjogü, je ngueje a jens'e nu ja va ötü dya Mzhocjimi por nutscöji. ²⁵ C'o ndamböcjimi tsjé'ma mi cjogüji nu ja me ma sjü. Je mi tjedyiji nu c'o

cji c'o dya mi ngue o cjitsjéji anguezzeji. Pero dya ga cjanu va tsja e Cristo. Na ngue 'natjo vez c'ü o 'ñe ndü. ²⁶ Ma ro ë na puncjü vez, ya na puncjü vez rví mbö't'üji c'ü, ndeze 'ma o mbürü o ngärä yo nte. Pero dya je ga cjanu. Na ngueje yo cjë yo ya ni ma ra nguins'i nu xoñijömü, 'natjo vez o ejë anguezze. O ë ro 'ñe unü c'ü o vida ro mbö't'üji, ngue c'ua ro ndintscöji ín mün'c'öji c'o na s'o. ²⁷ Nutscöji rí nteji, o ch'acöji c'ü 'natjo vez rá tügöji. Y nuc'ua, cja rrü jñüncüji c'ua ngüenda Mizzocjimi. ²⁸ Je xo va ciatjonu e Cristo. 'Natjo vez va 'ñe ndü'ü ngue c'ua va ngö'tp'ü o nzhubü na puncjü o nte. Anguezze ra ejë na yeje. C'ü rguí 'ñeje, dya ngue c'ü ra ë ndü na yeje c'ü rguí ngötcöji c'o na s'o, jiyö. Ngue c'ü ra 'ñe zidiy c'o te'be c'ü, ra mimiji co Mizzocjimi a jens'e.

10

¹ C'o ley c'o vi ch'unü c'o ín mboxpalegöji, ngue c'ü rví unüji ngüenda c'ü ro ejë 'naja c'ü ro ndintspiji o mü'büji. C'o ley, dya ndintspiji o mü'büji c'o. Zö tsjé'ma mi pö't'üji o animale c'o mi päsp'äji Mizzocjimi, pero sido mi tüji o nzhubüji. ² Nu c'ü mi mbäsp'äji o animale, 'ma ro sö ro ndintspiji o mü'büji, dya cja xe ro mbäsp'äji 'ma. Na ngue ya rví 'nintspiji na jo; dya cja xe ri söji cjo ri tüji c'o na s'o 'ma. ³ Pero dya je ma cjanu. Na ngueje tsjé'ma tsjé'ma mi päsp'äji

c'o animale Mizzocjimi, nguec'ua c'o nte'e tsjé'ma tsjé'ma mi mbeñjei c'ü xe mi tüji c'o na s'o. ⁴ Na ngueje c'o o cji c'o ts'itragölo 'ñe c'o o cji c'o ts'ichivo, dya sö ra ndintscöji ín mün'c'öji c'o na s'o.

⁵ Nguec'ua 'ma o ejë e Cristo cja ne xoñijömü, o mama a cjava anguezze va xipji Mizzocjimi c'ü nu Tata: Yo nte pä'sc'äji o animale y pje c'o nde da'c'ej. Pero dya nda in negue a cjanu.

Nguec'ua rí dyacö 'na cuerpo rá cjagö texe c'ua ja nzi gui ñegue.

⁶ C'ü ni mbä'sc'äji o animale, 'ñe c'o pje c'o nde ni dya'c'ej, dya nda in negue a cjanu.

⁷ Nguec'ua ró mangö: "Nu'tsc'e Mizzocjimi, rí ne rá cjagö c'ua ja nzi gui ñegue.

Rí ne rá cjagö c'ua ja nzi ga t'opjü c'o in leygue cja c'e libro c'ü 'mans'a. Rí ne rá cjagö c'ua ja nzi ga t'opjü rá cjagö", eñe e Cristo.

⁸ Tsjijñiji c'o o mama e Cristo. Ot'ü o mama c'ü dya nda go ne Mizzocjimi c'ü mi mbäsp'äji o animale, ni ri ngue c'ü mi tjü'tp'üji c'o, ni xo ri ngue c'ü pje c'o mi unüji anguezze para ro perdonaoji o nzhubü c'o nte. Maco c'o ley, je t'opjü c'ü je ga cjanu rvá tsja c'o mböcjimi. ⁹ Nuc'ua e Cristo cjanu o mama: "Nu'tsc'e Mizzocjimi, rí ne rá cjagö c'ua ja nzi gui

ñegue", eñe. Nguec'ua dya cja ni muvi c'ü ni mbäsp'äji animale Mzhocjimi, o c'ü pje c'o nde unüji para ra perdonaozgöji ín nzhunc'öji. C'ü ni muvi dya, ngue c'ü o 'ñe ndü e Cristo c'ua ja nzi va ne Mzhocjimi. ¹⁰ E Cristo 'natjo vez va 'ñe ndü'ü, na ngue je ga cjanu va ne Mzhocjimi. Nguec'ua ya na jozögöji dya a jmi angueze.

¹¹⁻¹² Yo mböcjimi pama pama pö't'üji o animale, cja rrü mbäsp'äji c'ua Mzhocjimi. Maco c'o o cji o animale, dya sö ra ndintspi o mü'bü yo nte c'o o pecadoji. Pero e Cristo 'natjo vez va 'ñe ndü va ngötcöji ín nzhunc'öji c'ü, nguec'ua dya cja rí tögöji c'o. Yo mböcjimi, dya söyaji, sido pö't'üji o animale. Pero e Cristo, ya mimi dya a jens'e cja o jodyë Mzhocjimi, ya söya. Na ngue ya nguarü c'e bëpji c'ü o 'ñe tsja, 'natjo vez o 'ñe ndü por nutscöji. ¹³ Nudya, je mimi e Cristo a jens'e; te'be hasta 'ma ra ndöpüji c'o nu'u na ü. ¹⁴ Na ngue c'ü 'natjo vez va ndü e Cristo, ya ndintsquiji ín mü'n'c'öji nutscöji o ntezgöji dya. Nguec'ua, dya cja rí tüji dya c'o na s'o. ¹⁵ Je xo ga cjatjonu ga xitsköji o Espíritu Mzhocjimi:

¹⁶ C'e testamento c'ü rá unügö yo nte 'ma ra zädä c'o pa c'o, je rgá cjava c'ü.

Rá cjapcö ín jñagö ra zi'ch'i na jo cja o mü'büji 'ñe cja o pjeñeji, ngue c'ua ra mbärä ra tsjaji c'ua

ja nzi rgá negö, eñe Mzhocjimi.

¹⁷ Xo mama a cjava:

Yo nte, dya ätcäji ín leygö, me tuns'ü o nzhubüji. Pero rá perdonaozgöji, dya cja xe rá mbeñe c'o na s'o c'o cjaji, eñe.

¹⁸ 'Ma ya perdonaozgöji Mzhocjimi c'o na s'o, ixi pärägueji c'ü dya cja xe ni jyodü cjó pje xe ra unü Mzhocjimi ngue c'ua ra perdonaozgöji c'o.

Debemos acercarnos a Dios

¹⁹ Nguec'ua mi cjuarmats'ügöji, ra sö rá chëzhgöji dya a jmi Mzhocjimi c'ü bübü nu ja me na sjü'ü; dya cja ni jyodü rá sügöji. Na ngueje e Jesucristo o pjödü o cji va ndü. ²⁰ Nu cja c'e ngüxipjadü nu ja mi pëpji c'o mböcjimi mi jinguã, mi 'nüns'ü 'na bitu ngue c'ua dya sö ro cjogüji nu ja me ma sjü'ü. Pero nutscöji sö rá chëzhgöji dya a jmi Mzhocjimi c'ü bübü nu ja me na sjü a jens'e. Sö rá chëzhgöji, na ngue o ndü e Jesucristo, cjanu o te o bübüütjo na yeje. ²¹ Nguetsjë angueze ín ndamböcjimigöji dya c'ü, nutscöji o t'izgöji dya Mzhocjimi. ²² C'ua ja nzi va tsja e Moisés o xis'i c'o mböcjimi o cji c'o animale ngue c'ua ro 'nintspi c'o, je xo ga cjazgöji dya nu, Mzhocjimi ya ndintscöji ín mü'n'c'öji dya. Yc'ua ja nzi ma xaja c'o mböcjimi ngue c'ua ro chjintsitsjëji o cuerpoji, je

xo ga cjakzöji dya nu, ró jígöji rvá jizhgöji c'ü ya 'nintscöji dya ín mün'c'öji. Nguec'ua ni jyodü rá chézhgöji dya a jmi Mízhocjimi co texe ín mün'c'öji, y rá junt'ü ín mün'c'öji c'ü ra recibidozüji dya c'ü. ²³ Ni jyodü sido rá junt'ü ín mü'büji a cjanu; dya rá yembeñjeji. Y rá xipjiji yo nte. Na ngue Mízhocjimi cumple c'ü mama. ²⁴ Xo ni jyodü rá pötü rga zopjüji yo mi cjuarmaji, ngue c'ua rá s'iayaji yo nín minteji y rá pjösc'öji yo. ²⁵ Cárä o cjuarma c'o dya cja jmürüji co c'o nu cjuarmatsjëji. Dya ni jyodü a cjanu. Ni jyodü rá jmürügöji y rá pötü rga zopjüji. Ni jyodü na puncjü rá cjaji a cjanu, na ngueje rí pärägöji ya va chézhí c'e pa 'ma ra éjëna yeje e Jesucristo.

²⁶ Nutscöji rí pärägöji c'ü na cjuana ja ga cja e Cristo. Nguec'ua nu 'ma ixtá mbeñe rá cjaji c'o na s'o, dya sö xe ra perdonaozgöji c'o. Na ngueje ya ndü e Cristo por nutscöji, dya cja sö xe ra ndü na yeje. ²⁷ C'ü ra sö rá te'beji 'ma, nguextjo c'ü ra tsjacöji Mízhocjimi me rá sufregöji na puncjü. Na ngueje texe c'o üji e Cristo, Mízhocjimi me ra ünbü c'o, ra tsjapü ra ma sufregöji cja sivi. ²⁸ Mi jinguä mi cárä c'o o tsjapü dya ni muvi c'o o ley Mízhocjimi c'o vi dyopjü e Moisés, o tsjaji na s'o. Pero 'ma mi bübü yeje o jñi'i testigo c'o ro mama pje vi tsja c'o nte c'o, ro mbö't'üji 'ma c'o vi

tsja na s'o, dya ro perdonaoji. ²⁹ E Jesús o pjödü o cji va ndü'ü. Nguec'ua Mízhocjimi sö ra dyacöji dya c'o na jo c'o vi mama, y nguec'ua sö ra ndintscöji dya c'o na s'o. Y o Espíritu jítscöji ja ga s'iayazgöji Mízhocjimi. Nguec'ua 'ma cjó c'o mbeñe ra tsja c'o na s'o, nu'ma, jünpü 'ma o jña e Jesús c'ü nu T'i Mízhocjimi cja rrü yönbü c'ua, y cjapü dya ni muvi c'ü vi ndü c'ü, y cja c'o na s'o chjéntjui c'ü ro zadü o Espíritu Mízhocjimi. Nguec'ua c'e nte c'ü, merecido c'ü xenda ra sufre na puncjü, que na ngueje c'o dya dyätä c'o ley mi jinguä. ³⁰ Na ngueje rí pärägöji ja ga cja Mízhocjimi c'ü o mama a cjava: "Nguetscö rá cjapü ra sufre c'o cja na s'o, rá nzhopcöji c'o na s'o c'o vi tsjacöji", eñe. Je xo t'opjü a cjava o jña Mízhocjimi: "Mízhocjimi ra jñünpü ngüenda c'o o t'i", eñe. ³¹ Me na sjü 'ma cjó c'o ra tsja c'o na s'o. Na ngue Mízhocjimi ra tsjapü ra sufre na puncjü.

³² Nu'tsc'ejí rí mbeñegueji na jo c'o pa 'ma cja vi pärägueji ja ga cja e Cristo. O tsja'c'üji yo nte i sufregueji na puncjü pero i sëchqueji, dya i jyézgueji e Jesucristo. ³³ Bübü 'ma me go tsja'c'üji burla va zanc'üji yo nte, y va tsja'c'ejí c'o na s'o. Xo bübü 'ma i dyocjeji c'o cjuarma c'o je xo ga cjetjonu va tsjapüji, i juentsqueji c'o. ³⁴ I juentsqueji c'o cjuarma c'o

mi sufre a pjörü, i pjösc'eki c'o. Y 'ma o tsja c'o nte o jñünnec'eki c'o mi pë'sc'eki, me i mäcjeji vi pësp'iji paciencia c'o. Na ngueje in pärägueji je bë'sc'eki a jens'e c'o xenda na jo'o c'o dya ra chjorü.

³⁵ Nguec'ua, dya rí jyéziji e Cristo; sido rí jñunt'ü in mü'büji c'ü ra salvats'üji c'ü, dya rí süji. Na ngueje 'ma rí sidoji, ra dya'c'eki 'ma Mzhocjimi c'o me na jo.
³⁶ Ni jyodü rí tsjagueji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi; ni jyodü rí sëchqueji ngue c'ua ra dya'c'eki c'ü ya mama. ³⁷ Na ngueje je t'opjü a cjava o jña Mzhocjimi:

Ya ngue ra ejë na yeje nu c'ü in te'beji; dya ra mezhe c'ü.

³⁸ 'Ma cjó c'o enh'e o mü'bü c'ü, ya jogü cja ín jmigö 'ma c'o. Y'ma ra sido ra creoji, rá unüji ra ma mimiji co nuzgö.

Pero 'ma cjó c'o ra zü'ü y ra chjench'eki, 'ma dya cja ra 'ñeameji, nu'ma, dya cja rá mäpägö 'ma c'o, eñe Mzhocjimi.

³⁹ C'o sü a cjanu, ra ndüji, dya ra salvaji. Nutscöji, dya rá süji. Rí enh'e ín mün'c'öji Mzhocjimi nguec'ua ra dyacöji c'ü dya rá tüji, rá bünc'öji.

11

Lafe

¹ Nu 'ma rí enh'e ín mü'bügöji Mzhocjimi, rí pärägöji 'ma c'ü ra zädä c'o ya mama angueze. Y rí te'beji c'o, zö dya rí jandaji cjo ra

zädä. ² Bübü c'o mi cära mi jinguä c'o me näntji cja o jña Mzhocjimi c'ü mi cjaji na jo. Me näntji a cjanu na ngue mi enh'e o mü'büji Mzhocjimi, mi päräji c'ü ro tsja c'ua ja nzi va mama.

³ Mi jinguä mi ojtjo yo bübü dya; mi nguextjo Mzhocjimi. Nuc'ua o mama Mzhocjimi c'ü ro bübü ne jens'e 'ñe ne xoñijömü, o bübü c'ua. Nguec'ua rí enh'e ín mün'c'öji Mzhocjimi, rí päräji ra zädä c'ua ja nzi ga mama angueze.

⁴ Mi jinguä, e Abel o mbö't'ü o animale c'o o mbäsp'ä Mzhocjimi. Xo 'netjo e Caín, xo mbäsp'ä Mzhocjimi c'o vi mbedye cja o juajma. Pero c'o o mbäsp'ä e Abel, xenda ma jo a jmi Mzhocjimi c'o, na ngueje e Abel mi enh'e o mü'bü Mzhocjimi. Rí pärägöji c'ü ma jo e Abel a jmi Mzhocjimi, na ngueje Mzhocjimi o mäpä c'o o unü e Abel. Nguec'ua zö ya ndü e Abel, pero chjéntjui c'ü xe ri ñatjo c'ü, na ngueje sö rá unnc'öji ngüenda cja o jña Mzhocjimi ja va 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi c'ü.

⁵ E Enoc mi enh'e o mü'bü Mzhocjimi. Nguec'ua o s'idyi a jens'e, dya go ndü c'ü. Dya cja xe go mimi va cja ne xoñijömü, na ngueje Mzhocjimi ya vi zidyi a jens'e. Je t'opjü cja o jña Mzhocjimi c'ü mi cja Mzhocjimi mi mäpä e Enoc 'ma dya be mi sidyi a jens'e. ⁶ 'Na nte, 'ma dya ra 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi,

nu'ma, dya sö Mizhocjimi ra mäpä 'ma c'e nte. Na ngueje 'ma cjó c'o ne ra chëzhi a jmi Mizhocjimi, ni jyodü ra jñunt'ü o mü'bü c'ü bübüütjo Mizhocjimi. Xo ni jyodü ra jñunt'ü o mü'bü, 'ma ra jyodü Mizhocjimi co texe o mü'bü, Mizhocjimi ra unü c'ü rguí mbärä ja ga cja angueze, y ra recibido c'ü.

⁷ E Noé, xo 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi. Mizhocjimi o zopjü e Noé o xipji c'ü ro pejñe 'na tradyebe ro chjotü texe c'o nte. Zö nunca mi jandaji a cjanu c'o pa c'o, pero e Noé o creo c'ü vi mama Mizhocjimi. O züpü c'ua c'o jña c'o, go dyät'ä c'ua 'na barco. Nguec'ua dya ndü e Noé cja c'e tradyebe, ni ri ngue c'ü nu su, ni xo ri ngue c'o o t'i, ni xo ri ngue c'o o cjö. E Noé o jñunt'ü o mü'bü c'ü ro 'ñeje 'na tradyebe c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. Nguec'ua va mama Mizhocjimi c'ü ya ma jo e Noé cja o jmi. Pero c'o nte, dya tsjapüji ngüenda c'ü vi mama Mizhocjimi. Nguec'ua jñetse ma s'o c'o nte c'o.

⁸ E Abraham, Mizhocjimi o xipji ro mbedye cja c'ü o jñiñi, ro ma cja c'ü 'na jñiñi c'ü ro tsjapü o cjaja. E Abraham o 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi c'ü. Nguec'ua ixco dyätä Mizhocjimi go mbedye go ma c'ua, zö dya mi pärä ja je ro zät'ä. ⁹ Nu cja c'e jñiñi c'ü vi mama Mizhocjimi ro unü e Abraham, e Abraham mi nzhontjo mi nzhontjo nu. Na ngue dya be mi

ngue o cjaja c'e jñiñi c'ü. Mi bübüütjo e Abraham cja 'na ngüxipjadü c'ü mi tä's'ätjoji. E Abraham mi nzhontji e Isaac c'ü nu t'i, 'ñe e Jacob c'ü nu bëche c'o xo vi xipji Mizhocjimi ro tsjapü o cjajavi c'e jñiñi c'ü. Zö mi nzhontjo e Abraham, pero mi sido mi ejme Mizhocjimi. ¹⁰ Mi te'be ro ma mimi cja c'e jñiñi a jens'e c'ü nunca ra chjorü, c'ü nguetsjë Mizhocjimi o dyät'ä ja c'o nzi va ne.

¹¹ E Sara c'ü nu su e Abraham, dya mi muxt'i c'ü. Ya xo vi cjogü o cjë'ë 'ma ro muxt'i. Pero o 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi, mi pärä c'ü ro mus'ü 'na ts'it'i c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. Nguec'ua Mizhocjimi o unü e Sara ro nduns'ü c'e ts'it'i c'ü o mus'ü. ¹² Nguec'ua e Abraham, zö ya me mi pale cjó xe ro mama c'ü xe ro sö ro 'ñeje t'i c'ü, pero go tsäjä na puncjü o mboxbëche c'ü. Yo seje a jens'e, 'ñe c'o 'ñõxõmü c'o järä a ñünü cja yo ndare 'ñe cja yo mar, dya cjó sö ra mbezhe c'o. Je xo ga cjetjonu yo o mboxbëche e Abraham, me na puncjü yo.

¹³ E Abraham o ndü c'ü, y dya go ch'unü va texe c'o vi xipji Mizhocjimi c'ü. Je xo va cjetjonu e Isaac 'ñe e Jacob. Pero mi sido mi junt'ü o mü'büji c'ü ro unü Mizhocjimi anguezeji c'ua ja nzi va mama; mi sido mi creoji hasta 'ma mü o ndüji. Mi päräji, zö ro mezhe pero ro zädä c'o vi mama Mizhocjimi. Nguec'ua ma

mäji. Y mi mama anguezeji mi xipjiji a cjava c'o 'ñaja nte: "Nutscöjme, rí nzhontcjöjme cja ne xoñijõmü", mi eñeji. ¹⁴ C'ü vi mamaji a cjanu, ixi 'ñetsetjo c'ü mi jodüji c'ü 'na jñiñi. ¹⁵ C'e jñiñi c'ü mi jodü e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob, dya mi ngue c'e jñiñi nu ja ot'ü mi bübü e Abraham. 'Ma ri ngueje c'ü, ro sö ro nzhogüji 'ma; dya pje ro ts'a's'üji. ¹⁶ Pero me mi ne o mü'büji 'na jñiñi c'ü me xe na jo'o, c'ü ngue a jens'e. Nguec'ua, dya tseje Mzhocjimi ga mama: "Ngue o Mzhocjimizgö yo", eñe. Ixi jñetsetjo c'ü dya tse c'ü. Na ngueje ya dyät'ä 'na jñiñi nu ja ra ma ngärä anguezeji.

¹⁷⁻¹⁸ Mzhocjimi ya vi xipji a cjava e Abraham: "Je ngue in ch'igue e Isaac c'ü ra tsja tata cja in mboxxbëchegue", eñe Mzhocjimi. 'Na nu pa'a Mzhocjimi o tsjapü 'na prueba e Abraham; o xipji c'ü ro tsja e Abraham ro unü e Isaac c'ua ja nzi ma mbäsp'äji o animale Mzhocjimi. Zö e Isaac mi ngue c'ü 'natjo nu t'i e Abraham, pero e Abraham ya mi ngue ro mbö'tü e Isaac ro unü Mzhocjimi. Na ngue mi junt'ü o mü'bü c'ü je ri ngue e Isaac c'ü ro tsja tata cja nu mboxxbëche e Abraham, c'ua ja nzi va mama Mzhocjimi. ¹⁹ E Abraham mi pärä, zö ro mbö'tü e Isaac pero Mzhocjimi mi pë's'i poder, mi sö ro tsjapü ro te e Isaac ro bübüjtjo na yeje. Nguec'ua Mzhocjimi

o ts'a's'ü c'ua e Abraham, dya jyëzi ro mbö'tü e Isaac. Nguec'ua e Abraham xe go sitjo c'ü nu t'i, chjëntjui c'ü ya rví ndü. Na ngueje ya mi ngue ro mbö'tü.

²⁰ E Isaac xo 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi. Nguec'ua va tsja e Isaac va dyötpü c'ua Mzhocjimi c'o nu t'i c'o mi ngue e Jacob 'ñe e Esaú. Y o xipjivi ja rvá intsjimi Mzhocjimi anguezevi 'ñe c'o nu mboxxbëchevi c'o cjë c'o cja ro ejë. ²¹ E Jacob xo 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi. Nguec'ua 'ma ya ma tü'ü c'ü, o dänä c'ü o ch'äjä va dyötpü Mzhocjimi nza yeje c'o o bëche c'o mi ngue o t'i e José. ²² E José xo 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi, mi pärä c'ü ro tsja Mzhocjimi c'ua ja nzi va mama. Nguec'ua 'ma ya ma tü'ü c'ü, o mama ja rvá tsja c'o o mboxxbëche e Jacob c'o mi xiji Israelita. O mama c'ü ro ngäräji a Egipto pero ro mbedyeji nu, 'ma ro zädä c'o pa. Y xo xipji c'o o dyoji ro ndunbüji c'ü o cuerpo angueze 'ma ro mbedyeji.

²³ O mezhe c'ua, c'ü mi rey a Egipto o manda ro pant'aji cja ndare texe c'o ts'it'i cja c'o Israelita 'ma cja mi jmus'ütjoji. 'Ma o jmus'ü e Moisés, c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana o jñandavi c'ü me ma zö c'e ts'ilélë, xa'ma pje c'o ro mbëzhi c'ü. Anguezevi o 'ñench'e o mü'büvi Mzhocjimi. Nguec'ua va pönüvi jñi zana c'e ts'ilélë c'ü mi ngue e Moisés. Dya go züpüvi o jña

c'e rey. ²⁴ Nuc'ua c'ü nu xunt'i c'e rey a Egipto, 'ma o chöt'ü c'e ts'ilélë c'ü mi ngue e Moisés, o tsjapü o t'i c'ua c'ü. Pero 'ma mü o nocü e Moisés o 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi c'ü. Nguec'ua 'ma ya vi bëzo anguezze, dya cja ne xe ro nädäji anguezze mi ngue o t'i c'ü nu xunt'i c'e rey. ²⁵ Ro sö e Moisés xe ro tsja bëche cja c'e rey, ngue c'ua xe ro mäjä e Moisés rvá züji, ro tsja c'o nte. Pero o unü ngüenda c'ü dya rvá jo a cjanu, 'ñe c'ü dya ro mezhe rvá mäjä. Na ngue c'ü rví mäjä a cjanu, je ri tsjatjo va cja ne xoñijomü. C'ü o tsja, o mbeñe c'ü xenda rvá jo ro dyojo c'o nu menzumüji a Israel c'o vi juajnü Mzhocjimi, y ro sufre co anguezzeji. ²⁶ O nguijñi anguezze, zö ro zadüji anguezze pero xenda rví muvi c'ü ro dyätä e Cristo rvá mbedye a Egipto, que na ngueje c'ü ro nguejme ro tsjapü o cjaja texe c'o mi pë's'iji cja trabodega nu. Na ngueje e Moisés mi te'be c'o xenda na jo c'o ro unü Mzhocjimi. ²⁷ C'ü vi mbedye e Moisés a Egipto, dya ngue c'ü mi sü c'ü pje ro tsjapü c'e rey; ngue c'ü mi junt'ü o mü'bü ro zädä 'ma ro sö ro pjongü libre c'o nu menzumütsjëji. Mi creo c'o vi mama Mzhocjimi, nza cja 'ma ixto ñavi ro jñandba o jmi; maco dya cjó janda Mzhocjimi.

²⁸ Na ngue c'ü mi enh'e o mü'bü Mzhocjimi, o mbürü e Moisés o pjongü c'e

mbaxua c'ü ni chjü Pascua, o xipji c'o nu menzumüji a Israel ro xis'iji o cji cja ngoxtji c'o o ngumüji, ngue c'ua 'ma ro ëjë c'ü o anxe Mzhocjimi, dya ro mbö'tp'üji 'ma c'o nu ndats'it'iji. ²⁹ E Moisés 'ñe c'o nu menzumüji a Israel o 'ñench'e o mü'büji Mzhocjimi, o jñunt'ü o mü'büji c'ü ro mbös'ü Mzhocjimi anguezzeji ja rvá mbes'oji cja c'e trazapjü c'ü jüsp'üji Mar Rojo. Nguec'ua va mbes'oji c'ua, nza cja 'ma ri nguetjo cja jömü c'ü na dyodü. Pero c'o mi menzumü a Egipto, 'ma mi cja ro mbes'oji, go nzhogü c'o ndeje c'o vi xögü, go chjorüji c'ua texeji nu.

³⁰ C'o Israelita o 'ñench'e o mü'büji Mzhocjimi. Nguec'ua pama mi xinchp'itjoji cja c'e jñiñi a Jericó. Nguec'ua 'ma ya vi cjogü siete pa, go nügü c'ua c'o trandüngumü c'o mi c'ot'ü c'e jñiñi. ³¹ 'Ma dya be mi xinchp'iji cja c'e jñiñi, o xipjiji ye bëzo c'o mi Israelita o ëjui, o 'ñe zo'büvi nu. Cja c'e jñiñi, mi bëbü 'na ndixü c'ü nde ma dyonpütjo o bëzo. Nuc'ü, mi chjü'ü Rahab c'ü. Pero c'e ndixü go 'ñench'e o mü'bü Mzhocjimi, nguec'ua va mbös'ü c'o vi 'ñe zo'bü. O tsjocüvi a mbo cja o ngumü, ngue c'ua dya ro zürüji c'o. Nguec'ua 'ma o nügü c'o ndüngumü c'o mi c'ot'ü c'e jñiñi, c'o tropa c'o mi Israelita, dya go mbö't'üji c'e ndixü. Pero c'o nu menzumüji a Jericó, dya go züji Mzhocjimi. Nguec'ua

va mbö't'üji c'o.

³² ¿Pje xe rá xi'tsc'öji? Dya rá sürü rá xi'tsc'öji dya, texe c'ua ja va tsja e Gedeón, 'ñe e Barac, 'ñe e Sansón, 'ñe e Jefté, 'ñe e David, 'ñe e Samuel, 'ñe c'o profeta. ³³ Anguezeji mi enh'e o mü'büji Mizzhocjimi, nguec'ua mi bübü anguezeji c'o o ndöpü o rey. Xo mi bübü c'o o mbëzhi juesti c'o na jo va zopjü c'o nu menzumüji. Xo mi bübü c'o o zädä c'ü vi xipji Mizzhocjimi. Xo mi bübü anguezeji c'ü o pant'aji a nde cja o león, pero Mizzhocjimi o ngo'tp'ü a ne c'o león. Na ngueje mi enh'e o mü'bü Mizzhocjimi c'e nte c'ü. ³⁴ Mi bübü c'o o mboch'üji cja trasivi c'ü me mi yorü, pero Mizzhocjimi o tsja c'ü dya pje tsjapüji c'e trasivi. Na ngueje anguezeji xo mi enh'e o mü'büji Mizzhocjimi. Mi bübü c'o ro bö't'ü co tjëdyi. Pero dya pje xo tsjapüji c'o, na ngueje anguezeji xo mi enh'e o mü'büji Mizzhocjimi. Mi bübü c'o mi sū o mü'bü. Pero Mizzhocjimi go tsjapu ro zëzhiji, na ngueje mi enh'e o mü'büji Mizzhocjimi. Nguec'ua va chüji na jo c'o o tropa c'o nte c'o dya mi ma't'ü Mizzhocjimi, va ndöpüji c'o. ³⁵ Mi bübü ndixü c'o vi ndü c'o mi cära o ngumü, pero o tetjo c'o, o bübütjoji na yeje.

Mi bübü c'o o mbäräji hasta 'ma cja mü o ndüji. 'Ma ro mama anguezeji c'ü dya cja ro ma't'üji Mizzhocjimi, ro 'ñemeji 'ma libre, dya pje ro tsjapüji 'ma c'o. Pero anguezeji, dya mamaji a cjanu c'ü ro

jyëziji Mizzhocjimi. Na ngue mi te'beji c'ü xenda na jo; mi te'beji c'e pa 'ma ra tetjoji ra mimiji co Mizzhocjimi. ³⁶ Mi bübü c'o me go mbätäji va nda's'üji co chirrio, na ngueje mi enh'eji o mü'bü Mizzhocjimi. Mi bübü c'o mi sufre a pjörü, y xo mi tjün't'üji co cadena. ³⁷ Mi bübü c'o o pjat'üji o ndojo va mbö't'üji. Mi bübü c'o o dyocüji a nde co serrote. Mi bübü c'o o xipjiji c'ü na jo ro mamaji c'ü dya cja ro ma't'üji Mizzhocjimi; 'ma jiyö, ro tsjapüji ro sufreji 'ma na puncjü. Mi bübü c'o o mbö't'üji co tjëdyi. Mi bübü c'o o c'ueñe cja o ngumüji o möji na jë. Nguec'ua mi bëzhi c'o mi jyodüji, nguec'ua ya nguextjo o xipjadü o ndënhjürü c'ü mi je'eji, 'ñe o xipjadü o chivo. Mi sufreji na puncjü, y mi cjapüji na s'o c'o. ³⁸ C'o nte c'o dya mi creo Mizzhocjimi mi mamaji c'ü ma s'o c'o mi ma't'ü Mizzhocjimi; mi mamaji c'ü dya mi jyodü c'o mi ma't'ü Mizzhocjimi xe ro mimiji cja c'o o jñiñiji. Maco mi nguetsjë c'o mi mama a cjanu, c'o ma s'o. C'o mi ejme Mizzhocjimi, o c'ueñeji cja o ngumüji o möji na jë, nguec'ua mi nzhodütjoji cja majyadü, 'ñe cja t'eje. Mi tsädatjoji cja cueva. ³⁹ Texe c'o nte c'o ya ró xi'tsc'öji, me näntji c'ü na jo va tsjají, na ngue mi enh'e o mü'büji Mizzhocjimi. Pero dya ch'unüji va, nu c'o vi mama Mizzhocjimi. ⁴⁰ Na ngueje Mizzhocjimi ya vi mbeñe c'ü ro zädä c'ü xenda na jo.

Mi te'be Mzhocjimi c'ü ro cārāgöji nutscöji, ngue c'ua c'o mi cārā mi jinguā, 'ñezgöji sō rá chézhgöji a jmi anguez rí texeji.

12

Fijemos la mirada en Jesús

¹ C'o nte c'o cja ró xi'tsc'öji, zö mi sufreji pero dya jyéziji c'ü mi enh'e ə mü'büji Mzhocjimi. Xo rga cjazgöji nu, ni jyodü, dya rá jéziji c'ü rgá enh'e ín mü'büji e Jesucristo, zö xo rá sufreji. C'ü rgá nzhodüji cja ə 'ñiji Mzhocjimi chjéntjui nza cja 'na nte c'ü ri cja carrera. Nuc'ü, ra ts'o's'ü c'o bitu c'o ri je'e. 'Ma jiyö, ra ts'a's'ü c'o bitu, y ra bëzhi 'ma c'e carrera. Je xo ga cjazgöji nu. Ni jyodü rá jézgöji texe c'o na s'o c'o rí cjaji, 'ñe c'o pje nde c'axcöji. ² Ni jyodü rá unnc'öji ngüenda c'ü ja va tsja e Jesús, y rá te'beji ra mböxcüji anguez xo rá zézhgöji 'ma pje c'o rá sufreji. 'Ma o ndät'äji e Jesucristo cja ngronsi, me co bëchpiji ə tseje va tsjapüji burla. Pero e Jesús go ne go ndü, dya tsjapü ngüenda c'ü mi bëchpiji ə tseje. Na ngue mi pärä c'ü ro zädä 'ma me ro mäjä anguez, na ngue ya rví mböxcüji. Na ngue c'ü o ndü e Jesús, nudya, je mimi dya cja ə jodyë Mzhocjimi.

³ Mbeñoji c'ü o tsja e Jesús. Mbeñoji, ngue c'ua 'ma pje c'o ra tsja'c'ej, dya ra tögü in mün'c'ej, c'ü rgui jyézgueji Mzhocjimi. C'o nte, me go

tsjapüji o sufre e Jesús; maco mi nguetsjë anguez eji ma s'oji. Pero e Jesús go sëchi texe c'o. ⁴ C'ü ni 'ñench'e in mün'c'ej, e Cristo, ngue c'ü ni jyonnc'ügueji o chü yo nte. Pero dya cjo be bö'tütsc'ej. Nguec'ua, dya ni jyodü rí tsjají na s'o rgui xõgueji co e Cristo. ⁵ Pe ya i jyombeñej c'ü mama cja ə jña Mzhocjimi nza cja 'na tata 'ma zopjü c'o ə t'i. Je mama ga cjava c'ü: Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, 'ma ra huënhc'igue Mzhocjimi c'in Jmugue, dya rí tsjapü c'ü dya pje ni muvi c'ü ə jña c'ü.

Ni xo rí tsjijñi rgui sentiogue 'ma ra xi'tsc'e c'ü na s'o i tsja.

⁶ C'in Jmugue 'ma s'iya 'na nte, cjapü ra sufre 'ma. Yngue c'o cjapü ə t'i, c'o castigao c'ü, eñe c'e jña.

⁷ Nuñyo in sufregueji, nguet-sjë Mzhocjimi c'ü jëzi rí sufregueji yo. Nguec'ua rí xötpügueji 'ma c'ü ja rgui dyätqueji na jo anguez. Mzhocjimi cja'c'ej nza cja 'na tata cjapü c'ü nu t'i. Na ngueje texe yo bëzo, bübü 'ma ni jyodü ra castigaoji c'o ə t'iji. ⁸ Mzhocjimi jëzi ra sufre texe c'o ə t'i. Nguec'ua 'ma dya in sufreji, nu'ma, dya ngue ə t'itsc'ej 'ma c'ü. ⁹ C'o mi tatagöji cja ne xoñijömü mi castigaozüji c'o, ngue c'ua ro ätcöji c'o. Y mi sëgöji c'o. Nadya c'in Tatagöji c'ü bübü a jens'e, ɿcjo dya xo ni jyodü rá sëgöji anguez, ngue c'ua rá bübütjoji? Jä, ni

jyodü. ¹⁰ Ja nzitjo cjë c'o o castigaozüji c'o mi tataögöji. Mi castigaozüji c'ua ja nzi ma netsjéji anguezeji. Pero Mzhocjimi castigaozüji ngue c'ua ra mböxcöji, ngue c'ua rga cjazgöji angueze. ¹¹ Ixi 'märätjo, 'ma jëzi Mzhocjimi ra sufre 'na nte, dya mäjä c'e nte, nzhumü 'ma c'ü. Pero 'ma ra unü na jo ngüenda c'e nte jenga ni sufre c'ü, cja rrü dyätä c'ua Mzhocjimi, nu'ma, xenda rrä jo c'o ra tsja 'ma c'e nte, y dya cja pje xe ra mbeñe 'ma c'ü.

El peligro de rechazar la voz de Dios

¹² C'o cja carrera, bübü 'ma ya me ni tögü o ngua. Nguec'ua dya cja nda sö ra cjuan'diji. Je xo ga cjatsc'oji nu, me tögü in münc'oji. Nguec'ua rí xi'ts'iji rí zézhgueji. ¹³ Ixtí tsijñiji c'ü ngueje o 'ñiji e Cristo c'ü rí möcjeji. Ngue c'ua c'o yembeñetsc'oji, dya ra xögüji cja c'e 'ñiji c'ü na jo, y dya cja xe ra yembeñejí.

¹⁴ Me rí jyodüji ja rgui tsärägueji na jo texe yo nte. Xo rí jyodüji rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi c'o na jo. 'Ma jiyö, dya ra sö rí päräji 'ma na jo ja ga cja angueze, y dya ra sö rí ma minc'oji co angueze. ¹⁵ Rí pjötpütsjéji ngüenda. 'Ma jiyö, 'na ri bübütsc'oji 'naja c'ü ra xögü co Mzhocjimi, maco o nugüji na jo va ndäjä c'ü nu T'i. 'Ma ri bübüts'üji c'ü ri cja na s'o, zö ri 'natjo nte, pero ra jí'ts'iji 'na 'ñiji c'ü na s'o, nguec'ua ri bübüts'üji

na puncjü c'o xo ra tsja na s'o. ¹⁶ Rí pjötpüji ngüenda c'ü dya cjó ri bübütsc'oji hermano c'ü ri 'ñeje c'ü 'na ndixü, o hermana c'ü ri 'ñeje c'ü 'na bëzo. Y 'ma dya in chjüntüji, dya rí jyöt'üji o ndixü. Xo rí pjötpüji ngüenda c'ü dya cjó ri bübütsc'oji c'ü ra tsja c'ua ja nzi va tsja e Esaú, ra tsjapü dya pje ni muvi c'o me na jo c'o ne ra dyacöji Mzhocjimi. E Esaú mi ngue c'ü nu ndat'i e Isaac, nguec'ua je ngue e Esaú c'ü ro intsjimiji ro tsja Mzhocjimi. Pero c'ü rví intsjimiji c'ü, o mbö'o e Esaú por 'na mojmü o jñõnü c'ü o ch'unü ro zi. ¹⁷ In pärägueji ja vatsja c'ua e Esaú. O mezhe c'ua e Esaú mi ne c'ü ro intsjimiji c'ü. Pero Mzhocjimi dya go ne a cjanu. Me go huë'ë c'ua e Esaú, 'na xe ro sö ro intsjimiji c'ü. Pero dya cja sö.

¹⁸ Nu cja c'e t'eje nu ja o ch'unü c'o o mandamiento Mzhocjimi c'o ín mbox-palegoji, me mi yorü o trasivi nu. Me xo ma bëxomütjo ma jängömü nu. Y me ma zëzhi ma vü'ü trandajma nu. ¹⁹ Y cja c'e t'eje, xo mi zünü me na jens'e 'na trompeta nu. Cjanu ña c'ua Mzhocjimi o zopjü c'o ín mboxpaleji. Anguezeji me go züji va dyäräji c'o jña c'o, nguec'ua va dyötüji e Moisés c'ü ro xipji Mzhocjimi c'ü dya cja ro ña'a. ²⁰ Me mi süji, dya cja ne ro dyäräji. Na ngueje Mzhocjimi vi mama a cjava: "Zö ri nguextjo 'na animale ra säjä cja ne t'eje, pero rí pö'tüji c'ü. Pero dya rí

chézhiji. Rí pjat'üji co ndojo, o 'ma jiyö rí pjat'üji co lanza", eñe Mizzhocjimi. ²¹ Me mi sū'ü ma jñandaji cja c'e t'eje. Nguec'ua hasta e Moisés o mama: "Me rí mbigö rgá súgo na puncjü", eñe. Nu c'e t'eje c'ü, dya ngue c'ü in chézhgueji a jmi c'ü, iyö.

²² Nu c'ü in chézhgueji dya a jmi, ngueje Mizzhocjimi c'ü ixi bübüütjo. Nuc'ü, je bübüütjo cja c'ü 'na t'eje c'ü ni chjü Sion, cja c'e jñiñi a Jerusalén a jens'e. Je nguejnu me mäjä ga ngärä c'o o anxe Mizzhocjimi c'o me na puncjü.

²³ Je ngue nu, va juns'ü o tjü'ü texe c'o o t'i Mizzhocjimi c'o na puncjü, na ngueje je menzumüji dya nu. Nu c'ü ra jñün'c'eji ngüenda, nguetsjë Mizzhocjimi c'ü manda texe a jens'e 'ñe cja ne xoñijömü. Nu ja bübü angueze, je xo cärä nu, c'o nte c'o ya jogü cja o jmi. Nuc'o, ojtjo nada c'o na s'o a jmi Mizzhocjimi c'o. ²⁴ Xo in chézhgueji dya a jmi e Jesús. C'ua ja nzi ma tsja c'o mböcjimi ma xis'iji c'o o cji o animale ngue c'ua ro perdonaoji c'o nte, je xo ga cjatjo nu'tsc'eji. 'Ma in enh'e in mü'büji e Jesucristo, Mizzhocjimi perdonao'süji, na ngue o pjödü o cji e Jesús va ngötcüji in nzhubüji. 'Ma o tsja e Caín o mbö't'ü e Abel, mi jyodü ro nzhopcüji c'o na s'o e Caín. Pero na ngue c'ü o mbö't'üji e Jesús, Mizzhocjimi dya ra nzhocüzgöji c'o na s'o c'o rí cjaji, ra perdonaozgöji dya c'ü.

²⁵ Nguec'ua rí pjötpügueji ngüenda c'ü rí dyätäji Mizzhocjimi c'ü zocöji. Nu c'o ín mboxpaleji, 'ma o ch'unüji c'o o mandamiento Mizzhocjimi, dya go ne go dyäräji. Nguec'ua Mizzhocjimi o tsjapü o sufreji, maco nguextjo va cja ne xoñijömü c'ü vi sjipiji c'o. Pero nudya, Mizzhocjimi ya ndäjä 'naja c'ü vi 'ñeje a jens'e. Nguec'ua 'ma rá jünpügöji o jña e Jesús ja va 'ñe ndü, cja rrü yönbüji c'ü, ñja rga möcjöji 'ma, c'ü dya pje ra tsjacöji Mizzhocjimi? Nu 'ma ga cjanu, xenda rá sufregöji 'ma que na ngue c'o ín mboxpaleji. ²⁶ 'Ma o ña Mizzhocjimi c'o pa c'o, me go mbi'i c'e t'eje. Pero nudya, ya mama Mizzhocjimi pje pjëzhi c'ü cja ra tsja. O mama ga cjava c'ü: "Xe 'na vez rá cjapco ra mbi'i na zëzhi ne xoñijömü. Dya nguextjo ne xoñijömü. Xo 'ñe ne jens'e, xo rá cjapü ra mbi", eñe Mizzhocjimi. ²⁷ C'e jña c'ü vi mama Mizzhocjimi c'ü xe 'na vez ra tsjapü ra mbi ne xoñijömü, ngue c'ü rga pärägöji ra chjorütjo ne jens'e 'ñe ne xoñijömü. Na ngueje o t'ätätjo yo. Nuc'ua, c'o dya sö ra chjorü, ngue c'o ra sido ra bübü. ²⁸ Nu c'ín Jmugöji, dya ra chjorü c'ü, ni xo ra chjorü nu ja rá ma cärägöji c'ü. Nguec'ua rga unngöji na jo 'na pöjö Mizzhocjimi, y rá ma't'üji c'ua ja nzi ga ne c'ü. Ni jyodü rá súgoji rga ätcöji c'ü. ²⁹ C'ua ja nzi ga cja 'na sivi, cjapü ra sufre c'ü

ra zant'a, je xo ga ciatjonu
Mizhocjimi ra tsjapü ra sufre
c'o cja na s'o.

13

Cómo agradar a Dios

¹ Sido rí pötü rgui s'iyagueji yo nin cjuarmaji. ² Ma ra säjä cja in jñiñigueji c'o cjuarma c'o dya ngue in menzumügueji, rí recibidogueji na jo c'o; dya rí jyombeñeji. 'Na ri ngue o mbëpji Mizhocjimi c'o. Mi jinguä, mi bübü c'o mi recibido na jo c'o ma säjä. Nguec'ua bübü 'ma mi recibidoji c'o o anxe Mizhocjimi, zö dya mi päräji cjo mi ngue c'o.

³ C'o o'o a pjörü, rí mbeñegueji rí pjös'üji c'o, nza cja 'ma ri 'natjo c'ua ri cäji a pjörü. Xo rí mbeñeji rí pjösc'oji c'o cjapüji ra sufre. Na ngueje 'na xo bübü 'ma ra tsja'c'oji xo rí sufregueji.

⁴ Rí unnc'oji ngüenda c'ü dya s'o c'ü ni chjüntüvi 'na bëzo 'na ndixü. Pero c'ü ya chjüntü, ni jyodü c'ü dya cjo xe ra 'ñeje. Porque na s'o ga cjanu. Mizhocjimi ra tsjapü ra sufre texe c'o bëzo c'o ra dyojui c'ü dya ri ngue nu su, 'ñe c'o ndixü c'o ra dyojui c'ü dya ri ngue o xíra.

⁵ Dya rí mbeñegueji na puncjü o merio. Rí mäcjeji co nu c'o ya in pë'sc'oji. Na ngueje ya mama a cjava Mizhocjimi: "Nunca rá jëtsc'ö, ni xo rá xögü co nu'tsc'e", eñe. ⁶ Nguec'ua, dya rá süji pero ra sö rá mangöji:

Mizhocjimi ngue c'ü pjöxcö c'ü. Dya rá sügö cjo pje ra tsjacö, rá eñegöji.

⁷ Rí mbeñegueji nu c'o cjuarma c'o o xi'tsc'oji o jña Mizhocjimi. Rí mbeñeji na jo ja va dyätäji e Jesucristo hasta 'ma cja o ndüji. Rí mbeñeji ngue c'ua xo rí 'ñeje meji a cjanu c'ü. Na ngue angueze, dya pötü c'ü.

⁸ C'ua ja nzi ma cja c'o cjë c'o ya cjogü, je xo ga ciatjonu angueze ne pa dya, 'ñe texe c'o cjë c'o cja ra ejë, 'ñe 'ma ya rgui nguins'i ne xoñijömü. ⁹ Nguec'ua, dya rí creogueji cjo c'o ra 'ñe dyon'c'üji ra jí'tsc'oji jña c'o ri nan'ño. Dya rí creoji 'ma dya ri chjëntüji c'o jña c'o ya i dyäräji. Nutscöji ni jyodü rá unüji na jo ngüenda c'ua ja ga s'iyazgöji Mizhocjimi, ngue c'ua rá nzhodüji na jo cja o 'ñiji. Dya ni jyodü me rá xöcüji pje ma jñönü c'o rá sigöji, o c'o dya rá sigöji. Cära c'o me xöcü a cjanu, pero dya pjös'üji ja rgá mbäräji na jo Mizhocjimi.

¹⁰ Nutscöji, ngue e Cristo c'ü o bö'tü para o ndintscöji in mün'c'öji c'o na s'o. C'o animale c'o tsjë'ma mi pö'tüji ngue c'ua ro perdonaoji c'o o nzhübü c'o nte, mi ngue c'ü rví unü ngüenda c'o nte c'ü ro e'naja c'ü ro 'ñe pätpäji rvá ndü. Nu c'o animale c'o tsjë'ma mi bö'tü, dya sö ro zi c'o mböcjimi. ¹¹ C'ü mi cjadi, nu c'ü mi mero ndamböcjimi mi cjogü a mbo nu ja me ma sjü'ü, mi tjëdyi

c'o o cji c'o animale c'o vi bö'tü. Cja ma xis'i c'o cji nu, ngue c'ua ro perdonaoji c'o o nzhubütsjë, 'ñe c'o o nzhubü c'o nte. Nuc'ua cja ma ndunüji c'o animale a tji'i cja c'o ndüngumü. Cja ma yepe ra ndüt'üji texe c'o o ts'ingue c'o. ¹² Je xo va ciatjonu e Jesús, je ngue a tji'i cja c'e ndajñiñi a Jerusalén nu ja o pjongüji angueze ro ma sufre. Je ngue nu o ma pjödü o cji'i va ndü nu, para o ndintsquiji ín mün'c'öji c'o na s'o, nutscöji rí nteji. ¹³ Nguec'ua nutscöji na jo rá jyombeñei c'o tjürü c'o mi cjadi 'ma ot'ü, y rá chézhgöji a jmi e Jesús. Yo nte ra zangöji c'ua ja nzi va zadüji e Jesús o bëchpiji o tseje. Pero ni jyodü rá jyombeñei a cjanu c'o tjürü c'o. ¹⁴ Na ngueje ne xoñijömü, dya ngue ín s'öyagöji va; ra chjorütjo nu. Rí te'beji c'e s'öya nu ja rá ma mimiji. ¹⁵ Na ngue c'ü o tsja e Jesucristo, dya cja ni jyodü rá unngöji dya o animale Mzhocjimi. C'o rá unngöji dya, pama rá unüji 'na pöjö; rá unüji c'o jña c'o ra mbedye ín tegöji. ¹⁶ Dya rí jyombeñei rí pötü rgui pjös'üji, 'ñe rí unüji c'o pje ni jyodü. Nujyo, ngue yo me rguí mäjä Mzhocjimi yo.

¹⁷ Rí dyätqueji yo in xo'ñigueji yo xi'ts'iji o jña Mzhocjimi, zö nan'ño gui tsijñiji. Na ngueje ngue anguezeji c'o me pëpjí ga mbö'c'ejí. Mzhocjimi ra jñünpü ngüenda anguezeji ja

ga cja vi minc'eji. Rí dyätqueji anguezeji, ngue c'ua ra sö ra mäji rgá mbö'c'ejí. 'Ma jiyö, 'ma dya rí dyätqueji anguezeji, 'na me ra sufre cja o mü'büji. Y nu'tsc'ejí, 'na rí bëzhgueji.

¹⁸ Rí dyötcüji Mzhocjimi, na ngue rí pärägö c'ü dya rí cijjñi na s'o ín mü'bügö. Me rí ne rá cjagö na jo'o texe. ¹⁹ Me rí ö'tc'öji rí dyötcüji Mzhocjimi, ngue c'ua dya ra mezhe, rá 'ñe zenguats'üji na yeje.

Bendición y saludos finales

²⁰ E Jesús c'ín Jmugöji, ndambörü c'ü; nutscöji chjéntcui c'ü ri ndenchjürüji. Nguec'ua va ndü e Jesús por nutscöji. O pjödü o cji para o perdonaogzöji Mzhocjimi c'ua ja nzi va mama cja ne testamento nu cja nuevo nu o zocüzüji. Nguec'ua dya cja rí tügöji ín nzhunc'öji. Nuc'ua Mzhocjimi o tsjapü o tetjo e Jesús, o bübüjtjo na yeje. Nguec'ua ra sö ra mäjä ín mün'c'öji, dya cja ni jodü xe rá mbeñei c'o ín nzhubüji c'o mi tüji. ²¹ Rí ö'tc'öji Mzhocjimi ra dya'c'ejí c'o xe bë'tsc'ejí, ngue c'ua ra sö rí tsjaji texe c'o na jo, c'ua ja nzi ga ne angueze. Nguetsjé angueze ra pëpjí a mbo cja in mün'c'ejí, ngue c'ua rí tsjaji c'o na jo c'o rguí mäjä angueze. Ra pëpjí a cjanu a mbo in mün'c'ejí, na ngueje in enh'e in mü'büji e Jesucristo. Angueze me na nojo, 'ñe me na jo. Je rga cjanu textjo yo cjë'ë 'ñe 'ma

ya rguí nguins'i ne xoñijõmü,
amén.

²² Rí ö'tc'öji cjuarma rí
pëscöji paciencia yo jña yo
ró zo'c'öji. Na ngueje dya
puncjü yo ró xi'tsc'öji cja ne
carta. ²³ Rí negö rí pärägueji
c'ü ya 'ñemeji dya libre e
Timoteo c'ín cjuarmagöji. Nu
'ma dya ra mezhe ra zät'ä nu
ja rí bünc'ö, rá ēcjöbe rá 'ñe
zenguats'ügöbe.

²⁴ Xipiji ra mbörü
Mizhocjimi texe yo in
xo'ñigueji yo xi'ts'iji o jña
Mizhocjimi, 'ñe texe c'o 'ñaja
cjuarma. Va bö'tc'ütjoji Cjimi
c'o cjuarma c'o menzumü a
Italia c'o rí cárägöjme.

²⁵ Mizhocjimi ra mböxc'üji
in texeji. Je rga cjanu, amén.

LA CARTA DE SANTIAGO

Santiago escribe a los esparcidos

¹ Cjimi, cjuarma, rí zenguats'üji. Nutscö e Jacobo rí pen'c'eji ne carta. Rí mbëpjigö cja Mzhocjimi, 'ñe cja e Jesucristo c'ín Jmugöji. Rí pen'c'eji ne carta nu'tsc'eji in tsjaji cja yo doce estado a Israel, pero in pjötc'eji dya texe cja ne xoñijömü.

La sabiduría que viene de Dios

² Bübü 'ma ra sätsc'eji 'na ndumü o pje c'o nde rí sufregueji. Pero jñunt'ü in münc'eji cjuarma, ngue yo rgui mäcjeji yo; ni ri ts'inguilë rí ndumüji. ³ Na ngue in pärägueji 'ma rí sufregueji a cjanu, ra jñetse cjo sido rí 'ñejmeji Mzhocjimi. 'Ma rí zëzhgueji, 'ma dya rí jyëzgueji Mzhocjimi, nu'ma, ra dya'c'üji mas c'ü rgui zëzhiji, 'ma ra ë c'o rí sufreji c'o xe na s'ëzhi. ⁴ Nguec'ua sido rí zëzhgueji ngue c'ua ra sö rí dyätqueji na jo 'ma Mzhocjimi. Nguec'ua dya ra bë'tsc'iji c'ü rgui tsjagueji c'ua ja nzi ga ne angueze.

⁵ 'Ma bübüts'üji c'ü bëzhi pjeñe ja rgá tsja c'o ne Mzhocjimi, ni jyodü ra dyötü Mzhocjimi 'ma c'ü. Mzhocjimi ra unü c'ua c'ü rgui mbärä. Na ngue c'o pë's'i Mzhocjimi, dacöji na puncjü c'ü, dya xo huënhgöji c'ü.

⁶ Pero c'ü ra dyörü, ni jyodü ra jñunt'ü o mü'bü c'ü ra ch'unü pjeñe, dya ra yembeñe cjo ra ch'unü cjo dya ra ch'unü. Na ngue c'ü yembeñe, chjëntjui nza cja ndeje cja trazapjü c'ü pjö's'ü ga ndunü e ndajma ga mava ga mava. ⁷ C'e nte c'ü yembeñe ga cjanu, ni jyodü ixta unü ngüenda c'ü dya pje ra unü c'in Jmugöji c'ü. ⁸ Na ngueje dya pärä pje ra nguijñi; yembeñe texe c'ü cja'a c'ü.

⁹ Nu'tsc'eji in pobreji cjuarma, zö dya nda in pë's'iji pero rí mäcjeji. Na ngueje ya ni muvitsc'eji dya a jmi Mzhocjimi. ¹⁰ Nu'tsc'eji in pë's'iji na puncjü, xo rí mäcjeji. Na ngueje o dya'c'üji Mzhocjimi in pärägueji dya, c'ü dya nda ni muvi c'ü ni pë'sc'eji na puncjü. C'o rico, ra zädä 'ma ra ojtjo anguezeji, ra chjëntjui nza cja o ndäjnä o pjin'ño. ¹¹ Na ngueje 'ma go mbes'e e jyarü, na pa'a. Nguec'ua ga dyot'ü o pjin'ño, y joca juenzhänä c'o. Y zö na zötjo pero ra ojtjo c'ua c'o. Je xo rga cjatjonu c'o rico; zö pëpjiji tðji o merio, pero ra zädä 'ma ra ndü c'o.

Pruebas y tentaciones

¹² 'Ma cjó c'o ra säjä 'na ndumü o pje c'o ra sufre, pero 'ma ra sido ra 'ñejme Mzhocjimi, nu'ma, ngue nu rgui mäjä 'ma c'e nte. Na ngueje Mzhocjimi ra unü c'ü rgui bübüts'üji co angueze. Je ga cjanu va mama Mzhocjimi ra unü c'o ejme, 'ñe neji angueze. ¹³ 'Ma cjó c'o ra

nguijñi ra tsja c'o na s'o, dya ra mama que ngue Mzhocjimi c'ü cjapü ra tsja c'o na s'o. Na ngueje me na jo Mzhocjimi, dya cjó sö ra 'ñünbü o mü'bü Mzhocjimi ra tsja c'o na s'o. Mzhocjimi dya xo 'ñünbü o mü'bü 'na nte ra tsja c'o na s'o. ¹⁴ Ma cjó c'o cjijñi ra tsja c'ua ja c'o nzi ga netsjé c'o na s'o, je ni 'ñeje cja mü'bü c'e s'opjeñe. ¹⁵ Nuc'ua 'ma ra sido ra nguijñi c'o na s'o c'o ri ne ra tsja, ra zädä c'ü ra tsja 'ma c'o. Y 'ma dya ra jyëzi c'o na s'o, dya ra salva.

¹⁶ Rí s'iyats'üji cjuarma. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya cja rítsijñiji c'ü ngue Mzhocjimi c'ü 'ñünngü ín mü'büji rá cjaji c'o na s'o. Na ngueje dya cjuana. ¹⁷ C'ü dacöji Mzhocjimi, nde na jo texe c'o. Y ngue c'o ni jyongöji c'o. Nguetsjé anguezze o dyät'ä e jyarü, 'ñe e zana, 'ñe yo seje. Nujyo, chjench'e yo. Pero Mzhocjimi dya pötü; xenchc'ü ga ciatjo, dacüji c'o na jo. ¹⁸ Nguetsjé anguezze o mbeñe ndeze mi jinguä c'ü ro tsjacüji o t'izüji. Nguetscöji ot'ü o tsjacüji o t'izgöji, 'ma ró ätpägöji nu o jña nu na cjuana. Je xo rga ciatjonu c'o 'ñaja c'o cja ra creo.

La verdadera religión

¹⁹ Rí s'iyats'üji cjuarma. Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí dyäräji na jo o jña Mzhocjimi in texeji. Dya ts'i rgui chjünräji jña c'o va ñ in pjeñetsjëji. Dya xo ra ünc'ëji rgui dyäräji c'ü o jña. ²⁰ Na ngue 'ma cjó c'o üdü, dya ra sö ra tsja c'ua ja

ga ne Mzhocjimi c'o na jo. ²¹ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, jyëziji texe c'o me na s'o c'o in cjijñiji, 'ñe texe c'o na s'o c'o xe in cjaji. Rí dyäräji na jo nu o jña Mzhocjimi nu bübü in münc'ëji dya. Na ngue 'ma rí dyärägueji ne jña nu, sö ra jogü in mü'büji.

²² Dyätäji o jña Mzhocjimi. Dya rí dyärätjoji, cja ndo rrí jyëzitjoji. Na ngue 'ma in cjijñiji c'ü dya pje ni jyodü ngueextjo c'ü rí dyärätjoji, dya in cjijñiji na jo 'ma. Na ngueje dya cjuana. ²³ Ma cjó c'o ärä o jña Mzhocjimi, nu 'ma dya cja'a c'ua ja nzi ga dyärä, nu'ma, chjëntjui nza cja 'na nte c'ü janda na jo cja jñeje c'ü ja ga cja a jmi c'ü. ²⁴ Jandatsjé na jo'o, cja na matjo c'ü. Nuc'ua ixi jyombeñetjo pje mi nza jmi c'ü. ²⁵ Mzhocjimi ya 'ñevgueji libre, ngue c'ua ra sö rá ätäji dya o jña anguezze. Ma cjó c'o ra unü na jo ngüenda c'ü pje mama c'ü o jña, y ra sido ra mbeñe, y ra tsja c'ua ja nzi ga mama c'e jña'a, nu'ma, ngue nu rguí mäjä 'ma c'e nte c'ü. Na ngueje cja'a c'ü mama c'e jña. Pero 'ma ra dyärä jo rrü jyombeñetjo c'ü, iyö 'ma.

²⁶ Ma cjó c'o pëzhits'üji na jo ga ma'tü Mzhocjimi, pero 'ma dya pjötpü ngüenda c'o jña c'o pedye a ne'e ga xipji yo nu minteji, dya jo c'ü cjijñi 'ma c'ü. Na ngueje dya cjuana. Na ngue dya pje ni muvi c'ü ni mama ma'tü Mzhocjimi c'ü. ²⁷ C'o ix na cjuana ma'tü Mzhocjimi c'in

Tataji, pjös'üji yo ndixü yo ya ndü nu x̄ra, 'ñe yo jyoya 'ma sufreji. Xo pjörütsjëji ngue c'ua dya ra ndépiji o 'ñiji yo nte cja ne xoñijömü va yo dya pärä Mizophjimi. C'o cja a cjanu yo na jo, dya s'o a jmi Mizophjimi c'o.

2

No hay que hacer distinción entre personas

¹ Me na nojo e Jesucristo c'ín Jmugöji, cjuarma. Nguec'ua 'ma in ejmeji angueze, dya cjó rí tsjapüji xenda rrí muvi 'na nte que na ngue c'ü 'na. ² Bübü 'ma cjogü 'na nte nu ja in ma't'üji Mizophjimi c'ü ri junt'ü anillo a dyë, c'ü ri dyavü o oro, y ri je'e bitu c'o rrä jo. Xo bübü 'ma cjogü 'na bëzo c'ü pöbre c'ü ri je'e zëbitu. ³ Dya ga jo 'ma in cjapüji me ni muvi nu c'ü je'e bitu c'ü me na jo, 'ñe 'ma in xipjiji: "Nu'tsc'e nin t'ecjañömü, je rí mimigue va nu ja na jo", in embeji. Dya xo ga jo 'ma in xipjiji c'e pöbre c'ü je'e zëbitu: "Nu'tsc'e rí böntjogue a mava", o in xipjiji: "Mimitjogue a jömü", in embeji. ⁴ Nu 'ma in cjaji a cjanu, xenda in cjapüji ni muvi 'ma c'ü 'naja, que na ngue c'ü 'na. Na s'o in pjeñegueji 'ma.

⁵ Rí s'iyats'üji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji a cjanu. Dyäräji na jo. Yo pöbre, cjapüji dya ni muvi cja ne xoñijömü. Pero Mizophjimi o juajnü na puncjü anguezeji. Anguezeji enh'e o mü'büji e Jesucristo,

nguec'ua me ni muviji dya a jmi. Y xe ra ch'unüji c'ü me ni muvi; ra ch'unü ra zät'äji nu ja manda Mizophjimi. Ngue c'ü o mama Mizophjimi ra unü c'o ejme 'ñe neji angueze. ⁶ Maco nu'tsc'eji in cjapüji c'ü dya nda ni muvi yo pöbretsc'eji. ¿Cjo dya ngue yo rico yo cja'c'üji rí sufregueji? ¿Cjo dya ngue yo rico yo sints'iji cja jueci nu ja ra jñün'c'üji ngüenda? Jä, ngue yo rico. ⁷ ¿Cjo dya ngue yo rico yo xenda sanbü o tjü e Cristo, que na ngue yo pöbre? Maco me na jo e Cristo. Nu'tsc'eji ngue o ntets'üji c'ü.

⁸ C'ü xenda ni muvi ley cja o jña Mizophjimi, je t'opjü a cja va c'ü: "Nu'tsc'eji rí s'iyaji yo nin minteji, c'ua ja nzi gui s'iyatsjëji", eñe. Nu 'ma rí tsjají a cjanu, na jo c'ü in cjagueji 'ma. ⁹ Pero 'ma dya jyëzgui s'iyaji yo nin minteji, in cjaji na s'o 'ma. Na ngue dya in ätäji c'ü o ley Mizophjimi c'ü mama rá jyëzga s'iyaji yo nín minteji. ¹⁰ Na ngue c'e nte c'ü ra dyätä texe c'o o ley Mizophjimi, pero nu 'ma ra bëzhtjo 'na c'o ley ra dyätä, ya mbë's'i nu s'ocü 'ma c'ü, chjëntjui c'ü dya ro dyätä ne rí 'na c'o ley. ¹¹ Bübü ley c'o mandazüji Mizophjimi nza cja ne jña nu mama a cjava: "Dya rí tsäji o ndixü. Ni xo ri ngue'tsc'eji in ndixüji, dya rí tsäji o bëzo", eñe Mizophjimi. Xo mama: "Dya rí pö't'ünteji", eñe c'ü. 'Ma dya in tsäji o ndixü, pero 'ma ya in pö't'ünteji, dya in ätäji

'ma c'o ley. ¹² Ya 'ñevgueji dya libre Mizhocjimi, ngue c'ua sö rá ätcöji dya c'ü. Y 'ma ra jñüncöji ngüenda, ra mbäcöji cjo ró cjagöji c'ua ja va ne anguez. Nguec'ua nu'tsc'eji rí pjötpüji ngüenda ja rgui ñagueji, 'ñe ja rgui minc'eji. ¹³ Na ngueje 'ma ra jñü ngüenda Mizhocjimi, dya ra juentse c'e nte c'ü dya juentse yo nu minteji. Pero c'ü o juentsete, ra juentse Mizhocjimi, dya ra tsjapü ra sufre.

Lafe y las obras

¹⁴ Mi cjuarmats'üji, 'ma cjó c'o ra mamatsc'eji: "Rí ejmegö Mizhocjimi", ra 'ñeñe, pero 'ma dya cja'a c'o na jo, ¿pje ra dyeje 'ma c'ü? ¿Cjo sö ra salva c'e nte na ngue c'ü ni mantjo ejme? Dya ra sö. ¹⁵ Bübüts'üji hermano 'ñe hermana c'o dya cäjä pje ra jye'e, ni xo ri pë's'iji pje ra ziji. ¹⁶ Nguec'ua ni jyodü rí unüji c'o ni jyodü ra jyeji 'ñe c'ü ra ziji. Na ngueje 'ma rí xitjoji: "Mizhocjimi rí mëvi. Ra dya'c'eji bitu c'ü rguí pac'ü, 'ñe c'ü rí si'i c'ü me ri nintjo", rí 'ñembeji; pero 'ma dya rí unüji, ¿pje ra dyeje 'ma c'ü in xipjiji? ¹⁷ Nguec'ua 'ma cjó c'o mama ejme Mizhocjimi, pero 'ma dya unü c'o pje ni jyodü yo nu minteji, chjëntjui c'ü dya ri ejme 'ma c'ü.

¹⁸ Pe bübütsc'eji c'o ra ne ra xitscö a cjava: "Rí cjijñijme bübü c'o ngueextjo c'ü creo, y bübü c'o cja c'o na jo", ra 'ñenzgöji. Pero rá xicö a cjava c'o: "Nu'tsc'eji in

xitscöji c'ü in ejmeji. Pero, ¿ja rga jñetse 'ma dya rí tsjaji c'o na jo? Nuzgö rá cjagö c'o na jo, ngue c'ua ra jñetse c'ü rí enh'e ín mün'c'ö Mizhocjimi." ¹⁹ Nu'tsc'eji in creoji c'ü 'natjo Mizhocjimi bübü. Na jo c'ü in mangueji. Xo 'ñe c'o demonio c'o ngue o dyoji c'ü dya jo, xo päräji c'ü 'natjo Mizhocjimi. Pero c'o demonio me mbi'i ga züji, na ngue Mizhocjimi ra tsjapü ra sufreji. ²⁰ ¿Cjo dya in päräji ja ga cja? ¿Cjo dya in unnc'eji ngüenda, 'ma cjó c'o dya cja c'o na jo, dya ni muvi c'ü ni mama ejme Mizhocjimi 'ma c'ü? ²¹ Tsijijñiji e Abraham c'ü mi mboxpalegöji. Ya mi ngue ro tsja e Abraham ro mbö'tü e Isaac c'ü nu t'i, c'ua ja va manda Mizhocjimi; cja rrü unü c'ua Mizhocjimi cja c'e arta. Na ngue c'ü vi dyätä a cjanu, o mama Mizhocjimi: "Dya cja tü o nzhubü dya ne Abraham", eñe. ²² ¿Cjo dya in unnc'eji ngüenda e Abraham? Dya ngueextjo c'ü vi creo c'o o mama Mizhocjimi; xo tsja c'ua ja nzi va xipji. Nguec'ua ixi 'ñetse c'ü na jo ma 'ñejme c'ü. ²³ 'Ma o tsja a cjanu e Abraham, je o zädä anguez c'ü t'opjü cja o jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: "E Abraham o 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi; o creo c'ü ro tsja c'ua ja nzi va mama. Nguec'ua va mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tü o nzhubü e Abraham", eñe. E Abraham xo t'opjü cja o jña Mizhocjimi, c'ü mi jovi na jo

Mizhocjimi.

²⁴ Nguec'ua ya *in* unnc'eji ngüenda 'ma cjo c'o mama creo pero 'ma dya cja c'o na jo, dya sö ra mama 'ma Mizhocjimi c'ü dya cja tū o nzhubü c'ü. ²⁵ Xo rí tsijñiji c'ua ja va tsja e Rahab. O recibido cja o ngumü c'o ye bëzo c'o vi 'ñe zo'bü cja c'e jñiñi. Nuc'ua 'ma ya ro mëvi, o tsja c'ua c'e ndixü o xipjivi nan'ño 'ñiji ja rví mëvi ngue c'ua dya ro zürüji c'o. Na ngue c'ü o tsja c'e ndixü o mbös'ü c'o ye bëzo, o mama c'ua Mizhocjimi c'ü dya cja mi tū o nzhubü. Ante, nde ma dyonpütjo o bëzo c'e ndixü. ²⁶ Xo rí mbeñegueji ja ga cja 'ma ya ni ndü 'na nte, dya cja ni muvi c'ü o cuerpo, na ngue dya cja bübü o aljma c'ü. Je xo ga cjatjonu 'na nte, 'ma dya cja c'o na jo, nu'ma, dya xo ni muvi 'ma c'ü ni mama creo.

3

La lengua

¹ Dya rí tsjaji rrä puncjüts'üji o xöpüte cja jña Mizhocjimi, cjuarma. Na ngueje *in* pärägueji 'ma rá cjaji xöpüte pero 'ma dya rá cjacjuanagöji, xenda ra jñüncöji ngüenda 'ma Mizhocjimi, que na ngue 'ma dya ri xöpütegöji. ² Rí texejí rí cjaji na puncjü c'o na s'o. 'Ma rá pjörüji c'ü ra mbedye ín teji ngue c'ua dya rá mamaji jña c'o dya ni jyodü, xo ra sö rá pjörüts'üji ngue c'ua rá ätäji na jo Mizhocjimi, dya rá cjaji ja c'o nzi rgá netsjëji. ³ Tsijñiji

ja rgá cjapüji o pjadü. Rí cä'tp'äji frenu a ne'e yo, ngue c'ua ra dyätcäji. Maco ts'iquë c'e frenu, pero rí cjapüji ra ma c'ua ja rgá negöji. ⁴ Xo rí tsijñiji ja xo ga cja o barco c'o nzhubü cja ndeje. Me na nojo c'o, y bübü 'ma me na zézhi e ndajma ga ndunü c'o. Pero co c'e za c'ü ni dyëji, sö ra dyëdyi c'ua ja ga ne'e c'ü ri édyi; maco ts'iquëtjo c'e za c'ü. ⁵ Je xo ga cjatjonu nín ts'ijñiji. Ts'iquë cja ín cuerpagöji nu, pero co nín ts'ijñiji rí mamaji jña c'ü rgá cjapüts'üji na nojo. Tsijñiji yo t'eye yo cja na puncjü o za'a. Maco ra ndë yo, co 'na ts'isivitjo. ⁶ Nín ts'ijñigöji chjëntjui 'na sivi nu. Cja nín ts'ijñigöji, je bübü texe c'o na s'o nu. C'ü ni mama na s'o jña nín ts'ijñiji, s'onngöji na puncjü cja ín cuerpoji nu. Cjacöji rá pötca nuji na ü yo nín mintegöji, chjëntjui nza cja 'ma yorü 'na trasivi. Ngueje c'ü dya jo c'ü 'ñünngü ín mü'büji rá mamaji c'o na s'o. ⁷ Nutscöji rí dominaoji yo animale yo bübü nziyo a ngua, xo 'ñe yo peje o juaja, xo 'ñe yo cjüt'ü a mbeme, xo 'ñeje yo cä'ä cja ndeje. Texe yo, ya xo vi dominaoji ndeze mi jinguä yo. ⁸ Pero dya cjo sö ra dominaots'ü o c'ijñits'ü. Ngue 'naja c'ü na s'o c'ü dya cjo sö ra ts'a's'ü c'o jña c'o mama nu. O c'ijmi 'ma sate, pedye o posuña cja o c'ijñiji. Je xo ga ciazgöji nu, bübü 'ma pedye ín tegöji na s'o jña rgá santegöji. ⁹ Bübüzgöji c'o mama co o ne'e c'ü me na

jo Mizophjimi c'ín Tatagöji. Pero xo sadüji yo nu minteji. Nguec'ua chjéntjui c'ü ro zadüji Mizophjimi. Na ngueje Mizophjimi o ngambögöji c'ü ixi nza ciatjogzögi angueze.¹⁰ 'Natjo o ne 'na nte. Pero je pedye nu, c'ü ni mama me na jo Mizophjimi, y xo 'ñe c'ü ni sante c'e nte c'ü. Dya jo rá cjadi a cjanu, cjuarma. ¹¹ Tsijñiji ja ga cja 'na mbereje. ¿Cjo 'natjo c'ua peje ndeje c'ü na õ'õ, 'ñe c'ü na õxü? Iyö. ¹² Tsijñiji cjuarma. ¿Cjo sö'õ e ndora ra nguis'i o ndënsë? ¿Cjo sö'õ e ndëmpë ra nguis'i o ndora? Je xo ga ciatjonu o mbereje; dya sö 'natjo c'ua ra mbeje c'ü na õxü, 'ñe c'ü na õ'õ.

La verdadera sabiduría

¹³ Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma bübüs'üji 'na cjuarma c'ü pärä c'o na jo c'o ra tsja, 'ñe pjéchi, ni jyodü ra mbötpü na jo ngüenda ja rgá mimi, 'ñe dya ra tsjapütsjë na nojo c'ü. Nu 'ma je rgui tsjagueji a cjanu, ra unü ngüenda 'ma yo nte, c'ü na cjuana in jüngueji na jo 'na pjéne. ¹⁴ Pero 'ma me üdü in münc'eji gui huinsteji ngue c'ua xenda rí pjézhgueji rrä notsc'eji que na ngue c'o 'ñaja, dya cja rí tsjají c'o. Na ngue 'ma in cjapqueji a cjanu na notsc'eji, dya in cjagueji 'ma c'ü mama o jña Mizophjimi c'ü na cjuana. ¹⁵ Na ngue 'ma cjó c'o me pärätsc'eji pero 'ma üdü rgá zöji o jña, nu'ma, dya je ni 'ñeje cja Mizophjimi c'ü pära 'ma c'o. Je ni 'ñeje

cja ne xoñijömü, 'ñe cja o mü'bütanjëji, 'ñe cja c'ü dya jo. ¹⁶ Na ngue 'ma cjó c'o ra huinste ngue c'ua xenda ra mbözhi rrä nojo que na ngue c'o 'ñaja, ngue 'ma ra hueñiji rgá zöji o jña, 'ñe ra tsjají texe c'o na s'o. ¹⁷ Pero 'ma ngue Mizophjimi c'ü dacöji rgá pärägöji, rá cjadi na jo 'ma. Rá jodüji ja rga mimiji na jo yo nín minteji, y rá zopjüji na jo yo. Rá äräji cjó c'o jün 'na jña c'ü ra mama, dya rá c'a's'üji. Me rá juentseji yo nín minteji y rá pjös'üji. Rá jyézga s'iyaji. C'o rá cijñiji c'o na cjuana, ngue c'o rá mamaji c'o; dya rá pezheji o bëchjine. ¹⁸ 'Ma cjó c'o ne ra ngäräji na jo yo cjuarma o yo nte, ni jyodü ra zopjüji na jo, dya ra huënh'iji na zézhi. C'o jña c'o rguí zopjüji a cjanu, chjéntjui nza cja 'na ts'indéchjö c'ü tujmü 'na bëzo. Y c'ü rguí tsja c'ua na jo yo nte, chjéntjui nza cja 'ma ri xepje.

4

La amistad con el mundo

¹ ¿Jenga in chütsjëji, 'ñe in sötsjëji o jña? In chütsjëji na ngue c'o me ne in cuer pogueji c'o in netsjëji. ² Na ngue 'ma cjó c'o pje nepetsc'eji c'o pë's'i nu minteji, 'ma dya pë's'i c'ü, nguec'ua ga pö't'ünte 'ma c'ü. 'Ma in cjinnceji: "Quera ri pjëtscö c'ü pjézhi ne nte nu", rí 'ñeñeji; pero 'ma dya sö ra mbë'tsc'eji c'ü pjézhi yo nin minteji, nguec'ua gui jyonbüji o chü, 'ñe gui söji

o jña c'ua. Dya in ötqueji Mzhocjimi, nguec'ua dya ga dya'c'üji c'o ni jyone'eji. ³ O 'ma jiyö, in ötqueji ra dya'c'ejí c'o na jo'o ngue c'ua rí mäjä rgui tsjaji c'ua ja nzi gui ñetsjëji. Nguec'ua dya ga dya'c'üji. ⁴ C'ua ja nzi ga tsja 'na ndixü c'ü tsäjä o bëzo, dya cja ne'e c'ü nu xïra, je xo ga cjatse'ji nu. Dya cja in neji Mzhocjimi, in mäpäji c'o na s'o c'o cjaji cja ne xoñijõmü. ¿Cjo dya in unnc'ejí ngüenda 'ma cjó c'o ne ra tsja a cjanu, nu'ma, dya jovi 'ma Mzhocjimi? C'o ya mama ra tsja ga cjanu, ya üji dya Mzhocjimi. ⁵ Dya rí tsjapüji dya ni muvi yo rí xi'tsc'öji. Na ngueje je xo t'opjü a cjava: "Mzhocjimi o dya'c'üji o Espíritu ga bübüütjo in mü'n'c'ejí. Nuc'ü, me pjö'c'üji c'ü, me ne'e c'ü rí ñegueji angueze co texe in mü'n'c'ejí, dya rí mäpäji c'o na s'o", eñe. ⁶ Y para dya rá mäpäji c'o na s'o, xenda pjöxcöji o Espíritu Mzhocjimi, c'ua ja xo nzi ga t'opjü a cjava: "Mzhocjimi üji c'o me cjapütsjë na nojo. Pero c'o ätä Mzhocjimi, 'ñe dya cjapüji na nojo, ngue c'o pjös'ü angueze c'o", eñe. ⁷ Nguec'ua rí dyätqueji Mzhocjimi. Rí zëzhiji c'ü dya rí dyätäji e Satanás c'ü dya jo, ngue c'ua ra xögü angueze co nu'tsc'ejí. ⁸ Chëzhgueji a jmi Mzhocjimi; angueze xo ra chëzhi in jmigueji. Nu'tsc'ejí in cjaji c'o na s'o, rí chëzhgueji a jmi angueze, ngue c'ua ra ndin'tsc'ejí in mü'büji.

Nu'tsc'ejí in yembeñesi, xo rí chëzhgueji a jmi, ngue c'ua ra ndin'tsc'ejí c'e s'opjeñe c'ü in mbeñesi. ⁹ Rí huëji na ngue c'o na s'o c'o in cjagueji. Nu'tsc'ejí, me in mäpäji c'o na s'o. Nguec'ua rí mbeñesi c'ü dya ga jo c'ü xe rí mäpäji yo. ¹⁰ Ma rí chëzhgueji a jmi Mzhocjimi, rí unnc'ejí ngüenda c'ü dya pje ni muvitse'ji. Nuc'ua angueze ra tsja'c'üji c'ü rguí muvitse'ji a jmi.

Juzgando al hermano

¹¹ Mi cjuarmats'üji, dya cja xe rí pötqui zo'büteji. C'ü so'bü nu cjuarma y cjapü dya ni muvi, cjapütjo burla c'ü o ley Mzhocjimi c'ü je t'opjü c'ü dya rá so'bütegöji. Nu 'ma in cjapütjoji burla c'e ley, dya in ätäji 'ma c'ü. Chjëntjui c'ü ri cjapqueji c'ü dya ni muvi 'ma c'e ley c'ü. ¹² Dya jo c'ü in cjagueji a cjanu. Na ngueje 'natjo c'ü o dyätä c'e ley; ngue Mzhocjimi. Nguec'ua nguextjo angueze só ra jñünpu ngüenda 'na nte cjo ra salva o dya ra salva. Natsc'ejí, ¿pje pjë'tsc'ejí c'ü ni so'bügueji yo nin minteji?

Inseguridad del día de mañana

¹³ Mbeñesi na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Nu'tsc'ejí in juajnüsí c'e jñiñi 'ñe c'e pa c'ü rí pedye rí möcjëji pje nde rí ma pögueji. in mangueji a cjava: "Rá ma mimiji nu 'na cjë. Rá tõmüji pje rá pöji, ngue c'ua rá tõji na jo o merio", in eñeji. ¹⁴ Maco nu'tsc'ejí, dya in pärägueji pje

rí tsjagueji c'o pa c'o va ñeñé, ndumü nde rí dyotji. Nza cjatsc'etjoji o pa'a o ndeje, c'ü 'na ts'indajmetjo 'ñetse, pero 'nanga ojtjo. ¹⁵ Xenda na jo rí mangueji: "Ma ra ne Mizhocjimi, xe rá mintcjöji 'ma, 'ñe xo rá cjagöji yo bëpji yo, o c'o pje nde ma bëpji", rí 'ñeñegueji. ¹⁶ Pero nudya me in mäcjeji gui tsjapqueji na nots'üji. C'ü in cjagueji a cjanu, na s'o c'o. ¹⁷ Tsijijñiji. C'o pârâ ra tsja c'o na jo, pero 'ma dya cjaji c'o, tuns'ü o nzhubü 'ma c'o.

5

Advertencia a los ricos

¹ Nu'tsc'eji in ricoji, bëbü 'na jña c'ü rá xi'tsc'öji. Me rí huë rgui ndumüji, na ngueje ya va sädä c'ü rí sufregueji. ² C'o in pë'sc'eji, ya dya'a c'o. C'o in bitugueji, ya dyo'tc'eji o ts'idoxyü c'o. ³ C'o in merioji de oro 'ñe de plata, ya xo s'odü c'o. Maco ya rí cäxtjoji yo cjë yo ya ni ma ra nguins'i ne xoñijömu, pero ya i jmutqueji na puncjü o merio 'ñe c'o pje nde pjëzhi. C'ü vi jmutqueji a cjanu c'o, ixi 'ñetsetjo c'ü in cjagueji c'o na s'o. Nguec'ua ra zädä c'ü rí ma sufregueji cja sivi. ⁴ Mbeñjeji c'o ndagrëxü c'o o pëpji cja in juancjeji. I jyöt'üji ro mbë'pc'eji, pero dya i tsjötc'eji texe o raya c'o. Nguec'ua anguezeli o reclamaots'üji. Y ya dyärä Mizhocjimi. Me na zëzhi anguezeli o nzhocüts'üji c'o i tsjapqueji a cjanu c'o in

mbëpcjeji. ⁵ 'Na animale enh'ejí ra pi, ngue c'ua 'ma ra zädä c'e pa'a ra mbö'tji c'ü. Je xo ga cjatsc'eji nu. Me na chjöñü gui minc'eji dya, y in cjaji texe c'o me ne in mü'büji, pero ya va sädä 'ma rí ma sufregueji. ⁶ Nu'tsc'eji in ricoji, xo in sidyiji yo pöbre cja juesti, zö dya pje cja c'o. Y nu yo pöbre, dya jëziji ra ñaji.

La paciencia y la oración

⁷ Nu'tsc'eji mi cjuarmats'üji, 'ma pje c'o ra tsja'c'eji a cjanu c'o rico, dya pje rí nzhopqueji c'o na s'o c'o. Pero rí pësp'iji paciencia hasta 'ma cja ra ñeñé c'in Jmugöji. Tsijijñiji c'ü tjë 'na juajma. 'Ma ya vi ndujmü o ndëchjö c'ü, pëtsa c'ü ra jogü c'o ts'itjö cja o juajma c'ü. Pero ni jyodü ra nde'be c'ü ra sido ra 'ñe o dyebe. ⁸ Je xo rga cjatsc'eji nu, rí pësp'iji paciencia c'o pje nde ra tsja'c'üji. Rí zëchiji in mü'büji, na ngueje dya cja ra mezhe ra ñeñé c'in Jmugöji. ⁹ Mi cjuarmats'üji, 'ma pje c'o in sufregueji, bëbü 'ma in pötqui culpaji yo nin cjuarmaji zö dya pje ri cja'c'eji yo. Dya cja xe rí tsjají a cjanu. 'Ma jiyö, xo 'ñetsc'eji xo ra jñün'c'üji ngüenda 'ma. Tsijijñiji, ya ngue ra ñeñé c'ü ra jñüngüenda. ¹⁰ Mi cjuarmats'üji, para rí pârâgueji ja rgui pësp'iji paciencia c'o pje nde ra tsja'c'üji, rí mbeñjeji ja ma tsja c'o profeta c'o mi pätpä Mizhocjimi ma zopjü c'o nte. Me go tsjapüji o sufreji, pero o mbë's'iji paciencia,

dya go nzhopcüji c'o na s'o.
¹¹ Mbeñeji c'o rí mangöji, c'o ya sufre o ndumü y dya jyéziji Mizhocjimi, nuc'o, mäjä na jo cja jmi Mizhocjimi dya c'o. Ya xo i dyäräji ja va sëchi e Job 'ma mü o sufre c'o ndumü. Pero o mbedye na jo. Na ngueje c'ín Jmugöji me go juentse e Job, o mbös'ü.

¹² Rí pjötpüji na puncjü ngüenda cjuarma c'ü dya rí nänbäji o tjü Mizhocjimi c'ü rí mamaji: "Nzi ga mbärä c'ü bübü a jens'e." Ni xo rí mamaji: "Nzi ga mbärä ne xoñijömü." Ni pje xe ma jña c'ü rgui ñännceji Mizhocjimi. Rí mantji "Jä" o "Jiyö", pero rrä cjuana. Na ngue 'ma xe rí mangueji jña c'ü cjó c'o nzi ga mbärä, ra jñün'c'üji ngüenda 'ma Mizhocjimi.

¹³ 'Ma cjó c'o va sätsc'oji o ndumü, ra dyötü Mizhocjimi c'o. 'Ma bübüts'oji c'o me mäjä, ra tōji o himno rgá ma't'üji Mizhocjimi. ¹⁴ 'Ma bübüts'oji c'o sö'dyë, ra zojnüji c'o pje pjëzhi cja c'o cjuarma, ra 'ñe dyötpüji Mizhocjimi, y ra nänbäji o tjü e Jesucristo c'ín Jmugöji rgá ngosp'üji o aceite. ¹⁵ Nuc'ua 'ma ra 'ñejeoji co texe o mü'büji rgá dyötüji, ra tsja c'ín Jmugöji ra jocü c'o ri sö'dyë 'ma. Y'ma vi tsja c'o na s'o, xo ra perdonao Mizhocjimi 'ma c'ü. ¹⁶ 'Ma cjó c'o ra tsjatsc'oji c'o na s'o, ni jyodü ra ma cja yo cjuarma ra xipjiji c'ü vi tsja na s'o, ngue c'ua ra dyötüji Mizhocjimi por c'ü vi tsja na s'o. Ra jogü 'ma c'e cjuarma.

'Ma ra dyötü Mizhocjimi 'na nte c'ü ätä Mizhocjimi, ra dyärä 'ma Mizhocjimi. Y ra tsja c'ua ja va dyörü c'e nte. ¹⁷ Tsjjijñiji e Elías. Mi ntetjo nza ciazgöji c'ü. Pero o dyötü Mizhocjimi co texe o mü'bü c'ü dya ro 'ñeje o dyebe. O mezhe c'ua jñi cjé'ë nde, c'ü dya go 'ñeje o dyebe cja ne xoñijömü. ¹⁸ Nuc'ua, cjanu o dyötü c'ua Mizhocjimi ro 'ñe o dyebe. Cjanu o 'ñe c'ua dyebe. Nuc'ua cjanu o unü c'ua ne xoñijömü c'o ro zi c'o nte.

¹⁹ Mi cjuarmats'üji, 'ma cjó c'o ra jyézi o 'ñiji Mizhocjimi c'ü na cjuana, rí pjös'üji ra nzhogü c'ü. ²⁰ Na ngueje 'ma dya ra jyézi c'o na s'o y ra nzhogü cja Mizhocjimi, dya ra salva 'ma c'ü. Nguec'ua ixtí unnc'oji ngüenda 'ma rí pjös'üji ra nzhogü, ya i pjös'üji o salva 'ma c'ü. Na ngueje Mizhocjimi ra perdonao o nzhubü c'o na puncjü vi tsja c'ü.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN PEDRO

Pedro escribe a los creyentes esparcidos

¹ Nutscö e Pedro nguetskö ri pen'c'eji ne carta. E Jesucristo o 'ñempque rí cjagö apóstole. Rí pen'c'eji ne carta nu'tsc'eji ya in pjötc'eji in cáräji dya cja c'e estado de Ponto, 'ñe c'e estado de Galacia, 'ñe c'e estado de Capadocia, 'ñe c'e estado de Asia, 'ñe c'e estado de Bitinia. ² Nu'tsc'eji ya juan'c'üji Mzhocjimi c'ü mi Tatagöji, ja c'o nzi va mama ndeze mi jinguä. O Espíritu Mzhocjimi o 'ñünnc'ü in mü'büji i creoji. Nguec'ua Mzhocjimi o xöcüts'üji o tsja'c'üji o t'itsc'eji, ngue c'ua rí dyätäji e Jesucristo ra ndin'tsc'iji in mü'büji co o cji. Mzhocjimi ra mböxc'üji, ra tsja'c'üji xenda rí mäcjeji, dya pje rí mbeñjeji.

Una vida de esperanza

³ Me na jo Mzhocjimi c'ü o Tata e Jesucristo c'ín Jmugöji. Me go juentsquegöji o dyacüji nuevo rgá mimiji dya, o tsjacüji o t'izgöji. Nguec'ua rí päräji rá teji rá bëbügoji co Mzhocjimi, na ngue e Jesucristo o te'e 'ma ya vi ndü. ⁴ Na ngue o t'itsc'eji Mzhocjimi, ya bë'sc'iji a jens'e c'o me na jo c'o ra dya'c'üji. Nuc'o, dya ra tjeze c'o. Dya xo ra

s'odü, ni xo ra pötü. ⁵ Me na zézhi Mzhocjimi; pjö'c'üji na ngue in enh'e in mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua 'ma ra nguarü ne xoñijõmü, rá jandaji texe ja va 'ñevgueji libre cja c'o na s'o.

⁶ 'Ma ne Mzhocjimi, in sufreji ja nzi pa c'o pje nde cja'c'üji. Pero me in mäcjeji na ngue in päräji ra dya'c'üji a jens'e c'o me na jo. ⁷ Mzhocjimi jëtsc'iji in sufreji a cjanu, ngue c'ua ra jñetse cjo sido rí 'ñejmeji c'ü. O oro, cjapüji ra xögü na jo cja sivi, ngue c'ua ra jñetse c'e oro. Maco cjapüji ra xögü o oro c'ü tjeze, xo ni jyodü rí sufregueji. Na ngue xenda ni muvitsc'eji que na ngue o oro. Pero 'ma sido rí dyätäji Mzhocjimi, ra xi'ts'iji Mzhocjimi c'ü na jo vi tsjaji y me ni muvits'üji cja o jmi.

⁸ In neji e Jesucristo zö dya i jñandaji. Zö dya xo in jandaji dya, pero in enh'e in mü'büji. Me in mäpqueji na puncjü, c'ü dya in jüngueji jña ja rgui mamaji ja cja c'ü ni mägueji. ⁹ Na ngue in enh'e in mü'büji c'ü, ra zädä c'e pa 'ma ra 'ñempc'eji libre texe cja c'o na s'o. Me in mägueji na ngue ya ni ma ra 'ñempc'eji libre.

¹⁰⁻¹¹ C'o profeta o mamaji c'ü ro zädä c'e pa 'ma ro juentscöji Mzhocjimi ro 'ñevgueji libre. O Espíritu Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'büji o mamaji c'ü ro ejë e Cristo nu c'ü vi mama Mzhocjimi ro 'ñevgueji libre, ro ë sufre, cja rrü ch'unü ro

manda. C'o profeta mi xörüji cja o jña Mizhocjimi y mi cjaji t'önü cjó ri ngueje c'ü ro 'ñevgueji libre, 'ñe jinguáro sufre.¹² Mizhocjimi o tsjapü o mbäräc'o profeta c'ü dya be ro zädä 'ma mi cärä anguezeji c'o me na jo c'o mi mamaji. Je ro zädä yo cjé yo rí cäräji dya. Mizhocjimi ya ndäjä o Espíritu o ē 'ñünbü o mü'bü c'o 'ñaja nte o xi'ts'iji ja rgá só ra 'ñempc'eji dya libre, ja c'o nzi va mama c'o profeta. Nu'tsc'eji, o jí'tsc'eji Mizhocjimi yo; maco c'o o anxe, dya nda päräji ja ga cja, pero ne ra mbäräji.

Dios nos llama a una vida santa

¹³ Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí tsijjñiji na jo in pjeñesi. Rí pjörütsjëji ja rgui minc'eji. Jñunt'ü in mü'büji ra ch'a'c'üji c'o me na jo, 'ma ra ejëna yeje e Jesucristo.¹⁴ Rí tsjagueji nza cja o t'i c'o cja'a texe c'ü xiji ra tsjaji. 'Ma dya be mi pärägueji Mizhocjimi, mi cjagueji c'o mi netsjégueji. Nudya, dya cja rí tsjagueji dya c'o.¹⁵ Me na jo Mizhocjimi c'ü o 'ñünnc'ü in mü'büji i creoji. Nguec'ua xo rrä jo texe c'o rí tsjaji.¹⁶ Na ngue ya t'opjü a cjava cja o jña Mizhocjimi: "Rí tsjaji ja c'o nzi rgá negö c'o na jo, na nguetscö na jozgö", eñe Mizhocjimi.

¹⁷ Nu'tsc'eji in xiqueji Mizhocjimi: "Mi Tatats'ügöjme", in embgueji c'ü. Maco angueze jünncöji ngüenda ja c'o nzi rgá cjagöji nzi 'nazgöji;

dya juajnü. Nguec'ua ni jyodü rí süji angueze rgui mimiji texe c'o pa c'o xe rí minc'eji va cja ne xoñijömü.¹⁸ C'o in mboxatitaji o zocüts'üji c'o tjürü c'o dya ni muvi. Pero nudya, in pärägueji o ndömpc'üji va 'ñempc'eji libre texe cja c'o tjürü. C'ü vi ndömpc'üji, dya ngue co oro, ni xo ri ngue co plata c'o tjeze.¹⁹ O ndömpc'üji co o cji e Cristo c'ü me ni muvi. Ja c'o nzi ma cja c'o ts'imë c'o mi pö't'üji, dya pje mi s'odü ni xo mi mancha, je xo va cjanu e Jesucristo, dya pje mi bübü c'o ma s'o.²⁰ Mizhocjimi, 'ma dya be mi ät'ä ne xoñijömü, o mama c'ü je rva cjanu rvá ndü e Jesucristo. Ngue yo cjé yo ni ma ra nguarü, yo o ejë c'ü, o ē ndü por nu'tsc'eji.²¹ Mizhocjimi o tsjapü o te'e e Jesucristo 'ma ya vi ndü, cjanu o unü c'ü ra manda. Nguec'ua in ench'e in mü'büji Mizhocjimi, in päräji ra dya'c'üji c'o me na jo.

²² Q Espíritu Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in mü'büji i creoji c'o jña c'o na cjuana ja ga cja e Jesucristo. Nguec'ua va ndin'tsc'iji in mü'büji c'o na s'o. Nguec'ua nudya, in pötqui s'iyagueji dya yo nin cjuarmaji. Dya nguextjo co in teji c'ü rí mamaji in s'iyaji; rí pötqui s'iyaji co texe in mü'büji.²³ Ya ch'a'c'üji dya 'na mü'bü c'ü nuevo. Nuc'ü, dya vi 'ñeje cja nin tatagi 'ñe nin nanaji. 'Ma jiyö, ro tjeze. Pero Mizhocjimi o dya'c'üji c'ü, 'ma i dyätpäji o jña. Nu o

jña, me na zëzhi, dya ra tjeze.
²⁴ Je t'opjü a cjava cja o jña Mizophjimi c'ü o dyopjüji mi jinguā:

O pjin'ño me na zö o ndäjnä,
 pero dyot'ü o pjin'ño
 'ñe jääbä o ndäjnä.

Je xo ga cjazgöji nu, rí nteji.
 Bübü yo rí päräji 'ñe yo
 rí ät'äji yo me na zö.

Pero 'ma rá tūgöji, ra chjorü
 yo na zö.

²⁵ Pero o jña Mizophjimi, dya
 ra chjorü nu, eñe.

Ngue o jña Mizophjimi c'ü o
 xi'ts'iji ja rgá salvats'üji.

2

¹ Nguec'ua rí jyëziji texe c'o na s'o. Dya cja rí pezhgueji o bëchjine. Dya cja rí tsjapqueji c'ü me na jotsc'oji a jmi yo nin minteji. Dya cja rí deseajji c'o ch'unü c'o 'ñaja. Dya cjó cja rí xosp'üji o bëchjine. ² O lëlë 'ma cja ni jmus'üji, me neji o chichi ra ziji o lechi. Je xo rga cjatsc'oji nu; me xo rí 'ñeji yo o jña Mizophjimi yo na cjuana. Ngue o jñõnü c'o da'c'üji para in mü'büji ngue c'ua rí zëzhgueji, ngue c'ua ra 'ñempc'ejil libre texe cja c'o na s'o. ³ Nu 'ma ya in päräji c'ü me s'iyats'üji c'ü in Jmugöji, nu'ma, rí 'ñegueji o jña Mizophjimi.

Cristo, la piedra viva

⁴⁻⁵ 'Ma jääbäji o ngumü de piedra, 'ma töt'üji 'na piedra c'ü dya neji, nu'ma, pëziji 'ma. Je xo ma cjatjonu e Jesucristo. Yo nte, dya neji c'ü. Pero Mizophjimi ya vi juajnü, na ngue me ni

muvi c'ü. E Jesucristo ixi bübüütjo, o dya'c'üji c'ü ni bübüütjogueji dya. Nguec'ua xo in chjëntceji o piedra. Rí chëzhgueji cja e Jesucristo, ra jyäbäts'üji o templo Mizophjimi. Ya xöcüts'üji o tsja'c'üji o mböcjimits'üji. C'o mböcjimi mi unüji o animale Mizophjimi c'o mi pö'tp'üji. Nu'tsc'oji rí unü in mü'büji ja c'o nzi ga ne, na ngue c'ü o ndü e Jesucristo. ⁶ Je t'opjü a cjava cja o jña Mizophjimi: C'e piedra, rá jumügö a squina c'ü rá jääbägö a Sion, ngue c'ua ra zëzhi.

Ró juajnügö c'e piedra; me ni muvi c'ü.

Nu c'o ra 'ñench'e o mü'bü c'ü, dya ra bëzhi o tseji, ra ch'unüji c'o na jo c'o te'beji, eñe o jña Mizophjimi.

⁷ Nu'tsc'oji in ejmeji e Jesucristo, in päräji c'ü me ni muvi. Nu c'o dya ne ra dyätä, iyö c'o. Ya t'opjü cja o jña Mizophjimi ja ga cja anguezeji:

C'o mi jääbä c'e ngumü go zöpüji c'e piedra, dya go neji c'ua c'ü.

Pero ngue c'ü ot'ü o jñumü Mizophjimi cja squina, eñe o jña Mizophjimi.

⁸ Je xo t'opjü a cjava:

Nuc'ü, chjëntjui nza cja 'na piedra c'ü rguí pjeñe yo nte, 'ñe c'ü rguí nügüji, eñe.

C'o nte c'o, dya neji e Jesucristo, na ngue dya ne ra dyätäji c'ü. Nu c'o dya ra dyätä e Jesucristo,

Mizhocjimi ya mama ndeze
mi jinguā c'ü ra ma sufreji.

Los que pertenecen a Dios

⁹ Nu'tsc'eji ya juan'c'ügueji Mizhocjimi o tsja'c'üji o ntets'üji. In mböcjimigueji dya, in pëpqueji c'in Jmugöji c'ü bübü a jens'e. Ya xöcüts'üji nguec'ua ya 'natjo jñiñits'üji dya. Mizhocjimi ya tsja'c'üji o ntetsc'eji dya angueze. O tsja'c'üji texe yo, ngue c'ua rí zopjügueji yo nte. Rí xiqueji c'ü me na jonte Mizhocjimi. Na ngue 'ma mi nzhodügueji cja bëxomü, o 'nünnc'ü in mü'büji i jyézgueji c'o na s'o, o dya'c'üji c'ü o jya's'ü c'ü me na jo cja in mü'büji. ¹⁰ 'Ma ot'ü, dya mi ngue o ntetsc'eji Mizhocjimi. Pero nudya, ngue o ntetsc'eji dya c'ü. 'Ma ot'ü, dya mi pärägueji c'ü mi juen'tsc'eji Mizhocjimi. Pero nudya in päräji me juen'tsc'eji.

Vivan para servir a Dios

¹¹ In pjöt'üji in cäräji cja c'o jñiñi c'ua ja dya in menzumügueji. Zö ne in mü'büji rí tsjaji c'o na jo, pero va ñeje in pjeñeji rí tsjaji c'o na s'o. Rí s'iyats'üji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí tsjaji ja c'o nzi gui ñetsjëji c'o na s'o. ¹² Yo nte yo dya pärä Mizhocjimi, sanc'eji yo, mamaji c'ü in cjagueji c'o na s'o. Nu'tsc'eji rí tsjagueji na jo, ngue c'ua ra jñantc'aji in cjaji c'o na jo. Nguec'ua c'e pa 'ma ra 'nünbü Mizhocjimi o mü'büji, ra mamaji c'ü me na jo Mizhocjimi.

¹³ Rí dyätäji texe c'o pje nde pjëzhi. Na ngue je ga cjanu ga ne Mizhocjimi. Rí dyätäji c'ü mero manda. ¹⁴ Xo rí dyätäji c'o gobernador c'o o 'ñeme c'ü mero manda. C'ü vi 'ñemeji c'o, ngue c'ü ra castigaoji c'o cja na s'o, 'ñe ra mamaji na jo'o c'o cja na jo. ¹⁵ Bübü c'o sanc'üji, mamaji c'ü in cjagueji c'o na s'o, pero dya päräji c'o mamaji. Mizhocjimi ne'e c'ü rí tsjagueji c'o na jo, ngue c'ua dya ra sö pje ra xi'ts'iji.

¹⁶ Zö dya ngue o cjatsc'eji c'ü mero manda, zö in libregueji, pero dya rí tsjajijüji c'ü sö rí tsjaji c'o na s'o. Iyö. Na ngue ya ngue o ntets'üji dya Mizhocjimi. ¹⁷ Rí respetaoji texe yo nte. Rí pötqui s'iyaji yo nin cjuarmaji. Rí süji Mizhocjimi. Rí respetaoji c'ü mero manda.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸ Nu'tsc'eji in mbëpjiji, rí respetaoji c'o in lamugueji. Dya nguextjo c'o in lamugueji c'o na jonte c'o s'iyats'üji, c'o rí respetaoji. Xo rí respetaoji c'o in lamuji c'o na s'o. ¹⁹ Bübü 'ma ra tsja'c'üji rí sufregueji, zö dya pje in cjagueji c'o na s'o. Pero 'ma rí pësp'iji paciencia na ngue c'ü ni pärägueji c'ü je ga cjanu ga ne Mizhocjimi, ra mä'c'äji 'ma c'ü. ²⁰ 'Ma ra yapc'üji na ngue in tsjaji c'o na s'o, ¿pje ra dyeje, zö rí pësp'iji paciencia? Pero nu 'ma rí tsjagueji c'o na jo, 'ñe 'ma rí pësp'iji paciencia c'o ra tsja'c'üji rí sufreji, nu'ma, ra mä'c'äji 'ma Mizhocjimi.

21 Mízhocjimi o tsja'c'üji o t'itsc'eji ngue c'ua rí tsjaji c'e tjürü ja c'o nzi va tsja e Jesucristo. O sufre por nutscöji. Nu'tsc'eji xo rí tsjaji na jo, zö rí sufregueji. 22 Anguezze, dya tsja c'o na s'o; dya xo mama o bëchjine. 23 'Ma o zadüji c'ü, dya ndünrü. 'Ma o tsjapüji o sufre, dya mama c'ü pje ro tsjapü anguezzeji. C'ü o tsja, o sufre na ngue mi pärä Mízhocjimi jün ngüenda na jo. 24 'Ma o sufre va ndü cja ngronsi, o ngötcüji ín nzhubüji. O tsja a cjanu, ngue c'ua rá jëziji c'o na s'o, rá cjaji ja c'o nzi ga ne Mízhocjimi. Na ngue o sufre e Jesucristo, nguec'ua va jogü in mü'büji c'o na s'o. 25 Nu'tsc'eji mi nza cjatsc'eji o ndëncjhürü c'o ya vi xögü. Pero nudya, ya i zhogueji a jmi c'e Ndambörü c'ü pjö'c'üji.

3

Cómo deben vivir los casados

¹ Nu'tsc'eji in ndixüji, rí dyätäji yo nin xíraji. Nu 'ma dya ne ra 'ñejme o jña Mízhocjimi c'o nin xíraji, dya rí sido rí xipjiji ra 'ñejmeji. Rí sido rí dyätäji anguezzeji. A cjanu, ra unüji ngüenda in cjaji c'o na jo, xa'ma xo ra 'ñejmeji. ² Na ngue anguezzeji ra nuc'üji ja c'o nzi gui süji Mízhocjimi gui tsjaji c'o na jo. ³ C'ü rrä zötsc'eji, dya ngue c'ü me rí jocüji cja in ñigueji. Dya rí chevgueji o oro, c'ü ra jñant'ají. Ni xo rí sütqueji c'o, ni xo rí tsötc'eji in dyëji. Ni xo

ri ngue bitu c'o me ni muvi c'o rí jyegueji. Na nguejyo, ngueextjo a xes'e c'ü ni jñetse na zö yo. ⁴ C'ü rrä zötsc'eji, je ngue a mbo cja in mün'c'eji nu ja dya cjó janda. Ngueje c'ü rí dyätäji na jo, dya rí tsjapqueji na nojo, dya rí chjünrüji. 'Ma rí tsjaji yo, me rguí muvits'üji 'ma a jmi Mízhocjimi. ⁵ Je xo ma cjanu ma tsja c'o ndixü c'o mi cärä mi jinguä c'o mi creo Mízhocjimi. Ma zö o mü'büji cja jmi Mízhocjimi. Y mi ätäji c'o nu xíraji. ⁶ 'Naja c'o o tsja a cjanu, ngueje e Sara. Mi ätä e Abraham, mi xipji: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, texe c'ü rí mandazü, rá cjagö", embe. Je xo rga cjatsc'eji nu; rí tsjaji c'o na jo, dya rí süji. 'Ma rí tsjaji a cjanu, ra jñetse c'ü o mboxbëchets'üji e Sara.

⁷ Nu'tsc'eji in bëzoji, rí minc'eji na jo co yo nin suji, rí respetaoji. Na ngue in pärägueji xenda na zë'tsc'eji que na ngue anguezzeji. Ya dya'c'üji c'ü ni bünc'eji co Mízhocjimi para siempre. Xo 'ñe yo nin sugueji, ya xo ch'unüji a cjanu. Nguec'ua ni jyodü rí respetaoji yo. 'Ma jiyö, dya ra dyä'tc'äji 'ma Mízhocjimi, 'ma pje rí dyötqueji.

Los que sufren por hacer el bien

⁸ C'ü xe rá xi'tsc'öji in nza texeji, rí tsjjñiji c'ü ri 'natjo in pjeñjeji. Rí pötqui sentioji, y rí pötqui mäcjeji, y rí pötqui s'iyaji yo nin cjuarmajjí. Xo rí pötqui juentseji. Dya rí tsjapü na nots'üji. ⁹ C'o pje

cja'c'üji, dya rí nzhopqueji. C'o sanc'üji, dya pje rí xiqueji. C'ü rí tsjagueji, rí ma'tp'ügueji Mzhocjimi ra intsjimi c'o. Na ngue je xo va cjanu va intsjimits'üji Mzhocjimi 'ma o 'ñünnc'ü in mü'bügueji.
¹⁰ Je mama ga cjava ə jña Mzhocjimi:

'Ma cjó c'o ne ra mäjä rgá mimi texe c'o pa, ni jyodü dya cja ra mama o jña c'o na s'o.

Dya xo ra mbedye bëchjine a ne.

¹¹ Ra jyëzi c'o na s'o, ra tsja c'o na jo.

Ra jyodü ja rgá mimiji na jo yo nu minteji.

¹² Na ngue Mzhocjimi nu'u na jo c'o cja na jo, 'ñe unüji ja c'o nzi ga dyötüji.

Pero Mzhocjimi dya nu'u na jo c'o cja na s'o, eñe ə jña Mzhocjimi.

¹³ 'Ma me in jodüji c'ü rí tsjaji na jo, ɿja rgá sö cjó pje ra tsja'c'üji 'ma? ¹⁴ Zö bübü 'ma cja'c'üji in sufreji na ngue c'ü ni tsjaji na jo, pero ngue c'ü rgui mäcjeji.

Zö pje ra xi'ts'iji ra tsja'c'üji, pero dya rí süji, dya pje rí mbeñeji. ¹⁵ C'ü rí tsjagueji, rí sügueji Mzhocjimi c'ü ín Jmugöji. Rí tsijijñiji na jo. Nguec'ua 'ma cjó c'o ra tsja'c'üji t'önü jenga in ench'e in mü'büji e Jesucristo, ra sö rí xipcjeji na jo 'ma c'o. Rí chjünrüji na jo co respeto. ¹⁶ In cjaji dya c'o na jo, na ngue bübüts'üji dya e Jesucristo. Zö ra xo'sc'üji o bëchjine ra mamaji in cjaji c'o na s'o, pero sido rí tsjaji

c'o in pärägueji na jo. Xa'ma ra tseje c'o pe'chc'eji a cjanu. ¹⁷ Nu 'ma ne Mzhocjimi rí sufregueji, xenda na jo rí sufreji na ngue c'ü rgui tsjagueji c'o na jo, que na ngue c'ü rvi tsjaji c'o na s'o.

¹⁸ 'Natjo vez o pätcäji va sufre e Jesucristo va ngötcüji ín nzhubüji. Maco me na jo c'ü; nuzgöji, dya ma jozgöji. O ngötcüji ín nzhubüji, nguec'ua sö rá chëzhgöji dya a jmi Mzhocjimi ra recibidozüji. E Jesucristo mi bübü ə cuerpo, nguec'ua o sö o mbö't'üji. Pero o tetjo, na ngue c'ü ə Espíritu o tsjapü o te. ¹⁹ C'ü ə Espíritu o ma zopjü c'o ə aljma c'o añima, nu ja cjot'ü. ²⁰ Nuc'o, ngue c'o mi cárä 'ma mi bübü e Noé, 'ma mi ät'ä c'e trabarco. Mzhocjimi me go mezhe va mbësp'i paciencia anguezzeji, pero dya go ne go dyäräji. 'Ma o 'ñeje c'e tradyebe, mi tuns'ü c'e ndeje c'e barco. Nguec'ua, dya go ndü c'o ocho c'o vi cjogü a mbo o salvaji. ²¹ C'e ndeje sö rá jyëntspiji dya, c'ü rvá jigöji c'ü o salvazüji, na ngue c'ü vi te e Jesucristo. C'ü rvá jigöji, dya ngue c'ü o mbechqueji ín cuerpoji; je ngue c'ü rvá jizhiji a jmi Mzhocjimi c'ü ya 'nintsquiji ín mü'büji, y rá cjaji dya c'o rí päräji na jo. ²² E Jesucristo ya ma a jens'e; bübü dya, cja ə jodyë Mzhocjimi. Anguezze manda dya texe cja c'o ə anxe Mzhocjimi 'ñe c'o pje nde pjëzhi c'o pë's'i poder a jens'e.

4

Sirviendo según la capacidad que Dios nos ha dado

¹ E Jesucristo o sufre o cuerpo va mböxcüji. Nu'tsc'eji xo ni jyodü rí bübüji dispuesto rí sufregueji. Na ngue 'ma rí sufreji, ya ni ma rgui jyëziji c'o na s'o. ² Nguec'ua c'o pa c'o xe rí minc'eji, dya rí tsjagueji ja c'o nzi gui ñetsjëji c'o na s'o. Rí tsjaji ja c'o nzi ga ne Mzhocjimi. ³ Ya rguí chjëntjui c'ü i tsjagueji ja c'o nzi ga tsja c'o dya pärä Mzhocjimi. Mi cjagueji texe c'o ma s'o c'o ma ëjë in pjeñesi. Mi cjagueji c'o na s'o cja mbaxua, mi jmürügueji, 'naxõmü rí tígueji. Xo mi ma'tc'eji yo ts'ita, maco mama c'o ley c'ü dya cjó sö ra ma'tü yo. ⁴ C'o dya pärä Mzhocjimi, me cja c'o na s'o, texe c'o va ëjë o pjeñesi. Nguec'ua me cijñiji jenga dya cja in cjagueji c'o na s'o co anguezeji. Nguec'ua me sanc'eji yo. ⁵ Pero anguezeji ra nzhötüji ngüenda Mzhocjimi c'ü ya bübü ra jñünpü ngüenda yo bübütjo, 'ñe c'o ya ndü. ⁶ C'o ya ndü, 'ma xe mi bübüji, o xipjiji o jña Mzhocjimi. Zö o tsjapüji o sufreji va, ja c'o nzi ga sufre texe yo nte, zö ya ndüji, pero c'o mi enh'e o mü'bü Mzhocjimi, sido ra bübütjo o aljmaji ja c'o nzi ga bübü Mzhocjimi.

⁷ Ya ni ma ra nguins'i ne xoñijõmü. Nguec'ua nu'tsc'eji rí tsjijñiji na jo in pjeñesi. Rí

pjörüji ja rgui minc'eji. Y rí sido rí dyötüji Mzhocjimi. ⁸ C'ü xenda ni muvi rí tsjaji, rí pötqui s'iyaji co texe in mü'büji. Na ngue 'ma in s'iyaji, in perdonaoji, 'ma cjó c'o pje tsja'c'üji. ⁹ Ma va säjä nin cjuarmaji yo ni 'ñeje nan'ño jñiñi, rí unüji ja ra oxüji. Rí pötqui recibidoji a cjanu, dya pje rí mamaji. ¹⁰ Na puncjü c'ua ja nde va dyacüji Mzhocjimi c'ü rá pëpcöji angueze. C'o vi ch'a'c'ü rí tsjaji, tsjaji ngue c'ua rí pötqui pjös'üji yo nin cjuarmaji. Ma rí tsjaji a cjanu, in pëpqueji na jo 'ma Mzhocjimi. ¹¹ Nu c'o zopjü yo nte, ni jyodü ra mamaji o jña'a ja c'o nzi ga 'ñünbü o mü'bü Mzhocjimi c'ü rguí mamaji. Nu c'o pjöste, ra pjösteji ja c'o nzi va unü Mzhocjimi ra pjösteji. Nguec'ua texe c'o rí tsjaji, ra unüji ngüenda ja ga cja e Jesucristo, ra mamaji c'ü me na jo Mzhocjimi. E Jesucristo, ni jyodü c'ü dya rá jëziji c'ü rgá mamaji c'ü me na jo, 'ñe me na nojo. Je rga cjanu.

Sufriendo como cristianos

¹² 'Ma va ëjë c'o me na s'ëzhi c'o me in sufreji, dya rí tsjijñiji: "Maco rí enh'e in mü'büjme e Jesucristo, ¿jenga rí sufregöjme?", rí 'ñeñeji. Jëtscliji rí sufreji, ngue c'ua ra jñetse cjo sido rí 'ñejeñi Mzhocjimi. Rí xi'tsc'öji yo, na ngue rí s'iyats'üji. ¹³ C'ü rí tsjaji, rí mägueji, na ngue c'ü rgui sufregueji ja c'o nzi

va sufre e Jesucristo. 'Ma ra ējē anguez e c'ü me rrā zö rva ējē, me rí mägueji na puncjü. ¹⁴ Nu 'ma sanc'üji yo nte na ngue c'ü ni dyätpägueji o jña e Jesucristo, ngue c'ü rgui mäcejeji. Na ngue bübüt'süji o Espíritu Mzhocjimi c'ü cja'c'üji rí päräji c'ü bübüt Mzhocjimi co nu'tsc'eji. C'o nte, na cjuana sadü e Cristo c'o. Nu'tsc'eji in mangueji c'ü me na jo c'ü. ¹⁵ Dya rí pö'tütegueji, ni pje xo rí pönüji, ni xo rí tsjagueji c'o na s'o, ni xo rí ma ñaji c'ua ja dya pë'sc'ü rí ñugueji. Nujyo na s'o, dya nguejyo ne Mzhocjimi c'ü rgui sufregueji va yo. ¹⁶ Pero 'ma cjó c'o sufre na ngue c'ü ni dyätpä o jña e Jesucristo, dya ni jyodü ra tseje 'ma. Sido ra dyätä na jo, ngue c'ua yo nte ra mbäräji c'ü me na jo Mzhocjimi.

¹⁷ Nutscöji o ntezgöji Mzhocjimi, c'ü rgá sufregöji chjéntjui c'ü ya ri jüncüji ngüenda Mzhocjimi. Maco nguetsköji ot'ü rí sufregöji, na c'o dya ne ra dyärä o jña Mzhocjimi, juejme c'o. Ra sufreji me na puncjü 'ma ra jñünpu ngüenda Mzhocjimi anguezeji. ¹⁸ Nu c'o ya na jo a jmi Mzhocjimi, sufre ga 'ñemeji libre cja c'o na s'o. Na c'o dya sū Mzhocjimi c'o dya jëzi c'o na s'o, juejme c'o. Ra ma sufreji na puncjü. ¹⁹ Mzhocjimi o ngambagagöji va, dya ra jyézguigöji. Nguec'ua, nu c'o sufre ja c'o nzi ga ne

Mzhocjimi, ni jyodü c'ü dya ra züji, na ngue Mzhocjimi ra mbörü anguezeji. Y ra sido ra tsjaji c'o na jo.

5

Consejos para los creyentes

¹ Bübüt'süji c'o pastor. Ngueje c'o rá zopjügö dya, na ngue xo rí pastorgö. Ró nugö 'ma mü o sufre e Jesucristo. Y 'ma rá jandgöji ja ga cja c'ü me na nojo, me xo rgui muvizgöji co anguez a jmi Mzhocjimi. ² Nu'tsc'eji in pastorji, in chjéntcejeji nza cja o mbörü. Nguec'ua rí xi'ts'iji c'ü rí pjörüji o nte Mzhocjimi c'o o dya'c'üji rí pjörüji. Dya ngue c'ü ixi cja'c'üji a fuerza rí pjörüji; ngue c'ü rí ñegueji rí pjörüji. Dya ngue c'ü rgui pjörüji c'ü rí chögueji o merio; ngue c'ü rí pjörüji co texe in mü'büji. ³ Dya xo rí tsjapüji na nojo cja yo o dya'c'üji c'in Jmugöji in pjörüji. C'ü rí tsjaji, rí jizhgueji 'na tjürü c'ü na jo, ngue c'ua xo 'ñe anguezeji ra tsjaji. ⁴ Nguec'ua 'ma ra ējē c'e Ndambörü c'ü ngue e Jesucristo, ra dya'c'üji c'ü dya ra tjeze, ra dya'c'üji c'ü me rgui muvits'üji cja o jmi; rí bübütjöji co anguez para siempre.

⁵ Nu'tsc'eji in sëji, 'ñetsc'eji in süngüji, rí dyätäji yo pastor. Nu'tsc'eji in texeji, rí pötqui respetaoji, dya rí tsjapü rrä nots'üji. Na ngue je t'opjü a cjava cja o jña Mzhocjimi: Mzhocjimi nu'u na ü c'o cjapü na nojo.

Pero c'o dya cjapü na nojo,
me nu'u na jo c'o, eñe.
⁶ Me na zëzhi Mizhocjimi.
Nguec'ua nu'tsc'eji, dya
rí tsjapqueji rrä notsc'eji.
Nguec'ua 'ma ra zädä c'e
pa c'ü ya juajnü anguezze,
ra dya'c'üji c'ü me rguí
muvits'üji cja o jmi. ⁷ Texe
c'o in mbeñeji, rí xipceji
Mizhocjimi. Na ngue
anguezze me mbents'eji ga
mbö'c'üji.

⁸ Rí tsjijñiji na jo in pjeñeji.
Rí pjörütsjëji ja rgui mimiji.
Na ngue c'ü dya jo'o nuc'üji
na ü, chjéntjui nza cja 'na león
c'ü me ngäxä me jodü cjo' ra
za'a. ⁹ Pero dya rí sügueji; sido
rí 'ñejmeji Mizhocjimi, ngue
c'ua rí chöpüji c'ü dya jo. Rí
zëzhgueji na ngue in pärägueji
c'ü je xo ga cjanu ga sufre c'o
nin cjuarmaji c'o cärä texe cja
ne xoñijõmü. ¹⁰ Mizhocjimi o
'ñünngü ín mü'büji ró creoji.
Na ngue ne'e c'ü rá mandaji
co e Jesucristo. Nguec'ua zö
rí sufregueji ja nzi pa, pero
'ma rí sëchiji, Mizhocjimi ra
jocüts'üji na jo in mü'büji. Y
ra dya'c'üji rí zëzhgueji, ngue
c'ua dya rí jyëzgueji, sido rí
dyätäji. Na ngue anguezze
pjöxcüji texe c'o ni jyodüzüji.
¹¹ Me na nojo Mizhocjimi, ra
manda para siempre. Je ga
cjanu.

Saludos finales

¹² Ne carta nu, nguezgö ró
mamagö yo jña; e cjuarma
Silvano o dyopjü. Nujnu, rí
pärägö pëpi na jo Mizhocjimi.
Dya nda puncjü yo ró xi'tsc'öji
cja ne carta. Ró zo'c'öji, 'ñe

ró xi'tsc'öji c'ü na cjuana
me s'iyazüji Mizhocjimi me
pjöxcüji. Dya rí jyëziji c'ü.

¹³ Va bö'tc'ütjoji Cjimi c'o
jmurü a Babilonia c'o ya xo
juajnü Mizhocjimi ja c'o nzi
va juan'c'üji. Xo va bö'tc'ütjoji
Cjimi e cjuarma Marcos c'ü
chjéntjui c'ü ri ngue ín ch'igö.
¹⁴ Rí pötqui s'iyaji; rí pötqui
zenguateji co texe in mü'büji.

Nu'tsc'eji bëbü in mü'büji e
Jesucristo, rí ötcö Mizhocjimi
ra mäjä in mü'büji, dya pje rí
mbeñeji. Je rga cjanu.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN PEDRO

Pedro escribe a los creyentes

¹ Nutscö e Simón Pedro rí pen'c'eji ne carta. O juancü e Jesucristo rá cjagö apóstole. Pero rí mbëpjitjögö; angueze ngue ín lamugö. Nutscójme rí apóstolejme o dyacüjme Mizophjimi rí enh'e ín mün'c'öjme e Jesucristo. Xo 'ñetsc'eji xo dya'c'üji in enh'e in mün'c'eji c'ü. Nguec'ua, dya ngueextjozüjme o salvazügöjme c'ü; xo 'ñetsc'eji xo salvats'ügueji. Na ngue me na jonte e Jesucristo c'ü ín Mizophjimigöji c'ü o 'ñe salvazüji; dya juajnü c'o ri ne. ² Rí ötcö Mizophjimi ra mböxc'üji xenda rí pärägueji e Jesucristo nu c'ü ngue ín Mizophjimigöji 'ñe ngue ín Jmugöji, ngue c'ua xenda rí unnc'eji ngüenda c'ü me nuc'eji na jo Mizophjimi. 'Ma ga cjanu, xenda ra mäjä in mün'c'eji, dya pje rí mbeñeji.

Cualidades del cristiano

³ E Jesucristo o matcüjme; nutscójme ró möjme co angueze. Ró unnc'öjme ngüenda c'ü me na nojo angueze, 'ñe c'ü me na jo c'o mi cja. E Jesucristo ngue Mizophjimi c'ü, y me na zézhi. Nguec'ua va jítsigöjme texe c'o ni jyodü rá xi'tsc'öjme, ngue c'ua mas rí pärägueji angueze. Ngue c'ua ra bübüts'üji

Mizophjimi; nu'tsc'eji rí sūji rí dyätqueji c'ü. ⁴ Nu cja ne xoñijömü, ya ni ma ra s'odü, na ngueje yo nte me mäpäji c'o netsjëji. Pero me na nojo e Jesucristo, nguec'ua me xo na nojo c'o o xitsijme ra dyacüji. Nguec'ua sö rá jëzgöji c'o rí netsjëji. A cjanu, ja c'o ga cja Mizophjimi, je xo rga cjazgöji nu. ⁵ Nu'tsc'eji ya dya'c'eji in enh'e in mün'c'eji e Jesucristo. Nguec'ua rí pjötpügueji na puncjü ngüenda rí tsjaji c'o na jo. Nuc'ua ra sö rí päräji c'o na jo c'o rí tsjaji, 'ñe c'o na s'o c'o dya rí tsjaji. ⁶ Nuc'ua, ra sö rí pjörü ja rgui mimiji; dya rí tsjatsjëji c'o in netsjëji. Nuc'ua, ra sö rí pë's'iji paciencia 'ma cjó pje ra tsja'c'üji. Nuc'ua, ra sö rí sūji Mizophjimi y rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne. ⁷ Nuc'ua, ra sö rí pötü rgui 'neji yo nin cjuarmaji. Nuc'ua, ra sö rí s'iyagueji texe yo nte.

⁸ 'Ma rí sido rí tsjaji yo me na jo, ra jñetse c'ü in pärägueji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. ⁹ Na cjuarma, 'ma dya cja yo na jo, chjëntjui c'ü ri ngorö c'ü dya ri janda na jo. 'Ma ga cjanu, ya jyombeñe c'ü o ndintspi o mü'bü c'o na s'o c'o mi cja 'ma dya be mi pärä e Jesucristo. ¹⁰ Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, rí sido rí tsjaji yo me na jo. 'Ma rí tsjaji yo, ra jñetse c'ü o juan'c'ügueji Mizophjimi, y o 'ñünnc'ü in mü'büji in 'ñejejmeji e Jesucristo. 'Ma rí sido rí tsjaji yo, dya rí xögueji 'ma cja c'e 'ñiji c'ü na jo. ¹¹ Y me ra mä'c'äji, 'ma

rí sät'äji nu ja ri manda e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü o 'ñe jocüzü ín mü'büji. Je ngueje nu rí tsärägueji para siempre.

¹² Ya *in* pärägueji yo jña yo na cjuana, y dya *in* jëzgueji yo. Pero rá sido rá mbennc'eji yo. ¹³⁻¹⁴ Rí pärägö c'ü dya ra mezhe ra mbötcügöji. Na ngueje o jítsi a cjanu e Jesucristo c'ín Jmugöji. Nu dya xe rí bünc'ö, rí pärägö ni jyodü rá mbennc'eji yo jña yo ya xi'ts'iji, ngue c'ua rí unnc'eji na jo ngüenda. ¹⁵ Rá jü'sc'ö cja xiscõmü yo, ngue c'ua ra sö rí mbeñgueji 'ma ya rga tügö.

Los que vieron la grandeza de Cristo

¹⁶ Ró xi'tsc'öjme c'ü ra ëjë na yeje e Jesucristo c'ín Jmugöji co o poder Mzhocjimi. Bübü c'o mama ngue 'na bëchjine c'ü ró cjijñitsjégöjme c'ü rí xipjijme yo nte. Pero dya je ga cjanu. Na ngueje ró nu'ujme c'ü me na nojo e Jesucristo. ¹⁷⁻¹⁸ Ró jandajme 'ma mi cäräjme anguezze cja c'e t'efe. Me ma sjü'ü nu, na ngue Mzhocjimi c'ü nu Tata o tsjapü me go juëns'i e Jesucristo, y o mama c'ü me na jo c'ü. Ró ärägöjme o jña Mzhocjimi c'ü vi 'ñeje nu ja me na zö, o mama: "Nujnu, ngue ín Ch'igö nu me rí s'iyagö nu me rí mäpägö", eñe.

¹⁹ Je a cjanu va zädä c'ü o mama c'o profeta c'ü ro ëjë e Cristo. Nguec'ua rí pärägöji c'ü na cjuana c'o o dyopjü c'o profeta. Rí tsjapügueji na puncjü ngüenda c'o o

dyopjüji, na ngueje chjëntjui nza cja 'na sivi c'ü jya's'ü nu ja na bëxomü. 'Ma va pes'e e tanse, *in* pärägueji c'ü ya ra jyas'ü. Je xo ga cjatjona, 'ma rí tsjapüji na puncjü ngüenda c'o o dyopjü c'o profeta, rí pärägueji, 'ma ya ra zädä ra ëjë na yeje e Jesucristo. ²⁰ C'o o jña Mzhocjimi c'o o dyopjü c'o profeta, ixtí unnc'eji ngüenda c'ü dya cjó sö ra mbärätsjé c'ü mama c'o; ni jyodü o Espíritu Mzhocjimi ra mbös'ü ra mbärä c'o. ²¹ Na ngue c'o profeta, dya nguijñitsjéji c'o jña c'o o dyopjüji; nguetjë o Espíritu Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'büji o pätpäji Mzhocjimi.

2

Los que enseñan mentiras

¹ C'o nte a Israel, mi cärä c'o mi cjapü mi 'ñeje cja Mzhocjimi c'o jña c'o mi mamaji, pero dya ma cjuana c'o mi mamaji. Je xo rga cjanu a ndetsc'eji, ri cärä o xöpüte c'o dya rga cjuana. Anguezzeji, dya ra tsjapüji ngüenda c'ü ín Jmugöji, maco o ndü por anguezzeji. Nguec'ua Mzhocjimi ra tsjapü ra ma sufreji. C'o xöpüte ra jí'ts'iji c'o dya cjuana. 'Ma cjó c'o ra creo c'o ri jizhi anguezzeji, ra bëzhi 'ma c'o. ² C'o xöpüte, me ra tsjaji c'o ri netsjéji c'o na s'o. Na puncjü o cjuarma c'o ra ndeñe co anguezzeji, je xo rgá tsjatjoji nu. Nguec'ua yo nte yo dya be ejme e Jesucristo, ra mamaji c'ü

dya jo o 'ñiji Mízhocjimi nu na cjuana. ³ C'o xöpüte, me ri neji o merio. Ra jyodüji ja rgá zo'c'üji, ngue c'ua rí cheñeji co anguezeki rí unüji o ofrenda. Pero ndeze mi jinguã, ya mama Mízhocjimi c'ü ra jñünpu ngüenda c'o. Y ya bëbü ra tsjapü ra ma sufre c'o.

⁴ Bübü c'o o anxe Mízhocjimi c'o o tsja na s'o. Nguec'ua Mízhocjimi o tsjapü o sufreji, o mboch'üji a línfiernu nu ja me na bëxomü. Je 'nün't'üji nu co cadena, hasta 'ma ra zädä c'e pa 'ma ra jñünpu ngüenda Mízhocjimi anguezeki. ⁵ Mízhocjimi xo tsjapü o sufre c'o mi cárä mi jinguã c'o me mi cja na s'o, c'o dya mi ätä Mízhocjimi. O pejñe 'na tradyebe cja ne xoñijomü o chjotüji. C'o pa c'o, mi bëbü 'na bëzo c'ü mi chjü e Noé. Mi xipji c'o nte ro jyéziji c'o na s'o, ro tsjaji c'o na jo. Nuc'ü, dya ndü cja c'e tradyebe c'ü, ni xo ri ngue c'o nu familia. Mi ochoji, dya chjotüji. ⁶ O mezhe c'ua Mízhocjimi xo chjotü c'o jñiñi a Sodoma 'ñe a Gomorra c'o me ma s'o. O chjotü co sivi o mbëzhiji o bozivi. Nguec'ua yo dya cjapü ngüenda Mízhocjimi sö ra unüji ngüenda xo 'ñe anguezeki ra ma sufreji, c'ua ja nzi va sufre c'o mi cárä a Sodoma 'ñe a Gomorra. ⁷ Mízhocjimi o chjotü c'o mi cárä c'o jñiñi c'o, pero o salva e Lot o pjongü. E Lot, mi cja c'o na jo. Nguec'ua me mi xicha o mü'bü c'o na s'o c'o mi

cja c'o nte. Porque mi cjatsjëji c'o mi netsjëji c'o me ma s'o, dya mi cjapüji ngüenda Mízhocjimi. ⁸ E Lot, mi cja c'o na jo. Nguec'ua pama pama me mi sufre o mü'bü, na ngue o jñanda c'o nu menzumüji mi cjaji c'o me ma s'o. Y o dyärä mi ñaji c'o me ma s'o. ⁹ C'o ma't'ü Mízhocjimi c'o cja na jo, me sufreji na ngue c'ü na s'o c'ü cja yo nte. Pero me na zëzhi c'ü ín Jmugöji, ra mbös'ü ra zëzhi c'o. C'o mi cja na s'o, zö dya be va sädä c'e pa 'ma ra jñünpuji ngüenda, pero ya mama Mízhocjimi ra castigao c'o.

¹⁰ C'o xöpüte c'o dya ga cjuana, cjatsjë c'o netsjëji c'o me na s'o. Cjapüji c'ü dya ni muvi c'ín Jmugöji. Nuc'o, ngue c'o xenda ra tsjapü Mízhocjimi ra sufre c'o. Cjapüji me na nojo, dya neji cjó pje ra xipiji. Y sadüji yo pjëzhi na nojo, dya süji. ¹¹ Maco dya cja a cjanu c'o o anxe Mízhocjimi. Na ngue 'ma cjó c'o ra tsja c'o na s'o, zö ra ma c'o anxe a jmi c'ín Jmugöji ra ma cösteji, pero dya ra zadüji c'ü vi tsja na s'o. Maco xenda na zëzhi c'o anxe que na nguetscöji.

¹² C'o xöpüte, chjéntjui nza cja yo animale yo dya sü Mízhocjimi. C'ü vi ngama Mízhocjimi yo animale, ngue c'ü ra zürüji ra mbö't'üji. Je xo rga ciatjonu c'o xöpüte c'o na s'o, ra chjotüji c'o, dya ra salvaji. Na ngue sadüji nu c'ü dya päräji. ¹³ Mízhocjimi ra tsjapü ra sufreji na ngue

anguezeji vi tsjapüji o sufre c'o 'ñaja. Anguezeji me mäjä ga tsjaji o mbaxua zö ri xõmü zö ri ndempa. Jmurüji co nu'tsc'oji 'ma in sigueji o xëdyi. Pero me na s'o a ndetsc'oji, ix 'na tsetjo c'ü cjaji. Na ngue me mäjä ga xi'ts'iji c'o dya cjuana.

¹⁴ Texe 'ma jandaji 'na ndixü, me neji ra tsjaji c'ü na s'o. Dya söyaji, sido cjaji c'o na s'o. Onpüji c'o nte c'o dya creo Mzhocjimi co texe o mü'büji, ngue c'ua xo ra tsjaji a cjanu c'o na s'o. Me pärä ja ga zopjüji c'o, ngue c'ua ra ndeñeji co anguezeji ra unüji o ofrenda. Me na s'o anguezeji; Mzhocjimi ra tsjapü ra ma sufreji. ¹⁵ Anguezeji ya xögüji cja c'e 'ñiji c'ü na jo, ya ndepiji c'ü o 'ñiji e Balaam c'ü mi ngue o 'ti e Beor. E Balaam mi ne ro ndöjö na puncjü o merio; nguec'ua va tsja na s'o. ¹⁶ E Balaam mi ngue'naja profeta c'ü mi ña o jña Mzhocjimi. Pero o nguijñi o mü'bü c'ü na s'o, mi ne ro mama 'na jña c'ü dya vi xipji Mzhocjimi. Zö dya ña yo animale, pero o ña'a 'na burru nza cja 'na nte va huënh'i e Balaam, na ngue na s'o c'ü mi cijñi e Balaam. Nguec'ua go ndümbeñe e Balaam, dya go mama c'e jña c'ü mi ne ro mama.

¹⁷ C'o xöpüte, chjéntjui nza cja 'na pozo c'ü ojtjo ndeje. Xo chjéntjui nza cja o ngõmü c'o tunütjo ndajma 'ma na zëzhi ga vü. Ya mama Mzhocjimi c'ü ra mboch'üji a linfiernu nu ja me na bëxõmü; nunca

ra mbedyeji nu. ¹⁸ Yo nte, dya päräji o 'ñiji Mzhocjimi. Pero cärä anguezeji c'o cja ni ma ra jyëzi c'o tjürü c'o na s'o. C'ü cja'a c'o xöpüte, zopjüji c'o nte c'o, ngue c'ua ra ndeñeji co anguezeji. Cjapüji me päräji, pero mamaji jña c'o dya ni muvi. Xipjiji c'o nte, na jo ra tsjaji ja c'o nzi ga netsjëji, dya ni jyodü ra mbötpüji ngüenda ja rgá mimiji. ¹⁹ Mama c'o xöpüte ga xipjiji c'o cjuarma: "Nu'tsc'oji in librengueji dya, dya cja mandats'üji c'o ley, sö ri tsjatsjëji c'ua ja c'o nzi gui ñetsjëji", eñeji. Maco dya libre c'o xöpüte, sido me cjaji c'o na s'o. 'Ma dya sö 'na nte ra jyëzi c'o na s'o, dya libre, mandaji 'ma c'ü. ²⁰ Cärä o nte c'o ya jyëzi c'o na s'o c'o cja'a yo nte cja ne xoñijõmü. Ya mbedyeji libre, na ngue päräji ja ga cja e Jesucristo c'in Jmugöji, nu c'ü o ejë o e 'ñevgueji libre cja c'o na s'o. Pero 'ma ra nzhogüji na yeje cja c'o na s'o, 'ma dya ra jyëziji, nu'ma, xenda rrä s'o 'ma, que na ngue 'ma dya be mi päräji e Jesucristo. ²¹ O jíchiji o jña Mzhocjimi, o mbäräji o 'ñiji e Cristo c'ü me na jo. Pero o jyëziji c'e jña. Nguec'ua xenda ra sufreji que na ngue 'ma dya ro mbäräji c'e 'ñiji. ²² In pärägueji c'e jña c'ü ri mamaji: "Ne dyo, ya nzhogü o zi'i yo na s'o yo vi nzhocü. Ne cuchi nu ya vi be'ch'e, o yepe o ma 'ñõnt'ü cja mbëmü", eñe c'e jña. Je xo ga ciatjonu yo nte c'o jézi c'o na s'o, cja na nzhogü cjaji na yeje c'o na s'o.

3*La venida del Señor*

¹ Rí s'iyats'üji cjuarma. Ne carta nu rí opcjö rí pen'c'eji, ngue nu na yeje, na ngueje ya ró pen'c'eji 'naja. In cjijñiji na jo, nguec'ua rí pen'c'eji yo carta rí mbennc'eji c'o ya in pârâgueji. ² Nguec'ua, dya rí jyombeñei c'o jña c'o o mama c'o o profeta Mzhocjimi mi jinguã, 'ñe c'o xo ró xi'tsc'öjme nutscöjme rí apóstolejme. C'o ró xi'tsc'öjme, ngueje c'o o jítsijme c'ín Jmugöji nu c'ü o ñevgueji libre cja c'o na s'o.

³ Ixtí unnc'eji na jo ngüenda c'ü rá xi'tsc'öji dya. C'o cjë 'ma ya ngue ra nguins'i e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, ra ngärä c'o me ra tsjapü burla ə jña Mzhocjimi, ra tsjaji ja c'o nzi ga netsjëji c'o na s'o. ⁴ Ra mamaji: "¿Ja je bübü c'e bëzo c'ü Jesú斯 c'ü o mama ra ejë na yeje? Maco dya va ejë. Ya ndü c'o ín tatagöji. Y nuc'ü, dya sö ra ejë. Ne xoñijõmü sidotjo ja c'o nzi va t'ät'ä", eñeki. ⁵ Anguezoji, dya ra ne ra mbeñeji ja va chjorü ne xoñijõmü. Mi jinguã, ngueextjo c'ü o ña Mzhocjimi, o bübü ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü. Ne xoñijõmü, o c'os'ü cja c'o ndeje c'o mi po'o, go jñetse e jõmü. Nguec'ua ne xoñijõmü mi bübü a nde'e cja yo ndeje. ⁶ Yo ndeje, o zäda 'ma o tsjapü Mzhocjimi o tsobü cja ne xoñijõmü, go chjotü. ⁷ Ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü nu rí cáräji dya, ya mama Mzhocjimi ra chjorü yo. Nujyo, ra nde'ë yo,

'ma ra zäda c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda Mzhocjimi. Nu'ma, ra ma sufre c'o dya zü Mzhocjimi.

⁸ Rí s'iyats'üji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí jyombeñei ja ga cja. 'Natjo pa, chjëntjui 'na mil o cjë cja ə jmi Mzhocjimi. Y 'na mil o cjë'ë, chjëntjui 'natjo pa. ⁹ Bübü c'o mama: "Ya mezhe na puncjü e Jesucristo; maco dya sö ra ejë c'ua ja nzi va mama", eñeki. Pero dya je ga cjanu. E Jesucristo me pëscöji paciencia, dya ne cjó ra ma sufre; ne'e c'ü ra nzhogü ə mü'bü texe yo nte. Nguec'ua dya be ga 'ñeje.

¹⁰ Ra ejë na yeje c'ín Jmugöji ra 'ñe jñüncüji ngüenda. Ra zäda c'e pa c'ü dya ri te'beji, chjëntjui 'na xõmü 'ma ra ejë 'na mbë'ë cja 'na ngumü, 'ma dya cjó te'be. Ra yürü me na jens'e, y ra chjorü ne jens'e. Yo bübü a jens'e, xo ra chjorü co sivi yo. Ne xoñijõmü, xo ra nde'ë nu, ra chjorü. Xo 'ñe texe yo bübü cja ne xoñijõmü, nde ra chjorü yo.

¹¹ Na ngue ra chjorü texe yo, ni jyodü na puncjü rí sëgueji Mzhocjimi rí tsjaji ja c'o nzi ga ne anguez. ¹² Rí che'beji c'e pa 'ma ra ejë na yeje Mzhocjimi; rí che'beji co texe in mü'büji. Nu'ma, ngue 'ma ra nde'ë ne jens'e ra chjorü. Xo 'ñe texe yo bübü a jens'e, nde ra chjorü yo. ¹³ Nutscöji rí te'begöji ra bübü 'na jens'e nuevo, c'ua ja nzi va mama Mzhocjimi. Xo 'ñe 'na xoñijõmü nuevo. Texe c'o ra

tsjaji nu, nde na jo c'o.

¹⁴ In te'beji yo na jo yo ya ró mangö. Nguec'ua rí pjötpügueji ngüenda ja rgui minc'eji, ngue c'ua 'ma ra ējē c'ín Jmugöji, ra mäjä in mü'n'c'eji, dya rí tsegueji. Y dya pje ra chö'tc'üji c'ü rrä s'o. Rí xi'tsc'öji yo, cjuarma, na ngue rí s'iyats'üji. ¹⁵ Dya rí tsjijñiji c'ü ya mezhe na puncjü c'ín Jmugöji. Rí mbeñegueji c'ü me pëscöji paciencia ngue c'ua ra jogü ín mü'büji. Mi cjuarmagöji e Pablo c'ü me rí neji, xo o xi'ts'iji a cjanu cja c'e carta c'ü o pen'c'eji. Na ngueje Mizhocjimi o unü o pjeñe. ¹⁶ Texe cja yo carta yo opjü e Pablo, xo mama a cjanu nu yo rí xi'tsc'öji. C'o jña c'o mama angueze, bëbü c'o na s'ëzhi rga pârâgöji. Nguec'ua c'o yembeñe c'o dya nda pârã o 'ñiji Mizhocjimi, 'ma xörüji c'o o dyopjü e Pablo, dya pârâji ja c'o nzi va nguijñi e Pablo; nan'ño ga nguijñiji. Je xo ga cjanu ga xörüji texe yo o jña Mizhocjimi. Nguec'ua ga bëzhiji.

¹⁷ Ya ró xi'tsc'öji; nguec'ua in pârâji ja ga cja c'o xöpüte c'o dya cjuana. Ya xögüji cja o 'ñiji Mizhocjimi, y dya ätpäji o jña. Rí pjötpügueji na puncjü ngüenda c'ü dya rí creogueji c'o xi'ts'iji c'o, na ngue dya cjuana. 'Ma jiyö, xo 'ñetsc'ëji xo rí yembeñëji, xo rí xögüji cja o 'ñiji Mizhocjimi. Rí xi'tsc'öji a cjanu, cjuarma, na ngue rí s'iyats'üji. ¹⁸ C'ü rí tsjagueji, xenda rí pârâgueji

e Jesucristo c'ín Jmugöji nu c'ü o 'ñe 'ñevgueji libre cja c'o na s'o. Angueze s'iyats'üji ra mböxc'üji xenda rí tsjaji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi. Me na nojo e Jesucristo. Rá ma'tc'öji dya, y rá sido rá ma'tc'öji para siempre. Amén.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN JUAN

El mensaje de vida

¹ Rí xi'tsc'öji ja rgá sö rá bübütjoji co Mzhocjimi. Nu c'ü dacüji c'ü ni bübü Mzhocjimi cja ín mü'büji, ixmi bübü 'ma dya be mi t'ät'a e jens'e 'ñe ne xoñijömü. Pero o ējē va cja ne xoñijömü. Nguec'ua nutscöjme rí apóstolejme ró äräjme c'o jña c'o mi mama. Xo ró jandajme y ró tjödümje. Rí päräjme c'ü mi bübü o cuerpo nza cjazgöji. ² Nu c'ü dacüji c'ü rgá bübütjogöji o ējē; nutscöjme ró jandajme ngue c'ua ró unnc'öjme ngüenda cjó ngueje. Rí xi'tsc'öjme c'ü ixmi bübüvi co Mzhocjimi, pero o ējē va ja rí cärägöji. ³ Rí xi'tsc'öji nu c'o ró äräjme 'ñe c'o ró jandajme ngue c'ua nuzgöjme 'ñetsc'ejí rá 'natjoji. A cjanu xo 'ñetsc'ejí rí 'natjogueji co Mzhocjimi 'ñe co e Jesucristo c'ü o T'i. ⁴ Rí xi'tsc'öji yo, ngue c'ua rí 'natjogueji co Mzhocjimi. A cjanu me rí mäcjeji.

Dios es luz

⁵ Nu c'o ró ärägöjme c'o o mama e Jesucristo, ngueje c'o rá xi'tsc'öji c'o. Mzhocjimi me jya's'ü; ojtjo bëxömü c'ü ri bübü c'o na s'o. ⁶ 'Ma rá mamaji: "Rí 'natjoji co Mzhocjimi", rá eñeji, pero 'ma rí nzhubüji cja bëxömü rí cjaji c'o na s'o, nu'ma, na

mbëchjinezüji 'ma. Na ngue dya cjuana c'o rí mangöji 'ma. ⁷ Pero 'ma rá jëziji ra zí'ch'i o jya's'ü Mzhocjimi ín mü'büji nguec'ua rá cjaji ja c'o nzi ga ne anguezze c'o na jo, nu'ma, rí 'natjogöji 'ma. A cjanu ni ma ra ndintsqui ín mü'büji texe c'o na s'o, na ngue e Jesucristo c'ü o T'i Mzhocjimi o pjödü o cji por nutscöji.

⁸ Zö rá mangöji c'ü dya bübüzögöji c'o na s'o, pero dya cjuana c'ü rí mangöji; rí jyopü rgá cijijñiji. Ixi jñetse 'ma, c'ü dya bübü ín mü'n'c'öji o jña Mzhocjimi c'ü mama na cjuana na s'ozgöji. ⁹ Pero 'ma rá xipjiji Mzhocjimi: "Jä, na s'ozgöjme ja c'o nzi gui mangue", rá embeji, nu'ma, ra perdonaozüji ín nzhubüji ja c'o nzi va mama. Na ngue o ndü e Jesucristo va ngõtcüji c'o. Ra ndintsquiji ín mü'büji texe c'o. ¹⁰ Ma rá mamaji: "Nunca rí cjagö c'o na s'o", rá eñeji, nu'ma, chjéntjovi c'ü ro mangöji na mbëchjine Mzhocjimi. Ixi jñetse 'ma c'ü dya bübü ín mü'büji o jña.

2

Cristo, nuestro abogado

¹ Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Nujyo rí opjügö cja ne carta, rí xi'tsc'öji ngue c'ua dya rí tsjaji c'o na s'o. Pero 'ma rí tsjaji c'o na s'o, rí dyötüji Mzhocjimi, ra perdonaozüji 'ma. Na ngue bübü 'naja c'ü ñacöji cja Mzhocjimi c'ín Tataji. C'ü ñacöji ngueje e Jesucristo c'ü nunca go tsja c'o na

s'o. ² Nuc'ü, o ngõtcüji ín nzhubüji. Dya ngue extjozügöji o ngõtcüji ín nzhunc'oji; xo ngõ'tp'ü texe yo nte yo cãrã cja ne xoñijõmü.

³ 'Ma rá cjaji ja c'o nzi va mama e Jesucristo, nu'ma, ra sö rá pãrãgöji c'ü rí 'natjoji co Mzhocjimi. ⁴ 'Ma cjó c'o ra mama: "Rí pãrãgö Mzhocjimi", ra 'ñeñe, pero 'ma dya cja'a ja c'o nzi va manda Mzhocjimi, nu'ma, na mbëchjine 'ma c'ü, y dya bëbü ọ mü'bü ọ jña Mzhocjimi c'ü na cjuana. ⁵ Pero 'ma cjó c'o ra dyätpä ọ jña Mzhocjimi, na cjuana ne Mzhocjimi 'ma c'ü, co texe ọ mü'bü. Nguec'ua 'ma rá ätpöji ọ jña Mzhocjimi, nu'ma, ra sö rá pãrãgöji c'ü rí 'natjoji co angueze. ⁶ 'Ma cjó c'o ra mama: "Rí 'natjobe co e Jesucristo", ra 'ñeñe, nu'ma, ni jyodü ra nzhodü ja c'o nzi va nzhodü e Jesucristo.

El nuevo mandamiento

⁷ Ne mandamiento nu rá xi'tsc'oji dya, cjuarma, dya nan'ño nu. Ngue 'na mandamiento nu ya in pãrãgueji ndeze 'ma i pjürü i dyätpäji ọ jña e Jesucristo. Ya i dyäräji nu. Ngue c'ü rá pötü rga s'iayaji yo nín minteji. ⁸ Zö ya in pãrãgueji ne jña, pero chjéntui c'ü cja ri nuevo, na ngue xenda rí pãrãgöji dya c'ü ja ga cja. Na ngue e Jesucristo o tsja ja c'o nzi ga mama ne jña, o s'iayazüji. Nguec'ua xo 'ñezañöji rá pötü rga s'iayagöji dya. Na ngue e bëxõmü ya ni ma ra cjogü. Na ngue bëbü in

mün'c'oji dya e Jesucristo c'ü ngue ọ jya's'ü Mzhocjimi.

⁹ 'Ma cjó c'o ra mama: "Bëbü ín mü'bü ọ jya's'ü Mzhocjimi", ra 'ñeñe, pero 'ma nu'u na ü nu cjuarma, nu'ma, sido nzhodü cja bëxõmü 'ma c'ü. ¹⁰ 'Ma cjó c'o ra s'iya nu cjuarma, nu'ma, bëbü ọ mü'bü ọ jya's'ü Mzhocjimi. Nguec'ua, dya ra tsja c'o na s'o. ¹¹ 'Ma cjó c'o ra nu'u na ü nu cjuarma, nu'ma, ixi jñetsetjo 'ma c'ü dya bëbü ọ jya's'ü Mzhocjimi cja ọ mü'bü, nguec'ua nzhodü cja bëxõmü ga tsja c'o na s'o. Nu c'ü cja'a ga cjanu, dya pãrã ja ni ma ni ja ra zät'ä. Na ngue c'ü ni nzhodü cja bëxõmü ga tsja c'o na s'o, nguec'ua ya tsot'ü ọ ndö, dya cja janda o jya's'ü.

¹² Cja ne carta nu rí opjügö, rí zo'c'oji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'oji. Rí xi'tsc'oji yo jña, na ngue ya perdonaots'üji in nzhubüji, na ngue c'ü o ndü e Jesucristo por nuzgöji. ¹³ Nu'tsc'eji in tataji rí pen'c'oji ne carta rí zo'c'oji, na ngue ya in pãrãji e Jesucristo c'ü ixmi bëbü 'ma o jyans'ü ne xoñijõmü; ya in 'natjoji dya co angueze. Nu'tsc'eji in sëji rí zo'c'oji na ngue ya i chõpüji e Satanás c'ü dya jo.

Nu'tsc'eji in ts'it'iji, rí zo'c'oji na ngue ya in pãrãji mi Tataji c'ü bëbü a jens'e. ¹⁴ Nu'tsc'eji in tataji rí pen'c'oji ne carta rí zo'c'oji, na ngue ya in pãrãji e Jesucristo c'ü ixmi bëbü 'ma o jyans'ü

ne xoñijõmü. Nu'tsc'oji *in* sëji, rí zo'c'öji na ngue ya *i* chöpüji c'ü dya jo. I chöpüji c'ü, na ngue o jña Mizophjimi c'ü bëbü in mü'bëji cja'c'ü rí zëzhgueji.

¹⁵ Dya rí ñe rí tsjaji c'o na s'o c'o cja yo nte yo dya pärä Mizophjimi. 'Ma cjó c'o me mäpä c'o cjaji cja ne xoñijõmü, dya mäpä 'ma Mizophjimi c'ü ín Tataji. ¹⁶ Yo nte yo dya pärä Mizophjimi c'ü ín Tataji, cjatsjéji ja c'o nzi ga netsjéji c'o na s'o. Jandaji c'o na s'o, na ngue me ne ra jñandaji c'o. C'o pë's'i na puncjü o merio, me cjapüji na nojo. Xo 'ñeje c'o pjézhí na nojo. Texe yo na s'o yo cja yo nte, dya ni 'ñeje cja Mizophjimi yo; je ni 'ñeje cja c'ü dya jo c'ü manda dya yo nte yo cja na s'o. ¹⁷ Dya rí ñe rí tsjaji yo na s'o yo cjaji cja ne xoñijõmü. Na ngue ne xoñijõmü ya ni ma ra nguarü. Ya xo ni ma ra nguarü yo bëbü cja ne xoñijõmü yo na s'o, yo me ne yo nte y cjaji. Pero 'ma cjó c'o ra tsja ja c'o nzi ga ne Mizophjimi, ra bëbüjtjo para siempre.

La verdad y la mentira

¹⁸ Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Ya rí cäxtjoji yo cjë yo ya ni ma ra nguarü. Ya *i* dyäräji ra zädä 'ma ra ëjë 'naja c'ü ra nu'u na ü e Cristo, ra jyodü ja rgá huins'i c'ü. Ya cära dya na puncjü o xöpüte c'o nu'u na ü e Jesucristo. Nujyo, ngue yo rgá pärägöji c'ü ya rí cäxtjoji yo cjë yo ya ni ma ra nguarü.

¹⁹ C'o xöpüte mi jmurüji co nuzgöji, pero dya mi 'natjo o pjeñeji co nuzgöji. Nguec'ua va xögüji. Nu 'ma ri 'natjo o pjeñeji co nuzgöji, sido ro ejí co nuzgöji. Pero o xögüji. A cjanu Mizophjimi dacüji c'ü rgá pärägöji c'ü dya ín dyocjöji ne ri 'naja c'o.

²⁰ Nu'tsc'oji, dya rí dyätqueji c'o. Na ngue c'ü o T'i Mizophjimi o dya'c'üji o Espíritu o ë bëbü cja in mü'bëji. Nguec'ua *in* päräji ja ga cja c'ü na cjuana *in* texeji. ²¹ C'ü rgá pen'c'oji ne carta, dya ngue c'ü rájí'tsc'öji 'na jña c'ü dya *in* päräji. Na ngue ya *in* päräji c'o jña c'o na cjuana. Y 'ma cjó c'o ra xi'ts'iji 'na bëchjine, ixtí pärägueji 'ma, c'ü dya ni 'ñeje cja Mizophjimi c'e jña. Na ngue na cjuana c'ü mama Mizophjimi.

²² Bëbü c'o mama c'ü dya vi 'ñeje e Jesús cja Mizophjimi. Dya bëbü c'ü xenda rrä s'o nza cja ne bëchjine me na s'o. 'Ma cjó c'o ra mama: "E Jesús dya ngue o T'i Mizophjimi, na ngue mi ntetjo c'ü", ra 'ñeñe, nu'ma, anticristo 'ma c'ü. Na ngue nu'u na ü e Jesucristo.

²³ 'Ma cjó c'o ra mama: "Dya rí ma't'ügö e Jesús, na ngue dya ngue o T'i Mizophjimi", ra 'ñeñe, nu'ma, ix na cjuana, dya bëbüvi Mizophjimi 'ma c'e nte. Pero 'ma cjó c'o ra ma't'ü e Jesucristo c'ü ngue o T'i Mizophjimi, xo ma't'ü 'ma Mizophjimi. Nguec'ua Mizophjimi bëbü 'ma co c'e nte.

²⁴ 'Ma cja vi creoji, *i* dyäräji ja ga cja Mizophjimi 'ñe e Je-

sucristo c'ü o T'i. Sido rí tsjaji ja c'o nzi ga mama c'o jña c'o i dyäräji; dya rí jyombeñeji. 'Ma sido rí tsjaji c'o, sido ra bübü e Jesucristo co nu'tsc'eji; 'ñe Mzhocjimi c'ü nu Tata. 25 Nuc'ü, ngueje c'ü o mama e Jesucristo; ra dyacüji c'ü rá bübütoji co Mzhocjimi para siempre.

²⁶ Ró xi'tsc'öji cja ne carta yo, na ngueje cárä c'o ne ra dyon'c'üji ra jí'ts'iji c'o dya cjuana. ²⁷ Pero dya ni jyodü rí dyätpäji o jña anguezeji. Na ngue bübü dya in mün'c'eji o Espíritu Mzhocjimi c'ü o dya'c'üji e Jesucristo. Nuc'ü, jí'ts'iji nguec'ua in päräji na jo ja ga cja. Nguec'ua rí xi'tsc'öji sido rí mbeñeji e Jesucristo ngue c'ua ri 'natjo in pjeñeji ja c'o nzi va jí'ts'iji. Na ngue na cjuana c'o mama o Espíritu Mzhocjimi; dya bëchjine c'o.

²⁸ Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue in ch'itsc'öji. Rí sido rí dyätäji e Jesucristo, na ngue in 'natjogueji co angueze. 'Ma rá cjaji a cjanu, dya rá süji 'ma ra ëjë na yeje c'ü; dya rá tseji. ²⁹ In pärägueji c'ü me na jo Mzhocjimi. Nguec'ua rí jñunt'ü in mü'büji, 'ma cjó c'o cja'a c'o na jo, nu'ma, ixi jñetse 'ma c'ü ngue o t'i Mzhocjimi c'o.

3

Hijos de Dios

¹ Tsijñiji ja va s'iyazgöji Mzhocjimi. Me go s'iyazgöji na puncjü o tsjacüji o t'izgöji. Jä, ya ngue o t'izgöji dya Mzhocjimi. Yo nte yo dya

pärä Mzhocjimi, dya unüji ngüenda c'ü ngue o t'izgöji Mzhocjimi. Na ngue, dya xo unüji ngüenda e Jesucristo c'ü ngue o T'i Mzhocjimi. ² Mi cjuarmats'ügöji rí nets'eji. Ya ngue o t'izgöji dya Mzhocjimi. Dya rí pärägöji texe c'ü ja rga cjazgöji 'ma ra ëjë na yeje e Jesucristo. Pero rí pärägöji 'ma rá chjëji c'ü, ixta jñetsezüji nza cja angueze. Na ngue rá jandaji angueze ja rga cja. ³ 'Ma cjó c'o te'be a cjanu c'e pa c'ü rga cjazgöji nza cja e Jesucristo, ni jyodü ra dyötü Mzhocjimi ra ndintspi o mü'bü. Xo ni jyodü ra jyëzi texe c'o na s'o ngue c'ua rrä jo nza cja e Jesucristo me na jo.

⁴ 'Ma cjó c'o cja'a c'o na s'o, nu'ma, dya ätä 'ma Mzhocjimi. 'Ma cjó c'o dya ätä Mzhocjimi, tuns'ü o nzhubü 'ma c'ü. ⁵ In pärägueji o ëjë e Jesucristo o ë ngõtcüji c'o na s'o c'o rí cjaji, ngue c'ua dya cja ra mandazuji c'o. Angueze, dya bübü c'o na s'o. ⁶ 'Ma cjó c'o sido ätä e Jesucristo, dya cja'a 'ma c'o na s'o. 'Ma cjó c'o sido cja'a c'o na s'o, nu'ma, ixi jñetse 'ma c'ü dya pärä ja ga cja e Jesucristo. Dya xo unü ngüenda pje vi 'ñeje c'ü. ⁷ Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue in ch'itsc'öji. Dya rí creogueji c'o xi'ts'iji: "Dya ra tsja zö rí tsjaji c'o na s'o", ents'eji. Pero dya cjuana. Rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o cja'a c'o na jo'o ja c'o nzi ga ne Mzhocjimi, na jo 'ma c'ü, nza cja e Jesucristo me

na jo. ⁸ 'Ma cjó c'o sido cja'a c'o na s'o, ngue o t'i e Satanás c'ü dya jo. Na ngue c'ü dya jo, sido cja'a c'o na s'o ndeze 'ma o mbürü o tsja c'o na s'o. Y 'ñünbü o mü'bü yo nte xo cjaji c'o na s'o. C'ü vi 'ñeje o T'i Mizhocjimi, ngue c'ü o juapcü o bëpji e Satanás c'ü dya jo.

⁹ C'o ya ngue o t'i Mizhocjimi, dya ra sido ra tsja c'o na s'o. Na ngue Mizhocjimi ya jñu's'ü angueziji; ja c'o ga cja anguezze, je xo ga cjatjonu c'o. Ra jyéziji texe c'o na s'o, na ngue ya ngue o t'i Mizhocjimi. ¹⁰ Nguec'ua rgá pärägöji cjó ngue o t'i Mizhocjimi, 'ñe cjó ngue o t'i c'ü dya jo. 'Ma cjó c'o dya cja'a c'o na jo, 'ñe 'ma dya xo s'iya o cjuarma, nu'ma, dya ngue o t'i Mizhocjimi 'ma c'ü.

Amémonos unos a otros

¹¹ C'e jña c'ü i dyäräji 'ma cja vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, ngue c'ü ni jyodü rá pötca s'iayi. ¹² Dya rá cjaji c'ua ja nzi va tsja e Caín. Nuc'ü, o tsja c'o na s'o c'o o bëpji e Satanás c'ü dya jo, o mbö't'ü c'ü o cjuarma. Na ngue c'ü o cjuarma mi cja c'o na jo, y e Caín mi cja c'o na s'o.

¹³ Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, 'ma ra nuc'üji na ü yo nte yo dya pärä Mizhocjimi, dya rí tsijñiji: "¿Pje ni nugüji na ü?", rí 'ñeñeji. ¹⁴ 'Ma ot'ü, mi nza cjaçgöji 'na nte c'ü ya ndü c'ü dya cja ärä. Na ngue dya mi ätcöji Mizhocjimi.

Pero nudya, rí bübüütjögöji. Rí pärägöji c'ü rí bübüütjogi, na ngue rí s'iayaji yo mi cjuarmaji. 'Ma cjó c'o dya s'iya yo nu mintejí, chjëntjui c'ü ya ro ndü. ¹⁵ 'Ma cjó c'o nu'u na ü nu cjuarma, chjëntjui c'ü ro pö't'ünte. In pärägueji c'o pö't'ünte, dya bübü Mizhocjimi cja o mü'bü c'o. ¹⁶ Rí pärägöji c'ü o s'iayazgöji e Jesucristo. Na ngue o ne o ndü por nutscöji. Nutscöji xo ni jyodü rá pjös'üji yo mi cjuarmaji, zö rá tüji. ¹⁷ 'Ma cjó c'o pë's'i c'ü ra zi 'ñe c'ü ra jye, 'ma ra jñanda nu cjuarma c'ü pje ni jyodü, pero 'ma dya ra juentse ra unü c'o ni jyodü, nu'ma, dya s'iya 'ma nu cjuarma c'ua ja nzi ga s'iayazüji Mizhocjimi. ¹⁸ Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'its'öji. Zö rá mamaji rí s'iayagöji yo mi cjuarmaji, pero 'ma dya rá pjös'üji c'o pje ni jyodü, ngueextjo co ín teji rgá mangöji 'ma. Ni jyodü rá s'iayaji yo mi cjuarmaji co texe ín mü'büji.

Confianza delante de Dios

¹⁹⁻²⁰ Nu 'ma rí s'iayaji a cjanu mi cjuarmaji, rí pärägöji 'ma c'ü na cjuana rí ejmeji Mizhocjimi. Zö bübü 'ma va eje 'na pjeñe cja ín mü'büji cjo na cjuana rí ejmeji Mizhocjimi, pero dya ni jyodü rá süji. Ni jyodü rá mbeñoji c'ü mama Mizhocjimi, 'ma rí s'iayaji yo mi cjuarmaji, ixi 'ñetse 'ma c'ü ngue o t'izgöji. Anguezze pärä, 'ma na cjuana rí s'iayagöji yo mi cjuarmaji; anguezze

pārā texe.²¹ Mi cjuarmats'üji rí nets'eji. 'Ma pārā ín mü'büji c'ü dya pje rí cjaji, ra sö rá chézhiji cja o jmi Mzhocjimi, dya rá sūji rga ötügöji c'ü. ²² Nuc'ü, texe c'o rá ötüji, ra dyacöji c'o. Na ngue rí cjaji ja c'o nzi ga ne anguezec'o mandamiento c'o xitsköji c'ü. ²³ Nu c'o o mandamiento ngue c'ü rá enh'e ín mü'bügöji e Jesucristo c'ü o T'i, 'ñe rá pötü rga s'iyaji yo mi cjuarmaji. Ngue c'ü o mama rá cjaji. ²⁴ 'Ma cjó c'o cja'a ja c'o nzi ga mama Mzhocjimi, 'natjovi 'ma co Mzhocjimi, y Mzhocjimi bübü o mü'bü. C'ü rgá pärägöji bübü Mzhocjimi cja ín mü'büji, ngue c'ü 'ñünngü ín mü'büji o Espíritu c'ü o dyacöji.

4

El Espíritu de Dios y el espíritu que está contra el Cristo

¹ Cárā na puncjü o xöpüte c'o dya cjuana c'o nhodü cja ne xoñijömü. Nguec'ua dya xtí creoji texe c'o ra jí'ts'iji. Rí tsijñiji na jo c'o jña c'o mamaji, cjo ngueje Mzhocjimi c'ü o 'ñünbü o mü'büji cjo jiyö. Rí xi'tsc'öji yo, na ngue rí s'iyats'üji. ² Rá xi'tsc'öji dya, c'ü rgui pärägueji cjo ngueje o Espíritu Mzhocjimi c'ü 'ñünbü o mü'bü c'o xöpüte c'o ri jí'ts'iji. 'Ma ra mama c'e xöpüte ra xipji yo nte: "E Jesucristo vi 'ñeje cja Mzhocjimi o ē jmus'ü nza cjazgöji rí

nteji", ra 'ñeñe, nu'ma, ngue o Espíritu Mzhocjimi c'ü 'ñünbü o mü'bü ra mama a cjanu. ³ 'Ma cjó c'o ra mama c'ü dya vi 'ñeje e Jesucristo cja Mzhocjimi, nu'ma, dya ngue Mzhocjimi c'ü 'ñünbü o mü'bü c'ü; ngue c'ü dya jo. Nu c'o mama a cjanu, anticristo c'o. Na ngue 'ñünbüji o mü'büji ra nuji na ü e Jesucristo. Ya i dyärägueji ra ējē e anticristo c'ü ra jyodü ja rgá huins'i e Jesucristo. Nudya, ya cárā cja ne xoñijömü na puncjü c'o sö rá xiji anticristo, na ngue nuji na ü e Jesucristo.

⁴ Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Ngue o t'its'üji Mzhocjimi. I chöpüji c'o xöpüte, dya in creoji. Na ngue xenda na zëzhi nu c'ü bübü dya in mü'büji, que na ngue c'ü bübü o mü'bü yo nte yo dya pärä Mzhocjimi. ⁵ C'o xöpüte c'o dya cjuana, cijñi o pjeñeji nzi ga nguijñi c'o nte c'o dya pärä Mzhocjimi. Nguec'ua jizhiji ja ga cja cja ne xoñijömü. Yo nte yo dya pärä Mzhocjimi ätpäji o jña c'o xöpüte. ⁶ Nutscójmerí apóstolejme, ngueje Mzhocjimi c'ü 'ñünngü ín mü'büjme rí zopcjöjme yo nte. Nu c'o pärä Mzhocjimi, ätcäjme. Nu c'o dya ngue o t'i Mzhocjimi, dya ätcäjme c'o. Ngue c'ü rgá pärägöji c'o 'ñünbü o mü'bü o Espíritu Mzhocjimi c'ü na cjuana, 'ñe c'o 'ñünbü o mü'bü e Satanás c'ü dya jo c'ü na mbëchjine.

⁷ Mi cjuarmats'ügöji rí s'iylats'üji. Ni jyodü rá pötü rga s'iylaji, na ngue Mzhocjimi s'iylazüji y dacüji c'ü rgá s'iylaji yo nín minteji. 'Ma cjó c'o s'iya yo nín minteji, ixi jñetse c'ü ngue o t'i Mzhocjimi 'ñe párä Mzhocjimi 'ma c'ü. ⁸ 'Ma cjó c'o dya s'iya yo nín minteji, dya párä Mzhocjimi 'ma c'ü. Na ngue Mzhocjimi me s'iylazüji rí texeji. ⁹ Mzhocjimi o jítscöji c'ü me s'iylazüji; o ndäjä c'ü 'natjo o T'i o ējē cja ne xoñijömü, ngue c'ua ra bëbü Mzhocjimi cja ín mü'büji. ¹⁰ Xenda s'iylazüji Mzhocjimi que na ngue c'ü rgá negöji angueze. Angueze me go s'iylazügöji o ndäjä c'ü o T'i o 'ñe ngötcüji ín nzhubüji.

¹¹ Rí s'iylats'ügöji cjuarma. Na ngue c'ü o s'iylazüji a cjanu Mzhocjimi, xo ni jyodü rá pötü rga s'iylaji. ¹² Dya cjó jñanda Mzhocjimi y dya cjó sö ra jñanda. Pero 'ma rá pötü rga s'iylaji, ixi 'ñetse 'ma c'ü bëbü ín mü'büji Mzhocjimi. Na ngue rí s'iylaji yo nín minteji ja c'o nzi ga s'iylazüji Mzhocjimi. ¹³ Mzhocjimi o dyacüji o Espíritu. Nguec'ua rí párägöji c'ü bëbü Mzhocjimi ín mü'büji, 'ñe c'ü rí 'natjoji co angueze. ¹⁴ Nutscöjme rí apóstolejme ró jandajme e Jesucristo. Rí párägöjme e Jesucristo ngueje o T'i Mzhocjimi c'ü o ndäjä o ē 'ñevgueji libre cja c'o na s'o, nutscöji rí cáräji cja ne xoñijömü. Ngue c'ü rí

xítsc'öjme c'ü. ¹⁵ 'Ma cjó c'o ra mama co texe o mü'bü: "E Jesucristo ngue o T'i Mzhocjimi", ra 'ñeñe, nu'ma, bëbü 'ma Mzhocjimi cja o mü'bü c'ü. Y angueze 'natjovi co Mzhocjimi.

¹⁶ Ró unnc'öji ngüenda ja va s'iylazgöji Mzhocjimi; nguec'ua ró enh'e ín mü'büji. Mzhocjimi s'iylazgöji rí texeji. 'Ma cjó c'o s'iya yo nín minteji, nu'ma, 'natjovi 'ma co Mzhocjimi. Y Mzhocjimi bëbü o mü'bü. ¹⁷ 'Ma rá s'iylaji yo nín mintegöji ja c'o nzi ga s'iylazüji Mzhocjimi, dya rá sūji c'e pa 'ma ra jñuncüji ngüenda. Dya rá sūji, na ngue rí s'iylaji yo nín minteji va cja ne xoñijömü ja c'o nzi ma s'iya e Jesucristo c'o nte. ¹⁸ Zö bëbü 'ma rá sūji c'ü ra jñuncüji ngüenda, pero 'ma rá unnc'öji na jo ngüenda ja va s'iylazüji Mzhocjimi, ra mäjä 'ma ín mü'büji, dya cja rá sūji. C'o sū, sūji 'na ra castigao Mzhocjimi anguezeji. 'Ma sū 'na nte, ixi jñetse c'ü dya creo na jo ja ga s'iylazüji Mzhocjimi.

¹⁹ Rí negöji Mzhocjimi y rí s'iylaji yo nín minteji. Na ngue Mzhocjimi ot'ü o s'iylazüji. ²⁰ 'Ma cjó c'o ra mama: "Rí negö Mzhocjimi", ra 'ñeñe, pero 'ma nu'u na ü yo o cjuarma, nu'ma, na mbéchjine 'ma c'ü. ¿Ja rgá sö ra ne'e Mzhocjimi c'ü nunca janda? Maco dya s'iya yo o cjuarma yo janda. ²¹ Nujnu ngueje nu jña nu o xitsiji: nu c'ü ne'e Mzhocjimi, xo

ni jyodü ra s'iya yo nu
cjuarmaji.

5

Nuestra victoria sobre el mundo

¹ 'Ma cjó c'o creo e Jesús c'ü vi 'ñeje cja Mzhocjimi, ngue o t'i Mzhocjimi 'ma c'ü; nguec'ua ne'e Mzhocjimi. Texe c'o ne'e Mzhocjimi, xo s'iayaji c'o 'ñaja c'o creo e Jesucristo, na ngue ngue o t'i Mzhocjimi c'o. ² 'Ma rá neji Mzhocjimi, 'ñe rá cjaji ja c'o nzi ga mama, ixi jñetse' ma c'ü rí s'iayaji yo ín cjuarmaji yo xo ngue o t'i Mzhocjimi. ³ 'Ma rí neji Mzhocjimi, rí cjaji ja c'o nzi ga mama. Dya rí sögöji na jyü c'o jña c'o mama angueze rá cjaji. ⁴ Nutscöji ya tsjacüji Mzhocjimi o t'izgöji, dya cja rí cjaji c'o na s'o c'o cja yo nte yo dya pärä Mzhocjimi. Na ngue rí enh'e ín mü'büji e Jesucristo ra mböxcüji texe c'o ni jyodüzüji. ⁵ Dya cjó sötsjë ra jyëzi c'o na s'o c'o cjaji cja ne xoñijömü; nguextjo c'o enh'e o mü'bü e Jesucristo c'ü o T'i Mzhocjimi.

El testimonio acerca del Hijo de Dios

⁶⁻⁸ 'Ma o ji'i e Jesús, ya ixmi Mzhocjimi. Y zö o ndü o pjödü o cji, pero sidotjo Mzhocjimi. Ngueje o Espíritu Mzhocjimi c'ü cjacüji rá päräji vi 'ñeje e Jesús cja Mzhocjimi. Na cjuana c'o mama o Espíritu Mzhocjimi. Rí unnc'oji ngüenda ja va cja 'ma mü o ji'i e Jesús, 'ñe 'ma mü o pjödü o cji va ndü. Y o

Espíritu Mzhocjimi 'ñünngü ín mü'büji rá päräji e Jesucristo ngue o T'i Mzhocjimi. Bübü jñi c'o cjacüji rá päräji a cjanu. Ngueje Mzhocjimi a jens'e, 'ñe o jña, 'ñe o Espíritu. Nde 'na ma ciatjo ga mama nza jñiji. ⁹ Macorí creoji c'ü mama yo nte, ni jyodü rá creoji mas c'ü mama Mzhocjimi. Mama Mzhocjimi e Jesús ngue c'ü o T'i. ¹⁰ 'Ma cjó c'o enh'e o mü'bü e Jesucristo, pärä c'ü ngue o T'i Mzhocjimi e Jesús. Mzhocjimi o mama e Jesús ngue c'ü o T'i. Nu c'o dya ejme Mzhocjimi, chjëntjui c'ü ro mamaji na mbéchjine Mzhocjimi. Na ngue dya creoji c'o o mama Mzhocjimi ja ga cja e Jesucristo. ¹¹ C'ü o mama Mzhocjimi, ngue c'ü o dyacüji c'ü rgá bübüjoji co angueze para siempre. Rí bübüjoji na ngue o T'i Mzhocjimi bübü co nuzgöji. ¹² 'Ma cjó c'o enh'e o mü'bü c'ü o T'i Mzhocjimi, ya bübü co Mzhocjimi c'o. 'Ma cjó c'o dya enh'e o mü'bü c'ü o T'i Mzhocjimi, dya bübü co Mzhocjimi 'ma c'o.

Conclusión y consejos finales

¹³ Nu'tsc'oji ya in enh'e in mü'büji e Jesucristo c'ü ngue o T'i Mzhocjimi. Rí pen'c'öji ne carta ngue c'ua rí pärägueji c'ü ya in bübüjtjogueji dya co Mzhocjimi y rí bübüjtjogi para siempre.

¹⁴ Dya rá süji rga ötüji Mzhocjimi. Na ngue 'ma rá ötüji ja c'o nzi ga ne angueze,

rí pārāgöji ra dyätcäji. ¹⁵ Texe c'o rí ötcöji, 'ma rí pārāgöji ra dyätcäji, xo rí pārāgöji c'ü ya mama Mizhocjimi ra dyacüji c'o.

¹⁶ 'Ma rá jandaji ri cja na s'o 'na ín cjuarmaji, ni jyodü rá ötpöji Mizhocjimi c'e cjuarma, xa'ma ra nzhogü ə mü'bü. A cjanu, dya ra bëzhi, Mizhocjimi ra unü sido ra bübüütjo. Bübü 'na nzhubü c'ü me na s'o c'ü rguí ndü 'na nte, dya ra salva. Dya ngue ne nzhubü nu rí mangö rá ötpöji Mizhocjimi ín cjuarmagöji. ¹⁷ Texe 'ma rí cjaji c'o na s'o, ngue 'na nzhubü a jmi Mizhocjimi. Bübü o nzhubü c'o dya ngue c'ü rga tūgöji. Pero c'o tuns'ü c'e nzhubü c'ü cja ró mangö, ra ndüji, dya ra salvaji.

¹⁸ Rí pārāgöji, 'na nte 'ma ya ngue ə t'i Mizhocjimi, dya sido cja'a c'o na s'o. Na ngue e Jesucristo c'ü ngue ə T'i Mizhocjimi pjörü c'ü. Nguec'ua e Satanás c'ü dya jo, dya cja manda cja ə mü'bü c'e nte.

¹⁹ Rí pārāgöji nutscöji ngue ə t'izgöji Mizhocjimi. Pero c'o nte c'o dya enh'e ə mü'bü e Jesucristo, je ngue e Satanás c'ü dya jo c'ü manda c'o.

²⁰ Rí pārāgöji o ëjë ə T'i Mizhocjimi o ë dyacüji rá pārāji Mizhocjimi c'ü na cjuana. Rí 'natjoji dya co Mizhocjimi c'ü na cjuana. Na ngue ya bübü ín mü'büji dya ə T'i Mizhocjimi, c'ü ngue e Jesucristo. 'Ma rí 'natjoji co Mizhocjimi c'ü na cjuana, rá bübüütjoji 'ma,

dya rá tūji. ²¹ Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Pjötpüji ngüenda c'ü ngueextjo Mizhocjimi rí ma't'ügueji; dya rí creoji nan'ño jña. Je ga cjanu rgá xi'tsc'öji, amén.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN JUAN

La verdad y el amor

¹ Nutscö rí pastorgö rí pen'c'e ne carta, rí zenguats'ügö nu'tsc'e hermana o juan'c'ü Mzhocjimi. Nu'tsc'e 'ñe yo in ch'igue rí s'iyats'ügöji co texe ín mü'bü. Dya nguextjozügö rí s'iyats'üji; xo s'iyats'üji texe c'o pärä o jña e Jesucristo nu na cjuana. ² Rí s'iyats'üji na ngue o zi'ch'i ín mü'bügö c'o jña c'o na cjuana; xo 'ñe in mü'bügueji. Y ra bübü ín mü'büji para siempre. ³ Mzhocjimi c'ín Tataji 'ñe e Jesucristo c'ü o T'i ra mböxc'üji 'ñe ra juen'tsc'eji, ngue c'ua ra mäjä in mü'bügueji, dya pje rí mbeñehi. Anguezevi ra dya'c'üji rí päräji c'o na cjuana. Xo ra dya'c'üji rí pötü rgui s'iyaji.

⁴ Me rí mäcjö na ngue rí unnc'ö ngüenda bübü ja nzi c'o in ch'igue c'o nzhodü cja c'e 'ñiji c'ü na cjuana, cjaji ja c'o nzi va xitsköji Mzhocjimi c'ín Tataji. ⁵ Ne jña nu rá xi'tsc'ö dya, hermana, dya ngue 'na jña c'ü ri nan'ño. Ngue 'na jña c'ü rí päräji ndeze 'ma ró enh'e ín mü'büji e Jesucristo. Ngue c'ü rá pötü rga s'iyaji. ⁶ 'Ma rí neji Mzhocjimi, rá cjaji ja c'o nzi ga mama. C'ü mama Mzhocjimi, ngue c'ü

rá s'iyaji yo nín minteji. Ne jña nu, ya i dyäräji ndeze 'ma cja vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.

Los engañadores

⁷ Cärä dya na puncjü o xöpüte c'o dya cjuana, nzhodüji cja ne xoñijömü zopjüji yo nte. Xipjiji: "E Jesús mi ntetjo c'ü; dya vi 'ñeje cja Mzhocjimi", eñehi. Nguec'ua anticristo c'o y onpüji yo nte. ⁸ Nutscöjme ró pëpcöjme na jo Mzhocjimi rvá zo'c'Öjme, 'ñe yo in ch'igue. Rí pjötpügueji na puncjü ngüenda, dya rí jyëziji c'o i dyäräji, ngue c'ua ra ngö'tc'üji na jo Mzhocjimi.

⁹ 'Ma cjó c'o pärä o jña e Cristo, 'ma ra jyëzi c'e jña, cja rrü creo c'ü 'na jña, nu'ma, dya bübü 'ma Mzhocjimi co angueze. 'Ma cjó c'o sido ätpä o jña e Cristo, bübü e Cristo co angueze, xo 'ñe Mzhocjimi c'ü nu Tata. ¹⁰ 'Ma ra ejë 'na xöpüte ra ë xi'ts'iji c'ü dya ngue o T'i Mzhocjimi e Jesús, dya rí recibidogueji ra oxü in nzungueji. Dya xo rí xipjiji: "Mzhocjimi ra mböxc'ü", rí 'ñembeji. ¹¹ Na ngue 'ma rí ma'tp'üji Cjimi c'e xöpüte, xo in pë's'i in s'ocüji chjëntjovi c'ü ri pjös'üji o bëpji c'e xöpüte c'o na s'o.

Palabras finales

¹² Xe bübü na puncjü c'o mi ne ro xi'tsc'öji. Pero dya rí xi'tsc'öji cja ne carta. Na ngue ríte'begö c'ü dya cja ra mezhe rá ëgö rá ë ñaji. A cjanu, mas rá mäcjöji.

13 Va bö'tc'ütjōji Cjimi c'o o
t'i c'ü nin tsjÿjuë c'ü xo juau-
jnü Mizhocjimi. Je ga cjanu,
amén.

TERCERA CARTA DEL APOSTOL SAN JUAN

Se habla bien de Gayo

¹ Nutscö rí pastorgö rí pen'c'e ne carta, rí zenguats'ü cjuarma Gayo. Rí s'iyats'ü co texe ín mü'bü.

² Rí ötügö Mzhocjimi ra intsjimits'ü, ngue c'ua rrä jo texe c'o in cjague, ja c'o nzi ga cja in mü'bügue na jo a jmi Mzhocjimi; 'ñe c'ü rí bübüjtjogue na jo, dya rí só'dyë. Rí ö'tc'ö a cjanu cjuarma, na ngue rí s'iyats'ügö. ³ O ëjë ja nzi cjuarma o ë xitscöji in nzhodügue na jo in ätpä o jña Mzhocjimi c'ü na cjuana. Nguec'ua me rí mäçjö. ⁴ Ma rí ärägö nzhodü na jo cja o 'ñiji Mzhocjimi c'o nte c'o ró zopjü o jña, ngueje 'ma me rí mäçjö na puncjü.

⁵ Rí s'iyats'ügö cjuarma. 'Ma va ëjë o cjuarma c'o dya in menzumügueji, in recibido na jo in unüji ja ra oxüji. Je a cjanu ga ne Mzhocjimi.

⁶ Bübü o cjuarma c'o o mama me i s'iyague anguezoji; o xipjiji texe c'o cjuarma c'o jmürü. 'Ma ra säjä o cjuarma, 'ma ya ra möji, rí pjös'ügueji c'ü ni jyodüji cja 'ñiji. Na ngue pépiji Mzhocjimi.

⁷ Anguezoji nzhodüji zopjüji yo nte, ngue c'ua ra mbäräji ja ga cja e Jesucristo. Dya pje ötüji c'o dya pärä Mzhocjimi.

⁸ Nutscöji ni jyodü rá pjös'üji. A cjanu nde rí mbëpjigöji

'ma co anguezoji. Nguec'ua xenda ra mbärä yo nte o jña Mzhocjimi c'ü na cjuana.

La mala conducta de Diótrefes

⁹ Ró opjü 'na carta ró pen'c'eji nu'tsc'ejji in jmürüji va in ma't'üji Mzhocjimi. E Diótrefes, dya go ne go dyätcä, na ngue me cjapü manda.

¹⁰ Me xoscögö o bëchjine me xo sangü. Dya nguextjo c'ü cja. 'Ma va säjä o cjuarma c'o dya in menzumügueji, e Diótrefes, dya recibido c'o. Xo xipji c'o 'ñaja cjuarma c'ü dya xo ra recibidoji c'o cjuarma c'o va ëjë. 'Ma cjó c'o recibido c'o, cja'a e Diótrefes pjongü a ndetsc'ejji c'ü. Nguec'ua 'ma rá ëcjö rá ë zenguats'üji, rá huënhc'ö e Diótrefes cja in jmigueji, na ngue c'o na s'o c'ü cja.

¹¹ Rí s'iyats'ü cjuarma. Nguec'ua rí xi'tsc'ö c'ü dya rí chëpi c'e 'ñiji c'ü na s'o; rí sido c'ü na jo. 'Ma cjó c'o sido cja'a c'o na jo, ixi jñetse c'ü ngue o t'i Mzhocjimi. 'Ma cjó c'o cja'a c'o na s'o, ixi jñetse c'ü dya päräji Mzhocjimi.

El buen ejemplo de Demetrio

¹² E Demetrio me näntji cja'a c'o na jo. Nuc'ü, cja'a ja c'o nzi ga mama o jña Mzhocjimi c'ü na cjuana. Xo 'ñetscöjme rí mamajme c'ü na jo c'o cja. In pärägueji c'ü rí mangøjme c'ü na cjuana.

Palabras finales

¹³ Xe mi bübü na puncjü c'o ro xi'tsc'öji. Pero dya rí

xi'tsc'öji cja ne carta. ¹⁴ Na
ngue rí te'begö c'ü dya cja ra
mezhe rá ëgö rá ñají.

¹⁵ Mízhocjimi ra dya'c'ü ra
mäjä in mü'bü, dya pje rí
mbeñé. Va bö'tc'üjtjo Cjimi
texe c'o cjuarma c'o pã'c'â.
Xipjigue ra mbörü Cjimi texe
yo rí pãrãgöjme va.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN JUDAS

Judas escribe a los que Dios ha llamado

¹ Nutscö e Judas rí pen'c'eji ne carta. Rí mbëpjigö cja e Jesucristo. Mi cjuarmagö e Jacobo. Nu'tsc'eji o 'ñünnç'üji in mü'büji Mizzhocjimi, nguec'ua vi 'ñench'e in mün'c'eji e Jesucristo. Nguec'ua va tsja'c'eji Mizzhocjimi o t'itsc'eji c'ü. Y pjö'c'eji c'ü, na ngueje bëbü in mün'c'eji e Jesucristo. ² Rí ötcö Mizzhocjimi ra dya'c'eji c'ü xenda rí unnc'eji ngüenda ja ga juen'tsc'eji c'ü, ngue c'ua xenda ra söya in mün'c'eji, dya pje rí mbeñeji. Xo ra dya'c'eji c'ü xenda rí unnc'eji ngüenda c'ü ja ga s'iyatsc'eji c'ü.

Los que enseñan mentiras

³ Nutscöji o t'izgöji Mizzhocjimi o jítsiji c'o jña c'o ne Mizzhocjimi rá creoji. C'o jña c'o, ngue c'o mi negö ro pen'c'eji 'na carta ro xi'tsc'öji, c'ü ja ga salvazüji e Jesucristo. Pero bëbü o xöpüte c'o nan'ño ga jizhi. Nguec'ua cja ne carta, ni jyodü rá xi'tsc'öji rí sido rí creogueji c'o jña c'o ot'ü o jí'ts'iji, dya rí jyézgueji cjó ra dyon'c'ügueji. Porque dya cja pje xe bëbü c'ü ni jyodü rá creoji. Rí s'iyats'üji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji yo. ⁴ C'o xöpüte, ya cjogüji a ndezgöji, cjapüji xo cjuarmaji. Anguezoji,

dya süji Mizzhocjimi. Mamaji c'ü ya perdonao Mizzhocjimi anguezoji, nguec'ua sö ra tsjaji c'o netsjéji. Mamaji c'ü dya ngue Mizzhocjimi e Jesucristo c'ín Jmugöji, nguec'ua dya ni jyodü ra dyätäji. Nuc'o, ya t'opjü ndeze mi jinguá c'ü me ra tsjaji na s'o, 'ñe ra tsjapü Mizzhocjimi ra ma sufreji.

⁵ In pärägueji na jo'o ja va tsjapü Mizzhocjimi c'o ín menzumögöjme a Israel. Pero rí ne rá mbennc'eji dya. Mizzhocjimi o mbös'üji anguezoji ngue c'ua va mbedyeji libre a Egipto. Pero na puncjü c'o dya 'ñench'e o mü'bü Mizzhocjimi, nguec'ua va tsja Mizzhocjimi o chjotüji. ⁶ Xo rá mbennc'eji ja va tsjapü Mizzhocjimi c'o o anxe c'o o tsja na s'o. Mizzhocjimi ya vi unüji ja ro mbëzhiji na nojo, pero dya go dyätäji; go mbedyeji nu ja vi ch'unüji ro ngäräji. Nguec'ua Mizzhocjimi va ngot'üji nu ja me na bëxomü. Je 'nün't'üji nu, co cadena hasta 'ma cja ra zädä c'e pa c'ü me rrä s'ëzhi, 'ma ra jñünpü ngüenda Mizzhocjimi anguezoji. ⁷ C'ua ja nzi va tsjapü Mizzhocjimi ra sufre c'o o anxe, je xo va cjanu va tsjapü o sufre c'o mi menzumü a Sodoma, 'ñe a Gomorra, 'ñe c'o 'ñaja jñifñi c'o bëxtjo mi chäji. C'o nte c'o, me mi cjadi c'o na s'o, me mi obüji c'o nu mibëzoji 'ñe c'o nu mirixüji. Nguec'ua Mizzhocjimi va tsjapü o sufreji, o chjotüji co sivi. Ngue c'ü rgá unnc'öji

ngüenda, c'o cja na s'o ra ma sufreji cja sivi c'ü dya ra juench'e.

⁸ C'o na s'o ga xöpüte, xo päräji ja va tsjapü Mzhocjimi o sufre c'o cja ró xi'tsc'oji c'o mi cja na s'o. Pero dya unüji ngüenda. Anguezeji je xo ga cjanu ga tsjaji c'o na s'o. Me cijñiji o ñiji c'o dya pje ni muvi. Me s'odütsjé o cuerpoji ga tsjaji c'o na s'o. Dya cjapüji ngüenda o jña Mzhocjimi c'ín Jmugöji. Xo sadüji c'o pjëzhi na nojo. ⁹ Nan'ño va tsja e Miguel. Nuc'ü, ngue 'naja c'o o anxe Mzhocjimi c'o xenda pjëzhi na nojo. 'Ma o ndü e Moisés, e Satanás c'ü dya jo'o mi nepe c'ü o cuerpo e Moisés. Nguec'ua va zövi o jña e Miguel. Zö pjëzhi na nojo e Miguel, pero dya go tsjapü na nojo c'ü ro zadü c'ü dya jo. C'ü o tsja, o man-tjo a cjava: "Mzhocjimi ra huénchc'i", eñe e Miguel va xipji c'ü dya jo. ¹⁰ Pero c'o na s'o ga xöpüte, dya päräji c'ü me na zëzhi Mzhocjimi. Nguec'ua ga zadüji c'ü. C'ü päräji, nguextjo c'ü ra tsjaji ja c'o ga netsjéji. Nguec'ua chjëntjui nza cja yo animale, na ngue dya súji Mzhocjimi. Nguec'ua ga s'odü o mü'bü c'o na s'o ga xöpüte.

¹¹ Juejme c'o xöpüte na ngueje ra tsjapü Mzhocjimi ra ma sufreji. Na ngueje cja ji ja c'o nzi va tsja e Caín. C'ua ja nzi va tsja na s'o e Balaam, je xo ga tsjatjoji a cjanu. Na ngueje 'ma xöpüji yo nte, me jodüji ra ndöji na puncjü o

t'opjü. C'ua ja nzi va tsja e Coré dya mi ne ro dyätä e Moisés, je xo ga ciatjonu c'o na s'o ga xöpüte; dya ne ra dyäräji. Nguec'ua xo ra ndüji. ¹² Bübü 'ma 'natjo c'ua in jmürüji in sigueji o xëdyi. A cjanu in jizhgueji c'ü in pötqui s'iyaji. Pero c'ü cja'a c'o xöpüte, ix 'na tsetjo. Na ngueje dya respetaoji, me ñönüji me siji o xëdyi; nguetsjéji anguezeji pjörütsjéji. Anguezeji chjëntjui nza cja 'na ngömü c'ü 'ñetse ra 'ñeje dyebe pero nzhodütjo ga cjogü ga ndunü e ndajma. Xo chjëntjui nza cja o ndora c'o dya quis'i, zö ya zädä c'o pa c'o ra nguis'i. Nguec'ua ra ts'ü's'üji co texe o dyü'ü c'o, nza cja 'ma ya rví dyot'ü. Porque dya quis'i c'o. Je xo rga ciatjonu c'o na s'o ga xöpüte. ¹³ Me bëzhiji o tseji ga tsjaji c'o me na s'o. Nguec'ua ga chjëntjui nza cja 'ma pjö's'ü na zëzhi o ndeje cja trazapjü o cja mar va tü'ü texe c'o na s'o, va pjons'ü cja nezapjü. Xo chjëntjui nza cja 'na seje c'ü dya cja ri nzhodü cja o 'ñiji. Nguec'ua c'o xöpüte ra tsjapüji ra möji nu ja me na bëxomü; nunca ra mbedyeji nu.

¹⁴ Mi jinguã e Adán mi 'ñeje 'na o mboxbëche c'ü mi chjü e Cainán. Nuc'ua e Cainán mi 'ñeje 'na o mboxbëche c'ü mi chjü e Enoc. Mzhocjimi o 'ñünbü o mü'bü e Enoc o mama c'ü ja rgá tsjapü Mzhocjimi c'o na s'o ga xöpüte. O mama a cjava e Enoc: "Ró janda c'o ra

tsja Mizhocjimi. Ra ējē c'ín Jmugöji, ra dyozi me na puncjü c'o ya juajnū angueze. ¹⁵ Ra 'ñe jñünpü ngüenda texe yo nte. C'o vi tsja na s'o, ra jñetse c'ü vi tsjaji na s'o. Na ngueje yo nte'e, dya sūji Mizhocjimi nguec'ua ga tsjaji c'o na s'o, 'ñe sadüji c'ü", eñe e Enoc. ¹⁶ C'o na s'o ga xöpüte me reclamaoji, na ngueje dya mäjäji co nu c'ü unü Mizhocjimi anguezeji. C'o netsjëji, ngue c'o cjaji. Me cjapüji na nojo c'o jña c'o mamaji. Me jonbüji pje ra xiji yo nu minteji, ngue c'ua pje c'o ra ch'unüji.

Amonestaciones a los creyentes

¹⁷ Rí s'iyatsc'oji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'oji yo. Mbeñegueji c'o jña c'o o xi'tsc'oji c'o o apóstole e Jesucristo c'ín Jmugöji. ¹⁸ O xi'tsc'oji a cjava: "C'o cjë c'o rguí nguarü, ra ngärä c'o me ra enmbetjo o jña Mizhocjimi. Ra tsjatsjëji c'ua ja nzi ga netsjëji c'o na s'o, na ngueje dya ri sūji Mizhocjimi", eñe c'o apóstole. ¹⁹ C'o na s'o ga xöpüte, xōcüji yo cjuarma. Bübütsjëji o mü'büji, dya bübü o Espíritu Mizhocjimi a mbo o mü'büji.

²⁰ Nu'tsc'oji, dya rí tsjaji c'ua ja nzi ga tsja anguezeji. Rí s'iyats'üji cjuarma nguec'ua rgá xi'tsc'oji yo. Me na jo yo jña yo rí creogöji. Pero dya nguextjo c'ü rí creogueji yo; xo ni jyodü rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama yo jña yo. Rí

dyötqueji Mizhocjimi ja c'o nzi ga 'ñünnc'ü in mü'büji o Espíritu, rí dyötqueji ra mböxc'oji rí minc'oji na jo. ²¹ Mizhocjimi me s'iyatsc'oji, pero rí pjörütsjëji ja rgui minc'oji. Sido rí che'beji c'e pa'a 'ma me ra juen'tsc'oji e Jesucristo c'ín Jmugöji, ra xi'tsc'oji rí minc'oji co angueze para siempre.

²² Nu c'o yembeñe, rí zopcjeji na jo, ngue c'ua ra unüji ngüenda ja ngue c'e 'ñiji c'ü na jo. ²³ C'o cja na s'o, rí zopcjeji c'o, xa'ma ra jyëziji c'o, ngue c'ua ra salvaji, dya ra ma sufreji cja sivi. Bübü c'o me s'odü o mü'bü, chjëntjui nza cja 'na bitu c'ü me ni s'odü. Rí juentseji anguezeji rí ñuji ja rgui pjösc'oji c'o. Pero me rí s'ogueji c'o na s'o c'o vi tsja c'o.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵ Mizhocjimi me na zëzhi, sö ra mbö'c'oji c'ü dya rí jyëzgueji angueze. Nguec'ua 'ma rí tsärägueji a jmi angueze nu ja me na zö'ö, me rí mäcjeji. Na ngueje dya pje ra chö'tc'oji c'o rrä s'o. Nuc'ü, o jocüzü ín mü'bügöji, na nguec'ü o tsja e Jesucristo. Ojtjo xe 'naja Mizhocjimi, ojtjo xe 'naja c'ü ri pärä ja c'o nzi ga mbärä angueze. Me na zö'ö angueze, me na nojo. Me xo na zëzhi. Nguextjo c'ü pë's'i derecho ra manda. Amén.

EL APOCALIPSIS O REVELACION A SAN JUAN

La revelación de Jesucristo

¹ Mizophjimi o xipji e Jesucristo nu c'o ni jyodü dya cja ra mezhe ra zädä, ngue c'ua texe yo o nte ra mbäräji nu c'o ra zädä. Nutscö e Juan, o mbëpjizügö e Jesucristo. E Jesucristo o ndäjä 'naja o anxe o ē jítsi c'o ra zädä. Ngue c'o rá xi'ts'i. ² Rá xi'ts'i c'ü na cjuana texe yo ró jandagö. Ngueje c'o o mama Mizophjimi c'o cja ra zädä; ngueje c'o o jítsi e Jesucristo.

³ Me ra mäjä yo nte yo ra xörü yo jña'a yo. Me xo ra mäjä yo ärä ra xörüji ñe ätäji yo jña yo mama ja ga cja c'o cja ra zädä. Dya cja ra mezhe ra zädä yo.

Juan escribe a las siete iglesias

⁴ Nutscö e Juan, rí pen'c'eji ne carta, nu'tsc'eji cjuarma in cäräji cja yo yencho jñiñi a Asia. Mizophjimi c'ü bübü; exmi bübü. Angueze ra ē ra jñuncüji ngüenda. O Espíritu Mizophjimi c'ü pëpjii cja yo yencho nitsjimi, je ni ñeje cja Mizophjimi nu ja manda. Mizophjimi ñe o Espíritu me nuc'üji na jo; ra dya'c'üji c'ü ra söya in mü'büji c'ü dya pje rí tsijñiji. ⁵ E Jesucristo xo nuc'üji na jo. Xo ra dya'c'üji c'ü ra söya in mü'büji c'ü dya pje rí tsijñiji.

E Jesucristo 'ma mi bübü cja ne xoñijömü o tsja texe c'ua ja nzi ma ne Mizophjimi. Mizophjimi o tsjapü o te'e nu 'ma ya vi ndü; ngue c'ü nda manda texe cja yo manda cja ne xoñijömü. E Jesucristo me s'iyazüji. O 'ñembgueji libre cja ín nzhubügöji 'ma o pjödü o cji cja ngronsi. ⁶ O tsjacüji o ntezüji angueze; rí mandagöji co angueze. O tsjacüji rí mböcjimiji rí pëpjii Mizophjimi c'ü ngue o Mizophjimi e Jesucristo. Xo ngueje nu Tata. Dya ra nguarü rga ma'tügöji e Jesucristo. Dya ra nguarü c'ü ra manda angueze texe yo cjë yo va ējē 'ñe 'ma ya rgui nguins'i ne xoñijömü. Je rga cjanu, amén.

⁷ Dyäräji na jo. E Jesucristo ra ējē na yeje, je rgui ñeje cja ngömü. Nutscöji rí ejmeji angueze 'ñe texe yo dya ejme, texezüji o ngambagöji va cja ne xoñijömü, rá jandaji angueze. Texe c'o o mbö'tü e Jesucristo ra jñandaji 'ma ra ējē. Yo nte texe cja yo jñiñi cja ne xoñijömü ra huë'ëji na ngueje rva ējē angueze. Je rga cjanu, amén.

⁸ Je mama a cjava Mizophjimi c'ü ín Jmugöji: "Ya exmi bübügö 'ma o mbürü e jens'e 'ñe ne xoñijömü, y sido rá bübügö 'ma ya rgui nguins'i yo. Ya ngue rá ëjégö. Nguetsö rí mandagö texe", eñe.

Una visión del Cristo glorioso

⁹ Nutscö e Juan, nguezgö in cjuarmazüji. Nutscö 'ñetsc'eji rí sufridogöji na ngueje o ntezüji e Jesucristo. Rí mandagöji co anguezze. E Jesucristo dacüji c'ü rá zëzhiji; nguec'ua rí sëchiji, sido rí ätäji anguezze. Nutscö mi bünc'ö cja c'e xoñijõmü c'ü ni chjü Patmos a nde cja ndeje. Je o ma zogüzögöji nu, na ngueje mi zopjü o jña Mizhocjimi yonte. Rmí xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Mi büntsjégö nu. ¹⁰ E Jesucristo c'ín Jmugöji o te'e c'ü ot'ü pa nu ngo. 'Na nu pa, c'ü ot'ü pa nu ngo 'ma mi bübü a Patmos, o Espíritu Mizhocjimi o tsjacü ró janda nu yo rá xi'ts'iji. Ró ärägö 'na jña mi ña me na jens'e; mi chjëntjovi 'na trompeta. Je ma ejë cja ín xütjügö. ¹¹ O xitsi a cjava c'e jña:

—Nutscö ya exmi bübügö 'ma o mbürü e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, y sido rá bübügö 'ma ya rguí nguins'i yo. Nu c'o ya ngue rí jñandague, rí dyopjügue cja 'na libro c'o. Nuc'ua rí pejñegue cja yo yencho congregación c'o va bübü a Asia; 'naja c'ü bübü a Efeso, c'ü 'naja a Esmirna, 'naja a Pérgamo, 'naja a Tiatira, 'naja a Sardis, 'naja a Filadelfia, 'ñe c'ü 'naja a Laodicea, o 'ñenze a cjanu c'e jña.

¹² Nuc'ua ró jandagö a ma ín xütjü cjó mi ngue c'ü mi ña'a. Ró janda yencho lámpara c'o oro. ¹³ A nde c'o lámpara mi böbü 'na bëzo. Nuc'ü, ró janda exmi ngue 'na nte nza ciazgöji. Nuc'ü, mi je'e 'naja

bitu c'ü mi sät'ä hasta cja o ngua. Cja o tijmi, mi nzünt'ü 'na mbünt'ü c'ü mi ngueje oro. ¹⁴ Me ma t'oxü o ñixti. Ma t'oxü nza cja o xi'dyo; 'ñe nza cja xitsji. C'o o ndö mi 'ñetse nza cja sivi. ¹⁵ Nu c'o o ngua'a mi nza cja bronce c'ü juës'i 'ma na sant'a cja hornu. 'Ma mi ña, me ma jens'e o jña; me mi yürü nza cja na puncjü ndare. ¹⁶ Cja o jodyë mi jün'ü yencho o seje. Nu cja o ne, mi pedye 'naja tjëdyi c'ü ma mbeñe nza yeje lado. O jmi mi juëbi nza cja e jyarü 'ma nisiarü.

¹⁷ 'Ma ró janda anguezze, ró nügügö cja o ngua, me ró jändügö. Pero anguezze o 'ñesque o jodyë o xitsi:

—Dya rí sügue. Nguetscö e Jesucristo. Nguetscö exmi bübügö; y rá bübügö 'ma ya rguí nguarü texe. ¹⁸ Rí bübüjtjögö. Ró tügö; pero jñandga, rí bübüjtjögö. Dya cja rá tügö. Nguetscö rá cjadü ra te c'o ya ndü; ngue c'ua xo 'ñe anguezzeji xo ra bübüjtjoji. ¹⁹ Rí dyopjügue nu yo in janda; nu yo ya zädä, 'ñe c'o cja ra zädä. ²⁰ I jñandague rí jüngö yencho seje cja ín jodyë. Rí böbügö a nde c'o yencho lámpara c'o ngueje o oro. Rá xi'ts'igö pje ne ra mama yo. Nu c'o yencho seje ngueje c'o cja mbörü cja c'o yencho nitsjimi. Nu c'o yencho lámpara ngueje c'o yencho nitsjimi c'o.

Mensajes a las siete iglesias: El mensaje a Efeso

¹ Xe o ña e Jesucristo o xitsi:

—Rí dyopjü 'naja carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü c'e nitsjimi a Efeso. Rí xipjigueji c'ü rí mangö a cjava: “Nutscö rí jüngö yo yencho seje cja ín jodyë; rí nzhodügö a nde yo yencho lámpara yo oro.

² Nu'tsc'oji in cáräji a Efeso, rí párägö texe c'o in cjagueji. Rí párägö c'ü me in pëpjigueji na zëzhi; dya tögüts'üji. Xo rí párägö, dya in jéziji xe ra zo'c'üji nu c'o cja na s'o. Bübü c'o va ë zo'c'üji, cjapü ñaji o jña Mizophjimi pero na s'oji. I ñu'tp'üji c'ü dya cjuana c'o mamaji.

³ In sufridogueji na puncjü, na ngue c'ü ni 'ñejmezüji. Pero dya tögüts'üji.

⁴ Pero bübü 'na cosa c'ü dya jo c'ü in cjagueji c'ü rá xi'ts'iji. Dya cja in s'iyazüji nza cja 'ma cja vi pácägoji. Y dya cja xo pötqui s'iyají yo nin cjuarmaji.

⁵ Rí mbeñegueji ja ma cja 'ma mi s'iyazüji 'ñe mi pötmi s'iyagueji. Nguec'ua rrä ö'tc'üji ra nzhogü in mü'bügueji. Rí tsjagueji c'ua ja nzi mi tsjagueji 'ma cja vi 'ñejmezüji.

Ngue'tsc'oji 'naja yo yencho lámpara. Pero 'ma dya ra nzhogü in mü'büji, rá ë jünügö cja o lugar c'e lámpara c'ü ngue'tsc'oji. Nuc'ua ya ra juench'e ín jya's'ügö c'ü bübü cja in mü'bügueji.

⁶ Pero rí párägö bübü 'na cosa c'ü in cjagueji na jo. Me in s'ogueji c'o cja'a nu c'o xiji nicolaíta. Dya xo rí negö c'o cjadi.

⁷ Nu'tsc'oji o ntets'üji

Mizophjimi c'ü ín Tatagö in äräji yo xi'ts'iji o Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama. Texe c'o sido ra dyätcäji y ra s'iyazüji cja na 'ñeje c'o o cjuarmaji, rá unüji ra ziji o fruta cja c'e za'a c'ü 'ne'e cja o huerta Mizophjimi. Y ra bübütjoji co nutscö a jens'e", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'oji.

El mensaje a Esmirna

⁸ Xe o ña e Jesucristo o xitsi:

—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Esmirna. Rí xipjiji c'ü rí mangö a cjava: “Nutscö exmi bübügö y rá bübütjogö 'ma ya rgui nguarü texe. Nguetsö ró tügö; cja rron tegö na yeje.

⁹ Nu'tsc'oji in cáräji a Esmirna, rí párägö me in sufridogueji na puncjü, 'ñe me sanc'üji. Nu c'o cja'c'üji yo, mamaji c'ü je menzumüji a Israel, y c'ü ma't'üji Mizophjimi.

Dya cjuana ma't'üji Mizophjimi, na ngueje pëpiji e Satanás c'ü dya jo. Bë'ts'iji na puncjü, pero me in pë's'igueji na puncjü cja Mizophjimi.

¹⁰ Dya rí sügueji nu c'o ya ngue rí sufridoji. Dyäräji, bübü ja nzits'üji c'o ra pant'aji a pjörü. Ngueje e Satanás c'ü dya jo c'ü ra tsja. Me rí sufridogueji dyéch'a pa'a na ngueje in ejmezüji.

Pero sido rí 'ñejmezüji zö ra mbö'tc'ügueji. 'Ma sido rí 'ñejmezüji, rá da'c'üji c'ü rgui bübüji co nutscö a jens'e.

¹¹ Nu'tsc'oji o ntets'üji Mizophjimi c'ü ín Tatagö in äräji yo jña yo

xi'ts'iji օ Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama. Texe c'o sido ra 'ñejmezü zö ra bö't'üji, rá unüji c'ü ra bëbüji co nutscö. Dya ra möji a linfiernu c'ü xiji na yeje rga ndüji", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

El mensaje a Pérgamo

¹² Xe o ña e Jesucristo o xitsi:

—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Pérgamo. Rí xipjigue c'ü rí mangö a cjava: "Nuzgö pedye 'na tjëdyi ín tegö. Ne tjëdyi me na mbeñe nza yeje lado. ¹³ Nu'tsc'oji in cáräji a Pérgamo, rí pärägö texe c'o in cjagueji. Rí pärägö je in cárägueji nu ja manda e Satanás. Pero sido in nänngägöji ín chjü'ü in mamaji nguetscö in Jmuzügöji. E Antipas c'ü mi ngue 'najats'üji mi sido mi nänngägö c'ü. Nuc'ü, o mbö't'üji cja in jñiñigueji nu ja manda e Satanás. Zö o mbö't'üji c'e cjuarma, pero nu'tsc'oji sido in ejmezüji. ¹⁴ Na jo c'ü sido in ejmezüji; pero dya jo texe c'o in cjagueji. Nu c'o dya jo in cjadi, nuc'o, rá xi'tsc'öji c'o. Cáräts'üji c'o ejme c'o mi xöpü e Balaam. Nuc'ü, o dyü't'ü e Balac nguec'ua o tsjapü o tsjaji na s'o nu c'o in mboxtitajme a Israel. O xipjiji na jo ro ziji o jñönü c'o vi mbäsp'äji c'o ts'ita. Xo o xipjiji c'ü ma jo ro tsäjä ndixü yo bëzo; yo ndixü ro tsäjäji bëzo. ¹⁵ Je xo ga cjanu ga xöpü dya, nu c'o xiji nicolaíta. Dya

rí negö c'o jizhiji. Nu'tsc'oji cárä ja nzi c'o tjünt'ü a xütjü anguezoji. ¹⁶ Rí xi'ts'iji ni jyodü ra nzhogü in mü'büji. Nu 'ma jiyö, dya ra metscö ndajme rá eçjö va a Pérgamo nu va ja in cárägueji. Nu c'o dya ra nzhogü օ mü'bü, rá cajame chü co ne tjëdyi nu pedye in tegö nu ngueje in jñagö. ¹⁷ Nu'tsc'oji օ ntets'üji Mizophjimi c'ü mi Tatagö in äräji yo jña yo xi'ts'iji օ Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama. Mama a cjava օ Espíritu Mizophjimi: texe c'o sido ra 'ñejmezü, rá unüji c'ü ra ziji c'e maná c'ü je va ejë a jens'e. Xo rá unüji 'naja ndojo c'ü na t'öxxü. Juns'ü 'na tjü c'e ndojo c'ü dya cjo pärä. Nguextjo c'ü ra jñü c'e ndojo nguextjo c'ü ra mbärä c'ü", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

El mensaje a Tiatira

¹⁸ Xe o ña e Jesucristo o xitsi:

—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Tiatira. Rí xipjigue c'ü rí mangö a cjava: "Nguetscö օ T'izü Mizophjimi. Yo in chögö 'ñetse nza cja sivi. Yo in cuagö juës'i nza cja bronce c'ü juës'i 'ma na sant'a cja sivi. ¹⁹ Nu'tsc'oji in cáräji a Tiatira, rí pärägö texe c'o in cjagueji. Rí pärägö in s'iyazüji 'ñe xo pötqui s'iyají yo in cjuarmaji. Xo sido in ejmezüji; in pëpquiji na jo. Xo in sëchiji 'ma pje c'o in sufridoji. Xenda in cjagueji na jo dya, que na ngueje 'ma cja vi 'ñejmeji. ²⁰ Pero bëbü

'na cosa c'ü dya jo *in* cjaji c'ü rá xi'tsc'öji. *In* ätäji c'e ndixü c'ü xiji Jezabel. Nu c'e ndixü c'ü, mama c'ü pätپ Mizophjimi ga zo'c'üji. Pero dya cjuana nu c'o xi'ts'iji. Nu c'ü cja'a, onpü yo *in* ntegö. Nguec'ua c'o ya chjüntü 'ñe c'o dya be chjüntü nde jyëztjo ga tsjadi na s'o. Yo bëzo tsäji o ndixü; yo ndixü tsäji o bëzo. Xo siji c'o jñõnü c'o päsp'äji c'o ts'ita. ²¹ Nuzgö ya mezhe ró xipji c'e ndixü Jezabel ra nzhogü *o* mü'bü c'ü dya cja ra tsja na s'o. Pero dya pje ätcä. Sido cja c'o na s'o.

²² Dyäräji dya. Rá cjapü c'e ndixü ra zö'dyë me ra sufrido na ngueje me cja na s'o. Xo nzitjo nu c'o xo cja c'ua ja nzi ga tsja anguezze, me xo rá cjapü ra sufrido c'o; 'ma dya ra nzhogü *o* mü'büji. ²³ Nu c'o tjünt'ü a xütjü c'e ndixü, nuc'o rá pö't'ü c'o. Nuc'ua texe *in* ntegö ra mbäräji nguetskö ri pätپ texe *o* mü'bü yo nte. Rí pärägö texe c'o cjijni anguesji. Rá nzhocüts'üji nzi 'najats'üji c'ua ja gui tsjagueji. ²⁴ Cäräts'üji c'o dyaja a Tiatira c'o dya ätäji c'o xöpü c'e ndixü. Mama c'e ndixü c'ü ni jyodü rí tsjadi texe c'o na s'o c'ua ja nzi ga ne e Satanás c'ü dya jo. Rí xi'ts'iji, dya rí tsjagueji c'ua ja nzi ga xöpü c'e ndixü. ²⁵ Nu'tsc'equi ngeuextjo c'ü rí ö'tc'üji, sido rí dyätcäji hasta 'ma cja rá ëcjö. ²⁶ Nu c'o ra sido ra tsja c'ua ja nzi rgá negö hasta 'ma cja rá ëcjö; nutscö rá unüji c'ü ra mandaji cja yo jñiñi cja ne

xoñijõmü. ²⁷ Rá unügi c'ü ra mandaji c'ua ja nzi o dyacü mi Tatagö c'ü rí mandagö. Me na zézhi rgá mandaji; ra chjëntjovi nza cja 'ma päräji na zézhi o s'äbä co 'na vara c'ü t'ëzi, ra chädätjo yo. ²⁸ Nutscö ri chjëntjobe c'e seje c'ü xenda na zö ga juëbi 'ma xörü. Nu c'o ra tsja c'ua ja nzi rgá negö, rá unüji c'ü me ra mäjäji cja *in* Jmigö. ²⁹ Nu'tsc'equi *o* ntets'üji Mizophjimi c'ü *in* Tatagö, *in* äräji yo xi'ts'iji *o* Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

3

El mensaje a Sardis

¹ Xe o ña e Jesucristo o xitsi:
—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Sardis. Rí xipjiji c'ü rí mangö a cjava: "Nutscö ri täcjö *o* Espíritu Mizophjimi c'ü *in* Tatagö c'ü pëpjji cja yo yencho nitsjimi. Nuzgö xo rí jüngö yo yencho seje. Nu'tsc'equi *in* cäräji a Sardis, rí pärägö texe c'o *in* cjagueji. Mamaji c'ü me *in* pëpjigueji na puncjü para nutscö. Pero rí pärägö na jo *in* chjëntceji añima na ngueje dya pje *in* ätcägöji. ² Tsijijñiji, ra nzhogü *in* mü'büji. Na ngueje dya cja nda *in* cjagueji c'o na jo. Zézhigueji ngue c'ua rí tsjagueji c'o na jo. Na ngueje ya ró nugö c'ü bë'ts'iji rí tsjagueji c'ua ja nzi ga ne Mizophjimi. ³ Rí mbeñegueji *o* jña Mizophjimi c'ü o ji'ts'iji; rí dyätägueji. Nu 'ma dya ra

nzhogü in mü'bügueji, rá ñcjö nu hora c'ü dya *in* tepqueji; rá ñjün'c'üji ngüenda.⁴ Cárä ja nzits'üji a Sardis c'o na t'öxü o mü'bü nza cja 'na bitu c'ü na t'öxü, na ngueje ätcägöji. Na ngueje ätcägöji y dya cjaji c'o na s'o, ra nzhodüji co nutscö a jens'e nu ja dya bëbü c'ü na s'o.⁵ A cjanu ra nzhodü a jens'e co nutscö texe c'o sido ra dyätcägö. Ra jyeji c'ü na t'öxü. C'o o tjüji je juns'ü nu cja c'e libro nu ja juns'ü o tjü nu c'o ra bëbüjtjo. Dya rá borragö o tjüji cja c'e libro. Nuc'o, rá xipjigö mi Tatagö a jens'e ngue ín ntegö c'o. C'o o anxe Mízhocjimi, xo rá xipjigö a cjanu c'o.⁶ Nu'tsc'eji o ntets'üji Mízhocjimi, *in* äräji yo xi'ts'iji o Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

El mensaje a Filadelfia

⁷ Xe o ña e Jesucristo o xitsi:
—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Filadelfia. Rí xipjiji c'ü rí mangö a cjava: "Nguetskö o T'izgö Mízhocjimi; dya pje bëbüzugö c'ü na s'o. Texe c'o rí mangö na cjuana c'o. Nguetskö o mboxbëchezgö e David, nguetskö rá mandagö a jens'e ñe cja ne xoñijömü. Texe c'o rí negö ra zäda; nuc'o ra zäda c'o. Texe c'o dya rí negö ra zäda; nuc'o dya ra zäda c'o. Dya cjó xo ra ts'axcü.⁸ Nu'tsc'eji *in* cáräji a Filadelfia, rí pärägö texe c'o *in* cjagueji. Rí pärägö c'ü dya pje nda zë'ts'igueji; pero

sido *in* ätcägöji ín jña; sido *in* nänngägöji ín chjü. Ya ró xocüts'ügöji 'na ngoxtji ngue c'ua rí pëpquiji. Nu c'e ngoxtji dya cjó sö ra ngot'ü c'ü.⁹ Cárä c'o ne ra ts'axc'üji. Nuc'o, je menzumü a Israel c'o. Anguezeji mamaji ma't'üji Mízhocjimi cja o nitsjimi anguesji. Pero dya cjuana c'ü mamaji na ngueje ngue e Satanás c'ü je pëpiji. Dyäräji dya. Rá cjapügö ra ñji cja in jmigueji. Ya ra ndüñijömüji rgá matcügöji. Rá cjapügö anguesji ra mbäräji c'ü ró s'iyats'ügöji.¹⁰ Ra zäda c'ü me ra sufrido texe yo cárä cja ne xoñijömü. Pero rí pjö'c'ügöji c'ü dya rí sufridogueji c'o pa'a c'o; na ngueje sido *in* sëchigueji gui 'ñejmezüji.¹¹ Dya ra metskö ndajme rá ñcjö. Sido rí 'ñejmezüji ngue c'ua rá da'c'üji 'na corona a jens'e na ngueje *in* pëpquiji. 'Ma dya sido rí 'ñejmezüji, dya rá da'c'üji 'ma.¹² Texe c'o sido ra 'ñejmezü, rá cjapügö ra bëbüji a jens'e co Mízhocjimi c'ü mi Tatagö. C'ua ja nzi ga cja o columna cja 'na templo, dya 'ñömü, je xo ga ciatjónu anguezeji, dya ra mbedyeji nu, ra bëbüjtjoji co Mízhocjimi. Nutscö rá jüsp'üji ngue o t'i Mízhocjimi c'ü mi Tatagö. Xo rá jüsp'üji o tjü c'ü o jñiñi Mízhocjimi c'ü mi Tatagö, na ngueje je ra menzumüji cja c'e jñiñi c'ü. Nu c'e jñiñi ngueje a Jerusalén nu cja dadyo c'ü rguí 'ñeje a jens'e. Ngue 'ma ya rguí nguins'i e jens'e 'ñe

ne xoñijömö nu bübü dya. Xo rá jüsp'ügöji ín chjü'ü nu cja dadyo. ¹³ Nu'tsc'eji o ntets'üji Mizhocjimi, in äräji yo xi'ts'iji o Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

El mensaje a Laodicea

¹⁴ Xe o ña e Jesucristo o xitsi:

—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü c'e nitsjimi a Laodicea. Rí xipjiji c'ü rí mangö a cjava: "Texe c'o rí mangö na cjuana c'o. Texe c'o rí mangö ra zäda c'o. Texe c'o o dyät'ä Mizhocjimi nguetscö ró ät'ägö c'o. ¹⁵ Nu'tsc'eji in căräji a Laodicea, rí pärägö texe c'o in cjagueji. Nu'tsc'eji dya in mangueji c'ü dya in ejmezüji. Pero dya xo in ejmezügöji co texe in mü'büji. Na jë nzhodü in mü'büji co nutscö. Pötjo ri 'ñeomezüji co texe in mü'büji. O 'ma jiyö, pötjo ri mangueji c'ü dya in pâcäji. ¹⁶ Zö in mamaji c'ü in ejmezüji, pero dya in ejmezüji co texe in mü'büji. Nuzgö me rí s'ogö c'o in cjagueji; nguec'ua ya ngue rá mangö c'ü dya rí pâ'c'ägöji. ¹⁷ Nu'tsc'eji in mangueji in pë'sc'eji na puncjü, dya pje bë'ts'iji cja in mü'büji, dya pje xe ni jyonc'üji. Juentsc'eji, dya in unüji ngüenda c'ü dya pje in pë'sc'eji. In chjëntcjeji nza cja 'naja ngorö c'ü örü pje ra zi; xo ojtjo bitu pje ra jye'e. ¹⁸ Rrä zo'c'ügöji nu c'ü ni jyodü rí tsjagueji ngue c'ua rí pë's'iji na puncjü. Ni jyodü

ra nzhogü in mü'bügueji. Ni jyodü rí unüji ngüenda c'ü dya pje in pë's'iji, y rí 'ñeomezüji co texe in mü'büji. Rí dyötcüji o oro, rá da'c'üji. Rí dyötcüji o bitu c'o na t'öyü, rá da'c'üji, ngue c'ua dya cja rí tsejeji nza cja c'o dya je o bitu. Xo rá da'c'üji o ungüento rí tsos'ü in chöji, ngue c'ua ra xogü in chöji rí jñandaji. ¹⁹ Texe yo rí s'iyagö, rí huënc'h'iji rgá zopjüji ngue c'ua ra nzhogü o mü'büji. Nguec'ua rí tsjacjuanagueji ra nzhogü in mü'bügueji. ²⁰ Dyäräji dya. Rí böbügö cja ngoxtji c'ü ngueje in mü'bügueji, rí zenguats'ügöji. 'Ma cjo c'o ra dyätcä in jñagö, 'ma ra nzhogü o mü'bü, ya ri 'natjo in mü'bügöbe; ya rá dyocjöbe. ²¹ Texe c'o ra tsja c'ua ja nzi rgá negö, rá unüji c'ü ra mimiji jmu co nutscö. Je a cjanu, nutscö ró cjagö texe c'ua ja nzi va ne mi Tatagö a jens'e; nuc'ua 'natjo c'ua ró mimigöbe Jmu. ²² Nu'tsc'eji o ntets'üji Mizhocjimi c'ü in Tatagö, in äräji yo xi'ts'iji o Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

4

La adoración en el cielo

¹ Nuc'ua o nguarü yo jña'a yo o xitsi e Jesucristo ja cja yo yencho nitsjimi. Nuc'ua ró jandagö 'na ngoxtji a jens'e c'ü mi sjocütjo. Ró ärägö c'ua c'e jña c'ü ya vi zocü. O ña na jens'e nza cja 'na trompeta. Je o xitsi a cjava c'e jña'a:

—Je rí 'ñecje a 'ñecjua a jens'e. Rá jí'ts'i c'o cja ra zädä, o xitsi c'e jña.

² Nuc'ua ọ Espíritu Mizophjimi o jítsi nu yo rá xi'ts'iji. Ró janda a jens'e 'na trono nu ja mimi nu c'ü manda. Mi junrü 'naja cja c'e trono. ³ Nu c'ü mi junrü cja c'e trono me mi juës'i nza cja c'o ndojo c'o xiji jaspe 'ñe cornalina. Mi böbü 'na arco iris cja c'e trono. Nu c'e arco iris me mi juëbi nza cja c'o ndojo c'o na c'anga c'o xiji esmeralda. ⁴ Xo mi järä c'o dyaja trono c'o mi veinticuatro. A nde'e c'o, mi bübü c'e trono nu ja mimi nu c'ü manda. Nzi 'naja c'o veinticuatro trono mi junrü 'naja tita. Nuc'o, mi je'e bitu c'o na t'öxü c'o. Mi junt'üji o corona c'o oro ọ ñiji, na ngueje mi manda c'o. ⁵ Me mi juëbi, me mi pjäjnä, me mi yürü; je ma ëjë cja c'e trono c'ü mi bübü a nde. A jmi c'e trono mi järä yencho sivi. C'o yencho sivi ngueje ọ Espíritu Mizophjimi c'ü pëpjí cja yo yencho nitsjimi. ⁶⁻⁷ A jmi c'e trono xo mi bübü c'ü mi nza cja 'na zapjü c'ü mi nza cja vigrio.

Ró janda nzi 'naja lado c'e trono. Mi nziyo c'o mi böbü cja c'e trono. Nu c'ü ot'ü exmi nza ciatjo 'na león; c'ü na yeje exmi nza ciatjo 'na toro; c'ü na jñi exmi nza ciatjo ọ jmi 'na nte. C'ü na nziyojo exmi nza ciatjo 'na águila c'ü mi pjüjuaja. Nza nziyo c'o, me mi qui'i na puncjü ọ ndö cja ọ jmiji 'ñe cja ọ xütjüji. ⁸ Nza

nziyo c'o, nzi 'naja mi peje 'ñanto ọ juajaji. Nzi 'naja ọ juajaji me mi qui'i na puncjü ndö a xes'e 'ñe a mbo. Nza nziyo c'o mi bübü, nuc'o, tőjöji xõmü ndempa. Dya söyaji ga tőjöji. Nu c'ü tőjöji je a cjava: Me na sjü Mizophjimi nu ín Jmugöji nu sö ra tsja texe.

Me na sjü na sjü nu.

Nujnu exmi bübü, y exi bübü; y 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmü, sido ra bübüütjo.

⁹ C'o nziyo, ma't'üji nu c'ü junrü cja c'e trono. Mamaji c'ü me na nojo Mizophjimi nu c'ü exi bübü para siempre. Unüji na pöjö anguezze. ¹⁰ Ma ma't'ü Mizophjimi c'o nziyo, nuc'ua c'o veinticuatro tita xo ndüñijõmüji a jmi nu c'ü junrü cja c'e trono. Nuc'ua ma't'üji anguezze c'ü exi bübü para siempre. Nuc'ua c'o ọ coronaji je jumüji cja ngua ọ trono nu c'ü manda texe. Mamaji a cjava:

¹¹ Nu'tsc'e ngue'tsc'e ín Jmuts'ügöjme 'ñe ín Mizophjimits'ügöjme.

Ngue'tsc'e ị dyät'ä texe yo bübü, texe yo cja'a.

Mi ñegue c'ü ro bübü yo, nguec'ua ị dyät'ä yo.

Nguec'ua ni jyodü texeji ra ma'tc'ügueji, ra mamaji c'ü me na nojots'ügue na ngueje me na zë'ts'igue; ị dyät'ägue texe yo.

5

¹ Nuc'ua nu c'ü mi junrü cja c'e trono, ró janda mi tjë 'na libro c'ü mi 'mans'a. Mi tjë cja o jodyë. C'e libro mi t'opjü a mbo'o 'ñe a xes'e. Mi yencho tjüjmü c'o mi tjüt'ü. ² Nuc'ua ró janda c'ua 'na anxe c'ü me na zézhi c'ü mi mapjü na jens'e. Mi mama a cjava:

—¿Cjó ngue c'ü sö ra xüçü yo tjüjmü ngue c'ua ra nu'u ne libro?, o mama a cjanu c'e anxe.

³ Pero dya mi sö cjó ro xüçü ro nu'u c'e libro; ne ri ngueje c'o mi bübü a jens'e, ne ri ngueje c'o mi bübü cja ne xoñijömü, ne ri ngueje 'naja c'o ya vi ndü ro sö ro xo's'ü. ⁴ Nutscö me ró huégö na puncjü na ngueje dya cjó ch'öt'ü c'ü ro tsja texe c'ua ja nzi ma ne Mzhocjimi. Nguec'ua dya cjó mi sö cjó ro xo's'ü c'e libro c'ü ro nu'u cja rron xörü. ⁵ Nuc'ua 'naja c'o titia o xitsi a cjava:

—Dya rí hué'e. Jñanda, bübü 'naja nu sö ra xo's'ü ne libro y ra xüçü yo yencho tjüjmü para ra xörü. Ngueje nu o ndöpü c'ü dya jo, 'ma o ndü va ngötcüji ín nzhubügöji; o bëzhi c'ü dya jo. Ngueje nu me na zézhi nu jüsp'üji o tjü'ü León. Je mboxbëche cja e David c'ü mi mboxbëche cja e Judá, o xitsi a cjanu.

⁶ Nuc'ua ró janda 'naja Ts'imë c'ü mi bübü a nde c'e trono 'ñe c'o titia 'ñe c'o nziyo c'o mi bübü cja c'o o lado c'e trono. Nu c'e Ts'imë mi 'ñetse c'ü vi bö't'ü c'ü. Mi peje yencho o ts'imota; cja na yencho o ndö'ö c'o mi qui'i.

C'o yencho o ndö'ö ngueje o Espíritu Mzhocjimi c'ü je däjä ra ē pëpji texe cja ne xoñijömü. ⁷ C'e Ts'imë o ndë c'e libro c'ü mi tjë nu c'ü mi junrü cja c'e trono. ⁸ 'Ma o ndë c'e libro, nuc'ua nu c'o nziyo c'o mi bübü cja o lado c'e trono, 'ñe c'o veinticuatro titia o ndüñijömüji a jmi c'e Ts'imë, o ma't'üji. Nzi 'naja c'o titia mi jünji 'naja bizhi c'ü ngueje arpa. Xo mi tüji nde 'najaji 'na s'äbä c'ü ngue oro. C'o s'äbä mi nizhi o nguichjüjnü c'o ma jo ma jyärä. Nu c'o nguichjüjnü, ne ra mama c'o jña c'o ni dyötü Mzhocjimi yo o nte. ⁹ Nuc'ua c'o nziyo c'o mi bübü 'ñe c'o titia mi ma't'üji Mzhocjimi mi tójöji 'na himno c'ü cja dadyo. Mi mamaji a cjava:

Nu'tsc'e i tsja texe c'ua ja
nzi va ne Mzhocjimi,
nguec'ua o sö i chjë'ë
ne libro, rí xüçü rí ñu'u.
Sö rí tsjague na ngueje o
bö'tc'ügue. I pjödüğue
in tsji vi tsjö'tp'ü o
nzhubü yo nte texe cja
ne xoñijömü.

Zö pje ma jñiñi cáräji, zö
pje ma jña ñaji, zö pje
ma razaji, i tsjö'tp'üji o
nzhubüji.

Nguec'ua 'ma cjó c'o ra
'ñench'ets'ü o mü'bü,
Mzhocjimi ra tsjapü
o t'i c'o.

¹⁰ I tsjapüji jmuji, 'ñe
mböcjimiji ngue c'ua
pëpji ín Mzhocjimigöji.
Ra mandaji cja ne xoñijömü,
je mi mamaji a cjanu.

¹¹ Nuc'ua ró janda me ma puncjü anxe c'o mi böbü a ñünü. A nde anguesji mi bübü c'e trono 'ñe c'o nziyo c'o mi böbü a ñünü c'e trono, 'ñe c'o tita. C'o anxe mi cārā na puncjü millón. Ró ärä mi ña c'o anxe. ¹² C'o anxe me mi tōjōji na jens'e. Mi mamaji a cjava:

Nu ne Ts'imë nu o bö't'ü,
o tsja texe, nguec'ua
rá ma't'üji angueze.
Nunu me na nojo nu.

Nunu sō ra tsja texe nu. Nunu
me pē's'i texe c'o ni
muvi nu.

Nunu pārā texe nu; me na
zézhi.

¹³ Nuc'ua ró ärä texe c'o o
dyät'ä Mizhocjimi c'o cārā a
jens'e 'ñe cja ne xoñijõmü, 'ñe
a mbo e jõmü, 'ñe c'o cā'ä cja e
ndeje. Mi tōjōji; mi mamaji a
cjava:

Rí ma'tc'üjme nu'tsc'e
Mizhocjimi in junrü
cja e trono.

Xo rí ma'tc'üjme nu'tsc'e Je-
sucristo ngue'tsc'e c'e
Ts'imë c'u o bö't'ü.

Me na nojots'üvi, me na
zé'ts'iguevi.

Sido rá ma'tc'üjme; dya
ra nguarü c'u rá
ma'tc'üjme, je mi
mama a cjanu c'o.

¹⁴ O ndünrü c'ua c'o nziyo
c'o mi böbü a ñünü c'e trono.
O mamaji:

—Je rga cjanu, amén.

Nuc'ua c'o tita o ndüñijõmü,
o ma't'üji Mizhocjimi 'ñe e Je-
sucristo c'u e Ts'imë.

¹ Nuc'ua ró janda c'e Ts'imë
o xüçü 'naja c'o tjüjmü c'o mi
tjüt'ü c'e libro. Ró ärä c'ua
'naja c'o nziyo c'o mi bübü.
'Ma mi ña'a, mi ärägö nza cja
c'ü mi pjänä. Mi mama a
cjava:

—Xä'dä, rí ē jñanda.

² Ró janda c'ua 'na pjadü c'ü
ma t'öxü. Nu c'ü mi chägä,
mi jün 'na arco yo flecha. O
ch'unü 'na corona nza cja c'ü
juns'ü yo manda. Angueze ya
vi ndöpü na puncjü c'o üvi. O
mbedye o ma ndöpü c'o dyaja
c'o üvi.

³ Nuc'ua c'e Ts'imë o xüçü
c'ü na yeje tjüjmü c'o mi tjüt'ü
c'e libro. Ró ärä c'ua mi ña c'ü
na yeje c'o nziyo c'o mi bübü.
Mi mama a cjava:

—Xä'dä, rí ē jñanda.

⁴ Nuc'ua o mbedye c'ua c'ü
'naja pjadü. Ma mbaja c'e
pjadü c'ü. Nu c'ü mi chägä,
o ch'unü 'na tjëdyi c'ü me ma
nojo. O ch'unü c'ü ro tsjapü
ro tsja chü yo nte'e cja ne
xoñijõmü. Nguec'ua ra pötü
rgá mbö't'üji.

⁵ Nuc'ua c'e Ts'imë o xüçü
c'ü na jñi'i c'o mi tjüt'ü c'e li-
bro. Ró ärä c'ua c'ü na jñi'i c'o
mi bübü. Mi mama a cjava:

—Xä'dä, rí ē jñanda.

Nuc'ua ró janda c'ua 'naja
pjadü c'ü ma potjü. Nu c'ü mi
chägä, mi jün'ü 'na t'ëzi c'ü ni
pesaji. ⁶ Ró ärä c'ua 'na jña
c'ü je ma ëjë a nde'e cja c'o
nziyo c'o je mi bübü a ñünü c'e
trono. Nu c'e jña'a je o mama
a cjava:

—Yo nte 'napa ra pëpjiji
ngue c'ua ra ndömüji 'na kilo
ndëxü. 'Napa ra pëpjiji ngue

c'ua ra ndōmūji jñi kilo cébara. Y rguí jyodü ra mbötpüji ngüenda c'ü dya ra s'odüji o aceite 'ñe o vino.

⁷ Nuc'ua c'e Ts'imë o xüçü c'ü na nziyo c'o mi tjüt'ü c'e libro. Ró ärä c'ua c'ü na nziyo c'o mi bübü. O mama a cjava:
—Xä'dä, rí ē jñanda.

⁸ Nuc'ua ró janda c'ua 'naja pjadü c'ü ma c'axt'ü. Nu c'ü mi chägä, mi xiji ngueje nu pö't'ü yo nte nu. Cja o xüjtü ma ëjë nu c'ü xiji Hades nu ja cärä c'o tü'ü. O ch'unüvi sjëtsi ro mbö't'üji c'ü na nziyo parte yo nte yo cärä cja ne xoñijömü. Ro mbö't'üji co tjëdyi, co tjijmi, 'ñe co yo animal yo na sate yo cärä cja ne xoñijömü. Xo o tsjapüvi o zö'dyë na puncjü nte, ngue c'ua o ndüji.

⁹ C'e Ts'imë o xüçü c'ü na tsich'a c'o mi tjüt'ü c'e libro. Nuc'ua ró janda c'ua 'na altar. A jömü c'ü e altar ró janda c'o o aljma nu c'o vi bö't'ü na ngueje o 'ñejmeji o jña'a Mizophcimi y mi xipjiji c'o nte e Jesucristo ngueje c'ü ín Jmugöji. ¹⁰ Anguezoji o mapjüji c'ua na jens'e. Mi mamaji a cjava:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'üjme, me na zë'ts'igue, in mandague texe. Me na sjü'üts'e. Texe c'o in mangue na cjuana c'o. ¿Hasta jinguä rí jñünpu ngüenda c'o nte cja ne xoñijömü c'o o mbötcüjme, rí tsjapüji ra sufridoji na ngueje o mböcüzüjme ín tsijme?, o mamaji a cjanu.

¹¹ O ch'unü nzi 'naja anguezoji 'naja bitu c'ü ma

t'öyü. O sjipjiji xe ro nde'beji ts'iquë cja ro zäs'ä c'o o cjuarmaji c'o pëpi Mizophcimi c'o xo ro bö't'ü.

¹² Ró janda c'ua c'e Ts'imë o xüçü c'ü na 'ñanto c'o mi tjüt'ü c'e libro. Me mi mbñ'ü c'ua ne xoñijömü. E jyarü o pocü nza cja bobitu. E zana mi 'ñetse nza cja cji'i. ¹³ Yo seje a jens'e o ndögü a xes'e ne xoñijömü, c'ua ja nzi ga jyäbä o higo c'o dya be tä'ä, 'ma vü na zëzhi e ndajma ga juant'a c'e za'a. ¹⁴ E jens'e o 'ñetse o 'mans'a nza cja 'ma 'mans'a 'na libro; ya mi ojto. Texe yo t'eje 'ñe yo ts'ixoñijömü a nde cja ndeje o 'ñömüji. Dya cja mi junrüji c'ua ja je mi junrüji. ¹⁵ Nuc'ua yo nte cja ne xoñijömü o tsjöjöji cja cueva c'o tjocü cja ndojo cja yo t'eje. O tsjöjö yo rey 'ñe yo gobernador 'ñe yo manda xondaro 'ñe yo pë's'i na puncjü merio 'ñe yo na zëzhi 'ñe yo pje nde pjëzhi, 'ñe texe yo dyaja nte. ¹⁶ Yo nte o xipjiji a cjava c'o t'eje 'ñe c'o ndojo:

—Tunügueji a xes'ezügöjme. A cjanu rí tsopcüjme nguec'ua dya ra jñandgajme Mizophcimi c'ü junrü cja e trono; dya xo ra jñandgajme e Jesucristo c'ü e Ts'imë. Anguezevi me ra jñüncüjme ngüenda ra tsjacüjme rá ma sufridojme. ¹⁷ Na ngueje ya o säjä c'e pa'a c'ü me na s'ëzhi. Mizophcimi 'ñe e Jesucristo me ra tsjacüjme rá sufridojme. ¿Cjó ngue c'ü ra sö ra böbü cja o jmivi? Dya cjó sö. Je a cjanu o mamaji.

7

Los señalados de las tribus de Israel

¹ Nuc'ua ró janda c'ua nziyo anxe. Mi böbüji cja yo nziyo 'nanguarü cja ne xoñijõmü. Mi pënh'iji na jo yo nziyo ndajma cja nu xoñijõmü; ngue c'ua dya ro vü'ü e ndajma cja ne xoñijõmü, ne ri ngueje cja e ndeje. Ne xo ro juant'a yo za'a. ² Ró janda c'ua c'ü 'naja anxe. O mbes'e nu ja ni mbes'e e jyarü. Nuc'ü, mi jün 'na sello ngue c'ua ro meya nu c'o ngueje o t'i Mizhocjimi c'ü bübüjtjo. O mapjü na jens'e, o zopjü c'o nziyo anxe c'o vi ch'unü poder ro s'odü ne xoñijõmü 'ñe e ndeje. O xipjiji a cjava:

³ —Dya be rí s'odüji ne xoñijõmü ne ri ngueje e ndeje ne ri ngueje yo za'a. Cja rí s'odügueji c'o, 'ma ya rá cjuarü rá meyajme yo o nte ín Mizhocjimigöji. Rá meyajme cja o ndë'ë yo.

⁴ Ró ärägö ja nzi mi sö nu c'o o meyaji. O zäs'ä ciento cuarenta y cuatro mil yo nte yo mboxbëche cja c'o doce o t'i e Israel. ⁵ O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Judá. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Rubén. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Gad. ⁶ O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Aser. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Neftalí. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e

Manasés. ⁷ O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Simeón. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Leví. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Isacar. ⁸ O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Zabulón. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e José. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Benjamín.

La multitud vestida de blanco

⁹ Nuc'ua ró janda c'ua; mi cárä me na puncjü nte c'o dya cój mi sö ro mbezhe. Vi 'ñejeji texe cja yo ndajñiñi 'ñe texe cja yo jñiñi. Mi ñaji c'o pje nde ma jña, 'ñe pje nde ma razaji. Mi böbüji cja o jmi c'ü junrü cja c'ü e trono 'ñe cja o jmi c'ü e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo. Mi jeji bitu c'ü ma t'oxü. Mi jünji o dyë 'mäjmä. ¹⁰ Mi mapjüji na jens'e, mi mamaji a cjava:

Nunu o jocüzüji ín mü'büji ngueje ín Mizhocjimigöji nu je junrü cja e trono 'ñe e Ts'imë nu ngueje e Jesucristo, je o mamaji a cjanu.

¹¹ Nuc'ua texe c'o anxe mi böbüji. A nde anguesji mi bübü c'e trono 'ñe c'o titá 'ñe c'o nziyo c'o mi bübü. Nuc'ua c'o anxe o ndüñijõmüji a jmi'i c'ü e trono. Cjanu o ma't'üji Mizhocjimi. ¹² O mamaji a cjava:

Je xo rí mangöjme a cjanu, amén. Ngue'tsc'e ín Mizhocjimits'ügöjme rá ma'tc'üjme.

Me na nojots'ügue, in pârâgue texe. Ngue'tsc'e rá da'c'üjme na pöjö. Ngue'tsc'e rá sūc'üjme. Ngue'tsc'e me na zë'tsc'e, sö rí tsjague texe. Je rga cjatsc'e nu texe yo cjé'ë 'ñe 'ma ya rguí nguarü ne xoñijõmü. Amén.

¹³ Nuc'ua 'naja c'o tita o dyönngü, o xitsi a cjava:

—Nujyo je'e na t'öxü, ¿cjo in pârâgue cjó ngueje yo, 'ñe ja vi 'ñeji?, o 'ñenze.

¹⁴ Ró xipji c'ua a cjava:

—Nu'tsc'e nin t'ecjañumü, dya rí pârâgö. Xitsigö cjó ngueje yo, na ngueje in pârâgue, ró embe.

Cjanu o xitsi c'ua anguezze:

—Nujyo nguejyo vi sufrido na puncjü na ngueje o 'ñejmeji e Jesucristo c'ü o pjödü o cji o ndintspi o mü'büji. O mbedyeji o bituji; o ch'öxcüji co o cji e Ts'imë. ¹⁵ Nguec'ua ya je cáräji a jmi Mzhocjimi nu junrü cja ne trono. Nujyo, ma't'üji Mzhocjimi xõmü ndempa nu va ja bübü anguezze. Mzhocjimi ngue nu ra mbörüji nu; dya pje ra bëzhiji. ¹⁶ Dya cja ra zant'aji; ne xo ra neji o ndeje. Dya xo ra zant'aji e jyarü; ne ra zö'oji c'ü rrä pa'a. ¹⁷ Na ngueje e Ts'imë e Jesucristo nu je bübü a nde cja ne trono ra mbörüji, ngue nu ra unüji c'ü ra ziji; nguec'ua ra bübütjoji. Mzhocjimi ra ndintspi texe yo o nguijhöji. Dya cja pje ra mbeñjeji.

8

El séptimo sello y el incensario de oro

¹ Nuc'ua c'e Ts'imë o xüçü c'ü na yencho c'ü mi tjüt'ü c'e libro. O zö nde hora c'ü dya cjó mi ña, y dya cja pje mi ärägö. ² Nuc'ua ró janda c'o yencho anxe c'o böbü a jmi Mzhocjimi. Nuc'ua o ch'unüji c'ua yencho trompeta. ³ O ējē c'ua c'ü 'naja anxe o ē böbü a jmi cja c'e altar c'ü oro c'ü bübü a jmi c'e trono. Mi cju's'ü 'na incensario c'ü mi ngueje oro. Cjanu o ch'unü na puncjü nguichjüjnü; ngue c'ua ro mbä's'ä cja c'e altar ro huanba c'o jña c'o vi dyötü Mzhocjimi texe c'o o nte.

⁴ Nuc'ua c'ü o bipji c'ü e nguichjüjnü o nguins'i cja c'o o dyé'ë c'ü e anxe. O zät'ä a jmi Mzhocjimi co nu c'o vi dyörü c'o o nte anguezze.

⁵ Nuc'ua c'ü e anxe o nichí c'e incensario o ndësivi c'o ma qui'i cja c'ü e altar. Cjanu o mbodü c'ua cja ne xoñijõmü. Nuc'ua o pjänä c'ua. Me mi juëbi, me mi yürü; me mi mbíñi ne xoñijõmü.

Las trompetas

⁶ Nuc'ua c'o yencho anxe c'o mi jün c'o yencho trompeta o mba's'üji c'ua, ro mbë'biji.

⁷ Nuc'ua c'ü ot'ü anxe o mbë'biji o trompeta. Nuc'ua o jyäbä c'ua o ngündö 'ñe o sivi c'o mi chjanavi o cji'i. Je jyäbä cja ne xoñijõmü. C'ü na jñi parte ne xoñijõmü o ndë'ë. Xo o ndë'ë c'ü ni zö na jñi yo za'a. Xo o ndë'ë texe yo pjindyo.

⁸ C'ü na yeje anxe o mbë'bi c'ua c'ü o trompeta. Nuc'ua mi 'ñetse nza cja 'na trat'eje c'ü ma tjé'ë, o ma zo'o cja ndeje nu cja mar. Nuc'ua c'ü ni zö na jñi c'ü e mar o mbëzhi cji'i c'ü. ⁹ Cjanu o ndü'ü c'ua c'ü ni zö na jñi c'o mi cã'ã cja o mar. Nuc'ua c'ü ni zö na jñi c'o barco o chjorüji.

¹⁰ C'ü na jñi anxe o mbë'bi c'ua c'ü o trompeta. Cjanu o ndögü a jens'e 'na tanseje, ma yot'ü nza cja 'na trasivi. Je ma zo'o cja c'ü na jñi parte yo ndare 'ñe yo mbereje. ¹¹ Nu c'ü e tanseje mi chjü Ajenjo c'ü ne ra mama na cjö. Nuc'ua c'ü na jñi parte yo ndeje o jyärä na cjö'ö. O ndü na puncjü nte na ngueje yo ndeje ya me vi cjönt'ü.

¹² C'ü na nguiyo anxe o mbë'bi c'ua c'ü o trompeta. O s'odü c'ua c'ü na jñi e jyarü; 'ñe c'ü na jñi e zana. Xo 'ñe c'ü na jñi parte yo seje. Exco juench'e c'ua c'ü na jñi o siviji. Nuc'ua c'ü na jñi 'ma ndempa 'ñe c'ü na jñi 'ma xõmü; dya cja mi jya's'ü c'ua.

¹³ Nuc'ua ró janda 'na anxe c'ü mi pjüjuaja a nde'e a jens'e. Ró ärä mi mapjü na jens'e, o mama:

—C'o jñi anxe ya ngue ra mbë'biji c'o jñi trompeta. Juejme yo nte yo cárä cja e xoñijõmü na ngueje me ra sufridoji 'ma ra mbë'biji c'o trompeta, o mama a cjanu c'e anxe.

9

¹ C'ü na qui'ch'a anxe o mbë'bi c'ua o trompeta. Ró

janda c'ua 'na seje c'ü vi ndögü a jens'e c'ü je zät'ä cja ne xoñijõmü. O ch'unü c'ua poder ra xocü c'e t'o'o c'ü me na jé'ë c'ü dya sô cjó ra jñanda ja sät'ä. ² Cjanu o xo's'ü c'ua c'ü e t'o'o c'ü me na jé'ë. Cjanu o c'os'ü trabipji cja c'ü e t'o'o nza cja bipji cja 'na trahornu. Cjanu o bëxõmü e jyarü 'ñe e ndajma na ngueje ya mi chjana o bipji c'ü vi c'os'ü cja c'e t'o'o. ³ Nu cja c'ü e bipji o mbedye t'ünxü c'o o ma cja ne xoñijõmü. O ch'unüji c'ü na zézhi nza cja yo alacrán yo cárä cja ne xoñijõmü. ⁴ O sjipjiji c'ü dya ro zaji yo pjindyo yo cja'a cja ne xoñijõmü, ne ri ngueje o xi yo za'a, ne xo ri ngue pje nde ma planta. Exi jántjo c'o nte c'o dya jmeya cja o ndë'ë ngue c'o ro s'odüji c'o. Nuc'o, ngue c'o dya ejme Mízhocjimi. ⁵ O jyéziji ra tsjapü ra sufrido c'o nte c'o dya jmeya cja o ndëji; ra mezhe tsi'ch'a zana ra sufridoji. Nu c'ü ra sufridoji chjëntjovi nza cja 'ma ro mbüçüji yo alacrán. Pero dya o ch'unüji ra mbö't'üji yo nte. ⁶ Nu c'o pa'a c'o, ra jyodü yo nte ja rga ndüji; pero dya ra chöt'üji. Zö me ri ne ra ndüji, dya ra ndüji.

⁷ C'o t'ünxü exmi nza ciatjo o pjadü c'o ya xampja ra ma cja chü. Mi juns'üji c'ü mi nza cja o corona c'ü mi ngueje oro. Nu c'o o jmiji exmi nguetjo o jmi yo nte. ⁸ O ñixtiji exmi nza ciatjo o ñixti yo ndixü. Nu c'o o s'ibiji exmi nza ciatjo o s'ibiji yo león. ⁹ Mi jeji o bitu c'o exmi nza

cjatjo t'ézi. Mi nguetjo cja o tijmiji mi cjō'müji. Nu c'o o juajaji me mi nzhī'í nza cja na puncjü carro c'o cjüt'ü o pjadü 'ma chinpjadü 'ma ni möji cja chū. ¹⁰ Mi peje o pjixiji nza cja o alacrán. Nu c'o o pjixiji mi peje c'ü je mi mbüçüji yo nte. A cjanu ma zézhiji ngue c'ua ra tsjapüji ra sufrido yo nte ts'i'ch'a zana. ¹¹ Nu c'o xiji o t'ünxü 'ñejeji o reyji. Ngue c'e anxe c'ü pjörü cja c'ü e t'o'o c'ü mi c'os'ü bipji. Cja jña hebreo c'e rey ni chjü Abadón. Cja jña griego xiji Apolión. C'e jña c'ü, ne ra mama nu c'ü pö't'üte.

¹² Nuc'ua o nguarü c'ua nu c'ü ot'ü ró janda me ra sufrido yo nte; dya cja ró janda. Ró janda c'ua xe mi bëzhi xe yeje c'o me ra sufrido yo nte.

¹³ Nuc'ua c'ü na 'ñanto anxe o mbë'bi c'ü o trompeta. Ró ärä c'ua 'na jña'a c'ü mi pedye a nde c'o nziyo mota c'o böbü cja squina c'e altar c'ü bübü a jmi Mizzocjimi. ¹⁴ Nu c'ü e jña o xipji a cjava c'ü na 'ñanto anxe c'ü mi jün c'ü e trompeta:

—Xäpcä c'o nziyo anxe c'o je 'nünt'ü cja c'ü e trandare c'ü ni chjü Eufrates, o xipji a cjanu.

¹⁵ Cjanu o xäpcä c'ua c'o nziyo anxe; ngue c'ua ro mbö't'üji c'ü na jña parte yo nte. Ya mi te'beji ro zädä c'e hora 'ñe c'e pa 'ñe c'e zana 'ñe c'e cjë'ë c'ü ro xäpcäji. ¹⁶ C'o xondaro c'o mi chägä o pjadü, ró ärägö ja nzi mi söji anguezzeji. Nuc'o, me ma

puncjü c'o. Mi söji ye ciento millón.

¹⁷ Je a cjanu rvá täcä c'o pjadü c'ü o jítsi Mizzocjimi. Nu c'o mi chägä c'o pjadü mi je'e c'o t'ézi c'o cjō'p'ü o tijmi c'o. Nu c'o t'ézi ma mbaja nza cja sivi; ma c'anga nza cja o bipji asufre; ma c'axt'ü nza cja asufre. C'o o ñi c'o pjadü exmi nza cjatjo o ñi o león. Cja c'o o ne o pjadü mi pedye sivi 'ñe bipji 'ñe asufre. ¹⁸ O ndü c'ua c'ü na jña parte yo nte na ngueje c'o jña plaga c'o o sufridoji. C'o plaga mi ngueje o sivi 'ñe o bipji 'ñe o asufre c'ü mi pedye cja o ne'e c'o pjadü. ¹⁹ C'ü ma zëzhi c'o pjadü je mi bübü cja o neji 'ñe cja o pjixiji. C'o o pjixiji mi chjëntjoji nza cja o c'ijmi c'o xo mi bübü o ñiji. Co o pjixi c'o pjadü mi s'odü yo nte.

²⁰ O ndü na puncjü nte co c'o plaga. Bübü c'o dya ndü, pero dya o nzhogü o mü'büji. Sido o tsjatjoji c'ü na s'o. Sido o ma'tütjoji o demonio. Sido o ma'tütjoji yo ts'ita yo oro, yo plata, yo bronce, yo ndojo, yo za'a. Maco yo ts'ita dya janda yo. Dya xo äräji. Dya xo nzhodüji. ²¹ Nu c'o nte dya o nzhogü o mü'büji. Sido o pö't'üteji. Sido mi cëroji. C'o bëzo, sido mi tsäjäji ndixü. C'o ndixü, sido mi tsäjäji o bëzo. Dya xo o nzhogü o mü'büji. Nu c'o pje mi pönü, dya xo o nzhogü o mü'bü c'o.

10

¹ Nuc'ua ró janda c'ü 'naja anxe c'ü me ma zézhi. Ma sjöbü ndeze a jens'e. Ma ejë a mbo 'naja ngömü. 'Na arco iris je mi böbü a xes'e cja o ñi. Nu c'ü o jmi me mi juëbi nza cja e jyarü. Nu c'o o ngua mi chjëntjovi nza cja yo columna yo dä'sä a nde cja ngumü. Nuc'o, mi 'ñetse nza cja sivi. ² Mi tjë'ë 'na ts'ilibro c'ü ya vi sjo'sü. Cjanu o 'ñe's'e o jocua a xes'e cja c'ü e mar. Nu c'ü 'naja o ngua o 'ñe's'e a xes'e cja ne xoñijomü. ³ Cjanu o mapjü na jens'e chjëntjovi nza cja 'ma huë 'na león. 'Ma o nguarü o mapjü, ró ärägö c'ua yencho vez va pjäjnä. ⁴ 'Ma o nguarü o ña'a c'o yencho va pjäjnä, nutscö e Juan ya mi ngue ro opjügö. Nuc'ua ró ärä c'ua 'na jña c'ü vi 'ñeje a jens'e. O xitsi a cjava:

—Dya cjó rí xipji c'o i dyärä c'o o pjäjnä. Dya rí dyopjügue c'o o mama c'o, o 'ñenze a cjanu.

⁵ C'ü e anxe c'ü ró janda mi ë's'ë c'o o ngua a xes'e cja c'ü e mar 'ñe e xoñijomü, nuc'ua o c'uans'a c'ua o jodyë a jens'e. ⁶ Angueze o nädä Mzhocjimi c'ü bëbü dya 'ñe ra bëbütjo 'ma ya rguí nguarü ne xoñijomü. O nädä Mzhocjimi c'ü o dyät'ä ne xoñijomü 'ñe texe yo bëbü 'ñe yo cja'a. Xo o dyät'ä yo ndeje 'ñe yo cä'ä nu. O mama a cjava c'e anxe:

—Dya ra mezhe ra zädä texe c'o o mama Mzhocjimi. ⁷ 'Ma ra zädä c'ü ra mbë'bi o trompeta c'ü na yencho anxe; ngue 'ma ya ra nguarü texe

c'o o mbeñe Mzhocjimi c'o o xipji c'o profeta c'o mi pëpi Mzhocjimi, eñe c'e anxe.

⁸ Nuc'ua c'ü e jña c'ü ró ärägö c'ü vi 'ñeje a jens'e, o zocütjo na yeje. O xitsi a cjava:

—Ma ma chjë'ë ne ts'ilibro nu sjos'üto nu tjë ne anxe nu ë's'ë o ngua a xes'e cja ne mar 'ñe ne xoñijomü, o 'ñenze a cjanu c'e anxe.

⁹ Ró ma c'ua cja c'e anxe, ró ma xipji ro dyacü c'e ts'ilibro. Cjanu o xitsi anguez:

—Chjë'ë, ngue c'ua rí si'i. Nu ne ts'ilibro me na õ ngue o jña Mzhocjimi. Ra tsja'c'ü ra mäjä in mü'bügue. Me xo na s'ëzhi o jña. Ra tsja'c'ü me ra sufrido in mü'bügue na ngueje c'o cja ra zädä, o 'ñenze.

¹⁰ Ró ma tjë'ë c'ua c'e ts'ilibro c'ü mi tjë c'e anxe. Nuc'ua ró sigö c'ua. Me ma õtjo cja ín te'e mi chjëntjovi õt'apjü ngüjnü. 'Ma ró cjuarü ró sigö, ma cjö a mbo ín pjeme. ¹¹ O sjitsi c'ua a cjava:

—Ni jyodü rí yepe rí ñague c'ü mama Mzhocjimi. Rí mamague c'ü ra tsjapü Mzhocjimi na puncjü o jñiñi; 'ñe na puncjü raza 'ñe yo ña pje nde ma jña'a, 'ñe yo rey, o sjitsi a cjanu.

11

Los dos testigos

¹ Cjanu o ch'acü 'na dye'e c'ü mi chjëntjovi nza cja 'na metro. Cjanu o sjitsi a cjava:

—Rí ñanga. Dyëdyi dya nu o templo Mzhocjimi 'ñe ne

altar. Xo nde rí pezhegue yo ma'tü angueze nu.² Pero dya rí dyédyi ne tji'i nu chjünüvi ne templo. Dya rí dyédyi nu na ngueje je ra ngärä c'o dya ejme Mizhocjimi. Nuc'o, ra yödüji nu e ndajñiñi nu o xocü Mizhocjimi, nu ngueje a Jerusalén nu ja bëbü ne templo. Ra yödüji jñi cje nde.³ Rá unügö c'ü na zëzhi yeje c'o ra mamavi c'ü na cjuana. Ra tsjaví profeta ra pätcägövi. Jñi cje nde ra zopjüvi c'o nte, ra mamavi c'ü rí mangö. Ra ndejëvi o bitu c'o na ãrã, c'ü rguí unü ngüenda c'o nte c'ü ni jyodü ra nzhogü o mü'büji.

⁴C'o yeje nguejyo ye za'a yo olivo; xo 'ñe jyo yeje candelero yo bëbü a jmi Mizhocjimi c'ü manda texe cja ne xoñijömü.⁵ Nu 'ma cjó c'o ra ne pje ra tsjapü c'o, ra mbedye sivi cja o nevi; ra ndë'ë c'o ri nuvi na ü. A cjanu ra ndü'ü nu c'o ra ne pje ra tsjapü c'o.⁶ Me na zëzhi anguezevi; sö ra ngot'üvi a jens'e c'ü dya ra 'ñe dye'be c'o pa'a 'ma ra pätpävi Mizhocjimi ra zopjüvi c'o nte ra xipjiji c'ü mama Mizhocjimi. Xo sö ra tsjapüvi yo ndeje ra mbëzhi o cji. Xo ra sö ra tsjapüvi ra mbï na zëzhi ne xoñijömü 'ñe pje c'o nde ra tsjaví, ngue c'ua me ra sufrido yo nte. Nu hora c'ü ra nepevi ra tsjaví.⁷ C'e animal c'ü me na sate ra mbes'e cja c'e t'o c'ü me na jë'ë, ra jyonmbü chü c'o yeje. 'Ma ra nguarü c'o yeje ra zopjüvi c'o nte, cja ra ndöjö 'ma c'e animal ra mbö'tü c'o yeje.⁸ Ya rguí ndüvi c'ua cja c'ü

e ndajñiñi nu ja o bö'tü c'ü ín Jmugöji e Jesucristo. Je ri 'manavi cja calle. C'e jñiñi c'ü, ra xiji Sodoma 'ñe Egipto na ngueje me na s'o c'o ri cárä cja c'e jñiñi c'ü.⁹ C'o ye añima, jñi pa nde ra 'manavi cja calle ra jñanda c'o nte texe cja ne xoñijömü. Ra jñandaji c'o, zö pje ma razaji, zö pje ma jñiñi c'ü menzumüji. Dya ra jyëziji cjó ra dyögü c'o ye añima.¹⁰ Nu c'o ri cárä cja ne xoñijömü me ra mäjäji na ngueje ya rguí ndü c'o yeje. Me ra mäjäji, me ra pötü rgá unüji o regalo. Na ngueje c'o yeje profeta me mi cjapü ra sufrido c'o nte.¹¹ 'Ma ya ra cjogü c'o jñipa nde, Mizhocjimi ra unü c'ü ra tsjons'ü o jñüvi. Ya ra bëbütfjovi, ra tetjovi. Cja rron böbüvi. Me ra zü c'ua c'o nte rgá jñandaji.¹² Nuc'ua c'o ye profeta ra dyärävi 'na jña c'ü je rguí 'ñeje a jens'e. Ra ña na jens'e ra xipjivi a cjava:

—Xä'dävi a 'ñe cju a jens'e, ra 'ñeñe.

Cja rron mëvi c'ua a jens'e cja 'na ngömü, ra jñanda c'o nte c'o mi nu na ü c'o.¹³ Nuc'ua c'ü e ndajme c'ü, me ra mbï'í ne xoñijömü. C'ü ni zö na dyéch'a parte c'ü e ndajñiñi ra yät'ä o ngumü. Ra ndü'üji c'ua na ngue c'ü ra mbï'í ne xoñijömü. Ra zö'ö siete mil c'o nte'e c'o ra ndü. Nu c'o dyaja me ra pizhiji, me ra mamaji c'ü me na nojo Mizhocjimi a jens'e.

¹⁴C'ü ra mbï ne xoñijömü ngue c'ü na yeje c'ü me ra sufrido yo nte. Dyäräji. 'Ma

ya ra nguarü c'o, dya cja ra
mezhe ra zädä c'ü na jñi.

La séptima trompeta

¹⁵ Nuc'ua c'ü na yencho
anxe o mbë'bi c'ü o trompeta.
Ró ärägö c'ua na puncjü c'o mi
ñna'a a jens'e. Me ma jens'e ma
ñnaji. Mi mamaji a cjava:
Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji 'ñe
e Cristo c'ü o ndäjä cja
ne xoñijõmü ya man-
davi c'ua ja mi manda
e Satanás c'ü dya jo.

Ya ra mandavi para siempre.

¹⁶ Nuc'ua c'o veinticua-
tro tita c'o junrü cja
o tronoji a jmi Mizhocjimi o
ndüñijõmüji. Cjanu o ma't'üji
c'ua Mizhocjimi. ¹⁷ O mamaji
a cjava:

Nu'tsc'e Mizhocjimi, ín
Jmut's'üjme, me na
zë'ts'i, in cja texe c'ua
nzi gui ñe'e.

Exmi bübütjogue yin bübügue.
Rí da'c'üjme na pöjö na ngueje
j jizhigue c'ü me na
zë'ts'i, ngueextjots'ü in
mandague.

¹⁸ Me co üdü yo nte cja ne
xoñijõmü me co nuc'üji
na ü.

Pero nudya ya zädä c'ü xo
rí jñünpü ngüenda c'o
ya ndü rí tsjapü ra
ma sufrido c'o dya o
'ñejmets'ü.

Xo zädä c'e ndajme rí unü
c'o ya j mamague c'o
o pät'ä va ñaji in
jñague, 'ñe texe c'o
ngueje in ntegue, texe
c'o sū'ügue zö pje ri
pjëzhiji, zö dya pje ri
pjëzhiji.

Xo zädä c'ü e ndajme rí chjotü
c'o o s'odü ne xoñijõmü.
O s'odüji na ngueje dya
dyätäji Mizhocjimi, me
tsjaji na s'o, eñe c'o tita.

¹⁹ Nuc'ua o xogü a jens'e
nu ja bübü Mizhocjimi. Cja
o templo Mizhocjimi ró janda
nu c'ü e caja c'ua ja bë's'i
c'o laja nu ja t'opjü o ley
Mizhocjimi. Nuc'ua o juëbi
o yürü o pjäjnä o mbř'i ne
xoñijõmü. O jyära na puncjü
trangündo.

12

La mujer y el dragón

¹ Nuc'ua o 'ñetse 'na señal
a jens'e c'ü me ma nojo. Mi
ngueje 'naja ndixü. C'ü o bitu
mi ngueje e jyarü. Mi ë's'ë
o ngua cja e zana. Cja o ñi
mi juns'ü 'na corona c'ü mi
qui'i doce seje. ² Nu c'e ndixü
mi ndunte c'ü; ya mi ngue ro
zö'dyë. Nuc'ü, me mi mapjü
c'ü, na ngueje me mi sö na ü.
Me mi sufrido na puncjü ro
muxt'i. ³ Nuc'ua xo o 'ñetse
c'ua xe 'naja señal a jens'e.
Dyäräji c'ü ró janda. Ngue
'na tac'ijmi c'ü ma mbaja c'ü
mi bübü yencho o ñi'i; cja
na dyëch'a o mota. Cja c'o o
ñi'i mi juns'ü yencho corona.

⁴ Nu c'ü o pjixi mi cjüt'ü c'ü
ni zö na jñi parte yo seje a
jens'e. Me co pana na zëzhi
a jömü yo. Nu c'ü e c'ijmi o
böbü a jmi c'ü e ndixü c'ü ya
mi ngue ro muxt'i; ngue c'ua
ro zapü c'ü nu t'i'i 'ma ya ro
mus'ü. ⁵ C'e ndixü o mus'ü
'na ts'it'i. C'e ts'it'i ngue c'ü
ra manda texe cja yo nte. Me
ra manda na zëzhi; chjëntjovi

nza cja 'ma ri päräji co 'na dyenza c'ü ri t'ëzi. Nuc'ua Mzhocjimi o zidyi a jens'e c'e t'i nu ja bübü Mzhocjimi, nu ja mandavi dya.⁶ Nuc'ua c'e ndixü o c'ueñe o ma cja ndajyadü nu ja ya vi xöcü Mzhocjimi. Nunu ra 'huiñiji nu, jñi cjë nde.

⁷ Cja nu o ts'a c'ua 'na chü'ü a jens'e; e Miguel 'ñe c'o o anxe Mzhocjimi c'o mi dyoji, o chüji co c'e c'ijmi. Me mi chü'ü c'e c'ijmi 'ñe c'o anxe c'o mi dyoji c'e c'ijmi. ⁸ Pero c'e c'ijmi 'ñe c'o o anxe, dya pje mi sö ro ndöjöji. Nuc'ua dya cja säjäji ro ngäräji a jens'e.⁹ Cjanu o pjongüji a jens'e c'ü e c'ijmi c'ü ngueje e trac'ijmi c'ü ya me mezhe. Nuc'ü, ni chjü'ü Satanás c'ü dya jo. Ngueje c'ü onpü texe yo cärä cja ne xoñijömü. Nuc'ü, o pjongüji a jens'e co texe c'o o anxe anguezze. O zät'äji cja ne xoñijömü.

¹⁰ Nuc'ua ró ärä c'ua 'na jña'a c'ü me ma jens'e c'ü je vi 'ñeje a jens'e. Mi mama a cjava:

—Mzhocjimi c'ü me na zëzhi ya böbü a nde, ya o 'ñevgueji libre. Ngueje anguezze co e Cristo c'o manda texe. Ya o pjongüvi a jens'e e Satanás c'ü mi cöt'ü yo ín cjuarmagöji. Me mi pa cöt'üji a jmi Mzhocjimi xömü ndempa.¹¹ Pero e Satanás c'ü dya jo, dya o ndöpü c'o ín cjuarmagöji na ngueje c'e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo o pjödü o cji va ngötcüji ín nzhubügöji. Y anguezzeji sido

o 'ñejmeji e Jesucristo; sido o ñaji o jña'a. Dya züji zö ro bö't'üji. ¹² Nudya, mäjägueji dya, texets'ügueji in cäräji a jens'e. Na ngueje ya pjongüji a jens'e e Satanás. Pero me ra sufrido texe yo cärä cja ne xoñijömü 'ñe texe yo cä'ä cja yo ndeje. Na ngueje e Satanás c'ü dya jo ya zöbü a ma c'ua, c'ua ja in cärägueji. Ya me üdü na puncjü na ngueje pärä na jo c'ü dya cja ra mezhe pa c'ü xe sö ra tsja texe c'o na s'o, o mama a cjanu c'e jña c'ü vi 'ñeje a jens'e.

¹³ 'Ma o nu'u c'e c'ijmi c'ü ya vi pant'aji a 'ñecjua cja ne xoñijömü, me mi jodü ja rvá zürü c'e ndixü c'ü vi mus'ü c'e ts'it'i. ¹⁴ Nuc'ua o ch'unü c'ua c'e ndixü ye juaja c'o nza cja o juaja o águila yo na nojo; ngue c'ua ro pjüjuaja na jë ro ma cja c'e ndajyadü nu ja ya vi xöcü Mzhocjimi. Nunu dya ra zät'ä c'e c'ijmi. Nunu ra 'huiñiji c'e ndixü, jñi cjë nde. ¹⁵ Nuc'ua o mbedye cja o ne'e c'e trac'ijmi nza cja 'na ndare c'ü mi pa a xütüji cja c'ü e ndixü; ngue c'ua ro tsjapü ro c'ot'ü cja c'ü e ndare ro ndunü. ¹⁶ Nuc'ua ne xoñijömü o mbös'ü c'e ndixü. Ne xoñijömü o nzama o ne. Cjanu o cjogü c'e ndare c'ü vi mbedye o ne c'ü e c'ijmi. ¹⁷ Nuc'ua c'ü e c'ijmi me go ünmbü c'ü e ndixü. Nuc'ua o ma c'ua, o ma tsja chü co c'o dyaja o t'i'i c'ü e ndixü. Nuc'o, cjadi c'ua ja nzi ga manda Mzhocjimi. Xo mamaji ja ga cja e Jesucristo.

13

Los dos monstruos

¹ Nutscö e Juan ró böbü cja o ñöxijomü a ñünü c'ü e mar. Cja ró janda c'ua 'na animal c'ü na sate c'ü je o c'os'ü cja c'ü e mar. Mi bübü yench'a q̄ mota. Mi juns'ü dyéch'a corona cja c'o q̄ mota. Mi t'opjü 'na jña cja c'o q̄ ñi angueze. C'e jña'a c'ü, mi sadü Mizhocjimi. ² Nu c'ü e animal c'ü ró janda mi nza cja 'na tigre. Nu c'o q̄ ngua mi nza cja q̄ ngua 'na oso. Nu c'ü q̄ ne mi nza cja o ne 'na león. Nuc'ua c'ü e c'ijmi o unü c'ü na zëzhi c'e animal ngue c'ua ro manda nu ja manda angueze. Xo o unü c'ü ro mbëzhi na nojo. ³ Ró janda 'naja c'o q̄ ñi nza cja c'ü vi s'odü, ya ro ndü'ü; pero o jogütjo. Texe yo cärä cja ne xoñijomü me co dyönütsjéji ja va jogü c'ü e animal. Nguec'ua va ndünt'üji a xüjtü c'e animal. ⁴ O ndüñijomüji o ma't'üji c'ü e c'ijmi na ngueje o unü c'e animal ra manda. Xo o ndüñijomüji o ma't'üji c'e animal. O mamaji a cjava:

—¿Cjó rí jñanda c'ü chjéntjovi nza cja ne animal? ¿Cjó ngue c'ü sō ra chüvi nu? O mamaji a cjanu.

⁵ Mizhocjimi o jyëzi c'e animal c'ü ro ña na s'o jña c'ü ro zadü Mizhocjimi. Xo o jyëzi ra manda jñi cjé nde. ⁶ Cjanu o nzama q̄ ne c'e animal o zadü Mizhocjimi a jens'e 'ñe c'o cärä nu. ⁷ Mizhocjimi xo o jyëzi c'ü ro jyonbü chü'ü c'o q̄ nte Mizhocjimi. C'e animal

o ndöjö. Xo o jyëzi c'e animal ro manda texe cja yo nte, zö pje ma razaji, zö pje ma jña ñaji, zö pje ma jñiñi c'ü menzumüji. ⁸ Yo cärä texe cja ne xoñijomü ra ndüñijomüji ra ma't'üji c'e animal. Nu c'o t'opjü q̄ tjüji cja q̄ libro c'e Ts'imë, dya ra ma't'üji c'e animal. Ndeze 'ma dya be mi ät'ä Mizhocjimi ne xoñijomü ya vi t'opjü q̄ tjü nu c'o ro ndünt'ü a xüjtü c'e Ts'imë c'ü o bö't'ü. Nu c'o dya t'opjü q̄ tjü cja c'e libro ngue c'o ra ma't'ü c'e animal c'o.

⁹ Nu'tsc'ejí in äräji yo jña, dyäräji na jo. ¹⁰ Nu c'o cjó c'o pant'a a pjörü; xo ra pant'aji a pjörü c'o. Nu c'o ra pö't'üte co tjëdyi, xo rguíndü co tjëdyi c'o. Nguec'ua yo q̄ nte Mizhocjimi ni jyodü ra sëchiji; sido ra 'ñejmeji Mizhocjimi.

¹¹ Nuc'ua cja ró janda xe 'na animal c'ü o mbes'e cja ne xoñijomü. Nuc'ü, mi peje yeje q̄ mota nza cja q̄ mota 'na Ts'imë. Pero mi ña'a nza cja 'na trac'ijmi. ¹² C'e animal ngue c'ü na yeje animal. Nuc'ü, dyofi c'ü ot'ü; cjapü yo nte ra tsjaji c'ua ja nzi ga manda c'ü ot'ü animal. Xo cjapü texe yo cärä cja ne xoñijomü ra ndüñijomü ra ma't'üji c'ü ot'ü animal. C'ü ot'ü animal ngue c'ü o jogütjo 'ma ya mi ngue ro ndü. ¹³ C'ü na yeje animal xo cja na puncjü o señal. Cjapü ra jyäbä sivi a jens'e c'ü va säjä cja ne xoñijomü a jmi'i yo nte. ¹⁴ Onpü yo nte yo cärä cja ne xoñijomü, xipjiji c'ü ni jyodü ra dyät'äji 'na

ts'ita c'ü exti nguetjo c'ü e animal c'ü vi s'odü co tjëdyi, pero o jogütjo. Yo nte ra dyät'äji c'e ts'ita, na ngue c'o señal c'o jëzi Mizhocjimi cja'a c'ü na yeje animal. ¹⁵ Mizhocjimi jëzi c'ü na yeje animal ra tsjapü ra tsjons'ü ə jñü'ü c'e ts'ita c'ü exti nguetjo c'ü ot'ü animal. Nguec'ua c'ü e ts'ita ña'a c'ü. Xo ra manda ra mbö't'üji nu c'o dya ra ma't'ü c'e ts'ita. ¹⁶ Xo ra tsjapü texeji ra cuatpüji c'ü rguí meyaji cja ə jodyëji o cja ə ndë'ëji nguec'ua ra 'märä c'ü ə tsjajaji c'ü ot'ü animal. Texeji, c'o dya pje pjëzhi, 'ñe c'o pje pjëzhi, 'ñe c'o jün'ü, 'ñe c'o dya jün'ü, 'ñe c'o mbëpji, 'ñe c'o dya mbëpji, nde ra tsjapüji ra cuatpüji rgá meyaji. ¹⁷ Dya cjó sö pje ra ndömü ne pje ra mbö'ö, 'ma dya ri cuat'ü ə tjü'ü c'e animal. C'ü ə tjü'ü c'e animal ngue 'na número. ¹⁸ Ni jyodü rí päräji; rí tsijñiji pje ne ra mama ə número c'e animal. C'e número ngue científicos cja sesenta y seis. C'e número ne ra mama ngue 'na nte.

14

El canto de los 144,000

¹ Dyäräji na jo c'ü ró janda c'ua. Ngue c'e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo mi böbü a ñi'i cja c'ü e t'eje c'ü ni chjü Sion. Mi dyoji anguezze ciento cuarenta y cuatro mil o nte'e. Cja ə ndëji mi t'opjü ə tjü c'e Ts'imë Jesucristo 'ñe Mizhocjimi c'ü nu Tata. ² Cja rron ärä c'ua 'na jña c'ü vi 'ñeje a jens'e c'ü mi yürü

nza cja rrä puncjü o ndare, 'ñe nza cja 'ma pjänä. C'e jña'a c'ü ró ärägö mi nza cja bizhi 'ma pjë'biji na puncjü o arpa. ³ C'o nte c'o, ró ärägö mi tőjöji 'na himno c'ü cja dadyo, mi tőjöji a jmi c'e trono, 'ñe a jmi c'o nziyo c'o mi bübü, 'ñe a jmi c'o titia. Nu c'o mi sö ro pjëchi c'e himno ngueextjo c'o ciento cuarenta y cuatro mil. Na ngue c'e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo vi ngö'tp'üji ə nzhubüji o tsjapüji ə nte Mizhocjimi 'ma o 'ñench'e ə mü'büji c'ü, 'ma mi cáräji cja ne xoñijömü. ⁴ Nuc'o, ngue c'o dya tjünt'ü a xütjü yo ts'ita chjëntjovi nza cja c'o bëzo c'o tsäjä o ndixü. Nu c'o tőjö ne himno nu cja dadyo sido tjünt'üji a xütjü c'e Ts'imë e Jesucristo. Anguezze o ngö'tp'ü ə nzhubüji. Ngue c'o ot'ü o tsjapüji ə t'i Mizhocjimi ngue c'ua ra ma't'üji anguezze 'ñe c'e Ts'imë. ⁵ Nuc'o, sido mi mamaji c'o na cjuana. Dya pje bübüji c'ü na s'o a jmi Mizhocjimi.

Los mensajes de los tres ángeles

⁶ Ró janda c'ua c'ü 'na anxe c'ü mi pjüjuaja a nde a jens'e. Nuc'ü, mi zopjü c'o nte, mi xipjiji ja rvá sö xo ro jogü ə mü'büji. Nu c'e jña'a, dya ra nguarü c'ü. Nu c'e anxe o zopjü texe yo nte, zö pje ma jñiñi c'ü mi menzumüji, zö pje ma razaji, zö pje ma jña mi

ñaji. ⁷ C'e anxe o mapjü na jens'e o mama a cjava:

—Sū'ūji Mzhocjimi. Ma't'üji angueze na ngueje me na nojo. Ya va sädä c'ü ra jñün'c'üji ngüenda. Ma't'üji Mzhocjimi c'ü o dyät'ä e jens'e 'ñe ne xoñijömü 'ñe e ndeje 'ñe yo mbereje, o mama a cjanu c'e anxe.

⁸ C'ü 'naja anxe o ndünt'ü a xütjü c'ü ot'ü anxe. O mama a cjava:

—Ya o yät'ä c'e ndajñiñi c'ü ni chjü Babilonia. Nu c'o mi cārā c'e ndajñiñi me mi ma't'üji o ts'ita. Nde mi cjapüji texe yo jñiñi xo ro ma't'üji o ts'ita. Chjëntjovi nza cja 'ma ri unüji o vino c'o ni tiji.

⁹⁻¹⁰ Nuc'ua c'ü 'naja anxe, o ndünt'ü a xütjü c'o yeje. Ngue c'ü na jñi anxe. O ña na zëzhi. O mama a cjava:

—'Ma cjó c'o ra ma't'ü nu c'e animal 'ñe c'e ts'ita c'ü exinguetjo c'e animal 'ñe 'ma ra jyéziji ra meyaji cja o ndëji o cja o dyëji, nu'ma, Mzhocjimi me ra tsjapü ra sufrido c'o. Me ra ünmbü Mzhocjimi c'o; dya ra juentseji, me ra sufridoji na puncjü cja sivi 'ñe cja o asufre. Ra sufridoji a jmi c'o o anxe Mzhocjimi 'ñe a jmi c'e Ts'imë. ¹¹ Nu c'o ra ma't'ü c'e animal 'ñe c'e ts'ita c'ü exi nguetjo c'e animal 'ñe 'ma ra cuatpüji o tjü'ü c'e animal, dya ra sö ra soyaji; xömü ndempa ra sufridoji. Nu c'ü e bipji c'ü ri pes'e c'ua ja rrä sufrido anguezeji, dya ra tjeze. ¹² Nguec'ua c'o o t'i Mzhocjimi, ni jyodü

sido ra dyätäji c'ü, 'ñe sido ra 'ñejejei e Jesucristo; dya ra chjench'ej a xütjü.

¹³ Nuc'ua ró ärägö 'na jña'a c'ü je vi 'ñeje a jens'e. Nuc'ü, o xitsi a cjava c'ü:

—Je rí dyopjügue a cjava: "Nu c'o sido ejme e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, zö ra bö't'üji, pero ra zät'äji nu ja me na jo." Mama a cjanu o Espíritu Mzhocjimi, na cjuana me ra mäjäji. Mzhocjimi me ra mäpä anguezeji na ngueje o tsjaji c'ua ja nzi va ne angueze. Nguec'ua ya ra soyaji. O xitsi a cjanu c'e jña'a.

La cosecha de la tierra

¹⁴ Dyäräji c'ü ró janda. Mi bübü 'na ngömü c'ü ma t'öyü. A xes'e c'e ngömü, mi junrü 'naja c'ü exmi nguetjözügöji. Mi juns'ü o ñi 'na corona c'ü ngueje oro. Mi jün 'na sjat'ëbi c'ü me ma mbeñe. ¹⁵ C'ü 'naja anxe o mbedye cja c'ü e templo nu ja bübü Mzhocjimi. C'e anxe o mapjü na jens'e o zopjü nu c'ü mi junrü a xes'e c'e ngömü, o xipji a cjava:

—Pjëch'i dya nu in sjat'ëbi rí chagü na ngueje ne ndajme nu rí chagü ya zädä. C'ü e dagräxü cja ne xoñijömü ya na jo'o.

¹⁶ Nu c'ü mi junrü a xes'e c'e ngömü cjanu o mbëch'i c'ü o sjat'ëbi cja ne xoñijömü; nuc'ua o dagü c'ua, c'o mi cja'a cja ne xoñijömü.

¹⁷ Cjanu o mbedye c'ua c'ü 'naja anxe cja c'ü e templo nu ja bübü Mzhocjimi a jens'e. Xo mi jün 'na sjat'ëbi c'ü me ma mbeñe. ¹⁸ Nuc'ua xe 'naja

anxe o mbedye cja c'ü e altar. Nuc'ü, ngue c'ü mi manda yo sivi. Cjanu o mapjü na jens'e o zopjü nu c'ü mi jün c'ü e sjat'ëbi c'ü me ma mbeñe, o xipji a cjava:

—Pjéch'i c'ü in sjat'ëbi ra jyäbä yo uva yo cja'a cja ne xoñijömü cja rrí pëchi yo na ngueje ya ndä'ä yo. O mama a cjanu c'e anxe.

¹⁹ Nuc'ua c'e anxe o jñü c'ü o sjat'ëbi c'ü me ma mbeñe, o mbéch'i cja ne xoñijömü, o ndagü c'o uva. Cjanu o mboch'ü c'o uva nu ja je ro ndë'biji. C'ü yödüji c'o uva chjéntjovi c'ü ra tsja Mzhocjimi. Ra tsjapü me ra sufrido nu c'o dya ejme angueze. ²⁰ Nu ja o ndë'biji c'o uva je ngueje a tji'i cja c'e jñiñi. Mzhocjimi 'ma ra jyéziji ra castigaoji yo nte, je ngueje a tji'i cja c'e ndajñiñi ra bö'tü na puncjü nte. O cji'i c'ü ra pjödüji me rrä jë'ë; ra zäs'ä cja o ne yo pjadü nu ja cjusp'üji. Ra nzhodü c'o cji ra zät'ä jñi ciento kilometro c'ü na maja.

15

Los ángeles con las siete últimas plagas

¹ Nuc'ua ró janda c'ü 'naja seña a jens'e c'ü ma nojo c'ü rví zü yo nte. C'e seña mi ngue yencho anxe c'o mi jün yencho c'o rví tsjapü ro sufrido yo nte. Nu c'o me ra sufrido yo nte ngue c'o ya rguí nguarü, na ngueje ya ra nguarü c'ü ni ünmbü Mzhocjimi yo nte.

² Xo ró jandagö c'ü mi nza cja 'na mar c'ü mi 'ñetse nza cja vigrio. Nuc'ü, mi chjana sivi c'ü. Mi cära nu c'o o t'i Mzhocjimi. Anguezeji vi ndöjöji; vi bëzhi c'e animal c'ü na s'o. Na ngueje anguezeji, dya ndünt'üji a xütjü c'e animal. Dya o ma't'üji c'e ts'ita c'ü exi nguetjo c'e animal, y dya mi cuat'üji o tjü cja o ndëji. Anguezeji ma böbüji a xes'e c'e mar. Mi jünji o bizhi c'ü ngueje arpa. Ngue Mzhocjimi c'ü vi unü c'o arpa anguezeji. ³ Mi tójöji 'na himno c'ü ja va 'ñeme Mzhocjimi e Moisés o mbépi Mzhocjimi va pjongü libre c'o nte, 'ñe ja va 'ñeme Mzhocjimi c'e Ts'imë o ejë cja ne xoñijömü, o ë 'ñevgueji libre. Je mi mamaji a cjava: Nu'tsc'e Mzhocjimi, ín Jmuts'üjme, sö rí tsjague texe.

Me na nojo texe yo i tsjague, 'ñe me na zö'ö. Na jo texe yo ín cjague, 'ñe na cjuana. In mandague texe cja yo jñiñi.

⁴ Nu'tsc'e ín Jmuts'üjme, texeji ra züç'ügueji.

Ra mamaji ngue'tsc'e c'ü me na jo.

Na ngueje ngueextjots'ü me na sjüts'ü; dya pje bübüts'ügue c'ü na s'o.

Yo nte texe cja ne xoñijömü ra ë ndüñijömüji ra ma'tc'üji, na ngueje in jíchiji c'ü me na jo c'o in cjague.

⁵ Nuc'ua ró janda c'ua, o xogü c'e templo a jens'e nu ja bübü Mzhocjimi. ⁶ Nuc'ua

o mbedye cja c'e templo c'o yencho anxe c'o mi jün c'ü ro tsjapü ro sufrido yo nte. Mi jeji bitu c'ü xiji lino; me ma t'öxü c'e bitu, me mi juëbi. Xo mi c'ö'bü cja ọ tijmiji o mbünt'ü c'o mi ngueje oro.

⁷ Nuc'ua 'naja c'o nziyo c'o mi bübü a jmi cja c'e trono, o ndë c'ua yencho mojmü c'o mi ngueje oro, cjanu o unü 'naja nzi 'na c'o yencho anxe. Mi nizhi c'o mojmü. Je mi po'o c'ua c'ü me mi üdü Mizophjimi c'ü ngue c'o castigo c'o ro tsjapü ro sufrido yo nte. Ngue Mizophjimi c'ü exi bübü y ra bübütjo c'ü; zö ra nguarü ne xoñijomü.

⁸ Nuc'ua c'e templo me co jyä'ä c'ua bipji, na ngueje me na nojo Mizophjimi 'ñe me na zézhi. Dya cjó mi sö ro cjogü cja c'e templo cja ro nguarü c'o anxe c'o vi manda Mizophjimi ro tsjapüji ro sufrido yo nte. Yencho c'o me na s'ezhi c'o ro sufridoji.

16

Las copas de castigo

¹ Nuc'ua ró ärägö 'na jña c'ü mi mapjü na jens'e, ndeze cja c'e templo. Mi xipji a cjava c'o yencho anxe:

—Möji, ma pjödüji a xes'e cja ne xoñijomü c'ü po'o yo yencho mojmü. Mizophjimi ya me ra castigao yo nte; ra tsjapü me ra sufridoji.

² Nuc'ua c'ü ot'ü anxe cjanu o ma c'ua c'ü, o ma pjödü c'ü mi po'o c'ü ọ mojmü a xes'e cja ne xoñijomü. Cjanu o nzhodü c'ua 'na ngueme c'ü

me ma ü, c'ü dya mi sö ro jogü. Mi ngueje o xãxã c'ü me mi po c'o me ma s'o. C'e ngueeme o pêñch'i c'o nte'e c'o je mi cuat'ü cja ndë'ë ọ tjü c'e animal, c'o mi ma't'ü c'ü ọ ts'ita.

³ Nuc'ua c'ü na yeje anxe o ma c'ua, o ma pjödü c'ü mi po'o ọ mojmü a xes'e o mar. Nuc'ua c'e ndeje o mbëzhi nza cja ọ cji 'na añima. Nguec'ua va ndü c'ua texe c'o mi cã'ä cja o mar.

⁴ Nuc'ua c'ü na jñi anxe o ma c'ua c'ü, o ma pjödü c'ü mi po'o ọ mojmü a xes'e cja yo ndare 'ñeje nu ja peje ndeje. Nuc'ua o mbëzhi c'ua cji'i c'o ndeje. ⁵ Cja rron ärä c'ua c'ü e anxe c'ü manda e ndeje. O mama a cjava:

—Nu'tsc'e Mizophjimi exmi bübügue y in bübütjogue. Me na sjûts'ügue. Me na jots'ügue. Me na jo c'ü in cjaque dya, in cjaque ra sufrido yo nte.

⁶ Me na jo a cjanu c'ü in cjaque. Nudya ya i tsjapü yo nte ra sufridoji na ngueje c'ü o pjönbüji ọ cji'i c'o profeta c'o o pâjtä'ä va zopjü yo nte. Y xo pjönbüji ọ cji c'o dyaja in ntegue. Anguezeji ni jyodü ra sufrido rgá ziji o cji, na ngueje me na s'o c'o o tsjaji.

⁷ Cja rron ärägö o mapjüji cja c'ü e altar, o mamaji a cjava:

—Nu'tsc'e Mizophjimi in Jmuts'üjme, sö rí tsjague texe. Na cjuana me na jo'o c'ua ja gui tsjapü ra sufrido yo nte.

⁸ Nuc'ua c'ü na nziyojo anxe o ma c'ua, o ma pjödü c'ü mi po c'ü ọ mojmü a xes'e

cja e jyarü. Cjanu o ch'unü c'ua e jyarü ro ndüt'ü yo nte'e. ⁹ Nuc'ua me mi tjë'ë c'ua yo nte na ngueje c'ü me ma zëzhi e jyarü. Pero dya nzhogü o mü'büji c'ü ro ma't'üji Mizhocjimi c'ü me na nojo. C'ü o tsjaji, o zanmbüji c'ua o tjü Mizhocjimi c'ü me na zëzhi c'ü vi pejñe c'o castigo.

¹⁰ C'ü na tsi'ch'a anxe o ma c'ua c'ü, o ma pjödü c'ü mi po c'ü o mojmü a xes'e nu ja mi manda c'e animal c'ü na sate. Nuc'ua o bëxõmü c'ua nu. Nuc'ua c'o nte'e me mi sa o c'ijñiji na ngueje me ma ü c'ü ma sufridoji. ¹¹ Me mi sadüji Mizhocjimi a jens'e na ngueje c'ü me mi söji na ü 'ñe me mi pes'e o xâxâ cja o cuerpoji. Pero dya nzhogü o mü'büji; o sido o tsjatjoji c'o na s'o.

¹² C'ü na 'ñanto anxe o ma c'ua c'ü, o ma pjödü c'ü mi po'o c'ü o mojmü a xes'e cja c'e trandare c'ü ni chjü Eufrates. Nuc'ua o dyot'ü c'ua c'e ndeje ngue c'ua ro jogü c'ü e 'ñiji nu ja ro cjogü c'o rey. Nuc'o, je rví 'ñejeji nu ja ni mbes'e e jyarü.

¹³ Cja rron janda c'ua jñi'i demonio c'o exmi nguetjo o 'huë'ë. O mbedyeji cja o ne'e c'e trac'ijmi 'ñe cja o ne c'e animal c'ü na sate, 'ñe cja o ne c'e profeta c'ü ngue c'ü na yeje o animal. ¹⁴ C'o jñi 'huë'ë ngueje demonio. Me mi cjaji señal c'o me mi sú yo nte. O möji cja yo rey yo cárä texe cja ne xoñijõmü, o ma xipjiji ra ēji texeji ra 'ñe chüji Mizhocjimi.

Pero ra bëzhiji; ra ndõjõ Mizhocjimi. Na ngueje me na zëzhi Mizhocjimi; sö ra tsja texe. ¹⁵ Mama a cjava e Jesucristo c'ü ín Jmugöji: "Dyäräji, nutscö rá écjö 'ma dya in pärâgueji. Chjëntjovi nza cja 'ma va säjä 'na mbë'ë, dya cjó pärä ja hora ra säjä. Me mäjä nu c'o sido ra ndepque. Nu c'o dya tepque, ra tsejeji 'ma rá écjö na ngueje, dya sido cjaji c'ua ja nzi rgá negö." O mama a cja c'ua e Jesucristo. ¹⁶ Nuc'ua c'o demonio o jmutüji c'o rey cja c'e jñiñi c'ü xiji Armagedón cja jña hebreo.

¹⁷ Nuc'ua c'ü na yencho anxe o ma c'ua c'ü. O ma pjödü c'ü mi po'o c'ü o mojmü nu cja e ndajma. Cja rron ärägö 'na jña c'ü me ma zëzhi c'ü je vi 'ñeje cja c'e templo nu ja bübü Mizhocjimi cja o trono. O mama a cjava c'e jñia'a:

—Ya zädä c'ü ra nguarü texe, o mama.

¹⁸ Nuc'ua cjanu o juë's'i c'ua, cjanu o pjänä; me mi yürü c'ua. Cjanu o mbï c'ua na zëzhi ne xoñijõmü. Dya mi 'ñõmü na zëzhi a cjanu ne xoñijõmü ndeze 'ma o ngärä yo nte. ¹⁹ Mizhocjimi o mbeñe c'ua ja ma cja c'e ndajñiñi c'ü ni chjü Babilonia. Me mi üdü Mizhocjimi na ngueje me mi cjaji c'o na s'o. Nguec'ua o tsjapü me o sufrido c'o je mi cárä nu. 'Ma o mbï ne xoñijõmü, o c'adü c'e ndajñiñi c'ü. Exi jñi parte va c'adü c'e jñiñi. Yo jñiñi texe cja ne xoñijõmü o yät'ä texe

yo. ²⁰ Nuc'ua yo ts'ixoñijömü yo je bübü a nde'e cja mar, o ojtjo c'ua texe yo. Yo t'eje o yät'ä texe yo. Dya cja mi bübü ne ri 'naja. ²¹ Nuc'ua cjanu o jyäbä c'ua o trangündö a jens'e. Mi cuarenta kilo c'ü ma jyü c'o ngündö. Me mi pjat'ü yo nte. Nuc'ua yo nte o zadüji Mizzhocjimi na ngueje c'o ngündö c'o vi jyäbä. C'o ngündö o tsjapü o sufridoji na puncjü.

17

Condenación de la gran prostituta

¹ Cjanu o ñ c'ua 'naja c'o yencho anxe c'o mi tjë'ë c'o yencho mojmü, o ñ zocügö. O xitsi a cjava:

—Xä'dä. Rá jí'ts'i ja rga tsjapü Mizzhocjimi ra sufrido nu c'e ndixü c'ü me tsäjä o bëzo. C'e ndixü c'ü rí mangö ngue c'e ndajñiñi c'ü me na s'o c'ü manda cja na puncjü mar. ² Me o dyonpü yo rey cja ne xoñijömü, 'ñe yo dyaja yo cärä cja ne xoñijömü. C'o rey cja ne xoñijömü dya jyanmbüji c'e ndixü; me go mäjäji va tsjaji c'o na s'o c'o mi mama c'e ndixü. Yo nte cja ne xoñijömü chjëntjoji c'ü me tñ'ji; na ngueje o ndünt'üji a xütjü c'e ndixü, o xitsi a cja c'ua c'e anxe.

³ C'ü o Espíritu Mizzhocjimi mi jítsi c'ü ro zädä. Nuc'ua c'e anxe o zinzi cja c'ü e ndajyadü. Nguejnu ró janda 'na ndixü c'ü mi chägä 'na animal c'ü me ma mbaja. Nu cja c'e animal me mi t'opjü

tjü'ü c'o mi sadü Mizzhocjimi. Nu c'e animal mi bübü yencho o ñi, cja na dyéch'a o mota. ⁴ Nu c'ü e ndixü mi je'e bitu c'ü ma cjipobü, 'ñe c'ü me ma mbaja, 'ñe mi cuat'ü oro. Xo mi quis'i ts'irojo c'o me ma zö, xo 'ñe o perla. C'e ndixü mi tjë 'na mojmü c'ü mi ngueje oro, c'ü me mi nizhi. Mi nizhi c'o s'ante 'ñe c'o me ma s'o na ngueje vi tsja na s'o c'e ndixü. ⁵ Cja o ndë'ë mi t'opjü 'na tjü'ü, c'ü dya cjo mi pärä ja ma cja c'e tjü'ü. Je mi t'opjü a cjava c'e tjü'ü: "Ne ndajñiñi a Babilonia, je ngue nu nana texe c'o tsäjä bëzo, 'ñe texe c'o na s'o cja ne xoñijömü." Je ma cjanu c'e tjü'ü. ⁶ Nuc'ua ró unü ngüenda c'ü e ndixü, nza cja c'ü o tñ'i na ngueje c'ü vi pjönbü o cji c'o o nte Mizzhocjimi. Nuc'o vi mbö't'üji c'o, na ngueje mi zopjüji yo nte mi xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Nu c'e ndixü chjëntjovi c'ü vi zi o cji c'o o t'i Mizzhocjimi. Me mi mäjä c'e ndixü. 'Ma ró jandagö c'e ndixü, dya mi pärägö pje ne ro mama. ⁷ Nuc'ua c'e anxe o xitsi:

—¿Jenga dya in pärägue pje ne ra mama ne ndixü? Nutscö rá xi'ts'i nu c'ü dya cjo mi pärä ja cja c'e ndixü c'ü i jñanda, 'ñe c'e animal c'ü chägä, c'ü bübü yencho o ñi, cja na dyéch'a o mota. ⁸ Nu c'e animal c'ü na sate c'ü i jñanda, ya ngue ra mbes'e cja c'e t'o'o c'ü na jë c'ü dya 'ñetse ja je sät'ä. Nu c'e animal mi bübü, pero dya cja bübü dya. Pero

ra 'ñetse na yeje. Nguec'ua yo cārā cja ne xoñijōmū 'ma ra jñandaji c'e animal ra mama: "Maco ya vi ndū ne animal; ya bübütjo na yeje. Me na nojo nu", ra 'ñeñeji. Nu c'o ra mama a cjanu ngueje c'o dya juns'ü o tjū'ü cja c'e libro c'ü quis'i o tjū'ü c'o ra bübütjo co Mzhocjimi para siempre. Yo tjū je quis'i ndeze 'ma o dyät'ä Mzhocjimi ne jens'e 'ñe ne xoñijōmū. Zö ra bübütjo na yeje c'e animal, ra zädä c'ü Mzhocjimi ra pant'a a ma a linfiernu.

⁹ 'O dya'c'üji pjeñe Mzhocjimi; ni jyodü rí tsijijñiji ngue c'ua rí tendioji ja cja c'ü mama Mzhocjimi. C'o yencho ñi'i c'o bübü cja c'e animal ngue yencho t'eje c'o. Cja o ñi'i c'o t'eje je junrü nu c'e ndixü. ¹⁰ C'o yencho ñi xo ngue yencho rey c'o. C'o tsi'ch'a rey ya ndōpüji c'o, dya cja mandaji. C'ü 'naja rey manda dya. Nu c'ü 'naja, dya be va ejë c'ü. Ra ejë c'ü, pero dya ra mezhe ra manda. ¹¹ Nu c'ü e animal c'ü mi bübü, y dya bübü dya, ngue c'ü na ocho rey. Pero xo ngueje 'naja c'o yencho. Nuc'ü, ra pant'a Mzhocjimi a ma a linfiernu.

¹² 'Nu c'o dyëch'a mota c'o ya i jñanda, ngueje dyëch'a rey c'o. Nuc'o, dya be ch'unü ra manda c'o. Ra ch'unüji c'ü ra tsjaji rey co c'e animal c'ü na sate. Pero 'natjo hora c'ü ra mandaji. ¹³ Nu c'o dyëch'a rey, 'natjo pjeñe c'ü ri cijijñi c'o. Ra tsjaji c'ua ja nzi ga ne c'e animal c'ü na sate, ra unüji

c'o o xondaroji. ¹⁴ Anguezeji je ra tsjapüji chü c'ü e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo. C'ü e Ts'imë, nuc'ü ra ndōjö c'ü. Na ngueje angueze manda texe cja yo jmu'u 'ñe texe cja yo rey. Nu c'o cārā co c'e Ts'imë, Mzhocjimi o zojnü c'o; xo o juajnü c'o. Anguezeji sido ejmeji c'e Ts'imë.

¹⁵ Cja xe nu xitsi c'ua c'e anxe:

—C'o ndeje c'o i jñanda nu ja mi junrü c'e s'orixü, nuc'o ngue o nte c'e ndixü c'ü manda c'o. Me na puncjü c'o. Cārāji texe cja ne xoñijōmū, ñaji na puncjü o jña'a. Na puncjü raza c'o. ¹⁶ Nu c'o dyëch'a mota c'o i jñandague, nuc'o 'ñe c'e animal c'ü na sate ra nuji na ü c'ü e s'orixü, ra tsjapüji ra sufrido. Xo ra ts'osp'üji c'o o bitu ra nzerga, jo rro mbö't'üji. Jo rron zapüji c'o o ts'ingue. Xo ra ndüt'üji cja sivi. ¹⁷ Na ngueje Mzhocjimi o tsjapü o nguijñiji cja o mü'büji; nguec'ua ra tsjaji c'ua ja nzi ga mbeñe angueze. 'Natjo pjeñe c'ü ri cijijñi. Ngue reyji; pero nu ja mandaji ra nzhötüji c'e animal ngue c'ua ngueextjo c'ü ra manda c'ü. Ra tsja rey c'e animal hasta cja ra zädä c'o o mama Mzhocjimi. ¹⁸ Nu c'ü e ndixü c'ü i jñanda, ngue c'ü e ndajñiñi c'ü manda texe cja yo rey texe cja ne xoñijōmū.

18

La caída de Babilonia

¹ Nuc'ua ró janda c'ua c'ü 'naja anxe c'ü ma sjöbü a

jens'e. Me mi pë's'i na puncjü c'ü vi unü Mizhocjimi ro tsja'a. Nuc'ua cja ne xoñijõmü me co jya's'ü c'ua co nu c'ü ma zö angueze. ² Nuc'ua o mapjü c'ua na jens'e c'e anxe o mama a cjava:

—Ya ra yät'ä dya, ne ndajñiñi nu ni chjü a Babilonia. Exna cjuana ra yät'ä. Ngue c'ua dya cjó cja ri nzheñe nu; nguextjo yo demonio, 'ñe texe pje nde ma s'ondajma; 'ñe c'o me na s'o c'o peje ə juaja. ³ Je ra zädä a cjanu na ngueje o dyonpü yo nte texe cja ne xoñijõmü. Nguec'ua dya ma't'üji Mizhocjimi; ma't'üji o ts'ita. Chjëntjovi c'ü ri tñ'iji. Nujyo rey cja ne xoñijõmü dya jyanbüji c'e ndixü c'ü ngueje c'e jñiñi. Yo pje nde pö cja ne xoñijõmü ya me jünji na puncjü o merio na ngueje je dyoji c'e ndixü c'ü me na s'o. C'o pë's'i c'e ndixü, me ne yo nte ra ndõmü.

⁴ Nuc'ua ró ärä c'ü 'na jña'a c'ü vi 'ñeje a jens'e. Mi mama a cjava:

—Pedyeji cja ne jñiñi, nu'tsc'ejí ín ntets'ügöji; ngue c'ua dya rí tsjaji c'o cjaji nu, na ngue me na s'o. 'Ma sido rí tsärägueji nu, xo rí sufridogueji c'o ra sufrido anguesji. ⁵ Na ngueje c'o nzhubü c'o cjaji, me na puncjü. Chjëntjovi c'ü je ri cjins'i hasta a jens'e. Mizhocjimi pärä c'ü me cjaji na s'o, y ya mama c'ü ya zädä c'ü ra sufridoji. ⁶ Rí nzhopqueji c'ü o tsja ne jñiñi. Rí jyä'tp'äji c'ü ra sufridoji,

na ngueje me co tsjapüji o sufrido yo nte. ⁷ Ne jñiñi me cjapütsjë na nojo. Me ma't'ü o ts'ita. Chjëntjovi nza cja 'na ndixü c'ü me tsäjä na puncjü o bëzo. Nudya rí tsjapü me ra sufrido; me ra huë'ë angueze. Na ngueje mama a cjava cja ə mü'bü: "Nguescö rí minc'ö reina, rí mandagö. Dya rí 'natsjëgö; dya pje bëtsigö c'ü rí tsäjä o bëzo. Dya ra zädä c'ü me rá huëgö." ⁸ Nguec'ua ra zädä 'naja pa c'ü me ra sufrido ne ndixü. Mismotjo c'e pa'a c'ü, me ra zö o ngueeme, me ra nzhumü, me ra zö o tijimi. Xo nde ra ndüt'üji cja sivi. Na ngueje me na zëzhi Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü ra tsjapü ra sufrido ne ndixü. O mama a cjanu c'e jña c'ü vi 'ñeje a jens'e.

⁹ C'o rey cja ne xoñijõmü o tsjaji na s'o co c'e ndixü c'ü ngue c'e jñiñi. Me xo o ma't'üji c'o ts'ita. Nguec'ua 'ma ya ra jñandaji c'e bipji na ngueje c'ü rva tjë'ë c'e jñiñi, me ra huëpiji c'ü, me ra nzhumüji. ¹⁰ C'o rey je rgua böbüji na jë, ra zü'üji na ngue c'ü me ri sufrido c'e jñiñi. Ra mamaji a cjava:

—Juejme ne ndajñiñi a Babilonia nu me ma zëzhi. 'Natjo ndajme o zädä c'ü me sufrido c'ü na castigao Mizhocjimi nu, ra 'ñeñeji.

¹¹ Nu c'o pje nde pö cja ne xoñijõmü ra huëpiji angueze 'ñe ra nzhumüji, na ngueje dya cja cjó xe ri tõmbüji c'o ri pöji. ¹² Dya cja cjó ri tõmbüji

o oro 'ñe o plata 'ñe o ts'irojo c'o me na zö, 'ñe o perla 'ñe o bitu c'o lino c'o me na jo, 'ñe o seda, 'ñe o mbabitu, 'ñe o bitu c'o na cjipobü. Xo 'ñeje o za'a c'o me na jo ga jyärä, 'ñe c'o tät'ä co marfil, 'ñe co za'a, 'ñe c'o bronce, 'ñe c'o t'ëzi, 'ñe c'o mármol.¹³ Xo 'ñeje canela, 'ñe c'o pjindyo c'o na jo ga jyärä, 'ñe nguichjünü, 'ñe mirra, 'ñe o perfume c'o na jo ga jyärä, 'ñe vino 'ñe aceite 'ñe harina 'ñe ndëxü. Nudya, pöji dya yo animal yo tuns'ü pojö, 'ñe o ndënchjürü, 'ñe o pjadü, 'ñe o carro. Xo pöji o nte ra ts-japüji ra pëpji. Pero ra zädä c'ü dya cja cjó ra ndömbüji c'o.¹⁴ Mizophjimi ra mama a cjava:

—Nu'tsc'eqi in cáräji a Babilonia, nu c'o me mi ne in mü'bügueji, ya tjezetjo c'o. Texe c'o mi jüngueji c'o me ma mizhi 'ñe c'o me ma zö, ya bë'ts'igueji dya c'o. Dya cja xe rí chöt'üji dya c'o, ra 'ñeñe.

¹⁵ Nu c'o pö c'o cja'a cja c'e jñiñi me jünji na puncjü merio, me ricoji. Nguec'ua 'ma ra yät'ä c'e jñiñi, ra böbüji na jë. Na ngueje me ri süji c'ü ra sufrido c'e jñiñi. Ra huëpiji, me ra nzhumüji.¹⁶ Ra mamaji a cjava:

—Juejme ne ndajñiñi. Mi chjëntjovi nza cja 'na ndixü c'ü me mi je'e na jo bitu c'o lino 'ñe c'o me ma mbaja 'ñe c'o ma cjipobü; 'ñe mi cu-atüji o oro 'ñe mi jezheji co o ts'irojo c'o ma zö'ö 'ñe o perla.¹⁷ Natjo ndajme o chjorü texe c'o, ra mamaji a cja c'ua.

Xo 'ñe texe c'o ödyi c'o barco 'ñe c'o pëpji cja c'o barco 'ñe c'o pëpji cja ndeje ra böbüji na jë; xo 'ñe c'o pje nde pö c'o nzhodü cja barco.¹⁸ Ra jñandaji c'e bipji c'ü ri tjë c'e jñiñi ra mapjüji ra mamaji a cjava:

—Ja ri bübü 'na jñiñi c'ü ri chjëntjovi ne ndajñiñi?, ra mamaji.

¹⁹ Cja rron dyü's'üji jõmü o ñiji. Cja rron mapjüji, ra huëji, ra nzhumüji. Ra mamaji a cjava:

—Nutscöji rí pë's'iji o barco, 'nezgöji rí comerciantoji rí nzhodüji cja mar, ró tõjöji na puncjü merio na ngue c'ü mi jün na puncjü ne jñiñi. Pero nu c'o mi jün, 'natjo ndajme o chjorü texe, ra mamaji a cja c'ua.

²⁰ C'o o apóstole Mizophjimi, 'ñe c'o o profeta 'ñe c'o dyaja o nte Mizophjimi c'o cárä a jens'e, ra mäjäji. Na ngueje Mizophjimi ya ra chjotü c'e jñiñi, ra nzhopçü c'ü me vi tsjapü o sufrido c'o o nte Mizophjimi.

²¹ Nuc'ua ró janda 'na anxe c'ü ma zëzhi, o jñü 'na ndojo c'ü mi nza cja cjüñü. Cjanu o ma pant'a cja e mar. O mama a cjava:

—Je rga cjanu rgá pant'aji na zëzhi c'e ndajñiñi c'ü ni chjü Babilonia. Nuc'ü, dya cja xe ra ch'öt'ü c'ü.²² Nu c'o mbë'bizhi c'o pjë'bi o arpa 'ñe o flauta 'ñe o trompeta, dya cja xe ra dyäräji cja o calle c'o. Nu c'o pje nde ät'ä, dya cja xe ra ch'öt'ü cja c'e jñiñi. Dya cja xe ra dyäräji c'ü xe ri cüñüji

nu. Na ngueje, dya cjó cja xe ri ndeñe.²³ Dya cja xo ra ndë sivi nu ja je járä c'e jñiñi. C'ü ni tsjaji chjüntü, dya cja ra dyäräji nu ja je járä c'e jñiñi. Ra chjorü c'e jñiñi. Na ngueje c'o menzumü nu, o dyonpüji yo nte texe cja ne xoñijõmü o xipjiji c'o dya cjuana. Yo nte o 'ñejmeji, na ngueje me na nojo c'o comerciante cja c'e jñiñi, jünji na puncjü merio.

²⁴ Cja c'e jñiñi c'ü, je ch'öt'ü nu, o cji c'o profeta 'ñe c'o dyaja o nte Mzhocjimi 'ñe texe c'o o mbö't'üji cja ne xoñijõmü, je o mama a cja c'ua c'e anxe.

19

¹ Nuc'ua ró ärä c'ua me na puncjü nte c'o mi cárä a jens'e. Mi mapjüji na jens'e, mi mamaji a cjava:

Aleluya. Ngue ín Mzhocjimigöji o jocüzü ín mü'büji, o 'ñevgueji libre.

Nuc'ü, me na nojo c'ü; me na zézhi.

² Na ngue me na jo c'ü cja'a Mzhocjimi 'ñe me na cjuana.

Ya tsjapü o sufrido c'ü e tras'orixü, nu c'ü o dyonpü yo cárä cja ne xoñijõmü. Ngue c'ü je o dyonpüji nguec'ua dya mi ma't'üji Mzhocjimi; mi ma't'üji c'o ts'ita.

Mzhocjimi ya xo o nzhopcü c'e ndixü c'ü vi pjönbü o cji c'o nte c'o mi ätä Mzhocjimi.

³ Nuc'ua o yepe o mapjüji, o mamaji a cjava:

—Aleluya. Nu c'o bipji c'o c'os'ü c'e ndajñiñi, dya ra nguarü c'o.

⁴ Nuc'ua c'o veinticuatro tita 'ñe c'o nziyo c'o bübü, o ndüñijõmüji o ma't'üji Mzhocjimi c'ü junrü cja c'e trono. Mi mamaji a cjava:

—Je rga cjanu, amén. Aleluya.

⁵ Nuc'ua ró ärägö c'ü 'na jña c'ü je ma ejë cja c'e trono. Mi mama a cjava:

Unüji na pójö ín Mzhocjimigöji, nu'tsc'eji, texets'üji o mbëpjits'üji anguezze.

Nu'tsc'eji in súji anguezze in ätäji, rí unüji na pójö, zö pjë'ts'iji zö dya pje pjë'ts'iji, o 'ñeñe a cja c'ua c'e jña'a.

La fiesta de las bodas del Cordero

⁶ Ró ärä c'ua, nza cja c'ü xo mi cárä na puncjü o nte. O tärä nza cja 'ma yürü na puncjü o ndeje; y 'ma me pjäjnä na zézhi a jens'e. Mi mama a cjava:

Aleluya. Ya manda Mzhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü me na zézhi c'ü sö ra tsja texe.

⁷ Mö rá mäjäji dya, me rá mäjäji rá ma't'üji Mzhocjimi rá unüji na pójö.

Na ngueje ya zädä c'ü ra tsja chjüntü. Ya zädä c'ü rá cáräji co e Jesucristo. Chjéntjovi 'ma cjaji chjüntü. Nu c'e Ts'imë e Jesucristo ngue c'e t'i c'ü ra chjüntü. Nutscöji rí ejmeji e Jesucristo,

nguetscöji c'e xunt'i, ya
ró jocüji rá ma cárägöji
co angüeze.

⁸ Na ngueje o dyacüji rí jegöji
na jo bitu c'ü xiji lino,
c'ü me jya'xtjo 'ñe me
juës'i, je o mama a cja
c'ua c'o jña'a.

C'o na jo bitu ngue c'o na jo c'o
cja'a o nte Mizhocjimi.

⁹ Nuc'ua c'e anxe o xitsi a
cjava:

—Dyopjügue a cjava:
“Me mäjä nu c'o o zojnü
Mizhocjimi ra ma ñõnüji 'ma
ra chjüntü c'e Ts'imë.”

Xo o xitsi a cjava:

—Nujyo ngueje o jña
Mizhocjimi, me na cjuana yo,
o xitsi a cja c'ua.

¹⁰ Nutscö ró ndüñijömü
c'ua, cja o ngua c'e anxe ngue
c'ua ro ma'tü. Nuc'ua o xitsi
c'ua:

—Dya rí ndüñijömü ín
jmigö; dya xo rí matcü.
Nu'tsc'e 'ñe c'o in cjuar-
mague c'o sido ejme c'o
o jizhi e Jesucristo, o
mbépjits'üji Mizhocjimi. Xo
nzitjozügö, o mbépjitjozügö
Mizhocjimi. Je rí ndüñijömü
a jmi Mizhocjimi, rí ma'tü
angüeze, o xitsi a cja c'ua c'e
anxe.

Nu c'o jña c'o mama na
cjuana ja cja e Jesucristo,
ngue c'o je o mama c'o pro-
feta; y ngue o jña Mizhocjimi
c'o.

Eljinete del caballo blanco

¹¹ Nuc'ua ró janda o xogü a
jens'e. Ró janda 'na t'öxpjadü.
Nu c'ü mi chägä angüeze, mi
chjü'ü a cjava: “Nu c'ü cja'a
c'ua ja nzi ga mama.” Xo

mi chjü'ü a cjava: “Nu c'ü
na cjuana.” Nuc'ü, jün na jo
ngüenda, 'ñe castigao yo nte
c'ua ja nzi ni jyodü. ¹² Nu
c'o o ndö'ö me mi juëbi nza
cja o sivi. Nu cja o ñi'i,
mi juns'ü 'na corona c'ü mi
jyäns'ä na puncjü. Xo mi
t'opjü 'na tjü'ü c'ü dya cjó mi
pärä pje mama. Mi ngue-
tjotsjé c'ü mi chägä c'e pjadü
c'ü mi pärä. ¹³ Mi je'e 'na
bitu c'ü vi ngant'aji cja cji'i.
Nu c'ü o tjü'ü c'ü, ngueje o
Jña Mizhocjimi. ¹⁴ Nuc'ua c'o
xondaro a jens'e mi tjünt'üji a
xütiü angüeze. Nuc'o, nde mi
chägäji o t'öxpjadü. C'o xon-
daro nde mi jeji o bitu c'o xiji
lino c'o me ma jo 'ñe ma t'öxü
'ñe me mi jyaxtjo. ¹⁵ Nu c'ü
mi chägä c'e t'öxpjadü, cja o
ne mi pedye 'na tjëdyi c'ü me
ma s'ün. Ngue c'ü ro s'odü yo
nte'e. Me na zézhi rga man-
daji, nza cja 'ma ri päräji co
'na dyëza c'ü t'ézi. Angüeze
ra castigaoji; ra tsjapü ra
sufridoji. Ra chjëntjovi nza
cja 'ma yödüji c'o uva ngue
c'ua ra mbedye c'ü e ngui uva.
Ra tsjapüji me ra sufridoji na
ngueje me ünbü Mizhocjimi
angüezeji, na ngueje vi ts-
jaji c'o me na s'o. Me na
zézhi Mizhocjimi, sö ra tsja
texe. ¹⁶ Nu c'ü mi chägä c'e
t'öxpjadü, mi juns'ü 'na tjü cja
o bitu 'ñe cja o ngua. C'e tjü'ü
je a cjava c'ü: “Nu c'ü manda
texe cja yo jmu 'ñe cja yo rey.”

¹⁷ Nuc'ua ró janda 'na anxe
c'ü je mi böbü a nde cja e
jyarü. O mapjü na jens'e, o
xipji a cjava texe yo ndoparü

yo pjüjuaja a nde a jens'e:

—Xä'däji, rí jmurügueji dya, nu ja rí sigueji na puncjü o jñönü. Ngue Mizhocjimi je ra dya'c'üji c'e jñönü. ¹⁸ Rí sapüji o ts'ingue c'o rey, 'ñe c'o capitán 'ñe o ts'ingue c'o bëzo c'o me chala. Nde rí sapüji o ts'ingue c'o pjadü 'ñe c'o chägäji. Rí sapüji o ts'ingue texe c'o nte c'o mbëpji, 'ñe c'o dya mbëpji, 'ñe c'o pje pjëzhi, 'ñe c'o dya pje pjëzhi; nde rí sagueji c'o, o 'ñeñe a cja c'ua c'e anxe.

¹⁹ Ró janda c'ua c'ü e animal c'ü na sate 'ñe c'o rey cja ne xoñijömü 'ñe c'o o xondaroji. Ya vi jmürüji ngue c'ua ro tsjaji chü'ü nu c'ü mi chägä c'e t'öxpjadü 'ñe c'o o xondaro angueze. ²⁰ O zürüji c'ua c'e animal c'ü na sate. Xo 'ñe o zürüji c'e profeta c'ü ngue c'ü na yeje o animal. C'e profeta ngue c'ü mi böbü a jmi c'ü ot'ü animal, mi cja c'o señal c'o me ma nojo. A cjanu, ngue c'ü vi dyonpü c'o mi cuat'ü o número c'ü ot'ü animal c'o ma'l'ü c'e ts'ita c'ü exi nguetjo c'ü. C'e animal 'ñe c'e profeta c'ü dya cjuana o pant'aji vivo cja c'ü e zapjü c'ü ngue asufre c'ü me yot'ü sivi. ²¹ Nuc'ua c'o o xondaro c'e animal o bö't'üji. Je o bö't'üji co c'ü e tratjedyi c'ü mi pedye cja o ne c'ü mi chägä c'e t'öxpjadü. Nuc'ua texe c'o ndoparü me co zapüji o ts'ingue c'o vi ndü. Me co pjí'ch'iji.

20

Los mil años

¹ Nuc'ua ró janda c'ua 'na anxe c'ü ma sjöbü a jens'e. Mi jün c'ü e sjogü cja c'ü e t'o'o c'ü na jë'ë c'ü dya 'ñetse ja sät'ä. Mi cäjä 'na cadena cja o dyë. ² Nuc'ua o zürü c'ua c'ü e trac'ijmi c'ü ya me mezhe, c'ü ngueje e Satanás c'ü dya jo. Cjanu o ndün't'ü co cadena c'ü ro mezhe 'na mil o cjë'ë. ³ Cjanu o pant'a cja c'ü e t'o'o c'ü me na jë'ë. Cjanu o ngo'bü na jo; cjanu o cuatü o sello, ngue c'ua c'ü dya jo, dya cja ro dyonpü yo nte, hasta 'ma cja ro zäs'ä c'o mil cjë. 'Ma ro cjogü yo mil cjë cja ro sjäpcä ja nzi pa'a.

⁴ Nuc'ua ró janda c'ua o trono nu ja junrü c'o manda. Nuc'o, o ch'unü ra jñüji ngüenda. Xo ró janda c'o aljma c'o o bö't'ü na ngueje o ndünt'üji a xütjü e Jesucristo o mamaji ja ga cja angueze. Nuc'o, dya o ma't'üji c'e animal c'ü na sate ne ri ngueje c'e ts'ita c'ü exi nguetjo c'e animal. Dya xo mi cuat'ü o número c'e animal cja o ndëji ne xo ri ngue cja o dyëji. Nuc'o, o nzhögü o bübüjtjoji na yeje. Nuc'o, o mandaji co e Jesucristo 'na mil cjë. ⁵ C'o dyaja añima c'o dya 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, dya o teji 'ma. Cja ro teji 'ma ro cjogü c'o mil cjë. ⁶ Me ra mäjä nu c'o ot'ü ra te'e. Nuc'o, dya tü nzhübü a jmi Mizhocjimi c'o. C'o dya 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo c'o ya ndü, ra tetjoji na yeje, cja rron mboch'üji a sivi. Ngue c'ü xiji na yeje rga ndüji. C'o o nte Mizhocjimi,

dya ra sufridoji cja c'e sivi. Q nte Mizhocjimi ra tsjaji mböcjimi ra pëpiji Mizhocjimi 'ñe e Cristo. Nde ra tsjaji jmu co e Cristo c'o mil cjé.

⁷ Nu 'ma ra zäs'ä c'o mil cjé, e Satanás ra xosp'üji cja c'e t'o nu ja mi cjo'bü. Cja rron pjongüji c'ua libre c'ü. ⁸ Nuc'ua ra ma c'ua; ra ma dyonpü yo nte texe cja ne xoñijömü. Ra ma dyonpü c'o menzumü a Gog 'ñe c'o menzumü a Magog. Ra jmutüji c'ua, ngue c'ua ra tsjaji chü. Me na puncjü c'o o xondaroji. Chjéntjoji nza cja yo 'ñoxijömü a ñünü cja ndeje. ⁹ Rguií 'ñeji texe cja ne xoñijömü ra zät'äji cja c'e ndajñiñi c'ü me ne Mizhocjimi, nu ja ri cärä c'o o nte. Nu c'e jñiñi ngueje a Jerusalén. Ra ngäräji texe a ñünü cja c'e jñiñi ngue c'ua ra chjotüji c'o ri cärä nu. Pero nuc'ua ra jyäbä o sivi a jens'e. Ra ndë'ë texe c'o ri cärä texe a ñünü cja c'e jñiñi. ¹⁰ Nuc'ua e Satanás c'ü onpü yo nte ra pant'aji cja c'ü e zapjü c'ü ngue asufre c'ü me yot'ü sivi. Ngue nu ja xo vi manda Mizhocjimi rví pant'aji c'e animal c'ü na sate 'ñe c'e profeta c'ü dya cjuana. Me ra sufridoji na puncjü, xömü ndempa, c'ü dya ra nguarü.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹ Nuc'ua ró janda c'ua 'na trono c'ü me ma nojo, c'ü me ma t'öxi. Xo ró janda nu c'ü mi junrü cja c'e trono. Nuc'ua o c'ueñe ne xoñijömü 'ñe e jens'e a

jmi cja c'ü mi junrü cja c'e trono. Dya cja ch'öt'ü c'ua ja mi bübü ne xoñijömü ne ri ngueje e jens'e. ¹² Nuc'ua ró janda c'o añima, c'o pje mi pjézhi 'ñe c'o dya pje mi pjézhi, nde mi böbüji a jmi Mizhocjimi. Nuc'ua Mizhocjimi o xo'sü c'ua c'o libro. Cja xe nu o xo'sü c'ua c'ü 'naja libro. Nunu je juns'ü nu, o tjü'ü c'o ra bübüti co Mizhocjimi para siempre. Nuc'ua Mizhocjimi o jñünpü c'ua ngüenda c'o añima nu c'ua ja ma mama cja c'o libro. C'o libro mi mama texe c'o vi tsjaji 'ma mi cäräji cja ne xoñijömü. ¹³ Nuc'ua o mar xo o pjons'ü c'o añima c'o vi ndü'ü nu. C'o t'o'o 'ñe c'ua ja cärä c'o aljma xo o nzho'ö c'o añima. Mizhocjimi o jñünpüji ngüenda c'ua ja nzi ma tsjaji 'ma mi cäräji cja ne xoñijömü. ¹⁴ Nuc'ua c'o t'o'o 'ñe c'ua ja mi cärä c'o aljma, Mizhocjimi o pant'a cja sivi nza ye lugar c'o. O pant'aji cja c'e zapjü nu ja me yot'ü sivi. Nguejnu xiji na yeje rga ndüji. ¹⁵ Xo o manda Mizhocjimi o pant'aji cja c'e zapjü c'ü me yot'ü sivi, nu c'o dya quis'i o tjü cja c'e libro nu ja quis'i o tjü nu c'o ra bübüti co Mizhocjimi para siempre.

21

Cielo nuevo y tierra nueva

¹ Ya vi nguarü e jens'e 'ñe ne xoñijömü. Ya xo mi ojtjo o mar. Nuc'ua cja ró janda c'ua 'na jens'e c'ü cja dadyo; cja na 'na xoñijömü c'ü cja xo

dadyo. ² Nutscö e Juan, ya ró janda c'ua c'ü e ndajñiñi c'ü o xōcü Mizhocjimi. Ngueje a Jerusalén c'ü cja xo dadyo. Je ma sjöbü a jens'e cja Mizhocjimi. Ya vi jocüji na jo; ya je mi cárā nu o nte Mizhocjimi. Chjëntjovi nza cja 'ma jocü na jo 'na xunt'i c'ü ya ra chjëvi c'e t'i c'ü ra chjüntüvi. ³ Nuc'ua ró ärä c'ua 'na jña c'ü ma jens'e. Je vi 'ñeje cja c'e trono. Je mi mama a cjava:

—Jñanda, Mizhocjimi ya mimi a nde'e cja yo nte, anguez ya ra mimi co yo nte. Ri ngueje o nteji anguez. Nguetsjé Mizhocjimi c'ü ra bëbü co anguesji ngue c'ua ri ngue o Mizhocjimiji. ⁴ Mizhocjimi ra ndintspi texe o nguizhöji. Dya cja ra ndüji. Dya cja pje xe ra mbeñesi. Dya cja xo ra huëji. Dya cja xo ra zöji c'ü rrä ü. Na ngueje texe c'o me vi sufridoji cja ne xoñijömü, dya cja ra sufridoji. Ya nde dadyo texe, je va xitsi a cja c'ua c'e jña'a.

⁵ Nuc'ua c'ü junrü cja c'e trono o mama a cjava:

—Jñanda, nutscö rrä cjapügö ra dadyo texe.

Cjanu o xitsi:

—Opjügue yo jña'a yo, na ngueje na cjuana yo. Yo nte sö ra mbärä Mizhocjimi cja'a c'ua ja nzi va mama.

⁶ Cjanu o xitsi c'ua:

—Ya nguarü texe yo ro zädä. Nutscö ya exmi bëbügö 'ma o mbürü e jens'e 'ñe ne xoñijömü, y sido rá bëbügö 'ma ya rguínguins'i yo. Nu c'o

türe, nutscö rá unüji c'ü ra ziji ndeje c'ü dya cja ra türeji; ra bëbütjoji co Mizhocjimi para siempre. Dya xo rá cobraji c'ü rá unüji c'e ndeje. ⁷ Nu c'o sido ejmezü ra ch'unüji texe yo. Nutscö ri nguetscö o Mizhocjimiji. Nuc'o, ri ngueje ín ch'igö c'o. ⁸ Pero nu c'o me sü, 'ñe c'o dya ejmezügö, 'ñe c'o me na s'o, 'ñe c'o mbö't'üte, 'ñe c'o tsäjä o bëzo 'ñe c'o tsäjä o ndixü, 'ñe c'o cëro, 'ñe c'o ma't'ü o ts'ita, 'ñe texe c'o mbëchjine; nuc'o, ra ch'unüji c'ü ra boch'üji cja c'ü e zapjü c'ü tjë'ë co sivi 'ñe asufre. Ngue c'ü xiji na yeje rga ndüji, o mama a cja c'ua.

La nueva Jerusalén

⁹ Cjanu o ējë c'ua 'naja c'o yencho anxe c'o mi tjë c'o yencho mojmü. C'o mojmü, ya vi pjödüji c'o castigo c'o mi nizhi c'o vi nguarü o sufrido c'o nte. Cjanu o zocügö c'e anxe. O xitsi a cjava:

—Xä'dägue a 'ñecjua. Rá jí'ts'i c'ü e xunt'i c'ü ngue o su'u c'ü e Ts'imë, o 'ñenze.

¹⁰ C'ü o Espíritu Mizhocjimi mi jítsi texe c'o. Nuc'ua c'e anxe o zinzi cja 'na t'ije c'ü me ma ndä. Cjanu o jítsi c'ü e ndajñiñi c'ü o xōcü Mizhocjimi c'ü ngueje a Jerusalén. Ma sjöbü a jens'e cja Mizhocjimi. ¹¹ C'e jñiñi me mi juëbi na zö na ngueje me na zö Mizhocjimi c'ü bëbü nu. Me mi juëbi c'e jñiñi nza cja 'na ndojo c'ü me na mizhi c'ü xiji jaspe. Me mi 'ñetse nza cja o vigrio. ¹² Xo mi pë's'i 'naja ndüngumü c'ü me

ma nojo, 'ñe me ma ndā. Mi ti'i doce ngoxtji. Nzi 'naja ngoxtji mi bëbü 'na anxe. Cja c'o ngoxtji mi juns'ü o tjū c'o doce o t'i e Israel. ¹³ Nzi 'na lado c'e ndüngumü mi ti'i jñi'i ngoxtji. ¹⁴ Nu c'o o ndüngumü c'ü e jñiñi o mbedye doce cimiento. Cja c'o cimiento je mi juns'ü nu o tjū c'o doce o apóstole c'ü e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo.

¹⁵ Nu c'ü mi zocügö, mi jün 'na vara c'ü mi ngue oro. Nuc'ü, je mi dyëdyi c'ü e jñiñi. Xo mi dyëdyi c'ü e ndüngumü 'ñe c'o o ngoxtji. ¹⁶ Nu c'ü e ndajñiñi o mbedye na jo cuagro. Nu c'ü ma maja xo ne ma ciatjonus c'ü ma mbät'ä. C'e anxe o dyëdyi c'ü e jñiñi co c'ü e vara c'ü mi jün. O zö yeje mil cja na yeje ciento kilometro c'ü ma maja. Xo ma ciatjonus c'ü ma ndä'ä 'ñe c'ü ma mbät'ä. ¹⁷ Nuc'ua xo o dyëdyi c'ua c'o o ndüngumü. O zö sesenta y cuatro metro c'ü ma ndā. C'e anxe o dyëdyi c'ua ja nzi ga tsja yo nte 'ma pje c'o édyiji.

¹⁸ Nu c'e ndüngumü vi t'ät'ä co ndojo c'o xiji jaspe. Nu c'ü e ndajñiñi mi ngueje dyavo oro nza cja vigrío c'ü me 'ñetse a tji'i. ¹⁹ Nu c'o cimiento c'ü e ndüngumü mi qui'i o ndojo c'o me na zö c'o me na mizhi. Nu c'ü o cimiento c'ü ot'ü, mi ngue ndojo c'o xiji jaspe. Nu c'ü na yeje mi ngueje ndojo c'o xiji zafiro. Nu c'ü na jñi'i mi ngueje ndojo c'o xiji ágata. Nu c'ü na nziyojo mi ngueje ndojo c'o xiji esmeralda. ²⁰ Nu

c'ü na qui'ch'a mi ngueje ndojo c'o xiji ónice. C'ü na 'ñanto mi ngueje ndojo c'o xiji cornalina. C'ü na yencho mi ngueje ndojo c'o xiji crisólito. C'ü na ocho mi ngueje ndojo c'o xiji berilo. C'ü na nueve mi ngueje ndojo c'o xiji topacio. C'ü na dyëch'a mi ngueje ndojo c'o xiji crisoprasa. C'ü na once mi ngueje ndojo c'o xiji jacinto. C'ü na doce mi ngueje ndojo c'o xiji amatista. ²¹ Nu c'o doce ngoxtji mi ngueje o perla. Nzi 'na ngoxtji mi ngueje 'natjo perla. Nu c'o o calle c'ü e jñiñi mi dyavo oro c'o ma 'ñetse nza cja o vigrío.

²² Dya ró jandagö cja c'ü e jñiñi ri järä o templo; na ngueje Mzhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü sö ra tsja texe, 'ñe c'e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo nguetsjéjévi templovi. ²³ Nu c'ü e jñiñi, dya ni jyodü e jyarü ne xo ri ngue e zana c'ü ra jya's'ü nu. Mzhocjimi 'ñe e Jesucristo c'e Ts'imë me na zövi; y nguetsjéjévi jya's'üvi. ²⁴ Yo nte yo o jogü o mü'büji ra nzhodüji cja o jya's'ü c'e jñiñi. Nu c'o rey cja ne xoñijömü ra ëzogü c'o me ni muvi c'o pë's'i anguezeji. ²⁵ Nu c'o ngoxtji, dya ra cjot'ü c'o. Na ngueje pamü ri ndempa nu; ri ojtjo bëxömü. ²⁶ Yo nte texe cja ne xoñijömü ra ëzogüji c'o me ni muvi c'o pë's'iji. ²⁷ C'o na s'o, dya ra cjogü a mbo cja c'ü e jñiñi c'o. Dya xo ra cjogü nu, c'o pezhe o bëchjine. Nu c'o ra cjogü nu, nguextjo c'o quis'i o tjū'ü cja c'e libro c'ü

7jë'ë c'e Ts'imë. Nu c'o juns'ü o tjü'ü nu, ngue c'o ra bübüütjo co Mzhocjimi para siempre.

22

¹ Nuc'ua c'e anxe o jítsi 'na ndare c'ü me mi jore. Ngue c'e ndeje c'ü unü c'ü rga bübüütjoji. Me mi 'ñetse nza cja o vigrio. C'e ndare je ma peje cja o trono Mzhocjimi 'ñe c'ü e Ts'imë. ² C'e ndare je mi cjogü a nde cja c'e calle cja c'e jñiñi. Nzi 'na lado c'e ndare mi cja'a nu o za'a c'o quis'i c'o unü c'ü rga bübüütjoji. Doce vez ga nguis'i nu cjë'ë. Nzi 'na zana quis'i. Nu c'o o xi c'o za'a ngue c'o jocü yo nte cja ne xoñijõmü. ³ O trono Mzhocjimi 'ñe c'ü e Ts'imë je ra bübü cja c'e jñiñi. Nu c'o o nte Mzhocjimi ra ma't'üji angueze. Dya ra bübü nu, c'o rrä s'o'o. ⁴ Nu c'o o nte ra jñandbaji o jmi. Nu c'ü o tjü'ü, je ra jñus'ü cja o ndë anguezeji, na ngueje o nteji angueze. ⁵ Nujnu, dya ra bëxõmü nu. Dya xo rguí jyodüji o jya's'ü o sivi, ne xo ri ngueje o jya's'ü e jyarü. Ngueje Mzhocjimi c'ü ín Jmugöji ngue o jya's'ü nu. Nu c'o cără nu, ra mandaji para siempre.

La venida de Jesucristo está cerca

⁶ Cjanu o xitsi c'e anxe:

—Texe yo jña yo i dyärä na cjuana yo; ra sö ra creo yo nte. Nu c'ü ín Jmugöji Mzhocjimi c'ü jíchi c'o profeta, o xitscö ró ë jítsc'ö yo ni jyodü ra zädä, ngue c'ua ra mbärä yo nte. Dya cja ra

mezhe ra zädä. ⁷ Tsijñi c'ü mama e Jesucristo: "Dya cja ra metscö rá ñejë. Me ra mäjä nu c'o cja c'ua ja nzi ga mama Mzhocjimi cja ne libro", o mama a cja c'ua.

⁸ Nutscö e Juan, nguetscö ró ärägö, xo ró jandagö yo. 'Ma ró jandagö 'ñe ró ärägö yo, nuc'ua ró ndünijõmü a jmi c'e anxe c'ü o jítsi texe yo, ngue c'ua ro ma't'ü c'ü. ⁹ Pero c'e anxe o xitsi a cjava:

—Dya pje rí matcügö. Na ngueje nutscö xo rí mbëpjitjögö cja Mzhocjimi nza cjatsc'e 'ñe nza cja c'o in cjuarmague c'o ngueje profeta, 'ñe nza cja c'o dyaja c'o cja c'ua ja nzi ga mama ne libro. Nguextjo Mzhocjimi rí ma't'ügue, enze a cjanu.

¹⁰ Nuc'ua cjanu o xitsi c'ua:

—Dya rí tso'bü yo jña yo mama Mzhocjimi cja ne libro, na ngueje ya ts'iquëtjo bëzhi c'ü ra zädä texe yo mama ne libro. ¹¹ Nguec'ua yo pa'a yo dya be va sädä, 'ma dya ra nzhogü o mü'bü c'o cja na s'o, jyëzi sido ra tsjaji c'o. Nu c'o me na s'o cijñi, xe rí jyëzitjo ra nguijñiji c'o na s'o. Nu c'o cja na jo, c'ü xe ra tsjatjoji na jo. Nu c'o ngue o nte Mzhocjimi, c'ü sido ra tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mzhocjimi.

¹² Mama a cjava e Jesucristo:

—Dyärä, dya cja ra metscö rá ñejë; ngue c'ua rá unü nzi 'najaji c'ua ja nzi va tsjaji 'ma mi căräßi cja ne xoñijõmü. ¹³ Nutscö ya exmi bübüögö 'ma o mbürü e jens'e 'ñe ne

xoñijõmü, y sido rá bübügö 'ma ya rguí nguins'i yo, eñe e Jesucristo.

¹⁴ Me ra mäjä nu c'o tjintspiji o mü'büji co o cji e Jesucristo; ngue c'ua ra sö ra ziji c'o quis'i c'e za'a c'ü unü c'ü rga bübütjoji. Xo ra sö ra cjogüji cja o ngoxtji c'ü e ndajniñi a jens'e. ¹⁵ Ra ngärä a tji nu c'o dya ejme Mzhocjimi, 'ñe c'o cëro, 'ñe c'o tsäjä o ndixü, 'ñe c'o tsäjä o bëzo, 'ñe c'o mbö't'üte 'ñe c'o ma't'ü o ts'ita, 'ñe c'o pezhe o bëchjine.

¹⁶ E Jesús xo mama:

—Nutscö e Jesús ró täjä nu ín anxegö o ë xi'ts'i texe yo, ngue c'ua rí xipjigue c'o dyaja ín ntegö. Nguetskö ró cjapügö o bübü e David. Xo o mboxbëchezügö e David. Xo nguetskö c'ü chjéntjovi nza cja c'e seje c'ü juëbi 'ma xörü, eñe.

¹⁷ Nu c'ü o Espíritu Mzhocjimi c'ü bübü o mü'bü yo o nte Mzhocjimi mama a cjava:

—Nu'tsc'e Jesucristo ín Jmuts'ügöjme, xä'dä.

Xo mama a cjava yo o nte Mzhocjimi yo ngueje o su c'e Ts'ime:

—Xä'dä dya, a 'ñecjua.

Texe c'o ärä yo jña'a yo, xo ni jyodü ra mamaji a cjava:

—Xä'dä dya, ín Jmuts'ügöjme.

Nu'tsc'eji in türeji in neji o ndeje, xä'däji rí ë siji o ndeje nu unü c'ü rguí bübütjoji. Nu ne ndeje, e Jesucristo ra dya'c'ütjoji; dya ra cobrats'üji.

¹⁸ Nu'tsc'eji in äräji yo jña yo mama ne libro, pjötpüji na puncjü ngüenda. Na ngueje 'ma cjó c'o ra jñu's'ü jña c'o dya mama ne libro, Mzhocjimi ra jñünpü ngüenda ra tsjapü ra sufrido texe c'ua ja nzi ga t'opjü cja ne libro. ¹⁹ Nu 'ma cjó c'o ra jñucü yo jña yo mama Mzhocjimi cja ne libro, Mzhocjimi xo ra jñüpcü o tjü'ü cja c'e libro nu ja juns'ü o tjü c'o ra bübütjo co Mzhocjimi para siempre. Dya xo ra cjogü a mbo cja o jñiñi Mzhocjimi a jens'e. Ngue c'e jñiñi c'ü xitsiji Mzhocjimi cja ne libro.

²⁰ Nu c'ü mama yo jña'a yo, mama a cjava:

—Dya cja ra metskö rá ëjë, eñe.

Je rga cjanu, amén. Xä'dä, nu'tsc'e Jesús ín Jmuts'ügöjme.

²¹ E Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra mböxc'üji, ra nintsjim-its'üji in texeji, o ntets'üji angueze. Je rga cjanu, amén.